

บันทึกจดหมายเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ฉบับเสนอสภาพัฒนูปแบบแห่งชาติ เพื่อลงมติ

ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า (Oral History)

สภาพัฒนูปแบบชาติมีมติ

ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ

เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๘

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการบันทึกเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ
และการจัดทำจดหมายเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญ
ในคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

บันทึกจดหมายเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติ เพื่อลงมติ
ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า (Oral History)

สภาปฏิรูปแห่งชาติมีมติไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ
เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๘

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ
และการจัดทำจดหมายเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญ
ในคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เรื่อง บันทึกจดหมายเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติ เพื่อลงมติ ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ จากคำบอกเล่า (Oral History)

ปีที่พิมพ์ กรกฎาคม ๒๕๕๙

จำนวนหน้า ๕๔๙ หน้า

พิมพ์ครั้งที่ ๑ จำนวน ๓๐๐ เล่ม

ผู้จัดทำ ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการบันทึกเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ และการจัดทำจดหมายเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญ ในคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ กลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง สำนักกรรมการ ๑ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้ออกแบบปก กลุ่มงานบรรณาธิการและเทคโนโลยีจัดการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

พิมพ์ที่ สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

คำนิยม

การจัดทำเอกสารฉบับนี้เป็นผลสืบเนื่องจากที่ได้ดำริไว้เบื้องต้นในช่วงที่ได้มาปฏิบัติหน้าที่เป็นประธานกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้การร่างรัฐธรรมนูญมีเอกสารต้นฉบับที่สามารถสืบค้นได้ เอกสารนี้ถือได้ว่าเป็นบันทึกประวัติศาสตร์ที่คนรุ่นหลังหรือคนที่มาอ่านในภายหลังจะสามารถรับรู้และเข้าใจว่ามีบริบทของเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นบ้างในขณะที่มีการยกร่าง โดยจะเห็นได้ว่าผมได้ให้ความสำคัญกับการบันทึกจดหมายเหตุทางประวัติศาสตร์อย่างมาก เห็นได้จากการที่ผมได้ให้เจ้าหน้าที่บันทึกจดหมายเหตุไปทำการบันทึกเหตุการณ์ตั้งแต่วันที่มีการนำคณะกรรมการฯ เดินทางไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่วัดพระศรีรัตนศาสดารามหรือวัดพระแก้วก่อนที่จะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ จากนั้นเมื่อมีการประชุมครั้งแรกจึงมีการตั้งคณะอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญและการจัดทำจดหมายเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อจัดทำเจตนารมณ์ บันทึกจดหมายเหตุ และบันทึกจดหมายเหตุที่เป็นประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า (Oral History) ของร่างรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งส่วนที่เป็นประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า (Oral History) นับเป็นการจัดทำครั้งแรกของรัฐธรรมนูญ โดยขณะนั้นให้จัดทำเพราะต้องการให้เป็นเอกสารประกอบการจัดทำเจตนารมณ์และต้องการให้มีเอกสารที่เป็นหลักฐานชั้นต้น (Primary Source) ให้มากที่สุด ทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาทางวิชาการต่อไป

อย่างไรก็ตามแม้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติจะมีมติไม่รับร่างก็ตาม แต่การสานต่อโดยนำบันทึกคำสัมภาษณ์มาจัดทำเป็นรูปเล่มย่อมนับว่าเป็นประโยชน์ยิ่ง เพราะประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า (Oral History) จะสามารถถ่ายทอดทัศนคติหรืออารมณ์ในบริบทของการร่างรัฐธรรมนูญในขณะนั้นได้เป็นอย่างดี ซึ่งการจัดทำเอกสารนี้ผู้จัดทำได้มีการแบ่งบทสัมภาษณ์ของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญตามสัดส่วนที่มาเพื่อให้ง่ายในการสืบค้น มีการนำรูปภาพขณะที่มีการสัมภาษณ์มาประกอบ และมีการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มอย่างดี จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ฉบับนี้จะเป็ประโยชน์ในทางวิชาการไม่มากก็น้อย

ศาสตราจารย์บรรศักดิ์ อุวรรณโณ
ประธานกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ

คำนำ

เอกสารฉบับนี้เป็นการจัดทำเอกสารรูปแบบการบันทึกประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า (Oral History) อันเป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำจดหมายเหตุ (archive) การยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งเป็นร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ร่างขึ้นหลังจากที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ทำการรัฐประหารเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ โดยมีศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ เป็นประธานกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งการจัดทำดังกล่าวจะเป็นการบันทึก หรือรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ได้มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการยกร่างรัฐธรรมนูญและบันทึกถ้อยคำสัมภาษณ์นั้นเพื่อจัดเก็บเป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ในเชิงประวัติศาสตร์

การจัดทำเอกสารฉบับนี้เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจจึงได้มีการแบ่งบทออกเป็น ๒ บท นั่นคือ บทที่ ๑ บทนำ และบทที่ ๒ บทสัมภาษณ์ โดยบทที่ ๑ จะเป็นการกล่าวถึงที่มาของการจัดทำ ส่วนบทที่ ๒ จะเป็นการแบ่งบทสัมภาษณ์เป็นหัวข้อย่อย ซึ่งเป็นการแบ่งตามสัดส่วนที่มาของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ได้แก่ สัดส่วนจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ สัดส่วนจากคณะรัฐมนตรี สัดส่วนจากสภาปฏิรูปแห่งชาติ และสัดส่วนจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตลอดทั้งบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการจัดทำเอกสารจดหมายเหตุในรูปแบบบันทึกประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า (Oral History) ฉบับนี้จะก่อให้เกิดคุณประโยชน์ทางวิชาการในการศึกษาค้นคว้าของบุคลากรในวงงานรัฐสภา นักวิชาการ และประชาชนผู้สนใจทั่วไป ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์การร่างรัฐธรรมนูญและประเด็นอื่น ๆ ซึ่งมีส่วนสะท้อนให้เห็นถึงบริบททางสังคมและบริบททางการเมืองในขณะนั้น ๆ อันจะส่งผลในเชิงคุณค่าแก่ประเทศชาติบ้านเมืองสืบเนื่องต่อไป

อนึ่ง การที่เอกสารฉบับนี้สามารถจัดทำจนเกิดผลสัมฤทธิ์ได้นั้นฝ่ายเลขานุการฯ ขอขอบคุณศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ในฐานะที่เป็นผู้ริเริ่มโครงการนี้ ขอขอบคุณกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ และผู้ให้สัมภาษณ์ท่านอื่น ๆ ทุกท่านที่สละเวลาในการให้สัมภาษณ์ รวมถึงขอขอบคุณทีมผู้สัมภาษณ์ที่จัดเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับคำถามในการสัมภาษณ์และข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งทำให้การสัมภาษณ์สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

กรกฎาคม ๒๕๕๙

สารบัญ

	หน้า
คำนิยม	
คำนำ	
สารบัญ	
บทที่ ๑ บทนำ	๑
บทที่ ๒ บทสัมภาษณ์	๕
๒.๑ บทสัมภาษณ์คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญสัปดาห์ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ	๕
๑) ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ประธานกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๕
๒) ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช ประธานที่ปรึกษากรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๑๙
๓) ศาสตราจารย์บรรเจิด สิงคะเนติ กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๓๐
๔) นายกฤต ไกรจิตติ กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๔๘
๒.๒ บทสัมภาษณ์คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญสัปดาห์ คณะรัฐมนตรี	๗๕
๑) ศาสตราจารย์เกียรติคุณนายแพทย์ กระแส ชนะวงศ์ รองประธานกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ คนที่หนึ่ง	๗๕
๒) รองศาสตราจารย์ปกรณ์ ปรียากร โฆษกกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๙๐
๓) รองศาสตราจารย์เจษฎ์ โทณะวณิก กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๑๐๔
๔) ศาสตราจารย์นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๑๒๐

๕) นายวิชัย ทิตตภักดิ์ กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๑๓๑
๒.๓ บทสัมภาษณ์คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญสี่ส่วน สภาปฏิรูปแห่งชาติ	๑๔๓
๑) นายมานิจ สุขสมจิตร รองประธานกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ คนที่สอง	๑๔๓
๒) รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ รองประธานกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ คนที่สี่	๑๕๒
๓) นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ รองประธานกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ คนที่หก	๑๖๗
๔) พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช ที่ปรึกษากรรมการและโฆษกกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๑๙๑
๕) นายคำคุณ สิทธิสมาน โฆษกกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๒๐๑
๖) นางสาวสุภัทรา นาคะผิว โฆษกกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๒๒๕
๗) พลโท นาวิน คำริกาญจน์ โฆษกกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๒๔๑
๘) รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ต้นไชย โฆษกกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๒๕๖
๙) ศาสตราจารย์จรัส สุวรรณมาลา กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๒๗๓
๑๐) นายจุมพล สุขมัน กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๒๙๒
๑๑) นายเชิดชัย วงศ์เสรี กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๓๐๑
๑๒) นางถวิลวดี บุรีกุล กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๓๑๖

๑๓) นางทิวา ณ นคร กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๓๒๖
๑๔) พลโท นคร สุขประเสริฐ กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๓๔๑
๑๕) นายบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๓๔๙
๑๖) นายประชา เตรีตน์ กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๓๕๙
๑๗) นายไพบูลย์ นิติตะวัน กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๓๖๖
๑๘) นายมีชัย วีระไวทยะ กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๓๗๗
๑๙) นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๓๘๙
๒๐) ศาสตราจารย์พิเศษเอนก เหล่าธรรมทัศน์ กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๔๐๔
๒๑) นายกอบศักดิ์ ภูตระกูล กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๔๑๖
๒.๔ บทสัมภาษณ์คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญสัดส่วน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ	๔๒๘
๑) นายปรีชา วัชรากัย รองประธานกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ คนที่ห้า	๔๒๘
๒) นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ เลขานุการกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๔๓๔
๓) พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๔๕๔
๔) ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลากเจริญทรัพย์ กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๔๖๗

๒.๕ บทสัมภาษณ์บุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	๕๗๘
๑) พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ	๕๗๘
อนุกรรมการพิจารณากรอบการจัดทำรัฐธรรมนูญ คณะที่ ๑๐	
ภาค ๔ การปฏิรูปและการสร้างความปรองดอง	
หมวด ๒ การสร้างความปรองดอง	
๒) นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว	๕๙๐
ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง	
สำนักกรรมการ ๑	
บรรณานุกรม	๕๐๕
ภาคผนวก	๕๐๗
- ภาคผนวก ก. ประกาศสภาพปฏิรูปแห่งชาติ	๕๐๙
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	
และ เรื่อง แต่งตั้งกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญแทนตำแหน่งที่ว่าง	
- ภาคผนวก ข. รายงานและตำแหน่งคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๕๑๕
- ภาคผนวก ค. รายงานและตำแหน่งคณะอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์	๕๑๙
รัฐธรรมนูญและการจัดทำจดหมายเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญ	
- ภาคผนวก ง. รายงานฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์	๕๒๓
รัฐธรรมนูญและการจัดทำจดหมายเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญ	
- ภาคผนวก จ. รายงานผู้สัมภาษณ์	๕๒๗
- ภาคผนวก ฉ. รายงานผู้จัดทำ	๕๓๑

บทที่ ๑ บทนำ

การจัดทำเอกสารฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่มีการยก ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งเป็นร่างรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปที่มีการร่างขึ้นหลังจากที่คณะรักษา ความสงบแห่งชาติได้ทำการรัฐประหารเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ และได้มีประกาศคณะรักษาความสงบ แห่งชาติที่ ๑๑/๒๕๕๗ เพื่อให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่มีผล บังคับใช้ในขณะนั้นเป็นอันสิ้นสุดลง ยกเว้นหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ ซึ่งต่อมาในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๗ ได้มี การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ โดยรัฐธรรมนูญฉบับ ชั่วครวรดังกล่าวได้กำหนดให้มีคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน ๓๖ คน เพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่ จากนั้นประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติจึงได้มีประกาศสภาปฏิรูปแห่งชาติ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการ ยกร่างรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ โดยแต่งตั้งศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ เป็นประธาน กรรมการ ตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติเสนอ และแต่งตั้งกรรมการจากผู้ซึ่งสภาปฏิรูปแห่งชาติเสนอ จำนวน ๒๐ คน ผู้ซึ่งสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คณะรัฐมนตรี และคณะรักษาความสงบแห่งชาติเสนอ ฝ่ายละ ๕ คน เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ในการยกร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จตามกรอบระยะเวลาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

ในการนี้เพื่อเป็นการบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาดังกล่าวข้างต้นจึงได้มีการจัดทำ จดหมายเหตุ (archive) ซึ่งเป็นการบันทึกหรือจัดเก็บเอกสารต้นฉบับที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วง ระยะเวลาของการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้อันเป็นส่วนของการดำเนินการที่ได้มีการจัดทำอยู่แล้วเป็นปกติ อย่่างไรก็ตามเพื่อให้การบันทึกเหตุการณ์ในการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการบันทึกเรื่องราวอย่างมีชีวิตชีวา ยิ่งขึ้นจึงได้มีการริเริ่มจัดทำจดหมายเหตุอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การจัดทำจดหมายเหตุด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ จากคำบอกเล่า (Oral History) ซึ่งนับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การร่างรัฐธรรมนูญของไทยที่ได้มีการจัดทำ โดยผู้ดำริให้มีการจัดทำเอกสารรูปแบบนี้คือ ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ประธานกรรมการยกร่าง รัฐธรรมนูญ ซึ่งท่านได้เล็งเห็นว่าประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า (Oral History) จะสามารถถ่ายทอดทัศนคติหรือ อารมณ์ในบริบทของการร่างรัฐธรรมนูญได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการเป็น สำคัญ

การจัดทำเอกสารจดหมายเหตุด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า (Oral History) ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นผลสืบเนื่องจากคราวประชุมคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญครั้งแรก เมื่อวันที่ พุทธศักราชที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ที่ประชุมได้พิจารณาแล้วเห็นว่าควรให้ความสำคัญกับการจัดทำเอกสารเพื่อ บันทึกและจัดเก็บเป็นเจตนารมณ์ของร่างรัฐธรรมนูญ รวมถึงจดหมายเหตุอันเป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์ ซึ่งจะมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งแก่การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ จึงมีมติตั้ง “คณะอนุ

กรรมาธิการบันทึกเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญและการจัดทำจดหมายเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญ” เพื่อให้มีอำนาจหน้าที่ ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำบันทึกเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญและจดหมายเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญ และปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญมอบหมาย โดยมีนายค่านุณ สิทธิสมาน โฆษกกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ รับผิดชอบเป็นประธานอนุกรรมการฯ จากนั้นที่ประชุมคณะอนุกรรมการฯ จึงได้มีมติให้มีการจัดทำเอกสารฉบับนี้ขึ้น ซึ่งเป็นการจัดทำเอกสารที่เป็นไปตามคำริขอของประธานกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญตามที่กล่าวมาข้างต้น

การจัดทำเอกสารจดหมายเหตุด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า (Oral History) เป็นการบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่ง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์บุคคลร่วมสมัยที่เป็นผู้รู้เห็นหรือผู้ร่วมเหตุการณ์ ซึ่งนับเป็นวิธีการใหม่ที่จะทำให้ได้ข้อมูลอันเป็นเรื่องราวที่มีชีวิตชีวา และเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพอันทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ อย่างไรก็ตามหากได้วิเคราะห์จากการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมาจะพบว่ายังไม่เคยมีการบันทึกเหตุการณ์ในรูปแบบเช่นนี้ จึงส่งผลทำให้การร่างรัฐธรรมนูญขาดความสมบูรณ์ในรายละเอียดของข้อมูลที่ลุ่มลึกซึ่งเป็นเนื้อหาสาระสำคัญในการยกร่าง นอกจากนี้ยังส่งผลทำให้เจตนารมณ์ในรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ ที่ผ่านมาขาดแหล่งที่มาในการอ้างอิงหลักฐานที่สามารถเชื่อถือได้ในทางวิชาการ ด้วยเหตุนี้การจัดทำจดหมายเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า (Oral History) จึงมีวัตถุประสงค์ในการบันทึกเหตุการณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ในเชิงประวัติศาสตร์ และเพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลจากเอกสารอื่น ๆ ทำให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพในการช่วยเสริมหลักฐานข้อมูลประเภทลายลักษณ์อักษรที่ยังขาดหายไปให้มีความสมบูรณ์ชัดเจนยิ่งขึ้นอีกด้วย

อนึ่ง จากที่กล่าวมาแล้วว่าการจัดทำจดหมายเหตุในรูปแบบนี้เป็นวิธีการใหม่โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ ซึ่งวิธีการนี้จะเป็นการถ่ายทอดเจตจำนงและทัศนะของผู้ร่างรัฐธรรมนูญ รวมถึงเป็นการถ่ายทอดถึงสภาพเหตุการณ์ และบริบททางการเมืองและสังคมในขณะที่มีการให้สัมภาษณ์ได้เป็นอย่างดี โดยการสัมภาษณ์ดังกล่าวมีกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ คือ คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ และดำเนินการสัมภาษณ์โดยทีมงานผู้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นผู้แทนจากคณะอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญและการจัดทำจดหมายเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญ ในคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ โดยทีมงานผู้สัมภาษณ์จะเป็นผู้กำหนดประเด็นคำถามเพื่อใช้ในการซักถามซึ่งจะเป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับการยกร่างรัฐธรรมนูญและมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดเป็นเบื้องต้น เช่น ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญหรือไม่ เป้าประสงค์ของร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นอย่างไร ปัญหาและอุปสรรคในการยกร่างรัฐธรรมนูญเป็นอย่างไร ท่านมีความคาดหวังกับความสำเร็จของการยกร่างครั้งนี้อย่างไร บทบาทของประชาชนในการร่างรัฐธรรมนูญเป็นอย่างไร เป็นต้น จากนั้นจึงมีคำถามอื่น ๆ ซึ่งผู้สัมภาษณ์จะตั้งคำถามอันเป็นไปตามบริบทของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละท่าน โดยหลังจากสัมภาษณ์แล้วเสร็จจะมีการนำไฟล์เสียงที่ได้ไปทำการถอดออกมาเป็นเนื้อความตัวอักษรซึ่งเป็นบทสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นภาษาพูด และได้มีการนำบทสัมภาษณ์นี้ไปให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมอีกครั้งหนึ่ง จึงถือว่าบทสัมภาษณ์ดังกล่าวเป็นวัตถุต้นฉบับในลักษณะข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ที่ไม่ผ่านการตีความ วิเคราะห์ และสังเคราะห์แต่อย่างใด

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากการบันทึกบทสัมภาษณ์ดังกล่าวสามารถตั้งเป็นข้อสังเกตได้ว่าช่วงวันเวลาที่มีการสัมภาษณ์ย่อมส่งผลทำให้เนื้อหาสาระของบทสัมภาษณ์มีการเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการเผยแพร่ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๘ เรียกว่า ร่างรัฐธรรมนูญฉบับเสนอให้สภาปฏิรูปแห่งชาติศึกษา ซึ่งได้มีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระของตัวบทบัญญัติหลังจากที่มีการเผยแพร่ร่างตามที่ได้มีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ คณะรัฐมนตรี สภานิติบัญญัติแห่งชาติ สภาปฏิรูปแห่งชาติ พรรคการเมือง และประชาชน เป็นจำนวนพอสมควร เช่น กรณีร่างแรกได้กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมการเลือกตั้งเท่านั้น แต่หลังจากที่มีการรับฟังความคิดเห็นแล้วจึงได้มีการเปลี่ยนแปลงให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นทั้งผู้จัดการเลือกตั้งและควบคุมการเลือกตั้ง หรือกรณีร่างแรกได้กำหนดให้มีการควรวมคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกับผู้ตรวจการแผ่นดิน และเปลี่ยนชื่อเป็น “ผู้ตรวจการแผ่นดินและพิทักษ์สิทธิของประชาชน” แต่หลังจากที่มีการรับฟังความคิดเห็นแล้วจึงได้มีการเปลี่ยนแปลงให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกับผู้ตรวจการแผ่นดินแยกเป็นคนละองค์กรกัน เป็นต้น ซึ่งต่อมาในวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๘ จึงได้มีการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติ เพื่อลงมติ ซึ่งเป็นร่างที่คณะกรรมการกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้วเสร็จ ฉะนั้น การอ่านหรือสืบค้นเนื้อหาใด ๆ ในเอกสารฉบับนี้จึงต้องคำนึงถึงวันและเวลาที่ทำการสัมภาษณ์เป็นสำคัญด้วย

อย่างไรก็ตามแม้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะมีได้มีผลใช้บังคับเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เนื่องจากเมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๘ สภาปฏิรูปแห่งชาติมีมติไม่รับร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญด้วยคะแนนเสียง ๑๓๕ : ๑๐๕ งดออกเสียงจำนวน ๗ คน เป็นผลทำให้คณะกรรมการกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญต้องสิ้นสุดการปฏิบัติหน้าที่ก็ตาม แต่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ย่อมถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของบันทึกประวัติศาสตร์ทางการเมืองของไทยที่บุคคลรุ่นหลังจะต้องร่วมรับรู้ว่าครั้งหนึ่งเคยมีการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งเป็นร่างที่มีผลสืบเนื่องมาจากการทำรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ทั้งนี้ โดยมีการจัดทำจดหมายเหตุด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า (Oral History) ของร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นการบันทึกเหตุการณ์เพื่อเติมเต็มให้การบันทึกประวัติศาสตร์มีความชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

หน้าว่าง

บทที่ ๒ บทสัมภาษณ์

๒.๑ บทสัมภาษณ์คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญสัดส่วน คณะรักษาความสงบแห่งชาติ

๑) ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ

ประธานกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องรองประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ คนที่หนึ่ง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนดา บุนนาค : วันนี้คณะผู้สัมภาษณ์ในโครงการจดหมายเหตุประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าณะคะ ซึ่งท่านศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ เป็นคนที่ริเริ่มโครงการนี้ นะคะ ผู้สัมภาษณ์ในวันนี้สำหรับโครงการเราก็คืออาจารย์ยุรรัตน์ พันธุ์ยุราดิฉัน อาจารย์ปิยนดา บุนนาค แล้วก็อาจารย์ศศิประภา นิตธรรมปพน จากคณะอนุกรรมการประวัติศาสตร์คำบอกเล่า ตอนนี้ท่านอาจารย์บวรศักดิ์ได้เป็นรองประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ คนที่หนึ่ง แล้วก็ที่สำคัญมากซึ่งจะต้องรับภาระเองหนักมากคือเป็นประธานคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๘ ก่อนอื่นต้องขอขอบคุณอาจารย์มากที่กรุณาให้เวลาเรานะคะ กว่าจะหาเวลาได้นี้น่าจะยากมากนะคะ และวันนี้เราก็ได้มาเรียนสัมภาษณ์ในวันพฤหัสบดีที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๘ เวลา ๑๘.๔๕ นาฬิกา สัมภาษณ์ที่สถานที่ทำงานของอาจารย์ ณ รัฐสภา เราก็ได้ทราบว่าอาจารย์เพิ่งกลับจากการประชุมใช้ไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ครับ เพิ่งออกมาจากห้องประชุมครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนดา บุนนาค : ประชุมอะไรคะอาจารย์

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ประชุมคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๑๐๐ กว่า ๆ แล้วก็กำลังดูหมวดการปฏิรูปในการสร้างความปรองดอง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนดา บุนนาค : ประชุมกี่ชั่วโมงคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ตั้งแต่ ๐๙.๐๐ - ๑๘.๐๐ นาฬิกา หยุดตอนเที่ยง ๑ ชั่วโมง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนดา บุนนาค : คืออาจารย์ก็ยังสละเวลาให้พวกเราณะคะ แต่อย่างไรก็ตามอาจารย์เป็นคนที่ริเริ่มโครงการนี้อาจารย์ก็ต้องให้เวลาอยู่แล้วนะคะ ก็เกรงใจนะคะ ที่นี้ก่อนอื่นต้องถามคือประสบการณ์ของอาจารย์ที่เกี่ยวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญนี้อาจารย์กรุณาเล่าให้ฟังหน่อยได้ไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : คือจริง ๆ ผมจบปริญญาเอกทางรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะนะครับจากประเทศฝรั่งเศส แล้วก็มาสอนกฎหมายมหาชนที่จุฬาฯ แล้วก็เข้ามาเกี่ยวพันกับรัฐธรรมนูญครั้งแรก

สุดในฐานะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณารัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ สมัยปี ๒๕๓๕ - ๒๕๓๖ สภาผู้แทนราษฎรเป็นคนตั้งครับ มีท่านอาจารย์ชุมพล ศิลปอาชา เป็นประธาน ครั้งนั้นเป็นครั้งแรกที่เข้ามาเป็นกรรมาธิการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งนำไปสู่การเสนอที่เป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมประมาณ ๒๐ กว่าประเด็น

ครั้งที่ ๒ ก็เข้ามาเกี่ยวข้องกับข้อเสนอในการแก้ไขรัฐธรรมนูญในคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตยที่อาจารย์ประเวศ วะสี เป็นประธาน และผมเป็นเลขานุการ คนแต่งตั้งคือ ท่านอาจารย์มารุต บุณนาค ในปี ๒๕๓๘ ถ้าจำไม่ผิดนะครับ เพราะว่าคุณฉลาด วรฉัตร อดข้าวประท้วงว่าต้องเลิกรัฐธรรมนูญ รสช. แล้วก็ใช้รัฐธรรมนูญที่เขียนขึ้นโดยกระบวนการประชาธิปไตย ตอนนั้นก็ทำท่าจะไปใหญ่ ท่านศาสตราจารย์มารุต บุณนาค เป็นประธานรัฐสภาอยู่ท่านก็ตั้งกรรมการพัฒนาประชาธิปไตยขึ้นมา ก็ทำข้อเสนอให้มีคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญพิเศษ ต่อมาก็ท่านนายกฯ บรรหารเอาข้อเสนอ คพป. ไปหาเสียงว่าถ้าท่านได้เป็นนายกรัฐมนตรีเป็นรัฐบาลท่านจะเอาข้อเสนอของคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย หรือ คพป. นี้มาทำ แล้วท่านได้เป็นนายกฯ ท่านก็เลยเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเข้ามา ตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการเมืองขึ้นเพื่อจะทำการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ พอเข้าสภาปีช่วงนั้นฝ่ายค้านคือพรรคประชาธิปัตย์ก็ไปจับมือกับวุฒิสภา ซึ่งยังเป็นวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้ง แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้เป็นสภาร่างรัฐธรรมนูญ คือรัฐบาลนี้เสนอเป็นคณะกรรมการปฏิรูปการเมือง แต่ว่ารัฐสภาไปลงมติตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้น และผมเป็นคณะหนึ่งในคณะกรรมการวิสามัญ กรรมาธิการวิสามัญก็เปลี่ยนร่างรัฐบาลจากคณะกรรมการปฏิรูปการเมือง ๖๗ คนไปเป็นสภาร่างรัฐธรรมนูญ ๙๙ คน ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ การบริหารราชการแผ่นดินการร่างรัฐธรรมนูญนี้ ๒๓ คน แล้วก็ผู้แทนจากจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ รัฐสภาตอนนั้นเป็น ๗๕ จังหวัดนะครับ รวมเป็น ๙๙ ก็แก้รัฐธรรมนูญเสร็จก็มีการจัดทำสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมา ผมก็เข้ามาในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนิติศาสตร์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุณนาค : อันนี้เป็นครั้งที่ ๔ ไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ครั้งที่ ๑ สมัยคุณชุมพล ครั้งที่ ๒ คพป. ของอาจารย์มารุต ครั้งที่ ๓ นายกฯ บรรหารเข้ามาเป็นกรรมาธิการวิสามัญ ครั้งที่ ๔ ได้รับเลือกเข้ามาเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งตอนนั้นก็น่าแปลกใจเพราะได้คะแนนเสียงสูงสุดในรัฐสภา ก็เข้ามา ชุดนั้นก็จะมีท่านอุทัย พิมพ์ใจชน เป็นประธาน และอดีตนายกฯ อานันท์ ปันยารชุน เป็นประธานกรรมาธิการยกร่าง ผมก็เป็นเลขานุการกรรมาธิการยกร่างฯ คือพูดง่าย ๆ เป็นคนตัวทำงาน อาจารย์สมคิดก็เป็นผู้ช่วยเลขฯ แล้วคุณกาญจนารัตน์ก็เป็นผู้ช่วย สสร. ของท่านนายกฯ อานันท์ ก็มาทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการ ก็ทำรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ เสร็จออกมา เป็นรัฐธรรมนูญที่ไม่เหมือนรัฐธรรมนูญก่อนหน้านั้นทั้งสิ้นนะครับ เพราะก่อตั้งองค์กระโสมอะไรสารพัดนะครับดังที่เห็นได้ทราบอยู่แล้ว ก็จบเรื่องรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ ก็มีอีกทีหนึ่งก็คือเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำรัฐธรรมนูญชั่วคราวปี ๒๕๔๙ เมื่อพลเอก สนธิ บุญรัตกสิณ ยึดอำนาจ เสร็จแล้วก็ไม่ได้ทำอะไร มาจนกระทั่งถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน รัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ นี่หลายคนคิดว่าผมทำนี่ผมไม่มีส่วนร่วมเลย เพราะว่าตอนนั้นผมเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เขาให้สภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นคนทำ สภานิติบัญญัติแห่งชาติไม่ได้เกี่ยวข้องอะไรด้วย ผมทำกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ผมเป็นประธานกรรมาธิการ ในปี ๒๕๕๐ ก็มาทำอีกครั้งหนึ่งคือตอนนี้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : คืออาจารย์ก็มีประสบการณ์ถึง ๕ ครั้งด้วยกัน

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : แต่ถ้าร่างรัฐธรรมนูญจริง ๆ นี่มัน ๓ ครั้ง คือปี ๒๕๔๐ ฉบับชั่วคราวปี ๒๕๔๙ แล้วก็มาฉบับนี้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วสมัยของคุณบรรหาร

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : นั่นรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม นี่ผมหมายถึงมีส่วนร่วมทำทั้งฉบับนะครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เพราะฉะนั้นอาจารย์ก็มีประสบการณ์มากเลยนะคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ก็มีนิดหน่อย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เมื่อเทียบกับคนอื่นคิดว่าอาจารย์คงจะมีมากกว่าคนอื่น ที่นี้จากประสบการณ์ดังกล่าวท่านได้นำมาใช้ ซึ่งตอนนี้ท่านเป็นตัวจริงแล้ว เป็นประธานแล้ว ได้นำมาใช้ในการยกร่างฉบับนี้หรือไม่ เพียงใด อยากรู้คะ

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : มากทีเดียวเลยครับ ข้อที่ ๑ ก็คือว่าการร่างรัฐธรรมนูญมันมีอยู่ ๓ ส่วนหลัก ๆ นะครับ ส่วนที่ ๑ ก็คือ เทคนิคการร่างซึ่งส่วนที่ ๑ ผมไม่อยากเรียกว่าเทคนิคการร่างการออกแบบโครงสร้าง อันนี้ก็เรื่องหนึ่งนะครับ ส่วนที่ ๒ ก็คือที่ผมเรียกว่าการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ของการร่างและส่วนที่ ๓ ก็คือการ Conduct การประชุม ทั้ง ๓ ส่วนสำคัญนะครับ ส่วนที่ ๑ ที่เรียกว่าการออกแบบร่างรัฐธรรมนูญนี้สำคัญเพราะว่ารัฐธรรมนูญเป็นกติกาสูงสุดของบ้านเมือง มันก็เหมือนแบบบ้าน เราต้องการบ้านแบบไหนให้คนอยู่อยู่อย่างไร เราก็ต้องออกแบบถูกไหมครับ เขาเรียกว่าแนวคิดรากฐานของบ้านนะครับ แล้วก็มีการบ้านตัวบ้านอะไรก็แล้วแต่ รัฐธรรมนูญก็เหมือนกัน มันเป็นการออกแบบกติกาของอำนาจสูงสุดในการบริหารประเทศว่าระบอบการเมืองจะเป็นอย่างไร โครงสร้างทางการเมืองจะเป็นอย่างไร กระบวนการทางการเมืองจะเป็นอย่างไร และที่สำคัญก็คือสิทธิเสรีภาพของประชาชนพลเมืองนี้จะเป็นอย่างไร อันนี้สำคัญมากนะครับ ปี ๒๕๔๐ เป็นตัวอย่างที่เราได้ออกแบบที่ต่างจากรัฐธรรมนูญก่อนหน้านั้นซึ่งผมเรียกว่าเป็นรัฐธรรมนูญแบบระบบรัฐสภาคลาสสิก แบบ Westminster ของอังกฤษ แต่รัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ เป็นรัฐธรรมนูญแนวใหม่ที่ตั้งระบบรัฐสภาแบบทำให้สมเหตุสมผลขึ้น กลไกหลักที่ทำให้สมเหตุสมผลนั้นจะมี ๓ ทางหลัก ๆ คือ ๑. ทำการเมืองของนักการเมืองให้เป็นการเมืองของพลเมือง ด้วยการขยายสิทธิเสรีภาพให้ประชาชน แล้วก็เพิ่มส่วนร่วมให้ประชาชน อันที่ ๒ ก็คือทำให้การเมืองสุจริตและโปร่งใส ได้มีการออกแบบกลไกใหม่ ๆ ที่ไม่เคยมีในรัฐธรรมนูญไทยมาก่อน ปี ๒๕๔๐ เช่น มี กกต. มีศาลรัฐธรรมนูญ มีศาลฎีกาแผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มี ป.ป.ช. มี คตง. เหล่านี้เป็นต้น ก่อนหน้านั้นไม่มีใครรู้จักองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญในประเทศไทย แล้วก็อันที่ ๓ ก็คือออกแบบให้รัฐบาลมีเสถียรภาพและประสิทธิภาพ ระบบอย่างนี้ในทางวิชาการกฎหมายมหาชนเขาเรียกว่า Rational light parliamentary system ซึ่งมันตรงกันข้ามกับคำว่า Conventional หรือ Classical parliamentary system แบบอังกฤษ เพราะมันจะต้องมีกลไกและมาตรการในการถ่วงดุลและตรวจสอบการใช้อำนาจและการสร้างความสุจริตจัดการทุจริตทางหนึ่ง อีกทางหนึ่งมันต้อง empower ประชาชน แล้วก็ทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพ เพราะฉะนั้นก็คือตัวอย่างปี ๒๕๔๘ นี้ก็ต้องออกแบบ แบบบ้านของปี ๒๕๔๘ นี้เราก็คิดว่า ๔ เสาเอก หรือจะเรียกว่าฐานรากก็ได้ นะครับ คืออันที่ ๑ เราจะต้องสร้างพลเมืองให้ใหญ่ อันที่ ๒ เราจะต้องทำให้การเมืองใสสะอาดและสมดุลง อันที่ ๓ เราต้องทำปัญหาเรื่องทุนสังคมที่เป็นธรรม

ให้เกิดขึ้น อันที่ ๔ ก็คือนำชาติสู่สันติสุข ๔ เจตนารมณ์หลักซึ่งเปรียบเสมือนฐานรากหรือเสาเอกนี้ ๒ ข้อเป็นการแก้ปัญหาในอดีต คือการนำชาติสู่สันติสุขนี้เป็นการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่มีมา ๙ ปี ๑๐ ปีเพื่อไม่ให้คนชนฆ่ากันอีก ประท้วงกันอีก นี่คือเหลี่ยมหลังไปแก้ปัญหาในอดีต อันที่ ๒ ก็คือทำให้การเมืองใสสะอาดและสมดุล เพราะว่าการเมืองหลังรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ไซ้ ปี ๒๕๕๐ ไซ้ นี่มันก็มีทุจริตอยู่อย่างที่เราเห็นทุจริตจำนำข้าว อะไรพวกนั้นนะครับ แล้วก็นอกจากใสสะอาดแล้วต้องสมดุลด้วย ระบบเลือกตั้งที่เราเคยใช้มาในปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๕๐ นี่มันเป็นระบบที่ flavor พรรคใหญ่ ทำให้พรรคใหญ่ได้คะแนนเสียงเกินจริง มันทำให้รัฐบาลเข้ามาในสภาแล้วก็ไม่มีระบบที่จะให้ฝ่ายค้านมีสิทธิมีเสียง เราก็ต้องแก้ เช่นเป็นต้นว่า ประธานกรรมการสำคัญต้องเป็นฝ่ายค้าน รองประธานสภาคนที่หนึ่งต้องเป็นฝ่ายค้านเหล่านี้เป็นต้นนะครับ นี่ก็คือเหลี่ยมหลังไปแก้ปัญหาในอดีต ๒ ข้อ แล้วก็ต้องแลหน้าไปสร้างอนาคตให้ลูกหลาน ข้อแรกคือว่า เราจะอยู่ในระบบชื่อเสียงขายสิทธิตลอดไปอย่างนี้ไม่ได้ ทีนี้วิธีแก้ปัญหาชื่อเสียงนี้แก้ได้ ๒ แบบ แบบที่ ๑ คือคุณสร้าง คุณเลี้ยงแมวไว้จับหนู ถ้าขายเสียงกัน ๒๐ ล้านตัวเป็นผู้ขายเสียงมีอยู่ ๒๐ ล้านคนเหมือนหนู ๒๐ ล้านตัวนี้คุณจะต้องสร้างแมวกี่ตัวให้ไล่จับหนูให้ได้หมด มี ก.ก.ต. ก็สิบชุดก็จะมีปัญหา นี่คือปัญหาละ มันมีทางเดียวเท่านั้นคุณต้องทำจากวัฒนธรรมที่เรียกว่าวัฒนธรรมราษฎรให้เป็นวัฒนธรรมพลเมือง อาจารย์ปิยนดาสอนประวัติศาสตร์นี้รู้ดีกว่าผมว่าวัฒนธรรมมันมีหลายแบบ วัฒนธรรมที่ ๑ ที่เรามีในสังคมไทยนี้คือไพร่ฟ้า เจ้าฟ้า ตั้งแต่สุโขทัยจนกระทั่งถึง ๒๔๗๕ พอ ๒๔๗๕ เป็นประชาธิปไตยก็มีวัฒนธรรมราษฎรกับผู้ปกครอง เป็นความสัมพันธ์แนวตั้ง ผู้ปกครองเป็นผู้ให้ ด้วยประชาชนนิมนะครับ ประชาชนที่จน ๆ ในชนบทก็รับมาแล้วก็ต้องไปตอบแทนเลือกเขาเข้าไปนะครับ ผู้ปกครองก็ใช้อำนาจสั่งบังคับและบัญชา ราษฎรก็ต้องตาม คดีเชื่อผู้นำชาติพ้นภัยสมัยจอมพล ป. นี่คือตัวอย่างของวัฒนธรรม ผู้ปกครองและราษฎร ทีนี้ความสัมพันธ์แบบนี้มันไม่มีทางทำให้ประชาธิปไตยยั่งยืนได้หรอกเพราะมันจะต้องชื่อเสียงขายเสียง ซื่อตรง ๆ ก็คือเอาเงินไปให้ ซื่อแนบเนียนขึ้นหน่อยก็ คือนโยบายประชานิยม เราก็ต้องทำให้เป็นพลเมือง เพราะฉะนั้นในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ถึงให้ความสำคัญกับการพลเมืองศึกษาที่จะต้องสร้าง ทีนี้สร้างพลเมืองศึกษาอย่างเดียวไม่พอ นะครับ เราก็เห็นว่ารากฐานของความขัดแย้งทางการเมืองประการหนึ่งแล้วก็รากฐานของการชื่อเสียงประการหนึ่งเกิดจากสมมุติฐานของโลกที่สำคัญ ก็คือความไม่เป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคม ระหว่างคนมั่งมีมหาศาลกับคนไม่มี เพราะฉะนั้นคนส่วนใหญ่ซึ่งเป็นคนในชนบทเขาเป็นคนไม่มี ไม่มีน้ำ ไม่มีประปา ไม่มีไฟฟ้า ไม่มีโทรศัพท์ จะต้องไปพึ่งคนที่มียุทธิพล ลูกจะเข้าโรงเรียนก็ต้องไปฝากคนมียุทธิพลฝากให้ ถูกจับก็ต้องให้เขาไปประกันตัว ก็ต้องพึ่งพา เมื่อต้องพึ่งพา ถึงเวลาก็ต้องกลับไปเลือกคนนั้น ความไม่มีอิสระทางเศรษฐกิจมันเป็นที่มาของความไม่มีอิสระทางการเมืองและการขายเสียง พระราชดำรัสพระเจ้าอยู่หัวนี่คนไม่ Get ท่านมีพระราชดำรัสนี้มานานแล้วว่า ต้องทำให้ประชาชนมีความเป็นอิสระทางเศรษฐกิจ คือพึ่งตัวเองได้ เลี้ยงตัวเองได้ ไม่ต้องไปพึ่งใคร ประชาธิปไตยจึงจะเกิดขึ้น เพราะฉะนั้นทุนสังคมที่เป็นธรรมนี่จึงเป็นการมองไปในอนาคตว่าเราจะอยู่แบบเดิมไม่ได้แล้วที่จะคนมั่งมีมหาศาลก็มีไปเรื่อย ๆ คนไม่มีก็ต้องพึ่งคนอยู่เรื่อย ๆ จึงเป็นหมดที่เราเรียกว่าหมวดปฏิรูป เพราะฉะนั้นเห็นไหมครับ ๔ เสาเอกสร้างพลเมืองให้เป็นใหญ่ ทำให้การเมืองใสสะอาดสมดุลทุนสังคมที่จะเป็นธรรมนำชาติอยู่สันติสุข ๒ ข้อเหลี่ยมหลัง ๒ ข้อแลหน้า แก้ปัญหาในอดีตด้วย สร้างอนาคตด้วย ส่วนที่สร้างอนาคตนี้อยู่ ๒ เรื่องคือ สร้างพลเมืองให้เป็นใหญ่แล้วก็ทุนสังคมที่เป็นธรรม ส่วนที่เหลี่ยมหลังก็คือนำชาติสู่สันติสุข แล้วก็ทำให้การเมืองใสสะอาดและสมดุล ทีนี้ พอออกแบบ Concept ตรงนี้แล้วมันก็ต้องลงรายละเอียด ต้องมีมาตรการ ต้องมีกลไก อย่างเช่น เรา

บอกว่าเราจะทำให้การเมืองใสสะอาด นี่คือ Vision How เราก็ต้องกำหนดมาตรการต่าง ๆ เช่น ต่อไปนี้คุณจะมีสมัครรับเลือกตั้งนี่คุณจะต้องแสดงแบบเสียภาษี ๕ ปี และต้องมีการตรวจสอบ ตรวจสอบเมื่อคุณได้รับเลือกตั้งแล้ว หรือว่าเข้ามาคุณก็ต้องแสดงบัญชีทรัพย์สินหนี้สินถูกไหมครับ แล้วก็จะมีมาตรการที่จะป้องกันการทุจริตอย่างอื่นอีก เช่น ทุจริตเชิงนโยบาย เราก็มีข้อห้ามในเรื่องการขัดกันแห่งผลประโยชน์ หรือประชาานิยมสุดขั้ว เราก็ตั้งแผนกคดียุบพรรคและการคลังขึ้นมาในศาลปกครองว่าถ้า สตง. หรือ ป.ป.ช. เห็นมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้ดำรงตำแหน่งการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการใช้เงินแผ่นดิน และจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงขึ้นก็สามารถไปฟ้องศาลนี้ได้ นี่นะครับ เราก็ต้องแตกจากตัว Master plan ลงไปเป็นรายละเอียดเป็นมาตรการเป็นกลไก ตรงนี้มันก็ไม่ใช่ง่าย เพราะว่ามันก็ต้องคิดในรายละเอียดถูกไหมครับ ยังไม่นึกถึงเทคนิคในการร่าง มันก็ต้องใช้ ซึ่งอันนี้ผมได้ความชำนาญของคุณกาญจนารัตน์ช่วยเรื่องนี้ นี่คือ Part ที่ ๑ ถามว่าเอาประสบการณ์มาจากปี ๒๕๔๐ จากปี ๒๕๔๙ ใหม่ก็เอามา และบังเอิญผมเป็นกรรมการกฤษฎีกาอยู่ด้วยก็ได้มีโอกาสเรียนรู้เทคนิคการร่างกฎหมายอะไรมาพอสมควร

ที่อันที่ ๒ นี่คือการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ของการร่างรัฐธรรมนูญ อันนี้สำคัญมากนะครับ เพราะว่าการร่างแต่เราไม่รู้ว่าเราจะแบ่งวิธีทำงานอย่างไรก็ไม่รอด ก็ต้องกำหนดเชิงยุทธศาสตร์ก่อนว่าเวลาที่มีจำกัดแค่ ๑๒๐ วันนี่เราจะทำอะไร อย่างไร ใครจะทำ ใครจะรับผิดชอบ เราก็กำหนดว่าเอาละ ๑๒๐ วันนี่เราจะต้องทำ Main Concept เอาไปฟังความเห็นก่อน เพราะถ้าหากว่าเราไม่ทำ Main Concept เสียก่อนนี่แล้วไปฟังความเห็นก็จะได้ความเห็นมา ๑,๐๐๐ ความเห็นแล้วไม่รู้อะไรไปลงเอยตรงไหน คือพูดง่าย ๆ ต้องมี blueprint เราต้องทำให้เสร็จแล้วไปให้สภาปฏิรูปฯ ดู เอาไปให้ประชาชนดู อันนั้นมันก็เสร็จประมาณเดือนธันวาคม จาก blueprint ก็ต้องลงมากำหนดเวลาว่าเราจะยกร่าง การยกร่างนี้มันก็ต้องใช้เทคนิคการมีส่วนร่วมถูกไหมครับ ให้กรรมการไปตั้งเป็นอนุกรรมการชุดต่าง ๆ ไปดูรายละเอียดมา ความจริงอนุกรรมการนี่ดูมาตั้งแต่ blueprint แล้วละ แล้วเอามาพูดกันในกรรมการ แล้วถึงจะเอามา adapt ว่านี่คือ blueprint แล้วก็ใส่ชุดนั้นลงรายละเอียดด้วย แล้วต่อไปก็อาจจะเปลี่ยนชุดนั้นเป็นชุดทำกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเพื่อให้มันมีความต่อเนื่องกันไป อันนี้ก็สำคัญนะครับ เพราะว่าถ้าเราไม่บริหารเวลาให้ดีก็ไม่เสร็จ เอาละ นอกจากบริหารเนื้อหาว่าจะทำอะไรช่วงไหน อย่างไร บริหารเวลา แล้วต้องมีบริหารความสัมพันธ์ อันนี้ก็สำคัญนะครับ เพราะว่ากรรมการยกร่างนี้ต้องสัมพันธ์กับ สปช. ต้องสัมพันธ์กับแม่น้ำอีก ๔ สาย ต้องสัมพันธ์กับประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ก็จำเป็นที่จะต้องออกแบบ ซึ่งเราก็ได้ให้ความร่วมมือจากกรรมการการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนจากสภาปฏิรูปแห่งชาติที่มีคุณประชา เตรีตน์ เป็นประธานอย่างดี ได้จัดเวลา ๗๗ จังหวัด แล้วเราก็จัดเองด้วย อันที่เราบริหารไม่ได้แต่เราโชคดีคือมีฝ่ายเลขาฯที่ดี อันนี้ก็ต้อง Record เอาไว้ นะครับ เพราะว่าเจ้าหน้าที่สภาที่มาทำงานช่วยเราเนี่ย Efficiency สูง รายงานการประชุมนี้เขาทำงานเสร็จเร็วมาก ถ้าได้คนที่ทำงานไม่เป็นมาเนี่ยผมตายเลยนะครับ บังเอิญผมได้คนอย่างยุทธนา อย่างนาถะ อย่างทิมอะไรทั้งหลายเหล่านี้เราก็บริหาร เรื่องการบริหาร Secretariat ก็เลยเบาแรง นี่คือกลุ่มที่ ๒ กลุ่มที่ ๓ คือบริหารการประชุม ในการประชุมนี้ผู้ใหญ่ทั้งนั้นที่มานั่งเป็นกรรมการอายุมากกว่าผมก็หลายท่าน ตำแหน่งเคยสูงกว่าผมก็หลายท่าน เช่น บางท่านเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ บางท่านเป็นประธานวุฒิสภามาแล้ว บางท่านเป็นรัฐมนตรีหลายกระทรวง อย่างนี้เราจะได้รับการยอมรับจากท่านอย่างไร ก็คือมันก็มีลูกเดียวเท่านั้นคือต้องสร้างความมั่นใจ กำลังใจผมก็ทำสิ่งซึ่งไม่มีใครเคยทำเลย พาไปไหว้พระแก้ว ไปไหว้พระสยาม และก็ปฏิญาณ แล้วมีอะไรขึ้นผมจะต้อง

remind ถึงว่าไปพูดกับพระสยามไฉนะ กับพระแก้วไฉนะว่าเราจะทำโดยปราศจากอคติ เพราะฉะนั้นอย่าคิดถึงตัวคน คิดถึงหลักการ ไม่ใช่หน้าคนนั้นลอยขึ้นมาเราต้องกำจัดเขาที่เราก็ต้องเอาสิ่งที่เหนือกว่าทุกคนมาช่วยให้เขาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนะครับ นอกจากนั้นก็ต้องอาศัยความเมตตาจากท่าน ก็ต้องให้เกียรติท่าน และข้อสำคัญคือว่าจะดำเนินการประชุมอย่างไรไม่ให้เกิดความเครียดมาก อันนี้ก็สำคัญนะครับ เพราะถ้าหากว่าในที่ประชุมมันเครียดกันแล้วถกเถียงกันจนกระทั่งเป็นการทะเลาะเบาะแว้งอะไรนี้มันก็ไปไม่ได้ บังเอิญผมโชคดีที่ผู้ใหญ่และกรรมการเขาให้ความร่วมมือ และข้อสำคัญอีกข้อหนึ่งก็คือ สังเกตไหมครับ ผมไม่ให้ยกมือ ผมคิดว่าการยกมือนั้นมันง่ายเกินไป แต่หากว่าจำเป็นที่จะต้องห้ามติแล้วจะใช้ฉันห้ามติเป็นหลัก ไม่มีข้อขัดข้องแล้วนะ พูดกันเต็มที่แล้วนะ เอาอย่างนั้นะครับ มีผู้เห็นเป็นอย่างอื่นไหม ถ้าไม่มีก็ไป แต่ถ้าติดขัดก็แขวน เพราะเราไม่ควรจะเอาเรื่องที่มีปัญหาเป็นอุปสรรคของการทำงานต่อ การลงมติตั้งแต่วันแรกที่เจอกันนี้ทุกคนก็จะไม่ฟังกัน เพราะฉะนั้นผมจึงใช้วิธีห้ามติตลอด แต่ถ้าความเห็นมันต่างจริง ๆ แล้วไม่ยอมกันนี้ผมก็แขวน แขวนแล้วจะสังเกตได้ว่าผมไม่ให้ยกมือ เหตุผลที่ไม่ให้ยกมือนั้นก็เพราะว่าถ้ายกมือมันไม่ต้องให้เหตุผลอะไรกัน แต่ถ้าถามรายคนนี้ท่านมีเวลาคิด ท่านมีเวลาดูhrenของกรรมการหลังจากอภิปรายเต็มที่แล้วนะครับ แล้วเราก็รับผิดชอบ เพราะว่าเรารู้ว่าใครเป็นอย่างไร จะเห็นได้ว่ามันก็ผ่านไปได้ด้วยดี ทีแรกก็มีกรรมการบางท่านจะเสนอว่ายกมือ ผมบอกว่าจะยกมือไม่ยกเป็นเอกสิทธิ์ของประธานนะครับ เพราะฉะนั้นขอเถอะ ถ้าจำเป็นผมจะให้ยก แต่ถ้าไม่จำเป็นอันนี้สำคัญนะครับอาจารย์ ในที่ประชุม ครม. ที่ผมนั่งมาสมัยรัฐบาลชาติชาย สมัยรัฐบาลทักษิณนี้ผมไม่เคยเห็น ครม. ลงมติเลย ถ้า ครม. ลงมติกันเมื่อไรก็แสดงว่าใกล้จะแตกแล้ว

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่อันนี้ดิฉันขอเสริมหนึ่งนะครับ คือว่าเราก็สัมภาษณ์หลายท่านเลย ทุกคนเลยที่สัมภาษณ์ชมอาจารย์หมดเลย ชมท่านประธานบอกว่าอาจารย์บวรศักดิ์นี่เป็นคนที่ Conduct การประชุมได้ยอดเยี่ยมมาก เขายกย่องเลยยกย่องในแง่ของประสบการณ์ของอาจารย์ ยกย่องในความรู้ความสามารถของอาจารย์ ที่ว่าจะฉันจะเล่าเรื่องความเป็นมาตั้งแต่ต้น มีความภูมิใจหลังจากประวัติศาสตร์ให้คนเข้าใจ ทั้งมีความรอบรู้ทั้งของไทยทั้งของนานาชาติ แล้วก็ยังบอกว่าอาจารย์ก็จะมีเทคนิควิธีการและก็อารมณ์เย็น

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ก็ไม่เย็นนะวันนี้ร้อนหลุด

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่ถ้าส่วนใหญ่เย็นก็โอเคนะคะ ร้อนหลุดบ้างก็ดี เหมือนกันก็เป็นการแสดงอะไรบ้าง

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ร้อนหลุดนั้นก็ต้องกราบขอภัยผู้ใหญ่เขาบางที เพราะวันนี้ท่านก็เสียงเข้มขึ้นมา ท่านก็เตือนว่าพูดกันก็ใช้เหตุผลได้ไม่ต้องใช้อารมณ์ ผมก็ต้องขอภัยนะครับ เพราะว่าลงมติไปแล้วเมื่อเช้าแล้วท่านมาเสนอทบทวนตอนบ่าย เข้าใจใช่ไหมครับ มันก็เลย หลายคนก็รู้สึก แต่ว่าท่านเป็นผู้ใหญ่เราก็ไม่ว่ากันนะครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่เขาชมอาจารย์ทั้งนั้นเลยนะคะ เราก็ตีใจ

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ก็พยายามครับ พยายามอย่างกรรมการบางท่านก็พูดแล้วพูดอีก มีอยู่ท่านหนึ่งนะอย่าไปเอ่ยชื่อท่านเลย จนกระทั่งผมบอก พี่จะพูดทุกพรรคเลยหรือนี่ มาตรานั้นมี ๕ พรรค ท่านก็พูดทุกพรรค และบางทีเรื่องเดียวพูด ๒ ครั้ง ๓ ครั้ง ๔ ครั้ง จนกระทั่งผมบอกว่าท่านกรรมการครับท่านพูดครั้งที่ ๕ แล้วนะครับ ก็มี แต่ส่วนใหญ่ผู้หลักผู้ใหญ่ที่อยู่ที่นี่ท่านเมตตา ท่านน่ารักทั้งนั้น ประสบการณ์

การทำงานครั้งนี้ทำให้ผมพบว่าอย่างนี้ ปี ๒๕๔๐ นี้เสี่ยงข้างนอกเชียร์ เพราะอยู่ในบรรยากาศประชาธิปไตย แล้วคนไม่ชอบนักการเมือง เพราะฉะนั้นพอเราจะมาปฏิรูปการเมืองนี้เขียนกติกาให้มันเข้มสำหรับนักการเมืองมีแต่คนเชียร์ แต่ในสภาว่างและในกรรมาธิการยกร่างนี้สู้กัน เพราะฝ่ายการเมืองเขาก็ Lobby ผ่านมาในกรรมาธิการ ผมนี่เป็นคนไม่ค่อยตามใจคนนะ ไม่หยวน เพราะฉะนั้นถูกอาจารย์แก้วสรรเข้าไปเขียนกลอน ผมจำได้อยู่ ๒ พรรคเฉพาะที่เกี่ยวกับตัวผม เขาเริ่มต้นด้วยคำว่าประธานคู่ คือหมายถึงประธานอุทัย ประธานอานันท์ ครูคือหมายถึงผม เพราะฉะนั้นตอนนั้นหนักมากในกรรมาธิการกับในสภา ปี ๒๕๔๙ นี้ไม่มีอะไรเลยเพราะมันตรวจร่างของคณะรัฐประหาร ใช้เวลาตรวจ ๒ วันก็เสร็จแล้ว มีคนยกร่างมาแล้วเราตรวจ ปีนี้ในกรรมาธิการยอดเยี่ยมมาก มีความร่วมมืออย่างดี แต่โดนข้างนอกเสียโอ้โหมันคนละเรื่องแล้ว เพราะว่ามันร่างในบรรยากาศที่ไม่ใช่ประชาธิปไตย แล้วมันมาร่างบรรยากาศที่ความขัดแย้งยังคุกรุ่นอยู่ เพราะฉะนั้นก็เป็นธรรมดาที่พวกนักประชาธิปไตยเขาออกมาคู่ขัดแย้งก็ออกมา ถ้าหากว่าก็ธรรมดา แต่โชคดีในกรรมาธิการนี้เป็นเอกภาพและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อันนี้สำคัญมากนะครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เพราะฉะนั้นอาจารย์ก็คือประสบการณ์ก็มีความสำคัญมากกับอาจารย์นะคะ ในการที่ยกร่างรัฐธรรมนูญ

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ผมเรียนรู้อาจารย์ จากคุณอุทัย ท่านนายกฯ อานันท์ ตัวอย่างเช่น ผมจำจนถึงวันนี้ สสร. จังหวัดเขาประชุมกันเพื่อที่จะคว่ำ สสร. สายวิชาการ คุณอุทัยเดินผ่านไปแล้วผมก็เดินผ่านไปด้วย ท่านก็ถามคุณกำลังคุยอะไรกันอยู่ พวกนั้นก็บอก เรากำลังคุยว่าเราจะเอาอย่างไรดีเรื่องนี้ คุณอุทัยพูดประโยคเด็ดเลยนะ เมื่อไรก็ตามที่คุณถามว่าพวกเราจะเอาอย่างไรกัน คุณไม่ถามว่าพวกเขาคือประชาชนจะเอาอย่างไรกัน คุณนับถอยหลัง นี่เป็นวาทะเด็ดนะ ส่วนนายกฯ อานันท์ ผมนั่งข้างซ้าย ท่าน ผมเป็นเลขฯ ท่านนั่งตรงกลางนี้ ท่านต้องคอยเอามือมาลูบขาผม เย็น ๆ บวรศักดิ์ เย็น ๆ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ช่วงนั้นอาจารย์ยังอายุน้อยนะ

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ใช่ ก็ไม่น้อยเท่าไรนะครับ มันก็ ๔๐ ละ เพราะว่าผมทนไม่ได้คือคนไม่รู้แล้วอวดรู้นี่ พอผมจะโต้นี้ท่านนายกฯ อานันท์ บอกเย็น ๆ แล้วเรียนวิธี Conduct การประชุม ส่วนหนึ่งจากนายกฯ อานันท์ นายกฯ อานันท์จะไม่ยอมให้ยกมือถ้าไม่จำเป็น แล้วมีอยู่ครั้งหนึ่งผมทิ้งมาก สสร. จังหวัดพอเปลี่ยนจากกรรมาธิการยกร่าง เป็นกรรมาธิการพิจารณาร่างในสภาวาระสองนี่ก็ตกลงเขาบอกว่า จะเอาแต่พวกนักวิชาการพวกอะไรนี้เป็นกรรมาธิการแล้วมีตำแหน่งประธาน รองประธาน โฆษก เลขฯ อะไรนี่ไม่ได้ เขาขอเข้ามาด้วย ก็ตกลงโอเคเข้ามาเท่ากัน แต่พอมาโหวตกันในสภาเท่านั้นละโอ้โห นายกฯ อานันท์ ตื่นสายท่านมาช้า เขาลงมติเอาไว้ ๒ คนเท่านั้นในกรรมาธิการพิจารณาร่าง คือนายกฯ อานันท์กับผม นอกนั้นเขาปลดหมด อาจารย์เกษม ศิริสัมพันธ์ อาจารย์คณิต ณ นคร คุณคณิต บุญสุวรรณ อะไรโตนปลดหมดเลย คุณพงษ์เทพ เทพกาญจนา ผู้ช่วยเลขฯ ก็โตนปลด แล้วพวกเขาก็มาแทน นายกฯ อานันท์ท่านก็เดินเข้ามา มติไปแล้วนะ ท่านก็บอกว่าขอภัยผมมาประชุมช้า ท่านก็ถามว่าเป็นอย่างไรบวรศักดิ์ ก็บอกว่าที่พูดกันเมื่อคืนไม่มีแล้วนะ มีแต่ท่านนายกฯ กับผมนะที่เป็น นอกนั้นเขาเอาออกหมด ตะโกนเลยนะ ผู้สื่อข่าวอยู่ เอ๊ะ ตระบัดสัตย์แบบนี้ใช้ไม่ได้ พูดเสียงดังอย่างนี้เลยนะ ตกลงกันเมื่อคืนอย่างหนึ่ง มาทำอย่างนี้ผมถือว่าไม่มีสัจจะ ผมลาออกจากประธานพิจารณาร่างฯ พอนายกฯ อานันท์ลาออกผมก็บอกผมก็ลาออกจากเลขฯ เท่านั้นละ ขอพักการประชุมวิ่งเข้าไปประชุมกันเพื่อจะเปลี่ยนมติเพื่อจะกลับมาบอก ผมก็ไปยกมือให้ท่านนายกฯ อานันท์บอกว่า ท่านนายกฯ

ตายแน่ทำงานกันไม่ได้แล้ว ท่านถามว่าทำไม อ้าวท่านนายกรู้ ไปว่าเขาอย่างนี้แล้วเรายังต้องทำงานกันอีกหลายเดือนมันก็จะมีความขัดแย้ง โอ้ บวรศักดิ์เชื่อผมเถอะ คุณจำไว้นะ บางคนที่เขาต้องการเกียรติต้องให้เกียรติ บางคนที่เขาต้องการเงินต้องให้เงิน บางคนที่มีมันต้องการการใช้อำนาจต้องใช้อำนาจกับมัน ท่านพูดอย่างนี้ นี่ผมก็เรียนจากผู้ใหญ่นะ เพราะฉะนั้นผมเรียนรู้มาก แล้วครั้งนี้ผมได้เรียนรู้อีกเยอะ เรียนรู้จริง ๆ อาจารย์ไม่ใช่เรียนรู้เล่น ๆ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : สิ่งสมประสงค์การณ่มากยิ่งขึ้น ทีนี้จะเรียนว่าเป้าประสงค์ของการร่างรัฐธรรมนูญกับเจตนารมณ์นี้มันเหมือนกันไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : จริง ๆ สำหรับผมนะครับ เจตนารมณ์คือสิ่งที่สะท้อนอยู่ในตัวร่าง แต่ว่าเป้าประสงค์นี้มันอาจจะ เป็น motives behind ซึ่งมันอาจจะไม่ได้อยู่ในตัวร่างนะครับ เช่นเรื่อง motives behind ของการที่ร่างรัฐธรรมนูญจะสืบทอดอำนาจไม่ถูก ทอดอำนาจนี้มันเป็น motive ใช้นะ มันเขียนไม่ได้ในรัฐธรรมนูญ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่มันก็อาจจะแตกมาเป็นเจตนารมณ์ได้ใช่ไหมคะ คือมันสามารถจะออกมาสะท้อนในเจตนารมณ์ได้ใช่ไหมคะ ในเมื่อมี motive อันนี้มันก็น่าจะไปสู่

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : มันก็มี แต่มันไม่มีแบบชัด ๆ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : มันไม่สามารถชัดได้

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ใช้นะ motives behind ที่เรียกว่าเป้าประสงค์นี้มันจะมีลักษณะเป็นเฉพาะคนเฉพาะตัว แต่ว่าเจตนารมณ์นี้มันเป็น consensus ของกรรมาธิการ ๔ เสาหลักนี่พอผมคิดขึ้นมาก็ไม่มีใครค้านสักคน เพราะว่า คุณจะไปอธิบายให้ประชาชนฟัง ถ้าคุณไม่สามารถถ่ายทอด อันนี้ก็สำคัญนะครับ เทคนิคการแปลสิ่งที่มันอ่านยาก ๆ ออกมาให้คนรู้เรื่อง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ใช้นะ ซึ่งอันนี้ก็มีการทำหนึ่งไปสัมภาษณ์บอกว่ามีปัญหาเรื่องการประชาสัมพันธ์เหมือนกันในการที่ต้องให้ออกไปสู่ประชาชน

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : มันก็มีอยู่ธรรมดา เพราะว่าสตางค์ก็ไม่ค่อยมี สื่อก็ไม่ค่อยเป็นมิตร จะให้ทั่วถึงนี่ ๑. ต้องมีสตางค์ไปซื้อสื่อใหม่ ซื้อเวลาโฆษณา ซื้อเวลาจัดรายการ อันที่ ๒ รัฐบาลต้องช่วย ก็ไม่มี

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : รัฐบาลไม่ช่วยหรือคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ไม่ค่อยช่วยเท่าไร ไม่ใช่ว่าเขาไม่ร่วมมือนะ แต่ว่าเขามีรายการอยู่ มีคนซื้อเวลาอยู่แล้วอะไรแล้วนี่ไปบังคับเขาก็ลำบาก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : มันก็ลำบากนะเกรงใจ เพราะฉะนั้นเจตนารมณ์นี้เรารู้แล้วเป็น ๔ เสาหลักที่ท่านอาจารย์พูด ทีนี้เป้าประสงค์นี้อาจารย์จะมองอย่างไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : คืออย่างนี้ motives behind ของผมนั่นผมได้ไปอธิษฐานต่อพระแก้วแล้วผมก็ยังเชื่ออยู่จนบัดนี้ว่าผมต้องการทำให้บ้านเมืองสงบมีความสุข พุดง่าย ๆ อันนี้คือ Keyword อันหนึ่งสำหรับของผมนะครับ ความขัดแย้งหมดไป แล้วก็ให้บ้านเมืองเจริญก้าวหน้าทันนานาอารยประเทศ เพราะฉะนั้นอะไรที่เขียนเวอร์ ๆ เช่นเป็นต้นว่า क्रम. จะต้องแถลงนโยบายว่าจะทำตามยุทธศาสตร์ชาติอย่างไรด้วยนี่ผมก็บอกว่ามันเป็นไปได้ในทางปฏิบัตินี้คุณมีเวลา ๑๕ วันในการเตรียมนโยบายนี้

คุณก็ไปหาเสียงมาแล้วถูกไหมครับ มันก็ต้องเอาสิ่งที่เป็น political mandate มาเป็นนโยบาย แล้วคุณก็ต้องบอกว่าจะทำตามแนวนโยบายพื้นฐานอย่างไรก็พอแล้ว จะไปบังคับให้เขาไปเขียนตามยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจจะโรยแบบนี้มันก็ต้องคิด ความจริงถ้าเขียนได้เองอะไรมากกว่านี้มันไม่จำเป็นเอาคนทั้งหมด หลายเรื่อง ผมยังไม่เขียนแบบนี้ เพราะเขียนไปเขียนมารัฐบาลไทยใช้เวลานานมากในการตั้ง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วก็ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการร่าง รัฐธรรมนูญฉบับนี้คะ

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ๑. จะว่าอุปสรรคก็ไม่ได้เพราะไม่มี freehand เหมือนปี ๒๕๔๐ เพราะมีกรอบตามมาตรา ๓๕ ๑๐ วงเล็บ กับ ๑ วรรค มีข้อจำกัดเรื่องเนื้อหา ถ้าไม่เขียนแล้ว เขาบอกว่าขัดรัฐธรรมนูญชั่วคราว ๒. มีข้อจำกัดเรื่องเวลา อาจารย์จะเห็นได้ว่าประชุมแทบทุกวัน มีอยู่ช่วงหนึ่งที่ผมประชุม เสาร์ อาทิตย์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ๑๒๐ วันใช่ไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ซึ่งก็จะว่าช้า จะว่าน้อยก็ไม่น้อย แต่ว่าจะว่ามากก็ไม่มาก เพราะบางเรื่องถ้ามีเวลามากกว่านี้มันจะตกผลึกมากกว่านี้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อันนี้ขยาย ๑ เดือนแล้วใช่ไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : อันนี้ขยายตอนพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมเท่านั้น ถ้าม ข้อจำกัดก็คือเรื่องนี้ เรื่องไม่ใช่กรรมธิการร่างแล้วจบ ต้องเอาคำขอแก้ไขเพิ่มเติม ๘ คำขอของสภาปฏิรูปฯ คำขอของ ครม. มีคำขอแก้ไขเพิ่มเติมมา ๔. บรรยากาศ จะเห็นได้ว่าไม่มีใครค่อยสรรเสริญกรรมธิการร่างเท่าไร

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เพราะว่าไปกระทบหลายอย่าง

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ใช่ ๕. งบประมาณและกระบวนการทำงานของระบบราชการ อันนี้ไปว่าเจ้าหน้าที่เขาก็ไม่ได้ ระบบราชการก็คือระบบราชการแบบนี้ กว่าจะจัดซื้อจัดจ้างได้ที กว่าจะเบิกได้ทีนี่ลืมน้ำบางทีลืมน้ำไปแล้ว

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อาจารย์คะ อันนี้เราก็ทำฟรีไหมคะ เพราะเรา ไม่ได้ค่าจ้างอะไรทั้งสิ้น นี่ทำเพราะประเทศชาติ และอาจารย์บวรศักดิ์นี่คะ เพราะว่ามันมีปัญหาการจะ ให้ใครนี่

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ประหลาดมาก ผมถึงไม่อยากพูดใครครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อันนี้ก็คือปัญหาอุปสรรคก็มี ๕ ประการใหญ่ ๆ นะคะ และอาจารย์คิดว่าคาดหวังสู่ความสำเร็จในการที่จะนำรัฐธรรมนูญที่ร่างไปปฏิรูปประเทศหรือไม่ เพียงใดคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : คือในระดับหนึ่งผมคิดว่าก็จะทำได้ในระดับหนึ่ง คือ เจตนารมณ์ มาตรการและกลไกที่เราสร้างไว้ก็จะทำให้ได้สำเร็จระดับหนึ่ง แต่ว่าไม่ทั้งหมด รัฐธรรมนูญเป็น กฎหมาย เป็นกติกา ขึ้นอยู่กับอีกหลายอย่างของความสำเร็จ โดยเฉพาะกับวัฒนธรรมและคนที่อยู่ในการเมือง และประชาชน ถ้าเราเปรียบรัฐธรรมนูญเหมือนกับ Hardware เป็น Computer นี้ ตัว Software นี้คือ วัฒนธรรมการเมืองของนักการเมืองและของประชาชน อาจารย์เขียนรัฐธรรมนูญนี้เป็นประชาธิปไตยจะตาย แต่ คนไม่เป็นประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ ที่เจ๊งนี้ไม่ใช่เจ๊งเพราะเขียนไม่ดีนะ ผรั่งชมว่าเป็น One of the

best ten constitution of the world ในศตวรรษที่ ๒๑ ตอนต้น แต่มันตายเพราะวัฒนธรรมแบบไทยเดิม
ธรรมะที่ผมเรียกธรรมาภิบาลไทยเดิมนี่

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อาจารย์แบบไทยเดิมนี่มันไทยนั้นมากกว่า
ไทยแบบที่มันง่าย ที่เข้ามาใหม่ วัตถุนิยม ไทยเดิมของเราก็ดูจะอะอาจารย์บางอย่าง วัฒนธรรมไฟฟ้าหรือเปล่า
ที่อาจารย์หมายถึง

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ไม่ ไม่ใช่ไฟฟ้าอย่างเดียว วัฒนธรรมไฟฟ้าอย่าง
วัฒนธรรมราชการอย่างหนึ่ง แล้วก็

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : และวัฒนธรรมใหม่ที่เข้ามา อย่างเช่น ประชา
นิยมแบบใหม่ที่ทำให้รัฐบาลช่วงหนึ่งนี่ Popular มาก

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ใช่ ก็จริง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ต้องเถียงอาจารย์แล้ว

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ไม่ แต่ว่ามันก็อยู่ที่วัฒนธรรมการเมืองแบบเก่าแบบ
ใหม่อะไรที่วุ่น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ก็ทั้ง ๒ อันนั้นละ

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : วัฒนธรรมแบบอุปถัมภ์นี่ กินไปทุกส่วนของสังคมไทย
แม้กระทั่งในวงการปราชญ์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : คืออย่างนี้คะอาจารย์ คือคนเขาชอบโทษ
วัฒนธรรมอุปถัมภ์นะคะ แต่จริง ๆ แล้วระดับอุปถัมภ์ดั้งเดิมของมันนี่คือมันถูกต้อง ระบบมูลนายกับไพร่ ก็คือ
ไพร่นี้เขาเป็นคนที่ทำให้รายงานกันมูลนายใช้ไหม ให้กับประเทศใช้ไหมคะ และขณะเดียวกันนี้เขาก็ไม่มีสิทธิที่จะ
ป้องกันตัวเอง เขาไม่มีสิทธิทำอะไรอย่างอื่นนอกจากนี้ แต่มูลนายนี่เนื่องจากว่าไพร่ทำไปให้ก็ตอบแทน ที่นี้มัน
ลักษณะของการที่ต่างก็ประสานเกี่ยวกับพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในลักษณะที่ว่ามันเป็นระบบของชนชั้นอย่างนั้น

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ผมไม่ได้ว่าอย่างนั้นเลยนะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : คือตั้งแต่ปี ๒๔๗๕ เอามาใช้นี่มันเป็นอีกอย่าง
หนึ่ง อันนั้นเป็นระบบของการบริหารแบบนั้น

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : อันนั้นเป็นระบบที่เขาเรียกกระบวนเศรษฐกิจ ระบบ
ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคม แต่ว่าวันนี้มันก้าวหน้ามันทันสมัยแล้ว

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้อาจารย์คิดว่าบริบททางสังคมเศรษฐกิจ
การเมืองนี้ส่งผลต่อการร่างรัฐธรรมนูญใหม่คะ

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : มาก ๆ ครับ ปี ๒๕๔๐ นี่เป็นบรรยากาศการเป็น
ประชาธิปไตย องค์ประกอบของผู้นำในการร่างสำคัญนะครับ คุณอุทัย พิมพ์ใจชน เป็น ส.ส. เรียกว่าน้ำดี แล้วก็
เป็นคนสู้กับอำนาจเผด็จการมาก่อน แล้วก็พูดกับคนพูดกับชาวบ้านด้วยภาษาง่าย ๆ ทำนายๆ อาศัยที่เข
เรียกท่านผู้ตีรันโกสินทร์ เป็นขวัญใจคนชั้นกลางในเมือง แล้วเราก็มีความรู้ทางเทคนิค เพราะฉะนั้นถ้าจะเปรียบ
เป็นอาหารจานหนึ่งมันก็รสกลมกล่อมอร่อยมาก บรรยากาศก็เป็นประชาธิปไตย แต่ว่าในครั้งนี้นักการเมือง
เมตตาสูง มีความร่วมมือกันสูง มีความเป็นเอกภาพสูง แต่ว่าบรรยากาศไม่ให้ แล้วก็อยู่ในความขัดแย้งที่คุกรุ่นมี

ฝึกมีฝ่าย เพราะฉะนั้นจะเขียนอะไรคนก็ระแวงทั้งนั้น กระแอมทีหนึ่งก็บอกว่าคิดไปไกลแล้วนะ ดูถูกบ้างอย่างนั้น
อย่างนี้อะไรสารพัด เพราะฉะนั้นก็สำคัญมาก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เพราะฉะนั้นบริบทนี้สำคัญมาก

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : สำคัญมาก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วความสำเร็จก็คือระดับหนึ่ง

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ใช่ คือถ้าถามผมนะว่าความคาดหวังไปสู่ความสำเร็จ

ในการปฏิรูปสู่ปฏิรูปประเทศ ผมบอกตรง ๆ เลยว่ารัฐธรรมนูญเป็นส่วนหนึ่ง แต่ว่าบริบทเป็นอีกส่วนหนึ่ง คนเป็น
อีกส่วนหนึ่ง นี่เราพูดถึงปรองดอง ๆ นี่นะครับ ถ้าไม่ทำก็ไม่เกิด จะให้มันเกิดเองไม่ได้หรือถูกไหมครับ ต้องมีคน
ทำแล้วใครจะทำ ก็ต้อง คสช. หรือคณะรัฐมนตรี แล้วก็ต้องลงมือคุยกันทุกระดับ ระดับล่างก็ต้องใครจะทำให้
ประชาชนเกิดความรู้สึกที่ติดต่อกัน ระดับแกนนำ Top จริง ๆ ระดับกลาง แล้วต้องเข้าสู่กระบวนการของพวกนี้
ไม่ใช่เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญแล้วมันเกิดที่ไหน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : รู้สึกว่าตอนนี้บ้านเมืองอะไรมันคาราคาซัง มัน
บอกไม่ถูก มันอึดอัดนะคะ แต่โน่นก็ไม่ได้ แต่ที่นี่ก็ไม่ได้วุ่นไปหมดใช่ไหมคะอาจารย์สภาพเป็นแบบนี้

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ใช่ ก็ธรรมดา ผมก็อึดอัดอาจารย์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อาจารย์ยังต้องอึดอัดกว่าพวกเรา แล้วจะออกมา
อย่างไรคะนี่

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ไม่รู้เอาไม่ได้ ผมอยู่วันต่อวันอาจารย์วันนี่

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ขนาดอาจารย์บอกอยู่วันต่อวัน แล้วพวกเราจะ
อยู่อย่างไร

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ยึดพระพุทธเจ้าดีที่สุดมันไม่ทุกข์ เพราะถ้าไปคิดถึง
อนาคตว่าจะผ่านไม่ผ่าน เราจะอะไร จบ นอนไม่หลับแน่ คิดถึงสิ่งที่ผ่านมาแล้วก็แก้ไม่ได้แล้วไม่รู้จะทำอย่างไร
ผมถึงบอกกรรมการวันนี้ว่าร่างนี้เราเป็นนายเขานะ จนถึงวันที่ ๒๒ สิงหาคม คุณจะเขียนอะไรก็ตามเป็นนาย
เขานี้ แต่เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม คุณส่งให้ สปช. แล้วนี่เราเป็นทาสเขาแล้วนะ เพราะฉะนั้นจะเขียนอะไรต้องมี
คำอธิบายทุกคำอธิบายได้ ผมถึงบอกว่าเขียนนี้อย่าดูว่าหน้าคนอยู่ตรงนี้ เพราะฉะนั้นสำคัญอาจารย์ เขียนเรื่อง
หนึ่งทำอีกเรื่องหนึ่ง มันคนละเรื่องกันนะ ปี ๒๕๔๐ นี่เห็นชัดเลย ตีมากเลย แต่มาตายตรงวัฒนธรรมการเมือง
แบบไทย ๆ ริ่งเดินกัน ไปครอบงำองค์กรอิสระ ไปสารพัด

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วตกลงการคอร์รัปชันเราจะแก้ไขได้ไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : อาจารย์ผมจะบอกให้นะ ถ้าหนูมี ๒๐ ล้านตัว แล้ว
อาจารย์สร้างแมวไม่ได้ ๑๐ ล้านตัวนะ มีวิธีเดียวเท่านั้นอาจารย์ต้องทำมันหนูไม่ให้หนูมันเกิด วิธีที่จะแก้ปัญหานี้
ทุจริตที่สุดคือการสะสางกฎหมายอาจารย์ มันจะทุจริตก็ต่อเมื่อคุณบังคับให้เอกชนหรือประชาชนซึ่งถูกจำกัด
สิทธิเสรีภาพนี้เข้าไปหาเจ้าหน้าที่ของรัฐ แล้วกฎหมายอย่างนี้ในประเทศไทยมีเยอะมาก เพราะฉะนั้นถ้าอาจารย์
ไม่ต้องการจะให้มันเกิดนะ อาจารย์ต้องเลิกกฎหมายที่มันจำกัดเสรีภาพของคนโดยไม่เป็นประโยชน์ให้หมด

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่บางทีกฎหมายเราก็อาจจะดี แต่ปรากฏว่า
นำไปปฏิบัติมันไม่ดี

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ก็ส่วนหนึ่งแต่อีกส่วนหนึ่งมันเป็นกฎหมายที่เยอะ

เลอะเทอะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ก็อาจารย์นักกฎหมายเอง

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ที่เรียกร้องว่าออกกฎหมายเร็ว ๆ เยอะ ๆ นี่คิดผิฉะนั้นถ้าโมเดลในซ้มนั้นแล้วก็เลิกสิ่งที่ไม่จำเป็นนะใช่ อาจารย์ลองคิดดูก็แล้วกัน ถ้าเขาบังคับให้อาจารย์เดินเข้าไปขอใบอนุญาตนี้อาจารย์อยากได้ใบอนุญาตอย่างไรมันต่างกันใช่ไหม แต่ถ้าสิ่งที่อาจารย์เคยถูกขออนุญาตอยู่เขายกเลิกใบอนุญาตไปอาจารย์ต้องไปจ่ายสตางค์นะ เพราะฉะนั้นการคืนเสรีภาพให้ประชาชนนี้สำคัญที่สุด ผมถึงสอนพวกลูกศิษย์ผมบอกว่าเวลาคุณทำบุญปล่อยนกปล่อยปลา คุณรู้ไหมคุณได้บุญกว่านั้นอีกเยอะถ้าคุณแก้ปัญหาเชิงโครงสร้าง คุณกลับไปที่กระทรวง ทบวง กรมคุณแล้วดูว่ากฎหมายไหนจำกัดเสรีภาพคนโดยไม่ใช่ธรรม เสนอนายเล็กเลย คุณปลดปล่อยคนเป็นล้านนะ แต่ประเทศไทยไม่ใช่ ประเทศไทยไม่มีวิธีคิดไม่มีอะไรอย่างนี้กฎหมายนี้ อย่างอาจารย์ออกกฎหมายอาชีพหนึ่งเป็นวิชาชีพนี้แปลว่าอะไรครับ แปลว่าอาจารย์กำลังบอกว่าสิ่งที่คนทั้งประเทศทำได้นี้วันนี้พอเขียนกฎหมายปิดต้องขอใบอนุญาต เขียนกันหมดแล้วอาชีพสาธารณสุขอะไรไม่รู้สังคมสงเคราะห์บำบัดเต็มไปหมดในประเทศไทย ทุกคนต้องการ monopoly คือการกีดกันคนอื่นไม่ให้เข้ามาในนั้น แล้วตัวเองเสวยสุขกัน แล้วพอถึงเวลาจะสรรหาผู้ องค์กรพวกนี้ก็จะได้มีตัวแทนเข้าไป

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วในที่สุดอาจารย์มีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอะไรไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ไม่มีครับ สำหรับรัฐธรรมนูญนี้หรือครับ ผมก็อยากจะให้คนไทยอดทนในทางการเมืองนะ อย่าไปฉีกรัฐธรรมนูญบ่อย ความผิดไม่ได้อยู่ที่รัฐธรรมนูญ อยู่ที่คน คุณทำอย่างไรก็ปล่อยให้รัฐธรรมนูญได้ใช้ไป ๓๐ ๔๐ ๕๐ ปี แล้วระหว่างนั้นถ้าคนไม่ดีก็หาทางเอาคนออก แต่อย่าฉีกรัฐธรรมนูญ อย่าทำลายระบบ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ก็นั่นสิคะ ทำไมครั้งนี้ถึงไม่เอารัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ มาปรับใช้ ไม่ต้องร่างใหม่

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ไม่เกี่ยวกันนะอาจารย์ ปรับใช้รัฐธรรมนูญกับการฉีกรัฐธรรมนูญแล้วมาทำใหม่ ถ้าฉีกแล้วมาทำใหม่ แล้วผมไปเอาปี ๒๕๔๐ มาอีก วันนี้ต้องยอมรับนะ องค์กรทั้งหลายก็อยู่ในปี ๒๕๔๐ ทั้งนั้น แต่รายละเอียดมันไม่ได้แล้ว เพราะเรารู้แล้วว่ามันมีช่องว่างตรงนั้นเสียงตรงนี้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เอามาก็ไม่ได้

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ไม่ได้หรอกอาจารย์ มันคนจะ Contact กันแล้วระบบเลือกตั้งนี้อาจารย์ต้องแก้ทีละ ๒๐ มาตรา ผมถึงบอกว่าอย่าฉีก คนไม่ดีก็หาทางเอาคนไม่ดีออก ปล่อยให้รัฐธรรมนูญไว้ รัฐธรรมนูญนี้ถึงพยายามเขียนแก้ปัญหาหลายอย่างในอดีต ที่มันเกิดวิกฤติ ๆ นี้ไว้วันหลังดี ๆ ผมจะพูดให้ฟังทางวิทยุโทรทัศน์ ว่าที่พวกคุณถกกันอยู่ในมาตรานี้ ๆ มาตรา ๗ ที่อ้าง ๆ กันเวลานี้เราให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญได้แล้ว นายๆ คนนอกเข้ามาไม่ได้เราก็เอาเข้ามาได้ ครม. รักษาการบอกลาออกไม่ได้ เขียนได้ว่าออกได้ และถ้าอยู่ไม่ถึงครึ่งปลัดกระทรวงก็รักษาการ พวกนี้มันมีทางแก้แล้วทั้งนั้น ปี ๒๕๔๐ มันไม่มีครับ อาจารย์ อาจารย์ลोकปี ๒๕๔๐ ไม่ได้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : หมายถึงบางอย่างที่ดีของปี ๒๕๔๐ เอาไว้

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ก็นี่ใจองค์กรทั้งหลายเราก็อามา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : คือจะไม่ให้แบบว่าฉีกรัฐธรรมนูญใคร

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ไม่อาจารย์ ฉีกรัฐธรรมนูญมันฉีกไปแล้ว ที่ผมกำลังบอกว่าย่าไปฉีกรัฐธรรมนูญ ปล่อยให้มัน Last Fifty years. Hundred years. แล้วใครที่ไม่ดีก็เอาออก ๆ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ไม่ค่ะ แล้วอย่างรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับที่เราได้ถึง ๑๐ กว่าฉบับนี้

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ๒๐ แล้วอาจารย์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ก็คือมันคือเรามาฉีกหรือเปล่าที่แล้ว ๆ มา

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ผมจะบอกให้ะฉีก ประเทศไหนที่ยังเถียงกันในการปกครองประเทศนี้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วไม่ได้ วันนี้ถ้าอาจารย์ยังเถียงอยู่ว่าเราจะเล่นฟุตบอลกันอย่างไร อาจารย์ไม่มีทางจะชนะแชมป์โลกได้หรอก เพราะว่าอาจารย์ยังตกลงกติกาไม่ได้เลย ประเทศที่จะไปข้างหน้าได้นี่คือประเทศที่กติกาต้องนิ่ง คนไม่ดีก็เอาคนไม่ดีออกไป อย่าฉีก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ตกลงตอนนี้ความหวังของเราก็คือ เราก้ให้กับพระพุทธเจ้า คำสอนของพระพุทธเจ้า

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : อยู่ไปวัน ๆ หนึ่งในปัจจุบัน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ฟังแล้วมันเหี่ยวเฉาค่ะ แต่พระพุทธเจ้าท่านก็บอกว่าย่าไปมองอดีต อนาคต เอาปัจจุบันให้ดีที่สุด

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : แต่ไม่ได้หมายความว่าเราจะไม่วางแผน ไม่เตรียมการ ไม่อะไรนะครับ แต่ว่าอย่าไป expect มันมาก ไม่อย่างนั้นมันจะเส้นโลหิตสมองแตก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : มีคำถามสุดท้ายคำถามเดียวค่ะอาจารย์คือท่านอาจารย์ประสงค์จะให้ประวัติศาสตร์จารึกอะไรเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศในครั้งนี้นะคะ และอาจารย์จะฝากอะไรไว้ในประวัติศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : ความยากคือการจารึกบริบททั้งหมด ตรงนี้ที่ผมคิดว่าผลสุดท้ายประวัติศาสตร์กับประวัติศาสตร์นิพนธ์นี้ก็แยกกันไม่ออก ประวัติศาสตร์นี่คือสิ่งซึ่งควรจะต้องมีหลักฐานของมัน แต่ในตัวของมันเองนี่ต้องเชื่อมโยงถูกไหมครับ แล้วอันนี้คือการตีความ เพราะฉะนั้นความคาดหวังผมคือว่าอยากจะให้ประวัติศาสตร์นิพนธ์ที่จะมาเขียนภายหลังในตรงนี้มีหลักฐานชั้นต้นให้มากที่สุด ผมยังเสียดายเลยว่าผมทิ้งที่ผมเขียนด้วยลายมือไปเยอะนะครับ แต่วันนี้ลูกน้องผมเขาเก็บแล้ว เขาส่งหอบจดหมายเหตุแล้ว ผมก็บอกโอเค ถ้าปี ๒๕๔๐ ความจริงนี่ลายมือเลยละใช้ดินสอเขียนเลยละ อันนี้ก็เหมือนกันนะครับ คือประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่านี้มันเป็น perception ของผมถูกไหมครับ แต่ว่าอาจจะไม่ใช่ truth ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ในความหมายที่มันเป็นภาวะวิสัย เป็นการมองจากผมไป

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : มันจะต้องสัมภาษณ์รายคนค่ะ

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : แล้วก็ประวัติศาสตร์นิพนธ์ ผลสุดท้ายก็ต้องมาเชื่อมโยง แล้วผมก็ไม่ expect อะไรเพราะว่านอกจากหลักฐานให้มากที่สุด เพราะผมเชื่อว่าคนจะตีความกันเยอะ

ตีความเจตนาของผม เจตนาของกรรมาธิการร่าง พวกนี้จะเขียนช่วย คสช. สืบอำนาจจะไรรายงานนั้นะครับ ถ้ามีหลักฐานอยู่เยอะ ๆ ก็นี่

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้ก็นำไปสู่คำถามที่ว่าอาจารย์เป็นคนริเริ่มโครงการนี้ การใช้ประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่านี้อาจารย์มีจุดมุ่งหมายอย่างไรคะ จริง ๆ อาจารย์เคยบอกแล้วเหมือนกันตอนที่โทร. ไปขอให้ช่วยทำนะคะ อาจารย์ช่วยบอกอีกทีนะคะ จะได้บันทึกในเทปคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ : คือจริง ๆ คนไทยไม่ค่อยสนใจประวัติศาสตร์ ผมว่าเป็นความคิดที่ผิดมากนะครับ เพราะว่าคนที่ไม่มีรากเหง้านี้มันเหมือนต้นไม้ไม่มีราก ชาติที่ไม่มีประวัติศาสตร์ คนที่ไม่เข้าใจประวัติศาสตร์นี้ไม่เข้าใจอะไรจริง ๆ ในปัจจุบันและในอนาคต ผมไม่ต้องการให้สิ่งเหล่านี้เกิดหายไป และอันที่ ๒ ก็คือว่าการที่อาจารย์มาสัมภาษณ์มันมันเป็นความรู้สึกที่เฟรช อย่างน้อยที่สุดประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่านี้ก็อาจจะถ่ายทอดทัศนคติหรืออารมณ์ ดีกว่าที่จะไปรอให้เหตุการณ์มันผ่านไปอาจารย์ เหตุการณ์ผ่านไปแล้วนี่คนก็ตีความอีกแบบแล้วละ สมมุติว่ารัฐธรรมนูญนี้ถูกด่าเยอะเลยนะ ภายหลังคนเขาก็อ่านจากประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าก็ต้องดิสทอล์ตัวเองแล้วใช้ไหม ผมไม่ได้รู้เห็นเรื่องนั้น ผมไม่ได้รู้เห็นเรื่องนี้ แต่ถ้าได้รับความชื่นชมมาก อันนี้ผมเป็นคนเสนอเองอะไรเอง แต่ว่าถ้าสัมภาษณ์ตอนที่ยังไม่จบมันมันจะได้อะไรมากกว่า แต่มันก็เป็น perception ของคนแต่ละคนที่สัมภาษณ์ก็ต้องเอามาประกอบกัน และต้องหารกัน ไม่เคยมีคนทำนะอาจารย์ ในการร่างชุดอื่น ๆ นี้ผมตั้งแต่ชุดแรก สถาปปฏิรูปฯ ไม่เข้าใจว่าทำไมมีคณะกรรมการจดหมายเหตุ ผมบอกว่าคุณรู้ไหมเมืองไทยไม่เหมือนกับอังกฤษตรงนี้ แมกนาคาคายังเก็บอยู่เป็นกระดาศ ของเราเหลือศิลาจารึกถ้าไม่ใช่หินนะป่านี่ เป็นหินนี้ยังรื้อเลยพระนะ Westminster ถูกบอมม์หายไปครึ่งหนึ่งสร้างเหมือนเลยถามว่าทำไม เขาเก็บแบบเอาไว้ แผนที่เขมร ไทย ผมถามว่าทำไมเมืองไทยได้ไหม ไปขอเขามาตั้ง ๕๐ ชุด ๖๐ ชุด ไม่มีหรอก อยู่ที่ไหนครับ การ์เดอพง กรุงปารีส

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : วันนี้เราก็ได้เรียนสัมภาษณ์ท่านอาจารย์บวรศักดิ์นะคะ ตั้งแต่เวลา ๑๘.๔๕ - ๒๐.๑๕ นาฬิกา เรารู้สึกว่าซาบซึ้งมาก เพราะอาจารย์เหน็ดเหนื่อยมา และบรรยายได้อย่างเห็นภาพและชัดเจน ดีมากค่ะ สมควรที่จะเป็นผู้ใหญ่ผู้โตของราชบัณฑิตต่อไปค่ะ ขอบพระคุณค่ะ

๒) ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช

ประธานที่ปรึกษากรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันอังคารที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องทำงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : วันนี้คณะผู้ทำงานได้มาเรียนสัมภาษณ์ศาสตราจารย์พิเศษ ประสพสุข บุญเดช นะคะ ซึ่งท่านได้กรุณาให้ผู้สัมภาษณ์คือ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค และอาจารย์ยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา จะเรียนถามท่านว่าก่อนอื่นท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญก่อนหน้านี้อย่างไรหรือไม่คะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ก่อนหน้านี้ผมไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญเลย แต่คลุกคลีกับรัฐธรรมนูญมานาน ตอนอยู่ที่วุฒิสภาต้องใช้รัฐธรรมนูญ แล้วเคยไปสอนหลักสูตรการอบรมของศาลรัฐธรรมนูญ ก็คุ้นเคยกับรัฐธรรมนูญมาครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วท่านคิดว่าสิ่งที่ท่านมีประสบการณ์ที่คุ้นเคยนี้คุ้นเคยอะไรคะ แล้วมาใช้กับการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้อย่างไรคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ที่คุ้นเคยก็คือปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องในการใช้รัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ แล้วเอามาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการยกร่างรัฐธรรมนูญ แต่จริง ๆ แล้วปรากฏว่าใช้ก็ในแง่ที่เอามาอภิปรายเท่านั้น ที่จะมีผลต่อการยกร่างน้อยครับ เพราะว่ากรรมการแต่ละท่านก็มีแนวความคิดของท่านดี นักวิชาการท่านคิดอย่างโน้นอย่างนี้ ความจริงมีนักปฏิบัติที่เคยใช้รัฐธรรมนูญไม่กี่คนนะครับ ส่วนมากเป็นนักคิด แล้วก็นักร่างรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่ผู้ใช้รัฐธรรมนูญ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : สัดส่วนอย่างไรคะ ที่ว่านักคิดสักกี่เปอร์เซ็นต์ แล้วก็นักปฏิบัติสักกี่เปอร์เซ็นต์คะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ผมว่านักปฏิบัติมีสัก ๖ - ๗ คนเท่านั้นนะครับ นอกจากนั้นนักคิด

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วท่านคิดว่าในการร่างรัฐธรรมนูญนี้มันมีปัญหาใหม่คะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : มีสิ เพราะว่าการร่างรัฐธรรมนูญใช้ทฤษฎีคิดอะไรมากไม่ได้ หรือว่าอยากจะไปทางโน้นทางนี้ก็ได้ ต้องดูว่าปฏิบัติได้หรือเปล่า

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วพอเป็นอย่างนี้แบบนี้ประธานทำอย่างไรคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ท่านประธานนี้บังเอิญท่านคลุกคลีกับการยกร่างรัฐธรรมนูญมา ๒ ครั้งแล้ว คือพูดง่าย ๆ ว่ากรรมการนี้ conduct โดยท่านประธานอาจารย์บวรศักดิ์นี่ครับ ท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่มาก ๆ มากที่สุด ถ้าไม่ใช่ท่านผมว่าการยกร่างลำบากมาก ๆ เวลาเถียงกันท่าน

จะสรุปประเด็นได้ดี แล้วท่านก็สามารถที่จะบอกว่าเอาถ้อยคำอย่างนี้แล้วกัน ซึ่งพอบอกถ้อยคำอย่างนี้ก็เป็นที่รับ
ได้ของกรรมการท่านอื่น ๆ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ท่านคิดว่าอาจารย์บรรศักดิ์ก็มีความเหมาะสมใน
การเป็นประธาน

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : เหมาะสมที่สุดแล้ว ผมดูแล้วคนอื่นทำไม่ได้ ไม่ว่าใคร
ก็ตามทำไม่ได้หรือยกร่างรัฐธรรมนูญนี้ ถ้าไม่ใช่ท่านอาจารย์บรรศักดิ์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : นอกจากเมื่อนี้แล้วเพราะอะไรอีกคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : เพราะท่านมีความรู้ใจ ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญกฎหมาย
มหาชน แล้วก็ผ่านประสบการณ์การยกร่างรัฐธรรมนูญมา ๒ ครั้งแล้วเรียกว่าต้องมีบารมีนะครับ เวลาเป็น
ประธานนี้ ถ้าไม่มีบารมีคนก็ไม่เชื่อละ คนที่จะเชื่อได้อย่างน้อยเขาก็ต้องเห็นความสามารถท่าน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แต่ท่านเองก็มีบารมีนะคะ ได้ยินชื่อท่านมานาน
เหมือนกัน

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ผมไม่ได้เชี่ยวชาญในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญ และ
ไม่เคยยกร่างรัฐธรรมนูญ แล้วผมก็นึกว่ามันง่าย ๆ แต่จริง ๆ มันไม่ง่าย ต้องไปฟังเสียงคนโน้นคนนี้ไปฟัง
เสียงประชาชน เสียง สปช. ที่จะต้องไปฟังเสียงประชาชนนี่ยากนะครับ กรรมการแต่ละท่านก็ยาก ท่านมีแนว
Idea อะไรของท่านที่จะปรับปรุงอันนั้นอันนี้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วในการจัดการเรื่องการร่างรัฐธรรมนูญทำ
อย่างไรบ้างคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : จัดการร่างรัฐธรรมนูญก็แบ่งเป็นหลาย ๆ ตอน ให้แต่
ละคนเป็นคณะไปรับผิดชอบมา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วในส่วนของท่านรับผิดชอบอะไรคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ผมไม่ได้รับผิดชอบอะไรครับ ผมไม่ได้อยู่ในคณะยก
ร่างอะไรเลย ผมเพียงแต่มาดูขั้นสุดท้ายที่เขาร่างเสร็จแล้ว

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : คือให้ท่านเป็นคนตีความหรือเปล่าคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : มิได้ ๆ ผมเป็นคนวิจารณ์อีกทีหนึ่ง วิจารณ์ว่าอันนี้
มันจะเป็นอย่างไร ที่ผมวิจารณ์นี้คือใช้จากประสบการณ์ แต่ก็แพ้เขาทั้งนั้นนะครับ เพราะว่าท่านก็อยากจะใส่
Idea อะไรลงไป ยกตัวอย่าง มาตรา ๗ ที่เป็นมาตราที่จะให้ใช้ประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในกรณีไม่มีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญบังคับ ตอนแรกองเองจะไม่ใส่มาตรานี้ ผมบอก
ว่าต้องใส่ แต่พอใส่แล้วท่านก็ไปเพิ่มวรรคสองอีก วรรคสองก็มีปัญหาอีก วรรคสองบอกว่าถ้าเมื่อมีปัญหาจะ
ตีความมาตรานี้ ครม. ส่งไปได้ สภาส่งไปได้ ศาลต่าง ๆ ต้องที่ประชุมใหญ่ส่งไปได้ ที่นี้มันก็มีปัญหาสิ ผมยกตัวอย่าง
ง่าย ๆ ตามธรรมเนียมประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนั้น เมื่อ
เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกันได้แล้วธรรมเนียมของเขานี้ก็คือพรรคที่มีเสียงข้างมากจะต้องเป็นผู้ฟอร์ม
รัฐบาล ถ้าพรรคที่มีเสียงข้างมากฟอร์มรัฐบาลไม่ได้ถึงจะให้พรรคอื่นมาฟอร์ม คราวนี้สมมุติว่าพรรคที่มีเสียงข้าง
มากกำลังจะฟอร์มอยู่ มีพรรคอื่นเขาไปแย่งฟอร์ม แล้วฟอร์มรัฐบาลได้ด้วยนะครับ อ้าว เขาก็มาเป็นรัฐบาล แต่

อันนี้มันผิดประเพณีถูกไหมครับ จะส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความก็ไม่ได้ เพราะรัฐธรรมนูญกำหนดว่าต้องที่ประชุมใหญ่ของสภาผู้แทนฯ เขาฟอร์มรัฐบาลได้เขาก็มีเสียงข้างมากในสภาแล้วนี่ จะไปได้อย่างไรครับ เพราะฉะนั้นผมว่าพรรคสองของร่างที่มีอยู่นี้ไม่ต้องมี ผมพยายามพูดว่าไม่ควรจะมีหรือถ้าเผื่อมีผู้มีส่วนได้เสียอาจจะไปฟ้องศาลรัฐธรรมนูญว่าทำผิดประเพณี ผิดรัฐธรรมนูญนะ อะไรทำนองนี้ได้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วผลเป็นอย่างไรคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ผมแพ้ แต่ผมก็ยังจะอภิปรายให้คิดใหม่ที่ผมไม่เห็นด้วยกับพรรคสอง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : หมายถึงว่าแพ้แล้วแขวน

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ไม่แขวน แพ้ ๆ ก็แพ้ไปเลยครับ แต่พอจะพิจารณามาตรา ๗ พรรคสองนี้ผมก็จะยกขึ้นมาอีกว่าผมไม่เห็นด้วย แต่ผมไม่ว่าอะไรแพ้ก็แพ้ อาจารย์บรรศักดิ์ก็แพ้หลายเรื่อง คือต่างคนต่างแพ้ครับ อย่างเช่น อาจารย์บรรศักดิ์เสนอว่าถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่ถูกถอดถอนวุฒิสภาก่อนไม่ได้อย่างพวกคุณสมศักดิ์ คุณนิคม ถอดถอนไม่ได้นี่ พอไปเลือกตั้งก็ให้ประชาชนมาโหวตถอดถอนอีกครั้งหนึ่ง ผมบอกอย่างนี้ก็โดน ๒ เด้งสิ ผมไม่เห็นด้วย ส่วนใหญ่ก็เลยโหวตว่าไม่เห็นด้วยนะครับ สรุปแล้วไม่เอา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วของท่านที่ท่านบอกท่านแพ้ในสิ่งที่ท่านเสนอนี้เหตุผลที่เขาชนะเพราะอะไรคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : เขาก็บอกว่าร่างนี้ถูกแล้ว ร่างนี้ดีแล้ว หรืออีกเรื่องหนึ่งที่ผมแพ้คือกรณี ก.ต. หรือ คือคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม คณะกรรมการตุลาการศาลปกครองซึ่งเวลาเขาจะตั้งประธานศาลปกครอง ผู้พิพากษาศาลปกครอง หรือศาลยุติธรรมเขาจะมีคณะกรรมการตุลาการเป็นผู้พิจารณา กรณีการเห็นว่างค์ประกอบคณะกรรมการตุลาการ จะต้องมีคนนอก ๑ ใน ๓ หมายความว่าใน ๑๕ คนนี้จะต้องมีคนนอก ๕ คน ฝ่ายคนในที่อยู่ในองค์กร ๑๐ คน ผมมีความเห็นว่าระบบศาลควรให้ผู้พิพากษาศาลปกครองเขาปกครองกันเอง คนนอกที่จะเข้าไปเพื่อไปรับรู้แล้วสะท้อนออกมาให้บุคคลภายนอกทราบว่าเขาไม่ได้มีการทุจริต ประพฤติมิชอบเท่านั้น เวลาเขาเลื่อน ลด ปลด ย้าย พวกผู้พิพากษาศาลปกครองเขาทำด้วยระบบคุณธรรม ระบบอาวุโส เขาทำอย่างนั้น ถ้าเอาคนนอกเข้าไปมาก ๆ ก็จะมีอิทธิพล ผู้พิพากษาส่วนใหญ่เขารู้ว่าผู้พิพากษาคนไหนมีความรู้ ความประพฤติอย่างไร หากเอาคนนอกเข้าไปจำนวนมาก ๆ ใน ๑๕ คน มี ๕ คนไปหาอีกสัก ๓ คนก็ได้เป็นเสียงข้างมากแล้ว คราวนี้ผู้พิพากษาเองก็ไล่ออกไม่ได้นะครับ ไปคิดทฤษฎีอะไรก็ไม่รู้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วในที่สุดเป็นอย่างไรคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ในที่สุดก็ยังแพ้อยู่ครับ แต่ผมยังจะสู้ต่อ หมายความว่าพอพิจารณาพรรคสองนี้ผมก็พยายามจะพูดต่อ พยายามจะอธิบายต่อว่ามันเป็นอย่างนี้นะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วทีนี้จะมีหวังไหมคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ไม่ทราบนะครับ อาจจะมีหวังก็ได้ คิดดูนะครับ ผมยกตัวอย่างง่าย ๆ ก.ต. ปัจจุบันมีคุณอะไรนะที่เป็น ป.ป.ช. และปลดเกษียณแล้วนี่ สนช. ไปเลือกให้เป็น ก.ต. ศาลยุติธรรม ท่านนี้ก็มีคดีถูกฟ้องเป็นจำเลยอยู่ ๒ คดี เลือกลงแบบนี้ไปได้อย่างไร ตัวท่านเองท่านก็ต้องรู้ตัวท่านเองท่านต้องถอนนะครับแต่ท่านก็ไม่ถอน ก.ต. คนนอกก็จะเป็นอย่างนี้นะครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วจะมีการลอบบี้กันใหม่คะถ้าเพื่อจะให้สิ่งที่เราเสนอได้รับการรับรอง มีการลอบบี้กันบ้างใหม่คะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ผมพยายามคุยกับคนโน้นคนนี้ ชี้แจงให้เห็นว่ามันจะเป็นอย่างนั้นะ แต่คงไม่ค่อยสำเร็จหรอก เพราะส่วนใหญ่ท่านนักวิชาการนี้ท่านมีทฤษฎี ท่านเขียนอย่างไรท่านก็จะเอาอย่างนั้นเลย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : นี่เป็นปัญหาคะ ทีนี้ท่านคิดว่าบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองนี้มันส่งผลต่อการร่างรัฐธรรมนูญใหม่คะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ส่งผลมาก ๆ เลย เพราะรัฐธรรมนูญพยายามที่จะหาคนดีที่สุดมาเป็นรัฐบาลและสมาชิกรัฐสภา ไม่ให้มีปัญหาด้านเศรษฐกิจไม่ตีหรือการเมือง พยายามจะไปหาบริบทอันนี้ เขาไปหาบริบทก็คือรัฐบาลต้องเป็นรัฐบาลผสม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วอย่างนี้มันดีใหม่คะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ผมว่าไม่ดีหรอก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เพราะอะไรคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : เพราะเราอย่าไปมองว่าทุกคนโกง รัฐบาลโกงหรืออะไรอย่างนี้ ผมว่ารัฐบาลต้องเข้มแข็งถึงจะบริหารประเทศได้ ถ้ารัฐบาลผสมกลายเป็นรัฐบาลที่ต้องยอมพรรคร่วมรัฐบาล รัฐมนตรีกระทรวงสำคัญ ๆ กลายเป็นไปอยู่กับพรรคเล็กพรรคน้อย เพราะรัฐบาลพรรคใหญ่ต้องกลัวพวกนี้ แล้วจะทำได้อย่างไรครับ ประเทศชาติจะเป็นอย่างไร

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วท่านออกเสียงอย่างไร ท่านพูดอย่างไรคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ก็พยายามอธิบายให้ฟังว่าผลมันจะเป็นอย่างนี้ ๆ แต่ท่านก็ไม่ค่อยยอมกัน เพราะตอนนี้ไปเน้นเรื่องปรองดองใจครับ ไม่ได้ไปเน้นว่ารัฐบาลต้องมาทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : นี่จะมีเอกภาพหรือคะรัฐบาล

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ก็นั่นนะสิ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วทุกคนไม่พูด Point นี้ คือท่านพูด แต่หมายความว่าคนอื่น

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ไม่ ๆ ทุกคนต้องการการปรองดองครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ทีนี้เป้าประสงค์ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้อย่างไรคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : เป้าประสงค์ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็คือการปรองดองและปฏิรูป มีเรื่องปฏิรูปเยอะมาก ๆ เลย ต้องปฏิรูปทุกอย่างทุกด้านนะครับ ตั้ง ๑๑ ด้านที่จะปฏิรูป คิดว่าหัวข้อที่จะปฏิรูปนี้อีก ๕ ปีต่อไปนี้ก็ทำไม่หมดหรอกที่จะมาปฏิรูปกันนี้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วท่านมองเห็นว่าการปฏิรูปของที่เขาไปเป้าประสงค์นี้มีความเป็นไปได้ใหม่คะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : มีความเป็นไปได้ แต่ต้องใช้เงินใช้ทองใช้อะไร เยอะแยะไปหมด ใช้มาก ๆ เลย แล้วไปตั้งกรรมการอะไรนี้หลังจากมีรัฐธรรมนูญแล้วไม่รู้มีอีกกี่องค์กรใหม่ ๆ อีก เยอะเลยเพื่อจะมาขับเคลื่อนพวกเรื่องนี้ ผมไม่แน่ใจเราจะมีเงินพอที่จะมาทำอย่างนี้ได้หรือเปล่า

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วเขาก็บอกว่าการตั้งอะไรนี้เป็นการคล้าย ๆ ว่า เพื่อให้สืบทอดอำนาจหรือเปล่า

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : นัยเช่นนั้นครับ ผมพูดตรง ๆ แล้วกัน อย่างเช่น สภาปฏิรูปประเทศไทยที่จะมาจาก สปช. ๖๐ คน ไม่ควรมี เป็นที่ครหาว่าจะสืบทอดอำนาจ เพราะอะไร เพราะท่านสมาชิกสภาปฏิรูปตอนนี้ก็จะจบท่านอยู่มาปีกว่า ๆ ท่านคิดหัวข้อปฏิรูปเยอะแยะไปหมด ไปบรรจุอยู่ในรัฐธรรมนูญแล้ว ไม่ต้องการสภาปฏิรูปประเทศต่อไปอีก เพียงหาคนมอไนเตอร์ให้ปฏิรูปตามที่รัฐธรรมนูญเขียนไว้ แล้วเท่านั้น ที่เสนอมาทั้งหมดนี้เสียเงินตั้งสถานีอีก ถ้าจะทำได้ก็คือเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญว่าให้มีคณะกรรมการการของวุฒิสภามาดูเรื่องปฏิรูปนี้เท่านั้นเอง ไม่ได้เสียสตางค์อะไรเลย กรรมการนี่เบี้ยประชุมครั้งละ ๑,๕๐๐ บาท ๒,๐๐๐ บาท เท่านั้น ไม่เห็นต้องมาตั้งสภาอีก ต้องเสียเงินอีกไม่รู้เท่าไร

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วพอได้ยินเสียงวิจารณ์จากคนภายนอกอย่างนี้เขาไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ตอนนี้อย่างไรไม่ได้เปลี่ยนแปลงอะไร อย่างที่บอก นักวิชาการนี้ไม่เหมือนนักปฏิบัตินะครับ นักวิชาการเขาเห็นอย่างนี้ดีที่สุดเขาก็จะเอาอย่างนั้นะครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่อันนี้ได้รับใบสั่งมาไหมคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ผมไม่ทราบครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เรียนถามจริง ๆ ว่าจากการที่ท่านได้มีส่วนร่วมประชุมอะไรต่าง ๆ นี้ท่านคิดว่าการสั่งมาใหม่ให้ทำอะไร ๆ ในรัฐธรรมนูญ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ผมว่าไม่มี ถ้าสั่งมาผมต้องทราบ เพราะผมมาโดยโควตาของ คสช. ถ้าสั่งมาผมจะต้องรู้ว่าเขาอยากจะทำอย่างนั้นอย่างนี้ แต่ไม่มีครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เราก็ต้องมีศักดิ์ศรี ไม่ได้บอกมีเงื่อนไขว่าถ้าให้เป็นต้องทำอย่างโน้นอย่างนี้ ไม่มี ทีนี้จากเป้าประสงค์ก็มาถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ท่านมีความเห็นอย่างไรคะ เจตนารมณ์คืออะไรคะ สัมพันธ์กับเป้าประสงค์ไหมคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : เจตนารมณ์ คือความหมายของคำในรัฐธรรมนูญว่ามีจุดมุ่งหมายอย่างไร เช่น ห้ามบุคคลที่ถูกป.ป.ช. หรือศาลรัฐธรรมนูญตัดสินว่าทำให้การเลือกตั้งไม่สุจริตห้ามเล่นการเมืองตลอดไป จะไปเขียนเจตนารมณ์ว่าห้ามคนเฉพาะที่เป็นกรรมการบริหารพรรคที่ถูกดำเนินการเท่านั้น แต่จริง ๆ แล้วแม้เจตนารมณ์เขียนอย่างนั้นก็ตาม แต่เวลาที่ศาลรัฐธรรมนูญแปลความศาลรัฐธรรมนูญก็ไม่ได้แปลตามเจตนารมณ์ที่เราเขียน ท่านต้องแปลตามตัวบทกฎหมาย เว้นแต่ตัวบทไม่ชัดถึงจะไปดูเจตนารมณ์ได้ ยกตัวอย่างง่าย ๆ เช่น กฎหมายบัญญัติว่าสัตว์ที่เป็นใช้หวัดนกให้เอาไปทำลายเสียให้หมด ผลก็คือสัตว์ทุกชนิดที่ติดเชื้อใช้หวัดนกต้องเอาไปทำลายทั้งหมด ถ้าเราไปเขียนเจตนารมณ์บอกว่าสัตว์ที่ติดเชื้อใช้หวัดนกนี้หมายถึงเฉพาะสัตว์ปีกเท่านั้น หากเกิดกรณีหมูติดใช้หวัดนกด้วยเวลาแปลความก็ต้องแปลว่าเอาหมูมาทำลายด้วย จะไป

ดูจากเจตนาธรรมณ์ที่บอกว่าเอาเฉพาะเอาสัตว์ปีกไม่ได้เพราะกฎหมายบอกว่าสัตว์ที่ติดเชื้อไขหวัดนกนี้เป็นสัตว์ประเภทใดก็ได้ เมื่อหมูดติดเชื้อไขหวัดนกก็ต้องเอาไปทำลาย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วตกลงเขียนล๊อคไหมคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ก็ไปเขียนไล่ตามรัฐธรรมนูญชั่วคราว ปี ๒๕๕๗ นี่ไง เขาไปเอาค่านันมา แล้วไปบอกเจตนาธรรมณ์ว่าจะต้องแปลจำกัด ซึ่งผมว่าเวลาศาลรัฐธรรมนูญแปลความศาลไม่ได้ ดูตามเจตนาธรรมณ์ ดูตามตัวบทของมัน ตามหลักต้องอย่างนั้นครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ท่านสรุปเจตนาธรรมณ์ได้ไหมคะรัฐธรรมนูญชุดนี้มีอะไรบ้างคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : เจตนาธรรมณ์เขียนเยอะ มีแทบทุกมาตรา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วมันเชื่อมโยงกับเป้าประสงค์ไหมคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ก็เชื่อมกับเป้าประสงค์ที่เน้นมาก ๆ ก็คือการปรองดอง หลักปรองดองนี้จะต้องมีการปรองดองกับปฏิรูปด้วย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ท่านคิดว่ามีปัญหาอุปสรรคในการร่างรัฐธรรมนูญชุดนี้อย่างไรคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ปัญหาอุปสรรคแทบไม่มีเลย เพราะว่าอาจารย์บวรศักดิ์ นำการประชุมล้าหน้าไปด้วยซ้ำ ปกติการยกร่างรัฐธรรมนูญนี้ต้องฟังเสียง สปช. ก่อน แต่ขณะนี้ยกร่างล้าหน้าไปแล้ว และต้องฟังเสียงประชาชนด้วย ขณะนี้ยกร่างล้าหน้าไปแล้วจะมากัที่หลังมาดูอีกที ที่จะเป็นปัญหาอีกก็คือเรื่องสิทธิของสตรี ท่านกรรมาธิการที่เป็นสตรีนี้ท่านเป็นคนสู้เรื่องความเสมอภาคทางเพศของสตรีมาก่อน ท่านพยายามจะเอาไปใส่ในรัฐธรรมนูญว่าการเลือกตั้งท้องถิ่นจะต้องมีสตรี ๑ ใน ๓ ผมคุยกับผู้หญิงหลายคนเขาบอกเขาก็ไม่ได้ต้องการ เขามีฝีมือเขาได้รับเลือกตั้งมาเอง เวลาเลือกตั้งจะยากขนาดไหน หากกำหนดว่าต้องมีสตรี ๑ ใน ๓ ต้องมีบัตร ๒ บัตรใช้ใหม่ บัตรเลือกผู้หญิงกับบัตรเลือกผู้ชาย แล้วจะมีประโยชน์แก่สังคมอย่างไรยังไม่เห็นชัดเจน เอาเพื่ออะไรผมไม่เข้าใจ อันนี้เป็นปัญหาที่จะต่อสู้กันอีก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ตกลงท่านไม่เห็นว่ามีปัญหาอุปสรรคอะไร เพราะว่าเป็นการร่างล่วงหน้า แล้วในที่สุดเราจะมีประชามติไหมคะ เพื่อให้ประชาชนเห็นชอบด้วย

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ผมไม่แน่ใจ ถ้ามีประชามติต้องไปแก้รัฐธรรมนูญชั่วคราว เพราะรัฐธรรมนูญชั่วคราวไม่ได้กำหนดเรื่องการทำประชามติไว้ อยู่ ๆ จะไปทำประชามติไม่ได้เพราะรัฐธรรมนูญต้องผ่านสภาปฏิรูปแล้วถึงไปทำประชามติ แต่รัฐธรรมนูญชั่วคราวกำหนดว่าร่างรัฐธรรมนูญผ่านสภาปฏิรูปแล้วต้องนำไปทูลเกล้าฯ เพื่อโปรดเกล้าฯ ลงมาเลย ไม่มีการทำประชามติ การทำประชามติถ้าผ่านก็ไม่เป็นไร แต่ถ้าไม่ผ่านแล้วจะทำอย่างไร ที่สภาปฏิรูปผ่านมาแล้วก็ขัดกัน แล้วถ้าผ่านสภาปฏิรูป แต่ประชามติไม่ผ่านนำเอาไปโปรดเกล้าฯ ก็จะมีข้อโต้แย้งว่าแล้วไปทำประชามติทำไม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วทีนี้จะเป็นอย่างไรต่อคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ผมว่าถ้าจะทำประชามติต้องไปแก้รัฐธรรมนูญชั่วคราวว่าให้มีการทำประชามติครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้การทำประชามตินี้มันควรจะผ่านสภาปฏิรูปแล้วหรือว่าทุกอย่างผ่านก่อนแล้วถึงจะประชามติ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ต้องผ่านสภาปฏิรูปก่อน ผมถือหลักว่ารัฐธรรมนูญเป็นสิ่งที่แก้ไขได้ ที่เขียนให้แก้ยากไม่เป็นไร แต่ต้องแก้ได้ ผมคิดว่าไม่ต้องทำประชามติหรอก เพราะตอนนี้ทุกคนอยากจะเลือกตั้ง สังเกตดู ท่านนายกฯ บอกจะเลือกตั้งสิ้นปีนี้ใช่ไหม ฟังจากกระแสนี้แสดงว่าอาจจะไม่มีประชามติหรอก เพราะถ้ามีประชามติจะต้องเสียเวลาไปอีก ๔ เดือน แต่กรรมวิธีการส่วนใหญ่อยากจะไม่มีประชามติ เพราะท่านคิดว่าพอมิประชามติแล้วใครมาแตะรัฐธรรมนูญของท่านไม่ได้ ใครจะมาแตะของท่านต้องไปทำประชามติว่าจะมาแก้กันนะ แต่ผมไม่ได้คิดอย่างนั้น ผมเพียงแต่คิดว่าเราร่างรัฐธรรมนูญทำให้ดีที่สุด ดีที่สุดสำหรับประเทศชาติ สำหรับประชาชน แต่ถ้าประชาชนเขาบอกมันไม่ดีก็ไปแก้ได้ ไม่เห็นมีอะไรเลย อย่าไปยึดติดว่าเป็นของเรา นะครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ตอนนี้อ่านจากหนังสือพิมพ์หรือฟังข่าวต่างก็รู้สึกว่รัฐธรรมนูญชุดนี้ถูกวิจารณ์มากเลย

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ถูกวิจารณ์มากเพราะอะไร เพราะว่าใส่แนวความคิดของท่านผู้ยกร่าง ที่ผมอยากจะบอกว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับเพื่อฝัน รัฐธรรมนูญฉบับจินตนาการ คือท่านคิดว่าอะไรดีก็ใส่ให้หมด ตอนแรกจะสั้น ๆ แต่ต่างคนต่างใส่ ตัดไม่ลงแล้วตอนนี้มากยาว

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ตอนนี้ก็มาตราแล้วคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ๓๐๐ กว่ามาตราแล้ว และแต่ละมาตราก็ยาวด้วย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ซึ่งปกติเขาจะไม่ยาวขนาดนี้

นางยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : เป็นเพราะเราต้องการป้องกันทางการเมือง

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ยิ่งเขียนละเอียดยิ่งมีจุดที่จะพลิกได้ง่าย เขียนปิดให้หมดไม่ได้หรอก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : มันเป็นไปได้ไม่ได้

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : มันเป็นไปได้ ควรเขียนไว้กว้าง ๆ ให้แปลเอา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วพรรคการเมืองเองก็กำลังไม่พอใจใช่ไหมคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ไม่พอใจ เพราะอยู่ ๆ พรรคการเมืองเขามีที่ลง ส.ส. เขต ๓๗๕ คน ไปตัดเขาเหลือ ๒๕๐ แล้วอีก ๑๒๕ คนที่เหลือจะไปแย่งกันทำอย่างไรละ เขาก็ไม่พอใจอยู่ดี

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : มีเหตุผลอย่างไรคะของฝ่ายที่เห็นด้วย

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ไปเอาของเยอรมันมา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ท่านคิดว่าอย่างไรคะ การเอาแบบเยอรมัน

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ก็อาจจะได้นะครับ แต่ต้องไม่ไปกระทบเขามากอย่าง ส.ส. เขตนี้ต้องให้เขาอย่างน้อย ๓๐๐ กว่าที่นั่ง เพราะเขาเคยมี ๓๗๕ ให้เขาไป ๒๕๐ ขาดไปเยอะส่วนมากประชาชนไปหา ส.ส. เขต ไม่ได้ไปหา ส.ส. บัญชีรายชื่อ เขาไม่รู้จักหรอก ส.ส. บัญชีรายชื่อ เขามีเรื่องอะไรเดือดร้อนเขาต้องไปหา ส.ส. เขต ท่านไปเอาแบบเยอรมันมา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วคนไทยกับคนเยอรมันก็ไม่เหมือนกัน บริษัทไม่เหมือนกัน แล้วเขาจะเอาจริง ๆ หรือคะ เอาปรับใช้หรือว่าเอาทั้งแท่งเลยคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ก็เอามาปรับใช้ไง ตอนนี่คงไม่เปลี่ยนแล้ว ไปดูงานเยอรมันมาแล้วไม่เปลี่ยนหรอก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อันนี้หมายถึง Open list ด้วยที่กำลังมีปัญหาอยู่

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : Open list ด้วย โดยประชาชนเป็นคนเลือกเองว่าจะเอาคนไหนจาก Open list ที่พรรคการเมืองจัดมา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : มีคนบอกว่ามันเป็นปัญหาดังแต่รัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้านี้อันแล้วใช้ไหมคะ ถึงได้รัฐธรรมนูญที่บอกว่าให้สังกัดพรรคการเมือง ตอนนี่กลับกลายเป็นว่าจะกลับไปสู่ปัญหาเก่าใช้ไหมคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ใช่ ปัญหาเก่าคือไม่ต้องสังกัดพรรคการเมืองก็ได้ เป็นกลุ่มการเมืองก็ได้

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : มันจะมีพรรคเล็กพรรคน้อยเยอะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ซึ่งมันจะเป็นปัญหาอีกนะคะนี่

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : มีปัญหาสิ เพราะมีเงินเสียอย่างก็ฟอร์มรัฐบาลได้ ก็ไปซื้อพรรคเล็กกลุ่ม ๆ มาจัดตั้งรัฐบาล

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ก็ไม่ได้เป็นการแก้ปัญหา

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : รัฐธรรมนูญฉบับนี้ไปใช้แล้วท่านหวังว่ามันจะประสบความสำเร็จไหมคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ผมคิดว่าจะทำให้รัฐบาลไม่เข้มแข็ง แล้วจะไปแก้เรื่องรัฐบาลคอร์รัปชันก็ยาก เพราะต้องขึ้นอยู่กับคน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วมันจะเกิดวงจรอุบาทว์อีกไหมคะนี่

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ถ้าปรองดองกันไม่ได้ก็หมุนกลับอย่างเก่า

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วก็ต้องมีการปรับรัฐธรรมนูญใหม่

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : อย่างนั้นครับ ผมดูแล้วคงปรองดองกันยากไม่ได้ง่าย ๆ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : คำว่าปรองดองในความหมายของท่านนี่ท่านคิดว่าเป็นอย่างไร

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ปรองดองก็คือว่าทุกคนลืมนความหลัง มาเริ่มช่วยประเทศกันใหม่ สร้างกันใหม่ทำอะไรกันใหม่ แต่ตอนนี้ไม่มีใครลืมหอกครับ เช่นกรณีดำเนินคดีนายกา ยิ่งลักษณ์ ฝ่ายหนึ่งพยายามบอกว่าไปบ้่านายกา บู ไปกลั่นแกล้ง ผมดูแล้วไม่ได้กลั่นแกล้งอะไรหรอก เขาก็ดำเนินคดีไป มีพยานหลักฐานศาลก็ลงโทษ ไม่มีพยานหลักฐานศาลก็ยกฟ้อง คิดดูสิ ประเทศชาติเสียหายไปตั้ง ๙๐๐,๐๐๐ ล้านเสียหายอย่างนี้ต้องมีคนรับผิดชอบ เขาฟ้องนายกา ยิ่งลักษณ์ว่าไม่ควบคุมดูแล ควบคุมหรือเปล่าไม่รู้ ก็ไปดูหลักฐานสิว่าท่านควบคุมสั่งการอะไรหรือเปล่าไม่ให้ทุจริตอย่างนี้ ผมว่าไม่ได้กลั่นแกล้งอะไร ใครผิดก็ว่าผิด นายกา อภิสิทธิ์ก็ถูกฟ้อง ฝ่ายนั้นก็ถูกฟ้อง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ประสงค์อยาก

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ประสงค์อยากครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็เขียนเอาไว้จะคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ครับ ๆ ก็เขียนไว้ให้ตั้งสภาประสงค์ขึ้นมาก็ต้อง

พยายามครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วอันนี้เกี่ยวกับนิรโทษกรรมใหม่คะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ผมคิดว่าการประสงค์จะต้องมีนิรโทษกรรม ตอนนี้ก็ยังคงอยู่ตลอดเวลาว่าต้องมีนิรโทษกรรม แต่คำนี้แสดงนะครับ จริง ๆ แล้วต้องมีนิรโทษกรรม คนไปชุมนุมนี้เป็นแสน ๆ คนจะไปดำเนินคดีประชาชนเหล่านี้เป็นหมื่น ๆ คนหรือร้อย ๆ คนไม่ได้หรอก จะต้องยกเว้นนิรโทษกรรมเฉพาะคนที่เป็นการใหญ่

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แก่นำ หรือที่ทำผิดจริง ๆ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : แก่นำก็ไม่เป็นไร แต่คนที่ยุบให้เผาอาคาร หรือทุจริตประพตมิชอบไม่สมควรได้รับการนิรโทษกรรม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่พวกเราก็เห็นด้วยที่ว่าควรจะต้องมีการนิรโทษกรรมโดยที่ว่าจะต้องทำอย่างที่ท่านพูดใช่ไหมคะ เพราะไม่ใช่ทุกคนได้รับผล

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : แต่ทุกคนก็กลัวตอนนี้ ถ้ามีการนิรโทษกรรมก็กลัวว่าจะไปคืนเงินให้นายกฯ ทักซิณ กลัวจะนิรโทษกรรม เข้าใจผิดนะครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เข้าใจผิด ก็ต้องเคลียร์นะคะ ที่นี้การที่จะลงประชามติของรัฐธรรมนูญได้นี้มันต้องให้ประชาชนเข้าใจใช่ไหมคะ ที่คณะมีการดำเนินการเรื่องนี้ใหม่คะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ตอนนี้พยายามประชาสัมพันธ์ว่าร่างรัฐธรรมนูญที่ทำมานี้มีเนื้อหอย่างไร ประชาชนจะได้ประโยชน์อย่างไร ประชาสัมพันธ์ส่วนใหญ่แล้วละ แต่จะมีประชามติจริง ๆ หรือไม่ยังเป็นปัญหาเพราะจะต้องแก้รัฐธรรมนูญชั่วคราว

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วท่านมีข้อเสนอแนะหรือมีความคิดเห็นอะไรใหม่คะนอกจากนี้

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ที่ผมเสนอแนะก็คือถ้าจะมีการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่อีก อย่าเอาคนที่เคยยกร่างรัฐธรรมนูญมาแล้วมาทำหน้าที่นี้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เพราะอะไรคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : เพราะคนที่เคยร่างก็จะติดรูปแบบเดิม อย่าเอานักวิชาการมากนะครับ พุดง่าย ๆ ใน ๓๖ คนนี้ถ้าจะร่างรัฐธรรมนูญใหม่เอาไปสัก ๕ คนพอ ให้มีเชื่อว่าเวลายกร่างเขาทำอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านเลขาฯ กาญจนรัตน์ ควรจะต้องเอาไป แต่ท่านอื่น ๆ ที่เคยร่างแล้วก็ปล่อยวางให้คนอื่นร่างบ้างเถอะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ท่านบอกว่าอาจารย์บรรศักดิ์สามารถไถ่คะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ท่านอาจารย์บรรศักดิ์ก็เคยยกร่างรัฐธรรมนูญมา ๓ ครั้งแล้ว ให้ท่านไปเป็นอย่างอื่น ไปเป็นประธานวุฒิสภาหรือเป็นอย่างอื่นไปเป็น ประธาน สนช. ก็ได้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ปล่อยให้คนรุ่นใหม่ที่ไม่เคยมีประสบการณ์

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ส่วนคณะกรรมการปฏิรูป กรรมการปรองดองก็เหมือนกัน ผมว่าต้องเปลี่ยนหน้าคนเล่นบ้าง คนเก่า ๆ ทำเรื่องปรองดองกันนานแล้วไม่สำเร็จ ให้คนใหม่บ้าง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วควรจะเป็นนักวิชาการไหมคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ไม่จำเป็นครับ คุณหมอกระแสอย่างนี้ท่านใหม่เลยนะ ให้ท่านมาเป็นกรรมการปรองดอง ต้องหาคนอย่างนั้นะครับ ไปเอาคนเก่า ๆ อะไรอย่างนั้นมันไม่ได้หรอก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วนักการเมืองควรจะมาร่างรัฐธรรมนูญไหมคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : นักการเมืองก็ควรมามีส่วน เพราะว่าอย่างน้อยที่สุดเขาก็จะรู้ข้อขัดข้องในการใช้รัฐธรรมนูญว่าทำอย่างนั้นมันจะเป็นอย่างไร

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่มีกระแสบอกว่าถ้าเผื่อพวกนี้มาร่างนี่ก็จะทำประโยชน์แก่ตัวเอง

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : มิได้สิ ก็ให้เขามาสักคนสองคนสิ ๓๖ คนเขามา ๒ คนเขาจะมาทำอะไรละ อย่างมากเขาก็มาชี้ข้อขัดข้องต่าง ๆ เท่านั้น

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ท่านคะ แล้วเขาบอกรัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้สิทธิความเป็นพลเมือง ท่านมีความเห็นอย่างไรบ้างคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : สิทธิพลเมืองกับสิทธิประชาชนก็คือไปเน้นหนักว่าจะแยกประชาชนกับพลเมืองให้ออกจากกัน หมายความว่าถ้าเป็นพลเมืองไทยต้องได้รับสิทธิมากกว่าพม่าอะไรที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ก็ดีนะครับ ทันทสมัยขึ้น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ท่านว่าส่วนนี้ดี

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ดีนะครับทันทสมัยขึ้น แต่ความจริงไม่ต้องเขียนก็มีอยู่แล้ว เขียนพวกนี้เสียเวลา เขียนเยอะไป แต่อ่านแล้วใจชื้นว่าเรามีสิทธิอย่างนั้นอย่างนี้ เราถูกละเมิดสิทธิเราก็ไปฟ้องรัฐได้ จริง ๆ ทางปฏิบัติจะมีสักกี่คนที่จะไปทำอย่างนั้นนะครับ ต้องคิดทางปฏิบัติด้วย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วท่านคิดว่าการศึกษาที่ประเทศไทยเรามีรัฐธรรมนูญเยอะมาก ๒๐ ฉบับนี้ท่านคิดว่าเป็นอย่างไรคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : มองเห็นคล้าย ๆ กับว่าเราไม่มีจุดยืน เดี่ยวจะเอาอย่างโน้น เดี่ยวจะเอาอย่างนี้ เดี่ยวเอารัฐบาลเข้มแข็ง เดี่ยวเอาสภาเข้มแข็ง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วแต่ละครั้งนี่เสียเงินงบประมาณมากใช่ไหมคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : เสียเงิน เสียเวลาด้วย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วท่านมีข้อคิดเห็นอย่างไรเรื่องนี้คะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ผมว่ารัฐธรรมนูญต้องสั้น ๆ ยิ่งสั้นยิ่งดี อย่าไปเขียนอะไรมาก สิทธิหน้าที่ประชาชนพลเมืองก็เขียนเหมือนรัฐธรรมนูญทั่วโลกเขา ต้องสั้น ๆ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : มันก็เป็น amendment

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : เหมือน amendment ของอเมริกา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เราก็อ่านกันมานะ แต่ทำไมถึงไม่ทำสักที

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : เพราะของเราร่างด้วยนักวิชาการไง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : นักวิชาการก็เรียนมาว่าของอเมริกาเป็นอย่างไรของอังกฤษเป็นอย่างไร

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ไม่ใช่ อาจารย์ นักวิชาการทุกคนอยากจะเพิ่มข้อความด้วยกันทั้งนั้น ใส่อันนี้มันก็เต็มสิ ต่างคนต่างอยากใส่ ไม่ใช่ของผมผมก็หงุดหงิด

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : เป็นเพราะนิสัยคนไทยนะค่ะ แล้วท่านคิดว่าการที่พวกเรามาสัมภาษณ์ท่านโดยวิธีการประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่านี้ท่านคิดว่าดีไหมคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ดีมาก ๆ นะครับ เพราะว่าสัมภาษณ์อย่างนี้ผมก็จะได้เปิดอกคุยได้ไง ถ้าเพื่อผมแพ้อะไรแล้วผมไปให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์กลับไม่ดี เพราะเราต้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน แพ้ก็ต้องยอมแพ้ โดยไม่บอกว่าผมไม่เห็นด้วยในเรื่องนี้ แต่อย่างนี้ผมเล่าอะไรให้ฟังได้ เล่าตามความรู้สึกของผม เล่าได้ตามสบายใจ ไม่ต้องเกรงใจใคร แต่ถ้าไปออกสื่อจริง ๆ ก็ต้องเกรงใจ อย่างน้อยต้องเกรงใจอาจารย์บวรศักดิ์ เกรงใจคนโน้นคนนี้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แต่ท่านก็ให้อะไรที่ตึ้นนะค่ะ ข้อคิดอะไรต่าง ๆ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : ขอขอบคุณครับ ผมเชื่อว่าไม่มีใครพูดเหมือนอย่างผมนี้หรอก ผมอายุ ๗๐ ปีแล้วไม่ได้หวังจะเป็นอะไรอยู่แล้ว

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ท่านอยากจะเพิ่มเติมอะไรอีกไหมคะ

ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช : คงไม่มีอะไรอีกครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : วันนี้พวกเราก็ได้เรียนสัมภาษณ์ท่าน ต้องขอขอบคุณท่านมากนะค่ะ ท่านอยากจะพูดอะไรอีกก็ได้เลยนะค่ะ เรายินดีค่ะ ขอขอบคุณค่ะ

๓) ศาสตราจารย์บรรเจิด สิงคะเนติ

กรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องรับรองคณะกรรมาธิการยกร่างฯ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ก่อนอื่นก็ต้องขอขอบคุณที่กรุณามาให้สัมภาษณ์นะคะ คณะผู้สัมภาษณ์ก็ได้มาเรียนสัมภาษณ์ ศาสตราจารย์บรรเจิด สิงคะเนติ ผู้สัมภาษณ์ก็คืออาจารย์ยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา และศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค ตอนนี้อยู่เวลา ๑๓.๑๐ นาฬิกา สัมภาษณ์ที่ตึกรัฐสภา ๓ ห้องรับรองคณะกรรมาธิการ ฯ อาคารรัฐสภา ๓ นะคะ ท่านก็เป็นตำแหน่งหลายอย่างนะคะ อนุกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ เบื้องต้น ที่ปรึกษา คือทำหลายอย่างที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาตินะคะ พวกเราก็รู้สึกยินดีที่ได้มาสัมภาษณ์ท่านนะคะ ที่นี้จะเรียนถามว่าท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญหรือไม่ อย่างไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ยกร่างทั้งฉบับอาจจะไม่เคยนะครับ แต่ว่าได้ไปช่วยตอนแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ตอนที่มีการไปแก้ไขชุดของศาสตราจารย์สมบัติ ฯ เป็นประธาน แล้วผมก็ไปอยู่ในชุดที่แก้ไขเพิ่มเติม เพราะฉะนั้นที่ไปยกร่างทั้งฉบับจริงทั้งหมดนี้ยังไม่เคยเป็นครั้งแรกครับ และที่เกี่ยวข้องก็อาจจะเป็นการปฏิบัติการปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวกับการร่างกฎหมายครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วอาจารย์ได้นำเอาสิ่งที่เป็นประสบการณ์มาใช้ในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้หรือไม่คะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ก็คิดว่าประสบการณ์ในตอนนั้นที่ไปแก้ไขในเรื่องของการเลือกตั้งก็ดี แล้วก็เรื่องของการที่จะใช้ระบบเลือกเป็นพวง แล้วก็ที่เป็นการแบ่งบัญชีรายชื่อออกเป็น ๘ ภาค ตอนนั้นก็เอาไปปรับนะครับ ทำให้เป็น One man one vote แม้ว่าจะเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมบางประเด็น แต่ได้มีการไปศึกษาปัญหาในเรื่องขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญก็ดี กระบวนการยุติธรรมก็ดี ก็ไปศึกษาเตรียมไว้ว่ามีปัญหาอะไร ก็ได้เอามาใช้ตรงนี้นะครับ โดยเฉพาะในเรื่องของผมเป็นประธานอนุกรรมาธิการชุดในการยกร่างเรื่องศาลและกระบวนการยุติธรรม เพราะว่าตอนนั้นก็ได้อ่านรายละเอียดไว้แล้วว่าปัญหาอะไรต่าง ๆ เป็นอย่างไร ก็ได้มีส่วนเอามาใช้ในครั้งนี้นี้ด้วยครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : มาใช้อย่างไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ผมยกตัวอย่างเรื่องขององค์กรอัยการ ตอนนั้นก็ยังมีปัญหาหลายประเด็น เพราะว่าในรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ ก็บอกว่าห้ามอัยการเป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจ แต่มีข้อยกเว้นนะครับ เพี้ยมนี่ก็คิดว่าจะเขียนไว้เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมนั้นมีความโปร่งใส ไม่มีการขัดกันของผลประโยชน์อะไรทั้งหลาย จะนำหลักพวกนี้มาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เพราะฉะนั้นก็เป็นประเด็นที่ถือว่าเป็นส่วนเกี่ยวข้องกับการที่ได้ศึกษาไว้ในช่วงนั้นครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : นอกจากเรื่องอัยการแล้วมีเรื่องอะไรอีกไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : เรื่องอัยการ เรื่องขององค์กร เรื่อง ปปช. เรื่องอะไร ทั้งหลายที่ตอนนั้นเสนอในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ แบ่งออกเป็น ๒ กรอบ กรอบที่จะต้องนำไปสู่การแก้ไขก็คือเรื่องของการ One man one vote นะครับ กับเรื่องของ Party list จำนวนเท่าไรอะไรต่าง ๆ อีกกรอบหนึ่งเป็นกรอบที่เป็นข้อเสนอให้กับรัฐบาลคุณอภิสิทธิ์ว่ามันควรจะมีการแก้ไข แต่ท้ายที่สุดทางรัฐบาลเขาก็ยับเฉพาะในเรื่องของการเลือกตั้งที่เป็นประเด็นหลัก ส่วนอื่นก็ไม่ได้เอามาใช้ในการแก้ไข ซึ่งจะเป็นว่าต้องการจะแก้ปัญหาความขัดแย้งร่วมของพรรคการเมืองต่างๆ ก็เลยยับเฉพาะประเด็นครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วยังมีประเด็นอื่นอีกไหมคะที่ประสบการณ์ครั้งนั้นได้เอามาใช้

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ความจริงมันก็อาจจะไม่ใช่ประสบการณ์ครั้งนั้น ผมยกตัวอย่างก็เอามาใช้ทุกฉบับถ้าว่ากันไปแล้ว ผมยกตัวอย่างตั้งแต่ประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพอะไรต่าง ๆ เพราะว่าความจริงประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพเรามีความพยายามในการที่จะแยกเรื่องระหว่างสิทธิมนุษยชนกับสิทธิพลเมืองนี้ ตั้งแต่ตอนรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐แล้วครับ ตอนนั้นได้เอาแนวความคิดมาจากรัฐธรรมนูญเยอรมัน แต่ว่าท้ายที่สุดแล้วฝ่ายความมั่นคงเขาคงไม่ค่อยสบายใจเท่าไร ก็ยังคงใช้หลักการเดิมก็คือสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย พOMA ๒๕๕๐ ประเด็นพวกนี้ก็ยังคงเดิม เพราะฉะนั้นพวกนี้ถ้าจะว่าแล้วประสบการณ์ทั้งหมดทั้งปวงคงไม่ใช่เฉพาะในเรื่องของการไปทำหน้าที่ในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ แต่ผมคิดว่าเป็นประสบการณ์ทั้งหมดที่เอามาใช้ทั้งหมดนี้ เรื่องสิทธิเสรีภาพ เรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่องของการกระจายอำนาจ เรื่องของระบบการควบคุมตรวจสอบ โดยเฉพาะการให้มีศาลวินัยงบประมาณและการคลังเหล่านี้ อันนี้มันก็เป็นประสบการณ์ที่ไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการในเรื่องดังกล่าวนี้มาโดยตลอด เพราะฉะนั้นผมก็คิดว่าโดยรวมทั้งหมดมันได้กลับเอามาใช้ในเรื่องตั้งแต่หมวดแรกยันหมวดสุดท้าย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วตอนนี้เขาจะเอาตามแบบเยอรมันอีกใช้ไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : จะบอกว่าเยอรมันเสียทีเดียวก็ไม่ใช่

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ที่เดินทางไปนี่

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : อันนั้นคือระบบเลือกตั้งครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วมันบัญญัติอยู่ในรัฐธรรมนูญด้วย

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : อยู่ในรัฐธรรมนูญ แต่ว่าที่เราบัญญัติไม่เหมือนเยอรมันเสียทีเดียวก็คือว่าของเยอรมันนี่เขาเป็นระบบ Close list หมายความว่าเขาก็ไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมาช่วยจัดลำดับ แต่ของเราเป็นระบบ Open list (ข้อเสนอในขณะนั้น) ซึ่งเป็นประเด็นที่นักการเมืองก็ไม่ค่อยจะพอใจเท่าไรเพราะว่ามันทำให้อำนาจในการจัดลำดับของฝ่ายการเมืองอาจจะไม่ใช่ตัวชี้ขาด ท้ายที่สุดก็ไปขึ้นอยู่กับประชาชนว่าจะจัดอย่างไร เพราะฉะนั้นโดยระบบนี้หลักใหญ่ก็เป็นระบบคล้ายของเยอรมันก็คือว่าให้คะแนน Party list นี่เป็นตัวกำหนดการมีที่นั่งในสภาซึ่งเดิมเราใช้ระบบคู่ขนาน แต่ครั้งนี้ก็เอาตามแนวแบบเยอรมัน แต่ว่ารายละเอียดก็แตกต่างกันออกไป

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วมันจะตัวอย่างไรครับถ้าเพื่อเอา Party list ที่เป็นตัว guide ตัวสำคัญ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ข้อดีก็คือว่าความนิยมของประชาชน (Popularity) ที่สะท้อนผ่านคะแนนเสียงนั้นจะเป็นตัวกำหนดการมีที่นั่งในสภา นั่นหมายความว่า Popularity นี้สะท้อนชัดถึงการมีที่นั่งในสภาเท่าไร ประการที่ ๒ มันทำให้คะแนนเสียงของประชาชนทุกคะแนนเสียงได้รับการพิจารณาถึงการมีผู้แทนในสภา ประเด็นที่ ๓ ข้อดีก็อาจจะทำให้กลุ่มผลประโยชน์ที่มีความแตกต่างกันอาจจะมิตัวแทนเข้ามานั่งในสภาได้ อันนี้เป็นข้อดีของระบบนี้ ถ้ามองว่าข้อเสียมีไหม ก็อาจจะมิตัวรับ เช่น แน่นอนรัฐบาลนี้เป็นรัฐบาลผสมไม่ใช่รัฐบาลที่เป็นพรรคเดียวนะครับ เพราะว่ามีหลายกลุ่มที่อาจจะเข้ามา ในประเทศเยอรมันเขาก็กำหนดกลไกเงื่อนไขไว้ว่าไม่ต้องการให้มีพรรคเล็กมากเกินไปก็ไปจำกัดไว้ว่าถ้าได้คะแนนไม่เกิน ๕ เปอร์เซ็นต์ก็ไม่สามารถคำนวณ เว้นแต่ว่าจะมี ส.ส. ในพื้นที่ ๓ คน อันนี้ก็ไปวางไว้ไม่ให้เกิดพรรคเล็กมากเกินไป แต่ของไทยไม่ได้กำหนดตรงนี้ เพราะว่าเราต้องการให้ผลประโยชน์ที่แตกต่าง ฝ่ายข้างน้อยนี้ได้มีโอกาสที่จะมีตัวแทนในสภาได้ เราก็ไม่ได้กำหนดเงื่อนไขตรงนี้ไว้ เพราะฉะนั้นแน่อนระบบเลือกตั้งไม่มีอะไรดี ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ และเสีย ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ มันก็ขึ้นอยู่กับว่าสภาพปัญหาของสังคม ปัญหานั้นอยู่ตรงไหนและควรจะทำด้วยอะไร ผมคิดว่าอันนั้นเป็นปัญหาหลักมากกว่าครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วอาจารย์คิดว่าบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองนี้มีส่วนสำคัญในการร่างรัฐธรรมนูญเพียงไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ผมคิดว่าอันนี้เป็นประเด็นหลักในการที่จะมาร่างรัฐธรรมนูญ เพราะว่าเรื่องบางเรื่องที่ผมเรียนได้เลยว่ามันแก้ไม่ได้โดยรัฐธรรมนูญ ผมยกตัวอย่าง เช่น เรื่องการซื้อสิทธิขายเสียงแก้โดยรัฐธรรมนูญลำพังไม่ได้เพราะอะไรครับ เพราะว่าโครงสร้างในทางเศรษฐกิจของประชาชนไม่เท่ากัน ศักยภาพไม่เท่ากัน ประชาชนส่วนใหญ่ของเราส่วนหนึ่งอยู่ในระบบเศรษฐกิจที่ยังพึ่งพิงต่อระบบอุปถัมภ์ เพราะฉะนั้นตรงนี้อะไรครับ ถ้ามองว่าการที่จะแก้ปัญหาเรื่องการซื้อสิทธิขายเสียง ถ้าปัญหาเหล่านี้ไม่ได้รับการแก้ไขประชาชนส่วนหนึ่งยังต้องพึ่งพิงระบบอุปถัมภ์อยู่ก็พูดไปได้ว่าไม่ประสงค์ให้ซื้อสิทธิขายเสียง แต่ตราบทเท่าที่โครงการในทางเศรษฐกิจของประเทศ ประชาชนส่วนหนึ่งยังอ่อนไหวอ่อนแออยู่ปัญหาพวกนี้มันไม่สามารถจะแก้โดยรัฐธรรมนูญได้ เพราะฉะนั้นผมคิดว่าอันนี้คือความสำคัญที่มองให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญมีข้อจำกัดซึ่งไปเกี่ยวข้องกับโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม เป็นอย่างไรสิ่งเหล่านี้มันต้องควบคู่ไปด้วยกัน เพราะฉะนั้นด้วยเหตุนี้เองรัฐธรรมนูญครั้งนี้ถึงต้องเน้นเรื่องการลดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในภาค ๔ เพราะฉะนั้นผมก็เรียนว่าการร่างรัฐธรรมนูญมันได้ในบริบทระดับหนึ่ง แต่หลายเรื่องมันไม่ใช่เรื่องในรัฐธรรมนูญ ผมยกตัวอย่างเรื่อง พลเมืองศึกษา (Civic education) นี้ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญมาก ในรัฐธรรมนูญมันก็เขียนได้แค่นี้ละครับ แต่ว่าอันนี้มันเป็นเรื่องที่ต้องไปดำเนินการนอกรัฐธรรมนูญ ผมยกตัวอย่างประเทศเยอรมันตอนที่เขาปฏิรูปการเมืองหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ สิ่งที่เขาให้ความสำคัญมาก แล้วไม่ได้อยู่ในรัฐธรรมนูญ คือการให้ความรู้พลเมืองเพื่อเปลี่ยนทัศนคติ และทำงานมาจนถึงวันนี้ เพราะฉะนั้นผมคิดว่าอันนี้มันคือเรื่องนอกรัฐธรรมนูญ แต่ว่าเป็นส่วนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะสร้างความเป็นพลเมืองให้มีทัศนคติที่ถูกต้องเพราะฉะนั้นก็เรียนว่ารัฐธรรมนูญมันคงเขียนไปได้ในระดับหนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งมันเป็นเรื่องนอกรัฐธรรมนูญที่ต้องการความเข้มข้นจริงจังในการขับเคลื่อนผลักดัน หรือผมยกตัวอย่างพรรคการเมืองนี้ไม่เข้มแข็งได้เพียงการตรากฎหมาย เพราะพรรคการเมืองคือพัฒนาการในทางสังคมวิทยาที่ต้องขับเคลื่อนในทางความเป็นจริง เพราะฉะนั้นอันนี้เราก็จะไปเขียนบอกว่าพรรคการเมืองต้องเข้มแข็งโดยกฎหมายนี้มันจึงเหมือนกับการขุดคลองขึ้นภูเขา ซึ่งมันทำได้ยาก

แต่ว่ามันต้องเปิดพื้นที่ให้กลุ่มการเมืองมีโอกาสในการที่จะพัฒนา เพราะฉะนั้นครั้งนี้จึงบอกว่าการเข้าสู่การเป็นตัวแทนนี้มีร่าง ๒ ร่าง ร่างหนึ่งคือพรรคการเมือง อีกร่างหนึ่งคือการให้มีกลุ่มการเมืองสามารถจะเข้ามาได้ แต่ว่าถ้าเราใช้มาตรการเคร่งครัดเหมือนพรรคการเมืองหมด กลุ่มเหล่านี้ก็ไม่มีโอกาสครับ เพราะว่าระบบพรรคการเมืองของไทยเป็นพรรคของนายทุนซึ่งเป็นสิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ ถ้าภายใต้กติกาที่เราสร้างนี้แน่นอนนายทุนก็เรียบร้อยหมดนะครับ เพราะฉะนั้นเรื่องนี้ก็คิดเป็นประเด็นที่มันอยู่นอกเหนือตัวบทของรัฐธรรมนูญ แล้วก็มีส่วนสำคัญในการที่จะใช้เป็นกรอบร่างในการดูบริบทความเป็นจริงของสังคมไทย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ท่านคะกล่าวได้ไหมว่าบริบทของสังคมนี้มันก็มีส่วนสำคัญมากเลยในการร่างรัฐธรรมนูญ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ผมคิดว่าบริบทนี้เป็นฐาน หมายความว่า เป็นฐานของความเป็นจริงของสังคมแต่ละสังคม ตัวหลักกฎหมายมันไม่ยาก ผมเรียนได้ว่าการที่เอาหลักกฎหมายที่สามารถใช้บังคับได้ดีในต่างประเทศเอามาใช้ในเมืองไทยก็ประสบความสำเร็จพอสมควร ผมยกตัวอย่างตอนปี ๒๕๕๐ เราเอาศาลรัฐธรรมนูญเป็นแบบระบบเยอรมันเข้ามา ของเยอรมันศาลรัฐธรรมนูญถือว่าเป็นองค์กรหลักในการปฏิรูปการเมืองหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ แล้วก็เป็นหลักให้บ้านเมืองได้จนถึงทุกวันนี้ แต่ของไทยนำมาใช้ในครั้งแรกของศาลรัฐธรรมนูญก็เกิดวิกฤติศรัทธา เพราะว่าอะไรครับ เพราะระบบอุปถัมภ์ของไทยเรานั้นทำให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่มีความอิสระเป็นกลาง ถูกครอบงำชักจูงโดยสินบนผลประโยชน์ ท้ายที่สุดก็นำไปสู่การทำให้ศาลรัฐธรรมนูญซึ่งหวังเป็นธงชัยว่าจะเป็นองค์กรที่จะมาช่วยปฏิรูปกลายเป็นองค์กรที่ว่าสร้างวิกฤติ อันนี้แสดงว่าอะไรครับ แสดงว่าการออกแบบนี้มันก็ต้องสอดคล้องกับบริบทสังคมไทยที่ระบบสังคมเรานั้นระบบอุปถัมภ์นั้นเป็นระบบที่เป็นพื้นหลักของสังคม เพราะฉะนั้นตรงนี้คือปัญหาที่ผมคิดว่าท้ายที่สุดเรื่องพวกนี้มันต้องเอาบริบทความเป็นจริงมาเป็นตัวตั้ง ส่วนเกณฑ์วิชาการเป็นข้อประกอบเท่านั้น มันจะต้องแก้ปัญหาในเชิงปฏิบัติมากกว่าครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วที่ร่างอยู่นี้เอาบริบทความเป็นจริงมาเป็นตัวตั้งหรือเปล่าคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : แน่แน่นอนเลยครับ ผมเรียนได้เลยว่าเอาความเป็นจริงมาเป็นตัวตั้ง แล้วก็ทฤษฎีนั้นเป็นแค่ประกอบนะครับ ไม่ใช่เอาทฤษฎีชุดหลัก ผมยกตัวอย่าง Open list ถามว่าบริบทสังคมไทยเป็นตัวอย่างอะไร ก็เพราะฝ่ายหนึ่งไม่ยอมให้มี Party list เพราะฝ่ายนายทุนเป็นคนกำหนด เพราะฉะนั้นเราก็ต้องมองว่าเพื่อที่จะลดบทบาทของนายทุนนี้ก็ให้ประชาชนเข้ามามีบทบาท เพราะฉะนั้นอันนี้คือเอาสภาพปัญหาของเราเป็นตัวตั้ง แล้วก็เอาหลักการ แน่แน่นอนมันไม่ใช่คิดลอย ๆ มันมีหลักมีการ แต่ว่ามาเพื่อตอบโจทย์ของไทยเป็นตัวอย่างครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วเป้าประสงค์ของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเป็นอย่างไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ผมคิดว่าเป้าประสงค์หลักนี้เราก็คงอยากจะให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ไปสู่การแก้ปัญหาหลักของประเทศไทย ผมคิดว่าปัญหาหลักที่เป็นพื้นฐานเลยนั่นก็คือปัญหาของความเหลื่อมล้ำของสังคมนะครับ เพราะฉะนั้นอันนี้ก็ไปสอดคล้องกับภาค ๔ ที่เราอยากให้มีกลไกกระบวนการในการปฏิรูปเพื่อไปลดความเหลื่อมล้ำอะไรทั้งหลาย เพราะว่าเมื่ออำนาจของคนในสังคมต่างกันนี้ก็อย่าคิดว่าอำนาจในความเป็นจริง รวมทั้งอำนาจทางการเมืองจะเท่ากันนะครับ เพราะฉะนั้นนี่คือเป้าหมายหลักก็อยาก

ให้กลไกของภาค ๔ เรื่องการปฏิรูปซึ่งเป็นกลไกเฉพาะ ๕ ปีนี้สามารถทำหน้าที่ของมันได้ก็คือส่วนที่ ๑ นะครับ ส่วนที่ ๒ ในส่วนของกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรนี้ก็ต้องการให้เกิดดุลยภาพระหว่างอำนาจทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นอำนาจของประชาชนกับอำนาจของฝ่ายการเมือง ในส่วนอำนาจการเมืองก็ต้องการให้ดุลยภาพระหว่างอำนาจของฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายค้าน ตรงนี้ผมเรียนได้เลยว่าในการวางกลไกตรงนี้เราอยากจะทำให้กลไกของรัฐสภาเป็นคือกลไกฝ่ายค้านสามารถทำหน้าที่ได้ เพราะว่าที่ผ่านมาต้องเรียนว่าปัญหาคือระบบรัฐสภาของเราเป็นระบบรัฐสภาที่ผูกขาดนะครับ และนำไปสู่ปัญหาหลากหลายที่เกิดขึ้น เพราะว่ากลไกฝ่ายข้างน้อย ไม่สามารถจะทำหน้าที่ในการถ่วงดุลได้ คราวนี้ก็พยายามจะวางกลไกให้ฝ่ายข้างน้อยสามารถทำหน้าที่ได้ ผมกำลังยกตัวอย่าง ๓ - ๔ เรื่องนะครับ เรื่องแรกที่เราบัญญัติไว้ว่าต่อไปนี้รองประธานสภาอย่างน้อยต้องมีฝ่ายค้านไปร่วมด้วยเพื่อให้ความช่วยเหลือในระดับหนึ่ง ประเด็นที่ ๒ เราได้วางไว้บอกว่าการรณการคณะที่สำคัญ เช่นกรรมการตรวจสอบทุจริตก็ตีกรรมการติดตามการใช้งบประมาณก็ดี ต่อไปนี้ให้ฝ่ายค้านนั่งเป็นประธานเพื่อให้กลไกนี้เขาทำหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบได้ และประการที่ ๓ เราวางหลักไว้บอกว่า ต่อไปนี้ถ้ามีการถามกระทู้สดนายกรัฐมนตรีก็นั่งรัฐมนตรีที่ต้องมาตอบครับ เพราะฉะนั้นพวกนี้ก็พยายามคิดที่จะทำให้กลไกสามารถทำหน้าที่ได้ในภาวะที่แน่นอน ระบบรัฐสภานั้นเป็นระบบของเสียงข้างมากก็จริง แต่ต้องวางกลไกไว้ให้ฝ่ายข้างน้อยสามารถควบคุมตรวจสอบได้ อีกประการหนึ่งที่ผมคิดว่าเราได้วางไว้ก็คือ ของเดิมนั้นกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญของเดิมไปเขียนให้เสียงข้างมากเป็นคนส่งเรื่องไปศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นไปไม่ได้ เพราะว่าฝ่ายข้างน้อยต่างหากที่เขาต้องการ คราวนี้ก็เลยได้ผ่าทางตันตรงนี้ว่าถ้ามันมีปัญหาเรื่องอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญนะครับ ผมยกตัวอย่างเหมือนครั้งที่ผ่านมารณไปแก้ไขที่มา ส.ว. นี้ เรื่องนี้ฝ่ายข้างน้อยไม่มีช่องทางที่จะไปศาลรัฐธรรมนูญนะครับ ก็ต้องไปผ่านทางโดยใช้มาตรา ๖๘ แต่ครั้งนี้เราได้วางกลไกไว้ว่าฝ่ายข้างน้อยซึ่งแน่นอนเขาต้องแพ้เสียงในสภา เขามีสิทธิที่จะเอาเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้เข้ามาช่วยถ่วงดุลตรวจสอบได้ อันนี้โดยรวมนะครับว่าพยายามจะวางกลไกให้ระบบของรัฐสภาสามารถทำหน้าที่ได้ แล้วก็เพื่อที่จะทำให้กลไกนี้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : แสดงว่าเป็นการเอาบทเรียนจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากรัฐธรรมนูญฉบับที่แล้วมาเป็นตัวที่จะทำให้เราคิดแก้ไขปัญหา

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ผมคิดว่าเวลาเราพิจารณาแต่ละมาตราที่เราจะดูว่าปัญหาที่ผ่านมาคืออะไร ผมยกตัวอย่าง ๒ - ๓ เรื่องเพื่อให้เห็นว่าปัญหานั้นจะเป็นพื้นฐานของการที่จะแก้ ๑. เราดูระบบใหญ่ เช่น ครั้งที่แล้วในเรื่องของ กกต. จะเลื่อนการเลือกตั้งไหมครับ ปรากฏว่าเลื่อนไม่ได้เพราะฝ่ายหนึ่งบอกว่าเลื่อนไม่ได้ ทีนี้เราก็ไปผ่าทางตันเลยบอกว่าถ้ามีเหตุจำเป็นให้ กกต. เป็นคนตัดสินใจ ซึ่งหมายความว่าถ้าเป็นเรื่องของการกำหนดวันเลือกตั้ง เรื่องหนึ่ง แต่ถ้าเลื่อนมีเหตุจำเป็นนี้ กกต. เป็นคนเลื่อนได้ ก็ไปแก้ปัญหาก็ติดขัด หรือที่ผ่านมาที่สภาผู้แทนราษฎรยุบไปแล้ว เหลือวุฒิสภา ปรากฏว่าตัวประธานวุฒิสภาก็พ้นไปแล้ว รองประธานก็รักษาการมาทำหน้าที่ คำถามคือว่ารองประธานวุฒิสภาซึ่งรักษาการประธานวุฒิสภาจะทำหน้าที่ประธานรัฐสภาได้หรือไม่ เทียบวันเราก็กังปัญหาทั้งหมดทั้งปวงไว้เพื่อที่จะไม่ให้เกิดปัญหานะครับ เพราะฉะนั้นก็ดูปัญหาในระบบใหญ่ แล้วก็ดูปัญหาในระบบย่อยแต่ละมาตราว่ามีปัญหาอย่างไร แล้วก็ควรจะเขียนแก้ปัญหามาอย่างไร อันนี้ก็ต้องบอกว่าเอาปัญหาที่ตั้งเป็นตัวแก้ปัญหา หรือผมอยากจะยกอีกมาตราหนึ่งซึ่งคิดว่าเป็นปัญหาใหญ่มากคือเรื่องระบบงบประมาณ ระบบงบประมาณของเดิมก็มีปัญหาการทุจริตตั้งแต่ในชั้นการจัดทำ

งบประมาณ ก็คือว่าที่ผ่านมาเขาก็จะมีการแปรญัตติตัดใช้ใหม่ครบ ๑๐ เปอร์เซ็นต์ เมื่อตัดแล้วเขาก็ให้ กรมแปรญัตติกลับเข้าไป เมื่อแปรญัตติกลับเข้าไปแล้วตรงนี้จะมียกของแล้ว แล้วก็ลงพื้นที่ ส.ส. ก็จะมีเจ้าของแล้วตามที่ปรากฏเป็นข่าวก็จะขาย ๓๐ เปอร์เซ็นต์ ๔๐ เปอร์เซ็นต์ ก็เกิดจากตรงนี้ ครั้นนี้เราก็วางหลักไว้ว่า งบประมาณนี้ถ้ามีการแปรญัตติตัดแล้วตัดเลยนะครับ ไม่สามารถจะเอากลับเข้ามาได้ อันนี้ก็คือเป็นการแก้ปัญหาเรื่อง ส.ส. ที่ถูกแฝงมาในรูปของการจัดทำงบประมาณ ซึ่งอันนี้คือรากฐานของการทุจริตคอร์รัปชันที่สำคัญ เพราะฉะนั้นปัญหาทั้งหลายนี้ก็คิดว่าพยายามแก้ แต่แน่นอนนะครับมันจะแก้สำหรับนักการเมืองไทยมันก็ต้องหาทาง แต่ว่าก็พยายามทำบนพื้นฐานของตัวบทครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วความคิดของอาจารย์คิดว่ามันพอจะแก้ได้ไหมเรื่องนี้คอร์รัปชัน

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ผมคิดว่าเรื่องนี้ประเด็นสำคัญของปัญหาการทุจริตก็คือว่าประเด็นมันไม่ใช่เรื่องโทษสูงไม่สูง ประเด็นอยู่ที่ประสิทธิภาพของการตรวจสอบครับ ท่านลองดูนะครับ หากระบบตรวจสอบสามารถตรวจสอบได้ภายในเวลา ๓ เดือน ๕ เดือน สามารถที่จะรู้ผลตรวจสอบได้แล้ว อันนี้ละครับ แล้วเน้นตำแหน่งใหญ่ ๆ ๓ เดือน ๕ เดือนรับรองเท่านั้นละครับมันจะส่งผลทำให้การทุจริตโดยรวม เพราะฉะนั้นผมจึงคิดว่าประเด็นของการแก้ปัญหาการทุจริตต้องเน้นที่ประสิทธิภาพของการตรวจสอบ ซึ่งมีได้หมายถึงเฉพาะ ป.ป.ช. ป.ป.ท. นะครับ หมายความว่าส่วนของรัฐบาลเองก็ต้องรับลูกเพราะที่ผ่านมาเราไปมองว่าทุจริตเรื่องของ ป.ป.ช. ป.ป.ท. ซึ่งไม่ใช่ มันเป็นหน้าที่โดยรวมขององคคัพพทั้งหมดที่จะต้องช่วย ซึ่งเหมือนกับรัฐบาลนี้ก็พยายามดูอยู่ว่าดำเนินการโดย D.S.I. บ้างอะไรบ้าง ตรงนี้ผมว่ามันจะมีประสิทธิภาพ แต่ว่าประเด็นใหญ่ก็คือว่าต้องไปเน้นเรื่องประสิทธิภาพของการตรวจสอบให้มีกรอบระยะเวลาที่ชัดเจนครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วจากเป้าประสงค์นี้นำไปสู่เจตนารมณ์ในการร่างรัฐธรรมนูญอย่างไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ผมคิดว่าเจตนารมณ์ที่อาจารย์บวรศักดิ์พยายามจะวางไว้ ๔ ประเด็นนี้ ประเด็นเจตนารมณ์ใหญ่ก็สร้างพลเมืองให้เป็นใหญ่ นะครับ ผมว่าอันนี้ก็เป็นที่เจตนารมณ์หลักที่มันถูกรองรับโดยบทบัญญัติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการถอดถอน นะครับท้ายที่สุดให้ประชาชนไปถอดถอน หรือการให้ประชาชนไปจัดอันดับใน Open list หรือรวมไปถึงในระดับท้องถิ่นเราให้มีสมาชิกพลเมือง สิ่งเหล่านี้เป็นการสะท้อนเจตนารมณ์ว่าประชาชนเองนั้นเข้ามามีบทบาทสำคัญในการที่จะกำหนดทิศทาง โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นนี้ผมว่าระดับท้องถิ่นจะชัดเจนหรือรวมไปถึงหลายเรื่องนี้มีปัญหาทำให้มีการประชามติ อันนี้ก็สะท้อนเจตนารมณ์ประการที่ ๑ ของโครงสร้างโดยรวมนะครับ ประเด็นที่ ๒ ที่ต้องการให้การเมืองมันโปร่งใสสมดุลง อันนี้ก็คิดว่าได้วางในเรื่องของคุณสมบัติของคนที่จะเข้าไปตั้งแต่เบื้องต้นว่าผู้สมัครก็ต้องแสดงถึงการเสียภาษีย้อนหลัง แล้วก็ในระหว่างนั้นก็มีการควบคุมตรวจสอบ ตรวจสอบโปร่งใสได้ นี่ก็เป็นการเน้นความโปร่งใสสมดุลงอย่างที่ผมได้กล่าวครับ มีสมดุลง ๒ - ๓ มิติ สมดุลงระหว่างการเมืองของฝ่ายการเมืองกับประชาชน สมดุลงระหว่างการเมืองของฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายค้านให้มันมีคุณภาพนะครับ และอันที่ ๓ ก็คือว่าสร้างสังคมให้เป็นธรรม อันนี้ก็ไปเน้นที่ภาค ๔ เรื่องของการปฏิรูปในการที่จะลดความเหลื่อมล้ำอะไรต่าง ๆ และสุดท้ายเพื่อนำไปสู่สันติสุขนะครับ เพราะว่าถ้าเราไม่ได้แก้ปัญหาที่เป็นต้นเหตุของปัญหาในเรื่องความเหลื่อมล้ำถ้ายังดำรงอยู่สังคมก็ยากที่จะมีสันติสุข เพราะฉะนั้นผมว่าอันนี้คือเจตนารมณ์โดยภาพรวมของการร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้ครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วก็กระบวนการตอนที่ประชุมกันนี่นะคะ กระบวนการในการดำเนินการในการร่างรัฐธรรมนูญเป็นอย่างไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : กระบวนการในการดำเนินการก็ตั้งแต่ต้นเลยผมไม่แน่ใจว่าจะมุ่งเน้นอย่างไรนะครับ กระบวนการในการดำเนินการก็เริ่มจากการมาถูกรอบความคิดของแต่ละส่วนก่อนว่าแต่ละส่วน เช่น ส่วนของสิทธิเสรีภาพ กรอบคิดใหญ่ของเราจะเป็นอย่างไร กรอบศาลกระบวนการยุติธรรมจะเป็นอย่างไรก็คือ คุยเรื่องกรอบความคิด หลังจากนั้นก็ให้มีผู้รับผิดชอบในแต่ละกรอบไปร่างตามกรอบความคิดที่ได้มีการคุยหลักการเบื้องต้นไว้ แล้วก็เมื่อแต่ละกรอบอนุกรรมการไปยกร่างแล้วก็นำกลับมาในที่ประชุมของคณะกรรมการยกร่างฯ ก็จะได้พิจารณาไป เพราะฉะนั้นอันนี้ก็แสดงว่าก่อนที่จะไปยกร่างต้องคุยกรอบหลักการเบื้องต้นก่อน แล้วนำไปสู่การยกร่าง และนำมาสู่การกลับมาพิจารณานะครับ นี่ก็ดำเนินการไปตามหลัก จนวันนี้เดินมาถึง ผมคิดว่าสักเกือบ ๕๐ เปอร์เซ็นต์แล้วในแง่ของได้มีร่างแรกออกมาแล้วนะครับ แล้วก็กำลังทำเรื่องทบทวนแล้วก็ดูเรื่องเจตนารมณ์นะครับ เพราะฉะนั้นวันนี้ก็เดินมาจนถึงเกือบครึ่งแล้ว ในส่วนของภายในกรรมการเอง หลังจากนั้นไปก็จะเป็นเรื่องที่จะไปสู่ภายนอก จะไปรับฟังและในส่วน สปช. ครม. คสช. ก็คงต้องทำความเข้าใจกลับเข้ามา แล้วก็จะได้ยืนยัน สุดท้ายแล้วเมื่อ สปช. ครม. คสช. ได้ทำความเข้าใจกลับมาแล้ว ตรงนี้ก็คงเป็นช่วงสุดท้ายที่เราจะมาพิจารณาว่าจะแก้ไขตามที่ มีข้อเสนอแนะมาหรือไม่เพียงใดนะครับ ก็คงเป็นช่วงสุดท้ายตั้งแต่ ๒๕ พฤษภาคม จนถึง ๒๓ กรกฎาคม ประมาณ ๖๐ วันก็เป็นช่วงที่ต้องมาพิจารณาทบทวนว่าเมื่อมีการเสนอแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางคณะกรรมการจะแก้ไขหรือจะยืนยันหรือไม่อย่างไรนะครับ วันสุดท้ายก็คง ๒๓ กรกฎาคม และหลังจากนั้นก็คงจะส่งไปให้ทาง สปช. พิจารณาในวันที่ ๒๖ กรกฎาคม สปช. ก็คงมีเวลาที่จะไปดู แล้วก็รับหรือไม่รับครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วการอภิปรายถกเถียงในที่ประชุมเป็นอย่างไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : มีการอภิปรายหลากหลายกว้างขวาง แล้วก็บางประเด็นก็มีความเห็นที่แตกต่างก็มีการชวนไว้ยกตัวอย่างประเด็นสัดส่วนผู้หญิง จนถึงวันนี้ยังชวนอยู่ รอไปชี้กันวันสุดท้าย ๓๑ มีนาคม แต่หลายประเด็นก็โดยภาพรวมผมคิดว่ามีความแตกต่าง แต่ว่ากรรมการก็หาทางที่จะมีข้อสรุปร่วมกันได้นะครับ เพราะฉะนั้นเกือบทั้งหมดก็ใช้แนวทางนี้ มีประเด็นเดียวเท่านั้นที่ยังหาแนวทางว่าจะทำอย่างไรที่จะได้ข้อสรุปร่วมกัน แต่ว่าโดยส่วนรวมก็ต้องบอกว่าหลายเรื่องมีความคิดเห็นแตกต่าง แต่ว่าโดยเสียงข้างน้อยก็ยอมตามเสียงส่วนใหญ่ครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วเสียงที่มีความแตกต่างกันนี่คือเป็นเพราะต่างคนต่างก็รักษาผลประโยชน์ของตัวเองที่มาใช้ใหม่คะ ตัวแทนของแต่ละกลุ่มที่เขาหรือเปล่านั้น

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ก็อาจจะเป็นเรื่องที่มีมุมมองต่างกันบางส่วนนี่ก็จะมองจากมุมมองของฝ่ายค้านนี้ แต่บางส่วนก็จะมองโดยรวม ประเด็นก็คือว่าจะทำอย่างไรให้ผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มกับผลประโยชน์รวมนั้นมันดุลยภาพ ประเด็นก็คงอยู่ตรงนี้มากกว่าว่าทำอย่างไรไม่ให้หนักไปข้างใดข้างหนึ่ง ผมยกตัวอย่างบางฝ่ายบอกว่ารัฐควรจะต้องส่งเสริมสนับสนุนเงินฝ่ายหนึ่ง แต่ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งบอกว่าจะมานั้นโดยตรงนี้ไม่ได้เพราะมีค่าใช้จ่ายสูงจะดุลยภาพอย่างไรในเรื่องเหล่านี้ ประเด็นส่วนใหญ่ก็จะเป็นอย่างนี้มากกว่า เพราะฉะนั้นประเด็นที่จะพิจารณาก็คือว่าให้มันดุลยภาพ อย่าไปหนักข้างใดข้างหนึ่ง จนท้ายที่สุดอาจจะเป็นปัญหาการบริหารราชการแผ่นดิน แล้วก็ทำให้ระบบโดยรวมมันเดินไม่ได้มีอุปสรรคครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วในลักษณะที่ว่าคนสั่งมา มีไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : คนสั่งมาคือเท่าที่ผมพิจารณาอยู่ที่หมายความว่าก็คงไม่มีใครนะครับ แต่ว่าทั้งหมดทั้งปวงนี้เป็นอิสระ แล้วมันขึ้นอยู่กับเหตุผลของเรื่องว่าส่วนใหญ่เขามองกันอย่างไร ผมยกตัวอย่างเรื่องที่มา นายกรัฐมนตรีนี้ก็คุยกัน ๒ ฝ่ายเท่านั้น ฝ่ายหนึ่งบอกว่าควรจะเปิดกว้าง อีกฝ่ายหนึ่งบอกว่าควรจะมีส่วนไหนครับ แต่ว่าพิจารณาไปพิจารณามาที่ประชุมส่วนใหญ่ว่าเปิดกว้างไว้ดีกว่า นั่นยกตัวอย่างนะครับ เพราะฉะนั้นมันก็คงเป็นประเด็นที่คุยกัน แล้วก็ประเด็นว่ามีการหยั่งเสียงว่าเสียงส่วนใหญ่จะเป็นอย่างไร เพราะฉะนั้นเสียงส่วนใหญ่เขาว่าอย่างนั้นบนพื้นฐานที่บอกว่าเปิดไว้ดีกว่าอะไรอย่างนี้ก็เป็นไปตามนั้น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วในฐานะประธานที่อาจารย์บรรศักดิ์ ทำอย่างไรคะในการประชุม

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ส่วนใหญ่ประธานก็คือ ๑. หลักนี้ท่านจะไม่ค่อยให้มีการโหวตนะครับ เพราะการโหวตนั้นอาจจะนำไปสู่ความขัดแย้งได้ แต่จะใช้วิธีการหยั่งเสียงส่วนใหญ่ ดูรวม ๆ แล้วเห็นว่าควรจะไปที่ทิศทางไหนก็ถือตามแนวอย่างนั้น ส่วนใหญ่ทั้งหมดที่ดำเนินการมาก็ดำเนินการแนวนี้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วมีความเป็นกลางไหมครับ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : มีความเป็นกลางหรือไม่ผมคิดว่าประเด็นส่วนใหญ่ท่านก็มีความเป็นกลางนะครับ แต่ว่าอาจจะมีส่วนประเด็นที่ท่านเองท่านบอกว่าท่านเห็นอย่างนี้ ผมยกตัวอย่างประธานที่ท่านอภิปรายเลยว่าท่านเห็นอย่างนี้ แล้วท่านก็ลุกขึ้นออกไป คือเรื่องการให้มีศาลวินัยงบประมาณ การคลัง ท่านบอกว่าควรจะไปอยู่ศาลยุติธรรม แต่เสียงส่วนหนึ่งบอกว่าควรอยู่ศาลปกครอง เมื่อท่านอภิปรายแล้วท่านก็เดินออกไป แล้วก็ท้ายที่สุดที่ประชุมก็บอกว่าไปอยู่ศาลปกครอง ก็จะมีหลายประเด็นที่ประธานเองก็แพ้โหวตนะครับ แต่ว่าถ้าท่านอภิปรายท่านก็จะไม่ทำหน้าที่ประธาน ให้คนอื่นเขาทำนะครับ เพราะฉะนั้นหลายประเด็นประธานก็แพ้โหวตได้เหมือนกันครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วอาจารย์รู้สึกว่าคุณบรรศักดิ์ทำหน้าที่เหมาะสมไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : คือประเด็นผมคิดว่าที่เหมาะสมก็คือว่าท่านรู้ในเนื้อหาสามารถอธิบายความในเนื้อหาได้ว่าแต่ละประเด็นเป็นอย่างไร โดยที่ท่านอาจจะมีการตั้งคำถามตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ ผมว่านี่คือจุดแข็ง ท่านจึงรู้ว่าที่ไปที่มาของแต่ละบทบัญญัติมีฐานปัญหาอย่างไร ประกอบกับองค์ความรู้ในทางกฎหมายอะไรต่าง ๆ ก็มันช่วยอธิบายประกอบ ทำให้แต่ละประเด็นจึงมีข้อสรุปได้ชัด แต่ถ้าขาดฐานตรงนี้ผมว่ามันก็ลำบากเหมือนกันในการที่จะหาข้อสรุปนะครับ เพราะฉะนั้นตรงนี้เป็นประเด็นอย่างที่ท่านถามว่า ประสิทธิภาพเรื่องนี้ปัญหามันคืออะไร ตรงนี้คือประเด็นสำคัญ เพราะว่าถ้าใครไม่ได้อยู่ตรงนี้ก็อาจจะไม่รู้หรอกครับว่าปัญหามันเป็นอย่างไร แล้วควรจะไปอย่างไร เพราะฉะนั้นผมคิดว่าอันนี้คือประเด็นที่เป็นจุดแข็งของประธานที่ว่าท่านมีประสบการณ์ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ แล้วก็ปี ๒๕๕๐ ก็อาจจะเกี่ยวข้องกับบางส่วน เพราะฉะนั้นประธานเองก็บอกว่าในปี ๒๕๔๐ ท่านเองก็เคยพลาดที่จะคิดว่าสร้างรัฐบาลที่มีความเข้มแข็ง แต่ท้ายที่สุดก็นำไปสู่อีกปัญหาหนึ่ง เพราะฉะนั้นนี่ก็คือประสบการณ์อันสำคัญ และผมคิดว่าที่เอามาใช้เป็นมุมมองในการร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้ครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : และการควบคุมอารมณ์ละคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ผมคิดว่าโดยหลักใหญ่แล้วนะครับ ผมคิดว่าท่านก็ทำได้ ดี แต่ว่าแน่นอนอาจจะมีบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่ใช่ประเด็นหลัก ซึ่งโดยหลักแล้วแต่เดิมนี่ท่านน่าจะเป็นคนที่ อารมณ์ร้อนกว่านี้ แต่โดยที่ต้องมาอยู่ตรงนี้เลยต้องคุมอารมณ์มากขึ้น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : แล้วก็อาจารย์คิดว่าการใช้เวทีประชาชนที่ ไปตามี่ต่าง ๆ โดยจะครบ ๑๐ แห่งแล้ว และจะมีเวทีใหญ่อีก ๔ แห่งนั้นละคะ อาจารย์คิดว่าเป็นกระบวนการที่เป็นอย่างไรคะ มันจะส่งผลอย่างไร และคิดว่ามันเป็นกระบวนการที่โอเคไหมสำหรับการที่จะหยั่งเสียง รัฐธรรมนูญนี้

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : คือเนื่องจากว่าการร่างรัฐธรรมนูญมันเป็นกติกากา พื้นฐานของสังคม การร่างโดยไม่ฟังเสียงภายนอกก็อาจจะอันตรายนะครับ เพราะว่าคน ๖๐ กว่าล้านเขาคือ เจ้าของบ้าน เราเปรียบเสมือนเรากำลังสร้างบ้านก็ต้องถามเจ้าของบ้าน ห้องหับอย่างนี้โอเคไหม พื้นที่ห้องอย่างนี้ โอเคไหม แต่ว่าแน่นอนนะครับมันมีเรื่องเชิงเทคนิค เช่น เสาค้ำจะควรรับน้ำหนักได้เพียงใดนี่เรื่องเทคนิค แต่ว่า ห้องที่คนรับลมอย่างนี้ผมคิดว่าอันนี้ก็ต้องถามคนที่ เป็นเจ้าของบ้านว่าเขาพอใจไหม เพราะฉะนั้นกระบวนการร่าง รัฐธรรมนูญจึงเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยหลายส่วนผสมผสานกัน ทั้งเรื่องเชี่ยวชาญเฉพาะ ทั้งเรื่องความต้องการของผู้อยู่ ทั้งสภาพปัญหาเดิมที่เป็นพื้นฐานอย่างไร มันก็จะต้องนำมาประกอบในการพิจารณา จะเอา อย่างใดอย่างหนึ่งก็คงไม่ได้ เพราะฉะนั้นจะให้คนที่ไม่รู้เรื่องเครื่องยนต์มาซ่อมเครื่องบินเราก็คงไม่กล้า นั่ง เครื่องบินใช้ใหม่ครับ อันนี้มันต้องหลายส่วนผสมกันต้องอาศัยหลากหลายมาดูทั้งปัญหาเฉพาะ ดูทั้ง ความต้องการทั่วไป ดูทั้งตัวประเด็นปัญหาพื้นฐานของเรื่องนั้น เพราะฉะนั้นมันจึงต้องประกอบด้วยหลายส่วน ส่วน ความคิดความเห็นของประชาชนก็เป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนความต้องการซึ่งก็คงต้องฟังนะครับ แต่ว่าในบางเรื่อง นั้นอาจจะประเด็นซับซ้อน การไปถามอะไรง่าย ๆ นี่อาจจะไม่ได้เป็นประโยชน์โดยตรงนะครับถ้าจะเอา ความรู้สึกมาตอบอย่างเดียว เพราะฉะนั้นอันนี้ก็ เป็นเรื่องของ การที่จะต้องตั้งคำถามให้มันสอดคล้องว่าเรื่องบาง เรื่องที่มีความซับซ้อน การถาม การให้ข้อมูล ระยะเวลา อะไรต่าง ๆ จะเป็นข้อจำกัดในการที่จะได้คำตอบที่ ถูกต้องผมคิดว่ามันก็มีข้อจำกัดอยู่ครับ แต่ว่ากระบวนการต้องฟังนี้เป็นเรื่องสำคัญ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : เพราะฉะนั้นควรจะต้องมีประชามติใช้ใหม่คะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ผมคิดว่ามีความสำคัญ เพราะว่าอะไรครับ เพราะว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่ใช่รัฐธรรมนูญที่เมื่อประกาศใช้แล้วเสร็จสิ้นภารกิจ แต่ว่ามีภารกิจแห่งการปฏิรูป ๕ ปี เพราะฉะนั้นถ้าจะให้กระบวนการปฏิรูปมีความชอบธรรม ก็คือว่าประชาชนประชามติแล้วเห็นพ้องว่าอยาก ให้เกิดกระบวนการในการปฏิรูปเพราะว่าอะไรครับ เพราะกระบวนการปฏิรูปต้องมีการประชามติถึงจะทำให้ตรงนี้มี ความชอบธรรม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : ที่นี้ที่เขาบอกสาเหตุว่าไม่อยากจะให้ทำประชามติ เพราะว่าใช้เงินเปลืองงบประมาณอะไรอย่างนี้

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ผมคิดว่าเอาประเด็นแรกเรื่องเงินนี้ก็โอเคแล้ว เราจ่าย ไปเลือกตั้งแล้วไม่ประสบความสำเร็จมาก็ครั้ง แต่ว่าเรื่องนี้มีความสำคัญมากที่จะทำให้เปรียบเสมือนกับ อันนี้คือ การวางรากฐานซึ่งเป็นอิฐเป็นฐานสำคัญ มีความเข้มแข็งมั่นคงนี้ผมคิดว่ามีค่าอย่างยิ่งในการที่จะทำให้เสารากมี

ความมั่นคงนะครับ เหมือนกับเป็นเสาหลัก เป็นฐานหลัก ถ้าฐานหลักมีความมั่นคงแล้วผมเชื่อว่าเสาอื่น ๆ และ
ตัวอาคารก็就会有ความมั่นคงแข็งแรงได้ครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : และคณะกรรมการธิการส่วนใหญ่คิดว่าอย่างไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : คือเรื่องนี้ยังไม่ได้มีการคุย เนื่องจากว่าเป็นอำนาจของ
คสช. แต่เท่าที่ผมได้แลกเปลี่ยนผมคิดว่าหลายคนก็คุยด้วยอยากให้มีประชามติครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วเมื่อไหร่ที่อาจารย์ยุรัตน์พูดว่ากลัวไม่ผ่าน

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ผมคิดว่าขึ้นอยู่กับคำถามที่เราจะถามอย่างไร คือ
ของเดิมปี ๒๕๕๐ นี้ถามว่าจะรับหรือไม่รับใช่ไหม แต่ถ้าเราถามว่าจะรับร่างปี ๒๕๕๐ หรือจะรับร่างใหม่ ถ้ารับปี
๒๕๕๐ นักการเมืองก็อาจจะไม่พอใจนะครับ เพราะมียุบพรรคการเมืองมีอะไร ต่าง ๆ อีกหลายเรื่อง แต่ถ้าไม่รับ
คุณก็ต้องเสียเวลาอีก ๒ ปี เพราะฉะนั้นประชาชนก็คิดว่าจะเห็นชอบ จะรับปี ๒๕๕๐ หรือจะรับร่างนี้ หรือไม่รับ
นี้ก็คงขึ้นอยู่กับวิธีการถามที่เราจะถามอย่างไร เพราะว่าตัวคำถามอย่างไรนี่เขาก็ต้องคิดแล้ว ถ้าไม่รับอันนี้ต้อง
รอไปอีก ๒ ปีฝ่ายการเมืองจะเห็นชอบไหม ถ้าไม่รับร่างนี้จะเอาปี ๒๕๕๐ ฝ่ายการเมืองเห็นชอบไหม เพราะมันมี
ยาแรงนะครับ ยุบพรรคอะไรต่าง ๆ ทั้งหมด ซึ่งผมก็คิดว่าขึ้นอยู่กับคำถาม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วอาจารย์คิดว่าควรจะต้องให้ประชาชนได้รู้
ใหม่ให้การศึกษาประชาชน

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : แน่นอน เพราะว่าถ้าจะทำประชามติต้องมีเวลาอย่าง
น้อย ๓ เดือนในการให้ความเห็น ซึ่งผมเชื่อว่าในภาพรวมประชาชนได้ประโยชน์ เรื่องทั้งหลายทั้งปวงที่เราให้
อำนาจประชาชนในการเข้ามากำหนดบทบาทตนเองอะไรต่าง ๆ นี้ในภาพรวมผมเชื่อว่าการลงไปให้ข้อมูลกับ
ประชาชนนั้นประชาชนจะพอใจมากกว่าครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้ว คสช. จะยอมไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : คสช. ก็ขึ้นอยู่กับตรงนี้จะครับว่าเนื้อหาในภาพรวมเป็น
อย่างไร และประชาชนจะอย่างไร วันนี้คนที่ออกมาค้านมากก็คือฝ่ายการเมืองนะครับ เพราะว่าจะไปกระทบฝ่าย
การเมือง แต่วันนี้ถ้าช่างน้ำหนักกันฝ่ายการเมืองเขามองว่าเขาได้เปรียบตรงเขาคุ่มหัวคะแนน แต่ผมก็ไม่แน่ใจถ้า
ซังกันจริง ๆ ให้ข้อมูลกันจริง ๆ ผมก็คิดว่าฝ่ายประชาชนก็น่าจะมีน้ำหนักมาก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วการเลือกตั้งที่บอกว่าใช้ระบบ Party list
เลยนี่คือตัวเองก็ไม่ค่อยเข้าใจ แต่ทั้งพรรคประชาธิปัตย์ ทั้งพรรคเพื่อไทยก็จะประสานเสียงกันไม่รับ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ก็คือความจริงแล้วระบบการเลือกตั้งนี้ยังเหมือนเดิม
ทุกประการ ก็ไปเลือก ส.ส. เขตและเลือกพรรคก็ยิ่งเหมือนเดิม เพียงแต่ว่าวิธีการคิดคำนวณคะแนนต่างกัน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : คือเขาบอกทำให้เกิดความแตกแยกกันเองใน
พรรคจริงไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : อันนั้นคือเรื่อง Open list เดิม พรรคการเมืองก็บอก
ว่าเราดูถูกประชาชน แต่พอเราบอกให้ประชาชนเป็นตัวชี้ขาดก็กลับบอกว่าทำให้เกิดแตกแยก เห็นไหมครับ ลองไปดู
ว่าท่านบอกว่าทำไมไปกลัวประชาชน แต่พอเราจะให้ประชาชนมากำหนดท่านบอกว่าไม่ได้เดี๋ยวทำให้เกิดความ
แตกแยก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วทำไมเขาถึงเห็นสอดคล้องกันคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ก็แน่นอนเพราะไปกระทบอย่างที่ว่ากันว่านายทุนพรรคเมื่อกำหนดแล้วก็ต้องเป็นไปตามนั้น แต่พอให้ประชาชนกำหนดสิ่งเหล่านี้ไม่มีหลักประกันเลย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : พรรคประชาธิปัตย์มีนายทุนพรรคด้วยไหม

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ทุกพรรคล้วนต้องใช้ทุนในการดำเนินกิจกรรมของพรรค เพราะถ้าไม่มีทุนเขาไม่สามารถดำเนินกิจกรรมของพรรคไปได้ และประเด็นสำคัญคือแหล่งทุนเหล่านั้นมาอย่างไร

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ที่นี้ที่บอกว่าการร่างรัฐธรรมนูญไม่ควรจะต้องมีบทบาททางการเมือง ๒ ปีใช้ไหมคะ แล้วก็แม่น้ำ ๕ สายนี้คุณจะมีไม่มีซึ่งมดก็ลงไปแล้ว แต่อันนี้ในความคิดเห็นของอาจารย์คิดว่าอย่างไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : คืออันนี้แน่นอนนะครับ ประการที่ ๑ ก็สอดคล้องกับปี ๒๕๕๐ ในปี ๒๕๕๐ เขาห้ามเฉพาะกรรมการ ห้ามไปดำรงตำแหน่ง ๒ ปี เรื่องนี้หลักการที่ ๑ สอดคล้องกับปี ๒๕๕๐ ประการที่ ๒ เราต้องให้ความเป็นธรรมผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องว่าในรัฐธรรมนูญชั่วคราวนี้เขาเขียนไว้เฉพาะตัวกรรมการว่าถ้าคุณมาเป็นแล้วนี้ความหมายก็คือว่ามันมีความแน่นอนชัดเจนว่าใครก็ตามที่ตัดสินใจแล้วคุณจะถูกตัดสิทธิ์อย่างนี้ ๆ นะ แต่ตำแหน่งอื่นไม่ได้เขียนไว้ เพราะฉะนั้นความแน่นอนชัดเจนไม่เกิดขึ้นก็ต้องให้ความเป็นธรรมกับเขา ผมจึงคิดว่าที่สรุปไปอย่างนั้นน่าจะถูกต้อง หลักการแล้วก็มีความแน่นอนชัดเจนว่าจะจำกัดใคร อย่างไร เพื่อให้เขาตัดสินใจได้ ก็เมื่อรัฐธรรมนูญจำกัดเฉพาะกรรมการ แต่พอไปเขียนแล้วจะห้ามเขาหมดนี้ผมก็คิดว่ามันอาจจะไม่เป็นธรรม เพราะความไม่แน่นอนชัดเจนของรัฐธรรมนูญชั่วคราวไม่ได้เขียนไว้ ถ้าคุณเขียนไว้เขาจะได้ตัดสินใจได้ เพราะฉะนั้นผมจึงคิดว่าเมื่อไม่เขียนไว้ก็ทำตามหลักการเดิมน่าจะถูกต้องแล้วครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วคนส่วนใหญ่เห็นอย่างไรครับ หมายความว่าในคณะกรรมการเห็นอย่างเดียวกับอาจารย์เชษฐ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ก็เห็นอย่างที่เป็นมติส่วนใหญ่ี่ละครับ บอกว่าก็คือให้หลักความแน่นอนชัดเจนนี้มันคงใช้อยู่ได้ ไม่ควรจะไปขยายความ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วอีกเรื่องหนึ่ง เรื่องเข้าสิทธิเรื่อง ส.ว.

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ผมก็เรียนอย่างนี้นะครับ ส.ว. ก็คือว่าทางสื่อเขามากลามบอกว่าศาลรัฐธรรมนูญเมื่อกรรมการสรรหาสรรหาได้แล้วต้องไปให้ ส.ว. ให้ความเห็นชอบจะถือว่า ส.ว. เป็นตัวแทนประชาชนที่จะเชื่อมประชาชนได้หรือไม่ ผมก็ต้องบอกว่า ส.ว. ก็เป็นตัวแทนประชาชนในฐานะอาชีพครับ อันนี้ชัดเจน เป็นตัวแทนประชาชนในฐานะอาชีพ เพราะฉะนั้นแต่เดิมนี่เรามองความชอบธรรมว่ามาจากการเลือกตั้งอย่างเดียว แต่ครั้งนี้เราก็เอาตัวจริงเสียงจริงของตัวแทนอาชีพต่างๆ เพราะฉะนั้น ส.ว. ก็เป็นตัวแทนในสายอาชีพแต่ละสายอาชีพ ซึ่งเป็นตัวแทนประชาชนเหมือนกัน เพียงแต่วิธีการมันต่างกัน ประเด็นนี้ผมยกเป็นประเด็นสำคัญก็คือว่า ผมยกตัวอย่างประเทศอังกฤษนี่ ส.ว. ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งสักคน สิบสายโลหิตด้วยซ้ำไป ทำไมจึงบอกว่าเป็นประชาธิปัตย์ ประเด็นเหล่านี้จะต้องมองเชื่อมโยงกับอำนาจหน้าที่ด้วย แต่ในขณะที่ขณะนี้ผมก็เรียนว่าเพราะระบบการเลือกตั้งเรามีปัญหา เราจึงโอเคให้ระบบนี้สะท้อนเจตจำนงของประชาชนจากการเอื้อก็เป็นได้ อีกอันหนึ่งเมื่อระบบตรงนี้มีปัญหาเราก็มาทำอย่างไรให้ตัวแทนผลประโยชน์ของประชาชนได้มี

โอกาสที่จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนได้ ผมยกตัวอย่างช่วงที่ผ่านมาฝ่ายแรงงานเข้าซื้อเสนอกฎหมายแก้ไขร่าง พ.ร.บ. ประกันสังคม เขาต้องการจะให้คณะกรรมการชุดนี้โปร่งใส เพราะว่ากองทุนนี้มีเงินประมาณ ๑ ล้านล้านบาท ปรากฏว่าร่างเขาคงไปนี้ไม่มีใครดูแลผลประโยชน์ของแรงงานเลยครับ ก็จะมีแต่พรรคการเมืองซึ่งพรรคการเมืองต้องการจะไปเจาะท่อของเงินนี้ผมถามว่าแล้วใครเป็นตัวแทนผลประโยชน์แรงงาน บอกได้ไหมในสภานี้ไม่มีครับ ก็คือตัวแทนผลประโยชน์ของฝ่ายทุนหมด เพราะฉะนั้นของไทยเราที่ความเป็นตัวแทนผลประโยชน์นี้ไม่สามารถสะท้อนได้โดยการเลือกตั้ง เพราะอะไรครับ เพราะระบบเดิมของเราที่ผ่านมาใครจะสมัครได้นั้นต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้กุมอำนาจพรรคก่อน ถามว่าแล้วอะไรมันคือตัวแทนผลประโยชน์ที่หลากหลายของระบบของเราไม่มีครับ มีแต่คุณเป็นตัวแทนของเจ้าของพรรค เพราะฉะนั้นอันนี้เองถึงเป็นสิ่งที่คงต้องมองว่าความชอบธรรมในการเป็นตัวแทนนั้นมันคงไม่ใช่เฉพาะการเลือกตั้งนะครับ หลักการของวุฒิสภาก็ต้องการให้เป็นสภาพุทธิยุมหาความว่ารวมกลุ่มผลประโยชน์ที่หลากหลายเข้ามา Represent ตรงนี้ได้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ต้องอธิบายกัน แต่จริง ๆ เราชอบนะคะอย่างนี้ มันเป็นการหลากหลาย

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : หลากหลาย แต่ว่าเขาก็อาจจะมีข้อกังวลว่าแล้วกระบวนการได้มาจะได้มาอย่างไร

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วอย่างสมัชชาพลเมืองกับสมัชชาคุณธรรมล่ะคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : อันนี้ต้องบอกว่าสมัชชาพลเมืองเป็นองค์กรในพื้นที่ เพราะว่าในพื้นที่ในระดับจังหวัดเราจะมี อบจ. เรายังมีท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์กรระดับพื้นที่ที่จะเข้ามาคุยชานกับระบบการเมืองท้องถิ่น อย่างน้อยที่สุดสมัชชาพลเมืองนี้เขาก็จะมาดูเรื่องแผนการพัฒนาจังหวัด ทิศทางการพัฒนาอย่างไร อันนี้เป็นเรื่องระดับพื้นที่นะครับ ส่วนสมัชชาคุณธรรมมันเป็นระดับชาติที่จะมาดูเรื่องจริยธรรมอะไรต่าง ๆ แต่วามันคนละระดับกัน แต่ว่าเมื่อสมัชชาคุณธรรมดูผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใครว่ามีปัญหาจริยธรรมอย่างร้ายแรงแล้วก็อาจจะเสนอไป กกต. เพื่อเวลาไปเลือกตั้งให้ประชาชนมาลงว่าจะเห็นด้วยไม่เห็นด้วยที่จะให้ดำรงตำแหน่งต่อไป

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : เมื่อกี้อาจารย์พูดว่า มันมีพรรคการเมืองกับกลุ่มการเมืองเข้ามาด้วย กลุ่มการเมืองนี่คือ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : อย่างนี้ครับว่าพรรคการเมืองก็คือต้องไปผ่านการจดทะเบียนตามกฎหมาย พ.ร.บ. ประกอบพรรคการเมืองใช้ใหม่ครับ แต่ว่ากลุ่มการเมืองนี้ก็คงจะมีความเข้มข้นน้อยกว่า เพื่อที่จะให้กลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ ที่เขาไม่ได้มีความเข้มแข็งในการจดทะเบียนเป็นพรรค แต่ว่าอาจจะเป็นกลุ่มการเมืองทั่วไป หรืออย่างสมาคมชาวไร่อ้อย ยกตัวอย่างนะครับ สมาคมชาวสวนยางนี้เขาอยากจะเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่จะเข้ามาหรือสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย กลุ่มเหล่านี้อาจจะจะเป็นกลุ่มการเมืองในการที่จะเข้ามาสมัครได้ครับ ซึ่งถ้าเขามีสมาชิกมากเขาอาจจะได้คะแนน Party list เข้ามาเป็นตัวแทนเพื่อเปิดโอกาสให้มีอีกรางหนึ่งที่จะเป็นตัวแทนผลประโยชน์ที่หลากหลายเข้ามาได้ ตรงนี้จะเรียกในนามของกลุ่มการเมือง ซึ่งยังไม่ถึงกับเป็นพรรคการเมือง แต่เปิดพื้นที่ ผมยกตัวอย่างเรื่องกลุ่มการเมืองในประเทศเยอรมัน แต่เดิมกลุ่มพรรคกรีนนี่เขาคือกลุ่มการเมืองนะครับ เขาเรียกกลุ่มพันธมิตร ๕๐ เขาก็สมัครในนามกลุ่ม แล้วก็แรก ๆ ได้คะแนน ส.ส. ๖ - ๗ เปอร์เซ็นต์ แล้วเขาก็มาจับบทบาทในสภา จนท้ายที่สุดเขาพัฒนาไปสู่การเป็นพรรคกรีน เพราะฉะนั้น

อันนี้ผมก็คิดว่าเป็นการเปิดพื้นที่เพื่อพัฒนาไปสู่การทำให้เกิดพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ได้ เพราะฉะนั้นการที่จะให้พรรคการเมืองพัฒนาต้องเปิดฐานอย่างนี้ครับ เพื่อให้เกิดการพัฒนาให้มีพรรคอุดมการณ์ขึ้นมาได้ มีฉะนั้นแล้วพรรคก็จะเป็นของทุนทั้งหมด

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์บุรา : การเข้ามาหรือว่าระบบการเลือกตั้งเขาก็จะเหมือนกับพรรคการเมือง

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : จะเหมือนพรรคการเมืองใช้เกณฑ์เดียวกันครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้พูดถึงเรื่องคุณธรรมนะคะ ที่นี้ในเรื่องของที่ว่าให้มีการจ้าง อันนี้เรื่องของยุติไปแล้วนะคะ แต่อยากถามความเห็นของอาจารย์ว่าที่ให้มีการจ้างที่ปรึกษาอะไรต่าง ๆ นี่อาจารย์คิดอย่างไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : คือผมคิดว่าตรงนี้ความที่มันไม่ชัดเจนนี้ผมเข้าใจว่าคงไม่ใช่เกิดขึ้นช่วง สนช. หรือก่อนหน้าก็เป็นกันโดยทั่วไปครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่เขามองว่าคล้ายกับว่าจะมาปฏิรูป

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : เข้าใจครับ ผมพูดเกณฑ์นี้ก่อนว่าอันนี้ก็เกิดโดยทั่วไป เพราะไม่มีตัวกฎเกณฑ์ไปบังคับ ถามว่าผิดจริยธรรมอะไรหรือไม่นี้ก็แน่นอนละครับ ผมคิดว่าเป็นถ้าไปพิจารณาในเนื้ออาจจะมีทั้งผิดและไม่ผิดนะครับ คำว่าพิจารณาในเนื้อก็คือว่าตั้งมาแล้วได้ทำหน้าที่จริงนั้นหรือไม่ ถ้าไม่ทำจริงผมว่าอันนั้นผิด แต่ถ้าตั้งจริงสอดคล้องเหมาะสมอาจจะไม่ผิด แต่ว่าอย่างไรก็ตามเมื่อเรื่องนี้เป็นประเด็นก็ต้องสร้างกฎเกณฑ์ไว้ให้ชัดเจนเพราะฉะนั้นผมเลยบอกว่าการตั้งมันอาจจะทั้งผิดและไม่ผิดนะครับ ตั้งมาแล้วให้กินเงินเดือนอย่างเดียวอันนี้ผิด แต่ตั้งมาแล้วทำจริงเสนอความเห็นจริงอาจจะไม่ผิด เพราะฉะนั้นเพื่อให้ชัดเจนก็วางกฎเกณฑ์มาเลย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วมันควรจะบรรจุในรัฐธรรมนูญใหม่คะ เกี่ยวไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ผมคิดว่าอาจจะไม่จำเป็นต้องอยู่ในรัฐธรรมนูญนะครับ ไปเขียนไว้ในประมวลจริยธรรมก็ได้เพราะเขามีประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพวกนี้ที่เขียนไว้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อย่างที่อาจารย์บอกเมื่อที่นะคะเรื่องของการคอร์รัปชัน มีระบบงบประมาณนี้ะคะ อย่างนี้แล้วข้าราชการละคะมันจะต้องแยกส่วนไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ความจริงแล้วก็ต้องบอกว่าอยู่ในส่วนเดียวกันนั่นหมายความว่าระบบงบประมาณวินัยการเงินการคลังนี้ความจริงปัจจุบันนี้มันก็มีอยู่แล้ว คือวินัยการเงินการคลังสดง. เขาดูแลอยู่ เรื่องวินัยการเงินการคลัง อันนี้มุ่งไปที่ตัวเจ้าหน้าที่ในการเก็บรักษาเงินในการใช้จ่ายเงิน ในการเบิกจ่ายเงินอะไรต่าง ๆ แต่ว่าวินัยมันยกระดับไปถึงนักการเมืองด้วย เพราะผมยกตัวอย่างจำนำข้าวนี้ถ้าไปเบิกจากงบประมาณโดยไม่ได้จัดหางบประมาณนี้อาจจะผิดวินัยการเงินการคลัง เพราะฉะนั้นอันนี้ได้ขยายความรับผิดชอบไปถึงฝ่ายบริหารด้วยฝ่ายนโยบายด้วยว่าได้ใช้จ่ายงบประมาณนั้นผิดวินัยงบประมาณหรือไม่ ส่วนข้าราชการเขาอยู่แล้ว ข้าราชการนี้ถ้าไปเบิกเงินแล้วไม่เป็นไปตามระเบียบอะไรเขาก็อาจจะผิด เพราะฉะนั้นอันนี้ขยายความให้ไปถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วยครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อยากจะเรียนถามอาจารย์ว่าอาจารย์อยู่ในฐานะตัวแทนของอะไร

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ผมในฐานะตัวแทนของอะไร ผมมาสายวิชาการ แล้วก็ในฐานะเป็นนักกฎหมายมหาชน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วอาจารย์ได้พูดถึงเกี่ยวกับเรื่องกฎหมายมหาชนมาก

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ก็ตั้งแต่หมวดแรกยันหมวดสุดท้ายมันก็เกี่ยวโยงหมด เพราะว่ารัฐธรรมนูญคือกฎหมายมหาชน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วมีสักกี่คนคะ มีสัดส่วนเท่าไร

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : คือไม่มีสัดส่วนที่เป็นนักกฎหมายมหาชน ก็ยังมีท่านประธาน มีผม หลัก ๆ อาจารย์เจษฎ์ ๒ - ๓ คน มีไม่กี่คนครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่ในการดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้คิดว่ามีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้างคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ปัญหาอุปสรรคแน่นอนว่าปัญหาใหญ่เลยผมเรียนได้เลยผมก็ได้อภิปรายในที่ประชุมณะครับว่า คือประเทศที่เขาปฏิรูปการเมืองแล้วประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นฝรั่งเศส เยอรมันหรือประเทศไหนเขาคิดเฉพาะตัวโครงสร้างส่วนบนว่าจะออกแบบโครงสร้างส่วนบนอย่างไร รัฐสภา ฝ่ายบริหารอะไรต่าง ๆ มันจะดุลยภาพตรงนี้อย่างไร อันนี้คิดเฉพาะด้วยยอดของพีระมิด แต่ผมอภิปรายว่าประเทศไทยยากกว่าเขา ๓ เท่าเพราะมันต้องคิดปัญหาบน คิดระบบบริหารตรงกลาง คิดรากฐาน มันเป็นปัญหาไปหมดเลยครับ แล้วทุกคนก็จะแก้ปัญหามาแล้วเอาไปใส่ไว้ในรัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้นนี่คือความยาก เนื่องจากว่าเราไม่มีจุดใดจุดหนึ่งที่มันนิ่งและให้เป็นหลักได้ไม่มีครับ เราต้องคิดตั้งแต่ระบบฐานราก พรรคการเมืองก็ไม่มีของประชาชน สื่อก็ไม่มี ตัวประชาชนเองจะทำให้เข้มแข็งมันต้องทำทุกระดับ นี่คือความยากของการเขียนรัฐธรรมนูญในประเทศไทย เพราะปัญหามันมากมายมหาศาล แล้วเราก็ต้องการให้ทุกปัญหามันมาแก้ในรัฐธรรมนูญ มันถึงทำให้รัฐธรรมนูญเป็นรัฐธรรมนูญที่เอาเรื่องทั้งหมดมากองอยู่ตรงนี้ นี่คือความยาก ประเด็นมันไม่ได้ร่างมาหลายฉบับ ก็คือว่าประเด็นระบบพื้นฐานเราไม่ได้พัฒนามันไม่นิ่ง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อันนี้เป็นเพราะปัญหาวัฒนธรรมทางการเมืองไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ครับ เราจะพูดอย่างเดียวไม่ได้ ระบบเราเนี่ยผมยกตัวอย่างกระบวนการยุติธรรมเราก็มีปัญหา อันนี้เป็นระบบพื้นฐานนะครับ มันไม่ได้รับการปลูกฝังแก้ไขปล่อยกันมา เพราะฉะนั้นพอมาครั้งนี้บอกว่าห้ามไว้เอาแค่องค์กรในกระบวนการยุติธรรมที่ทำหน้าที่อบรม การให้การศึกษา ก็จะเขียนห้ามไว้ในรัฐธรรมนูญว่าไม่ควรจะมีการอบรม เพราะจะสร้างเครือข่ายและกระทบกับการอำนวยความสะดวกขององค์กรเหล่านั้น เห็นไหมครับ คือปัญหาทั้งหมดมันถูกเอามาตั้งแต่เมื่อดีทรายยันกฎหมายพูดง่าย ๆ อันนี้คือความยากที่สุด แต่ว่าถ้าตรงกลางเราเนี่ย คือระบบบริหารราชการเราเนี่ย กระจายอำนาจเราเนี่ยเราก็พอจะยึดโยงได้ว่าโอเคมาอิงตรงนี้ใช่ไหมครับ หรือถ้าระบบข้างล่างเราเนี่ยอะไรเนี่ยมันก็พอจะยึดโยง แต่ว่าอันนี้มันไม่ได้สักอย่าง ไม่มีสักอย่าง ผมเรียนได้เลย เพราะฉะนั้นก็บอกว่าเป็นความยากที่สุดของการร่างรัฐธรรมนูญในประเทศไทย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เพราะฉะนั้นมันก็นำไปสู่ปัญหาคำถามว่าแล้วอาจารย์คาดหวังไหมว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้เมื่อไปใช้แล้วมันจะประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ผมคิดว่ามันจะสำเร็จหรือไม่อย่างไรนี้ผมคิดว่าประเด็นคือเราต้องการให้ภาค ๔ มัน Function ได้ ตัวภาค ๔ คือภาคของการปฏิรูปนะครับ อันนี้คือเป็นตัวที่จะไปลดความแตกต่างนี้คือช่องว่างแห่งอำนาจนะครับ ถ้าอันนี้หมายความว่าไปทำในเรื่องช่องว่างทางเศรษฐกิจได้ ทำให้ประชาชนเองเข้าถึงทรัพยากรได้อะไรเหล่านี้มันก็จะมาช่วยในตัวร่างหลักนี้ครับ เรื่องอำนาจทางการเมือง เรื่องอะไรต่าง ๆ เพราะฉะนั้นส่วนร่างย่อยนี้ซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญมันจะมีส่วนช่วยทำให้ร่างหลักนี้สามารถ Function ได้ดี เพราะฉะนั้นตรงนี้ก็คงต้องพยายามผลักดันให้ภาค ๔ มันใช้บังคับได้ แต่ว่าในส่วนของภาคหลักนี้ก็อย่างที่บอกว่าได้พยายามออกแบบให้มันดูคุณภาพ เพราะว่าผมก็ต้องเรียนว่าระบบรัฐสภาโดยปัญหามันมีปัญหา มากนะครับ หมายความว่ามันเป็นปัญหาสากลของระบบรัฐสภาทั่วโลกเพราะอะไรครับ เพราะระบบรัฐสภาทั่วโลกนั้นคือระบบที่เสียงข้างมากกำหนดทิศทาง กฎทิศทาง โดยระบบควบคุมตรวจสอบไม่สามารถถ่วงดุลได้ นี่คือนิยามปัญหาทั่วโลกของระบบรัฐสภา ประเทศเยอรมันถึงต้องปฏิรูปให้ศาลรัฐธรรมนูญมาถ่วงกับระบบเสียงข้างมากนะ ครับ แล้วเยอรมันก็ประสบความสำเร็จ แต่ของเราไม่สำเร็จตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ พวกนี้มันก็เลยเป็นความยากในการ ออกแบบ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยะนาถ บุนนาค : อาจารย์คิดว่ากรณีที่เรามาสัมภาษณ์อาจารย์ โดยวิธีการประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่านี้อาจารย์คิดว่าวิธีการนี้ดีไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : เวลาเราไปอ่านประวัติศาสตร์อะไรของไทยแทบไม่มี บ้านที่อะไรของไทยนะครับ ถ้ายุคพระนารายณ์ก็ต้องไปอ่านฝรั่งเศสอันนี้คือจุดอ่อนของประเทศไทย เราไม่มีการ บ้านที่ก เพราะฉะนั้นแน่นอนการมาทำอย่างนี้ซึ่งมันเป็นบันทึกโดยเฉพาะเจตนารมณ์อะไรพวกนี้ผมว่าจะเป็น ประโยชน์มากครับ ถ้ารัฐธรรมนูญมีโอกาสใช้ไปยาวนานเจตนารมณ์เหล่านี้จะมีส่วนช่วยอธิบายได้ ซึ่งของไทยเวลา มันมีปัญหา มักไปถามคนร่าง เจตนารมณ์คนร่างกับเจตนารมณ์ที่บันทึกมันคนละเรื่องกันนะครับ ไม่ใช่อันเดียวกัน เพราะฉะนั้นอาจจะเจตนารมณ์ในความรู้สึกของเขาในความคิดของเขา แม้ว่าเขาจะเป็นส่วนหนึ่งของการร่างก็ ตาม แต่เจตนารมณ์รวมนี้มันถูกบันทึกไว้ ซึ่งส่วนนี้คือส่วนสำคัญที่จะช่วยทำให้เกิดความชัดเจนของกระบวนการ ใช้การตีความรัฐธรรมนูญฉบับนี้ครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยะนาถ บุนนาค : และการที่มาสัมภาษณ์อาจารย์นี้อาจารย์รู้สึกว่ามันเป็นประโยชน์ไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ก็น่าจะเป็นประโยชน์ครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยะนาถ บุนนาค : ความคิดจะเหมือนเดิมไหมถ้ามาสัมภาษณ์อีก ครั้งหนึ่ง

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ก็เหมือนเดิมแน่นอนไม่เปลี่ยนแปลงครับความรู้สึกของ ปัจเจกบุคคลมันไม่ค่อยได้รับการบันทึกหรอก ทั้งหลายทั้งปวงมันก็บันทึกโดยรวมใช้ไหม แต่ว่าการที่มาสัมภาษณ์ ปัจเจกบุคคลนี้มันก็เป็นส่วนที่จะสะท้อนภาพใหญ่ได้นะครับว่าภาพใหญ่ที่มันจะออกมาในรูปเจตนารมณ์หรือ อะไรก็ตามแต่ อันนี้มันเหมือนกับปัจเจกบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของต้นไม้ของป่าใหญ่ เพราะฉะนั้นการได้รู้ รายละเอียดต้นไม้แต่ละต้นนี้มันก็ช่วยสะท้อนป่าโดยรวมได้ดี

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยะนาถ บุนนาค : เปรียบเทียบดีค่ะ อยากจะทราบว่าอาจารย์มี ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอะไรบ้างกับการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้คะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ข้อคิดเห็นในเบื้องต้นก็คือแน่นอนว่าร่างนี้ถูกเรียกร้องมาก ถูกคาดหวังมาก แล้วก็หลายเรื่องนี่มันไปกระทบแน่นอนฝ่ายต่าง ๆ นะครับ ทุกเรื่องมันกระทบหมด เพราะฉะนั้นประเด็นใหญ่ถ้าบอกว่ากระทบแล้วควรจะไม่เอานี้ก็ไม่มีมาตราใดเลยที่ไม่กระทบ ประเด็นของเราก็คือว่าการไปกระทบฝ่ายต่าง ๆ นั้นประเด็นสุดท้ายก็คงต้องมาพิจารณาซึ่งดูว่ามันไปตอบสนองผลประโยชน์โดยรวมได้หรือไม่อย่างไร การไปกระทบผมคิดว่ามันกระทบทุกมาตรานะครับ เพราะว่ามันเป็นการวางหลักพื้นฐาน เพราะฉะนั้นอันนี้คงเป็นข้อพิจารณาสำคัญ หลังจากนั้นคงจะเป็นประเด็นสำคัญว่าเราจะทบทวนแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือไม่อย่างไร ผมคิดว่าก็คงเป็นหลักสำคัญที่คณะกรรมการต้องอธิบายความให้ได้ว่าเปลี่ยนแล้วมันไปทำให้ผลประโยชน์โดยรวมมันดีขึ้นหรือไม่ดีขึ้น ซึ่งอันนี้ควรจะเป็นเกณฑ์กลางในการพิจารณา ซึ่งถ้าคิดว่ามันไม่มันใจมันไม่ทำให้ดีขึ้นก็เป็นข้อพิจารณาที่จะต้องปรับแก้ตามเสียงที่มีการทักท้วง แต่คงไม่ใช่เรื่องว่ากระทบใครแล้วจะต้องเปลี่ยนแปลง ผมก็เลยบอกได้เลยว่าทุกมาตรากระทบหมด เพราะฉะนั้นอันนี้เป็นข้อสำคัญที่คงจะต้องพิจารณาในเรื่องของการที่จะเดินครึ่งหลังนี่ก็คือจะเป็นประเด็นนี้ครับ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : และคิดว่าจะได้ใช้ไหมคะ พอเวลาตอนใช้นี้สมมุติถ้าไม่มีประชามตินะคะ ถ้าเกิดให้ใช้นี้อาจารย์มองว่าไงคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ระยะเวลาในการใช้จะได้ใช้ในภาคปี ๒๕๕๙ ไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ประเด็นแรกก็คือมันก็คงขึ้นอยู่กับสถานการณ์หลังจากนี้ว่าสถานการณ์จะเป็นอย่างไรนะครับ ถ้าสถานการณ์มันไม่รุนแรงก็ขึ้นอยู่กับ สปช. จะผ่านหรือไม่

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : สปช. แล้ว คสช. ด้วยไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : คสช. จะมีความเห็นข้อเสนอแนะ หมายความว่าช่วงนั้นเป็นเรื่องเขาทำความเข้าใจมา แต่ว่าท้ายที่สุดนี้ถ้า สปช. ไม่ผ่านนี่มันก็ตายตกไปตามกัน ทั้ง สปช. ทั้ง กรรมการก็ไปว่ากระบวนการใหม่ อันนี้นักการเมืองก็ต้องคิด เขาจะรออีก ๒ ปีเพื่อไม่ให้มี สังคมก็ต้องชั่งใจไหมครับ เพราะฉะนั้นผมคิดว่าตรงนี้ไม่ค่อยน่าห่วง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ถ้ามันตกนะคะ แล้ว สปช. จะมีเหตุผลอะไรที่จะให้ตกคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : อาจจะไม่ปรับแก้ตาม สปช.

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เพราะถ้าเมื่อมีเหตุผลเป็นไปตามเหตุผลการปฏิรูปนี่มันน่าจะอ้าง

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ผมก็ไม่รู้ใจครับว่าเขาจะยกเหตุผลอะไร แต่ก็คือว่า ๑. ร่างของการปฏิรูปนี้เขียนเต็มทีนะครับว่ามีร่างนี้แล้วทำให้กระบวนการเจตนารมณ์นี้เป็นเจตนารมณ์ตั้งแต่วันที่ ๒๒ พฤษภาคมที่มีการเข้ามาคุมอำนาจ เหตุผลหนึ่งเพื่อการปฏิรูปและอันนี้ก็เพื่อสร้างท่รองรับให้เกิดกระบวนการปฏิรูป เพราะฉะนั้นประเด็นใหญ่ผมก็คิดว่าช่วงที่เขาขอแก่นั้นละเราอาจจะต้องมาดูว่าอันไหนมีเหตุมีผลอย่างที่ผมได้กล่าวไปแล้วว่าถ้ามันสมเหตุสมผล เราก็คงจะต้องปรับต้องแก้ ผมคิดว่าประเด็นอยู่ตรงนี้ ส่วนที่ว่าผมไม่ค่อยกังวลว่า สปช. จะไม่รับนะครับ เพราะว่าตายตกตามกันนะครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วต้องทำประชามติให้ชัดเจน

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ผมก็คิดว่าพวกเราอยากผลักดันให้ทำประชามติ อันนี้ก็คงเป็นประเด็นที่อาจจะต้องคุยกัน ทาง คสช. ต้องผลักดันเพราะจะสร้างความชอบธรรมที่ทำให้เกิดความหนักแน่น

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ความวุ่นวายก็จะน้อยลง

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ครับคิดว่าอย่างนั้น แต่ว่าฝ่ายการเมืองก็แน่นอนเขาคงไม่อยาก แต่ว่าเขาก็คิดหนัก เพราะว่าถ้ามันล้มไป ๒ ปีนะครับ เผลอ ๆ ปลายปี ๒๕๖๐ นะคือถ้ามันล้มจริง ก็คงยุ่ง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วอาจารย์คิดว่าต่างชาติจะเข้ามาแทรกแซงไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : คือต่างชาติเขาก็มีผลประโยชน์ของเขา อย่างอเมริกา อย่างนี้เขาก็มีผลประโยชน์ของเขาว่าบนฐานที่ คสช. อยู่ การเข้ามาแสวงประโยชน์ของเขานี้คงทำได้น้อย แต่ถ้าเป็นอีกฝ่ายหนึ่งเขาก็คงตอรองได้เต็มที่ เพราะฉะนั้นในมุมมองของต่างชาตินี้ผมมองว่ามันไม่ใช่อะไรมากหรอก มันคือผลประโยชน์ของเขา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่เราก็เก่งนะคะในการพยายามสร้างถ่วงดุล

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ก็ต้องแน่นอนอันนี้มันเป็นเรื่องของชาติขนาดเล็กที่ต้องทำเช่นนี้ อย่างเช่น รัชกาลที่ ๕ ก็พยายามต้องดุลยภาพ เพราะฉะนั้นช่วงนี้เราก็ต้องดุลยภาพ แต่ว่าผมไม่คิดว่าเป็นเรื่องอะไรมาก เพราะว่าคำว่าต่างชาติก็คือผลประโยชน์ของชาติของเขา บนพื้นฐานของรัฐบาลนี้เขาได้หรือไม่ได้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วถ้าเราจะคาดหวังคิดเป็นเปอร์เซ็นต์นี้จะคาดหวังว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะมีความสำเร็จในการไปสู่การปฏิรูปแค่ไหนคะ ประมาณกี่เปอร์เซ็นต์คะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ผมคิดว่าถ้ามันใช้ได้นี้ผมคิดว่า ๘๐ เปอร์เซ็นต์ เพราะว่าครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่ได้สร้างร่างเฉพาะของกระบวนการปฏิรูป เพราะว่าอะไรครับ ครั้งนี้เราบอกไว้เลยว่ากฎหมาย ๑๒ ฉบับต้องเสร็จ ซึ่งไม่เคยมีรัฐธรรมนูญอื่นเขียนนะครับ ที่มันไม่สามารถทำหน้าที่ได้เพราะว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญออก ๓ ฉบับ คือกฎหมายเลือกตั้ง ส.ส. ส.ว. ซึ่งเป็นภาคบังคับ แต่กฎหมายอื่นไม่ออก เพราะฉะนั้นครั้งนี้บอกไว้ว่า ๑๒ ฉบับนี้ถ้าใน ๑๒๐ วันหลังประกาศใช้แล้วไม่เสร็จประกาศใช้เลยนะครับ คือกรรมการที่ได้ยกร่างไว้ ประการที่ ๒ มีกฎหมายอยู่ ๑๕ ฉบับ ซึ่งเมื่อวันศุกร์ที่แล้วเราก็ตั้งคนรับผิดชอบแล้ว อันนี้ต้องไปรีบทำเพื่อให้เจตนารมณ์ที่สำคัญเกิดขึ้นได้ เพราะฉะนั้นอันนี้คือส่วนที่ไปเกี่ยวโยงรัฐธรรมนูญ แต่ว่าในส่วนที่เกี่ยวโยงกับการปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเป็นธรรมอันนั้นก็อีกรางหนึ่งนะครับ เพราะฉะนั้นผมคิดว่าถ้ากลไกเหล่านี้สามารถเดินได้เต็มที่นี้ผมคิดว่ามันก็มีส่วนสำคัญในการที่จะช่วยทำให้ปัญหาต่าง ๆ มันเบาลง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ถ้าวางคณะกรรมการเก่งนะคะ คือว่าแป๊บเดียวออกมา ทำงานกันจริงจังมาก

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ฝ่าย สปช. ก็ยังบอกว่าไปเร็วเลย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ก็ต้องขอบคุณอาจารย์อย่างมากเลยนะคะ

ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ : ขอบพระคุณอย่างยิ่งที่กรุณาสัมภาษณ์ครับ ท่านผู้
อาวุโสต้องมาเองเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้มีส่วนในการบันทึกครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : เราก็กัสัมภาษณ์เสร็จเวลา ๑ ชั่วโมงพอดีค่ะ
ขอบพระคุณมากค่ะ

๔) นายกฤต ไกรจิตติ

กรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันอังคารที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : วันนี้คณะผู้ทำงานมาเรียนสัมภาษณ์ท่านกฤต ไกรจิตติ อดีตหัวหน้าทูตแล้วก็มีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ผู้สัมภาษณ์ก็คืออาจารย์ยุราพร สุขสมบูรณ์ กับดิฉัน ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค ก่อนอื่นสัมภาษณ์ว่าท่านเคยมีบทบาทในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้านี้ไหมคะ

นายกฤต ไกรจิตติ : ผมแนะนำตัวเองก่อนแล้วกันนะครับ ผมชื่อ กฤต ไกรจิตติ ผมก็รับราชการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นทูตที่เวียตนามแล้วก็อินเดีย ฮังการี แล้วมาเกษียณที่กัวลาลัมเปอร์ที่มาเลเซีย เคยเป็นอธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย อธิบดีกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การศึกษาจบชิราวุธวิทยาลัย นี่ผมใส่เนกไทชิราวุธ แล้วก็จบนิติศาสตร์บัณฑิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เนติบัณฑิตไทยแล้วก็ไปเรียนต่อที่อเมริกาและมหาวิทยาลัยเอมโมรีได้ปริญญาโททางด้านกฎหมายมา แล้วก็ไปอบรมหลักสูตร Foreign service training program ที่อ็อกซฟอร์ดปีหนึ่ง ผมเองก็เข้ากระทรวงการต่างประเทศปี ๒๕๒๓ ก็รับราชการครั้งแรกก็ไปอยู่กรมเศรษฐกิจอยู่ได้ปีหนึ่งก็ได้ทุนไปแล้วก็ไปเรียนโครงการ Foreign service training program กลับมาก็มาอยู่กรมสนธิสัญญา แล้วก็อยู่กรมสนธิสัญญามาจนกระทั่งเป็นผู้อำนวยการกองสนธิสัญญาแล้วก็ย้ายไปอยู่เป็นรองอธิบดีกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ งานที่ผมทำก็เรื่องของ การดูแลการเจรจาแล้วก็สนธิสัญญาทุกเรื่อง ตั้งแต่ระดับพหุภาคี ไม่ว่าจะเป็นของสหประชาชาติแน่นอนว่าสหประชาชาติก็ถือว่าเป็นองค์กรที่ประเทศไทยเราเป็นสมาชิกแล้วเราก็ได้ประโยชน์มากมาย เพราะฉะนั้นเรื่องของสนธิสัญญาสหประชาชาติสิทธิมนุษยชนผมก็มีส่วนรับผิดชอบในการดูแลเขาเป็นภาคีอนุสัญญาภาคีสหประชาชาติต่าง ๆ เรื่องของความร่วมมือในเรื่องการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ ผมขอเล่านิดหนึ่งเพราะว่าไหน ๆ ก็จะไปบ่นแล้วผมมองว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไม่ใช่เรื่องการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม เรื่องกฎหมายเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะทุกวันนี้ที่เรามีปัญหาอยู่โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหารัฐธรรมนูญของเราเขาก็บอกกันหลายคนแล้วว่าทำไมประเทศไทยเรามีรัฐธรรมนูญมากเหลือเกิน ทำไมตั้ง ๒๐ ฉบับแล้ว ประเทศอื่นเขามีฉบับเดียวแล้วก็แก้กันไปเรื่อย ๆ เดียวผมจะพูดต่อไป ที่นี้งานที่ผมทำมันมีเรื่องของด้านเศรษฐกิจการพัฒนาด้วย เพราะฉะนั้นก็เคยเป็นหัวหน้าคณะเจรจาความตกลง FTA ไม่ว่าจะระดับทวิภาคี ภูมิภาค แล้วก็ของ WTO ทุกประเด็นมันเกี่ยวโยงกันหมด เรื่องการค้า การเงิน การลงทุน สิ่งแวดล้อม ที่สำคัญคือเรื่องของการพัฒนา เพราะฉะนั้นที่ไปเจรจาทำสัญญาเปิดเสรีการค้า การเงิน การลงทุน สุดท้ายก็คือว่าเพื่อจะได้มีการจ้างงาน มีเรื่องของการพัฒนาเป็นเป้าหมาย ความร่วมมือในประเทศภูมิภาค ไม่ว่าจะเป็นแม่น้ำโขง GMS เรื่องของ BIMSTEC เรื่องอาเซียน ทุกอย่างมันเป็นเรื่องที่ผมคิดว่ารัฐธรรมนูญของเราสำหรับผมมันมองอยู่เฉพาะเรื่องภายในประเทศ นี่ผมเรียนตรง ๆ ผมเป็นผู้แทนจากกระทรวงการต่างประเทศคนเดียวที่มาอยู่ในกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เพราะฉะนั้น

เรื่องของการที่มีการตั้งคณะสภาพัฒนาขึ้นมาแน่นอนที่สุดว่าเป็นเรื่องประเทศไทยเราคงจะต้องมีการปฏิรูปทุกด้าน แต่เรื่องการต่างประเทศผมรู้สึกว่าจะไม่ได้รับความสำคัญเท่าที่ควรเลย โอเคเนี่ยประวัติของผมก็มีตามที่ว่านี่ก็ไปเป็นทูตที่เวียดนามผมก็ไปพยายามส่งเสริมความสัมพันธ์ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของการเชื่อมโยงเครือข่ายการคมนาคมขนส่งถนนอะไรที่เชื่อมระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน อินเดีย ทั้งหมดนี้ ที่นี้มาเรื่องที่ว่าทำไมผมถึงได้มาเป็นกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญนะครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : ท่านเคยมีบทบาทในการร่างรัฐธรรมนูญมาก่อนไหมคะ

นายกฤต ไกรจิตติ : คือผมเองตอนที่เป็อนอธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมายตอนนั้นก็ช่วงที่มีการปฏิวัติ แล้วก็มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ เป็นอธิบดีกรมสนธิสัญญาแน่นอนว่าก็ต้องดูแลเรื่องของการที่รัฐธรรมนูญของเรามันก็ควรจะให้มีความเป็นสากล เพราะว่ากฎหมายทุกฉบับที่เราต้องออกหรือให้สำหรับที่จะใช้ในการปฏิบัติตามสนธิสัญญาทั้งหลายกระทรวงการต่างประเทศแน่นอนว่ากรมสนธิสัญญามันมีบทบาท ภารกิจอำนาจหน้าที่ในเรื่องของการดูแลการเข้าเป็นภาคีสถิติสนธิสัญญาต่าง ๆ ไม่ว่าจะสหประชาชาติ หรือ WTO ซึ่งตามหลักการของกฎหมายระหว่างประเทศแล้วถ้าเราจะไปเป็นภาคีหรือไปทำสัญญากับใครรัฐบาลจะต้องมีอำนาจตามพระราชบัญญัติในการที่จะดำเนินการหรือไม่ดำเนินการตามที่สนธิสัญญากำหนดไว้ได้ เพราะฉะนั้นแล้วเรื่องของกระทรวงการต่างประเทศหรือกรมสนธิสัญญาก็คือเรื่องของการดูแลมาตรา ๑๙๐ ซึ่งมันก็มีปัญหา ปกติแล้วที่จะต้องให้สภาเห็นชอบก็มียู่ ๓ เรื่อง ฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลมีอำนาจในการที่จะทำสนธิสัญญาทุกเรื่อง อันนี้ก็ไปไปตามรัฐธรรมนูญฉบับตั้งแต่ครั้งแรกที่มีการบัญญัติเรื่องอำนาจหน้าที่ของฝ่ายบริหาร เพราะฉะนั้นมันก็มีอยู่ ๓ เรื่องที่จะต้องให้สภาให้ความเห็นชอบก่อนก็คือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยก็คือสัญญาเขตแดน นั่นละแล้วก็สนธิสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงพื้นที่นอกอาณาเขตที่ไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือว่าเขตอำนาจพวกไหล่ทวีปหรือว่าเขตเศรษฐกิจจำเพาะอันนี้ตามกฎหมายทะเลเรามีสิทธิ สำคัญที่สุดคือเรื่องของสนธิสัญญาซึ่งเราจะต้องมีการออกหรือแก้พระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ตรงนี้เป็นหัวใจความเชื่อมโยงระหว่างอำนาจของฝ่ายบริหารแล้วก็ฝ่ายนิติบัญญัติ ถ้าเราจะไปผูกพันทำสัญญากับใครเช่นเรื่องของความร่วมมือการป้องกันปราบปรามการก่อการร้ายเราก็ต้องมีกฎหมายที่ให้อำนาจรัฐในการที่จะไปจับกุม ไปดำเนินการกับผู้ถือว่าเป็นการกระทำการก่อการร้ายเราก็อาจจะต้องแก้กฎหมายอาญาของเรา หรือเรื่องที่เราจะไปเปิดเสรีการค้าการลงทุนในความตกลง FTA ไม่ว่าจะในกรอบ WTO หรืออาเซียนถ้าเราจะไปเจรจาแล้วก็ลดภาษีหรือว่าเปิดให้ต่างชาติเข้ามาทำธุรกิจบริการ ธุรกิจบริการมันมีทุกสาขานะครับ ตั้งแต่เรื่องการเงิน เรื่องของธุรกิจวิชาชีพทั้งหลายแหล่ โทรมคมนาคม เราก็ต้องแก้กฎหมายของเราให้มันสอดคล้องกับสนธิสัญญา เรื่องสิทธิเสรีภาพของมนุษยชน ทั้งหมดนี้ก็เป็นเรื่องซึ่งเกี่ยวข้องกับทางกรมสนธิสัญญา คราวนี้ผมอยากจะขอกลับมาในภาพรวมของการที่เรา กำลังจะยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๒๐

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : ทั้งหมดจะเข้ามาได้อย่างไรเข้ามาเป็นอนุกรรมการชุดนี้

นายกฤต ไกรจิตติ : ผมมาในสัดส่วนของ คสช. ผมเรียนท่านว่าผมก็ได้เคยมีข้อคิดเห็นในการที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ มาแล้ว ตอนที่ผมเป็นอธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมายผมได้เสนอให้กระทรวงการต่างประเทศนำเรื่องเข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรีว่ารัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือผมตั้งใจ

ว่าจะให้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่เป็นสากล เพราะฉะนั้นเรื่องของหมวดสิทธิเสรีภาพกระทรวงการต่างประเทศคือผมเองเป็นคนเสนอให้เอาเรื่องเข้า ครม. ว่าหมวดสิทธิเสรีภาพเราควรจะเอากติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมืองและสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รวมทั้งอนุสัญญาสหประชาชาติเรื่องสิทธิมนุษยชนทุกฉบับมาเป็นพื้นฐานในการยกร่างรัฐธรรมนูญของเรา เพราะฉะนั้นเรื่องสิทธิเสรีภาพของมนุษยชนถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในการที่จะต้องบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญจริง ๆ แล้วปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสัญญาสหประชาชาติทุกฉบับถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญของโลก ผมก็อยากจะขอเล่าต่อไปว่าตอนที่มีการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับหนึ่งปี ๒๕๕๐ ผมมองว่าปัญหาของบ้านเราเรื่องของความไม่มีเสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตย ผมพูดถึงระบอบประชาธิปไตยเลยนะครับ ความแตกแยก ปัญหาต่าง ๆ ที่มันเกิดขึ้นมาผมสรุปได้ ๓ ประการ

ประการที่ ๑ คือเรื่องความไม่เป็นธรรม ความยุติธรรมทุกด้าน ทั้งเรื่องการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนา เพราะฉะนั้นสิ่งที่สภาปฏิรูปกำลังจะดำเนินการปฏิรูปมันมีทุกด้าน สำคัญที่สุดผมเองมองว่าต้นเหตุของปัญหาที่เราประสบอยู่ทุกวันนี้คือรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่ทำให้โครงสร้างอำนาจอธิปไตย ๓ อำนาจที่ควรจะตรวจสอบถ่วงดุลในระดับที่เท่ากันมันเสียไป อันนี้ก็มีผลมาจากการที่ความขัดแย้งที่มีมาตลอดช่วงเวลาหลายสิบปีที่เรามีปัญหาขัดแย้งที่ไรต้องมีการเข้ามาทำการรัฐประหาร แล้วก็ตั้งต้นใหม่ทุกที โดยที่สาเหตุที่นำมาสู่การรัฐประหารก็ยังช้อย่อย่างเดิม มีการทุจริตคอร์รัปชันกันอย่างมโหฬาร ประชาชนมีความแตกแยก แล้วก็แน่นอนเรื่องปัญหาความมั่นคงของชาติก็เป็นเหตุผลที่นำมาใช้ทุกครั้งแต่คราวนี้ผมคิดว่าประเทศไทยเราก็เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมา ๘๐ กว่าปีแล้ว มันควรจะเดินหน้าต่อไป ถ้ามีอะไรไม่ถูกมันก็แก้ไขไป แต่ไม่ใช่ว่าตั้งต้นใหม่ทุกครั้งผมเคยถามว่าทำไมเราจะต้องมาเลิกรัฐธรรมนูญแล้วมาร่างใหม่ทุกทีรวมทั้งครั้งนี้ด้วย ผมก็บอกท่านประธานบอกกรรมการทุกท่านว่าถ้าเราจะแก้รัฐธรรมนูญทำไมไม่เอารัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ มาเป็นตัวตั้ง อะไรไม่ดีก็ตัดออกไป อะไรไม่ดีก็เติมเข้าไป ไม่ใช่มาร่างใหม่ทั้งฉบับ เพราะฉะนั้นแล้วตั้งแต่วาระแรกเลยที่มีการถามความเห็นวาระประชุมครั้งแรกกรรมการและท่านประธานก็บอกว่าขอให้กรรมการทุกท่านให้ข้อคิดเห็นว่าจะอะไรคือสาเหตุของปัญหามันเมืองของเรา ปัญหาอะไรบ้าง แล้วจะทำอย่างไรที่จะให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้สามารถแก้ไขปัญหาได้ ผมก็บอกอย่างที่พูดเมื่อกี้ ปัญหามันเกิดมาจากความไม่ยุติธรรมทุกด้าน การเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม แล้วก็ความไม่มีประสิทธิภาพและความไม่เป็นธรรมของกระบวนการยุติธรรมทั้งหมด เพราะฉะนั้นผมก็ย้อนไปถึงการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจระหว่าง ๓ อำนาจ บริหาร นิติบัญญัติ ตุลาการ ซึ่งมันเสียไปเมื่อเรามีรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ ตอนนั้นเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ คือเราอยากจะได้ประการที่ ๑ ได้คนดีมาบริหารบ้านเมืองแล้วก็มีปัญหาทุจริตคอร์รัปชันมากเหลือเกิน แล้วก็ไม่มีตัวอย่างของผู้ที่ดำรงตำแหน่งการเมืองแบบเป็นผู้บริหารได้รับโทษเลย ปัญหามันเกิดจากความไม่มีประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเสร็จแล้วพอถึงเวลาเราจะแก้ปัญหามันที่ว่าจะไปปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมเช่นบางคดีศาลใช้เวลาถึง ๒๐ ปี คดีทุจริตเลือกตั้งเมื่อก่อนนี้เวลาที่ กกต. จัดเลือกตั้งแล้วก็มีผู้ร้องเรียน มีการละเมิดกฎหมายเลือกตั้ง กกต. ก็รวบรวมหลักฐานแล้วก็ฟ้องศาล แต่ศาลใช้เวลาก็ปีครึ่ง ๒ ปีกว่าจะพิพากษาตัดสิน แล้วมันจะไปทันเวลากับที่จะเอา ส.ส. ส.ว. เข้าไปปฏิบัติหน้าที่หรือไม่แทนที่จะไปแก้เรื่องกระบวนการยุติธรรมให้มันรวดเร็วขึ้น ให้มันได้เวลากลับกลายเป็นไปให้อำนาจ กกต. ให้ใบแดง ใบเหลือง ไปเอาอำนาจกึ่งตุลาการเข้ามา ตรงนี้มันเป็น

จุดเริ่มต้นของการที่จะทำให้รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ ทำให้โครงสร้างการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ ๓ อำนาจนั้น
 พี้ยนไปเลย ป.ป.ช. ก็มีอำนาจเหมือนกับเป็นเขาใช้ศัพท์ว่ากิ่งตุลาการซึ่งผมไม่เห็นด้วย พอ ป.ป.ช. ใต้สวนแล้ว
 ส่งไปให้ศาลหรืออัยการคล้าย ๆ กับว่าศาลจะต้องรับสำนวนของ ป.ป.ช. โดยไม่ต้องใต้สวนเพิ่มเติม อะไรทำนอง
 นี้เพื่อจะให้เร็วขึ้นทั้ง ๆ ที่ปัญหามันมาอยู่จากการที่ ป.ป.ช. เองก็ล่าช้ามาก ความยุติธรรมที่ล่าช้าก็คือความไม่
 เป็นธรรม คราวนี้ผมอยากจะพูดถึงเรื่องสำคัญที่ผมพยายามจะปรับแก้ในเรื่องโครงสร้างอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ
 หรือว่าก่อนที่จะมาเป็นศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ สุดท้ายเมื่อรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๓๔ เขาเรียกว่า
 ตุลาการรัฐธรรมนูญ อำนาจหน้าที่คืออะไร คือวินิจฉัยยับยั้งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ผู้ที่จะมาเป็นตุลาการ
 รัฐธรรมนูญก็ควรจะเป็นผู้แทนจาก ๓ อำนาจ มีจากทางฝ่ายตุลาการ นิติบัญญัติ ประธานสภา หรือว่า
 ประธานสภาผู้แทน ประธานวุฒิสภาแล้วก็มีทางฝ่ายบริหาร แต่รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ทำให้โครงสร้างอำนาจ
 มันพี้ยนไป แล้วมันก็ยังคงใช้มาจนถึงรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ท่านไปดูลงค์กรที่บอกว่าองค์กรตามรัฐธรรมนูญทุก
 องค์กรตั้งแต่ กกต. ป.ป.ช. กรรมการสิทธิมนุษยชน รวมไปถึงจนถึงตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่งตั้งโดยคำแนะนำ
 และความยินยอมของวุฒิสภา วุฒิสภานี้ถือว่าเป็นฝ่ายนิติบัญญัติใช้ใหม่ครับ แล้วทำไมคุณมาแต่งตั้งตุลาการ
 รัฐธรรมนูญซึ่งจะมาเป็นผู้วินิจฉัยยับยั้งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นเรื่องของอำนาจ ๓ อำนาจ ซึ่งตรวจสอบ
 ถ่วงดุลซึ่งกันและกัน อันนี้เป็นประเด็นสำคัญนะครับ ผมก็เลยมองว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ผมก็พยายามตั้งแต่ต้นเลย
 พอถึงเวลาเรื่องของศาลรัฐธรรมนูญ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งมันก็ไปขัดกับหลัก
 สิทธิมนุษยชนมันก็สืบเนื่องมาจากรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ นี้ละ เพราะเห็นว่ากระบวนการยุติธรรมของเรามันช้า
 เหลือเกินมันไม่ทันใจ เอานักการเมืองทุจริตฉ้อโกงมาเข้าคุกไม่ได้ ก็เลยไปให้เริ่มคดีที่ศาลฎีกาเสียเลย แล้วก็บอก
 ว่ามีองค์คณะ ๙ คน ตุลาการชั้นสูงสุด แต่ปรากฏว่ามันไปขัดกับหลักสิทธิมนุษยชนตามกติกาสหประชาชาติว่า
 ด้วยสิทธิพลเมือง เพราะฉะนั้นผมเองเป็นคนี่เสนอผ่านทางกระทรวงการต่างประเทศมาเข้า ครม. ว่ามาตราบนี้
 ควรจะต้องแก้ไขอย่างน้อยผู้ที่ถูกกล่าวหาหรือผู้ที่ถูกลงโทษทางอาญาจะต้องมีสิทธิอุทธรณ์ต่อตุลาการเหนือชั้น
 ขึ้นไป ก็เลยได้มีการแก้ไขตอนสมัยรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ ว่าให้เริ่มที่ศาลฎีกา แต่อุทธรณ์ไปที่ประชุมใหญ่ศาล
 ฎีกา ซึ่งมันก็ไม่เป็นไปตามกระบวนการขั้นตอนของการอุทธรณ์ตามวิธีพิจารณาความอาญาปกติ ไปใส่บทบัญญัติ
 ว่าให้อุทธรณ์ได้ถ้ามีหลักฐานหรือพยานใหม่ซึ่งไม่ปรากฏต่อศาล อันนี้เป็นการรื้อฟื้นคดีใหม่ เพราะฉะนั้นก็มีการ
 พิจารณาว่าจะปรับแก้มาตราบนี้อย่างไร ทางศาลยุติธรรม ทาง สนช. สปช. ก็ทำเรื่องมาบอกว่าควรจะให้ไปเริ่มที่
 ศาลอุทธรณ์แล้วอุทธรณ์ไปที่ศาลฎีกาเพื่อจะให้ไปตามวิธีการปกติ แต่ว่าแน่นอนว่าเรื่องสิทธิเสรีภาพผมถือเป็น
 เรื่องสำคัญที่สุด กระบวนการยุติธรรมต้องได้รับการปฏิรูปปรับปรุงในเรื่องของควมมีประสิทธิภาพ ความรวดเร็ว
 และเป็นธรรม ไม่มีหอรกครับที่จะมีสันติสุขได้ ถ้าไม่มีความเป็นธรรม ปัญหาที่ทางคณะกรรมการอัยการเอา
 ประเด็นขึ้นมาเป็นเรื่องใหญ่คือว่าเป็นความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมือง ซึ่งสำหรับผมเองเวลาที่เราพิจารณา
 บทบัญญัติว่าด้วยเรื่องของการเลือกตั้ง ระบบเลือกตั้ง ผมว่าผมไม่ขัดข้องเอาระบบอะไรก็ได้ที่ว่าประชาชนได้มี
 สิทธิมีเสียง ๑ สิทธิ ๑ เสียง ได้ใช้สิทธิเต็มที่ ประเด็นที่กำลังเป็นที่วิจารณ์กันอยู่เรื่องของนายกรัฐมนตรีไม่มาจาก
 เลือกตั้งแล้วก็เป็นคนนอกเข้ามาก็ได้ รวมทั้งระบบเลือกตั้งแบบ MMP ระบบเยอรมันอะไรเหล่านี้ที่ว่าจะให้มี
 ประชาชนทุกคนมีสิทธิมีเสียง มันก็ไปขัดกับหลักการที่เราพยายามทำให้พรรคการเมืองเข้มแข็งสมัยรัฐธรรมนูญ
 ปี ๒๕๔๐ ว่าความมั่นคง เสถียรภาพทางการเมืองเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุดสำหรับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ
 สังคม ทุกอย่าง ถ้าเปลี่ยนรัฐบาลกันทุกปีผมว่าไม่ต้องทำอะไรแล้ว โครงการ นโยบายต่าง ๆ ฉะนั้นนั่นก็คือสิ่งที่

รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ พยายามที่จะให้มี แน่นอนที่สุดความมั่นคงเสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตยอย่างไร เราจะต้องมามีการปฏิวัติทุก ๕ ปี แล้วก็ทำอะไรเราถึงจะได้คนดีเข้ามาบริหารราชการแผ่นดิน สำคัญที่สุดก็รัฐธรรมนูญฉบับนี้ จริง ๆ แล้วก็ไม่ใช่ฉบับนี้หรอก มันตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ นั้นละที่บอกว่าให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการที่จะบริหารปกครองประเทศ เพราะว่าเราก็มีกรรมกร แล้วก็ประชาชนส่วนใหญ่ก็มีความเห็นว่ามีผู้แทนที่เราเลือกเข้าไปก็ที่ผ่านมาไม่ได้ไปทำหน้าที่อย่างที่เราควรจะทำ แล้วก็มีการทุจริตคอร์รัปชันกันมากมาย แต่ว่าสำหรับผมเรื่องของทุจริตคอร์รัปชันมันจะต้องใช้กระบวนการยุติธรรมตามปกติ ไม่ใช่ทำให้ไปถอดถอนกันโดยรัฐสภา ผมพูดหลายครั้งว่ารัฐสภาไม่ใช่ศาล เพราะฉะนั้นถ้าคุณจะมาลงมติไม่ไว้วางใจให้เขาลาออกโดยข้อหาว่ามีข้อมูลหรือหลักฐานว่าเขาทุจริตคอร์รัปชัน โน่นคุณจะต้องให้กระบวนการทางศาล ให้ ป.ป.ช. หรืออะไรไปฟ้องเสียก่อน เพราะฉะนั้นผมอยากจะขอให้ข้อคิดเห็นเรื่องสิทธิทางการเมืองตรงนี้ผมก็ได้พูดในหลาย ๆ ครั้งเวลาที่พิจารณา เรื่องของการตัดสิทธิทางการเมือง เรื่องของการถอดถอน เรื่องของการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มันจะต้องเป็นไปตามกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้อง ผมเองผมไม่เห็นด้วยที่มีการถอดถอนคดีที่ท่านนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ถูกกล่าวหาว่าทุจริตคอร์รัปชันโครงการจำนำข้าว แล้วก็ไปตัดสิทธิทางการเมืองด้วยจนกว่าศาลจะพิพากษาผู้ที่ถูกกล่าวหาต้องถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ จะปฏิบัติต่อผู้นั้นอย่างผู้กระทำความผิดมิได้ นี่เป็นหลักการสำคัญที่สุดของหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชน เพราะฉะนั้นบ้านเมืองเรามันเอาการเมืองกับกระบวนการยุติธรรมเข้ามาปนกันแล้วก็เลยทำให้การตรวจสอบถ่วงดุลระหว่าง ๓ อำนาจมันเสียไป ก็เลยไปใช้การเมืองมาเพื่อจะจัดการ ท่านคุณนะว่ารัฐธรรมนูญตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ เป็นเรื่องของการที่จะตรวจสอบพยายามที่จะดำเนินคดีกับพวกผู้ดำรงตำแหน่งการเมืองทั้งสิ้น ศาลเองทั่วโลก ๓ อำนาจมันต้องตรวจสอบซึ่งกันและกัน ฝ่ายบริหารก็ถูกตรวจสอบโดยฝ่ายนิติบัญญัติ ศาลก็ต้องเป็นผู้ตรวจสอบการกระทำของฝ่ายบริหาร แล้วก็นิติบัญญัติถ้ามีการทำทุจริตเหล่านี้ะครับ เพราะฉะนั้นผมก็คิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่ผมหวังแล้วก็อยากจะเห็นว่ามันเป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นสากลคือ ๑. เรื่องของสิทธิเสรีภาพ ไม่ว่าจะร่างกาย ชีวิต ทรัพย์สิน และเรื่องเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในกติกาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชนทุกฉบับ อันที่ ๒ ผมก็ได้ให้ข้อคิดเห็นไปว่าเรื่องของการปฏิรูปจริง ๆ แล้วมันไม่ใช่ต้องมาแยกออกมาเป็นหมวดต่างหากในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ผมคัดค้านตั้งแต่แรก ถ้าเราเชื่อมโยงระหว่าง ๓ หมวด สิทธิเสรีภาพแล้วก็มาหมวดว่าด้วยนโยบายพื้นฐานของรัฐอันนี้เป็นบทบัญญัติว่าด้วยหน้าที่ของรัฐในการที่จะดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับสิทธิเสรีภาพตามที่บัญญัติไว้ ท่านคุณนะว่าสิทธิเสรีภาพมีเรื่องอะไรบ้าง ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินใช่ไหมครับ สิทธิทุกอย่างเรื่องเศรษฐกิจ สังคม บทบัญญัติเรื่องของสิทธิเสรีภาพกับบทบัญญัตินโยบายพื้นฐานของรัฐมันจะต้องสอดคล้องและโยงกันอย่างนี้ ปฏิรูปผมก็พูดหลาย ๆ ครั้งว่าที่สภาปฏิรูปเสนอข้อคิดเห็นขึ้นมา จริง ๆ แล้วหน่วยงานองค์กรภาครัฐที่เขามีหน้าที่รับผิดชอบไม่ว่าตั้งแต่กระบวนการยุติธรรมทั้งศาล ทั้งอัยการ ทั้งตำรวจ กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ กระทรวงเกษตร กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมเขามีหน้าที่กระทรวงศึกษา กระทรวงสาธารณสุข เขามีแผน มีนโยบาย มีแผนงานในการที่จะปรับปรุงประสิทธิภาพอยู่แล้วก็ให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เขาเป็นผู้ที่รับผิดชอบก็ปฏิรูปหรือปรับปรุงประสิทธิภาพตามที่ สปช. เสนอ เพราะฉะนั้นผมก็คิดว่ามันไม่จำเป็นที่จะต้องมีการปฏิรูปอะไรออกมา ประองตอง แยกออกมาต่างหาก อันนี้ผมพูดอย่างนี้เลยนะครับ เพราะว่าผมเป็นเสียงข้างน้อยตลอด เวลาที่ผมเสนอเรื่องหลักการเช่นเรื่องของศาลรัฐธรรมนูญไม่ควรจะเป็นศาลควรจะเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญที่มาก็ควรจะเป็นผู้แทนจาก ๓ อำนาจ อันนี้ก็จะเป็นไปตามความเห็นของ

สนช. สปช. แต่ถึงเวลากรรมการเสียงข้างมากผมก็ไม่ทราบว่ามีใครที่อภิปรายหรือให้ความเห็นจริงจังหรือไม่ ก็บอกว่าเป็นไปตามเดิมเอาเป็นศาลรัฐธรรมนูญอย่างที่ตั้งขึ้นมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ก็ไม่ต่างกัน เพราะว่าผมก็เป็นกรรมการคนหนึ่ง ผมก็ทำเรื่องขอแก้ไขเป็นลายลักษณ์อักษรเลย แล้วผมก็ยืนยันว่าเป็นสิ่งที่ผมจะต้องให้ทาง สปช. สนช. ให้ศาลยุติธรรม ซึ่งถ้าเป็นหน่วยงานเป็นองค์กรที่ดูแลเรื่องนี้ก็ควรจะต้องยืนยันหลักการของเขา เรื่องของสิทธิเสรีภาพผมอยากจะขอพูดอีกทีหนึ่งเรื่องนี้สำคัญมาก พูดถึงเรื่องของสิทธิในการแสดงความคิดเห็นไข่มุขครับ เรื่องของสื่อ มันมีความสับสน ผมได้เสนอให้อนุกรรมการหมวดสิทธิเสรีภาพเอากติกาสหประชาชาติเรื่องสิทธิพลเมือง สิทธิการเมือง เอามาวางเลย แล้วรัฐธรรมนูญของเราก็ให้ใช้กติกา ๒ ฉบับเป็นพื้นฐานในการยกวางในประเด็นต่าง ๆ เช่นเรื่องกระบวนการยุติธรรมเขาก็มีเรื่องของการที่ให้รัฐภาคีจัดให้มีการกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็วและเป็นธรรม เรื่องของสิทธิทางเศรษฐกิจ เรื่องของสิทธิเสรีภาพในเรื่องของการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นมันมีความสับสนเกิดขึ้น ผมได้เสนอบอกว่าคำว่าพลเมืองจริง ๆ แล้วรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ที่ผ่านมาจนถึงรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๕๐ ไม่ได้ไปแยกออกจากหมวดสิทธิเสรีภาพซึ่งเป็นสิทธิเสรีภาพเขาใช้ว่าปวงชนชาวไทย แต่จริง ๆ ก็คือสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานทั้งหมด ไม่ว่าคนไทยหรือคนต่างชาตก็ได้สิทธินี้เท่าเทียมกัน ทีนี้พอไปแยกออกมาเป็นพลเมืองไทย แล้วก็ให้มีสิทธิสำหรับพลเมืองไทยเป็นการเฉพาะมันก็เลยไปมีความซ้ำซ้อนกันผมก็ได้เสนอบอกว่าความจริงแล้วรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมาก็แยกเรื่องสิทธิของคนไทยกับคนต่างชาติไว้แค่มาตราเดียวเท่านั้นเอง สำหรับสิทธิของคนต่างชาติที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยไม่ว่าเรื่องเศรษฐกิจ เรื่องการเมือง ก็ให้เป็นไปตามกฎหมายของไทยเช่นถ้าคุณเป็นคนต่างชาติคุณก็ไม่มีสิทธิที่จะมาสมัครรับเลือกตั้งถูกไหม ถ้าคุณเป็นนักธุรกิจคนต่างชาติที่จะมาทำธุรกิจในเมืองไทยคุณก็ต้องขออนุญาตทำธุรกิจมันก็แยกกันอยู่แล้ว แต่คราวนี้พอรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไปแยกเรื่องสิทธิพลเมืองไปหมวดหนึ่ง สิทธิมนุษยชนอีกหมวดหนึ่ง แล้วยังมีสิทธิของบุคคลอีกคนเดียวนั้นมันเลยไปอยู่ใน ๓ หมวด มันก็เลยสับสน แต่ว่าก็ไม่ใช่ไรคือตอนนี้รัฐธรรมนูญมันมาอย่างนี้แล้ว แต่ที่ผมอยากจะเห็นว่าทาง สปช. สนช. ครม. อยากจะให้จัดเรื่องของโครงสร้างอำนาจให้มันตรวจสอบถ่วงดุลกันในระดับที่เท่ากัน เพราะฉะนั้นมันก็กลับมาที่ผมได้กล่าวแล้วว่าถ้าเราจะปกครองโดยวุฒิสมานก็จะผิดไปจากหลักการแบ่งแยกอำนาจ ตอนนี้นั้นมันก็ยังมียุทธศาสตร์ของกรรมการ ก.พ. ที่ว่าแต่งตั้งปลัดกระทรวงหรืออธิบดีอะไรนี่ก็ต้องเป็นกรรมการซึ่งแต่งตั้งโดยวุฒิสภาแน่นอนเจตนาถูกต้องว่าเราอยากจะได้คนดีเข้ามาบริหารราชการแผ่นดิน นักการเมือง แต่ว่าสำหรับผมแล้วเรื่องของโครงสร้าง อำนาจ เรื่องของการตรวจสอบถ่วงดุลมันจะต้องเป็นไปตามกลไกที่ทั่วโลกเขาใช้คือระบอบประชาธิปไตย มีการตรวจสอบการทำงานของศาลมีการที่จะให้มีการกรรมการตุลาการซึ่งเป็นผู้แทนหรือผู้ทรงคุณวุฒิจากวุฒิสภา อันนี้ก็เข้าไปเพื่ออะไร ไม่ใช่ไปลงคะแนนแต่งตั้ง โยกย้าย แต่ว่ามีหน้าที่ที่จะไปตรวจสอบแล้วก็รายงานต่อรัฐสภาด้วย ตรงนี้มันเป็นโครงสร้างอำนาจซึ่งมันเพี้ยนไป แล้วก็ผมก็อยากจะเห็นว่าเรื่องของการบังคับใช้กฎหมาย อันนี้เป็นประเด็นสำคัญที่สุด ที่ผ่านมารวมกฎหมายเยอะเกินไปแล้ว แต่การบังคับกฎหมายมันไม่มีแล้วนี่ก็มาร่างกฎหมายอีก จะมีรัฐธรรมนูญอีกกี่ฉบับ รัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ จริง ๆ แล้วเอาตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ ก็แล้วกันมันก็วางรากฐานเอาไว้แล้ว เรื่องโครงสร้างอำนาจเรื่องของการที่จะทำอย่างไรจะให้มีการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น เรื่องกลไกระบบกระบวนการยุติธรรม การตรวจสอบการทุจริต ป.ป.ช. เราก็เข้มงวดกันมาก แต่เมื่อกระบวนการยุติธรรมไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการบังคับใช้ตามกฎหมายเราก็คิดว่าสำหรับผมผมคิดว่าควรจะให้กฎหมายที่มันมีอยู่แล้วบังคับให้มันได้ ไม่ใช่ว่าคุณมาเขียนกฎหมายใหม่ แล้วนี่กฎหมายลูก กฎหมายอะไร

อีกเยอะแยะไปหมดเลยมันก็จะสับสนกัน สรุปแล้วกันผมอยากจะเห็นรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับสุดท้าย ถ้าจะแก้ก็ว่ากันไปแต่ไม่ต้องยกร่างใหม่กันอีกแล้ว พอกันที่มันมากเกินไปแล้วเป็นเรื่องซึ่งประชาคมโลกเขาไม่เข้าใจทำไมต้องมีมากอย่างนี้ ๒. เรื่องของการที่บังคับตามกฎหมาย บังคับตามนโยบายและแผนอะไรนี้ปฏิรูปนี้ให้มันทำให้จริงจังเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนแน่นอนว่าคำว่าพลเมืองที่บัญญัติไว้ก็จะต้องเป็นพลเมืองดี พลเมืองที่มีหน้าที่ ผมเองเป็นคนที่ยกมาเรื่องการเลือกตั้งมันไม่ควรจะเป็นสิทธิ มันควรจะเป็นหน้าที่ประชาชนคนไทยถ้าคุณจะเป็นประชาชนที่ดีคุณต้องมีหน้าที่ต้องไปเลือกตั้ง ผมก็เป็นฝ่ายข้างน้อย ไม่เป็นใครรับ แต่ผมเป็นคนที่ต้องยึดหลักการ เพราะคุณพ่อท่านอาจารย์สรรเสริญ ไกรจิตติ ท่านก็เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ในวงการยุติธรรม ผมก็รับภาระที่จะดูแลให้ศาลยุติธรรมทำงานโดยมีประสิทธิภาพแล้วก็ให้มีการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่าง ๓ อำนาจให้มันเท่าเทียมกัน ผมก็ได้ให้ความเห็นเรื่องของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่องของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตอนนี้ผมก็เป็นอนุกรรมการดูแลกฎหมาย ป.ป.ช. ด้วย เพราะผมเห็นว่ากระบวนการยุติธรรมเวลานี้มีหลายเรื่องซึ่งมันไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน ง่ายๆ ๆ กฎหมายที่บอกว่าถ้าคุณไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งคุณจะถูกตัดสิทธิไม่ให้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ขอโทษ สิทธิในการเลือกตั้งและได้รับสมัครรับเลือกตั้งเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ผมอยากจะให้พวกเราไปเปิดดูเลยในกติกาสหประชาชาติเรื่องสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง ผมต่อสู้เพื่อให้เลิกกฎหมายยุบพรรค แล้วก็เรื่องที่ผ่านมาเวลาที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพรรคการเมืองไหนทำผิด พ.ร.บ. พรรคการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการเมืองที่มีเลขาธิการพรรคหรือกรรมการพรรคไปทุจริตเลือกตั้ง คนเดียวทุจริตเลือกตั้งดันไปยุบพรรคแล้วไปตัดสิทธิประชาชนเลือกเข้ามา ส.ส. พวกนี้ แล้วก็ไปละเมิดสิทธิพื้นฐานของมนุษยชนเลย นี่เราผิดสัญญากติกาสหประชาชาติเลยนะครับ เพราะฉะนั้นตอนนี้ไม่มีแล้วเรื่องที่จะไปยุบพรรคแล้วไปตัดสิทธิ เพราะเป็นเรื่องของความรับผิดชอบเฉพาะตัวถูกไหมครับ ไม่ใช่คนหนึ่งไปทุจริตเลือกตั้งแล้วก็ทุกคนต้องถูกตัดสิทธิหมด นี่เป็นเรื่องการเมืองโดยแท้ จะเป็นการชิงอำนาจ ชิงความได้เปรียบระหว่างพรรคการเมือง ๒ พรรคอะไรผมไม่สนใจ แต่ผมคิดว่าถ้าจะพูดถึงเรื่องที่เราเห็นว่านักการเมืองหรือผู้ที่เข้ามาทำงานเป็นนายกรัฐมนตรี เป็น ส.ส. เขาไม่ดี เขาทุจริต ก็มีกลไกที่จะตรวจสอบเยอะแยะไปหมดถูกไหมครับ ให้ศาลเป็นคนจัดการ ไม่ใช่ให้รัฐสภาจัดการ เพราะฉะนั้นผมก็เสนอบอกว่าจะถอดถอนตัดสิทธิ มันควรจะทำอย่างน้อยให้ศาลเขาจับฟ้องเสียก่อน ไม่ใช่แค่ ป.ป.ช. ไล่สวนแล้วเห็นว่ามีพฤติกรรมที่ سوء แค่นั้นมันผิดแล้ว แล้วไปตัดสิทธิเขา มันไม่ได้ครับ ผมคิดว่ามันเป็นเรื่องซึ่งเราต้องพูดด้วยหลักกฎหมาย สำหรับเรื่องกระทรวงการต่างประเทศผมอยากจะเรียนว่าปฏิรูปครั้งนี้ผมก็ได้ให้ความเห็นแบบว่าเราเป็นสมาชิกสหประชาชาติ สมาชิกยูเนสโก WHO เรื่องการศึกษา เรื่องของสาธารณสุข เราไม่ได้ใช้ประโยชน์จากองค์กรระหว่างประเทศเท่าที่ควรเลย ความร่วมมือเรื่องของการค้า การลงทุน การเปิดเสรี FTA เรามี WHO เรามี UNCTAD UNCTAD นี้ก็เป็น United Nations Conference on Trade and Development agency นี้เขามีความช่วยเหลือ ความร่วมมือประเทศกำลังพัฒนาในการที่จะดูแลเรื่องระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เรื่องของการที่ว่าทำอะไรเราจะลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทั้งหมดเหล่านี้เป็นเรื่องระหว่างประเทศทั้งนั้น การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ เรื่องการทุจริตอาชญากรรมข้ามชาติเราทำคนเดียวไม่ได้ครับ แต่ว่ามิติต่างประเทศผมจะถือว่าศูนย์เลย นี่ผมพูดตรง ๆ เพราะฉะนั้นเวลาที่มอบบัญญัติเรื่องของการต่างประเทศผมจะต้องพูดทุกครั้ง เศรษฐกิจ สังคม เราต้องร่วมมือสหประชาชาตินี้ถือว่าเป็นที่หนึ่งเลยนะครับ

สำหรับที่ไทยเราควรจะต้องใช้ประโยชน์ ผมสรุปหลายครั้งแล้วแต่ว่าคงจะได้ประเด็นหลัก ๆ เพราะฉะนั้นผมก็ถือว่าเป็นเสียงข้างน้อยค่อนข้างจะตลอด เพราะผมจะยืนยันหลักการ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วข้อเสนอที่ท่านเสนอไปในแต่ละเรื่องที่สำคัญทำไมถึงมีเหตุผลอย่างไรที่ทำให้ท่านไม่ได้รับการสนับสนุน

นายกฤต ไกรจิตติ : ผมก็ไม่เข้าใจเหมือนกันว่าเหตุผลคืออะไร อย่างที่ศาลเขาก็เสนอมาว่าให้คดีอาญาดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้วให้เริ่มที่ศาลอุทธรณ์แล้วอุทธรณ์ไปที่ศาลฎีกา เพราะว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็มีสิทธิไม่ต่างไปกับประชาชนทั้งหลาย แต่ว่าแน่นอนว่ากลไกในการที่จะตรวจสอบเข้มข้นเป็นพิเศษ เพราะเขามาเป็นผู้แทน มาเป็นผู้ที่จะบริหารประเทศมันก็เลยให้มันเร็วขึ้นหน่อย แต่ว่ากระบวนการขั้นตอนกระบวนการยุติธรรมมันต้องเป็นไปโดยเสมอภาค ความเสมอภาคทางด้านกฎหมาย อันนี้คือผมเป็นนักกฎหมายแล้วผมก็เป็นนักกฎหมายระหว่างประเทศด้วย ผมคิดว่ารัฐธรรมนูญเรามันต้องเป็นสากล ไม่ใช่รัฐธรรมนูญแบบประชาธิปไตยแบบไทย ๆ ไม่มีหรอกครับ ประชาธิปไตยเป็นสากล สิทธิเสรีภาพของมนุษยชนเป็นสากล ความร่วมมือระหว่างประเทศทุกเรื่อง การเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม เราจะต้องร่วมมือ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วฝ่ายเสียงข้างมากให้เหตุผลอะไรคะ

นายกฤต ไกรจิตติ : จริง ๆ มันก็มีการอภิปรายกันอยู่ ๒-๓ คน แต่ว่าผมก็ต้องยอมรับทุกครั้งเรื่องที่ผมยกขึ้นมาผมก็อ้างว่าเป็นความเห็น สนช. สปช. แต่ว่าอย่างเช่นศาลฎีกาแผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็บอกว่าให้ยืนตามหลักการเดิมคือศาลฎีกาก็ถือว่าที่สุดแล้ว ผู้พิพากษา ตุลาการ ท่านมีความเป็นธรรม ความรวดเร็ว ตรงนี้ที่ผมเห็นต่าง ความรวดเร็วมันไม่ได้เกิดจากว่าคุณจะลัดขั้นตอน แต่ความรวดเร็วคุณจะต้องไปเริ่มตั้งแต่โน้นเลย ดำรวจ อัยการ ศาล ผมยกหลายครั้ง บางคดีอย่างเช่นคดีอู่มนักธุรกิจชาว ๒๐ ปี แล้วถ้าคนที่ตกเป็นจำเลยคดีอุกฉกรรจ์ขณะนี้เขาไม่ได้รับการประกันตัว เขาเสียสิทธิไหม คนที่จะต้องรับผิดชอบคือศาลครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วบางคนก็ถึงแก่กรรมใช้ไหมคะ

นายกฤต ไกรจิตติ : ถึงแก่กรรม ไม่ว่าจะคดีอะไร ความเป็นธรรม เรื่องปรองดอง ผมขอเรียนตรงนี้เลยนะ พอพูดถึงเรื่องปรองดองแล้วผมบอกว่าปัญหาความแตกแยกหรือที่บ้านเมืองเราประสบอยู่ก็คือความยุติธรรม ซึ่งกระบวนการยุติธรรมของเรานอกจากล่าช้าแล้วก็ยังไม่เป็นธรรมด้วย ท่านก็เห็นใช้ไหม ไม่ว่าจะเสียแฉง เสียเหลือง อะไรนี่ ซึ่งอาจจะมองว่าเป็น ๒ ฝ่าย แต่คนเสียแฉงหรือคนที่สนับสนุนพรรคเพื่อไทยแล้วก็คนที่ไม่ได้สนับสนุนพรรคเพื่อไทยแล้วไม่ได้เป็นเสียแฉงนั่นคือประชาชนครับ ประชาชนทุกคนต้องมีสิทธิที่จะเกี่ยวข้องกับเรื่องของสิทธิเสรีภาพ เรื่องของการเลือกตั้ง เรื่องของสิทธิทางการเมือง เรื่องของความเป็นธรรม ความยุติธรรม ที่จะได้รับจากกระบวนการยุติธรรม ตรงนี้สิ่งสำคัญที่สุดที่จะต้องแก้ไขโดยด่วนที่สุด เรื่องของปฏิรูปเรื่องการศึกษา เรื่องอะไรมันก็ทำมานานแล้ว แต่ว่าก็ทำให้มันเข้มข้นขึ้นกับเรื่องความยุติธรรม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วเสียงข้างน้อยท่านรู้สึกอย่างไร มีคนเขาเห็นใจท่านไหม

นายกฤต ไกรจิตติ : คืออย่าเห็นใจผม เห็นใจประชาชนสิครับ เพราะที่ผมพูดทั้งหมดผมพูดแทนประชาชน แล้วผมไม่ได้มา Defend พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง ถ้าจะบอกว่าโกงนะ มันก็โกงทุกพรรคละ เพราะฉะนั้นไม่ใช่พรรคประชาธิปัตย์ดี หรือพรรคเพื่อไทยดี แต่สำคัญคือประชาชนที่เขาเลือกมานี้เพราะ

เขาอะไร เพราะเห็นว่าจะมาเป็นผู้แทนให้เขา แล้วก็ไปพูดในสภา ก็ไปดูเถอะครับ อาจารย์ถวิลวดีไปสอบถามประชาชนต่างจังหวัดเขาก็บอกเขาอยากได้ผู้แทนของเขามาพูด นายกรัฐมนตรีควรจะต้องมาจากการเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคการเมือง อันนี้มันก็เป็นหลักการทั่วไป แต่ว่าผมก็เข้าใจเจตนาของคณะกรรมการที่ว่าเราจะแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาในอดีตเรื่องของการทำอะไรเราจะไม่ให้คนไม่ดีเข้ามาสู่การเมืองแล้วทำอะไรเราจะทำให้พวกผู้แทนหรือพวกที่เข้ามาบริหารบ้านเมืองทำประโยชน์ให้ประชาชน อันนี้แน่นอนเป็นเรื่องสำคัญที่สุด การเลือกตั้งทุกวันนี้ผมก็ขอเรียนว่าไม่ว่าคุณจะระบบเลือกตั้งอย่างไร จะแบ่งเขต เรียงเบอร์ Party list มันอยู่ที่การที่จะตรวจสอบตอนที่เขาสัมผัสรับเลือกตั้งเข้ามา ไปปรับปรุงประสิทธิภาพของ กกต. ปรับปรุงประสิทธิภาพของศาล ตอนที่ตกลงแล้วว่าใบแดงก็ให้ไปฟ้องศาลแล้วก็ให้ศาลตัดสินเพราะอะไร เพราะที่ผ่านมามีถ้าเกิด กกต. ไปให้ใบแดงหมายถึงว่าตัดสินโทษ ศาลยังไม่ได้ตัดสินเลยแล้วคุณไปถูกตัดสินที่จะลงเลือกตั้งแล้ว แล้วสุดท้ายแล้วคนที่ถูกกล่าวหาก็ไม่ผิด เขาไม่ได้ทุจริตเลือกตั้งแต่เขาถูกตัดสินโทษไปแล้ว เพราะฉะนั้นทุกอย่างมันโยงกันหมดสำหรับผมนี่ผมก็เป็นลูกศาลผมก็อยากจะเห็นกระบวนการยุติธรรมของเรามีประสิทธิภาพ สำคัญที่สุดความยุติธรรม ความเป็นธรรม ไม่ต้องมาบอกว่าพรรคการเมืองนั้นดีกว่า พรรคการเมืองนี้ไม่ดี ที่พรรคการเมืองทุกพรรคออกมาประสานเสียงกันเรื่องระบบเลือกตั้งก็เพราะเหตุนี้ละครับ ประชาชนหมายถึงประชาชนพวกเราทุกคนแล้วถ้าเขาเลือกมาแล้วถ้ามันโกงก็ใช้กระบวนการทางศาล ใช้กระบวนการยุติธรรมจัดการ แล้วผมก็บอกกับกรรมการนิรโทษกรรม ผมไม่สนใจหรอกว่าจะระบบเลือกตั้งจะแบ่งเขต เรียงเบอร์ รวมเขต เพราะอันนี้มันเปลี่ยนมาหลายทีแล้วจำได้ไหม มันสำคัญตรงนั้น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : แล้วท่านเห็นด้วยกับพรรคการเมืองใหม่ที่เขาก่อมาพูดที่ไม่เห็นด้วยกับเรื่อง Open list หรืออะไร

นายกฤต ไกรจิตติ : ก็คงได้รับการชี้แจงแล้วว่าเหตุผลในการที่จะเอาระบบเลือกตั้งแบบ MMP มาเพื่ออะไร เพื่อจะลดการซื้อสิทธิขายเสียง แล้วก็ทำให้พรรคการเมืองต่าง ๆ ไม่ได้คะแนนมากเกินไปจนกระทั่งไปเป็นเผด็จการรัฐสภา ที่นี้มันก็ไปสวนกับหลักการ จำได้ไหมว่ารัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ เราอยากเห็นพรรคการเมืองเข้มแข็งใช้ใหม่ แล้วก็บอกว่าพรรคไทยรักไทยก็เลยไปได้คะแนน ๒ ใน ๓ เป็นเสียงข้างมาก ก็มีข้อกล่าวหาเป็นเผด็จการรัฐสภาอีก แม้แต่คดีที่ถอดถอน ส.ว. ที่แก้รัฐธรรมนูญเรื่องที่มาของ ส.ว. ศาลรัฐธรรมนูญยังวินิจฉัยบอกว่าจริงอยู่ตามหลักประชาธิปไตยก็ต้องถือเกณฑ์เสียงข้างมาก แต่หากเสียงข้างน้อยไม่ได้รับการพิจารณาไม่มีที่อยู่ที่ยืนแล้วจะเรียกว่าประชาธิปไตยหรืออะไร ก็เรียกว่าเผด็จการรัฐสภาทั้งนั้น ก็ดูสิครับนี่ถ้าเรามาเป็นพรรคการเมืองถ้าแบบเป็นรัฐบาลผสมแล้วก็มีเสียงข้างมาก ๓ ใน ๔ พรรคฝ่ายค้านเหลือ ๑ ใน ๔ สมมุติถ้าเป็นไปตามแบบนี้ แล้วมันเป็นอย่างไรผมก็ยังนึกไม่ออกเหมือนกัน แต่สรุปทั้งหมดผมยึดกฎหมาย ยึดกระบวนการแล้วก็สิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นหลักกระบวนการยุติธรรมมันต้องเป็นไปตามขั้นตอน ไม่ใช่เอาเรื่องของการเมืองมาเพื่อที่จะมาจัดการมีอะไรอีกไหมครับ ที่ผมจะให้ความเห็นเพิ่มเติม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : คือจากฟังที่ท่านพูดประสบการณ์ของท่านก็มีส่วนในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มากเลยใช้ใหม่คะ

นายกฤต ไกรจิตติ : คือผมจริง ๆ ผมก็ทำความเข้าใจเรื่องแก้รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ ทั้งหมดที่ผมพูดไปนี้ รัฐธรรมนูญที่จะทำให้มันเกิดปัญหาก็รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ซึ่งถ้ายังคงใช้หลักการเดียวกับรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ มาจนปี ๒๕๕๐ แล้วมาปี ๒๕๕๔ ปัญหามันก็ไม่ได้มีการแก้ไข เพราะแก้ปัญหามันไม่ตรงจุด

ถ้าคนโกงแทนที่รัฐจะไปจัดการกับกระบวนการยุติธรรมให้มันเร็ว ดันเอาอำนาจศาลไปให้พวกองค์กรอิสระ กกต. ป.ป.ช. ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจริง ๆ แล้วไม่ควรจะมีอำนาจหน้าที่ในการที่จะมาตัดสินพิชิตบรรดาคนอื้อไร้อย่างนี้มันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานทั้งหมด

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ฉบับนี้ก็ได้มีการปฏิรูปเรื่องนี้

นายกฤต ไกรจิตติ : โครงสร้างเดิมรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ นั้นละ ผมก็เรียกว่ารัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ปกครองโดยวุฒิสภา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม มีผลใหม่ต่อการร่างรัฐธรรมนูญ

นายกฤต ไกรจิตติ : แน่นนอนครับ คือที่เราตามรัฐธรรมนูญชั่วคราวมาตรา ๓๕ กรรมการการเลือกตั้งต้องยกร่างโดยฟังข้อมูล ข้อคิดเห็นจากองค์กรภาครัฐ เอกชน ทุกสถาบัน แล้วก็ประชาชน เพราะฉะนั้นผมเป็นอนุกรรมการในการที่จะรับฟังความคิดเห็นจากองค์กรต่าง ๆ ด้วยอย่างเช่นคณะกรรมการสิทธิกับเรื่องของผู้ตรวจการแผ่นดิน ผมก็คัดค้านไม่เห็นด้วยที่จะควรวรม เพราะหน่วยงานที่จะต้องเป็นผู้รับขอบเขาก็ยืนยันว่าอำนาจหน้าที่ของเขามันก็มีความอาจจะมีความซ้ำซ้อนกันบางเรื่อง แต่จริง ๆ แล้วบทบาทภารกิจมันคนละเรื่องกันเลย อย่างผู้ตรวจการแผ่นดินอำนาจหน้าที่กับภารกิจเป็นเรื่องในประเทศ แต่ว่าคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนมันก็เป็นคณะกรรมการซึ่งเป็นผู้แทนของรัฐบาลไทย เป็นองค์กรภาครัฐในฐานะที่เราเป็นสมาชิกสหประชาชาติ ก็เป็นองค์กรที่จะดูแลประสานงานในการที่จะดูแลเรื่องสิทธิมนุษยชน ไม่ใช่เฉพาะประเทศไทย ทั่วโลก เพราะฉะนั้นผมเองก็ไม่เห็นด้วยเรื่องนี้ผมก็ทำเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยเรื่องของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผมก็เห็นว่าควรจะเป็นไปตามที่ศาลยุติธรรมเขาเสนอมาเพราะเขาเป็นองค์กรที่เป็นคนรับผิดชอบ แต่ผมก็จะไม่ไปวิจารณ์ว่าถ้ากรรมการเสียงข้างมากเห็นเป็นอย่างอื่นผมก็ยอมรับ แต่ผมได้พูดในทุกโอกาสที่ว่ากรรมการเสียงข้างมากเห็นอย่างนี้แล้วโดยที่จะไม่ฟังเสียงข้างน้อยอันนี้ไม่เป็นไปตามหลักการ เพราะฉะนั้นเวลาที่เราร่างรัฐธรรมนูญให้ สปช. มันจะต้องเอาความเห็นของกรรมการข้างน้อยให้ไปด้วย ผมก็พูดในกรรมการหลายครั้ง ผมก็เรียนถามท่านจรูญคดีที่ศาลวินิจฉัยเป็นเรื่องของการที่เสียงข้างน้อยจะต้องได้รับฟังด้วย นั่นหลักการเดียวกัน นั่นเป็นประชาธิปไตย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วเป้าประสงค์ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นอย่างไรคะ

นายกฤต ไกรจิตติ : ประการที่ ๑ ก็คือว่าเราจะแก้ปัญหาที่มันเป็นมานานแล้วสำหรับผมมันอาจจะตั้งแต่มีการรัฐประหารเมื่อ ๒๕๔๙ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นมันก็มาจากเหตุการณ์ก่อนหน้านั้น อันนั้นมันสูงงอมแล้ว แล้วก็เข้ามาสาเหตุหลักก็คือเรื่องทุจริตคอร์รัปชันนั้นละ แล้วก็เรื่องของความแตกแยกของประชาชน เพราะฉะนั้นเรื่องของปรองดอง เรื่องการทำอะไรที่จะให้ประเทศไทยเรากลับมา ๑. เป็นประเทศที่มีการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยแน่นอนที่สุด ๒. เป็นประเทศที่เรามีการปกครองที่โดยผู้บริหารที่ซื่อสัตย์สุจริต อันที่ ๓ ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมจริงจัง เพราะว่ากลไกต่าง ๆ ของรัฐ ส.ส. ส.ว. ถ้าเข้าไปแล้วไม่ทำหน้าที่ภาคพลเมืองอันนี้ก็แน่นอนที่สุดว่าหลายท่านก็นั่งอยู่ในคณะกรรมการก็คือภาคประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในเรื่องของการกำหนดนโยบายทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการเมือง เศรษฐกิจ สังคม แล้วก็มีส่วนร่วมของประชาชนในการที่จะทำให้ระบอบประชาธิปไตยมีความมั่นคง เราไม่อยากจะเห็นอีกแล้วที่พอมมีปัญหาขึ้นมา

ก็จะต้องมีการปฏิวัติรัฐประหาร เพราะอันนี้ผมถือว่าเป็นการที่ให้กระบวนการประชาธิปไตยมันหยุดชะงักไปแล้ว เริ่มใหม่ทุกที

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วอันนี้นำไปสู่เจตนารมณ์หรือเปล่าจาก เป้าประสงค์

นายกฤต ไกรจิตติ : ก็เจตนารมณ์นี้เพื่อจะแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้ง ซึ่งผมได้ยืนยันเสมอว่ามันไม่ใช่ ความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองและไม่ใช่พรรคการเมืองมาแย่งอำนาจกัน แต่มันเป็นความยุติธรรม ยุติธรรมสำหรับทุกเรื่องที่เป็นประชาชน เพราะประชาชนเป็นผู้เลือก ส.ส. เลือกพรรคการเมือง บางคนก็เห็นว่า พรรคประชาธิปัตย์ก็ให้สองประโยชน์ แต่บางคนมันก็ต้องเป็นที่ยอมรับว่าเรื่องของภูมิภาคมันก็มีส่วนสำคัญ ถ้า ทางใต้ก็จะไปเลือกคนทางเหนือ คนอีสานเป็นนายกรัฐมนตรีมันก็กระไรอยู่ คนทางเหนือ ทางอีสาน เขาก็เลือก คนท้องถิ่นของเขา เรื่องนโยบายของพรรคการเมืองต่าง ๆ แน่นนอนสำหรับผมนะ คำว่าประชานิยมมันค่อนข้างจะ มันมีความที่ ถ้าประชาไม่นิยมเขาก็ไม่เลือก ถ้าเรื่องโกง เรื่องทุจริตคอร์รัปชันก็ให้ว่าเป็นเรื่อง ๆ ไป ก็เป็นอย่างนี้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วท่านคิดว่าปัญหาอุปสรรคอย่างไรในการร่าง รัฐธรรมนูญฉบับนี้ใหม่คะ

นายกฤต ไกรจิตติ : ก็ทุกวันนี้ที่หนังสือพิมพ์ สื่อมวลชน พรรคการเมือง ประชาชนเขาก็ เรียกร้องท่านก็เห็นอยู่แล้วว่าประเด็นอะไรหลัก ๆ เรื่องการเลือกตั้ง เรื่องของที่มาของ ส.ว. เขามองว่าอันนี้มาจากแต่งตั้งสรรหาทั้งหมด แต่ผมเองผมก็เห็นด้วยส่วนหนึ่งว่า ส.ว. มันก็ควรจะมีที่มาแตกต่างจาก ส.ส. เพราะว่า ถ้าจะเอาพื้นฐานของ ส.ส. มาเป็นที่มาของ ส.ว. มันก็อันเดียวกัน อิทธิพลท้องถิ่น เพราะฉะนั้นผมเองก็สนับสนุน ความคิดเห็นเรื่องของการที่ให้มีผู้แทนจากองค์กรภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม เช่นเป็น ประธานไปเลยก็ได้ แต่ อย่างว่าก็ให้เขาส่งชื่อมาอันนี้เท่ากับเลือกตั้งทางอ้อมเช่นสภาหอการค้าอุตสาหกรรมถ้ามีประธานสภาหอการค้า อุตสาหกรรม ถ้าจะเป็น ส.ว. พร้อมกันอาจจะลำบากแต่ให้เขาเลือกมา สมาพันธ์สหกรณ์ พวภาคประชาสังคม เช่นดูแลเรื่องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สมาพันธ์แรงงาน สภาการเกษตรระดับชาติ เข้ามา นี่เท่ากับเขาเลือกคนเข้ามาแล้ว วุฒิสภามันควรจะมียะไรซึ่งแตกต่างจากสภาผู้แทน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของการที่จะไม่มีเรื่อง ผลประโยชน์ทับซ้อน ไม่สังกัดพรรคการเมือง แต่สำคัญคือควรจะเป็นผู้ที่ทรงคุณวุฒิในเรื่องต่าง ๆ ที่รับผิดชอบ เช่นแพทยสภาหรือสภาการศึกษาแห่งชาติก็ควรจะมีผู้แทนมาเป็นวุฒิสมาชิก เพราะฉะนั้นเวลาที่จะมีเรื่องเสนอ กฎหมายต่าง ๆ เขาก็จะได้เอาไปให้สภาการศึกษาแห่งชาติ หรือว่าแพทยสภา หรืออะไรก็แล้วแต่เอาไปประชุม กัน เสร็จแล้วก็เป็นตัวแทนของกลุ่มเหล่านั้น นี่คือความคิดของผมที่ว่าผมเห็นด้วย จริง ๆ ผมเองบอกว่าเป็น เลือกตั้งทางอ้อมสิครับ นี่ผมอภิปรายอย่างนั้น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : คือฟังที่ท่านพูดหลายอย่างว่าเราไม่มีการ ปรับปรุงจากอันนั้นมาทำอันนี้ แต่ขณะเดียวกันมันไม่จำเป็นต้องร่างใหม่ แล้วท่านคิดว่าพออันนี้ไปใช้มันจะประสบความสำเร็จใหม่คะในเมื่อเป็นอย่างนี้

นายกฤต ไกรจิตติ : คือพอร่างใหม่ทุกทีมันก็เป็นอย่างนี้ มันควรจะแก้ ผมก็พูดในการประชุม ครั้งแรกเลยพอท่านประธานก็เสนอกรอบมาให้ที่ประชุมพิจารณา มีหมวดพระมหากษัตริย์ก็มีประชาชนด้วย แล้ว ก็เรื่องคณะรัฐมนตรีกับรัฐสภาที่อยู่หมวดหนึ่งแล้วศาลกระบวนการยุติธรรมก็แยกไปอีกหมวดหนึ่ง แล้วยังมีการ ตรวจสอบอำนาจรัฐ แล้วยังมีสิทธิเสรีภาพของพลเมือง และมีสิทธิมนุษยชน คือพอเปลี่ยนโครงสร้างของ

รัฐธรรมนูญแล้วที่ผ่านมาแล้วมันก็เลยทำให้ค่อนข้างจะยาก แล้วยังมีหมวดปฏิรูป หมวดปรองดองอีก ซึ่งผมเองก็คัดค้านตั้งแต่แรกว่ามันไม่ควรจะอยู่นี้ เพราะไอ้เนี่ยมันเป็นเรื่องของกระบวนการปฏิรูปกับปรองดอง แต่ก็มาเป็นว่าให้มีคณะกรรมการปรองดองแห่งชาติ แล้วก็คณะกรรมการปฏิรูปซึ่งจะอยู่ไป ๕ ปี หรืออะไรก็แล้วแต่ มันก็เลยเป็นรัฐธรรมนูญซึ่งค่อนข้างจะ แล้วก็อีกอย่างหนึ่งยังมีลงรายละเอียดมากก็จะมีช่องว่างมาก รัฐธรรมนูญที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเขาใช้ประเทศที่พัฒนาแล้วสหรัฐเขามีไม่กี่มาตราหรอกครับ ผมยังเคยพูดเล่น ๆ ๕ มาตราพอแล้ว ก็ปัญหาคือมันละเมิดได้หมดเลย ตุรียคคอร์รัปชันก็เข้าสี่ข้อ ๒ เป็นอย่างนั้น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ถ้าท่านประเมินมันจะสำเร็จไหมการปฏิรูปประเทศ

นายกฤต ไกรจิตติ : ผมก็พยายามพูดหลายครั้งว่ารัฐธรรมนูญเขาก็บัญญัติไว้ให้มีการปฏิรูปจริง ๆ แล้วมันใหญ่ ๆ ก็มีอยู่ไม่กี่กลุ่มเรื่องของกระบวนการยุติธรรม เรื่องของเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคมมันก็รวมหมดละ ไม่ว่าจะเรื่องของพลังงาน แต่อันนี้ที่ผมให้ข้อคิดเห็นไปกับคณะกรรมการปฏิรูปบอกไม่มีเรื่องต่างประเทศเลย นี่รู้สึกว่าการต่างประเทศไม่ต้องปฏิรูปเลย เรื่องการต่างประเทศไม่ได้หมายความว่าความกระทำการต่างประเทศ นโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเรื่องการเงิน การค้า การลงทุนและการพัฒนา อันนี้ผมก็ย้ำเสมอว่ามันก็ต้องเป็นความร่วมมือทั้งในกรอบพหุภาคี ทวิภาคี แล้วภูมิภาคอาเซียนเราไม่ได้มาเจรจาเปิดเสรีการค้าการลงทุน FTA เท่านั้น ขอโทษนะครับ เรื่องที่เราเปิดเสรีการค้าอะไรกันเพื่ออะไร เพื่อจะได้มีทรัพยากรเอาไปสำหรับพัฒนา ไม่ว่าจะเรื่องของโครงสร้างพื้นฐานทางคมนาคมขนส่ง บก เรือ อากาศ เรื่องของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สาธารณสุข ทุกประเด็นมันเป็นเรื่องระหว่างประเทศทั้งนั้น แต่ว่าคณะปฏิรูป ๑๘ คณะ ก็พูดอยู่เรื่องในประเทศนี่ละ อันนี้เป็น Comment ของผมนะครับ แล้วผมก็ยินดีที่จะให้ไปเล่าต่อด้วย เพราะว่าผมมีความรู้สึกว่ามันอยากจะให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นฉบับสากลใช้ใหม่คุณหมอเอนกนี่ผมเห็นด้วยกับคุณหมอเอนกหลายเรื่อง ปรองดองมีอยู่มาตราเดียวเท่านั้น เหนงมาก เพราะมันกระบวนการมันไม่ควรจะอยู่ในรัฐธรรมนูญ ปฏิรูปก็ไม่ควรอยู่ในรัฐธรรมนูญเป็นอย่างนั้น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้การต่างประเทศไม่มีแล้วไม่มีใครพูดหรือคะ ไม่มีใครเสนอเห็นด้วยหรือคะ

นายกฤต ไกรจิตติ : มันมีคนเห็นด้วย แต่ว่าเขาก็ไม่พูด ไม่สนับสนุนอะไรอย่างเรื่องเศรษฐกิจระหว่างประเทศผมก็เสนอบอกว่าระบบเศรษฐกิจของเรามันไปอยู่เชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ผมตอนเป็นรองอธิบดีกรมเศรษฐกิจเราเป็นเจ้าภาพจัดประชุม UNCTAD ตอนนั้นหลังจากที่มีวิกฤติการณ์เมืองได้สัก ๓ ปี แล้วการเจรจาเปิดการค้า WTO มันก็ติดค้างอยู่เพราะอะไร เพราะว่าพอเจรจาธุรกิจเสร็จใช้ไหมให้เปิดตลาด ผมไม่ใช่คำว่าเปิดเสรี เปิดตลาดเรื่องบริการ มันก็มีเรื่องบริการด้านการเงิน เรื่องของธุรกิจค้าปลีก เรื่องการเงินนี่สำคัญที่สุด พอไปเปิดเสรีการเงินเอาเงินเข้าออกไม่ควบคุมแล้วจะให้ธนาคารต่างชาติมาทำธุรกิจการเงิน Offshore banking มันก็เลยไปกู้เงินมาแล้วก็มาลงทุนในภาคที่มันผมใช้คำว่า Speculative sector มันก็เลยไม่ได้มีอะไรทำให้ระบบการเงินระหว่างประเทศมัน Contribute ให้กับระบบการค้าการลงทุนมาค้าเงินค้าทองกัน ก็เลยมีวิกฤติการเงิน ทั้งหมดผมอยากจะเรียนว่าประเทศไทยเราทุกวันนี้ก็ยังคงสำหรับผมผมว่าเอาสหประชาชาติ UN เป็นสสรณะ ผมไม่เจรจา FTA ไปเป็นหัวหน้าคณะเจรจาความตกลงลงทุนอาเซียน ผมก็เอาเอกสารของ UNCTAD เป็นคู่มือเลย เจรจาเปิดเสรีเรื่องบริการให้คนต่างชาติ บริษัทต่างชาติเข้ามาทำธุรกิจ

บริการเรามีสิทธิที่จะตั้งเงื่อนไขหรืออนุญาตด้วยก็ได้ ถ้าจะจำได้เรื่องธุรกิจค้าปลีกเมื่อ ๑๐ ปีที่ผ่านมาประชาชนมาร้องเรียนกันว่าทำไมไปปล่อยให้เทสโก้ โลตัส แมคโคร คาร์ฟูร์เข้ามา เพราะว่าอะไร เพราะว่าเราไม่ได้ใช้ประโยชน์จากความตกลงที่เราไปลงนามไว้เลย เปิดเสรีการค้าสินค้าโดยการลด เลิก การเก็บภาษีศุลกากรใช้ใหม่เราก็มี Safeguard พร้อม ถ้าลดภาษีไปแล้วสินค้าทะลักเข้ามาเราสามารถขึ้นภาษีเป็น Safeguard ได้ มี Entry dumping ผมก็ไม่อยากจะบอกว่าที่ผ่านมาประเทศไทยเราไม่ได้ใช้ประโยชน์จากความตกลงของเราเท่าที่ควรเลยทางภาค NGO ก็มีความกังวลเรื่องที่ว่าเวลารัฐบาลไปทำสัญญาอะไรกับใครแล้วประชาชนไม่รู้แล้วก็ทำให้เราต้องเสียเปรียบเรื่องการค้า การลงทุนอย่างนี้ที่ท่านกรรมาธิการบางท่านต้องการให้คงข้อความว่าหนังสือสัญญาที่ต้องให้รัฐสภาเห็นชอบก่อน รวมถึงหนังสือสัญญา คือตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมาจนถึงรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ บทบัญญัติเรื่องนี้ซึ่งผมมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงบัญญัติว่า พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจในการทำสัญญาสงบศึกและสัญญาสันติภาพและหนังสือสัญญากับนานาประเทศและองค์การระหว่างประเทศ วรรคแรกนะเมื่ออ่านประกอบกับมาตรา ๓ ของรัฐธรรมนูญที่ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทยพระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนั้นผ่านทางคณะรัฐมนตรี รัฐสภาและศาล เพราะฉะนั้นหมวดนี้มันอยู่ในหมวดว่าด้วยคณะรัฐมนตรีก็ต้องตีความว่าฝ่ายบริหารในรัฐบาลมีอำนาจในการทำสนธิสัญญา ในที่นี้หมายถึงอะไร สนธิสัญญาระหว่างประเทศตามคำนิยามของ Vienna convention ก็คือสัญญาระหว่างรัฐกับรัฐที่ใช้กฎหมายระหว่างประเทศบังคับ ซึ่งต่างจากสัญญาระหว่างภาคเอกชนซึ่งใช้กฎหมายภายในบังคับ ชัดเจนนะครับ แล้วคนที่ทำการแทนรัฐก็คือรัฐบาลลงนามหรือผูกพันโดยประมุขของรัฐ อำนาจรัฐบาล พอสมัยที่มีการแก้รัฐธรรมนูญตอนปี ๒๕๕๐ ทางภาคประชาสังคมก็มีความเห็นว่ารัฐบาลนายกทักษิณไปทำ FTA เสร็จแล้วก็ทำให้เราเสียเปรียบ จีนเอาสินค้าเข้ามาขาย ชาวไร่ชาวนาอะไรเดือดร้อน ออสเตรเลีย ก็เลยบอกว่ารัฐบาลเวลาจะไปทำอะไรที่ไปผูกพันและเปิดเสรีควรจะต้องเอาสัญญานั้นมาให้รัฐสภาเห็นชอบเสียก่อนคราวนี้วรรคสองของมาตรานี้จนถึงปี ๒๕๔๐ ก็บัญญัติว่าวรรคแรกรัฐบาลทำสัญญาได้ทุกเรื่องตั้งแต่เจรจาไปจนแสดงเจตนาผูกพันไม่ว่าจะลงนาม วรรคสองรัฐบาลจะไปทำสัญญาจะต้องได้รับความยินยอมจากรัฐสภาก่อนก็คือเรื่องแรกสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตก็คือถ้าจะไปแก้สัญญาเขตแดนตรงนี้ก็จะต้องให้สภาเห็นชอบก่อน เพราะว่าอะไร ซึ่งเขตแดนที่กำหนดกรอบพื้นที่ที่ประเทศเราสามารถใช้อธิปไตย ๓ อำนาจ บริหาร นิติบัญญัติ ตุลาการได้ถูกไหม แล้วก็ดินแดนอธิปไตยประชาชน ทั้ง ๓ เป็นองค์ประกอบสำคัญของความเป็นรัฐ ถ้าไปเปลี่ยนเส้นเขตแดนก็ต้องให้สภาเห็นชอบเพราะสภาเป็นผู้แทนประชาชน อันที่ ๒ หนังสือสัญญาที่ไปเปลี่ยนพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือเขตอำนาจตามกฎหมายทะเลเรามีสิทธิในเรื่องไหล่ทวีป ทรัพยากรมีชีวิตไม่มีชีวิตเช่นเรื่องประมงทรัพยากรมีชีวิตแล้วก็เรื่องสิทธิในการประมงไม่มีชีวิตก็พวกน้ำมัน แก๊ส อันนี้ก็เป็นสิทธิของเราตามกฎหมายระหว่างประเทศ ถ้าจะไปเปลี่ยนแปลงพื้นที่นอกอาณาเขตเช่นไปทำสัญญาร่วมขุดเจาะแก๊สกับประเทศมาเลเซียก็มีการที่ไปกำหนดพื้นที่ทั้งเขตไหล่ทวีปมันทับซ้อนกัน เสร็จแล้วก็กำหนดให้เป็นพื้นที่ที่พัฒนาร่วม อย่างนี้ก็ต้องให้สภาเห็นชอบ อยู่ที่รัฐบาลจะไปเจรจาทำเขตพัฒนาขุดเจาะแก๊สร่วมกับกัมพูชา เพราะว่าเราประกาศไหล่ทวีปไปแล้ว ๒๐๐ ไมล์ เศรษฐกิจเฉพาะ มันก็ต้องมีเส้นเขตแดนด้วย อันนี้เป็นประเด็นที่สำคัญ เพราะฉะนั้นอันที่ ๓ สำคัญที่สุดก็คือถ้าเราจะต้องไปทำสัญญากับใคร ไม่ว่าจะสหประชาชาติเรื่องสิทธิมนุษยชน หรือเรื่อง FTA ถ้ามันต้องมีการแก้พระราชบัญญัติเพื่อให้สามารถปฏิบัติตามสัญญาได้ กฎหมายระดับพระราชบัญญัติก็คือกฎหมายที่คุ้มครองรักษาสิทธิเสรีภาพ ผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม อะไรของประชาชนอยู่แล้ว ถ้าไปแก้กฎหมาย

เพื่อให้ทำตามสัญญาได้ก็ต้องให้สภาเห็นชอบอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นสัญญา ๓ ประเภทนี้มันก็ครอบคลุมหมดทุกอย่างอยู่แล้ว ปรากฏว่าพวก NGO ทั้งหลายแหล่เตียวไปถามตรง. บัณฑูรเขาแล้วกัน อาจารย์เจษฎ์ เพราะว่า ๓ เรื่องนี้มันไม่ครอบคลุม เตียวรัฐบาลไปทำอะไรสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างกว้างขวาง หรือผูกพันการค้า การลงทุนหรืองบประมาณ โดยมีนัยสำคัญ ผมถามอาจารย์ใครจะเป็นคนตีความว่า มันกระทบกว้างหรือไม่กว้าง นัยสำคัญคืออะไร ผมก็เสนอแก้บอกว่ารัฐธรรมนูญมันเป็นกฎหมาย กฎหมายมันต้องบัญญัติให้ชัดเจน ถ้าคุณบอกว่ากว้างผมบอกไม่กว้างละ หรืออย่างไร ก็บอกอาจารย์เจษฎ์ บอกอาจารย์บัณฑูรบอกว่าต้องตัดออก เพราะถึงแม้จะไปบัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการสนธิสัญญาคุณก็ไม่มีทางที่จะมา List ประเภทสัญญา ผมก็บอกว่าถ้าสมมุติว่าไปเจรจาเปิดเสรีความตกลงทางการค้า การลงทุน ถ้าสมมุติว่าปัจจุบันเราให้บริษัทต่างชาติมาถือหุ้นในธุรกิจโทรคมนาคมได้ ๔๔ เปอร์เซ็นต์ อีก ๔ ปีข้างหน้าเราตกลงกับอาเซียนเขาว่าจะให้บริษัทกลุ่มประเทศอาเซียนเข้ามาถือหุ้นได้ถึง ๗๐ เปอร์เซ็นต์ เราก็ต้องแก้พระราชบัญญัติโทรคมนาคม นี่เราก็ต้องให้สภาเห็นชอบอยู่แล้ว เพราะว่าถ้าเราไปผูกพันว่าเราจะเปิดให้เข้ามาลงทุนถึง ๗๐ เปอร์เซ็นต์ แล้วสภายังไม่ออกกฎหมายให้ ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศเราก็ถือว่าเราไม่ปฏิบัติตามสัญญา แล้วจะไปอ้างความขัดข้องของกฎหมายภายในขึ้นมาต่อสู้ไม่ได้ ทุกอย่างไม่ว่าจะเรื่องของดินแดนแน่นอนสภาต้องเห็นชอบอยู่แล้วการออกพระราชบัญญัติในเรื่องของเช่นว่าถ้าเราจะไปร่วมมือเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเรื่องของการที่จะให้อำนาจรัฐบาลไปจับกุมคนที่สงสัยว่าจะเป็นผู้ก่อการร้ายเราก็ต้องมีค่านิยมการก่อการร้ายในกฎหมายอาญาของเรา ถ้ายังไม่มีเราก็ต้องแก้ ทุกอย่าง แต่ว่าพอมันมีคุณบัณฑูรผมเอ่ยชื่อไปเลย แล้วก็ก็มีพวกที่เรียกว่าภาคประชาสังคมบอกต้องมีกว้างขวางแล้วจะตีความอย่างไร อันนี้คือประเด็นซึ่งผมก็คงจะต้องขอแปรญัตติแล้วก็กระทรวงการต่างประเทศซึ่งเป็นผู้ที่รับผิดชอบในเรื่องของการทำสัญญา แล้วมันมีปัญหาหมด บันทึกลงได้เลยเพราะว่านี่คือที่ผมอภิปรายในกรรมาธิการว่าถ้าเราจะให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการตีความบทบัญญัติมาตรานี้ว่าสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง เศรษฐกิจกว้างขวาง ผูกพันการค้า การลงทุน หรืองบประมาณมีนัยสำคัญคุณจะไปนิยามอย่างไร ผมถามอาจารย์จะนิยามอย่างไร หมายถึงเฉพาะสัญญาเปิดเสรีการค้า การลงทุนเท่านั้น เตียวเรื่องของทรัพยากรสิ่งแวดล้อมมันก็กระทบสังคมอีกแล้วมีอะไรอีก ไป ๆ มา ๆ หมดทุกสัญญา ผมก็บอกว่าก็เป็นอย่างนี้ ถ้าเราจะไปทำสัญญากับใครแล้วเราต้องแก้กฎหมาย แก้พระราชบัญญัติ นี่มันก็ครอบคลุมหมดแล้ว อันนี้ผมก็ต้องยืนยันมั่นคงว่าถ้ามีปัญหาแล้วไม่แก้ปล่อยไว้อย่างนั้นมันก็เป็นปัญหา อันนี้ทำให้อะไรรู้ไหม ที่ผ่านมารัฐบาลจะไปทำสัญญาอะไรกับใครไม่กล้า กลัวจะผิดรัฐธรรมนูญก็เลยส่งให้สภาหมด พอส่งไปสภา สภาว่าส่งมาทำไม MOU อะไรนี่ไม่เห็นต้องส่งมาสภา ก็รัฐธรรมนูญมันเขียนอย่างนี้ แล้วก็มติเรื่องแถลงการณ์ร่วมขึ้นทะเบียนมรดกโลกปราสาทพระวิหาร อาจจะเคยได้ยินชื่อผม ผมก็เป็นหนึ่งในผู้ที่ถูกกล่าวหาด้วยว่าไปทำสัญญาอะไรให้ท่านนพดลลงนาม นั่นไม่ใช่สัญญาเขตแดนเลย เป็นเรื่องที่เราไปดำเนินการตามอนุสัญญา UNESCO ก็มพูชาเขาเอาแผนที่ที่ไปฟ้องศาลโลกไปขอขึ้นทะเบียน สัญญา UNESCO ก็บอกว่าการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินใดเป็นมรดกโลกต้องได้รับการยินยอมจากที่เกี่ยวข้องไหน ๆ เล่าก็เล่าให้จบเลยนะครับ แล้วก็การขึ้นทะเบียนทรัพย์สินใดซึ่งหลายรัฐอธิปไตยซ้อนกันและไม่กระทบสิทธิของผู้พิพาท เพราะฉะนั้นอนุสัญญา UNESCO ก็กำหนดไว้ชัดเจนแล้ว เรื่องการขึ้นทะเบียนมรดกโลกเป็นเรื่องตามอนุสัญญา UNESCO มันไม่ใช่สัญญาเขตแดนทั้งสิ้น แล้วมันก็ไม่ได้มี Implication ที่จะทำให้เสียดินแดนอะไรทั้งสิ้น แต่ที่ไปทำแถลงการณ์ร่วมก็เพื่ออะไร เพื่อให้กัมพูชาเขาแถลงในที่ประชุมสหประชาชาติว่าเขาจะขึ้นทะเบียนเฉพาะตัว

ปราสาท แล้วการขึ้นทะเบียนจะไม่กระทบต่อสิทธิของไทยและกัมพูชาหรือพื้นที่ ที่ทางตะวันตกซึ่งไทยถือว่าเป็นของเราหลังจากเราปฏิบัติตามคำพิพากษาศาลโลก จำได้ไหมครับว่าศาลโลกตัดสินว่าให้ปราสาทพระวิหารอยู่ในดินแดนภายใต้อธิปไตยกัมพูชาให้ไทยถอนทหาร ตำรวจ ยามรักษาการณ์ออกจากปราสาทและบริเวณปราสาท แล้วเราปฏิบัติตามอย่างไร เราก็ทำอย่างนี้ขึ้นมาตัดพื้นที่ปราสาทตรงที่มันชิดกับตัวปราสาทไปเลยแล้วก็ถอนทหารออกมาแล้วก็แจ้งศาลโลก แจ้งกัมพูชาว่านี่เราปฏิบัติตามแล้ว แล้วเราก็ถือว่าพื้นที่ข้าง ๆ เป็นของเราอันนี้เราก็ยึดถืออย่างนั้นมาตลอด คราวนี้พอกัมพูชาเอาแผนที่ไปฟ้องศาลโลก ศาลโลกก็ไม่ได้ตัดสินว่าแผนที่ที่เอาไปฟ้องเป็นแผนที่แสดงเส้นเขตแดนเราก็ตีความของเราอย่างนั้นว่าเราก็ตัดพื้นที่ปราสาทไปแล้ว ถอนทหารไปแล้วมันก็เลยเป็นประเด็นข้อโต้แย้ง เพราะฉะนั้นสิ่งที่แถลงการณ์ร่วมก็คือทางกระทรวงการต่างประเทศเมื่อมีคนเจรจาเสร็จแล้วก็ให้เป็น Statement ที่ไทยกับกัมพูชาจะแถลงต่อที่ประชุมใหญ่ของ UNESCO ในการพิจารณาข้อมติของสหประชาชาติที่ว่าจะให้ขึ้นทะเบียนมรดกโลก อันนี้เป็นการดำเนินการตามขั้นตอนขององค์การระหว่างประเทศ เพราะฉะนั้นกัมพูชาแถลงว่าจะขึ้นทะเบียนเฉพาะปราสาทก็มีแผนผังแนบไปด้วยว่าพื้นที่ปราสาทแล้วก็บอกว่าการขึ้นทะเบียนปราสาทจะไม่กระทบต่อสิทธิของไทยและกัมพูชาในพื้นที่ทางตะวันตกคือระหว่างที่เรายังไม่ได้ปักเขตแดนกันเป็นครั้งแรกที่กัมพูชาแถลงต่อที่ประชุมสหประชาชาติยอมรับว่าพื้นที่ข้าง ๆ เป็นพื้นที่พิพาท ก่อนหน้านั้นเขาบอกทั้งหมดเป็นของเขา แต่ว่าการเมืองมันก็ทำให้เรื่องนี้กลายเป็นสนธิสัญญาซึ่งอันนี้ผมก็เรียนท่านว่าไปถึงศาลรัฐธรรมนูญแล้วศาลรัฐธรรมนูญก็วินิจฉัยว่ามันเป็นหนังสือสัญญาแล้วก็เติมคำว่าอาจเข้าไปด้วย ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อเขตแดนและความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างกว้างขวาง เพราะว่าเรื่องนี้มีผลกระทบต่อประชาชนออกมาเรียกร้องคัดค้าน เพราะฉะนั้นเรื่องของการพิจารณาว่าอะไรเป็นสนธิสัญญาอะไรหรือไม่ กระทรวงการต่างประเทศ กรมสนธิสัญญาเป็นผู้ที่มีหน้าที่ ผมก็ขอมีความหวังอย่างเดียวในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ทุกเรื่องที่อยู่รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๕๐ ก็ขอให้มีการบังคับการให้เป็นไปตามที่อยู่รัฐธรรมนูญอย่างเช่นเรื่องการกระจายอำนาจปกครองมันตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ แล้ว ที่เราพูดถึงทุกวันพูดไปถึงว่าจะให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าฯ แต่ทุกวันนี้ก็ยังไม่ชัดเจนว่าการกระจายอำนาจไปก็เอาแค่ อบต. อบจ. ไว้ก่อนใช้ใหม่ ทั้งหมดนี้ผมอภิปรายหมดเรื่องของการกระจายอำนาจก็แน่นอนว่าท่านคงจะต้องมีความกังวลเรื่องที่ว่าจะเป็นการแบ่งแยกดินแดนอะไรหรือไม่ ผมก็บอกว่าถ้าเรื่องของอำนาจหรือเรื่องของการต่างประเทศ หรือเรื่องของการป้องกันประเทศส่วนกลางแล้วนอกนั้นกระจายได้หมด เรื่องของการเงิน เรื่องของการพัฒนา เรื่องของการบริการสาธารณะใช้ใหม่ครับ อันนี้เป็นสิ่งที่ผมอภิปราย ผมก็ระบายให้ฟังว่าความหวังความฝันของผมมันตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ แล้ว ความฝันเป็นจริง เมื่อได้มาเป็นกรรมาธิการร่าง แต่ความฝันนั้นก็คงยังต้องฝันต่อไปพูดตรง ๆ เพราะถ้าเรื่องของโครงสร้างอำนาจ เรื่องของการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย เรื่องของความยุติธรรมมันยังไม่มีการแก้ไขจริง ๆ แล้วมันก็คงยาก เขียนรัฐธรรมนูญอีกก็ฉบับมันก็ไม่มีความหวังที่จะเป็นไปได้ มีกฎหมายแต่ไม่บังคับมันก็คือเหมือนไม่มีกฎหมาย แล้วผมก็บอกตลอดอย่าไปเขียนกฎหมายอะไรมันมากนัก บังคับให้ได้เถอะ โอเคไหมครับอาจารย์ ครบหมดทุกอย่างไหม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ยังคะ ที่นี้ท่านรู้สึกอย่างไรบ้างการที่เป็นเสียงข้างน้อย

นายภฤต ไกรจิตติ : ไม่รู้สึกอะไรครับ นี่คือหลักการประชาธิปไตย แล้วผมก็ยืนยันตลอดมาว่าเสียงข้างน้อยจะต้องได้รับการเสนอให้ด้วย ไม่ใช่เอาเสียงข้างมาก กรรมาธิการเสียงข้างมากก็อย่างนี้แล้ว เสียง

ข้างน้อยไม่ต้องพูด ไม่ใช่เลยครับ เมื่อวานนี้ผมพูดเลยในที่ประชุม จริง ๆ แล้วในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญให้ทาง สปช. มันควรจะต้องเสนอว่ากรรมการส่วนใหญ่เห็นอย่างนี้ แต่ว่าผมไม่อยากจะเรียกว่าข้างน้อย ก็คนที่เขามีความเห็นที่แตกต่างเขาควรจะได้รับฟังด้วย ถ้าคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญนี้ละจริงไหมอาจารย์ เพราะปัญหาบ้านเมืองเราคือสำหรับผมหลักการมันสวนทางกัน รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ต้องการพรรคการเมืองเข้มแข็งเพื่อมันจะได้มีเสถียรภาพ มันจะได้การพัฒนาเศรษฐกิจมันจะได้ก้าวหน้า ตอนนี่กลับมาว่าพรรคการเมืองเข้มแข็ง พรรคใดพรรคหนึ่งมีอำนาจมากไป แล้วก็เลยกลับมาจะเป็นรัฐบาลผสมมันสวนทางกัน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อีกหนอยก็กลับมาเป็นอย่างเดิม

นายกฤต ไกรจิตติ : เพราะฉะนั้นผมก็คิดว่าคงจะต้องแก้กันเยอะมาก แล้วผมก็หวังว่าวันนั้นเสียงข้างน้อยมันจะได้รับการฟังบ้างเหมือนอย่างศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเอาไว้ไม่อย่างนั้นจะกลายเป็นเผด็จการโดยกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญใช้ใหม่อาจารย์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้บรรยากาศในการประชุมแต่ละครั้ง

นายกฤต ไกรจิตติ : อาจารย์ฟังผมนะ ผมไม่เหมือนคนอื่น เพราะผมไม่เคยให้สัมภาษณ์เลยนะ อาจารย์ เพราะผมถือว่าเป็นมารยาท พวกสื่อมวลชนที่เขาไปนั่งติดตามเขาก็เห็นผมตลอด อาจารย์ได้ยินใช้ใหม่ว่ามีคนเห็นใจผมใช้ใหม่ อย่าเห็นใจผม เห็นใจประชาชนดีกว่า

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้บรรยากาศในการประชุมตอนร่างรัฐธรรมนูญเป็นอย่างไรบ้าง

นายกฤต ไกรจิตติ : บรรยากาศหรือครับ วันหนึ่งท่านประธานบวรศักดิ์บอคนเดียวว่าอาทิตย์หน้าทางมหาวิทยาลัยมหิดลเขาจะเอาหน่วยแพทย์มาตรวจสุขภาพพวกเราเพราะมันเครียดกันมาก ไต้แย้ง ไต้เถียงกันแล้วก็มีความเห็นแตกต่างกัน แล้วบางคนผมบอกว่าท่านประธานครับ ผมไม่ท้วงครับ ผมมีญาติ ยาอะไรท่านพูดยาทำใจครับ ผมต้องทำให้ถึงที่สุดอะไรที่ผมเห็นว่ามันเป็นเรื่องหลักการ อะไรที่ถูกต้องผมจะต้องเสนอ ผมเป็นลายลักษณ์ด้วยนะแล้วค่อยอภิปราย ผมก็ขออย่างเดียวขอให้อภิปรายให้เห็นกันด้วยหลักเหตุและผล ไม่ใช่เอาเสียงข้างมากเข้ามาโดยที่ไม่ฟังเหตุและผลกัน เพราะฉะนั้นผมอาจจะถูกมองว่าเป็นคนที่พูดซ้ำซาก แต่ว่าที่ผมพูดมันไม่ได้ซ้ำซากแต่เขาไม่พิจารณา อย่างเรื่องของกว้างขวาง ผมก็บอกว่าอันนี้ก็พยายามเต็มที่แล้วว่าจะไปบัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงกว้างขวางมันหมายถึงอะไร แต่มันบัญญัติไม่ได้เพราะมันเป็น Subjective มันเป็นนามธรรม เขาก็มีมติบอกว่าอันนี้คงเอาไว้ เก็บไว้ กว้างขวาง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อาจารย์บวรศักดิ์ฐานะเป็นประธานเป็นอย่างไรในความคิดของท่าน

นายกฤต ไกรจิตติ : อาจารย์บวรศักดิ์ท่านร่างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ผมก็เข้าใจว่าก็เป็นรัฐธรรมนูญที่เราเรียกว่ารัฐธรรมนูญฉบับประชาชน สสร. ผมชื่นชมท่าน ท่านมีความรู้ประสบการณ์ แล้วก็ป็นนักกฎหมายเรียกว่ามีหนึ่งของประเทศไทยเลย อันนี้อย่างที่ผมเรียนสำหรับผมมองรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ ว่าเป็นต้นเหตุของปัญหา แล้วมันสืบโยงมาจนถึงปี ๒๕๕๐ ก็ยังยึดโครงสร้างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ อยู่ แล้วมาฉบับนี้อยู่ผมก็จะไม่ Comment อาจารย์บวรศักดิ์ว่าผมรู้จักท่านตั้งแต่อยู่จุฬาฯ ท่านก็เป็นรุ่นน้องผม ผมเคารพนับถือท่านมากเลย แต่เรื่องหลักการผมก็ต้องยอมรับว่าผมกับท่านเห็นไม่ตรงกันเช่นเรื่องของศาลรัฐธรรมนูญ ศาลฎีกา แผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งผมก็ถือว่าเป็นตัวแทนคืออย่างว่าคุณพ่อผมก็เป็นตุลาการผมก็ถือ

ว่าเป็นลูกศาล ผมก็มีความตั้งใจว่าจะจัดระบบเรื่องของศาลเรื่องกระบวนการยุติธรรมให้มันเป็นไปตามที่ควรจะเป็น ผมก็พูดหลายครั้งแล้วว่าคดีที่ไปอยู่ที่ศาล ๒๐ ปี ศาลต้องรับผิดชอบ เพราะว่าความยุติธรรมนี้ล่าช้าก็คือไม่ยุติธรรม แล้วอย่างองค์คณะของผู้พิพากษาคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้งตุลาการรัฐธรรมนูญด้วย ผมก็บอกมี ๙ คน แล้ววินิจฉัยโดยเสียงข้างมาก เสียงข้างมากมันควรจะอย่างน้อย ๒ ใน ๓ ไม่ใช่แค่ Simple majority เรื่องของกฎหมายอาญาถ้าคุณจะลงโทษใครเราทุกคนรักกฎหมาย แล้วก็มันเป็นบทบัญญัติเรื่องสิทธิมนุษยชนที่สำคัญที่สุด ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ามาทำความผิดต้องถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะพิพากษาว่าทำผิด แล้วก็การที่จะลงโทษใครต้องพิสูจน์โดยปราศจากข้อสงสัยว่าบุคคลนั้นกระทำการซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด เพราะถ้าศาลฎีกาแผนกคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ๙ คน ๕ คนบอกผิด ๔ คนบอกไม่ผิด อย่างว่าแต่ว่าเขามีภาษีตัวปล่อยคนผิด ๑๐ คนไปดีกว่าเอาคนบริสุทธิ์คนเดียวเข้าคุณนี่แบบ Extreme เลย แต่แน่นอนว่าความเห็นแย้งมันมี แต่ความเห็นแย้งมันควรจะอย่างน้อย ๒ ใน ๓ ศาลอาญาองค์คณะ ๓ คน ศาลอุทธรณ์ ๓ คน ศาลรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญถือเป็นกฎหมายสูงสุดใช่ไหม ถ้าตัดสินด้วยแค่ Simple majority ขอโทษ องค์คณะ ๙ คน อย่างน้อยต้องมีตุลาการ ๖ คน แล้วก็ได้คะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่ง ผมได้เสนอแก้ไขบอกว่าศาลรัฐธรรมนูญประชุมต้องเต็มองค์คณะ ถ้าเหลือแค่ ๖ คน แล้วเอาเสียงข้างมาก ๔ จาก ๖ มันควรจะเป็น ๖ จาก ๙ ทั้งหมดเป็นเรื่องของสิ่งที่ผมได้ขอเสนอแก้ไขไว้ทั้งหมด แต่ว่าเขาก็บอกว่าเอาตามเดิม เอาตามหลักการปี ๒๕๕๐

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้ท่านคิดว่าพอร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้วต้องมีประชามติไหม

นายกฤต ไกรจิตติ : แน่นอนครับ เอาอย่างนี้เลยเริ่มต้นจากนี้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ร่างโดยผู้ที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง เราจะบอกว่าเราเป็นผู้แทนประชาชนอย่างเต็มที่ไหมมันก็พูดได้ไม่เต็มปาก แต่เราก็มีกระบวนการที่รับฟังความคิดเห็นจากองค์กร สถาบันต่าง ๆ ภาครัฐ เอกชนและประชาชน ทุกวันที่มีแถลงข่าวเราก็รับฟัง แต่ถ้าฟังมาแล้วกรรมการแน่อนว่ามีสิทธิที่จะเห็นด้วยหรือว่าขอปรับปรุง เพราะฉะนั้นมันอยู่ที่ว่าเรารับฟังแค่ไหน แต่สำหรับผมถ้าจะทำประชามติผมไม่อยากให้ทำเหมือนอย่างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ หรือว่ารัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ รับหรือไม่รับทั้งฉบับไม่มีประโยชน์ครับ รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ คุณต้องเป็นประเด็นไปเลยเรื่องนี้เห็นอย่างไร เรื่องนี้ว่าอย่างไร เช่นเรื่องของระบบเลือกตั้ง เรื่องนี้ว่าอย่างไร เช่น เรื่องของระบบเลือกตั้ง เรื่องของพรรคการเมือง เรื่องของกระบวนการยุติธรรม เรื่องของอะไรก็แล้วแต่ให้มันเป็นประเด็นประเด็นไป แล้วบอกสอบถามมันควรจะต้องให้มันชัดเจนประชาชนเข้าใจได้ แต่ผมคิดว่าเดี๋ยวถึงเวลาพอเสนอไปสำหรับผมรัฐธรรมนูญฉบับนี้มันจะต้องได้รับการพิจารณาไม่ใช่จาก สปช. อย่างเดียว มันจะต้องแม่น้ำ ๕ สายทั้งหมด มี สนช. ครม. แล้วก็ คสช. แน่นอน แต่ผมอยากจะเห็นรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นฉบับสุดท้าย แล้วก็ถ้าจะแก้ก็แก้กันไป ไม่ต้องไปพูดเรื่องแก้ยาก แก้ง่าย ถ้าจะแก้ก็ต้องแก้เรื่องของการที่จะสืบทอดอำนาจอะไร ผมก็พูดเสียเลย ผมเป็นคนสนับสนุนข้อเสนอของอาจารย์เชษฐาว่าผู้ที่มีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญทั้งหมดนี้ละควรจะไม่เข้ามาสมัครหรือดำรงตำแหน่งทางการเมือง ๒ ปี

ศาสตราจารย์กิตติคุณดอกเตอร์ปิยนาด บุนนาค : รวมทั้งแม่น้ำ ๕ สายด้วยหรือเปล่าคะ

นายกฤต ไกรจิตติ : แน่นอน เพราะอะไร เพราะว่าถ้าจะใช้เหตุผลว่าเพื่อขจัดการขัดกันของผลประโยชน์กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ห้ามไม่ให้เข้ามาสมัคร สปช. สนช. คสช. ครม. ไม่ได้มีส่วนร่วมหรือ

ในการยกร่างรัฐธรรมนูญใช้ใหม่ นี้ผมพูดในที่ประชุมอย่างนั้นนะครับ คือถ้าจะยกเว้นจะให้วันพรรคก็ต้องเว้นพรรคทั้งหมด ถ้าไม่ให้วันพรรคก็ไม่ให้วันพรรคทั้งหมด อันนี้คือมียึดหลักการของผมอย่างนี้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่เขาไม่รู้มาก่อน

นายกฤต ไกรจิตติ : ไม่รู้ได้อย่างไร เอาอย่างนี้กระบวนการมันเริ่มมาจากไหนมีกรรมการร่างแล้วเราก็ฟังความเห็นจากเขา ครม. คสช. สนช. สปช. แล้วพอร่างเสร็จแล้วอย่างไร แล้วก็ส่งไปให้ สปช. พิจารณา ผมก็เข้าใจ สนช. หลายท่าน สปช. หลายท่านก็คงมีความคาดหวังว่าในฐานะที่เข้ามาเสียสละทำประโยชน์ให้ประเทศชาติปฏิรูปแล้วมันก็ไม่มีความต้องการ แล้วกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแล้วทำไมมาบอกว่าเพื่อขอจัดการขัดกันแห่งประโยชน์ ก็ท่านเป็นกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ สิ่งที่ผมรับไม่ได้ ทั้งหมดผมถึงได้เป็นเสียงข้างน้อยตลอด เพราะผมยืนยันหลักการของผม ผมไม่เห็นด้วยตั้งแต่ต้นแล้วในโครงร่างรัฐธรรมนูญอะไรเหล่านี้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ก็ควรจะไปขอประชนมติประชาชน

นายกฤต ไกรจิตติ : ตอนนี้ถือว่าในการยกร่างประชาชนก็ติดตามตลอด แล้วก็อะไรที่ประชาชนเห็นว่ามันไม่เป็นไปตามความประสงค์ก็สามารถที่จะเสนอมาใน สปช. สนช. เพื่อที่จะอภิปรายหรือแปรญัตติได้อยู่แล้ว ตรงนี้อาจจะเป็นเหตุผลหนึ่งซึ่งไม่ควรจะต้องมาทำประชามติ นี่ผมมองอย่างนั้นนะครับ เพราะมันไม่มีประโยชน์ คือการที่ได้รับความเห็นชอบจาก สปช. สนช. ไปพร้อม ๆ กับที่รับฟังความคิดเห็นของประชาชนแล้วสำหรับผมประชามติมันไม่จำเป็น แต่ว่ามันอยู่ที่กระบวนการตรงนี้ว่าเราได้รับฟังความเห็นขององค์กรสถาบันและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เขารับผิดชอบอย่างเช่นกรรมการสิทธิกับผู้ตรวจการเขาไม่ได้อยากจะรวมกันเลย เขาบอกว่าอำนาจหน้าที่ บทบาทภารกิจเขาแยกกันเห็นได้ชัดก็ไปรวมเข้ามา เพราะฉะนั้นก็เป็นประเด็นซึ่งผมคิดว่าเรื่องประชามติก็น่าจะดูจากกระบวนการที่เราได้รับฟังความคิดเห็น สำหรับผมแล้วไม่จำเป็นต้องมีประชามติ ถ้ากระบวนการในการยกร่างซึ่งเราก็ถือว่าให้ประชาชนล้นมาตลอดก็น่าจะพอแล้ว แล้วประชามติแบบที่ต้นฉบับผมไม่เอาอยู่แล้ว

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เพราะอะไร

นายกฤต ไกรจิตติ : พอร่างรัฐธรรมนูญเสร็จใช้ใหม่ ก็ส่งให้ สปช. ซึ่งมีเวลา ๖๐ วัน ส่ง สปช. เสร็จก็ ครม. สนช. ตอนนี้ก็รับฟังความคิดเห็นกันก่อนเราไม่ได้ปิดบังความคิดเห็น ทุกเรื่องไม่ว่าจะเรื่องของระบบเลือกตั้งอะไรซึ่งเขามีคนวิจารณ์กันเยอะใช้ใหม่ นายกรัฐมนตรี ผู้แทน ทุกอย่างก็ชี้แจงไปหมดแล้ว เพราะฉะนั้นผมก็ถือว่าที่กรรมการทำมาตลอดที่โปร่งใสชัดเจน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ไม่มีการว่าใครสั่งให้ทำอะไรไม่มี

นายกฤต ไกรจิตติ : ไม่มีครับ การที่ผมเสนออะไรแล้วเสียงข้างมากเขาไม่เห็นด้วย ผมก็ไม่ว่าอะไร แต่ขอให้เสียงข้างน้อยทาง สปช. สนช. ก็ได้พิจารณาด้วย นี่สำคัญตรงนี้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่ทุกคนทำแบบเต็มที่

นายกฤต ไกรจิตติ : เต็มที่ ไม่มีใครมาสั่งได้นะครับ เพราะว่าผมไม่รับคำสั่งใครอยู่แล้ว แล้วก็อาจารย์วิษณุกับท่านพรเพชรเป็นคนที่ทำให้ผมมาเป็นกรรมการ เพราะว่าผมก็เคยเรียนท่านอาจารย์วิษณุและท่านพรเพชรหลายครั้ง ผมก็อยากจะเข้ามาถ้าเป็นไปได้ เพราะผมก็ตั้งใจตั้งแต่รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ แล้ว เพราะฉะนั้นก็เมื่อมีโอกาส แต่ว่าผมก็จะเรียนตรง ๆ ความฝันผมอย่างเรื่องเอกตिकासหประชาชาติสิทธิพลเมือง

สิทธิการเมืองมาบัญญัติเป็นรัฐธรรมนูญเลย หมายตราไปเลยได้ เพราะผมจะเป็นคนที่อ้างถึงกติกานี้ตลอด เวลา เรื่องสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เรื่องการศึกษา นี่มันอยู่ในนี้หมดแล้ว รัฐมีหน้าที่ที่จะต้องจัดการบริหาร จัดการเพื่อให้ประชาชนได้สิทธิและเสรีภาพตามที่บัญญัติไว้ในหมวดสิทธิเสรีภาพ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐคือ บทบัญญัติว่าด้วยหน้าที่ของรัฐ ปฏิรูปมันก็เป็น Process

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้ที่ว่าการที่เรามาสัมภาษณ์ท่านด้วยวิธีการ ประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าท่านคิดว่าเป็นอย่างไร ใช้ได้ไหมกับการบันทึกประวัติศาสตร์แบบนี้

นายกฤต ไกรจิตติ : ก็ดีนะครับ เพราะว่าจะได้เห็นว่าเป็นคนพูดไม่เหมือนคนอื่นที่อาจารย์พูด มานี้เห็นว่าเป็นไปตามขั้นตอน แต่ผมก็ให้มุมมองหนึ่ง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ก็ทำให้ภาพเรากว้างขึ้น เพราะว่าท่านก็ได้เคลียร์ ในจุดของท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องดินแดน

นายกฤต ไกรจิตติ : มันไม่ใช่แค่นั้น ผมถามอาจารย์ก่อนว่า อาจารย์เข้าใจเรื่องที่ผมบอกว่า ประเทศไทยปกครองโดยวุฒิสภาอย่างไร เรื่องการตรวจสอบถ่วงดุล ๓ อำนาจอันนี้เป็นประเด็นใหญ่เลย แม้แต่เมื่อก่อนกรรมการ ก.พ. นี้ผมก็คัดค้านไว้ว่ามันเป็นเรื่องของฝ่ายบริหาร รัฐมนตรีหรือว่านายกรัฐมนตรีเขาก็มี อำนาจในการที่จะตั้งปลัด แต่คราวนี้เราไปเอาเรื่องที่มีการแต่งตั้งโยกย้าย ข้าราชการโดยที่มองว่าไม่ได้รับความ เป็นธรรม หรือว่าเอาการเมืองเข้ามาแทรกแซง ก็เลยไปมีกรรมการโดยระบบคุณธรรมขึ้นมา แต่กรรมการแต่งตั้ง โดยระบบคุณธรรมเป็นคณะกรรมการซึ่งตั้งขึ้นโดยคำแนะนำและความยินยอมของวุฒิสภา นี้อย่างไรผมถึงบอก ว่ามันเป็นเรื่องของการก้าวก้าวอำนาจกัน บริหาร นิติบัญญัติตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการรัฐธรรมนูญควร จะเป็นผู้แทนจาก ๓ อำนาจ กลายเป็นว่ากรรมการมาจากพรรคแล้วก็โดยความเห็นชอบของวุฒิสภา นี่เป็น เรื่องใหญ่ ทุกอย่าง กกต. ป.ป.ช. แต่งตั้งโดยกรรมการนี้ มันผิดเพี้ยนไป อันนี้คือสิ่งที่ผมจะสรุปแล้วก็ให้รัฐบาลให้ คสช. ดูด้วย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อันนี้เป็นข้อเสนอแนะด้วยใช่ไหม

นายกฤต ไกรจิตติ : ใช่ครับ ที่ผมคัดค้านไว้ผมจะทำให้หมด ชัดเจนไหม ผมไม่ได้กล่าวหาว่า ร้ายใครเลยนะ กรรมการทุกท่านถ้าตั้งใจเต็มที่ ผมพูดถึงเรื่องของหลักการเรื่องของอำนาจและโครงสร้างและการ ที่จะต้องให้มีการเอาความยุติธรรมกลับมาโดยตัวที่สุดนิตเดียวพูดถึงเรื่องปรองดอง ผมก็บอกว่าสาเหตุของ ความแตกแยกคืออะไร กรรมการบางท่านบอกว่าพรรคการเมืองมันแย่งอำนาจกัน ถึงได้มาพยายามที่มาจัดระบบ เลือกลง มันไม่ใช่ มันเป็นเรื่องของประชาชน ประชาชนซึ่งเขามีความรู้สึกเขาไม่ได้รับความ เป็นธรรม พูดง่าย ๆ อย่างคดีความต่าง ๆ รวมทั้งคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ผ่านมามันก็ออกไปในทางที่เรียกว่าให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นฝ่ายผิดตลอด ผมก็พูดอย่างเรื่องของบทบัญญัติว่าด้วยการพิทักษ์รัฐธรรมนูญมาตรา ๖๘ ที่ผู้ใดพบเห็นการ กระทำซึ่งเป็นการล้มล้างการปกครองโดยไม่เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ถ้ามีสิทธิมาร้องศาล รัฐธรรมนูญเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้หยุดการกระทำเหล่านั้นได้ ที่ผ่านมาผมคิดว่าเรื่องการเมือง ๒ ขั้ว มันมีส่วนสำคัญที่ทำให้หลักการอันนั้นมันผิดเพี้ยนไป แน่แน่นอนว่าภาคประชาชนไม่ว่าจะทางฝ่ายไหนก็ตามที่ว่ามี ความเห็นที่แตกต่าง เรื่องกระบวนการในการที่จะทำให้ประเทศไทยเราปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยมีการ เดินขบวนหรือว่าทั้งฝ่ายพันธมิตร ทางฝ่าย นปช. แล้วก็ กปปส. เหล่านี้ทั้งหลายเขาก็มีวัตถุประสงค์ของเขา ซึ่ง เหมือนกันคืออยากจะทำให้ได้รับความ เป็นธรรม ฝ่ายหนึ่งพันธมิตร กปปส. อาจจะทำให้ความสำคัญกับเรื่องที่จะ

จัดการกับพวกนักการเมืองทุจริตคอร์รัปชัน แต่ว่าสุดท้ายแล้วบางครั้งคำวินิจฉัยของศาลเช่นพอพันธมิตรยิด สนามบินจริง ๆ แล้วเราก็สามารถที่จะไปขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าเป็นการกระทำที่ให้รัฐบาลโดยไม่เป็นไปตามวิธีทางประชาธิปไตย หรืออย่าง กปปส. แต่ว่าคราวนั้นก็ปรากฏว่ากลายเป็นพรรค ๓ พรรคถูกยุบ อันนี้ผมก็พูดตลอดว่าถ้าเรื่องของความยุติธรรมนอกจากกระบวนการยุติธรรมแล้วศาลรัฐธรรมนูญมันไม่ใช่ศาลการเมือง แต่ว่าถ้าเราเอาเรื่องของการถอดถอนเสร็จแล้วก็แน่นอนว่าศาลรัฐธรรมนูญก็มีอำนาจในการตีความบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มันเกือบจะเหมือนกับเอาประมวลกฎหมายวิ. อาญาเข้าไปไว้ในรัฐธรรมนูญเลย ผมก็ยึดหลักของผมว่าถ้าจะทุจริตคอร์รัปชันโน่นคุณไปฟ้องศาล ไม่ใช่ศาลรัฐธรรมนูญ ถอดถอน ตัดสิทธิอะไรเหล่านี้

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ที่ท่านพูดถูกต้องไปพัฒนากระบวนการยุติธรรมให้มันรวดเร็ว

นายกฤต ไกรจิตติ : ที่อภิปรายไม่ไว้วางใจให้รัฐบาลออกโดยกล่าวหาว่าเขาทุจริตคอร์รัปชัน เขาบอกว่าศาลยังไม่ทันรับฟ้องเลย แล้วต้องออก แล้วไปตัดสิทธิเขาอีกมันไม่ได้หรอกครับ ผมก็มองในแง่กฎหมาย แต่ว่าถ้ามองในแง่รัฐศาสตร์ ก็ศาลเข้าแทนที่จะไปแก้ที่ศาลให้ศาลเร็ว ดันเอาองค์กรอิสระขึ้นมาทำหน้าที่ศาล พูดสรุปสั้น ๆ อย่างนั้นใช้ไหมมันก็เลยเพี้ยนไปหมดเลย

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : มันเริ่มต้นอย่างนี้มันก็ไปอีก

นายกฤต ไกรจิตติ : โอเคไหมอาจารย์ชัดเจนนะครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณดอกเตอร์ปิยนดา บุณนาค : ชัดเจน คือว่าเราก็ได้ไปสัมภาษณ์ท่านตั้งแต่ บ่าย ๒ โมงครึ่งถึง ๔ โมง มากกว่าเพื่อนเลย ที่อาคารรัฐสภา ๓

นายกฤต ไกรจิตติ : ผมบอกว่าเป็นครั้งแรกที่ผมสัมภาษณ์ อะไรที่ผมแสดงความคิดเห็นไว้ อาจารย์เห็นไหมผมยึดหลักการอย่างเดียว แล้วผมเริ่มต้นด้วยว่าความที่มันวุ่นวายมันเกิดมาจากรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ จำได้ไหมว่าตอนที่ คสช. เข้ามายึดอำนาจสิ่งแรกที่ทางคณะปฏิวัติทำคืออะไร ตั้งกรมกฤษฎีการสอบเรื่องการขายหุ้นให้เทมาเส็กของท่านนายกทักษิณจำได้ไหมครับ แล้วก็มีการออกเรื่องของบริษัท กุหลาบแก้ว เพราะว่าประเด็นหนึ่งที่ทำให้คสช. ยึดอำนาจเพราะมีความเห็นว่านอกจากนายกทักษิณจะบริหารราชการแผ่นดินด้วยความไม่โปร่งใสแล้วเรื่องการขายหุ้นไทยคมให้เทมาเส็กเป็นเรื่องสำคัญ ตอนนั้นผมเป็นอธิบดีกรมสนธิสัญญา เขาก็ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อจะแก้กฎหมายประกอบธุรกิจคนต่างด้าว ซึ่งทางกระทรวงพาณิชย์ก็รับเป็นเจ้าภาพ ท่านรัฐมนตรีเกริกไกร จีระแพทย์ ผมเป็นอธิบดีสนธิสัญญา ก็ได้รับหนังสือจากคณะกรรมการกฤษฎีกาให้ขอความเห็นในการแก้กฎหมาย เมื่อก่อนผมเล่าตอนต้นว่าผมอยู่กระทรวงการต่างประเทศผมอยู่กรมสนธิสัญญา ประมาณ ๑๘ ปี และอยู่กรมเศรษฐกิจไปอีก ๑๐ ปี เสร็จแล้วนอกนั้นก็ไปเป็นทูตไปเป็นอะไร กฎหมายประกอบธุรกิจคนต่างด้าวเป็นกฎหมายซึ่งใช้สำหรับอนาคตความตกลงเปิดเสรีการค้าการลงทุนทั้งใน WTO ในอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความตกลงว่าด้วยการค้าบริการ ผมเป็นผู้อำนวยการกองสนธิสัญญา ตอนที่เราจะไปลงนามแล้วก็ให้สัตยาบันความตกลงจัดตั้ง WTO ซึ่งมันเป็นผลจากการเจรจาอบอุรุกวัย การเจรจาอบอุรุกวัยเป็นการเจรจาเพื่อเปิดตลาดเรื่องบริการ GATT ที่ตั้งมาตั้งแต่หลังสงครามโลกก็เป็นเจรจาเปิดตลาดเรื่องการค้าสินค้า โดยการที่ประเทศสมาชิกมาเจรจากันทุก ๕ ปี เพื่อจะลดมาตรการกีดกันการค้าในเรื่องภาษี แล้วก็ไม่ใช่ภาษี อันนี้สินค้านี้ Tariff โควตา แต่เรื่องบริการเป็นเรื่องซึ่งเราเองก็ไม่ค่อยเข้าใจ เรื่องการเปิดตลาดหรือเปิดเสรีธุรกิจบริการทำโดยการที่สมาชิก WTO มาเจรจากันเพื่อจะเปิดตลาดให้กับบริการหรือบริษัทของประเทศสมาชิกเข้ามาทำธุรกิจบริการ ธุรกิจบริการมันก็มี ๑๒ สาขาหลัก บริการด้านวิชาชีพ หมอ ทนายความ สถาปนิก วิศวกร บัญชี

เหล่านี้ แล้วก็มีบริการด้านการเงิน ธนาคารประกันภัย แล้วมีบริการด้านการขนส่งคมนาคม โทรคมนาคม บริการเรื่องการศึกษา เรื่องของสาธารณสุข บริการด้านการจัดจำหน่าย การก่อสร้าง ท่องเที่ยว สันทนาการ เรื่องของค้าปลีกค้าส่งคือเรื่องบริการด้านการจัดจำหน่าย ธุรกิจบริการก็เจรจาที่จะเปิดเสรีกันเปิดตลาดจะอย่างไรก็เจรจากันเพื่อที่จะลดและเลิกกฎหมายซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการที่คนต่างชาติหรือบริษัทต่างชาติจะเข้ามาขายบริการในสาขาต่าง ๆ เหล่านี้เช่นถ้าคุณจะมาเปิดธนาคารคุณก็ต้องขออนุญาตแล้วเรามีข้อจำกัดว่าคุณมาทำธุรกิจในเรื่องของการให้กู้ให้ยืม หรือเรื่องของโทรคมนาคมก็ให้บริษัทต่างชาติเข้ามาเปิดบริษัทที่จะขายบริการแบบมีเครือข่ายให้ถือหุ้นที่เปอร์เซ็นต์ธุรกิจจะไรบ้าง เพราะฉะนั้นเป็นการที่จะเจรจาเพื่อให้ National treatment กับคนชาติและคนต่างชาติที่จะมาขายบริการ National treatment หมายความว่าอย่างไร ให้สิทธิเหมือนคนชาติ ถ้าคนไทยทำธุรกิจอะไรได้ตามบัญชีกฎหมายประกอบว่าด้วยคนต่างด้าวก็ให้ต่างชาติสามารถทำได้ประเทศเดียวกับเรา โดยสามารถที่จะตั้งเงื่อนไขได้อย่างเช่นเรื่องธุรกิจค้าปลีกถ้าบริษัทต่างชาติจะมาเปิดห้างเปิดเทสโก้โลตัสก็จะต้องมาขออนุญาตก่อน แล้วรัฐบาลโดยกระทรวงพาณิชย์ก็มีสิทธิจะพิจารณาว่าจะอนุญาตหรือไม่ หรือมีเงื่อนไขอะไร แต่ที่นี้ประเด็นปัญหาที่มันเกิดขึ้นมันเกิดขึ้นมาจากกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญต่างด้าว มันถูกแก้ไขตอนสมัยรัฐบาลท่านนายทวน ท่านรองนายกฯ เป็นรัฐมนตรีพาณิชย์ สิ่งที่สำคัญที่สุดในการที่จะให้กฎหมายสามารถบังคับใช้ได้คือคำนิยามว่าใครเป็นไทย ใครเป็นต่างชาติ ตามกฎหมายคณะปฏิวัติที่ ๒๘๑ ก่อนที่จะเปลี่ยนมาเป็นกฎหมายประกอบคนต่างด้าวเขาก็ให้คำนิยามว่าคนต่างชาติหมายถึงคนที่ไม่ใช่สัญชาติไทย หรือในกรณีที่เป็นนิติบุคคลหมายถึงนิติบุคคลซึ่งจดทะเบียนในต่างประเทศ หรือนิติบุคคลซึ่งจะทะเบียนในประเทศไทย ซึ่งมีคนต่างชาติหรือคนต่างประเทถือหุ้นหรือลงทุนเกินกึ่งหนึ่งหรือมีกรรมการซึ่งมีอำนาจจัดการเกินกึ่งหนึ่งถึงแม้จะเป็นบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยแต่ถ้ามีคนต่างชาติหรือบริษัทจดทะเบียนต่างประเทศถือหุ้นมากกว่าคนไทย หรือมีกรรมการบริหารมากกว่าคนไทยต้องถือเป็นต่างชาติ ก่อนหน้านั้นก่อนที่จะแก้ ๒๑๑ มาเป็น พ.ร.บ. ประกอบคนต่างด้าวมันดู ๒ หลัก ดูว่าทั้งสัดส่วนการถือหุ้นและสัดส่วนกรรมการ เพราะกฎหมายฉบับนี้ใช้ในการควบคุมการที่ต่างชาติจะมาทำธุรกิจโดยมีว่าห้ามคนต่างด้าวประกอบธุรกิจตามบัญชีท้ายกฎหมาย เว้นแต่ได้รับอนุญาต บัญชี ๑ ก็ห้ามเด็ดขาดเช่นค้าที่ดิน หนังสือพิมพ์ บัญชี ๒ ก็ธุรกิจซึ่งมันเป็นความมั่นคงเช่นมาประกอบโรงงานอาวุธอะไร บัญชี ๓ สำคัญมากเป็นธุรกิจบริการเกือบทั้งหมด เมื่อก่อนมันก็มีทำนา ทำนา บัญชีแรก ตัดผมอะไรนี้ แล้วก็ประกันภัย นายหน้า ตัวแทนค้าปลีกค้าส่ง ทั้งหมดก่อนที่จะแก้กฎหมายตอนปี ๒๕๔๓ ถ้าคุณเป็นบริษัทต่างด้าวตามคำนิยามคือว่าถือหุ้นมากกว่าคนไทยกรรมการมากกว่าคุณต้องขออนุญาต แต่ว่าพอปี ๒๕๔๓ ไปแก้คำนิยามดูบริษัทต่างด้าว ดูเฉพาะสัดส่วนถือหุ้น ไม่ดูสัดส่วนกรรมการ เพราะฉะนั้นพวกนี้ก็เลยกลายเป็นบริษัทไทยกันหมดเทสโก้โลตัส แมคโคร คาร์ฟูร์ตามคำนิยามของความตกลงค้าบริการของ WTO มันต้องเป็นบริษัทต่างชาติ เพราะถึงแม้ถือหุ้นน้อยกว่าไทยแต่กรรมการอำนาจจัดการเป็นของต่างชาติ เพราะไปตัดเรื่อง Control ออก ดูเฉพาะถือหุ้น พวกนี้บริษัทไทยหมดเลย เวลาที่จะไปขออนุญาตเปิดสาขาอะไรใหม่ก็อันนี้ผมต่อสู้มาตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ ผมก็ไม่อยากจะทำว่ารัฐบาลไหน ที่คนไปเปิดเสรีการเงิน ไม่ควบคุมการเคลื่อนย้ายเงินทุน ให้แบงก์ชาติมาทำ Offshore banking จนกระทั่งเราเกิดวิกฤติการเงิน พูดักพุดสมัยรัฐมนตรีธารินทร์ มาเดินสายทั่วเอเชีย ผมนี่ให้ไทยเลิกควบคุมการปริวรรตเงินตรา Capital control อ้างว่าเป็นไปตาม IMF เขาบัญญัติไว้มาตรา ๘ แล้วก็ให้มาเปิดธุรกิจบริการทางการเงินเปิดแบงก์เปิดอะไรนี้ก็ไม่ให้เข้ามาตั้งบริษัทหรือธนาคารในประเทศไทยจะให้ Offshore banking แล้วให้ทำธุรกรรมสารพัดทั้งกู้ ทั้งยืม แบงก์ไทย

ก็ไปกู้ต่างชาติ แล้วมันก็เลยกู้เงินดอกเบี้ยถูกเอามาปล่อยต่อดอกเบี้ยแพง แล้วมันก็เอามาทำโครงการสร้างคอนโด เอาไปปั่นหุ้นซื้อที่ดิน เพราะค่านิยามบริษัทต่างชาติมันดูเฉพาะสัดส่วนถือหุ้นไม่ดูสัดส่วนกรรมการ พวกนี้เป็นบริษัทไทยหมด ขอโทษทีครับ มันก็ไปซื้อที่ซื้อทางใต้ไซ้ใหม่ ผมก็พอไปเป็นกรรมการแก้กฎหมายต่างดาวผมก็บอกอันแรกเลยค่านิยามนี้จะต้องแก้โดยเติมดูเรื่องกรรมการอำนาจจัดการเข้าไปด้วย เพราะว่าผมเป็นคนดูแลกฎหมายฉบับนี้ตอนที่เราจะไปเป็นสัตยาบันความตกลงค้าบริการ เพราะตามหลักของกฎหมายสนธิสัญญาอย่างที่พูดแล้วเมื่อไหร่กฎหมายภายในของเรามันต้องสอดคล้องกับสนธิสัญญาทั้งเรื่องค่านิยาม ทั้งเรื่องของอะไรก็แล้วแต่ จนบัดนี้ก็ยังไม่ได้รับการแก้ไข เพราะว่าผมตอนนั้นก็เรียน วปอ. แล้วก็เพื่อนผมที่อยู่ใน สนช. ที่เป็นทหาร รวมทั้งคุณคำณูณ สิทธิสมาน ด้วยไปเป็นกรรมการเสียงข้างน้อยในคณะกรรมการที่จะมาแก้ไขกฎหมาย ท่านรัฐมนตรีเกริกไกรท่านเป็นประธาน แล้วก็มืออย่างเราก็เรียกได้ว่าเป็นผู้แทนจากภาคธุรกิจแน่นอนว่าพวกบริษัทต่างชาติพอจะแก้ค่านิยามให้เติมเรื่องอำนาจจัดการเข้าไปแล้วมันกลายเป็นต่างชาติ มันมาไว้อย่างใหญ่เลย ญี่ปุ่น พวก EU บอกนี่ถ้าคุณแก้ค่านิยาม แล้วก็เติมเรื่อง Control เรื่องอำนาจจัดการเข้าไปแล้วกลายเป็นต่างชาติเราจะถอนทุนหมดเราจะไม่อยู่แล้วเมืองไทย เราจะไปลงทุนที่โน่นที่นี้ แต่ผมก็ไปผลักดัน ผม คุณคำณูณ แล้วก็พรรคไทยโพสต์เป็นกรรมการเสียงข้างน้อยที่ผมเสนอบอกว่าควรจะแก้ตามที่กฤษฎีกาเสนอคือให้ดูเรื่องอำนาจจัดการเข้าไปด้วยในค่านิยาม ผมเป็นเสียงข้างน้อยตลอด เพราะว่าเรามันคนยึดหลักการ ก็โหวตกันในที่ประชุม สนช. ผมก็ไปบอกคุณคำณูณ ผมคงจะไปร่วมอภิปรายไม่ได้เพราะผมเป็นอธิบดีกรมสนธิสัญญา รัฐบาลเขามีนโยบายว่าจะไม่ไปแก้โดยไปเติมเรื่องอำนาจจัดการ เพราะว่าพวกบริษัทต่างชาติมาข่มขู่ว่าถ้ามันเป็นต่างชาติมันจะถอนกันหมด คุณคำณูณก็ไปพูดแทนก็แล้วกัน คุณคำณูณสุดยอด บอกนี่กฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายสำคัญที่สุด เป็นกฎหมายที่เป็นเรื่องของอธิปไตยของชาติเลย เพราะว่าการที่จะเป็นคนไทยหรือต่างชาติมันต่างกันอย่างไร ถ้าคุณเป็นคนไทยคุณได้สิทธิทุกอย่างเหมือนของคนไทย แต่คุณเป็นต่างชาติคุณจะมาทำอะไรคุณก็ต้องมาขออนุญาต คราวนี้ค่านิยามคนต่างดาวมันไม่ได้มีเฉพาะเรื่องคนธรรมดา แต่เรื่องนิติบุคคลถ้าเราไม่แก้ค่านิยามบริษัทต่างชาติให้เป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศแล้วดูเรื่อง Control ด้วย ไม่ได้ดูเรื่องนั้นอย่างเดียว พวกนี้มันก็กลายเป็นบริษัทไทยหมดไซ้ใหม่ เราก็อธิปไตยหมด แล้วบรรดาท่านที่เป็นสมาชิก สนช. ที่เป็นทหาร เรื่องนี้สำคัญยิ่งกว่าอะไรทั้งสิ้น เพราะว่ากฎหมายที่ดินก็ใช้ค่านิยามนี้ คนไทยที่จะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินได้ห้ามซื้อขายที่ดิน พอมาจดทะเบียนเป็นบริษัทแล้วมันดูเฉพาะสัดส่วนถือหุ้นไม่ดูสัดส่วนกรรมการแล้วมันเป็นบริษัทไทยนี่อย่างไรบริษัทต่างชาติถึงได้มาซื้อที่ดินไปหมดที่สมุย จังหวัดภูเก็ต เป็นอย่างนี้ไซ้ใหม่ครับ ที่นี้กลับมาเรื่องของค่าปลีก

ศาสตราจารย์กิตติคุณดอกเตอร์ปิยนาด บุนนาค : เมื่อกี้คือรัฐบาลนายชวน

นายกฤต ไกรจิตติ : ใช้นั่นละ ท่านศุภชัยนั่นละ ผมไปเถียงกับท่านตลอดเลยตอนที่ผมจะไปเป็นกรรมการผมบอกไม่ได้ครับ เรื่องนี้ไปตัดออกไม่ได้เรื่องของอำนาจจัดการ เพราะผมก็เอาเอกสารไปเลยตามความตกลงค้าบริการ WTO แล้วความตกลงลงทุนด้วย ที่เราไปทำกับอาเซียนอะไรนี่ Investment agreement ก็นิยามคำว่าผู้ลงทุนของประเทศสมาชิกกรณีเป็นนิติบุคคลหมายถึงบริษัทที่จดทะเบียนในต่างประเทศหรือที่เข้ามาจดทะเบียนในประเทศที่มีคนต่างชาติถือหุ้นหรือลงทุน เพราะฉะนั้นกฎหมายมันต้องฟังสุดท้ายแล้ววันนั้นก็อภิปรายกันเสร็จผมก็ไปบอกเพื่อน ๆ ผม สนช. บรรดาท่านทหารทั้งหลายหลายคนก็ยังเป็นคสช. อยู่ ผมเรียน วปอ. บอกช่วยสนับสนุนเสียงข้างน้อยด้วย ปรากฏว่าโหวตกันมาปรากฏว่าให้แก้ค่านิยามให้

เดิมเรื่องดูแลเรื่องสัดส่วนกรรมการ อำนาจจัดการเข้าไปด้วย ท่านรัฐมนตรีเกริกไกรท่านซอกตอกใจมากเลย ไปถามคุณปรกรณ์ฝ่ายเลขา ก็ปรากฏว่าอาจารย์บวรศักดิ์บอกว่าเรื่องค่านियามมันก็ยังไม่ชัดเจนอยู่ เรื่องของอำนาจในการควบคุมกิจการที่บอกว่าเรื่องของกรรมการเสี่ยงข้างมากเป็นต่างชาติ หรือมีอำนาจในการควบคุมกิจการ

ศาสตราจารย์กิตติคุณดอกเตอร์ปิยนาค บุณนาค : รัฐธรรมนูญฉบับนี้ใช้ใหม่คะ

นายกฤต ไกรจิตติ : อันนี้ผมพูดถึงพระราชบัญญัติประกอบด้วยคนต่างด้าวที่เสนอตอนที่ สนช. ปี ๒๕๕๐ ก็ท่านอาจารย์บวรศักดิ์ท่านก็บอกว่ามันยังไม่ชัดเจน เดี่ยวถ้าออกไปแล้วเดี๋ยวบริษัทต่างชาติเขา จะตกใจกัน ขอให้คณะกรรมการเอากลับไปพิจารณาอีกทีหนึ่งให้มันชัดเจน ที่ประชุมก็เลยมีมติให้ถอนออกไป ก่อน เสร็จแล้วก็กลับไปพิจารณา ความจริงแล้วมันครบหมดทุกอย่างเพราะว่ากฤษฎีกาเขาก็ลอกค่านियามตาม ความตกลงค้าบริการ WTO มาตรา ๑๘ มาเลย โอนเอา Control พุดง่าย ๆ ก็พอดีหมดวาระ สนช. กฎหมายก็ เลยค้างเมื่อตอนที่ สนช. ชุดใหม่จำได้ไหม จะแก้อีกแล้ว พวกหอการค้าอะไรออกมา นี่ถ้าเกิดจะมาแก้กฎหมาย ต่างด้าวเรื่องค่านियามเดี๋ยวเราจะถอนทุนหมด ผมตอนที่ เป็นอธิบดีสนธิสัญญาผมก็ไปเสนอแก้ในฐานะที่เป็น อธิบดีมันต้องแก้กฎหมายให้มันสอดคล้องกับความตกลง WTO ทูตญี่ปุ่นส่งลูกน้องมาหาผมที่กรม ได้ทราบ ว่า ท่านอธิบดีพยายามที่จะให้มีการแก้ค่านियามให้เต็มเรื่องของอำนาจจัดการเรื่องกรรมการเข้าไปด้วย ผมอยากจะ ขอให้ข้อคิดเห็นว่าถ้าแก้ค่านियามแล้วก็บริษัทต่างชาติที่มาอยู่ในประเทศไทยกลายเป็นต่างชาติเราคงจะต้องถอน ย้ายฐานไปอยู่ประเทศอื่นนะ ผมเตรียมไว้แล้ว ผมก็ให้ท่านผู้แทนของท่านทูตญี่ปุ่น มากัน ๓ คนเลย หอการค้า อะไร เมื่อปีที่แล้วนี้เองรัฐบาลญี่ปุ่นได้เสนอให้สภาใดแก้ค่านियามพระราชบัญญัติต่างชาติ ซึ่งก่อนหน้านั้นดูว่า บริษัทที่เข้ามาทำธุรกิจในญี่ปุ่นโดยเฉพาะสัดส่วนการถือหุ้น ไม่ดูเรื่องของสัดส่วนกรรมการ แล้วก็ให้ถือว่ามีสิทธิ เหมือนกับบริษัทญี่ปุ่น แต่ว่าทางรัฐบาลญี่ปุ่นเห็นว่าดูเฉพาะสัดส่วนถือหุ้นมันไม่พอ มันต้องดูเรื่อง Control ด้วย รัฐบาลญี่ปุ่นถึงได้เสนอให้สภาใดแก้ค่านियามให้เต็มเรื่องสัดส่วนกรรมการเข้าไปด้วย ท่านมาบอกว่าเราจะแก้ กฎหมายของเราให้เหมือนของท่านแล้วบอกว่าเราก็คงกันการลงทุน การขีด WTO ท่านไปดูนะครับ แล้วผมขอ เรียนท่านว่าให้ไปรายงานไปถึงท่านนายกโคะอิซุมิเลยว่ารัฐบาลไทยจะแก้กฎหมายฉบับนี้ให้มันสอดคล้องกับ WTO แล้วก็ให้เหมือนกับค่านियามของตนเอง แล้วขอโทษความตกลง JTEPA Japan Thai Economic Partnership FTA Thai Japan เราก็คงใช้ค่านियามนี้ว่าใครเป็นบริษัทต่างชาติ ถ้าญี่ปุ่นมาทำธุรกิจในประเทศไทย แล้วก็คนญี่ปุ่นหรือบริษัทญี่ปุ่นโอนเอา Control บริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทยก็ต้องถือว่าเป็นบริษัทญี่ปุ่น ถ้าคุณไม่ให้เราแก้กฎหมายฉบับนี้ไม่ดูเรื่องอำนาจจัดการด้วยที่ไปทำสัญญากับญี่ปุ่นก็ไม่มีประโยชน์เลยทุกคนได้ เหมือนกันหมดใครที่มันเข้ามาลงทุนแล้วมาถือหุ้น ๔๙ เปอร์เซ็นต์ มันก็ได้สิทธิเหมือนคนไทยแล้ว สรุปก็คือว่า ญี่ปุ่นก็เป็นผู้ลงทุนในภาคอุตสาหกรรมรถยนต์เรื่องการผลิต แต่เรื่องบริการก็คือการจัดจำหน่ายที่ผ่านมา กฎหมายถ้าค่านियามมันดูเรื่อง Control ด้วยเขาก็ต้องไปขออนุญาตตามกฎหมายประกอบธุรกิจคนต่างด้าวถูก ไหม พอจะแก้ค่านियามให้ดูเรื่อง Control มันกลายเป็นต่างชาติคราวนี้สุดท้ายเมื่อกี้ถามเรื่องค่าปลีก เมื่อปี ๒๕๔๓ วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งที่สวนจิตรลดา แล้วก็รัฐบาล ท่านนายกชวนก็เข้าเฝ้า ความตอนหนึ่งในพระราชกระแสท่านรับสั่งว่าอีก ๒ ปี เราจะเป็น WTO ท่านรัฐมนตรี บอกให้เราต้องค้า ท่านพูดกับดร.ศุภชัยที่นั่งอยู่แถวหน้า ค่าเสรีนี้แยเราเสียเปรียบ ท่านต้องบอกหน่อยบอกให้ ประชาชนเข้าใจหน่อยว่าทำอย่างไรจะดี ไม่อย่างนั้นเราเสียเปรียบต่างชาติ พระเจ้าอยู่หัวท่านรับสั่งตรงนี้

เพราะว่ามีสมาคมค้าปลีกอะไรคงไปถวายฎีกา ตอนนั้นท่านศุภชัยท่านก็หาเสียงแล้วก็จะไปเป็นเลขา WTO ไซ้ใหม่ ความจริงผมเองกับท่านอธิบดีกอร์ปศักดิ์เป็นคนหาเสียงให้ แล้วก็สุดท้ายแล้วก็ไปให้แบ่งกัน ๒ Term ให้เป็นก่อนแล้ว ดร.ศุภชัยเป็น หลังจากนั้นในฐานะที่ผมเป็นผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศดูแลเรื่องความตกลง WTO เป็นกรรมการก็ได้รับเชิญจากกระทรวงพาณิชย์ท่านปลัดเกริกไกรท่านก็เชิญคณะทำงาน คณะกรรมการดูแลความตกลง WTO ก็มาทั้งหมดทุกกระทรวงตอนนั้นจำได้ท่านอธิบดีบุญทิพา สิมะสกุล อธิบดีกรมเจรจา ท่านปลัดเกริกไกรท่านก็บอกที่เชิญประชุมวันนี้เพราะว่าท่านรัฐมนตรีศุภชัยท่านสั่งมาบอกว่าวันก่อนนี้ที่ไปเฝ้าพระเจ้าอยู่หัวท่านมีพระราชกระแสมาว่าประชาชนไม่เข้าใจเรื่องของการเปิดเสรี เพราะฉะนั้นเดี๋ยวผมตั้งคณะทำงานขึ้นมาออกไปชี้แจงให้ทั่วประเทศเลยว่าทำไมเราถึงต้องไปเจรจา ทำไมถึงต้องเปิดเสรี แล้วก็ทำไมเราถึงต้องให้บริษัทต่างชาติเข้ามาทำ ถ้าใครที่เขาต่อต้านเทสโก้โลตัสอะไรก็ให้เขามาฟังด้วย ดูสิว่าทำไมเราเปิดเสรีแล้วมันทำให้เราได้สินค้าราคาส่งออก เสรีแล้วคณะกรรมการทุกท่านช่วยกันไปช่วยชี้แจงด้วย ท่านปลัดครับ ผมขอให้ข้อคิดเห็นครับ ผมก็ขออ่านหนังสือพิมพ์ที่พระราชกระแสของพระเจ้าอยู่หัวท่านรับสั่งว่าอีก ๒ ปีท่านรัฐมนตรีจะไปเป็น WTO ท่านบอกให้เราต้องค้า ค่าเสรีนี้แย่มากเสียเปรียบ ท่านต้องบอกหน่อยบอกให้ประชาชนเข้าใจหน่อยว่าทำอะไรจะดี ไมเช่นนั้นเราจะเสียเปรียบต่างชาติ ที่พระเจ้าอยู่หัวท่านมีพระราชกระแสคือมาให้ชี้แจงว่าเปิดเสรีอย่างไรถึงจะดี แต่ที่ท่านประธานได้บอกให้ท่านอธิบดีและพวกเราไปชี้แจงคือชี้แจงว่าเปิดเสรีดีอย่างไร ไม่ใช่เปิดอย่างไรจะดี ท่านปลัดเกริกไกรท่านก็ คือผมเองผมก็ถือว่าเป็นลูกหลานกระทรวงพาณิชย์คุณน้าผมท่านปลัดพจน์ อิศรเสนา เข้าใจว่าคงได้ยินชื่อ ผมว่าท่านเป็นปูชนียบุคคลของกระทรวงพาณิชย์เลย แล้วท่านเป็นคนี่เจรจาความตกลง WTO มาตลอด คุณเกริกไกรบอกว่าทำไมก็ที่นี่ท่านรัฐมนตรีท่านก็บอกมาอย่างนี้แล้วอย่างไร แล้วคุณกฤตเห็นว่าเปิดเสรีอย่างไรมันจะดี ก็เปิดเสรีตามที่เราไปตกลงไว้ในความตกลง WTO ครับ เปิดเสรีเรื่องค้าสินค้าก็ค่อย ๆ ลด เลิกภาษีโควตา เปิดเสรีเรื่องบริการก็ค่อย ๆ ลด เลิกมาตรการที่เป็นข้อจำกัดให้คนต่างชาติ บริษัทต่างชาติมาทำธุรกิจบริการ ก็เป็นแบบ Progressive ค่อยเป็นค่อยไป แล้วถ้าเปิดตลาดไปแล้วสินค้าเข้ามาแล้วเราตลาดภายในเราเสียหายเราก็ขึ้นภาษี Safeguard เรื่องบริการถ้าเปิดให้ต่างชาติเข้ามาทำธุรกิจบริการแล้ว แล้วค้าปลีกอะไรของเราสู้ไม่ได้ล้มหายตายจากไป ก็หยุดไม่ให้เขาเพิ่มเติม แล้วประเทศกำลังพัฒนาเราก็มีสิทธิพิเศษ Special and differential treatment ในการที่เราจะเปิดตลาดช้ากว่า น้อยกว่า แล้วประเทศพัฒนาแล้วก็ต้องเปิดตลาดให้เรามากกว่า เร็วกว่า นี่เปิดเสรีจะให้ดีต้องอย่างนี้ สำคัญที่สุดคือว่าที่เรามาเจรจาเปิดเสรีการค้า การลงทุน ไม่ใช่เพียงแต่ว่าจะได้มาแข่งขันกันเรื่องว่าใคร แต่สุดท้ายสำคัญที่สุดมันเป็นไปได้เพื่อการพัฒนา ผมก็ลุกขึ้นบรรยายเลยที่หลักการวัตถุประสงค์ของการมาเจรจา ๑. เพื่อให้มีการจ้างงาน เพื่อให้มีการผลิตทั้งสินค้า ทั้งบริการ เพื่อให้มีการได้เงิน มีการเคลื่อนย้ายผู้คน ทั้งหมดนี้ไปเพื่อให้มีการพัฒนาทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นถ้าเราเปิดเสรีไปแล้วเราเสียเปรียบเราสู้ไม่ได้ เราก็ควรจะตั้งสำคัญที่สุดกฎหมายประกอบว่าด้วยคนต่างด้าว ผมก็เลยอัดเข้าไปนี่ละครับอาจารย์ เพราะฉะนั้นเดี๋ยวขอ e-Mail จะได้ส่งไปให้ที่ผมขอแก้กฎหมายประกอบนี้คือกฎหมายที่สำคัญที่สุด ผมบอกบัณฑิต พวก NGO ที่มาเติมสัญญาผลกระทบกว้างขวาง คุณไปดูแก้กฎหมายประกอบธุรกิจคนต่างด้าวเสียดีกว่า นั่นละ เวลารัฐบาลจะแก้กฎหมายอะไรไม่บอกประชาชน

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ธรา : เขาก็เอาเรื่องของทุนมาเป็นตัวประกัน

นายกฤต ไกรจิตติ : แล้วดูรัฐธรรมนูญหลายมาตรา เราจะต้องมีมาตรการในการป้องกันการผูกขาด ตัดตอน ต้องมีการเยียวยา ขอโทษที่ เราไม่ได้ใช้ความตกลงของเราให้เป็นประโยชน์เลย เราเปิดให้เขา

ข้างเดียว ที่มันร้ายที่สุดคือเปิดเสรีเรื่องบริการ โดยที่คำนิยามไม่มีเรื่องอำนาจจัดการ มันก็เป็นไทยหมดแล้ว ผมไปถึงนครเจนีวาผมก็จะเล่าให้ฟังว่ากรรมการที่แก้กฎหมายก็มีคุณประมนต์ สุธีวงศ์ ซึ่งเป็นประธาน แล้วท่านก็มีที่ท่าว่าก็ไม่อยากจะให้แก้เพราะแก้แล้วเดี๋ยวต่างชาติมันก็มาข่มขู่กัน

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วถ้าสมมุติว่าต่างชาติทำถ้าเขาทำจริงนี้เสียหายไหม เขาจะทำจริงไหม

นายกฤต ไกรจิตติ : ไม่ไปหรอก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เกรงทำไม ก็เขาลงทุนเต็มที่แล้วได้ประโยชน์

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วเขาจะย้ายฐานไปได้อย่างไร

นายกฤต ไกรจิตติ : ก็ไม่ว่าอะไรที่มันมาข่มขู่เรา พูดจริง ๆ วันที่บางกอกโพสต์ลงแล้วว่านายเดบิต ไลแมน ออกแถลงการณ์ถึงรัฐบาลบอกถ้าแก้คำนิยาม ผมก็บอกว่ากี่เราแก้คำนิยามของเราให้มันเหมือนของ You สหรัฐเองคำนิยามบริษัทต่างชาติมันก็โอนเอา Control ด้วย มันไม่ได้ดูเฉพาะ Ownership ของไทยนะครับ ของเราพูดถึงเรื่องของเขาเสื่กจริง ๆ แล้วมันต้องดูถือหุ้นขึ้นไปทุกลำดับเลย ไหน ๆ เล่าให้ฟังแล้ว นิยามต่างดาว ๔๘/๕๑นี้ตามพระราชบัญญัติประกอบว่าด้วยคนต่างดาว ๑. บริษัทต่างดาวหมายถึงบริษัทจดทะเบียนในต่างประเทศ ๒. บริษัทซึ่งจดทะเบียนในประเทศไทย ซึ่งมีคนต่างชาติหรือจดทะเบียนหรือลงทุนเกินกึ่งหนึ่ง เพราะฉะนั้นแล้วถ้าคุณจะเป็นบริษัทไทยก็หมายความว่าต้องมีไทยถือหุ้น ๕๑ ต่างชาติ ๔๙ ที่ขายหุ้นเขาเสื่กไปก็จะมีบริษัททุกหลายแก้วซึ่งเป็นบริษัทไทย

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ไทยแท้ไหมคะ

นายกฤต ไกรจิตติ : ก็ตามคำนิยาม โอเคนะ บริษัทไทย ๕๑/๔๙ หมายความว่าอย่างไร หมายความว่าหุ้นต่างชาติมันก็เข้ามาแทรกอยู่ใน ๕๑ เปอร์เซ็นต์อันนี้ด้วยถูกไหม รวมกันแล้วมันเท่าไร แล้วดูเฉพาะสัดส่วนถือหุ้น ไม่ดูเรื่องกรรมการ เรื่อง Control ซึ่งตามคำนิยามของความตกลง WTO คำนิยามที่ใช้ในความตกลง FTA ทุกฉบับ จูลี เพอร์ซันออฟ อานาเมมเบอร์ หมายถึง ๑. จดทะเบียนในประเทศสมาชิกอื่นเดี่ยว ซับพลาย เซอร์วิส ชูว์คอมเมซเซอร์ เพรสเซน กฎหมายโทรคมนาคมมาตรา ๘ พ.ร.บ. ธุรกิจโทรคมนาคม ผู้ที่จะมีสิทธิประกอบธุรกิจโทรคมนาคมแบบเครือข่ายในประเทศต้องไม่เป็นบริษัทต่างดาวตามคำนิยามก่อนหน้านั้นก่อนปี ๒๕๔๗ พ.ร.บ. ประกอบธุรกิจโทรคมนาคมผู้ที่จะมีสิทธิประกอบธุรกิจโทรคมนาคมแบบเครือข่าย ๑. ต้องเป็นบริษัทไทย ๒. คนไทยต้องถือหุ้น ๗๐ เปอร์เซ็นต์ แล้วก็มีการและผู้จัดการที่เป็นคนไทย ๑ ใน ๓ แก่ตอนสมัยรัฐบาลนายกทักษิณนี่ละ ให้ต่างชาติเข้ามาถือหุ้นได้ถึง ๔๙ ไซ้ใหม่ แล้วไปตัดเรื่องกรรมการผู้จัดการต้องเป็นคนไทย ๗๐ เปอร์เซ็นต์ดูเฉพาะถือหุ้น เพราะฉะนั้นพวกนี้ที่เทเลนอร์อะไรสารพัดนี่ละ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ก็สู้ตลอด

นายกฤต ไกรจิตติ : สู้ตลอด แล้วเป็นเสียงข้างน้อยตลอด

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แต่ก็ยังดีนะคะ เป็นจุดยืนอย่างน้อยเราก้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง

นายกฤต ไกรจิตติ : ผมก็บอกคุณค่านูณ เราก็ร่วมต่อสู้กันมา เพราะนี่มันก็ยังไม่ได้แก้ทุกวันนี้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : รัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็เหมือนกัน

นายกฤต ไกรจิตติ : รัฐธรรมนูญฉบับนี้หรือจะมาวุ่นอยู่กับเรื่องสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงสิทธิกว้างขวาง ขอโทษนะครับ นี่เราแก้กฎหมายของเราไปแล้วทั้ง ๆ ที่ตามสนธิสัญญาเรามีสิทธิที่จะเรียกว่าไม่อนุญาต หรือต้องมาขออนุญาต เดี่ยวผมต้องกรอกอันนี้ใช้ไหม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วอย่างเรื่อง CP ละคะ

นายกฤต ไกรจิตติ : ผมมีความเห็นที่แตกต่าง ผมตีใจวันที่ CP เขาซื้อเทสโก้ เพราะตราบได้ถ้าเป็นของไทยเต็มที่เลย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : คือในประเด็นนั้นเห็นด้วย ตีใจ

นายกฤต ไกรจิตติ : คราวนี้มาเรื่องของการผูกขาดผูกขาดนี้ผมก็อภิปรายในกรรมาธิการ มีพระราชบัญญัติเรื่องการแข่งขันทางการค้า ซึ่งมันไม่เคยสามารถที่จะบังคับได้เลย อันนี้ไม่ใช่เรื่องแปลก แล้วก็กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคมีการอภิปรายกันราคาค่ารักษาพยาบาลแพงมาก ในเรื่องการศึกษาโรงเรียนมหาวิทยาลัย ผมก็บอกนี่มันเรื่องของบริการด้านการศึกษาสาธารณสุขนี่เป็น Services sector ที่เป็น Business คือว่าเรื่องของชีวิตจ่ายไม่อัน แต่สำคัญคือการที่เราไปเปิดให้บริษัทต่างชาติเข้ามาครอบงำหรือว่าควบคุมกิจการเมื่อก่อนนี่สิงคโปร์มาซื้อโรงพยาบาลกรุงเทพ โรงพยาบาลพญาไท แต่ตอนนี้ผมก็มีความยินดีที่บริษัทไทยเราเพราะแน่นอนว่าหมออะไรของเราก็เก่ง แต่คราวนี้เรื่องของราคามันต้องอย่างนี้ สมาคมคุ้มครองผู้บริโภคจะต้องทำงานให้ได้ แต่ว่าสำหรับผมผมเป็นคนที่ว่าถ้าเป็นของไทยแล้วถ้าเขาจัดได้ดีโอเค แต่เรื่องราคาค่ารักษาพยาบาลรวมถึงเรื่องของประกันสุขภาพ ๓๐ บาททุกโรคมันต้องเอามาประกอบกันแน่นอนว่าถ้าคุณไม่มีสตางค์คุณก็คงไปโรงพยาบาลของรัฐ แต่ถ้าคุณเป็นเศรษฐีรู้ไหมสมมติเวชนีย์ปุ่่นก็ซื้อไปหมด นี่ถือเป็นธุรกิจบริการข้ามชาติ สิงคโปร์มันก็ซื้อหมด แสนสิริธุรกิจก่อสร้างคอนโด เพราะอะไร เพราะนี่ละกฎหมายประกอบธุรกิจคนต่างด้าวนี้ละ จริง ๆ มันไม่ใช่บริษัทไทย ถ้ากรรมการผู้จัดการเป็นต่างชาติมากกว่าถือหุ้นมันก็ถือหุ้น อันนี้ผมถามอาจารย์ ผมถามหลายคน อาจารย์ไปเทสโก้โลตัส แมคโคร คาร์ฟูร์ อาจารย์ไปซื้ออะไร

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ไม่ค่อยได้ไป

นายกฤต ไกรจิตติ : ไม่เคยมีใครตอบผมว่าไปซื้อบริการเลย มีแต่ไปซื้อสินค้าเขาขายของที่ทำในเมืองไทยใช้ไหมครับ แต่เขาขายบริการด้านการจัดจำหน่าย นี่ละคือความที่ไม่เข้าใจ เทสโก้อยู่อังกฤษมันโดนฟ้องคดีแอนโทคอมเมทิดิชั่น ลอว์ หลายคดีเลยมาอยู่เมืองไทยมันผูกขาดหมดทั้งประเทศ ผมถึงได้มีความยินดีที่ CP ซื้อมา 7-eleven ถ้าเป็น Franchise มันไม่มีใครมอง กระทรวงพาณิชย์ผมไม่อยากจะพูด กรมที่ผมคิดว่าสำคัญที่สุดของกระทรวงพาณิชย์กรมส่งเสริมการส่งออก กรมที่ห่วยที่สุดคือกรมเจรจา เจรจาไม่รู้เรื่องเลยเปิดเสรีหมดทุกอย่าง บอกตั้งหลายทีแล้ว ปลัดชุดที่มาเป็นคนไปตอนที่ผมเป็นผู้อำนวยการกองสนธิสัญญาผมเป็นคนดูแลเรื่องกฎหมายที่จะอนุวัติการความตกลง WTO ทุกฉบับผมเป็นหัวหน้าคณะทำงาน นี่อย่างไรไม่มีใครพูดเรื่องกฎหมายเลย มีแต่นักรัฐศาสตร์ นี่ผมถามอาจารย์สุจิต บุญบงการ ถามคุณจรรยา บอกผมไม่เข้าใจว่าศาลรัฐธรรมนูญทำไมต้องมีผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านรัฐศาสตร์อะไร ศาลนะครับ ต้องเป็นผู้พิพากษา เป็นนักกฎหมายอะไรกัน นักรัฐศาสตร์เขาไปทำอะไร ผมเคยตั้งคำถาม ตอนแรกศาลรัฐธรรมนูญมี ๑๕ คน คดีชุกหุน ภาคแรกอาจารย์จำได้ใช้ไหม อันนั้นมันผิดตั้งแต่ตรงนั้น ทำไมคือคุณเอาเรื่องปกปิดทรัพย์สินไปอยู่เป็นบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ อันนี้มันต้องอยู่ในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ แล้วก็ถ้าใครก็ตามถูกกล่าวหาว่าปกปิดทรัพย์สินโน่นคุณไปฟ้องศาล ไม่ใช่ไปฟ้องศาลรัฐธรรมนูญคดีชุกหุนจำได้ไหม ๑๕ คนตุลาการ สืบพยานเลย ใต้สวนกันว่า

ทักษิณมีทรัพย์สินอยู่ที่เคแมนเอาเอกสารพยานไปเป็นค้ำรถ ศาลรัฐธรรมนูญกลายเป็นศาลอาญา แล้วถึงเวลาโหวตครับ ผมเลยสงสัยว่าอะไรศาลอะไรมันโหวตกันด้วย นั้นรัฐศาสตร์มันคงไปให้ความเห็นว่าถ้าเกิดว่านายทักษิณผิดก็ให้เลือกตั้งไปแล้วก็ต้องเลือกใหม่หรืออย่างไร ก็เลยโหวต นี่มันผิดตั้งแต่รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ สิ่งที่ทำให้วิบัติ เรื่องควรจะไปศาลต้นมาให้ศาลรัฐธรรมนูญมันถึงมั่วมาตลอด มั่วมาจนทุกวันนี้ ผมดีใจมากที่ได้เล่าให้อาจารย์ฟังนะครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ขอขอบคุณท่านมากที่ได้กรุณาสละเวลามาให้สัมภาษณ์เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ในวันนี้ค่ะ

๒.๒ บทสัมภาษณ์คณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญสัดส่วน คณะรัฐมนตรี

๑) ศาสตราจารย์เกียรติคุณนายแพทย์ กระแส ชนะวงศ์

รองประธานกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญ คนที่หนึ่ง

วันอังคารที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องทำงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : วันนี้คณะอนุกรรมการบันทึก
เจตนาารมณ์รัฐธรรมนูญและจัดทำจดหมายเหตุการยกย่องรัฐธรรมนูญ
ในโครงการประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าได้มาเรียนสัมภาษณ์ ศาสตราจารย์
เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ ซึ่งท่านเป็นรองประธานกรรมการ
การยกย่องรัฐธรรมนูญ ซึ่งเราจะได้มีการจดประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าร่วมกับ
เจตนาารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่อยู่ในรัฐธรรมนูญ เพื่อเก็บเป็นบันทึกพุดถึงเบื้องหลังการจัดทำรัฐธรรมนูญแล้วก็
เหตุการณ์ในการจัดทำรัฐธรรมนูญ อันดับแรกดิฉันจะขอเรียนถามท่านว่า ท่านเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการ
ร่างรัฐธรรมนูญมาก่อนหรือไม่ อย่างไรคะ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : คำถามนี้ก็ดี เพราะว่าการที่จะมา
เป็นกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญคงจะต้องมีพื้นฐานบ้าง บังเอิญผมเคยเกี่ยวข้องกับการร่างรัฐธรรมนูญในฐานะ
กรรมการในสมัยหลังเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม สภานิติบัญญัติแห่งชาตินั้นที่ ๑๗

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ท่านได้อันดับ ๕

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : ๑๗ หมายความว่า รัฐธรรมนูญปี
๒๕๑๗ เขาเรียกรัฐธรรมนูญ ๑๗ แล้วต่อมาอีกรัฐธรรมนูญ ๒๑ สมัยท่านเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ผมก็เป็น
กรรมการคนหนึ่งตอนนั้นเป็นหัวหน้าพรรคพลังใหม่ แต่อย่างไรก็ตามตอนนั้นผมสารภาพว่าก็ยังอายุน้อย
ประสบการณ์ต่าง ๆ ก็อาจจะทั่ว ๆ ไปก็ได้เรียนรู้จากผู้หลักผู้ใหญ่ อาจารย์ศีกฤทธิ์ ปราโมช อาจารย์เสนีย์ ปราโมช
หรือดอกเตอร์หลายท่านที่เกี่ยวข้องก็เป็นคนเก่งเราก็ได้นั่งฟัง แต่คราวนี้ก็แตกต่างไปหน่อยเพราะว่าได้ผ่านการ
ทำงานประสบการณ์ทางการเมือง ในการเรียนการสอนมา ก็ถือว่าเป็นผู้อาวุโสเพราะฉะนั้นแตกต่างจากคราวก่อน

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วจากประสบการณ์ที่ผ่านมามีท่านได้นำประสบการณ์ดังกล่าวนี้
มาใช้ในฐานะที่เป็นคณะกรรมการการยกย่องเลยอย่างไรบ้างคะ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : ผมก็ได้ใช้ประสบการณ์เชิงปฏิบัติ
มาเกี่ยวข้องกับการยกย่องรัฐธรรมนูญครั้งนี้หลายอย่าง เพราะว่าผมเคยเป็นข้าราชการเรียกว่าข้าราชการท้องถิ่น
เป็นพนักงานเทศบาล แล้วตอนนี้ผมมาเป็นประธานอนุกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญด้านการกระจาย
อำนาจกับการปกครองท้องถิ่นทำให้ผมเอาประสบการณ์เหล่านั้นมาคุยมาพูดมาเสริมต่อข้อมูลทางวิชาการหรือ
ทางกฎหมายได้หลายตอนแล้วก็จะเข้าใจด้วย หรือบางตอนที่เกี่ยวข้องกับระบบราชการผมเคยเป็นข้าราชการ
เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย แล้วก็เคยเป็นนายกสมาคมข้าราชการพลเรือนแห่งประเทศไทยมา ๒ สมัย ๘ ปี ก็เป็นส่วน

หนึ่งในการที่จะเอาความรู้เหล่านั้นมาพูดเกี่ยวกับเรื่องระบบราชการ เมื่อพูดถึงรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องตรงกับข้าราชการอันนี้ก็มีส่วนในการเสริมส่งเติมต่อที่พูดกันได้แล้วในฐานะที่เคยเป็นนักการเมืองผมก็เป็น ส.ส. มาทั้ง สภานิติบัญญัติแห่งชาติก็เป็นมาแล้ว ส.ส. ขอนแก่นก็ ๒ สมัย ส.ส. ที่ กทม. อีก ๒ สมัย เพราะฉะนั้นเวลาจะพูดถึงเรื่องการเมืองพูดถึงกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง นักวิชาการ หรือผู้เชี่ยวชาญที่เก่ง ๆ จะพูดเรื่องรัฐธรรมนูญตรงนี้ผมก็เข้าใจได้ แล้วถ้าได้จังหวะใดที่พอจะให้กำลังใจผู้ที่เขาพูดแล้วก็ให้กำลังใจ แล้วบางส่วนของที่เราคิดว่าเราจะออกความคิดก็เป็นการออกความเห็นเพื่อให้กำลังใจว่า ความคิดเหล่านั้นถูกต้อง เห็นด้วย คือถ้าอะไรที่รู้สึกจะเกิน ๆ ขาด ๆ ก็เติมตรงนั้นว่าประสบการณ์ของผมนี้ผมว่ามันน่าจะเป็นอย่างนั้น ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ได้มาจากประสบการณ์ และในขณะเดียวกันในความเป็นนายแพทย์ แล้วก็เคยเรียนหนังสือด้านสาธารณสุขจากประเทศอังกฤษ ปริญญาโทจากประเทศอังกฤษ ผมได้ปริญญาเอกในด้านสาธารณสุขจาก สหรัฐอเมริกา มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย เวลาเรามาพูดถึงเรื่องการสาธารณสุขสิทธิของประชาชนในเรื่องเกี่ยวกับการแพทย์ การสาธารณสุข การรักษาพยาบาล ผมก็พอจะเติมต่อตรงนี้ได้ นั่นก็เป็นส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งความเป็นครู ความเป็นคนไปทำเรื่องการศึกษา ไปทำโรงเรียน เดียวนี้ผมมีโรงเรียนที่ผมสร้างขึ้นมา ๔ แห่งแล้ว ทั้งโรงเรียนมัธยม ประถม อนุบาล อาชีวศึกษา จนกระทั่งระดับปริญญาตรี ปริญญาโท เพราะฉะนั้นผมก็จะพอเข้าใจเรื่องการเรียนการสอน และอันนั้นก็เป็นเรื่องเอกชน เพราะฉะนั้นการศึกษาเอกชนผมก็จะเข้าใจ เพราะฉะนั้นเวลาพูดถึงการศึกษาต้องมีภาคต่าง ๆ รวมทั้งภาคเอกชนมาเกี่ยวข้อง เกี่ยวข้องมาก เกี่ยวข้องน้อย ผมได้ฟังอภิปรายถ้าหากเห็นว่าเขาก็มีเหตุผลก็ยอมรับได้ การจะยอมรับได้ หรือยอมรับไม่ได้มันขึ้นอยู่กับว่าเรารู้เรื่องนั้นไหมถ้าเรารู้เรื่องแล้วไม่ต้องพูดก็ได้ คนอื่นก็พูดได้ เมื่อคนอื่นพูดถูกต้องดีแล้วเราก็ไม่ต้องพูด ก็เออใช้ได้ ก็เห็นด้วย ก็ไม่ต้องไปแข่งขันความเก่ง แต่ในขณะเดียวกันในความเป็นนักการศึกษาโดยไม่ได้ไปเรียนวิชาการศึกษามาโดยตรงหลังจากที่จบปริญญาเอกมาจากต่างประเทศก็รู้เรื่องเกี่ยวกับการเรียนการสอนก็มาอยู่ มหาวิทยาลัยมหิดล ผมอยู่มหาวิทยาลัยขอนแก่น อยู่มหาวิทยาลัยอื่น ๆ ผมก็สอนหนังสือจนกระทั่งเดี๋ยวนี้เป็นนายกสภามหาวิทยาลัยที่ผ่านมาก็ ๕ - ๖ แห่ง ปัจจุบันนี้ มีอยู่ ๓ แห่ง ของเอกชนเมื่อวานนี้ก็ไปประสาทปริญญาบัตรให้กับนักศึกษาปริญญาโท ปริญญาตรีที่สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ของเอกชน ของราชการก็เป็นนายกสภามหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ อันนี้เรากำลังพูดถึงการศึกษา เวลารัฐธรรมนูญที่พูดเรื่องการศึกษาก็จะเข้าใจ นั่นก็แปลว่าเอาประสบการณ์อะไรบ้างมาใช้ ประสบการณ์เหล่านี้บางทีเราก็เป็นมากเป็นนานพอที่จะเข้าใจได้ แต่ว่าบางทีจะพูดออกมาด้วยตนเองให้ชัด ๆ เป็นแบบนี้ แบบนี้ แบบโน้น ก็ไม่จำเป็นต้องไปพูดแข่งกับคนอื่นหรือคนอื่นเขาพูดได้ดีก็เห็นด้วย ดีมาก แต่ถ้ารู้สึกว่ามันไม่ชัดเจนตามที่เรามาเข้าใจมาเราก็อาจจะย่ำสັกหน่อย นั่นก็เป็นส่วนหนึ่งที่ตอบคำถามว่าเอาประสบการณ์มาใช้อย่างไรบ้าง ไม่ได้ใช้โดยตรงที่จะไปอภิปรายไปสัมภาษณ์ที่โน่นที่นี้ว่าผมเรื่องการศึกษาต้องอย่างนั้น การแพทย์ต้องอย่างนี้ สาธารณสุขอย่างนี้ ผมไม่ได้พูด พูดน้อยเข้าไว้ ยิ่งพูดมากยิ่งผิดมาก แต่วันนี้ต้องพูดให้พวกเราฟังตามที่ต้องการ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้บริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ส่งผลต่อการร่างรัฐธรรมนูญหรือว่าเป็นข้อสำคัญในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้คะ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแชะ ชนะวงศ์ : คำถามนี้ก็ดี แต่เป็นคำถามที่คิดว่า เศรษฐกิจ สังคม การเมือง มันเกี่ยวข้องทุกอย่างหมด แล้วเกี่ยวข้องกับอะไรต่ออะไรตลอดเวลาอยู่แล้ว แต่ที่ถามเฉพาะลงไปอีกว่ามันเกี่ยวข้องกับการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้หรือไม่ เพียงใด ก็เป็นคำถามที่ดี เพราะว่าเรามาร่าง

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ขึ้นในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งมาก ไข่มุข แล้วความขัดแย้งนั้นก็ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทำให้ผู้ได้อำนาจเสียอำนาจ มีผู้ได้ผู้เสีย ผู้เสียก็เสียใจ เจ็บใจ จ้องเวรจ้องกรรมบ้าง ที่นี้เราซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับ การไปจ้องเวรจ้องกรรม ไม่ได้ไปเกี่ยวข้องกับ การได้การเสีย แต่บังเอิญสถานการณ์ทำให้เราต้องมาเป็นกรรมาธิการ ยกร่างรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะผมเองผมไม่ได้เป็น สปช. ไม่ได้เป็น สนช.

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : ท่านมาในส่วนของ ครม.

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : ๕ ท่าน ผมก็ไม่รู้ว่าใครให้เกียรติ ผมมา อย่างไรก็ตามเมื่อเราเห็นว่าสถานการณ์แบบนี้ถ้าเราจะทำอะไรได้บ้างก็ไม่ควรนั่งดูตาย ก็ยินดี ก็ขอบคุณ ก็เข้ามาทำงาน

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : ตอนที่รับทราบเรื่องมีการทาบถามไหมคะ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : ยังไม่ได้ทาบถามมาก่อนเลยวันที่ กำลังเข้า ครม. แล้วรู้สึกได้ยินว่าตามหาผมผมไปญี่ปุ่น ก็กำลังจะประชุม ครม. แต่ว่าเขาก็คงให้เกียรตินิดหน่อย ว่ากำลังจะเข้าอย่างนี้ติดตามท่านไม่ได้เสียทีหนึ่ง ขอความร่วมมือกำลังจะเข้า ครม. เดียวนี้ เขาก็ยังให้เกียรติรอ จังหวะ ไม่รู้ละ แต่ผมก็ไม่ได้ถามว่าใครให้ผมก็แล้วแต่ ในสถานการณ์แบบนี้ในฐานะคนไทยคนหนึ่งที่มีความรู้เป็น ประสบการณ์บ้างต่อบ้านเมือง แล้วก็ทำงานทำการได้ประโยชน์จากประเทศชาติมาแล้ว อะไรบ้างที่เราจะตอบ แทนบุญคุณหรือว่าประเทศชาติหรือแม้แต่บ้านเกิดเมืองนอนได้ก็ต้องทำ เราไม่ได้เกี่ยวกับอะไร ไม่ได้เกี่ยวกับ พรรคอะไร เพราะว่าทุกสี ทุกพรรค ก็เป็นคนดี คนเด่น คนเกเรบ้างอะไรต่ออะไรก็แล้วแต่ ตอนนี้เป็นครูบา อาจารย์ เป็นครูบาอาจารย์ที่อยู่ในสายเลือดของความเป็นแพทย์ของนักสาธารณสุข ทั้ง ๒ อาชีพนี้มันก็น่าจะเป็น อาชีพที่เราต้องระมัดระวังที่จะไม่ปฏิเสธการเสียสละ ต้องทำ เพราะฉะนั้นถามตรงนี้ก็ถือว่าในสถานการณ์ เศรษฐกิจตรงนี้ก็ไม่น่าจะดีนัก เพราะฉะนั้นการร่างรัฐธรรมนูญท่ามกลางความลำบากของคนอะไรก็จะไม่ถูกใจ ก็ได้เพราะคนกำลังหิว คนกำลังรู้สึกว่าการปากท้องมันสำคัญ มาพูดเรื่องร่างรัฐธรรมนูญก็ไม่สนุกอันนี้ก็อาจจะ มีผล ทางสังคมคนก็มาจากความรู้สึกขัดแย้งกันก็อาจจะรู้สึกรัฐธรรมนูญจะดีหรือไม่ดี จะแน่แค่ไหน เพราะฉะนั้นที่ถาม ว่ามีผลกระทบไหมขอตอบว่า มี ในขณะที่เดียวกันทางการเมืองมีผลใหม่ มี เพราะการเมืองทั้งนี้ได้ผู้เสียก็จะมองว่า ผู้ร่างเป็นใคร จะแน่ขนาดไหน จะมาทำให้เราลำบากขึ้นไหม หรือจะทำให้เสียประโยชน์หรือจะได้ประโยชน์ เพราะฉะนั้นคำถามก็คือต้องตอบว่าการเมือง เศรษฐกิจและสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ก็จะมีผลต่อการยกร่าง รัฐธรรมนูญ แต่ว่าประธานอาจารย์บรรศักดิ์ผมก็ไม่เคยทำงานกับท่าน แต่มานั่งอยู่ตรงนี้มาเป็นรองประธานคนที่ หนึ่ง ผมก็รู้สึกรัก ซินชม นับถือท่านมากขึ้นและมากขึ้น ตั้งแต่วันแรกที่พาไปวัดพระแก้วแล้วไปอะไรต่ออะไรผมก็ ไป เอาละอย่างน้อยที่สุดท่านก็จะพาคิดดี ทำดี เข้าวัดเข้าวา ทำให้รู้สึกว่าตัวเองได้มีอะไรที่ผูกมัดผูกพันกับสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ อะไรทำนองนั้นก็ไป แต่นั่นก็ชื่นชมสนใจระดับหนึ่ง แต่เมื่อมานั่งทำงานด้วยกันแล้วก็ชื่นชมมากขึ้นว่า ๑. ท่านเป็นคนเก่ง เก่งในเรื่องรัฐธรรมนูญ เก่งในเรื่องการประชุม แล้วก็เก่งในเรื่องการบริหารคนที่เกี่ยวข้องกับ เพราะท่านนอกจากจะเป็นนักบริหารเป็นครูบาอาจารย์เป็นคนที่มีความรู้มาก แล้วก็มีความรู้มาก รู้จัก Sense of บท humor มีอารมณ์ขันบ้างทั้ง ๆ ที่เขาพูดกันรุนแรง หรือท่านก็อาจจะหงุดหงิดด้วยแต่ว่าท่านไม่ แสดงออก ก็ยังมีอารมณ์ขันขึ้นมา ผมก็ยังว่าเราวัยขนาดนี้ผ่านมามากแล้วเราก็สังเกตว่าเก่ง ๆ แล้วก็รู้จักชื่นชม ยกย่องคนนั้นเก่งนะ อันนี้ผมฟังอยู่ตลอดเวลาท่านก็ยกย่องให้เกียรติคนและที่สำคัญอีกอันหนึ่งก็คือท่านให้ ความสำคัญกับรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ อย่างดีมาก สามารถเข้าใจจำได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนั้นเป็นอย่างนี้เป็น

อย่างนั้น แล้วรัฐธรรมนูญต่างประเทศท่านก็คล่องมาก อันนี้ก็ทำให้ผมรักและศรัทธา แล้วก็ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง ก็คือในส่วนตัวก็ทำตัวเป็นคนดี มีธรรมะอัมโม มีความระมัดระวัง รู้สึกทุก ๆ วันพระก็มีมังสวิรัต เพราะฉะนั้นถามว่ามีสิ่งกระทบไหม มี แต่บังเอิญผมเห็นแล้วว่า ๓๖ ท่าน มีความมุ่งมั่น ตั้งอกตั้งใจ ผมก็ภูมิใจได้เป็นส่วนหนึ่ง คือทุกคนรู้สึกมีความพยายามทำการบ้านมาดี ทำการบ้านมาแล้วก็มาให้ข้อมูล แน่อบบางคนอาจจะพูดมากบ้าง พูดน้อยบ้าง แต่ว่าโดยเจตนาธรรมหรือโดยความเข้าใจหรือข้อสังเกตก็คือตั้งใจดี เพราะฉะนั้นมันอาจจะมีความเหมือนกับความเห็นที่ตรงกันบ้าง ไม่ตรงกันบ้าง

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ด้วยความหลากหลายหรือเปล่านั้น

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : มีความหลากหลาย แล้วก็ในท่ามกลางสถานการณ์แบบนี้คนอาจจะอยู่ใกล้ชิดกลุ่มนั้น กลุ่มนี้ เพราะฉะนั้นผลทางสังคม ผลทางเศรษฐกิจที่จะออกมากระทบต่อรัฐธรรมนูญก็อาจจะหลากหลายบ้าง แต่หลายคนหรือทุกคนเวลาสรุปแล้วก็ยอมรับส่วนใหญ่ว่าอย่างนั้นก็ยอมรับ เพราะฉะนั้นที่ถามคำถามนี้เขาบอกว่ามีผลกระทบอยู่ แต่ทุกคนเป็นผู้หลักผู้ใหญ่ โดยเฉพาะถ้าไม่ ๑๐๐ เปอร์เซนต์ทั้งหมดคนส่วนใหญ่เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ เป็นผู้ชำนาญ เป็นผู้มีความรู้ แล้วก็เป็นผู้ที่ตั้งใจดี มาแล้วผลกระทบจึงไม่มาก อาจจะมีความวิจารณ์อย่างนั้น วิจารณ์อย่างนี้ เขาก็ไม่กระเทือนนัก เพราะฉะนั้นเป็นเรื่องที่ดี แล้วผมยังเชื่อว่าผลของการทำรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็จะเป็นประโยชน์กับสังคมไทยแต่เราก็ต้องตั้งสมมุติฐานไว้ก่อนว่ามันไม่มีอะไรที่ Perfect เพราะว่าแต่ละคนก็ไม่ Perfect แล้วบ้านเมืองก็เป็นประชาชนที่อาจจะสองนคราอย่างที่อาจารย์เอนก ว่าคนในเมือง คนนอกเมือง คนมีการศึกษาสูง คนมีการศึกษาน้อย คนจนมาก คนรวยมาก สิ่งเหล่านี้เนื่องจากสังคมไทยยังไม่ได้ก้าวเข้าไปจนกระทั่งเป็นสังคมอังกฤษ สังคมยุโรป สแกนดิเนเวียที่ใกล้เคียงกันพูดอะไรก็ไปกันได้ เพราะฉะนั้นพูดอะไรไปก็ผิด พูดอะไรไปก็ถูก เพียงแต่ว่าถูกของใครผิดของใครเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นทางที่ดีก็คือมีขมิ้นมาปฏิบัติ ผมก็คิดว่าเป็นอย่างนั้น

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วเจตนาธรรม แล้วเป้าประสงค์ของรัฐธรรมนูญละคะ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : คือผมฟังมาตลอดจนกระทั่งวันนี้ผมก็อาจจะสรุปได้ว่าเป้าประสงค์จริง ๆ ก็คงจะตรงกันอยู่ตรงที่ว่า

อันที่ ๑ คงต้องการให้สังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดมากขึ้นในเชิงการปกครองว่าการปกครองนั้นไม่ว่าจะเป็นการปกครองจากส่วนกลางหรือปกครองจากส่วนท้องถิ่นต้องเปิดเผยต้องรู้สึกว่ามันไม่ลึกลับ แต่ก่อนนี้อำนาจการปกครองลึกลับอยู่ในกรุงเทพฯ คนที่อยู่ปลายแถวอย่างผมที่อยู่เมืองพล ขอนแก่นก็ต้องรอดูว่าจะว่าอย่างไร ท่านจะว่าอย่างไร ต่อไปนี้ต้องเปิดเผยมากขึ้นว่าเอาอย่างนี้ เอาอย่างนั้น ทุกคนพูดได้คิดได้ก็กระจายไปสู่ท้องถิ่นทำให้การปกครองท้องถิ่นสามารถจะคิดจะทำอะไรเองได้ ไม่ต้องรอว่าเขาว่าอย่างไร ส่วนกลางเขาจะว่าอย่างไร ถ้าเขาเสนอไปจะอนุมัติไหม ตอนนี้การปกครองท้องถิ่นตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแทนที่จะถูกกำหนดว่าต้องทำ ๘ อย่าง ๑๐ อย่าง ๑๒ อย่าง เขาก็จะมีอยู่ ๒ - ๓ อย่างเท่านั้นเองซึ่งเป็นผลประโยชน์ของชาติบ้านเมืองแล้วนอกนั้นให้การปกครองท้องถิ่นคิดเองให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่ อันนี้ผมก็คิดว่านี่ก็เป็นเรื่องของ การเปิดเผยและเพื่อการโปร่งใสขึ้นในการปกครองตนเอง

อันที่ ๒ ที่ผมคิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้มีเป้าหมายก็คือทำให้การกระจายอำนาจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แล้วการกระจายอำนาจนั้นไม่เพียงแต่การกระจายอำนาจไปสู่หน่วยงานของราชการหรือ

การปกครองท้องถิ่นที่เป็นสำนักงาน แต่กระจายเลยเกิดไปจนถึงประชาชน ให้องค์กรเอกชน ให้ประชาชน ให้ชุมชน มีส่วนร่วม ติดตาม ตรวจสอบ ผมว่านั่นก็เป็นวัตถุประสงค์ร่วมกัน

นางสาวยุวรัตน์ พันธุ์ยุรา : ที่รัฐธรรมนูญเขาบอกว่าตอนนี้ประชาชนจะต้องเป็นพลเมืองล่งคะ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : อันนั้นก็เป็นการ Wording จริง ๆ แล้วก็เพื่อให้มีความหมายว่าต่อไปนี่ไม่ใช่ราษฎรที่คอยรับคำสั่ง เป็นพลเมืองเท่าเทียมกัน

อันที่ ๓ ที่ผมคิดว่าเป็นแนวโน้มที่เป็นวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่พวกเราทำกันนี้คือทำให้เกิดการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตยมากขึ้น ซึ่งคำว่าประชาธิปไตยในแต่ละประเทศก็อาจจะมีคำจำกัดความอะไรต่าง ๆ กัน แต่ที่สำคัญคือให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเต็มศักดิ์ศรีแล้วก็จริงเป็นจริง เพราะฉะนั้นอันนี้จะเรียกว่ามีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตย คือไม่ใช่บอกว่าคุณ ๒ คน ทั้ง ๒ ท่าน ผมคิดว่าผมจะต้องไปกินก๋วยเตี๋ยว ขอให้คุณไปกับผมก็แล้วกันนะการมีส่วนร่วมแบบนี้แปลว่าไปทำตามใจผม ไปตามคำสั่งของผม แต่ถ้าต่อไปการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตยต้องมีการปรึกษา เราจะไปกินข้าวกลางวันที่ไหนดี คนนี้บอกว่ายากกินก๋วยเตี๋ยว ก๋วยเตี๋ยวผมก็อยากกินนะ แต่จะไปกินก๋วยเตี๋ยวที่ไหนดี ถ้าตรงนั้นก็ดี ตรงนี้ก็ดีนะ แต่ตรงนี้นั้นจะแพงกว่าตรงนั้นหน่อยเอาอย่างนี้ไหมละ อย่างนี้เขาเรียกว่ามีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตย ถ้าแต่ก่อนนี้ข้าราชการผู้ใหญ่เขาจะบอกว่าคุณมาเป็นนายอำเภอที่นี้ ผมมาเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดที่นี้ผมอยากเห็นที่นี้ดีขึ้น แต่ที่เชิญพวกเรามาประชุมอยากให้เราเสียสละบ้าง ถ้าพวกเราเสียสละควรอย่างนี้ ๆ มันก็จะได้ทำงานได้ อย่างนี้ไปเกณฑ์เขามาเสียเงินแล้วเราก็มารายงานว่ามีส่วนร่วม มีคนเสียสละ อันนั้นไม่ใช่มีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตยภาษาอังกฤษผมใช้คำว่า Democratic participation มีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตย

แล้วก็อันสุดท้ายที่เป็นเป้าหมายคือท่านประธานอาจจะมีคำขวัญของท่าน ๓ - ๔ ข้อ ผมก็จะมองแต่ผมว่าเราเห็นมาเป็นอย่างไร

อันที่ ๔ ก็คือการกระจายทรัพยากรที่ยุติธรรมและทั่วถึง เพราะว่าการกระจายอำนาจการปกครองที่เราพูดกัน รวมทั้งการกระจายงบประมาณด้วย แต่ก่อนนี้เราพูด ๓๓ เปอร์เซ็นต์ หรือ ๓๕ เปอร์เซ็นต์ไปให้การปกครองท้องถิ่น แต่ว่าไม่มีกฎหมายลูกออกมา เรื่องก็เลยไม่เกิดขึ้นเท่าที่ควร แต่คราวนี้กฎหมายลูกก็ออกมาเลย ก็จะออกไปพร้อม ๆ กัน เพราะฉะนั้นใครมาเป็นรัฐบาลก็ต้องกระจายเงินไปอย่างนี้ แล้วการกระจายเงินต่อไปนี่ก็ไม่ใช่กระจายไปตามกรม กระทรวง แล้วก็ไปเบิกตรงนั้นตรงนี้ แต่จะไปตรงเลย นอกจากจะมีเงินพิเศษอย่างโครงการว่ารับด่วนตรงนี้รัฐบาลจะไปเพิ่มเติมค่อยว่ากัน แล้วแนวโน้มที่จะให้ข้าราชการ ให้ทรัพยากรต่าง ๆ ไปอยู่กับท้องถิ่น ไปอยู่กับประชาชนมากขึ้นกระทรวงต่าง ๆ เขาคงจะต้องเตรียมตัวถ่ายโอน

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : แล้ว อบต. อบจ. มีการเปลี่ยนหรือเหมือนเดิมคะ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : ไม่เปลี่ยนแปลง แต่อาจจะมีการเปลี่ยนรูปแบบนิดหนึ่งเช่น อบต. เล็ก ทรัพยากรน้อย มันต้องรองกับใครเขาไม่ได้ในถนนสายเล็ก ๆ อยู่ตรงนี้ แต่ถ้ารวมกันเข้า ๓ อบต. กับ ๑ เทศบาล ก็รวมกันเข้าจะให้เรียกว่าเทศบาล ก ข ค ก็ได้ แล้วมีงบประมาณเป็นกิจจะลักษณะ การทำถนนหนทาง การทำไฟฟ้า น้ำประปา หรือจะทำกิจกรรมประเพณีอะไรต่าง ๆ มันก็ทำได้ใหญ่ขึ้น มีความหมายมากขึ้นอย่างนี้ก็ถือว่าเป็นวัตถุประสงค์ ซึ่งทั้งหมดทั้งสิ้นผมคิดว่าคงจะไปลงเอยอยู่คำเดียวว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้คงมุ่งมันที่จะทำให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมมากขึ้น อาจจะไม่ Absolute เพราะว่าเป็นสังคมไทยก็เป็นสังคมที่คนมีเงินก็ได้เปรียบ คนมีความรู้สูงก็ได้เปรียบอยู่แล้ว กับพูดแบบนี้ก็ไปปะทะกับคนที่

อำนาจทางสังคม เช่น พอพูดถึงเรื่องภาษีบ้าน ภาษีมรดก ซึ่งเรื่องน้ำมันควรจะมีความแล้วในใจของผมนะ ผมไปทำการเมืองตั้งแต่เป็นพรรคพลังใหม่ก็พูดถึงเรื่องนี้อยู่ แต่ว่าคนมีสตางค์บ้าน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท เสียปีหนึ่ง ๑,๐๐๐ - ๒,๐๐๐ บาทก็โวย มีบ้านขนาดนั้นแล้วราษฎรที่เขาไม่มีบ้านอยู่ล่ะ มุดหัวนอนอยู่เงินพวกนี้จะพอให้เขากระจายไปส่วนของเขาได้บ้างไหม เรามีเงินบ้านหนึ่ง ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาทเสีย ๑,๐๐๐ กว่าบาทถ้าเราบอกประชาชนกว้าง ๆ มีบ้านหลังละ ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท เสีย ๒,๕๐๐ บาทสมมุติอย่างนี้ปีหนึ่งเท่านั้นก็ไม่มาก เราไม่ควรจะใจแคบขนาดนั้น แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้จะบ่งบอกไปทิศทางนั้นว่าคนมีเงินมีทองควรจะคิดถึงคนยากคนจน แต่โดยตรงหรือโดยอ้อมก็แล้วแต่รัฐบาลอาจจะบอกว่าเราต้องหาเงินจากภาษีมาช่วยบ้านเมือง ไม่ใช่เป็นเรื่องความยุติธรรม ถ้าไม่มีภาษีมรดก ภาษีทรัพย์สิน ก็จะยากที่จะทำให้ช่องว่างลดลง ผมว่าอย่างนั้นนะครับมีข้ออื่นอีกไหม

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เมื่อกี้ท่านพูดถึงของรัฐธรรมนูญใหญ่ในอนุกรรมการของท่านที่ท่านเป็นประธานเรื่องเกี่ยวกับภาค ๒ ในหมวด ๗ การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในรัฐธรรมนูญนี้จะบรรจุไว้เยอะเลยใช่ไหมคะ ตามที่ท่านบอกมีอะไรเพิ่มเติมอีกไหมคะ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : ไปถึงไหนแล้วข้อ ๕ หรือยัง ข้อ ๖ หรือยัง เป้าประสงค์พูดแล้วยัง

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ท่านพูดของรัฐธรรมนูญใหญ่

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : ๔ ข้อนั้นใช่ไหม

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : อันนี้ของอนุกรรมการที่ท่านเป็นประธานคะ ในส่วนของท่านที่ท่านเป็นประธาน

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : ผมก็เชื่อไม่เพียงแต่กรรมการที่มาจาก สนช. สปช. และกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่มาเป็นกรรมการ แต่ผมก็ได้เชิญคนที่เขาทำงานจริง ๆ เช่น เป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ๕ ครั้ง ๓ ครั้ง แล้วผมก็เชิญนายกเทศมนตรีที่อยู่ได้ อยู่เหนือ อยู่อีสาน มาเป็นจริง ๆ ผมเชิญนายก อบต. ก็มา ผมเชิญอดีตนายกเทศมนตรีที่เขาอยู่นานหลายปี เชิญผู้ที่เคยเป็นอดีตรัฐมนตรีเป็น ส.ส. ที่เขาทำงานด้านการปกครองท้องถิ่นก็มาอย่างคุณอุดร ดันตีสุนทร แล้วก็ยังมีผู้ที่เป็นนักวิชาการหนุ่มสาวในภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคอีสาน คือเขามานั่งฟังแล้วก็พูดกัน แต่โชคดีที่เรามีอาจารย์วุฒิสาร เป็นรองประธานให้ท่านก็เป็นนักวิชาการท่านก็เก่ง

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : จากสถาบันพระปกเกล้า

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : เพราะฉะนั้นเราก็ได้เนื้อหาสาระออกมาเป็นกิจจะลักษณะ คือได้ความมั่นใจจากคนที่เขาปฏิบัติงานจริงว่าเขาอยากได้แบบนี้ แล้วก็ฝ่ายวิชาการก็บันทึกเอามาเป็นข้อความ มาเป็นสำนวนเป็นภาษาเกิดขึ้น แล้วก็ได้ออกมาเป็นรูปเป็นร่างแล้วก็มาบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญเรียบร้อย ถ้าจะลอกถ้าจะรวบรวมก็ไปใส่ตรงนั้นหน่อย ผมคิดว่าไปประชุมตอนนี้มี การเคลื่อนไหวของการปกครองท้องถิ่น ของสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทยภาคนี้ ภาคนี้ สมาคมผู้ปกครองท้องถิ่น สมาคม อบจ. อะไรต่าง ๆ เขาจัดประชุมเรื่อยผมก็ไปฟังมา ไปบรรยาย รู้สึกเขาพอใจเป็นส่วนใหญ่เลย นอกจากเพิ่มเติมตรงนั้น เพิ่มเติมตรงนี้ แล้วก็อาจจะมีการเพิ่มเติมจากฝ่ายข้าราชการประจำ เช่น ปลัด อบต. ปลัดเทศบาล ปลัด อบจ. อะไรที่เป็นข้าราชการประจำ ฝ่ายการเมืองก็รู้สึกจะได้มาก เขาก็อยากจะมืบทบาทแล้วก็อยากได้ความ

อิสระ แล้วก็ได้ใส่ไว้ในระบบราชการเราก็ให้ความเป็นอิสระ ความเป็นตัวของตัวเอง ความมีสิทธิในการที่จะตั้งชมรมหรือว่าสมาคม หรือว่าสหภาพอะไรต่าง ๆ เหล่านี้ ต่อไปนี้เปิดโอกาส เขาก็จะสบายใจขึ้น ผมก็ตั้งใจที่เป็นนายกสมาคมข้าราชการพลเรือนแห่งประเทศไทย ๒ สมัย ๘ ปี ก็คิดได้ยืนได้ฟังมาเรื่อยแต่คราวนี้ออกมาแบบนี้ก็ไม่ใช่ว่าเรื่องผมไปเขียนขึ้น ก็มีคนอื่นช่วยกันทำ ผมก็ยอมรับผมก็ชื่นชมว่าจะได้ทำให้ข้าราชการเขาไม่อดอัดจนเกินไป แล้วก็ไม่ใช่เป็นเบี้ยล่างของการเมืองเกินไป แต่นักการเมืองที่ดี ๆ ที่มีภาวะผู้นำเขาไม่กลัวว่าข้าราชการจะมีอำนาจวาสนาขนาดไหนหรอก ผมก็เป็นรัฐมนตรีมาหลายกระทรวงแล้ว ไม่เห็นต้องไปใช้อำนาจอะไร ข้าราชการเขาก็จะปฏิบัติหน้าที่เขาก็อยากได้หน้าได้ตาเขาก็อยากทำความดีความชอบอยู่แล้ว ไม่ต้องไปมีอำนาจกับเขาหรืองานก็ออกมาได้ทุกที เพราะว่าเขาร่วมจะทำอยู่แล้ว อยู่ที่ภาวะผู้นำของนักการเมืองดีมากแค่นั้น เพราะฉะนั้นผมว่าต่อไปข้าราชการก็จะสบาย อันนี้ก็เป็นเรื่องหนึ่งที่ผมคิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้คงเปิดโอกาสให้ข้าราชการได้มีโอกาสรู้สึกว่่าสิ่งที่ตัวเองอยากได้ก็ได้แล้ว

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วในส่วนนักการเมืองล่ะคะ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : นักการเมืองจริง ๆ แล้วต่อไปนี่ก็ต้องได้บทเรียนเก่า ๆ ว่าถ้าแสดงอำนาจวาสนาแบบนักเลง แบบไม่กลัวใคร ไม่เกรงใคร ก็จะลำบากขึ้น แต่ว่านักการเมืองที่ดี ๆ ที่เราเคยเห็นเคยได้ยินมาเขาจะไม่ห่วงว่าไปทำเปลี่ยนแปลงตรงนี้หรือ เพราะเขาก็จะเป็นคนที่มีความเก่ง ความดี แล้วก็มีความภาวะผู้นำที่เขาจะทำงานได้ นั่นก็เป็นเรื่องส่วนหนึ่งที่ผมคิดว่าการเมืองก็คงยอมรับได้ระดับหนึ่ง แต่ว่าบางคนที่มีใจอยู่กับอำนาจของความเป็นผู้แทนราษฎร อำนาจของความเป็นรัฐมนตรี อำนาจของการที่จะใช้เงินใช้ทองอาจจะมีข้อจำกัดอยู่บ้าง ก็อาจจะรู้สึกว่ามันไม่เหมือนเดิมถ้าหากฝังใจอยู่กับแบบเดิมก็จะรู้สึกไม่ค่อยสบายใจกับรัฐธรรมนูญนัก บางเสียงนะ แต่เรื่องนี้การเปลี่ยนแปลงหรือปฏิรูปต้องการเวลาของคนในประเทศที่จะบอกว่าเรื่องนี้ดีนะ เรื่องนี้ใช้ได้ แล้วค่อย ๆ กลายเป็นวัฒนธรรมของชีวิต วัฒนธรรมทางการเมือง แล้วก็วัฒนธรรมของประชาชนที่จะดูแลนักการเมืองไม่ใช่เห็นนักการเมืองเป็นเทวดา หรือไม่ใช่เห็นนักการเมืองว่าจะมาช่วยอะไรเขาได้หมด ไม่ใช่เห็นว่านักการเมืองจะคดโกงได้ คอร์รัปชันได้ เอาเงินมาแบ่งกัน ผมว่ามันคงเป็นทิศทางที่ดีขึ้นอยู่ถึงแม้ว่าบางคนที่เคยชินกับของเดิมจะรู้สึกว่่าอย่างนี้มาขัดขวางกันนี้ ขัดคอกันนี้

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วท่านมองว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้การปฏิรูปประเทศจะนำไปสู่การปฏิรูปประเทศได้มากน้อยแค่ไหนคะ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : ผมคิดว่าคงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เราเรียกว่าปฏิรูปได้มากขึ้นพอสมควร ไม่ได้มากมายจนกระทั่งอย่างที่เราคิด

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : อยากให้ท่านยกตัวอย่างสักนิดคะ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : เพราะคำว่าปฏิรูปอันที่ ๑ ก็คือว่าทางสังคมเน้นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิทางการศึกษาเป็นกิจจะลักษณะมาก สิทธิในการที่จะได้รับการดูแลรักษาพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพอนามัยก็ได้เห็นชัดเจนมากขึ้น สิทธิทางการเมืองในการตรวจสอบก็มีมากขึ้น เปลี่ยนแปลงให้ชัดเจนขึ้น ไม่ใช่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วม แต่คราวนี้มีกิจจะลักษณะพลเมืองนะ สมัชชาพลเมืองบ้าง สภาประชาชนบ้าง สิ่งเหล่านั้นจะชัดเจนแต่ก่อนไม่มีนะครับ แล้วเรื่องการเลือกตั้งซึ่งแต่ก่อนนี้อาจจะเอาจากต่างประเทศมาบ้างที่เรียกว่า Party list คราวนี้มันไม่ใช่ Party list อย่างธรรมดา Party list คราวนี้ทำให้คนที่ลงคะแนนหรือคนที่ได้รับคะแนนมาก็คะแนนก็เอามารวมกันเข้าพอที่จะมีความหมายแต่ก่อนนี้ชนะก็ชนะไป แพ้ก็

แพ้ไปเลย อย่างนี้ผมว่านี่ก็เป็นปฏิรูป เพราะฉะนั้นมีหลายอย่างที่จะดีขึ้นเห็นชัด แต่แน่นอนแต่ละคนก็เห็นต่างประเทศมาเยอะแยะ แต่เราก็เอาอย่างเขาไม่ได้ เพราะประชาชนของเราฐานะประเทศชาติของเราก็อาจจะมียุทธศาสตร์ที่ยังไม่มีเงินมากมายที่จะต้องทำแบบนั้น แบบนี้ แบบโน้น รวมทั้งเรื่องสวัสดิการอะไรต่าง ๆ แต่ว่ามีอะไรเริ่มต้นดีขึ้นแล้วก็ต้องบอกว่าแม้แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่ได้ออกมาที่มีกฎหมายออกมา เช่น ภาษีมรดก ภาษีทรัพย์สินเหล่านี้ก็คงมาสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญอยู่

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วระบบการเลือกตั้งเห็นอาจารย์บอกเทคโนโลยีเข้ามาในการนับคะแนน ในการลงคะแนน

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนวงษ์ : นั่นก็เป็นส่วนหนึ่ง เป็นเรื่องหนึ่งที่จะอาจไม่ถึงกับปฏิรูปแต่ว่านับเหมือนกัน แต่การนับไม่ได้ให้คนนับ ไม่ให้ดับไฟหรือปิดไฟ แต่จะมีเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เข้ามา ผมว่านั่นก็เป็นอีกก้าวหนึ่ง แต่ที่สำคัญก็คือจะเรียกว่าปฏิรูปก็ได้ จะเรียกว่าทำตามความเป็นจริงของสังคมไทยก็ได้ เช่น การแต่งตั้ง การเสนอนายกรัฐมนตรีก็มาจากสภาผู้แทนราษฎร โอเคหลักเกณฑ์นั้น แต่สภาผู้แทนราษฎรนั้นก็มีความซับซ้อนถ้าจะมองในแง่ดี คือนอกจากจะสนับสนุนให้คนที่มาจากการเลือกตั้งหรือหัวหน้าพรรคของตัวเองเป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว ถ้ามันเกิดวิกฤตการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเขายังสามารถที่จะพิจารณาเอา นาย ก นาย ข ที่ยอมรับได้ทุกฝ่ายมาคุยกันเอาคนนี้ก่อน ถ้าคนนี้ก็ไมยอม คนนี้ก็ไมยอม ผมจะเป็นก็ไมยอม ผมเองอาจจะมีเสียงมากหน่อยผมก็จะบอกว่ามาเจรจากัน คุณคิดว่าจะเป็นใคร ถ้าเป็นคุณจะเป็นเสียงก็ไม่พอ ถ้าคุณจะเป็นก็ยังไม่พอ ถ้าผมจะเป็นคุณก็ไม่ให้เป็น ก็เอาใครดีล่ะ ถ้าคุณเอาคนนี้ คนนี้ก็ว่าเอาคนนี้ ถ้าคุณเอาคนนี้ผมก็เห็นด้วย อย่างนี้มันก็มีทางออก ก็ ส.ส. ด้วยกันเป็นคนเสนอ ไม่ใช่ว่าจะไปเอาใครต่อใครมาได้ ให้ ส.ส. มีทางเลือก ไม่อย่างนั้นมันก็ชนกันอยู่อย่างนั้น อ้าวไม่ได้ลื้อก็อย่าได้ ตายก็ตายจะอะไรอย่างนี้ เพราะฉะนั้นผมว่านี่เป็นทางออก ไม่ได้หมายความว่าใคร ๆ ก็มา แล้วมันไม่ต้องให้มีเอารถถังออกมา ไม่ต้องปฏิวัติหรือ ส.ส. แก้อาชีพได้ ถ้ามองในแง่ดี แต่ถ้าไปบอกว่าอย่างนี้คนไม่ได้เป็น ส.ส. ก็ได้เป็น นายกรัฐมนตรีก็อาจจะรู้สึก หลักการไม่ใช่ ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง บางทีหลักการกับเหตุผลไม่ใช่คำตอบสุดท้ายหรืออารมณ์และความรู้สึกของคนที่เกี่ยวข้องนี้สำคัญ ประชาชนคิดอย่างไร ถ้าไปนั่งอยู่กับนักธุรกิจ ผู้หลักผู้ใหญ่ บริหาร ซีพี ออลล์ Seven eleven ก็จะพูดการเมืองอีกแบบหนึ่ง เอา ส.ส. มาเป็นรัฐมนตรีอีกก็ตายห้าหมัดเลย มันจะพูดอย่างนั้นอีกไหม มันมาลงทุนเข้ามาตอนทุนมันก็เป็นอย่างนี้ ภาพพจน์อย่างนี้มันทำให้การมีรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นเหมือนทางออกอย่างหนึ่งของ ส.ส. ในสภา ถ้า ส.ส. ยอมรับฟังก็จะเห็นว่ามันมีคนไม่ชอบ ก็มีรังเกียจการเมืองก็มาก เพราะฉะนั้นผมว่าอันนี้ต้องอธิบายเหมือนกัน เพราะหลายคนเข้ามาอยากจะเป็นรัฐมนตรี อยากจะเป็นนายกรัฐมนตรี บางทีเห็นใหม่วิกฤตการณ์ถ้าหากรัฐบาลที่แล้วมันมีช่องว่างตรงนี้อาจจะเชิญใครมาเป็น แล้วก็ไม่ต้องให้นายกรัฐมนตรีมาประกาศแบบนี้ คสช. มาทำอย่างนี้ ก็มีทางออกก็ไปได้แล้ว เพราะฉะนั้นรัฐธรรมนูญฉบับนี้ถ้าจะพูดจริง ๆ ก็คือ Realistic ยอมรับความเป็นจริงว่าสภาพสังคมไทยมันเป็นอย่างนี้อยู่ ๆ ก็บอกว่าเอาใครก็ได้ในประเทศไทย ก็ไม่ใช่ อันนี้ให้ ส.ส. เลือกมา ถ้า ส.ส. ไม่นอนมัตมนก็ไปไม่ได้ จะเป็นคนข้างนอก ข้างใน ก็ตาม เพราะฉะนั้นอันนี้จะเรียกว่าปฏิรูปก็ได้ ก็หลายเรื่องเหมือนกันที่พูดถึงปฏิรูป การปกครองท้องถิ่นก็เป็นการปฏิรูปหลายอย่าง อย่างเมื่อกี้เราพูดถึงว่ามีบางคนพูดแบบกำปั้นไม่ใช่กำปั้นทุบดิน กำปั้นต่อยหน้าต่อยตาใครต่อใครได้ มันต้องมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดกัน ประชาธิปไตยต้องเลือกผู้ว่าราชการจังหวัด แบบนี้สำหรับคนเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดเขาก็จะรู้สึกเสียใจ และกระเทือน แล้วก็จะมีระบบที่

อ้างอิงได้เยอะว่ามันไม่ควรจะเป็นอย่างนั้นก็ต่อต้านกัน แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้เห็นว่าการที่ประชาชนจะเข้ามาเป็นผู้บริหารท้องถิ่นเป็นเรื่องจำเป็นเลยเปิดทางไว้ว่าจังหวัดใด ๆ ที่มีความพร้อมแล้วอาจจะมีการปกครองตนเองแบบการปกครองท้องถิ่นทั้งจังหวัดเลย คำว่าทั้งจังหวัดเลยก็คือผู้ว่าราชการจังหวัดนั้นล่ะ แต่จะเรียกว่าเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด หรือจะเรียกว่านายกจังหวัดหรือจะเรียกว่าประธานจังหวัดอะไรก็ได้แล้วแต่ เพราะฉะนั้นผมว่านี่ก็เป็นรูปแบบไทย ๆ ที่เลี่ยงการปะทะการเผชิญหน้า เพราะคนไทยเราไม่อยากจะ Confront ถ้าไม่จำเป็นไม่อยากจะเผชิญหน้าแบบนั้น เพราะฉะนั้นนี่ก็เป็นการปฏิรูปผมก็พอใจแล้วก็เห็นว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะได้รับการสนับสนุนให้เกิดออกมา แต่แน่นอนทุกคนก็รู้ว่ามันยังไม่ Perfect ถ้าจะไปเทียบกับประเทศนั้นประเทศนี้ อเมริกา สวีเดน อังกฤษมีมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ดมา ๗๐๐ ปีแล้ว เรามีสมาชิกวิทยาลัยที่แก่ที่สุด ๑๐๐ ปี เราก็ดลองกัน ๓ วัน ๓ คืน เพราะฉะนั้นหลักการบางอย่างเราก็ยอมรับได้ แต่เอามาทำให้ได้ทั้งหมด แต่สำคัญว่าเมื่อเอามาทำแล้วให้คนได้เปรียบ เสียเปรียบกันมากเกินไป ให้คนร่ำรวยรวยมากขึ้น ให้คนมีอำนาจมากขึ้น ไม่ใช่ ฉบับนี้เน้นเรื่องคนจน เน้นเรื่องชนบท เน้นเรื่องคนที่จะปกครองตนเองมากขึ้น

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : คือรัฐธรรมนูญ โอเค กำหนดไว้แบบนี้แล้วท่านว่าการนำไปปฏิบัติละคะ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : ใช่ อันนั้นเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ผมเข้าไปสู่การเมืองเป็นพรรคพลังใหม่ ตอนนั้นเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ แล้วก็มีการพูดกันเรื่องรัฐธรรมนูญใหม่ ๑๗ ประชาธิปไตยดีเหลือเกิน แต่ในขณะเดียวกันที่เราเป็นครูบาอาจารย์ เป็นสมาชิกจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติก็นั่งคุยกันเรียกว่ากลุ่มพลังใหม่ก็พูดเรื่องนั้นเรื่องนี้ พูดไปพูดมาเราก็มาพูดว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายเลือกตั้ง กฎหมายพรรคการเมือง เขียนขึ้นโก๋สวยขนาดไหนก็ได้ แต่มันจะเป็นไปได้แค่ไหน มันอยู่ที่ผู้ปฏิบัติเราเหมือนเขียนบทละคร บทโทรทัศน์ หรือบทยี่เก เขียนอย่างไรก็ได้แต่ใครจะมาแสดงยี่เกได้ พระเอก นางเอก ตัวแสดงต่าง ๆ เพราะฉะนั้นถ้าหากเรายอมรับว่าอนาคตของประชาธิปไตยอยู่ที่พวกเราด้วย เราต้องยอมเสียสละอนาคตส่วนตัว อนาคตส่วนตัวในระบบราชการ ในระบบครูบาอาจารย์ให้กับอนาคตของประเทศชาติได้ไหม ปลูกใจกัน แล้วก็บอกว่าผมยอมที่จะเป็นก้อนอิฐ ก้อนหิน สักก้อน ๒ ก้อนบนถนนสายใหม่ที่จะไปสู่ประชาธิปไตยที่มีประสิทธิภาพว่าไปเรื่อย

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : รัฐธรรมนูญปี ๑๗ นี้ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภาครั้งแรกใช้ไหมคะ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : ในขณะนั้นนะ ที่นี้เรื่องอย่างนี้มันก็ออกมา แต่แน่นอนที่สุดพรรคพลังใหม่ไม่มี ส.ส. เก่า ไม่มีใครที่เคยเกี่ยวข้องกับการเมืองพรรคใด ๆ ทั้งสิ้น พลังใหม่ก็เอาจริงเอาจังมาก พลังใหม่ก็เลยพลังหมด เพราะฉะนั้นผมเชื่อว่าเท่าที่ผมมองดูเป็นผลงานของคน ๓๕ - ๓๖ คน

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ทำอย่างไรท่านเป็นที่ยอมรับของประชาชน

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : การที่ประชาชนจะยอมรับประชาชนต้องเข้าใจ ต้องรู้เห็น ทำอย่างไรที่จะให้เขารู้ เวลาทำอะไรเขาจะสนใจ เวลาสนใจก็อยากรู้อะไรมากขึ้น พอรู้มากขึ้นก็รักมากขึ้น พอรักมากขึ้นก็ไว้วางใจมากขึ้น มันเป็นวัฏจักร อย่างสมมุติเรารู้จักกันพอรู้ไปอีกหน่อยก็รักมากขึ้น รู้ว่าเขาเป็นอย่างนั้น เขาเรียนมาอย่างนี้สนใจนะ มันเป็นอย่างนั้น ที่นี้ทำอะไรถึงจะให้พูดกับประชาชน

แล้วประชาชนเข้าใจได้ แล้วก็เข้าใจดี แต่ที่นี้ประชาชนบางส่วนก็ยังเป็นหัวคะแนนที่ติดอยู่กับ ส.ส. ก็เมื่อ ส.ส. พูดอย่างไรก็พูดตามนั้น การเมือง ประชาธิปไตยต้องมาจากการเลือกตั้ง ต้องอย่างนั้น พูดอยู่คำนี้ท่องได้เป็นสูตรเลย

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วเขาเอาจริงด้วยไม่ได้พูดอย่างเดียว

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : ต้องอธิบายให้เขาฟังทีนี้วิธีหนึ่งที่ เราพูดกันได้ยินมาคุณบรรดาศักดิ์ถึงแม้ว่าจะไม่มีในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๗ ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะต้องมีการลง ประชามติ แต่พวกเราที่คิด ๆ กันก็คิดว่าเพื่อให้เกิดความยุติธรรมกับประชาชนว่าเมื่อเปลี่ยนแปลงแล้วที่เราเชื่อว่า มั่นดีขึ้นเขายอมรับไหม ถ้าเขาเห็นด้วยก็พร้อมเราก็จะได้ภูมิใจ เราก็จะได้รู้สึกที่เราได้ทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วถ้าเขาไม่เห็นด้วยล่ะคะ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : ถ้าเขาไม่เห็นด้วยก็ต้องยอมรับเขา เหมือนกันที่เราทำไปเราเข้าใจตัวเองผิด เราเข้าใจตัวเองว่าอย่างนี้ถูก แต่ประชาชนไม่เห็นด้วย ก็ต้องเคารพเขา แม้ว่าเขาจะเกิดจากอิทธิพลเขาอะไรก็แล้วแต่ เพราะอย่างอื่นไม่ได้

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ มีการลงประชามติ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : ใช่ ทีนี้มีคนคิดต่อไปเหมือนกันว่าไม่ ต้องไปให้ลงประชามติหรอก หมดยกหลายพันล้านบาท แล้วก็ไม่ใช่เชื่อถือได้ แล้วก็ไม่แน่ใจว่ารัฐธรรมนูญจะถูก ฉีกอีกไหม บางคนก็คิดแบบนั้น

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : ไม่ทราบทำอย่างไรให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญในอนาคต คือต่อไป เมื่อใช้แล้วขอแก้ไขได้ไหมคะ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : แก้ไขได้ เปิดไว้อยู่ เพราะฉะนั้นมัน อยู่ที่ความเฉลียวฉลาดของนักการเมืองที่จะรู้สึกถอยหน้าถอยหลัง มี Spirit รู้จักลาออกนักการเมืองไทย นายกรัฐมนตรีไทย ไม่ถนัด พูดไปพูดมาเรามองแต่ว่าทหารเผด็จการ แต่เมื่อมาเกี่ยวข้องกับการเมืองทหารเท่านั้น ที่เคยลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ พลเอกชาติชาย นีทานไม่ได้ลาออก

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เขายึดอำนาจแล้วท่านก็ยอม ท่านก็ไม่กลับมาท่านก็ยุติบทบาท

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : หรือแม้แต่คุณสนั่น ขจรประศาสน์ เขาก็มีตัดสินใจออกจากนั้น คือทหารกลับรู้สึกบางที่ได้จังหวะดี ๆ ทิริโอตปปะ เพราะความมีวินัย ผมอยากเห็น นักการเมืองไม่ว่าทหารหรือพลเรือนถึงจังหวะใดจังหวะหนึ่งต้องฉลาดพอที่จะเคารพประชาชน กลืนเลือดตัวเอง หน่อย ผมมาจากขอนแก่นผมเป็นหมอ ผมเห็นนักเลงที่มาให้ผมเย็บแผลบ่อย ๆ เขามักจะพูดว่าผมไม่ไปแจ้งความ ตำรวจหรือครับ ผมมันได้รับการสอนมานักเลงแท้ต้องรู้จักกลืนเลือดตัวเอง คือหมายความว่าบางทีเปลือยไป ถูกตี ถูกต่อยปากแตกอย่าบ่นอย่าไว้วางใจ เลือดอิมเลย เพราะฉะนั้นพวกนักการเมืองต้องเป็นอย่างนั้น ผมว่ามัน ต้องมีภาวะผู้นำ เพราะฉะนั้นคนจะผ่านเข้าสู่การเมืองคุณจะต้องมีการผ่านการพัฒนาภาวะผู้นำมาพอสมควร เรียนอิริยาบถ เรียนจากนักการเมืองดี ๆ ของโลกบ้าง ไม่ใช่เข้ามาแล้วสี่ข้างเข้าฤดูตัดตะพื่ออย่างที่เราได้ยินได้ ฟังกัน แล้วก็ไม่ทราบข้างนอกเขาทำอะไรอย่างไร เขาวิจารณ์ว่าอย่างไร เพราะฉะนั้นนี่ก็เป็นเรื่องใหม่ ผมมี สถาบันที่เราทำขึ้นมากับคุณอุดร ดันติสุนทร เรียกว่าสถาบันพัฒนาภาวะผู้นำการปกครองท้องถิ่นทำไปตั้ง ๕- ๗ ปี คนตั้งเยอะพันคนแล้วที่สำเร็จไป

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : เห็นมีเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนมาบอกว่ามีผู้เสนอให้มีโรงเรียนคล้ายแบบนี้ พรรคการเมืองต้องผ่านการเรียน

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : ผมทำมาเพราะว่าผมรู้สึกว่าเขาสนใจ เขา สงสารเขาด้วยซ้ำ เพราะผ่านการเมืองมาแล้วเป็นครูด้วยคิดว่าบอกคุณอุดรว่าอย่าไปตั้งพรรคการเมือง อย่าไปสมัครผู้แทนเลยเอาเงินมาสร้างสถาบันอย่างนี้ดีกว่า เราไม่ได้มาทำเพื่อเอาเงิน ทำเพื่อให้เจ้าหน้าที่เขาทำงานได้ ก็มากขึ้น แต่ต่อไปนี่ผมว่าจะมามากขึ้นเพราะว่าผมกระแสในฐานะเป็นประธานอนุกรรมการเรื่องการปกครองท้องถิ่นก็จะมั่นใจมากขึ้น อันนี้ก็ดีที่ผมเล่าให้ฟังดี

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของคณะกรรมการอิสระคะ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : ปัญหาอุปสรรคไม่ถึงกับมีมากมาย เป็นกิจจะลักษณะ คือไม่มีใครมาต่อต้าน คัดค้านอะไรต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรค แต่เนื่องจากว่าเราต้องมาจากหลายสายที่เราเรียกกันว่าแม่น้ำ ๕ สาย เพราะฉะนั้นสิ่งที่อาจจะ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ก็จะมาจากแม่น้ำสายต่าง ๆ เพราะแม่น้ำสายต่าง ๆ นั้นก็มีหลากหลายในความคิดในสายน้ำนั้น เพราะฉะนั้นถ้าเรายอมรับสิ่งเหล่านี้ก็ไม่ถือว่าเป็นปัญหาอุปสรรคเขาอาจจะเห็นด้วย ไม่เห็นด้วยก็ได้ อีกอันหนึ่งคือถ้าเป็นปัญหาอุปสรรคก็คือการที่ประชาชนจะสนับสนุนในเรื่องประชามติที่ดี เห็นด้วยในหน้าหนังสือพิมพ์ก็ดีอะไรต่าง ๆ ก็อาจจะมีการวางแผนมาเพื่อที่จะทำให้เกิดความสับสนเพราะการเมืองหรือเพราะอื่น ๆ ก็ตามก็อาจจะทำให้พวกเราหัวงันหัวงันว่าเราไม่เห็นด้วยอย่างนั้น เห็นด้วยอย่างนี้ จะเป็นปัญหาอุปสรรคก็ไม่หนักหนาหรอกครับ ผมต้องกลับมาพูดว่าคุณบรรศักดิ์เขาหนักแน่น แล้วก็รู้ว่าทิศทางจะไปทางไหนเชื่อมั่นว่าเราจะต้องไปตามนี้เราก็ไป เพราะฉะนั้นก็ไม่รู้สึกว่าจะมีปัญหาอุปสรรคอะไรเพราะเราถือว่าเราได้ทำตามหน้าที่ ทำตามความรับผิดชอบ แล้วเราก็ทำในฐานะที่เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ในทางประสบการณ์และวิชาการ ไม่ใช่ผู้หลักผู้ใหญ่ที่มีอำนาจอะไร เราก็คงคิดว่าได้ทำดีที่สุดแล้วใครจะเห็นด้วยไม่เห็นด้วยก็มีอีกหลายสาย ถ้าเขาไม่ยอมรับร่างรัฐธรรมนูญก็ไม่ยอมรับเรา คือทำใจได้แค่นั้น ไม่ใช่เราต้องไปต่อสู้เอาให้ชนะแม่น้ำทั้ง ๕ สาย ก็คงจะไม่ได้ เพราะฉะนั้นถามตรงนี้ผมก็ไม่อยากจะพูดว่ามีปัญหาอุปสรรค เพราะชีวิตของผมตั้งแต่เป็นหมอใหม่ ๆ หรือก่อนหน้าเป็นหมองานต่าง ๆ ในชีวิตที่หนักหนากว่านี้ก็ผ่านมาหมดแล้ว แล้วก็ยังมีอุปสรรค มีปัญหาแล้วเราก็กงานสำเร็จเราจะภูมิใจ เพราะฉะนั้นก็จะคอยให้กำลังใจพรรคพวกว่ายังมีปัญหาอุปสรรคมากขอให้เราเป็นหนึ่งเดียวกัน ลงเรือด้วยกันแล้วอย่าห่วงเครดิตส่วนตัวมากนัก ขอให้ห่วงเครดิตของทีมงานทั้งหมดแล้วงานก็ง่ายขึ้น ถ้าห่วงว่าตัวเองจะได้เครดิตไหม จะได้หน้าได้ตาไหมต้องไปเสนอพวกโน้นก็จะทำให้เกิดความวุ่นวายได้ ความรู้สึกอย่างนี้ดีแต่คนอื่นเขาคงมี แต่คุณบรรศักดิ์ไม่ค่อยว่าใครให้เสียกำลังใจ ถึงแม้จะมีใครต่อใครอีโก้บ้าง แสดงบ้าง ผมก็ยังสังเกตเห็นเขาทำได้ดี มีภาวะผู้นำดีมาก ผมเป็นผู้ใหญ่ ไม่ใช่ใหญ่มีอำนาจใหญ่เพราะอายุมากก็นั่งฟังดูแล้วเป็นครูด้วยผมไม่อยากจะเรียกว่ามีอุปสรรค มีปัญหา ถ้าเราได้ทำหน้าที่แล้วมันก็หมด หมดกำลังใจออกเต็มที่แล้ว แสดงว่ามันยังไม่สมบูรณ์แบบเขาไม่ยอมรับก็ไม่ยอมรับ ถ้ามีโอกาสทำใหม่ค่อยทำ ไม่มีโอกาสก็แล้วไป แต่มีอันหนึ่งที่ผมพูดกับเพื่อนฝูงเป็นกันเองบอกว่าการทำงานให้ประสบความสำเร็จนอกจากต้องไม่ยึดมั่นถือมั่นกับเครดิตของตัวเองจนเกินไปแล้วผม คิดว่าความสำเร็จนั้นอยู่ที่การที่เรายอมรับเคารพในคุณค่าของคนอื่นที่เป็นทีมงาน อาจจะไม่ตรงใจเราทั้งหมดหรอก แต่เมื่อออกมาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้วต้องพูดอย่างเดียวกันเหมือนกับเราลงเรือลำเดียวกันแล้ว ถ้าเรือล่มร่างรัฐธรรมนูญตกก็หัวเราะกันเราทำได้แค่นี้ ก็ Enjoy ถ้าสมมุติว่ามันสำเร็จเราก็จะได้ฉลองกันว่าพวกเราทำสำเร็จ อย่ากระโดดเรือ หรืออย่าเงาะเรือ

หรืออย่าเอาดีคนเดียว แล้วคำ ๆ หนึ่งที่ผมบอกกับเพื่อนฝูงแบบเล่นหัวอยู่เรื่อยบอกว่า ทุกอย่างไปอ่าน ๆ ดูเถาะ เขาผ่านมาเขาก็ยุ่งยากมาเหมือนกัน แต่มันมาลงเอยวันนี้เขาเชื่อว่าการบริหารจัดการ แต่คำว่าบริหารจัดการมันมี คำจำกัดความนะ การบริหารจัดการคือศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ เป็นไปได้ Management is the art of making things possible เพราะฉะนั้นเราต้องคิดว่ามันต้องได้ ต้องแก้ได้ มันเป็นอย่างไร มันเป็นอย่างนั้น คิดไป คิดมามันก็แก้ได้จนกระทั่งบางคนพูดว่าปัญหาทุกอย่างแก้ได้ แต่พูดอย่างนั้นบางคนเขาจะรู้สึกมากไปหน่อย แต่ถ้าพูดอ้อม ๆ หน่อยบอกว่าการบริหารจัดการคือศิลปะแห่งการทำให้เกิดความเป็นไปได้แบบนี้ก็รู้สึกเราจะเอาอย่างไร

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ท่านคิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะนำพาประเทศไปสู่ความสงบสุข

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : ผมก็หวังอย่างนั้นแล้วผมก็เชื่อว่า มันจะเป็นอย่างนั้นได้มากพอสมควร เพราะอะไรรู้ไหม

เพราะ ๑. เวลาที่ผ่านมาคนที่ขัดแย้งกัน คนที่ชอบทำดีทำต่อยกันเขาก็คงจะมีธรรมะซึมโมในใจ ขึ้นมาบ้าง เวลาที่ผ่านมาใจก็เย็นลงบ้าง ก็รู้สึกที่เราไม่ควรทำ เราควรจะทำอะไรดีกว่านี้นะ ผมว่ามันจะจางลงนิดหน่อย

อันที่ ๒ มีผลที่เกิดขึ้นตามมาจากการที่เรามีรัฐธรรมนูญแล้วตั้งกรรมการบางคนไว้ อย่างน้อย ก็มีคนเป็นเจ้าภาพในการที่จะพูดปรองดองกัน ไฟยังติดอยู่ในใจว่าจะโกรธจะพิศ จะเหวี่ยง ก็ยังมีคนบอกเดี่ยว วันนี้คุยกันก่อน คือไม่รู้จะไปหาใคร จะไปหานายอำเภอท่านก็บอกไม่เกี่ยว ไปหาผู้ว่าราชการจังหวัดก็บอกไม่เกี่ยว ไปหาปรองดองนี้ จะแก้ได้ ไม่ได้ อย่างน้อยก็มียาพาราเซตามอล

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : อันนี้ชุดนี้ที่ท่านเอนกเป็นหรือเปล่านั้น

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : ใช่ คุณเอนกเขาก็เสนอ แต่ว่าเป็น กรรมการคงมีกรรมการอีกต่างหาก ก็ต้องตั้งขึ้นมาใหม่ นั่นก็เป็นส่วนหนึ่ง แล้วอีกส่วนหนึ่งที่เขาเรียกอะไร กรรมการหรือสภาพปฏิรูปแห่งประเทศไทย ซึ่งบางคนบอกว่ามันจะเป็นอะไร

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : อีก ๕๐ คน ที่มาจาก สนช.

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : หาวว่าจะสืบทอดอะไรไม่ใช่หรอก คือการเปลี่ยนแปลง มาถึงตรงนี้ปีหนึ่ง สองปี จะไปปฏิรูปเปลี่ยนแปลงอย่างไรได้นอกจากแก้ไขวางพื้นฐานว่าควรจะมีภูมิเกณฑ์นำไปสู่แบบนี้ ถ้าจะทำถนนสายนี้ไปยังพม่ามันต้องผ่านตรงนี้ก็ทำไว้ ทีนี้ถ้าพูดแล้วไม่ทำ ถนนก็ไม่เกิดที่จะไปพม่าได้อย่างไร แล้วจะไปเวียดนามได้อย่างไร จะเป็น East west corridor ได้อย่างไร เพราะฉะนั้น ตรงนี้ผมก็ได้ยินด้วยว่าจะมาสืบทอดอำนาจหรือเปล่านั้น คือถ้าเราจะปฏิรูปมาถึงตรงนี้แล้วเมื่อพูดกันแล้วมันก็ต้องมีคนทำงาน ถ้าอยู่ ๆ ไปหมดเลยเลือกคนใหม่มาปฏิรูปมันก็เริ่มใหม่อีก เริ่มมาหลายทีแล้ว เพราะฉะนั้นผมก็คิดว่า ถ้าเรามองอย่างกลาง ๆ ไม่ต้องไปอิจฉาริชยาหรือไม่ต้องกังวลว่าใครเป็นใคร แต่อย่างน้อยพวกนี้เคยฟังมาเป็น ปี ๆ ในเรื่องปฏิรูปเถียงกันมาแล้วว่ามันควรจะทำอะไร อะไรที่ควรทำ อะไรที่ไม่ควรทำ ผมว่าถ้าทำอีกสักชนิดหนึ่ง จะเรียกว่าสืบทอดเจตนารมณ์หรืออะไรก็ว่าไป มันต้องมี อย่างที่พอจะไม่ทำต่อแล้วจะให้ลูกมันก็ต้องสืบต้องสอน กันแล้ว จะไปให้คนอื่นทำทันทีก็ไม่ว่าเรื่อง อันนี้มันก็มีคนทำ ทำนองนี้เราพูดตามความเป็นจริง แต่ถ้าบอกว่า ประเทศไทยเป็นของเราทุกคนคุณทำมาถึงตรงนี้ต้องให้คนอื่นทำก็ว่ากันไป ก็มีสิทธิที่จะพูดอยู่ แต่ผมคิดว่า การที่ สืบทอดเจตนารมณ์หรือทำอะไรที่มันต่อเนื่องบ้างมันต้องใช้เวลา เพราะฉะนั้นตรงนี้ผมก็นั่งฟังอยู่คนเขาวิจารณ์บ้าง คนชมบ้าง คนไม่ชมบ้าง แต่ในใจเราไม่ได้คิดว่าจะไปเป็นอะไร ไม่เป็นอะไร ก็มีหน้าที่ว่ามันควรจะเป็นอย่างไร

นี่ นี่คือการยกย่องรัฐธรรมนูญ ผมก็พอใจว่าเขาพูดอย่างนี้ผมเห็นด้วย เขาทำถึงตอนนี้แล้วโอเค ถ้าผมไม่เห็นด้วยจริง ๆ เพราะว่ามันปฏิบัติไม่ได้ผมก็อาจจะพูดว่าเรื่องนี้

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วท่านมีประเด็นไหนบ้างที่ท่านรู้สึกที่ท่านไม่ค่อยเห็นด้วยในบางเรื่องอะไรอย่างนี้มีไหมคะ ในขณะที่อยู่ในคณะกรรมการการยกย่องอะไรอย่างนี้

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : คือผมคิดอย่างมีขมิมาปฏิบัติคือไม่เอา Absolute ซ้ายขวา อย่างน้อยเห็นการเปลี่ยนแปลงที่มันจะดีขึ้น เราเริ่มต้นจาก ๑๐ เราจะไป ๑๑ ๑๒ ๑๓ ได้ ถึงแม้ว่าจะไม่ถึง ๒๐ ความพอใจอย่างนี้ผมจะเป็นคนมักน้อยหรือเปล่าไม่รู้ แต่ผมคิดว่าคนไทยถ้าได้รู้เรื่องว่ามันจะดีขึ้นแบบนั้นก็คงจะพอใจระดับนั้น แน่นอนที่สุดสังคมไทยเพื่อความยุติธรรมในสังคมอย่างที่ผมพูดมา พยายามทำด้วยตนเองมาตั้งแต่หนุ่มจนกระทั่งวันนี้คือความยุติธรรมในสังคมก็ยังไม่หยุดง่าย ๆ มันยังไม่เสร็จสิ้นมันอาจจะเริ่มต้นตรงนั้น เริ่มต้นตรงนี้ แต่ก็ต้องคิดทำต่อไปอีก เพราะฉะนั้นจะเรียกว่าพอใจระดับหนึ่งก็คงพอใจได้ระดับที่เราทำได้ขณะนี้ แต่ก็หวังว่าคนรุ่นใหม่เวลาผ่านไป ๕ ปี ๑๐ ปี สังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี มันเปลี่ยนไป รวมทั้งวัยผู้สูงอายุมากขึ้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มันเปลี่ยนแปลงแล้วต้องเปิดทางให้เขาแก้ไขได้ ต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลงแบบนั้นผมก็คิดว่ามาถึงระดับนี้ถ้าทำได้ขนาดนี้แล้วปฏิบัติได้ก็พอใจ ก็ไม่ถึงกับมีอะไรที่จะขัดข้อง ทำไมไม่เป็นอย่างนั้น ทำไมเป็นอย่างนี้ ถ้าสมัยหนุ่ม ๆ อาจจะเป็นอย่างนั้น แต่เมื่อมาถึงตรงนี้ถ้าเราทำได้ขนาดนี้แล้ว ๓๖ คนไม่ต้องมาโต้เถียงกันจนกระทั่งทะเลาะกันสมมุติอย่างนั้นไปด้วยกัน ยอมรับกันว่าขณะนี้ทำได้พอใจได้ ผมก็คิดว่าผมเองก็พอใจแล้วผมก็ไม่คิดว่ามีอะไรที่ขัดข้องจนกระทั่งยอมรับไม่ได้

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ข้อเสนอแนะค่ะ ความคาดหวังค่ะ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : ก็หวังว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้องเหมาะสมในสังคมไทย อย่างน้อยก็ในช่วงระยะเวลาที่เราเห็นได้ ดูได้

อันที่ ๒ คงจะทำให้เกิดความยุติธรรมทางเศรษฐกิจขึ้นมาบ้าง เพราะอย่างน้อยที่สุดการที่เราพูดถึงเรื่องการเงิน การงบประมาณอะไรต่าง ๆ แล้วรัฐบาลก็เต็มใจที่จะออกกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายภาษีมรดก ภาษีทรัพย์สิน ผมคิดว่าต้องยอมรับรัฐบาลเขากล้าหาญ จะเป็นความคิดของใครก็แล้วแต่ แต่ถ้าในระบบรัฐสภาที่ผ่านมาทำไม่ได้เพราะว่า ๑. ขัดกับผลประโยชน์ของตัวเอง ๒. ก็อาจจะขัดใจประชาชนอื่น ๆ ที่เขาจะต่อต้านก็เลยไม่กล้าทำ แต่ในใจผมแต่ก่อนนี้ผมคิดถึงเรื่องภาษีมรดก ภาษีทรัพย์สินมานานแล้ว ตั้งแต่เป็นหนุ่มว่ามันควรจะเป็นอย่างนี้ถึงจะลดช่องว่างได้ คนเกิดมาลูกมีร้อยล้านบาท คนเกิดมาลูกมีพันล้านบาท คนเกิดมาลูกมีหมื่นล้านบาท แสนล้านบาท แล้วจะให้ลูกชาวบ้านไปสู้ได้อย่างไรมันก็เกิดมาเป็นทาสตลอดไป ทาสทางตรงทางอ้อม วันนั้นผมพูดถึงผมยังไม่มีทรัพย์สินอะไรมากมายนัก มีบ้านบ้าง มีที่ดินอยู่นิดหน่อย แต่วันนี้ผมอายุ ๘๐ ปี ผมมีสิ่งที่จะเป็นมรดกในสิ่งที่เป็ทรัพย์สินที่จะต้องเสียภาษีมากขึ้นกว่านั้นแต่ผมตั้งใจที่จะได้มีส่วนเสียภาษีเป็นกิจจะลักษณะ ผมจึงรู้สึกที่ผมไม่ได้ไปรู้จักกับใครในรัฐบาลเป็นส่วนตัว แต่ผมขมเขยวักกล้าออกกฎหมายภาษีมรดกกับภาษีทรัพย์สินผมว่าก็ขมเขยได้ระดับหนึ่ง ไม่รู้จะไปขมเขยกับใคร

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : มีผู้อ่านอีกเยอะค่ะ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : ความคาดหวัง ๒ ข้อแล้วอีกข้อหนึ่งก็คือไม่เพียงแต่ความยุติธรรมในเรื่องรายได้ที่จะต้องมี ไม่เพียงแต่การที่จะทำให้เกิดมีเงินงบประมาณจากภาษีมากขึ้นเพื่อจะให้เอาไปพัฒนาเรื่องคนยากคนจนในชนบทอะไรต่าง ๆ แต่ความที่เป็นบริการพื้นฐานเช่น

การแพทย์ การสาธารณสุข ก็เน้นไว้ การศึกษาก็เน้นเอาไว้แล้ว แล้วก็เรื่องสวัสดิการผู้สูงอายุอะไรต่าง ๆ ก็พูดไว้พอสมควร ผมว่าสิ่งเหล่านี้ก็เป็นความหวังและถือว่าเป็นความสำเร็จ แต่สิ่งที่ผมอยากฝากไว้สุดท้ายสำหรับผู้เกี่ยวข้อง ผู้บริหารบ้านเมือง หรือใครก็ตาม ผมก็ยังจำคำเก่า ๆ ได้อยู่ ๒ - ๓ ข้อ คนที่จะนำเรื่องนี้ไปปฏิบัติได้

อันที่ ๑ หลักการเก่า ๆ ที่ว่าจงให้สิ่งที่ประชาชนต้องการ แล้วเราจะได้สิ่งที่เราปรารถนา เพราะฉะนั้นผู้ที่จะมาบริหารทำงานตามรัฐธรรมนูญนี้คิดอันแรกก็คงต้องคิดถึงว่าการให้สิ่งที่ประชาชนต้องการ แล้วเขาจะได้รับสิ่งที่ตัวเองปรารถนา คือ ถ้าคิดอย่างนี้แล้วมันต้องฟังเสียงประชาชน อะไรที่ว่าไปรายละเอียด

อันที่ ๒ ที่ผมชอบพูดถึงแล้วก็ถือว่าเป็นเหมือนคาถาของชีวิตในการทำงานคือสุภาสิตจีนบทหนึ่งที่เขาบอกว่า จงทำให้เขาดีขึ้นเถิดแล้วเราจะดีขึ้นเอง เพราะฉะนั้นในการบริหารบ้านเมือง ในการเป็นผู้นำ เราต้องทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกระดับเขาดีขึ้น แล้วเราจะดีขึ้นเอง มันคล้ายกันกับตัวข้อที่ ๑ เหมือนกันถ้าทำให้ประชาชนดีขึ้นเราก็ดีขึ้นเอง นี่เป็นสุภาสิตจีน

แต่คาถาบทที่ ๓ ที่คนที่จะเป็นผู้นำประเทศไทยต้องคิด ต้องช่วยเอามาซักพอกให้กับตัวเองก็คือคาถาที่เกิดจากพระราชดำรัสของในหลวงที่บอกว่าขาดทุนคือกำไร ยิ่งให้ยิ่งได้ คำว่าขาดทุนคือกำไรนี่ก็คือการต้องเสียสละ ต้องอย่าห่วงว่าตัวเองจะเสียเปรียบไหม ทำงานมากกว่าคนอื่นอะไรนี่คนเป็นผู้นำจึงต้องเสียสละจนกระทั่งรู้สึกเหมือนใคร ๆ ก็เห็นว่าเราขาดทุน เงินเดือน ๑๒๐,๐๐๐ บาท ๑๕๐,๐๐๐ บาท ทำงานเท่ากับ ๓๐๐,๐๐๐ บาท ๕๐๐,๐๐๐ บาท มันเหมือนกับขาดทุน แต่ขอให้เชื่อมั่นว่ามีกำไรอยู่ในนั้น แต่ถ้าไม่เชื่อก็ไปคดโกง ผมทำงานหนักขนาดนี้ได้ ๑๕๐,๐๐๐ บาทได้อย่างไร เพราะฉะนั้นการที่ผมเอาตรงนั้นบ้าง เอาตรงนี้บ้างเป็นหน้าที่ของผมเพื่อความอยู่รอดของผม อย่างนี้ไม่ได้ แก้วตัวอย่างนั้นไม่ได้ หรือแม้แต่ข้าราชการไปคดไปโกงเขาแล้วบอกเงินเดือนไม่พอ มันก็ต้องมีหลักการบ้าง

ถ้า ๓ ข้อที่ผมพูดยังไม่พอเอาข้อที่ ๔ สำหรับคนที่จะเป็นผู้บริหารประเทศไทย บริหารระดับต่าง ๆ ถ้าไม่ได้สิ่งที่เราชอบก็จงชอบสิ่งที่เรามี หรือถ้าจะพูดอีกคำหนึ่งก็คือถ้าไม่ได้อยู่กับคนที่เรารักก็ต้องรักคนที่เราอยู่ด้วย หลายคนพูดว่าผมอยากหนีจากประเทศไทยแล้ว ผมจะไปอยู่ที่อื่นแล้วไม่ไหวประเทศไทยผมว่าถ้าประเทศไทยไม่มีคนไทยอยู่มันเจริญกว่านี้ นี่เพราะมีคนไทยอยู่ พอพูดอย่างนี้มันหาทางที่จะแก้ตัวเองยังไม่รู้ ไม่มีไม่ได้อยู่กับคนที่เรารัก รักคนที่อยู่ด้วย แล้วอยู่กับคนไทยก็ต้องรักคนไทย อย่าไปคิดว่าแม้บางคนบอกว่าถ้าเอาคนไทยออกหมด เอาคนสิงคโปร์มาอยู่มันเจริญกว่านี้ มันก็ไม่จริงอีก มันไม่ใช่เรื่องอย่างนั้น บางคนพูดแบบนั้นเหมือนกับเราจะดูถูกคนไทยจนกระทั่งไม่ใช่ คนไทยดี ๆ คนไทยที่สร้างอะไรต่ออะไรขึ้นมาเยอะแยะ เพียงแต่ตอนนี้คนไทยต้องคิดว่าเขาผู้ใดที่เกิดมามีน้อยในชีวิตเราต้องให้เขา มาก ๆ โดยกฎหมายและระเบียบสังคม จดไว้ด้วยนะกรุณาด้วยว่าหมอกระแสนุพออย่างนี้ ต้องคิดอยู่เรื่อยถ้าเราเป็นราชการบ้านเมือง ผู้ทำกฎหมายผู้มีอำนาจในราชการ แต่คนที่ไปทำธุรกิจก็ต้องคิด ที่เรารวยขึ้นมาได้ก็ผิดปกติแล้ว เพราะว่าสังคมไปเปิดโอกาสให้เรามาก แล้วก็ปิดโอกาสคนอื่นมาก เพราะฉะนั้นถ้าเราได้อะไรมากขึ้นเราจึงคิดว่าคนที่เขาเกิดมามีน้อยในชีวิตของเขา มันต้องคิดว่าเขาน่าจะได้มากกว่านี้ โดยกฎหมายก็คือภาษีอะไรนี่ เอาไปเถอะ เอาไปเถอะ เอาภาษีไป ถามว่าให้เขาได้ลุกขึ้นมาบ้าง ทางตรง ทางอ้อม ถ้าเราส่วนตัวพอไปได้ ทุกวันนี้ผมบอกลูกชายผมว่าเวลาหยุดราชการหรือเสาร์อาทิตย์ ผมเอาหลานปู่หลานตาไปบ้านนอกไปว่ายน้ำในสระบ้าง ไปอยู่กับคนยากคนจนเวลาคนยากคนจนเขามาไหว้ผม เราให้เด็กไปกราบคุณปู่คุณยายนี่เขานั่งอยู่กับพื้น ผมก็ให้เรียนรู้จากเขา นั่นก็เป็นส่วนหนึ่ง วันนี้เอาแค่นี้ นะครับ ขอคุณมากนะครับที่กรุณา

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ขอขอบคุณมากค่ะ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : แล้วนี่ขอด้วยได้ไหม

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : เดี่ยวจะถอดเทปแล้วให้ท่านนะคะ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : มีคนถอดเทปที่นี้นะ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : มีเจ้าหน้าที่ถอด

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : มีเจ้าหน้าที่ถอดเทปถ้าจะต้อง

ค่าใช้จ่ายทั้งหมดผมจ่ายนะคะครับ ผมยินดีนะคะครับ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ไม่เป็นไรค่ะ ที่นี้ถอดทุกคำอยู่แล้วสัมภาษณ์ทุกครั้ง

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : ที่พูด ๆ ไปนี่เก็บไว้แล้ว

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ค่ะ เก็บไว้ที่รัฐสภาและที่จดหมายเหตุด้วยค่ะ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ : ได้ ได้

๒) รองศาสตราจารย์ปกรณ์ ปรียากร

โฆษกกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องรับรองคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนดา บุนนาค : วันนี้ก็คณะผู้จัดทำประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าก็ได้รับเกียรติให้มาสัมภาษณ์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร ซึ่งท่านก็เป็นกรรมการในการยกร่างรัฐธรรมนูญ ประธานคณะอนุกรรมการคณะที่ ๒ แล้วก็โฆษกกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญด้วย ก็ประกอบด้วยอาจารย์ยุรรัตน์ แล้วก็ดิฉัน ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนดา บุนนาค ก็จะสัมภาษณ์ท่านนะค่ะ ก็ขอเรียนถามว่าท่านมีประสบการณ์หรือไม่เกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญมาก่อนหน้านี้หรือไม่ค่ะ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : ที่จริงตอนรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ ก็ทำงานในลักษณะที่เป็นคล้าย ๆ กับช่วยอนุกรรมการในด้านสิทธิเสรีภาพ พอปี ๒๕๕๐ ผมมาเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ แล้วก็ได้รับการคัดเลือกให้เป็นกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ตอนนั้นในการยกร่างรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ มันมีลักษณะของการแบ่งส่วนออกเป็น ๓ ส่วน ส่วนแรกก็จะเป็นเรื่องของสิทธิเสรีภาพ การมีส่วนร่วม แล้วก็การปกครองท้องถิ่น ผมก็รับผิดชอบในส่วนนั้น นะครับในการรับผิดชอบในส่วนนั้นที่ทำหน้าที่ร่างโดยตรงก็คือผมร่างหมวดนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐอยู่ในหมวดที่ ๕ ในฐานะที่โดยภูมิหลังผมเป็นนักรัฐประศาสนศาสตร์ เพราะผมเป็นคนบดี ช่วงนั้นผมเป็นคนบดีคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ที่สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ก็เลยได้รับมอบหมายให้ร่างในส่วนของนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐซึ่งก็หมายถึงนโยบายสาธารณะกับการพัฒนาประเทศพอปีนี้เข้ามาปี ๒๕๕๗ ได้รับการแต่งตั้งโดยเราไม่ได้คาดหวัง คิดว่าเราร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหญ่ ๆ ก็อยากที่จะไปทำงานตามปกติของเรา แต่ว่าคณะรัฐมนตรีก็มีมติให้เรียกผมมาเป็นกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญอยู่ในส่วนของโควตาของคณะรัฐมนตรีซึ่งมีทั้งหมด ๕ คน นั่นคือประสบการณ์ แต่ประสบการณ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องนี้ผมเป็นกรรมการชุดต่าง ๆ ในสภาผู้แทนราษฎร ในวุฒิสภาต่อเนื่องเป็นระยะเวลามากกว่า ๒๐ ปี แล้วในฐานะที่อย่างที่เราทราบกันว่าความเป็นนักรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งหมายถึงการบริหารราชการแผ่นดินมันก็มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของการวิพากษ์วิจารณ์ การใช้รัฐธรรมนูญในเชิงของงานวิจัยต่าง ๆ สารพัดเรื่องนะครับ ในตอนปี ๒๕๕๐ พอร่างรัฐธรรมนูญเสร็จผมก็ไปทำวิจัยในฐานะที่เรามีส่วนร่วมโดยตรงของการร่างรัฐธรรมนูญไปวิเคราะห์ในเชิงเปรียบเทียบว่าผลที่คาดหวังของรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ กับการพัฒนาประเทศมันเป็นเรื่องของการคาดหวังในเชิงของการสร้างความสมดุลในมิติต่าง ๆ ของการพัฒนาเพราะว่ารัฐธรรมนูญแต่ละฉบับมันมีชีวิตของมันเอง ในเชิงลึกเข้าไปในที่ว่าตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ เรากำหนดทิศทาง การเปลี่ยนแปลงของประเทศหรือการพัฒนาประเทศโดยอาศัยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสำคัญ เพราะเราจะเริ่มเห็นสิ่งที่เราเรียกกันว่านักการเมืองหรือผู้นำรัฐบาลก็ใช้นโยบายในเชิงที่ไม่มีหลักคิดอยู่พอสมควร แม้ว่ารัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ จะกำหนดเหมือนกับปักธงว่าในการบริหารราชการแผ่นดินต้องยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มันก็ไม่ได้ทำตรงจุดนั้น แต่ว่าในการวิจัยของผมถ้าเราวิจัยลึกลงไปในรายมาตรา แล้วก็บังเอิญเราไม่ได้บันทึกเจตนารมณ์ชัดเจนคือเจตนารมณ์ของผู้ร่าง เจตนารมณ์

ของคนที่จะแปรญัตติแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพราะว่าตอนนั้นปี ๒๕๕๐ เรามีสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งเขามีสิทธิในการที่จะแปรญัตติทุกเรื่องทุกประเด็นทุกหมวดหมู่ แล้วก็ไม่มีข้อจำกัดว่าเขาจะแปรญัตติอย่างไร แล้วก็ไปลงมติร่วมกันในสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้นตัวสภาร่างรัฐธรรมนูญในช่วงนั้นก็มียุทธศาสตร์ต่อคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญมาก ในการถกเถียงกันหรือในการถกแถลงกันในสภา ความจริงในช่วงนั้นที่ประชุมคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญเป็นคนมอบหมายให้ผมแถลงรัฐธรรมนูญทั้งฉบับต่อสภา ผมก็ยืนแถลงก็เกือบครึ่งวัน ประมาณ ๕ ชั่วโมง ทั้งฉบับ แต่น่าเสียดายตรงที่ว่าในประเด็นที่ผมพูดก็คือเจตนารมณ์หลักอันหนึ่งของการที่จะผลักดันให้รัฐธรรมนูญเป็นกลไกในการพัฒนาประเทศไปสู่ความสมดุลตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มันไม่ได้ถูกบันทึกไว้อย่างชัดเจนมากเท่าที่ควร คือถ้าเราจะไปอ่านก็ต้องย้อนไปอ่านบันทึกการประชุมทั้งของกรรมาธิการยกร่างแล้วก็สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ก็เป็นประเด็นในเชิงประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้จากประสบการณ์ครั้งนั้นได้นำมาใช้ในตอนนี้อย่างไรหรือไม่

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : ก็นำมาใช้มากขึ้นอันที่ ๑ อันที่ ๒ ก็คือเราก็ยังคงบัญญัติให้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ โดยไปบัญญัติไว้ในส่วนของหมวดที่ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐเหมือนกัน อันนี้ก็คงเป็นประเด็นที่มันสับสนกัน คือถ้ามองในลักษณะนี้ความเป็นผู้ที่มีประสบการณ์หรือไม่นี้ก็ตอบว่ามีมากขึ้น อันที่ ๒ ก็คือว่าเราก็ได้เห็นว่าการขาดความเข้าใจเรื่องเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมันก็มีผลต่อการใช้รัฐธรรมนูญที่ไม่ถูกหลักของมัน เพราะว่าคนที่ไม่ได้ร่างรัฐธรรมนูญอ่านตามตัวอักษรมันก็จะตีความไปตามตัวอักษร อันนี้ก็ประเด็นที่เห็นชัด

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้ประสบการณ์ที่นำมาใช้นอกจาก ๒ ประเด็นนั้นพอจะยกตัวอย่างได้ไหม เนื้อหานอกจากเศรษฐกิจพอเพียงแล้วมีเรื่องอื่นอีกไหม

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : คือผมเองพอได้รับมอบหมายให้มาเป็นประธานอนุกรรมการชุดที่ ๒ ซึ่งดูแล ๓ เรื่อง คือสิทธิเสรีภาพของประชาชน การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของภาคประชาชน เราก็พยายามที่จะผลักดันเรื่องนี้มากขึ้นซึ่งมันก็เป็นผลดีต่อเจตนารมณ์ใหม่ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ซึ่งเราใช้คำว่าประชาชนเป็นสำคัญ ประชาชนเป็นศูนย์กลาง หรือพอเราสื่อสารในเชิงยุทธศาสตร์ออกไปเราก็ใช้คำว่าสร้างพลเมืองให้เป็นใหญ่ ที่นี้พอสร้างพลเมืองให้เป็นใหญ่เราก็เห็นภาพชัดว่าการเติบโตของภาคพลเมืองในบ้านเราคือเราใช้คำว่าภาคพลเมือง เพราะว่าคำว่าประชาชนมันกว้างแล้วก็หลวมมาก แต่ว่าเราใช้คำว่าพลเมือง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เพราะอะไร นอกจากว่ามันแข็งแรง

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : เพราะเราเห็นว่าคือประชาชนผู้มีพลังต่อการสร้างบ้านเมืองแล้วตรงจุดนี้มันก็มีผลต่อการยึดโยงทุกเรื่องกลับไปสู่ภาคพลเมืองมากขึ้นในหลายกรณีด้วยกัน อย่างเช่นในกรณีของการมีส่วนร่วมก็จะเห็นชัดว่าตั้งแต่การเมืองระดับท้องถิ่นขึ้นมาจนถึงการเมืองระดับชาติ ประเด็นหนึ่งซึ่งเราคาดหมายว่าจะระบอบประชาธิปไตยในบ้านเราหรือในบ้านเมืองก็ตาม ถ้าเราให้ความสำคัญแต่เฉพาะการเลือกตั้งมันก็เท่ากับว่าเราโยนอำนาจของประชาชนหรือของพลเมืองไปให้ผู้นำทางการเมือง ผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำแต่ฝ่ายเดียว หมายความว่ามันก็เป็นดำเนินการโดยภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว ในขณะที่ภาคพลเมืองหรือภาคประชาชนก็ได้แต่เฝ้ามองดูแต่ที่ไม่มีบทบาทในการเข้า

ไปดำเนินการเพื่อจะทำให้ความคาดหวังหรือความเอาใจใส่ของประชาชนมันได้รับการตอบสนอง เพราะฉะนั้นถ้าเราไปดูตั้งแต่ในหมวดที่ ๒ ใช้ชื่อหมวดว่าประชาชน ในส่วนที่ ๑ เรากำหนดเหมือนกับเป็นนิยามไปเลยว่าความเป็นพลเมืองและหน้าที่พลเมือง คือประเทศไทยเราไม่ใช่มานับเอาว่าเราเป็นประชาธิปไตย เราเป็นประเทศไทยใช้ไหมครับ เพราะความเป็นประชาธิปไตยเรานับเอาแค่เพียงเมื่อเรามีรัฐธรรมนูญฉบับแรกปี ๒๔๗๕ แต่ความเป็นประชาธิปไตยในบ้านเรานั้นเกิดมาก่อนหน้านั้น ถ้าเรามองดูย้อนกลับไป ถ้ามองในเชิงประวัติศาสตร์ในสมัยที่คนยังไม่มากในยุคสุโขทัยธานีเอง ระบบพ่อขุนเหมือนมีลักษณะเป็นคนที่เข้าไปใกล้ชิดกับชาวบ้าน ใช้คำว่าราษฎรช่วงของชั้นที่แบ่งห่างกันมันมีอยู่ แต่ว่าตัวพ่อขุนรามคำแหงเองก็ลงไปสู่การรับฟังความคิดเห็นตลอดเวลา ใช้ไหมครับ พอถึงอยุธยาราชธานีมาตั้งหลักปักฐานที่แข็งแรงเชื่อมโยงกับต่างประเทศมากขึ้น สิทธิมนุษยชนมันก็เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงนั้น มันไม่ได้มาเกิดขึ้นเพราะฝรั่งกำหนดใช้ไหมครับ แต่เราไม่ค่อยกล้าพูดเรื่องนี้ออกไป เราจะเห็นว่าถึงแม้ว่ามันจะมีการปกครองแบบทาส แต่ระบบทาสบ้านเรานั้นไม่ได้เป็นระบบทาสในลักษณะของการใช้แรงงานทาสแบบ Feudalism ของฝรั่ง ความใกล้ชิดสนิทสนมกัน หรือการยกฐานะจากคนเป็นทาสขึ้นมาเป็นราษฎรที่ดีหรือว่าเป็นคนทำงานก็มีอยู่ตลอดเวลาในช่วงนั้นสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถสถาปนาระบบกฎหมายหลายอย่าง ระบบการปกครองที่แบ่งเป็น ๔ ภาคส่วน เวียง วัง คลัง นา และการเข้ามามีส่วนร่วมของคนต่างชาติในเชิงของวังกับคลังมันก็มีสูงนะครับ หรือว่าในการดูแลอย่างในสายตระกูลของท่านอาจารย์เองขุนนาคนใช้ไหมครับเราก็จะเห็นว่าสมุหนายกเป็นคนต่างชาติดูแลกรมคือฝ่ายต่างประเทศ นี่ก็เป็นเรื่องที่ได้ชัด พอมาถึงการปฏิรูประบบราชการแผ่นดินครั้งแรกในปี ๒๔๓๕ ในหลวงรัชกาลที่ ๕ พุดชัด แต่เวลาที่เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยก็คือเสด็จในกรม กรมพระยาดำรงราชานุภาพประชุมครั้งแรกที่กระทรวงมหาดไทย เขาบอกว่า ที่จริงถ้าเราใช้ภาษาสมัยใหม่ก็คือข้าราชการต้องไปหาประชาชน จงไปหาประชาชน อย่ารอให้ประชาชนมาหาเรา ต้องใช้คำใหม่ แต่สมัยนั้นอาจจะใช้คำว่าเจ้าคุณต้องไปหาราษฎร ในหลวงนี่ปลดเจ้าคุณไม่ได้ ถ้าเจ้าคุณทำงานกับราษฎรได้มันก็กลายเป็นการปฏิรูประบบราชการแผ่นดินครั้งแรก แต่ตอนนั้นอาจจะจะมีเจตนารมณ์ว่าทั้ง ๒ จุด อยุธยาราชธานีกับในตัวปฏิรูประบบราชการแผ่นดินสมัยใหม่ในลักษณะที่เป็น Model democracy ครั้งแรกก็คือการที่จะต้องถูกกดดันจากภายนอกไม่อย่างนั้นเราจะเป็นอาณานิคม ซึ่งมันเป็นสิ่งที่มีมันเกิดขึ้นได้ ในมณฑลเทศาภิบาลในสมัยรัชกาลที่ ๕ มันมีลักษณะของการกระจายอำนาจ แต่ไม่ได้กระจายอำนาจในลักษณะที่เป็นแบบฝรั่งกระจายในระบบไทยซึ่งมันก็เหมาะสมกับบริบทไทย แต่พอมาถึงปี ๒๔๗๕ คนก็คลั่งไคล้ว่าเราหมดเรื่องของสมบูรณาญาสิทธิราชย์ความเป็นราษฎร คณะราษฎร แต่คณะราษฎรเองก็ไม่ได้หมายความว่าจะเป็นราษฎรจริง ๆ ก็เป็นข้าราชการโดยส่วนใหญ่เป็นอำมาตยาธิปไตย พวกนี้มันบ่มเพาะกันมาเรื่อย ๆ แต่ว่าปรัชญาที่มันขัดกันของการที่ว่าเลือกตั้งสำคัญที่สุด พอเลือกตั้งเสร็จอำนาจไปอยู่ในมือของอำมาตยาธิปไตยเหมือนเดิม แต่ว่าเป็นอำมาตย์รุ่นใหม่ก็คือนักการเมืองซึ่งก็มีบทบาทสำคัญแน่นอน แต่ว่าก็ไม่ได้ไปปรับระบบงานภาครัฐให้ตอบสนองเจตนารมณ์ของประชาชนเท่าที่ควรตรงจุดนี้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วในความคิดเห็นของท่าน ดร.ปกรณ์ เห็นว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้เจตนารมณ์คืออะไรแท้ ๆ เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : ก็เราพูดกันอยู่ใน ๔ ลักษณะด้วยกัน

ในลักษณะที่ ๑ ก็คือพลเมืองมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางทางการเมืองสม่ำเสมอ ไม่ได้หมายความว่าอยู่ที่วันเลือกตั้ง

อันที่ ๒ ก็คือเรื่องของการเมืองถ้าเราแก้เรื่องความใสสะอาดไม่ได้ เราแก้ดุลยภาพระหว่างฝ่ายการเมืองกับฝ่ายประชาชนไม่ได้มันก็จะมีความปัญหาใหญ่ใช้ไหมครับ ที่นี้การที่จะทำให้การเมืองใสสะอาดประชาชนก็ต้องเข้าไปมีบทบาทไม่ใช่แค่วันเลือกตั้ง แต่ว่ามีบทบาทในการตรวจสอบ เรามีสมาชิกสภาเมืองในระดับพื้นที่ เรามีสมาชิกวุฒิสภาแห่งชาติในระดับชาติซึ่งเป็นเรื่องดูแลเรื่องจริยธรรมของผู้มีอำนาจทางการเมืองและข้าราชการระดับสูงทั้งหลายแล้วก็สามารถที่จะนำเสนอกฎหมายที่เขาเห็นว่ามันมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของเขาได้ การตรวจสอบสาธารณะกว้างขวางมากขึ้น มันไม่ได้ตรวจสอบแค่เพียงองค์กรของภาครัฐขอโทษองค์กรตามรัฐธรรมนูญเดิมที่มีอยู่ ๔ องค์กรหลัก ๆ ที่สำคัญตั้งแต่การเลือกตั้งการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดิน แล้วก็ ป.ป.ช. แล้วก็ มีองค์กรตามรัฐธรรมนูญอีก ๒ - ๓ องค์กรไปช่วยเรื่องสิทธิมนุษยชน เรื่องอัยการหรืออะไรต่าง ๆ ตรงนั้น หรือสภาที่ปรึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งตรงนั้นปรากฏว่าเขาเข้าจริงอำนาจนักการเมืองกลับมีบทบาทในการไปกดดันองค์กรตามรัฐธรรมนูญนั้นมากเกินไป ในหลายกรณีก็คือ เมินเฉย มองข้ามหรือสร้างมวลชนเข้ามากดดัน ซึ่งอันนี้ถ้ามันยังเป็นอยู่อย่างนี้ความใสสะอาดซึ่งประชาชนต้องการไม่มีใครไม่ต้องการ แต่ว่ามันพูดอะไรไม่ได้เพราะความสมดุลมันไม่มี

อันที่ ๓ แต่อันที่ ๓ มันจะไปช่วยแก้อันที่ ๒ เพราะว่าปัญหาใหญ่ที่มันแตกแยกกันในเวลานี้แล้วทุกฝ่ายอ้างก็คือเรื่องของหนูนื่องความเป็นธรรมหรือความยุติธรรม หรือสภาพอธรรมทั้งหลายที่มันยังเกิดขึ้น ซึ่งมันก็มาจากทุกฝ่ายแต่บางที่ฝ่ายอำนาจนอกรัฐธรรมนูญก็มี ทั้งกลุ่มที่ฝ่ายหนึ่งเรียกว่าอำมาตย์ในแบบดั้งเดิม กับอีกฝ่ายหนึ่งที่ถูกเรียกว่าคนที่อยู่นอกอำนาจรัฐธรรมนูญจริง ๆ แต่กระทำความผิดหนีไปทำนองนี้ อันนี้ก็เป็นที่ประเด็นที่รัฐธรรมนูญอาจจะแก้ไม่ได้ทั้งหมดในเรื่องนี้ก็จริง แต่ว่าเราก็เชื่อว่าถ้าเรากลับไปทบทวนข้อที่ ๑ ก็คือประชาชนมีความสำคัญมันก็สามารถดึงกลับไปอำนาจประชาชนได้

อันที่ ๔ ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้มันเป็นเรื่องลำบากมาก เพราะว่าข้อเรียกร้องของทุกสี่สี่มันตรงกันอยู่อันหนึ่งที่เราไม่เคยหยิบขึ้นมาพูดก็คือเรื่องการปฏิรูปประเทศ แน่นอนบางกลุ่มบอกว่าต้องปฏิรูปก่อนการเลือกตั้ง แต่บางกลุ่มบอกว่าต้องปฏิรูปโครงสร้างคือกระบวนการทั้งหมด ที่นี้เวลาเราร่างรัฐธรรมนูญก็ต้องหาจุดพอดีของมันว่าทำอย่างไรที่ให้คำว่าปฏิรูปมันมีผลในทางปฏิบัติจริง เพราะการปฏิรูปและการสร้างความปรองดองก็เลยเป็นภาคที่ ๔ ของตัวรัฐธรรมนูญ ซึ่งภาคนี้มันก็เป็นภาคที่บางทีระยะต้นผมเองก็บอกมันจะเป็นรัฐธรรมนูญได้อย่างไร มันน่าจะเป็นแผนการปฏิรูปประเทศเสียมากกว่า แต่ว่าที่ประชุมส่วนใหญ่ก็มองว่าถ้ามันไม่เป็นรัฐธรรมนูญความเข้มแข็งหรือความศักดิ์สิทธิ์ของมันมีน้อย เพราะฉะนั้นก็เลยเป็นภาคส่วนที่มันจะใช้เวลาช่วงหนึ่งแล้วก็หมดไป ก็ตีเสียว่าคาดว่า ๕ ปี ประมาณสัก ๕ ปี แล้วก็หมดไป แต่ว่าการปฏิรูปประเทศมันก็มีปัญหาอีกว่าองค์กรที่ทำหน้าที่ในการเข้ามาติดตามข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญที่จะผลักดันไปสู่การปฏิบัติจริงจะมีบทบาทอย่างไร จะทำได้แค่ไหนมันจะถูกมองโดยประชาชนในลักษณะเช่นใดใช้ไหมครับ เพราะการฝังหัวในเรื่องของประชาธิปไตยแบบตะวันตกก็คืออันที่ ๑ มันมีอำนาจอยู่แค่ ๓ อำนาจเท่านั้นตั้งแต่นิติบัญญัติ บริหาร แล้วก็ตุลาการ รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ที่สร้างองค์กรตามรัฐธรรมนูญขึ้นมา ทั้ง ๒ ฝ่ายมองว่ามันเป็นองค์กรที่ถ่วงความเจริญในทางประชาธิปไตย แต่ว่าถ้าเรามองกลับมาอีกด้านหนึ่งก็คือวัฒนธรรมทางการเมืองของบ้านเรามันปฏิเสธไม่ได้ว่ามันแตกต่างโดยสิ้นเชิงจากวัฒนธรรมทางการเมืองแบบฝรั่ง เราก็มักชอบอ้างรัฐธรรมนูญในตะวันตกไม่เห็นมีแก้ไขอะไรมาเลย แต่คนไม่ได้เคยมองลึกลงไปว่ารัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาแก้ไขมาแล้วกี่รอบ เขาทำ

เป็นการแก้ไขแต่เขาไม่ได้ไปแก้ตัวองค์กรรัฐธรรมนูญเดิม แต่ถ้าเราไปรวมไปหมดแล้วความเป็นรัฐธรรมนูญดั้งเดิมของรัฐธรรมนูญสมัยแรกแทบไม่เหลืออยู่ใช่ไหมครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เขาทำเป็นบทเสริมเข้ามา

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : เป็นบทเสริมคือบทแก้ไขขึ้นมา เป็น Amendment ของมันแล้วไปออก Will of life ต่าง ๆ คือตัวพระราชบัญญัติที่ให้หลักประกันเรื่องสิทธิเสรีภาพ ในอังกฤษไม่มีรัฐธรรมนูญเป็นลายลักษณ์อักษร ผมเรียนหนังสือในอังกฤษก็เรียนที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ประเทศอังกฤษ แต่ผมไม่ได้เรียนทางด้านกฎหมาย ผมเรียนทางด้านการบริหารการพัฒนา ที่แรกผมก็ไม่เคยสนใจกฎหมายรัฐธรรมนูญของอังกฤษเท่าไร แต่ว่าช่วงที่ผมไปอยู่มันมีความขัดแย้งสูงมากกรณีของไอร์แลนด์เหนือ กรณีข้อเรียกร้องมีการแยกตัวของสกอตแลนด์ซึ่งมันก็ต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน กรณีของเวลส์ กรณีเรื่องอื่น ๆ อีกหลายเรื่องซึ่งเราพูดในรายละเอียดก็จะเป็นวัน มันก็เป็นประเด็นที่เห็นได้ชัดว่าข้อตกลงหลักที่มันเกิดขึ้นในสภามันแสดงให้เห็นถึงหลายเรื่องที่สภาเองก็ถูกตีกรอบให้เดินเหมือนกัน สมัยที่ผมอยู่ยังไม่มีคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่ผมกลับมาสักระยะหนึ่งเขาก็ตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพราะว่าปัญหาการเลือกตั้งเป็นปัญหาใหญ่ เขาจะใช้คำว่าทั้ง Reform หรือว่า Revitalization ของมันก็แล้วแต่กรณีของวุฒิสภา แต่วุฒิสภาก็มาจากการแต่งตั้ง ไม่เคยมีวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่ของปี ๒๕๕๐ มีใช่ไหม

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : ปี ๒๕๕๐ มันเป็นส่วนหนึ่ง มันเลือกตั้งส่วนหนึ่ง สรรหาส่วนหนึ่ง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้เจตนาที่ท่านกล่าวมา ๔ ประเด็นนี้ แล้วคิดว่าพอออกมาประกาศใช้รัฐธรรมนูญจริงจะมีปัญหาอุปสรรคอะไรไหมคะ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : คือปัญหาอุปสรรคเป็นเรื่องปกติของพัฒนาการทางการเมืองของพลวัตที่มันจะเกิดขึ้น การโต้ตอบกับความแข็งแกร่งของเราเองภายในกับการโต้ตอบกับวิถีคิดของคนตะวันตกที่มองว่าประชาธิปไตยบ้านเรามันไม่เป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง แต่เราก็ยอมจำนนกับความคิดเช่นนั้นโดยเราไม่เคยตอบโต้ ผมยกตัวอย่างอย่างเรื่องการที่อเมริกาเองตอนหลังมันเสียดุลยภาพมากในเชิงของการเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของบ้านเรา เรื่องปัญหาความขัดแย้ง ๑๐ ปี Take side อยู่อย่างเดียวก็คือว่ากลับไปสู่การเลือกตั้งตามปกติ กลับไปใช้รัฐธรรมนูญแบบปกติ เราก็มองรัฐธรรมนูญบ้านเราด้วยสายตาของแว่นอเมริกัน ซึ่งเป็นระบบประธานาธิบดี ของเราเป็นระบบประชาธิปไตยมีกษัตริย์เป็นประมุขแบบอังกฤษแบบญี่ปุ่น บางส่วนมันถึงฝรั่งเศส ซึ่งฝรั่งเศสเองมันก็มีลักษณะเป็นระบบประธานาธิบดีที่แตกต่างจากสหรัฐอเมริกาโดยสิ้นเชิง ปัญหาสิทธิมนุษยชนในสหรัฐอเมริกาที่มีมากที่สุดในโลก เพราะฉะนั้นการใช้รัฐธรรมนูญที่มันจะบอกว่าเป็นส่วนที่จะไปแก้ปัญหานั้นหมดมันไม่ใช่ แต่มันเป็นกติกายที่ช่วยทำให้ความสมดุลทั้งหลายมันเกิดขึ้น ผมเป็นคนหนึ่งที่ชัดเจนว่าผมตอบโต้คนตะวันตกสูง กรณีเฟอร์กูเซนที่เกิดขึ้นจำได้ไหมครับ แล้วเขาก็มีปัญหาการใช้อำนาจของประธานาธิบดีในการไปทำลายมิตรประเทศในเรื่องอื่น ๆ สารพัดอย่างซึ่งเราไม่เคยวิจารณ์ การวิจารณ์คนอเมริกาเป็นตาบู่ในบ้านเรา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้แล้วมันจะบรรลุเจตนาที่ใหม่มีวิธีปกป้องให้บรรลุไหม

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : มันก็ขึ้นอยู่กับว่าเราสื่อสารไปถึงประชาชนมากน้อยแค่ไหน ผมไม่ได้ต้องการสื่อสารไปถึงข้าราชการ เพราะข้าราชการเขาทำตามรัฐธรรมนูญอยู่แล้ว สื่อสารไปถึงประชาชนให้ประชาชนควบคุมนักการเมืองได้มากแค่ไหน ถ้าประชาชนมียังมีอยู่มากรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ล้มเหลว มันก็มีกลไกที่ถูกกำหนดไว้ในหลาย ๆ ส่วนด้วยกัน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ยกตัวอย่างได้ไหม

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : ก็คืออย่างเช่นในเรื่องของการกำหนดนโยบายที่จะไปใช้เงินจำนวนมากเราก็จะมีหมวดว่าด้วยการคลังและการงบประมาณ ซึ่งมันเปลี่ยนรูปแบบของพระราชบัญญัติงบประมาณ คือพระราชบัญญัติงบประมาณดั้งเดิมเป็นพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายแต่ไม่ได้มีกำหนดรายรับ เพราะฉะนั้นความสมดุลระหว่างการรับการจ่ายมันก็มีประเด็นว่าเอาเงินมาจากไหน สุดโต่งที่สุดของประชาชนก็คือการนำเข้าข้าวใหม่ครับ ที่เรอบอกว่าเราเสียหายไป ๖๐๐,๐๐๐ ล้าน ๗๐๐,๐๐๐ ล้าน เพราะว่าเราเอาเงินอะไรไปใช้ เราเอาเงินอะไรไปใช้ที่มันจะเหมาะสม ที่จริงการช่วยเหลือชาวนาเป็นเรื่องปกติ แต่ช่วยให้เขาผลิตอย่างมีคุณภาพ ผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ใช่ไปช่วยในกลไกราคาซึ่งมันไม่มีทางช่วยได้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วมันก็จะไม่ลงถึงชาวนาเต็มที่

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : ถ้าสมมุติมันลงชาวนาเต็มที่มันก็ช่วยอะไรไม่ได้ เพราะว่ามันไม่ได้ช่วยแก้เรื่องของโครงสร้างการผลิตของเขา ความจริงอันนี้มันก็เป็นเรื่องที่เราทำได้โดยตรง เพราะว่าตอนนั้นเพื่อนกันที่เป็นคนบดที่คณะพัฒนาการเศรษฐกิจที่นิด้าเขาเสนอว่าการนำเข้าข้าวมันเป็นเรื่องที่ไม่ควรเกิดขึ้นเลย นิด้าก็ถูกปิดด้วยการเอาข้าวไปเทปิดล้อมหมดเลย คนมาจากนิด้าทุกคนก็ถูกตราหน้าว่ารัฐบาลมาเป็นคนลิดขี้ตานั้น แต่ท้ายสุดมันเป็นอย่างนั้น ผสมโรงกับเรื่องการกินหัวคิวการอะไรต่าง ๆ ซึ่งมันเป็นเรื่องที่เราเห็นชัดมากขึ้นเรื่อย ๆ ของบรรดานักการเมืองทั้งหลาย ข้าราชการประจำด้วยข้าวใหม่ครับ ที่เงินทุกอย่างต้องมีเงินทอนมีอะไรต่าง ๆ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วรัฐธรรมนูญมีการพูดถึงข้าราชการประจำไหมคะ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : ก็มีครับ เรามีเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการการเมือง ข้าราชการ แล้วก็ประชาชน คือทุกอันมันจะไปยึดโยงกับประชาชนหมด แต่ปัญหาที่มันจะเกิดขึ้นก็คือการสื่อสารในเชิงยุทธศาสตร์ต่อสังคม แต่มันก็ตรงที่ว่าเป็นรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ พอร่างเสร็จปีรัฐธรรมนูญออกปีสมาชิกสภาว่างจบเลยกลับบ้านทำงานปกติ แต่พอเราร่างรัฐธรรมนูญเสร็จสมมุติรัฐธรรมนูญลงมาตามปกติตามเงื่อนไขก็คือกันยายนเรามีเวลาอีกอย่างน้อยที่สุด ๖ เดือน ในการที่จะไปร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ รวมทั้งพระราชบัญญัติที่สำคัญในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของการทำงาน เพราะฉะนั้นเวลาช่วงนั้นมันก็จะกลายเป็นเวลาของการสื่อสารทางสังคมที่สำคัญมากนะครับ แต่ว่าโอกาสในการที่จะทำงานตรงจุดนี้มันคงทำงานโดยเราฝ่ายเดียวไม่ได้ ก็คือแนวร่วมจากทุกฝ่ายต้องเข้ามา แต่ผมมองว่าการที่จะทำให้การแก้ปัญหาชาติบ้านเมืองได้ประสบผลสำเร็จจริง ๆ มันไม่ได้อยู่ที่รัฐธรรมนูญอย่างเดียวถ้าทุกฝ่ายไม่ยอมรับว่าเราเป็นตัวปัญหามันก็แก้ปัญหานี้ไม่ได้ ทุกฝ่ายก็ต้องยอมรับว่าเราเป็นต้นตอของปัญหาด้วย ฝ่ายการเมืองจะมามากว่าผมมาจากประชาชน คุณมีสิทธิอะไรจะมาตรวจสอบผม มันก็เป็นเรื่องที่ไม่น่าจะเกิดขึ้นในยุคเปลี่ยนผ่านสัก ๕ ปี เพราะฉะนั้นการสื่อสารรัฐธรรมนูญจะมีเวลาซึ่งเรากำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลว่าที่เราตั้งสภาขับเคลื่อนการ

ปฏิรูปแต่ตรงนี้ก็ถูกมองว่ามันเป็นการต่อท่อของ คสช. โหม อันนั้นก็แล้วแต่จะมองกัน แต่ว่าเมื่อเราตั้งประเด็นว่า รัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปการขับเคลื่อนการปฏิรูปที่มันไม่ได้ผลที่มันมีแล้วเราทำมันมาหลายแบบหลายรูปแล้ว แล้วรัฐบาลเองหรือข้าราชการเองก็มักจะชอบตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศหรือว่าการสร้างความสมานฉันท์ ความปรองดอง แต่มันก็ไม่มีผลบังคับใช้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อยากให้เล่าขั้นตอนของการดำเนินการในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ค่ะ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : ขั้นตอนมันก็จะเริ่มต้นจากการถกแถลงกันว่าปัญหาของการใช้รัฐธรรมนูญที่ผ่านมามันคืออะไร ปัญหาที่มันเป็นผลบังคับให้เราต้องมาร่างรัฐธรรมนูญมันมีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง แล้วก็มองวิธีการแก้ไขที่มันจะต้องมีองค์ประกอบ มีโครงสร้าง มีกระบวนการ และมีความเชื่อมโยงระหว่างกันมันควรจะต้องมีคุณลักษณะเฉพาะเช่นใด ก็ใช้เวลาพอสมควรเพราะว่าคณะกรรมการยกร่างชุดนี้มันมีลักษณะที่แตกต่างจากทุกชุดที่ผ่านมาทุกชุดที่ผ่านมามันจะมีนักกฎหมายค่อนข้างมาก แต่ในชุดนี้ก็จะมีความหลากหลายอยู่ส่วนหนึ่ง นักวิชาการที่ทำงานด้านต่าง ๆ อีกส่วนหนึ่ง แล้วก็จะมีตัวข้าราชการประจำส่วนหนึ่ง ข้าราชการประจำก็เป็นข้าราชการประจำอาวุโสหรืออดีตข้าราชการที่มีบทบาททางการเมือง แล้วก็มีความหลากหลายประชาชนเข้ามาเยอะ แล้วก็มีส่วนของผู้หญิงมากขึ้น พอมองอย่างนี้มันก็จะมีความคิดที่หลากหลายกว่าเดิม เพราะแต่เดิมส่วนใหญ่ก็จะเป็นผู้พิพากษา เป็นตุลาการ เป็นนักกฎหมาย มีอัยการ หรือมีคนที่ทำงานในทางวิชาการก็เป็นกลุ่มความคิดเดียวกันโดยส่วนใหญ่ ท้ายที่สุดก็มาตกผลึกว่าเราควรมีโครงสร้างของรัฐธรรมนูญอย่างไร ก็อย่างที่เรียนว่าแบ่งเป็น ๔ ภาค

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อันนี้รวมทั้งเป้าประสงค์ด้วยไหม

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : รวมครับ ก็คือรวมแน่นอนคือตัวเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญเราก็พูดถึงแต่เริ่มต้นเลย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ขอเรียนนิดหนึ่งว่าเป้าประสงค์กับเจตนารมณ์มันเหมือนกันไหมคะ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : คือในเจตนารมณ์มันต้องประกอบไปด้วยเป้าประสงค์ เป้าประสงค์ก็คือจุดหมายปลายทางที่เราต้องการไปถึง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วเจตนารมณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : เจตนารมณ์ก็คือองค์ประกอบทั้งหมดทั้งจุดหมายปลายทางแล้วก็วิธีการไปถึง คืออย่างนี้ครับ ในภาษารัฐธรรมนูญกับภาษาแบบแผนการบริหารราชการแผ่นดินคือมันมีคำว่า Intent ที่เราแปลว่าเจตนารมณ์หรือ Intention มันเป็นความคิดหลักของการที่เราจะผลักดันงานออกไปให้ได้ผลตามที่กำหนด แต่ทีนี้เมื่อให้ได้ผลตามที่กำหนดก็จะมีผลลัพธ์สุดท้ายก็คือเป้าประสงค์หรือจุดหมายปลายทาง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : จะใช้ว่าอะไรภาษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : เป้าประสงค์นี่ก็ใช้คำว่า Goal ก็ได้ หรือ Strategic goal ก็ได้ แล้วก็วิธีการให้บรรลุเป้าประสงค์ก็จะเป็นตัว Means

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วเป้าประสงค์ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : เป้าประสงค์ก็คือการปฏิรูปประเทศให้กลับไปสู่ประชาธิปไตยที่แท้จริง โดยทุกส่วนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : โดยมีภาคประชาชน ภาคพลเมือง

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : คือมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง แต่วิธีการไปสู่จุดนั้น ภาคพลเมืองก็จะมีบทบาทมากขึ้น คือแต่เดิมพอเราโยนงานไปสู่การทำงานในเชิงประชาธิปไตยเราก็จะพูดอยู่ ๓ ส่วนหลัก ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ แล้วก็องค์กรตามรัฐธรรมนูญ แต่ปรากฏว่าดุลยภาพระหว่าง ๓ ฝ่ายมันไม่มี คือฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติมันเป็นเรื่องพวกเดียวกัน ฝ่ายตุลาการก็ถูกสร้าง Discredit ไปวัน ๆ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : บางส่วนก็เป็นฝ่ายบริหารเลย

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : บางส่วนก็ไปร่วมมือกับฝ่ายบริหาร เพราะว่าเขามีอำนาจมากจริง ๆ ในเชิงของการอ้างคำว่าประชาชน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้พอเป้าประสงค์เสร็จ ที่นี้เจตนารมณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : เจตนารมณ์มันมีเป้าประสงค์ก็จะมีวิธีการไปสู่เจตนารมณ์ มันรวมเป็นเจตนารมณ์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่เมื่อที่บอกกว้างองค์ประกอบ ๔ อย่างคืออะไรบ้างคะ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : คืออย่างนี้ครับ แน่นอนถ้าเป็นโครงสร้างเดิมก็คือมีฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ อันที่ ๔ ก็คือภาคประชาชน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อันนี้คือมาเพิ่มเป็นรัฐธรรมนูญฉบับนี้

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : มาเพิ่มบทบาทในรัฐธรรมนูญฉบับนี้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เพราะว่าได้ยินแต่ ๓ อำนาจ แต่ถือเป็นอำนาจอย่าง

หนึ่งนะคะ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : ก็ความจริงถ้าเรามองกันจริง ๆ อำนาจประชาชนถ้าเรามองในตัวกฎหมายรัฐธรรมนูญในมาตรา ๓ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ถูกหลอกหรือเปล่านั้น

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภาก็คือฝ่ายนิติบัญญัติใช่ไหม ก็คือสภาผู้แทนราษฎรก็วุฒิสภา คณะรัฐมนตรีและศาลตามบทบัญญัตินี้แต่ที่นี้ถ้าเราไปดูในมาตรา ๔ กับมาตรา ๕ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับการคุ้มครอง ตรงนี้ที่เราไม่เคยอ่านในรายละเอียด แล้วก็บอกว่าปวงชนชาวไทยไม่ว่ากำเนิด เพศ ศาสนาโดยย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน มันเป็นหลักการเดิมโดยที่มันมี แต่ว่าเราไม่ค่อยได้ใช้ส่วนที่ ๔ ส่วนที่ ๕

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่จะมาใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : รัฐธรรมนูญฉบับนี้จะให้ความสำคัญอย่างมากต่อทำนองนี้ ลองดูในมาตราอันนี้เพิ่งเสร็จวันนี้ มาตราเดียวกันมาตรา ๓ อำนาจประชาธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม อันนี้ก็เป็นเรื่องของการเน้นย้ำเรื่องของความเป็น

หลักนิติธรรมนี้เป็นหลักใหญ่ครับ แล้วพอไปเขียนในหมวดประชาชน วันนี้อาจทบทวนก็ดีบางทีมันจำไม่ได้ คัดค้านความเป็นมนุษย์ การใช้อำนาจองค์กรต้องเป็นไปตามนี้โอเค สิทธิของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ก่อให้เกิดหน้าที่ให้แก่รัฐและหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการให้สัมฤทธิ์ผล แต่การดำเนินการดังกล่าวให้รัฐดำเนินการเพิ่มขึ้นตามความสามารถทางการคลังของรัฐ คือปัญหาประชาชนก็คือว่าเขาไปโฆษณาจะทำโน่นแต่มันไม่ได้ดูฐานะทางการคลังของรัฐ ผมยังมองว่าคือที่จริงถ้าไม่มีเรื่อง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมรัฐบาลเดินไปอย่างนี้อยู่ แล้วก็จะใช้เงินของรัฐมหาศาลต่อไป แล้วก็ทำให้บ้านเมืองเราบิดเบี้ยวจนกระทั่งเราไม่รู้จะว่าอย่างไร สภานี้ก็โดนแทรกแซงหนักหน่วงมาก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วที่นี้พอขั้นตอนในการดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญเมื่อกี้

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : พอดตกลงกันแล้วว่ามีโครงสร้าง ๔ ภาค ซึ่งใช้คำว่าภาคแตกต่างกันออกไป แล้วก็ภาคที่ ๔ ซึ่งเป็นภาคที่ใช้อยู่ชั่วคราวและหมดลง เราก็เริ่มมาตั้งคณะกรรมการธิการคณะกรรมการคราวนี้ตั้งย่อยเลย คราวที่แล้วเราต้องเป็น ๓ ภาค ๓ ส่วนแล้วไปตั้งย่อย

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ๔ ภาคค่ะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ไม่ใช่ คราวที่แล้ว

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : คราวนี้ ๔ ภาค คราวที่แล้วมันเป็น ๓ หมวด เรียกหมวด ๓ หมวด แต่นี้เรียกเป็นภาค ๔ ภาค แล้วก็มาตั้งย่อยเลยแยกเป็น ๑๒ ชุด แล้วก็ตั้งอนุกรรมการเจตนารมณ์เพราะผมเองคอยเป็นคนที่ยกเรื่องนี้เองว่าเจตนารมณ์คราวที่แล้วอ่านแล้ว เราก็มีความรู้สึกมันอย่างที่เราคิดกันหรือเปล่า ก็ใช่ แต่ว่าพอไปตรวจเขาบอกว่าให้อ้างรายงานการประชุม รายงานการประชุมใครจะไปหาถ้าคนที่ไม่ได้เข้ามามีส่วนสักอย่างแบบผม ผมก็ไปหา จำได้บ้าง จำไม่ได้บ้างก็ว่ากันไป อันที่ ๒ ก็มีอนุกรรมการเรื่องการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนกับรับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ ซึ่งมันก็กระจายมากขึ้น แต่ว่ามันก็มีข้อจำกัดอยู่นิดหนึ่งว่าพอเราตั้งอนุกรรมการ อนุกรรมการเข้ามาทำงานรอบเดียวแล้วก็ไม่มีเวลาแล้ว กลับมาอยู่ในที่นี้เลยเขาก็มีความรู้สึกทำงานรอบเดียวคือร่างเบื้องต้นแล้วก็ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาร่างรายมาตราแต่เราก็เห็นว่ามันต้องกลับไป สปช. อยู่แล้ว คราวนี้การมี สปช. สปช. ก็มีวาระการดำเนินการด้านอื่นด้วยไม่ใช่เฉพาะรัฐธรรมนูญ บางเรื่องเขาก็ผลักดันไปเลยอะไรต่าง ๆ แต่พอเขาผลักดันไปแล้วความเชื่อมโยงกลับมาที่รัฐธรรมนูญมันก็ต้องมี อย่างเช่นเขาผลักดันท่านอาจารย์เทียนฉายเข้ามาเขาก็ผลักดันเรื่องสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ เสนอกฎหมายเข้าไปที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติเลย รัฐธรรมนูญก็ต้องมาล๊อตตามไป เพราะฉะนั้นมันก็มีอิทธิพลต่อกันและกัน พอพิจารณาเสร็จมาสู่รายมาตราอนุกรรมการที่ตั้งขึ้นก็การร่างรายมาตรา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วระหว่างที่ประชุมทำอะไรกันบ้าง หมายความว่าวิธีการในการประชุม

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : การประชุมก็แล้วแต่ว่าเรามีการประชุมเบื้องต้นกำหนดโครงสร้างเสร็จแล้วก็ประชุมอนุกรรมการ กลับมารายงานกรรมการใหญ่ ประชุมกรรมการชุดใหญ่ พอมาพิจารณาแต่ละหมวดที่ส่งกลับมาแต่ละอนุกรรมการที่ส่งกลับมาคราวนี้ก็ไม่มีเวลาที่จะกลับไปประชุมอนุกรรมการแล้ว ก็เอาอนุกรรมการมาฟังด้วยเลย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วลักษณะการประชุมมีการ Dominate กันไหมคะ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : ก็ยากที่จะ Dominate ยากมาก คือถ้าเราจะถามว่า มันมีพิมพ์เขียวไหม มันไม่มีแน่นอน เพราะว่าเวลาเราโยนกลับไปแม่ น้ำ ๕ สาย เขาก็ตกใจอะไรต่าง ๆ แล้วก็มีความรู้สึกจะทำได้หรือเปล่าอะไรทำนองนี้ Dominate นี้มันยากมาก เพราะว่าแต่ละคนก็ค่อนข้างจะไม่มีใครเป็นใคร แล้วอาจารย์บรรศักดิ์เองก็ไม่ได้มาพูดอะไรมากแล้วบางเรื่องแกก็ปะทะกันรุนแรงกับกรรมการ แล้วบางเรื่องก็ต้องแขวนไว้เฉย ๆ ไม่มีใครนั่งเฉย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ทั้ง ๓๖ คน

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : ทั้ง ๓๖ คน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : องค์ประกอบนี้หลากหลายไหมเมื่อเทียบกับปี

๒๕๕๐

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : ก็หลากหลายกว่าอย่างที่ผมเรียนเมื่อตอนต้นแล้วมีทหาร ๓ คน ทหารก็ไม่ได้คิดเหมือนกันเลยทั้ง ๓ คน แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เทรอ ทหารก็ไม่เหมือนกันเลย

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : ไม่เหมือนกันเลย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วฝ่ายไหนพูดมากที่สุด

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : ฝ่ายไหนหมายความว่าอย่างไรครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ภาคไหน ก็มีทหาร แล้วมีนักวิชาการนักการเมือง

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : ทหารทั้ง ๓ คน อย่างทหารคนหนึ่งเป็นทหารทางด้านเทคโนโลยี แล้วเขาเรียนหนังสือในต่างประเทศ เกิดในอังกฤษ เรียนหนังสือปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก ในอเมริกา เป็นลูกทหารก็จริงแต่ว่าความคิดเขาพูดถึงเรื่องสิทธิเสรีภาพในมุมกว้างขวางกว่าพวกเราด้วยเข้าไปในบางเรื่อง คือคิดเร็ว อ่านเร็ว รับฟังเร็ว ได้แย้งเร็ว

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วประธานทำหน้าที่อย่างไร

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : ท่านประธานบรรศักดิ์ก็ทำหน้าที่เต็มที่ แต่บางเรื่องแกก็กดดันในเชิงที่เราพูดแล้วมันออกนอกกลุ่มออกทางมาก ๆ หรือการอ่านกฎหมายแล้วเราเชื่อมโยงกลับไปหลักกฎหมายทั่วไปเหมือนกฎหมายมหาชน กฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญาไม่ได้ แม้แต่ฝ่ายที่มาจากตุลาการอย่างท่านประสพสุขหรือท่านจรูญ อินทจาร ซึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญมาก่อน หรือมาจากนักรัฐศาสตร์ด้วยอย่างกรณีอาจารย์สุจิตหรือผมนักรัฐประศาสนศาสตร์ บางทีเราก็กกเถียงกันว่ากฎหมายมันไม่น่าจะเป็นแบบนี้ แต่ที่นี้ประวัติศาสตร์ของบ้านเรา ประวัติศาสตร์กฎหมายอะไรต่าง ๆ การเทียบเคียงบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญอเมริกา ฝรั่งเศส อังกฤษ ญี่ปุ่น อาจารย์บรรศักดิ์ก็ได้เปรียบ ผมเสียเปรียบค่อนข้างสูงก็ถือว่าเป็นผู้รอบรู้สารพันจริง ๆ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วเหมาะสมไหมหมายความว่าในแง่ของการเป็นประธาน

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : บางช่วงเวลาก็อาจจะหลุดเหมือนกัน คือความจริงประธานถ้าพูดมากไปมันก็ไม่ดี แต่ว่าโดยวิสัยของนักวิชาการก็เป็นเรื่องที่ว่ากันโดยตรง แต่มันก็ยากที่จะทำให้ถ้า

ไม่พูดเสียเลยข้อเสนอบางเรื่องนักกฎหมายรุ่นใหม่ ๆ อย่างอาจารย์เจษฎ์บางเรื่องผมก็ต้องออกมาพูดคล้าย ๆ เตือน ๆ ปราบ ๆ เขาก็หาว่าผมเป็น Mastermind ของอีกกลุ่มหนึ่งอะไรทำนองนี้ แต่ที่จริงไม่มีเลย ผมเป็นคนการสอนหนังสือ ผมเป็นนักวิชาการโดยสมบูรณ์แบบ ผมหมดหน้าที่ผมกลับไปสอนหนังสือก็เท่านั้นเอง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วเรื่องที่อาจารย์เจษฎ์เขาเสนอเรื่องที่จะให้ครอบคลุมหมด

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ ปรียากร : มันเป็นไปได้ไม่ได้ เพราะว่าตัวกฎหมายรัฐธรรมนูญผมเป็นคนพูดเองเพราะว่าอาจารย์บวรศักดิ์เขาถามมีใครสนับสนุนอาจารย์เจษฎ์บ้างให้ยกมือขึ้นผมก็ยกมือ แต่ผมบอกผมยกมือไม่ได้สนับสนุนอาจารย์เจษฎ์ แต่ผมยกมือเพื่อจะเตือนอาจารย์เจษฎ์ว่าถ้าเราเป็นนักกฎหมายแล้วเราไปอ้างพอไปทำในลักษณะที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญเสียเองมันก็จะทำให้ไปทำลายสิทธิเสรีภาพของคนอื่นที่เขาเข้ามาทำงาน โดยเขาไม่ได้คาดหวังว่าเขาจะอยู่ตรงนี้แล้วก็ยุติบทบาทไป ไม่ว่าจะเป็น สปช. ทั้งหลาย หรือ สนช. หรือข้าราชการที่เข้ามาทำงาน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เลยกกลายเป็น Hot issue ทำให้ฝ่ายที่ต้องการจะนั้นอยู่แล้ว

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ ปรียากร : ผมว่าก็ดีที่จะทำให้มีความรู้สึกที่เราไม่ได้มีพิมพ์เขียวอะไร แล้วอาจารย์เจษฎ์ก็เป็นอย่างนั้นอยู่แล้ว ตอนประชุมแม่น้ำ ๕ สาย ก็ปะทะกับ พลเอก ประยุทธ์ ตั้งแต่ครั้งแรกเลย แต่พลเอก ประยุทธ์บอกว่าอาจารย์เจษฎ์ผมเป็นแฟนอาจารย์เจษฎ์นะ แล้วผมก็เข้าใจที่อาจารย์เจษฎ์พูดอย่างนั้น ก็ไม่มีปัญหาอะไร

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วบริบท ดร.ปกรณคิดว่า บริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง มันส่งผลต่อการที่ร่างรัฐธรรมนูญแต่ละครั้งใหม่จะ มีความสำคัญใหม่จะ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ ปรียากร : แน่นอน มันก็เหมือนรัฐธรรมนูญสากลที่ต้องมีการแก้ไข เพิ่มเติม ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง นะครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อย่างครั้งนี้ก็มาจากการที่

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ ปรียากร : คือตลอดระยะเวลาถ้าเรามองย้อนกลับไปตั้งแต่รัฐธรรมนูญทุกฉบับ เพียงแต่ว่าโครงสร้างหลักปี ๒๕๔๐ กับก่อนปี ๒๕๔๐ ไม่เหมือนกัน ก่อนจะเกิดเราต้องมามองว่าปี ๒๕๔๐ มันเป็นประเด็นว่าเป็นประชาธิปไตยสมบูรณ์แบบ แต่มันเป็นประเด็นของการโต้ตอบกับบริบทที่มันจะเกิดขึ้น เราจะเห็นว่าปี ๒๕๑๖ ซึ่งพวกเราเข้าไปเกี่ยวข้องโดยตรง ผมตอนนั้นความจริงจบแล้ว แต่ว่าก็ยังอยู่ในแวดวงของการทำงานกับนักศึกษาเยอะมันก็เข้าไปมีบทบาทโดยตรง โดยอ้อมเยอะ มันก็มีแบบหนึ่ง พอมาถึงปีที่มันขัดแย้งกันมาก ๆ ปี ๒๕๓๕ ก่อนจะมีรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๓๘ แล้วก็มาเป็นรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ก็จะเห็นประเด็นที่เห็นชัดเลยว่าการเลือกตั้งเป็นเรื่องใหญ่ บทบาทของฝ่ายการเมืองเป็นอำนาจใหญ่อะไรต่าง ๆ ตรงนั้น พอปี ๒๕๔๐ มาถึงจุดปี ๒๕๔๙ อำนาจบริหารมันครอบงำประเทศหมดเลย ปี ๒๕๕๐ มาปรับแก้ก็ตั้งกลับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ก็ไม่ได้แก้ปัญหาก็ยังหนักใหญ่เลย

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ ปรียากร : แก้ไม่ได้ เพราะว่าตอนนั้นมันไม่ได้แก้อะไรมาปีกปี ๒๕๕๐ โครงสร้างหลักยังเหมือนเดิม แล้วก็บทบาทภาคประชาชนก็เพียงแต่บอกว่าเราปักธงเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นทานกระแสของทุนสามานย์ทั้งหลายให้ได้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : เพราะฉะนั้นอันนี้ก็เลยมาเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : ใช่ รัฐธรรมนูญทุกฉบับมันก็ต้องไปปรับกับบริบท

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วเราจะมีต่อไปไหม รัฐธรรมนูญฉบับต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : คืออันนี้ผมต้องพูดในเชิงปรัชญานิดหนึ่งว่าอันนี้มัน

เกิดขึ้นวันแรกที่เข้ามาร่างรัฐธรรมนูญเลย เกิดขึ้นวันแรกที่เข้ามาร่างรัฐธรรมนูญเลยว่าเด็กกลุ่มหนึ่งเขาเรียกกลุ่มยุวทัศน์กรุงเทพมหานครเขาตั้งชื่อ ก็ตั้งชื่อเพื่อไม่ให้มีความรู้สึกกลัวการศึกษาถึงที่มาเย็นหนังสือถึงอาจารย์บวรศักดิ์ หนึ่งในนั้นก็มึลูกผมด้วยคนหนึ่งลูกผมอยู่ปี ๔ ที่จุฬาฯ อยู่ทางด้านนิเทศศาสตร์มาเย็น แต่ว่าลูกผมก็หลบอยู่ข้างหลังเพราะผมออกมาจับพร้อมกับอาจารย์บวรศักดิ์ผมก็เห็นแว็บ ๆ แต่ไม่ได้สังเกตว่าเป็นลูก ก็แต่งตัวพราง ๆ เขาก็บอกว่าคนรุ่นผมคนรุ่นเราอยู่ในความขัดแย้งแล้วเป็นคู่ขัดแย้งมาโดยตลอด จะร่างรัฐธรรมนูญเพื่อคนรุ่นเราต่อไปอีกนานเท่าไร หรือจะร่างรัฐธรรมนูญเพื่อคนรุ่นเขา เขาจะมีบทบาทอย่างไรในจุดยืนของรัฐธรรมนูญหลังจากนี้ พอพูดอย่างนี้มันก็หมายความว่ามันก็มีโอกาสแก้ไขอีก มันไม่มีทางเลย เพราะฉะนั้นเราอย่าไปคิดว่ารัฐธรรมนูญมันจะเป็นเรื่องที่ต้องศักดิ์สิทธิ์ ลงตัว ปรับเปลี่ยนไม่ได้ มันเป็นไปไม่ได้ มันเป็นกฎหมายมหาชนมันเป็นกฎหมายที่ข้อกำหนดมันก็ต้องยึดโยง เพราะฉะนั้นความเป็นจริงเราน่าจะมีช่องอะไรสักอย่างที่ว่าถ้าเราไม่ไปแก้รัฐธรรมนูญเราจะไปมีบทบัญญัติในส่วนไหนที่มาแก้กันได้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : เฉพาะกาลใช่ไหม

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : เฉพาะกาล

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : เมื่อกี้ก็คงถามไปบ้างแล้ว ปัญหาอุปสรรคอยาก
ให้สรุปนิดหนึ่ง ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานรัฐธรรมนูญครั้งนี้ค่ะ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : เท่าที่ผ่านมาผมไม่ค่อยเรียกว่าปัญหาอุปสรรค มันยังไม่ค่อยมีเท่าไร คือเราก็กัดทุกอย่างให้มันดีหมดเลย แล้วก็อาจจะมีความขัดแย้งในเชิงหลักการอยู่บ้างอย่างเช่นเรื่องหนึ่งซึ่งมันโด่งดังมากก็คือกรณีทีคณะกรรมการปฏิรูปการเมืองของ สปช. โดยอาจารย์สมบัติ อารังธัญวงศ์เสนอให้แยกอำนาจชัดเจนระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ เพื่อที่จะแก้ปัญหาเรื่องของการครอบงำของฝ่ายบริหารที่มีต่อฝ่ายนิติบัญญัติ ความจริงผมมาจากนิด้าก็เป็นพวกเดียวกันก็เห็นทำนองนั้น แต่ว่าพอเสนอกลับมาบ้บการยอมรับในเชิงกว้างมันน้อยมาก แต่หลังจากนั้นมันก็ปรับจนเข้าหากัน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : เรื่องโควตาผู้หญิงอีกตอนนี่

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : โควตาผู้หญิงผมก็อยากจะพูดตรง ๆ ว่าบางทีมันเป็นเรื่องที่เราอาจจะพูดอย่างไร ก็พูดยาก ผู้ชายพูดเรื่องนี้ยากมากพอพูดบ้บก็ถูกมองว่าดูถูกผู้หญิงคือที่จริงรัฐธรรมนูญไทยเราให้สิทธิเสรีภาพเรื่องผู้หญิงในเชิงเปรียบเทียบมากกว่ารัฐธรรมนูญสากลทั้งหลาย แต่ว่าในเชิงปฏิบัติจริงเราก็ต้องยอมรับว่าการใช้อำนาจของผู้มีอำนาจใช้หรือสังคมมองข้ามความสามารถของผู้หญิงก็มีอยู่ แต่ว่าภายใต้ความเสมอภาคเหล่านี้เราก็จะเห็นว่าผู้หญิงไทยมีบทบาทสูงมากในเชิงเปรียบเทียบกับผู้หญิงทั้งหลายที่นั่นคนที่มองว่าเราปิดกั้นเขาก็มองว่ามันน่าจะกำหนดไปเลยสิว่าในรัฐธรรมนูญทุกเรื่องให้สัดส่วนผู้หญิง ๑ ใน ๓ ไปเลย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : เขาบอกใช้คำว่าเพศตรงข้ามไม่ใช่หรือไม่ใช้คำว่าผู้หญิงไม่ใช่หรือ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : ไม่ใช่ครับ คือตรงเพศตรงข้ามเราก็บรรจุอยู่แล้ว แต่ที่มันขัดแย้งจริง ๆ ก็คือเสนอไปว่าเป็นผู้หญิง ๓๐ เปอร์เซ็นต์เลย ๑ ใน ๓ เลย ซึ่งพอผู้ชายจะพูดอย่างไร พูดอย่างนี้ปิดปากผู้ชายเลย เขาก็บอกว่าแต่ว่าความเสมอภาคเท่าเทียมกันมันมีอยู่แล้ว ถ้าพูดในมุมหนึ่งผมบอกว่าเวลานี้มหาวิทยาลัยอาจารย์ผู้หญิงมากกว่าผู้ชายอีก คณะผมตอนนี้เหลือผู้ชายอยู่ ๓ คนเอง ในกระทรวงพาณิชย์ โอ้โหไม่มีเลยต่อไปนี้อธิบดีผู้ชายไม่มีแล้ว ปลัดกระทรวงผู้ชายไม่มี ผู้ชายไม่มีสิทธิเรียกร้องสัดส่วนเลย เพราะฉะนั้นที่ปะทะกันเพราะว่าพวกทหารเขาไม่ยอม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เดี่ยวปรากฏผู้หญิงก็ทหารเยอะแยะ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : ไม่ใช่ คือเขาไม่ยอมว่าการไปกำหนดอย่างนั้นมันไปบีบไม่ได้ เราจะเลือกตั้งอย่างไร เลือกตั้งก็ต้องมีช่องผู้หญิงไปลงคะแนน ช่องผู้ชายไปลงคะแนนแยกกัน มันยิ่งไปกันใหญ่

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้ความคาดหวังสู่ความสำเร็จในการที่ตอบมาบ้างแล้วอยากจะให้สรุปค่ะ ความคาดหวังในการนำเอาไปใช้

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : คือผมเองเป็นคนที่มีมองโลกในแง่บวก ผมไม่เคยมองโลกในแง่ลบ เวลาผมอภิปรายผมอาจจะอภิปรายแข็ง ๆ แรง ๆ แต่ผมเป็นคนมองโลกในแง่บวกมากเลย เหมือนกับที่เด็กเขาเข้ามาบอกว่ารัฐธรรมนูญตอนนี้เราไปแก้ปัญหาของคนรุ่นเก่าไม่ได้หรอก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่ในประเด็นของการปฏิรูปประเทศ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : อันนั้นเป็นเรื่องที่ผมเองก็เป็นห่วงว่าคนที่เข้าใจเรื่องการปฏิรูปประเทศจริง ๆ มันจะมีอยู่กลุ่มไม่มาก เหมือนกับเวลาเราพูดถึงเราก็เหมือนกับตอกตะปูถ้าเราพูดถึงความคิดแบบหมอประเวศ ความคิดแบบคุณอนันต์ ความคิดแบบกลุ่มผู้หญิงที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ แต่ว่าความคิดในมุมกว้างของคำว่า การปฏิรูปเราต้องมีเวลาในการสื่อสารทางสังคมมากขึ้น ถ้าเราสื่อสารสังคมไม่ได้มันก็จะ เป็น Anti การปฏิรูป

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วได้ทำเพียงพอไหมประเด็นนี้

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : ก็น่าจะเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายคือหน้าที่ของสภาปฏิรูปแห่งชาติน่าจะทำเรื่องนี้มากขึ้น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วทำไหมคะ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : เขาก็คงจะทำ แต่ว่าเราแม้แต่ร่างรัฐธรรมนูญอยู่เราไม่ค่อยมีเวลา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอะไรไหมคะ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : คือมันมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยเรียกว่าหลายฉบับมากที่เราจำเป็นต้องร่างให้เสร็จโดยเร็ว แล้วก็ผ่านออกมาเป็นกฎหมายเสียก่อนที่จะมีการเลือกตั้งแล้ว ก็รัฐสภาจะเข้ามาทำหน้าที่เต็มรูปแบบ ฝ่ายบริหารจะเข้ามาทำหน้าที่เต็มรูปแบบ แต่ว่าระยะเวลาในการที่เราจะร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเองมันจะทำได้ทันหรือไม่อันนั้นเป็นอันที่ ๑ อันที่ ๒ ก็คือเป็นความเห็นของผม แล้วก็ค่อนข้างจะสอดคล้องกับท่านประธานบรรดาศักดิ์ฯ ก็คือเราอยากให้มีการทำประชามติ แต่ว่ารัฐธรรมนูญมันไม่ได้เปิดช่องให้ เว้นแต่จะมีการแก้รัฐธรรมนูญชั่วคราว แต่ที่นี้เท่าที่ผมขวเสียดูจากฝ่ายผู้มีอำนาจเองเขาก็มอง

ในมุมมองกลับว่าถ้าลงประชามติแล้วเกิดคนไม่รับ เขาก็ไม่มีลักษณะที่จะอยู่ได้นานแล้ว เพราะฉะนั้นก็ผลักดันกันต่อไปเลยดีกว่าในเชิงนั้น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วมันจะไปทางไหน

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : เขาก็ต้องคุยกัน ในช่วงที่เราทบทวนก็ต้องคุยเพราะมันยังมีเวลา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้ประเด็นสุดท้ายสำหรับตัวเอง คือว่า ดร.ปกรณ์ คิดว่าการที่มาสัมภาษณ์คณะกรรมการโดยใช้ประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าให้เล่าประสบการณ์ดีใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : คือผมเป็นคนสนับสนุนเรื่องของการทำวิจัยในเชิงคุณภาพอยู่แล้วใช่ไหมครับ คือประวัติศาสตร์บอกเล่ามันก็มีความสำคัญเช่นเดียวกับเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญนั้นแหละ เพราะว่าการตีความกฎหมายโดยลายลักษณ์อักษรมันดันได้ ต่างคนต่างก็ตีความตามบริบทของตนเอง ณ เวลานั้น แต่มันไม่มีโซเชียลคอนเท็กซ์เลย แล้วตัวประวัติศาสตร์บอกเล่าเราจะเห็นว่ามันช่วยอะไรหลายอย่าง เพราะคนเวลาขัดแย้งกันในช่วงเวลาหนึ่งก็พูดแบบหนึ่ง แต่อีกช่วงเวลาหนึ่งก็พูดอีกแบบหนึ่ง พอเราบอกว่าคุณเคยพูดอย่างนี้แล้วยืนยันเสร็จแล้วก็ต้องจนแต้ม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : มันก็เป็นหลักฐานเรื่องของการทำประวัติศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : ที่นี้การวิจัยทางสังคมศาสตร์ในอดีตมันถูกครอบงำในเรื่องเชิงปริมาณค่อนข้างสูง เชิงปริมาณมันมีมิติจำกัดมากในเชิงของการทำงานโดยทั่วไปหรือแม้แต่อย่างพวกเราทำ Poll Poll มันเป็น One shot คนไม่ได้คิดอะไรมากก็ตอบตามความรู้สึกในเวลานั้น แต่ว่าไม่ได้มีอะไร

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : มันไม่ได้มี Story

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : ผมก็เลยบอกว่าผมจะพูดเรื่องนี้มากเรื่องการบันทึกรัฐธรรมนูญ เรื่องในบันทึกเป็นเจตนารมณ์ แล้วก็ความเห็นของผู้ร่างก็ควรจะมีอยู่ด้วย ซึ่งเราจะไปบรรจุไว้อย่างไรก็แล้วแต่

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อาจารย์บวรศักดิ์ขอให้ช่วยทำก็เลยต้องทำ ที่นี้อาจารย์ยุรรัตน์มีอะไรใหม่คะ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : ไม่ทราบโอเคได้ประโยชน์ใหม่

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ได้ประโยชน์ค่ะ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ปรียากร : ผมก็เป็นนักเล่าเรื่องพอสมควร

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เราก็สัมภาษณ์กันตั้งแต่ประมาณ ๑๐.๐๐ นาฬิกา นี่ก็เวลา ๑๑.๓๐ นาฬิกา ต้องขอขอบคุณมากนะคะ เดี่ยวต้องสัมภาษณ์รายต่อไปแล้ว ดีใจที่ได้พบกันนะคะ

๓) รองศาสตราจารย์เกษม โทณะวณิก

กรรมการกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันอังคารที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องทำงานสมาชิกสภาฯ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : วันนี้คณะอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ และการจัดทำจดหมายเหตุยกกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญได้มาเรียนสัมภาษณ์ รองศาสตราจารย์ ดร.เกษม โทณะวณิก ซึ่งเป็นคณะกรรมการกรรมาธิการกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญ แล้วก็ท่านเป็นประธานอนุกรรมการจัดทำข้อเสนอแนะในการตรวจตราหรือแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ เริ่มสัมภาษณ์เวลา ๑๑.๐๐ นาฬิกา อันดับแรกอยากจะเรียนถามท่านว่าท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญมาก่อนหรือไม่

รองศาสตราจารย์ ดร. เกשמ โทณะวณิก : ร่างรัฐธรรมนูญไม่เคยครับ เคยแต่ช่วยพิจารณาในรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ ในตอนนั้นเป็นกรรมาธิการในคณะกรรมการวิสามัญปฏิรูปการเมืองของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ก็ช่วยพิจารณาในส่วนของการร่างรัฐธรรมนูญนะครับ แล้วก็ในตอนปี ๒๕๕๔ ก็อยู่ในคณะแก้ไขรัฐธรรมนูญ จริง ๆ เรายังเสนอไปหลายเรื่องนะครับแต่เรื่องสุดท้ายได้มีสภาดำเนินการในสภาให้มีการแก้ไขก็คือเรื่องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับเรื่องของการทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ สองเรื่องก็เท่านั้นครับ ครั้งนี้ก็เป็นครั้งแรกที่ยกร่างรัฐธรรมนูญอีกฉบับครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วท่านจะนำประสบการณ์จากที่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญมาบ้างแล้วนำมาใช้กับการร่างรัฐธรรมนูญปัจจุบันนี้อย่างไรคะ

รองศาสตราจารย์ ดร. เกשמ โทณะวณิก : คือจริง ๆ แล้วประสบการณ์จากที่เห็นการดำเนินการในตอนยกร่างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ ที่ได้มีโอกาสไปช่วยพิจารณาในคณะกรรมการวิสามัญปฏิรูปการเมืองนี้แหละครับ ก็สามารถนำมาช่วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการรับฟังความคิดเห็นอย่างรอบด้านนะครับ แล้วก็นำเอาความคิดเห็นเหล่านั้นมาพิจารณาว่าสิ่งที่คนนำเสนอเนี่ยมันมีการนำเสนออยู่ ๒ - ๓ แบบ แบบที่ ๑ ก็คือเป็นการนำเสนอโดยฝักฝ่าย อันที่ ๒ เป็นการนำเสนอโดยพื้นฐานของการทำงานหรือว่าการทำหน้าที่ในแต่ละลักษณะที่แตกต่างกันไปครับ ยกตัวอย่างว่าทางองค์กรอิสระเดิม รัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ นี้เวลานำเสนอก็นำเสนอจากมุมมองความคิดของการทำงานในส่วนนั้นนะครับ เพราะฉะนั้นอันนั้นก็จะเป็นอีกรูปแบบหนึ่ง อันที่ ๓ ก็คือเป็นการนำเสนอแบบที่แต่ละคนมีความคิดความเชื่อเช่นนั้นก็นำเสนอมา ซึ่งในแบบที่ ๓ ความคิดความเชื่อก็แยก ๒ แบบ แบบหนึ่งผ่านมาจากการศึกษา ผ่านมาจากการมีความรู้ หรือว่าได้เล่าเรียนมา ความคิดความเชื่ออีกแบบหนึ่งก็มาจากการที่คิดเอาเอง เชื่อเอาเอง ซึ่งแบบแรกนี่ถ้าเรียกว่า ๓.๑ นี้มันก็สามารถรับฟังได้เป็นส่วนใหญ่ แต่แบบที่ ๒ นี้มันก็จะรับฟังได้เป็นส่วนน้อย ก็ต้องประมวลเอาสิ่งเหล่านี้มา แต่ที่นี้ในตอนที่เราพิจารณารัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ นี้เราไม่ได้เป็นคนเขียน เราก็เป็นคนนำเสนอ พอเราฟังจากที่ต่าง ๆ แล้วเราก็ไปนำเสนอแล้วก็เอามาช่วยท่านในการปรับตั้งนี่นะครับ แต่ว่าในส่วนที่จะเอามาเป็นประสบการณ์ก็คือเมื่อเราต้องเป็นคนเขียนเองนี่สิ่ง

เหล่าน้ำมันต้องรับฟังแล้วสามารถที่จะเอามาใช้ประโยชน์ได้ โดยเราคัดเลือกครับ อะไรที่มันควรจะเอามาใช้ประโยชน์ก็มาใช้ประโยชน์ อะไรที่จะเอาไว้เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจว่ามีคนคิดแบบนี้อยู่นะก็ต้องมาใช้ตรงนั้น อะไรที่ใช้ประโยชน์ไม่ได้เราก็ต้องไปจัดวางไว้ที่หนึ่งไม่ได้ทั้งนี้ครับ เพราะว่าทั้งหมดมันทั้งไม่ได้เป็นความคิดเห็นเป็นสิ่งที่มาจากประชาชนนะครับ พอมาถึงตอนแก้ไขรัฐธรรมนูญสมัยปี ๒๕๕๔ ประสบการณ์ที่นำมาใช้ก็คือว่า คือเรื่องที่เราอาจจะจะมีจำนวนมากนะครับ แต่เรื่องที่ผ่านมาเนี่ยมันจะมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับแล้ว อันที่ ๒ ก็คือว่า เรื่องที่ผ่านมาอาจจะไม่ได้แปลว่าเป็นเรื่องที่ดีนะครับ เราต้องยอมรับตรงนี้ แล้วแม้เราจะแก้ไขกับบทบัญญัติเนี่ยมันก็ยังสามารถทำให้มันเป็นปัญหาได้ เพราะฉะนั้นการยกร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับนี้จะต้องมีปัญหาแน่นอนแล้วมันคาดการณ์ว่าอย่าไป คืออย่าไปหวังอะไรกับมันมากนักนะครับ เพราะว่าสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่มันเขียนลงไปเนี่ย จำนวนมากมันอาจจะมาจากการต่อรองกันก็ได้เนาะครับ จำนวนมากมันอาจจะมาจากหลักการที่ใครคนใดคนหนึ่งยกมา หรือท้ายที่สุดมันอาจจะเป็นหลักการที่พอพูดคุยกันแล้วเห็นพ้องต้องกันไปได้ว่าไปทางนี้ดีกว่า ซึ่งทั้งหมดนี้อาจจะไม่ได้ถูกต้องเลยนะครับ อาจจะไม่ได้สามารถเอามาใช้ได้เลยครับ เพราะฉะนั้นมันก็นำมาสอนว่าพอถึงเวลาเรากร่างจริงสิ่งเหล่านี้มันก็จะต้องตามมาก็ดีครับ ก็สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ครับ จริง ๆ ก็เอาไปสอนหนังสือได้ด้วย เพราะว่ามันศึกษาเนี่ยเวลาเราสอนเรื่องร่างกฎหมายหรือว่าเรื่องร่างสัญญาอะไรพวกนี้มันก็ต้องประสบพบเหตุเหล่านี้ละครับ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วที่บอกว่าการที่นำมามีคนจำนวนหนึ่งมีความคิดที่หลากหลายที่เป็นกลุ่มนี้อาจารย์มองอย่างไรคะ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : คือผมคิดว่าบางทีความคิดหลากหลายในลักษณะของกลุ่มเนี่ยครับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเราเชื่อมกับการเมืองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนะครับ และในระบบรัฐสภาเนี่ยความคิดที่หลากหลายแต่เป็นกลุ่มก้อนเนี่ยมันจะสะท้อนการได้มาซึ่งผู้แทนด้วย เพราะว่าถ้าเกิดกลุ่มก้อนทางความคิดเนี่ยมันมีจำนวนมากพอ มีพรรคการเมืองหรือว่ามีผู้ที่ประสงค์จะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรที่สามารถแสดงให้เห็นได้ว่าเขาหรือว่าพรรคจะหยิบเอาสิ่งที่กลุ่มก้อนนี้เห็นเป็นเช่นนั้นเช่นนั้นนะครับไปดำเนินการให้มันเกิดผลเป็นรูปธรรมได้ คนเหล่านี้ก็จะเลือกนะครับ เพราะฉะนั้นเมื่อกลุ่มก้อนมันมีจำนวนมากขึ้น ๆ เรื่อย ๆ เนี่ยเราก็จะเห็นว่าเสียงของคนที่จะได้รับเลือกก็จะมากขึ้น ๆ เรื่อย ๆ ทีนี้ถ้าหากว่ากลุ่มก้อนนี้อย่างที่ผมเรียนว่าถ้าเขานำเสนอความคิดไปในทางที่ใช่ที่เหมาะสมที่ควรกับประเทศ คนที่จะมาถูกพวกกลุ่มนี้เลือกก็จะพาสิ่งที่ดีที่เหมาะสมกับประเทศมาใช้ แต่ถ้ามันไม่ใช่มันก็จะไปทางกลับกัน ทีนี้ในระบบประชาธิปไตยเนี่ยกลุ่มก้อนความคิดแบบนี้เราไปห้ามเขาไม่ได้ เราจะสังเกตได้เลยครับว่าเวลาเอาแต่ละทีนี้หักไปก็ไม่รอด เพราะว่ากลุ่มก้อนทางความคิดเหล่านี้มันยังมีอยู่ โจทย์ใหญ่ที่สุดก็คือว่าเมื่อเราเห็นกลุ่มก้อนเหล่านี้เราจะพูดคุยอย่างไรกับกลุ่มก้อนเหล่านี้ให้ไปในทางที่ส่งมาพาดควร ซึ่งส่งมาพาดควรนี้ของใคร ถ้าของเรามันก็ฟังอยู่ดี แต่ถ้าส่งมาพาดควรของประเทศมันก็จะพอไปได้

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วมันก็จะนำมาซึ่งการต่อรองอย่างที่อาจารย์บอกเมื่อกี้ไหมคะ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : มันนำมาซึ่งการต่อรอง แต่ว่ามันคือการต่อรองภายนอก ไม่ได้ต่อรองในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ คือพอเราพูดคุยต่อรองแล้วเราเห็นว่ามุมมองความคิดของท่านไปแบบนี้เนี่ยมันจะเกิดอะไรขึ้น พอพูดคุยกันแล้วนี่เห็นภาพครับว่าประเทศไทยจะไปทิศทางไหน ตอนเขียนบทบัญญัติรัฐธรรมนูญไม่ใช่การต่อรอง มันเขียนไปตามภาพของประเทศไทยนะครับ มันก็คือความสมานฉันท์

อย่างหนึ่ง คือในสังคมนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งเวลาที่เราจะมาเขียนกฎร่วมกันมันต้องคุยกันกับทางสังคมแล้วค่อยมาเขียนกฎ ไม่ใช่มาคุยกันตอนเขียนกฎนะครับ ถ้ามาคุยกันตอนเขียนกฎนี้กฎมันจะไม่เป็นกฎครับ เพราะมันคือการต่อรองในกฎ ไม่ใช่ต่อรองในสังคม แต่ถ้าต่อรองในสังคมแล้วค่อยมาเขียนกฎนี้ กฎมันคือกฎ เพราะฉะนั้นอันนี้คือกระบวนการที่ผมเห็นมาจากการเขียนกฎหมายหรือว่าการเขียนรัฐธรรมนูญนี้มันคือกระบวนการต่อรองในกฎ ไม่ใช่กระบวนการต่อรองในสังคม อันนี้จะเป็นปัญหาสืบต่อไปครับ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : รัฐธรรมนูญชุดนี้เกิดก่อนหรือเกิดหลังการต่อรองคะ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : คือถ้าพูดตรง ๆ นี่นะครับผมไม่ค่อยเห็นการต่อรองในสังคมเท่าไรนักนะครับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐธรรมนูญที่เกิดภายใต้ลักษณะของภาวะในการที่บ้านเมืองต้องการไปในทิศทางหนึ่ง แต่มีคนอีกจำนวนมากที่อยากจะไปหลายทิศทาง มันก็เหมือนบังคับเอาชนะครับ เพราะฉะนั้นมันไม่มีกระบวนการพูดคุยกัน ไม่มีกระบวนการต่อรองในสังคม พอไม่มีกระบวนการแบบนั้นมันกลายเป็นการต่อรองในกฎ พอมันเป็นการต่อรองในกฎ กฎหลาย ๆ อย่างเป็นเรื่องที่ตึ้นะครับ แต่ใช้กับประเทศไทยแล้วเหมาะสมหรือไม่ อันนี้เป็นเรื่องที่ต้องคิด เพราะฉะนั้นเมื่อเราเอาตัวกฎตั้งแล้วบอกว่ากฎนี้ดีเอามาใช้กับประเทศไทยดีกว่า อย่าไปคิดอะไรมากเลยนะครับ สะพานลอยคนข้าม ทางม้าลาย แม้กระทั่งไฟเขียวไฟแดงนี้ใช้กับประเทศไทยเราได้ผลเป็นอย่างไร ในประเทศที่เขาตามกฎตามระเบียบอย่างดีเลยนะครับ เห็นไฟเหลืองนี้เขาตั้งท่าหยุดแล้ว ของเราไฟเหลืองนี้ตั้งท่าไปให้เร็วที่สุดถูกไหมครับ ทางม้าลายนี้ใครขึ้นไปจอดให้คนข้ามนี้โดนรถคันข้างหลังชน ถูกคนตำ คนขับรถไป คนกำลังจะเดินข้ามทางม้าลาย คนขับรถไปตำคนข้ามทางม้าลายว่าทำไมไม่ดูรถก่อนทั้ง ๆ ที่รถต้องจอดให้คนข้ามทางม้าลาย เพราะฉะนั้นสิ่งเหล่านี้ในต่างประเทศในยุโรปอะไรนี้เขาใช้ได้เป็นเรื่องปกติ แต่พอมาถึงประเทศไทยใช้ไม่ได้ เพราะฉะนั้นระบบหลาย ๆ ระบบที่เราเอาอัดใส่ไว้โดยที่เรามองว่าเป็นระบบที่ดีมันอาจจะใช้กับประเทศไทยไม่ได้ แต่มันเกิดการต่อรองในกฎ เอาแบบนี้ละดีแล้ว ซึ่งตรงนี้ผมมองว่ายิ่งมากเท่าไรนี่นะครับ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : มันยิ่งจะฝืนมาก

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : แล้วยิ่งเอาหลาย ๆ กฎที่ดีจากที่ต่าง ๆ มารวมกัน แต่มันไม่สามารถที่จะไปด้วยกันได้นี่นะครับ คือมันก็อาจจะเกิดเป็น Frankenstein นึกออกไหมครับ คือ Frankenstein นี้เกิดจากการที่ ดร. Frankenstein นี้เขาไปเอาอวัยวะที่ดีที่สุดของคนหลาย ๆ คนมารวมกันหมดนะครับ แต่ทำที่สุดมันเกิดมาเป็นปีศาจ นี่ละครับเป็นปัญหา

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ประทานโทษนะคะ อยากจะเรียนถามว่าแล้วในภาพอย่างนี้มองในภาพรวมของคณะกรรมการร่างส่วนใหญ่มองเห็นประเด็นนี้ใหม่คะว่าเรื่องเกี่ยวกับการฟังความคิดเห็น แล้วก็เกิดการต่อรอง ไม่ใช่กระแสสังคมแต่ว่าเป็นการต่อรองกฎนี้ทางคณะกรรมการร่างฯ ทั้งหมดในภาพรวมที่อาจารย์อยู่ในคณะกรรมการนี้ส่วนใหญ่ตระหนักในเรื่องนี้ใหม่คะ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : ผมคิดว่าท่านเห็นนะครับ ท่านตระหนัก แต่ว่าท่านไม่ได้เห็นว่าการทำเช่นนี้มันจะเป็นปัญหาสืบต่อไป ท่านมองว่ามันเป็นไปได้หรอกที่จะไปพูดคุยกันทั้งสังคม แล้วถึงจะมาเขียนรัฐธรรมนูญ ในเมื่อมันจำเป็นต้องเขียนรัฐธรรมนูญมันก็ต้องอาศัยภาวการณ์แบบนี้เขียนรัฐธรรมนูญขึ้นมา ต้องอาศัยประสบการณ์ความรู้ความคิดเห็นอะไรต่าง ๆ ที่คณะกรรมการร่างฯ มี และรับฟังคนอื่น ๆ เข้ามาปล่อยผ่านคณะกรรมการร่างฯ อะไรที่กรรมการร่างส่วนใหญ่เห็นว่ามันเหมาะสมสมควร

หรือว่ากรรมวิธีการยกร่างที่มีความรู้เห็นว่ามันควรจะไปในทิศทางใดมันก็ไปในทิศทางนั้น ซึ่งผมเชื่อว่ากรรมวิธีการส่วนใหญ่ตระหนักในเรื่องนี้ แต่ก็อาจจะยังไม่เห็นว่าจะทำอะไรได้มากไปกว่านี้ เพราะว่าถ้าพูดถึงโดยรวมแล้วภาวะการณ์ต่าง ๆ มันทำให้ไม่สามารถพูดคุยกันอย่างแท้จริง ยกตัวอย่างว่าสมมติวันนี้กรรมวิธีการบางท่านเห็นเรื่องหนึ่งเรื่องใดที่มันเป็นประเด็นแล้วอยากจะคุยกับสังคม เพื่อให้สังคมช่วยกันสะท้อนแล้วก็ค่อย ๆ คุยกันหาทางให้มันตกผลึกแล้วค่อยมาเขียนบทบัญญัติ ๒ สิ่งที่เราไม่มีก็คือเราไม่มีเวลาที่จะทำเช่นนั้นนะครับ อันที่ ๒ ก็คือว่าพื้นที่ไม่เปิดให้ทำเช่นนั้น เพราะว่าผู้ถืออำนาจนี้ไม่เปิดให้ทำเช่นนั้น มันก็เลยกลับมาลงที่ว่าทุกคนตระหนัก ทุกคนหวังดีไม่มีใครอยากจะต่อรองในกฎ แต่สุดท้ายมันจำเป็น เพราะว่าบางคนก็เห็นกฎบางอย่างดี บางคนก็เห็นกฎอีกหลายอย่างดี ก็จำเป็นต้องต่อรองกันเอากฎนี้ก็แล้วกัน ซึ่งอันนี้น่าเป็นห่วง ผมเรียนตรง ๆ นะครับว่า คือรัฐธรรมนูญนี้มันจะเขียนให้ได้ดีได้อยู่ ๒ ลักษณะนะครับ ลักษณะแรกซึ่งในสมัยปัจจุบันนี้อาจจะทำได้แล้วนะครับ เหมือนยกตัวอย่างเช่นรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาเนี่ยครับ เอาผู้รู้ รู้จริง ๆ เลยปิดห้องคุยกันเถียงกันให้ตกผลึกเลยนะครับ คือตรงไปตรงมา ใครเห็นดีเรื่องอะไรนี้ และทุกคนมีสิทธิที่จะไปพูดคุยกับกลุ่มก้อนของตัวเอง ทุกคนมีสิทธิที่จะเขียนนะครับ เพราะท้ายที่สุดเขายกร่างรัฐธรรมนูญเสร็จนี้เนี่ยครับก็มีฝั่งหนึ่งเขาไปเขียนสนับสนุนรัฐธรรมนูญ ท้ายที่สุดมันก็กลายมาเป็นสิ่งที่เรียกว่า Federalist Paper นะครับ อีกฝั่งหนึ่งเขาก็มาเห็นด้วยกับรัฐธรรมนูญแบบนี้เขาก็ไปเขียน Anti Federalist Paper แล้วทั้งหมดสิ่งที่พูดคุยกันรวมกันทั้งสิ้นนี้เขาก็รวมกันเป็น Constitutional Convention รวมไว้อย่างนั้นคน ๕๐ - ๕๐ คนนั่งคุยกันในห้องปิดไม่มีใครรู้ว่าทำอะไรกันบ้าง แต่นั่นมันเมื่อ ๒๐๐ กว่าปีที่แล้วแล้วนะครับ ผมคิดว่าวิธีการเขียนรัฐธรรมนูญนั้นวิธีหนึ่งที่จะได้ผล แต่ต้องรู้จริง รู้พอ ๆ กันนะครับ แล้วก็ขัดกันเป็นหลักการเลยนะครับ อันนั้นแบบที่ ๑ แบบที่ ๒ ซึ่งผมคิดว่ามันจะสามารถใช้ได้ในโลกปัจจุบัน มันต้องค่อย ๆ เขียนไปเรื่อย ๆ ครับ การจะมายกร่างทั้งฉบับตั้งแต่มาตรา ๑ ถึงมาตราสุดท้ายแล้วเร่ง ๆ ทำ เร่ง ๆ ฟังนี้ผมคิดว่ามันไม่สามารถเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ แล้วในโลกยุคปัจจุบันมันต้องค่อย ๆ เห็น ค่อย ๆ ปรับแต่ละเรื่องไปนะครับ เรื่องไหนที่มันล้าสมัยแล้ว เรื่องไหนที่ไม่ควรมี เรื่องไหนที่มีแล้วไม่เคยใช้ประโยชน์ได้นะครับ ปรับออก เรื่องไหนที่ใช้ประโยชน์ได้มากขึ้นเรื่อย ๆ เรื่องนั้นก็ต้องเติมเข้าไปนะครับ เหมือนอย่างเช่นเรื่องสิทธิเสรีภาพเนี่ยมันไม่มีเวลาละครับที่เราจะมาพูดว่า Progressive Realization ค่อย ๆ พัฒนาไปอย่างก้าวหน้านี่เราจะเอาเวลาที่ไหนมา เราคิดเอาเลยว่าแบบนี้ต้องเป็นอย่างนี้ แต่ในความเป็นจริงนี้ยกตัวอย่างเช่นการศึกษาพอเราเห็นว่าเด็กเขาได้เริ่มเรียน ๙ ปีแล้วนะ ไปสำรวจดูทั่วประเทศนี้เด็กเริ่มได้เรียนครบถ้วนแล้ว ๙ ปี ทางนี้ขยับแล้ว ๑๒ ปีได้ พอเด็กเริ่มได้เรียนครบถ้วน ๑๒ ปี ปัญหาคือ เอ๊ะตอนนี้รัฐยังไม่มีเงินไปพิจารณาดูสิว่าจะสามารถจัดการอย่างไรให้ได้เงินมา โครงสร้างภาษีอะไรต่าง ๆ มันจะเป็นอย่างไรค่อยมาปรับเรื่องภาษี แล้วก็ไปขยับให้เด็กได้เรียน ๑๕ ปี นี่ละครับ Progressive Realization ใช้เวลา ๑๐ ปี ๒๐ ปีครับ รัฐธรรมนูญก็ต้องไปเรื่อย ๆ นะครับ อย่างนี้รัฐธรรมนูญจะได้ผล แล้วมันจะไม่ถูกฉีกนะครับ และพอถึงเวลามีปัญหาถ้าเราบอกว่าเอาละมันจะมีบทบัญญัติอะไรได้ไหมที่จะไปล็อกไม่ให้เกิดปัญหาอย่างนี้ พอลูกกันเรื่องนี้ไปมาก ๆ นี่สังคมมีฉันทามติว่าสุดท้ายถ้ามันมีปัญหาขึ้นมาให้ทำแบบนี้สิ ความปรองดองมันก็จะเกิดขึ้น แต่มันไม่ได้อยู่ดี ๆ หักเอาแล้วมาเขียนบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแล้วจะทำได้ แต่ผมเรียนแล้ว ๒ สิ่งที่เราไม่มีคือ ๑. ไม่มีเวลา ๒. ก็คือไม่มีพื้นที่ที่จะทำตรงนี้ได้ เพราะฉะนั้นผมเชื่อว่ารัฐธรรมนูญที่เรากำลังยกร่างกันอยู่ตรงนี้นะครับ คือไม่มีทางเป็นรัฐธรรมนูญที่ดีที่สุดคือมันคงเป็นไปได้ยากครับ แต่ว่ามันจะดีขนาดที่ใช้ได้ไปยาวเลยนี้ผมว่ามันเป็นไปได้ยาก สุดท้ายมันต้องมีการแก้ไข แล้วผมก็กลัวด้วยว่ามันจะมีการแก้ไขแบบยกเครื่องใหม่หมดเลยอีก

นะครับ เพราะว่าภาวะการณ์ของการเกิดรัฐธรรมนูญนี้มันไม่ถูกต้อง มันไม่เหมาะสมนะครับ นึกออกไหมครับมัน เหมือนกับการรักษาโรคนะครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เป็นด้วยบริบทของสังคม

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : คือผมว่าด้วยบริบทของสังคมด้วยนะครับ แล้วก็ ด้วยวิธีการที่เราใช้ด้วย เหมือนถ้าเราเทียบเป็นการรักษาโรคนะครับ การรักษาโรคที่ได้ผลมันมีอยู่ ๒ แบบ คือ เนื้อไหนร้ายตัดทิ้งเลยนะครับ กับถ้ายังตัดทิ้งไม่ได้ต้องค่อย ๆ รักษา มันไป แต่ภาวะเหมือนการที่เรากร่าง รัฐธรรมนูญตอนนี้มันคือการเลี้ยงไข้ เพราะฉะนั้นคือเชื่อสิครับเขียนอะไรไปก็ได้อะไรก็แล้วแต่นะครับ สุดท้ายไข้ มันกลับครับ เพราะมันเป็นภาวะการเลี้ยงไข้ มันไม่ใช่อยู่ดี ๆ จะตัดก็ตัดฉับ หรือจะรักษาก็รักษาตรงนั้นให้มัน หายมันไม่ใช่

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เป็นเพราะอะไรที่ทำให้เราทำตรงนั้นไม่ได้ เพราะบริบทสังคม เพราะ กำหนดเวลา หรือเพราะอะไรคะ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : ถูกต้องครับ คือบริบทสังคมมันเป็นแบบนี้ด้วยนะ ครับ แล้วก็เราไม่ค่อยค่อยทำไปเรื่อย ๆ เราหักเอาตลอด จริง ๆ เราไม่ต้องหักเอาหรอก ถ้าเกิดเรามีรัฐบาลที่เป็น รัฐบาลทุจริตประพฤติมิชอบ หรือว่าเป็นรัฐบาลที่ก่อให้เกิดความเสียหายอะไรก็แล้วแต่นะครับ ภาวะการณ์ บ้านเมืองนี้มันไม่สามารถที่จะเดินไปได้ด้วยรัฐบาลแบบนั้น หรือว่าด้วยรัฐสภาแบบนั้นนะครับ ถ้าจะประกาศกฎ อัยการศึกก็ประกาศกฎอัยการศึกนะครับ ถ้าจะใช้วิธีให้ทหารเข้ามาคุมเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติก็ทำ ไป แต่ไม่ต้องฉีกรัฐธรรมนูญทิ้งนะครับ จะหยุดพักรัฐธรรมนูญไว้ก็หยุดพักไป จะจัดให้มีการดำเนินการเพื่อแก้ไข รัฐธรรมนูญก็ว่าไป เอาแต่เฉพาะในส่วนที่มันเป็นปัญหามาก ๆ จริง ๆ นะครับ และในแต่ละคราวที่รัฐบาลทำให้ มันเกิดปัญหา หรือรัฐสภาไม่สามารถพาประเทศไปได้หยุดลือกไว้แบบนี้ แล้วก็ดูสิว่าปัญหามันเกิดขึ้นที่ไหนแล้ว ปรับแก้ตรงนั้น แต่ไม่ใช่หรือทุกครั้ง นึกออกไหมครับว่าปลวกขึ้นบ้านแต่ละครั้งนี่แทนที่จะแก้ปัญหาก็ปลวกเราหรือ บ้านทิ้งสร้างบ้านใหม่

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วรัฐธรรมนูญใหม่ละคะ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : ผมว่ามันก็จะเป็นอย่างนั้นอีก

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เราเขียนอะไรบทเฉพาะกาลหรืออะไรทำให้ปรับเฉพาะที่มันมีปัญหา

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : ไม่มีทางเป็นไปได้ครับ เพราะว่าอย่างนี้นะครับ รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๑๗ หรือ ๒๕๑๘ นี่นะครับเขียนลือกเลยว่าจะไม่ให้ฉีกรัฐธรรมนูญ ก็ถูกฉีกนะครับ ถูกคณะ รัฐประหารฉีกนะครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เพราะมันมาจากระบบนี้เหมือนกัน

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : ใช่ แล้วเขาก็ยังบอกด้วยนะครับว่าฉีกรัฐธรรมนูญนี้ คือในประมวลกฎหมายอาญาก็บอกนะครับ ล้มล้างรัฐธรรมนูญนี้โทษหนักนะครับ โทษกบฏ โทษประหารนะครับ ไม่เคยมีใครฉีกรัฐธรรมนูญแล้วต้องโทษประหารชีวิตเลย ไม่เคยมี เพราะฉะนั้นอย่างที่เรียนว่ามันก็จะกลับมาสู่ อีกรอบเดิม พอบ้านเมืองมีปัญหาปั๊บ แทนที่จะเข้ามารักษาความสงบเรียบร้อย จะประกาศกฎอัยการศึกอะไรก็ ว่าไป จะเอารัฐบาลออก จะเอาสภาเปลี่ยนอะไรก็ว่าไปนี่นะครับ สิ่งที่ทำก็คือมาถึงปั๊บฉีกรัฐธรรมนูญทิ้ง พอทำ แบบนี้แล้วรัฐธรรมนูญที่มันมีบทบัญญัติบางอย่างที่มันอยู่นิ่ง ๆ ของมันไปได้ แล้วก็ค่อย ๆ พัฒนาไปนี่มันจะไม่

เกิดหрок แล้วแต่ครั้งที่เราเขียนนี้เราลองดูแค่ร่วมสมัย ๓ ฉบับนี้ ปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๕๐ แล้วก็ฉบับที่เรากำลังยกร่างอยู่นี้จะครบเลือกเรื่องหลัก ๆ นี่มันถูกรื้อใหม่หมดเลยนะครับ ตอนปี ๒๕๔๐ ก็คิดกันขึ้นมาเลยว่าเรื่องเหล่านี้ต้องแก้จากปี ๒๕๓๕ เลยเอามา เป็นเรื่องทันสมัยหมดเลย มีบัญชีรายชื่อมีอะไรขึ้นมาเลย เราอาจจะยังไม่ได้คิดเลยด้วยซ้ำไปว่ารายชื่อมันเหมาะกับประเทศไทยหรือเปล่า แต่เราคิดว่ามันดี อย่างที่ผมเรียนไปแล้วว่ากฎที่ดีไม่ได้แปลว่ามันใช้กับประเทศไทยแล้วจะดี เราก็เอามาใส่เลย พอใส่แล้วเราก็บอกเราใช้เลย เพราะใช้มาตอนปี ๒๕๕๐ ก็ยังใช้แบบเดิมอยู่ แต่เราบอกว่ามันยังก่อปัญหาเหมือนเดิมเหมือนปี ๒๕๔๐ รื้อเลย ทำใหม่เลย ไม่ได้อธิบายบนฐานเดิมเลยว่ามันคือการปรับฐานเดิม จริง ๆ มันก็มีอยู่แล้ว เขตมันก็มีอยู่แล้ว บัญชีรายชื่อมันก็มีอยู่แล้วเราไม่บอกว่าเราปรับฐานเดิม เรามาใช้ระบบเยอรมันกัน ทั้ง ๆ ที่จริง ๆ ถ้าเราอธิบายมันคือการปรับแค่นั้นละ ปรับวิธีการคำนวณสัดส่วน แต่พอเราบอกว่าเราปรับไปใช้ระบบเยอรมันทุก ๆ คนเขี่ยนี้มันรื้ออีกแล้ว ส.ว. เดิมเป็นมาเลือกตั้งหมด ตอนนี่เราบอกว่าเลือกตั้งทางอ้อม แต่เลือกตั้งทางอ้อมเอาอะไรไม่รู้มาใส่ รื้อใหม่หมดอีก ถูกใหม่ครับ คือทุกเรื่องมันรื้อใหม่ ๆ นี่สังคมมันไม่เคยได้ปรับตัวแล้วทุกครั้งที่บ้านเมืองมีปัญหาทหารก็จะมาปฏิวัติแล้วก็ฉีกรัฐธรรมนูญทิ้ง เขียนรัฐธรรมนูญกันใหม่ รัฐธรรมนูญไม่มีวันได้เติบโตครับ รัฐธรรมนูญเหมือนต้นไม้ที่พอขึ้นมาได้ ๑๐ ปียังไม่ทันจะสามารถใช้ไม้ได้นี่ตัดทิ้งปลูกใหม่ แล้วไม่ได้ปลูกใหม่แบบเอาเมล็ดปลูกด้วยนะครับ ไม่ได้ปลูกให้มันมีรากแก้วรากฝอย ไม่ได้ปลูกให้มันขึ้นมาแบบค่อย ๆ ทยอยมาเลยแล้วก็โยกไปโยกมา มันก็ต้องโยกไปโยกมาแน่นมันไม่แข็งแรงเราก็ถอนทิ้งแล้วก็ไปทำแบบเดิม ล้อมต้นใหม่มาใหม่มาใส่ เพราะฉะนั้นรัฐธรรมนูญเราก็จะเป็นอย่างนี้ ฉบับที่เรากำลังยกร่างอยู่ตอนนี้ผมคิดว่ามันก็จะเป็นอย่างนี้ละ ถ้าตราบที่เราไม่ค่อย ๆ เรียนรู้ในการที่จะปรับมันไปนะครับ แล้วถ้าวันหนึ่งข้างหน้าเกิดมีปัญหาในการบริหารราชการแผ่นดินอีก ทหารเอาแบบเดิมอีกนี่นะครับ ไม่ใช่แค่เข้ามารักษาความสงบเรียบร้อย ไม่ใช่แค่ประกาศกฎอัยการศึกเพื่อให้บ้านเมืองนี้มันอยู่นิ่ง ๆ ดูแลได้นี่นะครับ แต่เขามาแล้วฉีกรัฐธรรมนูญทิ้งก็กลับมาตั้งยกร่าง ยกเครื่องรัฐธรรมนูญกันใหม่หมด

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วจากรัฐธรรมนูญชุดนี้ที่กำลังร่างนี้มันเหมาะกับสภาวการณ์นี้แล้วก็ใช้ไประดับหนึ่งมันก็ต้องมีการแก้ไข

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : คือผมก็หวังว่ามันจะมีการแก้ไขไปเรื่อย ๆ ไม่ได้ถูกฉีก ถามว่ามันเหมาะกับภาวการณ์นี้หรือไม่นี้หลายเรื่องก็พอเหมาะอยู่ หลายเรื่องไม่เหมาะ โดยรวมแล้วผมคิดว่าท้ายที่สุดมันอาจจะก่อให้เกิดปัญหาด้วยซ้ำไป เพราะว่าสิ่งที่ผมห่วงนี่คือกลไกหลาย ๆ อย่างเราบีบมากเกินไปนะครับ กลไกหลาย ๆ อย่างเราผ่อนปรนมากเกินไป ผมยกตัวอย่างง่าย ๆ ที่บีบมากเกินไปนี่คือบิบบนนักการเมืองสารพัดทุกอย่างจะบีบเลย ผ่อนปรนคือผู้ที่ดูแลบ้านเมืองอยู่ตอนนี้ได้รับการผ่อนปรนทุกอย่างเลย อีกหน่อยจะเข้ามาเป็นโน่นเป็นนี่เป็นนั่นได้หมดเลย ภาวการณ์ที่คนถูกบีบจนกระทั่งแทบจะไม่มีทางไป อีกคนหนึ่งได้รับการผ่อนปรน จนกระทั่งทำอะไรก็เกือบจะได้อันนั้นมันจะมีปัญหาแน่นอนครับ เพราะมันไม่มีความเสมอภาคของการใช้กฎ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : มันไม่สมดุล

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : ถูกต้องครับ มันไม่มีสมดุลของการใช้กฎ กฎนี้มันต้องใช้อย่างสมดุลกัน ถ้าคนจะได้รับการผ่อนปรนต้องได้รับการผ่อนปรนตามภาวการณ์ ถ้าภาวการณ์

เหมือนเราสร้างขึ้นมานี้ฉันนี้ใช้ไม่ได้นะ ถ้าภาวการณ์จริงได้และให้เขาผ่อนปรนไป ถ้าจะเข้มก็ต้องเข้มเหมือนกันหมดนะครับ และก็อย่างที่บอกต้องเข้มโดยภาวการณ์จริงนะครับ ไม่ใช่ภาวการณ์เสมือน ทำไมผมถึงยกสภาวการณ์เสมือน เพราะเขาบอกว่าบ้านเมืองยังไม่สงบ ถ้าเกิดยังไม่ดูแลต่อจะเสียของ นี่คือฝรั่งเรียกว่าเป็นสมมติฐาน แล้วถ้าเกิดวิเคราะห์จากตรงนี้มีมันคือวิเคราะห์สมมติฐาน ไม่ใช่วิเคราะห์ความเป็นจริง เพราะฉะนั้นกฎคุณก็จะถูกวางบนนี้ คุณก็จะคิดว่าถ้าปล่อยมือไปเลยนี่เสียของ ถ้าปล่อยให้พวกเขามืออิสระมากเกินไปพวกนี้ลุกฮือ เพราะฉะนั้นกดพวกนี้ไว้แต่พวกเราเฝ้าดูเรายังคุมได้อยู่ นี่ครับไปแน่นอน

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วก็กลับมาถามแบบประเด็นเดียวคือคณะกรรมการร่างฯ ทั้ง ๓๖ ท่านนี่คิดอย่างไร

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : คือผมไม่ทราบที่ท่านอื่น ๆ คิดอย่างไรนะครับ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : อาจารย์ดูในบริบทตอนที่อยู่ในช่วงที่ร่างนะคะ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : ผมคิดว่ามีจำนวนหนึ่งที่ท่านมองว่าสิ่งที่ผมพูดนี่มันเป็นประเด็นนะครับ ก็พยายามที่จะช่วยกันพูดช่วยกันปรับช่วยกันแก้ไป มีจำนวนหนึ่งซึ่งไม่คิดว่ามันเป็นประเด็น เพราะเหตุเชื่อว่าเขียนไปแบบนี้มันเอาอยู่นะครับ แต่ผมก็ไม่แน่ใจเหมือนกันนะครับว่าท่านที่คิดว่าเอาอยู่นั้นจะเหมือนสมัยน้ำท่วมกรุงเทพหรือเปล่านะครับ ที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครออกแถลงการณ์ที่ไรก็อพยพ นายกรัฐมนตรีออกแถลงการณ์ที่ไรก็เอาอยู่ ๆ ตกลงไม่รู้ประชาชนจะเชื่อใครดี แต่สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือว่าวิบัติหมดนะครับ แล้วสุดท้ายบ้านเมืองเราทำอะไรครับ แต่คนที่พอมีงบประมาณนี้ทุ่มกับการทำกำแพงทำอะไรต่ออะไร แล้วน้ำมันมาอย่างนั้นอีกไหมครับ ไม่มา แล้วเสียเงินไปเพื่ออะไร มันคือว้าวหายไปแล้วแล้วเราค่อยมาล้อมคอกจำนวนหนึ่งที่ท่านเห็นอย่างที่ผมเรียนนี้ท่านก็พยายามที่จะไปทำอย่างไรรับแก้ แต่จำนวนที่ท่านไม่เชื่อ ท่านคิดว่าเอาอยู่นะครับ ท่านก็ทำไปตามที่ท่านคิดว่ามันเอาอยู่นะครับ ซึ่งตรงนี้ผมเชื่อว่าท้ายที่สุดนี้รัฐธรรมนูญมันก็ต้องออกมาอย่างที่ผมบอกเป็นการต่อรองกฎ พอเป็นการต่อรองกฎนี้คนเขาอ่านเขาก็รู้ ยิ่งคนมีความรู้มากนี่เขาอ่านปุ๊บเขารู้เลยว่าต่อรองในกฎ ซึ่งภาวการณ์แบบนี้ผมว่ามันอันตรายสำหรับบ้านเมืองโดยรวม แล้วยิ่งพอเรามองไปในกฎที่ต่อรองกันนะครับแล้วเราเห็นว่าทางปฏิบัติมันจะเป็นปัญหาสืบต่อไปนี้ ในฐานะที่เป็นหนึ่งในกรรมการยกร่างนี้เราก็ต้องเตรียมไว้ ๒ อย่างนะครับ สำหรับตัวผมนี้ คืออันที่ ๑ เตรียมคำอธิบายสำหรับสิ่งที่จะใช้ได้สืบต่อไปนะครับ กับเตรียมกับคำอธิบายสำหรับสิ่งที่ไม่สามารถใช้ได้สืบต่อไป คือถ้าถามผมนี้ เช่น ผมเชื่อว่าเรื่องสิทธิเสรีภาพจำนวนมากนี่มันจะใช้ได้สืบต่อ เพราะถึงแม้ว่ามันจะเขียนแบบใหม่เลยนะครับ พลวัตของการที่คนใช้สิทธิเสรีภาพมันมีมากจากตั้งแต่แรกรัฐธรรมนูญ ๒๔๗๕ มานี้ะครับ มันเขียนหลาย ๆ อย่าง ๆ ที่ซ้ำ ๆ เดิมมาแล้วมันก็เป็นเรื่องที่คนเขาเรียกร้องซ้ำ ๆ นะครับ การศึกษา การทำงาน การรักษาพยาบาลอะไรพวกนี้เราเห็นมันไปได้มีคำอธิบาย แต่ผมว่าหลาย ๆ อย่างเช่น วุฒิสภา สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปนี่ผมว่าอธิบายลำบาก ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่ามันจะเดินไปได้นะครับ แต่ผมก็เตรียมคำอธิบายถ้ามันไปไม่ได้นะครับ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : คำอธิบายของอาจารย์พอบอกได้ไหมคะ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : คือคำอธิบายของผมก็คือว่าเสียงส่วนใหญ่พิจารณาด้วยความหวังดีว่าลักษณะของประเทศไทยมันเหมาะกับการที่เราจะต้องเอากลุ่มคนในสังคมที่เป็นกลุ่มชั้นนำที่จริง ๆ แล้วก็เป็แกนของการชี้เรื่อนั้นเรื่อนี้ในประเทศมาสู่วงการใช้อำนาจในระดับหนึ่ง โดยไม่ต้องไปยึดโยงกับประชาชนโดยตรงนะครับ นั่นคือคำอธิบายนะครับ แต่ถ้าถามผมนี้อย่างไรมันก็ต้องมีลักษณะที่การยึดโยง

กับประชาชนโดยตรงนะครับ แต่ว่าก็อย่างที่บอกว่าเสียงจำนวนมากท่านเห็นแบบนี้แหละครับ เราไม่ได้ไปคัดค้านว่าต้องเอาแบบเรา แต่เราก็เตรียมไว้จะครับว่าคือถ้ามันเกิดเหตุอะไรขึ้นก็แล้วแต่วันหนึ่งมันต้องเตรียมทาง ถ้าได้ดูเรื่องหรือว่าได้อ่านเรื่องสงครามเมืองทรอยนี่นะครับ ก่อนเมืองทรอยจะแตกนี่เฮ็กเตอร์นี่เขาบอกลูก บอกเมีย บอกทุกคนว่ามันจะเกิดอะไรขึ้น เพราะเขารู้แล้วว่าแผนการที่วางไว้ทั้งหมดมันไม่ใช่ คนเมืองทรอยไม่คิดอะไรเลย อยู่ดี ๆ ก็ไปเชื่อว่ามันนี่เขาเอามาตั้งบูชาเทพเจ้าลากเข้าเมืองมา นั่นล่ะคือสิ่งที่มันทำให้บ้านเมืองพัง แต่คนที่เอาไว้วางหน้านี้ก็สามารพพาคนจำนวนหนึ่งไปรอดได้อยู่ เพราะฉะนั้นคือผมอาจจะไม่ใช่เฮ็กเตอร์นะครับ แล้วก็ ไม่อยากเป็นเฮ็กเตอร์ด้วยเพราะว่าสุดท้ายเขาก็ตายไปด้วย เพราะว่าเฮ็กเตอร์ก็ต้องรับผิดชอบเมืองทรอยนะครับ แต่มันก็ต้องเตรียมอย่างที่บอก เตรียมแผน ๒ แผน ๓ เพราะถ้าหากว่าไม่มีแผน ๒ แผน ๓ นี้ประเทศไทยจะเหนื่อยนะครับ ประชาชนไทยก็จะเหนื่อยกว่านี้ เพราะว่าถ้าเอาแผนประการแรกแล้วบอกว่าสำเร็จแน่ ถ้าอธิบายแผนประการแรกไปแล้วมันไปไม่รอดทำอย่างไร มันต้องเตรียมแผนประการ ๒ ในการอธิบายสิ่งที่มันไปไม่ได้ด้วยมันถึงจะหาทางปรับแก้ได้ ไม่อย่างนั้นถ้าเกิดคนเอาคำอธิบายที่มีต่อสิ่งที่ไปไม่ได้มาอธิบายรัฐธรรมนูญ ทั้งฉบับนี้พัง แต่ถ้าคนเอาคำอธิบายต่อสิ่งที่ไปไม่ได้มาอธิบายรัฐธรรมนูญทั้งฉบับก็พังเหมือนกัน คือรถยนต์มันมี ๔ ล้อบางทีมันอาจจะวิ่งได้ครับถ้ามันทำมาดีมาก ๓ ล้อนี่นะครับ แต่ไม่ได้ตลอดไป

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วอาจารย์คิดว่าสมัชชาพลเมืองกับสมัชชาคุณธรรมนี้จะช่วยในบ้านเมืองเราได้มากกับประชาชนการยึดโยงอะไรอย่างนี้

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : ผมคิดว่ามัน ๓ อย่าง นะครับ อันที่ ๑ คือที่มาของเขาเหล่านั้นมีที่มาอะไรอย่างไรแบบไหนมันถึงจะช่วยให้จริงนะครับ อันที่ ๒ นี่ก็คือลักษณะการทำงาน คือพูดคุยกันเองมากแค่ไหน ถ้าพูดคุยกันเองมาก พูดคุยกับคนน้อยก็ไปไม่ได้ครับ ที่มาไม่เกี่ยวข้องกับประชาชนเท่าไรเลยก็ไม่ได้นะครับ ทำยที่สุดอำนาจหน้าที่ คือคุณไปยุ่งกับคน ไปสั่งคนหรือไปชี้นำสั่งคนอะไรมากน้อยแค่ไหน ก็คุณไปยุ่งกับคนเยอะนะ คุณมีแต่การใช้อำนาจ ทำหน้าที่ไม่มากพอนี้ แล้วคุณก็ไปชี้นำเขา เธอทำอันนี้สิอันนั้นสิ นี่ก็ออกใหม่ครับ อันนี้ก็จะกลายเป็นคุณพ่อรู้ดีมันก็จะไปไม่ได้ เพราะฉะนั้นที่มาต้องมีส่วนยึดโยงกับประชาชนหรือยึดโยงกับประชาชนจำนวนมาก การทำงานพูดคุยกับประชาชนให้เยอะ แล้วเอาสิ่งที่ประชาชนพูดคุยกับเรานี้มาคุยกัน อันสุดท้ายก็คือว่าอย่าใช้อำนาจมาก ทำหน้าที่ได้เยอะมันก็จะไปได้ครับ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : มีประธานอนุกรรมการท่านหนึ่งบอกว่าไปฟังความคิดเห็นของประชาชนมา แต่คณะกรรมการร่างก็ไม่ค่อยให้ความสำคัญจริงไหมคะ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : คือนี่ครับเป็นสิ่งที่น่าห่วงนะครับ แล้วคืออย่างที่เขาพูดกันมือเดียวบังฟ้าไม่มีต บังตาตัวเองมีต เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าเราใช้วิธีนี้เป็นมุกกลับ แทนที่เราจะเปิดตาตัวเองออก เรายกมือบังตาตัวเองเราก็ไม่เห็นฟ้า อันนี้ที่ท่านพูดมันจะลำบาก เพราะประชาชนนี้ถามว่าถูกเสมอไปหรือเปล่า ไม่ใช่ถูกเสมอไป แต่อย่างที่ผมเรียนนะครับเมื่อเราไม่มีกระบวนการต่อรองทางสังคม แต่เรามาต่อรองในกฎนี้ประชาชนเขาไม่สนกับเราละครับ ประชาชนเขาก็จะเอากฎของเขา แต่ถ้าเราไปพูดคุยยกตัวอย่างเช่นประชาชนจำนวนมากด้วยบอกว่าอยากได้นายกฯ ที่มาจาก ส.ส. นี่นะครับ ถ้าเราไปคุยกับประชาชนว่าลองคิดดูนะ ส.ส. เขาเป็นคนเลือก พื้นฐานเขาต้องเลือกพวกเดียวกันอยู่แล้วนะครับ ข้อยกเว้นนี่คือเลือกคนที่ไม่ได้เป็น ส.ส. ที่นี้

ข้อยกเว้นมันจะอยู่ตรงไหน มันก็มีอยู่ ๒-๓ ข้อครับ อันที่ ๑ คนที่เป็น ส.ส. มันไม่ได้เรื่องจริง ๆ นะครับ อันที่ ๒ ก็คือว่ามันมีตัวเลือกข้างนอกที่ประชาชนเขาอยากได้คนนี่แต่นี่ไม่ยอมมา ไปเชิญมาอยู่พรรค ไปเชิญมาแล้วอะไร อย่างนี้เขาก็ไม่มา แต่รู้ว่าคนนี้ได้ ก็จำเป็นต้องเอาคนนี้ได้แล้วละ อันที่ ๓ ก็คือในภาวะการณ์ที่เกิดเหตุจำเป็น ที่นี้เมื่อเราประมวล ๓ อย่างนี้ถ้าคนนี้ได้จริง ๆ เลย หรือว่าคนมันอยากได้จริง ๆ เลยนะ หรือภาวะการณ์ของบ้านเมืองมันจำเป็นแล้วก็ได้ ๒ ใน ๓ สิ ๓ ใน ๔ สิ อธิบายกับประชาชนไปว่านี่เธอคนนี้ไม่ได้มาง่าย ๆ นะ คนที่เป็น ส.ส. นี้คะแนนเสียงกึ่งหนึ่งก็ได้แล้วนะ แต่ถ้าเธอจะเอาคนที่ไม่ได้เป็น ส.ส. นี้ ๒ ใน ๓ นะ ๓ ใน ๔ นะ หิดขึ้นคอนะจะเอาใหม่ ถ้าจะเอาเธอก็ทำไปสิ ประชาชนก็จะเออมันก็มีเหตุผล

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : อาจเพราะตอนนี้ยังไม่ได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบนะคะ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : คือเราไม่คุยกับประชาชนไงครับ แล้วพอประชาชนพูดมาว่าฉันอยากได้นายกฯ ที่มาจาก ส.ส. เราก็จะบอกว่าประชาชนไม่เข้าใจ เราเดินมาแบบนี้เราก็เดินไปแบบนี้ ท่านที่ไปรับฟังความคิดเห็นท่านก็จะแบบประชาชนเขาจะว่าอย่างนี้นะคะท่าน มันก็เลยไปคนละทางกัน และเวลาเรามีโหมครับที่จะคุย เราไม่มีเวลา แต่อันที่จริงถ้าเกิดเรากลับนึกเดี๋ยวนี้ครับ ถ้าถามผมนี้ผมเชื่อว่าถ้าหากว่าเราได้มีการตกลงต่อรองพูดคุยกันกับประชาชนไปเรื่อย ๆ นี้ใช้เวลาสัก ๑ เดือนหรือว่าอาจจะกว่านั้นนี้ทุก ๆ วัน ไปกันทุกวันนะครับ กระบวนการทุกคนไปคุยกันไปเรื่อย ๆ นี้แล้วค่อยมาเขียนรัฐธรรมนูญนะครับ

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : เมื่อปี ๒๕๕๐ เคยมีการไปลงในพื้นที่คะ ความคิดเห็นในส่วนนี้คะ มีก็เรื่องแล้วก็ไปถาม

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : ครับ คือผมเชื่อว่าคุย ๆ กันไปนี่ฟังเสร็จแล้วเอาสิ่งที่ฟังมาพูดคุยกัน ประชาชนจำนวนหนึ่งเขาว่าอย่างนี้ ประชาชนจำนวนนั้นว่าอย่างนั้น ลองพูดคุยกันดูสิว่ามันจะอย่างไร หาทางที่จะไปอธิบายกับเขาสิ ส่งคนไปคุย กระบวนการแบบนี้คือผมไม่เคยไปพูดคุยแต่มันไม่ใช่เรื่องรัฐธรรมนูญนะครับ เรื่องอื่นนะครับ เขาก็จัดเครือข่ายภาคอีสานมา เราก็มานั่งคุยกับชาวบ้านเครือข่ายภาคอีสานว่าเรื่องนี้เป็นแบบนี้แบบนี้ นะ ใครเดือดร้อนอะไรอย่างไรเราลองมาคุยกันดูสิ ท่านทั้งหลายเป็นผู้นำชุมชนนะ ครับ มานั่งคุยกันเสร็จท่านก็บอกว่าได้ประเด็น เดียวท่านกลับไปคุยกับชุมชนท่านก่อนนะ อีก ๒ สัปดาห์มาเจอกันใหม่ ท่านก็กลับไป ๒ สัปดาห์ท่านก็ไปคุยกันมา แล้วท่านก็มาพบกันใหม่ได้ประเด็นใหม่ เออในชุมชนเขาบอกอย่างนี้ ๆ เราก็อธิบายไป พออธิบายอะไรเสร็จก็ไปอ้ออันนี้เข้าใจตรงกันแล้ว อันนี้ยัง ตกลงเรารู้เรื่องใหม่ ขออีกรอบหนึ่งไปคุยกับชุมชนอีกรอบหนึ่ง เขาก็กลับไปคุยกับชุมชนอีกรอบหนึ่งเขากลับมาคุยกับเรา พอคุยกับเราเสร็จก็อ้อเข้าใจตรงกันแล้ว ถ้าอย่างนั้นเดี๋ยวพอเขียนเรื่องนี้ออกมาแล้วนี่เอามาดูกันอีกทีหนึ่งนะ ที่ผ่านไป ๑ เดือนเราจบไปเป็นเรื่อง ๆ แล้ว ส่งคนกระจาย ๆ ไป ถ้าเราเชื่อในคน ๓๖ คนว่ามีศักยภาพทำแบบนี้ได้ จังหวัดมี ๗๗ จังหวัด คนละ ๒ จังหวัดรับผิดชอบไป ใครเป็นคนเหนือไปเหนือ ใครเป็นคนใต้ไปได้ ใครเป็นคนอีสานไปอีสาน ใครเป็นคนภาคกลางไปภาคกลางอะไรอย่างนี้ก็ไปใช้เวลาสัก ๑ เดือน อย่างไรก็ตามเราต้องมานั่งคุยกันในห้องสี่เหลี่ยมนี้เข้ายันเย็นอยู่แล้ว ก็ส่งให้เราไปคุยนอกห้องนี้เข้ายันเย็น ๑ เดือน สมมติว่าผมมาจากจังหวัด ก ให้เวลาผม ๓๐ วัน ๑ เดือนเสาร์อาทิตย์ด้วยก็ไปด้วยนี้ไปสัก ๑ จังหวัดนี้ผมก็ไล่คุยไปเรื่อย ๆ เรื่องหนึ่ง โดยมิกลไกว่าให้ปลัดเออ ให้ อบต. ให้อะไรใครในพื้นที่ช่วยมาแล้วเราก็นั่งคุย ลองคุยกันสิรัฐธรรมนูญในวันนี้เราไม่ต้องมีอะไรนะ ใครมองรัฐธรรมนูญอะไรอย่างไรคุยมา แต่ไม่ใช่เอาประชาชนมาทั้งหมดนะ ต้องเอาผู้นำมานะครับ แล้ววันนี้คุยกับผู้นำกลุ่มนี้เสร็จ ผู้นำกลุ่มนี้ก็ไปคุย แล้วเราก็กย้ายไปคุยอีกทีหนึ่ง แล้วเดี๋ยวเราก็กวันกลับมาคุย

อย่างนี้สุดท้ายมันมานั่งเถียงกันอย่างน้อยมันเกิดกระบวนการที่เขาเรียกว่าสารเสวนา พอมันมีการสารเสวนาพอเราเขียนบทบัญญัตินี้ประชาชนเขาเป็นคนพูดเองว่าเขาอยากได้แบบนี้ แล้วเขาคุยกับเราแล้วนี่นะครับ พอเราเขียนบทบัญญัติออกไปแบบนี้ประชาชนเขาไม่ใช่นักการเมือง เขาไม่มาพูดละครับ อ้าวทำไมเขียนอย่างนี้ ทำไมไม่มีละครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : คล้าย ๆ ว่าเขาได้แสดงความคิดเห็นแล้วเรารับเขาแล้ว เขาคิดว่าเสน่อออกมาแล้วเป็นของเขาแล้ว

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : ใช่ครับ แล้วนักการเมืองนี้จะตายถ้าจะคิดเถียง

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เพราะเราบอกว่าเราเชื่อมโยงกับประชาชน

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : ใช่ครับใช่ คือถ้าเกิดภาษาที่เขาใช้โบราณมาก็คือว่าแสวงหาจิตวิญญาณประชาชนมาร่วมกัน แล้วแปลงจิตวิญญาณนั้นมาเป็นบทบัญญัติของกฎหมายอย่างนี้มันจะเป็นกฎหมายของประชาชน แต่ถ้าไม่ได้ทำนี่มาถึงตรงนี้ก็ไม่ว่าจะทำอย่างนี้ได้หรือเปล่านะครับ

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : ปีนี้ถึงเปลี่ยนรูปแบบใหม่ เพราะปี ๒๕๕๐ ทำคล้าย ๆ อย่างเป็นที่อาจารย์ว่าคะ คือมีกรรมวิธีการออกไปแต่ละจังหวัดเป็น ๔ ภูมิภาคคะ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : ครับ แต่ปี ๒๕๕๐ นี่ท้ายที่สุดสิ่งที่น่าเสียดายมากก็คือว่าฟังคนมาเป็นล้าน สุดท้ายก้าวไม้ข้ามคนคนเดียว นั่นละครับคือปัญหา ตอนนั้นผมก็ไม่รู้ว่าเราฟังคนมาทำอะไรนะครับ ผมคิดว่าเรายังก้าวสะดุดอยู่นะครับ คือกฎระเบียบที่วางอยู่บนพื้นฐานของการตามล่าบางสิ่งบางอย่างซึ่งมาจากความคิดของเราเองนี้เวลาใช้มันก็ใช้เพื่อตามล่าสิ่งนั้น ซึ่งถ้าสิ่งนั้นไม่มีนะครับเราล่าอะไรครับ เราก็เหนื่อยตายละครับ ถ้าสิ่งนั้นมีถ้าเราล่ามันได้เราค่อยตามล่ามัน ถ้าเราล่ามันไม่ได้เราตามล่ามันทำไม ถูกต้องไหมครับ ถ้าเราวางไว้ให้คนทั้งหลายช่วยกันดูทุก ๆ คนเป็นผู้ล่าหมด ถ้ามันมีสิ่งนั้นมันไม่รอดละครับ ถ้ามันไม่มีสิ่งนั้นก็ไม่ได้เดือดร้อนอะไร แค่นั้นนะครับ นี่ก็คือกลไกทั้งหมดน่าห่วงครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : อยากจะเรียนถามว่าเป้าประสงค์ของการร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้ละคะ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : คือเป้าประสงค์คือการปฏิรูปประเทศนะครับ แต่ถ้าถามผมนี่เพียงเขียนคำว่าปฏิรูปประเทศ เพียงมีบทบัญญัติว่าด้วยการปฏิรูปประเทศ ไม่ได้นำมาซึ่งการปฏิรูปประเทศ มันต้องมีกลไกเพื่อปฏิรูปประเทศ แล้วมีความจริงใจ มีความต้องการปฏิรูปประเทศจริง ไม่ต้องมีคำว่าปฏิรูปแม้แต่นิดเดียวเลยนะครับ มันจะปฏิรูปสำเร็จ เห็นเป้าประสงค์ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้กับแนวทางที่วางเอาไว้ผมยังไม่แน่ใจว่ามันไปด้วยกันหรือเปล่า การตั้งกรรมการโน้มน้ากรรมการนี้ขึ้นมาเพื่อที่จะทำหน้าที่ปฏิรูปประเทศ ผมว่ามันไม่สัมฤทธิ์ผลหรอก การจะสัมฤทธิ์ผลได้ก็คือว่าทำอย่างไรให้กลไกนี้มันไปรื้อเอาประชาชนขึ้นมาเป็นผู้ปฏิรูปตัวเอง และเป็นผู้ปฏิรูปประเทศ เราเขียนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญว่าเธอต้องเป็นพลเมืองพลเมืองคือคนอย่างนี้มันต้องลงไปหาเขาขุดรื้อเอาเขาขึ้นมาแล้วก็บอกว่าเธอรู้ไหมว่าถ้าเธอเป็นพลเมืองได้นะประเทศนี้จะดี เป็นพลเมืองเป็นอย่างไรหรือมานั่งคุยกันสิ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ก็เสวนาอย่างอาจารย์ว่า

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : ผมถึงได้บอกนะครับ กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญมันนานครับ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แต่คือส่วนใหญ่ที่คิดอีกแบบหนึ่งคิดว่าเวลามันมีเท่านี้เขาก็เลยต้องทำอย่างนี้อาจารย์จะมีความคิดเห็นอย่างไรคะ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : ถ้าเวลามีเท่านี้ นะครับอย่าคิดว่าเราเป็นเรา แม้กระทั่งมาถึงตอนปัจจุบันนี้อย่าคิดว่าเราเป็นเรา อย่าคิดว่าความรู้คือสิ่งที่อยู่ในหัวเรา ลองคิดว่าถ้าเราเป็นชาวบ้านแล้วเราไม่มีความรู้อยู่ในหัวนี้เราจะทำอย่างไร สิ่งที่มีคนควรจะเกิดขึ้นคืออะไร อย่างนั้นมันจะเริ่มพัฒนาความรู้ครับ แต่ไม่พัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่ในหัวนั้น พัฒนาจากว่าประเทศไทยมันเป็นแบบนี้เนอะ คนไทยชอบคนที่ไม่ไปเดินหา ชอบคนที่ไม่ไปดูแล มางานบวช งานแต่ง งานศพ อยากที่จะให้คนไป ประเภทแบบนี้คนไทยนี้ชอบ เพราะฉะนั้นมันโน้มเอียงไปทาง ส.ส. เขตแล้วละ ทีนี้คนไทยชอบไหมประเภทคนมีความรู้นั่งทำงานร่วมกันนะ ครับ แล้วมีใครสักคนไปวิ่งทำงานให้ เพื่อที่จะเอาคนนี่ขึ้นนั่งไว้ที่หนึ่ง แล้วคนนี้เป็นกลไกความรู้ให้คนไทยไม่ชอบ คนไทยจะรู้สึกว้า อันนี้เข้าหายากนะ ประชาชนบอกเข้าหายาก แถมไม่พอคนที่ไปวิ่งทำงานให้เนี่ยเขาก็จะมานั่งคิดว่าเรื่องอะไรต้องมาเหนื่อยทำงานให้ นี่ไม่ต้องทำอะไรเลย แถมพอได้หน้าได้ตาได้เป็นรัฐมนตรีอีกไม่ทำ นั่นจะตอบได้เลยครับว่าบัญชีรายชื่อไม่เหมาะกับประเทศไทย ประเทศไทยต้องใช้เขต ทีนี้พอเราบอกว่าประเทศไทยถ้าเกิดเขตแบบยิ่งโหด ๆ เลย คนเดียวได้เลยนี่ไม่ได้ครับ ชื่อเสียงกันสุดสุด แถมไม่พอประชาชนก็จะไม่รู้ด้วยว่าตัวเองจะมาทางเลือกอะไร ไม่รู้จัก ถ้าเราอยากทำให้เป็นสัดส่วนนี่นะครับเขตใหญ่ พอเป็นเขตใหญ่คะแนนเรียงกัน ทีนี้คะแนนเรียงกันมันจะไม่เป็นสัดส่วน คะแนนเรียงกันมันก็ต้องโอนกันได้มันถึงจะเป็นสัดส่วนถูกไหมครับ ถ้าเราอยากให้ประชาชนมีทางเลือก แทนที่จะให้เขาเลือกคนเดียวแล้วมานั่งเรียงคะแนน ๑ ๒ ๓ ก็ให้เลือก ๒ คนแล้วค่อยมาเรียงกัน แล้วก็กำหนดโควตาขึ้นมาเราก็จะพบว่า อ้ออย่างนี้มันเหมาะกับประเทศไทยมากกว่า ดูอธิบายจากงานศพ งานบวช งานแต่งอะไรพวกนี้เราก็จะได้แล้วว่าเรื่องนี้ต้องเป็นแบบนี้ วุฒิสมาชิกนี่คนเขาอยากได้ยังไง ทีคนเขาเรียกร้องหาการเลือกตั้งนี่เขาอยากได้เลือกตั้งจริง ๆ หรือเขาอยากได้เลือกคนของเขา ถ้าเกิดเขาอยากได้เลือกคนของเขาเนี่ยเราก็มาถูกทางครึ่งหนึ่งนะที่ว่าให้ทุกภาคส่วนได้เลือกคนของเขา แต่ท้ายที่สุดพอเลือกคนของเขาเนี่ยจะทำอย่างไรที่จะอธิบายได้ว่าคนเหล่านี้จะมาคุม ส.ส. ได้ ส.ส. มาจากการเลือกเขตถูกไหมครับ กระจายให้มีการเลือก ให้ประชาชนได้เลือกคนเหล่านี้ส่งลงไปสัก ๒ เท่า ๓ เท่าสิ แล้วประชาชนเขาก็เลือกเอาจาก ๓ คนเลือก ๑ คน มันก็คือการเลือกตั้ง แต่เป็นการเลือกที่เรากำหนดตัวคนลงไป หลายประเทศใช้แบบนี้ครับที่เขาเรียกว่าระบบ Electoral College เลือกประธานาธิบดีเขายังใช้ระบบนี้กันได้เลย มันก็จะตอบสังคมไปได้เรื่อย ๆ สังคมเป็นคนเลือกเอง เขาจะเถียงก็ต่อเมื่อวันหนึ่งเขารู้สึกว่ามันไม่เอาแล้ว ไม่ใช่แล้ว เปลี่ยน เขาก็ค่อย ๆ รื้อของเขาเอง เพราะฉะนั้นตอนนี้มันยังทำได้ แต่ถ้าเราไม่ทำนี่ก็คือหมด กระบวนการที่ควรจะต้องคุยมาตั้งแต่แรกแล้วมาเขียนผ่านไปแล้ว ตอนนี้เขียนมาแล้วนะครับ ยังมีโอกาสฟังได้นะครับ แต่ฟังแล้วต้องเปลี่ยนนะ ครับถ้าหากว่ามันใช่ ไม่ได้ทำ ก็เสร็จครับ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : เพราะฉะนั้นมีแนวโน้มจะเปลี่ยนได้ไหม

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : ผมว่าไม่ นะครับ ไม่จั้นมันจะเป็นไปอย่างที่เราเห็นนี่จะไม่ย่อน เพราะฉะนั้นอย่างที่ยกนะครับว่ากระบวนการทั้งหลายเหล่านี้เป้าหมายของรัฐธรรมนูญคือปฏิรูปประเทศ แต่ว่าเราเขียนการปฏิรูปประเทศไว้ในกระดาดนะครับ ราชาฟุตบอลเปเล่เขาบอกว่าเขาไม่เขียนหรือหนังสือสอนฟุตบอล เขาไม่ทำตำราสอนฟุตบอล เพราะเขาบอกเขาไม่เคยเชื่อว่าเล่นฟุตบอลสอนกันในกระดาด

ได้ เล่นฟุตบอลมันต้องสอนเล่นฟุตบอลก็เหมือนกันนะครับผมไม่เชื่อเหมือนกันว่าสร้างพลเมืองในกระดาษได้
สร้างพลเมืองมันต้องไปสร้างจริงครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : กรรมวิธีการส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นเครื่องมือ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : ผมยกตัวอย่างประเทศออสเตรเลียนี่รัฐธรรมนูญนี้
ไม่ได้เขียนเรื่องสิทธิเสรีภาพ เขียนแต่กลไกการบริหารจัดการรัฐ การบริหารราชการแผ่นดิน เพราะเขามองอย่าง
นี้ครับ คนเราเกิดมามันต้องมีสิทธิเสรีภาพ สิ่งของรัฐจะต้องทำก็คือจัดการรับรองและรองรับสิทธิเสรีภาพเหล่านั้น
สิทธิเสรีภาพอะไรที่มันยังไม่ชัด คนอาจจะไม่รู้ว่าจะฉันเกิดมามีแล้วนี้รับรองมัน สิทธิเสรีภาพอะไรที่คนเขาารู้อยู่แล้ว
ว่าเขามีตั้งแต่เกิดนี่รองรับมันให้เขาสามารถใช้ได้ เขาบอกว่าแค่นี้คือหน้าที่ของรัฐไม่ต้องมานั่งเขียนว่าประชาชนมี
สิทธิเสรีภาพอะไรบ้าง

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วนอกจากเป้าหมายการเป็นพลเมืองกับปฏิรูปประเทศอะไรคะ
เรื่องความใสสะอาดของประเทศ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : จริง ๆ ปฏิรูปประเทศนี้มันรวมไว้หมด เพราะว่าการ
ปฏิรูปนี่คือการเปลี่ยนจากสิ่งที่ไม่ดีไปสู่สิ่งที่ดี เพราะฉะนั้นถ้าเราบอกว่าประเทศทุจริตเยอะ ปฏิรูปประเทศก็คือ
ว่าทำให้มันสุจริตขึ้นมา ประเทศมีความเหลื่อมล้ำ ปฏิรูปก็คือว่าลดความเหลื่อมล้ำ ประเทศขาดความเป็นธรรม
ปฏิรูปคือสร้างความเป็นธรรม ประเทศขาดความรู้ ปฏิรูปคือสร้างความรู้ ประเทศต้องการนักการเมืองที่ดี เราไม่
มีนักการเมืองที่ดี สร้างนักการเมืองที่ดีนี่คือการปฏิรูป มันก็ไล่เรื่อยไป นี่ละการปฏิรูปมันคือสิ่งเหล่านี้ ผมถึงได้
บอกว่าไม่ต้องเขียนว่าปฏิรูปหรอก ถ้าประเทศมันมีปัญหาเรื่องทุจริตก็ทำให้มันสุจริตมันก็ปฏิรูปแล้วนั่นละครับ
เพราะฉะนั้นมันเยอะครับ ที่เราบอกว่าเราจะให้พลเมืองเข้มแข็งนี่ละครับ เขียนบทบัญญัติเหล่านี้ไม่รู้พลเมือง
เข้าใจหรือเปล่าครับ อันที่ ๒ เราบอกจะให้การเมืองใสสะอาด ก็ไปดูสัณนิการการเมืองออกมาสู้อัน ออกมาสู้อัน
ระบบเรา ถูกไหมครับ มันจะใสสะอาดไหมละครับเตรียมสู้อย่างเดียวเลยนะครับ ให้มันตรวจสอบอำนาจรัฐได้
พวกคนตรวจสอบนี่ยิ่งเถียงจะเอาแต่เรื่องของตัวเอง พอพูดแต่ละองค์กรนี่องค์กรนั้นค่อยลุกฮือขึ้นมาก็ปกป้อง
ตัวเอง ก็ถกมาอย่างนี้ไม่ได้ แล้วตกลงเราจะไปทำอะไรได้

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วอาจารย์คาดหวังกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้อย่างไรไหมคะ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : ผมไม่ได้คาดหวังนะครับ พูดจริง ๆ นะครับ คือเรา
แค่รู้สึกว่เมื่อเรามีหน้าที่ต้องทำเราก็ทำให้ดีที่สุดนะครับ แต่ว่าอย่างที่บอกคือถ้าเรือจะจมเราก็ต้องมองทิศทางไว้
ต้องพาคนที่อยู่บนเรือนี้รอดจากเรือที่จะจมไปให้ได้มากที่สุด ถ้าเมืองจะแตกก็ต้องหาทางที่จะถอนกำลังเพื่อ
กลับมากู้เมืองใหม่สร้างเมืองใหม่ให้ได้ ผมถึงไม่ได้คาดหวังว่ารัฐธรรมนูญนี้จะเป็เรือที่ไม่มีวันจม จะเป็นเมืองที่
ไม่มีวันแตก

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : สมมติอาจารย์คิดอย่างนั้นนะคะ แต่ถ้าอยู่ยาว รัฐธรรมนูญนี้ใช้ได้
ถึง ๕ ถึง ๑๐ ปี อาจารย์คิดว่าจะถึงไหมคะ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : ผมว่า ๕ ปี ๑๐ ปีผมว่าถึงครับ ถ้ามันไม่ถึงนี้ก็

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ฉบับที่ผ่านมาก็ปีเอง

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : มองคาดการณ์อนาคตข้างหน้าถ้ารัฐธรรมนูญนี้
ใช้ได้ถึง ๑๐ ปี แล้วก็ไม่ได้แปลว่าถ้าสมมุติว่ารัฐธรรมนูญนี้มันเป็นเรือแล้วมันมีรูรั่วที่เราจะกระโดด

เลยนะครับ เราก็ต้องช่วยกันอุดหนุนทำอะไรกันไปนะครับ ถ้ามันเป็นเมืองถ้าคนมาบุกเมืองจะแตกมันก็ต้องสู้จนกระทั่งมันไม่ไหวแล้วจริง ๆ มันค่อยถอยกำลังนะครับ แต่ว่าอย่างที่บอกว่าผมมีแผน ๒ แผน ๓ ถ้าจะต้องสละเรือก็ต้องสละเรือ ถ้าเกิดจะต้องถอยกำลังออกจากเมืองก็ต้องถอยกำลังออกจากเมืองนะครับ เพียงแต่ว่าอย่างที่บอกก็ต้องทำให้เต็มที่ที่สุด เพราะฉะนั้นความคาดหวังนี้ไม่ได้มีอะไร แต่ว่าก็ทำหน้าที่ให้ดีที่สุด

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ทีนี้ถามในส่วนที่อาจารย์เป็นอนุกรรมการการณะคะว่าในส่วนนั้นอาจารย์เอามาใช้อย่างไร อนุกรรมการจัดทำข้อเสนอแนะในการตราหรือแก้กฎหมายนี้ต้องมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญไหมคะ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : คืออันนี้ตอนที่ผมนำเสนอเรื่องให้มีอนุกรรมการชุดนี้นะครับ แล้วก็ให้ทำควบคู่ไปกับรัฐธรรมนูญตั้งแต่แรกนี่ ตอนนั้นผมมีความคาดหวังอย่างหนึ่ง ซึ่งตอนนั้นมีมันเป็นไปไม่ได้แล้วอย่างสิ้นเชิงนะครับ ก็คือผมคิดว่ารัฐธรรมนูญเราประมาณสัก ๑๕๐ มาตรา ไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ คำ แล้วสิ่งต่าง ๆ นี่เป็นหลักการล้วน ๆ นะครับ จากนั้นกระจายลงสู่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติรวมถึงกฎหมายลำดับรองอื่น ๆ ตามลำดับศักดิ์ไล่ลงไปเรื่อยนี่โลกที่ผมเสนอก็คือจะรองรับแล้วก็ทำไปพร้อมกัน ถามว่ากลไกนี้ยังอยู่ไหม ยังอยู่นะครับ แต่รัฐธรรมนูญมันละเอียดลออ มันไม่ได้เติมไปด้วยหลักการเฉย ๆ มันทำให้กฎหมายที่จะตามมาคือเยอะมันไม่เท่าไรละครับ มันจะเขียนยากด้วย เพราะว่ารัฐธรรมนูญหักคอไว้หมดเลย แล้วรัฐธรรมนูญที่เราบอกว่าจะสั้นกระชับมันไม่ใช่แล้ว นับโดยมาตราตอนนี้เรามากกว่าฉบับปี ๒๕๕๐ นะครับ น้อยกว่าฉบับปี ๒๕๔๐ นะครับ แต่ถ้านับโดยคำนี้ผมเชื่อว่านี่คือรัฐธรรมนูญที่ยาวที่สุดเท่าที่ประเทศไทยเคยมีมา เพราะว่าในแต่ละมาตราเรานี่ยาวนะครับ เราขีดไป ๕๐,๐๐๐ คำกว่าแล้ว

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : การที่มันมากอย่างนี้ เกินความคาดหมายของอาจารย์นี่อาจารย์ว่าเพราะอะไรคะ

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : มีแนวโน้มจะปรับลงไหมคะ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : ผมไม่เห็นว่าจะมีแนวโน้มปรับลงอย่างนั้นนะครับ ปรับเลขมาตราท่านอาจจะปรับลง แต่ว่าปรับถ้อยคำตรงนี้ผมว่าไม่ปรับนะครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วทำไมถึงได้คิดว่ามันถึงเกินกว่าที่อาจารย์กำหนดไว้ คิดไว้คะ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : คือเพราะว่าในแต่ละเรื่องมันมีแต่การเพิ่มเติม แล้วมันมีแต่จะคิดที่จะอธิบาย พอเราต้องการจะตัดสั้นท่านก็บอกขาดนั้นขาดนี้ ไม่มีอะไรหรอกที่มันจะต้องตัดแบบนั้น เขียนเข้าไปเถอะสังคมเข้าใจ คนรู้เรื่องก็มายาว

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : ของต่างประเทศเขากฎหมายรัฐธรรมนูญเขาจะไม่ยาว

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : ครับ ก็อยู่ที่ว่าประเทศอะไร อย่างอินเดียก็สั้นกว่าคำนะครับ คือคำอธิบายของท่านกรรมการจำนวนหนึ่งก็คือว่าพวกรัฐธรรมนูญที่เขาไม่ยาวมากนี่เขาร่างมาตั้งแต่ ๕๐ ปี ๑๐๐ ปีแล้ว

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วทีนี้คณะอนุของท่านนี่พอถึงจุดตรงนี้จะทำหน้าที่อย่างไรคะ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : ก็อย่างที่เรียนนะครับว่าคือตอนนี้เราก็นำเรียนที่ประชุมตั้งอนุกรรมการพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไปแล้ว ๑๑ - ๑๒ ชุดนะครับ ก็มีประธานของแต่ละชุด ท่านก็แยกทำกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญไปนะครับ ผมดูแลกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรค

การเมือง เราก็จะนั่งเขียนไปนะครับ อย่างที่บอกว่าลงเรือลำเดียวกันแล้วอยู่เมืองเดียวกันแล้วนี่เสียงส่วนใหญ่ บอกว่าจะทำเรื่องนี้แบบนี้เราก็ทำให้ะครับ ก็ทำไปตามแนวของเสียงส่วนใหญ่ แต่ก็อย่างที่บอกก็เหมือนเดิมคือ สิ่งที่ใช้ได้ผมก็มีคำอธิบายไว้ สิ่งที่ใช้ไม่ได้ผมก็มีคำอธิบายไว้ครับ ยกตัวอย่างที่พูดทั้งหมดนี่นะครับ วันหนึ่งคนมา เปิดดูคนก็จะรู้ว่าสิ่งเหล่านี้เราพูดไว้ตั้งแต่แรกแล้ว ถ้าเราไปเทียบกับที่ผมพูดถึง Federalist Papers , Anti Federalist Papers นี่นะครับ ๑ ในสิ่งที่ Anti Federalist Papers ทำนายไว้ก็คือสงครามกลางเมืองเซวิล วอลล์เมื่อสมัยลินคอน Federalist Papers ทำนายไว้แล้วและมันก็เกิดขึ้นจริง แต่ฝั่ง Federatist Papers ก็พูดถูกว่าท้ายที่สุดถ้าหากว่าประชาชนยึดมั่นในหลักการร่วมกันจริง ๆ มันจะผ่านไปได้ เพราะฉะนั้นทั้ง ๒ ฝั่งก็พูดถูก คือสังคมไทยไม่เป็นขนาดนั้นหรอก เพราะผมว่าโดยพื้นฐานนี้คนไทยไม่ได้จริงจังอะไรมากเหมือนอย่างฝรั่ง แบบนั้น นี่คือจุดดีแต่เป็นจุดเสียเหมือนกัน ข้อดีคือเวลาทะเลาะกันคนไทยไม่ทะเลาะกันแบบเอาเป็นเอาตายฆ่า กันล้างผลาญไม่มีหรอกครับ แต่มันก็ทำให้คนไทยเราสบาย ๆ เพราะฉะนั้นมันกลายเป็นทั้งข้อดีและข้อเสียของคนไทย ถ้าเราอาศัยสิ่งนี้มาเป็นประโยชน์นี้ พวกกฎหมายลูกต่าง ๆ เราจะเห็นครับว่าคนไทยก็พร้อมที่จะเพราะ อันนี้เป็นแบบนี้เธอ เออ ๆ ไม่เป็นไรพยายามทำก็ได้ เพราะมันไม่ได้แข็งจนเกินไป มันมีจุดอ่อนปรนให้เขา และแบบประเภทคนไทยไม่ลุกขึ้นมาฆ่ากันนี่นะครับ ถ้าเราไม่ไปเขียนอะไรที่มันบังคับเขาเกินไปนี้คนไทยก็พร้อมจะ ค่อย ๆ ไป แต่ถ้าเรามาถือเขาไว้ในรัฐธรรมนูญหมดนี้ แล้วมันแก๊ยกด้วยนี้มันก็จะลุกขึ้นมาไววาย ลุกขึ้นมาสู้ กัน เพราะขยับไปทางไหนก็ไม่ได้เลยครับ

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : แนวโน้มมีการทำประชาพิจารณ์ใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : คือผมอยากให้มีการประชาพิจารณ์ คือประชาพิจารณ์นี้ผม ก็ไม่รู้ว่าเราจะฟังเขาได้มากน้อยแค่ไหน ผมถึงอยากให้มีการประชาพิจารณ์ สุดท้ายมันต้องเป็นรัฐธรรมนูญของประชาชน

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วเราไม่กลัวหรือคะว่าถ้าประชาชนไม่รับ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : ประชาชนไม่รับก็คือไม่รับ ผมว่าสุดท้ายมันอยู่ตรง นั้น ถ้าประชาชนไม่รับก็คือไม่รับ ถ้าเราไม่สามารถบอกกับประชาชนได้ว่าเราเอาอะไรดี ๆ ให้เขานี่นะครับ คือ ประชาพิจารณ์นี้มันมีความสำคัญ ถ้าจะไปประชาพิจารณ์นี้นะครับ ต้องไปพูดคุยทำความเข้าใจเล่าให้ประชาชนเขา ฟังครับว่าที่เขียนมาทั้งหมดเขาได้อะไรบ้าง ประชาชนนี้เขาไม่ไร้เหตุผลหรอก ถ้าเขาเห็นว่าเขาจะได้อะไรนี้เขา เอา แต่เราจะเสนอให้เขาให้เห็นได้ใหม่ นั่นคือประเด็น

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : และอาจารย์เห็นว่าจากการที่คณะอนุกรรมการเจตนาารมณ์ได้มีการ ทำประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่านี้มันจะเป็นประโยชน์ต่อรัฐธรรมนูญหรือว่าต่ออนุชนรุ่นหลังอย่างไรบ้างคะ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : คือผมคิดว่าที่จะเป็นประโยชน์กับรัฐธรรมนูญนี้คือ ถ้าหากว่าเราได้รับฟังในสิ่งที่พูดร่วมกันตรงนี้นี่นะครับ หรือว่าพอมันออกมาเป็นการเขียนเอาไปอ่านแล้วดูว่าแต่ ละคนคิดอย่างไร แล้วลองมาประสานความคิดเห็น หาทางออกให้ได้รัฐธรรมนูญร่วมกัน อันนั้นคือประโยชน์ของ รัฐธรรมนูญ ประโยชน์สำหรับอนุชนรุ่นหลังก็คืออนุชนจะได้ทราบครับว่าแต่ละท่านคิดอย่างไร แต่ละท่านนี้ได้ ประสบพบเห็นแล้วก็นำเสนออะไรบ้าง อนุชนจะเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย อนุชนจะนำไปคิดวิเคราะห์หรือจะไปเขียน รัฐธรรมนูญใหม่ของท่านอย่างไรท่านก็จะมีสิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องช่วยครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วท่านประธานกรรมการ ท่านอาจารย์บวรศักดิ์ อยากจะพูด ถึงการเป็นประธานของท่านคะ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : คือท่านก็ทำหน้าที่เต็มทีนะครับ และท่านก็เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ แล้วท่านก็ผ่านงานในลักษณะนี้มานาน เพราะฉะนั้นสิ่งที่ท่านทำท่านก็ทำเต็มทีบนพื้นฐานของความหวังดี ก็คนมันไม่สมบูรณ์แบบนะครับ มีทั้งดี มีทั้งเสียปนกันไป แต่ว่าก็คิดว่าท่านพยายามเต็มที่เท่าที่ท่านจะทำได้ดีที่สุดแล้ว ในความเป็นท่านนี่ผมก็คิดว่าท่านก็หวังดี แล้วท่านก็ทำด้วยความเป็นท่านเต็มที่เพื่อให้งานมันลุล่วงไปให้ดีที่สุดอย่างที่ท่านคิดว่ามันควรจะเป็น ก็ถือว่าในฐานะเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เป็นคนที่ได้ทำงาน ทำสิ่งต่าง ๆ ที่มันเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ รวมถึงร่างรัฐธรรมนูญนี้มาก็หลายครั้ง ผมก็คิดว่าท่านก็เต็มที่แล้วละครับ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : และขอนิดเดียวค่ะ ประเด็นเรื่องของการลาออกของกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญนั้นค่ะ ซึ่งมันเป็นครั้งแรก อยากจะเรียนถามประเด็นนี้มันคิดหนึ่งค่ะ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : คือผมคิดว่าประเด็นของท่านทิดา ณ นครนี่ผมว่ามันหลายเรื่องนะครับ แต่สิ่งที่มันเป็นพางเส้นสุดท้ายก็คือการที่มีแนวโน้มว่าการลงมติในเรื่องสัดส่วนระหว่างเพศชาย เพศหญิงนี้มันจะไม่ผ่าน ท่านก็มีความรู้สึกว่าการลงมติทั้งหมดมันไม่เป็นที่พึงที่หวังสำหรับท่านนะครับ ท่านมีความคาดหวังต่อรัฐธรรมนูญไว้ เมื่อมันไม่เป็นไปตามคาดหวังท่านก็ไม่อยู่ คือผมคิดว่ามันเป็นเรื่องธรรมดา ก็เหมือนอย่างที่ผมอธิบายนะครับ เพราะเรื่องมันรวุ่นกระทั่งไม่รู้จะทำอย่างไรแล้ว เมืองมันแตกจนกระทั่งเอาไม่อยู่แล้วมันก็ต้องถอยนะครับ แต่ว่าภาวะที่มองว่าเร็วเร็ว ภาวะที่มองว่าเมืองแตกของแต่ละคนมันอาจจะต่างกัน ท่านอาจจะมองว่าเร็วแล้วจนไม่ไหวแล้ว ท่านอาจจะมองว่าเมืองแตกจนเอาไม่อยู่แล้วท่านก็เลยถอยออกไป ก็เป็นความคิดส่วนตัวของท่านครับ แต่ว่าก็ต้องเคารพครับ และผมคิดว่ามันก็เป็นเรื่องที่ดีที่ท่านไม่ใช้วิธีอยู่แล้วตีรวน หรือไม่ใช้วิธีออกไปแล้วสู้ทำให้ข้างในเสียนะครับ ก็ถือว่าตัดสินใจแล้วท่านก็ยุติบทบาท

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วประเด็นที่ท่านเสนอละครอาจารย์ ในความคิดของอาจารย์

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : ประเด็นที่ท่านเสนอนี้นะครับ คือหลาย ๆ ประเด็นจำนวนมากที่ท่านพูดถึงผมเห็นด้วยกับท่านเกือบทุกประเด็นนะครับ ประเด็นเรื่องสัดส่วนหญิง ชาย นี่ผมเห็นต่างกับท่านนิดเดียว ท่านเห็นว่ามันควรจะเป็นโควตาก็คือผู้ได้รับเลือกนี้ได้ตามสัดส่วนเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในท้องถิ่นผมเห็นว่ามันต้องเลือกผู้เสนอ แล้วก็เลือกหมดเลยครับ พรรคการเมืองที่จะเสนอบัญชีรายชื่อก็เสนอให้เป็นสัดส่วน ถ้าจะเอา ๑ ใน ๓ ก็ว่าไป จะเอากี่ก็ว่าไปนะครับ ในเขตก็ต้องไปดูว่าเขตไหนจะให้เป็นผู้หญิง เขตไหนจะให้เป็นผู้ชาย ทำไม่ถึงเขตนี้ผู้หญิง ทำไมบางเขตเป็นผู้ชายอะไรอย่างนั้นนะครับ มันก็จะไม่เป็นธรรมกับคนที่อยู่ในเขตนะครับว่าทำไมเขตนี้เธอส่งผู้หญิง ฉันอยากได้ผู้ชาย เขตนี้ทำไมเธอส่งผู้ชายฉันอยากได้ผู้หญิงก็ไปว่ากันนะครับ แต่อย่างนั้นบังคับผู้เสนอ ผมนี่เห็นด้วยนะครับ ในส่วนท้องถิ่นก็ต้องไปหาวิธีครับที่จะทำอย่างไร บังคับผู้เสนอ แต่ถ้าบังคับผู้เลือกนี่ผมไม่เห็นด้วย ผมเห็นต่างแค่ตรงนี้นิดเดียว บังคับผู้เสนอนี่ผมเอาด้วยเต็มที่ แต่บังคับผู้เลือกนี่ผมไม่เอาครับ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : และสุดท้ายจริง ๆ อาจารย์มีข้อคิดเห็นข้อเสนออะไรเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ค่ะที่อาจารย์ได้มีส่วนร่วมมาครั้งทางแล้ว หรือ ๘๐ เปอร์เซ็นต์แล้วค่ะ

รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก : คือที่ผมพูดไปทั้งหมดนี้นะครับก็คงจะเป็นข้อคิดเห็นเป็นข้อเสนอแนะได้ได้อยู่แล้วนะครับ ผมก็คิดว่าเราต้องมุ่งมองเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติประชาชนอย่างแท้จริง แล้วเราต้องมองว่ารัฐธรรมนูญคือต้นไม้ที่จะเติบโตคู่กับสังคมไป ไม่ใช่ต้นบอนไซ ไม่ใช่

ต้นไม้มันที่เราอยากจะทำอย่างไรรู้ก็ปรับแต่งได้ตามใจของเรา ตอนเราปลูกเราเตรียมดินให้ดีที่สุด ขุดหลุมให้มันได้ตามที่ต้นไม้มันจะอยู่แล้วเจริญเติบโตนะครับ ต้องเพาะจากเมล็ด เป็นเมล็ดที่คัดสรรดีแล้วว่าจะไม่กลายพันธุ์แล้วก็ค่อย ๆ ปลูกเรียงมันขึ้นมาให้มันเติบโตขึ้น แล้วคนทั้งหลายจะได้มาช่วยกันดูแลครับ ถ้าเราทำแบบนั้นได้มันจะยั่งยืน ถ้าทำไม่ได้มันก็รอวันหักโค่นแค่นั้นเอง

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : วันนี้คณะอนุกรรมการประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า ดิฉันอาจารย์ยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา และคุณยุพิน ได้มาเรียนสัมภาษณ์อาจารย์ ขณะนี้เวลาเที่ยงตรงพอดี กราบขอบพระคุณอีกครั้งค่ะ

๔) ศาสตราจารย์นครินทร์ เมฆไตรรัตน์

กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันอังคารที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องรับรองกรรมการ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

นางยุราพร สมบุญสุข : วันนี้วันอังคารที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๘ มาเรียนสัมภาษณ์ประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า ท่านศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ วันนี้อยากจะเรียนถามท่านว่ามีประสบการณ์เกี่ยวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญหรือไม่ อย่างไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ผมเป็นกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ มาแล้ว ครั้งนี้นับได้ว่าเป็นครั้งที่ ๒ ซึ่งอยู่ในสัดส่วนที่มาจาก การเสนอชื่อโดย คณะรัฐมนตรีและไม่ได้เป็นสมาชิก สปช. นะครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ท่านได้เอาประสบการณ์จากการร่างรัฐธรรมนูญในปี ๒๕๕๐ มาใช้กับการยกร่างครั้งนี้มากน้อยเพียงใด มีการปรับแก้ไขอย่างไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : เรื่องที่มาปรับใช้โดยตรงก็คือเรื่องระบบเลือกตั้ง ความจริงเมื่อครั้งยกร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ก็ได้มีส่วนยกร่างในหมวดสถาบันการเมือง ในครั้งนั้นได้ทำงานกับท่านเจริญ ภักดีอนุกูล และในการยกร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้ได้ทำงานกับท่านอาจารย์สุจิต บุญบงการ ประสบการณ์การยกร่างรัฐธรรมนูญเมื่อปี ๒๕๕๐ ซึ่งเราได้พยายามที่จะแก้ไขระบบเลือกตั้ง เราทำได้เพียงครั้ง ๆ กลาง ๆ เพราะระบบเลือกตั้งของไทยมีความเป็นมาที่ต้องเล่าสักนิดหนึ่งสำหรับคนไม่เข้าใจ เพราะเรื่องนี้เข้าใจยากอยู่พอสมควร การเลือกตั้งของไทยก่อนปี ๒๕๔๐ เป็นระบบที่เราเรียกว่าคนที่หนึ่งได้ไปเลย การเลือกตั้งเป็นการเลือกในระบบเดียว อาจจะเป็นเขตเล็กเขตใหญ่ก็ได้ หลังจากปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นต้นมา เราใช้ระบบคู่ขนาน นั่นคือ การใช้วิธีแบ่ง ส.ส. เขตส่วนหนึ่ง ซึ่ง ส.ส. เขตปี พ.ศ. ๒๕๔๐ คือ ๔๐๐ คนและให้มี ส.ส. บัญชีรายชื่อ ๑๐๐ คนอีกส่วนหนึ่ง คือเพิ่ม ส.ส. บัญชีรายชื่อมา ซึ่ง ส.ส. บัญชีรายชื่อเป็นระบบคู่ขนาน

ต่อมาในการยกร่างรัฐธรรมนูญเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๐ สิ่งที่ผมมีส่วนร่วมด้วยในการผลักดันก็คือ ในอันที่จริงเขาต้องการจะยกเลิกระบบ ส.ส. บัญชีรายชื่ออยู่แล้ว แต่สุดท้ายก็ยังคงอยู่โดยกำหนดให้ ส.ส. บัญชีรายชื่อมีเพียงจำนวน ๘๐ คน โดยแบ่งเป็น ๘ เขต เขตละ ๑๐ คน ฉะนั้นจากประสบการณ์ในการเลือกตั้ง หากถามว่าปี พ.ศ. ๒๕๕๘ จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ก็ตอบสั้น ๆ ว่าต้องการแก้ไขข้อบกพร่องของการเลือกตั้งปี พ.ศ. ๒๕๔๐ และปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้ลุล่วงไปซึ่งก็คือระบบที่ใช้ไม่ใช่ระบบคู่ขนาน แต่เป็นระบบที่เราเรียกว่า “ระบบสัดส่วนผสม” คือ การให้ ส.ส. ทั้ง ๒ ระบบมาเกี่ยวพันกัน อันนี้เป็นการแก้ไขโดยตรง

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่ตอนนี้ค่อนข้างได้รับเสียงแรงเสียดทานพอสมควรนะคะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : เข้าใจว่ามีทั้งคนเห็นด้วยและคนไม่เห็นด้วย คนที่ไม่เห็นด้วยก็เข้าใจได้ เพราะว่าพรรคใหญ่ขนาดใหญ่จะเสียเปรียบ จะรู้สึกว่าเขาขาดทุนเมื่อเปรียบเทียบกับ

เลือกตั้งระบบก่อน เพราะวาระระบบเดิมเป็นการเลือกตั้งที่เรียกว่าระบบคู่ขนาน เพราะฉะนั้นพรรคการเมืองขนาดใหญ่ก็จะได้ ส.ส. แถมเยอะมาก จากที่ได้ ส.ส. เขตไปแล้วเท่าไร ก็จะได้แถมไปอีกทวีคูณ

นางยุราพร สมบุญสุข : คือถ้าแบบเดิมนั้นมันจะมีระบบพรรคใหญ่

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ในระบบพรรคการเมือง ไม่ว่าจะ เป็นพรรคเล็กหรือพรรคใหญ่ก็มีทั้งนั้น แต่พรรคใหญ่ในระบบสัดส่วนผสมนี้มันจะเป็นการคำนวณที่นั่งที่ตรงกับค่านิยมจริง ๆ ของประชาชน ในขณะที่ระบบเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ปี ๒๕๔๐ และ พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นการคำนวณที่นั่งที่เรียกว่าไม่เชื่อมโยงกับเจตนารมณ์ของประชาชน เพราะเป็นระบบแยกบัญชี

นางยุราพร สมบุญสุข : อธิบายให้ชัดเจนได้ไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ยกตัวอย่าง การเลือกตั้งในปี ๒๕๔๘ พรรคไทยรักไทยได้รับความนิยมประมาณ ๔๘.๙ ให้เต็มที่เลย ๕๐ เปอร์เซ็นต์ จำนวน ส.ส. ในสภาทั้งหมด ๕๐๐ คน ดังนั้น ความนิยมหรือเจตนารมณ์ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ ก็ควรจะได้ ส.ส. ในสภา ๒๕๐ คน แต่เชื่อหรือไม่ว่า พรรคไทยรักไทยชนะการเลือกตั้งปี ๒๕๔๘ ได้ ส.ส. มากถึง ๓๗๗ คน คำถามก็คือว่าทำไมพรรคไทยรักไทยจึงได้ ส.ส. มากถึง ๓๗๗ คน

นางยุราพร สมบุญสุข : เพราะบัญชีรายชื่อกับเขตใช้ไหม

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ก็เพราะว่าเป็นระบบที่แยกออกจากกันโดยไม่มี ความเกี่ยวข้องกันเลย เพราะฉะนั้นเมื่อแยกส่วนกันแบบนี้ ส.ส. ของเขตเท่าไรก็คือเท่านั้น ส.ส. บัญชีรายชื่อก็เป็น ของแถม เพราะฉะนั้นหากอธิบายแบบคณิตศาสตร์ พรรคไทยรักไทยได้รับความนิยม ๔๙ เปอร์เซ็นต์ไม่ถึง ๕๐ เปอร์เซ็นต์ด้วยซ้ำไป ดังนั้น ส.ส. ในสภาจำนวน ๕๐๐ คนทำอย่างไรก็ไม่ควรจะเกิน ๒๕๐ คน อันนี้เป็นการ ยกตัวอย่าง การเลือกตั้งครั้งถัดไปในรัฐธรรมนูญใหม่ก็จะแก้ปัญหานี้ได้ เพราะปัญหาของระบบเลือกตั้งที่ผ่านมา ในทางรัฐศาสตร์เรียกว่า การมีผู้แทนเกินขนาดความเป็นจริง หรือการมีตัวแทนเกินความเป็นจริง ใน ขณะเดียวกันบางพรรคกลับมีตัวแทนต่ำกว่าขนาดความเป็นจริงก็มี แต่การเลือกตั้งระบบใหม่ก็จะเป็นระบบที่ถือ ได้ว่ามีความเป็นธรรมมากที่สุด แม้อาจจะไม่ได้ดีที่สุด แต่มีความเป็นธรรม แล้วก็มีคะแนนเสียงและที่นั่งนี้ตรง ความต้องการของประชาชน

อันนี้เป็นประสบการณ์ที่ผ่านมา เพราะเราผ่านการเลือกตั้งมามากพอสมควร แต่คนไทยไม่ค่อย เรียนรู้จากความล้มเหลวและความสำเร็จของการเลือกตั้งที่ผ่านมา ถ้าคุณรักประชาธิปไตยจริง ๆ ก็ต้องเรียนรู้ เพราะระบบเลือกตั้งเป็นระบบที่ฉ้อฉลทางตัวเลขได้มากที่สุด แล้วเราไม่เข้าใจ ยกตัวอย่างสหรัฐอเมริกา ประธานาธิบดีอเมริกาหลาย ๆ คน แพ้เสียงประชาชน ยกตัวอย่าง อัลกอร์คະแนนเสียงทั้งประเทศชนะจอร์จ บุช ชนะเกือบ ๔๐๐,๐๐๐ คะแนน แต่พอคะแนนของคณะผู้ออกเสียงเลือกตั้งออกมากลับแพ้ อันนี้เป็นกลตัวเลข การเลือกตั้งในประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษก็เช่นเดียวกัน รัฐบาลอังกฤษ หากนับเสียงจริง ๆ เขาได้ ประมาณ ๓๐ กว่าเปอร์เซ็นต์ ได้เป็นรัฐบาล โดยที่ ๖๐ เปอร์เซ็นต์เป็นฝ่ายค้าน กล่าวได้ว่า ปัญหาเรื่องนี้ เป็น ปัญหาที่ถ้าคนไทยไม่ใส่ใจ เราก็จะอยู่ในปัญหาแบบนี้ การเลือกตั้งเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในระบบประชาธิปไตย ตัวแทน แต่เราควรจะมีการเลือกตั้งที่เป็นธรรมแล้วก็มีความเป็นประชาธิปไตยให้เสียงของคนได้กระจัดกระจาย ไปตามความต้องการที่แท้จริง ผมไม่หวังคนชนะในการเลือกตั้ง แต่หวังคนแพ้ คนชนะได้ ๓๐,๐๐๐ คน คนที่แพ้ ได้ ๒๙,๐๐๐ คน แล้วคน ๒๙,๐๐๐ จะทำอย่างไรกลับบ้านอย่างเดียวไม่ได้อะไรเลย

นางยุราพร สมบุญสุข : เพราะเราไปแยกส่วนอย่างที่อาจารย์ว่า ทีนี้ประชาชนจะเข้าใจในส่วนนี้อย่างไร คณะกรรมการยกย่องฯ จะทำอย่างไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ก็ต้องใช้เวลาสักพักหนึ่ง ระบบเลือกตั้งนี้ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะอธิบายให้คนฟัง แต่ก็ต้องใช้เวลา ผมคิดว่าการเลือกตั้งก็จะทำให้ทุกเสียงมีคุณค่า กล่าวอย่างง่ายก็คือเป็นการทำให้ประชาชนทุกกลุ่มทุกเสียงมีตัวแทนในสภา ก็จะทำให้การเมืองสะท้อนความต้องการของประชาชน

นางยุราพร สมบุญสุข : พุดอย่างเราที่เราเข้าใจ แต่ทีนี้ประชาชนนี้จะมีวิธีการอย่างไรคะ อาจารย์กับทางคณะกรรมการยกย่องฯ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ไม่ยากครับ ก็ต้องอธิบายครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : คือจะเปิดเวทีอธิบายให้ฟัง

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วทางด้านการเมืองล่ะเขากำลังรู้สึกว่าจะไม่ค่อยเห็นสอดคล้องกับคณะกรรมการยกย่องฯ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ก็มีอาจจะไม่เห็นด้วยกับหลายส่วนเรื่องการเลือกตั้ง ส.ส. ก็เป็นส่วนหนึ่ง ในอันที่จริงพรรคการเมืองส่วนใหญ่ก็น่าจะยอมรับได้ แต่เขาอาจจะไปข้องใจสงสัยเรื่องอื่น เช่น ปัญหาเรื่องการคำนวณ ผมคิดว่า พรรคการเมืองติดใจระบบเรื่อง Open list คะแนนเสียงที่กระจายออกเป็นภาคเขาจะตัดสินใจตัดเกณฑ์อย่างไร ผมคิดว่าเขาติดใจเรื่องนี้มากกว่า พรรคการเมืองอาจจะติดใจเรื่องที่ไม่กำหนดให้นายกรัฐมนตรี ต้องมาจาก ส.ส. ผมว่าระบบเลือกตั้งเป็นส่วนหนึ่งเท่านั้น จะต้องเข้าใจว่าเขาไม่เห็นด้วยเรื่องอะไร ไม่เห็นด้วยเรื่องระบบเลือกตั้ง หรือว่าไม่เห็นด้วยเรื่อง Open list หรือว่าไม่เห็นด้วยเรื่องการไม่กำหนดว่านายกรัฐมนตรีต้องเป็น ส.ส.

นางยุราพร สมบุญสุข : ที่มาของนายกฯ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ที่มาของนายกรัฐมนตรี เราเขียนชัดเจน อย่างไรก็ตาม ที่มาของนายกรัฐมนตรีก็ควรจะมาจากการเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร แต่หากถามว่าจำเป็นต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ ผมคิดว่าเราน่าจะเรียนรู้จากอดีตที่ผ่านมา เพราะในอดีตที่ผ่านมาเราจะวนเวียนอยู่กับว่า “มาจากการเลือกตั้งหรือไม่” แต่ความจริงแล้วก่อนหน้าเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ นายกรัฐมนตรีไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่หลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬเป็นต้นมา นายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ความจริงแล้ว ถ้าถามว่ารัฐธรรมนูญควรจะเขียนให้ตายตัวหรือไม่ ก็ต้องบอกว่าถ้าเราเรียนรู้จากบทเรียนของเรา ก็ไม่ควรให้เขียนให้ตายตัว เพียงแต่พูดง่าย ๆ ว่าเหมือนกับ “การสร้างบ้านให้มีทางหนีไฟ” ก็คือ หากเชื่อว่าคนออกเสียงคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คนนำชื่อขึ้นกราบบังคมทูลคือประธานสภาผู้แทนราษฎร แล้วประธานสภาผู้แทนราษฎรก็ไม่ควรจะเอารายชื่อคนนอกเข้าไปเป็นนายกรัฐมนตรี

นางยุราพร สมบุญสุข : เราเปิดโอกาสให้มีช่อง

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ครับ แต่เรื่องนี้คงจะต้องมีการอภิปราย ผมมีความเห็นสงวนไว้ ความจริงแล้วอาจจะเรียกว่าควรผลักดันเรื่อง หากมีนายกรัฐมนตรีคนนอก ก็ควรให้อยู่เพียงแค่ครึ่งเทอม อยู่เพียงแค่ ๒ ปี แต่กรรมการเสียงส่วนใหญ่ก็ไม่เห็นด้วย แต่ก็ไม่เป็นไร เดี่ยวค่อยทบทวนค่อยว่ากันตรงนั้นครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ค่อยๆคุยกันใหม่อีกทีหนึ่งนะคะ ที่นี้การร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้ปรับบทบาทสังคม เศรษฐกิจ การเมืองนี้ส่งผลต่อการร่างมากไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : แน่นนอนครับ เช่น ส่วนที่มีผลชัดที่สุดก็คือ หมวดปรองดอง ก็เพราะว่ารัฐธรรมนูญทุกฉบับที่ผ่านมาไม่เคยมี เรื่องปฏิรูปการปรองดองนี่ก็เป็นหมวดใหม่แท้ ๆ ที่เขียนเฉพาะขึ้นมาในรัฐธรรมนูญครั้งนี้ แล้วหมวดนี้ก็มึลักษณะที่เรียกว่ามีระยะเวลาอยู่เพียงแค่ ๕ ปี ๕ ปีนี้ก็ต้องให้สิ้นสุดกันไป ยกเว้นว่าจะมีการลงประชามติให้ต่อ อธิบายอย่างง่ายก็คือ เรื่องของการปรองดองหรือการปฏิรูปซึ่งเป็นความคิดส่วนใหญ่ที่มาจาก สปช. มาจากกระแสสังคม มาจากการที่รัฐบาลทหารเข้ามาควบคุมอำนาจแล้วก็มีข้อเรียกร้องให้ปฏิรูปประเทศ ดังนั้นจึงมีข้อคิดเห็นเรื่องการปฏิรูปประเทศเยอะมาก เพราะฉะนั้นส่วนนี้จึงเป็นส่วนใหม่ และนับได้ว่าเรื่องนี้ชัดเจนมากที่สุดว่าเพราะเป็นการเขียนตามสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม ในขณะที่รัฐธรรมนูญฉบับอื่น ๆ ไม่มีเลย ก็เป็นการเขียนหมวดใหม่แท้ ๆ เลย แต่หมวดนี้จะอยู่เฉพาะในรัฐธรรมนูญเพียง ๕ ปีเท่านั้น ก็จะถือว่าจบไป

นางยุราพร สมบุญสุข : ค่ะ ถ้าจะต่อก็ต้องทำประชามติว่าให้อยู่ต่อไหม

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ครับ ต้องทำประชามติ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วการเดินทางของหมวดปรองดองเป็นอย่างไรบ้างคะในสภาร่างตอนนี้

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : อยู่ระหว่างการทบทวน เจตนารมณ์ยังไม่ถึง ก็จะมี

หมวดต่าง ๆ ปฏิรูปด้านต่างๆ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วเอาความคิดเห็นจากประชาชนจากเวทีนี้เข้ามาไหมคะ คณะกรรมาธิการร่างฯ เอามา

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ครับ แต่เราคงไม่สามารถเขียนเป็นข้อเสนอได้ เพราะว่ากรรมาธิการร่างฯ มีหน้าที่ทำให้มันเป็นกฎหมาย ความเห็นของประชาชนคือความเห็น ความเห็นของสมาชิกสภาปฏิรูปก็คือความเห็น เพราะความเห็นปกติมันก็มีรายละเอียดมากนะครับ ๑๐๐ หน้า ๒๐๐ หน้า ซึ่งเราไม่สามารถจะเขียนรัฐธรรมนูญได้

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่ว่าเราเอามาประกอบการร่าง

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ครับ กรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ทำทุกอย่างให้เป็นกฎหมาย นี่คือลักษณะการทำงานที่แตกต่างกัน

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับที่กำลังร่างอยู่ในเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญคะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : เจตนารมณ์ก็ชัดเจน คือเราต้องการทำให้พลเมืองมีความเข้มแข็ง ทำให้การเมืองมีคุณภาพ และทำให้ประเทศมีโอกาสปรองดองสันติสุข ก็เป็นเจตนารมณ์ที่เห็นชัดเจนนะครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วในหมวดพลเมืองนี้เราได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงไปกว่าเดิมมากไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : มากพอสมควร ผมรับผิดชอบเรื่องนี้ อยู่บ้าง แต่ก็เข้าใจว่าเรามีการแบ่งจากหมวดหมู่ว่าด้วยเรื่องสิทธิเสรีภาพเสียใหม่ มันมีสิทธิเสรีภาพของพลเมือง สิทธิเสรีภาพของมนุษยชน เพราะฉะนั้นคนที่มนุษยย์ทุกคนไม่ว่าจะเป็นชาติไทยหรือไม่ชาติไทยอยู่ในประเทศไทยก็จะได้รับ

สิทธิทุกอย่าง คือเรามีความก้าวหน้าในการจัดหมวดหมู่ใหม่ เพราะฉะนั้นรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็มีการจัดหมวดหมู่ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพใหม่ด้วยครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นปัญหาอุปสรรคที่ท่านมองเห็นนะคะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : มากพอสมควร ความเข้าใจของกรรมาธิการยกร่าง ๓๖ คนไม่เท่ากันนะครับ คือความเข้าใจพื้นฐานไม่เท่ากันนะครับ เพราะฉะนั้นบางคนที่ไม่ได้เรียนกฎหมายก็คิดว่าความคิดเห็นทุกอย่างต้องเขียน ซึ่งถ้าเขียนได้มันก็เป็นรัฐธรรมนูญที่ยาวมาก มันเขียนทุกอย่างไม่ได้ ความคิดเห็นพูดได้ แต่เขียนไม่ได้ และจะเห็นได้ว่าเรื่องที่พูดได้แต่เขียนไม่ได้มีเยอะมาก เราก็ต้องลดทอนลงอีกให้พอดี และต้องไม่ลืมว่ารัฐธรรมนูญไม่ใช่เฉพาะคนไทยเท่านั้นที่อ่าน แต่เราก็ต้องแปลให้คนต่างชาติอ่านด้วย อีกทั้งรัฐธรรมนูญก็เป็นวิชาหนึ่งที่ศึกษากันอยู่ในมหาวิทยาลัย เมื่อเขียนเสร็จมาแล้วมันก็เป็นสิ่งที่เอาไปเรียนไปสอนในคณะนิติศาสตร์ และคณะรัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวมทั้งสถาบันการศึกษาต่างประเทศก็ต้องเอาไปอ่านด้วย มหาวิทยาลัยที่สอนเรื่องรัฐธรรมนูญก็เอารัฐธรรมนูญไทยไปศึกษาด้วย เพราะฉะนั้นเราต้องเขียนในสิ่งที่ไม่แปลกจนเกินไปนัก

นางยุราพร สมบุญสุข : ในคณะกรรมการ ๓๖ คนที่ท่านบอกว่ามีความคิดเห็นที่หลากหลาย ทั้งนี้มันมาจากการที่มีหลายภาคส่วนมาร่วมร่างหรือเปล่าคะ ปัญหานี้คะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ผมเข้าใจว่าคนยกร่างรัฐธรรมนูญชั่วคราวมีความเข้าใจอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นก็อยากให้ความเห็นหลากหลาย แต่ต้องอย่าลืมว่ารัฐบาลก็แต่งตั้งคนมาได้เติมอีก ๕ คน สนช. ๕ คน แล้วก็จาก คสช. ด้วย ก็มีอยู่เป็นองค์ประกอบที่พอจะไปได้ ในความเห็นผมมันต่างจากปี ๒๕๕๐ ตรงที่ปี ๒๕๕๐ คนยกร่างรัฐธรรมนูญกว่าครึ่งหนึ่งเป็นคนที่มาจากสายตุลาการ แต่ครั้งนี้คนยกร่างรัฐธรรมนูญกว่าครึ่งเป็นคนที่ไม่ได้ศึกษาเล่าเรียนในเรื่องกฎหมาย

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่ว่าก็สามารถร่างได้ใช่ไหมคะ ไม่รู้กฎหมายแต่ให้ข้อคิดเราแล้วกรรมาธิการที่เข้าใจในเรื่องกฎหมายทฤษฎีก็จะช่วยทำเป็นกรอบช่วยแปลงให้เป็นกฎหมายใหม่คะ หรืออย่างไร

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : เขาก็ต้องพยายามทำ ข้อดีก็คือ ท่านประธานเองก็มีความเข้าใจเรื่องรัฐธรรมนูญดีมาก หากเปรียบเทียบกับท่านที่เป็นประธานยกร่างรัฐธรรมนูญเมื่อปี ๒๕๕๐ และเมื่อปี ๒๕๔๐ เป็นคนที่ไม่เข้าใจมากนัก มีความรู้เรื่องเหล่านี้น้อย แต่ท่านประธานอาจารย์บรรศักดิ์ อูวรรณโณ ท่านก็เข้าใจเรื่องนี้ดีมาก เราก็ต้องเอาความเห็นจากทุกภาคส่วนเข้ามา แล้วก็พยายามที่จะจัดให้มันอยู่ในกรอบของกฎหมาย อะไรเขียนได้ก็เขียน อะไรเขียนไม่ได้ก็ต้องเอ้อออก

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วถ้าสมมุติคณะกรรมการยกร่างมีความเห็นที่แตกต่างกันมาก เพราะจากความหลากหลายนี้ท่านประธานมีวิธีการที่ทำให้มารวมกัน คือไม่ใช่รวม หมายถึงว่าทำให้มันมีความชัดเจนขึ้นอย่างไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ท่านประธานก็ให้อภิปรายโต้เถียงกัน แต่จริง ๆ ก็ต้องบอกว่าขณะที่ก่อรูปก่อร่างความคิด ในอันที่จริงกรอบความคิดในกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญไม่ค่อยแตกต่างกันเท่าไร แต่กรอบความคิดของกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญกับ สปช. ไม่ตรงกัน เพราะ สปช. บางกลุ่มต้องการเลือกนายกรัฐมนตรีโดยตรง ขณะที่กรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญต้องการให้นายกรัฐมนตรีมาจากสภา

ความเห็นที่แตกต่างกันนี้ทุกท่านคงจะทราบ ความเห็นนี้เป็นข้อขัดแย้งที่รุนแรงในช่วง ๒ - ๓ เดือนแรก แต่เวลานี้น่าจะเบาลง อย่างไรก็ตาม เมื่อมีความคิดแบบนี้ มติที่เป็นความเห็นเด็ดขาดน่าจะอยู่ที่กรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ความหวังอยู่ที่กรรมาธิการ สปช. เพราะใน สปช. เองก็มีความเห็นแตกต่างกันซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ สาย สปช. ส่วนหนึ่งอยากให้เลือกนายกรัฐมนตรี โดยตรง แต่ สปช. ส่วนใหญ่ก็อยากให้เลือกโดยอ้อม

นางยุราพร สมบุญสุข : ที่นี้ที่อยากให้เลือกโดยตรงนี้ท่านสภาปฏิรูปให้เหตุผลอย่างไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : เขาคิดว่า เขาอาจจะแก้ปัญหาได้ เขาอธิบายว่ามันเป็นระบบแยกอำนาจจะแก้ปัญหาได้ ก็มีเหตุผลเยอะ แต่เป็นเหตุผลที่ต้องขออนุญาตกล่าวตรง ๆ ว่าไม่น่าเชื่อถือเลย หากพิจารณาในทางวิชาการทางรัฐศาสตร์และกฎหมาย ก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นความเห็นที่น่ารับฟังในทางวิชาการ แต่ในทางปฏิบัติที่เป็นจริงจะสร้างปัญหามากกว่าแก้ปัญหา

นางยุราพร สมบุญสุข : พูดตรง ๆ เลยนะคะ ถ้าเอาตามที่ สปช. เสนอมา

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ครับ ถ้าเอาตาม สปช. ที่เสนอมาทั้งหมด ผมคิดว่าบ้านเมืองมันคงจะไร้เสถียรภาพมากกว่านี้อีก

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วเวลาที่ในคณะกรรมการยกร่างฯ นี้เวลาพูดคุยกันได้ให้เหตุผลอย่างนี้ แล้วส่วนใหญ่ในคณะกรรมการมีความคิดเห็นในเรื่องนี้อย่างไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : เราเห็นค่อนข้างตรงกันครับ บังเอิญว่าท่านอาจารย์บวรศักดิ์ ประธานก็เห็นในแนวทางนี้ ท่านอาจารย์สุจิตก็เห็นแนวทางนี้ ผมเองก็เห็นแนวทางนี้ ก็เป็นความเห็นที่เราก็ต้องอธิบายให้ท่านสมาชิก สปช. ฟัง แต่ควรต้องเข้าใจด้วยว่าท่านกลางสมาชิก สปช. เองก็มี ๒ สายคือ สายที่เห็นด้วยกับการยกร่างรัฐธรรมนูญส่วนหนึ่ง สายที่ไม่เห็นด้วยกับการยกร่างรัฐธรรมนูญก็เป็นอีกส่วนหนึ่ง

นางยุราพร สมบุญสุข : อันนี้ก็สร้างความหนักใจให้คณะกรรมการยกร่างใหม่คะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ก็พอมิบ้าง มันดูเหมือนจะเป็นเรื่องหนักใจเสียมากกว่าจะเป็นเรื่องกวนใจ เพราะว่าท่านประธานกรรมาธิการปฏิรูปการเมืองของ สปช. ท่านอาจารย์สมบัติ อังราชธัญวงศ์ ท่านก็เป็นคนยืนยัน และก็เป็นคนเสียงแข็ง คงเปลี่ยนใจท่านยาก

นางยุราพร สมบุญสุข : อย่างนี้คือปัญหาอุปสรรค

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ก็แน่นอนครับ ไม่มีทางที่เราจะทำให้คนเปลี่ยนใจได้ เพราะล้วนเป็นฐานความคิด ความเชื่อต่างกัน

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วถ้าอย่างนี้เดี๋ยวจะต้องไปเสนอ สปช. ไซ้ใหม่คะ ก็ต้องไปอธิบายให้ สปช. ฟังในเรื่องเหล่านี้ไซ้ใหม่คะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ก็ต้องอธิบาย แต่ก็คงไม่ใช่หน้าที่หลักของผม ผมเป็นตัวแทน

นางยุราพร สมบุญสุข : ไซ้คะ แต่หมายถึงว่าคณะกรรมการยกร่างก็มีหน้าที่ในการที่จะอธิบายให้ฟังนะคะ แล้วท่านคิดว่านอกจากปัญหาในด้านนี้มีอันอื่นอีกไหมคะของกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้คะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ก็มีข้อเรียกร้องจำนวนมาก

นางยุราพร สมบุญสุข : ท่านคิดว่าทำไมถึงข้อเรียกร้องในการยกร่างครั้งนี้มากกว่ารัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ และปี ๒๕๕๐

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ไม่แน่ใจ เมื่อครั้งปี ๒๕๔๐ แต่อาจจะเปรียบเทียบกับครั้งปี ๒๕๕๐

นางยุราพร สมบุญสุข : เอาปี ๒๕๕๐ กับที่ท่านได้อยู่แล้วค่ะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : เมื่อครั้งปี ๒๕๕๐ อาจจะเป็นเพราะว่ามีความขัดแย้งทางการเมืองมากกว่า และบานปลายออกไป เพราะฉะนั้นข้อขัดแย้งที่มันบานปลายก็ทำให้กลุ่มที่เข้ามาเกี่ยวข้องก็มีข้อเรียกร้องเยอะ แล้วก็ข้อเรียกร้องที่ไม่รุนแรง ไม่รู้จักลดละ แม้กระทั่ง NGO ก็ตาม รวมทั้งก็ต้องบอกว่าทุกภาคส่วนทุกฝ่าย ฝ่ายภาคธุรกิจเขาก็อยากเห็นการปฏิรูป อยากเห็นการแก้ไข อยากเห็นการใช้มาตรการที่รุนแรงที่อยากจะแก้ไขบ้านเมืองให้ได้อย่างรวดเร็วฉับพลัน แต่ควรต้องเข้าใจว่าปัญหาการเมืองการปกครองไม่มีทางแก้ไขได้โดยฉับพลัน

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่ว่าคนส่วนใหญ่คาดหวัง

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : อันนั้นคือความคาดหวังที่จะสร้างปัญหาได้ เปรียบเทียบได้ว่าหากคุณคิดว่าคุณเข้าโรงพยาบาลแล้วออกมาแล้วจะเดินได้เลย อันนี้เป็นความคาดหวังที่คุณจะต้องเข้าใจว่าการเข้าโรงพยาบาลไม่ใช่ว่าออกจากโรงพยาบาลมาแล้วคุณจะเดินได้เลย มันมีหลายโรคที่คุณจะต้องออกจากโรงพยาบาลโดยที่คุณนั่งรถเข็นแล้วไปพักฟื้นที่บ้าน ไม่มีทางที่ป่วยไข้เข้าโรงพยาบาลแล้ว ออกมาจากโรงพยาบาลก็สามารถเดินวิ่งออกจากโรงพยาบาลได้ทันที ซึ่งเป็นไปไม่ได้ ในโลกความเป็นจริงมันก็เป็นอย่างนั้น

นางยุราพร สมบุญสุข : เพราะฉะนั้นการคาดหวังความสำเร็จของรัฐธรรมนูญไปสู่การปฏิรูปประเทศนี้ในช่วงที่คิดว่าไปได้แค่ไหนคะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ไปได้แค่ไหนคงประเมินได้ยาก แต่คิดว่ามันคงไปได้บางส่วน แต่จะช่วยให้สามารถแก้ไขได้ทั้งหมดดูจะเป็นไปไม่ได้ เราต้องยอมรับความเป็นจริง ผมคิดว่าถ้าเราอยู่กับความเป็นจริง คือเราหวังพอประมาณ อย่างน้อยที่สุดเราจะไม่ผิดหวัง แต่หากคุณหวังอะไรที่สุดโต่ง สุดขีดว่าเหมือนอุปมาอุปมัยว่าเข้าโรงพยาบาล นอนโรงพยาบาลเดือนหนึ่ง แต่หากคุณคิดว่าคุณออกจากโรงพยาบาลจะวิ่งเลย ก็อาจจะทำให้คุณต้องผิดหวังกับโรงพยาบาลแน่นอน คุณต้องโกรธหมอ

นางยุราพร สมบุญสุข : คนที่มารักษาว่าเราคาดหวังว่าเรารักษาขนาดนี้แล้วเราน่าจะวิ่งได้ อะไรอย่างนี้นะคะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ถูกต้อง แต่ผมรับรองได้ว่า คุณต้องผิดหวังแน่ ๆ ให้คุณไปโรงพยาบาลจุฬาฯ หรือไปโรงพยาบาลศิริราชคุณก็ต้องโกรธหมอศิริราช ทำไมฉันออกมาแล้วฉันยังวิ่งไม่ได้

นางยุราพร สมบุญสุข : คือถ้าอย่างนี้จะสามารถสื่อสารถึงประชาชนได้อย่างไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : สิ่งที่น่าเสียดายคือ ประชาชนเราก็ต้องเรียนรู้เมื่อเราอายุมากขึ้น เรามีวุฒิภาวะพอ ยกเว้นว่าเราไม่มีวุฒิภาวะเลย คุณเข้าโรงพยาบาลแล้วออกจากโรงพยาบาลมา ก็ไม่มีใครวิ่งได้ แค่นั่งรถเข็นออกมาได้ก็ดีแล้ว มาทานยา มาพักผ่อนมาอยู่บ้าน

นางยุราพร สมบุญสุข : ทีนี้ปัญหาประเทศเรา ประชาชนเรายังไม่ค่อยเข้าใจในเรื่องเหล่านี้เท่าที่ควรไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ก็คงต้องแยกกลุ่มนะครับ ผมว่าประชาชนก็มีหลากหลายกลุ่ม

นางยุราพร สมบุญสุข : คือกลุ่มที่เข้าใจก็คิดว่า เมื่อเทียบกับกลุ่มที่จะไม่ค่อยเข้าใจเรื่องการเมืองนี้มันจะเยอะกว่า ถ้าเราใช้คำพูดว่ารากหญ้าอย่างนี้ทำอะไรเขาจะเข้าใจ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ผมไม่คิดว่ารากหญ้ามี่ปัญหามากนัก ผมคิดว่าคนมีการศึกษามีปัญหาว่า

นางยุราพร สมบุญสุข : เพราะอะไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ก็เพราะว่าคุณหวังมากเกินไป เพราะคนมีการศึกษาอาจมีความคาดหวังมากกว่า เพราะคนมีการศึกษาจะเห็นต่างประเทศมามาก แล้วก็หวังว่าเราจะเป็นอย่างโน้นได้เป็นอย่างนี้ได้ คนมีการศึกษานี้เป็นคนมีปัญหามากกว่า

นางยุราพร สมบุญสุข : ใช่คะ จริง ๆ นะคะเพราะว่าเขาคาดหวังสูง

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ถูกต้องครับ เขาคาดหวังสูง เพราะว่าเราเห็นต่างประเทศมามาก เมื่อเห็นต่างประเทศมากเราก็ต้องคิดว่าทำไมประเทศไทยไม่เป็นอย่างโน้นได้เป็นอย่างนี้ได้ ความคิดแบบนี้คือปัญหา เพราะว่าคุณจะไปเติมไปด้วยข้อเรียกร้องว่าทำไมไม่ทำอย่างโน้นไม่ทำอย่างนี้ แต่คุณต้องเข้าใจว่าการเมืองหรือการปกครองบ้านเมืองนี้มันไม่ใช่เรื่องส่วนตัว มันไม่ใช่เรื่องที่คุณทำทุกอย่างได้ด้วยตัวของเราเอง มันไม่ใช่เรื่องที่เรากินข้าวเอง อาบน้ำเอง แต่งตัวเอง แต่เป็นเรื่องที่เราต้องออกไปทานข้าวหรือมีกิจกรรมปะทะสังสรรค์กับคนอื่น ๆ ด้วย การเมืองเป็นเรื่องของทุกคน ไม่ใช่เรื่องส่วนตัว

นางยุราพร สมบุญสุข : ที่นี้ในฐานะที่อาจารย์เป็นคณะกรรมการการยกร่างนี้คิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะนำไปสู่การปฏิรูปได้

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ได้บ้าง

นางยุราพร สมบุญสุข : คิดว่าได้ประเด็นไหนที่เห็นชัดเจน

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ที่เห็นชัดในส่วนตัวผมก็คือเรื่องระบบการเลือกตั้งแบบใหม่ ถ้ามีการเลือกตั้งระบบใหม่ สมาชิกวุฒิสภาคงจะเป็นระบบใหม่ มีศาลแผนกวินัยการคลังงบประมาณ เป็นต้น

นางยุราพร สมบุญสุข : แนวนโยบายของรัฐที่จะเห็นได้ชัดเลยใช้ไหมคะ ที่พูดถึงว่ารัฐบาลจะทำนโยบายอะไรก็ต้องพูดถึงแหล่งที่มาของเงิน การใช้เงินนั้นคะ อันนี้ไม่น่าจะมีปัญหาอะไรที่อาจารย์ว่าชัดที่สุด

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ก็ไม่แน่ รัฐบาลก็มีอะไรที่เราไม่สามารถจะไปควบคุมเขาได้ง่าย เพราะรัฐบาลในความเป็นจริงมันมีอะไรที่ซับซ้อนมากกว่าที่เราคิดมาก

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วในส่วนของการกระจายอำนาจนะคะ รัฐธรรมนูญฉบับนี้

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ไม่ได้เขียนรายละเอียดนะครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ระบบโครงสร้าง

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ระบบโครงสร้างก็ไม่ละเอียด ปรับไปเขียนในกฎหมายลูกเกือบหมด เราพยายามเขียนให้สั้น แล้วก็ลงไปทำกฎหมายลูก

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วในกฎหมายลูกนี้คิดว่าเสร็จทันไหมคะ คือหลังจากรัฐธรรมนูญจะออกแล้วก็คือกฎหมายลูก

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ก็หวังว่าน่าจะมีเวลาทำ จะต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่ง แต่คิดว่าน่าจะทำก่อนที่จะมีสภาใหม่เข้ามาครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ที่นี้ในเรื่องของการกระจายอำนาจนี้จะแตกต่างกว่าเดิมไหมคะ คือความชัดเจนอะไรอย่างนี้ เพราะเห็นว่าการกระจายอำนาจของเราค่อนข้างไม่ได้กระจายที่แท้จริง

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ต้องอภิปรายกันมากพอสมควรเพราะ ที่ผ่านมาก็อำนาจมันอยู่ที่ส่วนกลาง แต่อำนาจส่วนกลางมันไม่ใช่อยู่ที่ส่วนกลางที่จุดใดจุดหนึ่งเพียงจุดเดียว แต่อำนาจที่ส่วนกลางมีลักษณะกระจายไปตามกรมต่าง ๆ ทุกกรมก็จะมีอำนาจของตัวเองถือครองกันอยู่ อธิบายแบบเปรียบเทียบก็คือ ประเทศไทยเป็นประเทศที่มันมีบ้านหลังใหญ่ แล้วก็มีบ้านหลังเล็กอยู่ในบ้านหลังใหญ่ เพราะฉะนั้นบ้านหลังเล็กก็จะเปรียบเทียบได้ว่าเป็นอำนาจของกระทรวง ทบวง กรม ก็ถือครองอยู่ ตัวรัฐบาลซึ่งเหมือนกับเป็นแม่บ้านใหญ่ รัฐบาลเองจะคุมบ้านหลังเล็ก ๆ นั่นก็คือกระทรวง ทบวง กรม ได้หรือไม่ อย่างไรก็ตาม เรื่องนี้ก็เป็นปัญหาอยู่ เพราะฉะนั้นเมื่อเราพูดถึงการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง เราต้องเข้าใจด้วยว่ามันมีความซับซ้อนอยู่พอสมควรในการกระจายอำนาจ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วกรณีการยกเว้นในหมวดของการกระจายอำนาจนี้ได้คุยกัน

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ส่วนนี้ก็ได้อภิปรายพอสมควรแล้วก็ยังมีข้อเสนอใหม่อยู่หลายเรื่อง

นางยุราพร สมบุญสุข : ค่ะ แล้วในเรื่องของวันนี้เดี๋ยวจะเข้าเรื่องของสัดส่วนเรื่องของสตรีนี้เป็นอย่างไรบ้างคะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : มีความเห็นต่างกันมาก เรื่องนี้ก็น่าแปลกใจอยู่ตรงที่ท่านประธานเก็บค่างไว้ ซึ่งเป็นเรื่องเดียวที่อาจจะเป็นไม่กี่เรื่องที่เก็บค่างไว้

นางยุราพร สมบุญสุข : ค่างไว้แขวนไว้ นะคะ แล้วในความเห็นของอาจารย์ว่าอย่างไรคะเรื่องสัดส่วนสตรีที่เสนอกันมานี้คะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ถ้าความเห็นผมก็ต้องว่าไปตามหลักสากลดีกว่า คือผมคิดว่าเราทำอะไรให้พอเหมาะพอควรตามหลักสากล

นางยุราพร สมบุญสุข : ตามหลักสากลก็คือไม่ได้ยึดหลักที่เสนอมานะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ก็มีทั้งข้อดีข้อเสีย คือการทำอะไรที่เป็นข้อยกเว้นมีทั้งข้อดีข้อเสีย

นางยุราพร สมบุญสุข : อันนี้เป็นในความคิดส่วนตัวของอาจารย์นะคะ เรื่องของสัดส่วนนี้ถ้าในความคิดส่วนตัวคิดว่าสัดส่วนนั้นมันควรจะเป็นตามที่คณะกรรมการยกเว้นบ้าง ท่านเสนอไว้หรือเปล่านั้นหรือว่ามันน่าจะเป็นไปตามความสามารถ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ผมขอสงวนความเห็นแล้วกัน

นางยุราพร สมบุญสุข : ค่ะไม่เป็นไรนะคะ เดี่ยวเราค่อยดูคณะกรรมการชุดใหญ่จะว่าอย่างไร อาจารย์คะ ความคิดเห็นข้อเสนออื่น ๆ ในฐานะที่เป็นกรรมการยกร่างอาจารย์มีความคิดเห็นอะไรเพิ่มเติมไหมกับการยกร่างในครั้งนี้คะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ไม่มีความเห็นเพิ่มเติม เพราะขณะนี้ได้ผ่านร่างที่ ๑ ซึ่งก็คงต้องใช้เวลา สปช. ให้เวลา ครม. ความเห็นจาก คสช. รวมทั้งความเห็นจากศาล จากองค์กร และอีกหลายเรื่องครับ ต้องใช้เวลาอีกพอสมควร ผมว่าจุดใหญ่จริง ๆ คงจะอยู่ในช่วง ๖๐ วันสุดท้ายหลังจาก ๒๓ พฤษภาคม ถึง ๒๓ กรกฎาคม ไปแล้ว ๖๐ วัน สุดท้ายน่าจะเป็นช่วงที่ต้องทบทวนและตัดสินใจเรื่องสำคัญ ๆ อะไรที่องค์กรต่าง ๆ ทำข้อเสนอมา

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่ว่าหมายถึงว่าคณะกรรมการยกร่างฯ ก็พยายามฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนมากที่สุดนะคะ แล้วก็ทำเท่าที่จะเขียนในรูปของกฎหมายได้

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ครับ แล้วก็ต้องไม่ขัดแย้งกัน เพราะว่าฟังความเห็นมาก หลายความเห็นขัดแย้งกันในตัวของมันเอง

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วอาจารย์คิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ในหมวดความปรองดองนี่คือดิฉันก็ติดแต่เรื่องความปรองดอง คิดว่ามันจะสามารถทำให้ประเทศเราลดความขัดแย้งได้ไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : คงลดได้ หรือไม่ก็เปลี่ยนรูปร่างไป เพราะความขัดแย้งมันไม่หมดไป

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่หมายความว่าขัดแย้งในเรื่องความคิดทางการเมืองที่แตกต่างกัน

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ไม่หมดไป

นางยุราพร สมบุญสุข : ไม่หมดนะคะ แต่จะให้น้อยลง

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ไม่น้อยลง

นางยุราพร สมบุญสุข : เพราะอะไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ผมเรียนการเมืองสมัยใหม่มา การเมืองสมัยใหม่มันเต็มไปด้วยความขัดแย้ง แล้วก็วันความขัดแย้งจะรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ

นางยุราพร สมบุญสุข : คือถ้าเป็นความขัดแย้งที่รุนแรงทางความคิดก็ไม่น่าเป็นปัญหา แต่กลัวจะขัดแย้งรุนแรงโดยการใช้กำลังกัน

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : อันนี้ก็เป็นเรื่องที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรักษากฎหมาย คือคุณทะเลาะเบาะแว้งกันก็ไม่น่าเป็นปัญหา แต่ทะเลาะเบาะแว้งกันโดยใช้อาวุธ เอามือ เอาปืนออกมาบนท้องถนนก็ต้องถูกจับ ไม่ควรเป็นเรื่องที่ทำให้เกิดอันตรายจากความขัดแย้ง หรือเป็นอันตรายจากเจ้าหน้าที่บ้านเมืองไม่ทำตามกฎหมาย ไม่ปฏิบัติตามตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ดังนั้น สังคมสมัยใหม่เป็นสังคมที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งเสมอ

นางยุราพร สมบุญสุข : คือเรากลัวว่าความขัดแย้งความคิดเป็นเรื่องปกตินะคะ แต่พอขัดแย้งกันเรื่องความคิดแล้วมันไม่ใช่แค่ความคิดที่เราจะมาโต้เหตุผลแต่ใช้วิธีการที่รุนแรง

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ก็ต้องให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองจัดการแต่ปัญหาของเราคือ เจ้าหน้าที่ละเว้นหน้าที่ เจ้าหน้าที่เขาไม่ยอมทำ เมืองไทยเกิดเรื่องยุ่งยากแบบนี้เพราะว่าความขัดแย้ง

หลาย ๆ เรื่อง หากเจ้าหน้าที่ของรัฐทำงานเสีย หลายเรื่องเราก็ไม่จำเป็นต้องสร้างองค์กรพิเศษขึ้นมาจับอะไร วุ่นวายเลย ในความเป็นจริงแล้ว การปราบปรามทุจริตในต่างประเทศเป็นหน้าที่ของตำรวจและอัยการเท่านั้นเอง แต่ในประเทศไทยตำรวจและอัยการไม่กล้าจับคนบางคน นี่คือปัญหา

นางยุราพร สมบุญสุข : ปัญหาของเราคือระบบการเมืองการปกครองใหม่คะในเรื่องของระบบการเมืองคือนักการเมืองทำให้เราเป็นอย่างนี้ใหม่คะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ไม่ครับ ผมคิดว่าเป็นเพราะระบบความสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่า การอุปถัมภ์ ความเกรงอกเกรงใจซึ่งกันและกัน เห็นหน้าคนบางคนก็เกิดความเกรงใจ ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ในเชิงรับด้วยซ้ำไป ความจริงการอุปถัมภ์ในสังคมสมัยใหม่ก็มีอุปถัมภ์ แต่อุปถัมภ์โดยไม่ทำตามกฎหมายเป็นการอุปถัมภ์ในด้านลบ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วในคณะกรรมการการร่างได้พูดเรื่องประเด็นนี้ เรื่องระบบอุปถัมภ์นี้กันบ้างใหม่คะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ก็พูดครับ แต่เราไม่สามารถทำอะไรได้เราจะเขียนกฎหมายให้ไม่มีอุปถัมภ์ได้หรือ

นางยุราพร สมบุญสุข : มันก็ไม่ได้นะคะ เพราะว่าบางครั้งรูปธรรมการปฏิบัติจริงกับทฤษฎีมันไม่ไปด้วยกันในสังคมไทยว่าใหม่คะ หรืออย่างไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ไม่ครับ มีทฤษฎีกับปฏิบัติจริงการปฏิบัติของสังคมทุกสังคมมีหนทางและวิธีการของมัน เราก็พยายามที่จะเอาแนวคิดบางอย่าง หลักการบางอย่างมา พยายามทำให้การเปลี่ยนแปลงเป็นอยู่ในกรอบในกติกาที่พอเหมาะพอควร แล้วต้องอย่าลืมว่าต้องสร้างกติกา และแม้ว่าจะมีกติกาที่เข้มงวดมากเกินไป ก็ไม่ได้หมายความว่าพฤติกรรมนั้นมันจะหมดไป พฤติกรรมนั้นมันจะกลายเป็นรูปร่าง ไปอยู่ใต้ดินด้วยซ้ำไป เพราะว่าสังคมมันมีการสั่นไหวของมันเอง มันมีพลวัตของมันเอง อย่างเช่น คุณออกกฎหมายปราบปรามยาเสพติดที่รุนแรงมาก ก็ไม่ได้หมายความว่ายาเสพติดจะหายไป แต่ยาเสพติดมันอาจจะลงใต้ดินไปเลย แล้วก็กลายเป็นรูปร่างปัญหาไปเป็นอีกลักษณะหนึ่ง ซึ่งเราไม่พึงประสงค์ด้วยซ้ำไป เพราะฉะนั้นเราต้องทำพอดี

นางยุราพร สมบุญสุข : รัฐธรรมนูญก็พยายามที่จะให้มันเกิดความพอดีใช้ใหม่คะ แต่คณะกรรมการการร่างนี้ก็พยายามทำ และคิดว่ารัฐธรรมนูญเมื่อออกใช้แล้วนี่ คือมันหลายกระแสที่บางคนเขาก็โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคิดของนักการเมืองในขณะนี้มาในเรื่องของที่อาจารย์ว่านี่นะคะ เรื่องการแบ่งสัดส่วนกับ ส.ส. เขตนี้ค่อนข้างที่จะอะไรดีล่ะ เขาออกข่าวทุกวัน

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ : ไม่เป็นไร ก็พอเข้าใจ เพราะการเปลี่ยนจำนวน ส.ส. เขต มันอาจส่งผลให้เจ้าของพื้นที่ในหลายพื้นที่ต้องยกตัวอย่าง ส.ส. เขตดั้งเดิมมีอยู่เกือบ ๔๐๐ คน จะทำให้เหลือแค่ ๒๕๐ เขต ลดลงคงมีผลต่อเจ้าของพื้นที่

นางยุราพร สมบุญสุข : เสียสมดุลไปหรือเสียเปรียบใช้ใหม่คะ หรือว่าจะต้องแข่งขันกันในเชิงคุณภาพมากขึ้นในการเป็นตัวเลือกให้ประชาชนเพราะเนื้อที่มันเหลือน้อย ในวันนี้ก็ขอขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างยิ่งเลยนะคะ ได้รับความรู้มากกว่าจุดประสงค์ของท่านในการร่างรัฐธรรมนูญว่ามีเจตนารมณ์ที่จะให้มันเป็นตัวบทของประเทศในการใช้งานได้มากที่สุด ขอขอบคุณค่ะ

๕) นายวิชัย ทิตตภักดี

กรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันจันทร์ที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๘

ณ ห้องทำงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

นางยุราพร สมบุญสุข : วันนี้ดิฉัน อาจารย์ยุราพร สมบุญสุข ได้มาสัมภาษณ์ ท่านวิชัย ทิตตภักดี ในวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ รัฐสภา ท่านคะท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับการยกย่องรัฐธรรมนูญหรือไม่ อย่างไรคะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : ไม่เคยมีครับ และไม่เคยกยกย่องฯ ทั้งฉบับปี ๒๕๔๐ และปี ๒๕๕๐ ครับ แต่ว่าผมเคยเป็นสมาชิกสภาที่ปรึกษา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และประธานคณะทำงานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร ประจำสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งตามบทบาทหน้าที่ที่ต้องออกไปพื้นที่เพื่อพบปะประชาชนถามความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ที่เราจะเสนอกับรัฐบาล เพราะหน้าที่ของสมาชิกสภาที่ปรึกษาสภาปฏิรูปแห่งชาติเป็นผู้เสนอแนะรัฐบาลเพื่อสะท้อนภาคประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รับทราบปัญหา ฟังความคิดเห็นประชาชนเพื่อไปสะท้อนให้ภาครัฐทราบ และเสนอทางออกของปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วท่านเอาประสบการณ์ตรงนี้มาใช้ในการยกย่องฯ ตรงนี้อย่างไรคะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : ก็เราไปพบประชาชนมากมายหลายพื้นที่ หลายกลุ่มอาชีพ มีการจัดเวทีสาธารณะรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่าง ๆ เราก็ทราบความต้องการของประชาชนในพื้นที่นั้นๆ ครับว่าประชาชนต้องการอะไรบ้าง นี่ผมเป็นอยู่ประมาณ ๔ ปีก็เลยรู้ว่าความต้องการของประชาชนต้องการอะไร ซึ่งการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมภาคประชาชนในระบบประชาธิปไตย

นางยุราพร สมบุญสุข : ค่ะ แล้วได้นำความคิดเห็นของประชาชนมาใช้ในการร่าง

นายวิชัย ทิตตภักดี : มาใช้ในการยกย่องรัฐธรรมนูญครั้งนี้ว่าประชาชนต้องการอะไร

นางยุราพร สมบุญสุข : ยกตัวอย่างเช่น

นายวิชัย ทิตตภักดี : เช่นประชาชนต้องการปกครองตนเอง ต้องการมีบทบาทในการเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง และต้องการมีบทบาทว่าประชาชนเขาต้องการอะไร แล้วก็ต้องการมามีบทบาทในการปกครองของรัฐ และต้องการมีส่วนร่วมในการปกครอง สามารถตรวจสอบการทำงานของภาครัฐได้ โดยรวมก็คือประชาชนต้องการมีส่วนร่วม มีบทบาทในทางการเมืองการปกครองมากขึ้น และอยากให้การใช้อำนาจของรัฐเป็นไปอย่างถูกต้อง เป็นธรรม สร้างสรรค์

นางยุราพร สมบุญสุข : ครั้งนี้ท่านเห็นไหมคะว่าในช่วงสังคมเราระยะนี้บริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองนี้มีผลต่อคณะกรรมการการยกย่องฯ มากแค่ไหนคะ สำหรับตัวท่านที่เอามาใช้ในการทำการยกย่องฯ ในครั้งนี้คะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : คือตอนนี้โลกมันเปลี่ยนแปลงมากนะครับ ในฐานะที่ผมเป็นกงสุลกิตติมศักดิ์สาธารณรัฐคองโกประจำประเทศไทย ซึ่งเราก็ติดต่อประสานงานกับสถานทูตต่าง ๆ มีการประสานงาน

มีการอะไร ตอนนี้โลกมันเจริญและเปลี่ยนแปลงมาก ประเทศไทยเรานี่ต้องตามเขาให้ทัน เช่นถ้าไม่เอา ก็จะโดน เขาก็ดักเรื่องการค้าบ้างอะไรบ้าง อย่างเรื่องประมงอย่างนี้เราทำไม่ถูกต้องเขาก็ไม่ซื้อสินค้าเรา เราต้องทำให้ ถูกต้อง ทีนี้เกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมเขาก็จะมาตรวจสอบ ถ้าเราทำไม่ถูกต้องเขาก็ไม่ซื้อสินค้าเรา โลกมันเจริญ แล้วต้องทำให้ทันตรงตามที่เขาต้องการ แล้วเวลาเราร่างรัฐธรรมนูญเราจะต้องใส่เรื่องพวกนี้เข้าไปในรัฐธรรมนูญ ด้วย เพราะไม่เอาผู้ประกอบการเพราะต้องการเซฟต้นทุนเพื่อให้ได้กำไรเยอะ ๆ แต่ก็หาว่าไม่เอาจะไม่ซื้อสินค้า เราถ้าคุณไม่พัฒนา อะไรแบบนี้เป็นต้น และยังมีปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมซึ่งการร่าง รัฐธรรมนูญก็ต้องเป็นกลไกเพื่อการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ด้วย

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วสิ่งเหล่านี้ส่วนมากแล้วท่านเอาเข้าไปในหมวดไหนคะ ในส่วนที่ สมมติในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนนี้

นายวิชัย ทิตตภักดี : ในการมีส่วนร่วมของประชาชน แล้วก็ใส่ในหมวดปฏิรูปว่าต้องปฏิรูป ประเทศอย่างไร ๆ ซึ่งเราใส่เข้าไปในหมวดของภาคประชาชน เรามีการเปลี่ยนแปลงเรื่องพวกนี้เยอะมากนะครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ยกตัวอย่างเช่น

นายวิชัย ทิตตภักดี : ยกตัวอย่างเช่น เราจะมีการตรวจสอบภาคประชาชนมีให้ประชาชนเข้า มาปกครองตนเอง มีสภาพภาคพลเมืองอะไรแบบนี้เป็นต้นเราก็ใส่เข้าไป

นางยุราพร สมบุญสุข : ซึ่งต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับอื่น ๆ

นายวิชัย ทิตตภักดี : ครับ ปี ๒๕๔๐ และปี ๒๕๕๐ จะไม่มีพวกนี้เลย

นางยุราพร สมบุญสุข : ก็คือรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะให้กับภาคประชาชนเป็น

นายวิชัย ทิตตภักดี : ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง และมีส่วนเรื่องในการดูแลตนเอง และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบภาครัฐครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : คราวนี้ในเจตนารมณ์จริง ๆ คือของคณะกรรมการยกร่างฯ ทั้ง ๓๖ ท่านนี้เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีเจตนารมณ์ที่แท้จริงโดยธรรมชาติของรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะทำอย่างไร ค่ะเจตนารมณ์ที่พวกท่านได้ร่างขึ้น

นายวิชัย ทิตตภักดี : ที่ผ่าน ๆ มาประเทศมีปัญหาเรื่องรัฐธรรมนูญเยอะมาก มีปัญหาเรื่อง การเมืองการปกครองเยอะมาก จนประชาชนต้องออกไปเดินขบวนอะไรต่าง ๆ เราต้องการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อ ตัดปัญหาเรื่องความขัดแย้ง ความเหลื่อมล้ำ ความไม่เป็นธรรม ต่อไปรัฐธรรมนูญต้องใช้อย่างยาวต่อไปเรื่อย ๆ จน ไม่มีความขัดแย้ง เราเลยต้องมาปฏิรูปประเทศใหม่ทั้งหมดเลย เพื่อไม่ให้มีการขัดแย้ง แล้วก็สร้างความปรองดอง

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วคิดว่าจะไปถึงไหมคะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : มันต้องถึงครับ เพราะว่าเราเน้นเรื่องปฏิรูปกับเรื่องความปรองดองเป็น เรื่องสำคัญนะครับ เพราะว่ารัฐธรรมนูญใช้ไม่นานมันก็ต้องโดนยกเลิกไปนะ ครับ เพราะเกิดจากเรื่องความไม่ เข้าใจกันนะครับ เรื่องความมีปัญหาต่าง ๆ ในเรื่องทางการเมืองเราจะปฏิรูปแล้วก็สร้างความปรองดองให้ ประชาชน จะได้ไม่ต้องไปมีปัญหาคความขัดแย้งที่ผ่าน ๆ มาอีกครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วดูในขณะนี้กระแสมันค่อนข้างรุนแรงกลับมาหาคณะกรรมการ ยกร่างฯ ในหมวดเหล่านี้คะคิดว่าเป็นปัญหาอุปสรรคไหมคะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : ไม่น่าจะเป็นครับ คิดว่าเรายังยืนยันหยัดว่าจะปฏิรูปและก็สร้างความปรองดองอยู่ครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วคิดว่าปัญหาอุปสรรคในการที่จะทำร่างรัฐธรรมนูญตามที่ท่านบอกนี้ค่ะ เพื่อให้เกิดความเสมอภาค แล้วก็เพื่อให้การเมืองเราบริสุทธิ์ยุติธรรม ท่านคิดว่าอุปสรรคของการร่างครั้งนี้คืออะไรที่จะนำไปสู่ตรงนี้

นายวิชัย ทิตตภักดี : อุปสรรคก็คือจะมีผู้ต่อต้าน เช่น พรรคการเมือง เพราะว่าไปลดอำนาจเขา แล้วก็ไปควบคุมไม่ให้เขาทำสิ่งที่ไม่ถูกต้องโดยประชาชนนะครับ นี่คืออุปสรรคนะครับ แล้วก็ตอนร่างรัฐธรรมนูญนี้เราก็ได้ออกไปพบประชาชนแล้วก็ชี้แจงให้ประชาชนทราบว่าเรากำลังทำอะไรอยู่ และทำอะไรให้กับประชาชนบ้าง ซึ่งประชาชนก็เข้าใจ อุปสรรคต่าง ๆ แบบนี้มันก็จะลดน้อยลงไป เราไปมาทั่วประเทศแล้วนะครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่ดูกระแสประชาชนยังไม่แรงเท่ากับกระแสนักการเมือง

นายวิชัย ทิตตภักดี : ก็นักการเมืองคือเขาโดนลดอำนาจ แล้วก็ประชาชนเข้ามาตรวจสอบเขา ซึ่งเขาก็ไม่ค่อยพอใจนะครับ แล้วเราก็เปลี่ยนระบบเลือกตั้งให้มันยุติธรรมขึ้นให้มันไม่สามารถจะไปซื้อเสียงหรือไปใช้ประชานิยมที่เขาไปหาเสียงต่าง ๆ ไว้ เช่นไปประชานิยมเรื่องประกันราคาข้าวเรื่องค่าแรงขั้นต่ำ ราคาเท่ากันทั่วประเทศอะไรต่าง ๆ เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งเราก็มีรัฐธรรมนูญป้องกันไม่ให้เขาเอาเรื่องประชานิยมมาใช้ แล้วก็ทำกฎหมายให้มันศักดิ์สิทธิ์ สามารถมาควบคุมนักการเมืองในการมาบริหารประเทศได้

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วในการทำงานของท่านบรรศักดิ์ที่จะนำการร่างรัฐธรรมนูญนี้ให้ไปสู่จุดหมายปลายทางนี้ ในความคิดของท่านวิชัยคิดว่าการทำงานของอาจารย์บรรศักดิ์เป็นอย่างไรบ้างคะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : ท่านมีความมุ่งมั่นและมีความตั้งใจจริงที่จะปฏิรูปประเทศและสร้างความปรองดอง เพื่อที่จะได้รัฐธรรมนูญที่ออกมาใหม่นี้ยืนยันและใช้ได้ตลอดไปครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่ตอนนี้ก็ค่อนข้างจะตึงกลับมาหาท่านเยอะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : ก็ท่านเป็นประธานท่านก็ต้องยอมรับทั้งก่อนหินและทั้งความที่คนยกย่องท่านอะไรนี้ต้องรับทั้งหมดอยู่แล้วเพราะท่านเป็นประธานครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วการทำงานในคณะกรรมการยกร่างฯ นี้ท่านใช้หลักการอย่างไรคะท่านบรรศักดิ์ที่ให้ทั้ง ๓๖ ท่านซึ่งเป็นคนค่อนข้างที่จะมีลักษณะการทำงานที่โดดเด่นแต่ละคนก็มีคนพูดถึงนี้ท่านสามารถทำให้ทั้ง ๓๖ ท่านสามารถแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่อย่างไรคะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : ท่านก็ให้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ แล้วก็รับฟังความคิดเห็นของทุกคน แล้วก็ให้วิธีให้ทุกคนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นแล้วก็ลงมติแล้วก็ฟังเสียงส่วนใหญ่ของ ๓๖ ท่านนะครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วในการยกร่างครั้งนี้ถ้ามีเสียงข้างน้อยในกรรมาธิการยกร่างฯ นี้มีวิธีการอย่างไรคะที่จะให้ไปในทางเดียวกันหรือทำให้มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันมีไหมคะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : ถ้าเป็นเสียงข้างน้อย แล้วถ้าท่านประธานเห็นว่ามันน่าจะตามเสียงข้างน้อย ท่านประธานก็จะชี้แจงให้ที่ประชุมทราบว่ามันเป็นแบบนี้ ๆ และถึงอย่างไรเมื่อยุติแล้วถือว่าเป็นข้อยุตินะครับ ถ้าท่านเห็นแก่เสียงข้างน้อยท่านก็จะอภิปรายชี้แจงให้ฟัง แต่ว่าเมื่อมีข้อยุติอย่างไรก็ต้องยุติตามนั้นตามเสียงส่วนใหญ่ว่าอย่างไรก็ต้องเป็นไปตามนั้นครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วเป้าประสงค์ของการร่างรัฐธรรมนูญชุดนี้ละคะ รัฐธรรมนูญหลักจริง ๆ ของรัฐธรรมนูญชุดนี้ทั้ง ๓๖ ท่านหรือตัวท่านเองนี้ตั้งเป้าประสงค์ไว้อย่างไรคะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : คือตั้งแต่มีรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ และปี ๒๕๕๐ ซึ่งมันก็อยู่ไม่ยั่งยืนนะครับ ทุกครั้งมันก็มีข้อขัดแย้ง ข้อขัดแย้งมันก็เกิดจากประชาชนเป็นส่วนใหญ่ซึ่งไม่เห็นด้วยก็ลงไปเดินขบวนแล้วก็ลงไปสู้กันนะครับ ซึ่งก็ทางของผมก็เห็นว่ามันจะเกิดสงครามการเมือง หรือจะเกิดเหมือนในอียิปต์หรือในประเทศต่าง ๆ ซึ่งมันก็ไม่ใช่ว่าเป็นสิ่งที่ดีเหมือนกับในตะวันออกกลางในอะไรต่าง ๆ ซึ่งมันไม่ติดกับประเทศชาติ แล้วก็ต้องการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อให้ไม่มีข้อขัดแย้งตรงนี้ ให้มีการปรองดองเพื่อให้ปฏิรูปประเทศเพื่อลดสิ่งเหล่านี้ออกไปให้หมด เพื่อให้รัฐธรรมนูญอยู่ใช้อย่างยั่งยืน

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วในหมวดของเรื่องปรองดองละคะตอนนี้เดินหน้าไปอย่างไรบ้างคะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : ในหมวดปรองดองเราก็ทำต่อไปนะครับ แล้วก็มีการออกไปชี้แจงให้ประชาชนทราบว่าเราทำอันนี้เพื่ออะไร

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วคิดว่ามันจะเป็นไปตามเป้าหมายที่เราตั้งใจจะทำไหมคะว่ารัฐธรรมนูญนี้จะนำไปสู่การปฏิรูปประเทศได้ไหมคะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : เราคิดว่าเราต้องปฏิรูปก่อนแล้วค่อยประกาศใช้รัฐธรรมนูญและก่อนมีการเลือกตั้งเราต้องปฏิรูปประเทศให้มันเรียบร้อยก่อนถึงจะมีการเลือกตั้ง ให้เขาเข้าใจให้อะไรต่อทุกสิ่งทุกอย่างให้เขารองเขารอยก่อน เพราะตอนนี้มันยังมีความขัดแย้งกันอยู่ครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วตอนนี้คิดว่าจะปฏิรูปก่อนได้ไหมคะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : ผมว่าต้องขอเสียงมติของประชาชนว่าต้องการให้ปฏิรูปก่อนเลือกตั้งไหม ต้องทำประชามติ ถ้าประชาชนต้องการเราก็จะต้องปฏิรูปก่อน ต้องขอประชามติจากประชาชน

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วคราวนี้ใครจะเป็นต้นเรื่องในการทำประชามติครั้งนี้

นายวิชัย ทิตตภักดี : ต้นเรื่องก็ไม่มีอะไรมาก ทาง สปช. สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติก็เป็นหน้าที่ของเขาโดยตรงอยู่แล้ว ชื่อก็ชื่อสถาปนาปฏิรูปก็ต้องเสนอรัฐบาลไปเพื่อขอทำประชามติ ถ้ารัฐบาลยอมหรือทาง สนช. สภานิติบัญญัติแห่งชาติยอมเราก็ต้องทำประชามติเพื่อขอเสียงประชาชนในการปฏิรูป

นางสาวยุพิน หงส์วิหค : ก็ต้องรอแก้รัฐธรรมนูญชั่วคราวก่อน

นายวิชัย ทิตตภักดี : คือต้อง ทางคณะรัฐมนตรี ขอทาง สนช. ถ้าเขายอมแก้กฎหมายรัฐธรรมนูญชั่วคราวเราก็ทำประชามติ ถ้าประชาชนออกประชามติให้ปฏิรูปก่อนเลือกตั้งเราก็ต้องทำตามนั้นต้องฟังเสียงประชาชน

นางยุราพร สมบุญสุข : หมายถึงอายุของรัฐบาลก็ยาวต่อไป

นายวิชัย ทิตตภักดี : มันไม่ใช่อายุรัฐบาลยาว คือเราต้องขอประชามติว่าขอปฏิรูปประเทศประมาณสัก ๒ ปีก่อนจะมีการเลือกตั้ง รัฐบาลนี้อยู่ต่อหรือจะมีรัฐบาลชั่วคราวนั้นเราไม่ทราบ ไม่ได้เจาะจงนี้ครับ ไม่ได้เจาะจงว่าจะต้องมีรัฐบาลนี้ หรืออาจจะมีการเปลี่ยนมาก่อน แต่มันยังไม่มีการเลือกตั้งไง อาจจะมีการตั้งรัฐบาลชุดใหม่ขึ้นมาเพื่อบริหารประเทศก่อนมีการเลือกตั้ง

นางยุราพร สมบุญสุข : เพราะตอนนี้แนวโน้มเป็นแบบนี้แล้วใช่ไหมคะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : ทาง สปช. เขาต้องเป็นผู้เสนอไปทางคณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติ เพื่อแก้รัฐธรรมนูญชั่วคราวปี ๒๕๕๗ ให้มีการปฏิรูปประเทศก่อนประมาณสัก ๒ ปีก่อนมีการเลือกตั้ง ในการปฏิรูปก็ทางสภาปฏิรูปเขาต้องทำ ปฏิรูปสิ่งที่เคยขัดแย้งมาก่อน สิ่งที่เคยประสมมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ ปี ๒๕๕๐ กับเรื่องที่ผ่านมา ๆ มาประชาชนมีความไม่พอใจรัฐบาลอะไรต่าง ๆ ในการบริหารประเทศ ซึ่งมันเป็นการเกิดจากรัฐธรรมนูญที่มันสร้างปัญหาไว้ เราก็จะมาปฏิรูป

นางยุราพร สมบุญสุข : ถ้าเป็นอย่างนี้รัฐธรรมนูญที่เรากำลังร่างอยู่ในหมวดปรองดองก็ยังคงอยู่เหมือนเดิม

นายวิชัย ทิตตภักดี : มันต้องมีอยู่แล้วครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ต้องมีแต่อันนี้ทำไปก่อนปฏิรูปเป็นเรื่องสำคัญก่อน

นายวิชัย ทิตตภักดี : คือการปฏิรูปมันทำภายใน ๑ เดือน ๒ เดือนมันทำไม่ได้ มันต้องใช้ระยะเวลาในการทำ คำว่าปฏิรูปประเทศนี้เราจะปฏิรูปประเทศ

นางยุราพร สมบุญสุข : คือจากที่เข้าใจนะคะ ถ้ารัฐธรรมนูญออกตามกำหนดก็คือว่าจะมีหมวดเรื่องของปฏิรูป แล้วก็ให้คณะปฏิรูปนี้การทำงานไปอีก ๕ ปีใช่ไหมคะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : ก็คิดว่ามีสภา เขาเรียกสภาขับเคลื่อน อันนั้นก็ดำเนินการต่อไปเรื่อย ๆ ใช่ไหมครับ แต่ถ้าลักษณะแบบนี้เราก็จะปฏิรูปให้จบเลย และสภาขับเคลื่อนก็อาจจะเอามาคอยควบคุมอีกที ให้เข้าสู่นโยบายหรือสู่ขั้นตอนของรัฐธรรมนูญเรื่องปฏิรูป

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : ในส่วนความคิดเห็นของท่านนี้สภาขับเคลื่อนจำเป็นต้องมีไหมคะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : คือสภาขับเคลื่อนนี้จะมาเป็นคนกำกับว่าให้ที่เขามีรัฐธรรมนูญในการปฏิรูปนี่ว่าเป็นไปตามนโยบายที่ปฏิรูป ถ้าไม่มีผู้กำกับกับเลยมันก็จะเข้รกร้างเข้าพงไม่เป็นไปตามที่วางไว้

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : ตกกลางสภาปฏิรูปที่จะมาขับเคลื่อนก็ยังมี

นายวิชัย ทิตตภักดี : จะต้องมาขับเคลื่อน มาคอยดูให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : เพราะว่าเห็นบางคณะบางกลุ่มไม่ยอมให้มีสภาขับเคลื่อน

นายวิชัย ทิตตภักดี : แต่ผมว่าควรมีเพื่อกำกับดูแลให้เป็นไปตามที่เราวางไว้

นางยุราพร สมบุญสุข : ถ้ายังคงมีอยู่ก็ต้องขับเคลื่อนต่อไป

นายวิชัย ทิตตภักดี : ต้องเป็นไปตามนั้น จนมันเรียบร้อยดีแล้ว สภาขับเคลื่อนก็ยุติหน้าที่ไป

นางยุราพร สมบุญสุข : เพราะว่าอีก ๒ ปี ช่วงนี้ปฏิรูปทำไปและขับเคลื่อนก็มาช่วย

นายวิชัย ทิตตภักดี : หลังจากที่มีรัฐธรรมนูญ สภาขับเคลื่อนก็มาต่อเพื่อมาดูแลที่เขาวางกฎเกณฑ์ไว้ว่าให้เป็นไปตามที่วางกฎเกณฑ์ไว้ จะได้ไม่มีปัญหาต่อไป

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : อันนี้ต้องดูรัฐธรรมนูญว่าจะบรรจุยังมีอยู่หรือเปล่า ต้องรอ

นายวิชัย ทิตตภักดี : ในความคิดเห็นผมว่าควรมี หลังจากเขาเลือกตั้งแล้วควรมีสภาขับเคลื่อน จนเลือกตั้งมีรัฐบาลแล้วสภาขับเคลื่อนต้องมีอยู่ในรัฐธรรมนูญ เขาเรียกอีกสภาหนึ่ง ซึ่งไม่ไปยุ่งเรื่องการปกครอง เรื่องกฎหมายอะไรเขาจะครับ คือจะมาดูว่าที่เขาทำเรื่องปฏิรูปไว้เขาทำตามนั้นไหม สภาขับเคลื่อนนี้จะเข้ามาควบคุมดูแลให้ขับเคลื่อนตามที่วางกฎหมายไว้

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : ลักษณะคล้าย ๆ ของสภาที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจไหมคะ หรือคนละอย่าง

นายวิชัย ทิตตภักดี : สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจมันเป็นที่ปรึกษาเอาความคิดเห็นของประชาชนสะท้อนสู่รัฐบาล เราก็ไปรับฟังความคิดเห็นชาวบ้าน แล้วก็เอาความคิดเห็นของชาวบ้านส่งต่อให้รัฐบาลใช้ไหมครับ มันคนละอย่างกัน สภาขับเคลื่อนอาจจะต้องมีอำนาจหน่อย สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจไม่มีอำนาจ เป็นเพียงที่ปรึกษา รัฐบาลจะหยิบยกไปทำหรือไม่ทำก็เป็นเรื่องของรัฐบาล ไม่มีอำนาจไปบังคับ ถ้าสภาขับเคลื่อนอาจจะต้องมีอำนาจมากกว่านั้นว่าจะต้องทำตามรัฐธรรมนูญระบุไว้เรื่องปฏิรูป ถ้าไม่ทำจะต้องผิดกฎหมายอะไรก็ว่ากันไปตามเรื่อง จะต้องมีอำนาจ

นางยุราพร สมบุญสุข : เหมือนมีอำนาจมากกว่ากัน เพราะอย่างแค่ของสภาเศรษฐกิจสังคมนี้เป็นเพียงข้อเสนอแนะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : ใช่ คือเราออกไปฟังความคิดเห็นประชาชนและก็สะท้อนสู่รัฐ เพราะรัฐจะไม่มีเวลา จะมีก็เป็นพรรคการเมือง ซึ่งเขาก็รับฟังความคิดเห็นในฐานะพรรคการเมือง แต่ของเรารับฟังความคิดเห็นไม่ใช่เฉพาะฐานะรัฐพรรคการเมือง ในฐานะของประชาชนที่มารับฟังมาจริง ๆ แล้วก็มาสะท้อนให้รัฐทราบ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วท่านคิดว่าปัญหาอุปสรรคของการยกร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้มีอะไรไหมคะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : ปัญหาอุปสรรคมันเยอะนะครับ มันก็มีคนไม่เห็นด้วยเยอะและรัฐธรรมนูญที่ยกร่างนี้มีเนื้อหาแตกต่างจากรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๕๐ ค่อนข้างมาก ทำให้ประชาชนไม่เข้าใจและตามไม่ทัน ซึ่งเราจะต้องไปทำความเข้าใจและชี้แจงให้ประชาชนฟังอย่างต่อเนื่อง แล้วก็ชี้แจงให้พรรคการเมืองฟังด้วย ซึ่งเขาจะเห็นด้วยไม่เห็นด้วยก็ช่วยไม่ได้นะครับ ก็ชี้แจงให้เขาฟังครับ ถึงออกไปชี้แจงต่าง ๆ แล้วเชิญพรรคการเมืองมา และไปรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนและทุกภาคส่วน

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วท่านคาดหวังว่ารัฐธรรมนูญจะนำไปสู่การปฏิรูปประเทศได้ไหมคะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : เรากำลังพูดถึงว่าเราจะปฏิรูปให้เรียบร้อยก่อนถึงให้มีการเลือกตั้ง ก็คิดว่าเป็นไปได้ เพราะเราปฏิรูปเสร็จแล้วค่อยให้เลือกตั้ง

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : คาดว่าก็ปีคะอาจารย์ที่จะขอปฏิรูป

นายวิชัย ทิตตภักดี : เห็นทางสภาปฏิรูปเสนอไป ๒ ปีนะครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ซึ่งอันนี้มันมีมาเป็นอันใหม่ล่าสุด แต่เดิมยังไม่ได้คิดปฏิรูป แต่พอทำไป

นายวิชัย ทิตตภักดี : ทำไปแล้วมันเห็นมีปัญหาว่าถ้าให้เลือกตั้งโดยไม่ปฏิรูปมันจะกลับมาอยู่เหมือนเดิมอีก ซึ่งไม่ยากให้เป็นแบบนี้

นางยุราพร สมบุญสุข : ซึ่งแต่เดิมคณะกรรมการยกร่างฯ ก็ยังไม่คิดถึงประเด็นนี้

นายวิชัย ทิตตภักดี : ยังไม่ได้คิดถึงประเด็นนี้ แต่ว่าออกไปหาประชาชนแล้วมันก็พบเจอปัญหาแต่ว่าประชาชนยังไม่เข้าใจ และจะให้ประชาชนรีบเลือกตั้งเร็ว ๆ มันก็จะกลับไปอยู่เหมือนเดิม ซึ่งเราไม่ต้องการให้เป็นแบบนี้

นางยุราพร สมบุญสุข : เหมือนปี ๒๕๕๐ นะคะ รัฐบาลอยู่แค่ปีเดียวแล้วรีบเลือกตั้ง แล้วมันก็กลับมาเป็นเหมือนเดิม

นายวิชัย ทิตตภักดี : กลับมาเป็นเหมือนเดิม เสียของ เราต้องการว่าปฏิรูปให้เรียบร้อยค่อยมีการเลือกตั้ง ถ้าปฏิรูปเรียบร้อยมีการเลือกตั้งก็จะไม่กลับไปเหมือนเดิมแน่นอน

นางยุราพร สมบุญสุข : เพราะฉะนั้นการที่คิดจะปฏิรูปที่ สปช. จะเสนอนี้มันเป็นหลังจากที่เราได้อะไรนะคะ ข้อมูลจากประชาชน

นายวิชัย ทิตตภักดี : ทั้งสภาปฏิรูปก็ออก ยกร่างก็ออกไป มันจึงพบปัญหาอันนี้ที่เกิดขึ้นทางสภาปฏิรูปก็จะเสนอคณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติเพื่อเพิ่มกฎหมายเข้าไปในรัฐธรรมนูญชั่วคราวปี ๒๕๕๗

นางยุราพร สมบุญสุข : เพื่อให้มีเวลาปฏิรูป

นายวิชัย ทิตตภักดี : ปฏิรูปให้เรียบร้อยก่อนเลือกตั้ง คือรัฐธรรมนูญร่างเสร็จเรียบร้อยแล้วเราก็จะปฏิรูปก่อนเสร็จแล้วค่อยประกาศใช้แล้วก็เลือกตั้ง หรือว่าใช้ก่อนแล้วค่อยปฏิรูปเสร็จแล้วค่อยเลือกตั้งก็ได้แล้วแต่รัฐธรรมนูญชั่วคราวจะเขียนว่าเช่นไร

นางยุราพร สมบุญสุข : ตอนนี้ออกแก้รัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๗ ชั่วคราวก่อน

นายวิชัย ทิตตภักดี : อาจจะออกไปทำประชามติพร้อมกันก็ได้ ทำประชามติพร้อมรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ทำครั้งเดียวเลยจะได้ไม่ต้องเสียเงิน ๒ ครั้งเพราะว่าการทำประชามติครั้งหนึ่งต้องเสียเงินงบประมาณ ๒,๐๐๐ - ๓,๐๐๐ ล้านบาท ต้องพิมพ์เอกสารแจกจ่ายให้ประชาชน ๔๐ - ๕๐ ล้านคน อาจจะไปทำรับรองรัฐธรรมนูญกับเรื่องให้ปฏิรูปประเทศพร้อมกันเลย

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : ที่นี่จะเป็นงานหนักของคณะกรรมการยกร่างฯ นะคะ คือต้องทำความเข้าใจให้ประชาชนได้เข้าใจร่างรัฐธรรมนูญ

นายวิชัย ทิตตภักดี : นั่นหลังจากเราทำรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว แล้วก็ถ้าเขาให้ทำประชามติทั้ง ๒ อัน ยกร่างก็ต้องออกไปชี้แจงให้ประชาชนฟังว่ารัฐธรรมนูญนี้เป็นแบบนี้ อะไรเป็นอะไร แล้วทำไมถึงต้องขอประชามติ เรื่องรัฐธรรมนูญกับเรื่องประชามติกับปฏิรูป

นางยุราพร สมบุญสุข : ถ้าเป็นประชามติก็มี ๒ เรื่อง

นายวิชัย ทิตตภักดี : คือออกไปเลย ถาม ๒ เรื่องเลย ถามเรื่องเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญที่ร่างใหม่นี้ไหม กับจะเห็นด้วยกับการปฏิรูปประเทศก่อนเลือกตั้งไหม ถามแค่ ๒ ประเด็นนี้เอง เห็นด้วยกับรัฐธรรมนูญนี้ไหม เห็นด้วยกับการปฏิรูปประเทศก่อนเลือกตั้งไหม ถาม ๒ ประเด็นนี้เองไม่ถามมาก ถามง่าย ๆ

นางยุราพร สมบุญสุข : เราต้องปฏิรูปก่อนก็คือ

นายวิชัย ทิตตภักดี : ปฏิรูปประเทศก่อนเลือกตั้ง

นางยุราพร สมบุญสุข : เพราะฉะนั้นรัฐธรรมนูญอาจจะใช้ไปแล้วรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการยกร่างนี้ ประกาศใช้

นายวิชัย ทิตตภักดี : ยกร่างเสร็จต้องถามประชามติก่อนแล้วค่อยประกาศใช้คือถามออกไปพร้อมกัน คือยังไม่ประกาศใช้ ทำประชามติออกมาพร้อมกัน ถ้าประชามติออกมาอย่างไรถ้าประชาชนไม่เห็นด้วยรัฐธรรมนูญนี้มันก็ประกาศใช้ไม่ได้ใช่ไหมครับ คือเราทำเสร็จแล้วและก็ไปถามประชามติประชาชน

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วถ้าเขาเห็นชอบทั้ง ๒ เรื่องก็คือประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ด้วยแล้วก็ปฏิรูปด้วย เลือกตั้งเอาไว้ก่อน แยกส่วนกัน

นายวิชัย ทิตตภักดี : ใช่ ๆ ครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วอันนี้เป็นารตกผลลิกของกรรมาธิการยกร่างฯ หรือยังคะอันนี้

นายวิชัย ทิตตภักดี : คิดว่าคงจะเป็นไปตามนั้น เดี่ยวทางสภาปฏิรูปก็คงทำเรื่องไปทางคณะรัฐมนตรีและกฤษฎีกาบัญญัติแห่งชาติ

นางยุราพร สมบุญสุข : อันนี้ถามนิดหนึ่งค่ะ แล้วในกรรมาธิการยกร่างเห็นด้วยกับประเด็นนี้ไหมคะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : เรายังไม่ได้คุยกัน มาตรานี้ก็กำลังรับฟังความคิดเห็นของส่วนต่าง ๆ อยู่ แล้วก็ทางสภาปฏิรูปก็ยังไม่ได้ออกความเห็น คาคว่าเขาเสนอแล้วค่อยเอาเข้าที่ประชุม เพราะเป็นหน้าที่ของสภาปฏิรูปในการปฏิรูปประเทศ ๒ ปี ก็ตั้งสภาปฏิรูปมาทำเรื่องนี้โดยเฉพาะอยู่แล้ว เขาเห็นมีปัญหาหากก็เลยตั้งสภาปฏิรูป

นางยุราพร สมบุญสุข : การให้ปฏิรูปก่อนนี้เพราะเราเจอปัญหาที่หลังก่อนที่กรรมาธิการยกร่างฯ จะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : คือเราเจอปัญหาเพราะเราออกไปพบประชาชน แล้วก็ได้รับฟังเสียงประชาชนว่ามันมีปัญหา ที่นี้การที่จะทำแบบนี้ต้องทำประชามติ เราตัดสินใจเองไม่ได้ ต้องฟังเสียงประชาชน คือต้องให้อำนาจประชาชนว่าประชาชนเห็นอย่างไร รัฐธรรมนูญร่างเสร็จแล้วก็ต้องให้ประชาชนเห็นชอบว่าประชาชนเห็นชอบไหมถึงจะเอามาประกาศใช้ การปฏิรูปประเทศก็เหมือนกัน ถ้าประชาชนเห็นชอบเหล่านี้ เราถึงทำได้ ต้องไปฟังเสียงประชาชน เพราะประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ เจ้าของอำนาจที่แท้จริง เราไม่ใช่เจ้าของอำนาจ

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่ว่าโดยสรุปก็คือการปฏิรูปมันเกิดจากที่เราไปฟังความคิดเห็นจากการทำงานของทุกฝ่ายทั้งสภาปฏิรูป ทั้งคณะกรรมาธิการยกร่าง หรืออาจจะทั้งรัฐบาลที่ฟังอะไรมา

นายวิชัย ทิตตภักดี : ถ้าเสียงส่วนใหญ่ของประเทศเห็นด้วยเราก็ต้องทำตามนั้น เพราะเราทำตามอำเภอใจไม่ได้ เราฟังเสียงประชาชน

นางยุราพร สมบุญสุข : แสดงว่าอันนี้คือประเด็นที่เพิ่มขึ้นมา

นายวิชัย ทิตตภักดี : หลังจากไปฟังเสียงประชาชน

นางยุราพร สมบุญสุข : แสดงว่าออกเวทีมา การออกเวทีนี้ก็มีผลนะค่ะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : มีผลนะค่ะ เราไม่ได้ออกไปทำเฉย ๆ นะค่ะ เราฟังนะค่ะ แล้วบันทึกข้อมูลมานะค่ะ แล้วก็มาประมวล มาอ่าน มาอะไรต่าง ๆ แต่ว่าประชาชนเขาก็จะมีเสียงพูดในแต่ละคณะแต่ละอัน ประชาชนก็แสดงความคิดเห็นในการที่ออกไปพบประชาชน

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : แล้วอย่างบางส่วนของเรื่องของพลเมืองแล้วก็สมาชิกอะไรที่บางฝ่ายก็ไม่เห็นด้วยไม่ให้มี บางฝ่ายก็เห็นว่าสมควรที่ให้มี

นายวิชัย ทิตตภักดี : คืออย่างนี้ ทางคณะรัฐมนตรีเขาไม่ได้เห็นว่าไม่ให้มี แต่ทางคณะรัฐมนตรีบอกว่าอย่าบรรจุเข้าไปในรัฐธรรมนูญ ให้ไปทำเป็นกฎหมายลูก ถ้าบรรจุเข้าไปในรัฐธรรมนูญแล้วมันแก้ไขกฎหมายไม่ได้ แต่ถ้าทำเป็นกฎหมายลูกมันสามารถแก้ไขเป็นพระราชบัญญัติแก้ไขเป็นอะไรก็ได้ เพราะเรื่องนี้เป็นเรื่องใหม่ต้องค่อยเป็นค่อยไป คณะรัฐมนตรีไม่อยากจะเอาเข้ามาบรรจุในรัฐธรรมนูญ แล้วถ้าทำเป็นกฎหมายลูกสามารถทำพระราชบัญญัติทำอะไรต่ออะไรเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เพราะมันเป็นกฎหมายลูก เป็นกฎหมายประกอบ ไม่ใช่ร่างรัฐธรรมนูญ

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่ให้เขียนเป็นภาพรวมเอาไว้ในรัฐธรรมนูญแล้วก็ไปว่าในเรื่องกฎหมายลูก

นายวิชัย ทิตตภักดี : ซึ่งมันสามารถทำไปแก้ไขได้ตลอดเวลา ซึ่งมันเป็นเรื่องใหม่ ถ้ามันแก้ไขไม่ได้แล้วมันจะยุ่ง

นางยุราพร สมบุญสุข : เพราะรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด

นายวิชัย ทิตตภักดี : คืออย่างนี้ พอประกาศเป็นรัฐธรรมนูญแล้วเวลาแก้ไขลำบากมาก และถ้าทำเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญมันแก้ไขได้ตลอดเวลา อันนี้ไม่ถูกก็แก้ไขใหม่ ซึ่งมันก็ต้องตามที่คณะรัฐมนตรีเสนอมา

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วที่เสนอละคณะรัฐมนตรีไปจากการยกร่างนี้คณะรัฐมนตรีได้ตั้งมากี่เรื่องคะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : ประมาณ ๑๐๐ ประเด็น ไม่ได้เป็นมาตรฐานะครับ เป็นประเด็น ตั้งมาประมาณ ๑๐๐ ประเด็น

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วคณะกรรมการยกร่างฯ

นายวิชัย ทิตตภักดี : ก็จะต้องรับฟังและเอามาพิจารณาใน ๖๐ วัน ตามที่ให้ไว้จะขยายเวลาให้ ๙๐ วันหรืออะไรก็แล้วแต่ เดี่ยวพรุ่งนี้ก็คงทราบแล้ว จะขยายเราก็กังทำงานสบายหน่อย เสาร์ อาทิตย์ไม่ต้องทำ ไม่ต้องทำดิ๊ก ๆ ดิ้น ๆ

นางยุราพร สมบุญสุข : ก็เหนื่อยนะคะ เหนื่อยไหมคะ คณะกรรมการยกร่างฯเหนื่อยไหมคะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : ครับ ต้องกินยานอนหลับทุกคืนเพราะนอนไม่เป็นเวลา พอประชุมเสร็จกลับไปพรุ่งนี้ประชุมเรื่องอะไรต้องเอาหนังสือมาอ่าน

นางยุราพร สมบุญสุข : เพราะฉะนั้นทุกท่านก็ทำงานหนัก

นายวิชัย ทิตตภักดี : และเรามีที่ปรึกษาฝ่ายกฎหมายเขาก็เป็นคนกรองมาให้เรา เพราะยกร่างเขาให้ที่ปรึกษามาแค่คนเดียว แต่ สปช. เขามีหลายคน

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : ในส่วนของท่านที่มาจาก ครม. นี้

นายวิชัย ทิตตภักดี : ในส่วนของ ครม. เสนอมาทั้งหมด ๕ ท่าน

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วท่านมีความคิดเห็นอะไรเพิ่มเติมเกี่ยวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้ไหมคะในทัศนะของท่าน

นายวิชัย ทิตตภักดี : มันก็ตื่นจะได้ปฏิรูปประเทศสักทีหนึ่ง ถ้าไม่เอามันก็คาราคาซัง เพราะว่าครั้งนี้เราปฏิรูปใหม่ทั้งหมดเลย เปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญผิดจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ มากเลย

นางยุราพร สมบุญสุข : ยกตัวอย่างได้ไหมคะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : อย่างเช่นภาคพลเมือง เช่น เรื่องของการควบคุมการปกครองของรัฐมนตรี เปลี่ยนแปลงระบบการเลือกตั้งให้มันยุติธรรมไม่ให้สามารถซื้อเสียงได้

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่ตรงนี้รู้สึกว่าการเมืองค้านกัน

นายวิชัย ทิตตภักดี : พรรคการเมืองก็ควบคุมไม่ได้ สมัยก่อนพรรคการเมืองสามารถควบคุมการเลือกตั้งได้ เราเปลี่ยนระบบการเลือกตั้งทำให้พรรคการเมืองควบคุมไม่ได้ ล็อกโหวตล็อกคะแนนไม่ได้ ไปล็อกคะแนนเสียงไม่ได้เลย เลือกเป็นแบบเยอรมัน

นางยุราพร สมบุญสุข : อันนี้รู้สึกว่ายากมากเป็นข้อถกเถียงกันค่ะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : เขาไม่พอใจมากเพราะว่าเขาล็อกไม่ได้ เราไม่ต้องการให้เขาล็อก เพราะเขาล็อกเขาซื้อได้ ถ้าออกมาแบบนี้ไม่รู้เขาจะไปซื้ออย่างไร ซื้อไม่ได้แล้ว ซื้อมันก็ไม่ได้ตามที่คุณต้องการเปลี่ยนแปลงการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงหมดทุกอย่างเยอะมาก ปฏิรูปประเทศ เพราะว่ามันคาราคาซังมานานมากเลยไม่มีคนทำ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วคิดว่าประชาชนเขาเข้าใจไหมคะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : เราไปชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจ ที่เราออกไปชี้แจงส่วนใหญ่ประชาชนเข้าใจ

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่นักการเมืองไม่ค่อยเข้าใจ

นายวิชัย ทิตตภักดี : โดนต่อต้านจากนักการเมือง

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วประเด็นไหนคะ ขออนุญาตถามนิดหนึ่งค่ะ ตอนที่คณะกรรมการการยกร่างฯ ออกไปนี้ประเด็นไหนที่ประชาชนให้ความสนใจมากที่สุด พอที่จะสรุปได้ไหมคะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : ภาคประชาชนซึ่งสามารถตรวจสอบภาครัฐได้ และประชาชนขึ้นมาปกครองตนเองได้มากขึ้น มีสมัชชาพลเมือง มีสภาตรวจสอบภาคพลเมือง

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่ประชาชนถ้าไปฟังเสร็จแล้วเขาเข้าใจเรื่องสมัชชาพลเมืองอะไร

นายวิชัย ทิตตภักดี : เขาเข้าใจ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วคิดว่าจะเกิดตามรัฐธรรมนูญไหมคะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : คงจะเป็นกฎหมายลูกตามที่ผมกราบเรียนไว้

นางยุราพร สมบุญสุข : ให้เป็นกฎหมายลูกอย่ามาใส่ในรัฐธรรมนูญ

นายวิชัย ทิตตภักดี : เพราะเราใส่ไม่ได้ เพราะมันเป็นเรื่องใหม่ เวลามันผิดตรงไหนมันแก้ได้คือไปติดตรงนั้นแก้ไม่ได้ เพราะจะแก้รัฐธรรมนูญที่หนึ่งเรื่องใหญ่ คือปกติรัฐธรรมนูญทั่วโลกที่มีอยู่มันจะมีอยู่ไม่กี่มาตราเอง

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วประเทศไทยเยอะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : ประเทศไทยเยอะเพราะประเทศไทยมันศรีธรรมาโศภิตตีความกฎหมายเก่งเหลือเกิน คือประเทศต่าง ๆ อย่างอเมริกา อังกฤษ ก็มีไม่กี่มาตราเอง จะเอาหลักใหญ่ ๆ ไว้ เสร็จแล้วค่อยไปทำกฎหมายลูก เพราะฉะนั้นเขาก็ไม่มีการแก้รัฐธรรมนูญ และไม่มีการเพิ่มมาตรา ถ้าจะทำอะไรก็ทำเป็นกฎหมายลูกทำพระราชบัญญัติออกมา แล้วเขาก็ปกครองประเทศเขาได้ หรือเขาก็แก้ได้อยู่เรื่อยๆ เวลามันเปลี่ยนแปลงประเทศมันเจริญแล้วหรืออะไรเขาก็แก้ของเขาให้เป็นไปตามสภาวะของประเทศที่มันเจริญขึ้นเขาก็แก้ของเขาอยู่เรื่อยๆ ไม่ใช่ไม่แก้ในกฎหมายลูกของเขานี้ แต่ว่ารัฐธรรมนูญมันแก้ยาก

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่ของเราทำไมไม่เป็นอย่างรัฐธรรมนูญเขา

นายวิชัย ทิตตภักดี : ก็กลัวว่าถ้าไม่ใส่เข้าไปในรัฐธรรมนูญ คนมันก็จะไปตีความโน่นตีความนี้ซึ่งนักการเมืองเขาตีความเก่ง พอตีความไปตีความมากก็จะออกเข้ารกเข้าพงไปสามารถไปโกงอะไรต่ออะไรได้ หรือ

ทำอะไรต่ออะไรได้ ซึ่งแม้กระทั่งเงินก็ยังไม่ใช่เงินของแผ่นดินเลย อ้างว่าเป็นเงินกู้เลย ซึ่งรัฐธรรมนูญใหม่ลือคไว้เลยว่าเงินทุกอย่างทุกอย่างที่ใช้ในรัฐนั้นเป็นเงินของแผ่นดินทั้งหมด คิดดูเงินกู้เขายังบอกว่าไม่ใช่เงินของแผ่นดินเลยเขาจะกู้มาใช้โดยไม่ต้องขอมติของสภาคิดดูสิ รัฐบาลที่แล้วที่ผ่านมา รัฐธรรมนูญใหม่ก็ใส่เข้าไปเลยเงินที่คุณใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน ไม่ว่าเงินกู้หรือเงินอะไรเป็นเงินแผ่นดินทั้งนั้น เราใส่เข้าไปเลยให้คุณดินไม่ได้เลย อย่างนี้ต้องใส่ในรัฐธรรมนูญครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : เพราะว่าเป็นบริบทของสังคมไทยที่แตกต่างจากคนอื่น

นายวิชัย ทิตตภักดี : คุณคิดดูเขาอ้างว่ากู้มา เสร็จแล้วกู้มารัฐต้องไปใช้ เขาบอกไม่ใช่เงินแผ่นดิน คุณคิดดูสิเขาอ้างว่าเป็นเงินกู้ไม่ใช่เงินงบประมาณ แล้วเขาไม่ได้ขอสภา ขนาดขอสภาคุณยังโกงเลย แล้วไม่ขอสภาคุณจะโกงขนาดไหนเอาง่าย ๆ แค่นี้

นางยุราพร สมบุญสุข : เราก็เลยต้องมีรัฐธรรมนูญที่มากกว่าหลายประเทศ

นายวิชัย ทิตตภักดี : นั่นนะสิครับ ผมเปรียบเทียบข้อนี้ให้ฟังก็พอแล้วซึ่งประเทศอื่นเขาไม่มีเขารู้เขาไม่กล้าโกง เขาละอายใจตัวเอง แม้แต่ว่ามีข่าวว่ามีการโกงเขาก็ลาออกเลยเห็นไหมครับ แม้ว่าประธาน FIFA คนปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ระดับสูงเองที่ถูก CIA จับว่าไปเรียกรับเงินเขาแค่นั้นเอง ประธานลาออกเลย หน้าที่บางอย่างไม่เกี่ยวกับตัวเขาอะ ประธานไม่เกี่ยวนะ เจ้าหน้าที่ระดับสูงแค่นั้นเอง ก็คือถือว่าคนในปกครองดูแลของเขาเขาดูแลไม่ทั่วถึงเขาก็ต้องลาออก

นางยุราพร สมบุญสุข : เพราะฉะนั้นแสดงว่าสภาพบริบทของคนวิถีชีวิตของคนเขากับเราต่างกัน

นายวิชัย ทิตตภักดี : ต่างกันเยอะ ของเขามี Spirit มีความรับผิดชอบ ของเราไม่มี

นางยุราพร สมบุญสุข : รัฐธรรมนูญเราเลยต้องใส่เยอะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : ต้องใส่ไว้เยอะแยะตามที่เห็น ผมยกตัวอย่างเรื่องเงินกู้อย่างเดียวอาจารย์ก็เข้าใจแล้วใช่ไหมครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วก็กลัวเขาไปออกกฎหมายลูกไม่คลุมตามที่รัฐธรรมนูญต้องการเลยออกเป็นรัฐธรรมนูญไปเลย

นายวิชัย ทิตตภักดี : คุณก็แก้ไม่ได้ ถ้าออกกฎหมายลูกคุณก็แก้ได้ตลอดเวลา

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : ปี ๒๕๕๐ ระบุไว้ว่าตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่ก็ไม่มีมีการไปออกกฎหมายลูกก็เลยมีปัญหา

นางยุราพร สมบุญสุข : นี่เป็นที่มาที่ไป

นายวิชัย ทิตตภักดี : ก็อธิบายอันเดียวอาจารย์ก็เข้าใจไม่ต้องอธิบายอันอื่นเลย รัฐธรรมนูญใหม่เลยระบุเงินที่คุณใช้ราชการทั้งหมดเป็นเงินรัฐ คุณเอามาใช้ไปยังไงถ้าไม่ใช่เงินรัฐใช้ใหม่ถูกต้องไหมครับ บอกเงินกู้ไม่ใช่เงินงบประมาณไม่ต้องผ่านสภา

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วคิดว่าความคิดเห็นของท่านก็คือรัฐธรรมนูญฉบับที่ร่างมานี้ก็

นายวิชัย ทิตตภักดี : ป้องกันไม่ให้คนมาคอร์รัปชันเงินของประเทศชาติอันดับ ๑ และ ๒ ไม่ให้มีการซื้อเสียงในการเลือกตั้ง เพราะคุณเอาเงินไปซื้อคุณก็กลับมาถอนทุนอยู่ดี มันกลายเป็นธุรกิจการเมือง แล้วที่

เขาพูดว่า รวยแล้วไม่โกงไม่มี ยิ่งรวยยิ่งโกง มันต้องใช้ระบบมาควบคุม แล้วก็ให้ประชาชนสามารถตรวจสอบ
ภาครัฐได้ หลักใหญ่ ๆ คือที่มาของผู้แทนราษฎรต้องได้มาด้วยความถูกต้อง ไม่ใช่ไปซื้อมา

นางยุราพร สมบุญสุข : และคาดหวังว่าประเทศเราจะดีขึ้นกว่าเดิมคะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : ถ้าได้ผู้แทนฯ ได้ผู้บริหารประเทศที่ดี ๆ ก็คิดว่าจะต้องดี

นางยุราพร สมบุญสุข : และคิดว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะช่วยให้ได้คนดีใหม่คะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : ถ้าที่มาของ ส.ส. ดี ผู้มาบริหารประเทศมันก็มาจาก ส.ส เลือกตั้งจะต้อง
ได้คนดีแน่นอน

นางยุราพร สมบุญสุข : เราก็คาดหวังไว้ นะคะ ว่ารัฐธรรมนูญจะได้ในสิ่งที่เราตั้งความหวังไว้
ต้นทุนเราสูงแล้วนะคะตอนนี้ ประเทศเราต้นทุนสูงมากกับการจะได้รัฐธรรมนูญฉบับล่าสุดที่เรากำลังร่างอยู่นี้เรา
เป็นที่คาดหวังนะคะ ก็ต้องขอบคุณคุณวิชัยที่ท่านก็เสียสละเป็นคนหนึ่งใน ๓๖ ท่านคะ

นายวิชัย ทิตตภักดี : คือพูดคุยก็นื้อหาสาระเป็นแบบนี้ และช่วยแต่งให้ไปลงจดหมายเหตุให้
มันดูดีหน่อยนะครับ แต่ว่าข้อความที่เราคุยกันเป็นแบบนี้ครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : คืออันนี้มันเป็นลักษณะของประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า
ประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า นั้นเราจะมีต้นฉบับตามความเป็นจริงนะคะ แต่ว่าพอเราไปสรุปรวม คือถ้าจะต้อง
ทำอีกขั้นตอนหนึ่ง คือตอนนี้เราไม่สามารถที่จะไปเปลี่ยนคำพูดนะคะ คือมันจะออกมาตามที่เรานี้ล่ะคะจะ
อย่างไร แต่ว่าอะไรที่บางคำเป็นคนละความไปเราก็ตัด แต่เนื้อหาสาระมันจะเป็นอย่างที่เรานี้พูด สุดท้ายพอเราไป
ทำภาพรวมเราก็จะต้องมีการสรุปประเด็นว่าคณะกรรมการส่วนใหญ่ในเรื่องนี้คิดเห็นอย่างไร แล้วอันนี้ก็จะ
กลายเป็นหลักฐานที่เก็บเอาไว้ แล้วทางเราก็จะให้ทุกท่านที่เราสัมภาษณ์อ่าน ท่านอยากปรับอะไรให้ตัวท่านปรับ

นายวิชัย ทิตตภักดี : โอเคครับ คุณเอามาแล้วผมจะปรับให้ครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ขอบคุณคะ

๒.๓ บทสัมภาษณ์คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญสัดส่วน

สภาปฏิรูปแห่งชาติ

๑) นายมานิจ สุขสมจิตร

รองประธานกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ คนที่สอง

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องทำงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : สัมภาษณ์ท่านมานิจ สุขสมจิตร วันจันทร์ที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๘ เวลา ๐๙.๐๕ นาฬิกา ขออนุญาตเรียน สัมภาษณ์ท่านเลยนะคะ ในการที่ท่านมีส่วนร่วมในการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ค่ะ ก่อนหน้านี้ท่านมีบทบาทสำคัญในการร่างรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ หรือปี ๒๕๕๐ มาก่อนไหมคะ

นายมานิจ สุขสมจิตร : เมื่อปี ๒๕๕๐ ผมเป็น สสร. สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ แล้วก็ เป็น กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ ด้วยครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วก็หมายถึงว่าท่านก็เอาประสบการณ์ของปีที่เคย ยกร่างมาแล้วมาช่วยในบทบาทในฉบับนี้ส่วนไหนไหมคะ

นายมานิจ สุขสมจิตร : เอามาจากหลายที่ครับ จากที่เคยทำมาแล้ว จากที่อ่านหนังสือพิมพ์ ทำหนังสือพิมพ์มา ๕๘ ปีและจากที่เรียนหนังสือมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ส่วนไหนมากที่สุดคะที่ท่านคิดว่าเอามาใช้กับฉบับ ปัจจุบัน

นายมานิจ สุขสมจิตร : จากประสบการณ์การทำงานด้านสื่อของผมครับ ผสมกับที่เรียน หนังสือมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ขยายความค่ะ จริง ๆ เรามีคำถามเกี่ยวกับสื่อเยอะ นะคะ ไม่ได้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญนะคะ เพราะว่ามีความรู้สึกในฐานะประชาชนแล้วรู้สึกว่สื่อสมัยเราปัจจุบันนี้กับ สื่อสมัยตอนเราเด็ก ๆ นี่มันคนละ

นายมานิจ สุขสมจิตร : ก็แตกต่างกันครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แตกต่างกันอย่างไรรคะ

นายมานิจ สุขสมจิตร : แตกต่างเยอะในเรื่องของการทำงาน เรื่องเทคโนโลยีในเรื่องความ รับผิดชอบ ซึ่งก็คือในเรื่องของจริยธรรมวิชาชีพ อันนี้ในภาษาทางการเขาเรียกจริยธรรมวิชาชีพไม่ใช่จรรยาบรรณ เพราะจรรยาบรรณแปลว่าหนังสือว่าด้วยจรรยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ท่านว่าเพราะเหตุอะไรคะทำให้จริยธรรมของคนทำ สื่อไม่เหมือนเดิม

นายมานิจ สุขสมจิตร : มันหลายอย่างครับ เนื่องจากสภาพสังคมเป็นแบบนี้ มีการอบรมสั่งสอนกัน แล้วก็แบบอย่างที่ดีก็ไม่มีมากพอนะครับ ครูที่จะมาสอนก็ไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนมาเพียงพอ เพราะฉะนั้นเขาก็มีแค่ไหนเขาก็พูดได้แค่นั้น ส่วนใหญ่ครูเป็นผู้บอกวิชาเสียมากกว่าที่จะบอกความรู้ มากกว่าที่จะอบรมสั่งสอนคน สมัยก่อนเขาใช้คำว่า อบรมสั่งสอนนะครับ ผมยังชอบสถานศึกษาของเนติบัณฑิตสภา สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตสภา คือทั้งอบรม ทั้งศึกษา ทั้งศึกษาทั้งอบรมครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : แล้วความภูมิใจของการเป็นฐานันดรที่ ๔

นายมานิจ สุขสมจิตร : พอดีอาจารย์ถามเรื่องนี้นะครับ ก็จะบอกว่าฐานันดรที่ ๔ นี่คนทำงานจริง ๆ ไม่ได้มีความภาคภูมิใจอะไรเลย เพราะว่ามันเป็นอย่างนี้ครับ ผมพยายามหาข้อเท็จจริงที่นายเอ็ดมันด์ เบอรัค พูดที่รัฐสภาอังกฤษเมื่อ ๒๐๐ กว่าปีมาแล้วนี่ผมไม่ทราบว่าเขาพูดทำนองเยาะเย้ยถากถางหรือว่าเขาพูดทำนองยกย่อง ผมไม่ทราบนะครับ ผมไปที่สภาอังกฤษ พยายามไปถามใครต่อใครเขาบอกไม่มีบันทึกไว้ มีบันทึกแต่ถ้อยคำที่เขากล่าวเท่านั้นเอง ไม่บันทึกบรรยากาศไว้ก็เลยไม่ทราบ แต่ผมรู้สึกว่าเป็นคำที่ไม่น่าจะถูกต้อง เพราะว่าคนเป็นสี่นั้นไม่ได้มีฐานันดร ถ้ามีฐานันดรแล้วแสดงว่าเป็นเหนือกว่าคนอื่น แม้ว่าคำว่า ฐานันดรที่ ๔ นั้นพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานจะแปลมาจากภาษาอังกฤษว่า “fourth estate” ก็ตาม แต่พจนานุกรมนี่ก็มีคำว่า “ฐานันดร” แปลว่าลำดับชั้นบุคคลในราชตระกูลมีเจ้าฟ้า พระองค์เจ้า หม่อมเจ้า เป็นต้น หรือแปลว่าลำดับชั้นบุคคลในราชการมีเจ้าพระยา พระยา พลเอก เป็นต้น ฉะนั้น สื่อคือคนธรรมดา เพียงแต่มีอาชีพแตกต่างจากคนอื่น มีภาระหน้าที่แตกต่างจากอาชีพอื่นเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นไม่เหนือกว่าคนธรรมดาหรอกครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : นอกเรื่องนิดหนึ่งค่ะ นึกว่าความเข้าใจว่าฐานันดรที่ ๔ มาจากปฏิวัติฝรั่งเศส

นายมานิจ สุขสมจิตร : ไม่ใช่ครับ กล่าวในรัฐสภาอังกฤษนี้ฐานันดรที่ ๑ คือพวกขุนนาง ฐานันดรที่ ๒ ก็พวกนักบวช ฐานันดรที่ ๓ ก็ผู้แทนราษฎร ฐานันดรที่ ๔ อยู่ข้างบนแกลลอรี่ เหมือนที่นี้ครับ เขาก็พูดแค่นั้นครับ เพราะฉะนั้นผมเจอครูบาอาจารย์ที่สอนผมก็บอกว่าคำนี้ขอร้องอย่างไปสอนเลยนะครับ เพราะมันไม่ตรง มันไม่ใช่ ถ้าไปสอนอย่างนั้นทำให้คนเข้าใจผิดเพื่อเหิมคิดว่าตัวเองเหนือกว่าคนอื่น ก็ฝากอาจารย์ไว้ด้วยนะครับ เพื่อจะได้บอกต่อ ๆ กันไปว่าคนทำงานจริง ๆ เขาไม่ได้ภูมิใจต่อคำนี้เลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : แต่ทำอย่างไรให้เขาตระหนักในบทบาทหน้าที่ว่าเขามีส่วน

นายมานิจ สุขสมจิตร : ก็เท่าที่ได้ดูมาการควบคุมดูแลนี้ก็ยังไม่มีประสิทธิภาพ คือคนไทยเราไม่ค่อยชอบที่พูดกันดี ๆ พูดกันดี ๆ คือหลักการควบคุมตนเองในประเทศอื่น ๆ เขาก็เป็นหลักการควบคุมกันเอง ควบคุมตนเอง แต่ของไทยเราไม่อย่างนั้น ชอบให้มีกฎหมาย ชอบบังคับแม้มีกฎหมายก็หลีกเลี่ยง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ใช่ เสียงได้เป็นเสียง

นายมานิจ สุขสมจิตร : ออกโน่นออกนี่ไปตามเรื่องนะครับ เชิญคำถามอื่นครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : เพราะฉะนั้นสิ่งเหล่านี้ที่เราคุยกันมาทั้งหมดท่านได้ไปใส่ไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ใหม่คะ เพื่อจะเป็นการปรับปรุงหรือปฏิรูปสื่อ

นายมานิจ สุขสมจิตร : เรื่องสื่อก็มีพูดถึงครับ เรื่องในวิสัยทัศน์ในเรื่องของการปฏิรูปว่าด้วยหมวดปฏิรูปสื่อว่าจะต้องใช้เสรีภาพควบคู่ไปกับความรับผิดชอบ นั่นก็คือว่า ในการเสนอข่าว ในการเสนอความ

คิดเห็นนั้นจะต้องถูกต้องครบถ้วนและรอบด้าน เมื่อมีข่าวกับความคิดเห็นนี้ต้องแยกกัน เอาความเห็นใส่ลงไปให้ข่าวให้ได้ เป็นเรื่องผิดจริยธรรม ข่าวก็อย่างเช่นว่าจับผู้ร้ายได้คนหนึ่งก็บอกจับผู้ต้องหาคนนั้นคดีนั้นได้ ไม่ใช่บอกว่าจับโจรไอ้บ้ากามได้แล้วอย่างนี้ เป็นการใส่ความรู้สึกลงไปซึ่งไม่ถูกต้องครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เพราะฉะนั้นจริง ๆ แล้วมันจะต้องเน้นย้ำว่า Right กับ Responsibility นี่มันจะต้องมาด้วยกันใช่ไหมคะ

นายมานิจ สุขสมจิตร : มาด้วยกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่เรารู้สึกว่าเรา Right จะเยอะมากกว่า Responsibility นะคะ

นายมานิจ สุขสมจิตร : Right นี้ตามจริงแล้วตามตัวบทกฎหมายมันก็เยอะ แต่ทางปฏิบัติแล้วไม่มากหรอกครับ มันจะถูกครอบงำด้วยอำนาจทุน ด้วยอำนาจรัฐ ประทานโทษ ด้วยอำนาจไฟต์ที่ถูกครอบงำอยู่ครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เพราะฉะนั้นก็คือจริง ๆ แล้วไม่ว่าจะเป็นอะไรก็แล้วแต่จะสื่อหรือไม่สื่อก็คือทุกอย่างก็ต้องรื้อฟื้นด้วยจริยธรรม

นายมานิจ สุขสมจิตร : ใช่ครับ ยิ่งมาสมัยใหม่นี้มาทำสื่อดิจิทัลนี้มันก็ต้องมีจริยธรรมเป็นตัวกำกับอยู่นะครับ คงจะได้เห็น ได้ยินข่าวที่อเมริกันใช้ยานอวกาศ Drone ซึ่งไม่เห็นต้องมีคนขับมาทั้งระเบิดในอัฟกานิสถาน เสร็จแล้ว Drone นี้มันก็ทั้งระเบิดทั่วไปหมด เขาถึงเรียกว่าใส่จริยธรรมขึ้นไป นั่นก็คือใส่ข้อมูลลงไปว่ายานนี้เป็นยานที่อยู่อาศัย อย่าไปทั้งระเบิดนะ อย่างนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้นทุกคนเฝ้าหาทั้งนั้น แล้วก็คนที่ทำหน้าที่ก็ไม่ค่อยยึดถือเท่าไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วการปฏิรูปครั้งนี้รวมถึงการปฏิรูปสื่อด้วยคะ ท่านคิดว่าสามารถแก้ที่เราพูดมาทั้งหมดนี้

นายมานิจ สุขสมจิตร : มันคงจะไม่ได้ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์หรอกครับ ผมเรียนอย่างนี้ว่ากฎหมายห้ามฆ่าคน ห้ามทำร้ายร่างกาย มีมาตั้งแต่สมัยโบราณสมัยพระเจ้าอัมบุราบีแล้วละครับ แต่นี่ก็ยังมีอยู่ครับ มีการทำร้ายร่างกายกัน มีการฆ่ากัน มีการก้าวล่วงละเมิดกัน เพราะฉะนั้นมันก็อยู่ที่สังคมรอบตัวเรา อยู่ที่ว่าบังคับใช้กฎหมาย อย่างเรื่องสื่อนี้จะโยนให้องค์กรวิชาชีพอย่างเดียวคงไม่ได้ ประชาชนผู้บริโภคสื่อก็ต้องช่วยกันนะครับ อย่างไปส่งเสริมพวกที่ไม่อยู่ในกรอบไม่อยู่ในร่องในรอย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่ปัญหาคนที่ไม่อยู่ในร่องในรอยแล้วก็ไม่ควรจะส่งเสริมที่เขาสามารถเข้าถึงใจด้วย คือวิธีการของหลาย ๆ อย่างที่รู้จัก รู้ใจคนไทยว่าจะเอาใจแบบไหน พวกนี้ก็จะเข้าได้ง่ายกว่าสื่อคุณภาพ

นายมานิจ สุขสมจิตร : ครับ รวมทั้งคนที่อยู่ในวงการสื่อด้วยกันด้วยก็ต้องไม่คบหาสมาคมกับคนพวกนี้ เหมือนอาชีพอื่นนะครับ อาชีพตำรวจเหมือนกันว่าตำรวจคนไหนไม่ดีก็ไม่ต้องไปยกย่อง เจอหน้าก็ถ้าไม่กลัวเสียมารยาทกันก็พยักหน้ากันแค่นี้ก็พอแล้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่ว่าอันนี้เราคุยกันในแวดวงคนที่เราเข้าใจกันตรงแบบนี้ไหมคะ ที่นี้อย่างสื่อบางสื่อเขาก็ยังออกของเขาได้ทุกวัน มีทุกอย่างเป็นอาวุธเสมอ แล้วเราก็เข้าใจคนปลายทาง

นายมานิจ สุขสมจิตร : นี่ละครับประชาชนต้องช่วยกันนะครับ อย่างพวกออกโทรทัศน์แต่เป็นคนไม่ดีนี้ ผู้ให้โฆษณาต้องไม่ให้โฆษณา เห็นว่า rating เขาก็ให้โฆษณาไปเพื่อสินค้าของตนเองจะขายได้นะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เราสอนคุณธรรมอย่างนี้ไม่ได้เลยนะคะว่าตัวอย่างของการทุจริตคอร์รัปชันอย่างไรเขาก็ยังไม่มีเกิดอะไรขึ้นใช่ไหมคะว่าคนที่ทำไม่ดีต้องได้ผลไม่ดี แต่ว่าปรากฏมันเห็นชัด ๆ จากสื่อด้วยซ้ำไปคะ แล้ว Digital อีกเหมือนกันเป็นเรื่องอื่น ดิจิตอลที่บ้านเราคุณภาพมีไหมคะ คือน้อยเท่าที่ดูนะคะ คือก็ไม่ได้มีเวลาดูทีวี

นายมานิจ สุขสมจิตร : คุณภาพของเครื่องยนต์ กลไกของเครื่องจักรมันดี อาจารย์ลองสังเกตดูว่าความเร็วบน Internet อะไรต่ออะไรเราทัดเทียมประเทศอื่นเขานะครับ แต่ว่าเนื้อหาสาระที่ใส่ลงไปนั้นเป็นอย่างไรก็ทราบดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วแม้กระทั่งหน่วยงานที่ตั้งขึ้นมาก็ไม่ได้ทำหน้าที่เท่าที่ควรจะต้องทำอะไรอย่างนี้

นางยุราพร สมบุญสุข : ตอนนี้ท่านคิดอย่างไรคะว่าในการร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้บริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองนี้ส่งผลต่อการร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้มากน้อยแค่ไหน

นายมานิจ สุขสมจิตร : ครับ แน่นอนครับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริบทสังคมที่พูดกันอยู่เสมอว่าเมืองไทยเรามีศรีธนญชัยมาก เพราะฉะนั้นก็ต้องอุดช่องโหว่ ตอนทำรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ ก็เอารัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ มาอุดช่องแล้วใช้ ๆ ไปมันก็มีช่องโหว่ อย่างการแก้รัฐธรรมนูญให้แก้ยาก ก็ไปแก้ตรงบทที่ว่าด้วยการแก้รัฐธรรมนูญนั้นละอย่างนี้เป็นต้นนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่บริบทมันเปลี่ยนไป สถานการณ์มันเปลี่ยนไปมันก็เกิดเหตุการณ์ใหม่ขึ้นมา แก่อย่างไรก็ไม่หมดนะคะ

นายมานิจ สุขสมจิตร : อย่างนี้เหมือนมีประตูบอกว่าห้ามเข้าตรงนั้นะครับก่อนได้รับอนุญาตที่นี้หรือประตูเลยเราถึงได้กำหนดในรัฐธรรมนูญให้รัฐมีหน้าที่สร้างพลเมือง คือสร้างประชาชนให้เป็นพลเมือง คือเป็นกำลังของเมือง เป็นคนที่เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพหลักความเสมอภาค ยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม มีค่านิยมที่ดี มีวินัยตระหนักในหน้าที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม รู้รักสามัคคี มีความเพียรและพึ่งตนเองได้ ถ้ามีพลเมืองมากขึ้นประชาธิปไตยเราก็พัฒนาไปมากกว่านี้

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วในการยกร่างครั้งนี้ได้แก้ปัญหาอย่างไรที่จะให้เป็นเชิงรูปธรรมมากที่สุด

นายมานิจ สุขสมจิตร : ก็พยายามแก้ปัญหาหลาย ๆ ด้านนะครับ รัฐธรรมนูญนี้ที่ตกลงกันก็จะมีหลักสำคัญอยู่ ๔ หลักด้วยกันนะครับ หลักแรกก็ในเรื่องพลเมืองเป็นใหญ่ต่อไปเป็นหลักของความสมดุล อีกหลักหนึ่งก็เรื่องความโปร่งใส การเมืองใสสะอาดและสมดุล เรื่องความเสมอภาค แล้วก็เรื่องการปรองดองนำไปสู่สันติสุข ก็พูดกันอย่างนี้ว่าอะไรที่มันจะทำให้เกิดสิ่งดีงามอย่างที่ว่ามันก็ต้องช่วยกันทำนะครับ อย่างเช่น ความสมดุลระหว่างการเมืองภาคประชาชนกับการเมืองภาคนักการเมืองอย่างนี้เป็นต้นนะครับ เมื่อเราเสนอขึ้นมาว่าคนที่มาเข้าสู่วงการเมืองจะต้องให้ประชาชนตรวจสอบ เขาก็ไม่พอใจ เขาก็มาโจมตี ซึ่งก็คงเป็นธรรมดาละครับ ก็ไม่สามารถจะทำอะไรตามใจชอบได้ เมื่อมีข้อบังคับก็ดักกันอย่างนี้เขาก็ต้องไม่พอใจเป็นธรรมดา แต่น้อยใจอยู่

นิตหนึ่งว่าประชาชนได้อะไรต่ออะไรเยอะ แต่ประชาชนไม่ได้มาช่วยบอกว่าเออนี่ดีนะ ให้สิทธิกับประชาชนอย่างนี้ ประชาชนไม่ได้พูดเลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : ประชาชนยังตามไม่ทัน ยังโตไม่ทันค่ะ

นายมานิจ สุขสมจิตร : โต้ทันครับ คนที่มีความรู้ก็มีเยอะนะครับ ไม่ค่อยได้มาพูด แต่ว่าปล่อยให้นักการเมืองซึ่งเสียประโยชน์ ถึงมีการพูดว่าตอนนี้ นักการเมืองในอดีตซึ่งเคยเป็นฝ่ายค้าน ฝ่ายรัฐบาลเกิดความปรองดองอะไรขึ้นมาแล้วปรองดองเพื่อจะมาถล่มกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ก็ทำให้เขาเสียประโยชน์ ทำให้ไม่สามารถทำอะไรได้ตามใจชอบ

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่จุดประสงค์จริงจะเพิ่มอำนาจภาคประชาชนไว้ด้วย

นายมานิจ สุขสมจิตร : ครับ ด้านประชาชนเราพยายามเพิ่มหลายอย่างนะครับ ยกตัวอย่างเช่นการเข้าสู่การเมืองโดยเฉพาะคนที่จะสมัคร ไม่ว่าจะเป็น ส.ส. ส.ว. ก็ตามนะครับ จะต้องแสดงรายการว่าได้เสียภาษีอย่างถูกต้องครบถ้วนมาเป็นเวลา ๓ ปีที่ผ่านมา มีการตรวจสอบคุณสมบัติด้วย คนจะเป็นรัฐมนตรีก็ต้องตรวจสอบคุณสมบัติก่อน อันนี้ก็มีเสียงโวยวายว่าวุฒิสภาเป็นใครมาจากการลากตั้ง แล้วจะมาตรวจสอบคุณสมบัติคนที่ประชาชนจะเลือกได้อย่างไร มันก็ไม่จำเป็นนะครับ คนที่อยู่เฉย ๆ เขาบอกเขาไม่พอใจคุณเป็นคนทุจริตคนโกงเขาก็ตรวจสอบได้

นางยุราพร สมบุญสุข : คือนำข้อเท็จจริงมาเผยแพร่ถ้ามันไม่ได้เกี่ยวกับ

นายมานิจ สุขสมจิตร : ก็นี่ละครับ อย่างเช่นที่มาของวุฒิสภามันมา ๕ วงเล็บด้วยกันมาจากกลุ่มผู้นำประเทศ เคยเป็นประธานศาลฎีกา เคยเป็นประธานรัฐสภา เคยเป็นนายกรัฐมนตรีมาแล้วให้มาเลือกกันเอง เขาก็บอกนี่มันลากตั้ง ลากตั้งได้อย่างไรว่าเขาเลือกกันเอง เหมือนกับคนอยู่ในอาชีพต่าง ๆ ให้เลือกกันเอง แล้วก็คนประเภทที่คนเล็กคนน้อยซึ่งถ้าหากให้มีการเลือกตั้งแล้วเขาไม่มีโอกาสที่จะเลือกตั้งเพราะเขาไม่มีสตางค์มาใช้ในการหาเสียง อย่างนี้เราก็ให้เลือกกันเข้ามา ๒๐๐ คน แล้วก็มาให้องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศเลือกอีกทีหนึ่งเขาก็บอกมันก็ลากตั้งอีก ผมก็ไม่ทราบจะว่าอย่างไรแล้วเพราะว่าอะไร ๆ ก็ปฏิเสธหมด จะให้มีการเลือกตั้ง ทีนี้ถ้าเลือกตั้งทั่วประเทศ มันก็เหมือนผู้แทนฯ แล้วจะมีสภาที่ ๒ มีทำไม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : คนกลุ่มที่เสียประโยชน์นี้เขาลุกขึ้นมาพูดโวยวายเพื่อโปรเทคผลประโยชน์เขา แล้วสื่อเขาก็ไปขยายความ แต่ประชาชนนี่โอเคอย่างพวกเรา

นายมานิจ สุขสมจิตร : เข้าใจดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : แต่ประชาชนไม่ใช่ที่เราอยู่เฉยนะคะ เราพยายามเข้าใจ เราเรียนรู้ แต่ว่าทุกอย่างนี้เมื่อถึงวัน เวลาที่เราจะต้องลุกขึ้นมาทำอะไรแต่จะลุกขึ้นมา แต่ ณ เวลานั้นมันรอสักนิตหนึ่ง

นางยุราพร สมบุญสุข : การรวมตัวของภาคประชาชนในลักษณะอย่างนี้เมื่อไม่มีประเด็นหลัก ๆ มันก็ขาดผู้นำ ถ้ามว่าประชาชนนี้อาจจะเข้าใจในระดับการเมือง แต่การรวมตัวมันไม่เหมือนนักการเมืองไม่เหมือนผู้เสียผลประโยชน์ที่มีพาวเวอร์มาก เพราะประชาชนหลายคนกว่าจะรวมตัวกัน ประชาชนจะเท่าทันแล้วค่ะ แต่ว่าโอกาสที่จะเป็นแบบผู้เสียผลประโยชน์ที่มีพาวเวอร์มากกว่านี้ลำบาก

นายมานิจ สุขสมจิตร : ไม่เป็นไรครับ ก็รอเวลานั้นอยู่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ถ้าท่านจะมีคนติดตามข่าวใน Social media จะพบว่าเด็กยุคปัจจุบันนี้เขาก็จะ voice แต่เป็น voice เล็ก ๆ ตรงเล็ก ๆ เหล่านั้นจริง ๆ มันคือพลังนะคะถ้ารวมกันได้ เพราะเราจะเห็น สมมุติว่ามีใคร blame ไปสักเรื่องหนึ่ง blame สัก ๑๐ blame เสร็จแล้วต่อมีคนหนึ่งที่แทรกเข้ามา ซึ่งเสียงนั้นจริง ๆ ถ้ามีคนเก็บตรงนั้นมาได้นะคะ ใช้ได้เลยทีเดียว แต่ก็อาจจะไม่มีเวทีหรือว่าเขาอาจจะยังไม่อยากจะเปิดเผยตัวตนหรืออะไรประมาณนี้ จริง ๆ ถ้าสังเกตเทรนแบบนี้ก็น่าสนใจนะคะ

นางยุราพร สมบุญสุข : ท่านคะ อยากจะถามอีกนิดหนึ่งว่าเป้าประสงค์ของกรรมาธิการที่ยกร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้ที่เข้ามาทั้งหมดนี้เป้าประสงค์หลักการร่างรัฐธรรมนูญนี้จุดประสงค์บอกเพื่อประชาชนใช่ไหมคะ

นายมานิจ สุขสมจิตร : เราต้องการจะมาทำรัฐธรรมนูญใหม่ให้ดีที่สุด เหมาะสมกับประเทศไทยมากที่สุดนะครับ เหลียวหลังไปมองปัญหาในอดีตและมองอนาคตเพื่อให้ประเทศเราเจริญก้าวหน้า มีสันติสุขที่สถาพร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คือคิดว่าที่สัมภาษณ์ทั้งหมดเกือบ ๑๐ ท่านนี้ทุกคนก็ไปเส้นเดียวกันหมด มันน่าจะดี

นายมานิจ สุขสมจิตร : ก็หวังว่าอย่างนั้นนะครับ แต่ว่าจริง ๆ แล้วมันจะเป็นอย่างไรก็ต้องรอดูว่าประชาชนถ้าเห็นด้วยกับเราก็ต้องสนับสนุนเรา เพื่อให้งานนี้มันเดินหน้าต่อไปได้

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วคราวนี้ก่อนประชาชนจะเห็นนี่มันต้องผ่าน สปช. สนช. ผ่านอะไรอย่างนี้ท่านคิดว่า

นายมานิจ สุขสมจิตร : แล้วตอนนี้เราก็เผยแพร่ออกไปละครับ อย่างจุลสารที่เราออกไปรวมทั้งการออกรายการโทรทัศน์ต่าง ๆ การให้สัมภาษณ์รายการต่าง ๆ ก็พยายามเผยแพร่ให้ประชาชนให้รู้จักดี ๆ ของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ว่าจะให้อะไรกับประชาชน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ท่านคะ ขออนุญาตนิดหนึ่งในฐานะที่อยู่กับพวกวัยรุ่นนี่นะคะ แล้วเด็กสมัยนี้ Social media ก็เก่ง ทำไม่เราไม่หาคนกลุ่มแบบนั้นทำอะไรที่มันเป็น Attractive หน่อย อย่าแห้งแล้งเหมือนที่

นายมานิจ สุขสมจิตร : เข้าไปดูในเว็บไซต์ของกรรมาธิการยกร่างฯ หรือยังครับ ลองเข้าไปดูสิครับเราก็เล่นกับวัยรุ่นอยู่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่ค่ะ แล้วก็ออกทีวีนะคะ เอาช่อง สมมุติจะอะไรกลาง ๆ หน่อยก็ได้เนะคะ แล้วก็เอาเด็กวัยรุ่น เคยมีครั้งหนึ่งที่ Thai PBS ทำอะไรแบบนั้นเราชอบนะ เต็มวัยมันหายไปไหนไม่รู้

นายมานิจ สุขสมจิตร : ตอนนี้เรามีคณะกรรมาธิการรับฟังเสียงจากวัยรุ่นนะครับ อาจารย์มีชัย วีระไวทยะ เป็นประธานอนุกรรมาธิการคณะนี้ก็ไปจัดเวทีตามที่ต่าง ๆ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ให้เด็กทำออกแบบอนาคตเขาเอง เขาบอกเลยว่าไม่ต้องร่างอะไรเขาเขอะนะรายละเอียด เพราะว่าต่อไปในอนาคตเป็นเรื่องของเขา เอารอบไว้กว้าง ๆ เพราะเดี๋ยวบริบทมันเปลี่ยนเดี๋ยวเขาใส่เอง

นายมานิจ สุขสมจิตร : ก็พูดกันอย่างนี้ว่ารัฐธรรมนูญมันไม่ควรจะยาวละครับถ้าเมื่อไปบัญญัติไว้ยาวมันก็เกิดการตีความว่าทำไมไม่เป็นอย่างนั้น ทำไมไม่เป็นอย่างนี้ ทีนี้อย่างที่ผมเรียนไว้ชนะครับ เมืองไทยศรีธนญชัยมันเยอะ ถ้าไม่เขียนมาอย่างนี้เดี่ยวเขาบอกออกมาทางนี้ ผมปิดตรงนี้มาไฟล์ตรงนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วปัญหาของรัฐธรรมนูญนี้ ปัญหากับอุปสรรคนี้ นักการเมืองทั้งนั้นเลยปัญหาและอุปสรรค

นายมานิจ สุขสมจิตร : ครับ ปัญหาอยู่ที่นักการเมืองครับ นักการเมืองบางคนเขาก็แสดงความคิดเห็นความเห็นโดยมีพื้นฐานของผลประโยชน์ของเขา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : จริง ๆ ฟังท่านพูดแล้วรู้สึกว่ามันพื้นฐานของผลประโยชน์ของเขามาก่อน แล้วก็ผลประโยชน์อื่น ๆ เต็มค้อยตามมา เพราะฉะนั้นในเมื่อถ้าเรารู้แบบนี้แหละพูดลำบากค่ะ

นางยุราพร สมบุญสุข : พูดลำบากในอุปสรรคปัญหาตัวนี้นะคะ แล้วท่านคาดหวังกับความสำเร็จของการยกร่างครั้งนี้มากน้อยแค่ไหนคะ

นายมานิจ สุขสมจิตร : คือพวกเราทำงานผมว่าทุกคนคาดหวังว่ามันจะต้องสำเร็จนะครับ นอกจากที่เราตั้งใจพยายามทำให้มันดีที่สุด เราศึกษารัฐธรรมนูญต่างประเทศ รับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามเวทีต่าง ๆ ที่จดหมายเข้ามา มีหนังสือเข้ามาเราฟังหมดละครับ แล้วก็มาวิเคราะห์ดูว่าเขาเสนออย่างนี้แล้วมันจะเป็นอย่างไร มันจะดีหรือเปล่า ไปดูแบบอย่างต่างประเทศเขาสิ ดูบริบทของต่างประเทศ ดูวัฒนธรรม ประเพณีของต่างประเทศว่าเขาบัญญัติไว้อย่างนี้เขาสามารถบรรลุผลไหม เราพยายามทำ ทุกคนละครับ ผมเชื่ออย่างนั้นนะครับ แต่ว่าผลที่ออกมาเราก็คาดหวังไม่ได้ ก็หวังว่าประชาชนก็จะถ้าเห็นดีด้วยก็คงจะสนับสนุน คืออย่างนั้นนะครับ ผมเรียนว่ารัฐธรรมนูญนี้มาจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวที่ คสช. ทำโดยไม่ได้บอกว่าจะให้ไปทำประชามติ แต่เราก็คิดว่าน่าจะไปทำประชามติ ๑. เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ แล้วก็เห็นด้วย ขณะเดียวกันต่อไปใครจะมาแก้รัฐธรรมนูญนี้ก็จะต้องไปถามประชาชน ทำประชามติอีก เพราะว่ามันมีแนวในการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญเมื่อคราวที่แล้วที่จะมีคนพยายามแก้ ศาลบอกว่ารัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ ลงประชามติ เพราะฉะนั้นคุณจะต้องไปถามประชาชนเสียก่อน อย่างนี้เป็นต้นนะครับ แต่ว่าการที่จะทำประชามติในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่พวกเราทำมันอาจจะทำให้การประกาศใช้รัฐธรรมนูญล่าช้าออกไปอีก ๓ - ๔ เดือน ซึ่งจะต้องไปแก้รัฐธรรมนูญเพื่อให้มี Authority ในการจะทำประชามติ ขณะเดียวกันก็ต้องเอาเงินแผ่นดินมาใช้เพื่อการนี้ อันนี้ทางเราก็พยายามส่งเสียงออกไปว่าควรจะทำประชามติ แต่ว่าอำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ คสช. ครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่วิธีการทำประชามติมันมีหลายรูปแบบ มันมีหลายวิธีการไหมคะ

นายมานิจ สุขสมจิตร : ก็คงจะไม่ถามให้มันยุ่งยากละครับ ถามว่าเห็นด้วยกับรัฐธรรมนูญนี้ไหม ถ้าไม่เห็นด้วยเอารัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ มาใช้ใหม่ หรือว่าให้ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ ถาม ๒ - ๓ คำถามง่าย ๆ ก็คิดว่าประชาชนคงไม่มีเวลาที่จะไปอ่านรายละเอียด แต่ว่าตอนนี้เราก็พยายามสื่อสารออกไปให้เขาอ่านให้เขาติดตามเรา กรอบแนวคิดเป็นอย่างไรเราก็บอกไปให้เขาได้รับทราบ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ปัญหาที่กังวลก็คือการรับรู้ การเข้าใจประเด็นปัญหาของประชาชนแต่ละกลุ่ม แต่ละฝ่าย แต่ละท้องที่ แต่ละอะไรรี่ มันไม่เท่ากัน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารแบบนี้มันไปอยู่ที่กลุ่มผู้นำชุมชน ไปอยู่ที่ใครต่อใครที่แบบบางที่จัดตั้งใหม่หรืออะไอย่างนี้คะ

นายมานิจ สุขสมจิตร : ก็ต้องพยายามทำหลายรูปแบบนะครับ อย่างที่เขาไปจัดเวที สปช. จากต่างจังหวัดก็ไปจัดเวที ผมเชื่อว่า สปช. ที่มาจากต่างจังหวัดก็สามารถที่จะสื่อสารกับพี่น้องประชาชนในจังหวัดของเขาได้ เพราะที่จะไปจัดจังหวัดหนึ่ง ๑๐ เวที ก็ไปตามอำเภอต่าง ๆ ด้วย ขณะเดียวกันกรรมาธิการยกร่างก็ไปจัดเวทีอีกต่างหาก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ใช่คะ คิดว่าอย่างนั้นน่าจะ Work กว่าการทำงานที่แสดงความคิดเห็นที่เดียวโครมเดียวอะไอย่างนี้บางที่การรับรู้มันไม่เท่าเทียมกัน แต่ว่าเมื่อเราทำคู่ขนานกันไปแบบนี้ก็จะเกิดความเข้าใจที่แน่ชัดนะคะ อุปสรรคใหญ่สุดของร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้นอกเหนือจากนักการเมือง

นายมานิจ สุขสมจิตร : ก็คงมีคนตั้งข้อสังเกตนะว่านักการเมืองที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนหรือประโยชน์ของพรรคเป็นอุปสรรคใหญ่ ตั้งข้อสังเกตว่ามีกระบวนการอะไรที่จะล้มล้างรัฐธรรมนูญนี้หรือเปล่า แล้วก็สร้างเรื่องที่ไม่จริงขึ้นมา อย่างเช่น ไปบอกว่าอาจารย์บรรศักดิ์ถูกประชาชนอย่างนี้ บางครั้งเขาไม่ได้พูดนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ขออนุญาตต่อเลยคะ เดี่ยวท่านจะมีภารกิจอีกเยอะคะ สุดท้ายนะคะ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ท่านมีอะไรจะทิ้งท้ายให้พวกเราอีกสักนิดหนึ่งไหมคะ ส่วนตัวท่านคะ

นายมานิจ สุขสมจิตร : ก็อย่างนั้นะครับ ส่วนตัวก็ว่าถ้าพี่น้องประชาชนที่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่เราสื่อออกไปแล้วเห็นว่าควรปรับปรุง ควรจะทำรัฐธรรมนูญอย่างไรถึงจะดีที่สุด เหมาะสมที่สุดกับประเทศไทยก็ให้เสนอความคิดเห็นมาได้นะครับ ยินดีรับฟัง จนกระทั่งถึงวันที่ ๑๗ เมษายน รัฐธรรมนูญจะเข้าสภาปฏิรูป เสนอมาได้ครับ เพราะฉะนั้นเรากรรมาธิการเองจะออกไปรับฟังตามต่างจังหวัดอีกนะครับ วันที่ ๔ เมษายน จะไปเชียงใหม่ หลังจากนั้นจะไปอุบลราชธานี ขอนแก่น ไปหาดใหญ่ ไปอีกหลายที่ครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : เหนื่อยไหมคะ

นายมานิจ สุขสมจิตร : มีคนถามอย่างนี้เยอะนะครับ ผมเรียนอย่างนั้นะครับว่างานนี้เป็นงานอาสาเข้ามา เมื่ออาสาเข้ามาทำก็ไม่มีสิทธิที่จะบ่น แม้มันจะเหนื่อยก็ไม่มีสิทธิที่จะบ่น ความจริงอายุมากแล้วควรจะได้พักผ่อนนะครับ ผมคิดว่าที่นี้พรรคพวกเขาให้ผมเข้ามาทำ ผมมาในนามมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นะครับ เนื่องจากว่าในวงการสื่อเราอยากเข้ามาดูแลเรื่องการปฏิรูปสื่อกันหลายคน พอดีทางมหาวิทยาลัยเขาบอกถ้าอย่างนั้นเดี๋ยวมหาวิทยาลัยจะส่งเข้ามา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ดีใจที่สุดที่มีชื่อท่าน เป็นแฟนคลับคะ ติดตามท่านมานานแล้วคะ คือคนสมัยนี้ต้องใช้คำว่าบารมีจริงคะ บารมีในที่นี้หมายถึงว่าท่านมีทั้งประสบการณ์ มีทั้งวิสัยทัศน์ มีทุกสิ่งอย่าง แล้วก็ประสบการณ์อันนี้ที่สำคัญที่สุด แล้วก็คุณธรรมบวกทุกสิ่งอย่าง

นายมานิจ สุขสมจิตร : ผมก็พยายามครับ ผมก็ไม่ใช่นคนที่สุดนะครับ ไม่ใช่คนที่สมบูรณ์ที่สุดละครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่ก็ไม่ได้น้อยที่สุดค่ะ

นายมานิจ สุขสมจิตร : ก็พยายามทำ มีงานอะไรที่มันจะทำได้ผมพยายามทำ อย่างเป็นทางการไปสอนหนังสือนี้เขาก็ขอให้ไปสอนเพราะว่าคนทำสื่อซึ่งมีประสบการณ์ แล้วก็อยากจะไปเผยแพร่ อยากจะไปถ่ายทอดมันมีน้อยครับ ผมก็พยายามไป แต่ว่าผมสอนที่จุฬาฯ มาเป็น ๑๐ ปี สมัยอาจารย์บำรุงสุขยังอยู่ นะครับ ที่รามคำแหงก็ไปสอน เป็น ๑๐ ปี อันนี้สอนทั้งปริญญาตรี ปริญญาโท ที่นี้อายุมากขึ้นมันเหนื่อยครับ ก็เลยหยุด แต่ที่ธรรมศาสตร์ก็ยังสอนอยู่ครับผูกพันกันอยู่ แล้วที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก็ไปเป็นบางครั้งบางคราว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คือคนสมัยนี้ไม่มีโมเดล ไม่มีโรโมเดลดี ๆ ให้เด็กดู

นายมานิจ สุขสมจิตร : ใช่ครับอาจารย์พูดถูก แล้วเมื่อก่อนผมก็ศึกษาจากผู้ใหญ่ทั้งหลายก็ดูท่านโน้นท่านนี้ เวลาท่านเรียกไปใช้งานผมก็ถามท่านว่าเรื่องนี้มันเป็นอย่างไร เรื่องนี้มันเป็นอย่างไร ได้ศึกษามาจากผู้หลักผู้ใหญ่ทั้งหลาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ได้เยอะค่ะ จริง ๆ มีเรื่องสื่อที่จะต้อง Complain เยอะนะค่ะ แต่ว่าท่านไม่มีเวลาค่ะ รู้สึกอึดอัดใจไม่ว่าจะเป็น คือยังเป็นคนเสพหนังสือพิมพ์อยู่ แล้วก็เสพวิทยุอยู่ คือทุกอย่างสื่อทั้งหลายนี้ แต่มีความรู้สึกว่แม้กระทั่งวิทยุนี้ก็ไม่มี สมัยก่อนเราสอนหนังสือทางวิทยุจุฬานี้เรายังต้องสอบผู้ประกาศนะค่ะ เดียวนี้คนที่อ่านข่าววิทยุนี้ใช้ไม่ได้เลยนะค่ะ คือตัวเองก็ไม่หาความรู้ด้วย แล้วก็ชี้เท้าออกมาให้คนเห็นว่าเรื่องของเธองเองเธอยังไม่รู้จะไรอย่างนี้นะค่ะ

นายมานิจ สุขสมจิตร : ไม่ยอมปรับปรุงตัวเอง มันมีตัวอย่าง เมื่อมันมีคดีฆาตกรที่ท่องเที่ยวที่เกาะเต่าเมื่อคราวที่แล้วนะค่ะ มันมีข่าวไปเกี่ยวข้องกับอัยการ คนอ่านข่าวโทรทัศน์บอกว่า ตำรวจได้ส่งสำนวนไปให้อธิการบดี เขต ๘ พุด ๒ ครั้งนะค่ะ ผมก็ว่าทำไมพูดอย่างนี้ก็ไม่ทราบ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ทั้งหลายอย่าไปโทษเด็กเลยนะค่ะ โทษผู้ใหญ่

นายมานิจ สุขสมจิตร : หลักสูตรก็พยายามยึดเย็ดเข้าไป ผมไปถามว่าหลักสูตรเด็กประถมปีที่ ๓ นี้คุณให้แก่เรียนรู้เรื่องสิทธิผู้บริโภคนี้เรียนกันไปทำไม ให้เขาอ่านหนังสือออก เขียนหนังสือให้ได้สิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ดีใจที่ได้มีโอกาสพบท่านค่ะ ขอบพระคุณค่ะ

นายมานิจ สุขสมจิตร : ผมยินดีครับ

๒) รองศาสตราจารย์นวีวรรณ จินตกานนท์

รองประธานกรรมการยกย่องรัฐธรรมนูญ คนที่สี่

สัมภาษณ์เมื่อวันจันทร์ที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องทำงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวีวรรณ วุฒฑะกุล : ขออนุญาต
เรียนสัมภาษณ์ค่ะ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : อาจารย์คะ อาจารย์มี
ประสบการณ์ในเรื่องของการยกย่องรัฐธรรมนูญมาบ้างหรือเปล่าคะ

รองศาสตราจารย์นวีวรรณ จินตกานนท์ : ประสบการณ์
ทางตรงไม่มีเลยนะคะ ต้องเรียนว่าดิฉันค่อนข้างจะมาทางด้านสาย

วิทยาศาสตร์ตลอด แล้วก็เมื่อได้ทุนไปเรียนก็เรียนมาทางด้านของคณิตศาสตร์ Pure Math มาตลอดเลย แต่
บังเอิญกลับมาไปทำงานที่นี้เนื่องจากความเป็นนักเรียนทุน นักเรียนทุนนี้ไปตั้งแต่อายุมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์
นิดเดียวแล้วก็ไปเลย เพราะฉะนั้นคนส่วนใหญ่ก็เลยมองว่ามันต้องเป็นมีความรู้ด้านอื่น ๆ ด้วย ไม่งั้นคงอยู่ไม่ได้
ไม่ได้ ประสบการณ์ทางตรงไม่มี แต่โดยทางอ้อมบังเอิญดิฉันก็ได้มีโอกาสเป็น ส.ว. สรรหาภาควิชาการแล้วตรง
นั้นในการทำอะไรก็ตามหน้าที่หนึ่งมันก็คือเรื่องของการถ่วงดุลกฎหมายใช้ใหม่คะ เวลาเราต้องไปเป็น
กรรมการวิสามัญอะไรอย่างนี้เราก็ได้เห็นกฎหมายที่เราร่างมาเราก็ต้องไปอ้างอิงถึงรัฐธรรมนูญ แล้วความที่
เป็นประชาชนคนหนึ่งไม่ว่าจะมีเรื่องอะไรเขาก็มักจะพูดกันถึงว่าต้องอ้างอิงรัฐธรรมนูญใช้ใหม่คะ ที่ได้ไปสัมผัส
ตรง ๆ ก็ตอนที่ เป็น ส.ว. แต่ว่าก่อนหน้านั้นดิฉันมีโอกาสได้ทำโครงการเพื่อสังคมในยุค ซึ่งทุกอย่างมันก็ต้องเป็น
ในเรื่องของรัฐธรรมนูญเวลาที่จะทำ เวลาที่จะไปเจรจาให้บางกลุ่ม เพราะฉะนั้นจากประสบการณ์พวกนี้ดิฉันก็คิด
ว่าเมื่อมีความจำเป็นที่เข้ามาปฏิรูปแล้วถามว่าเราเองเราก็อยากที่จะปฏิรูป เพราะตอนนี้ใคร ๆ อยากปฏิรูปใช้
ใหม่คะ แต่ในขณะที่เดียวกันเมื่อได้รับการมอบหมายภาระหน้าที่ ว่าให้มาทำในเรื่องของยกย่องรัฐธรรมนูญแล้วก็
การยกย่องรัฐธรรมนูญเขาก็บอกเลยบอกว่าคุณไปตรองโน้นเลยนะ คุณไม่ต้องมายุ่งกับงานปฏิรูปเลย คุณจะมาเป็น
ประธาน รองประธานกรรมการอะไรไม่ได้ ดิฉันก็คิดว่าเรามีประสบการณ์ ตอนเป็น ส.ว. ดิฉันก็เป็นรองประธาน
กรรมการการศึกษา รองประธานกรรมการพลังงาน ซึ่งมันเป็น Hot Issue ทั้งนั้น แล้วก็ประธานอนุ
กรรมการอยู่หลายอันไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอาเซียน เรื่องของชุมชนพลังงานพอเพียงอะไรทั้งหลายทั้งปวงนั้นนะ
คะ ก็คิดว่าถ้าอย่างนั้นถึงแม้ว่าเราจะไม่มีประสบการณ์โดยตรงเราก็น่าจะให้ประโยชน์ได้ โดยที่เรามองทางด้าน
ต่าง ๆ กันเพราะท่านที่มีประสบการณ์รวมทั้งกฤษฎีกาท่านก็มาช่วยเขียนเป็นภาษากฎหมายอยู่แล้ว ถ้าถามว่า
ภาษากฎหมายคืออะไรดิฉันไม่รู้เรื่องเลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวีวรรณ วุฒฑะกุล : แต่ประสบการณ์อันนี้ถ้าเลิกว่าการที่มีส่วนร่วม
โดยตรงเสียด้วยซ้ำไปอันนี้ เพราะว่าจากการปฏิบัติจริงทำด้วยสติปัญญาความสามารถอย่างแท้จริง

รองศาสตราจารย์นวีวรรณ จินตกานนท์ : เราก็คิดอย่างนั้นนะคะ สมัยก่อนก็ชอบพูดกับเพื่อน ๆ
อยู่เรื่อยว่ามันอาจจะต้องเข้าเรียกว่าเกี่ยวข้องกับชีวิตของคนทุกคน แล้วถ้าจะเอาแต่นักกฎหมายยกย่องคุณไม่รู้

เรื่องอื่นเลยเป็นไปไม่ได้ นักกฎหมายก็มีส่วนฝ่ายเลขาฯ กฤษฎีกาเขาก็มายกร่างไป แต่ว่าพวกเราทำให้เป็นสาระซึ่งตรงนี้ดิฉันก็ตั้งใจที่ว่าพอเข้ามาตรงนี้แล้วก็เห็นว่ามันน้อย ๆ ชุดนี้ ซึ่งชุดอื่นก็คงทำเหมือนกันเขาแยกเลยว่าเป็นอันนี้มีสาระอะไรบ้าง ตามรัฐธรรมนูญชั่วคราวเราต้องทำอะไรบ้าง แล้วก็แบ่งกันไปเป็นอนุกรรมการเพื่อที่จะไปดูสาระต่าง ๆ ก็เอาสาระเข้ามาก่อน ส่วนหน้าที่ของการยกร่างก็มีฝ่ายเลขาฯ ซึ่งเป็นกฤษฎีกาซึ่งท่านก็ทำงานหามรุ่งหามค่ำ แล้วก็สามารถที่จะเอามายกร่างได้ เพราะฉะนั้นตรงนั้นก็เลยคิดว่ามีประโยชน์มาก ๆ นะคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวัตร วัฒนกุล : นอกจากจะดำรงตำแหน่งรองประธานอนุกรรมการแล้วยังเห็นชื่อท่านมาเป็นอนุกรรมการฝ่ายต่าง ๆ อีกเยอะแยะมากมายก่ายกอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่สำคัญคือฝ่ายเรื่องของการปรองดอง เรื่องการสร้างความเป็นธรรมแล้วก็ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม อยากเรียนถามว่าด้วยประสบการณ์หรือประวัติอะไรอย่างไรถึงให้ท่านได้มีส่วนร่วมในภาคนี้เป็นอย่างยิ่งนะคะ

รองศาสตราจารย์นวัตร วัฒนกุล : จริง ๆ แล้วคณะอนุกรรมการที่ดิฉันมีส่วนร่วมมากอีกอันหนึ่งก่อนที่จะพูดถึงอันนี้ก็คือคณะอนุกรรมการของท่านไพบุลย์เป็นประธาน ท่านก็จะไปเป็นคณะอนุกรรมการในเรื่องของการที่อยู่ในหมวดของศาล เป็นเรื่องการตรวจสอบของภาครัฐ การใช้อำนาจภาครัฐ ซึ่งมันก็คุ้มครองสิทธิเสรีภาพทั้งหลาย ตรงนั้นดิฉันก็คิดว่าสิ่งที่เราทำเป็นประโยชน์เยอะ

อีกอันหนึ่งก็คืออย่างที่เมื่อสักครู่อธิการบอกนะคะ มันเป็นเรื่องของการลดความเหลื่อมล้ำแล้วก็จะสร้างความปรองดองในการปฏิรูป ซึ่งประสบการณ์ทั้งหลายมันน่าจะมาลงตรงนี้ได้ดี แล้วก็ในการทำงานเนื่องจากว่าถูกติกรอบไว้ว่าเราต้องปฏิรูป ๑๒ ด้านนั้นนะคะ ท่านประธานก็ตั้งคณะมาที่คนหมอบุชชี่เป็นประธานแล้วก็พอไปทำในเรื่องของการปฏิรูปของทุกภาคแล้วก็ประสานไปที่คณะกรรมการในของปฏิรูปเลยเขาก็พยายามศึกษา มา แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องเรียนว่าเราดูในเรื่องสาระ เราไม่ได้เป็นมือที่ร่างกฎหมาย เพราะฉะนั้นเราก็บอกแต่ประเด็นซึ่งหลาย ๆ กรรมการท่านก็จะมีประเด็นมายาวเหยียด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวัตร วัฒนกุล : ตามความถนัดของท่าน

รองศาสตราจารย์นวัตร วัฒนกุล : แต่ว่าพอเรานั่งอยู่ตรงนี้เราจะเข้าใจว่าประเด็นเหล่านี้มันไม่ใช่รัฐธรรมนูญนะ เดี่ยวคุณไปร่างกฎหมายเอาอะไรอย่างนั้นนะคะ ตรงนี้ก็พูดเลยว่าอันนี้มันก็เป็นปัญหาอุปสรรคอันหนึ่งที่เราทำความเข้าใจกับเพื่อนเราว่าที่คุณเขียนมานี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวัตร วัฒนกุล : มันไม่ได้ใช่บทบัญญัติ

รองศาสตราจารย์นวัตร วัฒนกุล : มันเป็นเรื่องที่สำคัญแต่มันเอามาใส่ในรัฐธรรมนูญมันอาจจะไม่เหมาะสมอะไรอย่างนี้เป็นต้นนะคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวัตร วัฒนกุล : แต่อาจจะไปใส่ไว้ในรายละเอียดในกฎหมายลูกข้างหลังได้ไหมคะ

รองศาสตราจารย์นวัตร วัฒนกุล : ใช่ค่ะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวัตร วัฒนกุล : เป็นคำเพิ่มเติมได้ที่หลัง

รองศาสตราจารย์นวัตร วัฒนกุล : ตอนนี้นะรัฐธรรมนูญเราก็มีหลายอันที่ระบุไว้เลยว่าอาจจะต้องมีพระราชบัญญัติโน้น กฎหมายนี้ก็เพื่อจะให้เห็นว่าคุณไปทำอะไรมาเสียจะได้รับทำ เพราะว่าประสบการณ์จากคราวที่แล้ว ๆ มากฎหมายลูกทั้งไว้เฉย ๆ แล้วก็เลยไม่มีใครทำ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ธา : ก็เลยทำให้รัฐธรรมนูญก้าวไปไม่ได้ใช่ไหมคะ

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : ใช่ค่ะ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วก็เป้าประสงค์ของคณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนุญในการยกย่องเป้าประสงค์จริง ๆ ในการยกย่องนี้

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : คือในการยกย่องรัฐธรรมนุญนั้นะคะ คณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนุญก็พยายามจะเน้นท่านประธาน ท่านอาจารย์บรรศักดิ์ก็เน้นอยู่ตลอดเวลาว่ารัฐธรรมนุญอันนี้ และพวกเราก็เห็นด้วยนะคะว่ามันเป็น ๑ ในรัฐธรรมนุญในฉบับปฏิรูป มันไม่ใช่ฉบับที่ปกติ แต่ว่าถ้ามันปกติมันก็คงไม่มีการฉีกรัฐธรรมนุญ เพราะฉะนั้นมันเป็นฉบับปฏิรูปและเป็นฉบับที่อาจจะเรียกว่าให้เกิดความที่ท่านนายกฯ พุดมิ่งคั่งมั่งคองของสังคม แล้วที่จริงอาจารย์บรรศักดิ์ท่านก็มีคำขวัญของท่านมา แต่ดิฉันก็ลืมเอามา แต่สรุปก็คือว่าอยากจะให้เป็นรัฐธรรมนุญที่เป็นของประชาชน แล้วก็ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง แต่ตอนนี้การที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมดิฉันคิดว่าทุกคนต้องเข้าใจ เราจะมีส่วนร่วมทุกอย่างเป็นไปได้ แล้วก็ถ้าเรายึดเฉพาะตัวเรา มันก็ไม่ได้เหมือนกันใช่ไหมคะ และเมื่อมีคนกลุ่มใหญ่บางที่มันก็ต้องมีการดูว่าคนส่วนใหญ่เขาเห็นว่าเป็นอย่างไรนะเราก็ต้องยอม แต่ในขณะที่เดียวกันรัฐธรรมนุญฉบับนี้พยายามที่จะให้ทุกคนมีสิทธิเสียงเท่า ๆ กัน นั่นก็แปลว่าทุกคนมันจะต้องได้รับการพิจารณาไม่ใช่ว่าเอาแต่คนส่วนใหญ่แล้วก็ทิ้งส่วนน้อยไปเลย ก็ไม่ใช่ ก็พยายามที่จะดูแลตรงนั้นให้ได้เท่าที่เราจะทำได้ แต่มันเป็นไปได้ไม่ได้ ซึ่งทุก ๆ ท่านก็ทราบ ท่านก็ยังคงบอกว่าเอ๊ะเวลาที่เราแคร์คุยกันในมหาวิทยาลัยเราก็ยังต้องมีความเห็นต่างกัน คณบดี ๑๐ คน ก็ ๑๐ คณะอะไรอย่างนั้นนะคะ เพราะฉะนั้นมันจะต้องมีจุดร่วมก็เรายอมบ้าง เขายอมบ้างก็ไปด้วยกัน แต่ถ้าทุกคนยึดแต่ว่าฉันต้องเป็นใหญ่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นริวรรณ วุฒพะกุล : ฉันต้องเอาของฉันนี่

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : คุณนั่นละมีแต่ความคิดเห็นส่วนตัว คุณนั่นละไม่ได้เป็นประชาธิปไตยแล้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นริวรรณ วุฒพะกุล : ใช่

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : บริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองก็มีผลต่อการร่างครั้งนี้มากน้อยเพียงใดคะ

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : มีผลมากอย่างที่เรียน ๑๑ ด้านที่ว่าคือสาระที่มา มันมีหมดเลยทั้งเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพราะฉะนั้นเมื่อสาระมาจากตรงนั้นเราก็เอาสาระพวกนั้นมา แล้วในการพิจารณาก็ค่อนข้างที่จะใช้ประสบการณ์และความรู้ ความเชี่ยวชาญแต่ละท่านที่จะใส่ว่าอย่างนี้มันไม่ใช่จะอย่างนี้มันอาจจะแย้งกันนะ อันนี้มันอาจจะในกลุ่มเล็กนะไปกระทบกลุ่มโน้นนะอะไรพวกนี้ เพราะฉะนั้นทุกบริบทดิฉันคิดว่ามีความสำคัญอย่างมาก ๆ แล้วคณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนุญก็เพียงแต่นำประเด็นในบริบทเหล่านั้นเอามา แล้วก็ด้วยเหตุนี้อาจจะคิดเข้าข้างตัวเองดิฉันก็มองว่าคนที่มีความรู้หลาย ๆ ด้านก็จะช่วยได้แยะ โดยเฉพาะถ้าเราเปิดกว้างแล้วก็คิดว่าด้วยประสบการณ์ ด้วยโอกาสที่ได้รับมา มันทำให้ตลอดเวลาเราตั้งเป็นหลักดิฉันตั้งเป็นหลักไว้เลยว่าเราได้รับโอกาสมากและเราเป็นเราอยู่ได้ขณะนี้เพราะโอกาสที่เราได้รับมา เพราะฉะนั้นก็เป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องตอบแทนสังคมแล้วก็ให้โอกาส พยายามสร้างโอกาสให้คนอื่นเท่าที่จะทำได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นริวรรณ วุฒพะกุล : เท่าที่ทำงานสัมภาษณ์คณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนุญมาครั้งทางยังไม่ครบ ๓๖ ท่าน ในฐานะประชาชนรู้สึกอุ่นใจว่าคณะกรรมการชุดนี้มาจากผู้ทรงคุณความรู้ มีประสบการณ์ ในการทำงานและเหนืออื่นใดก็คือว่าทุกคนมีความตั้งใจสูงยิ่งที่จะทำให้รัฐธรรมนุญฉบับนี้

เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่จะช่วยยกประเทศเราให้ก้าวพ้นจากปัญหาอุปสรรคอะไรทั้งปวงและเข้าสู่อนาคตที่มั่นคง มั่งคั่งอะไรของเรากี่ว่ากัน แล้วก็เป็นอีกอันหนึ่งที่เห็นหัวใจของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็คือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ทำให้ภาคประชาชนแข็งแกร่งให้มีความเป็นพลเมือง ที่นี้ก็มีความเต็มเหมือนเมื่อสักครู่ที่ถามคุณไพบุลย์ว่าที่นี้พลเมืองเขาได้ตระหนักรู้ มีส่วนร่วมไหมว่าขณะนี้เรากำลังจะให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นเครื่องมือที่ทำให้เขาเป็นพลเมืองที่แท้จริงตามระบอบประชาธิปไตยนะคะ

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : พลเมืองนี้ดิฉันคิดว่าได้ตระหนัก เพราะเวลาที่เราก่อร่างรัฐธรรมนูญเรามีคณะอนุกรรมการชุดหนึ่งที่เป็นคณะอนุกรรมการรับฟังความคิดเห็นประชาชน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นริวรรณ วุฒตะกุล : เพิ่งไปมาจังหวัดสุรินทร์

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : เผลอเป็นอันเดียวที่ไม่ได้ไป ตรงนั้นเจตนาก็คือว่าเราจะไปฟังเขา แต่ในขณะที่เดียวกันเราก็เอารัฐธรรมนูญไปให้เขาทราบด้วย แล้วถ้าสังเกตเวทีเหมือนกันก็คือว่าพวกคณะกรรมการที่ไปเราจะไม่พูดอะไรเลย นอกจากฟังแล้วก็อาจจะตอบให้ข้อมูล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นริวรรณ วุฒตะกุล : ชี้แจง

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : ให้ข้อมูลในบางประเด็นที่เขาสงสัย แล้วนำแปลกใจที่ว่าประชาชนเขาก็ตื่นตัวมาก เพราะฉะนั้นดิฉันคิดว่าเขาตระหนักนะคะ ในส่วนที่ดิฉันไปดิฉันก็พยายามจะบอกกับเขาว่าเขาโชคดีนะ เขาได้รับเลือกมา มันจะอะไรมากก็แล้วแต่ ศาสตร์ตรงนั้นรับประกันว่าสุ่มเป็นตัวแทนได้แน่ ๆ เขามีหน้าที่จะต้องไปเผยแพร่ต่อด้วย ไม่ใช่ว่าเขา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นริวรรณ วุฒตะกุล : รู้อยู่คนเดียว

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : รู้อยู่คนเดียวแล้วมันไม่ได้ประโยชน์ ถ้าเราจะเอาเป็นหมิ่นเป็นแสนคนมาไม่มีทาง เป็นร้อยเรายังจะแยะอยู่แล้วอะไรอย่างนั้นะคะ เพราะฉะนั้นโดยส่วนนี้ดิฉันก็คิดว่าเขาน่าจะมีตระหนักและเขาก็ทำ มีทีมที่ทำงาน ทำเอกสารประชาสัมพันธ์อะไรอย่างนั้นะคะ เราก็ขอความร่วมมือจากสื่อว่าคุณช่วยให้ข้อมูลที่มันจริง ๆ หน่อยนะ อย่าใส่ความรู้สึกแยะไป เพราะถ้าใส่ไปมันทำให้คนที่เขาไม่รู้เรื่อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นริวรรณ วุฒตะกุล : ไชวเขว

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : ไชวเขวแล้ว ในส่วนนี้ดิฉันก็คิดว่าเราได้ให้ข้อมูลกับประชาชนแยะทีเดียวและพอร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว เรายกร่างแรกเสร็จก่อนที่เราจะมอบให้กับ สปช. เราก็จะเริ่มในการเดินทางไปตามภาคต่าง ๆ เพื่อที่จะเอารัฐธรรมนูญไปอธิบาย เราตอนนี้คณะกรรมการทั้งชุดเลยนะคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นริวรรณ วุฒตะกุล : เตรียมพร้อม

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : ท่านประธานบอกเตรียมกำหนดวันกันเรียบร้อยว่าวันนี้จะภาคเหนือ พรุ่งนี้จะภาคกลาง วันนี้จะไปไหน แล้วก็ภาคแต่ละภาคด้วยเวลาจำกัดแล้วก็อยู่ได้แค่สัก ๒ วันอะไรอย่างนี้ แล้วก็รับฟังความคิดเห็นอะไรต่ออะไรมา เสร็จแล้วพอเราได้รับความคิดเห็นจาก สปช. จากหลาย ๆ ภาคเราก็เอามาประมวลอีกทีหนึ่งว่าจะปรับ จะแก้ จะอะไรไหม เพราะฉะนั้นตรงนี้ก็หน้าที่จะทำให้มากที่สุด และเวลายกร่างดิฉันเข้าใจว่าท่านอื่นก็คงจะพูดแล้วเรามีการรับฟังความคิดเห็นอื่น ๆ ด้วย มีทั้งตู้ ปณ. มีทั้งเอามาหยอดกล่องไปรษณีย์แล้วฝ่ายเลขาฯ เขาก็จะเอามากรอง เขากรองแล้วเขาก็จะใส่ว่าอันนี้ควรจะอยู่ในสาระไหน อันนี้ควรจะอยู่ในสาระไหน สาระไปลงมาตราไหน แล้วพอทางฝ่ายกฤษฎีกายกร่างมาเป็นมาตราพอเราพิจารณา

เลขาฯ เขาก็อ่านมาตรา ท่านเลขาฯ ก็คือกฤษฎีกาแล้วฝ่ายเลขาฯ ของเราก็จะอ่านความคิดเห็นที่มาจาก สปช. สนช. แล้วก็ประชาชนทั่ว ๆ ไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : เพื่อมาให้คณะกรรมการธิการชุดนี้ได้ทราบ

รองศาสตราจารย์นวรรณ จินตกานนท์ : คือไม่อย่างนั้นมันก็วิ่งเวงตลอด พอได้ทราบแล้ว เวลาจะพิจารณากันก็จะได้ตระหนักว่าฝ่ายเลขาฯ ใส่ครบหรือยัง มีบางอันมันอาจจะขาดจะเกิน อันนี้มันน่าจะไปอยู่ตรงโน้นไหมอะไรอย่างนั้นคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : ข้อมูลเหล่านี้มาเยอะไหมคะ

รองศาสตราจารย์นวรรณ จินตกานนท์ : เยอะมาก ท่านจะเห็นเอกสารมันตั้งอยู่บนโต๊ะพวกเราที่เป็นเรื่องของความคิดเห็นประมาณสักแค่นี้ได้กระมังครับ ใส่ลงไปก็เยอะแล้วนะคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : ใช่ เห็นแบกไปเป็นลัง ๆ อะไรอย่างนั้นคะ

รองศาสตราจารย์นวรรณ จินตกานนท์ : ลังตั้งอยู่หลังเราเวลาจะรื้ออะไรก็ไปรื้อ เราก็ดึงเอาเฉพาะบางเล่มที่เราต้องใช้ในขณะนั้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : แล้วโดยส่วนใหญ่ประชาชนแสดงความคิดเห็นเรื่องอะไรมากที่สุดเลยนะคะ

รองศาสตราจารย์นวรรณ จินตกานนท์ : ดิฉันคิดว่าเกือบจะทุกเรื่องเลยนะคะ เรื่องอะไรที่มันเป็น Hot Issue แสดงว่าเขาติดตาม แสดงว่าข่าวสารมาถึงแล้ว ตอนนี้เทคโนโลยีมันถึงถูกไหมคะ เพราะฉะนั้นเราจึงต้องระมัดระวังมากยิ่งขึ้นมันมีทั้งข้อดีข้อเสีย ถ้าเป็นเรื่องของการอย่างเช่นว่าถ้าเป็น Hot Issue อาจจะเลือกตั้งด้วยวิธีนี้หรืออย่างนี้เขาก็จะมีความเห็นแล้วก็จะมีความเห็นแถมมาเรื่อย ๆ พอพูดถึงเรื่องของ ครม. เรื่องของอะไรนั้นคะ ประชาชนหลายส่วนที่จังหวัดสุรินทร์ยังไม่ได้รับทราบนะคะ มักจะมีข้อเสนอแนะมาว่าให้รัฐบาลชุดนี้ไปอีกนาน ๆ ให้แก้ปัญหาให้จบเสียก่อน คือความเห็นของเขาเขาไม่รู้หรือมันเรื่องอะไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : ทำให้เรียบร้อยก่อน

รองศาสตราจารย์นวรรณ จินตกานนท์ : คุณทำให้เรียบร้อยก่อน คุณจะรีบเลือกตั้งไปทำไมอะไรอย่างนั้นคะให้มันเรียบร้อยเสียก่อน ไม่อย่างนั้นประเดี๋ยวมันก็เกิดอย่างนี้อีก ที่เราเรียกว่าเสียของ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : คืออย่างที่จังหวัดสุรินทร์ก็แปลกใจนะคะ โดยก่อนไปก็มุ่งหวังว่าประเด็นที่เขาพูดถึงมาก ๆ เรื่องของการปรองดองสมานฉันท์เลิกขัดแย้งกัน แต่ที่นั่นพูดอันดับแรกปฏิรูปการศึกษากับปราบปรามทุจริตคอร์รัปชัน แสดงว่าประชาชนตื่นรู้เขาอยากได้เวทีที่เขามีโอกาสจะบอกที่สุดท้ายมีอยู่คนหนึ่งเขาบอกว่าพูดไปก็อยู่ตรงนี้ มันไม่ได้มาถึงตรงนี้ซึ่งคืออันหนึ่งก็ฟังมาจากในฐานะที่เป็นประชาชนด้วยเหมือนกัน เขาอยากมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงถ้าจะให้เขาแข็งแรง แล้วทำอย่างไรที่เรากำลังจะทำให้เขาแข็งแรงให้เขารู้ถ้าบางที่เราฟังสื่อบางประเภทไม่ได้เราต้องหลาย ๆ Channel

รองศาสตราจารย์นวรรณ จินตกานนท์ : ก็คือตอนนี้ส่วนใหญ่หลาย ๆ อย่างเราก็ทำเองอย่างพຽ່ງนี้ดิฉันคิดว่าทางคณะกรรมการกร่างรัฐธรรมนูญจะเปลี่ยนรูปแบบที่เราจะไปรายงานกับทางด้าน สปช. เขาไม่ได้มีเงื่อนไข แต่เราคิดว่าเราควรจะสื่อให้เขาด้วย เพราะเขาจะต้องเป็นคนที่ทำให้การอนุมัติร่างสุดท้ายเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ พຽ່ງนี้เราขอเลย ขอว่าเราจะไปรายงานละเอียดเลย แล้วก็ใช้เวลาอาจจะชั่วโมงหรือ ๒ ชั่วโมง เสร็จแล้วเราก็ไปขอใช้เครือข่ายกันบ้าง ขอช่อง ๑๑ มาถ่ายทอดสดตรงนี้ เพราะว่าโทรทัศน์รัฐสภามันไป

ไม่ถึงคน ช่อง ๑๑ มันก็จะได้ไปถึงใครสนใจก็ไป มันก็มีทั้งข้อดีข้อเสียณะคะ คนที่เขาไม่เห็นด้วยเขาก็จะจับเฉพาะจุดที่ไม่เห็นด้วยแล้วก็มาโจมตีเรา แต่ว่าเราก็คุยกันอยู่เรื่อย ๆ ว่าเราต้องหนักแน่น เราจะทำงานอย่างนี้แล้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ไขว้เขวไม่ได้

รองศาสตราจารย์นวรรณ จินตกานนท์ : ไม่ไขว้เขว ตราบใดที่เราทบทวนทุกครั้งเราก็คิดว่าเราทำเพื่อประชาชน เพื่อเสียงส่วนใหญ่ณะคะ เราก็ยืนหยัดไป เราก็แขวงกันอยู่เรื่อย วันนี้ทำไมคนนั้น ก็จะมีคนบอกว่าโดนก้อนหินหัวโนกันไปหมดแล้วกรรมังอะไรอย่างนี้เป็นต้น คือเราไม่เครียดกันนะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แอบถามคุณค่านุณว่าเดินไปต้องระวังไหม แอบบอกผมก็ระวังนิดหน่อย

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วในการประชุมคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญท่านประธานในการยกร่างได้ทำหน้าที่หรือว่าในการที่เราประชุมกันท่านมีบทบาทมากน้อยเพียงใดคะ

รองศาสตราจารย์นวรรณ จินตกานนท์ : บทบาทแน่นอนที่สุดคนที่เป็ประธานสำคัญที่สุดณะคะ ตอนนีในการยกร่างรัฐธรรมนูญต้องเข้าใจว่าองค์ประกอบมีแต่ผู้มีความรู้ มีผู้ทรงคุณวุฒิ รอบรู้หลายสาขาด้วยเข้าไป ท่านประธานดิฉันคิดว่าท่านทำหน้าที่ได้ดีมากคือท่านเป็นประธานในการที่จะกำกับดูแลให้การประชุมดำเนินไปได้ แต่ท่านจะไม่มาบอกชี้แนะ ไม่มี ไม่มีเลย จนบางที่เรอยากจะบอกว่าประธาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใจดีเหลือเกิน

รองศาสตราจารย์นวรรณ จินตกานนท์ : ใจดีเกินไปอะไอย่างนี้ เราเป็นรองประธานเราจะลุกขึ้นมาพูดมันก็กระไรอยู่ท่านก็ปล่อยเสร็จแล้วท่านก็จะบอกว่าโอเคนะ บางเรื่องท่านเสนอด้วยเข้าไปถ้าคิดว่าน่าจะมีประเด็น แต่ถ้าที่ประชุมไม่เห็นด้วยท่านก็บอกแล้วแต่ที่ประชุม ถ้าที่ประชุมว่าอย่างไรผมก็ว่าอย่างนั้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ท่าน Compromise

รองศาสตราจารย์นวรรณ จินตกานนท์ : แล้วก็ท่านพยายามที่จะให้เราไปสู่การตกลงกันโดยไม่ต้องมานั่งยกมือโหวตอย่างนี้เป็นต้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ซึ่งอันนี้ก็ดีนะคะทำให้ปัญหาอุปสรรคบางอย่างที่มันจะเกิดขึ้นมันก็ดูซอฟท์ลงแล้วก็ช่วยกันอะลุ่มอล่วยทำให้งานดำเนินไป จริง ๆ มีผู้หญิงเป็นรองคิดว่าดีนะคะ เพราะของบางอย่างผู้ชายก็อาจจะไม่ละเอียดอ่อนถ้ามีผู้หญิงความรู้สึกนึกคิดหรือวิธีการอะไอย่างนี้มันก็จะทำให้นุ่มนวล

รองศาสตราจารย์นวรรณ จินตกานนท์ : ที่จริงสำหรับคณะนี้ต้องบอกว่าเขาเห็นความสำคัญของผู้หญิง ตอนที่ท่านประธานนัดประชุมครั้งแรกท่านก็จะเลือกรองประธาน พวกเราก็บอกว่าแล้วแต่ท่านก็แล้วกันแต่เราก็มีหลักการมีอะไอย่างนั้นณะคะ และโดยหลักท่านก็บอกโอเค ถ้าอย่างนั้นก็เอาผู้หญิงคนหนึ่ง แล้วก็จะมีผู้แทนภาคต่าง ๆ สปช. สนช. รัฐบาลอะไอย่างนี้ ก็คือรองของท่านที่มี ๖ คน ก็จะแถมกลุ่มเหล่านี้ทั้งนั้น แล้วแต่ลากลุ่มจะเอาใครพวกเราก็บอกท่านประธานไปเลือกเองเถอะ คือจริง ๆ ท่านมองหน้าท่านก็รู้อยู่แล้วว่าควรจะเป็นใคร โดยส่วนตัวคิดว่าด้วยเหตุนี้มันจึงได้รองมีอายุมาก ๆ ทั้งนั้นเลย ท่านบอกว่าถ้าให้ผมเลือกผมเลือก ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ คน นี้ะ ไปตกลงกันเองแล้วกันว่าใครจะเป็นรอง ๑ ๒ ๓ ๔ แล้วขออนุญาตผู้หญิงขอตามลำดับอายุนะ ไม่ต้องมานั่งเลือกโหวตให้เสียเวลา ทุกคนไม่ขัดข้องนะครับ ก็เรียงตามอายุมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ซึ่งจริง ๆ พอจุดเริ่มต้นของการทำงานที่ตีมันก็ประสบความสำเร็จไปกว่าครึ่งแล้วนะคะ

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : แล้วปรากฏว่าทุกอย่างก็ตีมากนะคะ มันลงตัวลงล็อกหมดเลย เพราะคุณหมอกระแส มีประสบการณ์ ถึงแม้ท่านจะไม่นักกฎหมาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : เราถึงบอกว่าพอมาทำงานด้านนี้เรารู้สึกเราอุ่นใจว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้มันคง ถ้าใครฉีกอีกนี่คนฉีกมันแยแล้ว หวังว่าอย่านะคะ

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : เหมือนกันนะคะ เราไม่อยากจะเห็นใครที่จะฉีกรัฐธรรมนูญฉบับนี้เลย แต่ว่าเราก็ต้องยอมรับว่ามันกินเวลาจัดตั้ง แล้วแม้แต่นั้นบางอย่างเราไม่เห็นด้วยแต่ถ้าส่วนใหญ่บอกว่าเขาอย่างนั้นก็ต้องยอมรับ ท่านประธานจะใช้ชาวเสียงแต่ก็ไม่ถึงกับลงมาชาวเสียงแบบถามรายบุคคล จะมีการถามรายบุคคลน้อยมากไม่กี่ครั้ง นับนิ้วมือหนึ่งยังไม่จบด้วยซ้ำไป ก็เป็นลักษณะอย่างนี้คะ แต่คิดว่าบรรยากาศดีการดำเนินงานก็ทำมาได้จนจะจบแล้ว ต่อไปก็เป็นหน้าที่ของพวกเราคณะกรรมการกร่างรัฐธรรมนูญนี้จะหาจะทนต่อเสียงที่สะท้อนกลับมาได้แค่ไหน แล้วก็จะสามารถที่จะทำให้มันบรรลุอย่างที่เราต้องการได้หรือไม่ เพราะว่าเสียงสะท้อนบางครั้งเสียงดีเขาก็ชื่นชมแต่เขาก็ไม่ค่อยพูด แต่เสียงที่ต่อต้านมันก็จะออกมาแยะเราก็ได้ยินได้ฟังหมด ก็รับฟังไว้โดยส่วนตัวก็บอกว่าอย่าไปโต้ตอบเลยโต้ตอบไปก็ไม่มีประโยชน์เราทำไปดีกว่าและส่วนใหญ่เขาก็ยังเห็นนะคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : สิ่งที่ไม่เห็นด้วย ณ ตอนที่ออกมาจะเห็นชัดก็คือสิ่งที่คาดว่าในอนาคตตัวเองจะเสียผลประโยชน์ แต่ประโยชน์ส่วนใหญ่มันจะตกถึงประชาชน แต่ประชาชนยังตื่นไม่เต็มที่ถ้าตื่นอีกหน่อยเดี๋ยวประชาชนจะลุกขึ้นมา Protect รัฐธรรมนูญของเราเอง

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : เราก็หวังว่าอย่างนั้นนะคะ คือไม่ต้องถึงกับ Protect รัฐธรรมนูญ แต่ว่าอย่างน้อย ๆ ให้เข้าใจแจ่มแจ้ง ให้ Protect ตัวเองไม่ให้ตกไปเป็นเครื่องมือของผู้ที่ไม่ประสงค์ดีอะไรต่าง ๆ

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : คืออย่างที่เรียนนะคะว่า อันที่ ๑ เมื่อสักครูก็ได้พูดไปบ้างแล้ว ปัญหาอุปสรรคทั้งหลายนั้นะคะ เมื่อเรามาอยู่กันหลาย ๆ คนมันก็มีว่าเห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอะไรอย่างนี้ ซึ่งเราก็พยายามแล้วก็คิดว่ามันก็เป็นไปอย่างนั้นจริง ๆ ว่าเมื่อออกจากห้องนั้นแล้วเราจะไม่มีการไปพูดว่านี่ฉันไม่เห็นด้วย อันนี้ฉันก็ไม่เห็นด้วย เห็นไหมบอกแล้วไม่ฟังอะไรอย่างนั้นนะคะเราก็หวังไม่อยากให้เป็นอย่างนั้น แต่เวลาที่เราร่างท่านประธานทำงานได้ดีแล้วก็ประชาชนไปโดยทุกคนก็พูดว่าอันนี้ใช้เวลานาน อันนี้คืออันที่ ๑ มันใช้เวลาแยะแต่ท่านประธานก็คุมจนกระทั่งมันลงล็อก ไม่เคยหลุดจากล็อก ทุกอย่างลงล็อกหมดและทั้งร่างจะต้องเสร็จสิ้นเดือนนี้เพราะขณะนี้ก็คิดว่าโอเค

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ดำเนินตาม Schedule เป็นอย่างดี

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : ตาม Schedule ทุกอย่าง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : เก่งมากเลย

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : แต่ว่าบางวันเราก็อยู่กัน ๔ หุ่ ๕ หุ่อะไรอย่างนี้อีกอย่างหนึ่งก็คือความที่เราฟังเสียงจากทุกฝ่ายในบางครั้งเสียงเรานั้นก็ไม่พอใจ พอออกมาไม่เห็นมีของฉนั้นอะไรอย่างนี้ และความไม่พอใจบางทีมันก็เปลี่ยนว่านี่อย่างที่ว่าเมื่อสักครู่นี้พูดไปแค่นั้นเขาไม่ได้ดูเราก็พยายามจะสื่อว่า

เราดูนะ เราดูจริง ๆ นะ แต่ท่านก็ต้องตระหนักว่ามันมีความเห็นมากมายก่ายกองแล้วมันจะทะเล่ออย่างไร และประเด็นไหนที่มันเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไปที่ควรจะอยู่ในรัฐธรรมนูญ สิ่งที่ท่านยังไม่ได้ไม่ได้หมายความว่ามันไม่ได้ปรากฏในรัฐธรรมนูญแล้วมันจะจบไปเลย มันก็จะไปมีกฎหมายลูก กฎหมายอะไรตามมาซึ่งของเราความรับผิดชอบของชุดนี้จะก้าวไปไกลถึงไม่ใช่แค่กฎหมายประกอบนะคะ ไปถึงกฎหมายลูกด้วยแล้วก็ตั้งคณะกรรมการมาทำแล้ว และตอนนี้เราก็ทำคู่ขนานกันไปเพื่อที่จะให้ว่าพอท่านได้กฎหมายลูกแล้วงานมันจะได้เดินไปเรียบร้อย พอรัฐธรรมนูญออกบีกกฎหมายลูกก็จะออกเลย ขณะนั้นก็ยังมีการมาธิการบางท่านบอกว่าเราทำกฎหมายลูกให้เสร็จเลยสิเราประกาศก่อน สัมไปหรือเปล่ากฎหมายลูกออกมาได้อย่างไรถ้ารัฐธรรมนูญยังไม่ออก ถ้า ณ เรื่องการทำงานจะเห็นว่าเราประสานกัน ถ้าเราเห็นว่าประเด็นบางประเด็นให้ สปช. ทำได้ทันทีเลยไม่ต้องมารอมันจะได้เร็ว ให้ สนช. ทำได้ทันทีเลยเราก็จะส่งเรื่องต่อว่าคุณไปทำ แต่ว่าเมื่อส่งเรื่องต่อไปแล้วคุณจะทำหรือไม่ทำ อันนี้เราก็ต้องแล้วแต่เขาใช้ไหมคะ แต่ถ้าไปทำตรงนั้นมันเร็ว มันได้เลยไม่ต้องรอ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวัตร วัฒนกุล : มีอาชีพมากเลยคะวางแผน

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ก็เป็นเรื่องการออกกฎหมาย สนช. นะคะ

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : สนช. บ้าง สปช. บ้าง หลาย ๆ ประเด็นเราก็บอกเรื่องอย่างนี้ อย่างที่ ๑๑ ด้านที่เขาส่งมานั้นคะ ถ้าอย่างนั้นะคุณทำเองก็ได้ก็เอาไปทำ สปช. ก็คุยกัน โอเคคุณก็ไปทำมันก็จะเป็นอย่างนั้นนะ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วความคาดหวังสู่ความสำเร็จในการร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้จะไปสู่การปฏิรูปประเทศได้ไหมคะ

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : ดิฉันเป็นคนที่ว่าเรามองโลกในแง่ดีนะคะ เขาบอกอาจารย์มองโลกสวยเกินไปหรือเปล่าก็ไม่ทราบนะคะ แต่คิดว่าถ้าเราทำอะไรแล้วเราคิดว่าทำไปมันก็ไม่สำเร็จมันไม่มีประโยชน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวัตร วัฒนกุล : มันก็เหนื่อยแล้วไม่มีกำลัง

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : ไม่มีกำลังใจแล้วมันก็ไม่มีความหมายใช้ไหมคะในเมื่อเราตั้งเป้าไว้แล้ว ความเป็นนักคณิตศาสตร์เราถูกสอนมาอันนี้ดิฉันพูดตลอดว่าแล้วศาสตร์นี้มีนัยกระทบการตัดสินใจของเราเหมือนกันนะคะ มันทำให้เราเป็นเรา คณิตศาสตร์สอนเราว่าเราจะต้องแก้ปัญหาภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดให้ ที่เราต้องจำโน้นนี่นั่นเพราะว่าอันนั้นคือเงื่อนไขจะได้เอามาโต้แย้งได้ ไม่ได้นะ คณิตศาสตร์สอนให้ใช้เหตุใช้ผล สอนให้ทำงานอย่างมีระบบ เพราะฉะนั้นเมื่อเงื่อนไขมันเป็นอย่างนี้เราก็พยายามทำให้ดีที่สุดเพื่อให้ไปสู่เป้าหมาย แต่ว่าพอเราจะเริ่มทำเป้าหมายอันนี้หรือเงื่อนไขอันนี้ไม่พอ ขอล้านโน้นหน่อย ขอล้านนี้หน่อย มันก็ไม่มีทางแก้ได้ใช้ไหมคะ ถ้าไปเสร็จแล้วด้วยสติปัญญาที่เรามีอยู่เราบอกเป้าหมายนี้มันไปไม่ได้ถึงนะ ก็ลดมาสักนิดหนึ่งก็ได้เพราะหน้าที่เรามาแก้ปัญหาถูกไหมคะ เราไม่สามารถจะไปขอเพิ่มเงื่อนไขได้อีกแล้วทุกอย่างมันอยู่อย่างนี้ เพราะฉะนั้นเราก็แก้ปัญหาในแต่ละเงื่อนไข ดิฉันก็ยังมีความเชื่อมั่นว่าเราจะบรรลุวัตถุประสงค์ที่เราตั้งไว้จะคะ เราอาจจะไม่คาดหวังถึง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ แต่ว่ามันก็น่าจะสัก ๙๙ เปอร์เซ็นต์นะอะไรอย่างนี้ เรียกว่าพยายามกันเต็มที่ เริ่มต้นคิดว่าเราน่าจะประสบความสำเร็จพอสมควรนะคะ แล้วก็หวังว่ารัฐธรรมนูญฉบับที่เรายกวางจะอยู่ได้นาน เพราะฉะนั้นรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็สามารถจะแก้ไขได้แต่ไม่ใช่ฉีก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวัตร วัฒนกุล : ในระยะยาว

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ธูรา : แต่ที่มีแนวคิดว่าจะน่าจะใช้ได้งานจากการร่างมองประเด็นว่าทำไมมันถึงจะอยู่ได้นานกว่ารัฐธรรมนูญอื่น ๆ ละคะ

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : เพราะว่ามันเป็นรัฐธรรมนูญที่พวกเราทุกคนเรามีประสบการณ์กันมาเยอะแล้วทำไมรัฐธรรมนูญถึงใช้ไม่ได้บทเรียนต่าง ๆ ใช้ใหม่คะ แล้วเราก็พยายามที่จะดูสิว่าปัญหามันคืออะไร เจ็บไข่มันเป็นอย่างไร มันปรับเปลี่ยนไปหรือเปล่าและเราก็พยายามจะแก้ไขปัญหาเหล่านั้นในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ปัญหาที่เป็นหลัก ๆ เพราะฉะนั้นถ้าเป็นอย่างนี้แล้วมันก็น่าจะอยู่ได้นานถูกไหมคะ ประชาชนมีส่วนร่วม ประชาชนของเรา อย่างการศึกษาเราโทษการศึกษาเยอะมากเพราะว่าคนของเราไม่รู้จักคิด ไม่รู้จักอะไรบ้าง คุณภาพด้อยเพราะเราก็จะมี Address ตรงนี้ อย่างเช่นการศึกษาเราก็ขยายการศึกษาพวกคุณก็ต้องว่ารัฐบาลต้องขยายการศึกษาไปประถม มัธยม ทั้งหมด ๑๒ ปีใช้ใหม่คะ ใจจริงแล้วเราอยากจะทำให้เขาเรียนฟรีทั้งหมดด้วยซ้ำไป แต่อย่างนี้ที่บอกเราตระหนักว่าคือเราใส่อย่างนี้ไปรัฐบาลทำไม่ได้ อะไรที่ทำได้อย่าใส่เป็นปัญหา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นริวรรณ วุฒทะเลกุล : เป็นปัญหาต่อไป

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : แต่เราก็ว่าเขาจะต้องให้อย่างน้อยก็ปีละอย่างนี้เป็นต้นที่จะต้องจัดสรรเงินให้แล้วคำว่าอย่างน้อยเมื่อคุณได้มากกว่านี้คุณก็ค่อยเติมไปเอง เพราะตรงนี้เราก็พยายามแก้ไข พยายามที่จะให้ถ้าพูดถึงการศึกษานะ ดิฉันก็อยู่ในแวดวงนี้มาตลอด พยายามที่จะให้ตระหนักกว่าอาชีพมันเป็นเรื่องที่สำคัญแล้วไม่ใช่ว่าสอนเขาเฉย ๆ ซึ่งเราก็พูดแต่มันไม่ทำให้ใหม่ว่าคุณต้องสอนคนให้สามารถที่จะเป็นผู้ประกอบการให้ได้ อาชีพนะคะ คุณอย่ามาหวังเป็นมนุษย์เงินเดือนอย่างเดียว คุณชี้ให้เห็นเลยว่า ถ้าคุณหวังแค่ปัญญาในแต่ละหน่วยงานคุณจะขึ้นได้สูงสุดมันแค่อันเดิม แต่ถ้าคุณเป็นผู้ประกอบการเองใคร ๆ ก็เป็นได้ แล้วถามว่าฐานะคุณก็ใช้ได้ให้ดูว่าคนที่รวยที่สุดมันก็ผู้ประกอบการทั้งนั้น แต่เราไม่ต้องหวังถึงขนาดนั้นแล้วถามว่าคนที่จนที่สุดอย่างไรก็ข้าราชการใช้ใหม่คะ เพราะว่ามันมนุษย์เงินเดือน เพราะฉะนั้นตรงนี้ดิฉันคิดว่าเราพยายามแก้ไขมากที่สุดเท่าที่เราจะทำได้ ก็ด้วยความหวังว่ารัฐธรรมนูญจะไปได้ตลอด เขาก็พยายาม เสียงทักท้วงก็มีและมันก็เป็นเสียงเตือนเราว่า อย่ามัวแต่แก้ปัญหามองสัมมภาพรวมไป เราไม่ได้ล้มตรงนั้นเลย เราดูปัญหาแต่เราก็มีภาพรวมของเราอยู่ในใจอยู่แล้วว่าประเทศชาติของเราจะต้องไปได้ เราอยากให้เห็นประเทศของเรานั้นอยู่ด้วยความสงบสุขประชาชนกินดีอยู่ดี สุขภาพอนามัยแข็งแรง พอเพียง อยู่อย่างพอเพียงไม่ได้อยู่อย่างหรูหรา ซึ่งตรงนี้เราทุกคนมีลูกมีหลานเราอยากจะทำให้ลูกหลานอยู่อย่างน้อย ๆ เท่ากับสมัยที่ดิฉันเป็นเด็กมันต่างไปเยอะมาก ทำอย่างไรไม่ต้องกลับไปเหมือนเดิมหรือแต่ขอให้มันมีความสุขไม่ใช่ว่าเดินไปไหนก็ไม่ปลอดภัยเดี๋ยวก็ทะเลาะกัน เด็ก ๆ พูดจาก็พูดแบบศรีธนญชัยทั้งนั้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นริวรรณ วุฒทะเลกุล : เอาประโยชน์เข้าตัว

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : ทำไม่คิดถึงส่วนร่วม คนไทยเป็นคนบอกอภัยาคัย แต่พอถึงเวลาแล้วของสาธารณะไม่เคยดูแล ไม่ใช่ของฉันทันทีมันของเราอันนี้เราก็กำลังจะตั้ง เมื่ออาทิตย์ที่แล้วผ่านไปแล้วก็สมัชชาคุณธรรมอันนี้ก็เพื่อที่จะเอามาเสริม เพราะการทำงานเราประสานกันตลอดก็หวังว่าในเมื่อประสานกันแล้ว คืบไปด้วยกันแล้วมันจะไปไม่ได้ ไม่ได้หวังว่ามันจะต้อง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ แต่ว่าอย่างน้อยไปได้เราก็ช่วยกันสานต่อ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เมื่อวานไปจังหวัดสุรินทร์ชอบประโยคนี้นของชาวบ้านบอกกินอิม นอนอุ่น ทุนมี หนี้หมด ชีวิตนี้ขอแค่นี้พอแล้วไม่ต้องดิ้นรน ไม่ได้หวังรวยด้วยนะคะประมาณนั้น

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : คือชาวบ้านน่าสงสัย บังเอิญดิฉันมีโอกาสแล้วก็ทำโครงการกับผู้หญิงของซีด้ามา มันเป็นโครงการร่วมมือระหว่างรัฐกับรัฐและเราก็เลยเห็นว่าคนชนบทนี้ เขาค่อนข้างจะด้อยโอกาสจริง ๆ อันนี้มันเมื่อสักประมาณ ๓๐ กว่าปีมาแล้วเขาคิดต้นทุน กำไร ขาดทุนอะไรยังไม่เป็นอันนี้เป็นตัวอย่าง เขายังไม่รู้เลยว่าจะไปกู้เงินไปกู้ยืมอย่างไรเขาก็โดนหลอกมาโดยตลอด ตอนนี่ในการพัฒนาเคยคิดแล้วก็ทำ แล้วก็ทดลองทำ Project ก็คือว่าเราจะต้องให้ความร่วมมือกันทุกภาคส่วน มีทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษาทุกภาควิชาการ แล้วก็ภาคปกครองท้องถิ่นแล้วไปพัฒนาท้องถิ่นด้วยกัน ใช้มหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษารวมทั้งราชภัฏ ราชชมคลองอะไรนี้ด้วย อาชีวะด้วยเป็นแกนในการช่วยเพราะเขามีบุคลากรใช้หมดคะ แล้วเขาก็อยู่ในนั้นเขาก็อยากจะเห็นถิ่นของเขาเจริญ แล้วก็พยายามที่เก็บคนไว้ในท้องถิ่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ไม่ต้องออก ไม่ต้องทิ้ง

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : เขาไม่อยากจะออก เขาออกมาเขาลำบากแต่เขาบอกว่าท้องถิ่นเขาไม่มีอะไรและเราไปบอกให้ดูแต่ภาพทหุรหว่าคนเดียวคนไปกรุงเทพฯ คุณจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้คุณไปรับประทานอาหารทหุรหว่าไม่ใช่เขาต้องการแค่ความพอเพียง เพราะฉะนั้นตรงนี้ที่ดิฉันคิดว่ามันก็ได้รับการตอบสนองหลายประเด็นในรัฐธรรมนูญฉบับนี้

นางสาวยุวรัตน์ พันธุ์ยุรา : อยู่ในประเด็นอะไรบ้างคะยกตัวอย่างในรัฐธรรมนูญที่พูดถึง

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : ประเด็นในการศึกษาก็มี ในเศรษฐกิจก็มี เศรษฐกิจที่เราเน้นเรื่องของเอสเอ็มอี ในเรื่องของทุนที่เขามีอันหนึ่งอันหนึ่งไม่ตีดิฉันก็ยังจำภาษาเขาไม่ได้นะคะ สามานย์กับอะไรอีกอันหนึ่งนะคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ทุนสามานย์กับทุนสัมมา

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : สามานย์นี้ดีหรือไม่ดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ไม่มีดี

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : และอีกอันหนึ่งจะเป็นทุนที่ดีเขาก็จะเน้นว่ามันก็จะเป็นเรื่องที่เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญเลยนะคะ แล้วรัฐบาลเองก็ต้องช่วย ก็ต้องดูแลภาคประชาชน อย่างการศึกษาเราอยากจะให้กระจายอำนาจไปให้ท้องถิ่น ให้ดูกันเองทำกันเอง โดยที่กระทรวงศึกษาธิการต่อไปจะทำหน้าที่เป็นเหมือนกับผู้กำกับดูแล เป็นพวกวางนโยบายและกำกับดูแล ไปสนับสนุนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนให้เขาทำของเขาไป เงินทุน ทุนการศึกษา เราก็เสนอว่าให้ไปกับตัวเด็ก เพราะเด็กจะไปเรียนโรงเรียนไหนไปเลยอะไรอย่างนี้ เพราะฉะนั้นโรงเรียนก็ต้องพยายามที่จะมีแรงจูงใจให้เด็กมาเรียนอะไรอย่างนี้เป็นต้นนะคะ เพราะเด็กมีเงินเรียนแน่ ๆ เพราะฉะนั้นสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มันก็เป็นการใช้ประสบการณ์ของหลาย ๆ คนเข้ามาแล้วก็ช่วยแก้ปัญหา เพราะฉะนั้นตรงนี้ดิฉันคิดว่ามันก็จะลดช่องของความเหลื่อมล้ำลงไปได้มาก ๆ เราก็จะช่วยทำให้ทุกคนสามารถที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี ศักดิ์ศรีไม่ได้หมายความว่าเงินทองจะต้องไปทหุรหว่าฟู่ฟ่านะคะ ดิฉันเคยช่วยงานทางด้านสังคมดิฉันพูดตลอดว่าบางทีมีคนเดินเข้ามาจะบริจาคเงินพอเป็นชาวบ้านเดินเข้ามาเจ้าหน้าที่จะ

ไม่ค่อยต้อนรับขับสู้เท่าไร แต่ถ้าเป็นคนในสังคมซึ่งเรารู้ว่าไม่อยากจะเงินคุณเลยไปต้อนรับอย่างนี้ไม่ได้ดิฉันจะไม่ยอม ชาวบ้านเขามาต่อให้เขาจะให้คุณสิ่งเดียวกันมันเป็นเรื่องอะไรที่ควรจะต้อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อันนี้มาจากใจ

รองศาสตราจารย์นวรรณ จินตกานนท์ : มันทำอย่างนั้นไม่ได้ แล้วก็ส่วนคนทั้งหลายที่เขามีหน้ามีตาเราก็ต้อนรับตามที่เราควรจะทำแต่ไม่ใช่ไปจนเวอร์จนเกินไป ขณะนี้เราเวอร์ใช้คำว่าอย่างนั้น เราก็ลดความเวอร์ลงไปหน่อย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ดิฉัน ฟังดูเหมือนรัฐธรรมนูญโอเคมันอาจจะไม่ใช่การรักษาโรคครบจักรวาล แต่เราว่ารัฐธรรมนูญน่าจะเป็นยาที่มากช่วยรักษาแผลที่แรง ๆ ในบางโรค แล้วก็อีกหน่อยมันก็แผลเรื้อรังมันก็จะแห้งสนิทไปนะ เราหวังว่าจะเป็นเช่นนั้น

รองศาสตราจารย์นวรรณ จินตกานนท์ : แต่ในขณะที่เดียวกันถ้าพูดลักษณะนี้ก็คือว่า รัฐธรรมนูญนี้หมายความว่ามาช่วยรักษา แต่ตัวเองแต่ละคนก็ต้องช่วยตัวเองด้วยถูกไหมคะ เราก็ต้องดูแลด้วย อย่างเช่นสมมติเขาบอกให้ทานยาอย่างนั้นนะ ให้ปรับตัวอย่างนั้นนะ ให้นอนเยอะแยะนะและเราไปเตือนเราไม่ทำมันก็ไม่ดีมีประโยชน์ใช้ไหมคะ เพราะฉะนั้นมันก็ต้องดูในส่วนเหล่านี้ควบคู่กันไป ซึ่งดิฉันว่ามันถึงจุดที่ประชาชนตระหนักแล้วนะคะ แล้วก็ถึงแม้ว่าการศึกษาระดับไหนก็แล้วแต่ประชาชนตระหนักดีว่าอะไรเป็นอะไร อันไหนดี อันไหนไม่ดีมันก็น่าจะช่วยให้ได้แยะ แต่ก็ได้รับคำถามอยู่เรื่อยๆว่าเป็นอย่างไร มันจะไหวไหม เมื่อวานดิฉันเลี้ยงรุ่นของจุฬาฯ ซึ่งดิฉันเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาฯ ซึ่งเขาก็ยังให้ความเมตตาถึงจะเรียนอยู่ประเดี๋ยวเดียวเขาก็บอกมาเป็นรุ่นเดียวกันก็แล้วกันนะจะได้มีรุ่นหน่อย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เขาภูมิใจ

รองศาสตราจารย์นวรรณ จินตกานนท์ : ก็มีคนมาถาม แต่ที่นำแปลกใจก็คือว่าผู้หญิงจะสนใจแบบที่ว่า คือเห็นชัดเจน ผู้หญิงจะบอกทำอะไรจริงมือลากไปเลยให้รัฐบาลเขาอยู่ยาวนาน ๆ ไม่ต้องให้คนที่ไม่ดีเข้ามาเลย กันไว้ให้หมดไปทำเถอะทำอะไรก็ได้ ปฏิรูปตำรวจไปทำเลย รับไว้ ๆ แต่พวกผู้ชายอย่างมาก็จะถามว่าอย่างไร การเลือกตั้งมันจะดีไหม แล้วนายกฯ จะมาจากที่ไหนบ้าง คือความสนใจต่างกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ผู้หญิงประเภทสรุปเลยบท บทสรุป Process ดิฉันไม่สนใจ ดิฉันจะเอาบทสรุปตรงนั้น

รองศาสตราจารย์นวรรณ จินตกานนท์ : แล้วดิฉันอยากจะได้ตรงนี้คุณต้องมีคุณธรรมและมีจริยธรรมอย่างนี้นะ ไปจัดการมาให้ดิฉันนะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : มีอีกอันหนึ่งซึ่งฟังชาวบ้านแล้วเราก็กึกขึ้นมาเลยว่า ต่อให้รัฐธรรมนูญคุณดีขนาดไหนแต่ตัวเลือกที่คุณให้มามันก็เหมือนเดิมไม่มีคุณธรรม พวกนั้นดิฉันเอามาก็ได้เท่าเดิม ซึ่งเราใช้จริง มันคือคุณภาพประชาชนเราเริ่มดีขึ้นแล้วแต่ตัวเลือกนะคะ

รองศาสตราจารย์นวรรณ จินตกานนท์ : ในแง่ของตัวเลือกเราคิดว่าทุกอย่างมันก็ต้องเป็นไปตามกฎกติกา ตอนนี้เราก็พยายามที่จะออกแบบว่าให้มันมีข้อมูลของตัวเลือกให้คนตัดสินใจ อย่างเช่นเวลานี้จะสมัครในร่างนั้นถ้ามันออกไปได้นะ คุณจะต้อง Declare ทรัพย์สิน แค่มัครนะคะ คุณจะต้องเอาใบเสียภาษีรายได้มาให้ดู ซึ่งมันง่ายจะตายเดี๋ยวนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ถ้าเคยทำ

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : ระบบมันออนไลน์ เพราะฉะนั้นพอคุณมีอย่างนี้ ประชาชนก็มหาศาลนะ และในขณะที่เดียวกันมาบอกว่าผมเกิดหรือว่าดิฉันเป็นลูกชานาพอแม่ยากจนเด็ก ๆ ไม่มีจะกินแต่คุณก็ไม่เห็นทำอะไรเลยเป็นนักธุรกิจก็ไม่ใช่มียีนมากมาย อย่างนี้เราให้แต่ว่าประชาชนต้องคิดแล้ว คุณต้องไปคิดและไปดูว่าอย่างนี้แปลว่าดีหรือไม่ดี คุณจะเลือกเขาหรือไม่เลือกอะไรอย่างนี้เป็นต้น เพราะส่วนต่าง ๆ เหล่านี้ในรัฐธรรมนูญมีแล้ว แล้วก็พยายามที่จะแก้สิ่งที่เราคิดว่ามันทำให้เป็นปัญหาของเรานะคะ เพราะประชาธิปไตยในฐานะที่ไม่ใช่เป็นนักรัฐศาสตร์หรือนักนิติศาสตร์ไม่ได้แปลว่าทุกคน One man One vote ไม่ได้เห็นอย่างนั้น เพราะฉะนั้นแล้วจุดมันอยู่ที่ว่าเราต้องคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมแล้วมันต้องมีทั้งสิทธิและหน้าที่ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีหน้าที่ด้วยนะคะ เพราะว่าแต่เดิมมีแค่สิทธิ หน้าที่ดิฉันมีส่วนร่วมมากที่ได้ทำมาว่า ก็รอให้ทุกคนพูดจนจบและพูดครบมัน พูดกันถึงแต่สิทธิแล้วหน้าที่มันหายไปไหน แล้วก็ขอด้วยว่าหน้าที่ต้องมาก่อนถ้าคุณไม่ทำหน้าที่คุณไม่ต้องมาเรียกร้องสิทธิ คุณไม่เสียภาษีแล้วคุณจะมาเรียกร้องไม่ได้ แต่บางคนก็กลายเป็นว่าถ้าคุณเสียภาษีมากคุณก็ต้องได้คืนมาก คือโดยระบบมันคืนมากอยู่แล้วแต่จะให้คนอื่นเขาบ้างมันก็คงไม่เป็นอะไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นริวรรณ วุฒชะกุล : พี่มีประเด็นอะไรอีกไหมคะ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ไม่มี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นริวรรณ วุฒชะกุล : ที่นี้กลับมาคิดหนึ่งเมื่อวานวันสตรีสากล วันที่ ๒๘ มีนาคม ท่านรองประธานมีอะไรอยากจะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสตรีไหมคะ เรื่องนี้ Hot Issue ของสภาเราเหมือนกันด้วยนะคะ

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : สตรีเป็นเรื่องหนึ่งที่ทำมานานมากแล้ว แต่ก็ทำมาเจียบ ๆ โดยของตัวเอง ดิฉันมีโอกาสมไปประชุม Summit ของสตรีที่ปักกิ่งก็ไปอะไรอย่างนี้ Summit ของ Social Development ที่โคเปนเฮเกนก็ได้ เรื่อง ๒ เรื่องนี้มันก็เชื่อมโยงกันอยู่ ดิฉันคิดว่าอันที่ ๑ เรามาค่อนข้างที่จะไกลเทียบกับประเทศอื่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นริวรรณ วุฒชะกุล : ผู้หญิงไทยนะคะ

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : ที่นี้ทำไมเราถึงได้ยังมีประเด็นที่เราจะต้องคล้าย ๆ กับว่ากระตุ้นให้สตรีเข้ามามีบทบาทมากขึ้น เพราะว่าอันที่ ๑ สตรีโดยวัฒนธรรม โดยประเพณีเลยทุกที่ในโลกนี้ในอดีต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นริวรรณ วุฒชะกุล : ถูกเก็บไว้ข้างหลัง

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : สตรีนี่คือจริง ๆ ไม่เชิงจะถูกเก็บแต่ถ้าเราดูครอบครัวเป็นหลัก ครอบครัวหนึ่งก็มีคนหนึ่งอยู่บ้านอยู่แล้ว สมัยก่อนผู้ชายการทำมาหากินต้องออกไปล่าสัตว์ไปอะไรอย่างนี้ สมัยนาน ๆ นะคะ เพราะฉะนั้นเขาก็ไม่ให้ผู้หญิงไปล่าสัตว์เขาก็ไปล่าสัตว์ก็อยู่บ้านกัน บางคนออกไปล่าสัตว์เสร็จกลับมาเหนื่อยก็ไม่ต้องมาทำอะไรแล้ว มันก็มาเรื่อย ๆ มันมาจนกระทั่งถึงที่ว่าสตรีต้องออกมาทำงานเพราะว่าเศรษฐกิจแล้วตอนนี้ใช้ไหมคะมันพัฒนาไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นริวรรณ วุฒชะกุล : สภาพสังคมเปลี่ยน

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : พอสตรีออกมาทำงานถามว่าความที่คนชินกับบทบาทของผู้หญิงอยู่ในบ้านตลอดก็ยังมีความรู้ันนี้อยู่ใช้ไหมคะจะให้สตรีมาทำงาน สมัยที่ร่างเรื่องสตรีมาใหม่ ๆ ก็ ๓๐ กว่าปีแล้ว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ไปอบรมการใช้ปุ๋ยการอะไร เงื่อนไขอันหนึ่งก็คือว่าคุณต้องเป็นหัวหน้าครอบครัวแล้วดิฉันก็ถามขอโทษหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้ชายทั้งนั้น แล้วใครทำ เวลาทำนาจริง ๆ ใครทำ

เลี้ยงลูกก็เลี้ยง ทำนาก็ทำใครทำ ผู้หญิง แล้วคุณไม่เอาผู้หญิงไปอบรมแล้วผู้ชายก็ไม่ใช้เพศที่จะเอาอะไรมาถ่ายถอดอย่างนี้เป็นต้นเพราะมันก็ต้องมีตัวช่วย ตอนนี้นำถึงสภาพปัจจุบันอย่างถ้าเราดูที่ ตอนนี้อยู่ที่ตัวเองบ้างถามว่าในฐานะที่เป็นผู้หญิงเราเคยถูกกีดกันไหม คำตอบคือไม่เคย ทำไม่ถึงไม่เคยเพราะเราโชคดี ๑. เราอยู่ในครอบครัวที่เป็นฐานะปานกลางคุณพ่อก็เป็นข้าราชการอะไรอย่างนั้นนะคะ ดิฉันเป็นลูกสาวคนเดียวในครอบครัว ๕ คน มีผู้ชาย แต่ในครอบครัวคล้าย ๆ กันดิฉันมีรุ่นน้องผู้หญิงคนเดียวมันต้องทำงานบ้านหิ้วชุกหิ้วชุนเลยแต่ของเราไม่ต้อง เพราะว่าพ่อแม่บอกอันนี้มันหนักไปกระมังน้องเป็นผู้หญิงน้องไม่ต้องทำ หรือพี่เขาเป็นผู้หญิงไม่ต้องทำอะไรอย่างนี้ งานบ้านสมมุติเกิดไม่มีคนอยู่ในบ้านใครทำเราต้องไปซักผ้าคนเดียวหรือ ไม่ ก็บอกไปช่วยกันอะไรอย่างนี้นะคะ เพราะฉะนั้นตรงนี้เราก็ไม่เคยกีดกัน ไปเรียนหนังสือคุณพ่อคุณแม่ก็ไม่เคยทำให้เรารู้สึกว่าผู้หญิงได้เรียนผู้ชายไม่ได้เรียน ก็เป็นความโชคดีเพราะเขาไม่ต้องเลือกว่าจะให้ผู้หญิงเรียนหรือผู้ชายเรียนใช่ไหมคะ ก็เรียนเสร็จแล้วก็ได้ทุนไปเรียน แต่พอได้ทุนไปเราได้เห็นทันทีว่าประเทศอื่นเขาไม่เหมือนประเทศเรา ในขณะที่บ้านเราในครอบครัวอย่างของพวกเราคุณพ่อคุณแม่ จริง ๆ แล้วแอบคุณแม่แสนจะสบายแต่ผู้บริหารจัดการในบ้านทำให้ผู้หญิงบริหารจัดการเก่ง แต่คุณแม่ไม่ต้องทำอะไรเลยแต่คุณแม่ต้องดูว่าทุกอย่างต้องเรียบร้อยบริหารคนได้หมด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : บริหารคนเก่ง

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : บริหารคนได้หมดเพราะฉะนั้นผู้หญิงไทยถึงเก่งเสร็จแล้วถามว่าไปต่างประเทศก็ต้องทำงานทุกอย่างทุกประเทศเลย แล้วอย่างนี้ถามว่าเขาถูกกีดกันไหมเขาก็ถูกกีดกัน แล้วยิ่งไปประเทศที่ห่างไกลจากความเจริญเราก็ยิ่งเห็นว่าผู้หญิงยิ่งโดนหนักหนาสาหัสซึ่งบางเรื่องไม่อยากจะพูดด้วยซ้ำไป เพราะเราก็มาคิดว่าประเทศเราโชคดีมาก ๆ เสร็จแล้วถามว่าผู้หญิงในประเทศเรายังมีไหมที่ถูกกีดกัน มันไม่เชิงถูกกีดกันแต่ว่าไม่ได้รับโอกาส ก็คือพวกที่อยู่ในชนบท

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ด้อยการศึกษา

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : การศึกษาน้อยหน่อย เขาทำทุกอย่างจริง ๆ แต่ไม่เคยได้รับการยอมรับสักอย่างหนึ่ง ผู้ชายเท่านั้นที่ยอมรับ ในขณะที่ผู้ชายตีโก้ เล่นการพนัน รับประทานเหล้า ตีมเหล้าอะไรอย่างนี้ เพราะฉะนั้นตรงนี้ก็กลับมาว่าตอนนี้ด้วยเทคโนโลยีที่มันสื่อสารได้เร็ว อินเทอร์เน็ตอะไรทั้งหลายมันทำให้คนตระหนัก เมื่อคนตระหนักมันก็ดีขึ้น แต่ในขณะเดียวกันดิฉันคิดว่าทุกภาคส่วนต้องระวังอย่าให้กลายเป็นว่าในครอบครัวเลย ไม่รู้ละฉันก็ทำงาน เธอก็ทำงาน เพราะฉะนั้นให้ลูกตายอยู่คนเดียวอย่างนี้ไม่ได้แบ่งงานกันให้ดี อันนี้การศึกษาช่วยได้แยะ เพราะสังเกตว่าจากคนที่มีการศึกษาผู้หญิง ผู้ชาย ช่วยกันทำงานบ้านทั้งนั้น เธอจะมาเอาเปรียบฉันอยู่ได้อย่างไรใช่ไหม

อีกประเด็นหนึ่งก็คือในเรื่องของการตัดสินใจ ถ้าเราลงไปที่มีกำลังเป็น Hot Issue ในเรื่องของการปกครองท้องถิ่น ถามว่าเรายอมรับในหลักการนี้ไหม หลักการก็คือว่าถ้ามีทั้งผู้หญิงผู้ชายที่เข้ามาช่วยกันทำงานพัฒนาท้องถิ่นมันจะช่วยให้งานมีประสิทธิภาพได้มากยิ่งขึ้นถูกไหมคะ ถ้าเรายอมรับในหลักการนี้เราก็ต้องมาดูว่าทำอย่างไร ถามว่าผู้หญิงมีความสามารถไหม มี แล้วทำไมเขาไม่กระโดดเข้ามาสมัครละ ก็เขายังไม่ชินที่จะเข้ามาให้คนโน้นว่า คนนี้ว่า หรือว่าเขาอาจจะยังไม่มั่นใจ เพราะฉะนั้นมีตัวช่วยสักนิดได้ไหม ถ้าเราตระหนักในหลักการนี้เราก็ขอว่า โดยส่วนตัวนะคะขอว่าถ้าอย่างนั้นคุณให้ ไม่ว่ากันคุณเอาทั้งผู้หญิง ผู้ชายก็ได้ให้มีเพศตรงข้ามแต่ละเพศไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ มันก็จะบรรลุผลแค่นี้ ทีนี้ก็ถามว่าทำไมอาจารย์ไม่เอา ๕๐ : ๕๐ เลยละ เราก็ต้องตระหนักกว่าค่อย ๆ ไป แล้วมันมีผู้ชายที่มาทำหน้าที่บางอย่างแทนเราได้อะไรอย่างนั้นนะคะ แล้วถามว่าถ้าอย่างนั้น

ทำไมไม่เอาระดับชาติเลยละ ก็ไม่ต้องหรอกถ้าคนระดับท้องถิ่นมันพร้อมกว่า เพราะเดี๋ยวนี้ท้องถิ่นก็ขยายไปเองและระดับชาติถามจริงคนอย่างพวกเรานี้ถามว่าถ้าจะให้ทำทำได้ไหม ดิฉันเชื่อว่าผู้หญิงทุกคนทำได้เพียงแต่ไม่ทำมันสบายกว่า อยู่เฉย ๆ ดึกว้ออะไรอย่างนี้ไซ้ใหม่ ก็เลยบอกว่าถ้ามันไม่มี ส.ว. สรรหาถามว่าจะมาไหม เป็น ส.ว. ไม่ไปหรอกค่ะ เพราะก็เคยพยายามจะแม้แต่แค่เป็นกรรมการองค์กรอิสระผ่านสรรหามาฉลุยเลยเพราะเข้ามาที่ กทช. นะคะตรงนั้น เป็นผู้หญิงคนแรกคนเดียวคะแนนสูงมากพอเข้ามาใน ส.ว. หาเสียงไม่เป็น เสียงที่ได้ก็ยังมี ส.ว. กลุ่มหนึ่งที่เขาเป็นนักวิชาการที่เขาเห็น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : รู้จักเรา เห็นผลงาน

รองศาสตราจารย์นวรรรณ จินตกานนท์ : เพราะฉะนั้นได้แค่นั้น แต่เขาบอกว่าอาจารย์ถ้าจะเอาจะต้องไปหาคนโน้นคนนี้ อะไอย่างนี้ ซึ่งเราไม่เป็น เราไม่ใช่ เพราะฉะนั้นตรงนี้สรุปก็คือว่ามันไม่ได้เป็นการเรียกร้องสิทธิ บางทีมองว่าพอบอกว่าเรียกร้องสิทธิมันเลยกลายเป็นเราไปทำร้ายผู้หญิงในระดับที่เขาเดือดร้อนอยู่ขณะนี้ มันเป็นเรื่องของการเปิดพื้นที่ เรื่องการออกแบบระบบเพื่อให้ผู้หญิงมีโอกาสเข้ามาในพื้นที่นี้ เพราะเราคิดว่าถ้าเขาเข้ามาแล้วจะเป็นประโยชน์ เพราะฉะนั้นตรงนี้ก็คิดว่ามันน่าจะไปได้ถ้าทุกคนคิดในแง่ดี อย่าคิดว่ามาเรียกร้องอะไรละ ก็ให้เป็นไปตามธรรมชาติสิ ถ้าปล่อยไปตามธรรมชาติกว่ามันจะได้มันอาจจะเสียผลประโยชน์ลูกหลานไปละ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ใช่ มันไม่ทันการณ์นะ

รองศาสตราจารย์นวรรรณ จินตกานนท์ : ตอนนี้ก็อยากจะมองอย่างนี้มากกว่า และเราก็ต้องพยายามไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : อธิบายให้คนเข้าใจ

รองศาสตราจารย์นวรรรณ จินตกานนท์ : โดยเฉพาะท่านสุภาพบุรุษไซ้ใหม่ สุภาพสตรีก็มีนะคะ แม้แต่คนที่อยู่ในวงการ Profession บางทีเราคุยกันในกลุ่มสตรี ที่แรกนึกว่าเขาจะเห็นดีด้วย พุดไป ๆ ไม่ใช่ตายจริงไม่เห็นด้วยหรอกอาจารย์ ใครจะทำอะไรก็ต้องให้เขาพิสูจน์ตัวเองสิว่าเขาทำได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : คือจริง ๆ อันนั้นก็มีส่วนหนึ่ง แต่คือฟังแล้วเข้าใจเลยคะ เมื่อก่อนก็ไม่เข้าใจเช่นกันว่าจริง ๆ นี่คือการเปิดเผยพื้นที่เฉย ๆ ไม่ได้ต้องการปริมาณหรือไม่ต้องอะไรใด ๆ ทั้งสิ้น แต่ให้ผู้หญิงสามารถก้าวผ่านเข้ามาในแวดวงตรงนี้ เข้าใจนะคะประเด็นนี้ ที่ถามเพราะตัวเองก็ไม่เข้าใจว่ามันอะไร เพราะจริงอย่างที่อาจารย์เล่ามาทั้งหมดเราเข้าใจเลยเพราะเราไม่เคยเกิดมาในสังคมที่ดิฉันมีเนสเราไม่เคย แลมติไม่ดีที่บ้านเราเราใหญ่กว่าผู้ชาย เราก็เลยไม่ค่อยเข้าใจประเด็นนี้ แต่วันนี้เคลียร์มากเลยคะ แล้วก็สิ่งเหล่านี้ทำอย่างไรที่คนข้างนอกเขาถึงจะได้มีโอกาสได้เคลียร์แบบนี้บ้าง นี่คือการเปิดพื้นที่ เปิดเวที เปิดโอกาส

รองศาสตราจารย์นวรรรณ จินตกานนท์ : แล้วอย่างที่ดิฉันเรียนว่าต้องให้หลักการด้วยว่าคุณเห็นด้วยว่าต้องมีทั้งผู้หญิง ผู้ชาย และมันจะทำให้ประเทศเอาท้องถิ่นคุณเจริญก้าวหน้า ผู้หญิงอย่างเดียวก็ไม่ได้ผู้ชายอย่างเดียวก็ไม่ได้ ถ้าอย่างนี้เปิดโอกาส เปิดพื้นที่หน่อย ดิฉันก็บอกว่าต้องทะเลพุดานแก้วเพราะว่าแต่เดิมมันอยู่ในพุดานแก้วมันก็ไม่ใช่หมายความว่า เป็นสิ่งที่ไม่ดี แต่ว่าทั้งนี้ทั้งนั้นต้องคิดว่าถ้าทุกคนช่วยกันว่าเราพุดอย่างนี้ บางทีน้อง ๆ นักข่าวก็มาคุยด้วย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : อาจารย์ใช้คำว่าน่ารักหรือใช้คำว่าอะไรดี เพราะว่าอาจารย์เป็นผู้หญิงที่ไม่เคยเจอปัญหาและอุปสรรคตรงนี้ แต่อาจารย์ได้ตระหนักถึงคนที่เขาคิดถึง คนที่เขาควรจะมี

โอกาส มันจะต้องมีคนแบบนี้บ้างไม่อย่างนั้นผู้หญิงเหล่านั้นก็ต้องเก็บอยู่ในบ้าน ซึ่งไม่ได้ว่าผิดนะคะ เก็บอยู่ในบ้านก็ดี อาชีพที่ดีที่สุดของผู้หญิงคือการเป็นแม่ ดีที่สุดสังคมมันจะได้พุงกันไปได้ แต่ไม่ได้แปลว่าฉันจะต้องถูกผู้ชายกดอยู่ตลอด ๒๔ ชั่วโมง ทั้ง ๆ ที่บางทีแล้วอย่างตอนหลังที่เขาฮือฮากันอะไรนะผู้หญิงบ้านสวย ๆ หรืออะไรอย่างนี้นะคะ เราก็ว่าบางทีมันก็ดีเหมือนกันเวลาไปไหน เวลาจะเข้าหาประชาชนหรือจะสื่อสารคนบางอย่างความเป็นสตรีของเราเราจะช่วยอะไรให้มันซอฟท์ลงได้ แต่ว่าบางอย่างเราก็อาจจำเป็นต้องใช้ผู้ชายดี ๆ ดื่น ๆ เธอก็ไปตรวจงานของเธอไปอะไรประมาณอย่างนี้ คือถ้าเราเข้าใจบริบทแบบนี้งานมันน่าจะราบรื่นนะคะ

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : แล้วก็อย่าไปจำกัดว่าคุณเป็นผู้ชายคุณต้องทำอย่างนี้นะ คุณเป็นผู้หญิงคุณต้องทำอย่างนี้ มันไม่ใช่ แต่ทั้งหมดนี้มันก็มาลงอยู่ที่ว่าเราต้องให้โอกาสและตัวเราเองถ้าไปดูที่เราเป็นทุกวันเพราะว่าเรามีโอกาสทั้งหมดคนอื่นเขาให้เราทั้งนั้น เราไม่ได้ไปไขว่คว้าว่ามันเองเลยคนอื่นเอามาให้เราทั้งนั้น เพียงแต่ว่าเราฉกฉวยโอกาสนั้นและเราก็ทำงานมันก็พิสูจน์และถามว่าทำไมเราทำงานได้ก็เพราะว่าเราได้โอกาสมาตั้งแต่ต้นมันก็เลยช่วย ดิฉันมองว่าตัวเองโชคดีมากเพราะว่าได้มีโอกาสไปทำงานเพื่อสังคมบ้างอะไรบ้าง คนโน้นคนนี้มาชวนแทนที่ที่เรากลับมาถึงแล้วเราจะไปต่างประเทศแต่เด็กเลยนะ เรานั่งเฉย ๆ แล้วก็คิดว่าก็ต้องบอกว่าเขาให้โอกาส อาจารย์นี่น่าจะไปที่อะไรก็ได้เราเป็นแห่งแรกที่บอก ถ้าออกไปแล้วมันผิดก็ให้ไปเลยวันหนึ่ง นี่เป็นแห่งแรกที่เริ่มบริการวิชาการแล้วก็ทุกคนจะได้สบายใจว่านี่คือมีแล้วนะบริการวิชาการ แต่คุณไปทำวันหนึ่งงานประจำคุณอย่าเสียนะถ้างานประจำคุณเสียคุณใช้ไม่ได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นริวรรณ วุฒฑะกุล : อย่าเก็บไว้เฉพาะของตัวไปช่วยทำประโยชน์ให้ส่วนรวมนะคะ มีอะไรอีกไหม

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : ขอบคุณมากเลยคะ เลยได้คุยสนุกเลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นริวรรณ วุฒฑะกุล : อาจารย์หนูได้ประโยชน์มหาศาลเลยและประเด็นที่ไม่เคลียร์

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : ยินดีค่ะ ช่วย ๆ กัน ต่อไปก็ต้องเป็นเรื่องของคนรุ่นหลังแล้ว รุ่นเก่า ๆ นี้จะไม่ค่อย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นริวรรณ วุฒฑะกุล : แต่จริง ๆ นะคะ เด็กรุ่นใหม่ ๆ ถ้าเราใช้ศักยภาพเขาในทางที่ถูกเขาเป็นพลังมหาศาลเลยนะคะ

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : วิธีการเรียนการสอนที่เราพูดถึงมันอยู่ในระบบสาธิตทั้งนั้น เมื่อก่อนทำไมทำได้ Class หนึ่งมันมี ๓๐ กว่าคน

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : มันเป็นที่ระบบการศึกษาที่เอาเด็กเยอะ

รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์ : สมัยพวกที่ต้องอ่านหนังสือพิมพ์ต้องเอามา Present หน้าห้อง และเราก็ยังจำได้ว่าเขาก็ไม่ได้กำหนดอะไร แต่ว่าถ้าใครไปอ่านเรื่องประหลาด ๆ พวกผู้ชายชอบและเอามาเสนอเพื่อนสักประเดี๋ยวก็จะนึกกันเองว่าอย่างนี้ไม่ได้ แล้วก็มี Comment กันเอง วิเคราะห์กันเองอะไรอย่างนี้นะคะ พอ Class ใหญ่มันก็ทำไม่ได้ใช้ไหมคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นริวรรณ วุฒฑะกุล : ครูก็ดูแลไม่ทั่วถึง สำหรับวันนี้มีประโยชน์มากเลยนะคะ และขอขอบพระคุณท่านมากค่ะ

๓) นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ (สัมภาษณ์ครั้งที่ ๑)

รองประธานกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ คนที่หก

สัมภาษณ์เมื่อวันอังคารที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องทำงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : คณะโครงการประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าเกี่ยวกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ วันนี้ได้มาสัมภาษณ์ นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ ท่านได้เป็นหนึ่งในคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญนะคะ สัมภาษณ์โดยอาจารย์ยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา เวลา ๑๓.๑๕ นาฬิกา อันดับแรกขอเรียนถามท่านเกี่ยวกับท่านเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญมาก่อนหรือไม่คะ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : เรื่องประสบการณ์จริงๆ แล้วผมเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ ๓ ฉบับนะครับ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๕๐ และมาปี ๒๕๕๘ ตอนปี ๒๕๔๐ ที่เกี่ยวข้องกับตอนนั้นไม่ได้เป็น สสร. ๒๕๔๐ นะครับ แต่ว่าเป็นคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตยที่ท่านอาจารย์มารุต บุณนาค ในสมัยนั้นเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้ตั้งขึ้นมา แล้วให้ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี เป็นประธาน ชื่อว่าคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตยเพื่อแก้ปัญหาวิกฤติที่คุณฉลาด วรฉัตร อดข้าวประท้วงนะครับ ประมาณปี ๒๕๓๗ และอาจารย์หมอประเวศก็ดึงผมเข้าไปด้วยนะครับ ตอนนั้นผมก็ไม่ได้มีความคิดอะไรมากมายนะครับ รู้แต่ว่าสถานการณ์ของทางการเมืองไทยมันต้องมีการปฏิรูปแล้วก็นักการเมืองก็มีปัญหาในตอนนั้น แต่ว่าไม่ได้ล่วงรู้ว่าข้าราชการหมอบประเวศดึงเราเข้าไปเพื่ออะไร เพราะว่าท่านอาจจะมองอะไรได้ไกล แต่ว่าสำหรับผมตอนนั้นก็เมื่อประมาณ ๒๐ ปีที่แล้วเราก็ยังไม่ค่อยรู้อะไรมาก และความรู้ในเรื่องทางการเมืองอะไรต่าง ๆ ผมก็แทบไม่มีเลย เพราะฉะนั้นการเข้าไปอยู่ในคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตยปี ๒๕๓๗ ตรงนั้นเป็นฐานที่สำคัญในแง่ของการมาทำงานในปี ๒๕๕๐ เป็น สสร. นะครับ แล้วก็มาปีปัจจุบันนี้ ตอนช่วงนั้นก็เข้าไปนั่งฟังอย่างเดียว แล้วก็มีการบรรยายคัดค้านเป็นเลขานุการ แล้วในนั้นทำให้ผมได้เรียนรู้ว่าที่นักการเมืองหรือนักวิชาการพูดกันหรือวิจารณ์กันเกี่ยวกับประเด็นรัฐธรรมนูญมาตราไหนมาตรานี้ หรือว่าแสดงความคิดเห็นนี้มันเป็นความคิดเห็นเป็นส่วน ๆ แล้วคิดกันเอาเอง ไม่มีฐานของงานวิจัยรองรับ เพราะฉะนั้นพออาจารย์บรรศักดิ์เข้ามาทำโครงการศึกษาวิจัย แล้วก็ให้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยสนับสนุน มันก็ได้ผลิตผลออกมาเป็นเอกสารประมาณ ๑๕ เล่ม ซึ่งในนั้นจะแบ่งกันตั้งแต่ศึกษาเรื่อง กกต. ศึกษาเรื่องศาลรัฐธรรมนูญ ศึกษาเรื่องสิทธิเสรีภาพอะไรต่าง ๆ อันนั้นอันหนึ่งที่เป็น ความรู้ชุดใหญ่ แต่ว่าเน้นไปทางการเมืองและองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งผมไม่เคยรับรู้มาก่อนเลยนะครับ หนังสืออีกเล่มหนึ่งที่สำคัญมากที่ทำให้ผมได้เรียนรู้ก็คือหนังสือที่ท่านอาจารย์อมร จันทรสุมบุรณ์ เขียน เรื่องลัทธิรัฐธรรมนูญนิยม ผมอ่านหลายเที่ยวเพราะว่าอ่านแล้วไม่ค่อยเข้าใจ แต่พอตอนหลังเข้าใจขึ้นบ้างนี่ก็มีความรู้สึกว่าเป็นเรื่องดี ๆ อย่างนี้องค์กรตามรัฐธรรมนูญทำไมไม่เกิดขึ้นในสังคมไทย แล้วในที่สุดพอรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ มีเกิดองค์กรต่าง ๆ มากมายเราก็รู้สึกเป็นความหวังว่าที่สังคมไทยคิดว่าน่าจะเปลี่ยนนะครับ แต่ว่าหลังจากนั้นพอใช้รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ เราก็คาดไม่ถึงว่าจะมาเจอนักการเมืองที่ คือเขาต้องการให้รัฐบาลเข้มแข็ง แต่ว่ามีองค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญต่าง ๆ มากมายตรวจสอบ

ถ่วงดุล ซึ่งน่าจะดี แต่ปรากฏว่ามีนักการเมืองที่จะสามารถรวมศูนย์อำนาจและแทรกแซงองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ที่วางไว้ได้อย่างเหลือเชื่อ นะครับ ที่นี้ก็มาเกิดวิกฤตของบ้านเมืองจากปี ๒๕๔๐ เป็นต้นมา แล้วในช่วง ๑๐ ปีก่อน จะเกิดการยึดอำนาจเมื่อปี ๒๕๔๙ บ้านเมืองคนก็รู้สึกอึดอัดนะครับ จนนำไปสู่การเปลี่ยนการปกครองเมื่อปี ๒๕๕๙ แล้วก็มี สสร. ปี ๒๕๕๐ ขึ้นมา ตอนนั้นมันก็เหมือนกับธรรมะจัดสรร คือรัฐมนตรีท่านหนึ่งก็ส่งชื่อผมเข้าไป ส่งชื่อเข้าไปนี้ประมาณ ๓,๐๐๐ องค์กรได้กระมังครับ แล้วก็ให้แต่ละคนไปเลือกกันเอง คนหนึ่งเลือกได้ ๓ คน ท่านส่งไปแล้ว รัฐมนตรีที่ส่งไปคือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ส่งไปคือท่านมงคล ณ สงขลา ท่านส่งชื่อไปแล้วท่านโทรมาบอกผม เพราะท่านกลัว ผมปฏิเสธ พอส่งไปแล้วผมก็ขังมัน เพราะดูแล้วโอกาสที่จะได้รับเลือก คงยาก เพราะว่าคนหนึ่งลงได้ ๓ คะแนน แต่ปรากฏว่าผมได้ ๑๒ คะแนน ๑๒ คะแนนก็ไม่ควรจะได้นะครับ แต่ปรากฏว่าได้อันดับที่ ๘๐ กว่า เพราะว่าคะแนนจริง ๆ แล้วมันก็ได้กันไม่ค่อยมาก ส่วนใหญ่ได้กันคนละ ๒ คะแนน ได้คนละ ๓ คะแนน แลกคะแนนกันไข่มุขครับ ก็เข้าไป พอเข้าไปเสร็จแล้วก็ก็มีผู้เสนอให้มาเป็น กรรมการธิการร่างฯ ก็ได้รับเลือกอีกนะครับ แล้วก็ที่นำแปลกก็คือตอนคณะกรรมการร่างฯ เลือกประธาน กับรองประธาน พอเลือกรองประธานได้ครบ ๓ คนแล้ว และคนที่สี่ มีผู้ใหญ่เข้ามาบอกว่าเดี๋ยวจะเสนอชื่อผมเป็น รองประธาน คนที่สี่ อย่าปฏิเสธ คนสุดท้ายแล้ว ตอนนั้นผมก็งงตอนนั้น ท่านพูดเสร็จแล้วท่านก็ไป ท่านคงรู้ว่ามีการมาธิการท่านหนึ่งมาจากอัยการสูงสุด ก็เสนอเอาผมไปแข่งเพื่อต้องการที่ไม่ให้คนนั้นมาเป็น ผมเข้าใจเป็น อย่างนั้นนะครับ ซึ่งตอนหลังท่านนั้นก็อยู่ในเครือข่ายที่ไม่ค่อยมีความประสงค์กับบ้านเมืองเท่าไรนะครับ วันนั้น ผมไม่รู้เรื่องเลยนะครับ ในที่สุดก็ได้เป็นรองประธานคนที่สี่ เหมือนสมัยนี้เพราะอาวุโสหน่อยสุด แต่ว่าจุดสำคัญ ก็คือว่า การแบ่งงานสมัยนั้นรองประธาน ๔ คน คนที่ ๑ ดูภาพรวมทั่วไป อีก ๓ คนก็มีศาสตราจารย์วิชา มหาคุณ ศาสตราจารย์จรัญ ภักดีธนากุล แล้วก็ผม ก็แบ่งรัฐธรรมนูญเป็น ๓ ส่วน ผมก็รับผิดชอบ ที่แรกเขาจะให้ผมดู องค์กรตามรัฐธรรมนูญเพราะเห็นว่าเป็นเลขธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนมาก่อน ผมก็ไม่อยากจะไปยุ่ง จริง ๆ แล้วนะครับ เพราะว่าพอไปอยู่เข้าจริง ๆ นื่องค์กรตามรัฐธรรมนูญที่เราคิดว่า เมื่อก็ที่ผมบอกว่ามันเป็นเรื่องที่ดี แต่ว่าเวลาฟังก็ชันอะไรต่าง ๆ มีปัญหา ผมก็มาคิดได้ทีหลังว่าเราไปเด็ดยอดมา ของในยุโรปนะครับ เขามีพัฒนาการมา บางองค์กรก็เป็น ๑๐๐ ปี บางองค์กรเกือบ ๑๐๐ ปี สิ่งที่เราเอาไม่ได้คือพัฒนาการของมัน เขาใช้เวลาพัฒนาการมาก แต่เราไม่มีทางที่เอามาได้เลย พอเอามาปั้มนันก็เป็นปัญหา ผมก็เลยขอมาดูหมวดสิทธิ เสรีภาพ การมีส่วนร่วมแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ การกระจายอำนาจ ตรงนี้ละครับพอมมาเป็นประธานตรงนี้ก็ รับผิดชอบตรงนี้ และผมต้องการเห็นการเมือง ภาคพลเมืองเติบโต สิ่งที่ผมได้ลงมือทำก็รู้ว่รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ซึ่งเรารู้สึกว่าดีมาก แล้วก็ก็เป็นเรื่องที่มาจากฐานการศึกษาวิจัย ๑๕ เล่ม ๑๖ เล่มที่ของคณะกรรมการ พัฒนาประชาธิปไตยนำไปสู่การร่างปี ๒๕๔๐ แต่ว่าพวก สสร. ปี ๒๕๔๐ บางที่อาจจะไม่รู้ด้วยซ้ำว่าฐานมันอยู่ ตรงนี้ แล้วก็ท่านอาจารย์บวรศักดิ์เข้าไปเป็นเลขานุการร่างฯ ก็ได้ท่านอานันท์ ปันยารชุน มาเป็นประธาน ที่นี้ พอผมมาทำตรงนี้ผมก็รู้ว่าสิทธิเสรีภาพในแต่ละมาตรา อย่างสิทธิชุมชนนี้เวลาเขาเขียน หลักในการเขียน รัฐธรรมนูญเขาก็จะตกท้ายด้วย ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ เขาหวังให้สภาไปออกกฎหมายตามรัฐธรรมนูญตาม เจตนารมณ์

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ขอโทษนะคะ จากปี ๒๕๔๐ นี้มาพูดถึงปี ๒๕๕๐

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ปี ๒๕๕๐ ตรงที่ผมมาเป็นประธานรับผิดชอบตรงนี้ก็ทำให้รู้ว่าเรื่อง ดี ๆ ในปี ๒๕๔๐ ไม่เกิด เพราะว่าไปติดล็อกตรงที่ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่รัฐสภาไทยไม่ยอมออก

กฎหมายดี ๆ ในรัฐธรรมนูญ คือไม่ทำหน้าที่นะครับ ทำให้ผมมีความรู้สึกว่ถ้าอย่างนั้นของดี ๆ ไม่เกิด เราก็เอา
 ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติออกสิ เพราะว่าไปอ่านคำพิพากษาศาลฎีกาท่านบอกว่า ถ้าตราบใดที่ไม่มีกฎหมาย
 ลุกรองรับ สิทธิยังไม่เกิด ผมก็แปลกใจว่าเราไม่เคยรู้เรื่องเลย ในฐานะเป็นแพทย์ถ้าคนไข้มาอย่างน้อยมันต้อง
 รักษาตามอาการก่อน ถ้ามีปัญหาเราต้องรีบทำก่อนเลย เราจะมารอว่าต้องให้คนโน้นทำตรงนี้ ๆ เดียวคนไข้ตาย
 ก่อน เราก็ไปคิดแบบหมอนั่นละ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : คิดว่าเขาน่าจะต้องทำ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : เขาน่าจะต้องทำเพราะปัญหา ก็สิทธิชุมชนก็อยู่มา ๑๐ ปี พอปี
 ๒๕๕๐ ผมก็ไปปรึกษาศาสตราจารย์จรูญ ภักดีธนากุล บอกว่าถ้าเป็นแบบนี้ผมเอา ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ
 ออกได้ไหม ท่านก็ติเนครับ ท่านก็บอกว่ก็ได้ แล้วเราก็เขียนลงไป เพราะผมมองเหตุผลว่ทำไมใส่แล้วมันจะ
 บอกรัฐธรรมนูญกินได้ ทั้งนี้มันกินไม่ได้หรอก มันถูกล็อกไว้เนครับ ก็ดีครับ ท่านก็บอกว่ก็เขียนว่ได้รับการ
 สนับสนุนหรือช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ อย่างไรก็ตามก็ผูกพันแล้ว

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : มีองค์กรรัฐองรับ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : รัฐต้องถ้าเขียนอย่างนี้เพราะว่ไม่ล็อกกันตรงนั้นแล้ว ผมเอาออกสัก
 ประมาณ ๒๐ มาตราได้ ก็ทำให้เกิดสิทธิต่าง ๆ ตามมา แล้วทำให้ผมเห็นผลว่กรณีมาบตาพุดที่ศาลปกครองเขา
 คุ่มครอง ๗๖ โครงการที่ยังไม่ผ่านกระบวนการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ
 ศาลก็ใช้รัฐธรรมนูญอ้างแล้วก็มีผล ทำให้หยุดชะงัก เพราะฉะนั้นสิทธิต่าง ๆ มันก็เริ่มเกิดขึ้นในปี ๒๕๕๐ อันนี้พอ
 ได้ลงทำให้เรารู้รายละเอียดอะไรต่าง ๆ ดังนั้นพอมายปี ๒๕๕๘ คราวนี้ละ ๒ ครั้งแรกไม่ได้ตั้งใจเนครับ มาตาม
 ผู้ใหญ่บอกใช้ใหม่ มาปีนี้ผมตั้งใจเข้ามาเลย ตั้งใจสมัครเข้ามา แล้วก็ตั้งใจเข้ามาเป็นรองประธานกรรมาธิการ
 เพราะรู้แล้วว่าตอนนี้เข้ามาจะทำอะไรให้เกิดประโยชน์ ทั้งหลายทั้งปวงก็อันนั้นเนครับ พอมายถึงกรรมาธิการอันนี้
 ผมก็เป็นรองประธานคณะกรรมการกรรมาธิการยกร่างฯ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : นิดหนึ่งนะคะ ขั้นตอนที่ท่านเข้ามาเป็น สปช. ค่ะ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ก็ตอนนั้นผมควรจะสมัครทางด้านสาธารณสุข ด้านทรัพยากรธรรมชาติและ
 สิ่งแวดล้อม แต่ว่าคนมาเป็นประธานคัดนี้นามสกุลเดียวกับผม คือ พลอากาศเอก อิทธิพร ศุภวงศ์ ผมก็เลย
 ตายสิ ผมก็สมัครไม่ได้ กลายเป็นโชคไม่ดี แล้วผมจะทำอย่างไรดี ผมก็ไปสมัครทางด้านการเมือง ก็เพราะว่คราว
 ที่แล้วปี ๒๕๕๐ พยายามผลักดันระบบการเลือกตั้งแบบ MMP สัดส่วนผสม ซึ่งปีนี้ก็ใส่เข้าไปแล้ว เพราะเรารู้ว่
 อันนี้มันจะเหมาะกับสังคมไทย เพราะว่สังคมไทยตอนนี้มันมีปัญหาเผด็จการรัฐสภา แต่ว่ปี ๒๕๕๐ ผลักดันไม่
 สำเร็จ ก็เลยไปสมัครการเมือง คนก็คงงว่ทำไมเป็นหมอมายและไม่เคยไปเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใด ไม่ได้
 สนใจเข้าพรรคใด แต่เรารู้ว่ระบบการเลือกตั้งตรงนี้อาของเยอรมันมาปรับใช้สำคัญก็เข้ามาเสร็จแล้วพอมาย
 เป็นกรรมาธิการยกร่างฯ ก็สมัครเหมือนกับปี ๒๕๕๐ แต่ว่ปี ๒๕๕๐ สถานการณ์มันคงไม่เข้มข้นเท่ากับปีนั้นเน
 ครับ ปี ๒๕๕๐ ผมก็ได้คะแนนออกมากกลาง ๆ คือเข้าไปอย่างสบาย ปีนี้ผมก็นึกว่ก็คงได้รับเลือกอีก เพราะว่มัน
 มีฐานเดิม แต่ปรากฏว่มันจะมีหลายกลุ่ม กลุ่มผู้หญิงเขาก็รวมตัวกัน กลุ่มสายต่างจังหวัดที่เขาบอกว่เขาไม่ได้มี
 ชื่อเสียงอะไรมาก เขาก็บล็อกกัน ๗๗ แล้วก็แลกคะแนนกันระหว่างนี้ผมเกือบหยุด รู้สึกจะได้ที่ ๑๘ แต่ว่เขาเอา
 ๒๐ คน ๒๐ กับ ๒๑ ห่างกันเยอะ อย่างไรก็ตามก็คงได้ แต่ว่ได้ด้วยควมหวุดหวิด

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แต่คุณหมอก็ไม่ได้ไป

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ผมไม่ได้ไปหาเสียงไปอะไร เพราะคิดว่าเหมือนปี ๒๕๕๐ คิดว่าก็คงมั่นใจว่าจะได้ แต่ไม่รู้วาคืนนั้นทั้งคืนเขาแลกเสียงกันอุตลุด ก็ถือว่าโชคดีนะครับ เข้ามาก็ได้มาเป็นรองประธานคณะกรรมการจัดการ จริง ๆ คราวนี้ที่บอกว่าตั้งใจมาก็เพราะว่าเมื่อปี ๒๕๕๓ รัฐบาลทำนอกสิทธิโดยการเรียกร้องของเครือข่ายภาคประชาสังคมบอกว่าบ้านเมืองไม่ไหวแล้วละ ต้องปฏิรูป ต้องเปลี่ยนแปลงใหญ่ ก็เสนอท่านอานันท์ ปันยารชุน กับท่านอาจารย์ประเวศ วะสี ขึ้นไปว่าให้ ๒ ท่านนี้ไปวางกลไกในการปฏิรูปประเทศ รัฐบาลออกสิทธิเขาก็ดีนะครับ เขาก็รับ แล้วเครือข่ายประชาสังคมก็มีเงื่อนไขว่าให้ทั้ง ๒ ท่านไปฟอร์มทีมเอง ท่านอานันท์ก็ไปตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ท่านอาจารย์ประเวศ วะสี ก็ไปตั้งคณะกรรมการสมัชชาปฏิรูปประเทศ ก็ทำงานคล้าย ๆ กันนะครับ แต่ว่าสมัชชามันจะมีการเปิดพื้นที่เปิดเวทีเพื่อรับฟังความเห็นอะไรต่าง ๆ ของท่านอานันท์ ปันยารชุน ท่านคณะกรรมการปฏิรูปนี้ท่านก็ทำอยู่ ๘ เดือน และมีข้อเสนออยู่เรื่องเดียวก็คือการกระจายอำนาจ หรือการคืน ท่านใช้คำว่า การคืนอำนาจสู่ประชาชน ซึ่งเป็นเอกสารออกมาที่ผมคิดว่าเป็นเอกสารเป็นข้อเสนอการกระจายอำนาจที่ดีที่สุด ตั้งแต่อ่านมา ผมอ่านอยู่หลายเที่ยวเหมือนกัน และรู้สึกว่าได้มาก หลังจากนั้นพอ ๘ เดือนเปลี่ยนรัฐบาลใหม่ท่านก็ไม่ทำต่อ ท่านอาจารย์หมอประเวศก็ทำต่อ ผมเป็นกรรมการอยู่ในชุดของท่านอาจารย์หมอประเวศ ผมก็ทำเรื่อยมา ทำมาถึง ๓ ปีเศษ ๓ ปี จบ เพราะในระเบียบสำนักนายฯ ให้เวลา ๓ ปี แล้วท่านอาจารย์ประเวศก็ตั้งให้ผมเป็นประธานคณะกรรมการติดตามมติสมัชชาปฏิรูป พอปีหนึ่งก็จะมีประชุมกัน ๒,๐๐๐ - ๓,๐๐๐ คน ก็มีมติออกมา เขาก็ทำแบบคล้ายของ UN คือจะต้องมีเอกสาร UN มันมี General Assembly นี่มันคือสมัชชาแห่งสหประชาชาติเขาจะมีทุกปี ก็มีเอกสาร แต่เขาต้องประชุมตกลงกันว่าปีนี้ประชุมใหญ่มีกี่เรื่อง แล้วแต่ละเรื่องก็ต้องไปทำการศึกษา ก็ต้องใช้งานวิชาการ ก็คล้าย ๆ ปี ๒๕๓๗ เมื่อมีงานราชการรองรับ ไม่ใช่เขียนอะไรนึกขึ้นมาอะไรอย่างนี้ ก็ผ่านกระบวนการมากลไกในการที่ทำงานร่วมกันระหว่างผู้เสนอ เช่น เรื่องชายฝั่งทะเล การทรุดโทรมของชายฝั่งทะเล เรื่องปัญหาการกระจายการถือครองที่ดินที่ไม่เป็นธรรมอะไรอย่างนี้ เป็นต้น ก็มีการทำงานวิชาการกับกลุ่มคนที่เขาลำบาก แล้วก็ขีดเกล้าเอกสาร เอกสาร UN ก็เป็น Format ที่เอามาปรับของ UN แล้วก็สิ่งสำคัญเท่าที่ผมจำได้มีอยู่ ๔ ส่วนในเอกสาร ส่วนแรกก็คือสถานการณ์ เช่นสถานการณ์ของทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไร อันที่ ๒ ก็จะมีว่าในสังคมไทยมีเรื่องมือมีกฎหมายมีมาตรการอะไรต่าง ๆ ที่ไปแก้ปัญหาอันแรกแค่นั้นอย่างไร อันที่ ๓ ก็เป็นข้อท้าทายในลักษณะที่ว่าเครื่องมืออันที่ ๒ มันเพียงพอหรือเปล่าที่จะไปโคปกับปัญหาอันที่ ๑ ถ้าไม่มีเขาก็จะมีประเด็นว่าเป็นข้อท้าทายที่จะต้องทำอะไรต่ออะไรอันที่ ๔ ก็เป็นข้อเสนอ มันก็จะต้องไปศึกษาว่าจะต้องทำอะไร เช่น ออกกฎหมายอันนั้น ออกกฎหมายอันนี้ดูจากข้อ ๓ ผมก็คิดว่าเอกสารของ UN เขาก็ทำเป็นระบบมาก และก็ต้องศึกษาความรู้ และจะต้องสร้างความเข้าใจกัน ปีหนึ่งเขาก็ได้มาประมาณ ๕ - ๖ มติ ๓ ปีก็ได้ ๒๑ มติ ผมได้เป็นประธานติดตามว่าแต่ละมติมีเส้นทางเดินอย่างไร ติดตามปรากฏว่ารัฐบาล ๒ รัฐบาลที่ผ่านมารัฐบาลออกสิทธิก็เอาเข้า ครม. แล้วก็ส่งไปให้หน่วยราชการให้ความเห็นอะไรมาก็ไม่เกิดอะไรเท่าไรนะครับ มาถึงรัฐบาลคุณยิ่งลักษณ์ส่งเข้าไปนี่แม้แต่เอาเข้า ครม. ก็ไม่เอาเข้า ครม. ด้วยซ้ำไป แทบเป็นไปไม่ได้เลยว่าจะปฏิรูปอะไรนะครับ แต่ตอนเกิดเหตุการณ์วิกฤตนี้ก็ตอนนั้นคนเรียกร้องปฏิรูปก็ทางตัวแทนของพรรคการเมืองเขาก็ไปเข้าหาผู้หลักผู้ใหญ่ โดยเฉพาะหาอาจารย์ประเวศด้วย หาท่านอานันท์ด้วย ท่านอานันท์ก็ไม่ใช่ชาวออกมา ก็แสดงในลักษณะว่าสนใจเรื่องปฏิรูป แต่ว่าจริง ๆ แล้วที่ผมส่งไปนี่มติอะไรต่าง ๆ หรืออาจารย์ประเวศลงนามไปนี่ไม่เอาแม้แต่เข้า ครม. เพื่อรับทราบ เพราะฉะนั้นการติดตามมติต่าง ๆ อันนี้ได้ประโยชน์สำหรับผม ได้ประโยชน์รู้ว่า

แต่ละมดมันมีความยากลำบากอย่างไร เราก็ประชุมหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องมาวางแผนที่ว่าเส้นทางเดินของมดมันมันไปถึงไหนอย่างไร เพื่อจะทำงานด้วยกันกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แต่หน่วยราชการให้ความร่วมมือดี

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : เราก็ใช้วิธีโทรศัพท์ตาม เขาก็ต้องมา เพราะว่าอันนี้ออกโดยระเบียบสำนักนายกฯ เขาเข้ามาแบบอย่างราชการนั่นล่ะ บางคนเขาก็สนใจนะครับ อย่างสำนักงานเศรษฐกิจการคลังนี่ อันนั้นอยู่ ๆ พ.ร.บ. การออมแห่งชาตินี้อยู่ ๆ ก็เปลี่ยนรัฐบาลก็ไปหยุดของเขาเสีย ซึ่งมันเป็นเรื่องที่ดี มันก็มีมิติของสมาชิกบอกว่าต้องผลักดันตรงนี้ออกมา ทีมข้าราชการจากกระทรวงการคลังทีมนี้เขาก็กระตือรือร้น เขามองว่าเราจะช่วยขับเคลื่อนตรงนี้ให้มันออกมาได้ แต่ว่าการเมืองไปบล็อกเขา แล้วเข้าใจว่าเพิ่งมาออกตอนหลังนะครับ อันนี้ก็เป็นปัญหาทางการเมืองที่มันนอกจากไม่พัฒนาแล้วยังสร้างความยากลำบากในการที่จะปฏิรูปนะครับ ด้วยเหตุที่เป็นประธานติดตามมติสมัชชานี้ทำให้ผมต้องไปศึกษารายละเอียดในการปฏิรูปแต่ละด้านนะครับ ๒๑ มติด้วยกัน ทีนี้กลับมาประเด็นที่ว่าทำไมผมถึงตั้งใจมาคราวนี้ ก็ตั้งใจมาเป็นรองประธานเพื่อดูแลเรื่องปฏิรูปนี้ล่ะ เพราะว่ามันสะสมความรู้ แล้วก็ตอนที่ คสช. เขาตั้งคณะกรรมการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปนี้ นะครับ ซึ่งวันนั้นพลเรือเอก ชุมนุม อาจวงศ์ เป็นประธาน และปลัดกลาโหมเป็นคนดูแลภาพทั้งหมด อาจารย์หมอ ประเวศก็ในฐานะเป็นประธานคณะกรรมการสมัชชาเขาก็เชิญชวนให้ท่านไปให้ความเห็น แต่ท่านก็แหงมาให้ผม ก็ไป รวมทั้งเอาเอกสารที่ ๓ ปี ส่งให้หมด คณะทำงานชุดนี้เขาก็รวบรวมจากหลายแหล่ง ซึ่งผมก็คิดว่าเป็นความพยายามอย่างหนักมากที่พอเรามารายงานตัว สปช. วันแรกนี่เราได้เอกสารปีกใหญ่ เขารวบรวม รวมทั้งของท่าน อานันท์ ของท่านอาจารย์ประเวศและที่อื่น ๆ ที่ผู้ชุมนุมกลุ่มต่าง ๆ เรียกร้อง ทั้งเสื้อแดง เสื้อเหลือง เสื้ออะไรต่าง ๆ นี่เขาก็เอารวบรวมมา อันนี้ก็เป็นนิมิตหมายที่ดีนะครับ แล้วในรัฐธรรมนูญชั่วคราวก็เขียนชัดเจนใน ๒ มาตราว่า จะต้องปฏิรูปอย่างน้อยในมาตรา ๒๗ อย่างน้อย ๑๐ ด้าน แล้วก็ด้าน ๒๑ และในมาตรา ๓๕ รัฐธรรมนูญชั่วคราวเขียนว่าทิศทางอย่างน้อยจะต้องมีเรื่องต่อไปนี้ เช่น กลไกในการปราบคอร์รัปชัน กลไกที่ไม่ให้เกิดการประชานิยม เรื่องวินัยการเงินการคลังต้องไม่เอาไปทำอะไรที่มันนะครับ มีอยู่ ซึ่งผมอ่านดูแล้วดีนี่ คนเขาวิจารณ์บอกว่า คือคนที่ติดเรื่องรัฐประหารหรือไม่รัฐประหารนี้จะรู้สึกกับไม่ได้กับการรัฐประหาร ผมพอได้อยู่มานานผมก็มีความรู้สึก ว่าเฉย ๆ แล้ว ตอนสมัยเป็นนักศึกษาแพทย์ก็ต่อต้านรัฐประหารมากสมัย ๑๔ ตุลา ๖ ตุลาอะไรนี่เราก็รับไม่ได้กับเรื่องพวกนี้ แต่ว่าวันเวลาผ่านมานานเราก็มีความรู้สึกว่ากลไกที่ไม่ได้มาจากรัฐประหารก็ไม่เห็นทำอะไรเลย แล้วก็ไม่สนใจที่คิดจะปฏิรูปบ้านเมืองเลย อันนี้เขียนในรัฐธรรมนูญชั่วคราว ก็เขียนว่าจะต้องทำอย่างนี้ ๆ และให้มีสภาพปฏิรูป แสดงว่าให้ความสำคัญ แต่ความสำคัญทั้งหมดนี้ผมเข้าใจว่ามันเกิดจากการตื่นตัวของพลเมืองไทยที่คนออกมาเป็นล้านคน ออกมาและกลุ่มต่าง ๆ เรียกร้องในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมาที่ต้องการเห็นปฏิรูปอย่างนั้น ปฏิรูปอย่างนี้

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : คือมันมีไม่ขาดสายนะคะ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ๑๐ ปีที่ผ่านมาไม่ขาดสาย พวกกลุ่มการเมืองที่ไม่พอใจ อย่างพวกเสื้อแดงเขาก็จะเรียกร้องว่ากรรมการยุติธรรมอย่า ๒ มาตราฐานอะไรอย่างนี้ พวกพันธมิตรเขาบอกว่าต้องขจัดปัญหาคอร์รัปชัน พวก กปปส. มหาวิทยาลัยเอกชนก็ต้องการระบบเลือกตั้งที่สะอาด บริสุทธิ์ ต้องการกระจายอำนาจ ต้องการปฏิรูปที่ดิน ต้องการอะไรหลายอย่างแต่สรุปแล้วทุกคนต้องการเห็นการเปลี่ยนใหญ่ในบ้านเมือง ผมก็เอาจุดนี้เป็นจุดสำคัญ เพราะฉะนั้น การที่รัฐธรรมนูญชั่วคราวเขียนอย่างนี้แสดงว่าเขาตอบสนองข้อเรียกร้อง

ของพลเมืองที่ตื่นขึ้นมา พลเมืองที่ตื่นรู้โดยที่ไม่กล้าที่จะเพิกเฉย ถ้าลองเพิกเฉยว่าไม่มี สปช. ไม่มีการปฏิรูปนี้ผมว่าจะอยู่ลำบาก อันนี้คือประชาธิปไตยที่แท้จริงนะครับ เพราะว่าสังเกตุรัฐบาลบอกว่าเผด็จการยึดอำนาจมาทำไมเรื่องสัมปทานแปลง ๒๑ พอถึงจุดหนึ่งเขาก็ถอย เพราะว่าจุดสำคัญก็คือพลังของเครือข่ายปฏิรูปของพลังงาน ซึ่งในนั้นประกอบด้วยเสื้อแดง เสื้อเหลือง พันธมิตร ทุก ๆ คนความเชื่อทางการเมืองต่างกัน แต่ว่าสิ่งที่เขามีร่วมกันก็คือการรักชาติ หวงแหวนทรัพยากรของชาติ แล้วเขาบริสุทธิ์ใจ คือพื้นฐานนี้ผมคิดว่าในช่วงอายุผมที่ผ่านมาผมไม่เคยเห็นนะครับว่าคนเป็นล้านคนตื่นขึ้นมา แล้วบอกให้เปลี่ยนใหญ่บ้านเมืองหลายล้าน คนนับสิบล้าน ต้องบอกว่านับสิบล้านที่ตื่นขึ้นมา คือถ้ามี Active citizen หรือ Inform citizen อย่างนี้ ผมมองว่าอันนี้เป็น Indicator ที่บ้านเมืองมีความหวัง มาคราวนี้ผมก็เลยมาอย่างตั้งใจและก็มีความหวัง เพราะฉะนั้นหมวดปฏิรูปที่ผมรับผิดชอบนี้ก็ทำงานกับกรรมาธิการปฏิรูปที่เขาตั้งมา ๑๘ ชุด เห็นไหมที่แรกเขาตั้งไว้ ๑๐ ด้านอย่างน้อย คนวิจารณ์ว่ามาบีบไม่ให้ทำมากกว่านี้ แต่ปรากฏว่าตอนหนึ่งยกขึ้นมา ๑๕ ด้าน ส่วนด้านการกสิกรรมไม่ร้องเขียนในหมวดปฏิรูป เขาตั้งขึ้นมา หรือด้านคุ้มครองผู้บริโภคก็เขียนไว้ตามจุดต่าง ๆ ไม่จำเป็นจะต้องมานั้น อย่างน้อยก็ ๑๕ ด้านหรือ ๑๖ ด้านก็ใส่ในหมวดรัฐธรรมนูญหมด ซึ่งตรงนี้ผมคิดว่าถามว่าเขียนอย่างไรมันเป็นเรื่องใหม่ที่ไม่เคยมีใครเขียนมาก่อน เพราะฉะนั้นแต่ละมาตราเราก็กล้าไม่รู้อะไรจะเขียนอย่างไร แต่ว่าในที่สุดเราก็ได้คิดว่าองค์ประกอบสำคัญที่ต้องเขียน ๒ เรื่องก็คือ ๑. สารอะไรที่จะต้องปฏิรูปในแต่ละด้าน เช่น ด้านพลังงานนี้เราก็บอกว่าต้องแก้กฎหมายปิโตรเลียม และกฎหมายพลังงานให้เกิดธรรมาภิบาล และให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประเทศชาติและประชาชน เพราะฉะนั้นตอนที่ สนช. กำลังไปแก้กฎหมายปิโตรเลียมนี้ถ้าแก้แล้วไม่เกิดประโยชน์สูงสุดกับประเทศชาติ ประชาชน และไม่เกิดธรรมาภิบาล พอออกมาอย่างมีคนวิจารณ์ว่าอาจจะปะปู้ เพื่อให้ออกมาคนก็สามารถไปยื่นศาลรัฐธรรมนูญว่าอันนี้ขัดรัฐธรรมนูญ อะไรอย่างนี้เป็นต้น ถ้ารัฐธรรมนูญนี้ออกมา เพราะฉะนั้น ๑. ต้องมีสาระในการปฏิรูปในแต่ละด้านมีอะไรบ้าง อันที่ ๒ กลไกที่ทำหน้าที่ในการที่รองรับการปฏิรูปในแต่ละด้านนั้น ๆ ก็มี ๒ เรื่องที่สำคัญนะครับ ประเด็นคำถามตามมาว่าเรามาประมาณปีเศษ ๆ นี้เราไม่มีทางปฏิรูปจะประสบความสำเร็จได้ ในรัฐธรรมนูญชั่วคราวมาตรา ๓๕ (๑๐) ก็เขียนให้มีกลไกที่ ทำต่อจาก สปช. เลขานุการของปลัดกลาโหมนี้ท่านบอกว่าอันนี้เกิดจากการที่ผมไปคุยกับปลัดกลาโหมตอนช่วงก่อนเกิด สปช. ตอนที่เขากำลังรวบรวมข้อมูลอยู่ ผมไปแทนอาจารย์ประเวศ ๑ ครั้ง ไปถึงคณะทำงานก็ถามลงรายละเอียดเนื้อหาของการทำงานของอะไรต่าง ๆ ผมดูแล้วมันไม่เกิดประโยชน์ เพราะว่าเนื้อหามันเยอะมาก สิ่งที่ผมอยากเห็นก็คือเห็นกลไก เห็นกระบวนการในการทำงานของการปฏิรูปมากกว่า แต่ว่าเขาไม่ได้ถามกลับมาผมก็เลยเขียนบทความ ๆ หนึ่ง ว่าด้วยกลไกกระบวนการในการปฏิรูป ผมก็เขียนลงในไทยโพสต์เอาไปลงเต็มหน้าเลย ปรากฏว่าปลัดกลาโหมท่านนี้ท่านอ่านเจอ ชื่ออะไรผมจำไม่ได้ ตอนนี้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานแล้ว ท่านบอกว่า ท่านอ่านเจอตอนประมาณตี ๒ ตอนนั้นท่านก็เครียดว่าตรงนี้ทำอย่างไร พออ่านปุ๊บก็ให้เลขาฯ เชิญผมไปคุยเป็นการเฉพาะ คุยกันประมาณ ๓ ชั่วโมงกลุ่มเล็ก ๆ ผมก็ได้คุยเต็มที่เลย ก็บอกว่ากลไกที่ออกมาที่ต้องทำตอนนี้ท่านบอกว่าท่านรู้สึกโล่ง เพราะว่าทหารท่านก็ไม่มีประสบการณ์ในการทำเรื่องพวกนี้ นะครับ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ธรา : ประธานโทษณะคะ แล้วกลไกนี้ก็กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ก็กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญชั่วคราว พอมารัฐธรรมนูญฉบับนี้ในหมวดปฏิรูปก็กลายมาเป็น ตอนนี้อาตมาเป็นสภานิติบัญญัติเป็นการปฏิรูป และมีคณะกรรมการยุทธศาสตร์ปฏิรูปแห่งชาติขึ้นมา ก็มีคำถามว่าอันนี้มันสืบทอดอำนาจหรือเปล่าใช่ไหมครับ คำตอบก็คือว่าเรามองว่าเป็นการ

สืบเนื่องทางปัญญา หรือสืบเนื่องของการทำงาน เพราะองค์ประกอบจะมาจาก สปช. ๖๐ ที่เขาตีไซน์ จาก สนช. ๓๐ และอีก ๓๐ นี้จะมาจากกระบวนการสรรหาเพิ่มเติมเป็น ๑๒๐ ตรงนี้มันก็ยังไม่ใช่ Final นะครับ แต่ว่าเป็นร่างแรกที่จะต้องมีการรับช่วงต่อ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : มีคนวิจารณ์ในอันที่ว่าทำไมเราไม่เอาคนชุดใหม่เข้ามา ซึ่งในเมื่อในรัฐธรรมนูญและใน สปช. นี้ก็วางกรอบเอาไว้หมดแล้ว

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : เอาคนชุดใหม่เข้ามามันจะมีปัญหาว่าไม่มีประสบการณ์ในเรื่องปฏิรูปเลยมันก็จะลำบาก แม้แต่จำนวน สปช. จำนวนไม่น้อยที่เข้ามานั้นก็ต้องคลำทางกันเยอะเหมือนกันขณะที่เขาเขียนคุณสมบัติว่าเข้ามาสรรหานี้จะต้องทำงานเรื่องปฏิรูปนะครับ ๒๕๐ คน แต่ว่ากว่าจะรู้ว่าปฏิรูปคือการเปลี่ยนจุดคานงัดเปลี่ยนใหญ่จะไปพูดเรื่องประเด็นพัฒนาเสียเยอะ ประเด็นพัฒนานี้มันก็เป็นประเด็นปกติ แต่ว่าถ้าปฏิรูปนี้มันจะต้องไปทำจุดสำคัญ ๆ ที่จะทำให้มันเกิดการเปลี่ยนใหญ่ เพราะฉะนั้นการสืบเนื่องตรงนี้ผมคิดว่ามีความจำเป็นนะครับ ส่วนการที่ว่าสืบเนื่องอำนาจหรือไม่ผมก็คิดว่าเราตอบไม่ได้นะครับว่าจะไม่สืบเนื่องทางอำนาจหรือสืบเนื่องจากปัญญา ก็ต้องไปดูที่ผลงานว่าผลงานจะนำไปสู่การเปลี่ยนใหญ่ในแต่ละด้านหรือไม่ ก็ตีไซน์ให้ทำงานแค่ ๕ ปี ถ้าประชาชนต้องการให้อยู่ต่อไปทำประชามติ ถ้าประชามติเห็นชอบก็อยู่ต่ออีกไม่เกิน ๕ ปี แต่ว่าในช่วงนี้จะต้องทำเครื่องมือด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการศึกษา จะต้องออกกฎหมาย และจะมีคณะกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์พัฒนามนุษย์อะไรของทางการศึกษา ชุดนี้ก็จะไปทำเรื่องปฏิรูปการศึกษา ต่อ แล้วก็เนื้อหาสาระที่จะต้องปฏิรูปการศึกษามีอะไรบ้างก็เขียนอย่างนั้นเลย แล้วพอตรงนี้เขาได้กลไกเขาก็ออกไป ไม่ต้องมาอยู่ในสภาขับเคลื่อนหรือคณะกรรมการยุทธศาสตร์ คือการศึกษาเรามองว่าต้องใช้เวลามาก ๑๐ ปี หรือ ๒๐ ปี ซึ่งเรามีหน้าที่ทำเครื่องมือให้ในแต่ละด้าน อย่างด้านวัฒนธรรม ด้านสาธารณสุข ด้านสังคม ด้านอะไรต่าง ๆ เพื่อที่จะต้องไปทำงานต่อในเรื่องการริฟอร์ม

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วคนที่ขับเคลื่อนนี้ก็คือรัฐต่อไปหรือว่าคน

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : เขาก็จะมีจุดสำคัญนี้อยู่ที่เครือข่ายพลเมืองด้านนั้น ๆ นะครับ อย่างที่ผมยกตัวอย่างเครือข่ายพลเมืองปฏิรูปพลังงานนี้ คือจุดสำคัญที่ผมบอกว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ต้องไปทำประชามติ ถ้าไม่ทำประชามตินี้อย่างหวังว่าจะทำปฏิรูปได้ เพราะว่าความชอบธรรมจะไม่มี คือพอทำประชามติมันจะมีกระบวนการเรียนรู้ครั้งใหญ่เลย ก็ยึดไป ๓ เดือน เราจะได้บอกว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้มีเรื่องดี ๆ อะไรบ้าง ถ้าไม่ดีก็ยังไม่ต้องรับ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แต่คราวนี้ปัญหาคือมันต้องกระจายให้ประชาชนทราบ ให้ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ใช่ครับ ตอนนี้ก็กำลังทำกันอยู่ แต่ว่าผมอยากให้มีประชามติ พอมีประชามติปั๊บก็ต้องยึดไป ๓ เดือน ยึด ๓ เดือนก็เปิดเวทีทั่วประเทศ เปิดมากกว่าที่ทำอยู่ ที่ทำอยู่ไม่พอ เพราะฉะนั้นเรียกว่าเปิดต้องให้ประชาชนรู้เลยว่าของดี ๆ ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะเปลี่ยนแปลงชีวิตของเขามีอะไรบ้าง ผมยกตัวอย่างเรื่องแรงงานเรียกร้องมาเรื่องการรวมตัวเป็นสหภาพ การเจรจาต่อรอง ๑๐ ปีแล้วไม่ได้ผมมาถึงปั๊บอันนี้มันเรื่องดีนี่ อันนี้เป็นประชาธิปไตยด้วย เราก็ใส่เข้าไป เรื่องอนุสัญญาแรงงาน ILO ฉบับที่ ๘๗ กับฉบับที่ ๘๘ ที่เขาเรียกร้องมา ๑๐ ปีไม่ได้เราใส่ให้เขาแล้ว ถ้าประกาศใช้นี้ได้เลย แล้วเขามาเป็นสหภาพผู้ประกอบการจะมาไล่เขาออกไม่ได้ แล้วก็เรื่องธนาคารแรงงานซึ่งจะปลดหนี้สินนอกระบบของเขานี้ของคนงาน

เป็น ๑๐ ล้านเลยตอนนี้มันมี ๑๖,๙๐๐,๐๐๐ คน แล้วมีเงินประกันอีก ๑.๑ ล้านล้าน แล้วเราขอมา ๕ เพอร์เซ็นต์ เพื่อมาเป็นธนาคารแรงงาน แล้วคน ๖๐ เพอร์เซ็นต์นี่คือประมาณ ๑๐ ล้านกว่าหน่อย ๆ รายได้เดือนหนึ่งไม่ถึง หมื่นนะครับ แต่ว่ามีหนี้สินคนละประมาณ ๗,๔๐๐ บาทต่อเดือน มันจะเอาอะไรกินละครับ แล้วก็ยังมีหนี้สินครัวเรือนประมาณ ๑๐๖,๐๐๐ ต่อครัวเรือน ทีนี้ถ้าได้ตรงนี้เขาก็ู้ราคาถูกก็สามารถปลดหนี้ตรงนี้ได้ เขาสามารถที่จะไปศึกษาต่อเนื่องได้ เขาสามารถที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตหรือทำธุรกิจอื่น ๆ ได้

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แสดงว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ในส่วนของการปฏิรูปนี้ก็ช่วยแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ก็นี่ครับลดความเหลื่อมล้ำชัดเจนเลยครับอันนี้ถ้าคนงานอยู่อย่างนี้เขาตายเลยครับ ความเหลื่อมล้ำนี้มัน ๕ ด้านเลยครับ ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ทางโอกาส ทางสิทธิ ทางอำนาจ ทางศักดิ์ศรี เพราะฉะนั้นอันนี้ที่ผมพูดนี้มันรายได้ แล้วก็ถ้ามีรายได้ดีขึ้นมันก็มีโอกาสมากขึ้น ทางการศึกษามากขึ้น มีสิทธิมากขึ้น สามารถต่อรองได้มากขึ้น มันจะไปกันหมด ๕ ด้าน เกษตรกรนี่เราก็พูดถึงที่เครือข่ายที่ดินเรื่องการกระจายอำนาจ การถือครองที่ดินเราก็เขียนลงไปในนั้นเลยว่าจะต้องออกกฎหมาย ๓ ฉบับ คือ กฎหมายธนาคารที่ดินซึ่งก็ต้องไปปรับภาษีที่เขาเคยไปนะครับ ภาษีที่ดินก้าวหน้าอะไรต่อไป ซึ่ง ดร.สมชัย ฤชุพันธุ์ บอกว่าถ้าปรับนี้มันจะได้จาก ๓๐,๐๐๐ ล้าน ปีหนึ่งจะเพิ่มเป็น ๓๐๐,๐๐๐ ล้าน ตอนนี้ก็ยังชะงักอยู่ ก็มาทำธนาคารที่ดินหรือที่ดินที่ลำบากไปจางองนี่เขายังทำกินที่ดินได้แล้วที่ดินไม่หลุดอะไรอย่างนี้ หรือที่ดินทำกินที่รกร้างว่างเปล่าของรัฐไม่ได้ทำอะไร ก็ออกโฉนดชุมชนได้แต่ขายทอดตลาดไม่ได้ ชุมชนก็มีสิทธิในการจัดสรรทรัพยากรตกลงกันแล้ว อันนี้มันจะลดความเหลื่อมล้ำเยอะเลย แล้วจะออกกฎหมาย ถ้ามว่ารัฐบาลถ้าไม่ออกกฎหมายเราก็ดีใจนะสภาขับเคลื่อนต้องทำงานกับวุฒิสภา วุฒิสภาก็มาจากการเลือกตั้งทางอ้อม มาจากสาขาอาชีพต่าง ๆ สภาผู้แทนฯ เห็นชอบหรือไม่เห็นชอบเท่านั้น เพราะถ้าให้สภาผู้แทนฯ มาดูรายละเอียดปีประสบการณ์ ๔๐ ปีที่ผ่านมาไม่ได้ทำครับ เราจะบอกว่าเราไปดูผู้แทนประชาชนนี้เราไม่ได้ดูถูกเลยนะครับ เราดูตามความจริงที่ผ่านมาว่ากฎหมายดี ๆ มันออกไม่ได้เลย อย่างที่ผมบอก ปี ๒๕๔๐ เรื่องดี ๆ จะออกกฎหมายไม่ออก ปี ๒๕๕๐ เขียนบังคับว่าให้ออกกฎหมายนั้นภายใน ๑ ปี ภายใน ๒ ปีในบทเฉพาะกาลไม่ออกเลย แต่ปีนี้เขียนว่าถ้าไม่ออก ไม่ทำตามมาตราต่าง ๆ นี่ก็จะต้องโดน มาตรา ๑๕๗ ก็คือกฎหมายทางอาญา คนสามารถฟ้องได้ ทีนี้ก็เขียนเลย แล้วคนดูว่าจะเป็นอย่างไร แล้วช่องทางการออกเครื่องมือของการปฏิรูปนี้ก็ผ่านวุฒิสภา วุฒิสภาก็ดูรายละเอียดหมด ๓ วาระ แล้วส่งให้สภาผู้แทนฯ ดู มีแค่ให้เห็นชอบหรือไม่เห็นชอบนี่เขาก็ต้องพอนั่นเราก็สามารถไปขอประชามติกับประชาชนได้นะครับ ถ้าสมมุติว่าเป็นชุดแพ็คเกจที่เขาไม่เห็นชอบ แล้วถ้าประชามติเห็นชอบนี่เขาก็ต้องรับผิดชอบ อะไรอย่างนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้นการออกแบบตรงนี้ต้องคิดกันพอสมควรว่าทำอย่างไรให้เรื่องนี้ออกมาเกิดผลเป็นจริงได้ นอกจากมีสภาขับเคลื่อนแล้ว มีคณะกรรมการยุทธศาสตร์ปฏิรูปแห่งชาติแล้ว นี่ก็มีเส้นทางเดินของกฎหมายที่มาอย่างนี้แล้วจะมีหลักประกันอะไร หลักประกันที่สุดท้ายเราก็ต้องกลับไปหาประชาชนว่าประชามติประชาชนว่าอย่างไร อย่างนี้เป็นต้น

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วเป้าหมายของรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๘ ละคะ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : เป้าประสงค์ของรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๘ นี้ถ้าพูดเฉพาะเรื่องเจตนารมณ์หลัก ๔ ข้อที่พูดกันนี้ที่พลเมืองเป็นใหญ่ สร้างพลเมืองให้เป็นใหญ่ การเมืองสมดุลงานและสมดุลงานและสร้างสังคมที่เป็นธรรมคือการปฏิรูป แล้วก็ให้นำชาติสู่สันติสุขก็คือกลไกในการปรองดอง

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : อันนี้เป็นเจตนาธรรมหรือเป้าประสงค์คะ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : อันนี้ก็มันเรียกได้ทั้ง ๒ อย่างละครับ มันเป็นทั้งเจตนาธรรมแล้วก็ เป็นทั้งเป้าประสงค์ จุดสำคัญจริง ๆ ก็คือเรื่องปฏิรูปนี่เป็นเรื่องที่ต่อไปในอนาคต เรื่องปรองดองนี่เป็นเรื่องที่เกิด มาแล้วในอดีต ทำอย่างไรถึงให้เกิดการปรองดองได้ นี่ก็กำลังจะออกแบบกันอยู่นะครับ อันนี้ก็เป็นเรื่องที่จะต้อง ทำต่อไป เพราะว่าตราบไต่ถ้าไม่เกิดความปรองดอง บ้านเมืองไม่สงบปฏิรูปก็ไปยาก และตราบไต่ที่ไม่มีประชามติ รongรับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ขาดความชอบธรรม ทีนี้ถามว่าถ้าจะให้ทำประชามติก็ต้องไปแก้รัฐธรรมนูญ ชั่วคราวให้ทำประชามติได้ แล้วทีนี้คนที่แก้รัฐธรรมนูญชั่วคราวคือ คสช. เขาก็ต้องประเมินนะครับว่า สถานการณ์ช่วงนั้นจะทำประชามติได้หรือไม่ เพราะว่าเขาคงจะมองในแง่ประเด็นเรื่องสถานการณ์บ้านเมืองสงบ พอหรือเปล่า ซึ่งถ้าประเมินแล้วสถานการณ์บ้านเมืองเป็นไปตามปกติ ผมคิดว่าต้องทำประชามติ ยกเว้น สถานการณ์บ้านเมืองเป็นอย่างอื่น ซึ่งตรงนั้นเราอาจจะมีข้อมูลไม่พอนะครับ อันนั้นก็ เป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่การไม่ ทำประชามติก็ความชอบธรรมหรือการที่จะให้พลังพลเมือง เช่น หนุนการปฏิรูปนี้ก็ลำบาก

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ทีนี้คำว่าประชาชนกับพลเมืองที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้ความเป็น พลเมืองนี้ก็อยากจะให้คุณหมอช่วยอธิบาย

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : คือจริง ๆ แล้วก็พยายามจะพูด มันมี ๓ คำนะครับ ประชาชน ราษฎร และพลเมือง ราษฎรก็คือกลายเป็น Subject ที่ระบบอุปถัมภ์อะไรอย่างนี้ แต่ว่าพลเมืองก็เป็นกำลังของ เมือง อย่างที่ผมใช้คำว่า พลเมืองเป็นผู้ตื่นรู้ ก็อาจจะมาจากภาษาอังกฤษว่า Active citizen หรือ Inform citizen คือทั้งตื่นทั้งรู้ ผมก็เลยเอามาผสมกัน คือทั้งรู้ข้อมูลข่าวสารที่ครบแล้วก็มีการตื่นตัว แล้วก็จะ เป็นกำลัง ของชาติบ้านเมืองว่าที่ผมบอกปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้คนนับเป็น ๑๐ ล้านคนที่ตื่นรู้ขึ้นมาอาจจะมามากกว่านั้น อันนี้คือเป็นตัวชีวิตที่จะกำหนดชะตากรรมหรือทิศทางของบ้านเมือง

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เพราะฉะนั้นบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองก็มีผลต่อ รัฐธรรมนูญฉบับนี้

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : มีผลหมดครับ และผมเชื่อว่าการที่พลเมืองตื่นรู้เกิดปรากฏการณ์นี้ผู้ มีอำนาจไม่ว่าจะเป็นผู้มีอำนาจมาจากไหนก็ตาม ผู้มีอำนาจปัจจุบัน ผู้มีอำนาจทางการเมือง อดีตนักการเมืองผม ว่าจะรู้สึกครั่นคร้าม รู้สึกจะทำพฤติกรรมแบบเดิมนี่คงไม่ง่ายแล้วละ นักวิชาการต่างประเทศที่มองเมืองไทยเข้า มาเขามองด้วยว่าถ้าคนตื่นขนาดนี้เขามองเห็นอนาคตที่ดีในภายภาคหน้าจะครับว่าประชาชนตื่นขนาดนี้มัน เป็นความมหัศจรรย์ที่เกิดขึ้นบนแผ่นดินนี้ ซึ่งผมก็มองอย่างนั้นว่าเราเห็นความหวัง แล้วก็รัฐบาลปัจจุบันที่บอกว่า มาจากเผด็จการนี้ผมก็ไม่เห็นเขาที่ไปใช้อำนาจอะไรที่ด้วยเหตุที่ว่าทหารเองก็อาจจะไม่ได้มีจิตใจโหดเหี้ยม แต่ว่า จุดสำคัญคือพลังพลเมืองคงไม่อนุญาตให้ทำอะไรที่เผด็จการเมื่อ ๓๐ ปี ๔๐ ปีที่แล้วทำ มันคงทำไม่ได้มันก็ แล้วแต่มุมมองครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วท่านเองเห็นมีอุปสรรคในการดำเนินการและในการ ร่างรัฐธรรมนูญ อย่างให้ท่านช่วยอธิบายถึงขั้นตอนหรือกระบวนการในการพิจารณาร่างและมาตราต่าง ๆ หรือ ร่างรัฐธรรมนูญในฉบับนี้คะ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : อาจจะต้องขออีกทีที่กรมวังอาจารย์ เพราะเดี๋ยวจะต้องเข้าประชุม แล้ว ไม่ทราบว่าจะอาจารย์จะลำบากไหม เพราะว่ามีเรื่องที่ต้องตอบในที่ประชุมจริง ๆ ปัญหาใหญ่ตอนนี้คือล้ม

ของคุณเปลว สีเงิน เขียนดี เมื่อวาน ก็ที่เดือดร้อนมากที่สุดคือนักการเมือง แต่ว่าเรื่องดี ๆ นี้ไทยโพสต์กำลังจะสัมภาษณ์ผม แต่ว่าผมก็ยังเลื่อนเขาไปอีก ผมก็จะพูดเรื่องดี ๆ นี้ละ เรื่องว่าลดความเหลื่อมล้ำ เรื่องปฏิรูปอะไร
อย่างไร ที่นี้กระบวนการที่ทำงานถ้าเทียบเมื่อปี ๒๕๕๐ กับปี ๒๕๕๘ นี้ตรงนี้เป็นคำถามที่มีประโยชน์มาก และ
การถามตรงนี้ได้ยิวผมอาจจะต้องขอเวลาอีก ต้องขอโทษอาจารย์ด้วยเพราะว่าวันนี้อาจได้แค่นี้ก่อน

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ค่ะ ก็คิดเหมือนกันว่าอีกสื่อหนึ่งคือให้รัฐธรรมนูญได้ไปเผยแพร่
และต้องกลับมาสัมภาษณ์ทุกคนอีกครั้งหนึ่งค่ะ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : แล้วตอนการเปรียบเทียบกระบวนการทำงานด้วยกันกับกระบวนการ
ทำงานตรงนี้ผมคิดว่ามีประโยชน์สำหรับชีวิตผมด้วยในแง่ถ้าอาจารย์ถอดมาผมก็ขอมานะครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ได้ค่ะ เพราะว่าอันนี้จะต้องถอดเพื่อเก็บไว้กับผลงานก็อยากจะ
เรียนถามท่านว่าประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าที่เราจะสัมภาษณ์ท่านคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญทุกท่านได้
พูดในส่วนที่ท่านเข้าไปเกี่ยวข้องและภาพรวมทั้งหมดเพื่อเก็บเอาไว้ให้เห็นว่าเจตนารมณ์ภาพรวมของรัฐธรรมนูญ
ฉบับนี้ และของแต่ละท่านเป็นอย่างไร

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ดีครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เพื่อที่จะได้เป็นหลักฐานเอาไว้

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ผมก็คิดว่าอยากให้ทีมเลขาฯ ของผมสัมภาษณ์ผมเป็นระยะ ๆ เขาก็
เก็บข้อมูลเกี่ยวกับว่า แต่ว่าพออาจารย์มาทำอย่างนี้ก็ดีเลยครับ ก็ต้องรบกวนขอความกรุณาอาจารย์ว่าพอถอด
ออกมา และพอผมอ่านแล้วผมจะดูว่ามีอะไรที่ผมจะต้องเติม ซึ่งอาจจะคุยได้อีกหลายรอบ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ได้ค่ะ และวันนี้เป็นครั้งที่ ๑ สัมภาษณ์คุณหมอนะคะ ขณะนี้เวลา
๑๔.๑๐ นาฬิกา เดี่ยวเราจะมีสัมภาษณ์ต่อในครั้งต่อไปค่ะ ขอขอบพระคุณคุณหมอนะคะ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ผมขอขอบพระคุณอาจารย์มากเช่นกันครับ มีประโยชน์มากครับ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ (สัมภาษณ์ครั้งที่ ๒)

รองประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ คนที่หก

สัมภาษณ์เมื่อวันอังคารที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องทำงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : วันนี้วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘ คณะผู้จัดทำประวัติศาสตร์จาก
คำบอกเล่าเรื่องเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญได้มาเรียน สัมภาษณ์ ท่านนายแพทย์ ชูชัย ศุภวงศ์ เป็นครั้งที่ ๒ เริ่ม
สัมภาษณ์เวลา ๑๐.๐๐ น. โดยดิฉันอาจารย์ยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา และคุณยุพิน หงษ์วิหค ขอเรียนสัมภาษณ์ท่านต่อ
จากคราวที่แล้วเราได้พูดถึงเรื่องประสบการณ์ในการร่างรัฐธรรมนูญของท่าน และท่านนำมาใช้กับการยกร่าง
รัฐธรรมนูญในครั้งนี้อย่างไร ที่นี้อยากจะเรียนถามท่านว่าบริบททางสังคมเศรษฐกิจมีผลต่อการร่างรัฐธรรมนูญ
ครั้งนี้หรือไม่อย่างไร

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ผมคิดว่ามีมากเลย ถ้าพูดถึงรัฐธรรมนูญครั้งนี้มีความสำคัญสูงมาก เมื่อเทียบกับปี ๔๐ กับปี ๕๐ ผมพยายามจะพูดโยงไป ๒ ฉบับนั้นครับโดยเหตุที่ว่าเกิดปรากฏการณ์ที่เราเรียกว่า ผมอาจจะใช้ภาษาว่าเป็นการผุดบังเกิดของมวลมหาประชาชนครั้งใหญ่ ซึ่งทุกคนนับหลายล้านคนที่ปรากฏแล้วก็ ออกมาตามท้องถนน แล้วก็เรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงใหญ่คือเรียกร้องให้มีการปฏิรูปด้านต่าง ๆ อันนี้นับรวมถึง กลุ่มชุมนุมที่มีความคิดเห็นทางการเมืองที่หลากหลายก่อนหน้านั้น ไม่ว่าจะเป็นกลุ่ม นปช. กลุ่มพันธมิตร ประชาชนเพื่อประชาธิปไตย กลุ่ม กปปส. แล้วก็มาเกิดปรากฏการณ์ครั้งใหญ่ที่คนออกมามากมาย ซึ่งถ้าภาษา ของคนโบราณเขาบอกว่าเป็นความมหัศจรรย์ที่เกิดบนแผ่นดินสยาม ผมคิดว่าตรงนี้เป็นตัวชีวิตที่สำคัญ เพราะว่า ถ้าอ่านงานนักวิชาการจากต่างประเทศเขามองเข้ามา เขาบอกว่า คือคงต่างจากนักการเมือง นักวิชาการบ้านเรา คือเขามองปรากฏการณ์นี้มองในลักษณะที่ว่าเกิดพลเมืองผู้ตื่นรู้ เป็น Inform citizen แล้วถ้าบ้านเมืองเกิดได้ ขนาดนี้ ปรากฏการณ์เช่นนี้เกิดในแผ่นดินไหนหลังจากนั้นบ้านเมืองจะไปได้ดี เพราะว่ามีปริมาณของพลเมืองผู้ตื่นรู้ ในระดับที่สามารถเปลี่ยนแปลงใหญ่ของบ้านเมือง สามารถที่นำไปสู่การปฏิรูปได้ อันที่จริงก่อนหน้านี้ใน สมัยก่อนปี ๔๐ ตอนนั้นผมก็อยู่ในคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตยซึ่งมีคุณหมอประเวศเป็นประธาน ตั้งเมื่อปี ๒๕๓๗ แต่ว่าตรงนั้นความรู้ทางวิชาการต่าง ๆ ก็ไปใช้สำหรับร่างปี ๔๐ แต่ประเด็นอยู่ตรงนี้ ประเด็นคือปี ๔๐ เรียกร้องให้มีการปฏิรูปทางการเมืองเฉพาะการเมืองเพราะว่าคนคงเอือมระอากับระบบการเมืองไทย ตอนนั้นก็มี ปรากฏการณ์ธงเขียว ที่พวกนักเลือกตั้งทั้งหลายไม่ยอมให้รัฐธรรมนูญผ่าน แต่ก็เกิดปรากฏการณ์ธงเขียวไปทั่ว ทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัดจนนักเมืองบางคนที่ไม่ยอมให้ผ่านก็ต้องผ่าน ๔๐ แต่ว่า ๔๐ ครั้งนั้นก็เป็นเรื่องของ การเมือง แต่เมื่อเทียบกับคราวนี้คนออกมาหลายล้านคน ซึ่งปรากฏการณ์นี้ความตื่นตัวก็แตกต่างกัน ถ้าเป็นปี ๕๐ ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ไม่ต่างจากปี ๔๐ กับปี ๕๘ นี้ บริบทต่างกันไป เพราะว่าตอนปี ๕๐ การร่างรัฐธรรมนูญ เป็นเรื่องของความต้องการเน้นเรื่องระบอบเผด็จการทุนสามานย์ที่ทำให้บ้านเมืองวุ่นวายก็ออกมาอย่างนั้น แต่ว่า ถ้าพูดถึงปรากฏการณ์ของพลเมืองผู้ตื่นรู้นี้ โดยสรุปตอนนี้เป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญมากเพราะฉะนั้นถ้าถามว่า ทำไมผมออกมาพูดว่าให้มีประชามติเพราะผมมีความมั่นใจว่าเรื่องดี ๆ ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ถ้าออกไปแล้วไม่ มีกระบวนการแทรกแซงไม่มีการขัดขวางให้ประชาชนได้รับรู้ ผมเชื่อว่าเขาจะสนับสนุน เพราะว่ามันจะเกิดประโยชน์ กับประชาชนโดยส่วนใหญ่ และประชามติจะเป็นเครื่องหมายการันตีความชอบธรรมเพราะว่าขนาดรัฐธรรมนูญปี ๕๐ หลายคนก็วิจารณ์ว่าดีบ้างไม่ดีบ้าง แต่ว่าสิ่งที่เขาทำคือเขาทำประชามติ เพราะว่าเมื่อมีคนพยายามจะแก้ โดยเฉพาะนักเลือกตั้งที่ชอบสนับสนุนระบอบเผด็จการรัฐสภาทุนสามานย์อะไรอย่างนี้เขาก็พยายามจะแก้ รัฐธรรมนูญ ผมแยกนักเลือกตั้งกับนักการเมืองเพราะว่านักการเมืองเขาก็เห็นแก่ประโยชน์ประเทศชาติ แต่นักเลือกตั้งเห็นเฉพาะการเลือกตั้งเฉพาะหน้าจะแก้แต่ศาลรัฐธรรมนูญท่านบอกว่าถ้าจะแก้รัฐธรรมนูญก็ต้องกลับไปถามประชาชนก่อน เพราะว่าเขามาจากประชามติแต่จุดที่สำคัญนอกเหนือจากความชอบธรรมแล้ว ผมคิดว่า หมวดปฏิรูปที่ผมรับผิดชอบอยู่ถ้าไม่ผ่านประชามติ เรื่องปฏิรูปมันยากถ้าประชาชนได้รับรู้ ประชาชนไม่มีพลัง พลเมืองสนับสนุนการปฏิรูปสำเร็จยาก แม้ว่าเกิดปรากฏการณ์อย่างที่ผมบอกคนหลายล้านคนแต่ถ้ามีการทำ ประชามติมันจะยืดเวลาอีก ๓ - ๔ เดือน ประชาชนนอกเหนือจากชนชั้นกลางที่เราเรียกว่าเป็น Inform citizen ประชาชนระดับรากหญ้าหรืออะไรต่าง ๆ เขาจะได้รับรู้แล้วถ้ารับรู้ก็สนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพราะฉะนั้น นอกเหนือจากความชอบธรรมแล้วพลังของพลเมืองที่จะผลักดันให้เรื่องปฏิรูปประสบความสำเร็จตรงนี้เป็นหัวใจ เลย ถ้าไม่ทำประชามติเราก็กาลบาก บริบทมันก็ต่างกันตรงนี้ว่าประเทศไทยถึงจุดที่ต้องบอกว่าเรามีความมั่นใจ

ระดับที่ว่าเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใส่ในรัฐธรรมนูญไม่ว่าสมัชชาพลเมืองไม่ว่าสภาพตรวจสอบภาคพลเมืองเรามีความมั่นใจว่าจะเกิดผล ถ้าเราไปเขียนเรื่องนี้เมื่อ ๒๐ ปีที่แล้วจะไม่เกิดผลแล้วคนก็จะงง แต่ว่าสมัชชาพลเมืองที่เขียนลงไปก็เกิดจากประสบการณ์ที่เราเห็นสมัชชาปฏิรูปเขาทำมา แล้วทุกปีเขาจะมีการประชุมได้ ๒๑ มติมาเขาก็มาจากทุกจังหวัดเลยครบมาประชุมประมาณ ๓,๐๐๐ คน โดยที่เขาไม่ต้องมีตำแหน่ง ไม่ต้องมีเครื่องราชย์เหมือนสภาที่ปรึกษา เพราะฉะนั้นเวลาเราออกแบบตรงนี้ เราก็ออกแบบตามที่สภาปฏิรูปเขาทำอยู่แล้ว คือพูดโดยสรุปก็คือว่าพลเมืองมาบัญญัติมาตรานี้เองในรัฐธรรมนูญ คนร่างมีหน้าที่ไปเขียนเพื่อตามที่เขาทำอยู่แล้ว เราไม่ได้เป็นคน निकออกมาแล้วเขียนแต่ว่าเขียนสิ่งที่พลเมืองเขาทำอยู่แล้วรับรองความถูกต้องชอบธรรมเพราะว่าเขาทำสิ่งที่ดีเขาก็ต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่ดี เพราะฉะนั้นคำว่า สมัชชาพลเมืองก็มาจากสมัชชาปฏิรูปที่เขาทำกันมา แต่ว่าเราก็เรียนรู้จากสภาที่ปรึกษาที่มีตำแหน่งมีเครื่องราชย์มีเงินเดือนแบบนี้ มันก็ทำให้เสียหายก็มีการ block vote lobby เข้าไปเพื่อเอาสายสะพาย เราก็เลยบอกว่าสมัชชาปฏิรูปที่ผ่านมาเขาไม่เคยสนใจเรื่องนี้เขาทำด้วยหัวใจ เขาทำด้วยความอยากเห็นบ้านเมืองดี แล้วสภาที่ปรึกษาเป็นตัวอย่างที่ไม่สู้ดีเท่าไร ถูกยุบไปแล้วรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็คงไม่ตั้งขึ้นมาอีก แล้วเราออกแบบสมัชชาพลเมืองก็คือไม่มีระดับชาติ ออกแบบเป็นลักษณะกระบวนการมากกว่าการเป็นสถาบันเป็นองค์กรหรืออะไรที่เข้าไปกล่าวหากัน เพียงแต่ว่ารัฐธรรมนูญรับรองว่าองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นก็สนับสนุนให้มีเวทีของภาคประชาชนหรือพลเมืองอยู่ในราชการก็ได้อยู่ในวิชาการก็ได้ มีเวทีให้พูดตั้งแต่ระดับตำบลอำเภอจังหวัดขึ้นมา แน่แน่นอนว่าต้องมีการ register มีทำข้อมูลว่าคนที่เข้ามาในจังหวัดมีใครที่มาสนใจ ที่เป็นพลเมืองตื่นรู้ ตื่นรู้ที่เข้ามา แต่ว่าเขาก็ระมัดระวังเรื่องหัวคะแนนเรื่องสมาชิกพรรคการเมืองที่จะเข้ามา เพราะว่าเขาต้องการปลอดภัยเป็นการเมืองของภาคพลเมืองแต่ว่าข้าราชการนักวิชาการองค์กรบริหารท้องถิ่นอยู่ในเวทีนี้ได้หมด กำนันผู้ใหญ่บ้านอะไรต่าง ๆ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ธรา : เขาจะควบคุมตรวจสอบกันเองใช่ไหมคะ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ครับ เขาจะจัดเวทีเป็นลักษณะที่สภาปฏิรูปแห่งชาติเขาทำมา สมัชชาปฏิรูปเขาทำมา เขาก็ต้องมีเอกสารวิชาการที่เป็น input ของเวทีจะเป็นระดับตำบลก็ได้ คือเราปรับมาจากของ UN Assembly UN เขามีสมัชชา แต่ว่าสิ่งที่กระบวนการของยูเอ็นที่ดีก็คือมันจะต้องมีงานวิชาการเป็นเอกสารสนับสนุนไม่ใช่เข้าไปประชุมแล้วนึกคิดเอา เพราะฉะนั้นนักวิชาการในพื้นที่ สิ่งเหล่านั้นมันมีทั่วประเทศ มหาวิทยาลัยในพื้นที่ต่างๆก็ควรที่จะเข้ามาการศึกษาต่าง ๆ เพื่อจะเป็น input ในเวทีนี้ ทั้งระดับพื้นที่ อาจจะเกิดสมัชชาของประมงชายฝั่งพื้นบ้านก็ได้ ที่มีเรืออวน เรือรุน เรือลาก ไปทำลายชีวิตของทะเลที่ไปทำอาหารสัตว์ราคาถูก บริษัทที่กำลังโดนต้านอย่างหนักก็เกิดปรากฏการณ์อย่างนี้ อันนี้เป็นปรากฏการณ์ที่ดีทั้งนั้นที่นายทุนต้องการผูกขาดแล้วทำลายทรัพยากรธรรมชาติป่าเมืองนานก็ไล่หมดไปปลูกข้าวโพดอะไรต่างๆ คนก็ออกมาต่อต้าน อันนี้ก็เหมือนกัน อาจจะสมัชชาพื้นที่ นอกจากนั้นก็สมัชชาประเด็นที่เป็นปัญหาหรือสมัชชาว่าด้วยขยะสารพิษด้วยก็ได้ เพราะว่าทางภาคตะวันออกก็เป็นปัญหาเยอะ ถ้าหากว่าเอาขยะที่เป็นสารพิษไปฝังตามตำบลหมู่บ้านโดยที่ไปบอกว่าไม่ยอมเสียค่าใช้จ่ายในการทำลาย อย่างนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้นถ้าเกิดสมัชชาอย่างนี้ ทั่วประเทศของประเทศไทยแล้วให้องค์กรบริหารท้องถิ่นจะต้องสนับสนุน สมัชชาพลเมืองออกแบบมาเพื่อทำเรื่องพัฒนาทำเรื่องการปฏิรูป ทำเรื่องที่เป็นบวก เพราะฉะนั้นผมคิดว่าองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นก็ไม่ต้องไปกลัวหรือกังวลอะไร ถ้าต้องการทำดีกระบวนการทำงานก็จะช่วยเสริมองค์กรบริหารท้องถิ่น แต่ว่าถ้าองค์กรบริหารท้องถิ่นเข้าไปเพื่อคอร์รัปชัน เข้าไปเพื่อหาผลประโยชน์มันก็จะมียกอันหนึ่งคือสภาพตรวจสอบภาคพลเมืองซึ่งใช้คน

จำนวนไม่มากแล้วก็มีผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปก็ให้ กกด. จังหวัดไปสนับสนุนตรงนี้เป็นฝ่ายเลขานุการ ของ สมัชชาพลเมืองตอนนี้เขาคงให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) สามัญชุมชนท้องถิ่นพัฒนา เขากำลังเขียน ออกแบบในรัฐธรรมนูญอยู่ ซึ่ง พอช. เขาก็ทำอยู่แล้ว สภาตรวจสอบก็ทำเรื่องเผื่อระวังและตรวจสอบแล้วก็สามารถที่ จะส่งเรื่องราวไปที่กลไก พอทำเอกสารเมื่อก่อนภาคประชาชนไม่มีกลไก ไม่มีรัฐธรรมนูญรองรับ ถ้าคนไหนเป็น Active citizen ก็ต้องทำเรื่องส่ง ต้องไปรวบรวมคนออกไปทำให้เป็นข่าวคือเขาก็เหนื่อยถ้าไม่มีใครทำงาน วิชาการให้ แต่ว่าถ้าทำแบบนี้พอทำงานวิชาการ กกด. ช่วยสภาตรวจสอบ เขาก็สามารถที่จะยื่นเอกสารประสาน มาหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สตง. คตง. ป.ป.ช. หรืออื่นๆ หรือผู้ตรวจการแผ่นดินหรือว่าอะไรอย่างนี้ เพราะฉะนั้นตรงนี้ผมคิดว่าการทำที่เขียนกลไกอะไรต่าง ๆ ลงไปคราวนี้หรือการที่มีเครื่องมือต่าง ๆ ในรัฐธรรมนูญครั้งนี้ จะต่างจากปี ๔๐ - ๕๐ ถ้ามว่าผู้รู้เรื่องนี้มาก่อนหน้านี้หรือเปล่า ไม่รู้หรือครับ เพราะว่าความรู้นั้นก็ออกมาจาก พัฒนาการของสังคมที่เราสังเกตมา แล้วเรามั่นใจว่าหลังจากที่พลเมืองผู้ตื่นรู้ออกมาหลายล้านคนเราก็มองว่า แผ่นดินไทยจะไม่เหมือนเดิมอีกแล้ว เพราะฉะนั้น ผมก็มองในแง่ดีว่าคนก็จะมองในแง่ที่ว่ามันจะแย่อย่างโน้น อย่างนี้ หรือว่าโหรก็ทำนายไม่ได้อย่างนั้นอย่างนี้ แต่โหรบางคนที่ทำนายดีผมก็เชื่อว่าโหรที่ทำนายดีเพราะว่ามัน ตรงกับที่เราวิเคราะห์ว่าบ้านเมืองมันจะดีขึ้น แน่นอนครับภายใน ๑ ปี ๒ ปีนี้อาจจะลำบากแต่ว่าในที่สุดมันก็จะดี ขึ้นดีขึ้นเพราะพลเมืองผู้ตื่นรู้ไม่ใช่เพราะ คสช. ไม่ใช่เพราะท่านนายกรัฐมนตรีประยุทธ์ ท่านนายกรัฐมนตรีก็ อาจจะมีส่วนที่ท่านก็ยังไม่ได้ยินเรื่องท่านเสียหายเรื่องของการคอร์รัปชันนะครับ ท่านพูดอะไรก็ตามสไตล์ท่าน อันนี้ก็เป็นเรื่องที่ดีแต่จุดหลักคือพลเมืองผู้ตื่นรู้ แม้แต่รัฐบาลของขณะนี้เองถ้าทำเรื่องไม่ดีผมว่าท่านก็ยุ่ง เหมือนกันนะ ทุกวันนี้เขาก็จับตาดูอยู่ เพราะว่าพลเมืองผู้ตื่นรู้เขารู้ว่าอะไรเป็นอะไร พอถึงจุดหนึ่งถ้าจะทำอะไร ไม่ดี มันจะยุ่งตรงนั้น

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : เหมือนกับว่าเขาอยู่ข้างความถูกต้อง

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : เขาอยู่ข้างความถูกต้อง เขากำลังดูอยู่ ปกติจะมารัฐประหารยึด อำนาจ ผมคิดว่าเมืองไทยทำยากแล้วแต่ว่าคราวนี้เขายอมให้ทำด้วยเหตุที่ว่าเขาหวังที่จะให้อำนาจนี้ไปแก้ปัญหา บ้านเมืองที่มันแย่มากกว่าอะไรแบบนี้เป็นต้นนะครับ เพราะฉะนั้นถ้ามองปรากฏการณ์ของสังคมแบบนี้มันก็มี กำลังใจ แต่ว่ามันก็เกิดจากพัฒนาการที่ผ่านมาว่าที่อาจารย์ใช้คำว่าเรามองจากสภาพความเป็นจริงแล้วเราก็ มองเห็นความหวัง โดยสรุป เครื่องมือหรือกลไกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมีโอกาสที่นำไปสู่การเปลี่ยนใหญ่สูงกว่าเดิม ด้วย พัฒนาการทางสังคมไทยมันมาถึงจุดที่เกิดการเปลี่ยนใหญ่จริง ๆ มันเป็นเรื่องสะสมมาในช่วง ๔๐ มาถึงตรงนี้ ก็ เกือบ ๒๐ ปี ๔๐ ต้องถือว่าเขาเปิดพื้นที่ การเมืองพัฒนาชุมชน แต่จุดต่างอยู่ตรงที่ว่าพอผมมาลงรายละเอียด ปี ๔๐ นี้ แต่ละมาตราเรื่องหมวดสิทธิเสรีภาพการมีส่วนร่วมเรื่องดี ๆ เขาไปเขียนแบบนักกฎหมายซึ่งหลักการ อย่างนั้นเขาก็ต้องเขียนแบบนั้น เขาจะเขียนแต่ละมาตรา ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ เขาก็จะเขียนอย่างนั้น เพราะว่าหลักการมันต้องเขียนอย่างนั้น เพราะบัญญัติอย่างไรก็ต้องให้รัฐสภาเป็นคนออกกฎหมายลูกแต่ว่า รัฐสภาไทยไม่ยอมออกกฎหมายลูก

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : เป็นเพราะอะไรคะจริง ๆ ทำไมเขาไม่ออก เขามีสิทธิหรือคะที่จะไม่ออก

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : อาจารย์ถามดีครับ จริง ๆ แล้วเป็นหน้าที่ที่เขาต้องทำ ไม่ทำไม่ได้ แต่รัฐสภาไทยเขาไม่ทำ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วอย่างนี้ไม่มีการตรวจสอบหรือคะ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : อันนี้อย่างไรครับ พอผมมาปี ๕๐ ผมเลยรู้เรื่องดี ๆ ใน ๕๐ เราก็ตีใจ แต่พอมาร่างปี ๕๐ ผมรับผิดชอบหมวดสิทธิเสรีภาพ การมีส่วนร่วมโดยพื้นฐานและการกระจายอำนาจ ผมก็เลยรู้ว่าพอเรื่องสิทธิชุมชน ประชาชนอ้างรัฐธรรมนูญแล้วพอไปสู่ในศาลพอถึงศาลฎีกาสูงสุด ศาลท่านก็ชี้ว่าสิทธิชุมชนยังไม่เกิดด้วยเหตุที่ว่ายังไม่มีการกฎหมายรองรับ ผม บอกว่าบ้านเมืองนี้มันลำบากตรงนี้ ผมบอกแล้วต่างประเทศเป็นอย่างไร ก็ถามนักกฎหมายมหาชนเพราะผมไม่มีความรู้ นักกฎหมายมหาชนบอกว่าโดยหลักการก็ต้องเขียนอย่างนั้นละ เขาต้องเขียนทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ และหน้าที่ของสภา ผู้แทนก็ต้องไปออกกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ทีนี้ถ้าไม่ออกในต่างประเทศศาลท่านก็จะวางเกณฑ์ ถ้ายังไม่มีกฎหมาย ศาลท่านก็จะตีความและท่านก็จะวางเกณฑ์ เช่น สิทธิของผู้สูงอายุที่จะได้รับสวัสดิการ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ถ้ายังไม่ออกศาลก็ต้องไปตีความว่าเกณฑ์ขั้นต่ำของผู้สูงอายุที่ควรจะได้รับดำรงชีวิตอยู่ในสังคมควรจะเป็นอย่างไร แต่ว่าศาลไทยท่านไม่ทำ ศาลไทยท่านบอกเป็นหน้าที่ของสภาไทยที่จะออกกฎหมาย ทีนี้พอปี ๒๕๕๐ ที่ผมรับผิดชอบตรงนี้ผมก็ได้ถามทางนักกฎหมายมหาชนต่าง ๆ พอรู้ผมก็เอาออกตั้งเกือบ ๒๐ มาตรา ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ เพราะศาลท่าน ถ้าเอาอันนี้ออกนักกฎหมายก็บอกว่ามันก็จะเกิดสิทธิทันที จึงเกิดคำพูดว่ารัฐธรรมนูญกินได้เพราะฉะนั้นเรื่องสิทธิชุมชนผมก็เอาออก เรื่องสิทธิผู้สูงอายุเด็กคนพิการอะไรผมเอาออกหมด นับได้ทั้งหมดแล้วประมาณ ๒๐ มาตรา สิทธิก็เกิดเลย เราก็เลยบอกว่ายี่สิบรัฐธรรมนูญกินได้ก็ถามท่านศาสตราจารย์จรัญ ภักดีธนากุล ซึ่งเป็นรองประธานอีกคนหนึ่ง มีรองประธาน ๓ คน ๔ คน คนที่ ๑ ท่านดูภาพรวมมาจากรองประธานศาลปกครองสูงสุด ท่านอัศวินวิทย์ สุมาวงศ์ ท่านที่ ๒ คือ ศาสตราจารย์จรัญ ภักดีธนากุล ท่านที่ ๓ คือศาสตราจารย์วิชา มหาคุณ ท่านที่ ๔ คือผม ผมก็ถาม ๒ ท่านนี้ ท่านศาสตราจารย์จรัญกับศาสตราจารย์วิชา มหาคุณ ๒ ท่านนี้เป็นครูของผม เพราะผมไม่มีความรู้ เป็นคนเดียวที่ไม่ได้เป็นนักกฎหมาย ศาสตราจารย์จรัญ ภักดีธนากุล เขาบอกว่าก็เอาออกได้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ เอาออกได้ เราก็เขียนว่า จะต้องได้รับการดูแลที่เหมาะสมจากรัฐก็เขียนเข้าไป เหมาะสมอย่างไรก็ไปออกกฎหมายเอา ทีนี้พอเอาออกอย่างนี้ปั๊บก็เกิดปรากฏการณ์ที่มามาตาศพ สิทธิชุมชนก็ยื่นฟ้อง พอยื่นฟ้องโรงงานไม่ทำการประเมินที่เรียกว่าประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ แต่สิ่งแวดล้อมก็โดนศาลสั่งให้หยุดให้ไปทำ หยุด ๗๖ โรงงาน เขาก็ด่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้กันใหญ่ว่าทำให้ขัดขวางการพัฒนา แต่หาว่าไม่รู้ว่าที่มามาตาศพที่จังหวัดระยอง ข้อมูลจากแพทย์หญิงฉันทนา ผดุงทศ ไปรวบรวมสถิติของกระทรวงสาธารณสุข สถิติทั้งหมดบอกว่าคนระยองนี้เป็นมะเร็งทุกชนิดโดยเฉลี่ยมากกว่าคนจังหวัดอื่นถึง ๔ เท่า แล้วก็การศึกษาจากคณะบดีคณะสาธารณสุขซึ่งไม่ยอมตีพิมพ์ ไม่กล้าออกว่าผู้หญิงตั้งท้องในรัศมี ๕ กิโลเมตร ๗ กิโลเมตร ๑๐ กิโลเมตรจากนิคมอุตสาหกรรมมาตาศพ เด็กคลอดออกมา น้ำหนักตัวน้อยกว่ากำหนด มันผิดปกติ อันนี้แล้วเขาก็บอกว่ารัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ก็เพราะเหตุนี้ ผมก็ต้องขอบคุณอาจารย์มากที่มามาตาศพ ผมจะได้พูดเรื่องเหล่านี้ลงไปว่ามันมีพัฒนาการมาอย่างไร ทีนี้พอมาปี ๒๕๕๘ มันดียิ่งกว่านั้น เพราะว่าตอนท่านอาจารย์ปกรณ์ ดอกเตอร์ปกรณ์ ปรียากร รับผิดชอบเรื่องสิทธิเสรีภาพการมีส่วนร่วมท่านไปนำเสนอเอกสารที่คณะกรรมการสิทธิการยกร่างรัฐธรรมนูญมอบไปให้ท่านรับผิดชอบเรื่องนี้ เอกสารท่านเขียนดีมากครับ แต่ว่าผมก็บอกว่าขอให้มามีมติสรุปจากคณะกรรมการสิทธิการยกร่างรัฐธรรมนูญได้ไหมว่า ข้อเสนอของอาจารย์ปกรณ์ที่เป็น paper ออกมานี้ว่าถ้าพูดเป็นรูปธรรมแล้ว เรื่องสิทธิเสรีภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องไม่น้อยกว่าปี ๒๕๕๐ แต่ควรจะมีมากกว่า คือพูดให้เป็นภาษาง่าย ๆ เลยที่ประชุมก็เห็นชอบ พอเห็นชอบปั๊บหลักนี้ผมก็ตีใจมากกว่า ด้วยการเห็นชอบด้วยมติ

ของกรมการยกร่างรัฐธรรมนูญเป็นอย่างนี้ ต่อไปก็สบายแล้ว เพราะนั่นเป็นการประชุมครั้งแรก ๆ เลยนะ ครับ อันนี้คือประสบการณ์ที่ผมได้มาจากปี ๒๕๕๐ ก็มาช่วย พอเป็นอย่างนี้ปี อาจารย์บรรศักดิ์ท่านเก่งท่าน เป็นนักกฎหมาย ท่านก็ให้ทางฝ่ายคณะกรรมการกฤษฎีกาเขียนมาตราหนึ่งว่าเรื่องสิทธิเสรีภาพที่เขียนไว้ใน รัฐธรรมนูญทั้งหมดแม้อย่างไม่ออกกฎหมาย ทีนี้ผมจำมาตราไม่ได้แม้อย่างไม่ออกกฎหมาย ประชาชนก็มีสิทธิเสรีภาพ คือทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ เขียนไปได้ตามปกติ ไม่มีปัญหา เขียนได้เลยไม่ต้องเอาออก เหมือนสมัยปี ๒๕๕๐ อันนี้เขียนเข้าไปได้เลย แต่ว่าเขียนมันมีมาตราหนึ่งแม้อย่างไม่ออกเป็นกฎหมายก็ให้มีผล นี่คือช่วยได้เยอะ คือปลดล็อก ทั้งหมดเลย เพราะฉะนั้นนี่คือพัฒนาการที่ผมเห็น ท่านอาจารย์บรรศักดิ์เองท่านมองปีก็รู้แล้ว เขาก็เขียนอันนี้ลงไป

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : เพราะว่าท่านอาจารย์บรรศักดิ์อยู่ทุกรัฐธรรมนูญเหมือนกัน

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : อาจารย์บรรศักดิ์อยู่ตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ ผมถึงนับถือท่านเป็นครู ของผม ตอนนั้นท่านเป็นฝ่ายเลขานุการท่านอาจารย์หมอประเวศเป็นประธาน ผมนี้โดนท่านอาจารย์หมอประเวศดึง เข้าไป ท่านอาจจะวางคนหรือเปล่านั้นไม่ทราบ สมัยนั้นเราก็มองไม่เท่าผู้ใหญ่มองแล้วปี ๒๕๔๐ ผมก็ไม่ได้คิดเข้าไป เป็น ส.ส.ร. ไม่ได้สมัครอะไร แต่ว่าพอปี ๒๕๕๐ ตอนนั้นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขคือพี่หมอมงคล ณ สงขลา ส่งชื่อผมไปโดยที่ไม่บอก มาบอกทีหลัง ที่ส่งไป ๓,๐๐๐ คนได้ ให้ไปเลือกกันเอง แล้วก็ให้คนเลือกกัน คนละ ๓ คน คนหนึ่งมีสิทธิเลือก ๓ คน ผมก็คิดว่าอย่างไรก็ได้ยาก ไม่มีทางที่จะไป แต่ปรากฏว่าได้คะแนน น้อยได้ ๑๒ คะแนน ได้ที่ ๘๐ กว่า เขาเอา ๒๐๐ คน

นางยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ก็ยังเยอะอยู่นะคะ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ถ้าต่ำสุด ๗ คะแนนนี้ได้ ๗ คะแนนอยู่ใน ๒๐๐ คน จาก ๒๐๐ คน เขาก็จะมีกลไกไป screen เหลือ ๙๙ คน แล้วพอผมได้เลขที่ ๘๐ กว่า ผมก็เลยได้ อันนี้ก็เลยเป็นที่มาที่ไป ทีนี้ก็ มาท่านอาจารย์บรรศักดิ์ตั้งแต่ตอนโน้น แล้วท่านอาจารย์บรรศักดิ์มาเป็นเลขานุการเมื่อปี ๒๕๔๐ ท่านอานันท์ เป็นประธาน ท่านอาจารย์บรรศักดิ์ก็ได้เรียนรู้ตรงนี้เยอะเลย จากความรู้ซึ่งเป็นคนรู้เรื่องนี้อยู่แล้ว แต่ท่าน อานันท์ท่านเก่งในเรื่องการนำการประชุม การจัดการต่าง ๆ ทุกวันนี้ผมก็ยังเจอท่านเป็นระยะเพราะว่าได้เรียนรู้ จากท่านมากทั้ง ๒ ท่านนี้ ท่านอานันท์ ปันยารชุน ท่านอาจารย์หมอประเวศ ซึ่งผมก็ถือว่าเป็นคนที่โชคดีในชีวิต ที่ได้มาเจอ ๒ ท่านนี้ ก็ได้เรียนรู้อะไรมากมาย ท่านอาจารย์บรรศักดิ์ก็เช่นกัน พอปี ๒๕๕๐ ท่านอาจารย์บรรศักดิ์ ไม่ได้มายุ่งมาอะไรต่าง ๆ แต่ผมก็โชคดีได้เข้าไปอยู่ในปี ๒๕๕๐ แล้วก็มาจนบัดนี้ ก็เลยเห็นปรากฏการณ์ว่า มีพัฒนาการมา แล้วฉบับนี้ผมก็เลยบอกว่ามันดีที่สุดกว่าทุกฉบับที่ผ่านมาในเรื่องที่เขาบอกว่าประชาชนเป็นใหญ่ ฉบับนี้เขาให้ประชาชนเป็นใหญ่ การเมืองใสสะอาดและสมดุล สร้างพลเมืองให้เป็นใหญ่ การเมืองใสสะอาดและ สมดุล หนุนสังคมให้เป็นธรรม อันนี้คือหมวดปฏิรูป แล้วก็รักษาชาติสู่การปรองดอง

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ถ้าอย่างนั้นอันนี้ก็เป่าหมายได้ไหมคะ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : เป็นเป้าหมายได้เลยว่าสร้างพลเมืองให้เป็นใหญ่ และบางคนที่บอก ว่าเป็นวาทกรรมลวงโลก อันนี้ของจริง ผมรู้ว่ามันเป็นของจริงเลยแล้วเรากล้าสู้ทุกเวทีแล้วการเปิดพื้นที่สมัชชา พลเมืองอย่างที่ผมบอก เปิดพื้นที่สภาพตรวจสอบภาคพลเมืองไม่เคยมีมาก่อน ที่ไม่เคยมีมาก่อนอย่างที่ผมบอกถ้า พุดสมัยก่อนมันก็มีไม่ได้ เพราะว่าพลเมืองตื่นรู้อาจจะยังไม่พร้อม ยังไม่พอ แต่ว่าตอนนี้มันมีทุกจังหวัด เพราะฉะนั้นการที่สิทธิเสรีภาพในทุกมาตรานี้โดนปลดล็อกหมดว่าเขียนแล้วมีผล แม้อย่างไม่ออกกฎหมายแล้วสิทธิ ที่ภาษาอังกฤษเขาบอกว่า Progressive realization of rights คือสิทธิที่มันค่อยเป็นค่อยไปตามกำลัง

งบประมาณกำลังการคลังของประเทศเพราะฉะนั้นท่านอาจารย์บรรศักดิ์ก็เลยกล้าใส่เข้าไปว่าสิทธิการศึกษา ตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงมัธยมปลายและอาชีวศึกษา เพราะว่าเราบอกว่าอันนี้ทุกรัฐบาลมาจะต้องทำตามกำลังที่มีอยู่ อาจจะไม่ทำทันที แต่ว่าจะต้องทำไม่ทำไม่ได้ จะมาอ้างว่าไม่ทำไม่ได้ต้องทำต้องก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ เขาก็เลยว่าเป็น Progressive realization of rights ต้องก้าวหน้าและ realization ตามความเป็นจริง เพราะฉะนั้นก็เลยกล้าเขียนไปขนาดนี้เลย ผมเชื่อว่าประเทศอื่นไม่กล้าเขียนขนาดนี้นะครับ แล้วเรื่องเพศสภาพเมื่อปี ๒๕๕๐ ผมเป็นหนึ่งในคนผลักดัน ผมไปค้นว่ามันเกิดจากความผิดปกติของโครโมโซม มันไม่ได้เกิดจากพ่อแม่หรือว่าที่เลี้ยงดูหรืออะไรต่าง ๆ ที่เข้าใจหรือว่าสิ่งแวดล้อม มันก็มีส่วน แต่ตัวโครโมโซมเขาบอกเป็นหลักเลยที่กำหนดไว้เลย พ่อแม่เขาจะได้ไม่เสียใจว่าเขานั้นแล้ว เจ้าตัวเขาจะได้ไม่เสียใจเพราะว่าเป็นโครโมโซมอย่างนั้นเขาเกิดมามีภาวะเพศเป็นชายแต่ตัวมีความรู้สึกเป็นหญิง ผู้หญิงก็มีภาวะเพศหญิงแต่รู้สึกเป็นชาย มันอยู่ที่ตัวโครโมโซมตัวหนึ่งผมจำไม่ได้แล้ว แต่ตอนนั้นผมอภิปรายในสภา ส.ส.ร. ปี ๒๕๕๐ เขาลงคะแนนจะใส่เพศสภาพตอนนั้น คะแนนเท่ากันเลย ๓๕ / ๓๕ ผมเกือบชนะ อภิปรายตรงนี้ ท่านประธานก็ตกใจ ท่านอาจารย์ธนิต ท่านก็คงคิดว่ายังไม่ถึงเวลาที่ต้องเขียน ก็ให้ท่านประธานตัดสินใจ ท่านประธานก็ไม่กล้าตัดสินใจ ก็เลยให้อภิปรายกันอีกนัดหนึ่งแล้ว ก็ค่อยลงคะแนนกันใหม่ ก็ปรากฏว่าเพศสภาพก็ตกไปแต่ว่าพันิดหน่อยผมก็เลยเสนอว่าให้เขียนไว้ในบันทึกเจตนาธรรมณ์ว่าคำว่า เพศ เสมอภาคทางเพศที่เราคิดว่าเพศหญิงเพศชายให้ครอบคลุมถึงอันนี้ด้วย ก็บันทึกเจตนาธรรมณ์ก็เขียนไป แต่ว่าพอมาปีนี้กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญไม่รีรอเลย เขียนใส่ลงไปเลย อันนี้คือพัฒนาการอย่างนี้เป็นต้น แล้วรวมก้าวไปถึงเรื่องการส่งบัญชีรายชื่อของบัญชีสัดส่วนก็ต้อง เพศตรงข้ามไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ เมื่อก่อนเราใส่เพศหญิง พอเพศหญิงปี กรรมการชายบางคนบอกว่า discriminate ไปเอาเพศหญิง เราก็บอกว่าเพศตรงข้าม เราเอาเหมือนกับแถวสแกนดิเนเวียคือเพศตรงข้าม ต่อไปถ้าเป็นหญิงมากกว่าก็อาจจะเป็นชาย ชายไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ เพราะว่าแถวสแกนดิเนเวียองค์กรต่าง ๆ ผู้หญิงมากเกินไปเขาก็เอาผู้ชายไปเติมเพื่อความสมดุลไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ อันนี้ถือว่าก้าวหน้ามากซึ่งโดนเรื่องการเมืองกลบหมด โดยสรุปว่าพื้นที่ตรงนี้มีมันเปิดกว้างจริง ๆ สร้างพลเมืองให้เป็นใหญ่ แล้วก็ที่ผมรับผิดชอบก็คือเรื่องปฏิรูปหุ่นยนต์ให้เป็นธรรม อันนี้ก็คือการปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรม ผมก็ทำอย่างสืบเนื่องมาตั้งแต่จริง ๆ แล้วทำมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ แล้วว่าไปแล้วตั้งแต่เรื่องที่คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตยทำเรื่องปฏิรูปมา แต่ว่ามาปี ๒๕๕๓ อีกทีหนึ่ง ที่ท่านอานันท์ ปันยารชุน ท่านอาจารย์หมอบระเวศและผมเป็นประธานติดตามมติ แล้วก็มาทำถึงตรงนี้รวมมาได้เรื่องปฏิรูปประมาณ ๑๕ ด้าน ซึ่งตอนรัฐธรรมนูญชั่วคราวออกมาเขียนในมาตรา ๒๗ บอกว่าจะต้องมีไม่น้อย ๑๐ ด้าน ๑๑ ก็คือด้านอื่น ๆ เขาก็วิจารณ์ใหญ่ว่ามันน้อยกว่าทำแค่ ๑๐ ด้านอะไรอย่างนี้ แต่ปรากฏว่าเขียนรัฐธรรมนูญตอนนี้ ๑๕ ด้านแล้ว อาจจะเป็น ๑๖ ด้านหรือ ๑๗ ด้าน เพราะว่าเรื่อง สปช. เขาบอกว่าทำไมคอร์รัปชันไม่ใส่ลงไป เราบอกว่าเราจะใส่แล้วแต่ว่าคอร์รัปชันมันอยู่ตามมาตราต่าง ๆ แล้ว มัน a fuse ไปอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นเราก็ไม่รู้จะเขียนอย่างไร แต่ว่าคุณประมล สุธีรวงศ์ ก็บอกว่ามันควรจะเขียนเพื่อให้เห็นว่ามันเป็นสัญญาณอะไรอย่างนี้ คัมครองผู้บริโภค สารี อ่องสมหวัง แล้วทำไมไม่เขียน เขาบอกว่ามันก็อยู่ในมาตราไหน มาตราไหนแล้ว อยู่ในปฏิรูปด้านสังคมแล้ว เขาก็โวย อันนี้ก็สามารถปรับเพิ่มได้ แต่ว่าโดยสรุปก็คือว่ารัฐธรรมนูญชั่วคราวเขาไม่ได้เกิดจาก คสช. แต่ว่าเขาเปิดกว้างเขาไม่ได้เป็นเผด็จการหรือไม่ได้มีพิมพ์เขียวมา ไม่ได้มาพิมพ์เขียวในกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญด้วยกันแทบไม่ได้ ท่านอาจารย์บรรศักดิ์เหนื่อย โดนโจมตีว่าอย่างโน้นอย่างนี้ มันคุ้มกันแทบไม่คุ้มกันต้องคุ้มกัน คอยกัน ความเข้าใจ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วคุณหมอมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้คะ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : เจตนารมณ์หมายถึงบันทึกเจตนารมณ์ในแต่ละมาตราหรือว่าอะไรครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในตัวเจตนารมณ์ใหญ่

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ที่ท่านอาจารย์บอกว่าเป็นเป้าหมาย ผมคิดว่ามันเป็นทั้งเป้าหมายและเจตนารมณ์ ทั้งเนื้อหาสาระมันเป็นไปตามนั้น ที่สร้างพลเมืองให้เป็นใหญ่ การเมืองใสสะอาดและสมดุล หนุนสังคมให้เป็นธรรม นำชาติสู่สันติสุข ผมคิดว่ามันเขียนขึ้นมาจากความเป็นจริงที่ดำรงอยู่ รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับมันจะเขียนจากความเป็นจริงที่ดำรงอยู่ในสังคม เป็นคล้าย ๆ กับอัตชีวประวัติของสังคมในยุคนั้น ๆ เมื่อ ๒๐ ปีข้างหน้าเรากลับมาอ่านเราจะรู้เลยว่าบ้านเมืองต้องการปรองดอง มันเลยเขียนเรื่องปรองดอง บ้านเมืองต้องการเปลี่ยนใหญ่ก็เลยเขียนเรื่องหมวดปฏิรูป เพราะว่าที่ผ่านมา เกือบศตวรรษที่ผ่านมาคนเรียกร้องให้ปฏิรูปเรื่องโน้นเรื่องนี้ การศึกษาเรื่องสาธารณสุข เรื่องสังคม เรื่องระบบเลือกตั้ง ปฏิรูปที่ดิน เพราะว่าความเหลื่อมล้ำมันสูงที่ดินทำกิน คนร้อยละ ๑๐ มีที่ดินทำกินเกินร้อยไร่ แต่ร้อยละ ๙๐ มีไม่ถึง ๑ ไร่ อย่างนี้เป็นเรื่องผิดปกติแล้ว เศรษฐีบางคนมี ๖๐๐,๐๐๐ กว่าไร่ CP มี ๒๐๐,๐๐๐-๓๐๐,๐๐๐ ไร่ อย่างนี้

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ชาวนาไม่มีนะคะ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ชาวนาไม่มีที่ทำกินเป็นล้านครอบครัวไม่มีเลยเกือบล้านครอบครัว ไม่มีเลยครับ แล้ววงคมนตรี ท่านอาจารย์หมอเกษมบอกว่างานศึกษาถ้าเกษตรกรชาวนาชาวไร่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองผลผลิตมันจะต่ำ มันก็รู้จริง ๆ แล้วไม่ต้องมีการศึกษา มันไม่ใช่ที่ดินของเราเอง มันจะมีหัวใจ ที่นี้ถ้าย้อนกลับมาดูนี้ เจตนารมณ์ต้องการปฏิรูปแล้วผมก็เชื่อว่าท่านอาจารย์บรรศักดิ์ก็พูดแล้ว ท่านอาจารย์บรรศักดิ์จะรู้เรื่องนี้ดีกว่าผม แต่ผมไม่มีความรู้เรื่องรัฐธรรมนูญ แต่ผมก็เชื่อว่ารัฐธรรมนูญในโลกนี้ไม่มีใครเคยเขียนอย่างนี้ เพราะว่าเราเขียนจากบริบทของเรา ท่านอาจารย์บรรศักดิ์ก็พูดเมื่อวานอย่างที่มหาวิทยาลัยไปพูดด้วยกันที่ภูเก็ต มหาวิทยาลัยราชภัฏบอกว่า ไม่มีรัฐธรรมนูญฉบับไหนในโลกนี้ไปค้นมาเลย ๑๙๓ ประเทศว่ามีเขียนเรื่องปฏิรูปกับปรองดอง ไปค้นมาเลย ผมนึกอยู่ในใจแล้วว่ามันคงไม่มี ไม่อย่างนั้นจะมาบอกว่าพิมพ์เขียว มันเขียนจากบริบทของเราเอง ที่สำคัญคือการเรียกร้องของพลเมืองที่ตื่นรู้ ตอนคณะทำงานที่ คสช. ตั้งมา เขารวบรวมข้อเรียกร้องจากทุกกลุ่มเลยนะครับ ผมรู้เรื่องนี้ดีเพราะว่าท่านอาจารย์หมอประเวศ ทางคณะทำงานชุดนี้เขาเชิญไป ท่านอาจารย์หมอประเวศก็แต่งตั้งให้ผมมา ผมก็เอาเอกสารทั้งหมดจากสมัชชาปฏิรูปที่ท่านอาจารย์หมอประเวศทำกับท่านอานันท์ ปันยารชุน ทำมาให้ แล้วเขาก็สัมภาษณ์ ผมเลยรู้ว่าเขาเอาจากทุกกลุ่มเลย กลุ่มความขัดแย้งทางการเมืองที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เขารวบรวมหมดว่าเรียกร้องอะไร เพราะฉะนั้นวันแรกที่เรามาเราจะได้ออกสารปี่งใหญ่เลยของ สปช. ทั่วกันไปอ่านบ้างไม่อ่านบ้าง อ่านกันเหนียว ถ้าคนอ่านจะรู้เลยว่าเขารวบรวมมาอย่างดี เพราะฉะนั้นนี่คือกระบวนการทำงานที่เป็นคณะที่ยึดอำนาจ แต่ทำงานด้วยกระบวนการประชาธิปไตยถ้าพูดอย่างนี้นักวิชาการเขาก็จะตำผม อย่างนี้เราก็จะพูดเราจะเห็นจากความเป็นจริงเราบอกอย่างนี้ แล้วรัฐธรรมนูญชั่วคราวมันก็เปิดกว้างแล้วก็เขียนเรื่องกลไกปฏิรูปให้เกิดปฏิรูป ผมถามว่าเกือบ ๑๐ ปีที่ผ่านมา รัฐบาลที่บอกว่ามาจากการเลือกตั้งคิดที่จะทำปฏิรูปบ้างหรือเปล่า อันนี้ก็เป็นการถามที่แน่นอนเขาอาจจะบอกว่าเขาลำบาก เพราะว่าอำนาจไม่เบ็ดเสร็จแต่อย่างน้อยมันก็ควรจะมียุทธศาสตร์ที่คิดจะทำเรื่องปฏิรูปเรื่องดี ๆ ในสังคม แน่แน่นอนมันมีบางรัฐบาลที่เขาก็มีความพยายามทำบ้าง บางรัฐบาลผมเสนอเรื่องมติไปเข้า ครม. ยังไม่ให้เข้าเลย แต่ว่าตอนที่คนออกมา

ต่อต้านอะไรต่าง ๆ ตอนนั้นเลยคิดมาพูดเรื่องปฏิรูป อะไรอย่างนี้เป็นต้น เราเห็นภาพอย่างนี้เพราะว่าเราใกล้ชิดกับเรื่องส่งมติเข้าไปเพื่อให้เขาส่งไปให้หน่วยราชการอะไรต่าง ๆ ตามเข้าไปก็ยังไม่เอาเข้า ครม. แม้แต่เข้าไปเพื่อรับทราบเขายังไม่ให้เข้าเลย ผมรู้เรื่องนี้เพราะว่าผมเป็นคนรับผิดชอบแล้วก็พอท่านอาจารย์หมอบริเวณเซ็นลงไปแล้ว ผมก็ต้องตามว่าไปถึงไหน ไม่ให้เข้า ครม.

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ไม่ได้ปฏิรูป ไม่ได้พัฒนาสักทีหนึ่ง

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ไม่ได้คิดสนใจ แล้วแต่ว่าพอคนออกมาไล่มาอะไรต่าง ๆ ก็มาพูดเรื่องปฏิรูป อันนี้คือความเป็นจริง

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วคุณหมอมองคิดว่าปัญหาอุปสรรคในการทำงานร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีอะไรบ้างคะ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ปัญหาอุปสรรคผมคาดการณ์ไว้แล้วว่ามันเลือกตั้งเขาไม่ชอบแน่ ๆ เพราะฉะนั้นเสียงที่ดังออกมารวมทั้งกลุ่มอำนาจเก่าที่เขาเคยได้อำนาจแล้วก็ใช้ต้องเรียกว่าเผด็จการรัฐสภาทุนสามัญที่นักวิชาการบางคนใช้ เราไม่อยากใช้คำว่า ทุนสามัญ เพราะว่า สปช. เขามาใช้คำว่า ทุนล้มมา อันนี้ก็ทุนไม่ล้มมา ที่เนวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ก็เป็น สปช. เขาก็บอกว่า ทุนล้มมาตรงข้ามกับทุนสามัญ เพราะฉะนั้นคนที่อยู่ในอำนาจที่เป็นระบอบเผด็จการรัฐสภาทุนสามัญ เขาไม่ชอบแน่ คนพวกนี้ก็เป็นนักเลือกตั้งทั้งนั้นที่ต้องออกมาต้าน เพราะฉะนั้นพอรัฐธรรมนูญออกมาก็ไม่เกิดการคาดหมายว่าจะมีคนออกมาตำหนิรัฐธรรมนูญ แต่ว่าจุดที่เขาตำหนิก็เป็นเรื่องของการเข้าสู่อำนาจเพราะว่าเขารู้ว่าระบบการเลือกตั้งที่ใช้ของเยอรมันนำมาปรับใช้มันจะทำให้ได้รัฐบาลที่เป็นรัฐบาลผสม แต่รัฐบาลผสมที่มีความเข้มแข็งในระดับที่จะบริหารชาติบ้านเมืองได้ แต่ไม่ใช่ว่าเป็นรัฐบาลที่เป็นเผด็จการรัฐสภาอย่างที่เคยเป็นมาก่อน ที่ใช้ของเยอรมันมาปรับใช้ ประเทศอื่น ๆ ในยุโรปก็มีประมาณ ๘-๙ ประเทศเอามาปรับใช้ เพราะว่าเกิดเผด็จการฮิตเลอร์นี่เป็นเผด็จการรัฐสภามาจากรัฐสภาการเลือกตั้ง แล้วฮิตเลอร์ก็ใช้ช่องว่างทางรัฐธรรมนูญใช้ความเป็นเผด็จการรัฐสภานำชาติเข้าสู่สงครามแล้วผู้คนล้มตายมากมาย สถานการณ์บ้านเราผ่าน พ.ร.บ. ซึ่งเรียกว่า พ.ร.บ. ลักหลับ พ.ร.บ. นิรโทษกรรม ผ่านได้ตอนตี ๓ ตี ๔ อันนี้หลาย ๆ เรื่อง ผู้คนออกมาคัดค้านก็ไม่สนใจ ก็ใช้เผด็จการรัฐสภา สิ่งเหล่านี้จะไม่เกิดขึ้นอีกต่อไป แล้วก็พรรคเล็กพรรคค่อน้อยพรรคขนาดกลาง รวมทั้งกลุ่มการเมืองที่ตั้งง่าย ๆ เช่น กลุ่ม Greenpeace ในต่างประเทศหรือกลุ่มประมงพื้นบ้านต่อไป ถ้ายังไม่ปรับแก้เขาก็จะต่อต้านถ้าหากว่าไม่ให้มีกลุ่มการเมือง ก็อาจจะให้ตั้งพรรคการเมืองที่ง่ายขึ้น โดยที่ไม่ต้องมีสมาชิก ๕,๐๐๐ คน มีสาขา เพื่อจะได้ไม่ต้องใช้เงิน โดยสรุปแล้วจะตั้งง่าย

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : อย่างไรก็ตั้งกลุ่มได้ ถ้ามีความประสงค์

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ไม่ต้องใช้เงินมากอะไรอย่างนี้ จะไม่เรียกว่ากลุ่มการเมืองก็ได้ จะเรียกเป็นพรรคการเมืองก็ได้ ถ้าพวกพรรคการเมืองเขาต่อต้านมากเราให้ตั้งง่าย ๆ ไม่ต้องใช้เงิน เป็นต้น เพราะฉะนั้นคนที่ออกมาคัดค้านรัฐธรรมนูญฉบับนี้ กลุ่มอำนาจเก่า กลุ่มนักเลือกตั้งที่ไม่สามารถยึดสภาได้ เบ็ดเสร็จอีกแล้วต้านแน่ กลุ่มที่ ๒ ก็จะต้องบอกว่าเป็นกลุ่มที่อยู่บนยอดปิรามิดของทุกประเทศในอเมริกาก็มีหนังสือที่เขียนออกมาเรื่อง ๑ เปอร์เซนต์บนยอดปิรามิดเขาไม่ต้องการการเปลี่ยนแปลง เช่น พูดเรื่องปฏิรูปที่ดินนี้เขาไม่เอา เพราะว่าเขามีที่ดินเยอะ แม้แต่ใน สนช. เรื่องกฎหมาย ป.ป.ช. ที่จะปราบคอร์รัปชัน ที่ออกมาเมื่อวันสองวันนี้ ผมเพิ่งอ่านข่าวเมื่อเช้า ก็ถูกตัดออกเรื่องสำคัญ ๆ โดนตัดออกตั้งเยอะ อันนี้มันสะท้อนให้เห็นว่า ๑ เปอร์เซนต์เป็นยอดปิรามิดอยู่ใน สนช. ไม่น้อย แล้วถ้าพูดอย่างไม่เกรงใจกัน แม้แต่ใน สปช. เองก็คงจะมี อันนี้

คือธรรมชาติ ไม่ใช่ว่า ๑ เพอร์เซ็นต์บนยอดปิรามิด ไม่ว่าจะการคิดอ่านทางการเมืองจะต่างกันอย่างไร แต่ผลประโยชน์เขาก็กระทบผลประโยชน์ของเขาเขาไม่ยอม อันนี้เหมือนกันทุกประเทศ เป็นธรรมชาติของมนุษย์ อันนี้ละครับ ที่นี้เรื่องหมวดปฏิรูปเขายังไม่รู้ชัดเท่าไรว่ามันจะไป เพราะว่าเขาไปมะรุมมะตุ้มกับเรื่องเลือกตั้งเรื่อง ส.ว. เรื่องอะไรต่าง ๆ หมวดปฏิรูปก็ทั้งประชาชนไม่ได้เห็นว่าประโยชน์ที่ได้รับจะเกิดการเปลี่ยนแปลงใหญ่อย่างไร แล้วบนยอดปิรามิด ๑ เพอร์เซ็นต์ก็ยังไม่รู้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงใหญ่ขนาดนี้ ถ้ารู้ก็อาจจะลงมาด้าน

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : แล้วในส่วนนี้ทำไมไม่มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ในส่วนดีที่ประชาชนจะได้ประโยชน์

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ตรงนี้เป็นจุดอ่อนที่ท่านอาจารย์ถามอุปสรรค อันนี้เป็นจุดอ่อนของกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญและของ สปช. เป็นจุดอ่อนที่เราแก้ไม่ได้เพราะว่าเราพูดถึงเรื่อง strategic communication คือเรื่องต้องมิกลไกซึ่งวางยุทธศาสตร์ในการสื่อสารที่ท่านอาจารย์บอกว่าสร้างความเข้าใจกับสังคม ทำได้ยังไม่ดีพอ ที่นี้ผมหวังว่าถ้ามีประชามติยึดไป ๓-๔ เดือน ต้องวางแผนขนาดใหญ่ที่อาจารย์ถามว่าอุปสรรคมีกลุ่มไหนบ้างที่ต้อง identify กลุ่มที่ออกมาด้านเรื่องอะไรบ้าง นอกเหนือจากที่เราต้องไปแก้ไขที่เขาเสนอพวกนักการเมืองอะไรที่ดี ๆ เราต้องรับฟัง ส.ว. ที่ไม่ถูกต้อง บางทีมันก็อธิบายไม่ได้จะต้องไปปรับหรือว่าให้อำนาจนายกรัฐมนตรีในบางมาตราที่อาจจะผ่าน พ.ร.บ. นิรโทษกรรม เขาเสนอมาอย่างนั้น เขาเสนออย่างตรงไปตรงมา ยังต้องรับฟัง จะต้องปรับแก้แบบนี้ แต่ว่าระบบเลือกตั้งแบบเยอรมันที่เอามาปรับใช้ นักการเมืองที่ดี ๆ ผมไม่เห็นเขาเดือดร้อนอะไรมาก ยกเว้นเรื่อง open list อะไรที่เขานั้น ก็อาจจะเกิดความยุ่งยาก แต่ว่าพรรคที่เป็นนักเลือกตั้งเยอะ ๆ อันนั้นเขาก็หาทางออกจนได้ครับ พรรคที่เขามีมาตรฐานอยู่แล้วเขาเดือดร้อนอย่างนี้ผมว่าต้องกลับมาทบทวนว่าเป็นอย่างไรบ้าง แต่ว่าที่นี้เมื่อปรับแล้ว แล้วเราจะเริ่ม identify ว่าเหลือคนไม่พอใจเท่าไร แล้วก็มีคนสนับสนุนเท่าไร ตรงนี้เป็นเรื่องสำคัญ แล้วก็ค่อยยอสาระเรื่องดี ๆ นี้เข้าไปสู่ประชาชนคนที่เขาสนับสนุนแล้วคนที่ยังไม่รู้แต่ว่าได้ประโยชน์ เช่น กลุ่มแรงงานจะได้ประโยชน์เป็นสิบล้านคนเลย เรื่องปฏิรูปแรงงาน

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : อันนี้น่าจะต้องเจาะกลุ่มเป้าหมายแล้วเข้าไปเผยแพร่ให้เขาเข้าใจในรัฐธรรมนูญนี้

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : อันนี้คือจุดอ่อนและเป็นอุปสรรคที่ยังทำได้ไม่ดี แล้วถ้ามีการทำประชามติก็คงต้องทำแบบปี ๒๕๕๐ คือต้องพิมพ์เอกสาร และแจก แล้วก็เปิดเวทีไป

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : ก็เพราะว่ารูปแบบนี้มันเปลี่ยนไปจากรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ มันเปลี่ยนไป เพราะเมื่อปี ๒๕๕๐ เขามีการลงไปพื้นที่

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ที่นี้ตรงนี้รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ สถานการณ์มันก็ต่างกัน ปี ๒๕๕๐ มันยังไม่มียุทธศาสตร์มาต่อต้าน

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : กลุ่มนี้แบบอะไรก็ไม่เอา

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : อันนี้ถ้าลงไปทางโน้นเขาก็กลัวว่าจะมีเรื่องมีอะไรต่าง ๆ เพราะว่ามันมีบาดแผลมาก ในช่วงเกือบ ๑๐ ปีมานี้มันมีบาดแผลมาเยอะ เราก็กลัว แต่ว่าถ้าเราพูดผมก็บอกในที่ประชุมกรรมาธิการบอกว่าที่นี้ท่านนายกรัฐมนตรีประยุทธ์ท่านบอกว่าทำไมประชาชนได้ประโยชน์อะไรทำไมไม่เห็นมาพูด ท่าน

พูดถูก ผมคิดว่าตรงนี้โจทย์ที่ท่านตั้งมานี้ถูกเลย เพราะฉะนั้นในกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญจะต้องพูดว่าประชาชนจะได้อะไรต่อไปนี้

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เราตัดประเด็นที่การเมือง คือเขาพูดไปแต่เราตอบได้เท่าที่ตอบแล้วก็พูดเรื่องนี้ พลเมืองจะได้อะไร ประชาชนจะได้อะไรตรงนี้ แล้วประชาชนพอรู้ว่าได้อะไรแล้วเขาู้เขามีสิทธิอะไรเขาจะเป็นเสียงแทนเราเอง

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : รวมทั้งพอเราแก้เรื่องการเมืองที่ทางพรรคต่าง ๆ เขาเสนอมาก็ดี ๆ พวกนักเลือกตั้งเราไม่ต้องไปสนใจเราปรับให้ดีแล้วเราจะได้เคลื่อนมาสูในหมวดที่ประชาชนได้อะไร แล้วก็ต้องวางแผนตรงนั้นว่ากลุ่มเป้าหมายตรงนี้ ฝ่ายแรงงาน ๑๖,๙๐๐,๐๐๐ คนเราจะเข้าไปพูดอย่างไร เกษตรกร ชาวนา ชาวไร่ พวกเครือข่ายต่าง ๆ ผู้สูงอายุซึ่งมีตั้งเกือบ ๑๐ ล้านคนได้ประโยชน์เยอะแยะเลย เรื่องปฏิรูปการศึกษา พ่อ แม่ เดือดร้อนกันทั้งประเทศเลย ปฏิรูปแล้วจะเกิดอะไร สาธารณสุขเราเน้นไปที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เน้นไปที่ชุมชน ต่อไปงบประมาณอะไรต่าง ๆ ก็จะต้องไปตรงนั้น ตรงนี้ครับ อย่างปฏิรูปนี้เป็นส่วนที่ประชาชนได้อะไร ตรงนี้ผมคิดว่าตอนหลังเราก็อาจจะมียกจำกัด ผมก็ใช้มูลนิธิเริ่มวางแผนตรงนี้บ้างแล้ว แล้วก็ต่อไปถ้ายึดลงประชามติไป ๓-๔ เดือน ทาง ส.ส.ส. เขาบอกว่าเรื่องปฏิรูปพวกนี้มันมีผลกระทบต่อสุขภาพในความหมายที่กว้าง ทั้งหมดเรื่องปฏิรูปถ้าทำดีขึ้น สุขภาวะดี ร่างกาย จิตใจ สังคมตาม definition ขององค์การอนามัยโลก กับ definition ของ พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติของประเทศไทย ทาง ส.ส.ส. พร้อมสนับสนุน กระผมก็รออยู่ แต่มั่นใจว่าวันที่ ๑๙ พฤษภาคม เชื่อว่านายกรัฐมนตรีหรือ คสช. เขาก็คงจะเห็นความสำคัญในการทำการปฏิรูป และทำประชามติ เราจะประชุมกันวันที่ ๑๓ เพื่อเสนอความเห็นซึ่งวันที่ ๑๓ นี้ กรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญอยากให้ทำประชามติอยู่แล้ว สนข. ก็อยากให้ไปทำด้วย

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วคุณหมอมองคิดว่าความคาดหวังสู่ความสำเร็จในการนำรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไปสู่การปฏิรูปประเทศ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ถ้าพูดกระบวนการ สปช. ผ่านใหม่ที่ออกมิตะไรต่าง ๆ ผมว่าผ่านแน่ เพราะว่า สปช. เท่าที่ทำงานด้วยกัน เรารู้ดีครับว่าเสียงส่วนใหญ่เขาเอา แล้วเราก็ปรับแก้บางส่วนที่เขาไม่พอใจ แต่ว่าอาจจะมียกเว้นที่เข้ามาแล้วก็เข้าทางสื่อ สื่อบ้านเราก็เยอะ ประชามติถ้าเป็นไปโดยไม่มีการแทรกแซงหรือแทรกแซงแต่น้อยผมก็เชื่อว่าผ่าน ถ้าเปิดพื้นที่ให้เราทำงาน

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ที่ว่าแทรกแซง การแทรกแซงคืออะไรคะ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ปี ๒๕๕๐ มีการแทรกแซง ปี ๒๕๕๐ ๒-๓ วันสุดท้าย ส.ส.ร. ปี ๒๕๕๐ ตกใจเพราะว่ามีการไปจ่ายเงินเพื่อไม่ให้รับ แต่ว่าตอนนั้นยังไม่มีเผาบ้านเผาเมืองนะครับหรือว่ามีคลังอาวุธคลังแสง แต่ว่าไปจ่ายเงินเพื่อไม่ให้รับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เหมือนกับชื่อเสียง

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : คล้าย ๆ ชื่อเสียง แต่ว่าชื่อในลักษณะที่ต้องการตบหน้าให้คำว่าปี ๒๕๕๐ เพื่อต้องการที่จะเรียกร้อยปี ๒๕๔๐ ขึ้นมา ปี ๒๕๔๐ จริง ๆ แล้วมันมีอุปสรรคเยอะ เพราะว่าไม่ไปออกกฎหมาย แต่ว่าภาพปี ๒๕๔๐ มันดีว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ปี ๒๕๕๐ ผมก็เลยบอกว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชามติ ปีนี้เราก็บอกว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูป ให้มี ป.ป.ป. เพราะฉะนั้นถ้าปี ๒๕๕๐ ถึงขนาดต้อง ส.ส.ร. ต้องไปใช้สื่อเพื่อสู้กันแล้วก็ปรากฏว่าคนรับรอง ๑๔,๗๐๐,๐๐๐ คน ที่ไม่รับรองประมาณเกือบ

๑๒ ล้านคน ถ้าจำตัวเลขไม่ผิด ก็หวาดเสียวแต่ว่าปีนี้ผมยังเชื่อว่าถ้าเกิดประชามติไม่ผ่าน ผมว่าลำบากหมดนะ ครับ ลำบากในแง่ที่ว่าไม่ใช่ไปย้อนหลังขึ้นไป แล้วก็อีก ๑ ปีรัฐบาลก็ลำบากนะครับ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : เพราะว่าเศรษฐกิจตอนนี้

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : เศรษฐกิจอาจารย์พูดถูกเลย เศรษฐกิจแย่ แล้วทางต่างประเทศเขาก็ไม่ เชื่อหรือครับ เพราะว่าต่างประเทศเขาบอกว่า roadmap อันนี้เป็นแผนการหรือเปล่า

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : คุณมี roadmap พอถึงเวลาคุณล้ม roadmap

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : แล้วนักเลือกตั้งที่ออกมาไว้อย่างจริง ๆ แล้วอยากเลือกตั้ง แต่ว่า อยากจะเอาแบบของตัวเอง เอาแบบของปี ๒๕๔๐ เพราะฉะนั้นถ้าจะมาก้อนไม่ให้เดี๋ยวตัวเองจะต้องยึดไปอีก ๑ ปี ยกเว้นพวกที่ต้องการก่อความวุ่นวาย ก็บอกว่าให้มันล้มเสียเพื่อให้รัฐบาลอยู่แล้วมันจะได้ก่อหวอดขึ้นมาอะไร อย่างนี้

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : จุดนี้อย่างที่บอกเน้นในเรื่องของประชาสัมพันธ์แล้วก็เข้าสู่ พระราชบัญญัติ เพราะฉะนั้นจะเน้นตรงนี้ค่ะ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ต้องคุมไม่ให้มาตีรวน

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ไม่ให้ไปปลุกปั่นนะคะ พุดง่าย ๆ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ไม่ให้ไปปลุกปั่น ปลุกปั่นก็ได้แต่อย่าใช้ระเบิด อย่าใช้ความรุนแรง อย่าใช้อะไรอย่างนี้ให้สู้กัน แต่ของเราต้องวางแผนให้ดี ผมคิดว่าจะผ่าน

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : เวลาพอไหมคะในการทำตรงนี้

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ๓-๔ เดือนที่ยึดไปนี้เราต้องทำให้มันชัดเจนมันก็ทำได้ จะต้อง รมัตระวังกลุ่มที่ไม่อยากให้ผ่านโดยมีเจตนาร้ายเพราะว่าถ้ายึดไปอีกก็อย่างที่อาจารย์ว่ารัฐบาลจะลำบาก แล้วก็ คนที่อยู่ต่างประเทศก็ยังไม่หยุด อย่างเขาบอกว่าจริงเท็จประการใดไม่ทราบ ที่ทางใต้ ๓ จุด เกาะสมุย สุราษฎร์ธานี และที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ระเบิดพร้อมกันนี้ เขาบอกว่ามีคนจากข้างนอกส่งเงินมาให้นายพลคนหนึ่งที่เป็น อดีตนายกรัฐมนตรี ๕๐ ล้านบาท แล้วก็ปรากฏว่าท่านไปจ่ายให้เกิดการมีปัญหาใน ๓ จุดนี้ ไปจ่ายให้พวกคนที่ ดำเนินการ ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ตัวเองเก็บไว้ ๔๕ ล้านบาท จริงเท็จอย่างไรก็ไม่รู้ แต่ว่ามันก็เกิดเหตุการณ์นั้น จริง ๆ แล้วก็เกิดปรากฏการณ์ที่ออกมามีการเสนอตัวว่าตัวเองจะกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอะไรอย่างนี้ แล้วก็ ทางทหารเขาก็ซัดหนักเลยเพราะว่าเขามีข้อมูลแน่นอนว่าเป็นคนก่อเหตุแต่เขาก็ไม่ทำอะไรมากกว่านั้น อาจจะ ไม่ทำอะไรมากกว่านั้น เพราะว่าเป็นคือสังคมไทย ผมก็เลยบอกว่าคนที่อยู่ข้างนอกยังไม่หยุด อันนี้ก็เป็นอุปสรรค อันหนึ่งที่เรียนถาม แต่ว่าถ้าดำเนินการไปแล้วก็สามารถที่จะคุมสถานการณ์ได้ให้สู้กันทางความคิดอะไรต่าง ๆ แล้วลงประชามติผมเชื่อว่าผ่าน แล้วก็ควรจะต้องทำ แล้วก็จะแก้อะไร ถ้าลงประชามติแล้วศาลท่านก็ไม่ให้เป็น ภูมิคุ้มกัน มันไม่สามารถที่จะแก้ง่าย ๆ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วสมมุติว่าถ้าไม่ลงประชามติละคะ บอกว่าเรานำไปใช้เพื่อสู การปฏิรูปประเทศจะเป็นอย่างไร

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ก็ลำบากนะครับ ผมคิดว่าลำบากในแง่ความชอบธรรม ลำบากในแง่ โอกาสที่ประชาชนจะได้รับรู้ใน ๓-๔ เดือนที่จะต้องเปิดพื้นที่ ตรงนี้ผมคิดว่าจะเป็นการเรียนรู้ครั้งมหิพพาร ซึ่ง ความลำบากแรกนี้เรื่องความชอบธรรมที่ไม่ได้มาจากประชาชนก็จะมีฝ่ายตรงข้ามคอยทแยงอยู่เรื่อย ยังพูดให้

ปวดหัว ความลำบากที่ ๒ ที่ประชาชนไม่ได้รับรู้ก็ต้องมาสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ประชาชนเครือข่ายช่วยกัน มาร่วมกันผลักดันซึ่งก็ต้องออกแรงเยอะแต่ถ้าผ่านประชามติมันก็จะช่วยได้มากนะครับ ที่สำคัญคือความเป็น ธรรม การยอมรับจากศาล จากนานาชาติจากอะไรต่าง ๆ เพราะฉะนั้นการทำประชามตินี้เป็นสิ่งที่จำเป็นยิ่ง สำหรับผมที่จะต้องดูแลเรื่องปฏิรูปต่อไป ส่วนสภาขับเคลื่อนผมคิดว่าถ้าเขามองว่าเป็นการสืบทอดอำนาจ ผมคิดว่า ในรัฐธรรมนูญก็ไม่ต้องไปเขียนอะไรมาก ก็เขียนว่า กลไก จะเรียกว่าอะไรก็ตามก็จะต้องมารับหน้าที่ทำ เรื่องปฏิรูปต่อเพราะว่าถ้าไม่มีกลไกทำต่อมันก็เสียของอีก ส่วนที่จะมาอย่างไรก็อาจจะไม่ต้องไปเขียน รายละเอียดไว้ในรัฐธรรมนูญ ในเรื่องที่ทำให้ถูกมองว่ามีการสืบทอดอำนาจ ถ้ามีความจำเป็นจริง ๆ รัฐบาลหรือ คสช. ผมไม่รู้ตอนนี้ ถ้าต้องตั้งกลไกขึ้นมาก่อน ให้ใช้มาตรา ๔๔ ตั้งไว้รอเลย แต่ว่าต้องให้คนที่พอออกมาบีบคน ต้องไม่ร้องยี้ สังคมมันต้องสู้กันด้วยความดี สู้กันด้วยทุนทางสังคมแล้ว เพราะว่าพลเมืองผู้ตื่นรู้เขารู้ว่าใครเป็นอะไร ตอนนี้ที่เขาเอือม โทษนะครับ ฟังดูแล้ว พ่อผมนี้อายุ ๘๐ กว่าปีแล้ว ท่านบอกว่าท่านเห็นคือท่านไม่ชอบ รัฐประหาร ท่านชอบพรรคการเมืองบางพรรค ท่านบอกว่าดูมานานแล้ว รัฐประหารคราวนี้ดูดีที่สุด ๘๐ กว่าปี แล้วนะครับ เขาบอกว่าเขาทำอยากทำโน่นทำนี่ เขาก็เอือมเต็มทนแล้ว ทั้ง ๆ ที่ชอบพรรคการเมืองพรรคหนึ่ง อย่างมาก ทีนี้ไปดูต่างจังหวัด ถ้ามประชาชนดู เขาบอกว่าเขาไม่ได้อยากให้เลือกตั้ง เขาก็อยากจะทำอย่างนี้ คน ไทย เขาไม่ได้มันอะไรมากหรอกแต่ว่ามันมีพวกนักเลือกตั้งพยายามจะใส่หัวบอกว่าเลือกตั้งคือประชาธิปไตย เพราะ ส.ว. ขนาดอังกฤษ แคนาดา และ ส.ว. เขาก็แต่งตั้งหรือเลือกกันเอง เขาไม่ได้เดือดร้อน ส.ส. มาจาก เลือกตั้ง โอเค ไม่เป็นอะไรหรอกครับ แต่ของเรานี้มันใส่สมองลงไป

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ถ้าอย่างนี้ก็ต้องปฏิรูปการศึกษานะคะ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ถ้าปฏิรูปการศึกษาเป็นเรื่องใหญ่เลยครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เพราะว่ามันมาจากพื้นฐานตรงนี้จะ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : แล้วเรื่อง civic education กลไกที่เรียกว่าสภาขับเคลื่อนต้องทำ เรื่อง civic education เยอร์มันเขาทำเป็นระบบเลยครับ คือพอไปอ่านจริง ๆ ไม่ใช่มันเกิดขึ้นธรรมชาติแล้วนะ ครับ ทั้งอยู่ในโรงเรียนและอยู่นอกโรงเรียน เรื่องการสร้างความเป็นพลเมืองเขาทำ คือถ้าสรุปสั้น ๆ ๑. จะต้อง รับผิดชอบตัวเอง รับผิดชอบต่อครอบครัวคือมีหน้าที่

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ต้องมีวินัย

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ต้องมีหน้าที่ เขาต้องทำ อยู่โรงเรียนจะต้องรับผิดชอบตัวเองอะไร อย่างไม่

อันที่ ๒ ต้องเคารพกฎกติกา โรงเรียนนี้ถ้ากำหนดกติกาอะไร นักเรียนกำหนดกันเองก็ต้อง เคารพนะครับ แล้วนำไปสู่การเคารพหลักนิติธรรมและนิติรัฐ มันไม่สนใจหลักนิติธรรมหลักนิติรัฐ

อันที่ ๓ ต้องรับผิดชอบต่อสังคม

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เราอาจจะถูก spoil ด้วยประชานิยมในช่วง ๑๐ ปีกว่า ๆ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ที่ผ่านมามันทำละเลย อันที่ ๓ รับผิดชอบต่อสังคม คือต้องมีจิตสำนึก ที่ดีมีความเป็นพลเมือง เขาทำ ๓ เรื่องแค่นั้นเอง อย่างใน ๓ เรื่องมันก็จะทยอยหายไป แต่ว่า ๓ เรื่องหลัก ๆ รับผิดชอบต่อตัวเอง รับผิดชอบต่อครอบครัว เพราะมีหน้าที่พลเมือง เคารพกฎเกณฑ์ กฎเกณฑ์นี้ไม่ว่าตั้งในห้องเรียน หรือในชุมชน คือตั้งมาแล้วในครอบครัวหรืออะไรนี่ก็นำมาถึงการเคารพกติกากันเมือง หลักนิติรัฐ นิติธรรมที่พูด

ถึงและรับผิดชอบสังคม ก็จะต้องมีจิตสำนึกสาธารณะ ๓ อันนี้เขามีตั้งแต่ระดับอนุบาล จะต้องเรียนรู้ระดับไหน พอมาถึงมัธยมปลายต้องมาเรียนรู้กฎหมายหลักรัฐธรรมนูญของประเทศในห้องเรียนแต่ว่านอกห้องเรียนก็มี เขาเรียกว่า สร้างความเป็นพลเมือง ไม่ใช่เหมือนวิชาหน้าที่พลเมืองของเขาสมัยก่อน หน้าที่พลเมืองสมัยก่อนมันไปเร่งรัด ไปกำหนดว่าเน้นให้พลเมืองมีหน้าที่ตามที่รัฐสั่ง แต่มันก็ตีในแง่ส่วนหนึ่งความรับผิดชอบหน้าที่ที่แต่ว่าของเยอรมันมีลักษณะที่ว่าไม่ใช่สั่งข้างบนลงมา สร้างความสัมพันธ์แนวราบที่รัฐสั่งไม่ได้ ไม่ใช่ว่าสั่งให้มีหน้าที่ต่อรัฐ แต่ว่าเป็นหน้าที่ที่ตัวเองจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบ ตัวเองจะต้องมีหน้าที่พลเมืองรับผิดชอบต่อบ้านเมือง ต่อสังคม ตัวเองจะต้องเคารพกฎกติกาบ้านเมืองจะต้องสร้างจิตสำนึก

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วอย่างนี้เราเวลาปฏิรูปการศึกษาจะลงไปสู่หลักสูตรอะไรอย่างนี้ได้ไหม

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ผมคิดว่ามันต้องมี ต่อไปนี้ต้องมี แล้วก็ของเยอรมันเขาทำเป็นระบบอเมริกาตอนหลังก็มาเริ่มทำแต่ว่าของเยอรมันทำเป็นระบบที่สุดที่อาจารย์พูดในเรื่องการปฏิรูปศึกษานี้ผมคิดว่าต้องใช้เวลา ๑๐ หรือ ๒๐ ปี ปฏิรูปการศึกษามันไม่่ง่าย ตอนดอกเตอร์รุ่งผลักตัน พ.ร.บ. การศึกษา ปี ๒๕๔๒ ที่ปรับโครงสร้างอะไรตอนนั้น เราสงสัยว่าการศึกษาน่าจะไปไกล ปรากฏว่าไปสร้างอาณาจักรในกระทรวงศึกษาธิการใหญ่เลย แล้วจากนั้นพอปี ๒๕๔๒ มาถึงปีนี้นั้นจะ ๒๐ ปีแล้วนะครับ ก็เลยกลายเป็นแดนสนธยา ก็เลยกลายเป็นลำบากเลยเพราะฉะนั้นเรื่องปฏิรูปการศึกษาจะต้องมีกลไกไปทำต่อ ๕ ปี ๑๐ ปี หรือ ๒๐ ปีข้างหน้า

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วเรามีพัฒนาการศึกษาที่จะลงไปมากพอไหมคะ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : เขาจะมีคณะกรรมการที่เรียกว่า คณะกรรมการนโยบายการศึกษา และพัฒนามนุษย์ที่เขาออกแบบมาแต่ว่าเนื้อหาสาระก็เขียนในเรื่องการปฏิรูปการศึกษาซึ่งครอบคลุมและกระจายอำนาจเรื่องงบการศึกษาแทนที่จะตั้งที่กระทรวงสาธารณสุข ต่อไปต้องไปตั้งที่นักเรียนเหมือนกับกระทรวงสาธารณสุขต้องไปตั้งที่ประชากรต่อหัวต่อคนได้เท่าไรแล้วที่ไหนคนเยอะงบประมาณก็ไปที่นั่น แล้วนักเรียนถ้าโรงเรียนไหนที่ไม่พัฒนาไม่ปรับปรุงนักเรียนก็จะไม่เอาเงินงบประมาณนี้ไปเข้าโรงเรียนนั้น โรงเรียนนั้นก็เริ่มลำบาก ทางสถานการศึกษาเขาก็ต้องให้มีความเป็นอิสระ แล้วกระทรวงศึกษาธิการที่มีหน้าที่จัดการศึกษาต้องลดบทบาทไปส่งเสริมสนับสนุนให้คนอื่นจัดการศึกษาอะไรให้โรงเรียนเทศบาล โรงเรียนอะไรต่าง ๆ ก็แล้วแต่ ซึ่งหลายแห่งนี้เขาทำได้ดีเพราะว่าเขาอยู่ในพื้นที่ ตอนนี้ของเราสอบ ONET สอบ TIM สอบอะไรออกมาเด็กนักเรียนได้ผลอะไรไม่ดี ครูกับผู้อำนวยการไม่เห็นต้องรับผิดชอบ ไม่เดือดร้อน เพราะว่าจะได้เลื่อนซีไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการจะดีขึ้นอยู่กับผู้อำนวยการเขต ผู้อำนวยการเขตขึ้นอยู่กับกระทรวง ไม่ต้องไปรู้ร้อนรู้หนาวกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน แต่ว่าตอนนี้ระบบประเมินผลต้องเปลี่ยนใหม่หมด ต่อไปต้องเดือดร้อนแล้ว ต้องรู้ร้อนรู้หนาว

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : อันนี้คือคำถามสุดท้ายนะคะ อยากให้คุณหมอช่วยแสดงความ คิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญทั้งหมดนี้นะคะ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ฉบับที่กำลังทำอยู่ใช้ใหม่ครับ โจทย์นี้ยากนะครับ คำถามดีมากครับ อาจจะต้องขอเวลาคิดนะครับ เพราะว่าอาจารย์ถามอย่างนี้ต้องไปนั่งคิดตั้งแต่ที่ทำมาทั้งหมด กระบวนการมาซึ่งจริง ๆ แล้วไม่มีเวลาคิดหรอกครับ ตอนไปนั่งประเทศทั้ง สปช. และประชุมกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ประชุมกันแบบ ๙ โมงเช้า ๓ ทุ่ม ๔ ทุ่ม ตั้งตัวไม่ได้เลย มีน

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ในส่วนนี้ถ้าเผื่อว่าอย่างไรทางเราจะไปถอดเทปหมดนะคะ แล้วก็ส่งมาให้ทางท่านคุณหมอ แล้วคุณหมอก็คงจะมีการเพิ่มเติมอะไร ประเด็นไหนที่ขาดตกที่ยังไม่เต็มอะไรอย่างนี้คะ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ผมเพิ่มเติมก็ได้ครับ โดยที่เดี๋ยวให้ทางทีมน้องบัวเขาสัมภาษณ์แล้วส่งมาให้เพราะว่าโจทย์ที่ท่านอาจารย์ถามนี้เป็นโจทย์เด็ดมาก จะได้ไม่ต้องรบกวนท่านอาจารย์มาอีกแล้วก็ถ้าผมคิดว่าตกผลึกแล้วก็อ่านสัมภาษณ์ ๒ ครั้งนี้ แล้วก็ไปเรียบเรียงก็อาจจะดีต้องขอบคุณมากที่ท่านอาจารย์ถามเรื่องนี้ต้องไปนั่งคิดให้เป็นระบบเหมือนกัน เพราะว่าอาจารย์ต้องถามทุกคนนะครับเรื่องนี้ เป็นคำถามเด็ดมาก มีกระบวนการวิธีการหลายตอนที่ต้องปรับ แม้กระทั่งด้วยความเคารพท่านอาจารย์บวรศักดิ์ซึ่งท่านเก่งมากนะครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : คุณหมอมองภาพแล้วก็วิธีการ กระบวนการของท่านประธานอย่างไรคะ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : อันนี้ก็คำถามใหญ่ ๒ ข้อเลยนะครับ ผมก็ตอบได้ครับ ผมชื่นชมท่านโดยรวมนะครับ แต่ว่าตอนที่ท่านออกไปตอนแรกไปปะทะกับท่านอาจารย์สมบัติเรื่องเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรง แล้วท่านไปได้รับเลือกในสภา ผมบอกว่าทางนี้ตั้งท่านไม่ทันแล้วคนเป็นประธานจริง ๆ แล้วไม่ควรไปเล่นบทอย่างนั้นต้องให้คนอื่นเล่น อย่างนี้เป็นต้น กระผมอาจจะสัมภาษณ์อย่างนี้นั้นคือความเคารพท่านนะครับ เพราะว่าคนเรามันไม่สมบูรณ์แบบ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ แล้วมันเหนื่อยมาก มันทำได้ขนาดนี้ก็สุดยอดแล้วแต่ว่าแน่นอนล่ะถ้าให้พูดอย่างนี้เพื่อเป็นบทเรียนนะครับ คนเราก็ไม่ได้สมบูรณ์แบบ

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : ถ้าเผื่อว่าถอดเทปเสร็จแล้ว จะให้แต่ละท่านได้อ่านแล้วก็ดูว่าท่านจะเพิ่มเติมหรือมีอะไรที่ดูแล้วไม่ถูกต้องอะไรอย่างนี้คะ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ : ดีมากเลย ขอขอบคุณมากเลยครับ โจทย์ ๒ ข้อนี้โจทย์เด็ดมาก ต้องไปใช้เวลาคิดนิดหนึ่ง แต่ว่าดีครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ท่านนี่คือศาสตราจารย์ดร.ปิยะนาค บุนนาค ที่เป็นหัวหน้าทีมคะ แล้วทางรัฐสภาจะเก็บเอาไว้ เพราะว่าวันหนึ่งจะได้มาดูว่าเบื้องหลังบางท่านได้พูดถึงความคิดไว้อย่างไร

๔) พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช

ที่ปรึกษากรรมการและโฆษกกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องทำงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

นางยุราพร สมบุญสุข : สำหรับวันนี้อนุกรรมการในส่วนโครงการประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าได้มาเรียนสัมภาษณ์ท่านพลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช ในเวลา ๐๘.๑๕ นาฬิกา ของวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ซึ่งท่านดำรงตำแหน่งโฆษกและที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ และท่านก็เป็นประธานอนุกรรมการ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ตอนนี้ประธานอนุกรรมการ ๒ คณะ ประธานคณะอนุกรรมการประสานรับข้อเสนอแนะจากสภาปฏิรูปแห่งชาติ และองค์กรอื่น ๆ และก็เป็นประธานคณะอนุกรรมการศึกษาเตรียมการเพื่อจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส. และการได้มาซึ่ง ส.ว.

นางยุราพร สมบุญสุข : อันดับแรกขอเรียนถามท่านเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญมาก่อนหรือไม่คะ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ไม่ได้มีประสบการณ์ในการยกร่างรัฐธรรมนูญ แต่มีประสบการณ์ทำงานกับเรื่องรัฐธรรมนูญ

นางยุราพร สมบุญสุข : อยากจะให้ท่านช่วยเล่าว่าท่านนำประสบการณ์นั้นมาใช้ในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้อย่างไร

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : สมัยเป็นสมาชิกวุฒิสภา ปี ๒๕๕๑ - ๒๕๕๔ ๓ ปี ได้ทำงานที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญอยู่หลายครั้ง งานแรกคืออยู่ในคณะกรรมการการศึกษาการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ ของวุฒิสภา ประการที่ ๒ เป็นประธานคณะอนุกรรมการศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ของคณะกรรมการสมานฉันท์เพื่อสร้างความปรองดองของรัฐสภา

นางยุราพร สมบุญสุข : ท่านนำประสบการณ์จาก ๒ อนุกรรมการนั้นมาประยุกต์ใช้อย่างไรกับการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไหมคะ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ก็ทั้ง ๒ งานนั้นก็ต้องรู้เรื่องรัฐธรรมนูญอย่างดีครับ รู้ว่าเนื้อหารัฐธรรมนูญเป็นอย่างไร รู้ว่ารัฐธรรมนูญเขาร่างกันอย่างไร และรู้ว่าเมื่อนำไปรัฐธรรมนูญไปบังคับใช้จริง ๆ แล้วจะมีปัญหาอย่างไร เพราะฉะนั้นเวลามาทำหน้าที่ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญหรือที่เรียกว่ายกร่างรัฐธรรมนูญ มันก็จะมีประสบการณ์ในการมองรัฐธรรมนูญเห็นภาพชัดเจนกว่าคนที่ไม่เคยดูรัฐธรรมนูญมาก่อน เพราะรัฐธรรมนูญมันเป็นกฎหมายที่มีเนื้อหาเยอะมากถ้าเปรียบเทียบกับกฎหมายทั้งหลายที่มีผลบังคับใช้อยู่นี้ เพราะฉะนั้นการเขียนรัฐธรรมนูญ การยึดโยง การสร้างความเกี่ยวข้องของรัฐธรรมนูญนี้คนที่ไม่เคยศึกษาอย่าง

จริงจังหรือไม่เคยจับต้องมาก่อนนี้จะยากมากที่จะมีความเข้าใจได้ นะครับ เพราะฉะนั้นจะเห็นว่ากรรมวิธีการหลาย ๆ คนไม่เคยรู้เรื่องนี้มาก่อนก็จะไม่สามารถที่จะให้ความเห็นเรื่องรัฐธรรมนูญได้อย่างถ่องแท้ นะครับ เพราะฉะนั้นจึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญมาก่อนจึงจะทำให้เห็นภาพ

นางยุราพร สมบุญสุข : และท่านเห็นว่าคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญนี้ควรจะมีประสบการณ์หรือมีความเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ก็จะทำให้มีประโยชน์ แต่คนที่ไม่มีความรู้เรื่องนี้มาก่อนก็อาจจะให้ Input ในบางสิ่งบางอย่างเสริมกันเข้ามา แน่นนอนครับในทุกองค์คณะก็ต้องมีคนที่มีความรู้ความเข้าใจ ส่วนหนึ่งเป็นนักร่างรัฐธรรมนูญอาชีพ ส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญมาก่อน ส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับทางด้านอื่น ๆ

นางยุราพร สมบุญสุข : มาเติมเต็ม

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : มาเติมเต็มจะใช้คำพูดอย่างนั้นก็ได้อีก จะเอาคนทุกคนที่รู้ทั้ง ๓ เรื่องมันไม่มีครับ บางคนเก่งในการร่างรัฐธรรมนูญแต่ภาคปฏิบัติมีน้อย หรือไม่กว้าง เพราะรัฐธรรมนูญมันเกี่ยวข้องกับเรื่องทุกมิติของประเทศ ไม่มีใครรู้ทุกมิติหรอกไม่มีในโลกนี้ครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : เพราะฉะนั้นการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญก็มีความหลากหลาย

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ผมก็มองว่าคณะกรรมการที่มีอยู่มีความหลากหลายพอสมควร

นางยุราพร สมบุญสุข : หลากหลายในด้านอาชีพ ประสบการณ์หรืออย่างไรคะ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : หลากหลายในด้านประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ หลากหลายในด้านประสบการณ์ที่เกี่ยวกับชีวิตจริงของมิติต่าง ๆ ของสังคม ของสิ่งแวดล้อม ของสภาพทางการเมือง แล้วก็หลากหลายในเรื่องของความเป็นนักวิชาการที่มีประสบการณ์ในการทำวิจัยการศึกษาต่าง ๆ มีความหลากหลายในการที่ไปทำงานวิจัยมาก็พอที่จะมีข้อมูลมาสนับสนุนแนวความคิดในเรื่องต่าง ๆ ได้ ความหลากหลายทั้งหมดนี้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากทุกความหลากหลายจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ

นางยุราพร สมบุญสุข : และความหลากหลายเหล่านี้ไหมคะที่ทำให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีมาตราเยอะและยาวมาก เกี่ยวข้องไหมคะ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ปัญหาที่รัฐธรรมนูญนี้มีเนื้อหาค่อนข้างเยอะเป็นปัญหาหลัก เพราะว่าองค์ประกอบในการออกแบบการร่างรัฐธรรมนูญคือการให้ สปช. เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นต้น ในอดีตถ้าผมจำได้นี่ สสร. ปี ๒๕๕๐ เขาไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับการยกร่างรัฐธรรมนูญจนกระทั่งตอนมาให้ความเห็นในวาระที่ ๒ วาระที่ ๓ แต่ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เราไปเปิดโอกาสให้เขาเสนอข้อคิดเห็นเข้ามา ก่อน และในระหว่างร่างเราก็ไปฟังเขามาตลอดคนอีก ๒๓๐ คนตรงนั้นก็ย่อมมีข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะมากมายที่อยากจะให้บรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่ใช่คน ๓๖ คนเป็นคนคิดเท่านั้น มีคนอื่นอีก ๒๒๙ คนข้างล่างที่คอยบอกอันนี้ต้องอย่างนั้นอย่างนี้ และทุกคนที่มาเสนอข้อยุติในที่ประชุมนี้กับกรรมการเราก็จะบอกว่ารับมาจากคณะไหน คณะนี้ ตรงนั้นมีอีก ๑๘ คณะปฏิรูปนะครับ เพราะฉะนั้นความยาวของรัฐธรรมนูญฉบับนี้มาจากความคิดที่หลากหลายของคนอีก ๒๒๙ คน ที่ไม่ได้นั่งอยู่ตรงนี้ แต่อยากให้เห็นเรื่องต่าง ๆ อยู่ในรัฐธรรมนูญนะครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ถ้าพูดถึงคณะ สปช. แล้วนี่ท่านคิดว่าบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ส่งผลต่อการร่างรัฐธรรมนูญหรือไม่คะ แล้วก็ส่งผลอย่างไร

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ก็เท่าที่ฟังเสียงหรือดูเหตุผลของการยก ร่างนี้แต่ละคนก็จะมาพูด มาอ้างว่าเขาดูจากสิ่งที่เกิดขึ้น แล้วก็ดูจากทิศทางที่มันจะพัฒนาไป แล้วก็นำมายก ร่าง ทุกคนก็จะร่าง อย่างนี้ จน ทำให้รัฐธรรมนูญมีความแตกต่างในหลายมิติ เพราะว่าแน่นอนฉบับเหมือนออกแบบบ้านก็ต้องไปดูพื้นที่ดูทิศทาง แดดลมต่าง ๆ ถนนหนทาง นี่ก็เหมือนกันเพราะฉะนั้นคนที่ยก ร่างนี้มาแต่ละเรื่อง ๆ แล้วการยก ร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งนี้ก็แบ่งออกเป็น ๑๐ คณะ แต่ละคณะก็ไปคิดของตัวเองบนพื้นฐานของอดีต ปัจจุบัน และอนาคตนะครับ แล้วทุกคนก็ต้องใช้สิ่งเหล่านั้นเป็นเหตุผลของตัวเองในการนำเสนอ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วในคณะกรรมการยก ร่างฯ เวลาที่มีการประชุมกันอะไรอย่างนี้ แล้วท่านประธานได้ทำหน้าที่เป็นประธานนี่คิดว่าท่านประธานนี้มีบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญไหมคะในการทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานการร่างรัฐธรรมนูญ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ก็ต้องยอมรับว่า ๓๖ คนนี้เป็นจำนวนที่ไม่น้อยในการที่จะมีสิทธิ มีเสียงในการตัดสินใจว่าจะบัญญัติอะไรลงในรัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้นคนเป็นประธานก็ต้องยาก ยากมากที่จะ เอาสิ่งที่ ๓๖ คนคิดแล้วก็ตัดให้เหลือเรื่องเดียวแล้วบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ ถ้าถามว่าท่านประธานปัจจุบันนี้ก็ ต้องถือว่าท่านทำงานได้ดีที่สุดคนหนึ่งที่จะให้รัฐธรรมนูญออกมาในทิศทางที่น่าจะเป็น แล้วก็ให้เกิดการเดินทาง ไปได้ขององค์กร เพราะว่าถ้าเมื่อประธานไม่เก่ง หรือประธานไม่สามารถจะรักษาความเข้าใจที่ดีของกรรมการ ได้ก็จะมีปัญหา เพราะมันเยอะ มันยาว แล้วมันก็มีความหลากหลายมาก ในเรื่องของรัฐธรรมนูญนี้มันพูดถึงมิติ เรื่องของประเทศทั้งหมด เพราะฉะนั้นเราก็จะเห็นว่ามันมีความกดดันสูงมาก แล้วบนความหลากหลายที่เป็นข้อ บวกก็มีข้อลบ ข้อลบก็คือว่ามีหลาย ๆ คนที่จะยืนอยู่ในสิ่งที่ตัวเองต้องการ ทำอย่างไรจะให้สิ่งนั้นมันถูกบรรจุไว้ พอเหมาะพอเจาะ โดยที่คนส่วนใหญ่ยอมรับได้บนความคิดของคนส่วนน้อยที่ต้องการอย่างนี้ มันเป็นเรื่องยาก มาก ก็ต้องถือว่าท่านประธานทำหน้าที่ได้ดีมากคนหนึ่งที่น่าองค์กรจนสามารถเรียกว่ายก ร่างได้ให้สำเร็จ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วเป้าหมายของอนุกรรมการเกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญชุดนี้ ครับ เป้าประสงค์ของรัฐธรรมนูญชุดนี้ค่ะ

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : ในส่วนเป้าประสงค์ของอนุกรรมการที่ท่านรับผิดชอบอยู่ได้นำมา ในเรื่องของการยก ร่างไหมคะ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ในส่วนที่ผมยก ร่างก็คือเรื่องการรับข้อคิดเห็นจากหน่วยงาน ต่างๆ ก็ได้ทำหน้าที่ อย่างเช่นในส่วนของ สปช. เองก็บังเอิญรับฟังพร้อม ๆ กันนะครับตรงนั้นก็มีส่วนที่ทุกคนจะ ได้เข้าใจ หรือได้รับทราบถึงข้อคิดเห็นของสภาปฏิรูปแห่งชาติเท่าเทียมกันนะครับ ทั้งที่เขาส่งมาให้หรือว่าฝ่าย เลขาฯ ของเรา หรือในส่วนที่ทางเราก็พยายามที่จะประสานกัน แต่ในส่วนที่สำคัญที่สุดที่เราได้ทำงานทำหน้าที่ ก็คือเรื่องของพรรคการเมือง เราก็ได้นำข้อเสนอของพรรคการเมือง ได้เชิญพรรคการเมืองเข้ามาชี้แจงอะไรต่าง ๆ ส่วนกรรมการจะเห็นอย่างไรก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งนะครับ แต่ในส่วนของพรรคการเมืองก็คิดว่าในการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งนี้เราต้องเข้าใจว่าพรรคการเมืองเป็นองค์กรที่มีความสำคัญที่สุดที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ จะมองเขาดีเขา ร้ายอย่างไรก็แล้วแต่ เพราะเขาเป็นตัวหลักที่จะใช้รัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้นเราให้โอกาสเขาหลายครั้ง ทั้งส่ง ข้อคิดเห็นมา ทั้งมาชี้แจงด้วยตัวเองทั้งจัดสัมมนาให้เขาชี้แจงภาพรวม ตรงนั้นก็ถือว่าอนุกรรมการก็ได้ทำ หน้าที่อย่างครบถ้วนนะครับ ในการที่จะให้ข้อมูลไปถึงกรรมการทุกคนให้มากที่สุด

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วได้มาบรรจุในรัฐธรรมนูญตามที่พรรคการเมืองได้เสนอไหมคะ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : จะพูดว่าบรรจหรือไม่บรรจมันยาก เพราะรัฐธรรมนูญมันเยอะ นะครับ ข้อคิดเห็นของพรรคการเมืองก็จะมีหลากหลาย และในการร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้เราได้เปลี่ยนแปลงหลัก คิดที่เกี่ยวกับพรรคการเมืองที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งมากมาย ก็จะไม่ตรงกับความคิดของทุกคนนะครับ เพราะฉะนั้น จะถามว่าเอาของเขามาบรรจใหม่ ถามแบบนี้มันตอบยาก เพราะความคิดของพรรคการเมือง ๗๔ พรรคก็คิด หลากหลายต่างกัน

นางยุราพร สมบุญสุข : ในฐานะท่านเป็นผู้ประสานงานค่ะ ท่านเห็นว่าท่านได้รับฟังความ คิดเห็น แล้วก็ท่านมาเสนอคณะคณะกรรมการแล้วนี้ ในความคิดเห็นของท่านคิดว่าเป้าประสงค์ของคณะผู้ ประสานงานหรือยังคะ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ในส่วนของเราทำงานเราถือว่าเราได้ทำงานอย่างดีที่สุดแล้ว แต่ ในส่วนของกรรมการจะเห็นด้วยกับพรรคการเมืองผมไม่อยากจะตอบเพราะมันตอบยาก จะมานั่งว่าเขาเสนอมาก็ ร้อยเรื่องเราเอาไว้ก็เรื่อง แต่ถามว่าสิ่งที่พรรคการเมืองสะท้อนมานั้นทุกคนได้ยินหมด เพราะมาพูดด้วยตัวเอง หลายวัน ๗ - ๘ ครั้ง มาทั้งกลุ่มการเมืองด้วยนะครับแล้วก็รวมถึงว่าเป็นเอกสารก็มี แล้วเราก็ยังจัดสัมมนาสรุ ปอะไรต่าง ๆ ก็มี ส่วนที่บัญญัติออกมาแล้วตรงกับคนไหนอย่างนั้นนั่นอันนี้ตอบไม่ได้ครับ ก็มีความหลากหลาย จัดไม่ได้ว่าก็เปอร์เซ็นต์ที่เราเห็นห้อง เราไม่เห็นห้อง เพราะในการร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้เราไปตั้งสมมติฐานว่าต้อง ปรับปรุงระบบการเมืองเพื่อที่จะให้การเมืองมีเสถียรภาพกว่าในอดีต เพราะฉะนั้นหลาย ๆ อย่างก็จะปรับเปลี่ยน ไป ส่วนพรรคการเมืองเขาจะชอบของเดิม ๆ แต่ละอย่างเราก็นำมาใช้ครับ ข้อคิดเห็นอย่างเช่น เรื่องการ แสดง ภาษี เรื่องการลดอายุ อย่างคนไปเรียนหนังสืออย่างนี้ ในจังหวัดสมัยเก่าเราจะเขียนว่าคนจะสมัคร ส.ส. ใน จังหวัดนั้นได้ต้องเรียนหนังสือที่นั่น ๕ ปี พรรคการเมืองเขาบอกว่า ๕ ปีไม่มีหลักสูตรไหนหรอก ให้เอา ๔ ปี อันนี้ ที่ประชุมเขาแกลงเหลือ ๔ ปี นี่ก็เป็นตัวอย่างหนึ่งที่เป็นรูปธรรมที่เห็นชัดเจน

นางยุราพร สมบุญสุข : และในฐานะโฆษกของคณะกรรมการร่างฯ ในบทบาทนี้ท่านได้ มีการประสานหรือชี้แจงหรือทำให้เกิดความเข้าใจในรัฐธรรมนูญฉบับนี้อย่างไรบ้างคะ มีความลำบากใจหรือว่า

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ทำหน้าที่ค่อนข้างมากนะครับในฐานะโฆษกนี้ทั้งในเรื่องการนำ สิ่งที่เป็นข้อสรุปออกไปชี้แจง แล้วก็ต้องให้เหตุและผล เพราะฉะนั้นโฆษกนี้เป็นงานยาก เพราะว่าเวลาสื่อเขาถาม เขาไม่ได้ถามเฉพาะสิ่งที่เราจะพูด ก็ต้องออกไปศึกษา ต้องรู้ทุกเรื่อง ถ้าจะไปแถลงผลเกี่ยวกับเรื่องระบบการ เลือกตั้งก็ต้องรู้กฎหมายเลือกตั้งทั้งฉบับนะครับมีฉะนั้นจะตอบไม่ได้เพราะสื่อที่มาสัมภาษณ์ทีหนึ่งก็เป็นร่วม ๑๐๐ คน เพราะฉะนั้นเราก็คิดว่าเราได้ทำหน้าที่สื่อให้กับประชาชนค่อนข้างจะครบถ้วนนะครับ รวมถึงการที่ จะต้องรักษาความสมดุลระหว่างความเห็นด้วย ความไม่เห็นด้วยต่าง ๆ แล้วก็ต้องคอยแก้ต่าง เนื่องจาก รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีของใหม่เยอะ และเป็นของที่นักการเมืองเองอาจจะไม่เห็นด้วยมาก เพราะฉะนั้นเราก็ต้องให้ สัมภาษณ์เป็นระยะ ๆ วันหนึ่งก็ไม่ต่ำกว่า ๗ - ๘ ครั้งถึง ๑๐ ครั้งที่จะต้องตอบสัมภาษณ์ทั้งทางวิทยุ ทีวี หนังสือพิมพ์ทั้งในและต่างประเทศ เดินสายชี้แจงบรรยาย วันนี้รับบรรยายธรรมศาสตร์ พรุ่งนี้ไปบรรยายตลาด หลักทรัพย์ ๒ เดือนที่แล้วก็ไปบรรยายที่สิงคโปร์ ฮองกง ความเป็นโฆษกเขาก็ต้องคิดว่าเรารู้ทุกเรื่อง พอสื่อโทร มาไม่ว่าจะสื่อเล็กสื่อใหญ่ก็ต้องพยายามให้ความสำคัญพอ ๆ กัน จะเห็นว่าสื่อเมืองไทยเยอะมาก ยิ่งดิจิทัลทีวี ๒๐ กว่าช่องนี้ทุกช่องก็จะมีข่าวของตัวเอง สื่อเมืองไทยนี่นอกจากจะเอาคำสัมภาษณ์แล้วยังต้องเอาหน้าเราไปไว้ในจอด้วย ก็ถือว่าเป็นงานที่เราต้องทำเต็มที่เพื่อให้สื่อเขาไม่มีความรู้สึกที่เราไม่ให้ความสำคัญกับเขา

นางยุราพร สมบุญสุข : ตรงนี้ท่านก็ต้องทำหน้าที่หนักเลยในการที่ประชาสัมพันธ์

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : จะเรียกว่าหนักก็ได้ครับไม่มีปัญหาอะไร

นางยุราพร สมบุญสุข : ให้กับที่บ้านเราโดยเฉพาะสื่อบางสื่อหรือสื่อบางคนที่ถามต้องการให้
ตรงใจเขาอะไรอย่างนี้ค่ะ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ตรงใจก็เรื่องหนึ่ง แต่ส่วนใหญ่สื่อเขาต้องการตัวจริง เสียงจริงใน
การที่จะ

นางยุราพร สมบุญสุข : ได้ไปเผยแพร่ให้เห็นเป็นที่ยอมรับ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : มิฉะนั้นเขาก็จะสู้กันไม่ได้

นางยุราพร สมบุญสุข : ท่านก็เลยเหนื่อยหน่อยค่ะ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ก็ไม่เรียกว่าเหนื่อยละครับ ก็คือต้องทำงานตลอดเวลาเนอะครับ
ก็เป็นเรื่องปกติ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วท่านในส่วนของคุณใหญ่เนอะคะ ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับ
เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูฉบับนี้ค่ะ ก่อนอื่นเรียนถามว่าเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูฉบับนี้คณะกรรมการ
ยกร่างฯ มีเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ว่าอย่างไรครับ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ผมก็ไม่เข้าใจคำถามว่าเจตนารมณ์ที่คุณจะเขียนที่อาจารย์บรรศักดิ์
หรือที่อะไรไม่รู้จะถาม เจตนาคือจะถามว่าอย่างไรยังไม่เข้าใจ

นางยุราพร สมบุญสุข : ที่มาจากของอาจารย์บรรศักดิ์ที่มีอยู่ ๔ ข้อหรืออย่างไรเนอะคะ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : อันนั้นไม่ใช่เจตนารมณ์ อันนั้นมันมาทีหลัง ที่จริงเจตนารมณ์
ของเราที่แท้จริงแน่นอนครับเราต้องเอาโน่นละ ถ้าจะพูดเจตนารมณ์ของเราคือต้องที่ไปสาบานกับวัดพระแก้ว
นั่นละคือเจตนารมณ์ ไปหยิบมาเลย คำพูดที่เราไปพูดไว้ปฏิญาณไว้ว่าจะร่างรัฐธรรมนูญด้วยความประมาณว่า
ด้วยเพื่อมุ่งประโยชน์ของชาติ ของประชาชน อย่างเป็นกลางไม่เอนเอียง นั่นคือเจตนารมณ์ ด้วยความสุจริตใจ
นั่นละคือเจตนารมณ์ ส่วนสิ่งที่อาจารย์บรรศักดิ์มาพูดอยู่ทุกวันนี้ อันนี้เป็นผลของรัฐธรรมนูที่เกิดขึ้น ไม่ใช่
เจตนารมณ์แต่ต้น ไม่ได้คิดอันนี้มาก่อน อันนี้มันเกิดขึ้นตอนไปพท์ยาแล้ว ท่านก็ไปคิดของท่านว่าเราร่าง
รัฐธรรมนูญมาเสร็จแล้วมันได้ส่งผลอะไร อันนี้คือผลที่เกิดขึ้นจากรัฐธรรมนูฉบับนี้ ๔ ประเด็นนี้ ไม่ใช่
เจตนารมณ์ ไม่ได้เขียนขึ้นก่อน เกิดขึ้นเดือนที่ ๔ แล้ว เจตนารมณ์ก็คือความมุ่งมั่นที่จะทำหน้าที่ให้ดีที่สุดเพื่อให้
รัฐธรรมนูญนี้ออกมาเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายด้วยความเป็นกลาง ด้วยความคำนึงถึงประโยชน์ของชาติ ศาสนา
พระมหากษัตริย์ นั่นคือเจตนารมณ์ของคนร่าง ส่วนเมื่อร่างออกมาแล้วพอมาดูว่ารัฐธรรมนูญนี้ให้อะไรบ้างก็จึงได้
เกิดแนวคิดประมาณ ๔ เรื่อง ที่อาจารย์บรรศักดิ์ ท่านก็ไปคิดออกมาเป็นมอดโต้เนอะครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ได้เข้าใจชัดเจนแล้วค่ะ นึกว่าอันนี้เป็นแต่ละท่านก็บอกว่าเป็น
เจตนารมณ์

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ไม่จริง ไม่เข้าใจกันเอง แต่ก็รับได้ที่ว่า สรุปออกมาเป็นเจตนารมณ์

นางยุราพร สมบุญสุข : ค่ะ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : เกิดที่พท์ยาเดือนที่ ๔ แล้ว

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานการร่างรัฐธรรมนูญละคะ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ปัญหาอุปสรรคมันก็เป็นเรื่องธรรมดาของการทำงานนะครับ ที่เกี่ยวข้องกับคนหมู่มาก เกี่ยวข้องกับคนทั้งประเทศ เพราะฉะนั้นทำอย่างไรเราจะให้ทุกฝ่ายเขาคิดว่าให้มีความสำคัญกับเขาเป็นเรื่องหลักมาก ๆ เลย เพราะฉะนั้นควรจะทำงานอย่างนี้ตรงนี้จะต้องคำนึงถึงความรู้สึกของคนอื่น ทั้งความรู้สึกของคนในกรมการด้วยกัน ความรู้สึกของคนไทยทั่วประเทศ อย่างผมเป็นตำแหน่งประธานรับข้อคิดเห็นทุกฉบับที่ส่งมาให้ผมนี้ผมมีหน้าที่ตอบเขา แล้วก็มีที่อยู่มีอะไร แม้จะเป็นคนที่มาจากจังหวัดไหนก็แล้วแต่ ท่านก็ส่งเป็นเอกสารมา เขียนชื่อมา มีที่อยู่มาว่าเขามีข้อคิดเห็นอย่างนี้ จะเป็นนักการเมืองหรือจะเป็นตาสีตาสานี่

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : แล้วที่ผ่าน Facebook อะไรพวกนี้ละคะ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : นั่นไม่ใช่เรื่องของผม เพราะคนที่ทำงานรับความคิดเห็นมีหลายกลุ่ม มีของคุณถวิลวดี มีของคุณประชา มีของอะไร ในส่วนที่มาถึงผมไม่ว่าจะเป็นจดหมายที่บ้าน ที่ Mail Box ที่มาถึงในฐานะเป็นประธานอนุกรรมการต่าง ๆ รวมถึงสื่อต่าง ๆ ที่พยายามจะสัมภาษณ์อะไรนั้นก็คืองานที่เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากการทำหน้าที่ในห้องแล้วนี้

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วจากบริบทสังคมที่เราเกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกันมากอะไรอย่างนี้คะ ท่านคิดว่าเป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญใหม่สำหรับการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : คือผมไม่ออกไปใช้คำว่าอุปสรรคครับ การทำงานอย่างนี้ก็ต้องมีสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นการใช้คำว่าอุปสรรคนี้ต้องใช้ให้ถูกต้อง อันนี้ไม่ใช่เรื่องของอุปสรรค ถ้าเราไปบอกว่าความคิดของคนอื่นเขาต่างจากเราเป็นอุปสรรคไม่ใช่ นะครับ เป็นหน้าที่ของเราที่เป็นคนร่างรัฐธรรมนูญหรือเป็นคนสร้างบ้านสักหลังจะต้องทำให้คนส่วนใหญ่พอใจให้มากที่สุด ถ้าเราคิดอย่างนั้นได้ก็ไม่ใช่ อุปสรรค ผมนี่ไม่ใช่คนที่ขี้ขลาดมาก ๆ สายกลางเยอะ ๆ สำหรับคนบางคนก็อาจจะมองเป็นอุปสรรค แต่ผมไม่เคยมอง ใครคิดไม่เหมือนเขานั่นเป็นอุปสรรคไม่ใช่ คนคิดอย่างนั้นมาทำงานใหญ่ไม่ได้หรอก รัฐธรรมนูญตั้ง ๓๑๕ มาตรา ผมไม่ได้เป็นเจ้าของสักมาตราหนึ่ง ผมพร้อมให้แกทั้งหมดถ้าทำให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติและพี่น้อง อุปสรรคก็คือคน ๓๕ คนที่เหลือในที่ประชุมนี้ที่มีความคิดที่อาจจะมองมุมของตัวเองมากเกินไป อันนี้จะเป็นอุปสรรคมากกว่า ถ้าเราเป็นอุปสรรคก็คือทำไม่รัฐธรรมนูญจึงออกมาอย่างนี้ หรือไม่เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ สำหรับคนข้างนอกเขาก็ไม่ใช่อุปสรรคของเรา เขาก็เสนอเข้ามาให้มากที่สุด แต่เราในฐานะที่เป็นคนวางกฎกติกาของบ้านเมืองเราจะต้องมีความใจกว้าง เราจะต้องมองโลก ๓๕ คนอาจจะคิดไม่เหมือนกัน แต่บางคนผมก็คิดว่าเขาอาจจะมองโลกแคบเกินไป บางคนเขาก็จะเอาแต่มุมที่เขาทำมา นั่นเป็นอุปสรรคมากกว่าของการที่รัฐธรรมนูญออกมาเป็นอย่างไร แต่คนข้างนอกเขาไม่มีปัญหาหรอกครับเขาไม่ได้มากดดันอะไรเรา คนข้างในนี่คือปัญหา ถ้าจะถามว่าอุปสรรคคืออะไร อุปสรรคคือเวลาหรือเปล่านั้น คืออะไรหรือเปล่านั้น หรืออุปสรรคที่ว่าทำไมรัฐธรรมนูญออกมาเป็นอย่างนี้ เพราะฉะนั้นท่านต้องไปตั้งคำถามให้ดี อุปสรรคเพราะร่างกายเราป่วยมาทำงานไม่ไหว อุปสรรคเพราะว่านัดประชุมกันแล้วมาไม่ได้

นางยุราพร สมบุญสุข : ก็อย่างที่ท่านบอกนะคะ คืออุปสรรคของแต่ละคนมันต่างกันคะ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : อุปสรรคของอะไร ต้องไปตีความให้ดีนะครับ ถ้าอุปสรรคของการที่รัฐธรรมนูญออกมาหน้าตาอย่างนี้ ที่สำคัญผมไม่มี ผมมันเป็นทหารเก่า ผมตื่นตี ๔ ผมก็ต้องตื่นนะครับผมว่าเรื่องนี้ไม่เป็นอุปสรรค เมื่อวานก็บินไปกลับมา สำหรับผมไม่ใช่อุปสรรค ไม่ได้แข็งแรงนะครับ แต่เป็นความ

รับผิดชอบว่าเราได้รับมอบหมายแล้วก็ต้องทำ ผมไม่เคยมองสิ่งไหนเป็นอุปสรรค ต้องไป Define คำว่าอุปสรรค ให้ชัดเจนว่าคุณหมายถึงอะไร

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : เรื่องของการยกกร่างมีอุปสรรคของการเงื่อนเวลานะคะ มีปัญหาอะไรไหมคะ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ไม่มีครับ เวลาเยอะ เพียงพอ

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : แล้วก็จากเงื่อนเวลาที่รับฟังความคิดเห็นมาหมดแล้วนี่ในส่วนนี้ คณะกรรมการต้องมาพิจารณาเพิ่มเติมในส่วนนี้ที่มีข้อเสนอแนะต่าง ๆ นี่แนวโน้มจะมีการปรับแก้ตามที่มีข้อเสนออะไรไหมคะ อย่างเช่นเมื่อวานนี้มีข่าวว่า คสช. ครม. เขามีการพูดถึงเรื่องประเด็นต่าง ๆ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : นาที่นี้เท่าที่ดูคำแก้แล้วก็ต้องถือว่าเยอะมาก ซึ่ง ครม. ก็จะเพิ่มเวลาให้ ๑ เดือน เพราะเวลาที่มีอยู่ ๖๐ วันมีเวลาทำงานอยู่แค่ ๔๐ วันเอง เพราะช่วงแรกเราต้องเชิญเขามาชี้แจงอีก เพราะฉะนั้นดูแล้วมันมีเยอะ เมื่อมีเยอะเราก็ต้องไล่เรียงไปทุกเรื่องที่เขาเสนอมานะ ส่วนคน ๓๖ คนจะเห็นด้วยมากน้อยเพียงไรก็ต้องรอดูตอนท้ายนะครับ เพราะฉะนั้นก็คิดว่าก็คงจะต้องทุ่มเทกันมากสำหรับเวลาที่เหลือ แต่เชื่อว่าเขาจะเพิ่มมาอีก ๓๐ วันก็จะทำให้เวลาในการทำงานจาก ๔๐ เป็น ๖๐ กว่าวันนี่ก็น่าจะพอ

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : แล้วกระทบกับเงื่อนเวลาที่ตามรัฐธรรมนูญหรือเปล่านั้น

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : เขาก็จะไปแก้ในรัฐธรรมนูญ

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : มีแนวโน้มต้องแก้ไขไหมคะ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ก็แก้เพื่อให้มีประชามติว่าจะแก้อันนี้บวกเข้าไปด้วย

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : ก็คาดว่าจะน่าจะเป็นสิ่งหา กันยา

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ๕ - ๗ กันยายน วันลงมติ

นางยุราพร สมบุญสุข : คำถามสุดท้ายนี้อาจจะต้องปรับนะคะ แต่เผอิญเราทำก่อนที่จะสัมภาษณ์ เรากะสัมภาษณ์ในช่วง ๓ เดือนแรกนะคะ ที่นี้เผอิญพอมาอย่างเรื่องประชามตินี้เราก็ไม่ได้เคยอยู่ในคำถามเพราะเนื่องจากว่าตอนช่วงนั้นกระแสนี้ยังไม่มีนะคะ ที่นี้คำถามว่าความคาดหวังสู่ความสำเร็จในการนำรัฐธรรมนูญไปปฏิบัติสู่การปฏิรูปประเทศ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ถ้าถามว่าความคาดหวังของคนยกกร่างเป็นอย่างไรเขาก็ต้องคาดหวังว่าให้นำไปสู่สิ่งที่ถามนั้นละ ส่วนจะเป็นอย่างนั้นได้หรือไม่ได้ก็เป็นเรื่องยากนะครับ เพราะว่าการเขียนรัฐธรรมนูญเราก็เห็นอยู่แล้ว รัฐธรรมนูญที่ผ่านมา ๑๐ กว่าฉบับหลาย ๆ เรื่องก็ไม่ได้ถูกนำไปปฏิบัติกันครับ เพราะการเมืองไทยมันจะสับสนวุ่นวายกันอยู่พอสมควร เพราะฉะนั้นเราก็อยู่บนความคาดหวังว่ารัฐธรรมนูญจะปฏิรูปสิ่งต่าง ๆ ให้ปรับเปลี่ยนไปได้ นั่นคือความคาดหวังอันสูงสุดของเราจะรับว่ารัฐธรรมนูญจะเป็นกติกาคือเป็นกลางที่ทุกฝ่ายยอมรับ แล้วก็ให้นำไปสู่การปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ทั้งการเมือง ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ถ้าถามความคาดหวังนั้นคือความคาดหวัง ถึงได้ในทิศทางที่เชื่อว่าน่าจะปรับเปลี่ยน สิ่งสำคัญที่ผมมองว่าเราอยากเห็นก็คืออยากจะพัฒนาภาคประชาชนให้เข้มแข็งเพื่อที่จะทำให้ประชาธิปไตยของเราเป็นประชาธิปไตยที่ไม่ใช่มาจากข้างบนศูนย์รวมอย่างเดียว ก็เขียนไว้เยอะ ส่วนจะเป็นไปตามนั้นได้หรือไม่ได้ก็ต้องรอดูเวลานะครับ บ้านเมืองไทยอยู่กันมานานแล้ว เปลี่ยนแปลงแต่ละเรื่องก็ไม่ใช่ง่าย ๆ วัฒนธรรมความคิด การเอาแต่ตัวเองมันเยอะในบ้านเมืองไทย

นางยุราพร สมบุญสุข : และท่านบอกว่าต้องรอเวลา ท่านว่าสักประมาณเท่าไรคะ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ไม่ใช่ เวลาจะเป็นเครื่องตอบว่าสิ่งที่เราคาดหวังสิ่งที่เราเขียนไว้ มันนำไปสู่การปฏิบัติได้มากน้อยขนาดไหน

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : พอดีรัฐธรรมนูญฉบับนี้เห็นได้ชื่อว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปนี่นะ ค่ะ ปฏิรูปไปเยอะไหมคะในส่วนของรัฐธรรมนูญ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ก็เขียนไว้ทุกมุมนะครับ ทุกมิติทุกด้านที่จะต้องปฏิรูปบ้านเรา คำว่ามีปฏิรูปก็คือการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ เพราะฉะนั้นเราก็เขียนไว้ในทุก ๆ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับ บ้านเมือง เกี่ยวข้องกับสังคม เกี่ยวข้องกับการบริหาร เกี่ยวข้องกับการเมืองอันนี้ก็เห็นจุดหนึ่งที่ทำให้รัฐธรรมนูญ เป็นที่กล่าวขวัญถึงกันเยอะทั้งในมุมที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย เพราะการปฏิรูปคือการเปลี่ยนแปลง เมื่อมีการ เปลี่ยนแปลงก็มีลักษณะของคนไทยของนักการเมืองไทยที่ไม่ค่อยอยากเปลี่ยนแปลง แม้แต่เขตเลือกตั้งก็อยากจะ อยู่ตรงนี้ ไม่อยากเพิ่มหรือลด เดียวจะหาเสียงไม่เหมือนเดิม ประมาณอย่างนั้นครับ และนั่นก็คือแน่นอนละครับ เราก็คาดหวังที่จะมีการปฏิรูปบ้านเมืองให้มันดีขึ้น เพราะว่าถ้าบ้านเมืองดีอยู่แล้วก็คงไม่มีการปฏิวัติยึดอำนาจ ถ้ารัฐธรรมนูญดีอยู่แล้วก็คงไม่ต้องมาร่างรัฐธรรมนูญกันใหม่

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : แนวโน้มอยากให้ยาวนานที่สุดใช้ไหมคะ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ให้อะไรอยู่นาน

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : รัฐธรรมนูญฉบับนี้นะคะ จะมีแนวโน้มต่อไปในอนาคต

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : เราก็ทำหน้าที่ของเราวันนี้ละครับ ส่วนจะยาวนานอยู่ไม่นานไม่มี ใครตอบได้

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : แล้วในฐานะที่ท่านเป็นประธานอนุกรรมการเรื่องการศึกษา เกี่ยวกับเรื่องของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เรื่องที่มา ส.ส. ส.ว. นี่ตอนนี้แนวโน้มจะมีการปรับแก้ หรือว่าอย่างไรคะในส่วนนี้

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : อันนั้นก็จะเป็นร่างประกอบรัฐธรรมนูญที่มีความยุ่งยากมากที่สุด เพราะเกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ ที่ถูกปรับเปลี่ยนไปมากในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เพราะฉะนั้นกฎหมายลูกก็ จะต้องออกแบบให้สอดคล้องระบบการเลือกตั้ง ส.ส. ก็เปลี่ยนไป ระบบการเลือกตั้ง ส.ว. ก็ยังเปลี่ยนไปหนักเลย อย่างนี้ เพราะฉะนั้นก็ต้องรอดความนิ่งของรัฐธรรมนูญ เราก็ทำการบ้านไปในสิ่งที่เราคิดว่า บางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการร่างรัฐธรรมนูญด้วย เราจึงจำเป็นต้องหาแนวทาง เพราะการทำงานตรงนี้สามารถทำให้เราเห็นว่าต้องมีการปรับเปลี่ยนบางประโยคบางคำพูดในรัฐธรรมนูญ เพราะถ้าเราไม่ไปทำตรงนั้นก่อนจะมีคำถาม เดียวเวลา ประชุมเราก็จะได้บอกว่าเราไปทำงานอย่างนี้ แล้วตรงนี้ต้องแก้อย่างนั้น ตรงนี้ต้องเพิ่ม ตรงนี้ต้องตัดอะไรต่าง ๆ มันจะโยงกับรัฐธรรมนูญ เพราะเรื่องกฎหมายประกอบนี่ถ้าคนไม่เข้าใจจะมีปัญหามาก หลายเรื่องเราไปเขียน ไม่ได้ มันเขียนเกินรัฐธรรมนูญไม่ได้

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : สมัยก่อนที่บัญญัติไว้ให้ว่า ตามที่กฎหมายบัญญัติ ตอนนี้ไม่มีแล้วใช่ ไหมคะ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : มีครับ เยอะเต็มไปหมดเลยเป็นร่วมร้อย ๆ แห่งเลย

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : เพียงแต่ว่าต้องสอดคล้อง คือต้องร่างควบคู่กันไปใช้ไหมคะ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : แต่เกินไม่ได้ไง ปัญหาก็คือถ้าเกินจะโดนศาลรัฐธรรมนูญตีตก ก็ต้องถอยหลังไปอีกหลายเดือน หลายเรื่องอย่างเช่นเราบอกจะให้พรรคการเมืองได้ ส.ส. ตามนี้ แต่ถ้าเราไปใส่เงื่อนไขว่าถ้าไม่ถึงเท่านั้นเปอร์เซ็นต์ ไปใส่ไว้ในกฎหมายลูกอย่างนี้มันก็จะขัดกับรัฐธรรมนูญ เพราะกฎหมายรัฐธรรมนูญบอกจะให้พรรคได้ ส.ส. ตามความนิยม แต่เราแล้วไปบอกว่าถ้านิยมไม่ถึง ๑ เปอร์เซ็นต์ให้ตัดทิ้ง ยกตัวอย่างว่าจะต้องใส่ไว้ในรัฐธรรมนูญใหม่ เพราะฉะนั้นจากการศึกษาก่อนนี้ทำให้เราสามารถไป Debate ในที่ประชุมง่ายหลายประเด็น เพราะเนื่องจากเป็นของใหม่เกือบทั้งหมด บางทีก็ยังไม่อาจจะพูดไว้ไม่ครอบคลุม จะเป็นเรื่องยากมาก โชคดีที่ศึกษาไว้ก่อน

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : แล้วมาตรวจจะมีแนวโน้มการปรับหมดใหม่คะ ๓๑๕ มาตรา

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ปรับลดหรือเพิ่มขึ้นไม่มีใครตอบได้นะครับ เพราะว่ามันเยอะเหลือเกินที่ส่งมานี้ แล้วก็ ๓๖ คนก็จะมีความคิดเห็นที่ต่างกัน

นางยุราพร สมบุญสุข : ท่านมีข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้อย่างไรบ้างไหมคะ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ถามว่าต้องการอะไรละ ประเด็นไหนละ

นางยุราพร สมบุญสุข : มุมมองของท่านคะ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : รัฐธรรมนูญหรือวิธีการยกร่าง หรืออะไรคุณต้องเอาให้ชัดเจน

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : หัวไปคะ ที่ท่านคิดว่าเรื่องของการร่างรัฐธรรมนูญในครั้งนี้คะ

นางยุราพร สมบุญสุข : ในส่วนไหนที่ท่านมีความคิดเห็น

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ความคิดเห็นก็คิดว่าองค์ประกอบของคณะยกร่างฯ รัฐธรรมนูญนี้เป็นองค์ประกอบที่หลากหลาย แต่ก็จะมีทั้งบวกและลบ บวกคือมาจากหลายด้าน มาจากหลายประสบการณ์พื้นฐาน แต่จุดด้อยก็คือจะทำให้รัฐธรรมนูญออกมามีความเปลี่ยนแปลงจากเดิมไปมาก แต่จะทำให้เกิดปัญหาในการยอมรับของคนมากมาย กระแสของการยอมรับนี้จึงค่อนข้างจะเห็นว่ามีคนออกมาค่อนข้างจะไม่เห็นด้วยในจุดต่าง ๆ ในแต่ละจุดที่เขาขึ้นอยู่กับรัฐธรรมนูญทุกฉบับ

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : เพราะรัฐธรรมนูญฉบับนี้ปรับเปลี่ยนแปลงเยอะมากเลยคะ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วก็เปิดกว้าง

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : อย่าไปเรียกว่าเปิดกว้าง ผมไม่ใช่คำว่าเปิดกว้าง มันเปลี่ยนแปลง เพราะว่าทุกคนมาจากมุมต่าง ๆ แล้วก็ใส่มุมมองของตัวเองเข้าไป มันไม่เหมือนกับว่า เขาถึงได้บอกว่าจะหยิบของเก่าหรือว่าของใหม่ ไปหยิบของเก่ามาแก้ที่ละนิดนี้มันจะทำให้เห็นภาพ

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่มันก็ไม่ได้ปฏิรูป

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ก็แล้วแต่ปฏิรูปก็ได้ แต่วิธี approach อย่างนี้ถึงได้เกิดปัญหาเยอะ เพราะคนนี้เอาอย่างนี้ใส่เข้าไป แล้วคนนี้ใส่ปุ๊บคนที่อยู่ข้างนอกเขาก็ค้านคนนี้ ทุกประเด็นโดนค้านหมดเป็นเพราะว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของแต่ละเรื่อง

นางยุราพร สมบุญสุข : อาจจะกลุ่มของตัวเองก็ได้

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ซึ่งเป็นเรื่องดี แต่สังคมเขาไม่เอา สังคมตรงนั้นผมพูดได้เป็น ๑๐ เรื่อง นี่คือปัญหาที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ทำไมจึงถูกต้านเยอะมาก และไม่ใช่ว่าด้านจากแค่สื่ออย่างเดียวนะครับ เป็น

เพราะว่าความคิดของคนที่น่าเรื่องมาบรรจู้ไว้เนี่ยเขามองเพราะเขาปรารถนาดีในสิ่งที่เขายินยอมในสิ่งที่เขาเข้าใจ ในสิ่งที่เขารับรู้ แต่ผมนี่เป็นทหาร ผมเป็นคนทำงาน ผมไม่ใช่นักวิจัย ไม่ใช่อาจารย์ หลาย ๆ คนบอกต้องร่างอย่างนี้ ๆ ไปที่ไหนก็โดนเขาต่อต้านหมด เพราะเขาไม่ยอม ไม่ได้บอกว่าไม่ดีนะครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่การเปลี่ยนแปลง

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : การเปลี่ยนแปลง เขียนอย่างนี้เขาบอกผู้ใหญ่บ้านจะโดนยุบก็ต้องไปแก้ตัว เขียนอย่างนี้นักธุรกิจเขาบอกเขาก่อสร้างโรงงานไม่ได้

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : อย่างนี้เราต้องตามแก้ ทำให้เขาเข้าใจ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ไม่ใช่ตามแก้ ไม่ใช่แค่นั้นจะยอมแก้ เพราะว่าบ้านเมืองมันไม่ใช่จะพลิกจากหลังมือเป็นหน้ามือ ให้ทุกอย่างใสสะอาดหมด ให้ทุกอย่างเป็นไปโดยประชาชนมีสิทธิตัดสินใจด้วยกันทั้งหมด นั่นคือสิ่งที่รัฐธรรมนูญนี้กำลังเผชิญกับปัญหา เพราะว่าถ้าใครเคยอ่านสมัยหนุ่ม ๆ ผมเคยอ่านเรื่องยูโทเปียรู้จักไหมครับ ถ้ารู้จักคำว่ายูโทเปียนี้รัฐธรรมนูญฉบับนี้คือยูโทเปีย คือสวรรค์ของยูโทเปียเลย

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่บางทีมันเปลี่ยนไปทุกอย่างมันก็เร็วเกินไป

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : จะเรียกว่าเร็วหรือช้าก็แล้วแต่ แต่คนที่เขามาผลกระทบเขาบอกเขาตายลูกเดียว โลกของยูโทเปียเป็นโลกหนึ่งซึ่งคนอยู่ในนั้นได้ไม่กี่คน ถ้าถามนั่นก็คือความรู้สึกอันหนึ่ง แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้มันมีหลายเรื่องที่บัญญัติไว้แล้วความชัดเจนยังไม่เพียงพอกับระบบที่บัญญัติไว้ทำให้ดูเหมือนเป็นอุปสรรคกับคนที่เขามีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ใช่เฉพาะนักการเมืองอย่างเดียว

นางยุราพร สมบุญสุข : อันนี้ชัดเจนว่าเป็นส่วนหนึ่งของการที่ต้องการทุกสิ่งทุกอย่างลงในรัฐธรรมนูญ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : เพราะฉะนั้นคำว่าปฏิรูปใน sense นี้มันเป็นอะไรที่ถึงได้มีที่รัฐบาลหรือหลาย ๆ คนบอกเอาไปเขียนไว้กฎหมายอื่นได้ไหม ไปสู้กันตรงที่อื่นดีกว่าเขียนไว้ในนี้ไง พอใครไปถามเขาก็จะโดนไปฟ้องศาลรัฐธรรมนูญ นี่เป็นตัวอย่างหนึ่งของความรู้สึกว่ารัฐธรรมนูญอาจจะสร้างปัญหาให้กับหลาย ๆ ภาคส่วนด้วย ถ้าเราสุดโต่งเยอะเกินไป

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่เราก็กังมีโอกาส เพราะเดี๋ยวต้องกลับมาแก้ไข

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : เดี่ยวนี้คือวันนี้ใครครับ ส่วนวันสุดท้ายจะเป็นอย่างไรก็ต้องไปว่ากันอีก ๓ เดือนจากวันนี้

นางยุราพร สมบุญสุข : และส่วนประชามติท่านมีความคิดเห็นอย่างไรคะ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ก็ต้องไปทำอยู่แล้วอันนี้ไม่ต้องไปคิดไกล

นางสาวยุพิน หงษ์วิหค : แต่เห็นหลายท่านอยากจะให้ทำประชามติ

นางยุราพร สมบุญสุข : อยากให้ทำเพราะซึ่งแต่เดิมไม่ได้พูดไว้ อย่างไรก็ตามการปรับแก้ของคณะกรรมการการร่างอีกครั้งหนึ่งใช้ใหม่คะ สำหรับวันนี้คณะผู้ทำประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าเกี่ยวกับเจตนารมณ์ของการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ต้องขอขอบพระคุณท่านพลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช เป็นอย่างสูงคะ ขณะนี้เวลา ๐๙.๑๕ นาฬิกา

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช : ครับ ขอบคุณครับ

๕) นายคำณูณ สติธิสมาน (สัมภาษณ์ครั้งที่ ๑)

โฆษกกรมการโยธาธิการและผังเมือง

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๘

ณ โรงแรมทองธารินทร์ จังหวัดสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ขออนุญาตเรียนถามนะคะ เอาเรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์รัฐธรรมนูญก่อนว่าก่อนหน้าที่จะเป็นฉบับ ปี ๒๕๕๗ (ฉบับชั่วคราว) คุณคำณูณเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้าบ้างไหมคะ

นายคำณูณ สติธิสมาน : ไม่เคยมีครับ เพียงแต่เราก็ติดตามเรื่องร่างรัฐธรรมนูญมาโดยตลอด โดยเฉพาะในช่วงปี ๒๕๔๐ ขณะนั้นก็จะเป็นคอลัมน์นิสต์อยู่หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันนะครับ เขียนทั้งชื่อแล้วก็นามปากกาก็จะตั้งแต่ ปี ๒๕๓๕ ก็เป็นบรรณาธิการอาวุโสแล้วก็บรรณาธิการข่าวการเมืองหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ก็ติดตามงานเขียนเกี่ยวกับเรื่องรัฐธรรมนูญมาโดยตลอด งานทางวิชาการ โดยเฉพาะงานของศาสตราจารย์ ดร. อมร จันทรสุมบุรณ์ โดยเฉพาะบทความชิ้นสำคัญของท่านในปี ๒๕๓๗ เรื่อง Constitutionalism ทางออกของประเทศไทย ซึ่งเป็นบทความขนาดยาวที่ลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันต่อกันทุกวันตลอดเดือนเมษายน ๒๕๓๗ ซึ่งบทความชิ้นนั้นผมก็ได้นำมาย่อแล้วก็เขียนในนามปากกา ตอนนั้นก็ใช้นามปากกาว่ารามบุตรี ๕๑๖ ก็เขียนย่อมาโดยตลอด แล้วก็จากบทความชิ้นนั้นมันก็เป็นผลให้ถือกำเนิดเป็นคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย หรือ คพป. ชุดที่มีท่านอาจารย์หมอประเวศ วะสี เป็นประธาน คือในขณะนั้นก็จะมีการวิพากษ์วิจารณ์การเมือง ก็มีอดข้าวของเรืออากาศตรี ฉลาด วรฉัตร อีกครั้งหนึ่งก็เรียกร้องให้มีรัฐธรรมนูญประชาธิปไตยนะครับ แล้วก็มีการแก้ปัญหาโดยการที่คุณมารุต บุณนาท ประธานรัฐสภาในขณะนั้นก็แต่งตั้ง คพป. คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตยขึ้นมา ท่านอาจารย์หมอประเวศ วะสี ก็นำเอานักกฎหมายมหาชนรุ่นใหม่หลายคนมาร่วมเป็นกรรมการ แล้วก็มีการทำวิจัยออกมาเป็นหนังสือเล่มเล็ก ๆ ๑๐ กว่าเล่ม ร่วมกับ สกว. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ผมก็ตามอ่านมาโดยตลอดเพราะว่าความที่พื้นฐานเป็นคนเรียนจบนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แล้วก็พยายามที่จะเขียนหนังสือแบบไม่วิพากษ์วิจารณ์อย่างเดียวแต่ให้มันมีหลักการ หลักวิชานะครับ ก็ติดตามมาโดยตลอดในฐานะคนเขียนหนังสือแต่ว่าไม่ได้เข้าไปร่วมอะไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่ก็ได้แสดงความคิดเห็น

นายคำณูณ สติธิสมาน : อันนั้นก็จะเป็นพื้นฐาน แล้วก็ติดตามอ่านงานของท่านศาสตราจารย์ดอกเตอร์อมร จันทรสุมบุรณ์ มาโดยตลอดทุกชิ้น จนกระทั่งก็ได้ใกล้ชิดสนิทสนมกับท่าน ก็มีความสนใจในเรื่องเหล่านี้ค่อนข้างมาก จากนั้นก็จะเข้ามามีบทบาททางการเมืองก็ช่วง ปี ๒๕๔๔ ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จากนั้นก็เป็น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เป็นตัวแทนของภาคสื่อหรือภาคอะไรคะ

นายคำณูณ สติธิสมาน : เขาจัดให้เรามาทางภาคสื่อ สภานิติบัญญัติแห่งชาติในขณะนั้น แล้วก็จากนั้นก็ไปเป็นสมาชิกวุฒิสภา ปี ๒๕๕๑ ซึ่งเขาให้วาระเพียง ๓ ปี ก็ต่อก็ได้เป็น ปี ๒๕๕๔ ตลอดระยะเวลาที่เป็น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ส.ว.

นายคำณูณ สิทธิสมาน : สนช. และ ส.ว. ก็จะเกี่ยวข้องกับร่างกฎหมายจะเกี่ยวข้องกับเรื่องร่างรัฐธรรมนูญค่อนข้างมาก แล้วก็โดยเฉพาะช่วงของการเป็น ส.ว. ก็จะมีเหตุวิกฤติทางการเมืองหลายครั้งที่เกี่ยวกับความพยายามที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ เราก็มีบทบาทในการที่จะคัดค้านการแก้ไขก็ทำให้ค่อนข้างจะลงลึกไปถึงเรื่องร่างรัฐธรรมนูญ เนื้อหาในรัฐธรรมนูญค่อนข้างมาก แต่ว่าก็ไม่เคยมีประสบการณ์ในการยกร่างรัฐธรรมนูญโดยตรง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ไม่มีประสบการณ์ แต่ช่วงนั้นเป็นช่วงที่คนอย่างพวกเราจะรู้จักผลงานของคุณคำณูณ แต่ช่วงที่เป็น ส.ว. แล้วก็ต้องบอกว่าเป็น ส.ว. ที่เป็นความหวังของคนไทยนะคะว่าจะช่วยผลักดันในสิ่งที่นักการเมืองกำลังจะทำอะไรกับประเทศชาติในส่วนนั้นใช้ไหมคะ และหลังจากนั้นก็เลยเป็นเหตุผลหนึ่งหรือเปล่าที่ทำให้คุณคำณูณได้รับการแต่งตั้งเข้ามามีส่วนร่วมใน สปช. ชุดปัจจุบันนี้คะ

นายคำณูณ สิทธิสมาน : ก็พอมีการรัฐประหารแล้วผมก็มึนงงอยู่พักหนึ่งก็ไม่รู้จะไปทำอะไร ก็คือว่าตอนที่มาทำงานการเมืองในฐานะสมาชิกวุฒิสภาเราก็เหมือนกับไม่ได้ทำงานด้านสื่อแล้วก็องค์กรสื่อที่เราเคยอยู่ก็เป็นองค์กรที่เป็นสื่อประเภทเลือกข้างเพราะฉะนั้นเขาก็ไม่มีความมั่นคง เรายังก็เคยคิดว่าถ้าครบวาระของการเป็นสมาชิกสภาวุฒิสภาผมก็จะอายุประมาณ ๖๑ ปี พอติ ก็น่าจะถึงวัยพักผ่อนบ้าง หรือว่าก็อาจจะทำอะไร แต่ว่าทำอะไรตามใจที่ไม่ใช่ชนิดต้องมีงานประจำ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเมื่อถึงวันนั้นลูกก็น่าจะเริ่มเรียนชั้นปริญญาตรี คราวนี้เมื่อมีการรัฐประหารเราก็ลังเลว่ามันจะอย่างไร เพราะมันก็เหมือนกับว่าวาระเราควรจะอยู่อีก ๓ ปี เราก็ไม่ได้วางแผนไว้ก่อนสมาชิกภาพเรามันจะสิ้นสุดเร็วขนาดนี้ ในที่สุดก็ตัดสินใจรับการเสนอชื่อเป็นสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ โดยผู้ที่เสนอชื่อเข้ามาก็คือทางมูลนิธิสถาบันสัญญาธรรมศักดิ์เพื่อประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก็เสนอผ่านเข้ามาทางช่องทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ก็รู้สึกเป็นเกียรติ เพราะว่าทางท่านอธิการบดี ท่านอาจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์ ท่านก็ติดต่อมาโดยตรง พอได้รับเลือกเข้ามาเป็นสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ หรือว่าก่อนที่จะได้รับเลือกก็ตั้งใจไว้ว่าระดับหนึ่งแล้วถ้าได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติงานที่อยากทำมากที่สุดก็คือจะอาสาเข้ามาเป็นกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ เพราะว่าช่องทางที่จะได้เป็นกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ช่องทางผ่านทางสภาปฏิรูปแห่งชาติน่าจะมีโอกาสมากที่สุดเพราะว่าต้องเลือกจาก สปช. ถึง ๒๐ คน จาก ครม. ๕ คน จาก คสช. ๕ คน จาก สนช. นี้ไม่ได้แล้วเพราะเราไม่ได้เป็น เขาตั้งใจ ทีแรกก็ลังเลเหมือนกัน เพราะว่ามันข้อกำหนดที่ชัดเจนว่าหลังจากพ้นตำแหน่งคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญแล้วก็ต้องไม่รับตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ ๒ ปี ก็ตัดสินใจคิดว่าอาจจะเป็นงานการเมืองครั้งสุดท้ายก็อยากจะทำหน้าที่ที่ผมถือว่ามันเป็นขั้นสูงสุด คือจะเป็นประโยชน์หรือจะเป็นโทษ คนจะเห็นว่าดีหรือไม่ดีอะไร อยากรู้ บ้านเมืองมันก็มี ๒ กลุ่ม แต่ว่ามันก็เป็นโอกาสที่จะได้เรียนรู้งานครั้งสำคัญ สำหรับผมผมไม่ได้เรียนหนังสือมาสูง ผมจบปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แล้วก็จบปริญญาตรีแบบไม่ค่อยได้เข้าห้องเรียน คือผมเข้ามหาวิทยาลัยเป็นโชคดีหรือโชคไม่ดีก็ไม่ทราบ ผมเข้ามาในปี ๒๕๑๖ พอเข้ามาได้ ๓ วันก็มีเหตุการณ์เดินขบวน วันที่ ๒๖ วันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๑๖ ก็คัดค้านการคัดค้านักศึกษารวมคำแหงออก ชุดนั้น ก็มีการเดินขบวนจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ไปค้างคืนที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เป็นการค้างคืนครั้งแรก ก็เหมือนเป็นการอุ่นเครื่องก่อนเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา และอันที่จริงคือก่อนหน้านั้นตั้งแต่ก่อนจะเข้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แล้วผมก็เรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : กิจกรรมก็

นายคำคุณ สิทธิสมาน : ความจริงกิจกรรมตอนสมัยเป็นนักเรียนก็ไม่เท่าไร ค่อนข้างจะเป็นกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ด้วยซ้ำไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เตะฟุตบอล

นายคำคุณ สิทธิสมาน : เป็นประธานชมรมภาษาไทยแล้วตอนสอบเข้ามหาวิทยาลัยผมเลือกคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยด้วยนะ แต่ว่าผมเลือกแบบแปลก ๆ คือเลือกเป็นอันดับ ๒ อันดับ ๑ คือ มธ. ๑ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็ติด มธ. ๑ อันดับ ๒ คณะอักษรศาสตร์ อันดับ ๓ คณะโบราณคดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ก็มาในพิวสนี้

นายคำคุณ สิทธิสมาน : ที่จริงมันก็แปลก ๆ เป็นการเลือกแบบแปลก ๆ แต่ในที่สุดก็ติดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งตอนหลังมาดูแลแล้วนี่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อักษรก็ได้

นายคำคุณ สิทธิสมาน : อักษรก็ได้ แต่จะได้ลำดับกลาง ๆ คือผมเรียนห้องเดียวกับนี่ละ ท่านคณบดีคนปัจจุบัน ดร. ประพนธ์ อัครวิรุฬหการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : รุ่นเดียวกับอาจารย์ประพนธ์ค่ะ

นายคำคุณ สิทธิสมาน : นั่นเขาเรียนเก่งมาก ผมตอน ม.ศ. ๕ มันมีความบังเอิญที่อาจารย์วิชาภาษาฝรั่งเศสเขามีปัญหาที่โรงเรียน แล้วก็มีการเปลี่ยนอาจารย์เราก็เลยไม่ค่อยได้เรียน ก็คิดว่าถ้าสอบเข้าคณะอักษรศาสตร์เราอาจจะไม่ติด แต่ทางที่บ้านก็อยากให้เรียนก็เลยเลือกอักษรศาสตร์ไว้เป็นอันดับ ๒ ตอนหลังมาดูแลแล้วถ้าเลือกอักษรศาสตร์ อันดับ ๑ ก็น่าจะได้ เพราะเพื่อนรุ่นผมที่เข้าอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อนสวนกุหลาบห้องเดียวกัน ดอกเตอร์ประพนธ์คนหนึ่ง แล้วก็คุณบัญชา สุวรรณานนท์ ก็มีชื่อเสียงทั้งคู่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่เหมาะแล้วค่ะ นิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นายคำคุณ สิทธิสมาน : ก็พอมานะ มธ. ๑ ก็เข้ามาอยู่ใน ที่จริงตั้งแต่ก่อนเปิดเทอมแล้วก็คือมีรุ่นพี่สวนกุหลาบเขาทำกิจกรรมเกี่ยวกับชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติ คุณสวัสดิ์ มิตรานนท์ เป็นคนสำคัญทีเดียว เสียชีวิตไปนานแล้ว เขาก็มีกรณีคัดค้านที่ทหารขณะนั้นเข้าไปล่าสัตว์ที่ทุ่งใหญ่แล้วก็เอาเฮลิคอปเตอร์ไปตก แล้วก็มีการไปด้วย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ดาราด้วย ณรงค์ กิตติขจร

นายคำคุณ สิทธิสมาน : และเขาก็พิมพ์หนังสือออกมาเล่มหนึ่งชื่อบันทึกกลับจากทุ่งใหญ่ เขาพิมพ์ขายดิบขายดี ๒๐๐,๐๐๐ เล่ม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่

นายคำคุณ สิทธิสมาน : ผมก็ไปช่วยเขาขาย ทั้ง ๆ ที่ตอนนั้นก็ยังไม่รู้ว่าจะสอบติดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์หรือเปล่า แต่มีความรู้สึกว่าจะติด ก็จะมีเริ่มพัวพันกับกิจกรรมทางการเมืองตั้งแต่ก่อนจะเปิดเทอม พอเปิดเทอมเข้ามาก็มีการเดินขบวนอย่างที่เราให้ฟัง จากนั้นชีวิตก็พลิกผันมาทำกิจกรรมกึ่งการเมือง พอมันเกิดเหตุการณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ขึ้นมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ตอนนั้นไปอยู่ไหนคะ

นายคำนุณ สิทธิสมาน : ตอนเริ่มวันที่ ๙ ตุลาคม อันที่จริงคืนวันที่ ๘ ตุลาคม มันก็มีกลุ่มกบฏ ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อยู่กลุ่มหนึ่ง กลุ่มอิสระต่าง ๆ ก็นำโดยหลายคนนะที่มีชื่อเสียงในปัจจุบันก็คือคุณ หงา ยุทธนา มุกดาสนิท คณะวารสาร เขาก็ทำกิจกรรมคือปิดประตูห้องสอบ ล็อกห้อง ยึดมหาวิทยาลัยอะไร อย่างนี้นะครับ เพื่อน ๆ เข้าไม่ได้บอกผมเพราะเขามองว่าผมเป็นเด็กเรียน เพราะวันที่ ๙ ตุลาคมเป็นวันสอบวัน แรก ภาคแรก ผมก็มา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ห้องล็อก

นายคำนุณ สิทธิสมาน : พรรคพวกเขาก็เริ่มทำกัน ก็ไปช่วยกันโดยการแจกน้ำนักศึกษาผู้ ชุมชุมซึ่งน้อยมากในขณะนั้น แจกน้ำ แจกข้าว แล้วก็มาช่วยอยู่ห้องเสียบึง ก็ทำงานอย่างนี้มาเรื่อย จะพูดว่าเป็น ความหลงผิดก็คงไม่ใช่แต่เป็นความเชื่อในขณะนั้นว่ากิจกรรมนอกห้องเรียนมันมีความสำคัญ แต่สิ่งหนึ่งที่เราขาด หายไปก็คือว่าแทนที่เราจะได้เรียนในเชิงวิชาการให้มันแน่นในช่วงนั้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : กระทอนกระแท่น

นายคำนุณ สิทธิสมาน : เราก็ขาดหายไป กระทอนกระแท่นไป เหตุที่เลือกเรียนนิติศาสตร์ก็ เพราะว่าเขาไม่มีการเช็คเวลาเรียน ก็จะเข้าห้องเรียนน้อยมาก ก็จะใช้วิธีอ่านหนังสือแล้วก็สอบเอา มันก็เลยทำให้ ทางวิชาการมันไม่หนักแน่นเพียงพอ พอเสร็จแล้วก็มาขึ้นชอบกับการเขียนหนังสืออะไรอย่างนี้ แล้วก็ต่อเนื่องกัน มาเรื่อย ซึ่งเรามาพบเมื่อตอนอายุมากกว่าไม่ว่าจะทำกิจกรรมอย่างไรก็ตามแต่ แต่ถ้าพื้นฐานทางวิชาการมันควบคู่ ไปด้วยผมว่ามันจะดีกว่า ก็แก้ตัวไม่ได้แล้วก็พยายามที่จะให้ลูกไม่เป็นอย่างนั้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อาจารย์คะขออนุญาตแทรกนิดหนึ่ง จาก สปช. แล้ว เข้ามาเป็นกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญนี้คะ คุณคำนุณคิดว่าเพราะเหตุใดถึงได้รับการคัดเลือกจาก สปช. เข้า มาอยู่ฝ่ายเป็นกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญนี้คะ

นายคำนุณ สิทธิสมาน : คือผมคิดว่าประวัติการทำงานผมสมัยเป็น ส.ว. ก็คงพอใช้ได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : โดดเด่น ๆ

นายคำนุณ สิทธิสมาน : โดยเฉพาะการอภิปราย การแสดงความคิดเห็น ซึ่งพยายามที่จะไม่ใช้ วาจาที่ก้าวร้าว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เป็นเหตุเป็นผล

นายคำนุณ สิทธิสมาน : แล้วก็พยายามที่จะให้การพูดการอภิปรายมีเนื้อหาเป็นเหตุเป็นผล มากที่สุด แล้วก็พยายามทำงานค้นคว้ามากที่สุดก็คือ ผมนี่โตมาจากงานเขียนหนังสือ เพราะฉะนั้นก่อนที่จะพูด อะไรออกไปผมจะต้องมีการเรียบเรียงให้ชัดเจน คือไม่ใช่พูดไปเรื่อยเปื่อย ก็ ๑. ชื่อหรือว่าผลงานสมัยเป็น ส.ว. ก็ น่าจะช่วยให้ในระดับหนึ่ง อีกระดับหนึ่งก็คือผมประกาศตัวชัดเจนตั้งแต่วันแรกว่าผมประสงค์จะเข้ามาทำงานนี้ อีกประการหนึ่งก็คือเพื่อนฝูงก็คงช่วยกันด้วย สำหรับผมก็คือที่จะโยงไปถึงว่าผมอาจจะไม่ได้เรียนหนังสือใน ห้องเรียนมากนัก แต่ผมก็พยายามที่จะอ่านหนังสือหรือติดตามความเคลื่อนไหวเหล่านี้ แล้วก็พูดคุยกับบรรดาผู้รู้ ทั้งหลายโดยตรงนี้นะครับ แล้วก็การทำงานทุกอย่างของผมถือเป็นห้องเรียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่ เป็นครูเสียยิ่งกว่าในห้องเรียน

นายคำนุณ สิทธิสมาน : แล้วก็ทราบเลา ๆ ว่าท่านอาจารย์บรรดักดี อูวรรณโณ น่าจะมาเป็น ประธานกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ผมก็คิดว่านี่คือห้องเรียนห้องใหญ่ครั้งสำคัญที่สุด แล้วก็เมื่อมาทำงานก็ไม่

ผิดหวัง และคนที่ติดตามก็คือว่าอาจารย์บรรศักดิ์ อุวรรณโณ ก็เป็นปราชญ์ในทางนิติศาสตร์ โดยเฉพาะในทางกฎหมายมหาชนอันดับต้น ๆ ของประเทศ และท่านก็มีประสบการณ์ในการรับราชการในเลขาธิการคณะรัฐมนตรีมาก่อนข้างยาว แล้วก็ประสบการณ์ในการยกร่างรัฐธรรมนูญมา รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ก็เป็นเรื่องที่เชื่อมต่อกับคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย แล้วท่านก็เข้ามาเป็นเลขาธิการคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ก็เชื่อว่าน่าจะไม่มีใครรู้ไปมากกว่าท่านแล้วละ ทั้งข้อดี ทั้งข้อด้อยของรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ นะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่คุณค่านูณไม่เคยทำงานร่วมกันมาก่อนกับอาจารย์บรรศักดิ์ เคยไหมคะ

นายค่านูณ สิทธิสมาน : ไม่เคยครับ แต่ว่าก็รู้จักกันพอสมควร จำได้ว่าตอนที่ผมเขียนหนังสืออยู่ที่หนังสือพิมพ์ผู้จัดการเนื่องจากผมก็เขียนในนามปากการามบุตรี ๕๑๖ หรือในชื่อจริงผมก็จะอ้างอิงหลักกฎหมายมหาชนมาอยู่ตลอดเวลาเพราะความที่ผมอ่านหนังสือของท่านอาจารย์อมร จันทรมบูรณ์ จำได้ว่าช่วงปี ๒๕๓๘ ตอนที่ท่านอาจารย์บรรศักดิ์ อุวรรณโณ ท่านเขียนหนังสือตำรากฎหมายมหาชนซึ่งมี ๓ เล่ม เล่ม ๑ เล่ม ๒ เล่ม ๓ ท่านก็เดินขึ้นมาบนออฟฟิศหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน มาขอพบผม แล้วก็เอาหนังสือมาให้ผม เขาบอกว่าเห็นผมเขียนหนังสือเกี่ยวกับเรื่องกฎหมายมหาชนท่านก็เขียนตำรากฎหมายมหาชนขึ้นมาให้ ผมก็รู้สึกดีมด้าแล้วก็ปลื้มใจนะที่เราเป็นคนเขียนหนังสือ เราไม่ใช่ดอกเตอร์อังตอร์อะไร ที่ไหน มาจากไหน ท่านเป็นดอกเตอร์อังตอร์ท่านก็คงจะเห็นผลงานเขียนของเราะ ก็รู้สึกดีใจ แล้วก็มารู้จักท่านอีกครั้งหนึ่งก็ปี ๒๕๔๙ ที่ท่านเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติด้วย รู้จักท่าน รู้จักอาจารย์วิษณุ เครืองาม อาจารย์มีชัย ฤชุพันธุ์ ผมก็ได้เข้าไปร่วมพูดคุยอยู่เนือง ๆ เพราะว่าท่านเหล่านั้นก็ค่อนข้างที่จะพูดถึงผมในเชิงบวก ในแง่ที่ว่าการอภิปรายของผมหรือการใช้เหตุผลของผมโอเค ผมก็รู้สึกว่าถ้าคนอย่างอาจารย์บรรศักดิ์ อาจารย์วิษณุ อาจารย์มีชัยชมเราแม้จะเอาใจบ้างแต่ก็รู้สึกดีใจนะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ภูมิใจ มีกำลังใจ

นายค่านูณ สิทธิสมาน : แต่ก็ได้สัมผัสกับท่านเป็นการส่วนตัวอะไรมากก็รู้จักกับท่านเรียนสถาบันพระปกเกล้า ป.ป.ร. รุ่นที่ ๑๑ ปี ๒๕๕๐

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อันนี้ก็น่าจะเป็นอีกแรงบันดาลใจหนึ่งที่ทำให้มีความรู้สึกว่าจะอยากจะทำในส่วนนี้ที่คุณค่านูณเห็นว่าเป็นงานสำคัญ แล้วก็การทำงานร่วมกับคนที่คิดว่าเราเข้าใจอะไรในเรื่องที่สำคัญตรงกันมันก็น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานใช้ไหมคะ

นายค่านูณ สิทธิสมาน : คือผมว่าผมก็เข้าใจแนวความคิดของอาจารย์บรรศักดิ์ คือนอกจากจะอ่านงานของอาจารย์อมร จันทรมบูรณ์ แล้ว งานของอาจารย์บรรศักดิ์ตำรากฎหมายมหาชนทั้ง ๓ เล่มชุดนั้นผมก็อ่านหลายครั้ง แล้วก็เวลาจะอ้างอิงอะไรผมก็จะนำความจากตรงส่วนนั้นมาอ้าง หรือว่าก็จะมึงงานวิชาการหลาย ๆ ชิ้นที่เป็นจุดเด่นของอาจารย์บรรศักดิ์โดยเฉพาะเรื่องรัฐธรรมนูญนั้นะครับ ท่านเขียนตอนปี ๒๕๕๐ มาอยู่ชิ้นหนึ่งเรื่องพลวัตรของสังคมไทย ผมก็อ่าน คือท่านไม่ได้มีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ แต่ทำงานชิ้นนั้นผมว่าเป็นงานที่ดีที่สุดชิ้นหนึ่งของอาจารย์บรรศักดิ์ พลวัตรของสังคมไทย เดียวนี้ก็ยังหาได้ในเว็บไซต์ของสถาบันพระปกเกล้า ผมเห็นด้วยว่าสังคมไทยมันขับเคลื่อนไปได้มันก็ด้วยพลังของทุกฝ่ายร่วมกัน ซึ่งอาจารย์บรรศักดิ์ก็อธิบายไว้ว่าเป็นมืออยู่ ๔ พลัง ก็คือสถาบันพระมหากษัตริย์ ชนชั้นกลางในเมืองหลวงแล้วก็เมืองใหญ่ ชนชั้นธรรมดาในชนบท แล้วก็ข้าราชการทหารและพลเรือนท่านก็ใช้คำว่า จิตวานุภาพ แล้วท่านก็เปรียบเปรยว่า

มองเตสกิเอร์ที่ชื่นชอบระบบการปกครองของอังกฤษก็คือเห็นว่าระบบการปกครองของอังกฤษสามารถผนวกกำลังที่สำคัญของสังคมอังกฤษไว้ในโครงสร้างทางการเมืองได้ คือสถาบันกษัตริย์ ขุนนาง แล้วก็พระ พระฝรั่งแล้วก็สามัญชน เดียวนี้สังคมไทยที่มันเกิดปัญหาเพราะว่ารัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ซึ่งท่านมีส่วนร่างด้วยมันทำให้เสียสมดุลคือจากวุฒิสภาที่เคยมีอดีตข้าราชการประจำเข้าไปนั่งก็ต้องออกไปหมด แล้วก็กลายมาเป็นจากการเลือกตั้งทั้งหมด ซึ่งตอนหลังคล้าย ๆ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เสียใจ

นายคำนูน สิทธิสมาน : ท่านอาจารย์บวรศักดิ์ที่ท่านก็ยอมรับผิดว่าท่านพลาดไปตอนรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ นะครับ อันนี้ผมก็เข้าใจแนวความคิดของท่านเมื่อเข้าอยู่ในช่วงอภิปราย ในช่วงแรก ๆ ผมก็ได้ยกตัวอย่างอันนี้ให้คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญเห็นและผมก็เห็นว่าสิ่งที่เป็นร่างรัฐธรรมนูญที่กำลังจะออกในวันนี้ไม่ปฏิเสธหรือครับว่าหลายอย่างมันมาจากแนวความคิดของอาจารย์บวรศักดิ์ แล้วอาจารย์บวรศักดิ์ก็จะมีบทบาทสำคัญในการนำความคิดของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ มันไม่ใช่รัฐธรรมนูญที่มีพิมพ์เขียวมาก่อนหรอก แต่ว่ามันมาจากการสังสมประสบการณ์ ทั้งความรู้แล้วก็ประสบการณ์จริงทั้งในการบริหารชาติบ้านเมือง แล้วก็ในการยกร่างรัฐธรรมนูญของอาจารย์บวรศักดิ์มันก็จะออกมาเป็นร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ครับ ซึ่งก็ไม่ใช่ว่าหลายอย่างท่านจะประสบความสำเร็จทั้งหมดที่จะนำมาบรรจุเป็นร่างรัฐธรรมนูญ แต่ว่าส่วนใหญ่ ใช่ผมว่าอันนี้ที่สำคัญ เราก็เข้าใจแนวความคิดตรงนี้ก็พยายามที่จะช่วยอธิบาย ๑. ก็คือตั้งใจเข้ามาเป็นกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ๒. เมื่อได้เป็นกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญแล้วก็ตั้งใจ แล้วก็ขออาสา ขอเสนอตัวเป็นโฆษก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : กำลังจะถามอันนี้พอดี

นายคำนูน สิทธิสมาน : เพราะว่าผมเป็นคนซี้เกียจโดยพื้นฐาน ผมเป็นคนชอบอยู่สบาย ๆ แต่ว่าการเป็นโฆษกเท่ากับเป็นการบังคับตัวเราเองให้ซี้เกียจไม่ได้ คือเราจะต้องอยู่ในการยกร่างรัฐธรรมนูญเกือบตลอด ผมไม่เคยขาดแม้แต่วันเดียว แต่ว่ามันอาจจะมียางช่วงเวลาทีลึกลับเสียไม่ได้จริง ๆ ก็ต้องไปนะครับ มันทำให้เราต้องอยู่ร่วมตลอดและทำให้เราต้องพยายามทำความเข้าใจในเนื้อหาทุกมาตราว่ามีที่มาที่ไปอย่างไร เพราะว่าเราต้องมายื่นแถลงข่าวต่อหน้าสื่อแล้วเขาก็ซักกันแบบเอาเป็นเอาตาย คือถ้าเราเองยังไม่เข้าใจหรือเรายังตอบไม่ได้เรายื่นแถลงไม่ได้ก็ยอมรับว่าหนัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : จริง ๆ จะมีคำถามด้วยว่าทำไมถึงได้รับการคัดเลือกมาเป็นประธานอนุกรรมาธิการฝ่ายบันทึกเจตนารมณ์ แล้วก็จดหมายเหตุ แต่ว่าที่ฟังมาทั้งหมดเข้าใจหมดแล้วไม่ว่าจะเป็นโดยดั้งเดิมพื้นฐาน ความรู้ความสามารถด้านอักษรศาสตร์ ความสามารถในด้านสื่อ แล้วก็สมัยที่เป็น ส.ว.

นายคำนูน สิทธิสมาน : คืองานโฆษกอาสา แต่งานประธานอนุกรรมาธิการบันทึกเจตนารมณ์ และจัดทำจดหมายเหตุไม่ได้คิดมาก่อน เพียงแต่ว่าตอนนั้นการประชุมวันแรก ๆ ก็มีการแบ่งอนุกรรมาธิการเป็นรัฐสภาจะ ๔ อนุกรรมาธิการ ชุดอาจารย์บิษุตหนึ่งคือนี้ละรับฟังประชาชน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : สานเสวนา

นายคำนูน สิทธิสมาน : ชุดประสานองค์กรก็ชุดพลเอก เลิศรัตน์ ผมไม่ค่อยถนัดหรอก ผมเป็นคนไม่ใช่คนพูดมากหรือคนช่างโอภาปราศรัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ชุดปรองดอง

นายคำคุณ สิทธิสมาน : แล้วก็จะไรอีกชุดหนึ่งจำไม่ได้นะครับ เหลือชุดนี้อาจารย์บรรศักดิ์ก็ถามว่าใครจะอาสาปรากฏว่าที่ประชุมเงียบไม่มีใครอาสาเลย คล้าย ๆ กับท่านก็หันมามองผมว่าเอาไหม ผมก็เอาก็เอา แล้วก็ผมว่าที่ผมอาสาเข้ามาเพราะผมมั่นใจในตัวท่าน ในตัวรองประธาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ทีมทั้งหลาย

นายคำคุณ สิทธิสมาน : ในตัวทีมทั้งหมด ซึ่งผมว่าท่านอาจารย์บรรศักดิ์ท่านให้ความสำคัญกับงานบันทึกเจตนารมณ์แล้วก็จัดทำจดหมายเหตุ จะเห็นได้ตั้งแต่วันแรกท่านก็ติดต่อทางหอจดหมายเหตุเข้ามาทำตั้งแต่วันไปไหว้พระแก้ว ไหว้พระสยามอะไรอย่างนี้นะครับ พุดง่าย ๆ คือทีมท่านเตรียมไว้พร้อมแล้ว ขาดแต่ประธานซึ่งจำเป็นต้องเป็นกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ผมก็บอกว่าโอเคผมรับอาสาให้ ท่านก็ให้ชื่อมาว่าใครควรจะมาเป็นอะไร คนที่ผมเลือกเข้ามาคนเดียวคืออาจารย์ธณภณ วัฒนกุล ซึ่งผมเห็นว่าท่านเหมาะกับงานเลขาฯ ชุดนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่ ประธาน ๔ ทิศ

นายคำคุณ สิทธิสมาน : แล้วอาจารย์ธณภณก็รู้จักกับอาจารย์บรรศักดิ์เป็นอย่างดี ผมก็เป็นประธานโดยที่ผมว่าผมสบายที่สุดงานชุดนี้ เพราะว่าทุกท่านทำหน้าที่ได้แข็งขัน แล้วก็อย่างท่านรองประธาน คนที่หนึ่ง ท่านก็เป็นศาสตราจารย์ เป็นดอกเตอร์นะครับ อาจารย์ที่มาสัมภาษณ์ผมนี้ก็สุดยอดทุกท่านเลยครับ ผมก็เพียงแค่อำนวยความสะดวกให้การทำงานมันเป็นไปได้เท่านั้นแล้วในเรื่องการประสานงานจริง ๆ ก็ท่านเลขาฯ อาจารย์ธณภณก็จะช่วยดูแลจัดการ ก็ไม่ค่อยหนักใจเท่าไรในชุดนี้ เจ้าหน้าที่สภาที่เข้ามาชุดนี้ก็โอเค

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วก็จริง ๆ แล้วรัฐธรรมนูญฉบับนี้มันก็นอกเหนือจากที่ประสบการณ์ที่ผ่านมาไม่ว่าจะเป็น ปี ๒๕๔๐ หรือปี ๒๕๕๐ หรือว่าอะไรก็แล้วแต่บริบทสังคม เศรษฐกิจการเมืองในปัจจุบันก็มีความสำคัญยิ่งใช้ใหม่คะต่อการทำงานที่จะใส่เนื้อหาหรือสาระลงในรัฐธรรมนูญฉบับนี้

นายคำคุณ สิทธิสมาน : ผมว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยากที่สุด เพราะว่าบริบทของสถานการณ์มันไม่เหมือนปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๕๐ มันเป็นการร่างรัฐธรรมนูญภายใต้ระบอบการเมืองปกติแต่มีความรู้สึกว่าจะต้องมีการปฏิรูปทางการเมือง ก็มีการทำงานตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมา มีการแก้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ เกิดเป็นสภาร่างรัฐธรรมนูญมีคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ แล้วก็มีการแก้ไขใหม่ ๆ ที่เป็นข้อเสนอมาจาก คพป. คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตยชุดอาจารย์หมอบุระเวศ วะสี แล้วก็เป็นการนำหลักการใหม่ ๆ เข้ามาบรรจุไว้เป็นครั้งแรก บรรยากาศบ้านเมืองก็อยู่ในสภาพ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ไม่วุ่นวาย

นายคำคุณ สิทธิสมาน : ไม่ได้มีความขัดแย้งอะไรกัน ปี ๒๕๕๐ ก็ยากขึ้น เพราะเป็นการร่างหลังการรัฐประหาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เริ่มแตกแยกแล้ว

นายคำคุณ สิทธิสมาน : แต่ครั้งนี้นั้นเป็นการร่างรัฐธรรมนูญหลังการรัฐประหารครั้งที่ ๒ ในรอบ ๑๐ ปี แล้วก็ท่ามกลางความขัดแย้งของบ้านเมืองชนิดที่สังคมไทยไม่เคยประสบมาก่อนและผมเชื่อว่าความขัดแย้งก็ยังไม่ยุติ ก็จะมีต่อเนื่องไปอีกยาวแล้วจะจบอย่างไรผมก็ยังไม่ทราบ เพราะฉะนั้นเราร่างรัฐธรรมนูญบนพื้นฐานของความขัดแย้ง ๒ ขั้วของสังคมไทย ผมเองก็เหมือนอยู่ในขั้วหนึ่งแต่เมื่อมาทำหน้าที่ตรงนี้ก็ตั้งสติตรงนั้น มันก็กลายเป็นว่าไม่ว่าจะร่างรัฐธรรมนูญออกมาอย่างไรก็จะเป็นที่พอใจของทั้ง ๒ ขั้ว ขั้วหนึ่งก็อยากให้เป็น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แบบนี้

นายคำนุณ สิทธิสมาน : ประชาธิปไตยเต็มทีในความเข้าใจของเขาก็คือทุกอย่างต้องมาจากการเลือกตั้งหมด อะไรที่ไม่ใช่เลือกตั้งทางตรงผิดหมด เป็นลากตั้ง เป็นสืบทอดอำนาจหมด อีกข้อหนึ่งก็คือบอกว่าทุกสิ่งทุกอย่างต้องจัดการทุกชนิดก่อน ต้องทำลายล้างระบอบทุกชนิดก่อนมันก็ยาก ผมยอมรับว่ายาก แล้วก็ไม่รู้ว่าจะผลในที่สุดจะเป็นอย่างไร เพราะว่ารัฐธรรมนูญไม่ใช่ยาวิเศษที่จะมาเยียวยาสังคมไทยได้ มันก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้นและที่สำคัญที่สุดก็คือการบริหารงานของรัฐบาล คสช. ด้วย คือบางที่มันก็พูดยากกว่าอำนาจหลาย ๆ อย่างในขณะนี้เราอยู่ใน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : กิ่ง ๆ กำกึ่ง

นายคำนุณ สิทธิสมาน : ในระบอบไม่ใช่ระบอบประชาธิปไตยแน่นอน เราก็อยู่ในภายใต้รัฐบาลที่มีอำนาจเด็ดขาด ปัญหาก็คือว่ารัฐบาลที่มีอำนาจเด็ดขาดนั้นท่านทำอะไรบ้าง ให้ประชาชนพอใจมากน้อยแค่ไหน หรือท่านแก้ปัญหาคความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : หรือยัง

นายคำนุณ สิทธิสมาน : ก็มองอย่างเข้าใจท่านนะมันก็ยาก คือถ้าจะทำตามที่ข้อหนึ่งว่าก็คือไล่ล่าทำลายล้างทุกชนิดให้หมดอะไรอย่างนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ก็ไม่สามารถ

นายคำนุณ สิทธิสมาน : มันก็ต้องคิดเหมือนกันนะว่าประชาชนครึ่งหนึ่งยืนอยู่ทางนั้นจะถูกหรือจะผิดไม่ถูก แต่เขายืนอยู่อย่างนั้นด้วยบริสุทธิ์ใจ ถ้าทำรุนแรงเบ็ดเสร็จเด็ดขาด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ฝ่ายหนึ่งพอใจ

นายคำนุณ สิทธิสมาน : ฝ่ายหนึ่งพอใจมันก็เสี่ยงต่อการจะเกิดสงครามกลางเมืองเหมือนกันนะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่

นายคำนุณ สิทธิสมาน : อันนี้พูดตรง ๆ ก็เข้าใจอยู่ แต่ถ้าเผื่อว่าจะทำตามอีกฝั่งหนึ่งก็คือทุกอย่างก็เลือกตั้งหมด ทุกอย่างมาจากการเลือกตั้งทางตรงหมดมันก็เท่ากัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่ถ้าไปอีกแบบหนึ่ง

นายคำนุณ สิทธิสมาน : พอร่างรัฐธรรมนูญมันก็กลับไปเหมือนเดิม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เสียเวลา

นายคำนุณ สิทธิสมาน : มีเลือกตั้งใหม่มันก็แน่นอนละ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ได้แบบเดิมทุกสิ่งอย่าง

นายคำนุณ สิทธิสมาน : คุณทักษิณก็บงการอยู่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่ ตอนนี้ก็ยังไม่

นายคำนุณ สิทธิสมาน : เหมือนเดิมอีก มันก็เป็นเรื่องยาก เพราะฉะนั้นยอมรับแล้วก็ตอบได้ยากว่าสถานการณ์บ้านเมืองจะเป็นอย่างไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่ขออนุญาตแสดงความคิดเห็นในฐานะที่เป็นประชาชนคนหนึ่งว่าเราเจ็บ เราทุกข์กับความแตกแยกและการที่สังคมไทยเราบาดเจ็บล้มตายแบบนี้มาเยอะ เพราะฉะนั้น ณ เวลานี้เราจะมีประชาชนกลุ่มหนึ่งซึ่งมีคนรู้สึกว่ายาวตัวไหนก็ได้ที่มากช่วยทำให้แผลนี้มันค่อย ๆ

สมาน จะทำแบบไหนก็ได้เอาเถอะ จะมีกลุ่มหนึ่งนะ อย่าไปมองว่ามันจะมีประเภทถอนรากถอนโคนเสียฝ่ายเดียว หรือว่าเอาให้มันแรงไปเลย จะมีอย่างเราที่ขอยาค่อย ๆ สมานแปลตรงนั้นนะคะ ซึ่งเราคิดว่าเรา

นายคำนูน สิทธิสมาน : คือผมว่าร่างรัฐธรรมนูญนี้ก็น่าจะตอบโจทย์ได้ในระดับหนึ่ง เพราะว่า โดยเฉพาะในภาคที่ ๔ การปฏิรูปและการสร้างความปรองดองก็ของมันเหมือนกับว่าหลังมีร่างรัฐธรรมนูญทิศทาง บ้านเมืองมันจะแบ่งเป็น ๒ ส่วน ส่วนหนึ่งก็คือการบริหารราชการแผ่นดินตามปกติ แล้วก็มีการเลือกตั้งตามปกติ แต่จะเป็นการเลือกตั้งโดยระบบที่เชื่อว่าจะทำให้ทุกคะแนนมีความหมายมากที่สุดแล้วก็ไม่เกินจริง แล้วก็จะมีวุฒิสภาที่ไม่ใช่มาจากการเลือกตั้งทางตรงทั้งหมดแน่นอน มันก็ต้องมีการดุลไว้อันนั้นก็ส่วนหนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งที่จะเป็นแยกออกจากการบริหารราชการแผ่นดินตามปกติก็คือจะมี ๒ กลไก คือกลไกว่าด้วยการปฏิรูปกับกลไกว่าด้วยการเสริมสร้างความปรองดองซึ่งจะดำรงอยู่ ๕ ปี อันนี้ก็เป็น Track พิเศษ รายละเอียดก็จะอยู่ในเนื้อหาของรัฐธรรมนูญนะครับ เพียงแต่ว่าในขณะนี้เวลาสังคมเขาจับเขาขานรับบนบริบทต่อความรู้สึกของสถานการณ์ปัจจุบัน เขาไม่ได้มองตัวร่างรัฐธรรมนูญโดยแท้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : จริง ๆ มันมีข้อจำกัด

นายคำนูน สิทธิสมาน : มันไม่เหมือนปี ๒๕๔๐ คนที่ออกมาแสดงความคิดเห็นถ้าเป็นฝั่งที่ต้องการเลือกตั้งทั้งหมดก็โจมตีหมดและเราก็จะเห็นได้ว่ามันก็เป็นปรากฏการณ์ที่มหัศจรรย์คือพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคเพื่อไทยก็เหมือนเขาปรองดองกันแล้วนะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : รวมแล้วอันนี้มี

นายคำนูน สิทธิสมาน : เพราะเขามีความเห็นตรงกันในการต้านร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เขาเสียผลประโยชน์

นายคำนูน สิทธิสมาน : เพราะว่าพรรคการเมืองใหญ่เสียประโยชน์ อะไรที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งทางตรงก็เสียประโยชน์ ทั้ง ๆ ที่พรรคประชาธิปัตย์เขาเองที่จริงเขาน่าจะรู้มากที่สุดนะว่าถ้าเราเขียนรัฐธรรมนูญเอาแบบเลือกตั้งทางตรงทั้งหมดนั้นนะ เลือกตั้งออกมาเมื่อไรพรรคประชาธิปัตย์ก็แพ้ไปเรื่อย แต่เราไม่ได้เขียนเพื่อให้เขาชนะนะครับ แต่เราก็มีหน้าที่ที่จะต้องออกแบบให้มันเกิดสมดุล แต่คราวนี้พอมองทางฝั่งของคนที่ต้องการให้มีการเลือกตั้งทั้งหมดมันก็จะออกไปในทิศทางเดียวกัน แล้วประกอบกับมันก็เป็นกระแสเสียงของคนที่เขาต้านระบอบเผด็จการโดยบริสุทธิ์ใจ เราเคยเป็นนักศึกษามาสสมัย ๑๔ ตุลา เราก็ต้องรู้ว่าในอารมณ์ของการต้านระบอบเผด็จการทหารยุคนั้นกับยุคนี้นั้นก็ใกล้เคียงกันแม้ว่าสังคมมันจะเปลี่ยนไป แต่ว่าโดยอารมณ์ความรู้สึกของคนหนุ่มสาวเราไปห้ามเขาไม่ได้หรอก อย่างฟุตบอลประเพณีตั้งแต่ยุคผม ยุคท่านจนถึงยุคนี้นี้ เพราะฉะนั้นเราเข้าใจดีว่า

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เป็นเวทีที่เขาต้องแสดง

นายคำนูน สิทธิสมาน : ใช่ครับ เป็นเวทีที่เขาต้องแสดงแล้วการที่เขามี Tactic ในการซ่อนอะไรต่าง ๆ อะไรนั้นะ เราก็นึกถึงสมัยที่เราเป็นนักศึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่ เราเป็นอะไร เราได้ทำอะไร ชัยชนะเล็ก ๆ ของเรา

นายคำนูน สิทธิสมาน : และการไปห้ามเขา ไปปิดกั้นเขามันจะได้ผลในทางตรงกันข้าม อันนี้ก็เป็นเรื่องที่เราเข้าใจ แต่เราก็หนักใจ เราก็ไม่รู้อาจจะเป็นอย่างไรต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : คือองค์ภาพหลาย ๆ อย่างในสังคมเราโตไปไม่ทันกัน ไปไม่พร้อมกันเช่นสื่อที่จะถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจที่มันตรงกันนั้นนะคะ ในทางที่เอา Fact ไม่ต้องไปเอนเอียงเข้าข้างไหนมีความรู้สึกที่เราเหนื่อยมากตรงนี้เราขาด แล้วก็เมื่อสักครู่อย่างคุยกับอาจารย์ที่ว่าเรามาต่างจังหวัดเราได้เห็นภาพประชาชนในท้องถิ่นเขาตื่นรู้บ้างในระดับหนึ่ง แต่คนกรุงเทพฯ เราเองเสียด้วยซ้ำไปการตื่นรู้ของคนกทม. กลับมันคนละทิศคนละทางและสะเปะสะปะรวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนแบบนี้ได้หรือเปล่ายังไม่รู้เลย

นายคำณูณ สิทธิสมาน : แล้วก็บริบทของสถานการณ์ในปัจจุบันนี้มันก็อ่อนแอหลวมเสี่ยงมาก อันที่จริงคือสังคมไทยเรามีทั้งความโชคดีที่เรามีพระมหากษัตริย์ที่ทรงพระคุณอันประเสริฐ แล้วก็ทรงเป็นประมุขมายาวนานที่สุดในโลก แล้วก็ผ่านเหตุการณ์ที่เอาประเทศอยู่รอดมาเพราะพระองค์มาในช่วงสงครามเย็นกับพรรคคอมมิวนิสต์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ๑๔ ตุลา พฤษภาทมิฬ

นายคำณูณ สิทธิสมาน : พฤษภา แต่วันนี้พระองค์ไม่ทรงเหมือนเดิมก็โดยพระพลานามัย พระชนม์มายุอะไรอย่างนั้นะครับ ผู้หลักผู้ใหญ่ก็ล้วนแต่อายุมากอย่างว่าแต่ ๘๐ ปีเลย เกิน ๘๐ ปีทั้งหมด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ใช่ แรงก็ถดถอยกันหมดแล้ว

นายคำณูณ สิทธิสมาน : เพราะฉะนั้นคือสังคมไทยในเวลานี้มันไม่เหมือนเดิมมันสุ่มเสี่ยงมาก และโดยเฉพามีความขัดแย้งที่แบ่งเป็น ๒ ขั้ว ผมไม่โทษพี่น้องประชาชนที่เขาจงรักภักดีกับพรรคเพื่อไทยนะ เพราะว่าพรรคการเมืองในประเทศไทยเรามันก็ไม่เคยมีนโยบายอะไรที่เป็นตัวของตัวเอง เมื่อพรรคเพื่อไทยเกิดขึ้นมาต้องยอมรับว่าคุณทักษิณ ชินวัตร เขาเป็นคนฉลาด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : มีวิธีการ

นายคำณูณ สิทธิสมาน : เขาก็สามารถที่จะสร้างพรรคขึ้นมาโดยใช้ เขาเข้าใจสังคมไทยว่าเกิดอะไรขึ้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ก็ความยากจนนี่ละ

นายคำณูณ สิทธิสมาน : ใช่ครับ แล้วเขาก็เอาสภาพเหล่านี้มาเป็นประโยชน์ทางการเมืองแก่เขา ถามว่าผิดไหม ไม่ผิด มันจะผิดก็ต่อเมื่อ เมื่อเป็นประโยชน์ทางการเมืองแล้วเขาไปทำอะไรที่หลายประการมันอาจจะไม่ชอบธรรมหรือไม่ถูกต้องในมุมมองของคนส่วนใหญ่ ในขณะที่พรรคการเมืองอื่นมันไม่มี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ก็ไม่ทำ

นายคำณูณ สิทธิสมาน : พรรคประชาธิปไตยซึ่งเป็นพรรคที่เก่าแก่ที่สุด ยืนยาวที่สุดก็ก้าวไม่ทัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : เข้าไม่ถึง

นายคำณูณ สิทธิสมาน : อันนี้ก็น่าเป็นห่วงอยู่เหมือนกันว่าสังคมไทยจะเป็นไปอย่างไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : แต่มาเนี่ยมีความรู้สึก เมื่อสักครู่ยังมีคำถามหนึ่งในใจว่าประชาชนเขาก็ตื่นรู้แต่ทำไมเขาถูกหลอกกันได้ ในเมื่อเขาพูดมาทุกอย่างนี้ฉลาดหมดนะ ที่เมื่อวานนี้ฟังแล้วก็ Brief ไป ก็ฉลาดรู้ เข้าใจ get หมดเลย คอร์รัปชันคืออะไร อะไรผู้นำเป็นอย่างไร แต่ทำไมยังถูกหลอกได้ อ้อ เข้าใจแล้วเพราะเขาขาดที่ฟัง

นายคำณูณ สิทธิสมาน : แล้วเขาก็เชื่อว่า

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : คนนี้ที่ฟัง

นายคำนุณ สิทธิสมาน : ใช่ คือมันก็พูดกันจนทุกวันนี้รักษาฟรี หรือ ๓๐ บาท รักษาทุกโรค ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงแล้วมันก็ไม่ใช่แนวความคิดเบื้องต้นของคุณทักษิณนะมันก็เป็นแนวความคิดของหมอที่ ก้าวหน้าส่วนหนึ่ง แต่ส่วนคุณทักษิณเขา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เขาเอามา ฉกมาใช้

นายคำนุณ สิทธิสมาน : เขาฉลาดที่จะเอามาแล้วปรับเป็นนโยบายของพรรค ตกแต่งโน้นนี่นั่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ก็ไม่ว่าถ้ามันเป็นประโยชน์จริง แล้วก็ทำเพื่อ

นายคำนุณ สิทธิสมาน : มันก็ต้องตั้งคำถามเหมือนกันว่าวิชาการตลาดที่เขาเอามาใช้กับทางการเมืองเขาทำได้อย่างเชี่ยวชาญมากมันก็ไม่แปลก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วเข้าไปทุกวงการด้วยนะ

นายคำนุณ สิทธิสมาน : มันก็เหมือนกับที่เราไปติดในแบรนด์อะไรบางอย่างว่าทำไมเราต้องซื้อ ทำไมเราต้องใช้ของมีแบรนด์ เราเองเราก็ติดเราอย่าไปว่าใครเลย เรามีความรู้สึกว่าใช่แล้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ดินะ

นายคำนุณ สิทธิสมาน : มันดีกว่าอันอื่น ๆ ทั้ง ๆ ที่บางทีมันก็จริง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : บ้าง

นายคำนุณ สิทธิสมาน : บ้างแต่อาจจะไม่ใช่ทั้งหมด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อุทานหมู่

นายคำนุณ สิทธิสมาน : แต่เรามีความรู้สึกเรามั่นใจกว่าใช้ไหม ผมไปอเมริกากระเป๋า Coach ลดราคามันก็ดูดีนะ และมันไม่ใช่แค่ทางการเมืองสังคมไทยปัจจุบัน ทางศาสนาก็เหมือนกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คุณคำนุณคิดว่าอุปสรรคในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ก็คุยกันมาพอเห็นบ้าง

นายคำนุณ สิทธิสมาน : อุปสรรคก็คือสถานการณ์ปัจจุบันนี้ละ คือถ้าการร่างรัฐธรรมนูญมัน อยู่ภายใต้สังคมที่สงบสุขพอสมควร หรือความขัดแย้งไม่มากเท่านี้มันก็จะไปได้ทุกคนก็จะมีความ Concentrate มีสมาธิกับตัวร่างรัฐธรรมนูญ แต่พอมันอยู่ภายใต้บริบทของความขัดแย้งเช่นนี้ ร่างรัฐธรรมนูญกลายเป็นเครื่องมือ ที่ทุกฝ่ายจะโย่งไป ฝ่ายด้านรัฐธรรมนูญเขาไม่ใช่ด้านร่างรัฐธรรมนูญหรอก เขาจะนำไปสู่เกาะกระแสการล้ม คสช. หรือล้มระบอบเผด็จการนี้เพื่อเอาสิ่งที่เรียกว่าประชาธิปไตยสมบูรณ์ของเขาคือเลือกตั้งทั้งหมดเข้ามา อีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งก็ดูเหมือนเราจะเคยอยู่ร่วมในฝ่ายนั้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ก็เริ่มเป่ปิด

นายคำนุณ สิทธิสมาน : เขาก็บอกว่ามันเก๊ยะเซี่ยะกันไปหมดสุดทางอะไรอย่างนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่ข่าวนี้นั้นแรงมากนะ เก๊ยะเซี่ยะนี้แรงมากเลย

นายคำนุณ สิทธิสมาน : ก็เป็นเรื่องที่ยาก แต่ไม่ว่าจะยากอย่างไรเรามีหน้าที่เราก็ต้องเดินทางไปทำให้ดีที่สุด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่คุณคำนุณว่าไหมในวิกฤติมันก็เป็นโอกาสนะ บางทีเรามีความรู้สึกว่าดีสิ ก็ทำให้สุด ๆ เลย

นายคำคุณ สิทธิสมาน : คือผมก็เชื่ออย่างหนึ่งนะว่ามันต้องมีผู้นำ มันต้องมีผู้นำที่เป็นปราชญ์
ที่เป็นผู้ทรงปัญญา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วก็เป็นที่เคารพเกรงใจ

นายคำคุณ สิทธิสมาน : คือทุกอย่างมันไม่ใช่มานั่งประชุมกันแล้วก็เอาความคิดเห็นของแต่ละ
คนมาแล้วก็หารกันอะไรอย่างนี้มันต้องมีความคิดนำ จะหาว่าผมเชื่อในทฤษฎีผู้นำอะไรก็

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ก็สังคมไทยเป็นอย่างนั้นจริง ๆ

นายคำคุณ สิทธิสมาน : ผมคิดว่าสังคมโลกมันก็เดินทางไปได้ด้วยผู้นำนะ คราวนี้ร่าง
รัฐธรรมนูญผมว่ามันโอเคในระดับหนึ่งคือมีผู้นำ ไม่ใช่มาโยกท่านประธานนะ แต่ว่าคือท่านมีประสบการณ์มา
จริง ๆ แล้วท่านก็เข้าใจและท่านก็รู้ข้อจำกัดทุกสิ่งทุกอย่าง อันนี้มันทำให้ตัวร่างมันไปได้ แต่ว่าในระดับประเทศ
ผมไม่แน่ใจนะ ไม่พูดดีกว่า

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : จริง ๆ เมื่อก่อนนี้ฟังกลุ่มชาวบ้านประทับใจชาวบ้าน
บอกว่าผู้นำไม่มีความรู้ ไม่มีความสามารถแล้วนำเขาไม่ได้ แปลว่าจริง ๆ คนไทยยังต้องการผู้นำที่ดี ที่เก่ง แล้วก็
นำเขาได้ เพราะฉะนั้นอย่ามาบอกว่าสังคมไทยไม่จำเป็นต้องผู้นำ ไม่ เรายังติดผู้นำอยู่แต่ขอให้ดีและมีคุณธรรมกะ
คำถามสุดท้ายขอเวลา ๕ นาที ความสำเร็จที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้จะมีส่วนร่วมในการปฏิรูปประเทศคุณคำคุณคิด
ว่าเป็นความหวังได้ไหมคะ

นายคำคุณ สิทธิสมาน : ผมก็ไม่ใช่ นักพยากรณ์ศาสตร์นะครับ แต่ผมคิดว่าทุกคนเมื่อเข้ามาถึง
ทุ่มเททั้งกายและใจนะ แล้วก็ถ้าเราเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์เราก็ไปสาบานต่อพระสยามเทวาธิราช ต่อพระแก้วมรกต
นะครับ เพราะฉะนั้นตลอดเวลาผมได้ยึดมั่นอย่างนั้นนะ แล้วผมเองก็อยู่ในชนชั้นที่เหมือนพวกเราทุกคนอาจจะ
ไม่ใช่คนยากจนแต่ก็ไม่ใช่อภิมหาเศรษฐี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : มั่งมีศรีสุข

นายคำคุณ สิทธิสมาน : อย่างไรเราก็ต้องอยู่ในประเทศนี้ต่อไป เราก็ไม่เท่าไรเพราะว่าก็ ๕
โมงเย็น เวลาใกล้จะ ผมก็ ๖๐ ปีแล้ว แต่ผมมีลูกอายุ ๑๗ ปี กับอายุ ๑๕- ๑๖ ปี คนหนึ่ง เพราะผมอยากให้สังคม
ที่เขาจะเติบโตขึ้นมาเป็นสังคมที่มีหลักมีเกณฑ์ เป็นสังคมที่สงบสุขให้เขาเติบโตได้ตามความสามารถ ไม่ใช่สังคมที่
เวลาจะเดินไปไหนต้องคอยหลบระเบิดหรือว่าเวลาจะเข้าไปทำงานที่ไหนต้องอาศัยเส้นสายอย่างเดียว
ความสามารถถึงมีความสามารถก็ต้องวิ่งเต้นประกอบด้วยไม่อย่างนั้นหลุดผมก็ไม่อยากเห็นสังคมแบบนั้นเกิดขึ้น
ที่ลูกผมจะต้องใช้ชีวิตอยู่ เพราะว่าเขาก็เป็นคนไทยถึงแม้ว่าเราจะเตรียมตัวให้เขาสามารถอยู่ในโลกนี้ได้ แต่ว่า
สังคมไทยมันก็เป็นบ้านเขา เพราะฉะนั้นคำที่เรานึกเสมอมาก็คือว่าเราจะส่งมอบสังคมแบบไหนให้กับลูกหลาน
ของเรา ตัวเราผมว่าอายุ ๖๐ ปีแล้วคงพอเอาตัวรอดได้ บางอย่างมันก็ปลงแล้วละนะครับ แต่สำหรับลูกหลานนะสิ
หลานเรานี้สิ เราคงไม่อยากเห็นสังคมที่มันมีสภาพแตกแยกเป็น ๒ ฟาก เป็น ๒ ส่วนอย่างนี้ต่อไป ไม่รู้สิผมว่า
สังคมไทยในขณะนี้ล่อแหลมมากถึงมากที่สุดและผมก็ยากจะคาดการณ์เองจริง ๆ ว่าในระยะเวลาจากนี้ไป ๕ ปี
๕ ปี จะเป็นอย่างไร ก็ได้แต่หวังว่างานที่เราทำน่าจะตอบโจทย์ในระดับหนึ่งนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ก็อย่างที่คุณคำคุณว่าบ้านเมืองเรามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์
ส่วนหนึ่งนี่คือความเชื่อของคนไทยแต่เราก็ต้องช่วยกันทุกอย่างคาพยพ

นายคำคุณ สิทธิสมาน : ใช่ครับ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทำงานหนักมาก

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เราก็หนักเหมือนกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : แต่เราต้องช่วยกันนะ

นายคำคุณ สิทธิสมาน : เราก็ทำให้เต็มที่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : แล้วก็ต้องมีความหวังที่เรื่องรองคือเมื่อก่อนนี้ ความหวังไม่มีหมดสูญสิ้นนะคะ สักครึ่งปีก่อนหน้านี้มีความรู้สึกว่ามันคงหมดแล้วละ แต่ว่า ณ วันนี้ยังได้มาเห็น ออกมาทำงานแบบนี้แล้วก็ไปอยู่ในสภาสักประมาณไม่กี่เดือนก็เริ่มรู้สึกมีความหวังว่าผู้หลักผู้ใหญ่ระดับแบบนี้ที่ เขามีทั้งศักยภาพ มีความสามารถทุกสิ่งอย่างที่จะช่วยนำพาสังคมไทย บ้านเมืองไทย โดยส่วนตัวเลยรู้สึกมีความหวัง Happy ที่จะลุกขึ้นมาทำอะไรที่เคยคิดว่าอยากจะทำให้ ไม่มีลูกแต่ก็นึกถึงในฐานะครู สังคมไทยจะ กลับมาแข็งแรงได้อีกในระดับหนึ่ง

นายคำคุณ สิทธิสมาน : ผมก็หวังนะครับ เพราะว่าร่างรัฐธรรมนูญมันเป็นประเด็นสำคัญ แล้ว ผมเชื่อว่าประธานคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญทำงานหนักมาก ไม่ใช่เพียงแค่กุมทิตทางของร่าง รัฐธรรมนูญเท่านั้น แต่ท่านยังต้องมึนงานที่เรามองไม่เห็นอีกเยอะในการประสานทำความเข้าใจกับทุกฝ่าย ๓๖ คน เอาให้อยู่นี้ไม่ใช่เรื่องง่ายเลยถ้าเข้าไปนั่งฟัง โดยเฉพาะที่พิทยาไม่หมูเลย บางทีเรื่องใหญ่ไม่เป็นอะไร เรื่องเล็กคิดว่า ไม่เป็นทำไมมันเป็นเรื่องขึ้นมา เรื่องสัดส่วนเพศตรงข้ามทำไมมันเป็นเรื่องใหญ่ขึ้นมาอย่างนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : บางเรื่องไม่น่าจะ Sensitive

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แต่เราดูจากตรงนี้ผู้หญิงก็เยอะมากนะ มันก็เป็นผู้แทนกลุ่ม เป็นอะไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : เผอิญมันเป็นกลุ่มที่ตกไปแล้ว แต่ว่าโดยส่วนใหญ่ แล้วก็ขอเน้นคุณภาพ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : คิดว่าคณะรัฐมนตรี ท่านนายกฯ แล้วก็ คสช. สามารถที่จะนำพา ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่เราตั้งใจอย่างเต็มที่ไปสู่เป้าหมายได้ไหมคะ

นายคำคุณ สิทธิสมาน : ก็หวังว่าเช่นนั้น หวังไว้เช่นนั้น คือผมว่าตอนนี้ระยะเวลาที่สัมภาษณ์ ร่างรัฐธรรมนูญเพิ่งจะเสร็จโครงออกมา ภารกิจแรกของเราคือต้องให้ท่านเข้าใจก่อนด้วยก่อนที่ท่านจะสนับสนุน หรือผลักดันต่าง ๆ เพราะว่ามันก็มีมาตรการบางอย่างที่ใหม่ ๆ คือ ผมว่าผู้มีอำนาจทุกคน หรือคนที่อยู่ในระบบ ราชการท่านก็จะกังวลเรื่องการตรวจสอบจากภาคประชาชนว่ามากเกินไปหรือไม่ ถ้ามากขนาดนี้จะทำงานกันได้ หรือไม่ ก็ต้องทำความเข้าใจกับท่านว่าโลกมันเป็นอีกยุคหนึ่ง

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ไม่ใช่อย่ามายุ่งกับฉัน ฉันจะทำของฉันแบบนี้ คือท่านเคยชิน อย่างไม่ที่ใครอย่ามายุ่งกับฉันอย่างนี้

นายคำคุณ สิทธิสมาน : คือเราคงไม่สามารถจะอยู่ในระบอบนี้ได้ยาวนานตลอดไป อย่งไรมัน ก็ต้องคืนสิทธิเสรีภาพให้กับประชาชน เราก็คงไม่สามารถที่จะอยู่ภายใต้กฏอัยการศึกได้ตลอดไป ทั้ง ๆ ที่มันก็เป็นกฏอัยการศึกเราก็ไม่รู้สึกเดือดร้อนอะไรนะ แต่ว่าในฐานะที่เราเป็นส่วนหนึ่งของโลก ในเมื่อโลกเขาวัดกัน ตรงนี้

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : Civilize แล้ว

นายคำนูน สิทธิสมาน : ถ้ามีกฎอัยการศึกเรานึกสิว่าเราเอาตัวออกจากประเทศไทย สมมุติว่าเราเป็นพลเมืองของประเทศในยุโรปที่อาจจะไม่ได้รู้เรื่องการบ้านการเมืองมากมายอะไรนัก ชื่อประเทศนี้มันประกาศกฎอัยการศึกทั้งประเทศ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เหมือนกับว่าภาพลักษณ์

นายคำนูน สิทธิสมาน : คำภาษาอังกฤษมันหนักนะ เขาอยากจะมาเที่ยวมาอะไร ซึ่งมันก็เป็นผล ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเขาก็ร้องกันมาเยอะเฉพาะคำว่า Martial Law อันเดียวมันตัดทางไปเยอะ ประกันก็ไม่รับ หลายสิ่งหลายอย่าง เพราะฉะนั้นมันก็ต้องกลับไปสู่สถานการณ์ปกติ เมื่อกลับไปสู่สถานการณ์ปกติแล้วมันจะมีอะไรที่จะเป็นหลักประกันว่ามันจะไม่เหมือนเดิมอันนี้ก็เป็นเรื่องยากครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ก็เป็นคำถามสุดท้ายนะ คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญมีความหลากหลาย แล้วคุณคำนูนคิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้มีความหลากหลายในทุกบริบทใหม่คะ ในสังคม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ครอบคลุม

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ครอบคลุมหมดใหม่คะ

นายคำนูน สิทธิสมาน : ผมว่าครอบคลุมนะ เป็นร่างรัฐธรรมนูญที่ให้สิทธิเสรีภาพ แล้วก็ยังมีนวัตกรรมใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ที่นี้รัฐธรรมนูญฉบับนี้มันเป็นเหมือนแค่เอาบทเรียนอดีตมาเพื่อจะแก้ไขให้มันเกิด คือเราไม่สามารถคาดการณ์อนาคตได้แต่ว่ามากไปไหมระหว่างสัดส่วนแก้อดีตกับทำเพื่ออนาคตนี้คะ

นายคำนูน สิทธิสมาน : รัฐธรรมนูญก็เพียงแต่วางกรอบเอาไว้ แต่สุดท้ายแล้วมันก็ขึ้นอยู่กับคน คนที่สำคัญที่สุดก็คือประชาชนทั้งหมดว่าประชาชนพร้อมที่จะเป็นพลเมืองใหม่ ก็คือหมายถึงว่า

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ดูเรื่องสิทธิ

นายคำนูน สิทธิสมาน : แน่นอนละจะให้ประชาชนทุกคนอ่านรัฐธรรมนูญทุกมาตราคงเป็นไปได้ แต่ว่าประชาชนก็สมควรที่จะมีส่วนร่วมในกิจการของบ้านเมือง ให้ความสนใจในกิจการของบ้านเมือง แล้วก็มีความเป็นผู้ใหญ่เพียงพอ สังคมไทยเป็นสังคมปากเปล่า เชื่อเพราะบอกต่อ ๆ กันมา เชื่อเพราะคนเล่าให้ฟัง หรือว่าเชื่อเพราะพาดหัวหนังสือพิมพ์ บางทีมันต้องดูด้วยว่าพาดหัวอย่างนี้อ่าเพ็งไปเชื่อทันที ดูในรายละเอียดในข่าวก่อนว่ามันใช่หรือเปล่า ซึ่งหลายครั้งเราจะปรากฏว่ามันไม่ใช่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ฟังป๊อปเชื่อป๊อป

นายคำนูน สิทธิสมาน : เพราะฉะนั้นถ้าสังคมไทยไม่เปลี่ยนแปลงมันก็ยากนะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ก็ในเมื่อทุกคนรู้ว่าต้องเปลี่ยน อย่างนี้จุดเปลี่ยนตรงนั้นมันจะทันการไหมคะ ก็ยังว่าเรื่องการศึกษากันอยู่เลย การศึกษายังอ่อนแอที่สุดแล้ว กลุ่มนี้พูดเลย

นายคำนูน สิทธิสมาน : ก็ต้องฝากความหวังไว้กับพระสยามเทวาธิราชแล้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ฝากความหวังไว้กับกระทรวงศึกษาธิการ

นายคำนูน สิทธิสมาน : การศึกษานี้มันสาหัสมาก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เด็กบอกเลยว่าเงินงบประมาณเห็นสร้างแต่ตึกไม่เห็นทำอะไรให้พวกผมเลย น้อยมากมีแต่ตึก

นายคำณูณ สิทธิสมาน : เด็กต้องไปเรียนพิเศษ ครูดี ๆ ก็จะไปตั้งตัวได้จากการสอนพิเศษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่ค่ะ ถูก เพราะเงินเดือนครู

นายคำณูณ สิทธิสมาน : เพราะฉะนั้นครูในระบบ คือถ้าเขาเก่งกว่านี้เขาก็ไปตั้งโรงเรียนสอนพิเศษเพราะเขาได้สตางค์มากกว่า

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : หรือไม่มีมีนะคะครูเก่งที่เขาไม่ตั้ง แต่ว่า ๑. ฐานะครอบครัวจะต้องดีพอใช้ได้เลยทีเดียวยและเธอไม่มีภาระที่จะต้องรับผิดชอบอะไรในชีวิตเยอะ ซึ่งถามมีสักกี่จุดที่เปอร์เซ็นต์ในสังคมไทยแล้วทำไม่รู้ใจย์ตรงนี้แต่เราแก้ไม่ได้

นายคำณูณ สิทธิสมาน : มันเป็นสิ่งคมบริโภคนิยมก็เป็นอย่างนี้ คือเอาง่าย ๆ ชีวิตต่อเดือนเราทางค่าโทรศัพท์ ค่า Wi Fi ที่บ้านก็ไปเท่าไรแล้ว แล้วก็ทุกปีก็จะมีไอโฟนรุ่นใหม่ออกมาใช้ใหม่ ก็แพงขึ้นเรื่อย ๆ นะ ๓๐,๐๐๐ บาท ๒๐,๐๐๐ กว่าบาท เป็นที่เปอร์เซ็นต์ของรายได้ก็เป็นเรื่องยาก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่เด็กก็มีใหม่ตลอด

นายคำณูณ สิทธิสมาน : ต้องมี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เข้าใจค่ะ แต่จริง ๆ เราก็ยังไม่อยากหมดหวังนะ คือเด็กรุ่นใหม่ที่เกิดเป็น คิดดี เขาก็มีเยอะ เพียงแต่ว่าก็คงต้องช่วยกันนะคะ คุณคำณูณคะอันนี้หมายถึงว่าการสัมภาษณ์รอบแรก เรายังมีรอบ ๒ และอาจจะรอบ ๓ นะคะ เมื่อไรคุณคำณูณเห็นเราว่างตรงกันคุณคำณูณบอกเลยนะคะ

นายคำณูณ สิทธิสมาน : ก็ยังมีไปต่างจังหวัดอีกหลายรอบ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : มี แต่ว่าเราก็เกรงใจหลาย ๆ ฝ่าย ประโยชน์ของเรา แต่ว่าทุกท่านมาทำงานเพื่อบ้านเมือง

นายคำณูณ สิทธิสมาน : ไม่เป็นไรครับ ที่จะไปกันเยอะจังหวัดเชียงใหม่

นายคำณูณ สิทธิสมาน (สัมภาษณ์ครั้งที่ ๒)

โฆษกกรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันจันทร์ที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข ๒๐๘ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ขออนุญาตเรียนถามต่อจากครั้งที่แล้วนะคะว่า เป้าประสงค์ของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายอย่างไรบ้างคะ

นายคำณูณ สิทธิสมาน : ก็ต้องให้สามารถแก้ไขปัญหาของบ้านเมืองได้ โจทย์ใหญ่คือความขัดแย้งที่ดำรงมา ๑๐ ปี อย่างน้อยรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ก็ต้องชี้ทางว่าเราจะพาประเทศหลุดออกจากปภทรมของความขัดแย้งนี้ได้อย่างไร แล้วก็รูปแบบของรัฐธรรมนูญนี้ จะต้องเป็นรูปแบบใหม่ที่ไม่ใช่เอาตามรูปแบบเดิมที่เคยมีมา ซึ่งก็ได้พิสูจน์แล้วว่าโดยรูปแบบเดิมนั้นไม่สามารถแก้ปัญหาได้ เพราะฉะนั้นรัฐธรรมนูญที่ออกมาจึงมีลักษณะพิเศษเพื่อตอบคำถามสังคมไทยโดยเฉพาะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒฑะกุล : ที่ว่าตอบปัญหานี้คือแก้ไขความขัดแย้งที่ผ่านมาทั้งหมด

นายคำณูณ สิทธิสมาน : ใช่ครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒฑะกุล : ซึ่งความขัดแย้งนี้คือทางการเมืองหรือสังคม หรือขัดแย้งอะไรบ้างคะ

นายคำณูณ สิทธิสมาน : ที่มันเกิดขึ้นในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา สิ่งที่น่าประหลาดออกมาอาจจะเหมือนเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคล ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มระหว่างพรรคการเมืองแต่ความเป็นจริงก็อย่างที่ผมได้ให้สัมภาษณ์ไปแล้วว่า ก็คือเกิดจากพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคมในการพัฒนาระบบทุนนิยมของประเทศ ตั้งแต่หลังปีถึงพุทธกาลนะครับ ที่ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มชน ก่อให้เกิดเป็นคนที่มีโอกาสสูงกับคนที่มีโอกาสน้อยเป็นช่องว่างมหาศาลนะครับ ยิ่งเกิดระบบเศรษฐกิจใหม่ (new economy) ตลาดหลักทรัพย์ หรืออะไรต่ออะไร เราจะเห็นได้ว่ามีคนกลุ่มหนึ่งที่สามารถร่ำรวยได้แค่ชั่วข้ามคืน หรือว่าสามารถที่จะมีเงินมีทองมากมายมหาศาลโดยที่ทำงานในเชิงการผลิตค่อนข้างน้อย ผมเห็นคนรุ่นใหม่ที่เติบโตขึ้นมาหลายคนเขาเติบโตมาแบบ คือเล่นหุ้นเป็นหลัก ในขณะที่คนส่วนใหญ่ของประเทศกว่าจะมีเงินมีทองเสียขาดเหงื่อแรงงานมหาศาล ผมว่าสภาพการณ์แบบนี้ก่อให้เกิดความที่ไม่เป็นธรรม

ที่นี้พอเกิดสิ่งเหล่านี้ขึ้นมามันไม่เหมือนเดิม แล้วก็เป็นเหยื่อของนักการเมือง พรรคการเมืองเอาไปใช้ในการแสวงหาความนิยม แล้วก็สร้างความนิยมให้ตนเองโดยการออกนโยบายต่าง ๆ ซึ่งผมว่าประชาชนเขาก็ไม่ผิดที่เขาจะจงรักภักดีกับคนที่ออกนโยบาย เพราะว่าเขาก็ไม่เคยได้อะไรมาชั่วนาตาปี แล้วเขาก็มาได้เห็น ๆ แม้ว่าสิ่งที่เขาได้อาจจะเป็นเรื่องเฉพาะหน้า อาจจะเป็นเรื่องสร้างความเสียหายให้กับระบบเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาวนะครับ แต่ว่าถ้าเป็นคนที่ไม่มึสตางค์ไม่คิดอย่างนั้นหรอกครับ คิดว่าใครที่มาให้เราเราก็ต้องตอบแทนเขา มันก็ก่อให้เกิดเป็นปัญหาทางการเมืองอย่างที่ผมเรียนนั่นล่ะว่าเลือกตั้งก็ครั้ง ๆ ก็จะมีขั้วรอยเดิม อันนี้ก็เป็นสิ่งที่ต้องแก้ปัญหามา ไม่ใช่แค่ความขัดแย้งระหว่างคุณทักษิณ ชินวัตรกับคุณสนธิ ลิ้มทองกุล หรือไม่ใช่แค่ว่าเป็นความขัดแย้งระหว่างพรรคไทยรักไทยกับพรรคประชาธิปัตย์ แต่มีประเด็นที่เป็นความไม่เท่าเทียมกัน และชนบทก็กลายเป็นหลังบ้านของเมืองในระบบทุนนิยม แต่ที่นี้เมื่อสังคมมีพัฒนาการไปเกิดข้อมูลข่าวสารที่มันแพร่กระจายออกไป แล้วก็เกิดพัฒนาการทางการเมืองที่อย่างวิกฤติเศรษฐกิจในปี ๒๕๔๐ เราก็จะเห็นได้ว่ากลุ่มทุนเก่าของประเทศก็ย้ายไปตาม ๆ กัน แต่กลุ่มทุนใหม่โดยเฉพาะกลุ่มทุนอย่างคุณทักษิณ ชินวัตร กระโดดพรุดขึ้นมาอย่างชนิดที่เรียกว่าเติบโตอย่างมหาศาล รุมรวบสรรพกำลัง ออกนโยบายระดมนักคิดที่มีชื่อเสียง แล้วก็ดำเนินการสำรวจความต้องการของประชาชน ออกนโยบายที่ผมว่า ก็ได้การต้อนรับจากพี่น้องประชาชนจำนวนมหาศาล ผมคิดว่าอาจารย์หรือผมเองในช่วงต้นเราก็คิดว่าบ้านเมืองเราน่าจะมาถึงทางที่พัฒนาเจริญก้าวหน้าแล้ว เรามีรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ เรามีพรรคการเมืองที่ผมว่าเขายึดอำนาจในการกำหนดนโยบายจากระบบราชการประจำได้เกือบจะเต็มที เมื่อก่อนนี้จะแข่งขันกันเลือกตั้งไปอย่างไรก็แล้วแต่ก็ดำเนินตามนโยบายของสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทั้งหมด แต่พอพรรคไทยรักไทยขึ้นมาเขามีชุดนโยบาย มีชุดความคิดของเขาเอง แต่ที่นี้สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือว่าในอีกด้านหนึ่งคอร์รัปชันอย่างมโหฬาร เพราะว่าในมือหนึ่งกลุ่มคุณทักษิณ ชินวัตร บริหารประเทศก็มีมิติใหม่ ๆ อะไรเยอะ แต่อีกมือหนึ่งเขาก็ยังไม่ได้เลิกบริหารธุรกิจของตัวเองและกลุ่มทุนเขาเอง ก็เลยกลายเป็นว่ากลุ่มทุนที่เป็นพันธมิตรกับพรรคนี้ได้กุมนโยบายด้วย ได้รู้นโยบายล่วงหน้าด้วย

เพราะฉะนั้นในขณะที่ประชาชนอาจจะชื่นชมจากนโยบายต่าง ๆ ความร่ำรวยของเขาก็เพิ่มขึ้นมหาศาล ซึ่งท่านก็อาจจะบอกว่ามันก็เป็นถูกต้อง เพราะว่ามูลค่าหุ้นมันขึ้นธุรกิจก็ขึ้นด้วย แต่ในอีกมุมหนึ่งก็คือด้านหนึ่งเป็น CEO ของประเทศไทย แต่อีกด้านหนึ่งก็เป็น CEO ของกลุ่มทุน แม้ว่าจะมีชื่อหรือไม่มีชื่อก็ตามแต่ แต่ว่ามันก็เป็นที่รู้จักกันอยู่ เพราะฉะนั้นถ้าเป็นแบบนี้ก็คงลำบากและคงจะเปลี่ยนแปลงยาก และในที่สุดก็คือสิ่งที่เราเรียกว่าระบอบประชาธิปไตย ตกลงมันใช้อย่างนี้หรือ ผมว่าไม่ใช่ครับ

แต่ในขณะที่เดียวกันเราไม่สามารถที่จะหันกลับไปปกครองประเทศด้วยระบอบเผด็จการได้นะครับ เพราะฉะนั้นมันจะมีกลไกอะไรที่จะทำให้ระบอบประชาธิปไตยมีสมดุล อย่างในอดีตพอเกิดความขัดแย้งอย่างนั้นขึ้นมา พอเกิดรัฐประหารแล้วปกติบ้านเราในอดีตก่อนการรัฐประหาร ปี ๒๕๔๔ รัฐประหารแล้วก็จบไป เพราะว่าคนที่ถูกรัฐประหารเขาก็ออกไป แต่ครั้งนี้ก็เป็นครั้งแรกคนที่ถูกรัฐประหารเขาก็สู้ จะสู้แบบเปิดเผย สู้แบบใต้ดินอะไรเขาก็สู้โดยตลอด แล้วเขาก็ไปเกาะเอาสิ่งที่เรียกว่าอุดมการณ์ประชาธิปไตย มาบอกว่าคณะรัฐประหารนี้ทำผิด ก็เลยเป็นปัญหาของบ้านเมืองที่สืบเนื่องมาตลอดระยะเวลาเกือบ ๑๐ ปี ผมไม่คิดว่าการรัฐประหารจะถูกต้องหรือจะยั่งยืน แต่ในขณะที่เดียวกันการรัฐประหารไม่ใช่อยู่ ๆ ก็เกิดขึ้นมันต้องมีสาเหตุ เพราะฉะนั้นเวลาเราจะแก้ปัญหาเราก็ต้องพูดถึง ๒ ด้านด้วย ด้านที่เป็นสาเหตุของการรัฐประหาร ถ้าเราจะป้องกันรัฐประหารเราก็ต้องป้องกันสาเหตุของการรัฐประหารด้วย ผมคิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็เขียนขึ้นบนพื้นฐานของการมองสังคมไทยอย่างรอบด้าน ไม่ใช่มองด้วยคติโคคติหนึ่ง คือถ้าการรวมเอาร่างรัฐธรรมนูญจะเขียนรัฐธรรมนูญไม่ให้มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ไม่เห็นด้วยก็ได้ นะครับ ก็เอารัฐธรรมนูญฉบับหนึ่งมาเขียนก็จะได้รับความนิยมนิยมชมชอบว่าเป็นประชาธิปไตยอย่างยิ่ง แต่สุดท้ายแล้วก็แก้ปัญหาไม่ได้ เพราะเมื่อกลับไปเลือกตั้งทุกสิ่งทุกอย่างจะกลับไปเป็นเหมือนเดิม นะครับ เพราะฉะนั้นเราก็เลยเขียนรัฐธรรมนูญออกมาบนพื้นฐานที่เราปฏิเสธสุดโต่งทั้ง ๒ ทาง ๑. ก็คือกลับไปมีการเลือกตั้งแบบเดิม มีสิ่งที่เรียกว่าประชาธิปไตยแบบเดิม คือพรรคการเมืองผู้ชนะการเลือกตั้ง กำหนดทุกสิ่งทุกอย่าง การเลือกตั้งเป็นศูนย์กลางของทุกสิ่งทุกอย่าง เราก็เห็นว่าสุดขั้วทางนี้มันไปไม่ได้ เพราะประชาชนจำนวนหนึ่งที่เขาออกมาสนับสนุน ๆ คนก็เพราะเขาไม่ชอบสิ่งนี้ เขาไม่ยอมรับสิ่งนี้มันก็ต้องเกิดการต่อต้านขึ้นมาอีกแน่นอน มันก็ไปไม่ได้ กับอีกสุดขั้วอีกทางหนึ่งก็คือไม่ต้องมีรัฐธรรมนูญเลยก็ได้ ปกครองประเทศโดยคณะรัฐประหารด้วยรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ๔๕ มาตราไปก็เป็นไปไม่ได้ เพราะ ๑. เราไม่ใช่คณะรัฐประหาร คนที่เป็นคณะรัฐประหารนี้ถ้ามั่นใจว่าท่านจะคืนระบอบปกครองปกติให้กับประเทศไทยภายในระยะเวลาไม่นาน ท่านอุตสาหกรรมเขียนเพลงออกมาอะไรอย่างนี้ แล้วรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวก็มี Roadmap ไว้แล้ว เพราะฉะนั้นหนทางนี้เป็นไปไม่ได้ แล้วในโลกยุคปัจจุบันเราก็ต้องยอมรับว่าไม่ใช่ว่าสิ่งที่ตะวันตกเขาตำหนิเราจะถูกต้องทั้งหมด แต่ว่าถ้าเราจะอยู่โดยไม่มีเลือกตั้งไม่เปิดให้พรรคการเมืองเข้ามามีส่วนร่วมเลยก็ไปไม่ได้ เพราะฉะนั้นระหว่างสุดโต่งทั้ง ๒ ทางเป็นไปไม่ได้ทั้งคู่ เราก็เลยเขียนรัฐธรรมนูญออกมาให้มีโครงสร้างอย่างที่ปรากฏเห็นดังที่สรุปเจตนารมณ์ที่จะทำประชามติระบุไว้ว่า คือในด้านระบอบปกติเราก็สร้างให้มีความสมดุล แต่ในขณะที่เดียวกันในช่วงระยะเวลา ๕ ปีต้องมีกลไกพิเศษที่จะต้องขับเคลื่อนหรือผลักดัน คือการปฏิรูปประเทศ การสร้างความปรองดอง และในกรณีที่มีเหตุวิกฤติต้องสามารถระงับยับยั้งได้ ก็ได้ผลครับ คือว่าเราถูกกระหน่ำโจมตีจากทั่วสารทิศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวัตร วัฒนกุล : ไม่หมายเฉพาะนักการเมือง

นายคำคุณ สิทธิสมาน : ไม่ใช่ครับ ก็คือ ๑. นักการเมืองก็เป็นปรากฏการณ์ครั้งแรกที่ทั้ง ๒ พรรคร่วมกันกระหน่ำโจมตีรัฐธรรมนูญด้วยข้อหาเดิม ๆ คือไม่เป็นประชาธิปไตย ๒. คนที่เคยร่วมต่อสู้กับนักการเมืองด้วยกันมา เขาก็ไม่เอา เขาก็บอกว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้แก้ปัญหาไม่ได้ เพราะว่ามีเลือกตั้งเร็วเกินไป แล้วกลายเป็นว่าตอนนี้คนที่โจมตีร่างรัฐธรรมนูญก็คือคนที่เคยต่อสู้กับนักการเมืองกันมาทั้งนั้น ถ้าดูตามข่าวสารอะไรต่ออะไร ผมไม่ได้ขึ้นเวที กปปส. นะครับ แต่เชื่อไหมว่าคนที่ต้านรัฐธรรมนูญก็คนที่ขึ้นเวทีทั้งนั้นในขณะเดียวกันคนที่ร่างรัฐธรรมนูญหลายคนก็อยู่บนเวที กปปส. นั่นล่ะ เพราะฉะนั้นมันเป็นสถานการณ์ที่แปลกนะครับ แล้วก็เชื่อว่าไม่มีร่างรัฐธรรมนูญฉบับไหนที่ถูกโจมตีมากเท่านี้มาก่อน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรธน์ วุฒตะกุล : เพราะมันประชาธิปไตยมากไปหรือเปล่านั้น

นายคำคุณ สิทธิสมาน : เพราะเป็นสิ่งที่ไม่เคยมีมาก่อนและไม่ตรงกับความคิดความเห็นของแต่ละคนและกลุ่มนะครับ แต่ว่าผมเรียนยืนยันอย่างหนึ่งที่กรรมการยกร่างฯ กล้าทำแบบนี้ก็เพราะว่าประเทศต้องการเปลี่ยนแปลงครับ ที่นี้ผมคิดว่าคนที่กล้าเปลี่ยนแปลงนี้อาจารย์ไปดูในประวัติศาสตร์เถอะ ในระยะแรกไม่มีใครถูกขึ้นชมหรือก่นะครับ แต่ที่เรามั่นใจก็คือว่าเมื่อออกจากมือเราแล้วมันไม่ได้ใช้บังคับทันที ถ้าผ่าน สปช. แล้วสุดท้ายต้องไปลงประชามติ ผมคิดว่าคำตอบสุดท้ายก็อยู่กับพี่น้องประชาชนทั้งประเทศ แล้วกรรมการยกร่างฯ ก็ชี้แจงกับประชาชนอย่างตรงไปตรงมาว่า “ข้อหาที่ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่เป็นประชาธิปไตย” ถ้าเป็นผมผมก็จะบอกตรงไปตรงมา “ใช้มันไม่ใช่ประชาธิปไตย” ถ้าคำว่า “ประชาธิปไตย” มีความหมายอย่างแคบเพียงว่า “ระบอบการเมือง ระบอบการปกครองก่อน ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ระบอบการเมืองการปกครองที่คนคนเดียวสามารถสั่งการทั้งรัฐบาลและรัฐสภาได้ ระบอบการปกครองที่คนตีเวลาเดินทางต้องหลบการชุมนุม ต้องหลบระเบิด” นะครับ และอีกหลาย ๆ อย่างที่ผมก็เชื่อว่าถ้าเรามีความทรงจำที่ดีเราก็จะเห็นได้มาก่อน ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ผู้คนที่ออกมาโจมตีมาคัดค้านรัฐบาลในขณะนั้น ทั้ง ๆ ที่รัฐบาลในขณะนั้นเขาก็บอกว่าเขาดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นประชาธิปไตยที่สุดแล้ว มีความขัดแย้งเขาก็ยุบสภาให้ประชาชนตัดสิน ก็แล้วประชาชนที่ออกมาชุมนุมคัดค้านการเลือกตั้งทำไมด้วยเหตุผลอะไร เพราะต้องการการเปลี่ยนแปลงประเทศให้ใหม่ แต่ที่นี้ถึงแม้จะเป็นเช่นนั้นเราก็ต้องยอมรับความเป็นจริงว่าเราจะเปลี่ยนแปลงประเทศแบบไม่มีเลือกตั้งไปเลยไม่มีกำหนดเป็นไปไม่ได้ เพราะฉะนั้นร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็คือคำตอบที่ว่าเราจะเดินหน้าประเทศไทยไปโดยที่มีทั้งการเลือกตั้งมีรัฐบาลตามปกติ ขณะเดียวกันก็มีกลไกพิเศษที่จะขับเคลื่อนการปฏิรูปและการปรองดองไปด้วยนะครับ ก็ถ้าพี่น้องประชาชนเอาก็เอา ถ้าพี่น้องประชาชนไม่เอาเราก็ต้องเคารพครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรธน์ วุฒตะกุล : จริง ๆ คุณคำคุณตอบทั้ง ๒ ข้อเลยคะ ทั้งเรื่องของเป้าหมายและเรื่องของเจตนารมณ์ สรุปว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้เพื่อการปฏิรูปประเทศ เพื่อความปรองดองและการแก้ปัญหาวิกฤติทั้งหลายที่ผ่านมาหมักหมมมานานสำหรับประเทศ ที่นี้ถ้าลองเปรียบเทียบคนในสังคมไทย สมมุติว่ามันเป็นขนมชั้นนะคะ ชั้นข้างบนนี้รู้เข้าใจทุกอย่าง มีข้อมูลครบถ้วนแต่ไม่เอา ข้างล่างเป็นคนส่วนใหญ่เป็นชั้นเยอะด้วยคะ อาจจะไม่รู้แต่อยากจะเข้าใจ อันนี้ก็ไม่ใช่ว่าความผิดของเขา

นายคำคุณ สิทธิสมาน : ผมว่ามันเป็นเรื่องยาก อายว่าแต่สังคมไทยเลย สังคมตะวันตกหรือสังคมไหนก็เหมือนกัน ในการทำประชามติเป็นเรื่องยากที่จะให้ประชาชนทุกคนมาอ่านรัฐธรรมนูญปีกใหญ่ ๆ เขาทำมาหากินจะให้เขามาอ่าน แล้วขอโทษนะครับ อายว่าประชาชนจะอ่านรู้เรื่องเลย อาจารย์อ่านสัก ๒ รอบ ๓

คินถามว่ารู้ความเชื่อมโยงไหม ไม่รู้หรือครับ ผมเองถ้าผมไม่อยู่ตรงนี้ผมอ่านหรือไม่สนใจมาโดยตลอดก็ไม่รู้หรือครับ เพราะฉะนั้นเราก็พยายามจะทำทสรุปไป แต่ก็เชื่อว่าสังคมไทยไม่ใช่สังคมอ่านหนังสือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คืออย่างนี้ค่ะ เมื่อวานที่คุณคำณูสรุปแล้วก็ส่งให้ในไลน์กลุ่มนะคะ ก็ขออนุญาตได้ส่งไปตามกลุ่มต่าง ๆ

นายคำณู สิทธิสมาน : ใต้ครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วก็ได้ Feedback ตอบกลับมาว่าดีจังเลยเข้าใจง่าย ดีจังสรุปแบบนี้มาอีก ดีจังมีสาระ อย่างนี้ทำอย่างไรประชาชนกลุ่มอื่นเขาถึงจะได้ออย่างนั้น

นายคำณู สิทธิสมาน : ก็พยายามจะทำส่วนหนึ่งนะครับ แต่ว่าอีกส่วนหนึ่งคือผมเชื่อว่าการลงประชามติประชาชนก็ต้องมีศรัทธาต่ออะไรบางอย่าง บางครั้งเราไม่ได้ตัดสินใจที่เนื้อหา แต่เราตัดสินใจเพราะเราเชื่อถือศรัทธา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ที่นี้ความเชื่อและความศรัทธาบางอย่าง

นายคำณู สิทธิสมาน : ปัจจุบันนี้มันไม่มี สังคมไทยขาดแคลนผู้นำ มันค่อนข้างยากอย่างเช่นผมมองว่าตอนนั้นประชาชนฝรั่งเศสเขาลงประชามติให้ความเห็นชอบรัฐธรรมนูญฉบับเดอโกลเพราะเขาศรัทธาในตัวเดอโกลเพราะเขาเป็นวีรบุรุษของชาติ แต่วันนี้เราไม่มี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ถ้าสมมุติเรามาหาตัวบุคคลไม่ได้อย่างน้อยที่สุดก็มีอะไรยึดถือว่าอันนี้คือสิ่งที่จะเปลี่ยนเขา คือสิ่งที่ทำให้เขาดีขึ้น มีใครจะไปบอกเขา เขาไม่รู้ เขาไม่เข้าถึง

นายคำณู สิทธิสมาน : ก็จะพยายามครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : จริง ๆ ทุกคนมีความหวังนะ เพียงแค่เข้าถึงเขายาก แล้วที่คุณคำณูพูดว่าสังคมบ้านเราเป็นแบบนี้มาตั้งนาน ไปเชื่อผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่นที่เราได้ ผู้นำแบบไม่ดี รัฐธรรมนูญก็เข้าถึงประชาชนได้

นายคำณู สิทธิสมาน : ก็อยากจะเรียกร้องว่า ผมว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้มีข้อดีมาก แต่ว่าในข้อดีกว่า ๗๐ - ๘๐ เปอร์เซนต์นี้ไม่ได้ถูกหยิบยกมาพูด แต่ถูกหยิบยกมาพูดแต่เฉพาะบางข้อบางประเด็นที่ผมก็ไม่ได้บอกมันเป็นข้อเสียนะครับ แต่มันเป็นข้อที่พูดแล้วมันเป็นประเด็น เพราะฉะนั้นผมว่าคนที่เห็นข้อดีของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ต้องออกมาพูดบ้าง คือลำพังพวกเราพูดทั้ง ๓๖ คนก็เท่านั้นละ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วเปอร์เซนต์ที่พูดของความไม่เป็นประชาธิปไตยเป็นเปอร์เซนต์เพียงแค่น้อยนิดในบรรดา ๑๐๐ เปอร์เซนต์นี่นิดเดียว ขอถามอย่างนี้ด้วยค่ะ คือเวลาสมมุติเราอยากจะพูดอะไรให้ใครเข้าใจสื่อสาร สมมุติอย่างชาวบ้านมีวิธีการใหม่ที่เอาภาษาชาวบ้านกับชาวบ้านเขาไปสื่อสารกัน คือบางทีอย่างเราเราสื่อสารกันเราไม่รู้เรื่อง ด้วยภาษาของเรา ด้วยบริบทของเรา ที่นี้อีกระดับหนึ่งเช่นเยาวชนก็จะสื่อสารถึงเยาวชนนะคะ เขาไม่ใช่คำว่ารากหญ้า สื่อถึงรากหญ้านี้ทำอย่างไรเราจะเอาคนแบบนั้นที่เป็น representation ให้เรา

นายคำณู สิทธิสมาน : พยายามจะทำครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เพราะว่าอย่างบางทีอย่างเราเราสื่อสารกันนี้ให้อาจารย์อ่อนรู้เรื่อง สื่อให้ท่านเลขาฯ รู้เรื่อง แต่ว่าเราจะไปสื่อแบบนี้กับชาวบ้านซึ่งอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรม เกษตรกร เขาอาจจะสื่อสารไม่รู้เรื่อง แล้วจะมีคนตัวแทนแบบนั้นใหม่ที่เข้าใจแบบนี้แล้วไปสื่อด้วยภาษาที่เป็นพื้น ๆ เรา

ไม่ได้ดูถูกหรืออะไร กับเยาวชนก็เหมือนกัน ใครบอกว่าเด็กไม่สนใจการเมือง เด็กที่เขาสนใจก็มี แต่โอกาสที่เขาจะมาเข้าอยู่ตรงนี้หรือเห็นอย่างเรามันไม่มี

นายคำคุณ สิริธิตสมาน : พยายามจะทำเช่นนั้นครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : ถ้าอย่างนั้นจะเร็ว แล้วก็จะไปได้ไวเราก็ไม่เห็น้อยมากด้วย เพราะว่าสื่อบ้านเราก็ อย่างคุณมีลูกวัยรุ่นคุณจะเข้าใจว่าภาษาวัยรุ่นมันต้องโดนวิธีแบบรัฐสภาเล็กเถอะ โดนใจคนแล้ว

นายคำคุณ สิริธิตสมาน : จะพยายามครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : โอเคค่ะ เพราะฉะนั้นเจตนารมณ์มีอะไรอยากจะเพิ่มเติมอีกไหมคะ

นายคำคุณ สิริธิตสมาน : ก็ไม่มีครับ ผมเข้าใจว่าที่ท่านประธานให้สัมภาษณ์ไปก่อนข้างจะครบถ้วนแล้วนะครับ ผมคิดว่าการมีภาค ๔ การปฏิรูปและการสร้างความปรองดองนี้เป็นจุดเด่นเป็นพิเศษ แล้วก็ให้มีระยะเวลา ๕ ปีก็อยากจะเรียกว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ด้านหนึ่งในเชิงของระบบประชาธิปไตยตามปกติก็ได้สร้างกลไกใหม่ ๆ ขึ้นมา ได้สร้างความสมดุลขึ้นมา แต่ในขณะที่อีกด้านหนึ่งในช่วงระยะเวลา ๕ ปีเราก็ได้สร้างสิ่งทีอาจจะพอเรียกได้ว่าระบอบประชาธิปไตยในระยะเปลี่ยนผ่านขึ้นมาครับ เราคงไม่กล้ายืนยันหรือกว่ามันแก้ปัญหาได้ แต่ผมก็ยังมองไม่เห็นว่าจะมีมาตรการอื่นอะไรหรือไม่ครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : ที่นี่ไม่แน่ใจว่าที่เขาออกมาคัดค้านว่ามันไม่เป็นประชาธิปไตย นอกเหนือจากที่เขาให้สัมภาษณ์แล้วจริง ๆ เขามีอะไรที่มีความรู้สึกอะไรกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไหมคะเขาถึงต้องลุกขึ้นคัดค้านอะไรกันเยอะแยะมากมาย

นายคำคุณ สิริธิตสมาน : ไม่ทราบครับ บางทีก็อาจจะเป็นเรื่องความไม่ชอบพอเป็นส่วนตัว สังคมไทยสืบสาวราวเรื่องไปแล้วมันก็ล้วนแต่มีอดีตกันทั้งนั้น ในอดีตอาจจะเคยปะทะกันทางความคิด อย่างท่านประธานบวรศักดิ์ก็ต้องยอมรับว่าท่านก็ปะทะทางความคิดกับชาวบ้านไว้ ชาวบ้านในที่นี้ไม่ใช่ชาวบ้านธรรมดาหรอก ก็ล้วนแต่เป็นชนชั้นนำที่อยู่ในองค์กรต่าง ๆ ก็ปะทะกันทางความคิดมาตั้งแต่ช่วงร่างรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ หรือรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ เพราะฉะนั้นตัวละครที่อยู่ในสังคมไทย อยู่ในแวดวงชนชั้นนำของสังคมไทย ผมว่ารู้จักกันหมดละ แล้วก็เคยปะทะทางความคิดเคยเห็นด้วย เคยเห็นต่างกันมา แล้วก็มีการที่มันมีความเป็นมาทั้งสิ้น แล้วก็ผมว่าท่านประธานท่านก็เป็นคนที่ในมุมมองหนึ่งท่านก็ถึงพร้อม พอจะพูดได้ว่าความเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้สูงในหลากหลายด้าน ด้านกฎหมายมหาชนไม่ต้องพูดถึง ด้านพุทธศาสนา ด้านภาษาไทย และด้านประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดินก็สูง แล้วก็มีความเชื่อมั่นในส่วนตัวสูง เพราะฉะนั้นบางครั้งผมว่าสังคมไทยคนเก่งเยอะครับ แต่คนเก่งเวลาอยู่ด้วยกันทำงานกันไม่ค่อยได้ เพราะว่าหลายคนก็คิดว่าเราเก่งกว่า ผมว่าอาจจะจะเป็นลักษณะพิเศษของสังคมไทยนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : อันนี้เข้าเป็นประเด็นปัญหาและอุปสรรคเลยคะ

นายคำคุณ สิริธิตสมาน : คือผมอาจจะโชคดีที่ผมไม่ใช่คนเก่งในเชิงวิชาการ ไม่ใช่ศาสตราจารย์ แต่เท่าที่ผมสังเกตดูสังคมไทยมักจะไม่ค่อยยอมรับกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : จริง ๆ เราปะทะกันทางความคิดได้ไม่มีปัญหาคะ เพียงแต่เราเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน แล้วก็เลือกเอาส่วนที่ดีที่สุดของแต่ละความคิดเห็นนั้นมาปฏิบัติ ควรจะต้องเป็นเช่นนั้นนะคะ

นายคำณูณ สิทธิสมาน : ก็อาจจะเป็นไปได้ว่าสังคมไทยอาจจะยังไม่เคยประสบความสำเร็จอย่างสูงเลยสักอย่างเลย แต่เราที่เคยประสบมา ตั้งแต่ผมเรียนหนังสือมาเราก็จะถูกสอนมาด้วยความภาคภูมิใจว่าเราไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของใคร ก็ควรภูมิใจอยู่หรือก แต่ว่าการไม่ตกเป็นเมืองขึ้นของใครก็บางครั้งมันอาจจะทำให้เราภาคภูมิใจเกินเหตุ และในขณะที่เดียวกันเราก็ไม่สามารถจะเก็บรับผลพวงจากการตกเป็นเมืองขึ้นนั้นได้ ผมไม่คิดว่าการตกเป็นเมืองขึ้นเป็นเรื่องดีนะครับ แต่ว่าชาติที่เขาตกเป็นเมืองขึ้นนั้นสิ่งที่เขาได้ก็คือเขาก็ได้ด้านดีจากสิ่งที่เจ้าอาณานิคมเอามาเผยแพร่ไว้ เป็นต้นว่าภาษา ๒. ก็คือเขาได้ความรู้ลึก เจ็บปวดที่ว่าเมื่อเขาตกเป็นเมืองขึ้นเขาต้องสูญเสียเอกราชมันเจ็บปวดขนาดไหน บางทีบาดเจ็บล้มตายกัน มหาศาล เขาก็เกิดการรวมพลังที่เมื่อเขาได้รับเอกราชก็เป็นพลังผลักดันมหาศาล ผมว่าเราดูอย่างเวียดนามจากที่เราเดินทางเห็นว่าเขาเป็นสิบ ๆ ปี เดียวนี้เขาก็ไล่ตามเรามากระชั้นชิด ผมว่าเขาเจ็บปวดจากช่วงที่เขาประสบความสำเร็จสูญเสียในช่วงต่อสู้กับอาณานิคมทั้งกับฝรั่งเศสกับอเมริกาไปแล้ว เพราะฉะนั้นความสามัคคีของเขามันไม่ใช่เพียงแค่ร้องเพลง แต่ของเรานี้ไม่เคยลำบากขนาดนั้นคนอดตายบ้านเรามีน้อยนะครับ เพราะฉะนั้นมันก็เป็นเรื่อง กลายเป็นวัฒนธรรมหรือว่าเป็นความเคยชินที่ว่าคนไทยเราเวลาวิกฤติ อาจารย์สังเกตดูพวกเราจะรวมตัวกันดี เช่นพอมีระเบิดที่ราชประสงค์พวกเรารวมตัวกันอะไรอย่างนั้นะครับ แต่พอสักพักหนึ่งพวกเราก็ลืมแล้ว แล้วเราก็มาพาดพิงกันเอง เราจะไม่ยอมอดอดอะไรเพื่อส่วนร่วมอะไรมากนัก เราก็จะเอาความเห็นของเราเป็นใหญ่ ผมว่ามันเป็นธรรมชาติของประเทศไทยของคนไทย มีข้อดี แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีข้อเสีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : เพราะฉะนั้นก็ต้องเปลี่ยนแปลงและปฏิรูปทางความคิดใหม่ค่ะ คุณคำณูณว่าการที่ไม่เป็นเมืองขึ้นหรือไม่เคยเป็นอาณานิคมต้องต่อสู้อะไรนี้ เราไม่เคยใช้ประโยชน์จากการที่ไม่ตกเป็นเมืองขึ้น เราไปมองว่าถ้าตกเป็นเมืองขึ้นเราจะเจ็บปวดเราจะได้อะไร ที่นี้การที่เราไม่ตกเป็นเมืองขึ้นเราเป็นเสรีเราควรจะทำอะไรที่ก้าวหน้า (advance) ได้มากกว่านั้นแต่ที่เราไม่ทำ เพราะเราสบายเราไม่เคยเจออย่างที่ว่าวิกฤติชาติแรง ๆ แต่ถามว่าจริง ๆ แล้วพิสูจน์ได้นะคะว่าเวลาคนไทยที่เราจะรวมอะไรทำอะไรกันเราทำได้ แต่มันต้องหาอะไรสักอย่างที่มีมันเป็นจุดสำคัญ (climax)

นายคำณูณ สิทธิสมาน : ส่วนใหญ่มันจะเป็นความสูญเสีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : กีฬาก็ได้ใช้ไหมคะ แต่เราไม่เคยเอาประเด็นเรื่องของกีฬาเข้ามาช่วยเลย หรือไม่ต้องอะไรอย่าง Bike for mom คือถ้าเราฮิตทำอะไรสักอย่างนี้จักรยานวันนั้นเป็นภาพสวยงามมากนะ จริง ๆ เราควรจะต้องอดด้วยซ้ำว่าจะไปทำอะไรต่อ แต่เราจบแค่นั้นวันนั้น

นายคำณูณ สิทธิสมาน : คือเวลาเกิดวิกฤติขึ้นมาผมว่าสังคมไทยรวมกันได้ดูอย่างคราวสินามิทั่วโลกเขาก็ชื่นชมในความเป็นคนไทย หรือว่ากรณีที่มีระเบิดก็แบบว่าเขาชื่นชมในความเป็นคนไทย แต่พอสบาย ๆ พวกเราก็ทะเลาะกันเอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ใช่ค่ะ เพราะฉะนั้นต้องหาประโยชน์ต้องปฏิรูปใหม่คือไม่ได้มองแค่โทษของมัน ประโยชน์ของมันเราต้องฉกฉวยมาใช้ เพียงแต่ว่ามันต้องปฏิรูปเยอะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ผิดหวังสุด ๆ ก็คือปฏิรูปการศึกษา เราไม่เห็นอะไรของการปฏิรูป เราไม่เห็นอะไรของการเปลี่ยนแปลงนะคะ

สพช. ที่บอกจะปฏิรูปการศึกษาตรงไหน แล้วแกมรัฐมนตรีมาใหม่ที่มีการบอกว่าให้เลิกเรียนบ่ายสองซึ่งโอเค Concept อันนั้นดีนะคะ แต่เวลาจะทำอะไรบ้านเรามันไม่มีสเกลเล็ก ๆ ให้เราเห็นก่อน โครมออกมาแล้วคนทำไม่เป็น อย่างโรงเรียนที่พร้อมทำได้ไม่มีปัญหา ที่เขาทำอยู่แล้วมี แต่ที่ทั่วประเทศมันทำไม่ได้ นี่คือบ้านเราการปฏิรูปมันอยู่ตรงไหนเรามองไม่เห็นคะ เพราะฉะนั้นชาวบ้านทั่วไปพอพูดถึงรัฐธรรมนูญนี้มันจะเปลี่ยนแปลงประเทศนี้มันไม่เห็นใจคะ แต่สิ่งที่เรารู้เพราะเราอยู่ตรงนี้เรารู้ว่ามันเปลี่ยนจริง ๆ มันเปลี่ยนจากข้างบนลงไปข้างล่าง แต่คนข้างล่างเขาไม่รู้ว่าเขาก็ได้เปลี่ยนด้วย ทำให้เขารู้และบางเรื่องที่มีมันใกล้ตัวมากที่สุดนี้ก็ไม่เปลี่ยน ที่นี้พอเปลี่ยนไปเจอนักการเมืองซึ่งมันมีกระบอกเสียง ซึ่งมันมีเวที มันก็พูดในจุดตรงนั้นมันก็เลยกลายเป็นแพร่ว่าเปอร์เซ็นต์ของไม่เป็นที่พอใจโดยมันเลยแพร่เอาเป็นภาพรวมว่า ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์นี้มันไม่เป็นที่พอใจโดย คือไม่อยากจะตำหนิ แต่มันจริง ๆ โม่โม่ นี่คือนี่สิ่งที่ประชาชนคนหนึ่งรู้สึก

นายคำคุณ สิทธิสมาน : ก็ต้องช่วยกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ช่วยสุด ๆ แล้วตอนนี้

นายคำคุณ สิทธิสมาน : ครับ แล้วก็ผมตอบไม่ได้เหมือนกันที่อาจารย์ว่ามา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คืออันดับแรกปฏิรูปคน คิดว่าจะปฏิรูปเศรษฐกิจจะปฏิรูปอะไรซึ่งมันเถอะ ถ้าไม่ปฏิรูปคนนี่ คนยังเป็นชนชั้นข้างล่าง ชนชั้นซึ่งเยอะด้วยนะคะ

นายคำคุณ สิทธิสมาน : ก็ต้องเรียนรู้และต้องรับผิดชอบเองนะครับ ผมเองก็ตอบไม่ได้ทั้งหมด เพราะว่าบารมีของ ๓๖ คนก็คงจะเป็นเรื่องที่สังคมไทยต้องเป็นผู้ใหญ่และต้องแก้ปัญหาด้วยตัวเอง คือช่วงนี้เป็นช่วงวิกฤติของสังคมไทย ซึ่งจะไปอย่างไรผมไม่ทราบ คือคล้าย ๆ กับว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่ผู้นำพาพินภัยมาโดยตลอด โดยเฉพาะพระเจ้าอยู่หัวแทบทุกรัชกาลในอดีต แต่ว่าตอนนี้ในช่วงที่เราไม่เคยเจอมาก่อน อย่างในรอบ ๖๐ ปีของพระองค์ท่านช่วยชีวิตผมก็เห็นพระองค์ท่านก็ช่วยแก้วิกฤติในหลายครั้ง แล้วก็เวลาคนเชื่อพระเจ้าอยู่หัวคนไม่ต้องดูเนื้อหาหรอก คนเชื่อเพราะว่าเชื่อพระองค์ศรัทธาพระองค์ แต่ขณะนี้เราไม่มี พระองค์ท่านก็ทรงพระประชวร ทรงชราภาพ อันนี้ผมว่าเป็นวิกฤติใหม่ของสังคมไทย ซึ่งผมก็ว่าอันตราย เพราะว่าผู้นำนี้โอเคอาจจะมีความเชื่อพลเอก ประยุทธ์ สักครึ่งประเทศ คนไม่เชื่ออีกสักครึ่งประเทศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วครึ่ง ๆ ในตอนนี้มันก็เริ่ม Question หน่อย

นายคำคุณ สิทธิสมาน : มันก็เป็นแบบนั้น ครึ่งที่ยังเชื่ออยู่ก็จะเริ่มตั้งคำถามว่าทำไมไม่ทำอย่างนั้น ทำไมไม่ทำอย่างนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วท่านประธานคิดว่ารัฐธรรมนูญอีกฉบับนี้ปฏิรูปสำเร็จไหมคะประเทศไทย

นายคำคุณ สิทธิสมาน : ผมว่าแตกต่างไปจากเดิม สำเร็จไม่สำเร็จไม่ทราบแต่มีกลไกที่จะเปลี่ยนแปลง แต่ว่าสมมุติว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ผ่านคนที่เขามาอยู่ในกลไกอันนี้ก็จะต้องเข้าใจว่าถ้าประชาชนจำนวนมากจะลงประชามติให้ผ่านเพราะเขาต้องการการเปลี่ยนแปลงประเทศ เขาไม่ต้องการให้ใครคนใดคนหนึ่งกลุ่มหนึ่งเข้ามาครองอำนาจ ถ้าคนเขามาครองอำนาจหรือกำกับควบคุมการปฏิรูปประเทศนี้ไม่ดำเนินการปฏิรูปอย่างแท้จริง ผมว่านั่นละวิกฤติที่แท้จริง แต่ถ้าท่านก้าวเข้ามาแล้วท่านกำกับกับการปฏิรูปให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริงในรอบ ๕ ปี ผมว่าสังคมไทยเปลี่ยนในทางที่ดี ซึ่งเรื่องนี้ก็สุดแท้แต่ว่าใครจะเข้ามาเป็นคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ปัญหามันจะเริ่มตั้งแต่ลงประชามติใหม่คะ คนที่จะไปลงประชามตินี้เขาได้เห็นภาพ เข้าใจภาพรัฐธรรมนูญฉบับนี้เต็มทีหรือยังก่อนที่จะเขาจะไปหย่อนว่าเขาเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอะไรอย่างนี้คะ

นายคำณูณ สิทธิสมาน : ก็เป็นภาระอันหนักของคณะกรรมการยกร่าง ๆ ครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ซึ่งในเวลาอันจำกัดนี่คะ

นายคำณูณ สิทธิสมาน : ครับ ในเวลาอันจำกัด และก็จะมีความกดดันจาก กต. ยุกยิบมากมาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : และคนที่ไม่เห็นด้วยก็ค่อยเสียไป

นายคำณูณ สิทธิสมาน : ใช่ ๆ ก็ต้องเรียกร้องว่าใครที่เห็นด้วยก็ต้องออกมาช่วยกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : พวกเราช่วยกันอยู่แล้วคะ แต่ว่าเรารู้พูดเสมอคะคะ ว่าเรื่องของ PR เรื่องการเข้าถึง เรื่องการกระจายข้อมูลข่าวสารนี้เราต้องเร่งแล้ว เพราะว่าขมขื่นข้างล่างจริง ๆ มันเยอะทำอย่างไรคะ

นายคำณูณ สิทธิสมาน : เราจะพยายามให้ถึงที่สุดคะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ที่พูดนี้คือให้กำลังใจคะคะ แล้วก็มีความหวังกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้โดยส่วนตัวคะมีความหวังว่าไม่ได้เห็นการเปลี่ยนแปลงจริง ๆ เพราะว่าสัมภาษณ์แต่ละท่านเกือบ ๒๐ คนแต่ละท่านก็มีแนวคิดเห็นพ้องตรงกันว่าไม่เปลี่ยนไม่ได้แล้วประเทศนี้มันต้องเปลี่ยน และเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น บางท่านก็ว่าต้องการเปลี่ยนแบบนี้ ๆ ทุกอย่างคือการเปลี่ยนที่ดี ไม่มีตรงไหนที่เปลี่ยนไม่ดีเลย เพียงแต่ต้องมีอันหนึ่งที่เปลี่ยนแปลงรู้สึกที่เขาไม่ได้ประโยชน์ก็คือนักการเมือง อันนั้นที่เขาอาจจะเสียประโยชน์หรือว่ากลั่นกรองเขาอีกหน่อยหนึ่ง เพราะฉะนั้นปัญหาก็คือว่าคนพวกนั้นกำลังรอจะใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ เมื่อเขารู้ว่าต้องไปเปลี่ยนเขาในทางที่เขาอยากขึ้น ใครจะไปยอมรับ แล้วเรายังปล่อยให้คนพวกนั้นออกมาปาว ๆ อีก ซึ่งอันนี้เราไม่ทันเกมใหม่ หรือว่าเขาไม่ให้เราทันเกมเอง คือประชาชนสับสน

นายคำณูณ สิทธิสมาน : ก็ตอบยากครับ ที่จริงก็คือเราเองไม่ได้เป็นผู้กำหนดในทุกอย่าง เราไม่ใช่รัฐอธิปัตย์ กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ๓๖ คนก็เข้ามาตามกฎเกณฑ์กติกาที่รัฐอธิปัตย์กำหนดไว้ อาจจะมีคนตั้งคำถามว่าทำไมต้องรีบร่างรัฐธรรมนูญ ทำไมไม่จัดการบ้านเมืองให้เรียบร้อยก่อน ก็ตอบได้ว่าผมไม่ใช่รัฐอธิปัตย์ ท่านกำหนดมาแบบนี้ ท่านทำรัฐประหารแล้วท่านออกทีวี ช่วงแรก ๆ ท่านก็ประกาศอย่างนี้แล้วท่านก็ออกรัฐธรรมนูญชั่วคราวปี ๒๕๕๗ มาอย่างนี้ มี Roadmap แบบนี้ พวกเราก็อาสาเข้ามาทำงานภายใต้กรอบอันนี้ แต่ส่วนที่นอกเหนือไปจากนั้นก็เป็นเรื่องที่ตอบได้ยาก และระยะเวลามันก็ผ่านมาปีกว่าแล้วจะย้อนกลับไปมันก็ได้ ถ้าย้อนกลับไปแล้วท่านไม่ต้องประกาศ แล้วท่านก็ดำเนินการแก้ปัญหาของประเทศไปก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่มันไม่ใช่อย่างนั้น คือท่านก็กำหนดมา แล้วก็ออกแบบรัฐธรรมนูญชั่วคราวมาให้เป็นแบบนี้ที่เกิดปัญหาตามสมควรที่นะครับ พวกเราก็ล้วนทำตามรัฐธรรมนูญชั่วคราวปี ๒๕๕๗ ทั้งนั้นคะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : สัมภาษณ์มา ๒ รอบมันได้บริบทในความรู้สึกที่แตกต่างกัน ในช่วงแรกที่สัมภาษณ์นี้ดูและละท่านอีกเห็นมีกำลังใจว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ดีสิครับเพราะว่ามันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง นำไปสู่ประโยชน์ของประเทศชาติ หลัง ๆ นี้มีสัมภาษณ์ที่หลัง ๆ บางท่านมีความรู้สึกเหมือนเริ่มท้อแท้

นายคำคุณ สิทธิสมาน : คือมันก็ไม่ถึงกับท้อนะครับ ก็ต้องเดินหน้าสู้ต่อไป แต่ถามว่าทุกคนก็เป็นมนุษย์เป็นปุถุชนบางทีก็ตั้งคำถามกับตัวเองว่าทำไมเราต้องมาถูกด่าอย่างนี้ แล้วก็ถูกด่าจากทุกฝ่าย ทั้ง ๆ ที่ทุกฝ่ายก็ขัดแย้งกันสามารถที่จะด่าเราด้วยเหตุผลต่าง ๆ กันไปแล้วเราก็ไม่สามารถที่จะตอบโต้ได้เต็มที่ เพราะว่าก็ไม่อยากให้เป็นประเด็น สร้างความขัดแย้งใหม่ ๆ สร้างวิกฤติใหม่ ๆ นะครับ แต่ถามว่าคาดการณ์ได้ไหมก็คาดการณ์ได้ว่าก่อนเข้ามาจะต้องเจอแบบนี้ละ ก็ไม่คิดว่าจะเจอมากขนาดนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : แต่การไม่ตอบโต้เสียเลยทีเดียวนั้นมันเหมือนกับยอมรับเหมือนกันนะคะ

นายคำคุณ สิทธิสมาน : ก็ตอบโต้ในเนื้อหา พยายามที่จะไม่ตอบโต้อะไรที่เป็นเรื่องชวนวิวาทะ ก็ว่าโดยเนื้อหาครับ โอเคนะครับ

๖) นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

โฆษกกรรมการยกย่องรางวัลรัฐธรรมนุญ

สัมภาษณ์เมื่อวันจันทร์ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

ณ ห้องประชุมกรรมการ หมายเลข ๒๐๘ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : วันนี้ดิฉันกับ อาจารย์ยุรรัตน์ ก็ได้มาเรียนสัมภาษณ์คุณสุภัทรา นาคะผิว ซึ่งทำหน้าที่เป็น โฆษกคณะกรรมการยกย่องรางวัลรัฐธรรมนุญ ก่อนอื่นต้องขอเรียนถามว่าเคยมี ประสบการณ์เกี่ยวกับการยกย่องรางวัลรัฐธรรมนุญหรือไม่อย่างไรคะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ที่ผ่านมาก็ในตอนที่มีการทำ รัฐธรรมนุญฉบับปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ก็เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายภาคประชาชนที่ร่วมมรดงค์ ตอนนั้นคงจำได้เรื่องธง เขียวนะคะ แล้วก็ดิฉันเองทำงานในเครือข่ายประชาชนทางด้านสาธารณสุขและสุขภาพนะคะ ก็ได้มีส่วนร่วมใน การทำรัฐธรรมนุญฉบับนั้นในฐานะภาคประชาชน แล้วก็ได้ร่วมผลักดันให้มีการเพิ่มคำว่า สุขภาพ เข้าไปใน มาตรา ๓๐ ก็คือไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพราะเหตุที่มีความแตกต่างด้านสุขภาพพอจะโรยอย่างนั้นะ คะ อันนั้นก็คือเมื่อปี ๒๕๔๐ แต่ถ้าในฐานะที่เป็นกรรมการยกย่องรางวัลรัฐธรรมนุญก็ถือว่าครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่ได้เข้า มามีส่วนร่วมคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้ววิธีเข้ามาทำอย่างไรคะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ดิฉันเป็นสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ โปรดกระหม่อมแต่งตั้งด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมคะ แล้วก็ต่อมาทางสภาปฏิรูปแห่งชาติก็มีการ คัดเลือกสมาชิกจำนวน ๒๐ ท่าน เพื่อเข้าไปทำหน้าที่เป็นกรรมการยกย่องรางวัลรัฐธรรมนุญนะคะ ดิฉันก็ได้รับการ เสนอชื่อให้ลงสมัคร แล้วก็มีการเลือกโดยสภาปฏิรูปทั้งสภา ตอนนั้นก็จำไม่ได้ว่าคนสมัครเท่าไร แต่ว่าดิฉันได้ คะแนนเป็นลำดับที่ ๑๖ ค่ะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : หมายความว่าคนที่เราจะมาเป็นกรรมการชุด นี้เราต้องได้รับการเสนอชื่อก่อน เราจะสมัครเองไม่ได้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : สมัครเองก็ได้คะ แต่ดิฉันได้รับเสนอชื่อซึ่งเดิมก็คือด้านสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อมจะคู่กัน แล้วต่อมาก็มีการคุยกันภายในสภาปฏิรูปว่าประเด็นสาธารณสุขกับประเด็นสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติเป็นเรื่องใหญ่มากทั้ง ๒ เรื่องเลย ควรจะแยกกัน เพราะว่าโดยเนเจอร์ต่างกันนะคะ ก็เลย ออกมาเป็นคนละกรรมการ ทีนี้โดยข้อตกลงของสภาปฏิรูปก็บอกว่าในแต่ละกรรมการก็มีสิทธิจะเสนอชื่อคนที่ คิดว่าเหมาะสมเข้ามาเป็นกรรมการยกย่องเพื่อให้ได้รับการคัดเลือกคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ตอนแรกสนใจไหมคะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : สนใจคะ เพราะดิฉันคิดว่าก็เป็นโอกาสทางสภาปฏิรูปแห่งชาติก็ให้ ผู้ที่ถูกเสนอชื่อทั้งหมดแสดงวิสัยทัศน์คนละ ๒ นาทีว่า ทำไม่ถึงคิดว่าตัวเองน่าจะจะต้องเข้ามาเป็นกรรมการยกย่องรางวัลรัฐธรรมนุญ ซึ่งดิฉันก็บอกไปว่าตลอดชีวิตดิฉันเป็นนักศึกษาโครงการเรียนดีจากชนบทของท่านอาจารย์

ดร. ปวยหรือเรียกว่าโครงการช่างเผือกของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นเด็กบ้านนอกที่ได้มีโอกาสเข้ามาเรียนหนังสือแล้วก็ตลอดชีวิตตั้งแต่เรียนจบเมื่อปี ๒๕๓๐ ก็ทำงานกับผู้ด้อยโอกาสในสังคมมาตลอดนะคะ แล้วก็รู้ว่าผู้ด้อยโอกาสในสังคมนี้อาจมีปัญหาอะไรอยู่บ้าง แล้วก็อยากจะทำหน้าที่เหมือนเป็นตัวแทนของผู้ด้อยโอกาสในสังคมในการไปกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อให้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปจริง ๆ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำแล้วก็ทำให้เกิดความเป็นธรรมกับคนที่อยู่ในชายขอบมากขึ้นนะคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วก็จากประสบการณ์ที่เคยผ่านมาตอนช่วงปี ๒๕๔๐ แล้วก็รวมทั้งประสบการณ์ของตัวเองได้นำมาใช้ในการมาเป็นคณะกรรมการกร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้คะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : แน่นอนคะ ประสบการณ์การทำงานกับผู้ด้อยโอกาสกลุ่มต่าง ๆ ตลอดเวลาเกือบสามสิบปีที่ผ่านมา ดิฉันได้นำมาใช้ในการกร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้อย่างมาก คือตอนที่ได้รับการเสนอชื่อเข้ามาเป็น สปช. นี้ก็ไม่ใช่เรื่องมาด้วยตัวเองนะคะ เราก็มีเครือข่าย พุดง่าย ๆ ว่าดิฉันทำงานกับเครือข่ายพี่น้องที่เป็นผู้ติดเชื้อ HIV ผู้ป่วยไต ผู้ป่วยมะเร็ง ผู้ป่วยหัวใจ คือทำงานสายสุขภาพ แล้วก็โดยพื้นฐานดิฉันจบนิติศาสตร์จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นนักกฎหมาย เป็นทนายความ แล้วก็ช่วงปี ๒๕๔๐ ที่เราทำงานเป็นเครือข่ายประชาชน แล้วก็ที่สำคัญก็คือตอนช่วงหลังจากรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ นี้เราก็มีการทำงานต่อเนื่องในการผลักดันให้มีหลักประกันสุขภาพแห่งชาติกับ ๑๑ เครือข่ายประชาชนนะคะ ก็คิดว่าประสบการณ์ตรงนั้นก็ได้อามาใช้เยอะ แล้วก็เวลาเราจะเสนออะไรต่อกรรมาธิการยกร่างนี้จริง ๆ มันก็มีเบื้องหลังที่มาว่ามาจากพี่น้องประชาชนที่เราทำงานด้วยคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ความจริงคุณสุภัทรา ยังอายุน้อยอยู่เลยนะ เมื่อปี ๒๕๔๐ ก็ยังน้อยใหญ่เลย

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ในกรรมาธิการยกร่างฯ ชุดนี้ดิฉันเป็นผู้หญิงอายุน้อยที่สุดคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : คะ ประสบการณ์นั้นก็ได้นำมาใช้ขณะคะ คิดว่าเพียงพอไหม

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : คือคิดว่าสถานการณ์ต่างกันนะคะ คือในปี ๒๕๔๐ ตอนนั้นก็เรียกว่าประชาชนตื่นตัวมากนะคะ ถึงได้รับสมญาว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างมากที่สุด ในประวัติศาสตร์ของชาติไทยก็ว่าได้เนคะ แต่สถานการณ์ปีนี้ต่างกัน และดิฉันคิดว่าก็มีหลายเรื่องในช่วงนี้ก็ เป็นข้อจำกัดอย่างที่ว่านะคะ โดยเฉพาะประชาชนหลายส่วนก็ยังไม่รู้ว่าการมีกฎอัยการศึก การที่ยังคงมีข้อจำกัดในเรื่องเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การจัดเวทีต่าง ๆ นี่ก็อาจจะแตกต่างจากปี ๒๕๔๐ เยอะคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่ขณะเดียวกันดิฉันคิดว่าความตื่นตัวนี้ก็น่าจะมีเหมือนกัน เพียงแต่ว่ามีข้อจำกัดที่พูดเมื่อกี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : แต่มันก็อาจจะอีกมุมหนึ่งคะอาจารย์ คือว่าพอมีข้อจำกัดแบบนี้แล้ว ก็สถานการณ์แบบนี้หลายคนอาจจะรู้สึกว่าเป็นสถานการณ์ของเผด็จการ ของการรัฐประหารก็อยากจะดูว่ารัฐธรรมนูญที่เกิดในยุคเผด็จการมันจะเป็นอย่างไร ะไรอย่างนั้นนะคะ แล้วก็ดิฉันเองได้มีโอกาสออกไปในเวทีรับฟังความคิดเห็นที่ต่างจังหวัดนี่ก็คิดว่าประชาชนตื่นตัวแล้วก็กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมานะคะ แต่สิ่งที่คิดว่ามันเป็นประเด็นน่าสนใจก็คือว่าในขณะที่เราทำรัฐธรรมนูญ ซึ่งในชีวิตดิฉันไม่รู้ว่าจะมีโอกาสอีกไหม อาจจะเป็นอย่างนี้ก็ได้เนี่ย เราก็อยากทำรัฐธรรมนูญที่มันเป็นประโยชน์กับคนส่วนใหญ่มากที่สุด แล้วก็

ประโยชน์กับประเทศชาตินะคะ แล้วเราก็เข้าใจว่ามันก็น่าจะดูกันที่เนื้อหาของรัฐธรรมนูญค่ะ ไม่อยากให้เป็นไปว่า
 กรรมาธิการชุดนี้มาจากเผด็จการ เป็นผลไม้พิษ มีคนเคยพูดอย่างนั้นนะคะ แต่ถ้าเราทำรัฐธรรมนูญออกมาแล้วมี
 เนื้อหาสาระที่ทำให้คนรู้สึกได้ว่าเขาได้รับการคุ้มครองมากขึ้น ได้รับประโยชน์มากขึ้น พลเมืองหรือประชาชนมี
 สิทธิเสรีภาพ เรียกว่ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ มากขึ้นก็น่าจะเป็นที่ยอมรับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เพราะฉะนั้นเท่าที่ฟังนี้หมายความว่าคุณสุภัทรา
 ก็เห็นว่าบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองในแต่ละช่วงนี้มีอิทธิพลต่อการร่างรัฐธรรมนูญ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : แน่นนอนอยู่แล้วค่ะ แล้วมันก็ไปมีผลถึงเรื่องว่าการยอมรับอะไรด้วย
 นะคะ แต่ในขณะที่เดียวกันดิฉันคิดว่ารัฐบาล ไม่ว่าจะเลือกตั้งไม่เลือกตั้งนี้บางทีมันก็ดูไม่ต่างกันเท่าไรนะคะ คือก็
 ไม่ได้แปลว่าสถานการณ์เลือกตั้งแล้วมีอะไรดีกว่าหรืออะไรอย่างนั้นนะคะ แล้วดิฉันว่าสถานการณ์ตอนนี้มันก็
 แปลก ๆ ว่าเราอาจจะถูกมองว่าเป็นรัฐประหารหรือมีเผด็จการมาปกครอง แต่ว่าดิฉันคิดว่าโดยคนส่วนใหญ่นี้ก็
 ไม่ได้รู้สึกว่ามีปัญหาอะไร คือมันก็ไม่ได้ไปจำกัดสิทธิเสรีภาพเสียจนกระดิกกระเดี้ยไม่ได้เหมือนในบางที่ค่ะ แล้วก็
 ที่ดิฉันเข้ามาก็ได้ อย่างเช่น การที่ได้มีโอกาสเสนอ อย่างเช่น คำว่า เพศสภาพไว้ในรัฐธรรมนูญ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เป็นคนเสนอหรือคะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ค่ะ แต่ก็ต้องให้เครดิตท่านประธานคืออาจารย์บรรศักดิ์ อูวรรณ
 โณ ที่ท่านเองก็เห็นความสำคัญเรื่องนี้ จึงบรรจุคำว่า เพศสภาพในร่างรัฐธรรมนูญตั้งแต่แรก ซึ่งตรงกับสิ่งที่ดิฉัน
 ตั้งใจอยากเสนอ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อ้อได้เจอตัวจริง

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : เราทำงานกับคนที่เขามีความหลากหลายทางเพศ แล้วก็พบว่าเขา
 ยังมีปัญหาเรื่องการถูกรังเกียจ ถูกเลือกปฏิบัติในหลาย ๆ มิติ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการทำงาน เรื่องการศึกษา
 แล้วก็ในอีกหลายมิติ ดิฉันคิดว่ารัฐธรรมนูญที่ดีก็ควรจะเป็นรัฐธรรมนูญที่ไม่หลงลืมใคร แล้วก็สามารถที่จะ
 คุ้มครองคนได้กว้างขวางมากที่สุด เรียกว่าถ้ามีพื้นที่ให้คนทุกกลุ่มอยู่ในรัฐธรรมนูญได้นี้เขาก็จะรู้สึกว่าเขาเป็นเจ้าของ
 เข้าเจ้าของ แล้วก็อยากจะรักษารัฐธรรมนูญให้มีความยืดหยุ่น เรียกว่ายั่งยืนในการที่จะบังคับใช้ ในเรื่องเพศนี้การ
 พูดยุติรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่าน ๆ มาทั้งหมดก็พูดเฉพาะว่าต้องไม่เลือกปฏิบัติ เพราะเหตุทางความแตกต่างทางด้าน
 เพศใช้ไหมคะ ซึ่งมันก็ตรงกับภาษาอังกฤษคำว่า Sex ซึ่งความหมายก็คือผู้หญิงกับผู้ชาย คือเป็นเพศที่ติดตัวมา
 ตั้งแต่เกิดนี่ แต่สภาพสังคมที่มันแปรเปลี่ยนไปทำให้ในสังคมปัจจุบันไม่ได้มีแค่ ๒ เพศ มันมีมากกว่านั้น แล้วก็คน
 ที่มองเพศที่ไม่เป็น ๒ เพศนี้ก็มองว่าเป็นคนผิดปกติ เป็นคนวิปริตผิดธรรมชาติโน่น นี่ นั่น ก็ส่งผลให้เกิดการ
 รังเกียจหรือการเลือกปฏิบัติ ดิฉันก็เลยคิดว่่าก็โดยจริง ๆ ในทางสากล ไม่ว่าจะ เป็นสหประชาชาติเองหรือที่ไหน ๆ
 ก็มีการยอมรับเรื่องนี้กันมากขึ้นนะคะ ก็มีคำอยู่ ๓ คำ ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศก็มีคำว่า เพศ เพศสภาพ แล้วก็เพศวิถี
 ถ้าในภาษาอังกฤษก็คือคำว่า Sex คำว่า Gender แล้วก็คำว่า Sexuality และดิฉันก็ทราบมาว่ามีรัฐธรรมนูญ
 ประเทศแอฟริกาใต้ ที่มีการบัญญัติคำว่า Sex and gender ไม่ได้มีแค่ Sex อย่างเดียวแล้ว เป็นประเทศแรกของ
 โลก ถ้าเราจะมีคำนี้ก็คงจะเป็นประเทศที่ ๒ ในโลกนี้นะคะ แล้วก็ใน UN ก็มีการออกกฎกติกาหลายเรื่อง
 ในการคุ้มครองคนเหล่านี้มากขึ้น หรือใน WHO หรือองค์การอนามัยโลก ซึ่งมีการจัดทำบัญชีจำแนกโรค ก็ได้มี
 การพิจารณาถอดหรือยกเลิกการเป็นสาวประเภทสองออกจากบัญชี คือไม่ถือว่าเป็นโรคไม่มีความผิดปกติ เดิมจะ
 ถือว่าเป็นการป่วยอย่างหนึ่ง ดิฉันเสนอให้บรรจุ ๓ คำ คือคำว่าเพศ เพศสภาพ และเพศวิถี ที่ประชุมกรรมาธิการ

ยกร่างๆ ก็รู้สึกว่ามันหลายคำมาก ขอเป็นคำว่าเพศกับเพศสภาพก็พอ แต่คำว่า เพศสภาพให้ความหมายรวมไปถึงเพศวิถี ก็คือเรื่องของวิถีชีวิตทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ หรือว่าการที่เราจะมีวิถีชีวิตทางเพศแบบไหนด้วย ก็เลยออกมาเป็น ๒ คำ ก็คือเพศและเพศสภาพ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ตกลงก็กล่าวได้ใช่ไหมคะว่า คุณสุภัทราเป็นคนบัญญัติคำว่า เพศสภาพ ในรัฐธรรมนูญ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ก็เสนอและติดตามเพื่อรักษาให้อยู่ในร่างรัฐธรรมนูญค่ะ ตอนนั้นก็ใส่อยู่ในร่างที่ปรากฏ แต่ที่นี้คำนี้จะยังคงอยู่ต่อไปในร่างรัฐธรรมนูญจนสุดท้ายออกมาบังคับใช้หรือเปล่านั้นดิฉันไม่ทราบเหมือนกันค่ะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วเพศสภาพนี้ใครบัญญัติคะ หรือมันมีมาก่อนคำนี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ก็เป็นคำที่ถูกพัฒนาขึ้นมาในสังคมไทยเป็นลำดับเรื่อยมานะคะ ก็อย่างที่ดิฉันบอกตรงๆ คำภาษาอังกฤษว่า Gender แล้วตอนหลังก็มีคำว่าเพศวิถี ซึ่งปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหิดลก็ตั้งสถาบันเพศวิถีศึกษาขึ้นมาะคะ ตอนนั้นก็ต้องถือว่าเป็นคำทางวิชาการที่ถูกใช้กันมากขึ้นแล้วก็ยอมรับกันมากขึ้น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่รู้สึกคนก็ฮือฮามากนะคะคำว่าเพศสภาพนี้ที่นี้อยากจะเรียนถามว่าอยากจะให้ช่วยพูดถึงกระบวนการขั้นตอนของการพิจารณาในคณะกรรมการว่า มีวิธีการขั้นตอนอย่างไร

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : เมื่อมีการแต่งตั้งกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมีครบ ๓๖ ท่าน ท่านประธานกรรมการท่านก็ใช้วิธีทำให้กรรมการแต่ละท่านแสดงวิสัยทัศน์ก่อนวันแรกที่ประชุมกันเลย แต่ก่อนหน้านั้นท่านประธานบอร์ดซึ่งท่านถูกแต่งตั้งมาท่านก็ชวนทางกรรมการร่างทั้งหมดนี้ไปสักการะพระแก้วมรกต พระสยามเทวาธิราช แล้วก็ศาลหลักเมืองเพื่อที่จะกล่าวคำปฏิญาณตนว่าเราจะทำรัฐธรรมนูญด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติ ดิฉันก็คิดว่าเป็นกระบวนการที่อยากจะแสดงให้เห็นว่าแต่ละคนมีความตั้งใจจริง อันถัดมาก็ให้แสดงวิสัยทัศน์รายบุคคลว่ามองหรืออยากเห็นรัฐธรรมนูญแบบไหนอย่างไรบ้าง ท่านก็ใช้เวลาทุกท่านทั้ง ๓๐ กว่าคนได้พูด แล้วหลังจากนั้นก็มีการถกแถลงกันเกี่ยวกับเรื่องกรอบของรัฐธรรมนูญ กรอบใหญ่ ๆ ควรจะประกอบด้วยกี่ส่วนกี่ภาคนะคะ ซึ่งก็มีร่างที่ท่านประธานและฝ่ายเลขานำมาเสนอว่ารัฐธรรมนูญนี้จะมี ๔ ภาค ภาคที่ ๑ ว่าด้วยเรื่องพระมหากษัตริย์และประชาชน ภาคที่ ๒ ก็อย่างที่ทราบนะคะ และสุดท้ายภาค ๔ ซึ่งไม่เคยมีในรัฐธรรมนูญฉบับใดมาก่อนก็คือว่าด้วยเรื่องการปฏิรูปและการปรองดอง ซึ่งที่ประชุมก็คิดว่าโดยบริบทและสถานการณ์ของประเทศไทยก็คงจะมีความจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิรูปนะคะ เมื่อเห็นชอบในกรอบใหญ่แล้วก็มีการตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อที่จะไปทำงานในแต่ละหมวดในแต่ละตอนใช่ไหมคะ เพื่อที่จะเอากรอบใหญ่นี้ไปแล้วก็ไปทำรายละเอียดมาเพื่อที่จะให้ทางเจ้าหน้าที่กฤษฎีกา ซึ่งมารับหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการเอาไปยกกร่างรายมาตราได้ ทีนี้พอไปยกกร่างรายมาตรามาแล้วนี่ร่างรายมาตรานั้นแต่ละส่วนก่อนที่จะพิจารณา เนื่องจากว่าเราก็ต้องฟังความเห็นและข้อเสนอแนะจากหลายส่วนนะคะ โดยเฉพาะส่วนหลัก ๆ ก็คือจากสภาพปฏิรูปแห่งชาติ ในฐานะที่จะต้องเป็นผู้ให้ความเห็นชอบต่อรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ก็ต้องฟังเป็นหลัก เป็นคู่แฝดอิน-จัน ที่ท่านประธานมักจะเปรียบเทียบนะคะว่า ถ้าเราไม่ผ่านเราก็ตายตกไปตามกัน ถ้าเราผ่านเราก็ยังอยู่ด้วยกันอะไรอย่างนั้นนะคะ นอกจากนี้ก็ก็ต้องฟังความเห็นจาก สนช. หรือสภานิติบัญญัติแห่งชาติด้วยนะคะ จาก ครม. จาก คสช. ใช่ไหมคะ เพราะว่ามันนี่ก็เป็นแม่น้ำ ๕ สายที่เราต้องทำงานด้วยกัน ก็รับฟังความคิดเห็น แล้วก็ใน

ขณะเดียวกันก็เปิดรับฟังความเห็นของประชาชนโดยเปิดตู้ ปณ. ๙ แล้วก็อาจจะมีกรณียินหนังสือ เราก็คงเห็นว่ามาเย็นทุกวัน กลุ่มโน้น กลุ่มนี้ กลุ่มนั้นมาเย็นว่าอยากเห็นรัฐธรรมนูญแบบไหน รวมไปถึงการส่งข้อคิดเห็นจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาก็มีการรวบรวม เพราะฉะนั้นเวลาเราจะพิจารณาแต่ละรายมาตราบนี้ประธานท่านก็จะให้ทางฝ่ายเลขาฯ อ่านว่าความเห็น สปช. ว่าอย่างไร ความเห็น สนช. ว่าอย่างไรต่อเรื่องนี้ ความเห็นประชาชนว่าอย่างไร ความเห็นพรรคการเมืองว่าอย่างไร เพราะก่อนหน้านี้จะมาพิจารณารายมาตราที่มีการเชิญพรรคการเมืองและกลุ่มการเมืองมาให้ความเห็น ซึ่งถือว่าเป็นคู่ขัดแย้งสำคัญ ซึ่งอันนี้ก็เป็นการกระบวนกรที่เราทำงาน พอพิจารณาเสร็จ ซึ่งตอนพิจารณารายมาตราที่ท่านประธานก็หารือกับที่ประชุมว่าเราน่าจะให้สื่อเข้ามาฟังหรือเปล่า สุดท้ายก็ตกลงกันว่าก็ไม่น่าจะปิดบังอะไร ก็ให้เขามานั่งฟัง เพราะว่าเขาจะได้เห็นว่าเรามีกระบวนการทำงานแบบไหนนะคะ แล้วก็มีการรายงานการทำงานความคืบหน้าต่าง ๆ ให้ทาง สปช. ทราบเป็นระยะ ๆ ทาง ครม. คสช. สนช. โดยทุกสัปดาห์จะมีการสรุปว่าคืบหน้าอย่างไร แล้วก็ส่งให้แต่ละส่วนทราบ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้ววิธีการอย่างนี้เป็นวิธีการที่ดีไหมคะมันสามารถที่จะเชื่อมโยงกันได้ไหมระหว่างภาคคู่ที่ทำรัฐธรรมนูญที่ว่าร่างรัฐธรรมนูญที่มีหลายสายนั้นะคะ มันมีความผสมกลมกลืนใหม่ที่มีมันสัดส่วน รวมทั้งภาคประชาชนนี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : คือก็ต้องบอกว่ากรรมวิธีการก็มีเวลาจำกัดตามรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวที่บอกว่าเราต้องทำร่างให้เสร็จภายใน ๑๒๐ วัน เพราะฉะนั้นก็คงดีที่สุดที่สุดในสถานการณ์ที่เราทำได้นะคะ แล้วก็นอกจากนี้อย่างที่บอกว่าจะมีการไปทำเวทีกับประชาชนในภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งก็เริ่มทำไปแล้ว ตอนนี้ก็ทำไป ๕ เวที ดิฉันก็ไปร่วมรับฟังบ้าง ก็คิดว่าในข้อจำกัดของเวลาและความพยายามที่จะเปิดช่องทางหลาย ๆ ช่องทางให้คนได้มีส่วนร่วมมากที่สุดนี้ก็ทำได้ดีที่สุด

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : คือคิดว่ามันจะได้สิ่งที่เป็นธรรม สิ่งที่ชัดเจน

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วทุกคำถามตรงที่ประชาชนเสนอมาทางคณะกรรมการธิการร่างฯ นี้รับพิจารณาตามส่วนที่ส่งมาใช้ไหมคะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ใช่ค่ะ ก็เอามาพิจารณาหมดค่ะ คือโดยเฉพาะถ้าไปกระทบกับใครจะไปลดอำนาจใคร ไปบวก ไปยุบรวม ควบรวมใครเขาก็จะมีความเห็นมา ซึ่งเราก็ต้องฟังทั้งหมดค่ะ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : อยากให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประธานค่ะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ดิฉันคิดว่าท่านประธานท่านก็พยายามทำหน้าที่นะคะ ถ้ามว่าเป็นอย่างไรที่ท่านก็พยายามจะเปิดโอกาสให้ทุกคนที่เป็นคณะกรรมการธิการได้พูดอย่างเต็มที่นะคะ แต่ก็แน่นอนว่าถ้าบางท่านที่อาจจะไม่อยู่ในประเด็นนี้ท่านก็อาจจะมีการตัดบทบ้าง แต่โดยรวมนี้ดิฉันคิดว่าท่านก็ทำหน้าที่ได้น่าชื่นชมค่ะ เพราะว่าท่านก็เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความเห็น แล้วก็รวมทั้งท่านเป็นคนมีความรู้ แล้วก็มีการประสบการณ์เยอะ ท่านก็เลกเซอร์บ้างเป็นบ้างระยะ ก็ทำให้เราเรียนรู้ ดิฉันยังแซวท่านว่าจบแล้วนี่สงสัยจะได้อีกหนึ่งปริญญาณะคะ แล้วก็ทำให้เรารู้ บางเรื่องก็เป็นเรื่องที่มีประวัติศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ท่านชอบอยู่แล้วประวัติศาสตร์นะคะ ทีนี้จะถามถึงเป้าประสงค์ของกรรมการชุดนี้เป็นอย่างไรคะ เป้าประสงค์ที่จะทำให้เป็นอย่างไรคะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ก็จริง ๆ รัฐธรรมนูญนี้เราก็อาจจะให้มันเป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นของประชาชนทุกคน แล้วก็อยากให้ทุกคนรู้สึกเป็นเจ้าของนะคะ ไม่ใช่เป็นรัฐธรรมนูญของเราแค่ ๓๖ คน แต่ควร

จะเป็นรัฐธรรมนูญของประชาชนทั้ง ๖๕ ล้านคน ซึ่งจริง ๆ ท่านประธานก็มีความเห็นท่านตั้งแต่ต้นเลย ท่านก็บอกว่าความจริงถ้าทำเสร็จแล้วน่าจะทำประชามติ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ใช่ค่ะ เพราะว่าตอนนี้ความแตกต่างทางความคิดมันเยอะ อย่าง ๒๕๕๐ นี้ไม่มี ยิ่งน้อยอยู่ ตอนนี้นั้นมาก

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ปี ๒๕๕๐ เราก็ทำประชามตินะคะ ซึ่งเราเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของโลกที่ผ่านการทำประชามติ สำหรับครั้งนี้จริง ๆ ดิฉันคิดว่าถ้าเรานำเนื้อหาสาระของรัฐธรรมนูญไปเผยแพร่ให้ประชาชนรับรู้ก็น่าจะเป็นประโยชน์ แล้วคนก็น่าจะยอมรับ ดิฉันเองก็อยากให้ทำประชามติ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุณนาค : แต่ต้องให้ความรู้ประชาชนเยอะ ๆ นะคะ เพราะการซื้อน้ำมันจะมาก

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ใช่ค่ะ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วมันจริงไหมที่บอกว่างบประมาณมันจำกัดไปทำประชามติไม่ได้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ไม่ ๆ จริง ๆ เราไม่จนนะคะ เรามีสตางค์พอที่จะทำได้ ดิฉันคิดว่าถ้ามันมีกระบวนการที่ตัวอย่างที่อาจารย์บอกนะคะว่าเรามีกระบวนการของการให้ความรู้ประชาชน สร้างความเข้าใจ แล้วก็เพื่อให้ประชาชนได้ คืออย่างน้อยมันก็เป็นโอกาสที่ประชาชนจะได้อ่านสาระในรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่ไม่เคยอ่านรัฐธรรมนูญแล้วหน้าตามันเป็นอย่างไร ไม่เคยเห็น ไม่เคยอ่านอะไรอย่างนี้

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : พอมีน้ำมันก็มีปัญหาอีก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุณนาค : แล้วเสียงของประชาชนที่ได้มานั้นมันเป็นเสียงที่เป็นตัวแทนประชาชนทั้งประเทศได้ไหม

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : สถาบันพระปกเกล้า เขาก็ใช้วิธีทางวิชาการในการสุ่มประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด แล้วก็ไม่ใช่ไปลงที่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่ว่ากลุ่มเฉพาะก็มีนะคะ หมายความว่าถ้ากลุ่มที่สนใจเขาอยากจะทำเข้ามาก็ได้ แล้วก็ในขณะที่เดียวกันก็มีการทำเวทีรับฟังความเห็นของกลุ่มเฉพาะ เช่น แรงงาน เกษตรกร ข้าราชการ นักธุรกิจอะไรแบบนี้ นะคะ ผู้สูงอายุซึ่งเราก็กทำ พยายามทำ ดังนั้น ก็เชื่อว่าเราน่าจะได้รับฟังความเห็นที่หลากหลายจากประชาชนกลุ่มต่าง ๆ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แต่กลุ่มที่คุณสุภัทราดูแลอยู่นี้เขามีโอกาสแสดงความคิดเห็นเยอะไหม

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : เขาก็ไปร่วมทุกเวทีนะคะ ตามภาคในพื้นที่ของเขา คือเราก็ส่งข่าวบอกกันว่าจะมีเวทีแบบนี้ แล้วก็ดิฉันเองทำกับเครือข่ายสุขภาพแล้วก็เครือข่ายรัฐสวัสดิการ เขาดูเรื่องบำนาญประชาชนอะไรอย่างนี้นะคะ เขาก็ได้มีโอกาสไปร่วมในทุกเวทีค่ะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุณนาค : แล้วกระแสตอบรับจากเรื่องที่คุณสุภัทราทำนี้มันดีไหม ทั้งในเวทีของที่คณะกรรมการกฤษฎีกากับเวทีภาคประชาชน

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ก็มีทั้งเห็นด้วย ไม่เห็นด้วยค่ะ ดิฉันยกตัวอย่างเรื่องเพศสภาพอย่างนี้ค่ะ คือข้างในกรรมาธิการบางท่านก็อะไรไม่เข้าใจ ก็ดูแลทุกคนอยู่แล้ว ทำไมต้องมีคำว่าเพศสภาพ พอคำนี้ถูกปล่อยออกไปใน สปช. ในไลน์นะคะ ก็จะมีข้อวิพากษ์วิจารณ์ทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ซึ่งก็คงเป็นปกติค่ะ ของใหม่ ๆ ก็เป็นแบบนี้ แต่ในมุมของดิฉันเองคิดว่าถ้าเราเรียกรัฐธรรมนูญฉบับนี้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญปฏิรูปนี้มันก็มี

คงต้องมีของใหม่ ถ้าไม่มีของใหม่มันก็ไม่ปฏิรูปใช้ใหม่คะ แต่ในส่วนของประชาชนคิดว่าเขาเข้าใจกับหลายเรื่องนะคะ แล้วก็ถ้าเรื่องหลัก ๆ นี่ถ้าเราทำให้เราเห็นว่านี่มันคือการไปสู่การทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่ดีกว่าเดิมนะคะ เช่น หลักการใหญ่คือ เราจะเพิ่มอำนาจพลเมืองพูดอย่างนั้นนะคะ แล้วก็ให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการประเทศมากขึ้นในทุกกระดบนะคะ ก็น่าจะเป็นที่พอใจ แล้วก็ตรงกับที่ คือพอไปฟังนี้ชาวบ้านเขาก็รู้สึกว่ ณ วันนั้นมันมี ปัญหาความเหลื่อมล้ำไม่เป็นธรรมในสังคมอยู่หลายเรื่อง มีปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน มีปัญหาเรื่องการศึกษาไม่มีคุณภาพ มีปัญหาเรื่องคนยังเข้าไม่ถึงสวัสดิการจำเป็นอย่างนี้ก็ไม่ต่างกัน หลายพื้นที่ก็เหมือน ๆ กัน อยากเห็น นักการเมืองที่ดีมีคุณธรรมจริยธรรมไม่โกง ไม่ซื้อเสียงไม่อะไรอย่างนี้ก็น่าจะเป็นเรื่องที่เขาอยากเห็นตรงกันคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : คิดว่าจะสำเร็จใหม่คะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : พยายามคะอาจารย์ คือก็แน่นอนว่ากรรมการ ๓๖ ท่านก็มาจาก หลากหลาย เพราะฉะนั้นการที่เราจะต้องใช้มันเป็นเวทีในการ Educate กันด้วยนะคะ เพราะเราก็อาจจะมามีที่มา มีประสบการณ์ต่างกัน แล้วก็คงต้องพยายามคะอาจารย์ ที่นี้เรามาอยู่ตรงนี้ก็ใช้ภาษาไปเยอะก็พยายามทำให้ดีที่สุดคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับเจตนารมณ์ ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้คะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : สำคัญมากคะ คิดว่าการบันทึกเจตนารมณ์เป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะว่าเราจะเอารัฐธรรมนูญไปใช้อย่างที่ตรงตามเจตนารมณ์เป็นเรื่องสำคัญคะ เพราะว่าคนที่ไม่ได้อยู่ใน บรรยากาศของการร่างเองนี้ แล้วข้อจำกัดว่าเราจะไปเขียนอธิบายยืดยาวก็ไม่ได้นะคะ เพราะฉะนั้นการบันทึกเจตนารมณ์ว่าเขียนแบบนี้มีเจตนารมณ์อย่างไร ดิฉันคิดว่าในฐานะทนายความด้วยนะคะ อันนี้เป็นประโยชน์ อย่างยิ่งในการหยิบยกรัฐธรรมนูญมาอ้างอิงนะคะ ไม่ว่าจะในศาล ไม่ว่าจะในการทำงานโดยทั่ว ๆ ไปกับ กระทรวง ทบวง กรม ทั้งหลายต้องเข้าใจตรงกัน เพื่อให้เห็นว่าถ้าเราเข้าใจเจตนารมณ์และมีบันทึกเจตนารมณ์ที่ชัดเจนนี้จะช่วยเคลียอะไรได้หลายอย่าง คิดว่าสำคัญมาก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วพอจะสรุปกับเจตนารมณ์ได้ใหม่คะ กว้าง ๆ ที่พูดบ้เห็นปุ๊บเลยชัดเจน

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : เจตนารมณ์ก็คือสิ่งที่มันเป็นเหมือนความตั้งใจที่อยากให้เกิดอะไร ขึ้นจากการเขียนแบบนี้คะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ที่นี้ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่ร่างอยู่เนี่ยระบุเจตนารมณ์อย่างไร

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : เจตนารมณ์รัฐธรรมนูญฉบับนี้ อันที่ ๑ ก็คือต้องการเห็นพลเมืองที่มีความกระตือรือร้นนะคะ เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ เป็นพลเมืองที่ไม่ดูตาย อันที่ ๒ ก็คือว่ามีเจตนารมณ์ ที่อยากจะให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพกับประชาชนในทุก ๆ มิตินะคะ เป็นไปตามมาตรฐานสากลที่มีการ รับรองกันไว้นะคะ ไม่ควรจะต่ำกว่ามาตรฐานสากลอันนั้นนะคะ กับอันที่ ๓ ก็คือว่าต้องการที่จะปฏิรูประบบ การเมืองการปกครองประเทศ พูดถึงเรื่องการกระจายอำนาจให้กับประชาชน สร้างการมีส่วนร่วมในทุกกระดบ แล้วก็ให้ประชาชนได้มีบทบาทในการตรวจสอบมากขึ้นนะคะ อันนี้น่าจะเป็นเจตนารมณ์ที่สำคัญ แล้วก็อัน สุดท้ายก็คงจะเป็นเรื่องการพยายามจะลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมให้มากขึ้นคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : แล้วเจตนาธรรมณ์ของสถาบันกษัตริย์ใหม่คะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ก็แน่นอนคะ เราบัญญัติในรัฐธรรมนูญว่าเราเป็นประเทศที่มีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขก็ชัดเจนนะคะ แล้วก็ก็เป็นอาณาจักรหนึ่งเดียวที่แบ่งแยกไม่ได้ใช่ใหมคะ ก็ชัดเจน แล้วก็ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่พิเศษอีกอันหนึ่งก็น่าจะเป็นเจตนาธรรมณ์เรื่องที่จะทำอะไรให้เกิดความปรองดอง มีเรื่องของการดูแลให้เกิดการช่วยเหลือเยียวยาคนที่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นที่ผ่านมาด้วยนะคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : แล้วคุณสุภัทราคิดว่ามีปัญหาอุปสรรคในการทำงานของคณะกรรมการชุดนี้อย่างไรบ้าง

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : หลัก ๆ เลยก็คงจะเป็นเรื่องเราก็ถูก Pressure เยอะนะคะ ก็หมายถึงว่ามีแรงกดดันจากหลายฝ่าย แต่ละคนก็อยากเห็นไม่เหมือนกันนะคะ เราก็อยากก็พยายามจะทำ คือมันทำให้ถูกใจทั้งหมดคงไม่ได้คะ เรื่องเวลาก็ใช่คะอาจารย์ว่าข้อจำกัดของเวลาว่า ๑๒๐ วันต้องเสร็จนะ อีก ๓๐ วันต้องเป็นอย่างนั้นะ อีก ๖๐ วันต้องเป็นอย่างนั้นะ ก็ต้องเดินตามรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวก็จะถือว่าเป็นอุปสรรคก็ไม่เชิงคะอาจารย์ แต่ว่ามันก็เป็นเหมือนข้อจำกัดบางอย่างที่ทำให้เราอาจจะทำได้ดีที่สุดในเวลาอันจำกัดเพียงเท่านี้ละรึอย่างนี้คะ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วคิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะลดความเหลื่อมล้ำได้ไหมในฐานะ NGO

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ก็พยายามคะ อย่างยกตัวอย่างเช่นดิฉันทำเรื่องสุขภาพนี้ ข้อเสนอดิฉันก็เดิมที่เราบัญญัติเรื่องของการเข้าถึงบริการทางด้านสาธารณสุขก็เป็นมาตรฐานเท่าเทียมกันอะรึอย่างนี้ แต่ใจทย์ ณ ปัจจุบันก็คือว่าถ้าอาจารย์ใช้สิทธิข้าราชการ หนูใช้สิทธิประกันสังคม อีกคนหนึ่งใช้บัตรทองอย่างนี้ เราได้สิทธิประโยชน์ไม่เหมือนกันคะอาจารย์ ทั้ง ๆ ที่เราป่วยโรคเดียวกัน อย่างดิฉันทำงานในผู้ป่วยเอดส์นี่ชัดเจนคนที่เป็นโรคเอดส์ ๓ คน ไปโรงพยาบาลนี้ได้รับการดูแลไม่เหมือนกัน ซึ่งอันนี้ดิฉันคิดว่าเป็นความเหลื่อมล้ำ มันป่วยโรคเดียวกันต้องได้รับการดูแลเหมือนกัน เพราะมาตรฐานการรักษามันมาอันเดียวคะอาจารย์ อันนี้เราก็ได้เพิ่มในรัฐธรรมนูญว่าภายใต้สิทธิประโยชน์อันจำเป็นเท่าเทียมกัน อย่างนี้เป็นต้นคะ ก็เข้าใจว่ามันน่าจะช่วยลดปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำได้ในมิติเรื่องสุขภาพ ยกตัวอย่างนะคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : แล้วอย่างเรื่องการฉ้อราษฎร์บังหลวงละคะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ดิฉันคิดว่าที่เรากำลังพูดกันนี้เรากำลังพูดถึงเรื่องทั้งเราจะลดเรื่องเหล่านี้ได้อย่างไรใช่ใหมคะ เช่นพูดเรื่องสภาพตรวจสอบภาคประชาชน พูดเรื่องสมัชชาพลเมืองที่จะต้องลุกขึ้นมากระตือรือร้นช่วยกันสอดส่องดูแลตรวจสอบทุกระดับ แล้วก็พูดเรื่องว่าเราอย่างมีเรื่องของการพูดถึงวินัยการเงินการคลัง การงบประมาณที่จะต้องมีการรอบที่ชัดเจนควบคุมดูแลไม่ให้มีการทุจริตคอร์รัปชัน คือมันก็อย่างว่าคะ ต่อให้เราเขียนดีแค่ไหนคนหาช่องมันก็ยังมีนะคะ แต่ว่าเราก็พยายามจะให้มันได้ดีที่สุดคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : แล้วนักการเมืองที่แยละคะ มีการแก้ไขอย่างไรคะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ก็มีมาตรการ ยกตัวอย่างเช่น เราก็พูดกันว่าถ้านักการเมืองมีพฤติกรรมในทางทุจริตประพฤติมิชอบนี้ส่วนหนึ่งเรื่องการถอดถอนก็ยังคงมีอยู่ แล้วก็ให้สิทธิประชาชนในการเข้าชื่อถอดถอน แต่ว่าอีกอันหนึ่งที่คุยกัน แต่ก็ยังไม่ได้ข้อสรุปก็คือว่าเราจะทำเหมือนเป็น List รายชื่อให้ประชาชนเป็นคนถอดถอน คล้าย ๆ กับว่าถ้าสมมุติว่าพบว่าอาจารย์มีพฤติกรรมทุจริต ปรากฏว่าส่งเข้าไปให้

รัฐสภาถอดถอนแล้วไม่ถอนก็จะเอาชื่อนั้นมาทำเป็น List นะคะ แล้วก็ในการเลือกตั้งคราวหน้าก็เอา List นี้ให้ประชาชนดูว่าจะถอดถอนไหน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ก็เหมือนเขาจะเลือก ไม่เลือก

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ก็คือว่าถ้าถอดถอนก็แปลว่าคนนี้ไม่มีสิทธิที่จะเข้ามาในการเมืองอีก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ให้มีการถอดถอนก่อน แต่เนี่ยยังไม่ Final ใช้ไหมคะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ใช่ค่ะ เพราะว่าภาคการเมืองสุดท้ายเลยคะที่จะพิจารณา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วข้าราชการละคะจะจัดการอย่างไร

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ที่พิจารณากันไปเบื้องต้นที่ผ่านมาเนี่ยการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการ

โดยเฉพาะระดับสูงนี้ก็ถูกแทรกแซงทางการเมืองเยอะ แล้วก็กลายเป็นเรื่องเด็กใคร ๆ ไม่ได้มาจากความดี ความชอบ ไม่ได้มีเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ตามความสามารถ ก็พูดกันว่าต่อไปก็จะมีคณะกรรมการในการที่จะพิจารณาเรื่องแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการที่ไม่ใช่มาจากการเมืองนะคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วที่บอกว่าจะมีการรวมระหว่างผู้ตรวจการใช้ไหมคะ กับคณะกรรมการสิทธินี้ ทำไมไม่มีเหตุผลอย่างไรคะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ดิฉันเป็นคนค้านไม่ให้รวมคะ มี ๒ เสียง มีท่านกฤตกับดิฉันที่บอกว่าการควบรวมสององค์กรนี้ไม่ได้แก้ปัญหาที่มีอยู่ ตรงข้ามอาจทำให้เกิดปัญหาใหม่เพิ่มขึ้น เพราะทั้งสององค์กรมีภารกิจ บทบาทหน้าที่ วิธีการทำงานแตกต่างกัน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แค่ ๒ เสียงเองเลยหรือคะที่ไม่ให้รวม

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ใช่ค่ะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : คิดว่าประชาชนส่วนใหญ่ก็คิดว่าไม่ควรจะรวมนะที่คุย ๆ กับหลายคน

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : มี ๒ เสียงคะ แต่ว่าอันนี้ล่าสุดก็คุยกันก็อาจจะมีการทบทวนอีกรอบก็ได้ เพราะว่าประเด็นก็คือว่ามีการนำเสนอว่ามีการประเมินผลงานขององค์กรตามรัฐธรรมนูญว่ามีความคุ้มค่า เพราะว่าในรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวบอกว่าจะต้องมีการประเมินใช้ไหมคะ ก็พบว่ากรรมการสิทธิก็น่าจะมีปัญหาว่าผลงานไม่ค่อยปรากฏ แต่ดิฉันคิดว่าการที่ไม่มีผลงานปรากฏก็ต้องไปดูรายละเอียดว่ามันเกิดจากอะไรใช้ไหมคะ ซึ่งเดิมทีกรรมการสิทธิชุดแรกก็โอเคใช้ไหมคะ แต่ชุดนี้ทำไมมันมีปัญหาเยอะอะไรอย่างนี้ ก็ได้ข้อสรุปร่วมกันว่าเห็นด้วยกันทั้งหมดในกรณีการนะคะว่า ๑. มันน่าจะเป็นปัญหาเรื่องกระบวนการสรรหา ว่าชุดแรกเป็นการสรรหาโดยที่กรรมการสรรหามีความยึดโยงกับประชาชนค่อนข้างมาก เพราะว่ากรรมการสิทธินี้ต้องทำงานเกี่ยวข้องกับประชาชนเยอะนะคะ เพราะฉะนั้นองค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหา กระบวนการสรรหามันก็เลยทำให้เราได้คนที่ได้รับการยอมรับ แล้วก็ก็มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ในเรื่องของสิทธิมนุษยชน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ในชุดนี้ใครเป็นประธานคะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ชุดแรกมีอาจารย์เสน่ห์ จามริก เป็นประธานคะ กรรมการก็มีคุณหญิงอัมพร มีสุข มีคุณสุณี ไชยรส มีหลายคนทีก็เป็นทีเรียกว่ายอมรับคะ แต่ชุดนี้ก็พอเปลี่ยนกระบวนการสรรหาใหม่มาเป็น ๗ อร์หันต์ ที่เขาเรียกใช้ไหมคะ คนที่มานั่งอยู่ตอนนี้หลายคนก็ถูกชี้หน้าว่าเป็นคนละเมิดสิทธิคนอื่น เป็นคนที่พูดเรื่องสิทธิไม่รู้เรื่องอะไรอย่างนี้ ก็เกิดปัญหาเรื่องการยอมรับ เพราะฉะนั้นเรื่องกระบวนการสรรหา

หาเป็นเรื่องสำคัญ เรื่องที่ ๒ ก็เป็นเรื่องการทำหน้าที่นี้หลาย ๆ คนบอกว่าแล้วการที่ต้องใช้ระบบเป็น Committee หรือเป็นคณะกรรมการเราต้องใช้เสียงข้างมาก มันไม่เคยเห็นด้วยกันเลยนี่มันเป็นปัญหาใหม่ ซึ่งอันนี้เขาต้องไปทบทวนว่าถ้าเราทำงานเป็นแบบ Commissioner พุดง่าย ๆ คือแต่ละคนมีอำนาจระดับหนึ่งในการที่จะออกคำสั่งมติดะไรต่าง ๆ ที่เป็นเรื่อง ๆ เช่นถ้าอาจารย์ดูเรื่องเด็กผู้หญิงอย่างนี้ค่ะ สิทธิเด็ก สิทธิสตรี เยาวชน ถ้ามันไม่ใช่เรื่องที่มีผลกระทบต่อเยอะนี้อาจารย์ก็อาจจะสามารถมีความเห็น คำสั่ง มติ อะไรของอาจารย์ออกมาได้เหมือนผู้ตรวจสอบรายคน แต่ถ้าเรื่องมันก็เอามาเป็นองค์คณะ ๓ องค์คณะ ๕ แบบนี้ใหม่ ก็คุยกันว่ามันจะทำให้งานมันออกได้เร็วขึ้น เรื่องที่ ๓ เป็นเรื่องสำนักงาน สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไม่ได้เป็นอิสระ เป็นข้าราชการ จึงมีปัญหาเรื่องความคล่องตัวมาก ต่างกับผู้ตรวจการแผ่นดินที่เป็นองค์กรอิสระ บริหารจัดการง่ายกว่า คล่องตัวกว่าเยอะมาก อันนี้ก็ต้องพิจารณาว่าจะแก้ไขอย่างไรท่านประธานเอง แล้วก็หลายท่านก็เสนอมาควรรวมไปเลย แต่ดิฉันเองมองอย่างนี้ค่ะว่า โดยการทำหน้าที่ของ ๒ อันนี้ไม่เหมือนกันเลย ผู้ตรวจการแผ่นดินทำหน้าที่ในการตรวจสอบว่าข้าราชการปฏิบัติตามกฎหมายหรือเปล่า ถ้าเขาปฏิบัติตามกฎหมายก็จบใช้ใหม่คะ ในขณะที่การตรวจสอบเรื่องสิทธิมนุษยชนมันมากกว่ากฎหมายอีก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : ใช้มากกว่ากฎหมาย แล้วมันไม่ใช่ข้าราชการเท่านั้น มันหลายอย่าง

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ถูกค่ะ เอกชน ทุกสิ่งอย่างใช้ใหม่คะ แล้วมันก็กว้างแล้วมันก็คนละเนเจอร์ ดิฉันไม่เห็นด้วยกับการรวม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : ดิฉันไม่เห็นด้วยเหมือนกัน เพราะงั้นว่าทำไมมันจะรวมกันได้อย่างไร

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ก็มี ๒ เสียงค่ะอาจารย์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : ไม่เข้าใจตรงแค่ ๒ เสียง แล้วฟังเสียงประชาชนหรือเปล่าคะอันนี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ก็มีคนมายื่นหนังสือเยอะแยะนะคะ แล้วก็มีการจัดเวทีไม่เห็นด้วย แต่ที่นี้มันก็ธรรมดาว่ามันกระทบใคร เหมือน กกต. แบบนี้เห็นใหม่คะ แต่ กกต. นี้ดิฉันเห็นด้วยว่าให้แยกเรื่องการจัดการเลือกตั้งกับการตรวจสอบออกจากกันอันนี้ดิฉันเห็นด้วยเหมือนกันคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : คือไม่เข้าใจชุดนี้เพราะว่าเราไม่ได้มองแค่ตัวคนนะ แต่เรามองในแง่ของการทำงาน ภาระของการทำงานมันต่างกัน ขอบเขตอะไรอย่างนั้นคะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ใช่ค่ะ ก็คงต้องสู้อีกยกค่ะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : ไม่เข้าใจว่าทำไมคิดอย่างนั้นส่วนใหญ่ งงคะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ที่นี้แต่เนื่องจากว่าหลายประเทศนี้เขาเป็น Human Rights Ombudsment คือเขารวมกัน เขาออกแบบแบบรวมกันมาตั้งแต่ต้นค่ะอาจารย์ แต่บ้านเราดิฉันคิดว่าไม่ใช่อย่างนั้นคะ มันถูกแยกมาตั้งแต่ต้น

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ที่นี้พอมารวมมันก็จะมามีปัญหา

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ใช่ค่ะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ใช่ค่ะ ทีนี้ต่อไปความคาดหวังสู่ความสำเร็จในการจะนำรัฐธรรมนูญฉบับนี้ถ้าร่างเสร็จแล้ว เอาขั้นต้นก่อน มันจะเป็นจริงไหมคะ คือมันจะเป็นจริงในทางปฏิบัติอันหนึ่ง คือหลังจากที่ผ่านแล้ว แต่มันจะผ่านไหมคะ เอาขั้นต้นก่อนคิดว่ามันจะผ่านไหมคะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : น่าจะผ่านนะค่ะ คำว่าน่าจะผ่านนี้หมายถึงผ่าน สปช. ใช่ไหมคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : สปช. นี้ไม่ห่วง จะไปผ่าน คสช. กับผ่าน

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : อันนั้นก็สุดจะเดาแล้วค่ะอาจารย์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อีกนิตหนึ่งมันมีพิมพ์เขียวไหมคะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ไม่น่าจะมีนะค่ะ เพราะว่าตั้งแต่มานี้ก็ยังไม่เห็นว่ามีคำสั่ง คือความเห็นของท่านนายกฯ ความเห็นของหัวหน้า คสช. ก็เป็นความเห็นหนึ่งค่ะ แต่ไม่ได้แปลว่าเราจะต้องเชื่อฟังความเห็นก็คือความเห็น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ไม่กลัวถูก หรือคะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ไม่กลัวค่ะ ปลอดภัยเลยคะไม่มีปัญหาคะ แล้วถ้าสมมุติว่าพอไป ๆ แล้วมันพบว่าไม่ใช่จะเป็นเรื่องเราเป็นตราแสดมภ์หรืออะไรอย่างนี้ดิฉันก็พร้อมลาออกนะค่ะ ไม่ได้ยึดติดกับอะไรตรงนี้อยู่แล้ว

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วคนอื่นละคะเท่าที่ดูเท่าที่

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ก็มีการคุยกันเรื่องนี้จะคะว่าหลายคนก็คือการร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้ก็ต้องบอกว่าแตกต่างจากครั้งอื่น ๆ ตรงที่ว่ามี NGO หลายคน ๓ - ๔ คน ที่เข้ามานั่งอยู่ด้วย ซึ่งก็ไม่เคยปรากฏมาก่อนแล้วหลายคนก็พูดกันอยู่ คือเราก็ไม่ได้รู้สึกที่เราต้องทำตามคำสั่งใครนะค่ะ ถ้าถึงวันนั้นว่ามีลักษณะแบบนั้นเมื่อไร หรือเมื่อเราไม่เห็นด้วยเราก็คงไม่เอาต่อ ชัดเจนนะค่ะ ดิฉันเองก็เหมือนกัน ตัวเองนี่ร่างหนังสือลาออกไว้พร้อมเสมอ ไม่ได้มีปัญหาอะไรคะอาจารย์ แต่ว่าอีกอันหนึ่งที่ดิฉันคิดว่ามันสำคัญคือในกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญในครั้งนี้ไม่ใช่ร่างแล้วจบ แต่ในกรรมาธิการตกลงกันว่าเราจะทำกฎหมายประกอบ และกฎหมายที่จำเป็นเพื่อให้รัฐธรรมนูญมีผลนี้เราจะทำไปด้วยกันเลย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : และกฎหมายรัฐธรรมนูญนี้ควรจะฉบับยาวหรือว่าควรจะกระชับ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ก็พอดี ๆ คะ จะไม่กระชับเสียจนไม่รู้เรื่อง แล้วเรื่องมันก็เยอะใช่ไหมคะอาจารย์ แต่ในขณะที่เดียวกันจะยืดยาวมากก็คงไม่ได้ ท่านประธานก็บอกมันไม่ควรจะเกิน ๓๐๐ มาตราอะไรอย่างนี้คะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ก็คิดว่าน่าจะเป็นกฎหมายลูกมากกว่าที่จะมาช่วยทำให้มันขยายความ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ใช่ค่ะ คือกรรมาธิการใน สปช. ๑๘ คณะนี้ก็อยากจะให้เรื่องตัวเองเข้ามาอยู่ในร่างรัฐธรรมนูญหมดเลยอย่างนี้ คือมันพูดยากนะค่ะอาจารย์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ต่างคนต่างก็มองเรื่องของตัวเองนะค่ะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ใช่ค่ะ ของใครก็สำคัญหมดอะไรอย่างนี้คะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วคิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ถ้าเอาไปใช้นั้นมันจะมีผลในทางปฏิบัติไหมคะ มันจะทำได้ไหม

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ก็แน่นอนค่ะ เราก็ต้องเขียนให้มันทำได้ค่ะอาจารย์ อย่างที่บอกไปว่าเพื่อให้มันมีผลจริงนะ ไม่ใช่แค่เป็นตัวหนังสือนี้ กฎหมายประกอบ กฎหมายที่มันจะจำเป็น อย่างดิฉันยกตัวอย่างเช่น องค์กรอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค รอมาตั้ง ๑๘ ปีแล้วตั้งแต่รัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ ไม่เคยออกกฎหมายเลยก็ทำไปเสียเลย เว้นแต่ว่าสภาพปฏิรูปจะทำเสร็จก่อน แล้วเขาก็เสนอกฎหมายนี้เหมือนกัน

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แต่ก็คงแนวเดียวกันใช่ไหมคะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ใช่ค่ะ หรือเรื่องมาตรา ๑๙๐ เรื่องการทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศอะไรอย่างนี้ก็ควรจะชัดเจน เพราะก่อนหน้านี้เขาบอกว่าให้มีกฎหมายลูก แต่จนถึงวันนี้ก็ยังไม่ออก ก็เป็นข้อถกเถียงกันทุกเรื่องก็ต้องเอาเข้าสภาหมดว่าลองถามก่อนว่าอันนี้ได้ไม่ได้ ต้องอะไรอย่างนี้ ซึ่งก็เป็นความวุ่นวายเหมือนกัน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วมันจะกันลักษณะของเผด็จการรัฐสภาได้ไหม เพราะน่ากลัวมากเลยนะคะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ใช่ค่ะเข้าใจ แต่เราก็ต้องออกแบบการคานดุลสร้างดุลอำนาจ คือที่ผ่านมานี้เราก็มีแนวคิดที่ต้องทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพ มีอำนาจบริหาร คือการใช้เสียงข้างมากมาบริหารประเทศมันจะได้เดินหน้าไปได้ แต่เราก็พบว่า พออำนาจบริหารมันใหญ่มากมันก็ไปคุมไม่ได้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : มันกลายเป็นคมนิติบัญญัติ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : นิติบัญญัติ แล้วก็รวมไปถึงว่าตอนนี้ศาลอะไรไปหมดไม่อิสระจริง ลูกไหมคะ มันก็เป็นปัญหา เราก็ไม่เคยมีสถานการณ์แบบนี้มาก่อนในประเทศที่ตั้งทั้งสถาบัน เมื่อก่อนพูดกันแบบนี้ว่ามีความขัดแย้งอะไรเกิดขึ้น ในหลวงท่านออกมาที่ท่านก็หยุด เดียวนี้ดิฉันว่าไม่เหมือนเดิม ศาลก็ไม่ฟัง ไม่ฟังอะไรเลยแล้วเราจะไปอย่างไรก็คือปัญหา

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วในรัฐธรรมนูญนี้เขาจะฟังไหม

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ก็คุยกันค่ะว่าการออกแบบจะอย่างไรดี เพราะว่าสุดท้ายเราต้องมีบทเฉพาะกาล มีอะไรต่อมีอะไร สมมติว่ารัฐธรรมนูญเสร็จประกาศใช้เลือกตั้งปีหน้าตามกำหนดนั้นนะค่ะ ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ขึ้นมาบริหารนี่อีกฝ่ายหนึ่งจะยอมจบหรือว่าจริง ๆ มันจะออกไปถนนเหมือนเดิม ก็คุยกันอยู่ค่ะ อาจารย์ แต่ว่าช่วยกันคิดเป็นการบ้านว่าจะออกแบบแบบไหน เมื่อวันเสาร์นี้นะคะ ก็ยากนะค่ะอาจารย์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วมันจะป้องกันการเผาบ้านเผาเมืองอีกไหมคือมันน่าตกใจ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ขนาดเราทำขนาดนี้แล้วก็เห็นคือคณะกรรมการร่างนี้มี NGO หลายคนมาก ตอนปี ๒๕๔๐ ก็ยังไม่ได้มากขนาดนี้ แล้วมองนี่

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : แต่ว่าโจทย์มันไม่ได้อยู่ที่ NGO

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แต่อย่างน้อยก็ใกล้ประชาชน

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : คือคิดว่าโจทย์มันอยู่ที่ฝ่ายการเมืองค่ะ ที่พยายามเอาประชาชนมาต่อรองใช้ไหมคะ NGO เราก็มียั้งเหลือทั้งแดงนะค่ะอาจารย์ มันไม่ใช่แบบ อย่างหนูเข้ามาเนี่ย NGO บางส่วนเขาก็

ไม่ได้เห็นด้วย เขาก็รู้สึกที่เรามารับใช้เผด็จการ ตรงนี้ก็มีความเป็นแบบนี้เหมือนกันค่ะอาจารย์ แต่ว่าเราก็รู้สึกว่าเราเป็นประชาชน ผู้มีอำนาจจะเป็นใครมาจากไหนมันก็เหมือนกัน เราทำงานกับทุกคน มันไม่ได้มีการันตีเหมือนที่หนูพูดตั้งแต่ต้นว่าเราก็ต้องยึดประเทศเป็นหลัก เราอยากเห็นบ้านเมืองสงบ เราอยากเห็นประเทศเดินทางไปได้ ไม่ใช่เป็นแบบนี้ ไม่ใช่มาเช่นฆ่า มาเผาบ้านเผาเมืองเราก็ไม่เอาค่ะ เพราะฉะนั้นแล้วเราก็เห็นว่ามันก็เป็นประเด็นว่าที่ฝ่ายการเมืองหยิบยกมาใช้ประโยชน์ได้มันก็มีปัญหาความเหลื่อมล้ำความยุติธรรมจริง ๆ คนรวย ๆ ก็รวยเอา ๆ อยู่那儿ละ รวยกระจุกจนกระจายเหมือนเดิม เพราะฉะนั้นความตั้งใจของที่หนูเข้ามานี้ก็อยากจะเป็นส่วนหนึ่งว่าถ้าเราสามารถใช้กลไกที่เราเข้ามาทำงานแก้ปัญหาวงนี้ได้เราก็อยากทำให้เต็มที่ ส่วนจะได้แค่ไหน อยากรู้ก็คือเราอยู่ข้างนอกเราก็ต้องทำ อยู่ตรงไหนเราก็ต้องทำอยู่แล้วค่ะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้ในแง่ของการที่เรามีการสัมภาษณ์คุณสุภัทรา หรือใครก็ตามที่เป็นกรณีการนี้นะคะ คิดว่าอันนี้คือเราเรียกวิธีการประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า จากประสบการณ์ คุณสุภัทราคิดว่าดีไหมคะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ดีมากเลยค่ะ เพราะดิฉันคิดว่าหลายเรื่องนี้นั้นอาจจะไม่ได้ไปปรากฏอยู่ในรายงานการประชุม อยู่ในอะไรเลย มันอยู่กับคนค่ะ แล้วให้คนพูดออกมาคนนี้จะคือตัวเดินเรื่องประวัติศาสตร์ที่ดีที่สุด ดิฉันคิดว่าถ้าทุกฝ่ายได้มีโอกาสบันทึกประวัติศาสตร์บ้างนี้ ไม่ใช่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งบันทึกอย่างเดียวมันก็จะเป็นเรื่องที่คนรุ่นหลังได้มาเรียนรู้ ซึ่งคิดว่าสำคัญนะคะอาจารย์ว่ากระบวนการแบบนี้มันมีประโยชน์ ถ้าเราทำให้คนทุกส่วนฝ่ายได้มีส่วนร่วม ได้มีส่วนรับผิดชอบกันตั้งแต่ต้นมันก็ดี ไม่ใช่รับแต่ชอบนะคะ รับผิดชอบด้วย หลายเรื่องมันก็ต้องช่วยกันค่ะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อันนี้เราก็ทำประเทศชาติเหมือนกัน ก็ไม่ทราบว่าจะอาจารย์ว่าอาจารย์ยุรัตน์มีอะไรเพื่อจะเรียนถามอีกไหมคะ

นางสาวยุรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วเราคิดว่ารัฐธรรมนูญชุดนี้สนใจที่จะอยู่กับประชาชนนี่นะคะ ประชาชนจริง ๆ เราจะเข้าใจไหม

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : อันนั้นมันก็เป็นปัญหารากฐานของบ้านเรานะคะ เพราะว่าถ้าเราดูว่าประชาชนจำนวนมากก็ยังเป็นประชาชนที่ยังเป็นฐานปริมิตที่ยังมีปัญหาเรื่องการเข้าถึงการศึกษา คือดิฉันมองว่าเรื่องใหญ่ที่จะทำให้คน คือดิฉันเองนี้ถ้าเราไม่มีโอกาสมาเรียนหนังสือแบบนี้ชีวิตเราก็ไม่เปลี่ยน คือการศึกษามันเปลี่ยนคนได้ เปลี่ยนฐานะได้จริง ๆ นะคะ เปลี่ยนชนชั้นได้ เพราะฉะนั้นถ้าเราทำให้คนทุกคนมีโอกาสทางการศึกษา แล้วเอาการศึกษาที่มีคุณภาพด้วยค่ะ ไม่ใช่การศึกษาแบบตอนนี้ที่ยังไปประเมินยิ่งต่ำไปเรื่อย ๆ นี่มันก็เป็นโจทย์ที่สำคัญว่าเราอาจจะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ให้มากขึ้นนะคะ เรื่องการศึกษานี้พูดกันเยอะ แล้วก็เป็นประเด็นปฏิรูปใหญ่ที่ว่าถ้าเราจะสร้างฐานพลเมืองที่เข้มแข็งที่มีคุณภาพนี่มันต้องเริ่มที่การศึกษาอบรมตั้งแต่วัยเด็กนะคะ เราต้องปลูกฝังกันใหม่ แล้วก็ในขณะเดียวกันการที่ประชาชนจะเข้าใจรัฐธรรมนูญมันต้องจับต้องได้ ไม่ใช่เป็นนามธรรม เหมือนดิฉันเองคิดว่าอย่าง คสช. หรือรัฐบาลไหนมาก็ตามท่านอยู่ไม่ได้ละคะถ้าท่านไม่แตะ ๒ - ๓ เรื่องที่มันก็พูดกันมานานมาก ยกตัวอย่างเช่น ถ้าไม่ปฏิรูปที่ดินดิฉันว่ามีปัญหาเพราะว่าทรัพยากรที่ดินก็มีจำกัดมีอยู่เท่านี้คนเพิ่มขึ้นทุกวันก็ถ้ามันไปอยู่กับใครมากมาย คนที่มันไม่มีเลยคือตอนนี้ทรัพยากรที่ดินนี้ซึ่งถ้าไปเชื่อมโยงกับเรื่องภาวะของการเปลี่ยนแปลงทางโลกนี้ ภาวะภูมิอากาศอะไรทั้งหลายนี้หลายประเทศรอบ ๆ เราเนี่ยเขาทำแผนเรื่องการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ดิฉันคิดว่าเกษตรกรจะเป็น

คนสำคัญนะคะ เพราะถ้าเราไม่มีอะไรกินนี่ในอนาคตนะคะ มันไม่มีใครปลูกให้ใครกินนะคะ ทุกคนก็ปลูกเพื่อจะกินกันเอง แล้วก็เอาชีวิตรอดในแต่ละประเทศของตัวเอง มาเลเซียพวกนี้มีแผน แต่บ้านเราไม่มี ซึ่งอันนี้ดิฉันว่าสำคัญ ถ้าคุณปฏิรูปที่ดิน จำกัดการถือครองที่ดิน ไม่ใช่ใครมีเป็นแสนไร่ได้ แต่ว่ามันต้องชัดเจน แล้วก็เอาที่ดินเหล่านั้นมาให้คนที่จะต้องสร้างความมั่นคงทางอาหารนี่ดูหลากหลาย ๆ เรื่อง ดิฉันว่ามันเป็นจุดเงื่อนตายหลาย ๆ จุด คสช. ด้วยเหมือนกัน เรื่องพลังงานก็ชัดเจน ที่วันนี้ก็มีที่ทำเนียบนะคะ มากันหลายร้อย เห็นว่ามีประมาณ ๕๐๐ - ๖๐๐ เตียวบ้าย ๆ พวกดิฉันก็จะแฉเรื่องที่น่าดูที่ทหารเขาไปกดดัน คือชาวบ้านเขาก็ได้รับผลกระทบเยอะจากการไปขุดเจาะนะคะ แล้วเรารู้สึกว่าสัญญาสัมปทานมันก็ไม่เป็นธรรมกับที่ประเทศจะได้ประโยชน์ทั้งหลายทั้งปวงเพราะฉะนั้นอันนี้มันจะเป็นประเด็นที่ถ้าคุณไม่ทำคุณก็อยู่ยากนะคะ ไม่ว่าจะรัฐบาลไหนนะคะมันไม่ชัดเจน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เพราะอันนี้มันเป็นพื้นฐานเลยนะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ใช่ค่ะ มันก็จะส่งผล แล้วคนที่เขาได้รับผลกระทบมันกว้างมากค่ะ อาจารย์ แล้วมันก็จะถูกใช้อย่างนี้ ถ้าฝ่ายการเมืองไหนเขาจับจุดถูกไหมคะ เขาก็หยิบขึ้นมาเป็นเครื่องมือได้ เพราะมันก็ไม่เป็นธรรมจริง ๆ เพราะฉะนั้นดิฉันคิดว่าถ้ารัฐธรรมนูญจะมีความหมายก็ต้องทำเรื่องพวกนี้

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วได้ทำไหมคะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ก็พยายามทำอยู่ค่ะอาจารย์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : คือตัวเองคิดว่าไว้ใจรัฐธรรมนูญได้นะ คนที่ทำร่างแต่กำลังงงว่าทำไมตัวผู้นำเองกลับกลายเป็นจะทำให้ทำไม่ได้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ก็ สปช. ลงมติว่าไม่เห็นด้วยกับสัมปทานรอบ ๒๑ ไปแล้วนะคะ ท่านก็ยังคงเดินหน้า

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : นันนะสิ ดิฉันไม่เข้าใจตรงนี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ท่านก็อาจจะฟังใครมากไป เพราะว่าคนที่จะมานั่งเป็นรัฐบาลร่วมกับท่านนี้ก็ไปดูประวัติข้างหลังได้นะคะว่าใครมีผลประโยชน์ทับซ้อนบ้างก็ชัดเจน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : นันนะสิ แล้วอีกอย่างหนึ่งพวกธุรกิจที่ประเภท Monopoly ซึ่งเรากำลังแบบไม่โหมมากเลย คือเหมือนกับว่าทำให้คนไม่มีทางเดินเลย

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ใช่ค่ะ ตอนนี้ Seven ก็กำลังจะผิดเพราะขายนะคะ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ขายแล้วค่ะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ไม่ค่ะ จะผิดแบบสด ๆ เลย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ไม่มีทางแก้ปัญหาหรือแบบนี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ถ้าคุณปล่อยให้มีการผูกขาดแบบนี้คนเล็กคนน้อยตายเลยคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วรัฐธรรมนูญจะแก้ไขไหมคะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : มีประเด็นนี้พูดกัน แล้วก็มีการเสนอจากสภาปฏิรูปด้วย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เห็นใจนะ รู้สึกคนที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เหนื่อยมากเลย เพราะมันมีหลายเรื่องที่ต้องแก้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : อาจารย์ก็เห็นนะคะว่าอย่างองค์ประกอบในสภาพปฏิรูปก็มีทั้ง
นายทุน พวกหนูก็เป็นส่วนหนึ่งนะคะ แต่ว่ามันก็สู้กันหลายตั้ง หลายยกนะคะ แต่อย่างไรก็ต้องสู้ แพ้ก็ต้องสู้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่กลัวเขาใช้อำนาจนะสิ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ใช่ก็ใช่ค่ะ ทุกคนก็วิ่งเข้าศูนย์อำนาจ เพราะทุกคนก็อยากเข้ามาอยู่ใน
ในองค์กรอำนาจทั้งหลายนี้ แต่ดิฉันว่าก็ต้องสู้กันค่ะ เพราะว่าอีกฝ่ายมันอยู่ไม่ได้มันก็ต้องลุกขึ้นมาอยู่แล้วคะมัน
จะอยู่อย่างไร

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ต้องให้ทุกคนมีทางเดิน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ใช่ค่ะต้องให้ทุกคนมีทางเดิน

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ใช่ค่ะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : มีอะไรอยากจะให้เราได้ฟังอีกไหมคะ
สัมภาษณ์ได้ดีมากเลยคะ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : การยกร่างนี้ไปสู่การปฏิรูป

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ก็ในหมวดภาค ๔ ภาคสุดท้ายของรัฐธรรมนูญนี้ซึ่งกำลังพิจารณา
วันนี้เป็นวันแรกนี่นะคะ คือหมวดปฏิรูปนะคะ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเป็นธรรมนี่ก็คุยกันว่าอย่างไรเสีย
ก็ต้องมีการปฏิรูปโดยมีกลไกการขับเคลื่อนเรื่องนี้ ในรัฐธรรมนูญก็เขียนเอาไว้ว่า ๕ ปีเป็นอย่างน้อย

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วรัฐบาลชุดใหม่ต้องทำตามนี้ไหม

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : คือเราไม่มั่นใจว่ารัฐบาลใหม่มาจะทำต่อไหมเราถึงได้กำหนดว่ามัน
ต้องมีคณะกรรมการปฏิรูปประเทศนี่อยู่ในรัฐธรรมนูญด้วยค่ะ เพื่อที่จะเป็นการันตีว่าจะต้องเอาสิ่งที่คิดในวันนี้
แล้วก็เขียนอีก ๕ ปีข้างหน้าที่จะวางรากอะไรต่อมิอะไรนี่ให้อยู่ในรัฐธรรมนูญ แล้วก็ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับฝ่าย
การเมืองว่าจะทำต่อหรือไม่

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วมันเป็นไปได้ไหมว่าสมมุติว่าเรามีเลือกตั้งมี
รัฐบาลชุดใหม่มา แต่ปรากฏว่าสามารถยกเลิกรัฐธรรมนูญนี้ได้มีไหมคะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : มันก็ไม่มีอะไรเป็นหลักประกันทั้งนั้นละคะอาจารย์ถ้าเขาจะแก้ก็
เป็นเงื่อนไขเราก็พยายามจะบอกว่ามันก็แก้ไม่ง่าย แต่ว่าถ้าเขาจะยกเลิกก็คงห้ามไม่ได้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : โอ้โหดเลยนะคะ แต่คิดว่าประชาชนจะยอม
หรือคะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : นี่คะ ถ้าเราทำให้ประชาชนรู้สึกว่าเป็นเจ้าของแล้วก็ยอมรับว่า
มันดีนะแล้วมันมีประโยชน์กับเราเขาก็คงจะช่วยกันปกป้องรักษา คือมันคงไม่ใช่กรณีการจะเป็นคนปกป้อง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : มีอีกไหมคะ เราก็ได้ประโยชน์มากเลยนะคะ
อาจารย์จากการให้สัมภาษณ์นี้ แล้วก็คิดแล้วก็อยากจะให้ คือเราก็เป็นประชาชนคนหนึ่งก็ตาม ๆ นะคะ คือสิ่งที่
อยากจะให้ปรากฏในรัฐธรรมนูญ และที่สำคัญคือว่าอยากให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้มันมีผลในทางปฏิบัติไปสู่การ
ปฏิรูปประเทศจริง ๆ นี่สำคัญที่สุด แล้วก็ที่สำคัญอยากจะให้จัดการกับ ๑ นักการเมืองที่ฉ้อฉล ข้าราชการที่แย
แล้วก็รวมทั้งธุรกิจที่ผูกขาด แล้วก็เกษตรกรที่เราไม่ใช่มัวแต่เอาเขามาเป็นฐานเสียง แต่ควรจะช่วยเหลือเขาจริง ๆ ให้

เขาได้เรียนรู้ มีความเข้าอกเข้าใจในการเมือง แล้วก็ให้ประชาชนได้ตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบของตัวเอง ซึ่งต้องมาจากผู้นำที่ดี คือเราขาดผู้นำที่ดีนะคะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : อาจารย์รู้ไหมคะ วันนี้ศาลปกครองสูงสุดมีคำสั่งว่าที่คุณรสนา คุณสารี ได้ข่าวไหมคะเขาไปร้องเรื่องให้คืนสมบัติของชาติเรื่องท่อก๊าซ ศาลบอกว่าคุณไม่ใช่เจ้าของ ถ้าบอกนี่เป็น สาธารณสมบัติ ใครเป็นเจ้าของถ้าไม่ใช่ประชาชน หนูก็งง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ทำไมศาลถึงชอบอ้างแบบนี้เรื่อยเลย ประชาชน เขาไม่รู้เรื่อง

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : คืออย่างนี้คะ เราก็พูดกันอยู่ว่าบรรดาศาลที่มาทำหลักสูตร บ.ย.ส. สถาบันพระปกเกล้า ก.ก.ต. มีหลักสูตรอะไรทั้งหลายนี่เป็นการสร้าง Connection แล้วมันก็ออกมาเป็นแบบนี้ ทั้งหลายนี่มันเหมือนจริง ๆ คือกระบวนการสร้าง Connection แล้วก็มีการแทรกแซงกระบวนการยุติธรรม ซึ่งควรจะยกเลิกเพราะว่าใช้เงินมหาศาล นักธุรกิจยอมเสียตั้งค์เข้า Course เป็นล้านก็เข้า เพื่อเขาจะได้ไปสร้าง Connection หนูคิดว่าควรยกเลิกอย่างยิ่ง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ถ้าเรายังไม่สามารถจัดการกับสิ่งเหล่านี้ได้ มันก็ แก่ยาก เสียเงินตั้งเยอะแยะน่าเสียดาย สงสารประเทศไทย

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : สภาพปฏิรูปก็ใช้เงินหนึ่งปีที่อยู่ใช้เงินไปเป็นพันล้าน เราก็เป็นเจ้าของ เงินนั้น เราก็จะดูว่ามันคุ้มค่าไหม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ก็ขอขอบคุณมากเลยคะได้ประโยชน์มากเลย ถ้าเผื่อ มีอะไรจะขอสัมภาษณ์ต่อนะคะ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว : ยินดีมากเลยคะ

๗) พลโท นาวิณ คำริกกาญจน์

โฆษกกรมการโยธาธิการและผังเมือง

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องทำงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ขออนุญาตสัมภาษณ์ พลโท นาวิณ คำริกกาญจน์ นะคะ ขณะนี้เป็นวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๘ เวลา ๑๓.๐๕ นาฬิกา ค่ะ ขออนุญาตเรียนถามเลยนะคะ ในฐานะที่ท่านเป็นโฆษก

พลโท นาวิณ คำริกกาญจน์ : โฆษกกรมการโยธาธิการ แล้วก็เป็นผู้โฆษก กรมการโยธาธิการในภาค ๑ หมวด ๒ ก็คือเรื่องของประชาชน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : แล้วทำไมท่านมาได้รับเลือกเป็นโฆษกกรมการโยธาธิการด้าน ประชาชนเพราะเหตุอะไรคะ ทำไมอยู่ในหมวดนี้

พลโท นาวิณ คำริกกาญจน์ : ก็คือเราให้ความสำคัญกับประชาชน เราต้องการให้เห็นว่าคือส่วน หนึ่งบริบทสังคมมันมีความเหลื่อมล้ำอันนี้เราเห็นอยู่แล้ว แล้วเราก็คิดว่าถ้าเราสามารถสร้าง Paradigm shift ให้ มันเกิดเปลี่ยนกรอบความคิดได้ นั่นก็คือประชาชนไม่ต้องพึ่งนักการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งในการได้มาซึ่งสิทธิที่ เขาพึงได้ ถ้าเขาได้เองตามรัฐธรรมนูญมันน่าจะทำให้ความไม่เป็นธรรม ความไม่เสมอภาค ความมีโอกาสดู เทียมกันในสังคมจะดีขึ้น ซึ่งก็จะเป็นตัวคลี่คลายปัญหาของประเทศได้ในกรอบหนึ่ง อย่างน้อยคือถ้ารุ่นพ่อไม่ทัน รุ่นลูกเกิดมาตั้งแต่เด็กได้เรียนหนังสือได้มีโอกาส สำคัญที่สุดคือเราให้โอกาสเขา โอกาสที่จะได้รับการศึกษาได้เท่า เทียมกับคนมีเงิน โอกาสที่ได้ค้นตัวเองเจอเท่ากับคนมีเงิน โอกาสที่จะได้เติบโตด้วยอาหารการกิน สาธารณสุข ที่มีคุณภาพที่เขาจะแข็งแรงและสามารถไขว่คว้าฝันของเขาได้ให้มีโอกาสเท่าเทียมกัน เราก็คิดว่าถ้าเราทำตรงนี้ ได้ก็เป็นสิ่งที่น่าจะทำต่อใจของประชาชนส่วนมากของพลเมืองส่วนมากกว่าเขาได้ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าคน อื่นต่างประเทศที่มาอยู่ในประเทศไทยจะด้อยค่า คุณมาคุณก็ต้องได้มีสิทธิเหมือนกัน เพราะเมื่อคุณอยู่ใน ราชอาณาจักรไทยทุกคนก็ต้องมีสิทธิขั้นพื้นฐานในสิทธิมนุษยชน ส่วนพอคุณเป็นพลเมืองคุณมีทั้งสิทธิและหน้าที่ อันนั้นหน้าที่พลเมืองก็มี สิทธิของพลเมืองก็มี แล้วสิ่งที่เราพยายามจะทำก็คือ Positive rights นั่นก็คือสิทธิเชิง บวก เดิมเราก็คือ Liberty Right and liberty เราพูดกันจนติด Liberty คือเสรีภาพ คุณมีเสรีภาพในการจะนับ ถือศาสนา ในการที่จะคิดจะพูดจะอะไรก็ตาม หน้าที่ของรัฐคืออย่างแค่นั้น คือคุณอย่างกับผม นั่นก็คือเสรีภาพ แต่พอมีสิทธิคราวนี้เราบอกว่าสิทธิที่จะต้อง หน้าที่พลเมืองที่จะต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ แล้วรัฐธรรมนูญว่า อย่างไรละ สิทธิที่จะต้องเคารพกฎหมาย แล้วกฎหมายว่าอย่างไร มันก็จะต้องมีพันธะขึ้นมาว่ารัฐมีหน้าที่ต้องให้ การอบรมสั่งสอนว่ารัฐธรรมนูญว่าอย่างไร กฎหมายว่าอย่างไร มันก็คือทุกสิทธิก็มีหน้าที่ เพราะฉะนั้นถึงเรียกว่า Positive rights เพราะว่าใน Liberty แล้วรัฐอย่าไปยุ่งคือ Negative อย่าไปยุ่งกับเขา แต่ถ้าเพื่อ Positive rights คุณมี Rights ขึ้นมาเมื่อรัฐมี Obligation ที่จะ Fulfill dose rights ในเชิง Progressive โดยหลักการก็ คือว่าดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง สมเหตุสมผลแล้วก็สอดคล้องกับงบประมาณของรัฐ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ด้วยเหตุอันนี้ที่ท่านพูดมาทั้งหมดเป็นเพราะว่าจากประสบการณ์เดิมก่อนที่ท่านจะเข้ามามีส่วนร่วมร่างรัฐธรรมนูญหรือเปล่านั้นโดยเป็นเหตุที่ทำให้ท่านได้เข้ามาอยู่ฝ่ายภาคประชาชนตรงนี้ค่ะ

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : ก็คงส่วนหนึ่งคือผมเกิดอังกฤษ โตอังกฤษ ปริญญาโท ปริญญาเอกอเมริกา รองผู้ช่วยทูตอเมริกา แล้วก็ผู้ช่วยทูตจีน ผมก็อยู่ต่างประเทศ ๒๒ ปี เราเห็นหลาย ๆ อย่างที่สากล เราก็เห็นหลาย ๆ อย่างในประเทศไทยและโดยเฉพาะในอดีตเมื่อสั้น ๆ เราเห็นหลาย ๆ อย่างที่เกิดความจำเป็นของคนที่ยากหรือคนจนที่ต้องออกมาต่อสู้เพื่อบางสิ่งบางอย่างเพื่อโอกาสที่เท่าเทียม เราเห็นแล้วมันก็ไม่น่าจะเป็นอย่างนั้น อย่างน้อยมันก็ควรจะมีโอกาส ส่วนว่าเมื่อเปิดประตูให้โอกาสเขาแล้วเขาจะทำได้แค่ไหนอันนี้ก็ขึ้นอยู่กับศักยภาพตัวบุคคลหนึ่ง แล้วก็แรงผลักดันของตัวเองอีกหนึ่ง ถ้าเผื่อไม่มีก็ไม่รู้จะทำอย่างไรเหมือนกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : เพราะว่าเราให้แล้วเต็มที แล้วก็วางแผนอะไร ทำทุกสิ่งอย่างไว้ให้แล้วอยู่ที่ตัวเขาเอง

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : ก็ให้ทุกอย่างอย่างเช่นเรื่องการศึกษาผมก็พยายามบอกว่าสิ่งที่มันขาดประเทศไทยเราเห็นขาดเราไม่ต้องไปพูดถึงเรื่องกรอบของการศึกษาที่เปลี่ยนไป อันนั้นมันของแน่นอนทุกคนรู้ว่าเดิมตอนสมัยเราเรียนสมองเราเป็นทั้ง Hard drive และ CPU ต้องจำและต้องประมวล สมัยนี้ Hard drive มันอยู่ใน Google อยากจะถาม Fact ข้อมูลไม่ใช่ Fact สมัยเรียน ป. ๗ หรือ Fact สมัยเรียน ม. ๖ มัน Fact ปัจจุบันกดได้ทันที คราวนี้ปัญหาคือ Information over load แล้ว มันมีเยอะเกินไป ๑. คุณต้องมีภาษาในการที่จะอ่าน อ่าน ๕๐ Articles ต่อชั่วโมง อ่านสัก ๒ ชั่วโมงคุณได้ ๑๐๐ Articles สำคัญคือสมองคุณตอนนี้ต้องทำหน้าที่เป็น CPU ประมวลผลว่า ๑๐๐ Articles ที่อ่านนี้ใจความที่เหมือนกันคืออะไรที่ต่างกันคืออะไร สมมุติฐานของตัวเองคืออะไร แล้ว synthesis ที่เราได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ออกมาเนื้อหาเป็นอย่างไร นี่คือการเรียนของอนาคตใช้ใหม่ครับ แต่สิ่งที่เราขาด ๓ คำคือ Counseling Guidance กับ Aptitude ก็คือพ่อแม่ที่ช่วยให้โอกาสลูกได้ทุกอย่าง พาไปว่ายน้ำ พาไปศิลปะพาไปเล่นเปียโน พาไปทุกอย่าง ซึ่มา จนกระทั่งเด็กค้นหาตัวเองเจอว่าเป็นคือฉัน แต่ว่าลูกคนจนไม่มีโอกาส เพราะฉะนั้นเรื่องของ Counseling มันก็เป็นเรื่องของทำให้คำปรึกษา ต่อไปก็เรื่องของ Guidance ที่จะเสนอแนะว่าคนอย่างนี้ลักษณะนิสัยใจคอ การชอบเป็นคนอยู่ในห้องแอร์หรือการชอบอยู่กลางแจ้งมันน่าจะเหมาะกับอะไร แล้วก็ attitude ก็ต้องดูว่าทักษะมีไหมถ้าทักษะอย่างนี้ประกอบกับลักษณะนิสัยตัวเองอย่างนี้ควรจะไปทางไหน แล้ว Guidance สามารถบอกได้ ผมถามว่าคนที่เรียนปริญญาตรีอยู่ตอนนี้บอกจบไปได้งาน ลักษณะงานเป็นอย่างไร ไม่รู้แน่ นั่นคือสิ่งที่ผมห่วง พวกนี้มันต้องรู้ ถ้ามี ๓ ตัวนี้แทนที่เราจะได้ปริญญาตรีตังงานเราเอาอาชีพหรือ Skilled labor ไปที่มีงานทำแล้วมีคนแย่งตัวไม่ดีกว่าหรือ ซึ่งในขณะนี้ปริญญาตรีสิ้น ๓๐ เปอร์เซ็นต์ แต่อชีพขาด ๓๐ เปอร์เซ็นต์ ใช่ไหมครับ เราก็ต้องบอกว่าคนที่เปลี่ยนไม่ใช่เด็กอย่างเดียวพ่อแม่ต้องเปลี่ยนด้วย พ่อแม่หลายคนก็ยังยอมบอกว่าขอให้ลูกมีปริญญาแล้วกันตังงานไม่เป็นไร แต่ถ้าบอกว่าลูกจบอาชีพอายุทั้ง ๆ ที่เขาทำงานหาเงินได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ดีกว่าด้วยซ้ำ

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : กรอบความคิดมันต้องเปลี่ยนในทุกระดับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ต่อไปนี้ภาครัฐก็ต้องช่วย กู้ กยศ. ก็ต้องมี Limit บ้างไม่ใช่แบบกู้กันแหลกลาญ

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : แล้วมันต้องไปพร้อมกันโดยที่ทุกสิ่งทุกอย่างต้องมีวิสัยทัศน์ ไม่ใช่คุณเดินไปแบบว่าวันนี้บอกอย่างนี้ เพราะฉะนั้นต้องย้ายไปอาศัยเยอะ ๆ หรืออะไรก็แล้วแต่ เองง่าย ๆ แค่ว่าบอกปลายปีที่เราเข้า Asian community มี Free flow of skilled labor ถ้า Skilled labor ของเราอยู่ตรงนี้เหมือนกับสาวอินเดียแดงซึ่งกันอยู่ ๗ คน ๘ คน ถ้าคนตรงกลางมันโดนดูดด้วยเงินไปอยู่ตรงนี้ คนที่อยู่ตรงกลางก็จะดูดจากข้างล่างมาแทนของตัวเองใช้ใหม่ครับ แล้วสำคัญคือเราอย่าอยู่ล่างสุด ล่างสุดนี้โดนดูดไม่มีเหลือเลย แล้วถ้าเราอยู่บนสุดนี้โชคดี นี่ก็คือการเดินทางในแบบอุตสาหกรรมเดิม ๆ แต่สิ่งที่เราต้องการเราไม่ได้อยู่ตรงกลาง เราอยากอยู่ข้างบน การจะอยู่ข้างบนมันก็กลับมาสู่การศึกษาอีกก็คือเราอาจจะต้องเน้น Stem education มากขึ้น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมและคณิตศาสตร์ ๔ อันนี้ Intersect กันให้มันเกิดความคิดเชิงตรรกะเพื่อสามารถที่จะสร้างนวัตกรรม แต่การที่จะได้ Stem อย่างที่ว่าภาษามันเป็นส่วนหนึ่งเลยไม่อย่างนั้นคุณสื่อสารแล้วก็เข้าถึงข้อมูลไม่ได้ ภาษาไม่ต้องพูดมากถามว่าประเทศเพื่อนบ้านเราเขาพูดภาษาไทยกันได้หมด มีแต่คนไทยพูดภาษาเพื่อนบ้านไม่ได้ด้วยความหยิ่งแล้วก็ภูมิใจมากที่ไม่เคยเป็นอาณานิคมแล้วก็ไม่ยอมเรียนภาษาเพื่อนบ้าน ผมอดสงสัยใช้คำว่าหยิ่งแล้วนะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : คือจริง ๆ เราก็ต้องเปลี่ยนทัศนคติ attitude ของคนไทยหลาย ๆ อย่าง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : บางทียังถามเด็กเลยว่าที่บ้านมีคนพม่ามาอยู่ พม่ารู้ภาษาไทยเธอเคยไปศึกษาพม่าไหม ว่าพม่าคำนี้พูดอะไร ถ้าเราไปพม่าเธอจะพูดได้ไหม ไม่ได้

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ช่อง ๗ สีเราทะเลาะลงเลย

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : เราไม่รู้หมดเลยสักอย่างแม้กระทั่ง Incivility ในเรื่องของว่าเราก็คิดว่าดอกมะลิมันก็สวยเอาไปให้คนโน้นคนนี้ แต่สำหรับบางประเทศเขาใช้เป็นดอกไม้งานศพอย่างนี้เราไม่เคยคิดไม่เคยรู้ เราไม่สนใจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : แล้วก็ก่อนหน้านี้ที่ท่านมาเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันท่านเคยมีโอกาสดำเนินการมีส่วนร่วมในรัฐธรรมนูญก่อนหน้านี้ไหมปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๕๐ อะไรอย่างนี้ เคยไหม มีไหม นี่เป็นครั้งแรกเลยใช้ไหมคะ

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : ไม่มีครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : ไม่เป็นไร แต่ท่านก็ต้องมีประสบการณ์

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ประสบการณ์ที่ทั้งหมดนี้ดีที่สุดแล้วค่ะ

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : ก็คือเราก็ทำงานด้านนโยบายกับยุทธศาสตร์เป็นหลัก ในระดับยุทธศาสตร์ก็ในเรื่องของการค้นคว้า วิจัย เจ้ากรมวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีกลาโหมในเรื่องของความมั่นคงนโยบาย หรือนโยบายระดับชาติ เราก็อำนาจอยู่ที่สภาความมั่นคงแห่งชาติมา ๕ ปี เราก็อำนาจในเรื่องของอาชญากรรมข้ามชาติ ทำในเรื่องนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ บางทีเราก็เห็นว่าหลายมิติของรัฐที่รัฐดำเนินการบางที่ไม่สอดคล้อง คือถ้าประเทศไทยคือโต๊ะ ขาโต๊ะ คือ พลังอำนาจแห่งชาติ ๕ พลังอำนาจแห่งชาติ แล้วก็บนโต๊ะก็คือต้องรองรับภัยคุกคามของประเทศ ซึ่งภัยคุกคามของประเทศมันไม่ใช่มาตรา ๗๗ เดิม ที่เราบอกว่าอธิปไตยของชาติทหารป้องกันมันมีมิติของอาชญากรรมข้ามชาติ ๘ ด้าน คำอาวุธ คำมนุษย์ คำยาเสพติด Cybercrime ฟอกเงิน ก่อการร้าย ทั้งหมดใน ๘ ด้านนี้มันโยงกันหมดอย่างเช่น ๓ อันแรก Trafficking in persons Trafficking in

arms Trafficking in drugs คำขึ้นต้นคือ Trafficking in นั่นก็คือ Core competency ของมันก็คือมีขีดความสามารถในการขนของอย่างหนึ่งจากจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่งโดยสามารถหลบเลี่ยงเจ้าหน้าที่ได้ เพราะฉะนั้นใครสามารถค้ายาเสพติดได้ก็ค้าอาวุธได้ก็ค้ามนุษย์ได้ พอมีกำไรมหาศาลคุณก็ต้องไปฟอกเงิน แล้วการที่มีทั้งหมดก็คือมีเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องก็คือ Corruption เสร็จแล้วก็ต้องมีขบวนการคุ้มครองก็คือใช้ก่อการร้ายมาเป็นตัวคุ้มครอง คราวนี้ก่อการร้ายเองก็ต้องใช้เงิน ฉะนั้นบางทีก่อการร้ายขายยาเพื่อป้องกันก่อการร้ายบางทีใช้ยาจ้างก่อการร้ายมาคุ้มครองขบวนการ เพราะฉะนั้นทุกอย่างมันโยงกันหมด นี่คืออันที่ ๒ ยังมีภัยคุกคามมิติใหม่ก็คือ Energy security, Food security, Wars security, Human security, Resource security, Environment security ทุกอย่างพวกนี้มันเป็น ๒ อันใหม่มันเดินด้วยประเทศเดียวไม่ได้ มันต้องเดินด้วยหลายประเทศแล้วร่วมกัน เพราะเดี๋ยวนี้คุณสามารถสั่งการจากประเทศไหนก็ได้ไปโลกเพื่อให้คนตรงนี้ทำอันนี้ ส่งเงินไปตรงโน้นโดยไม่ต้องผ่านแบงก์เลย ผ่านโพยก็วนก็ได้เราก็จะเห็นว่า การเดินทางประเทศภัยคุกคามมันเปลี่ยนไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : มันเปลี่ยนแปลงไปแล้ว

พลโท นาวัน ดำริกาญจน์ : รวมทั้งความก้าวหน้าการที่จะสร้าง Knowledge based economy มันก็ต้องใช้องค์ความรู้และการศึกษาใหม่ที่จะต้องเปลี่ยนแปลง แล้วของพวกนี้คือสิ่งที่มันจะต้องสอดคล้องกันและวางแผน มันคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ถ้ามันคงเราตอกเสาเข็มที่หนึ่ง มั่งคั่งไปสร้างคอนโดอีกที่หนึ่ง คอนโดก็ล้ม เสาเข็มที่สร้างไว้ก็ไม่มีประโยชน์ แล้วจะอย่างไรเราไม่ได้บอกว่าพลังอำนาจแห่งชาติทุกอย่างเราจะสามารถทุ่มเงินไปใส่ลงไปให้แข็งแรงพร้อมกันได้หมด เพราะมันคงก็ต้องการ มั่งคั่งก็ต้องการ แต่ทำอย่างไรจะจับคู่ ในส่วนตรงนี้เช่นบอกว่าเราต้องการจะมั่งคั่งทางด้านอาหารแล้วเราจะสร้างวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีในเชิงสนับสนุนเกษตรอุตสาหกรรมอย่างไร อย่างนี้คือจับคู่ให้มันดี ตอกเสาเข็มให้มันตรงกับที่จะสร้างคอนโด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : มีเยอะใช้ใหม่คะในสภารุ่นใหม่ที่ร่างมีแบบนี้เยอะใช้ใหม่คะ

พลโท นาวัน ดำริกาญจน์ : ก็มีครับ นี่ก็คือส่วนหนึ่งของปฏิรูปในตอนนี่ ซึ่งปฏิรูปที่เราทำกันนี้ ตอนนี่ก็สร้างวิสัยทัศน์ แล้วอีก ๒๐ ปี เราอยากจะส่งประเทศไทยหน้าตาอย่างไรให้ลูกหลาน เพราะฉะนั้นพอเราเริ่มนึกออกอย่างนี้เราก็คิดว่าที่เราวางอนาคตไว้เนี่ยอะไรมันขาดบ้างเราก็เติมเต็ม แล้วก็ยุทธศาสตร์ก็ดูว่าระหว่างทางมีอะไรเป็นเครื่องกีดขวางเราก็แก้เครื่องกีดขวางเหล่านั้นมันก็จะสามารถเดินจากวันนี้ไปสู่อีก ๒๐ ปีข้างหน้า โดยที่เราพยายามจะสร้างความต่อเนื่องในการบริหารงานของประเทศ ไม่ใช่รัฐบาลหนึ่งเข้ามาแล้วก็เปลี่ยนอีกรัฐบาลหนึ่งผมพูดประจําผมยกตัวอย่างง่าย ๆ ว่าเราเชิญคนไทย ๖๕ ล้านคนขึ้นรถเพื่อจะไป Camping ที่เชียงใหม่ เราก็ไปเช่าซื้อเต็นท์ เช่าซื้อตะเกียง ถูกลงอย่างดีไปยังไม่ถึงนครสวรรค์เปลี่ยนรัฐบาล รัฐบาลใหม่บอกว่าเราไปดำน้ำภูเก็ตราวนี้ก็เช่าซื้อตีนกบ ถึง Scuba หน้ากาก ลงไปกลับยังไม่ถึงกรุงเทพฯ เลยเปลี่ยนรัฐบาลออกไปไหว พระธาตุไปซื้อเทียน ซื้อรูป ในขณะที่เต็นท์ยังผ่อนส่งไม่หมด ตีนกบ หน้ากาก มนุษย์กบก็ยังไม่ผ่อนส่งไม่หมดสรุปว่าบนรถไม่มีที่นั่งให้คนเพราะมีแต่ตีนกบมีแต่เต็นท์จนคนไม่มีที่นั่งแล้ว เงินก็ไม่มีเพราะจ่ายไปหมด แล้วผ่านไป ๓ รัฐบาลประชาชนยังไม่ได้ลงจากรถเลย แล้วนั่งวนอยู่ในรถแล้วมันจะไปไหน สิ่งที่เราต้องการก็คือเราต้องการสร้างความต่อเนื่องของรัฐบาลก็คืออย่างน้อยคุณมีเป้าหมาย จะไปถึงไหนก็ให้มันถึงสักที่เถอะ ๒๐ ปี เราอยากจะทำอะไร อยากจะเป็นอย่างไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วท่านคิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะให้ประชาชนลง
มาจากรถเบ็บหนึ่งแล้วเดี่ยวเราวางแผนของเรา

พลโท นาวิณ คำริกานุจน์ : เราก็พยายามมันก็จะมีความยุทธศาสตร์เข้าไปในนี้เป็นกรอบใน
การบริหารงานของฝ่ายบริหาร ซึ่งโอเคทั้งรัฐสภาทั้งคู่เขาก็ต้องยอมรับในยุทธศาสตร์ชาติตัวนี้มันก็ต้องมีองค์กร
ออกมาที่จะมาเขียนยุทธศาสตร์ชาติตัวนี้ โดยที่เราเขียนว่าจะต้องมีทั้งยุทธศาสตร์ชาติ มีแผนสภาพัฒน์ และมี
นโยบายความมั่นคง นั่นคือชี้ให้เห็นว่าตัวยุทธศาสตร์ชาติมันจะเป็นถนนใหญ่ที่เราจะเดินไปสู่อนาคตนั้น แต่อย่าง
น้อยประกอบด้วยทั้งมั่งคั่งและมั่นคงก็ต้องเดินควบคู่กันไป เมื่อองค์กรที่รองรับยุทธศาสตร์ชาติมันเกิดขึ้นมันก็
จะต้องมีส่วนของแผนสภาพัฒน์ แล้วก็ต้องมีส่วนหนึ่งของนโยบายความมั่นคง แล้วก็เอามารวมกับวิสัยทัศน์ รวม
กับยุทธศาสตร์ด้านสร้าง สถานองค์ความรู้ สร้างคน สร้างการศึกษา สร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศก็คือถ้า
รัฐธรรมนูญเราบอกว่ามันจะต้องมีความสอดคล้องอย่างน้อยก็ต้องมี ๒ ส่วน คือสอดคล้องภายในอย่ามาขัด
กันเองภายในนี้ แล้วก็สอดคล้องภายนอก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ที่นี้เพียงแต่ว่าถนนสายใหญ่ที่รัฐธรรมนูญจะไปมัน
จะมีซอยย่อย ๆ หรือถนนแยกสายใหม่ พวกแยกสายพวกนั้นเขารู้ไหมว่าเป้าหมายใหญ่เราจะไปอย่างไร

พลโท นาวิณ คำริกานุจน์ : รัฐธรรมนูญเขียนหมดทุกอย่างไม่ได้ รัฐธรรมนูญเราก็ต้องเขียน
เป็นบ้านให้คนไทยอยู่ ส่วนจะตกแต่งภายในอะไรนี้มันก็ต้องค่อย ๆ เติบโตเราเขียนภาพใหญ่ให้ได้ แต่ถ้าลง
รายละเอียดตรงนั้นมันจะเป็น Encyclopedia มันไม่ใช่รัฐธรรมนูญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คิดว่าการสร้างบ้านหลังใหม่ของตัวนี้จะมันคงใหม่คะ

พลโท นาวิณ คำริกานุจน์ : เราก็คิดให้มันคงที่สุด อย่างเปรียบเทียบสร้างบ้านผมเริ่มต้นตั้งแต่
แรกแล้วเราเดินคู่ขนานกันมาตลอด สปช. ปฏิรูป ๑๘ ด้าน คณะกรรมาธิการร่างก็เดินเรื่องของवादแบบบ้าน
ใช้ใหม่ครับ พรรคการเมืองมาให้ความเห็นว่าจะเป็นอย่างไร สนช. ให้ความเห็นมาว่าควรจะเป็นอย่างไร สปช.
ให้ความเห็นมาเป็นอย่างไร ประชาชนให้ความเห็นมาว่าเป็นอย่างไร คราวนี้การตกลึกมันก็ไม่ใช่ง่าย แต่สมมุติ
บอกว่าบ้านหลังนี้ตกลึกกันมาบอกว่าประชาชน ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ของประเทศไทยต้องการเสาเป็นไม้ไผ่
อีก ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์บอกต้องการหลังคาเป็นโมเนีย อีก ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์บอกว่ากำแพงต้องเป็นกระฉก อีก ๑๐๐
เปอร์เซ็นต์บอกพื้นเป็นหินอ่อน เราตอบสนองทุกคนได้หรือไม่ถึงแม้ตกลึกแล้วเราก็มายังก็เดินกลับไปหาคนไทย
บอกผมขอเปลี่ยนเสานะ เพราะเสาไม้ไผ่มันยึดกระฉกไม่ได้แล้วมันรับน้ำหนักโมเนียไม่ได้ขอเปลี่ยนเป็นคอนกรีต
นะแล้วพอจะเดินได้ เสียงกลับมาบอกไม่ได้เด็ดขาดเสาต้องเป็นไม้ไผ่ ถ้าอย่างนั้นก็บอกขอเปลี่ยนหลังคาเป็นจาก
กำแพงเป็นจากไหว้หม้ออะไรอย่างนี้ นั่นก็คือส่วนหนึ่งในการสร้างบ้าน ซึ่งหมายความว่าเอาใจทุกคนไม่ได้ แต่ต้อง
พยายามเอาใจคนส่วนมาก แล้วก็เอาใจ Critical point Breaking point เขาบอกอันนี้ของรัฐไม่ได้ อันนี้เราก็ต้อง
พยายามเอาใจในส่วนตรงนี้ คราวนี้ในส่วนของการร่างรัฐธรรมนูญมันมีจุดที่เราบอกอย่างที่ท่านถามเราจะ
แก้ปัญหาตรงไหนได้ไหม ตรงนี้ได้ไหม เราก็คือสร้างบ้านสวยงามให้คนไทยบอกว่ากำลังจะใส่ประตู หน้าต่าง โอโง
เขาบอกไม่ให้หนูเข้า อย่างนั้นก็ไม่มีแล้วกันประตู หน้าต่าง ไม่ให้แมลงสาบเข้าอย่างนั้นไม่มีที่ระบายน้ำ ไม่ให้มี
มดเข้าอย่างนั้นไม่มีครีว ไม่ให้ยุงเข้า ก็ต้องปิดผนึกหลังคาหมด บ้านสวยงามที่เราสร้างให้คนไทยนี้มันกลายเป็น
คุกแล้วนะแล้วถ้าบอกว่าเชื้อโรคห้ามเข้าด้วยก็คือปิดหมดเลยก็คือหมดอากาศหายใจตายในคุกนั้นละ
เราจะสร้าง Balance ตรงไหนในการที่เราบอกว่าคนนี่ไม่ตี ภาคนี้ของสังคมไม่ตี จะควบคุม จำกัด อย่งไร มันก็

ต้องสอดคล้องกับคนที่อยู่ในบ้านด้วยว่าเขาจะอยู่อย่างไรอาหารไม่มีกิน ท่อน้ำไม่มี ประตู หน้าต่าง ไม่มี แล้วจะให้เขาออกอย่างไร นี่ปัญหาความลำบากในการที่เราจะออกตรงนี้คือสังคมส่วนหนึ่งก็บอกว่าภาคนี้ไม่ต้องคุมเอาไว้ คุมมากไปมันก็จะระเบิดอีกเหมือนกัน ฉะนั้น หลาย ๆ อย่างเราต้องมองข้ามวันนี้ มองอนาคตข้างหน้า ไม่ใช่ไปแก้ปัญหาย้อนหลัง คุณแก้ปัญหาย้อนหลังเมื่อไรรัฐธรรมนูญจะหมดอายุของมันเอง เมื่อปัญหาย้อนหลังถ้าโชคดีถ้าปัญหาย้อนหลังแก้ได้รัฐธรรมนูญก็หมดอายุ แต่ถ้าไปแก้ข้างหลังแล้วไม่สำเร็จมันจะหมดอายุเร็วกว่านั้นอีก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เพราะฉะนั้นก็เขียนกรอบกว้าง ๆ เอาไว้แบบนี้ละ

พลโท นาวัน ดำริกาญจน์ : แล้วพยายามสร้างค่านิยมหรือกรอบความคิดที่บอกว่าเราไม่ได้เดินแค่ ๔ ปี แล้วเราไม่ได้แก้ปัญหาย้อนหลัง เรากำลังเดินหน้า ผมก็ยกตัวอย่างผมก็บอกว่าผมนั่งอยู่นี้มีน้ำคร่ำอยู่รอบตัวเลย นั่งอยู่บนเก้าอี้พื้นที่แห่งนี้จะลุกก็กลัวเหม็นจะเหยียบย่ำไปก็ไม่รู้สึกแค่นั้น แต่ว่าโทรศัพท์เข้ามาลูกสาวโทรมาบอกรดตายตอนนี้ ๓ ทุ่มอยู่ที่มหาวิทยาลัยเปลี่ยวมากน้ำคร่ำนี้ไม่ใช่ปัญหา เรายอมที่จะเหยียบแล้วขึ้นรถ ปัญหาของมันคือรดติดหรือเปล่า ไฟแดงเยอะไหม เพราะเป้าหมายมันอยู่ข้างหน้าในอนาคต นั่นก็คือเราต้องการสร้าง Paradigm shift แปลงปัญหาที่วันนี้ที่มามากมุนตดอยู่ตรงนี้เราเลยไปข้างหน้าตีใหม่แล้วเดินข้ามไปตรงนี้น้ำคร่ำก็คร่ำไปเถอะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่ข้ามก็ต้องข้ามอย่างมีจังหวะใช้ไหมคะ ข้ามชนิดที่ไม่ใช่ข้ามไปปั๊บช่วยไม่ได้แล้วแถมยังตกอยู่ตรงนี้อีก

พลโท นาวัน ดำริกาญจน์ : ก็ใช่อันนี้มันต้องอยู่ในใจว่าเป้าหมายเราคือไปช่วยลูกสาวแต่ไม่ใช่หกล้มตรงนี้แล้วก็ลูกสาวไม่ได้ไปช่วย นี่ทุกอย่างภาพมันก็คืออย่างนี้เราต้องการจะเดินหน้า แต่อย่าไปยึดติดกับของที่มันเป็นปัญหาตอนนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วจริง ๆ ปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่สุดของการร่างที่จะไปสู่อนาคตอันนี้ มากที่สุดเลยตัวปัญหาอุปสรรคที่ทำให้เราไปถึงยาก หรือคิดว่าไปไม่ถึงอะไรอย่างนี้

พลโท นาวัน ดำริกาญจน์ : มันไม่มีหรือปัญหาอุปสรรค ผมว่ามันไม่มีหรือมันเพียงอยู่ที่การสร้างสมดุล การสร้างสมดุลอย่างที่ว่าเราจะเขียนให้มันกระดิกไม่ได้ก็เขียนได้แต่ว่าคนไม่ตีมันก็จะหาช่องโหว่ได้อยู่ดี แต่คนดีก็จะทำงานไม่ได้ใช้ไหมครับ ถ้าเขียนให้กว้างสุดแบบ ๑๐ มาตรา รัฐธรรมนูญสหรัฐมันก็ไม่สามารถเดินหน้าได้อีกเหมือนกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ตีความกันมั่ว

พลโท นาวัน ดำริกาญจน์ : ผมพูดบอกว่าทำไมเราถึงให้เกิดศีลธรรมชยนักทำไม่มีอะไรก็ถือศีลธรรมชยเป็นพระเอก แล้วทำไมคุณไม่รู้จักพันท้ายนรสิงห์หรือ คุณรู้จักไหมพันท้ายนรสิงห์ เขาก็จะตอบบอกว่าน้ำพริกเขาร่อย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : จบไม่ดีพันท้ายนรสิงห์

พลโท นาวัน ดำริกาญจน์ : ไม่ใช่ อันนั้นคือรู้เรื่อง อันนี้คือตอบบอกว่าน้ำพริกเขาร่อย

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : หมายถึงว่าความซื่อสัตย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เข้าใจที่ท่านเปรียบเทียบ

พลโท นาวัน ดำริกาญจน์ : เขาไม่รู้จัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : คือตอนนี้ทำเรื่องการร่างปัญหาในการเขียนของท่านในเชิงปฏิบัติหรือในการทำมีไหมคะ

พลโท นาวิณ คำริกกาญจน์ : ไม่มี คือเราอย่าคิดอัตโนมัติตัวเองไม่ได้ถูกเสมอตัวเองมีความคิด ๓๕ คนที่เหลือก็มีความคิด ถ้าเรานำเสนออย่างมีอยู่ครั้งหนึ่งผมนำเสนอเรื่องเดียวกัน ๔ ครั้ง พุดไปแล้วเขาก็ไม่เข้าใจ อธิบายไปแล้วไม่เข้าใจ ตอบประเด็นก็ไม่เข้าใจครั้งที่ ๔ ผมกดไมโครโฟนผมขอพุดครั้งสุดท้ายเพราะว่าเรื่องนี้ผมพยายามอธิบายแล้ว ถ้าพี่ ๆ ไม่เห็นด้วยเป็นความผิดของผมที่นำเสนอไม่ดีทำให้พี่ไม่เข้าใจเหตุผลที่ผมนำเสนอ จะพุดครั้งที่ ๕ ก็คงไม่มีประโยชน์ เพราะคงจะพุดให้ดีกว่านี้ไม่ได้แล้วก็พยายามพุดดีที่สุดแล้ว แล้วขอเรียบเรียงความคิดแล้วพุดใหม่อีกที เพราะฉะนั้นมันไม่ใช่เราเป็นเอกในเรื่องของรัฐธรรมนูญเราเป็น ๑ ใน ๓๖ คนที่รับฟังทั้ง สนช. สปช. พรรคการเมือง ประชาชน ใช้ประสบการณ์ตัวเองใช้ความคิดที่ไปค้น Internet ดูรัฐธรรมนูญประเทศอื่นแล้วมานำเสนอ แต่สุดท้ายเราก็เป็นแค่ ๑ ส่วนในการเขียนรัฐธรรมนูญ แล้วเราก็เหมือนแค่แม่อุ้มบุญที่สุดท้ายลูกนี้ไม่ใช่ของเราลูกนี้เป็นของคนไทย ๖๕ ล้านคน เรารักไหม รัก หวงแหวนไหม หวง แต่ต้องยอมรับว่าไม่ใช่ของเรา จะต้องมีคนที่ต้องการจะแก้ แต่ก็ต้องมีคนที่บอกว่าตรงนี้ไม่ใช่ ตรงนั้นไม่ใช่ เราก็ต้องฟัง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : แต่อย่างน้อยที่สุดรัฐธรรมนูญฉบับนี้อันนี้ความเห็นส่วนตัว คือสัมผัสยังไม่ครบ ๓๖ ท่าน แต่เท่าที่ฟังมาคือทุกท่านที่มาอยู่ตรงนี้ทุกคนจะเชี่ยวชาญชำนาญในสิ่งที่ตัวเองถนัด สนใจ แล้วก็ทุกคน Devote ในความรู้สึกส่วนตัวเลย โดยส่วนตัวเองมีความหวังมากกว่ามันคงไม่ฉีกกันง่าย ๆ แล้วมันเป็นสู่อากาศ มันไม่ใช่เพื่อปัจจุบันมันคือเพื่ออนาคต

พลโท นาวิณ คำริกกาญจน์ : ก็เข้าใจถูก แต่ผมก็บอกแล้วผมบอกว่าสิ่งที่ผมเข้ามาในอนุกรรมการประชาชนก็คือประชาชน พลเมือง ราษฎร คือเราพยายามให้เขามากที่สุดแล้วเรายังนึกไม่ออกกว่ารัฐบาลไหนหรือรัฐธรรมนูญไหนจะให้ได้มากกว่าที่เราให้นี้ ก็ถ้าเพื่อบอกว่าถ้าประชาชนอ่านแล้วเข้าใจ พลเมืองอ่านแล้วเข้าใจ เขาควรจะต้องปกป้องเอง เพราะตอบได้เลยว่าคุณจะให้คนอื่นร่าง ให้ใครร่างก็ตามจะไปฝากใครอุ้มบุญไม่ได้เท่านี้แล้วคุณไม่ปกป้องไว้หรือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : แต่เราก็ไม่รู้ถึงความทรงจำเก่า ๆ ของเราว่าพลเมืองไทยเรามันมีหลาย Level จริง ๆ คนที่เข้าใจมาก เข้าใจน้อย ถูกทำให้ไม่เข้าใจ ปัญหาตรงนี้เราจะแก้กันอย่างไรให้คนเข้าใจใกล้ ๆ กัน

พลโท นาวิณ คำริกกาญจน์ : ก็การศึกษา ทั้งหมดนี้มันอยู่ที่การศึกษา แล้วก็ในเรื่องของ Positive rights ที่เราใส่เข้าไปเช่นว่าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องทำอะไรบ้าง ในเรื่องเราบอกว่าประชาชนจะใช้สิทธิเลือกตั้ง สิทธิการเลือกตั้งเป็นสิทธิ แต่หน้าที่พลเมืองกำหนดว่าผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งต้องใช้อย่างสุจริตและเป็นธรรม แล้วมันเป็นอย่างไรละ ก็เป็น Positive rights ที่รัฐจะต้องไปบอกเขาว่าอะไรคือการใช้สิทธิในการเลือกตั้งอย่างสุจริตนี้มันเป็นอย่างไร เป็นธรรมแปลว่าอย่างไร การที่คุณจะใช้สิทธิอย่างสุจริต เป็นธรรม คุณจะต้องเข้าใจอะไรบ้าง ต้องอ่านอะไรบ้าง ต้องมีความรู้เรื่องอะไรบ้าง หรืออย่างน้อยคุณไม่ทำพวกนี้ อย่างน้อยคุณอย่าไปขายเสียง อย่างน้อยคุณเลือกคนด้วยจริยธรรม ด้วยอะไรก็แล้วแต่ พวกนี้มันคือการขยายค่านิยมประชาธิปไตยที่ถูกต้องให้เข้าถึงประชาชน พลเมือง โดยจะให้เขาคิดเอาเองได้อย่างไร มันก็ต้องมีรัฐมีหน้าที่ต้องไปสอน อบรมอย่างต่อเนื่อง แนะนำ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : Positive thinking โอเคเราเข้าใจว่าเป็นสิ่งที่ดีแล้ว
 ควรจะต้องปลูกฝังมาตั้งแต่เยาวชนด้วยซ้ำไป ทีนี้ในบริบทเอาเข้าจริง ๆ ในบางชุมชน บางสังคม ถ้าสมมุติว่าเรื่อง
 ของเศรษฐกิจ เรื่องของผู้นำชุมชนอะไรเขาที่เราเห็น ๆ กันอยู่พวกตรงนั้นเรามีส่วนที่คิดว่ามันจะต้องแก้ไขด้วย
 ใหม่ว่ามันไม่มีกิน

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : ก็แก้หมด เราแก้หมดทุกเรื่อง สมมุติอย่างเช่น SME หรือสหกรณ์
 หรือเกษตรกร เราพยายามจะจับคู่ทั้งในแง่ของการให้สิทธิเขา ให้อำนาจเขาในการตรวจสอบภาครัฐ ในการ
 ตรวจสอบกฎหมาย หรือโครงการขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ที่มาทำให้สิทธิเขาเสียไป พวกนี้เราก็ให้
 ขบวนการเขาในทุก ๆ อย่างตั้งแต่เข้าถึงข้อมูลทำประชาพิจารณ์ เข้าไปถึงในเรื่องของการแก้กฎหมาย เข้าไปถึง
 แก่รัฐธรรมนูญ หรือแม้กระทั่งถอดถอน ส.ส. ส.ว. รัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี เขามีขบวนการสารพัด สามารถเข้า
 ไปยื่นคำร้องที่คณะกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ปกป้องสิทธิของตัวเองได้

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : กรรมการ Human rights ผู้ตรวจการรัฐสภา(ombudsman)
 สามารถเข้าไปอยู่ในสมัชชาคุณธรรม เข้าไปมีบทบาทในการตรวจสอบจริยธรรม เข้าไปอยู่ในสภาพลเมือง เข้าไป
 ควบคุมแนวทางการเดินทางของภูมิภาคตัวเอง เข้าไปสร้างกลุ่มไม่ว่าจะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มสังคม วัฒนธรรม
 กลุ่มปกป้อง สิ่งของตัวเองมี สร้างเสริม สร้างสรรค์จากสิ่งที่มีแล้วเราก็พยายามจับคู่อีก วิทยาศาสตร์
 เทคโนโลยีคุณทำอะไรจะไปช่วยเกษตรกร เกษตรกรขาดอะไร คุณทำอะไรจะไปช่วยเขา คือเชิง Proactive
 Proactive เข้าไปหาเขา แล้วจะให้เขามาบอกมหาวิทยาลัยว่าอยากได้อะไร เขาก็ไม่ออกว่ามหาวิทยาลัยให้
 อะไรได้ มหาวิทยาลัยจะให้คิดไว้เองก็ไม่รู้ว่าเขานอยากได้อะไร มันทำอะไรถึงจะสร้างสะพานเชื่อมให้เขามา
 นั่งคุยกันในห้องเดียวกันได้แล้วสื่อสารกัน อย่างที่ผมพูดในที่ประชุมบอกวิธีการของออสเตรเลียเขามีทหารไปรบ
 ทหารไปรบเสร็จแล้วทหารก็บอกกรมวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีบอกช่วยกันบ้างสิ กรมวิทยาศาสตร์เขาบอกอยากได้
 อะไร ทหารบอกไม่รู้คุณมีอะไร มันก็เหมือนกันคือสื่อไม่ตรงกัน ออสเตรเลียเขาแก้เขาถ่ายนิดเดียวเขาเอา
 เจ้าหน้าที่วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีไปอยู่ในกองพันตายก็ตายด้วยกัน คราวนี้นักวิทยาศาสตร์คนนี้คิดเก่งขึ้นมาเลย
 เพราะชีวิตเขาด้วย จะเอาแบบไหนปกป้องอย่างไร จะมี Sensor มีเรดาร์ล่อฐานอย่างไร จะมีวิธีการอย่างไรที่จะ
 คุ่มกันตัวเองให้ปลอดภัยอะไรอย่างนี้ ของตัวเองด้วย นี่ก็คือสร้างสะพานแบบหนึ่งในการที่ให้วิทยาศาสตร์
 เทคโนโลยีกับผู้ใช้เรียกว่า User กับ Provider เกิดการเชื่อมโยงต่อกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อยากเห็นสมัชชาพลเมืองกับสมัชชาคุณธรรม

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : กำลังเถียงอยู่นี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อยากเห็นรูปร่างจริง ๆ ว่าทำได้จริงมันไม่ได้เป็น
 เพียงแค่ทฤษฎี ในทางปฏิบัติมันเอาไปใช้ได้จริง

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : แต่ว่าทั้งหมดสิ่งที่เรากำลังทำคือการ Empower ภาคประชา
 สังคม ไม่ว่าจะระดับปัจเจก ระดับชุมชน หรือระดับจังหวัด ไหลมาจนถึงระดับประเทศ แต่เราให้ได้แต่ถ้าคุณไม่รับ
 ผมก็ไม่รู้จะทำอย่างไร เราให้โอกาส

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : การรับของเขานี้ก็ต้องไปดูที่การศึกษาใหม่ คือเราให้
 พยายามเปิดช่องให้

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : คือมันก็ศึกษาส่วนหนึ่ง แต่จริง ๆ แล้วมันคือความเข้าใจ ความเข้าใจว่าคุณมีบทบาทในการกำหนดอนาคตของพื้นที่ที่คุณอยู่จะเป็นพื้นที่ขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ ก็แล้วแต่ ตัวคุณเป็นคนกำหนดนี้ ถ้าคุณสละสิทธิ์ในการที่จะเข้าไปกำหนดตัวนี้ จะไปตรวจสอบตัวนี้ จะไปวางรากฐานเพื่อความเจริญก้าวหน้าของพื้นที่คุณเองถ้าคุณสละสิทธิ์ก็โทษใครไม่ได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : โดยประวัติศาสตร์คนไทยส่วนหนึ่งที่อยู่ในชนบทเขาไม่เข้าใจเขาอแต่เป็นผู้รับอย่างเดียว แล้วก็ไม่ได้คิดว่าฉันเป็น Part ๑ ของสังคมฉัน เราก็ต้องเปลี่ยนคนรุ่นตั้งแต่คนกลาง ๆ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : รุ่นเก่า ๆ ไม่ต้องไปเปลี่ยน เปลี่ยนรุ่นใหม่คืออย่างไรเราจะเข้าใจ แต่บางที่รุ่นแบบเราที่เขาคุยกันมันต้องเอารุ่นหน้าแล้ว

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : ก็ลูกเราก็ต้องให้ เราสร้างโอกาสที่ดีขึ้น เหมือนกับตอนภาคใต้ผมอยู่ สมช. ผมก็เขียน Motto ขึ้นมา ล้วงกระเป๋าเจอเงิน เจยหน้าเห็นอนาคต นั่นก็คือ ณ วันนี้ไม่อดตาย แต่ครอบครัวเจยหน้า อนาคตมี คือต้องสร้างโอกาสให้กับระดับลูกหลานเป็นอย่างน้อย ถ้าสร้างให้เจ้าตัวไม่ได้ อย่างน้อยลูกหลานจะต้องสามารถมีทางเลือกในการที่จะก้าวผ่านวัฏจักรความจนหรือวัฏจักรของความเป็นลูกจ้าง ผ่านการศึกษา ผ่านโอกาสต่าง ๆ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ท้อแท้ไหมว่ามันยากไหมที่จะทะลุทะลวง

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : มันไม่ยากหรอกครับ ทั้งหมดคนคิดมันมีเยอะแยะแค่เปิดหูมันก็ได้ยินเยอะ ไม่ใช่ทุกคนจะเปิด เพียงแต่ว่าเปิดหูก็จะได้ยินเยอะ เพียงแต่ว่ารับทุกอย่างมาใส่ไม่ได้ ก็อย่างที่ว่าเราไม่ใฝ่มันรับน้ำหนักหลังคาโมเนียไม่ได้ เพราะฉะนั้นมันต้องสอดคล้องภายใน แล้วก็สอดคล้องภายนอกกับบริบท แล้วก็มิวี่สัทัศน์ในการเดินทาง คำว่ามีวิสัยทัศน์คือเหมือนกับรัฐธรรมนูญต้องมีพลวัต ต้องสามารถที่จะเดินต่อได้และสามารถปรับได้ที่จะเดินทางไป ถ้ามันแข็งมากมันก็หัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อ่อนไปมันก็รับสภาพไม่ได้

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : ก็รับน้ำหนักอะไรไม่ได้ ก็กลับมาสู่สมดุล

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ต้องสร้างสมดุลให้ได้

พลโทนาวิณ ดำริกาญจน์ : ก็มันจะยากตรงนี้ แต่บอกว่ายากไหมที่จะคิดอะไรไม่ยากเลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คิดไม่ยากแต่ว่าจะทะลุทะลวงไปให้ถึง

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : การสร้างสมดุลให้ทุกฝ่าย คือตอนนี้มันเยอะมาก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่ท่านอยู่สภาความมั่นคงมาก่อนท่านก็จะมีจิตวิทยารอได้ะไรอย่างนี้ แต่ที่สัมภาษณ์มาทุกคนคือมีความหวังว่าทำได้ ทุกคนเชื่อว่าทำได้ ทีนี้เราไม่รู้ว่าจะหาการปฏิบัติเวลาไปสู่มือแล้วคนที่อยู่รอรับ

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : ผมก็ไม่สามารถตอบได้ว่ารัฐธรรมนูญอันนี้แค่ปีแรกจะรอดไหม รอดนี้หมายความว่านักการเมืองหรือใครที่มีอำนาจเข้ามาแก้รัฐธรรมนูญ เราพยายามวางอะไรไว้หลาย ๆ อย่าง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ดีที่สุดแล้ว

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : แต่ว่าก็จะอยู่ได้นานแค่ไหนมันก็อยู่ที่ประชาชนเท่านั้นว่าจะยอมรับไหม ถ้าเผื่อคุณจะแก้ประเด็นอย่างนี้ก็ต้องมีองค์กร มีใครที่จะสามารถสื่อไปถึงประชาชนว่าคนที่คุณ

เลือกเข้ามาเขาจะแก้อย่างนี้เป็นอย่างไร เหตุผลเขาทำอะไร เหตุผลที่มันตรงกันข้ามคืออะไร เขายอมรับไหม ก็คือคนที่จะคุ้มครองประชาธิปไตยรัฐธรรมนูญฉบับนี้คือประชาชนเท่านั้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : ที่นี้ภาคพลเมืองต้องเข้มแข็งที่สุดถ้าพลเมืองไม่เข้มแข็งรัฐธรรมนูญตัวอย่างก็ไม่เกิดประโยชน์

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : ก็ถึงบอกมันโดนเปลี่ยนได้

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แต่เท่าที่ฟังดูหมายถึงว่ารัฐธรรมนูญฉบับที่เรา กำลังร่างนี้พยายามที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิ มีอะไรมากกว่ารัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ถ้าเทียบกับปี ๒๕๕๐ หรือปี ๒๕๕๗ เอง

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : เราก้ให้อยู่แล้ว อาจารย์บรรศักดิ์ให้พวกไว้เนี่ยเจตนารมณ์ร่างรัฐธรรมนูญอันแรกเลยสร้างพลเมืองให้เป็นใหญ่ การเมืองใสสะอาดและสมดุลหนุนสังคมที่เป็นธรรม นำชาติสู่สันติสุข

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : อันนี้ไม่ใช่ Motto ใช้นะ

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : นี่คือเจตนารมณ์ Intention

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : ก็ต้องทำให้ได้

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : เป็นคล้าย ๆ ๔ เสาที่เราพยายามจะทำอยู่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : จำไม่ได้ต้องควักเอามาดู

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : จะได้ไม่หลง ทำมาแจก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : แจกด้วยได้ไหม ไปขอได้ไหม

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : ถ่ายไว้เลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : ชอบจังเลย ช่วยแจกทั่วประเทศได้ไหม

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : ได้เลย

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : คราวนี้คิดว่ารัฐธรรมนูญจะช่วยปฏิรูปประเทศไทย

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : คือเราจะบังคับปฏิรูปก็ยังมีอยู่ในภาคปฏิรูปอยู่แล้วภาค ๔ ก็คือการออกขบวนการกฎหมายที่มันจะหมดอายุไปด้วยตัวของมันเอง ซึ่งตอนนี้ก็คือให้ทำ ๕ ปี แล้วก็ต่อได้อีก ๕ ปี ถ้ามีประชามติ ๑๘ ด้านก็ยื่นกันมา เราก้ใส่เข้าไปในรัฐธรรมนูญว่าจะต้องปฏิรูปอะไร อย่างไร ถ้าเดินหน้าตามนั้น มันก็ต้องปฏิรูปอยู่แล้ว มันก็ต้องเดินหน้าได้ แต่ว่าขึ้นอยู่กับว่าคนขับเคลื่อนมีความตั้งใจ มีวิสัยทัศน์ แล้วก็มีงบประมาณเพียงพอแค่นั้น คือทุกอย่างมันต้องจัดลำดับความเร่งด่วน เรื่องจับคู่มันคง มั่งคั่งก็ใช่ แต่ว่าสอดคล้องกับงบประมาณประเทศก็ใช่ จะต้องเดินหน้าลดความเหลื่อมล้ำก็ใช่ การที่จะต้องสร้างนักวิทยาศาสตร์ นักคิด หรือสร้างเทคโนโลยีใหม่ที่เราจะเจริญเติบโตไปก็ใช่ ทั้งหมดนี้มันขึ้นอยู่กับกินของผู้บริหารว่าจะเดินหน้าอย่างไรที่จะจัดลำดับความเร่งด่วนในการปฏิบัติและการสนับสนุนงบประมาณให้มันเกิดเรียกว่า Multiplier effect คือแทนที่จะบอกว่าโดยตรงนี้ไปหนึ่ง แต่โดยตรงนี้ไปหนึ่งมันต้องได้ผลเป็นห้าก็คือไม่ใช่ไปแค่นั้นแต่เราไปแก้ที่ตัวลาน พอลานมันหมุนที่เหลื่อมมันหมุนตามไปหมด นาฬิกามันเดินได้ ถึงแม้เม็ดมะยมหักนาฬิกา ก็ยังเดินได้ ถ้าเราไปแก้ผิดที่ก็โยนเงินไปเท่ากัน แต่ผมได้ศูนย์ก็คือขีดความสามารถ วิสัยทัศน์ แล้วก็จินตนาการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วในกรอบรัฐธรรมนูญนี้ได้พูดในส่วนนี้ใน
 แนวนโยบายของรัฐหรืออะไรเข้าไปเป็นกรอบให้รัฐบาลใหม่ทำใหม่คะ ให้นักบริหารทำมีกรอบใหม่คะใน
 รัฐธรรมนูญ

พลโท นาวิณ คำริกกาญจน์ : ก็มีกรอบปฏิรูปมันมีอยู่แล้ว กรอบแนวนโยบายพื้นฐานของรัฐก็มี
 อยู่ ภายในกรอบของภาค ๑ หมวด ๒ ประชาชนและพลเมืองก็มีอยู่ว่าสิ่งที่คุณจะต้องทำคืออะไร ภาค ๑ หมวด
 ๒ มันเป็นเรื่องที่เป็น Positive rights ที่กำหนดไว้รัฐมีหน้าที่ต้องนี่คือครั้งแรกในรัฐธรรมนูญไทยที่มีคำนี้ ใน
 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐเขียนว่ารัฐต้อง แต่รัฐต้องมันเป็น Policy directive นั่นก็คือเป็นแนวนโยบายพื้นฐาน
 แห่งรัฐที่กำหนดให้รัฐต้องทำแต่ไม่ได้บอกว่าเมื่อไร เพราะฉะนั้นรัฐอาจจะหยิบมาสัก ๓ ข้อมาทำ หรือไม่หยิบเลย
 ก็ได้ เพราะว่ามันไม่ได้กำหนดเวลา ขณะหนึ่งในอีกแนวหนึ่งมันกำหนด What you cannot do เพราะบอกว่ารัฐ
 มีหน้าที่ต้องเดินไปทางซ้าย อาจจะยังไม่เดินทางซ้ายยืนนิ่ง ๆ ได้ แต่เดินทางขวาไม่ได้นะเพราะมันขัดกัน อันนั้น
 มันจะมี ๒ สถานะของแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ในส่วนของปฏิรูปก็มีการผลักดันเชิงปฏิรูปซึ่งมีงาน ๕ ปี ก็ต้อง
 เดินต่อไปเหมือนกัน แต่ว่าอันไหนละ นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐอย่างที่ว่าเลือกทำ ภาคประชาชนบังคับทำ ภาค
 ปฏิรูปก็บังคับทำ แต่ว่ามันขึ้นอยู่กับการใช้งบประมาณและใช้จินตนาการและอัจฉริยะในการคิดวางแผนว่าหาให้
 เจอว่าคุณสร้าง Synergy ตรงไหนได้ คุณสร้างการผนึกกำลัง ไม่ใช่ ๑ บวก ๑ เท่ากับ ๒ คุณต้องการ ๑ บวก ๑
 เท่ากับ ๔

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เรากลัวอย่างนี้ก็คือเขียนแล้วต้องทำแต่ยังไม่ทำ
 ตอนนี้อย่างไรคะแต่ที่ไม่เขียนห้ามฉันทำ เพราะไม่ได้ห้ามฉันไว้

พลโท นาวิณ คำริกกาญจน์ : ก็ถ้าเผื่อว่ามันเกี่ยวข้องกับแนวนโยบายพื้นฐานของรัฐมันก็ห้าม
 อย่างที่ว่ามันเป็นสถานะที่ห้ามในตัว คุณบังคับเลี้ยวซ้ายไม่ได้แต่คุณเดินเลี้ยวขวาไม่ได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : นักการเมืองฉลาดกฎหมายไม่ห้ามฉันจะทำอันนี้

พลโท นาวิณ คำริกกาญจน์ : ผมจะพยายามไม่พูดว่าใครเลยนะ ผมยังอุตส่าห์บอกว่าภาค
 ประชาชนบางส่วน

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์สุธา : หมายความว่าเราทำให้เป็นกรอบในการเดินและส่วนปัญหา
 ข้างหน้าค่อยว่ากัน แต่ว่าอย่างว่าในรัฐธรรมนูญก่อน ๆ ไม่เคยได้ทำอย่างนี้ อันนี้หมายถึงว่าถ้าคุณไม่ทำคุณหยุด
 นิ่ง แต่ถ้าคุณเดินคุณต้องเดินไปซ้ายตามที่เรบอก คุณจะไปขวาไม่ได้ แต่ก่อนนี้มันจะฉีกไปเอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่เรากลัวที่เราพูดนี่คือกลัวว่าถ้าไม่ห้าม ถ้าไม่ห้าม
 ต่อให้เขียนไว้ ถ้าข้อนี้ไม่มีห้ามฉันก็จะทำ ก็ไม่ได้ห้ามฉัน

พลโท นาวิณ คำริกกาญจน์ : ก็นี่อย่างไร มันก็จะบอกอย่างที่ว่าก็คือว่าประตูไม่มี หน้าต่างไม่มี
 ท่อระบายน้ำไม่มี คราวไม่มี แล้วอยู่อย่างไร ก็คือยิ่งห้ามแล้วอย่าลืมว่าอันหนึ่งยังเขียนเยอะยิ่งแคบ ยิ่งแคบ
 หมายความว่าคุณยิ่งคลุ้มไถ้น้อย เพราะเขาจะบอกว่า Qualification มันบอกมาถ้าคุณเดินเข้าห้องแล้วคุณมานั่ง
 เก้าอี้ตรงนี้ แล้วคุณไขว่ห้างคุณห้ามสูบบุหรี่ ฉะนั้นหมายความว่าถ้าเผื่อผมไม่ได้เดินเข้าห้องนี้ หรือผมเดินเข้ามา
 แต่ไม่นั่งตรงนี้ หรือนั่งตรงนี้แล้วไม่ไขว่ห้างผมสูบบุหรี่ได้ใช่ไหม มันยิ่งเขียนเยอะยิ่งแคบ ยิ่งตีความ แทนที่จะบอก
 ว่าห้องนี้อย่าสูบบุหรี่ จบ ก็ไม่ได้ แต่ห้องนี้ไม่สูบบุหรี่เดี่ยวเขาก็บอกว่าห้องอยู่ไหนเปิดประตูแล้วยืนหน้าประตูใช้

ไหม หรือเดินเข้ามาครึ่งตัวใช่ไหม นี่ก็คือศรีธนญชัย มันก็เลยกลับมาว่าเราจะเขียนสมมูล ละเอียด หรือลึกแค่ไหน ยิ่งเขียนลึกมากก็ยิ่งแคบ ยิ่งเขียนกว้างมากก็ยิ่งง่ายต่อการบิดเบือน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เพราะว่าแสดงว่าโดยจิตใต้สำนึกของเราลึก ๆ คือ เราไม่ไว้ใจคนกลุ่มนั้น อันนี้คือประเภทมองโลกในแง่ร้าย

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : เขาจะเอาอย่างไร เราก็สร้างสมมูล เราพยายามสร้างสมมูลตอบได้แค่นี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ซึ่งเราคิดว่าคนข้างนอกเป็นอย่างเราอีกเยอะเหมือนกัน แต่ว่าเขาไม่มีโอกาสมานั่งฟังอย่างเรา เราทำอย่างไรถึงจะให้สื่อเขาได้ว่า ณ เวลานี้โอกาสมาถึงมือเขาแล้ว โอกาสของภาคพลเมืองมาถึงแล้ว ถ้าไม่รีบไขว่คว้า

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : เราก็พยายามจะสื่อ แต่ว่าสื่อมวลชนเองแทนที่เขาจะเล่นในสิ่งที่บอกคุณดูสิน้เขาให้อ่านจเราขนาดนั้นนะ ในเชิงประชาชนไม่เอา เขาขอทำอย่างไรให้พรรคนี้กับพรรคนี้แตกแยก ตอนนี้ประสบความสำเร็จคือของเราประสบความสำเร็จแล้วสร้างความสามัคคี ตอนที่ ๒ พรรคร่วมหัวตีเรา ตีคณะกรรมการธิการยกร่าง ไม่เคยสร้างความปรองดองต่อพรรคใหญ่ได้เลยตอนนี้สร้างได้แล้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คือจริยธรรมจริง ๆ คนที่สื่อด้วยเมื่อเข้าสัมภาษณ์สื่อไปแล้วรอบหนึ่งก็เห็นตรงกัน ในเมื่อปัญหาเราก็เห็นตรงกันอะโรอย่างนี้มันไม่รู้จะแก้อย่างไร อย่างนั้นความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ที่อยากจะถามอีกอันหนึ่งก็คือว่าท่านโตมาจากต่างประเทศ เรียนหนังสือมาจากต่างประเทศ แล้วพอมาทำงานในสังคมไทยคิดว่าส่วนไหนที่เป็นส่วนที่เป็นจุดแข็งของสังคมไทยที่ทำให้เราเห็นอนาคตคืออะไรอย่างนี้ แล้วก็ส่วนไหนที่เป็น Weak point ที่สุดของสังคมไทย

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : เรื่องนี้ยาว กว้างเกิน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่อยากได้จริง ๆ เอา ๑ อย่างเอาจุดแข็งของสังคมไทยเลยคะ แล้วก็ Weakness

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : จุดแข็งของเราคือความเป็น Service minded ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเป็นคนที่อึดacityใจคอดี ความสบาย ๆ จุดอ่อนคือที่พูดทั้งหมดครับเพราะมันเป็นทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน เพราะมันก็ย้อนกลับมาคุณสบาย ๆ มันก็ไม่เป็นไร พอคำว่าไม่เป็นไรก็คือลูปหน้าปะจมูก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ไม่เป็นไร แต่จริง ๆ เป็นไร

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : มันเป็น ทุกอย่างมันเป็น มันไม่เป็นไรไม่ได้หรืออันนั้นมันก็คืออันเดียวกัน มันคือดาบสองคม ทุกอย่างเราจะไปหาเรื่องเทคโนโลยีหรือเรื่องอื่นมาพูดมันก็เหมือนกัน ทุกจุดแข็งมันก็คือจุดอ่อนแล้วก็เอ็กซ์เพอเซอร์

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ธา : คราวนี้ยังติดประเด็นเรื่องของรัฐธรรมนูญอยู่ว่าถ้าท่านมองแล้วคิดว่ารัฐธรรมนูญถ้าเราเทียบกับที่เดิม ๆ ที่เคยมี แต่ตรงนี้คิดว่าคณะกรรมการยกร่างพยายามสร้างสมมูลให้มากที่สุด

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : เราพยายามสร้างแต่เราอย่าเพิ่งตอบว่าหน้าตาเป็นอย่างไร ตอนนี้เป็น Frist draft สถาปนิกสร้างบ้านส่งไปให้ตัวแทนนายจ้าง ตัวแทนนายจ้างก็คือสภาปฏิรูปดู แล้วก็พวกที่ปรึกษาทั้งหลาย คสช. ครม. เขาก็มาดูทั้งหลาย

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : พูดถึงการจะทำให้เกิดความสมดุลตอนนี้เหมือนสถาปนิกที่เรา
หอบแบบไปเสนอ

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : เราก็เอา Frist draft ไปให้ตัวแทนนายจ้าง ตัวแทนนายจ้างคือ สปช.
เขาเป็นตัวแทนนายจ้างเพราะเขาเป็นคนลงไป ๗๗ จังหวัด ลงไปรวบรวมความคิดของประชาชน เพราะฉะนั้น
เขาเหมือนตัวแทนนายจ้าง นายจ้างคือ ๖๕ ล้านคนที่เขาจะต้องอยู่ในบ้านหลังที่เราสร้าง มันสอดคล้อง ไม่
สอดคล้องเราก็ส่งให้ สปช. ก็คล้าย ๆ กับว่านายจ้างเราก็ให้โอกาสตัวแทนนายจ้างคือ สปช. ตัดสินแทนว่าใช่
ไม่ใช่ เขาก็ Yes No ภายในปลายกรกฎาคม ต้นสิงหาคม แต่อันดับหนึ่งเรายกไปให้เขามันต้องมีเปลี่ยนบ้าน เรา
วาดบ้านไปให้เขาเขาก็ต้องเปลี่ยน เขาก็ต้องแก้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่ เพราะเขาต้องมีคนอยู่

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : ใช่ เพราะฉะนั้นก็อย่างที่ว่าเราแม่อุ้มบุญ รักนี้รักแต่ทรงจนกระทั่ง
แบบห้ามแตะมันก็คงไม่ได้ เขาจะแตะเขาต้องแตะได้เพราะเขาเป็นเจ้าของเพราะฉะนั้นทุกสิ่งทุกอย่างในนี้ยัง
เปลี่ยนได้อยู่ เราพยายามสร้างความสอดคล้อง แล้วสร้างความเชื่อมโยง แล้วสร้างหลาย ๆ ระดับของการที่มันจะ
เกี่ยวโยงแล้วก็ยึดโยง แล้วก็เกาะโยงเพื่อให้มันเกิดตาข่ายที่มันแน่น ไม่ว่าจะตาข่ายสำหรับประชาชนในเรื่องของ
Social safety net ตาข่ายทางการเมือง ตาข่ายทางสุญญากาศ อำนาจ หรือการที่จะ Monopoly อำนาจ แต่ว่า
สุดท้ายมันต้องไปรอสิงหาคม จากวันนี้จนถึงปลายกรกฎาคมเปลี่ยนได้ทุกเรื่องยังเปลี่ยนได้ทุกเรื่อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คือโดยส่วนตัวก็ยังห่วงอยู่นิดเดียว ห่วงประชาชนที่
ปลายทางรอบ ๆ เขาได้เข้าใจอย่างน้อยที่สุดเฉียด ๆ กับวัตถุประสงค์หรือว่าเป้าประสงค์ของรัฐธรมนูญอย่าง
ที่เราเข้าใจ คิดว่ามันน่าจะสร้างความเข้าใจ ประองคองหรืออะไรก็แล้วแต่น่าจะเกิดขึ้นได้

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : ก็เราก็คอยจะสร้างแต่สื่อมวลชนเขาไม่ยอมเล่นประเด็นนี้

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : จริง ๆ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วทำอย่างไร

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : เขาอยากเล่นประเด็นที่แตกแยก อยากเล่นประเด็นที่ชายข่าว

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : จริง ๆ ถ้าพวกนี้ได้พยายามสื่อสารถึงประโยชน์ว่ามาตรานี้ร่าง
เรื่องนี้ให้ความรู้ประชาชนจะได้อะไร รัฐต่อไปต้องดำเนินนโยบายอย่างไร ทำไมมาตรานี้เราพูดอย่างนี้ ๆ ถ้า
เขาได้เข้าใจ ได้เห็นข้อมูลในนั้นมากกว่าทุกวันนี้ที่เป็นข่าวที่เกิดคนนี้ออก คนนั้นเป็นอย่างนั้น คนนี้เป็นอย่างนี้

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : บังเอิญมันไม่เดิน สื่อมวลชนไม่เดิน อันไหนที่จะเสนอก็ก็นเสนอแค่
ครึ่งเดียวเพื่อให้มันเกิดความแตกแยก บางทีก็ถึงกับเสนอด้วยอคติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่สื่อดีมีนะคะ สื่อดีเท่าที่เราเห็นก็พอมีบ้าง
เพียงแต่ว่าเราเลือกเสพไม่เป็นแล้วเราก็ไปเลือกเสพสื่อที่เข้าใจง่าย

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : ไปนั่งเล่าข่าวไม่ต้องใช้ความคิด มีคนพูดมาแล้วก็จำจำไปโดยที่เขา
พูดไม่ครบ ไม่ให้มุมมองครบทุกมุมมอง ไม่ให้เนื้อหาครบทั้งเรื่อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ขออนุญาตยกตัวอย่างตัวเอง วันหนึ่งอยู่ในร้านทำ
ผมคือเล่าให้ฟังเลยว่าคือคนกลุ่มนี้เขาก็ฟังจากอันนี้เสพอันนี้ด้านนี้ด้านเดียวก็เลยบอกเขาว่าไม่ผิด เขาพูดมา

เขาไม่ได้พูดผิด เขาพูดถูกแต่เขาพูดครั้งเดียว ที่เหลืออีกครั้งหนึ่งที่จะบอกให้มันคืออะไร แต่คนที่ปลายทางแบบนี้เขาไม่มีโอกาส

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : เขาก็ไม่อยากฟังอีก เขาบอกคุณไม่ได้ออกทีวีคุณจะไปตลาดสี่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : คือเขาไม่รู้ด้วย เขาไม่มีโอกาสที่จะรู้ว่าเราแค่ฝากความหวังว่าอย่างไรยังมีโอกาสที่เราได้รู้ ทำอย่างไรให้คนพวกนั้นได้รู้ว่าขณะนี้ไม่ว่าจะเป็นใครก็แล้วแต่ ๓๖ ท่าน ในความรู้สึกเรารู้สึกว่า Devote แล้วเรามีความหวัง แม้กระทั่งเรื่องปรองดองซึ่งเราเคยสิ้นหวังอันนี้พูดตรง ๆ ในส่วนตัวสิ้นหวังเลย ขณะนี้ที่มาฟังแล้วมาทำงานด้วยมีความรู้สึกว่ามีหวัง

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : เราก็ต้อสู้ แต่ว่าทุกสิ่งทุกอย่างกระบวนการ Transitional justice กระบวนการยุติธรรมเปลี่ยนผ่านถึงแม้มันจะมีกติกาของมัน ๕ ชั้น ในส่วนของสากล ของ UN ก็ไม่ใช่หมายความว่ายากมาทั้งกระบิแล้วเอามาใช้ในประเทศไทยได้ในบางสิ่งบางอย่างมันก็ต้องปรับ มีอะไร ก็โอเค แต่ว่าสำคัญก็คือว่าเข้าใจจริง และของที่จะปรับ ปรับให้มันเหมาะสมจริง ไม่ใช่เข้าใจแค่กระผิกแล้วเอามาปรับแล้วเลยเหลือแค่เปลือกไม้แก่นไม้ได้เลยประเด็นมันอยู่ตรงนั้น

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : คราวนี้ลองถามส่วนตัวนะคะ คราวนี้ทางผู้ที่มีอำนาจหรืออะไรก็แล้วแต่ คิดปฏิรูปสื่อหรือในขณะนี้ที่จะทำให้สื่อเป็นกระบอกเสียงในการที่จะร่วมมือร่วมใจกันให้ข้อมูลเชิงวิชาการ สร้างสรรค์ หรือว่าเรารู้ว่าสื่อตรงนี้แล้วเรามีคนใหม่ที่จะไปขอความร่วมมือเขาว่าพูดเรื่องเหล่านี้บ้าง

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : ขอได้ แต่เขาไม่ทำ ก็มันไม่ขาย ชาวดีมันขายไม่ออกคนไทยไม่อยากอ่านข่าวดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : ขอยกตัวอย่างนะคะ มีหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งโพสต์ทูเดย์ขยับมากเลยฉบับหนึ่งเยอะมากเลย ปรากฏคนซื้อบอกอะไรเยอะไปชี้เกียจอ่าน เขาดี ๆ ทั้งนั้นเขาอุตสาหะตั้งใจ ฟังพวกนี้ง่ายดี เชื่อได้ ไม่ได้ ฟังง่ายดี บ้านเราทำอะไรดีละ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : นี่ความเห็นแบบคนธรรมดาแล้วแบบว่าเชิญสื่อเหล่านี้มาทำความเข้าใจอย่างเช่นหนังสือที่คนเขาซื้อเยอะ ๆ อย่างน้อยมีคอลัมน์หรือเปิดโอกาสที่จะไปขายข่าวลักษณะอย่างนี้

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : เดี่ยวผมจะ Digital ๒๔ ช่อง ช่วงทุ่มถึง ๓ ทุ่ม เดี่ยวผมจะเอาช่องหนึ่งออกสารคดีดี ๆ อีกช่องหนึ่งออกองค์ความรู้ แล้วลองทายสิจะมีคนดู ๒ ช่องนี้เทียบกับช่องน้ำเน่าสักกี่เปอร์เซ็นต์

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : คือพยายามบอกช่องน้ำเน่าเปลี่ยนแปลง

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : คุณขายโฆษณาไม่ได้ คุณมีเนื้อหาสาระไม่มีคนดูคุณก็ขายโฆษณาไม่ได้คุณเจ๊งเอง สุดท้ายคุณก็ต้องกลับมาขายน้ำเน่า เพราะนั่นคือคน เสียตายและเสียใจที่จะต้องพูดนั่นคือคนไทยที่ต้องการจะดูน้ำเน่า ไม่ต้องการจะดูความรู้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : คุณกันสรุปนิดหนึ่งว่าอย่างบางช่องตอนเช้าทำไมทุกคนต้องดูช่องเขา เพราะว่าช่องอื่นไม่ทำให้มันได้อย่างเขา แต่เป็นคุณภาพ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : คือคุยอย่างเขา คือข่าวชาวบ้านก็มีแต่ว่าสอดแทรกในข่าวในประเด็นเหล่านี้

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : มันก็ไม่ใช่ เพราะถ้าเผื่อว่าพูดง่าย ๆ ว่าไม่เคี้ยวแล้วย่อยให้แล้วก็คายเข้าปากลูกนก ลูกนกไม่กิน ลูกนกต้องการวิเคราะห์และต้องการคำตอบสรุปตำรวจคนนี้จะขมดีหรือดำดี

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : เราไม่คิดเอง

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : ไม่ต้องการนักข่าวหรือคนอ่านข่าวให้ฟังบอกว่าตำรวจนี้ถ้ามองมุมนี้มันก็ดี ถ้ามองมุมนี้มันก็เลว คุณลองใช้วิจารณ์ญาณคิดสิมันดีหรือมันเลวกันแน่ ถ้าอย่างนี้ประชาชนไม่ต้องการเพราะคาบไปคุยในวงกาแฟไม่ได้ เพราะไม่มีคนที่ก็จะเก็บข้อมูล ที่พูดมาครึ่งชั่วโมง ไม่มีคนที่จะใช้สมองคิด แล้วก็เดินต่อว่าแล้วมันดีหรือไม่ดี เขาต้องการคำตอบที่จะเอาไปพูดได้เลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : แต่เราแปลตรงที่ว่าเราปล่อยให้คนพวกนี้ลอยนวลได้ตรงนี้ทุกเมื่อเชิอวัน

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : ก็สิทธิของสื่อมวลชน มีหลายมาตรา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : คนมันบอกแล้วมีช่องกระโจน

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : การปฏิรูปสื่อมันก็สำคัญ เราปล่อยให้มานานมากเลยจนกระทั่ง

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ : ลำบาก ไม่ง่าย

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : เราพูดร่างรัฐธรรมนูญเราก็ได้เจตนาของท่าน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ท่านก็เหนื่อยแล้ว ข้อคิดเห็นหรือเพิ่มเติมอะไรอีกสักนิดหนึ่งมีไหมคะ ทั้งท้าย ทั้งทวน ที่เราพูดมาทั้งหมดแล้วท่านลืมเรื่องนี้ไปมีไหมคะ หากไม่มีวันนี้ขอขอบพระคุณท่านมากนะคะ

๘) รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย

โฆษกกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องรับรองคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒทะกุล : สัมภาษณ์ รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย วันจันทร์ที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘ เวลา ๑๐.๐๕ นาฬิกาค่ะ ขออนุญาตเรียนถามท่านนะค่ะ จริง ๆ ได้อ่านประวัติท่านมาคร่าว ๆ แล้วนะค่ะว่าท่านมีส่วนร่วมอย่างมากในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้านี้คือฉบับปี ๒๕๕๐ ขออนุญาตเรียนถามจากประสบการณ์ฉบับก่อนหน้านี้กับฉบับนี้ว่าประสบการณ์เหล่านั้นได้นำมาใช้หรือว่าปรับเปลี่ยนกับฉบับปัจจุบันนี้อย่างไรคะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ผมคิดว่ามีทั้ง ๒ ส่วนนะครับ ส่วนแรกคือ ในฐานะที่ผมมีส่วนในการทำร่างรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ และก็เป็น สสร. ก็เห็นถึงกระบวนการทำงานในปี ๒๕๕๐ ในการทำรัฐธรรมนูญ เห็นถึงสภาพปัญหาและข้อจำกัดต่าง ๆ ในการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประสานกับสภาที่จะให้ความเห็นชอบ ตรงนั้นก็เห็นกระบวนการทำงานในส่วนระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างกรรมการยกร่างกับ สสร. ในปี ๒๕๕๐ ซึ่งวันนี้ก็หมายถึงกรรมการกับ สปช. ในปัจจุบันนะครับ เพราะฉะนั้นในแง่กระบวนการผมคิดว่าก็มีส่วนที่ทำให้เราเห็นปัญหา และทำให้มีการได้มีโอกาสหารือและให้ความเห็นต่อท่านประธานกรรมการยกร่างในแง่มุมมองที่เราเคยพบในปี ๒๕๕๐ เพื่อที่จะนำมาแก้ไขปัญหานะครับ ส่วนที่ ๒ ผมคิดว่าในภาพรวมของในเชิงเนื้อหาสาระของรัฐธรรมนูญ ผมในฐานะที่มีส่วนอยู่ในปี ๒๕๕๐ ทำให้เราพอมองเห็นว่าในสาระสำคัญและเจตนารมณ์ที่เคยทำในปี ๒๕๕๐ นี้ต้องการอะไร เห็นถึงความไม่ก้าวหน้าในรัฐธรรมนูญว่าเขียนไปแล้วแล้วไม่สามารถบังคับใช้ได้ หรือการเห็นว่าบังคับให้ออกกฎหมายแต่ไม่ได้ออกกฎหมายด้วยปัญหาอะไรนะครับ เพราะว่าในส่วนที่ผมเป็นคนหนึ่งที่ยกร่าง แล้ว ๗ ปีที่ผ่านมาที่ทำหน้าที่อีก ๒ ส่วนก็คือในฐานะเลขาฯ คณะกรรมการสมานฉันท์ที่ท่านติเรกเป็นประธานซึ่งตั้งโดยรัฐสภา กรรมการชุดนั้นก็พูดเรื่องการแก้รัฐธรรมนูญ และก็มีข้อเสนอในการแก้รัฐธรรมนูญหลายประเด็นนะครับ และอีกครั้งก็มีโอกาสในฐานะเป็นเลขาฯ ขอคณะกรรมการพิจารณาแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ท่านอาจารย์สมบัติเป็นประธานที่ตั้งโดยรัฐบาลนายฯ อภิสิทธิ์ ผมก็อยู่ในช่วงเวลาของความพยายามที่มองเห็นปัญหาของรัฐธรรมนูญและความพยายามที่ต้องการแก้ไข ก็เลยเห็นว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมีส่วนที่จะทำให้เนื้อหาสาระทั้งหลายที่เป็นปัญหา อันนี้ก็เป็นส่วนที่ถือว่าเป็นประสบการณ์ที่นำมาใช้ กับเรื่องสุดท้ายน่าจะเป็นเรื่องที่ผมรับผิดชอบโดยตรง เพราะว่าส่วนปี ๒๕๕๐ ผมมีส่วนรับผิดชอบในหมวดการปกครองท้องถิ่น แล้วผมก็ได้ทำงานด้านนี้มาพอสมควร ก็ได้พยายามที่จะเสนอในร่างปี ๒๕๕๐ ไป แต่ก็ไม่ได้ผลมากนัก ปัจจุบันก็ได้รับมอบให้มาดูแลหมวดนี้อีกในเรื่องนี้ก็คิดว่าทำให้เกิดความต่อเนื่องในเชิงสาระสำคัญครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒทะกุล : อาจารย์คะ ที่นี้บริบทของปี ๒๕๕๐ กับบริบทในปัจจุบัน ฉบับที่จะเป็นปี ๒๕๕๘ บริบทมันเปลี่ยนแปลงไปมากพอประมาณไหมคะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ผมคิดว่าบริบทเปลี่ยนนะครับ ความจริงที่มาจากจะเหมือนกัน เกิดจากความขัดแย้งทางการเมือง แต่ว่าบริบทในปีนี้ ปี ๒๕๕๘ ผมคิดว่าอย่างน้อย ๒ เรื่องที่เป็นบริบทสำคัญ ก็คือ ๑. สภาพบังคับในรัฐธรรมนูญชั่วคราวมาตรา ๓๕ ที่บอกว่าจะต้องเขียนอะไรตามแนวทางนั้นนะครับ กับอันที่ ๒ คือความขัดแย้งทางการเมืองที่ผมคิดว่าวันนี้ยังคงมีอยู่ เพียงแต่ว่าไม่ได้ถูกแสดงออกเนื่องจากมีปัจจัยอื่นมาควบคุมไว้ละครับ เช่น ปัจจัยเรื่องของการมีกฎอัยการศึก ก็ทำให้การแสดงออกหรือการเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ไม่สามารถทำได้ อันนี้ทำให้เราอาจจะมองข้างนอกว่าดูสงบ แต่ว่าความคิดเห็นลึก ๆ ผมคิดว่าเราไม่ได้รับข้อเท็จจริง อันนี้ผมคิดว่าเป็นบริบทที่สำคัญนะครับ กับอีกส่วนหนึ่งที่ผมคิดว่าสำคัญคือบริบทที่คนคาดหวัง คือผมคิดว่าคราวนี้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองและพูดไปเต็มเรื่องใหม่ โดยเฉพาะเรื่องการปฏิรูปและการปรองดอง ทำให้เกิดความคาดหวังใหม่ของคนในสังคม แล้วก็ถ้าไม่สามารถทำให้ได้จริงทำให้เปลี่ยนแปลงแก้ไขปัญหาได้อันนั้นผมคิดว่านั่นคือความกดดันสูงสุดนะครับ ซึ่งในความเห็นส่วนตัวผมก็คิดว่าตัวรัฐธรรมนูญไม่สามารถแก้ปัญหานั้นได้ทั้งหมด ต้องมีกลไกอย่างอื่นอีกเยอะ ในสังคมนี้นี้ที่จะทำ ซึ่งเราไม่ได้พูดถึงนะครับ เราพูดเฉพาะสาระในรัฐธรรมนูญก็เหมือนกับเขียนหลักการไว้ แต่ว่าจะทำได้จริงหรือไม่ ผมคิดว่าอันนี้เป็นความคาดหวังของประชาชนนะครับ แล้วก็ถ้าไม่สามารถทำให้เห็นผลได้ในระยะเวลาพอสมควร คนก็จะรู้สึกเลยว่าล้มเหลว อันนี้คิดว่าเป็นความกดดันและเป็นบริบทที่เปลี่ยน บริบทสุดท้ายคือบริบทอันเนื่องมาจากภาวะการณ์ของประเทศคือสถานะทางเศรษฐกิจที่ผมคิดว่าวันนี้มีประเด็นที่เป็นปัญหาทางเศรษฐกิจค่อนข้างมาก แม้ว่าจะไม่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ แต่ก็ทำให้คนเริ่มรู้สึกว่ารัฐธรรมนูญจะช่วยแก้สิ่งเหล่านี้ได้ด้วยไหม ซึ่งผมคิดว่าความจริงเรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องแก้ไขได้โดยรัฐธรรมนูญนะครับ คือคนก็จะไปคิดว่ารัฐธรรมนูญคือยาหม้อใหญ่ แต่จริง ๆ รัฐธรรมนูญคือแม่บท สิ่งที่จะต้องไปทำคือคนที่ไปบริหารจัดการให้ได้ละครับ เพราะฉะนั้นอันนั้นมันเป็นเรื่องนอกเหนือการควบคุมแล้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรธน์ วุฒิกุล : ขอขยายความกลไกหนึ่งที่ว่าอาจารย์บอกว่าเป็นกลไกที่จะช่วยแก้ปัญหา หรือว่าเป็นกลไกที่จะต้องนำไปสู่ประสบความสำเร็จนะคะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : คือผมคิดว่ากลไกจริง ๆ ในการแก้ปัญหาเรื่องการปฏิรูปและแก้ปัญหारेื่องการปรองดองของประเทศไม่ได้หมายถึงเฉพาะการมีหลักการในรัฐธรรมนูญ แต่หมายถึงว่าการออกแบบให้ Body หรือกลไกต่าง ๆ องค์กรต่าง ๆ ที่กำลังจะถูกออกแบบในอนาคตเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่นี้ได้จริง มีอำนาจจริงในการแก้ปัญหา แล้วก็มีความตั้งใจจริงที่จะแก้ปัญหา เรื่องปฏิรูปอีกเรื่องหนึ่งคือเป็นเรื่องทางบวก ในแง่ความขัดแย้งของสังคมเรื่องการปฏิรูปในทางทฤษฎีการมี Shared future คือมีอนาคตร่วมกันที่คนจะมองเห็นตรงกัน เพราะฉะนั้นโจทย์นี้สำคัญว่าใน ๒๕๐ คนของสภาปฏิรูปจะสามารถทำให้ความเห็นและภาพนี้เป็นภาพของคนทั้งประเทศได้ไหม และเป็นความหวังของคนทั้งประเทศได้ไหม อันนี้เรื่องหนึ่งเลย เรื่องการปรองดองผมคิดว่าเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ไม่ได้แก้ได้ด้วยรัฐธรรมนูญ ต้องแก้ได้ด้วยความพยายามที่จะเข้าไปสร้างการยอมรับร่วมกันของคนในสังคม เพราะว่าวิกฤติของการขัดแย้งไม่ใช่วิกฤติแบบผิวเผินนะครับ ผมคิดว่าส่วนหนึ่งของการปฏิรูปจะมาแก้ปัญหาคความปรองดองได้ในเชิงของการแก้โครงสร้างใหญ่ที่จะทำให้หลักใหญ่ เช่น เศรษฐกิจสังคมที่แตกต่างกันเกินไป เรื่องการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่เป็นธรรม และทำให้กระบวนการยุติธรรมนั้นเป็นกลไกหลักที่เป็นที่พึ่งของสังคม ๒ เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ที่จะแก้ในเชิงของโครงสร้างรากฐาน แต่ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับกลุ่มคนในเชิงความชอบความมีอคติต่อกันในสังคมยังมีอยู่ อันนี้กฎหมายแก้ไม่ได้ต้อง

เป็นการแก้ปัญหาด้วยกัน ผมยังคิดว่าสุดท้ายแล้วการปรองดองทั้งหมดคือการเจรจา การพูดคุย การหาทางออก ร่วมกัน การยอมรับร่วมกัน หากจุดยืนที่เป็นพื้นฐานที่ทุกคนเห็นใกล้เคียงกัน ทุกคนต้องมีส่วนร่วม และก็ทุกคน ไม่ใช่ได้ทั้งหมด และทุกคนไม่ได้เสียทั้งหมด เพราะฉะนั้นผมคิดว่าหลักคิดอันนี้เป็นหลักคิดสำคัญที่เป็นกลไกที่จะ แก้ปัญหาในเรื่องความขัดแย้งเชิงอคติทัศนคติของคน เพราะฉะนั้นมันจะเป็น ๒ กลุ่มหลัก ส่วนกลุ่มสุดท้ายกลุ่ม ขัดแย้งแบบผิวเผินที่เกิดขึ้นจากตัวแรงปฏิกิริยาของสื่อดาวเทียมที่ดูกันแล้วก็ติดพวกนี้ก็ไม่ยากครับ คือถ้าคุณปิด หหมดคนเหล่านี้ ถ้าคุณปิดหรือจัดการเรื่องพวกนี้ให้ตีไม่มีตัวแรงความขัดแย้ง คิดว่าก็สามารถแก้ไขได้เพราะว่า ความขัดแย้งที่แตกกันในครอบครัว ความขัดแย้งที่ระหว่างเพื่อนฝูงกินข้าวกันทะเลาะกัน พี่น้องทะเลาะกัน พ่อ กับลูกทะเลาะกัน แม่ สามี พวกนี้ทั้งหมดผมว่าแก้ได้ด้วยคือ ๑. ไม่มีตัวแรง ๒. แนวโน้มของคนเหล่านี้ไม่ได้ขัดแย้ง บนรากฐานจริง แต่เป็นความขัดแย้งบนความเชื่อ เพราะฉะนั้นเรื่องนี้ก็ไม่ยาก เพราะฉะนั้น ๒ - ๓ กลุ่มนี้ ต้องการกลไกไม่เหมือนกันในการแก้ ซึ่งผมคิดว่ารัฐธรรมนูญเองก็ตอบไม่ได้หรอก ต้องใช้กระบวนการที่ต้องคุย กัน แล้วก็ต้องจริงใจที่อยากจะแก้ ไม่ใช่มีอคติต่อกัน ยกตัวอย่างถ้าเราคิดถึงกลุ่มคนที่สูญเสียถ้าเราจะคิดถึงคุณ นิชาภรรยาของคุณร่มเกล้า เราต้องคิดพร้อม ๆ กันกับลูกเสธ. แดงต้องคิดเท่ากันถูกไหม ถ้าอย่างนั้นคุณเป็น กลาง แต่ถ้าคุณคิดว่าคนหนึ่งถูกและอีกคนหนึ่งผิดสมควรตาย อีกคนหนึ่งไม่ควรตายหลักนี้ผมคิดว่าเราแก้ความ ปรองดองไม่ได้ใช่ไหมครับ ซึ่งอันนี้มันต้องการคนที่หลัก คืออาจจะไม่กลางครับ แต่ต้องวางตัว มีกฎ มีเกณฑ์ มีกติกาที่จะเคารพทั้ง ๒ ฝ่าย คือถ้าให้คนรู้สึกว่ายฝ่ายหนึ่งชนะและฝ่ายหนึ่งแพ้ผมคิดว่ามันไม่จบ จึงบอกไว้ว่า กลไกนี้ไม่ง่าย เราอาจจะพูดง่ายว่ามีคณะกรรมการอาจจะแก้ได้ ให้เงินก็ไม่ได้หาย คือหลักของการเยียวยากลุ่ม คนที่เสียหายต้องเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ต้องคิดละเอียดอ่อนพอสมควร เพราะฉะนั้นกระบวนการแก้ปัญหาพวกนี้ เช่น กรรมการปรองดองที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เรื่องของการค้นหาความจริงอาจจะต้องทำต่อไปครับ เพื่อสืบค้น เปิดเผยเมื่อไรไม่เป็นไร ๓๐ ปีก็ได้แต่ต้องมี สิ่งเหล่านี้เป็นกลไกที่ผมคิดว่าสำคัญ ถ้าจะแก้ปัญหาให้มันเบ็ดเสร็จ เด็ดขาด แล้วในที่สุดก็คือจิตใจของทุกคนที่ให้อภัยกันถ้าไม่ให้ตรงนี้ลำบาก การให้อภัยก็คือการไม่เอาโทษนั้นละ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : อาจารย์เห็นด้วยกับการนิรโทษกรรมไหมคะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ผมคิดว่าต้องแบ่งแยกครับ นิรโทษกรรมผมเองเป็นหัวหน้า โครงการวิจัยปรองดอง เรื่องนิรโทษกรรมสำหรับกลุ่มคนพื้นฐานเลยที่ประชาชนทั่วไปผมคิดว่าต้องทำให้เขาก่อน แล้วก็พยายามจำแนกให้ได้ว่าคนไหนมีความผิดอันเกิดจากอุดมการณ์ทางการเมือง กับความผิดที่เกิดคดีอาญา ต้องแยกกัน ผมยกตัวอย่าง ถ้าคุณเผาศาลากลางอันนี้ชัดเจนว่าอุดมการณ์ทางการเมืองนะ ต่อสู้รัฐ แต่เทียบกับ คุณเผาแบงก์เอกชนไม่เกี่ยว ผมยกตัวอย่างอย่างนั้นะครับ คุณไปเผาและขโมยของนี้ไม่ได้ เพราะฉะนั้นผมคิดว่า ต้องมีคนที่มาคัดเลือกและแยกแยะประเด็นเหล่านี้ให้ชัดครับ คือวันนี้ต้องยอมรับว่าคนทุกฝ่ายรวมทั้งที่เป็น ประชาชนทั่วไปที่ขาดที่พึ่งนี้บางคนได้ติดคุกนานกว่าบทลงโทษแล้ว คือศาลตัดสินมาลงโทษเท่านั้น แต่ว่า กระบวนการระหว่างนั้นเขาอยู่ในคุกมันนานกว่าแล้ว อย่างนี้ผมคิดว่าควรจะต้องดูแลครับ แต่ผมไม่ได้ว่าเห็นด้วย กับนิรโทษกรรมทั้งหมดนะ คือผมให้แยกแยะ อะไรที่คิดว่าเป็นประเด็นเชิงกระบวนการยุติธรรมที่เป็นคนตั้งโจทย์ ที่อาจจะเป็นข้อสงสัยได้ว่ากระบวนการยุติธรรมไม่เป็นธรรม ผมเสนอว่าให้ทำใหม่ เข้ากระบวนการใหม่นับหนึ่ง เลยก็ได้ถูกไหมครับ เพราะฉะนั้นไม่ได้แปลว่าให้เลย ยกเว้นให้ ผมยกตัวอย่างคดี คตส. นี้ในเมื่อ คตส. ถูกตั้ง ข้อสังเกตว่าเป็นกระบวนการที่แม้ว่าชอบด้วยกฎหมายในองครักษ์รัฐาธิปไตย แต่มีอคติหรือไม่ อย่างนี้ก็เอากลับมา เริ่มต้นใหม่ก็ได้ที่ ป.ป.ช. ไม่สายเกินไป ออกกฎหมายมาแล้วว่าไม่มีอายุความทำไปเลยทำให้กระบวนการนี้สิ้น

สงสัยเสียว่ากระบวนการนี้ชัดเจน แล้วความผิดก็คือความผิดถูกก็ว่าถูก ถ้าทำอย่างนี้ สังคมก็จะมีคำตอบว่าเป็นอย่างไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : อาจารย์คะ นอกเรื่องนิดหนึ่งตั้งใจประเด็นที่ว่าเมื่อกี้ถูกใจคิดที่พูดว่าอย่างการเผาศาลากลางนี่มันเป็นการเหมือนคล้าย ๆ ทำลายสัญลักษณ์ของการ against กับรัฐอะไรอย่างนี้ใช่ไหมคะ แต่ที่นี้มุมมองของพวกเราที่พวกนี้ต้องผิดซิเพราะมันทำลายทรัพย์สินของทางราชการ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : จริง ๆ ก็มีการทำลายทรัพย์สินทางราชการมาเยอะแยะที่ให้อภัยกัน คอมมิวนิสต์ก็ทำลายทรัพย์สินทางราชการถูกไหมครับ วันนี้ที่ให้อภัยกันผมก็เห็นยิ่งรถตำรวจคว่ำระเบิดก็ให้อภัยกันถูกไหมครับ คือถ้าทำลายทรัพย์สินมันผิดอยู่แล้วละ แต่มันผิดด้วยเจตนาอะไร คือเราต้องคิดอย่างนี้บ้าง ไม่อย่างนั้นเราก็ต้องผิดหมด ไม่อย่างนั้นปรองดองไม่ได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : จริงเราควรจะถูกใจคิดอะไรแบบนี้ ไม่อย่างนั้นปรองดองไม่เกิด

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ผมต้องถามว่าอยู่ที่ ๆ เขาจะอยากเผาไหมศาลากลาง ถูกไหมครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : มุมมองของพวกเราคือว่าพวกนี้ถูกยุมา เหมือนเราไปดูถูกเขาว่าเขาเชื่อซาไม่รู้อะไรจริง ๆ เขาอาจจะรู้อะไร แล้วก็นี่คือการแสดงภาพของการต่อต้านอำนาจรัฐ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ผมคิดว่าอย่างนั้น เพราะเวลาการต่อสู้ในอำนาจรัฐทั้งหมดก็ต่อสู้กับ State (รัฐ) ถูกไหมครับ เพราะฉะนั้นผมคิดว่าถ้าเราคิดอย่างนี้เราจะเข้าใจมากขึ้นว่าเราควรจะทำอย่างไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ขอบพระคุณค่ะ ทำให้มีมุมมองเมื่อก่อนก็จะ against พวกนี้มากกว่าไม่รักประเทศอะไรนี้ เราผูกขาดรักประเทศอยู่ฝ่ายเดียว

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : เขาก็รักแต่เขาอาจจะไม่เห็นด้วยกับบางเรื่องซึ่งเราเห็นด้วยก็ได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ใช่ค่ะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ทำไมเราไม่คิดอย่างนี้ละ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ใช่ค่ะอาจารย์ ปรองดองนี่มันไม่เห็นยากเลยนะค่ะ อาจารย์

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ปรองดองต้องคิดอย่างนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : อาจารย์มองปรองดองเคลียร์มากเลยคะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ผมมองอย่างนี้มาตลอดนะครับ และผมพูดอย่างนี้ตลอด แต่พูดอย่างนี้กับคนที่แบบอาจารย์นะครับ อาจารย์ก็จะมองผมอีกฝั่งเลย เพราะว่าวันนี้สังคมเป็นอย่างนี้ ถ้าพูดเหมือนกันเป็นพวก ถ้าพูดไม่เหมือนคนละฝั่งคนละสี ซึ่งอันนี้คืออันตรายที่สุดของสังคม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : จริง ๆ เราอาจจะคนละสีคนละพวกคนละพวกก็ไม่เป็นไร แต่ว่าเรามีหลักเกณฑ์

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ก็ถ้าทุกคนมีจุดมุ่งหมายตรงกันใช่ไหมใหม่จะปรองดอง เมื่อมีจุดมุ่งหมายตรงกันทุกคนก็ต้องยอมถอยทุกคนต้องกลับมายินยอมคนละก้าวถอยกันมาแล้วก็กลับมามองกันใหม่ว่าจะเอาอย่างไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ปัญหาคือฟังแล้วไม่คิด ส่วนใหญ่เราฟังแล้วเชื่อเลยคะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : คือมันมีแนวโน้มจะเชื่อโดยไม่ต้องคัดกรอง แล้วผมก็บอกอาจารย์ว่าสังคมวันนี้มัน Information ที่ใส่เข้าไปมันเป็น Information ที่ไม่ครบถ้วนนะครับ บวกค่านิยมหรือความให้คุณค่าชอบไม่ชอบ บวกเทคนิคการบิดเบือน Information ชุดนี้อันตรายมากเลย และผู้รับไม่มีเครื่องคัดกรองเลย ถ้าใช้เห็นด้วยเลย ถ้าโดนอารมณ์ตัวนะไปเลย คือไม่มีอะไรคัดกรอง คือผมเล่าให้อาจารย์ฟังว่าเมื่อก่อนอย่างรายการยามเฝ้าแผ่นดินของคุณสนธิพิมพ์นะ ผมชอบ ผมดูตั้งใจเลยนะครับ วิเคราะห์เก่งนะ แต่พอไปบางเรื่องผมฟังอ่าวแกพูดไม่หมดนี่เรื่องที่เรารู้ เราก็กเริ่มตั้งคำถาม พูดให้เราโน้มไปทางนี้ได้ ผมก็เลยรู้สึกว่าย่างนี้มันแมนิปูเลชัน แต่ถามว่าคนอย่างผมที่จะมีข้อมูลซึ่งใจได้แล้วสแกนเป็น แล้ววันนี้สังคมไทยมันฟังจากสื่อ Media แล้ว Speed มันเร็วครับอาจารย์ เฉพาะ Line อาจารย์พูดจริงไม่จริงไม่รู้ ๑ เป็น ๑๐๐ ๑๐๐ เป็น ๑,๐๐๐ คุณ ๑๐๐ แป๊บเดียว เรื่องเล็กเป็นเรื่องใหญ่ได้หมดสังคม เพราะฉะนั้นผมว่ามันอันตราย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ถูกคะ แต่ว่าปัญหาคือเมื่อเรารู้ตัวอันตรายแล้วบางทีเราไม่ไปแก้ไขมันตรงจุดตรงนั้น อันนี้เราก็กไม่โทษสื่อฝ่ายเดียวคะ สื่อนี้คือตัวที่ทำให้ทุกอย่างมันไปเร็วระนะคะ ทีนี้ก็มาถึงเรื่องของรัฐธรรมนุญ อาจารย์บอกว่ารัฐธรรมนุญมันก็ไม่ใช่ยาที่แก้โรคได้ทุกอย่าง โรคบางโรคต่อไปมันก็จะต้องมีคิดว่างานมันจะไม่จบใช่ไหมใหม่คะอาจารย์ มันยังต้องมึงงานต่อเนื่องจากหลังรัฐธรรมนุญร่างเสร็จใช่ไหมใหม่คะอาจารย์

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : แน่นอนครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เช่นอาจารย์พูดถึงองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับเรื่องของการปรองดองสมานฉันท์

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : คือหมายถึงองค์การปฏิรูป ผมพูดเรื่องถ้าแก้ปัญหาคาคที่คนคาดหวังคือภาคที่ ๔ คือเรื่ององค์การปฏิรูปและการสร้างความปรองดอง ผมคิดว่ากลไกอันนั้นจะเป็นกลไกสำคัญที่คนจะคาดหวังว่าจะเดินต่อได้ไหม แล้วก็ในระยะเวลาที่รัฐธรรมนุญกำหนดถ้าไม่สามารถทำการเปลี่ยนแปลงให้คนเห็นว่าเกิดประโยชน์กับประชาชน อันนี้ก็จะถูกตั้งคำถาม ผมคิดว่าสาระสำคัญในส่วนแรกในเรื่องระบบการเมืองอะไรนี้คนไทยปรับง่าย จะเปลี่ยนอย่างไรถ้าพอบังคับใช้แล้วก็อยู่ได้ การเมืองก็ปรับตัวได้ แต่ผมว่าภาคสุดท้ายจะสำคัญคือภาคที่ว่าด้วยเรื่องของปฏิรูปว่าตกลงจะสำเร็จไหมเรื่องของการปรองดองจะสำเร็จไหม ๒ เรื่องนี้เป็นเรื่องของโจทย์ท้าทายครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : สำเร็จใหม่คะอาจารย์

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ไม่ทราบครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : สำเร็จเถอะคะเหน้อย

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : แต่ผมคิดว่าความเชื่อมโยงคือต้องทำให้คนรู้สึกได้ว่าทุกคนมีที่ยืน เพราะฉะนั้นในตัวรัฐธรรมนุญในมาตราต่างๆ ก็ต้องทำให้คนรู้สึกได้ว่าทุกคนมีที่ยืน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : อาจารย์คะ เพราะฉะนั้นปฏิรูปจริง ๆ แล้วทั้งหลาย ทั้งปวงนี้หัวใจสำคัญคือปฏิรูปประชาชนภาคพลเมือง

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : คือรัฐธรรมนูญวางน้ำหนักให้กับเพิ่มพลังของภาคประชาชนมากขึ้น ความจริงมันตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ ต่อปี ๒๕๕๐ ก็ขยายครบ ฉบับนี้ก็ให้มากขึ้นอีกจนผมคิดว่ามากเกินไป เพราะผมคิดว่าประชาชนและพลเมืองไม่ใช่คนทั่วไปที่เคยเป็นคนไทยแล้วมีวิธีคิดเลยถูกใหม่ครับ เราต้องสร้างความรับผิดชอบ สร้างความสำนึกในหน้าที่ของคนให้มาก ผมเล่าตัวอย่างเมื่อวานผมขับรถไปหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ผมไปสอนหนังสือ ผมก็ยังเล่าให้เด็กฟัง แม่ค้าที่ขายส้มตำเขาก็เซ็นรถ แล้วแกก็มาปอกมะละกอ แต่แกปอกเปลือกลงไปใส่ต้นไม้ของ กทม. ในขณะที่แกก็จอดรถนะครับ แกปอกเสร็จแล้วก็กลับมาขาย อย่างนี้คือมันเป็นเรื่องของจิตสาธารณะเลย คำถามคือเราจะสร้างกันอย่างไร ในสังคมไทยที่เป็นสังคมที่ผมไม่เชื่อเรื่อง law enforcement นะอาจารย์ว่าทำให้คนเปลี่ยนพฤติกรรมไม่ใช่ทำเพราะกลัว แต่จากข้างในนี้ทำอย่างไร เราจะสร้างสิ่งเหล่านี้ได้อย่างไร แล้วถ้าเราทำสิ่งเหล่านี้ไม่ได้มีการมีส่วนร่วมคือการรวมกันของคนหมู่มากเท่านั้น วันนี้เวลาเราพูดการมีส่วนร่วมของประชาชนนี่ต้องพูดเต็มไปว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีคุณภาพ เพราะมันแปลว่าไปสู่ส่วนร่วม ไปสู่ Public ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ตนอย่างเดียว อันนี้จะทำอย่างไร กระบวนการนี้เราไม่ได้ถูกเตรียมเลยนะครับอาจารย์ แล้ววันหนึ่งเราก็ empower เข้าไปเต็มที่ให้อำนาจไปนี่อันนี้ก็ต้องเป็นสิ่งที่พึงระวัง ผมจึงเสนออย่างคำว่า สมัชชาพลเมืองผมบอกเกิดเมื่อพร้อม ผมไม่เห็นด้วยกับการ legalize แล้วให้ทุกอย่างเป็น directic เหมือนกันหมดทั้งประเทศนี้ ผมว่าไม่สำเร็จ มันเป็นพัฒนาการ เป็น learning process ของสังคมที่ต้องค่อย ๆ ขยับตัว แต่หมายความว่าทุกภาคส่วนต้องช่วยกันทำนะครับ ซึ่งอันนี้ผมเป็นห่วงว่าเราอ้างว่าการเมืองไม่ดีเพราะฉะนั้นเราไปเพิ่มภาคประชาชนนี่จริง ๆ แล้วประชาชนก็คือวอเทอร์ก็แก้กันไม่ได้เชียวสิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : อาจารย์ดิฉันเคยติดค้างอยู่ในใจเสมอนะคะแล้วไม่รู้จะไปบ่นกับใครว่าเป็นบ้านเราฉลาดเลือกในสิ่งที่เกิดประโยชน์กับตัวเองนะคะ เช่น อ้างความยากจนและสามารถทำผิดกฎหมายได้ว่าฉันจน ฉันถึงสามารถจะไปขี่ซาเล้งกลางถนนใหญ่ได้รถติดกันทั่วประเทศอะไรอย่างนี้นะคะ ซึ่งอันนี้ปัญหาที่คือมันต้องมาจากคุณภาพของประชาชนด้วยใช่ไหมคะ ต้องทำคู่ขนานกันไป

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : คือผมคิดว่าหลักใหญ่ของสังคม คือหลักต้องเป็นสังคมนิติรัฐจริง คือกฎหมายใช้บังคับกับทุกคนจริง ไม่เลือกปฏิบัติ วันนี้ต้องทำให้ได้ถ้าทำไม่ได้นี่ผมหมดท่าและ เหมือนที่อาจารย์พูดว่าจนขี่ซาเล้ง ผมถามสมัยคนเป่านกหวีดก็ปิดถนนเองได้ ตำรวจยืนแอบที่ป้อมแล้วคุณทำอะไรคุณขี่มอเตอร์ไซด์ถือธงชาติขึ้นไปบนทางด่วนได้ทั้ง ๆ ที่ผิดกฎหมาย ผมถามว่านี่คืออะไรละ แต่เราภูมิใจนะ แต่ผมไม่ภูมิใจนะครับ ผมถือว่าเป็นความล้มเหลวเป็น failed state เป็นรัฐที่ไม่สามารถใช้กฎหมาย ก็คุยกันว่าเป็นฮีโร่ ผมก็ว่าคุณทำความเสียหายชาติบ้านเมืองทั้งคู่ทุกฝ่ายที่ก้าวข้ามเส้นของกฎหมายผมคิดว่าอันนี้ที่สังคมจะต้องพยายามที่ทำให้หลักนิติรัฐนิติธรรมอยู่ได้ในสังคม กฎหมายต้องบังคับได้จริง อาจารย์ดูประเทศที่เป็นประชาธิปไตยที่เราเห็นตัวอย่างเขาไม่ทำอย่างนี้นะครับ คุณบอกคุณอหิงสา คุณจตุพรบอกผมอหิงสาแต่อหิงสาแบบคานธีนี่ก็เดินเข้าคุกนะ คือคุณเลือกพูดไป ผมถึงบอกว่าเราไม่ได้เอาทั้งสาระทั้งหมดมา เราเอาเฉพาะบางเรื่อง เพราะฉะนั้นถ้าคุณเป็นคนดีคุณทำอะไรก็ได้หรือ คุณทำผิดกฎหมายได้หรือ คุณโลโจรไม่อย่างนั้นคุณจะทำเหมือนโจรได้ฉันไม่เห็นด้วย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่ว่าหลักนิติรัฐ รัฐศาสตร์หรืออะไรก็แล้วแต่บางทีมันต้องผสมกลมกล่อมกัน แล้วก็รวม commonsense สักนิดหน่อยอะไรอย่างนี้ค่ะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : แต่ผมคิดว่าหลักความถูกต้องในกระบวนการยุติธรรมต้องไม่ผสม ต้องเป๊ะ หลักกฎหมายต้องเป๊ะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เดียวนะคะอาจารย์ สมมุติว่าแม่ลูกขโมยนมเพื่อให้ลูกกินนี่ศาลก็ต้องตัดสินตามกฎหมายว่าผิด แต่พอถึงเวลาที่จะช่วยเมตตาก็อีกเรื่องหนึ่ง อันนี้ไม่ใช่เรื่องของกฎหมาย

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : อันนั้นคือเรื่องเหตุผลจริยธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : โอเคคะ มันจะได้แยกแยะได้ถูก ไม่อย่างนั้นกฎหมายขัดเมตตารธรรม ไม่ กฎหมายก็คือกฎหมาย จะต้องถูกลงโทษตามกฎหมายไป แต่ที่เหลือจะช่วยเหลือเขาแบบไหนก็อีกอย่างหนึ่ง

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ถูกต้องครับ เหตุผล ความจำเป็น เจตนา เป็นอีกเรื่องหนึ่งครับ จะต้องถามการกระทำนี้ผิดก่อนหรือเปล่า ผิด แต่ควรลงโทษหรือไม่ลงโทษ หรือจะไม่ต้องรับโทษเพราะอะไร ผมคิดว่ามันเป็นเรื่องของจริยธรรมที่มากับคุณมาเป็นตัวคุณ แต่กฎหมายคือกฎหมาย ในหลวงก็เคยตรัสนะครับว่าไม่ใช่ให้ใช้กฎหมายแบบตรงไปตรงมาอย่างเดียว แต่ต้องมีหลักจริยธรรมของคนควบคุมถูกไหมครับ เพราะฉะนั้นผู้ใช้อำนาจนี้ต้องเป็นคนที่มีคนในกฎหมายหลัก แต่ยอมได้รับได้กับบางเรื่อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : โอเคคะ เวลาอธิบายคนอื่นทั่วไปจะได้เข้าใจว่ากฎหมายก็ต้องศักดิ์สิทธิ์ ถ้ากฎหมายไม่ศักดิ์สิทธิ์นี้แย่มากแล้ว ประเทศนี้เดินกัน ใครจะเลือกคิดอะไรก็เสร็จสรรพ อาจารย์ว่าเป้าประสงค์ของกรมการในการยกครั้งนี้เป้าประสงค์สำคัญที่สุดคือรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะนำไปสู่

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ก็ถ้าตาม motto นี้ก็พลเมืองเป็นใหญ่อะไรอย่างนี้นะครับ การเมืองใสสะอาด ที่นี้ผมไม่ทราบว่าคุณอาจารย์บันทึกแล้วอาจารย์จะไปลงอย่างไร เป็นบุคคลหรือครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ไม่ค่ะ คือขณะนี้จริง ๆ แล้วกรมการชุดนี้เดิมเขามีแค่บันทึกเจตนารมณ์และจดหมายเหตุ ก็คือมีอะไรก็ว่ากันไปในห้องประชุมนั่นแล้วก็เก็บไปที่หอจดหมายเหตุเพื่อใครจะมาค้นคว้า ที่นี้พอมันผ่านไปนานคะอาจารย์ เหตุการณ์มันเปลี่ยนแปลงไปไม่รู้ว่าจะตรงนี่คืออะไร มันด้วยเหตุผลนี้อะไร คนเหล่านี้ได้รับเชิญเข้ามา เพราะว่าท่านมีประสบการณ์ด้านนี้ท่านเก่งเชี่ยวชาญด้านนี้ อะไร คือส่วนของผู้สัมภาษณ์จะเป็นคนบันทึกเก็บเอาไว้ ซึ่งต่อไปมันจะรวบรวมเป็นชุดหนึ่งนะคะอาจารย์ แต่ชุดนี้จะไปอยู่ที่หอจดหมายเหตุ หรืออยู่ที่อะไรแล้วแต่รัฐสภา แล้วแต่อาจารย์บรรดาศักดิ์ค่ะ ซึ่งโดยส่วนตัวคิดว่าได้ประโยชน์มหาศาล แล้วก็ภูมิใจสำหรับสัมภาษณ์มาครั้งทาง ๓๖ ท่านนี้มีความรู้สึกว่าเขาเลือกคนที่เหมาะสมเชี่ยวชาญเฉพาะด้านจริง ๆ แล้วก็น่าจะเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่เราควรจะมีใจนะอย่าฉีกง่าย

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ไม่แน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อย่างฉีกง่ายค่ะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ผมไม่ได้เป็นคนฉีกนี้ครับ เวลามันจะถูกฉีกไม่เห็นมีคนต้องพูดอะไรเลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : โอโหเขาร่างกันแทบเป็นแทบตายนะคะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ปี ๒๕๕๐ ก็ร่างยาก ปี ๒๕๕๐ ก็ยาก ผมไม่คิดว่าจะมีการฉีกอีกแล้วนะหลังปี ๒๕๕๐ ยังมีเลยครับ เหตุผลเดียวคือเพราะทุกคนไม่ทำตามกฎหมาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : คืออาจารย์อาจจะเป็นคนเป๊ะเรื่องของกฎหมายนะค่ะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ไม่ครับ คือผมเอาหลักครับอาจารย์ คือชอบไม่ชอบไม่รู้แต่ถ้าทุกคน คือทุกคนมี legitimacy ของเขา authority เขานี้เขาอยู่ก็ต้องจัดการกันด้วยระบบถูกไหมครับ ไม่ใช่จัดการกันด้วย conspiracy

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : อาจารย์เป็นท่านแรกเลยที่สัมภาษณ์มา อาจารย์พูดอะไรที่แบบชัดเจนตรงที่ว่าคือทุกคนมีความหวังบรรเจิดว่าอนาคตจากรัฐธรรมนูญฉบับนี้ทุกอย่างจะบรรเจิด แต่อาจารย์ทำให้มีมุมมองว่าเธอก็ต้องมานั่ง

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ผมว่าเราต้องอยู่ในโลกความจริง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : ค่ะ รัฐธรรมนูญนี้มันไม่ใช่ยาทุกขนานรักษาทุกโรค มันต้องมียาเฉพาะทาง

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : รัฐธรรมนูญเขียนได้อย่างไรถ้าคนไม่เปลี่ยนแปลง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : เราจะเริ่มต้นเปลี่ยนแปลงอย่างไรดีค่ะอาจารย์

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : คือผมคิดว่าผมยังเชื่อเรื่องการปฏิรูปนะว่าถ้าเราทำเรื่องใหญ่สำเร็จ ๒ เรื่องที่ผมเรียนเมื่อกี้ว่า ๑. การทำให้ช่องว่างของคนในสังคมนี้แคบลงกว่านี้ ลดการพึ่งพาบุคคล แต่เป็นระบบที่เข้าถึงได้เอง กับเรื่องระบบการยุติธรรมการใช้การบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมที่มันคงและไม่แก่งแย่ง ผมคิดว่า ๒ เรื่องนี้จะป็นโจทย์สำคัญของการตอบประเทศระยะยาว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : ประชาชนจะโตทันไหมคะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ไม่เป็นไรครับ เรียนรู้ไปเรื่อย ๆ ประชาชนก็เรียนรู้ไป วันนี้ผมก็คิดว่าประชาชนเรียนรู้ อย่าไปคิดว่าเขาโง่ เขาเรียนรู้มาตลอดนะครับ การที่เขารู้ว่าวิธีไหนเขาจะได้อะไรเขาก็เรียนรู้ครับ คืออันนี้เป็น learning curve ของสังคมนะครับ เพียงแต่สังคมไทยอาจจะไม่ค่อยจดจำอะไรมากนะครับ ผ่านแล้วผ่านไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : ไม่เอามาเป็นบทเรียน

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ไม่เอามาเป็นบทเรียน อันนี้อาจจะเป็นปัญหาอยู่บ้าง แต่ผมคิดว่าสังคมไทยเรียนรู้เยอะ วันนี้ก็ก้าวหน้าไปเยอะดีกว่าเก่าเยอะ แต่มันคืออย่างที่เรายังถึงหรือไม่ คือสังคมที่เป็นอุดมคติ รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นอะไรที่เป็นอุดมคตินะ ผมว่าอุดมคติมันไม่ได้มีเอาไว้ให้ไปถึงนะ มันมีเอาไว้ให้เข้าไปใกล้เป็นแกนอ้างอิงเป็น reference ให้เราเข้าไปใกล้มัน ถ้าเราเข้าไปใกล้มากก็มีหลักการ ถ้าห่างก็ไม่มีหลัก แต่มันไม่มีวันถึง ไม่มีทาง เพราะว่าพออาจารย์ไปถึงจุดนั้นจะมีสิ่งที่ดีกว่า เพราะฉะนั้นมันไม่มีจบ ผมถึงคิดว่าอุดมคติในทางการเมืองที่บอกการเมืองใสสะอาดนี้มันเป็นอุดมคติที่พยายามทำ แต่ก็ต้องเข้าใจการเมืองด้วย ที่นี้ผมคิดว่าปัญหาววันนี้ในรัฐธรรมนูญที่ผมคิดว่าผมอาจจะไม่ค่อยเห็นด้วยหลายเรื่องก็คือหลักที่เราวางหลักอะไร โดยเฉพาะเรื่องระบบการเมือง เราวางหลักอะไร เราวางหลักการหยิบเครื่องมือจำนวนมากมาเพื่อวางหลักไม่ให้รัฐบาลมีเสถียรภาพเกินไป ไม่ให้รัฐบาลเป็นรัฐบาลพรรคเดียว ไม่ให้พรรคการเมืองเข้มแข็งมาก ผมตั้งคำถามว่าหลักแบบนี้ถูกหรือไม่ในการวางออกแบบรัฐธรรมนูญ เรากลัวเงาหรือเปล่า ผมตั้งคำถามง่าย ๆ วันนี้เราใช้

ประสบการณ์พรรคไทยรักไทย และคุณทักษิณมา judge กับอนาคต ผมถามว่าถ้าเกิดพรรคไทยรักไทยชนะแล้ว ได้คนแบบไม่ใช่คุณทักษิณเป็นคนดีมากเลยประเทศดีไหม ดี เพราะฉะนั้นวันนี้เรากลัวเงา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่ ๆ คือเหมือนเราเอาบทเรียนของอดีตจะไป แก้ปัญหาอนาคตเสียเยอะไป

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ต้นไชย : แล้วเราไปเอาบทเรียนที่เป็นระดับบุคคลปัจเจกมาแก้ หลักการ อาจจะไม่เหมือนใครพูดนะครับ ผมพูดตรง ๆ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ไม่ค่ะ จริงก็เห็นด้วย เพราะเคยตั้งคำถามเหมือนกัน ว่าที่ร่างมาทั้งหมดนี้คือเพื่อจะปิดบทเรียนของอดีตล้มเหลวของอดีต

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ต้นไชย : มันปิดไม่อยู่หรอก ผมคิดว่าอย่างระบบเลือกตั้งอย่างคุณ ทำนี้มันก็ซับซ้อนไปเรื่อย ๆ เพราะว่ามันปิดไม่อยู่ แล้วหลายเรื่องคำอธิบายไม่ constancy กันถูกไหมครับ ตกลง อาจารย์อยากให้พรรคการเมืองเป็นอย่างไร พรรคการเมืองเป็นสถาบันใช่ไหม ถ้าพรรคการเมืองเป็นสถาบัน กลุ่มองค์กรทั้งหลายต้องพัฒนามาสู่พรรคได้ง่าย และต้องเป็นพรรคหลังจากนั้นก็ไม่ใช่เอาอีก กลัวครอบงำ คือสุดท้าย เราไม่เชื่อสิ่งที่เราออกแบบ เราบอกเรากำลังออกแบบเพื่อป้องกัน ๆ นะ แต่สุดท้ายปิดล็อกอีกแล้ว ล็อกตัวนี้ด้วย เพราะว่ากลัวครอบงำหมดเลย แต่ไม่ได้ใส่ใจเลยว่าสิ่งที่เราออกแบบใหม่มันจะเปลี่ยนแปลงอะไร ผมถึงบอกเรายัง มีใจห้อยเก้า อันนี้ผมก็เลยรู้สึกว่าคุณอาจจะมีความเห็นที่ไม่ค่อยตรงกับกรรมาธิการหลายเรื่อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ค่ะ ท่าทางอาจารย์จะยึดอัดในบางเรื่อง โอเคก็เข้าใจ นะเพราะว่าเป็นคำถามที่บางทีก็ถามเหมือนกันว่าเพราะว่าเรากลัวเรื่องนี้ เราก็เลยไปป้องกันเรื่องนี้ ซึ่งจริง ๆ อนาคตมันอาจจะไม่เกิดเรื่องนี้ มันจะมีเรื่องใหม่เสียด้วยซ้ำ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ต้นไชย : คือมันต้องเอาหลักการ ยกตัวอย่างผมถามว่าระบบการ เลือกตั้งนี้จะนำไปสู่รัฐบาลผสมไม่มีเสถียรภาพ ตกลงเราอยากได้อย่างนี้ใช่ไหม แล้วทำไมไม่เอาบทเรียนรัฐบาล ผสมในอดีตที่มันล้มเหลวมาดูบ้าง นี่ใจสิ่งที่ผมคิดว่า ผมคิดว่าอันนี้มันขาด grand design ว่าจะเอาอย่างไรแน่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : หรือว่าต้องมีกรรมาธิการไปอย่างนี้ไปคอยเบรกไว้ บ้างก็ดีนะคะ ไม่อย่างนั้นทุกคนจะ idealistic หมดว่า

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ต้นไชย : คือของผมก็ idealistic นะ แต่ในหลักอีกอย่างหนึ่ง ยึดคน ละหลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ไม่ค่ะ จริง ๆ หนูนามันต้องมีหลากหลายแบบนี้ไม่ใช่ ผ่าน check and balance ซึ่งกันและกัน ไม่อย่างนั้นมันจะเฮกันไปชนิดที่ว่าฝันเห็นอะไรต่ออะไรในอนาคต จะ ถามว่าปัญหาอุปสรรคสำคัญเลยคะของการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ต้นไชย : ผมคิดว่า ๑ . กรอบเวลาที่ค่อนข้างจำกัดเร่งรัด แล้วก็อันที่ ๒ คือคิดว่าคนที่ข้อจำกัดก็คือความคาดหวังของคนที่ไม่ Input เข้ามาเยอะ แล้วเราไม่มีโอกาสที่จะสังเคราะห์ เรา ไม่มีโอกาสที่จะมาคุยอย่างตลกผลึกทางความคิด ที่ผมใช้คำว่า grand design ว่าจะอย่างไร เรามองเป็นขั้น ๆ แล้วเราให้ความสำคัญกับอนุกรรมาธิการที่ไปคิดมาเยอะเกินไป จนกลายเป็นอนุฯ ไหนเสนอมมาแล้วเปลี่ยนไม่ได้ ก็คือแบบถูกต้องแล้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : มันถึงได้เกิดเหตุบางเรื่องใช่ไหมคะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ผมจึงคิดว่าอันนี้เป็นปัญหา คือไม่ได้ฟังทุกเรื่องแล้วการแบ่งอนุ ๆ ก็คือแบ่งเฉพาะคนเป็นประธานถูกไหม คนนั้นก็แล้วแต่ใครอยากไปอยู่ตรงไหน เพราะฉะนั้นผมคิดว่าต้องมีระดับของการให้ความสำคัญแตกต่างกันในการทำงาน อนุซึ่งมีคนนอกเยอะแยะก็ไปทำ แล้วก็มีส่วนแทนประธานอนุ ๆ มาเสนอ ยกร่าง ๆ มาเสนอ แต่ความสำคัญของ ๓๖ คนต้องให้เขาครับ ไม่ใช่ให้ความสำคัญอนุ ๆ มากกว่าคน ๓๖ คนที่เป็นกรรมการคนเดียว คือพูดแล้วไม่ได้เราก็ตกลงกันอย่างนี้ ถ้าอย่างนั้นก็ไปเขียนเลยไม่ต้องมาตกลงกัน ถูกเปล่าครับเนื่องจากผมไม่ได้อยู่ในนั้น ตกลงผมไม่มี voice ใช่ไหม นี่คือสิ่งที่ผมอึดอัดครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : นี่คือนปัญหา แต่ที่นี้ทางนั้นก็อาจจะอ้างว่าก็ฉันไปสัมผัสของจริงมา ฉันได้ไปเห็นอะไรมาฉันก็เอามาสื่อ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ไปคุยกัน ไม่ใช่ไปสื่อ ที่นี้ปัญหาอีกอันหนึ่งที่ผมคิดว่าเป็นอุปสรรคก็คือว่าทุกคนอยากได้สิ่งที่ตัวเองมีเป้าหมายอยู่ในรัฐธรรมนูญ นี่ก็เป็นปัญหา คือทุกคนมาเพื่อเรื่องเดียว ขอเรื่องนี้ให้ได้ อย่างผมก็ชัดเจน เพราะผมมาจากกรรมการปกครองท้องถิ่น เขาก็ต้องการให้ผมมาช่วยทำอะไรต่อผมก็พยายามทำ และในขณะที่เดียวกันผมก็ถือว่าด้วยประสบการณ์ผมผมก็มองเรื่องอื่น ๆ พอสมควรจากประสบการณ์ที่เราเคยทำงานสอนหนังสือ เคยทำงานพัฒนา เคยทำสัมพันธ์กับการเมืองเราก็มองระบบการเมืองออก แต่มันอาจจะไม่เหมือนกัน เพราะฉะนั้นมันก็ต้องฟัง ฟังแบบได้ยินจริง ๆ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อาจารย์ขยายความรัฐธรรมนูญฉบับนี้เกี่ยวกับ อปท. หน่อยได้ไหมคะว่าเขาจะเข้มแข็งขึ้นหรือว่าปรับเปลี่ยนไปในทิศทางนี้

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : คือผมคิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้เขียนหลักขององค์กรท้องถิ่นไว้เป็นหลักที่เปิดกว้างมาก แล้วก็เชิงหลักการ เป็นอุดมคติเยอะมากนะครับ เช่น การเขียนเปิดว่าให้เขามีความหลากหลายในรูปแบบให้มาความหลากหลายในวิธีการจัดบริการสาธารณะ นี่คือการเขียนเปิดเพื่อแก้ข้อจำกัดในอดีตที่ถูกจำกัดด้วยกฎหมายนะครับ เพราะฉะนั้นสิ่งที่สำเร็จหรือไม่สำเร็จคือการที่ได้ไปออกกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น อันนี้ถ้าเราสามารถทำกฎหมายนี้ให้สอดคล้องกับสิ่งที่เราอยากเห็นในรัฐธรรมนูญ คือรัฐธรรมนูญเขียนอธิบายไม่ได้เลยว่าตกลงแปลว่าอะไรหลากหลาย แต่ว่าถ้ามาฟังคำอธิบายจากในกฎหมายลูกจะเห็น เพราะฉะนั้นตัวกฎหมายนี้จะสำคัญ แต่ผมเชื่อว่า จะก้าวหน้าขึ้นครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : จะก้าวหน้าขึ้นใช่ไหมคะอาจารย์ ชุมชนจะเข้มแข็งชาวบ้านจะโตทัน

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : คือการกระจายอำนาจมันคือการเอาอำนาจการแก้ปัญหาไปไว้ใกล้ปัญหา หลักการมันมีอยู่แค่นั้นละครับ วิธีคิดเขาคิดกันเอง แล้วก็อย่าไปยุ่งกับเขามากนะครับ แล้วก็ให้เขาทำ อันนั้นจะเป็นคำตอบที่ดีที่สุด แล้วนั่นคือเรื่องของการฝึกฝนประชาธิปไตยพื้นฐานเลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ประชาชนก็หวาดระแวงอีกว่ามันก็จะมีประเภทผู้นำชุมชนที่

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : คอร์รัปชั่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อะไรประมาณนี้คะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : คือผมเรียนอย่างนี้อาจารย์ วันนี้คนบอกว่าห้องถื่นนี้คอร์รัปชันมาก ถูกไหมครับ อาจารย์เห็นด้วยใช่ไหมครับ อาจารย์มองอีกมุมนะครับที่อาจารย์รู้ว่าคอร์รัปชันมากนี้เพราะอาจารย์จับได้มากถูกไหมครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่ค่ะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ที่อาจารย์จับไม่ได้หรือไม่มีข่าวนี้อาจารย์รู้ไหมคอร์รัปชันหรือไม่คอร์รัปชัน อาจารย์ไม่รู้ ถ้าผมนี้แปลว่ากลไกการตรวจสอบของในท้องถื่นนี้มันแข็ง ทั้งฝ่ายค้าน ฝ่ายประชาชน ฝ่ายหน่วยงานของรัฐเข้าไปตรวจสอบเยอะจากหลายฝ่ายมันถึงจับได้เยอะ ผมยกตัวอย่าง ไมโครโฟนของสำนักนายกฯ ถ้าไม่มีนักข่าวไปแตะว่าราคาเท่าไร ซ้อมเสร็จติดแล้วนี่คอร์รัปชันใหม่อาจารย์ อาจารย์ต้องตอบผมว่าคอร์รัปชันใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แน่นอนค่ะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ไม่ครับ ไม่คอร์รัปชัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ทำไมค่ะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ก็ไม่มีใครจับได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : หมายถึงถ้าจับไม่ได้ ถ้าไม่มีคนไปแตะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : นี่ไม่คอร์รัปชัน อย่างนี้อาจารย์รู้ได้อย่างไรว่าที่เข้าไปทั้งหมดไม่คอร์รัปชัน วันที่เรารู้ว่ามีคอร์รัปชันเพราะเราจับมันได้เท่านั้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : โอเคก็มอมมอมอาจารย์ก็เห็นด้วยนะคะ ถ้าอย่างนั้นก็แสดงว่าจับได้เยอะ ก็ทำเยอะ มันมีโอกาสที่ทำให้เขา

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : แต่ว่ามันทำให้กลไกตรวจสอบมันเยอะผมชวนอาจารย์ดูอีกเรื่องหนึ่ง เรื่องคอร์รัปชัน ๖,๐๐๐ - ๗,๐๐๐ เรื่องที่ส่งไปป.ช.ที่ร้องไปจริง ๆ ไม่ถึง ๑๐ เปอร์เซนต์ที่ตรวจสอบแล้วว่าคอร์รัปชันจริง นอกจากนั้นแกล้งกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เข้าใจค่ะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : อันนี้ก็เป็นปัญหา เพราะฉะนั้นตัวเลขอันนี้ให้อาจารย์ไปดูงานวิจัยของจุฬาฯ ของอาจารย์วิระศักดิ์ เครือเทพ อันนี้ชัดเจน แล้วก็อีกเรื่องหนึ่งคือมูลค่าคอร์รัปชันรวมกันทั้งหมดนี้ ๗,๐๐๐ - ๘,๐๐๐ เคส มูลค่านะครับ ผมว่าแพ็คลองดำน ไม่ถึง ๑ ใน ๓ คลองดำน เพราะฉะนั้นปัญหาเรามันเรื่องคอร์รัปชันนี้มันก็แก้ไม่ได้หรอกเพราะว่าตราบไต่ที่คนมันยังกักกันอยู่กันก็ไปเรื่อย แล้วอาจารย์ต้องว่าขนาดไหนเรื่องคอร์รัปชัน ถูกไหมครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ค่ะ คืออีกอย่างหนึ่งคนเราไม่ไว้ใจกัน หวาดระแวงกันว่าหน้าอย่างนี้ต้องคอร์รัปชัน หน่วยงานนี้ต้องคอร์รัปชัน

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : คือเราใส่แว่นอคติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่ค่ะ ซึ่งโอเคถามว่ามีไหมก็รู้ว่ามีแต่ว่าที่เขาทำดี ๆ ขึ้นมานี้สื่อบ้านเราเขาไม่ค่อยจะเล่นเรื่องของดีใจ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ของดีได้ออกตอนดี ๓ ครั้งอาจารย์ในทีวี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วแป็บเดียว แต่ถ้าของไม่ดีนี้เปิดประเด็นกันจึง ขุดคุ้ยกันจึงเลยอะไรอย่างนี้คะ อีกนิตหนึ่งคะ ความหวังความสำเร็จเมื่อก็อาจารย์ก็พูดไปหน่อยหนึ่งแล้วคะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : คือความคาดหวังก็คือหวังว่าหลายเรื่องคงปฏิบัติได้ แต่อีก หลายเรื่องผมยังไม่แน่ใจว่าสาระที่เราทำถึงวันนี้วันที่อาจารย์สัมภาษณ์นี้จะมีการปรับแก้ใหม่ใน ๖๐ วันสุดท้าย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ที่แขวน ๆ ไว้ก็เพียบ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ไม่ใช่ที่แขวนครับ ที่ทำไปแล้วที่ตัดสินใจหลักการแล้วมัน อาจจะมีการปรับแก้ก็ได้ ผมยังคิดอย่างนั้นนะครับ เพราะผมฟังมาถ้าเราฟังแบบได้ยินจริง ๆ ผมยังไม่ค่อยเห็น คนเห็นด้วยเท่าไรหลายเรื่อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่ถ้ามันยังไม่ดีจริงก็อย่าเพิ่งไปเร่งมันนะคะอาจารย์ เอาให้มันดีก่อน

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : คือก็ฟังไปเรื่อย ๆ แล้วต้องดู และผมคิดว่าเราจะได้ยิน มากก็คือตอน คสช. บอกว่าให้แก้อะไร ผมเชื่อว่าแก้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แก้ไขใหม่คะอาจารย์ ที่เห็นผ่านไปแล้วก็ผ่าน แต่ที่ แขวนเอาไว้ก็เพียบเลยนะคะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : แขวนประเด็นไม่มีมากมายครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : หรือคะ มีถึงขั้นลาออกอะไรกันนี้คะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : อันนั้นมันเรื่องเดียวเรื่องสัดส่วนผู้หญิง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อาจารย์คะประเด็นหนึ่งใหม่ครับเรื่องผู้หญิง อาจารย์ เห็นสัดส่วนอะไรใหม่คะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ผมคิดว่าประเทศไทยไม่ได้มีความจำกัดในเรื่องโอกาส เพราะเท่ากันอยู่แล้ว การไปมี reserved Seat แบบนี้มันไปจำกัดผู้เลือก คือเราพูดสิทธิของผู้เข้า candidate แต่ เราไม่พูดสิทธิของผู้ลงคะแนน (voter) ถูกไหม ผู้ออกเสียงลงคะแนน ควรมสิทธิที่จะโหวตอย่างไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : จะใคร อย่างไรก็ได้ถ้าคิดว่าเหมาะสมและควร เพศ อะไรไม่เกี่ยว

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ถูกต้อง ผมคิดว่ามันเป็นเรื่องของสิทธิของประชาชนที่เขา จะมีสิทธิที่จะเลือกใคร ทำไมเราต้องจำกัดถูกไหมครับ เพราะฉะนั้นถ้าอยากได้อินครุชีพในสภาท้องถิ่นก็ออกแบบ ไปเลยว่าให้มาจากวิชาชีพทั้งหลาย ไม่ต้องเลือกตั้งเอาใหม่ละ คือผมคิดว่ามันเป็นสัญลักษณ์ ผมคิดว่าในแง่ของ การ violence สิทธิของประชาชนผู้เลือกนี้ผมคิดว่ารุนแรง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ที่นี้เขาก็อาจจะมองมุมมองว่าตัวแข่งนี้บางที่มัน start ไม่เท่ากัน ให้เวลานิตหนึ่ง

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : อาจารย์ ผมทำโครงการช่วยกันกระทรวง พม. นี่สนับสนุน สตรีให้เขาสู่วงการท้องถิ่นหลายปี ถ้าอาจารย์ไปฟังเขาจริง ๆ ผู้หญิงหลายคนเขาไม่แกร่งพอหรือคะอาจารย์ เขาหลงเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแล้วถูกใส่ร้ายป้ายสีเรื่องชู้สาวนี่เขาก็ถอนแล้ว นี่คือสังคมไทยอาจารย์ คือโลกความจริงเขาถอย เขาบอกเขาไม่เอาหรือเขาไม่อยากจะ เสียหายหมด จริงไม่จริงไม่รู้ว่าจะเคลียร์ได้ถูกไหมครับ

อาจารย์ เพราะฉะนั้นความ sensitive ต่อความแข็งแกร่งกับเรื่องพวกนี้ ความหน้าไม่ด้านนี้ ผู้หญิงเขาอ่อนแอ กว่า อันนี้เขาอ่อนไหวกว่าเยอะต้องยอมรับ คือมันมีคนแบบ strong ไม่กี่คน แต่โลกความเป็นจริงในชุมชนใน หมู่บ้านนี้มันไม่เหมือนกันอาจารย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : จริง ๆ ผู้หญิงบางทีก็อาจจะเหมาะสมบางหน้าที่ อาจจะไม่ได้เหมาะสำหรับที่นั่น

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ถูกต้อง เขาไม่จำเป็นต้องเป็นสภาก็ได้ วันนี้ผู้หญิงมี บทบาทเยอะแยะไป องค์กรชุมชนกลุ่มแม่บ้านที่ไปทำงานด้านศูนย์เด็กเล็กอะไรที่ท้องถิ่นเขาให้ไปทำเยอะแยะ แล้ว ก็ทำงานได้ดีด้วย นั่นคือสิ่งที่ถูกต้อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่ ๆ สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนด้วยระดับอย่างนั้น นะคะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : อันนั้นอาจจะดีกว่าความเป็น representative แบบนี้ด้วย ซ้ำไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่ ๆ เพราะฉะนั้นจริง ๆ อาจารย์คิดว่าว่าสังคมไทย มันเปิดกว้างจะไม่เกี่ยวกันจะเพศไม่เพศ คือถ้าผู้หญิงเข้มแข็งจะเข้ามามากกว่าผู้ชายก็เรื่องหนึ่ง ไม่จำเป็นต้อง เป็นโควตานะคะอาจารย์ และอาจารย์มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอะไรอีกไหมคะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ผมคิดว่าก็คงเราพยายามจะทำให้ดีขึ้นครับ แล้วผมคิดว่า ในส่วนผมก็พยายามที่จะ เราคงต้องฟังให้มากขึ้น แล้วก็อยู่ในโลกความจริง ฟังทุกฝ่าย แล้วก็อย่าไปมีอคติก่อนว่า การเมืองพูดไปว่าการเมืองโกงอำนาจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : บางทีคนเรามันมีธงใจ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : คือผมคิดว่าอาจารย์พูดนะผมไม่ได้พูด คือผมคิดว่าพอ การเมืองพูด แล้วบอกว่าเพราะการเมืองไม่ยากให้ประชาชนนี้ แต่ว่าการเมืองเขาคือการเมืองนะครับ และวัน หนึ่งเขากลับมาสู่อำนาจ ทำไมเราไม่คิดมันอยู่ในโลกความจริงกว่านี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ไม่ แต่โลกความจริงเรารู้ว่าการเมืองเข้ามาเป้าประสงค์ อะไรที่สมมุติถ้าเราพูดแบบเขามีวัตถุประสงค์เพื่อของเขาเป็นส่วนใหญ่ ไม่ใช่เพื่อส่วนรวม เพราะฉะนั้นเราจะ ป้องกันอย่างไร

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : มันจริงหรืออาจารย์ ผมว่ามันก็ไม่ใช่ทั้งหมดนะครับ ถ้ามันเป็น อย่างนั้นบ้านเมืองก็อยู่ไม่ได้หรอก ผมคิดว่าเรากำลังผูกขาดความดีกับพวกเราเองนะครับ แต่คิดว่าทุกที่มันก็มีคนดีคนเลว ทุกที่มันก็มีคนที่มีอุดมการณ์กับคนที่ไร้อุดมการณ์ผมว่ามันเหมือนกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : นักการเมืองมันไร้อุดมการณ์มากกว่าปกติไหมคะ อาจารย์

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ไม่หรอก นักการเมืองเนื่องจากระบบมันทำให้เขาต้องทำ ดูแลประชาชนแบบนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เขาเห็นปัญหามากกว่าเรา

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ผมถามอาจารย์บอกว่าประชาชน ส.ส. ทำไมต้องไปงานศพ ส.ส. วัน ๆ ทำอะไรส่งหรืองานศพ ผมถามอาจารย์ว่างานศพภรรยาผมหรือ ๔๐๐ พวงไม่ได้เดือดร้อนอะไร แต่ถ้าผมอยู่บ้านนอกในหมู่บ้านมีหรือ ๑ พวงอาจารย์มันคืออะไรล่ะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : ซาบซึ้ง

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : มันคือเกียรติยศ เพราะวันนี้การเมืองที่ผูกใจคนได้เยอะ เพราะเขาเติมสิ่งที่ขาดของประชาชน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : เข้าใจค่ะ หล่อเลี้ยงจิตใจ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : เขาเติมสิ่งที่ขาดทั้งในแง่ของทรัพย์สินเงินทองทุกอย่างที่ขาด ถามว่า ส.ส. ทำไม ฝากลูกเข้าโรงเรียน ถ้าอาจารย์ไม่ใช่อาจารย์จุฬาฯ อาจารย์มีปัญหาจะพึ่งใคร มันไม่เหมือนกันไง คือผมคิดว่าด้วยสถานะความต่างนี้แหละที่มันทำให้โลกของประชาชนที่อยู่ข้างล่างต้องพึ่งคน ผมถามว่าทำไมคนจึงคอยคนอย่างคุณทักษิณเรื่อง ๓๐ บาท

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : เข้าใจค่ะ เพราะเขาได้ประโยชน์เต็มที่

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : เพราะนี่คือสิ่งที่เติมสิ่งที่ขาดที่สุดของคน และไปเติมในสิ่งที่ถึงชีวิต เพราะฉะนั้นคนถึงยอมไ้ครับ เพราะฉะนั้นทักษิณแกคิดฉลาดไปเติมของขาดสุด ไม่ใช่เติมจิบจ้อยนะเติมของจริงเลย อย่างนี้คนรู้สึกเลย เพราะฉะนั้นผมว่าวันนี้ถ้าเราแก้เรื่องการเมืองกับประชาชนที่ผมเรียนอาจารย์ว่าต้องทำให้ประชาชนมีที่พึ่งพาและเข้าถึงโดยระบบมากขึ้น ไม่ต้องพึ่งบุคคล อันนี้อาจารย์จะแก้ได้ คือเราเอาเลนส์คนกรุงเทพฯ อาจารย์ไม่สนหรอก ส.ก. เป็นใคร อาจารย์ไม่สนหรอกว่า ส.ส. เขตอาจารย์เป็นใคร เพราะอาจารย์มีที่พึ่งหมด อาจารย์ยกหูถึงใครก็ได้ถูกไหม แต่คนพวกนั้นเขาไม่มีครับอาจารย์ ผมถามว่าทำไมวันนี้นายกอบต. มาบอกผมอาจารย์ขอช่วยแก้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยอำนาจประกันตัวให้ผมหน่อยเถอะ ผมมีอำนาจแค่ ๖๐,๐๐๐ บาทเวลาประกันคน ก็เวลาถูกจับตีไ้ ๖ คน คนละหมื่นนี้อาจารย์เขาจะหาใครล่ะเขาก็ต้องหาคนเหล่านี้ล่ะ พอมาทำให้ก็เกิดบุญคุณถูกไหมครับ ก็เขาไม่มีที่ไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : เข้าใจค่ะอาจารย์ แล้วถูกกลั่นแกล้งอีก

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : นี่ยังไม่หนักกลั่นแกล้งนะ อันนี้เล่นกันจริง ๆ ก็เออะ พอถูกจับบับนี้มันวิถีชีวิตถูกไหม พอถูกจับก็ประกันได้ ๖ คนเอง ๖๐,๐๐๐ ถูกไหมครับ และผมเข้าใจว่าโทรหาใคร ก็โทรหานายกฯ นั่นล่ะ เพราะว่าเป็นนายกฯ มีอำนาจคนเดียว นอกจากนั้นข้าราชการคนไหนนายอำเภอจะมาประกันผมล่ะ ไม่มี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : ใช่ค่ะ แล้วคนไทยกตัญญูนะคะใครทำอะไรมากนี้ผูกใจได้เลย

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : มันซื่อใจใจครับ การเมืองเขาต้องซื่อใจได้ด้วยวิธีหนึ่ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : เพราะฉะนั้นเราก็ต้องทำให้ทุกอย่างเข้มแข็ง แข็งแรง

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : คือต้องปิดช่องว่างอาจารย์ แก่ก็ต้องทำให้แคบ ไม่ได้ให้เท่านั้น ผมไม่เชื่อเรื่องว่าสังคมเท่ากัน ไม่มีครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : แต่ที่มันเหลื่อมเยอะไปนะคะ ที่ดินมันเหลื่อมเยอะไปค่ะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : อ้อ ช่วยไม่ได้เราไม่เคยมีกตินั้นมาก่อน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เห็นแล้วจะเป็นลมคะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : แต่ผมบอกนะอาจารย์ กฎหมาย ที่ดิน สิ่งปลูกสร้างนี้ ออกมาจริงคนชั้นกลางตาย สมมุติอย่างผมนี้ทำงานมาจะเกษียณนี้ซื้อบ้านสักหลังหนึ่งนี่วันนี้เราซื้อไว้ตั้งนาน วันนี้ที่ดินขึ้นเท่าไร อาจารย์เจอประเมินเท่าไร ในขณะที่รายได้ไม่ได้กระโดดจากราคาที่ดิน หรืออาจารย์เป็นเจ้าของสวน วันหนึ่งถนนมาตัดผ่านแล้วที่ดินมันขึ้น ผมถึงว่าบางที่มันก็จะไรละ ไม่ได้แก้ตรงจุด คือเวลาสังคมเขาชอบตรงนี้ คุณเจริญกับคุณนั้นไป Lobby ผมว่าเขาก็ไม่เดือดร้อนถ้าเขาจะเสีย เขาไม่เดือดร้อนหรอก คนเดือดร้อนคืออย่างพวกเรา ถูกไหมครับ บ้านก็ปลูกตอนนั้นก็ไม่ได้แพง แต่บังเอิญที่ดินก็ขึ้นไปเรื่อย ๆ ผมอยู่ศรีนครินทร์เมื่อก่อนเข้าไปเป็นทุ่งนามีแต่วัว เราอยู่สมัยนั้น เดียวนี้อาจารย์คูสิครับ แล้วเราก็ไม่ต้องการให้มันเป็นอย่างนั้นครับ มันเป็นของมัน แล้วถึงเวลามาเก็บผม รายได้ผมก็ไม่ได้ขึ้นตามที่ดินสักหน่อยอย่างนี้ครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อาจารย์ฟังแล้วเหนื่อยไหมคะว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ อย่างน้อยเป็นอะไรที่จะช่วยอนาคตได้

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ผมเหนื่อยใจ พูดกับอาจารย์ตรง ๆ นะครับ ผมเหนื่อยใจที่ผมไม่เห็นด้วยหลายเรื่องแต่ผมพูดไม่ได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่อาจารย์พูดให้ฟัง

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : อันนี้เป็นเจตนาธรรมณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : หนูได้อีกมุมหนึ่งเลยคะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : เป็น Individual เลย ผมถือว่าผมไม่เห็นด้วยกับหลายเรื่อง ที่ผมคิดว่าการออกแบบแบบนี้ไม่อยู่ในโลกความจริงแล้วก็ทำให้เกิดความขัดแย้งใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วเขาฟังกันไหมคะอาจารย์

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ก็ผมแพ้มืด ผมยกตัวอย่างนะครับอาจารย์ เนื่องจากเจตนาธรรมณ์นะ นายกฯ คนนอกไม่เป็น ส.ส. ผมบอกผมรับได้นะถ้าวิกฤติ แต่ผมบอกว่าขอให้คะแนนโหวตในสภา ไม่ใช่ simple majority ต้อง ๒ ใน ๓ หรือ ๓ ใน ๔ อันนี้แสดงให้เห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนทุกคนเห็นตรงกันเลยว่าวิกฤติเอาคนนอกโอเค เพราะฉะนั้นโหวตเป็นตัวแสดง ผมแพ้มืด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อันนี้เห็นด้วยอย่างยิ่งเลยคะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ผมแพ้มืด ผมบอกแล้วนี้จะอธิบายสังคมได้เลย ว่าไม่ใช่เรื่องต่อเนื่อง ไม่ใช่เรื่องสืบทอดให้ใคร ผมแพ้มืดรับอาจารย์ ผมถึงอึดอัด เพราะชาวเสียงโละมากงเดิม ๆ หมด ผมแพ้มืดครับ ตัวอย่างนี้อาจารย์รับได้ไหม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : จริงคะ คือมันจะต้องมีกติกาต้องมีเกณฑ์ ไม่ใช่เขียนไป

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : คุณจะบอกว่าเป็นบันไดหนีไฟ ปี ๒๕๕๐ ผมก็เคยพูด จะให้ไม่ต้องเขียน ส.ส. ผมสู้ให้เขียนต้องเป็น ส.ส. เท่านั้น คุณประสงค์บอกเป็นบันไดหนีไฟ ผมบอกจะรังจะใช้บันไดหนีไฟเป็นบันไดหลัก ทุกคนใช้หมด คุณต้องมีเงื่อนไขต่างหากว่าจะใช้บันไดนี้ได้ต่อเมื่อ ที่นี้คำว่าวิกฤติมันพูดไม่ได้ ก็เอาที่แหละ ประชาชนคือผู้แทนประชาชนมีดุลยพินิจ ทั้งฝ่ายค้านฝ่ายรัฐบาลเห็นตรงกันมันก็ไม่ไหว เป็นรัฐบาลแห่งชาติแล้วเอามาคุณก็โหวตไปสิ ตอนแรกผมเสนอ ๒ ใน ๓ บอกน้อยไปเอา ๓ ใน ๔ ผ่านหมดละ ที่นี้ถามว่าให้ผมไปให้สัมภาษณ์นักข่าวได้ไหม ผมถือว่าผมแพ้มืดแล้วก็แพ้มืด เขาถึงแซวผมว่ากินยาแก้แพ้มืดหรือ

เพราะผมถือว่าผมพูดแล้วละ อย่างน้อยบันทึกในเจตนาธรรมณ์ แล้วอย่างบัญชีแบบ Open list นี้ผมก็ไม่เห็นด้วย บัญชีรายชื่อแล้วให้ไปตีกเพิ่มเป็น Preference ประชาชน ผมถึงบอกนี่คือพรรคการเมืองแตก ผมเป็นบัญชีอยู่ผม ก็ต้องไปหาเสียงในเขตเพื่อให้กาผมถูกไหมครับ หลักการเราบอกจะให้พรรคเป็นพรรคที่ชูนโยบาย ชูหลักการ แล้วยังมาติดตัวบุคคลอีก ตกลงคุณเอาอะไร คุณจะเอาหลักพรรคหรือคุณจะทำเอาหลักตัวบุคคล พรรคแตกอย่างนี้ สุดท้ายพรรคจะอ่อนแอหมด ทุกคนต่างหาเสียงแข่งกันข้างหลัง ตกลงคุณไม่ต้องการพรรคที่มีอุดมการณ์ใช่ไหม คุณต้องการให้มันสะเปะสะปะใช้ไหมผมก็ถามอย่างนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : หนูได้ความรู้เยอะเลยคะอาจารย์

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : แต่ผมแพ้หมด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เมื่อก่อนหนูก็ฟังจากข้อมูลข่าวสารรอบ ๆ ใช้ไหมคะ

อันนี้

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : คือที่นี้เวลาถ้าคุยเขาจะอวยกัน เห็นพ้องกันหมด มีผมไม่ค่อยอวยให้ใคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อาจารย์เป็นท่านแรกจริง ๆ คะ ในบรรดา ๑๕ ท่านนี้ คือท่านแกเลยคะ เป๊ะเลยคะอาจารย์

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ไม่ครับ ผมคิดไรผมก็พูดอย่างนั้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่เข้าใจคะ คือจะเป็นคนมีหลักการ แล้วก็ยืนหยัด อยู่บนหลักการ เรื่องของกฎหมายต้องเป๊ะอะไรอย่างนี้ใช้ไหม แต่อาจารย์เคารพกติกาใจคะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : แพ้ก็แพ้ครับ ผมก็ไม่ออกมาพูด ผมเป็นโฆษกที่ไม่เคยให้สัมภาษณ์ และไม่เคยไปแถลง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่มันก็น่าเสียดายคะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : เพราะว่าถ้าผมแถลงแล้วและมันขัดกับใจผมผมก็อึดอัด ผมก็ไม่อยากแถลง สุดท้ายหลังจากยกร่างรัฐธรรมนูญเสร็จผมจะกลับไปเป็นครูบาอาจารย์สอนหนังสือ ผมต้องสอนได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เสียหายหลักการที่อาจารย์ยึดถือมันเป็นหลักการที่ ถูกต้องแล้วมัน

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ก็เขาอาจจะคิดว่าไม่ถูกใจครับ เขาอาจจะคิดว่าผมเอาใจ การเมือง หรือผมเสนอเรื่องจำนวน ส.ส. เขต ผมเสนอว่า ๒๕๐ น้อย ผมเสนอ ๓๐๐/๑๕๐ เพราะผมยกตัวอย่าง ครึ่งว่า ๒๕๐ เท่ากัน ๒๖๐,๐๐๐ : ๑ จังหวัดระนองนี้มีประชากร ๑๗๐,๐๐๐ อาจารย์ได้ ๑ แปลว่าอาจารย์ไป ขโมยจังหวัดอื่น ๙๐,๐๐๐ นะครับ ๙๐,๐๐๐ นี้เกือบครึ่งคนนะ อาจารย์ไปเอาของคนอื่นเขา แต่ถ้าเอา ๓๐๐ ก็ ๒๑๐,๐๐๐ อาจารย์ขโมยเขาแค่ ๕๐,๐๐๐ มันก็ทอนลงไป คนก็ยังวิพากษ์วิจารณ์ว่าผมไม่รับ Job จากพรรคการเมืองแล้วก็พูดระบบพรรคการเมืองอาจจะ Lobby ใครบางคน ผมบอกผมไม่ได้ถูก Lobby ต้องให้เกียรติ honor ผม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อาจารย์ก็ต้องพูดตามหลักการ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ผมก็ต้องพูดเลยว่าอย่างนี้มันไปไม่ได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒิชะกุล : แล้วอาจารย์อยู่กับสิ่งเหล่านี้มาตลอดชีวิต สอนด้วยปฏิบัติด้วยมันเห็น

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : แล้วผมเป็นเลขาฯ สถาบันพระปกเกล้า ซึ่งพูดเรื่องประชาธิปไตย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒิชะกุล : ใช่ค่ะ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ฉะนั้นผมก็ต้องยืน เพราะอย่างน้อยที่สุดผมไหวตัวผมลงอาจารย์ เพราะว่าผมได้ต่อสู้แล้ว ผมได้พูดแล้ว แพ้ก็แพ้ไม่เป็นไร มันจะแพ้อีกหลายเรื่องผมไม่กลัวครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒิชะกุล : ไม่เป็นไรคะอาจารย์แต่อย่างน้อยที่สุดอาจารย์ก็ได้แสดง

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ผมได้แสดง แล้วอย่างน้อยบันทึกเหตุผลผมทั้งหมดที่ผมพูด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒิชะกุล : ค่ะ แล้วถ้าเกิดอะไรขึ้นมาอย่างน้อยอาจารย์ก็มีความสุขใจว่าอาจารย์ได้พูดแล้ว ได้ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายแล้วอย่างดีที่สุดแล้วยืนหยัดในหลักการที่ถูกต้อง

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย : ผมไม่ก้าวร้าวครับอาจารย์ แพ้แล้วชวนตี ลาออก ผมไม่ทำไปให้สัมภาษณ์ที่อื่น โจมตีกรรมการผมไม่ทำ ผมถือว่านี่คือเมื่อตัดสินใจก็เคารพกัน แต่อาจารย์ถามผมด้วยเจตนารมณ์ส่วนตัวผมก็บอกอาจารย์ว่าวันนี้คุณขึ้นอยู่กับอนุทินไป คุณไม่ฟังกรรมการคนอื่นเลย พออนุทินแล้วกลายเป็นคนถูกหมด อนุทินไม่ใช่หูสุดที่จะรู้ทุกเรื่อง และมุมมองโจทย์ความคิดคุณ ความรู้คุณก็อาจจะ out of date ได้ ต้องฟังกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒิชะกุล : นี่ค่ะถึงได้มี oral history อย่างนี้ อาจารย์เคยได้บันทึกสิ่งที่อาจารย์พูดไปมันอาจจะอยู่แค่บันทึกเจตนารมณ์กว้าง ๆ ถึงได้มีส่วนนี้เอาไว้ค่ะ ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์มากค่ะ

๙) ศาสตราจารย์จรัส สุวรรณมาลา

กรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องประชุมคณะกรรมาธิการ หมายเลข ๒๐๘ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : วันนี้คณะของพวกเราก็ประกอบด้วย อาจารย์ยุรรัตน์ และดิฉัน ศาสตราจารย์ ดร.ปิยนาด บุนนาค ก็มาสัมภาษณ์ ศาสตราจารย์จรัส สุวรรณมาลา ปัจจุบันท่านก็อายุ ๖๒ ปี ตำแหน่งหน้าที่ก็คือเป็นประธานอนุกรรมาธิการด้าน

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : เขาเรียกประธานอนุกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ด้านการเงินการคลังและงบประมาณ เต็ม ๆ นะครับ ผมเขียนสั้น ๆ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เราเริ่มสัมภาษณ์เวลา ๑๐.๒๗ นาฬิกา ก็ขอเริ่มต้นเลยนะคะ ไม่ทราบว่าอาจารย์มีประสบการณ์เกี่ยวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญหรือไม่ อย่างไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : เคยครับ เคยในปี ๒๕๔๐ เคยช่วยก็เป็นอนุกรรมาธิการด้านที่มาช่วยกันเขียนเค้าโครงเรื่องการกระจายอำนาจ ปี ๒๕๕๐ นี้เป็นสมาชิกสภากรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ แล้วก็คราวนี้เป็นกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วจากประสบการณ์ดังกล่าวได้นำมาใช้ในการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้หรือไม่ อย่างไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ได้บ้างบางส่วนครับอาจารย์ คือประสบการณ์แต่ละครั้งก็ทำหน้าที่ไม่เหมือนกัน ปี ๒๕๔๐ ก็อยู่ห่าง ๆ หน่อย ไม่ได้เข้ามาเป็น ส.ส.ร. กับเขาหรอก เพราะฉะนั้นก็เป็นคนทำหน้าที่เขียนกรอบแนวคิดบ้างบางส่วน ร่วมกิจกรรมการระดมความคิดเห็นประมาณนี้ครับ ทำวิจัยให้เขาบางส่วนเป็นคนข้างนอกอย่างนั้นแหละ ปี ๒๕๕๐ นี้ มาเป็นกรรมาธิการด้านรับฟังความคิดเห็นประชาชนก็ออกไปพื้นที่แล้วก็เอาความคิดเห็นมา Debate กันในที่ประชุม อันนี้การร่างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ เขาให้ ส.ส.ร. ๑๐๐ กว่าคน สามารถที่จะอภิปรายแล้วก็แปรญัตติได้ เพราะฉะนั้นความคิดเห็นของประชาชนก็เอามาแปรญัตติกินเยอะเป็นคล้าย ๆ กับพูดง่าย ๆ ก็คือว่าอำนาจของกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ๑๐๐ กว่าคนจะไปฟังความคิดเห็นของประชาชนมาก็ได้มีส่วนผลักดันได้โดยผ่านกระบวนการแปรญัตตินั้นละ ปีนี้ ปี ๒๕๕๗ ปี ๒๕๕๘ กรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ มี ๓๖ คน สปช. สภาใหญ่ ๒๐๐ กว่าคน ผมเข้าใจว่าสภาใหญ่จะไปแปรญัตติไม่ได้แต่ทำให้ความเห็นได้ ทุกอย่างจะเบ็ดเสร็จอยู่ที่กรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญก็คือพวกเรา ๓๖ คนนี้นะครับ ดังนั้นเมื่อคราวนี้ผมมาเป็นกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญเองก็มีหน้าที่ช่วยคิด ช่วยเขียน ช่วยแก้กันเป็นอุตุลุลเลยนะครับ เพราะฉะนั้นก็จะเรียกว่าคลุกวงใน ประสบการณ์อย่างนี้ไม่เคยทำก็จะได้ทำคราวนี้อาจารย์ครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : และพอทำแล้วเป็นอย่างไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ๑. เห็นความยากลำบากของการทำ ๒. ก็คือว่ามีโอกาสที่กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญจะได้ผลักดันแนวคิดเป็นประสบการณ์ตรงของเรา แล้วก็ได้ฟังความเห็นของคนอื่นได้เก็บเอามาเขียนร่างได้โดยตรง อันนี้ก็คือความรู้สึกว่าก็ทำให้เรารู้สึกว่ามันเป็นเรื่องสำคัญ พุดง่าย ๆ คือขาดไม่ได้ ผมไม่ทราบว่ากรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญชุดต่าง ๆ เขาเคร่งเครียดกันแค่ไหนนะ แต่ชุดนี้เคร่งเครียดมาก ก็เข้าใจว่ามีคนเคยผ่านหลาย ๆ ครั้งมาก็บอกว่าครั้งนี้จะหนักกว่าทุกครั้ง พุดง่าย ๆ ก็คือว่าเอาจริงเอาจังกันมาก เหตุผลหนึ่งผมคิดว่าสถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ทำให้หลายคนมาฝากความหวังไว้กับร่างรัฐธรรมนูญ แล้วก็ปีที่แล้วเราก็ไม่ได้พักไม่ได้ผ่อน เพราะฉะนั้นเมื่อเรามาปฏิรูปได้ก่อนการเลือกตั้งอย่างที่คุณคิดตัวผมเองซึ่งก็เป็นหนึ่งในคนที่เข้าไปยุ่งกับเขา นะครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อาจารย์ไปพูด ๆ แต่เราตามฟัง

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ตามทุกครั้ง

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : เป็นประจำ พรรคพวกที่เป็นประชาชน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เราชื่นชม

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ขอขอบคุณครับ คนที่เขาอยู่ข้างหลัง คนที่เขาเป็นแนวร่วมในจุฬาฯ หรือคนทั่วไปเขาก็ฝากความหวังไว้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ฝากความหวัง

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : นี่เข้ามาแล้วอย่าให้เสียเปล่านะ ทำให้เต็มที่ทุกคนก็เลยเครียดกัน คือผมเข้าใจว่าอันนั้นคือการบ้านที่ต้องตอบให้ได้ สิ่งที่ผมเห็นอีกอย่างที่รู้สึกประหลาดคือรู้สึกตัวเองก็เพิ่งจะเห็นความจริงเหมือนกันก็คือว่าในกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญก็มีคนมาจากหลายกลุ่มอาจารย์ มีทั้งคนที่เราเคยรู้จัก เคยได้ยินว่าเป็นกลุ่มพวกพุดง่าย ๆ ก็คือว่าทางฝั่งโน้นอะไรวางนี่นะครับ แล้วก็มียุทธศาสตร์ของเราแน่นนอนมีบ้าง แล้วก็คือมีพวกเราพวกเขาเยอะมาก คือมีความรู้สึกที่ว่าพวกเราพวกเขาอยู่แรก ๆ นะครับ แล้วก็มียุทธศาสตร์ที่ไม่ใช่พวกเราพวกเขาละ คือพวกที่เขามี Mission ของเขา มีวาระของเขาอยู่พุดง่าย ๆ ก็คือมีคนโน้นคนนี้เข้ามาอยู่กันสักเดือน ๒ เดือน ๓ เดือน เริ่มจะเห็นว่ามันจะไม่มีพวกเราพวกเขาเลย พุดง่าย ๆ ก็คือว่าคนที่เราเคยคิดว่าเป็นพวกเขาก็ไม่ใช่มีแต่พวกเราหมดเลยก็คือพวกเราที่เป็นพวกเราอยู่แล้วละในธรรมชาติ ก็มีความรู้สึกว่ามันทำให้เราไวใจซึ่งกันและกันมากขึ้นแล้วก็ช่วยกันจริงจัง แรก ๆ ก็กังวลเหมือนกันว่าเราจะมาทะเลาะกันในที่นี้แต่กลายเป็นไม่ใช่ กลายเป็นว่าเห็นด้วยกันในเรื่องหลัก ๆ หมดเลยนะครับ ถ้าถามผมว่าเกิดอะไรขึ้น ส่วนหนึ่งเพราะว่าอาจารย์บรรศักดิ์ท่านประธานเป็นคนที่ทำให้เราพุดง่าย ๆ ก็คือว่าทำไป ๆ ก็เปิดโอกาสให้ทุกคนพุด เปิดโอกาสให้พวกเราแสดงความเห็น แล้วก็พุดง่าย ๆ ก็คือเอาให้หมดถ้อยกระบวนความ เพราะฉะนั้นเมื่อได้พุดกันจนหมดแล้วก็จะไม่มีอะไรเหลือ นาน ๆ เข้ารู้สึกที่โอเคเขาก็ไม่ใช่คนที่เรากลัวอีกแล้วกลายเป็นเพื่อนร่วมงานที่ดีก็รู้สึกดีใจ แล้วก็จากนี้ไปพุดง่าย ๆ ก็คือจากที่เราเริ่มรู้จักกันมากขึ้นก็ทำให้การทำงานมันดีขึ้น ผมคิดว่าอย่างน้อยก็รู้สึกกังวลละว่าเดี๋ยวเราจะหลุดตรงนั้น ใครจะมาแอบเสียบอะไรเข้าไปในเรื่องที่เราไม่อยากจะไม่มีแล้ว ที่นี้ถ้าพลาดกันก็คือพลาดทั้งกลุ่มและถ้าดีก็คือเป็นผลของเราช่วยกันทำทุก ๆ คนไม่ใช่ของคนใดคนหนึ่ง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : นี่แสดงว่าทุกคนมีความจริงจังในการทำงานนี้

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ตั้งใจ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่จริงใจไม่ทราบใช้ไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : จริง ๆ อันนี้ผมว่าโอเคครับ จริง ๆ ก็คือว่าทุกคนก็ตั้งใจ แต่ถ้าถามว่าแต่ละคนมีวาระของตัวเองไหม มีไหมครับ ผมไม่ทราบคนอื่นนะครับ ผมก็เห็นตัวผมเองก็มีอยู่ ๒ - ๓ เรื่องที่ผมให้ความสำคัญมากแล้วก็เป็นเรื่องที่ผมมีความถนัด พุดง่าย ๆ ก็คือได้เรียนได้ทำวิจัยมาเยอะก็คือเรื่อง การเงินการคลัง เรื่องงบประมาณเรื่องหนึ่ง อีกเรื่องหนึ่งคือเรื่องการกระจายอำนาจให้กับประชาชนในท้องถิ่น ๒ เรื่องนี้ตอนที่เข้ามาแล้วก็กับโจทย์นี้ละครับอาจารย์ โจทย์หลักก็คือรัฐบาลที่ผ่าน ๆ มานั่น โกง มันใช้เงินของประเทศ มันพูดเพี้ยน ๆ อย่างเช่นเงินกู้ไม่ใช่เงินแผ่นดินอะไรอย่างนี้รับไม่ได้ครับ ผมคิดว่าเป็นเรื่องที่คนทั่วไปรับไม่ได้ ศาลเขาวินิจฉัยมาแล้วว่ามันไม่ถูกและผมคิดว่าคือบ้านเมืองเรามันไม่มีซีเอ็มแป้ในเรื่องการใช้จ่ายเงิน ไม่ว่าจะเป็นการลดภาษี คือการใช้จ่ายเงินไปทางภาษี คือใช้จ่ายเงินไปทางงบประมาณ แล้วก็ใช้จ่ายเงินโดยไม่ผ่านงบประมาณด้วย เยอะแยะไปหมด บ้านเมืองอื่นที่เขาเจริญแล้วเขาไม่เป็นอย่างนี้หรอกครับ แล้วก็ช่องทางที่มันโหว่ ๆ แบบนี้มันเปิดโอกาสให้รัฐบาลไหนก็ตามที่เข้ามาเกิดโกงอีก เพราะฉะนั้นผมก็เลยคิดว่าถ้าทำคราวนี้ก็เขียนบทเรื่องการเงิน การคลังงบประมาณให้มันกระชับ แล้วก็อุดช่องว่างให้มันเหลือน้อย ๆ เท่าที่จะน้อยได้ อุดให้หมดคงจะยาก เพราะว่าคนเราชอบเอาผิดไปตัดช่องว่างอยู่เรื่อยเป็นธรรมดาที่เป็นงานที่ตั้งใจ เรื่องกระจายอำนาจนี้ก็เป็นเรื่องที่ผมสู้มาตั้งแต่ยังหนุ่มตอนนั้นก็แก่แล้วก็ยังสู้อยู่ กระจายอำนาจนี้หลัง ๆ มาเราก็บอกว่าเราต้องทำให้คนในพื้นที่มีพลังเยอะขึ้น ท้องถิ่นขนาดเล็กก็ต้องทำให้มันใหญ่ขึ้น เช่น เราพูดถึงการปกครองท้องถิ่นระดับจังหวัดอะไรอย่างนี้ก็เป็นเรื่องหนึ่งที่สูงแล้วก็ดูเหมือนว่าในช่วงปี ๒ ปีที่ผ่านมาที่เราเริ่มเปิดประเด็นเรื่องนี้ก็ขึ้น ๆ นะครับ ก็ไม่สู้ว่าจะมีพลังแต่ว่าวันนี้ในสภาพปฏิรูปเอเย่ คนข้างนอกเอเย่ แม้กระทั่งในคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญก็ให้การยอมรับแล้วก็สามารถที่จะใส่เข้าไปในร่างได้ แต่จะผ่านไม่ผ่านอีกเรื่องนะครับ ตอนนั้นก็มีการเปิดประเด็น เรื่องอื่นก็เท่าที่เห็นก็คือหลาย ๆ เรื่องที่เรามีความอัดอัดมานานปฏิรูปไม่ได้เพราะเหตุผลนี้ นักการเมืองไม่เอา ข้าราชการไม่เอา อะไรอย่างนั้นนะครับ วันนี้เราก็สามารถที่จะบัญญัติไว้ได้ ซึ่งแปลว่ากฎหมายลูกที่จะตามมาจากนี้ไปมันจะช่วยให้การปฏิรูปเกิดขึ้นได้จริง สำหรับผมก็มีวาระอย่างนั้น คนอื่นที่เห็นก็มีบรรดาเพื่อน ๆ ที่เป็น NGO เขาก็มีวาระ เรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องอะไรพวกนั้นนะครับ เรื่องการพัฒนามันได้ดูลกับเรื่องสภาพแวดล้อม เรื่องคุณภาพชีวิต กลุ่มบรรดาผู้หญิงที่อยู่ในนั้นเขาก็มีวาระเรื่องสิทธิสตรี เรื่องผู้หญิงกับการเมืองยังอยากให้มืบทบาทมากกว่านี้อะไรอย่างนั้นนะครับ แล้วก็เรื่องอื่น ๆ ที่เป็นเรื่องสวัสดิการสังคม ซึ่งผู้หญิงเขาก็สนใจเรื่องสวัสดิการสังคมมากเป็นพิเศษก็ประมาณนั้นนะครับ ผมว่าแต่ละคนก็มีวาระ แต่ว่าทุกอย่างก็อะลุ่มอล่วยกัน พุดง่าย ๆ ถ้ามันรู้สึกที่เราต้องการมากเกินไปก็มีคนคอยบอกว่าอันนี้มันเกินไปนะอะไรอย่างนั้นนะครับ ก็คอยเตือนไม่อย่างนั้นมันจะเวอร์จะเอาไปเสียหมดรัฐธรรมนูญมันก็เป็นเรื่องคือภาพมันก็จะเบี้ยวไปเบี้ยวมากก็อยากจะให้มันดี ๆ ครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้มันก็เป็นเรื่องที่ร้อน เรื่องผู้หญิงนะคะ อยากถามความคิดเห็นของอาจารย์หน่อยค่ะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ที่จริงผมก็เป็นฝ่ายผู้หญิง เรื่องที่เราสู้กันอยู่ก็คือการให้ผู้หญิงมีที่นั่งในสภา ทั้งสภาระดับชาติและสภาท้องถิ่น สภาระดับชาตินี้ก็อยากจะให้มันมีการพุดง่าย ๆ ก็คืออย่างเช่นในวุฒิสภาหรือในสภาผู้แทนราษฎรมันจะมี ส.ส. อยู่สัก ๒ ประเภท ส.ส. สัดส่วนกับ ส.ส. เขต สัดส่วนก็อยากจะให้พรรคการเมืองที่เป็นพรรคจริง ๆ เสนอชื่อให้มี List ของผู้หญิงอยู่ในนั้นสักจำนวนหนึ่งอะไรอย่างนี้ ๑ ใน ๓ ที่เขาสู้ ๆ กันนะครับ อันนั้นก็เป็นเรื่องหนึ่งที่เราเรียกว่าเป็นประเด็นอยู่แต่ว่าไม่เชิงว่าจะซีเรียสถ้าเกิดไม่ได้ก็ไม่

เป็นอะไร แต่ถ้าได้ก็ดี คราวนี้ในสภาท้องถิ่นก็เสนออยากจะให้มีสัดส่วนนี้ให้มันชัด ๆ คือต้องให้มีให้ได้ด้วยการกำหนดเป็นโควตาไว้ ผมขอครึ่งหนึ่ง ผู้หญิงครึ่ง ผู้ชายครึ่ง แต่พรรคพวกก็ดูเหมือนจะบอกว่า

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : มันมากไป

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : มันมากไปแต่ผมว่ามันก็เท่าเทียมกันดี มันก็เท่ากัน

ผู้หญิง ผู้ชาย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อาจารย์นี่จะเชียร์ผู้หญิง

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : แต่กับบอกว่าขอ ๑ ใน ๓ ๑ ใน ๓ นี่ก็คือครึ่งหนึ่งคือต้องให้มีไม่ใช่ว่าให้เลือกก่อนแล้วจะได้เท่าไรก็อีกเรื่องหนึ่ง มีโควตาให้ผู้หญิงเลือกเฉพาะผู้หญิงกันเลย ๑ ใน ๓ ผมเข้าใจว่าเป็นประเด็นที่กรรมการ เท่าที่ผมดูนะครับเราไม่เคยได้มีการยกไม้ยกมือลงประชามติกันหรอก แต่โดยที่ดูจากที่ฟัง ๆ คุยกับเพื่อน ๆ เขาก็โอเคนะครับ ๑ ใน ๓ ตอนนี้ผมถือว่ากรรมการท่านหนึ่งท่านก็รู้สึกว่ามันยังไม่จบเสียที่เรื่องนี้ คือมันแขวนไว้ตลอดเวลา แขวนไว้ ๒ รอบแล้ว เมื่อวันไปพักยากก็แขวนที่แขวนก็คือท่านประธานท่านอาจารย์บรรศักดิ์ท่านก็พยายามจะ Lobby ให้กรรมการเห็นด้วยเพราะเป็นเรื่องที่น่าจะต้องทำให้ได้ คือไม่น่าจะต้องมาบอกลงมติ ถ้าลงมติท่านก็ไม่อยากให้ลงมติแล้วแต่ก็อยากจะให้คุยกันให้ละเอียดน้ำทุกคนอะไรอย่างนั้นนะ อย่าไปหักห้ามพรวดด้วยเข่ากันอะไรอย่างนี้ ท่านก็พยายามจะคุยแต่มันก็ยังถึงจุดที่จะลงมติแล้วชนะได้ชัด ๆ เสียทีก็เลยผ่อน ๆ ไว้ก่อน ก็ทำให้กรรมการผู้หญิง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : คุณพิชา

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : พิชา พิมล ปามลของเราก็อาจจะรู้สึกว่าจะอะไรทำไมมันยากเย็นหนักหนา ท่านก็รู้สึกอาจจะคล้าย ๆ กับว่าเอาละเริ่มไม่ไหวแล้ว อย่างอื่นโอเคนะครับ เฉพาะเรื่องนี้ที่ปามลอาจจะรู้สึกขัดใจพวกเรา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วการออกไปนี่จะเป็นผลอะไรไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ก็ไม่มีครับ ก็จะตั้งอาจารย์อีกท่านขึ้นมา ก็เรียนอาจารย์ว่าไม่ว่าพิชชาจะอยู่ไม่อยู่พวกเราก็จะผลักดันเรื่องนี้ให้มันจบแล้วก็ไม่ได้คิดว่าจะมีผลอะไรกับการลงมติ ก็คิดว่าถึงผู้หญิงไม่อยู่ก็มีคนอื่นอีกหลายคนช่วยกันอยู่ ก็ผู้ชายนี่ละ คนที่เป็นตัวหลัก ๆ อาจารย์มีชัย วีระไวทยะ มีผม มีอาจารย์บรรศักดิ์ มีเพื่อน ๆ อีกสัก ๒ - ๓ คน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : พยายามจะให้ผู้หญิงได้มีโอกาส

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : อาจารย์หมอกระแสะอะไรอย่างนี้ พวกผู้ใหญ่ ๆ ทั้งหลายก็อยากจะให้ผู้หญิงเขาคือมีที่นั่ง หลายคนบอกว่าผู้หญิงมีบทบาทตั้งเยอะแล้วตอนนี้ แต่ว่ามันก็เป็นอย่างนี้ครับอาจารย์คือว่าในกลุ่มผู้หญิงที่เก่งมันไม่มีปัญหา ผู้หญิงที่เขามีการศึกษาอยู่ในองค์กรที่มีความเป็น Merit ก็ไม่มีปัญหา แต่ผู้หญิงที่อยู่ชายขอบพวกนั้นไม่มีโอกาสที่จะขึ้นมาเป็นโน้นนี่นั่นในท้องถิ่นก็จะถูกพูด ๆ ง่ายคือสังคมเขายังไม่

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ไม่ยอมรับ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ยังไม่เปิดโอกาสให้เขาแสดงความสามารถเขาก็อยู่บ้านแต่ตัวผมเราเห็นอยู่เพราะเราทำเรื่องท้องถิ่น ๖๐ - ๗๐ เปอร์เซนต์ของกิจกรรมในชุมชนผู้หญิงทั้งหมด ไม่ว่าจะ

เป็นงานวัด มัสนิด อะไรก็ตามใจที่ Active อยู่ตลอดเวลาทุกประเภท ตื่นเช้าขึ้นมาก็เอาจริงเอาจังกับเรื่องพวกนี้ ไปประชุม ช่วยกันคิด แล้วก็ลงมือเป็น Labor ว่าอย่างนั้น เป็นคนออกแรงทั้งหมดผู้หญิงไม่ใช่ผู้ชาย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่ไม่มีสิทธิมีเสียง

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : คือเขาก็เป็นผู้หญิง ก็คือว่าเอาละผู้ชายก็เป็นคนออกเสียงลงมติไป ผู้หญิงก็ทำไปเอาอย่างไรก็เอากัน คือเราก็อยากจะให้ผู้หญิงเขาทั้งทำแล้วก็ทั้งเป็นคนนำได้ด้วยเป็นหนึ่งในแรงที่เขาช่วยกันผลักดัน เวลาผมทำ กปปส. หน้าเวทีผมเห็นผู้หญิง ๘๐ เปอร์เซนต์ สู้มทุละดุดันไม่เลิก ประเภทผู้หญิงใจถึง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่อาจารย์น่ารักมาก อาจารย์ไม่ทิ้งเลย ดูหน้าจอตลอดวัน

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ก็เป็นหน้าที่ ก็เห็นนะครับว่าจริง ๆ แล้วไม่ใช่ผู้หญิงจะไม่สนใจไม่ใช่อย่างนั้น แต่ผมว่าเขาอาจจะคล้าย ๆ กับว่าไปทำไม่ผู้ชายทำแล้วหรือว่าบางทีก็บอกว่าผู้ชายก็ไม่ได้เรื่องแต่ก็ไม่อยากจะพูดเท่านั้นเอง ให้ที่เขา เป็นโควตา เขาจะได้มีพื้นที่ผมว่าครั้งหนึ่งดีที่สุดแต่เขาก็ยังไม่ยอม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อันนี้ที่คุณทูลเขาให้สัมภาษณ์เรื่องอะไรนะวันนั้น

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ปลาผิตน้ำ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ปลาผิตน้ำมันอย่างไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : อันนี้ทุกคนก็มีความรู้สึกได้ก็คือว่าคนบางคนการเข้าไป Debate กันในเรื่องรัฐธรรมนูญต้องบอกตรง ๆ ว่ามันเป็นเรื่องเฉพาะมากเลย ถ้าพูดตรง ๆ ก็คือว่าถ้าพูดแบบไม่เกรงใจ ก็คือว่ารัฐธรรมนูญคนที่ยกร่าง คนที่เขียน คนที่ Debate ประเด็นต้องเป็นคนที่รู้จักเท่านั้น อย่างอาจารย์บวรศักดิ์นะครับ หรืออาจารย์อื่น ๆ ที่เป็นอาจารย์ อย่างอาจารย์บรรเจ็ดนั้นะครับ พวกนี้เป็นนักกฎหมายมหาชนที่เขียน แล้วก็มีความรู้ชนิดที่เรียกว่าเหมือนกับเอนไซโคลพีเดียทางกฎหมายมหาชนเขารู้มาก อย่างผมไม่ใช่ นักรัฐธรรมนูญผมเป็นอาจารย์รัฐศาสตร์ก็จริง ความรู้ผมก็จะจำกัดอยู่เฉพาะส่วนที่เป็นสาระแต่ว่าที่เป็น Format เราเขียนกฎหมายไม่เป็น เรารู้อะไรแต่เขียนอย่างไรเราเขียนไม่เป็น เพราะฉะนั้นตัวผมเองก็แค่เพียง Debate ก็คืออันนี้ อย่างนี้ โครงสร้างแบบนี้ใช้ไม่ได้ เรื่องนี้เราไม่เอา อำนาจแบบนี้เราไม่เอาอันนี้ก็เป็น การเอาตัวหลักการได้ แต่เวลาเขียนก็ต้องเถียงกันในเรื่องว่าเขียนอย่างไรหมายความว่าอย่างไร อะไรอย่างนี้ก็ต้องให้เขาเขียน อันนี้ก็ต้องยอมรับว่าคนส่วนใหญ่ที่จะไปนั่งตรงนั้นไม่ใช่คนรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่คนที่ชำนาญการ แต่เป็นอาจจะรู้สึกบางส่วนไป เพราะฉะนั้นเวลา Debate กันบางทีพูดอะไรไม่ได้เลย คือไปให้ความเห็นไม่ได้เลยก็ต้องยอมรับว่าไม่ใช่ที่ที่พวกเรา คือไม่ใช่เรื่องที่จะทุกคนจะไปทำงานเท่ากันได้ มันมีความรู้สึกแปลกแยกเกิดขึ้นครับ อาจารย์ คือผมเองผมรับว่าถ้าเถียงกันในเรื่อง Format กับอาจารย์บวรศักดิ์อย่าเถียงเลย แต่ถ้าจะให้ความเห็น เรื่องการเงินการคลัง เรื่องกระจายอำนาจจะเขียนอย่างไร จะมีสักกี่ประเด็นอะไรอย่างนั้นนะครับบรรดต้องมึนสักที่บรรคก็มาตราบนี้อาจารย์ก็เป็นคนคิด อาจารย์เขาก็ไม่ได้เถียงกับเราในเรื่องที่เป็นสาระนะ อาจารย์เขาก็จะบอกว่าอยากจะเอาอย่างนี้ใช้ไหมเดี๋ยวจะเขียนให้ ท่านจะเป็นคนเขียนแล้วก็อ่านให้ฟังว่าเข้าท่าหรือยัง ตรงกับใจเราหรือยัง เราโอเคถ้าตรงแล้ว

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่ฟังอาจารย์พูดรู้สึกว่าคุณหมายดี คือฟังอธิบายแล้วชัดเจนว่ามันไม่ได้ไปทางลบ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ไม่ใช่ครับ เป็นความรู้สึกว่ามันไม่ถนัด

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่คนอื่นไปฟังกลับกลายเป็นอีกความหนึ่ง

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ผมรู้สึกอย่างนั้นนะ เพราะว่าโดยความสัมพันธ์กันเราไม่มีปัญหาเกี่ยวเรื่องผู้หญิงนี่ละที่วันนั้น Debate กัน เพราะว่าคือส่วนหนึ่งก็คือการใช้คำ ผมคิดว่าการใช้ถ้อยคำอภิปรายคือบางทีก็ชวนให้ทะเลาะได้ คนบางคนก็ต้องบอกว่าในนั้น คือในคณะกรรมการบางคนก็ไม่ติดใจกับคำ ก็รู้เลยว่าใครเป็นอย่างไร เพราะฉะนั้นคนบางคนก็ใช้คำที่แรง ๆ ก็ฟังได้ บางคนก็ฟังไม่ได้เพราะไม่รู้จักมาก่อน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้อาจารย์พอจะสรุปได้ไหมคะว่าอาจารย์บวรศักดิ์ในฐานะประธานอาจารย์มีลักษณะอย่างไรที่มีผลต่อการร่างรัฐธรรมนูญ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : มีผลมากอาจารย์ ก็คือความเป็นผู้นำของท่านอาจารย์บวรศักดิ์ก็คือ ๑. ความรู้ ผู้นำต้องเป็นคนที่มีรู้และผมไม่คิดว่าใครจะรู้มากกว่าท่านอาจารย์ในกลุ่มพวกเรา แล้วก็ เป็นคนที่มีทักษะในการทำให้การ Debate มัน Soft ลง คือถ้าเรา Debate กันแรง ๆ อาจารย์ก็จะยกเอาประเด็นการ Debate ในตำราอดีตเมื่อ ๑๐๐ ปี ๒๐๐ ปีที่แล้ว ไม่รู้จะ บรรดาที่อาจารย์นึกได้เอามาเล่าให้ฟังว่าประเทศนั้นเป็นอย่างนี้ ประเทศเราก็เป็นอย่างนั้น แล้วก็ที่เราทะเลาะกันนี้มันไม่ใช่ประเด็น ไม่ใช่ครั้งแรกมันเป็นมาก่อนแล้วก็ให้ดูบริบทว่าตรงไหนมันเปลี่ยนไปแล้ว มันไม่เหมือนเดิมแล้วอะไรอย่างนี้ มันก็จะทำให้การเผชิญหน้ากันในทางความคิดมันก็ยอมรับกันได้มากขึ้น นี่เป็นส่วนที่ ๑ อันที่ ๒ คือท่านอาจารย์เป็นคนมีทักษะ มีศิลปะ คือถึงเวลาคุยก็ใช้ได้ เวลาบอกว่าอันนี้หยุดละ ๓ ครั้งแล้วนะพูดเรื่องเดียวกันอะไรอย่างนี้ หยุดนะ ผมนั่งนับอยู่นะ คือคนบางคนไม่ยอมพูดไปครั้งที่ ๑ เพื่อนไม่เห็นด้วย ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยก็พูดอีกแล้วเรื่องเดิมอะไรอย่างนี้ก็มีเหมือนกันนะครับ บางคนก็อยากจะให้เรื่องที่ตัวเองผลักไปได้แต่คนอื่นเขาไม่เอาด้วยก็อยากจะตีอาจารย์ก็ดูเหมือนกันอย่างนั้นนะครับ ผมนี่เป็นทั้งน้อง เป็นรุ่นน้องที่จุฬาฯ เป็นรุ่นน้องโรงเรียนเก่า

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : โรงเรียนอะไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : มหาวิทยาลัยวชิราวุธสงขลา แล้วก็เคยเป็นลูกน้องท่านอาจารย์อยู่ ๒ ปี ผมนี่ถ้ากลับหลังพูดง่าย ๆ ก็คือไม่เรียกท่านอาจารย์เรียกพี่ พี่บ๊อด เวลาคุยกันกลับหลังก็เหมือนกับว่าคุยกันได้ ท่านดูได้ว่าอันนี้เกินไปไม่ได้เรื่องอะไรอย่างนี้ ท่านบอกว่าเราอยากได้อะไรก็เขียนให้ คือเป็นคนที่มีเมตตามาก ผมขอบสไตล์ของอาจารย์ตรงนี้มากกว่าที่สถาบันพระปกเกล้า ที่สถาบันพระปกเกล้าท่านทำงานก็เป็นเจ้านายพูดง่าย ๆ พวกผมก็ยิ่งเด็กก็จะทำทนายเยอะหน่อย แต่ที่นี้รู้ว่าเราเล่นไม่ได้ ไม่ให้ท่านลำบากใจ ผมว่าคนแบบผมจะมีหลายคนที่บรรดาเป็นรุ่นเดียวกันอย่างผมนี่นะครับ รุ่น ๖๐ ปี รุ่น ๕๐ ปีกว่า ๆ ยินดีที่จะมาช่วยท่านอาจารย์ทำงาน คือตั้งใจอยู่แล้วว่าจะมาช่วย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : นี่ก็เหมือนกันอาจารย์ก็ขอให้มาช่วย

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : มาช่วยเพราะว่ารู้ว่าท่านก็ไม่ได้คิดจะขอเราเพื่อตัวท่านเอง ท่านก็ทำเพื่อบ้านเพื่อเมือง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ใช่ เราก็คิดอย่างนั้น ที่นี้ขั้นตอน เมื่อสักครู่ออาจารย์ก็พูดมาวรรคหนึ่งแล้วแต่อยากให้อาจารย์สรุปขั้นตอนในการดำเนินการเกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญนะคณะกรรมการขั้นตอน

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : แรกสุดเลยก็คือเราเริ่มคุยกันตั้งแต่เรื่องที่เราจะยกร่างรัฐธรรมนูญแบบเอกรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๕๐ มาตั้งแล้วก็ปรับจากตัวนั้นใหม่ พุดง่าย ๆ ก็คือใช้โครงเดิม หรือจะเริ่มด้วยการขึ้นโครงใหม่แบบร่างรัฐธรรมนูญใหม่หมดเลยด้วยแนวคิดใหม่ นี่คือคำถามที่ ๑ คำตอบก็คือเราก็ Debate กันว่าเราจะเอาใหม่เลย ทำไม่ไม่เอาอันเดิม ก็เพราะว่าของเดิมมันก็มีโครงสร้าง ปี ๒๕๕๐ ก็ลื้อปี ๒๕๔๐ มา แล้วก็บางส่วนมันก็ไม่ค่อยทันสมัยแล้วก็ก็จะปรับแก้ก็เริ่มด้วยการตั้งชื่อหมวดโครงสร้างใหม่ แล้วก็ตั้งชื่อไว้ชั่วคราวก่อนแล้วถึงเวลาค่อยไปแก้ทีหลัง มีบางหมวดที่มันเพี้ยนเช่นหมวดที่เราไม่เคยมี เช่น หมวดปรองดองและปฏิรูป เนื่องจากว่าเราไม่เคยมีรัฐธรรมนูญฉบับใดที่มีหมวดปรองดองปฏิรูปก็เหมือนกัน ผมก็ไม่ค่อยเห็นด้วยเท่าไร ตอนนั้นเกี่ยวกับท่านอาจารย์บรรศักดิ์ว่าท่านอาจารย์ครับ หมวดปรองดองเขียนอย่างไรผมนึกไม่ออก หมวดปฏิรูปพอนึกออกบ้างอะไรอย่างนี้เพราะว่ามันเป็นเฉพาะชั่วคราว ๕ ปี ๑๐ ปีว่าไปใช้ใหม่ครับ แต่ปรองดองนี้มันทำอย่างไรอะไรอย่างนี้ เขียนไม่ได้หรือผมว่าอย่างนี้ อาจารย์ก็บอกว่าเขียนได้ เขาเขียนกันนะอย่าเถียง ๆ ทำก่อน คือลองทำไปก่อน

อันที่ ๒ เมื่อเราได้โครงสร้างแล้วเราก็เริ่มเรียกว่าสนทนารธรรมไปที่ละหมวด คือคุยกันเรื่องแนวคิดหมวดนี้เราจะเขียนไปในทางไหนบ้าง เอา Concept มาวาง อยากได้แบบไหน ไม่อยากได้แบบไหน ก็ว่าไปที่ละตอน ทีละส่วน จนกระทั่งได้หัวข้อหลัก ๆ แล้วทีนี้เราก็ตั้งคณะกรรมการที่จะยกร่างเป็นด้าน ๆ เพื่อที่จะให้เขียนเร็วก็คือทุกหมวดขึ้นพร้อมกันเลย เนื่องจากว่าเราได้กรอบมาแล้วนี่ เรื่องนี้กรอบเป็นอย่างไร ผมก็ได้กรอบของผมเรื่องการเงิน กระจายอำนาจมา ผมไปยกร่างมาก็ต้องตั้งคณะกรรมการก็ไปเอาบรรดา สปช. บ้าง สนช. บ้าง แล้วก็ไปเอาผู้เชี่ยวชาญข้างนอกมาด้วย บรรดาผู้แทนกระทรวงการคลัง สำนักงบประมาณ เกรงว่าเขียนแล้วเขาทำไม่ได้ การยกร่างเป็นภาษากฎหมายก็ต้องอาศัยกฤษฎีกา กฤษฎีกาก็ได้ท่านเลขาฯ กาญจนารัตน์มาเป็นแม่งานให้ ในแต่ละคณะกรรมการพวกเราก็มีกฤษฎีกาไปนั่งอยู่ กฤษฎีกาก็มาช่วยให้คำแนะนำด้านเทคนิค ทีนี้แต่ละคณะเมื่อถึงเวลาเอาเข้าที่ประชุมให้ที่ประชุมแก้ ได้ประเด็นหลัก ๆ ก็จะโยนให้คณะกรรมการยกร่างจริง ๆ ด้านการเงินการคลัง ซึ่งมีท่านกาญจนารัตน์ และท่านอาจารย์บรรศักดิ์ ท่านอาจารย์บรรเจิด ไปช่วยกันเขียน พอเขียนเสร็จทีนี้ก็เป็นร่างมาตราแล้วก็เอากลับมาให้คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญชุดใหญ่ ๓๖ คน พิจารณาไปกันทีละหมวด

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ทีละหมวดนี้เอาอะไรเป็นแกนคะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ก็อันไหนเสร็จก่อน คือหมวดที่มันง่ายและไม่ต้องแก้เลยก็คือหมวดพระมหากษัตริย์เรียกว่าเป็นหมวดที่นิ่งแล้ว หมวดสิทธิประชาชนอันนี้ต้องใช้เวลาเพราะว่าเราบัญญัติคำว่าพลเมืองเข้าไป ซึ่งเราอยากให้มีเรื่องว่าด้วยเรื่องพลเมืองและการสร้างพลเมืองอยู่ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งไม่เคยทำมาก่อนเราก็ทำก็เลยใช้เวลาหนึ่ง หมวดที่เราคิดว่ายากที่สุดก็คือหมวดเรื่องสถาบันทางการเมือง เรื่องคณะรัฐมนตรี รัฐสภา การเลือกตั้ง เป็นหมวดที่เราเอามาพิจารณาหลังสุด หลังสุดก็คือไปพิพาท ก่อนหน้านี้หมวดอื่น ๆ เช่น หมวดว่าด้วยเรื่ององค์กรอิสระ เราทำเสร็จที่เหลือก็จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับบทเฉพาะกาลซึ่งเป็นบทที่เอาทุกอย่างมานั่งดูแล้วก็เขียน แม้กระทั่งหมวดปฏิรูป หมวดปรองดองอันนี้ก็เสร็จก่อน เสร็จท้าย ๆ นะ แต่ว่าก็เสร็จก่อนไปพิพาท โดยรวมก็โอเคไปตามเป้า

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ทีนี้ถ้าเผื่อจะให้อาจารย์ช่วยสรุปเป้าประสงค์ของคณะกรรมการชุดของอาจารย์เป็นอย่างไรคะเป้าประสงค์

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : เอาอย่างง่าย ๆ ก็คือ ต้องทำให้ทันเวลา รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ปี ๒๕๕๗ เขียนไว้ชัดเจนว่าจะทำอะไรเมื่อไร เสร็จเมื่อไร

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ทันเวลาคือ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ตามกำหนดเวลาก็คือเดือนเมษายนต้องเอาเข้าที่ประชุม สปช. ส่งให้ สนช. ส่งให้รัฐบาล ส่งให้ใครต่อใครดู คิดว่าปลายเดือนมีนาคมน่าจะดูทั้งร่างอีกสักครั้งหนึ่งอาทิตย์หน้าวันพฤหัสบดี วันศุกร์ที่จะถึงนี้ก็เริ่มจะไปดูหมวด คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญเขาไม่หยุดถ้าบทเฉพาะกาลเสร็จก็ทบทวนทั้งร่างสักครั้งหนึ่งก่อนเข้าที่ประชุมเดือนเมษายน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : เป้าประสงค์

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : เป้าหมายหลัก ๆ ก็คือปรัชญาของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่เราอยากเห็นจะมีอยู่สัก ๓ - ๔ เรื่อง คือเราอยากจะทำให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้มันมีคือ ๑. แก้ปัญหาเรื่องความขัดแย้ง สร้างความปรองดอง ซึ่งโดยปกติแล้วมันก็สร้างไม่ได้ด้วยการเขียนกฎหมาย แต่ว่าเราสร้างกติกา คือกฎหมาย กติกาใหญ่ที่เราเขียนก็คือการให้องค์อำนาจการใช้อำนาจอธิปไตยของประเทศในอนาคตไม่ไปกระจุกอยู่ที่ใครกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ให้เป็นองค์อำนาจที่คนทุกกลุ่มได้ใช้อำนาจร่วมกัน เขาเรียกว่าเป็นการประสานอำนาจ Synchronize เพราะฉะนั้นถ้าเราคิดว่าในสังคมนี้มีกลุ่มอำนาจอยู่อย่างไบบ้างก็วิเคราะห์โครงสร้างอำนาจนี้ตามเป็นจริง ให้คนเหล่านั้นให้เขามีช่องทางเข้ามามีส่วนร่วมในรัฐสภา ในวุฒิสภา ซึ่งองค์ประกอบนี้เป็นช่องทางที่จะให้คนไม่ทะเลาะกัน ผมจำได้ว่าคุณวีระ มุสิกพงษ์ ได้มาให้ความเห็นกับเราครั้งหนึ่งท่านบอกว่าจริง ๆ แล้วรัฐธรรมนูญเราสามารถทำให้มันปรองดองได้ด้วยการสร้างกติกาที่เป็นแบบที่ว่ามันจะครบ ก็คือว่ากติกาที่ทุกคนมีช่องทางที่จะได้ใช้อำนาจร่วมกันได้ แต่ไม่ใช่ใช้อำนาจแบบตรวจสอบ ถ่วงดุลกันแบบที่เราเข้าใจเหมือนสมัยดั้งเดิม คือการตรวจสอบถ่วงดุลก็ต้องมีองค์กรที่เป็นกลางทำ แต่นักการเมืองไปตรวจสอบถ่วงดุลมันไม่เวิร์กก็ต้องเอานักการเมืองเอาบรรดาคนที่มีความสามารถเข้ามาใช้อำนาจร่วมกันในรูปแบบขององค์ประกอบของสภามันจะช่วยได้ ถ้าเราเขียนแล้วไม่ทำให้คนมาทะเลาะ คือไม่ทำให้คนมาแย่งกันอีก ผมจำทฤษฎีจอห์นแนชนักคณิตศาสตร์เขาบอกว่ามนุษย์เมื่อฉลาดขึ้นจะรู้ว่าการแข่งขันแบบเอาเป็นเอาตายคือ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ไม่ฉลาด

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : คือมันจะแพ้หมด ผมก็ศึกษาเรื่องการคลังท้องถิ่นในต่างประเทศแข่งกันลดภาษีเพื่อที่จะให้คนมาลงทุน ลดไปลดมาเจ๊งกันทั้งคู่ เพราะฉะนั้นผมคิดว่าที่คุณวีระพูดก็เป็นของจริงนะที่ว่าถ้าเราออกแบบให้คนทุกคนต้องพึ่งกัน แข่งกันอย่างไรรู้ก็ไม่ชนะ ถ้าพึ่งกันแล้วจะชนะก็เขียนไปทำนองนี้ เพราะฉะนั้นที่เคยเชื่อว่ารัฐธรรมนูญเขียนเรื่องปรองดองไม่ได้ความจริงอันนี้ผมเชื่อว่ามันกระทำได้คือมันมีโอกาสจะเกิดขึ้นได้ เรื่องที่ ๒ ก็ถ้าเราไม่ทะเลาะกัน กำลังของบ้านเมืองก็จะเอาไปใช้ในเรื่องการพัฒนาได้ บ้านเมืองเราเดินหน้าเสียที ไปอาเซียน ไปไหนก็ได้ให้เป็นเรื่องเป็นราว แทนที่จะมานั่งทะเลาะกันอยู่ การปฏิรูปหลัก ๆ ก็คือเน้นภาครัฐให้ไม่โกงกัน และกระจายอำนาจมากขึ้น เรื่องที่ ๓ ก็คือในการปฏิรูปภาคเอกชน ประเทศไทยเรามีโครงสร้างเศรษฐกิจที่ผูกขาด เป็นทุนนิยมประเภทเขาเรียกว่าทุนสามาน ทุนนิยมแล้ว ๆ ก็คือว่าบริษัทใหญ่ ๆ ที่เรารู้จักกันมันโตขึ้นมาได้ด้วยการโกงชาวบ้านโดยวิธีทางตรงบ้าง ทางอ้อมบ้าง ทำลายทรัพยากรของประเทศ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ทำลายรากหญ้า ทำลายพวงขาย

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ทำลายพวกโซห่วย แล้วก็นี่คือปัญหาที่เราไม่เคยพูดกัน
อยู่ได้พรม จึงต้องปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ อีกเรื่องหนึ่งก็คือ ๕๓ เปอร์เซนต์ของเศรษฐกิจไทยที่มันเป็นนอก
ระบบ รัฐธรรมนูญฉบับนี้เขียนว่าต่อไปคนไทยบรรลุนิติภาวะ ต้องแสดงรายได้ว่ามีรายได้จากอะไร เท่าไร ต้อง
เสียภาษีเพื่อบังคับคนให้เข้าสู่ระบบ เพราะว่าเศรษฐกิจนอกระบบเป็นที่มาของการคอร์รัปชัน การฟอกเงิน ถ้าเรา
ลดการผูกขาดได้ให้คนเข้าถึงทรัพยากรได้เสมอหน้ากัน ลดเศรษฐกิจนอกระบบได้ ผมว่าเศรษฐกิจไทยไปได้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่คนไม่ดี

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : แต่ว่าคนไม่ดีนี่ก็คือเราจัดการให้ได้ดี มันขึ้นอยู่กับ
จัดการ เราประชนานิยมมากไปหน่อย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : คือไม่ให้เขาคิด ไม่ให้เขาทำอะไรเอง

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : จริง ๆ แล้วก็คือคนที่เอาตัวรอดได้ก็มีแต่ว่ามันเอาตัว
รอดแบบไม่ค่อยถูกวิธีเยอะมาก โจทย์พวกนี้ถ้ารวม ๆ แล้ว ถ้าทำแล้วสักพักเราเดินหน้าได้บ้านเมืองก็จะกลับเข้า
สู่สภาวะที่มันเข้มแข็งแล้วมันก็เจริญ ไม่ใช่ที่เราอยากจะให้ GDP โตเท่ากับจีนไม่ใช่เนะครับ เราต้องการให้เจริญ
แค่เพียงว่าเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมมันดีผมคิดว่าก็พอแล้ว รัฐธรรมนูญก็เป็นกติกาประมาณนี้ครับอาจารย์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ก็เป็นเป้าหมายไม่ใช่หรือคะการที่ใส่ปฏิรูป

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ใช่ครับ เราก็คงต้องปฏิรูปก่อนการเลือกตั้ง ความจริง
ปฏิรูปที่คิดกันตอน กปปส. เรากะจะปฏิรูปการเมืองอย่างเดียว แต่ตอนนี้เราเห็นว่าเป็นโอกาสแล้วก็ปฏิรูป
เศรษฐกิจ สังคมไปด้วย อันนี้ก็เป็นเรื่องดีที่ถ้าทำได้ ในรัฐธรรมนูญผมว่าเปิดช่องไว้เกือบจะเรียกว่าครบแล้วละ ที่
ยังหนักใจก็คือว่าแล้วจะทำได้จริงไม่จริง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : นั่นสิตรงนี้สำคัญ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : นี่ก็เป็นเรื่องที่ต้องผลักดันกันต่อ พวกเราตั้งใจ คือตั้งใจ
ว่ารัฐธรรมนูญเขียนเสร็จเดือนเมษายนที่แล้วก็เป็นการเอาความเห็นของคนโน้นคนนี้ไปปรับไปแต่ง อะไรที่ยังไม่
ชอบยังทะเลาะกันอยู่บางเรื่องก็ให้เขาคุยกันเสียให้จบที่เหลือก็คือการเขียนกฎหมายลูก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : มันเกี่ยว

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : เราก็คงจะปรับปรุงเสียใหม่ ก็จะเริ่มทำนี่ครับ กฎหมาย
อื่น ๆ เหมือนกันครับ กฎหมายเรื่องศาล เรื่องพรรคการเมืองก็จะเริ่มทำแล้วทำเสร็จรัฐบาลจะผลักเข้าสภานิติ
บัญญัติแห่งชาติให้ได้มากที่สุด กะว่ารัฐบาลที่เข้ามาใหม่เหลือกฎหมายที่จะต้องปฏิรูปไม่มากนัก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : นั่นสิคะ อันนี้จะทำสำเร็จหรือคะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : เราจะพยายามทำให้เสร็จให้มากที่สุด

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แต่เห็นว่าเวลายังมันกระชั้นมาก

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ก็กะว่าถ้าเดือนกรกฎาคมเสร็จ ตัวรัฐธรรมนูญผมไม่รู้
จะมีกลไกอะไรใหม่ที่ต้องมารองรับการเขียนกฎหมายลูกซึ่งเขาจะให้เขียนใน ๓ - ๔ เดือนนี้ ถ้าเป็นอย่างที่เราคิด
ก็คือรัฐธรรมนูญฉบับนี้เมื่อเสร็จแล้วต้องไปทำประชามติ ซึ่งเป็นเรื่องที่เราอยากทำมากเลย คณะกรรมการยก
ร่างมีความรู้สึกว่ามันทำไม่ได้เลยละ เพราะว่าหลายเรื่องที่เราเขียนนักการเมืองพรรคไม่ชอบเนะครับ แต่ก่อนนี้
ปี ๒๕๕๐ ยังโชคดีมีพรรคฝ่ายค้านเอาด้วย ฝ่ายรัฐบาล อดีตรัฐบาลเขาไม่เอาด้วยเราก็ยังมีฐานการเมืองมาช่วย

ลงคะแนนให้เรา แต่คราวนี้พรรคฝ่ายค้านเขาไม่เอารัฐธรรมนูญเรา นะครับ พรรครัฐบาลก็ไม่เอา เราหวังแต่ชาวบ้านจะเอา เพราะว่าเราเขียนเพื่อที่จะจำกัดอำนาจของนักการเมือง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ทีนี้อยากถามว่าท่านมีความเห็นอย่างไรเกี่ยวกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับที่ร่างนี้

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : เจตนารมณ์สำคัญมาก คือคราวนี้มีหลายอย่างเป็นของใหม่ มีคำใหม่จำนวนมากที่อยู่ในรัฐธรรมนูญ แล้วก็เมื่อมีคำใหม่มาก มีอะไรเยอะมากก็เป็นธรรมดาที่เวลาเอาไปใช้แล้วมันต้องมีการตีความ ส.ส. ก็จะตะแบงไปทางหนึ่ง รัฐบาลก็ตะแบงไปอีกทางหนึ่ง ฝ่ายค้านก็จะไปอีกทางหนึ่ง แล้วตอนนี้มีข้าราชการด้วย ข้าราชการก็ไปอีกทางเหมือนกัน ผมเชื่อว่าพอเสร็จแล้วจะต้องมีประเด็นให้ขึ้นศาลรัฐธรรมนูญเยอะมาก เพราะฉะนั้นเวลาศาลเขาวินิจฉัยก็ต้องดูเจตนารมณ์ว่า อันนี้หมายความว่าอย่างไร เช่น คำว่าชุมชนที่เราตัดคำว่า ชุมชนท้องถิ่น ชุมชนดั้งเดิมและออกมาเป็นคำว่าชุมชนเฉย ๆ มันมีความหมายว่าอย่างไร ศาลก็ต้องเอาเจตนารมณ์เหล่านี้มาวินิจฉัย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วเจตนารมณ์ในความหมายที่แท้จริงนี่คืออะไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ในความคิดของผม นะครับ เจตนารมณ์ก็คือว่าสิ่งที่บทบัญญัติต้องการจะหมายถึงนั่นคืออะไร ในแต่ละบทบัญญัตินะครับ ไม่ใช่เจตนารมณ์รวม นะครับ อันนั้นเป็นปรัชญา ซึ่งอันนั้นก็ถือว่าเป็นเจตนารมณ์เหมือนกันแต่ว่า

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ใหญ่

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : เป็นภาพรวมที่เราอยากให้รัฐธรรมนูญนี้แก้ปัญหาอะไร หรือให้มันทำหน้าที่อะไรในสังคมนี้ อย่างเช่นเราบอกว่ามีหมวดปรองดองไปทำไม เรามีหมวดปฏิรูปไปทำไม แล้วก็ในหมวดปฏิรูปเขียนต่อ ผมจำไม่ได้ว่าหมวดไหน มาตราร้อยกว่า ๆ เขียนบอกว่าบรรดาบทบัญญัติและสิ่งที่เราเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายลูกที่ทำขึ้นถ้าเกิดว่ารัฐบาลไม่ทำหรือไปแก้ไขมันแตกต่างไปจากเจตนารมณ์ถือว่าเป็นการผิดรัฐธรรมนูญอย่างนั้นนะครับ เจตนารมณ์จึงสำคัญมาก ๆ แต่ละบทบัญญัติหมายถึงอะไร ให้ทำหรือให้สิทธิกับประชาชนนี้ สิทธินี้ครอบคลุม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ต้องชัดเจน

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ต้องมีคำอธิบายว่าหมายความว่าอย่างไรอันนั้นคือเจตนารมณ์ครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ทีนี้ปัญหาอุปสรรคอะไรในการดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ตอนนี้อย่างไม่เห็นแต่เราจะเจอจากนี้ไป จากนี้ไปก็คือว่าเรากร่างแล้วก็ไม่รู้ว่าจะต้องกังวลว่าใครจะเห็นด้วย ไม่เห็นด้วยกับเรา แม้ว่ามีส่วนมวลชน มีนักการเมืองออกมาไว้วางทุกวัน แต่เราทุกคนก็ช่วยกันพูดว่าต้องไม่หวั่นไหวกับสิ่งเหล่านั้น เพราะว่าในเมื่อทำหน้าที่แล้วใครจะให้ก่อนอิฐจะให้ดอกไม้ก็ช่างมันก็ยอมรับเอา นะครับ แต่ว่าจากนี้ไปเมื่อเราต้องผ่านเวที สปช. สนช. แล้วก็อีกหลายองค์กร รวมทั้งพรรคการเมืองข้างนอกด้วย องค์กรข้างนอกด้วยที่เขาถูกกระทบจากเรา ในทางบวกไม่เป็นอะไร ในทางลบคือปัญหาที่เขาอาจจะไม่ยอมแล้วก็สุดท้ายก็ต้องทำประชามติอันนั้นก็เป็นเรื่องใหญ่ เราถือเป็นโอกาส แต่บางคนอาจจะกังวลว่าถ้าเกิดประชาชนเขาไม่เอาจะทำอย่างไร ถ้าชาวบ้านไม่เอา

เราก็คือจบ ในขณะที่เดียวกันก็มีฝ่ายตรงข้ามที่ออกมาคอยยุแหยงตะแคงรื้อว่าเขียนอย่างนี้มีเจตนาสืบทอดอำนาจอะไรอย่างนั้นะ เขียนอย่างนี้ไม่ให้อำนาจกับพรรคการเมืองมากพอ ประชาธิปไตยครึ่งใบหรือเปล่า เป็นอะไรที่เราต้องไปเจอกับการยุแหยงตะแคงรื้อซึ่งเป็นธรรมดาของการเมืองนะครับ อันนั้นเป็นเรื่องใหญ่ในอนาคต

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แสดงว่าการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่มีใบสั่ง

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ไม่มีครับ สั่งไม่ได้ ยังมีใบสั่งยังไม่อยากทำ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ยังไม่ทำ อาจารย์เขียนใบลาออกไว้ก่อนหรือเปล่า

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ไม่ครับ แต่ผมบอกทุกคนไว้ก่อน คือผมไม่ได้เข้ามา

เพราะว่าอยากจะเขียนรัฐธรรมนูญ ผมอยากจะอยู่ข้างนอกมากกว่า วันดีคืนดีก็มีผู้ใหญ่ท่านหนึ่งเรื่องกระจายอำนาจไม่มีนะอาจารย์ ที่เป็นนักวิชาการไม่มี มีแต่พวกมหาดไทยอะไรอย่างนี้ บอกให้ผมมาสสมัคร สปช. พอมาถึงที่ สปช. อาจารย์บวรศักดิ์ก็บอกว่าพีดูแล้วนะ คนที่จะมาช่วยเขียนรัฐธรรมนูญมีไม่กี่คน ก็ช่วย ๆ สมัครหน่อยจะได้มีคนช่วยทำ ก็คือท่านอาจารย์รู้แล้วว่าต้องมาเป็นประธาน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : นั่นใบสั่งกระมัง

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ผมได้ยืนยันตั้งแต่ต้นว่า ท่านจะเป็นประธาน ท่านก็เป็นประธานแล้วคราวนี้ก็ต้องหาคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : หาคนมาช่วย

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : พวกผู้ใหญ่ก็คงคุยกันว่าต้องมายกร่าง ก็ไม่รู้จะเอาใคร อาจารย์ชัยอนันต์ก็สุขภาพไม่ดี คนอื่นก็ไม่มีแล้วที่จะมาเป็นประธานได้ อาจารย์บวรศักดิ์เหมาะด้วยอายุ ด้วยความสามารถ ท่านก็ต้องมาหาทีมงานช่วยกัน ผมก็โอเค ผมจะบอกไม่เอา ไม่ทำก็ไม่ได้ เมื่อได้ก็ต้องทำ จะทำแล้วทำครึ่ง ๆ กลาง ๆ มนุษย์เราเกิดมาแล้วก็ตายไม่กี่วัน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : เรียนถามนิดหนึ่งว่ากรณีคุณทิชาถือเป็นอุปสรรคใหม่คะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ไม่ครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ในการลาออกนะคะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ผมเข้าใจว่าเมื่อคุณทิชาออกไปแล้วก็คงอธิบายให้คนฟังได้ว่าเกิดอะไรขึ้น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วสื่อมวลชนล่ะคะเป็นตัวปัญหาใหม่

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : คือจริง ๆ ที่ผ่านมาสื่อรายงานข่าวตรงไปตรงมาพอสมควร แต่ถ้าไม่พูดอะไรที่มันไม่ตีมันก็ขายไม่ได้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : กรณีนี้ ๆ ไม่ค่อยเขียน

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : แต่ว่าสื่อที่อยู่กับคณะกรรมการร่างฯ น่ารักครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : รวมทั้งมติชนด้วยหรือเปล่า

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : มติชนอาจเป็นข้อยกเว้น แต่เขาก็ไม่ถึงกับทะเล่โลกนะ ผมเข้าใจมติชนแต่ว่าพวกสื่อก็เข้าใจเราและเห็นใจพวกเราเหมือนกัน เขาตระหนักดีว่าพวกเราทำงานอยู่บนคม หอกคมดาบ พุดง่าย ๆ ก็คือเขาจะพยายามเลี่ยงที่จะไม่พูดเรื่องที่เรา Debate กันแรง ๆ Debate กันบางทีแรง

จนต้องหยุดกินข้าวเที่ยงอะไรอย่างนั้นนะครับ แต่เขาก็ไม่เอาไปเขียน ก็รู้ว่าถ้าเขียนไปแล้วจะเป็นปัญหาเขาก็ละ
เว้นเสีย คือเรา Debate กันเพราะมันเป็นหน้าที่ของเราและเราให้สื่อเข้าไปนั่งฟัง คืออย่างน้อยก็ให้สื่อเขาช่วยสื่อ
ว่ามันไม่มีใบสั่งนะแต่ละมาตราที่ออกมาแล้วแก้อีกอะไรอย่างนี้ และบางทีก็ยกทิ้งไปตั้งมาตรา ยกร่างมาเสร็จ
แล้วอนุกรรมการอย่างพวกผมเสนอไปเขาไม่เอาเลยทั้งมาตราก็มี

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : เขานี้คือ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : กรรมการ เขาบอกไม่เอาใช้ไม่ได้มันแข็งไป

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : อาจารย์คิดว่าบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง
ส่งผลต่อการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : มาก ๆ ครับ หมวดปฏิรูปต้องมีเพราะเหตุนี้หมวด
ปฏิรูปกับหมวดปรองดองเป็นสภาวะเฉพาะเลยทีเดียวก็น่าจะพอหมด ๕ ปี หมวดนี้ก็น่าจะทำให้มีการเลิกใช้เมื่อจะ
มีอายุแค่นั้น แต่แทนที่จะเขียนว่าอายุหมดแค่นั้นก็ให้ใช้วิธีทบทวน จะยกเลิกก็ได้ จะเดินต่อก็ได้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : คืออาจารย์ก็ตอบปัญหาไปเลยเพราะกำลังจะถาม
อาจารย์ว่าในเมื่อบอกบริบทขณะนี้มันส่งผลต่อการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้และพอบริบทมันเปลี่ยนไปมันจะใช้ได้ไหม

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : เราเขียนไว้อย่างนี้อาจารย์ เราเชื่อว่ามันจะต้องมีอะไร
ใหม่ ๆ เกิดขึ้น แล้วก็หลายอย่างที่เรเขียนไว้เช่น สมมุติว่าในช่วง ๒ ปี ๓ ปีจากนี้ไปรัฐบาลต้องเป็นรัฐบาลผสม
แล้วก็ต้องเป็นรัฐบาลที่ทุกพรรคต้องมาช่วยกันทำไปรอดได้ แต่เมื่อเวลาผ่านไป ความขัดแย้งในสังคมก็คลายไป
แล้วคนมันเริ่มจะไม่ขัดแย้งกันในอนาคตคนก็เริ่มจะดีขึ้น กติกาทางการเมืองเช่นว่านี้ ก็ไม่จำเป็นต้องมีต่อไป
เพราะฉะนั้นจึงเขียนไว้ว่าถ้าครบ ๕ ปีแล้วให้ทบทวน แปลว่าในช่วงก่อน ๕ ปีนี้ไม่ให้แก่ เพราะว่าถ้าแก่ก็กลับไป
ทะเลาะกันอีก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : อาจารย์คะเผอิญเมื่อวันศุกร์ไปพูดที่จุฬา
โครงการแผ่นดินนะที่ชุดของหม่อมหลวงงามจิตต์ บุรฉัตร พูดหลักของแผ่นดินก็พูดเรื่องนางบันดารานัยเกนายกา
หญิงคนแรกของโลกนะคะ นี่ก็ปรากฏว่าเขาก็มีการเว้นวรรคทางการเมืองเหมือนกันแต่เขาเว้นวรรค ๑๑ ปี ของ
เรานี้เว้นวรรคน้อยมากเลยนะคะ และเขายอมรับกติกาเขาไม่มีมาดึ้นอย่างนี้ เขายอมเลยนะ ขนาดเขาทำอะไรให้
ประเทศเยอะแต่พอถูกขับออกจากสภาปั๊บเขาก็ยอมออกโดยดีและเขาก็ไปเป็นที่ไม่เล่นการเมืองจนกระทั่งมาเป็น

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ไม่ยุ่งเลย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ที่นี้ของเรามันทำไม่ได้นะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ของเรานี้ คือว่านักการเมืองเรามันไม่มีสปิริตขนาดนั้น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ใช่ ไม่ค่อยสปิริต

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : คือถ้าเป็นผมคงบอกว่าโอเคผมบ้ายบายแล้ว ที่ผ่านมาก็
สร้างปัญหาไว้เยอะอยู่เฉย ๆ ดีกว่า

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : นี่เอาทุกอย่าง

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : เราอยู่เฉย ๆ ดีกว่า ผมว่าถ้ามีสปิริตจริง ๆ ไม่ควรจะมายุ่ง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แต่ของอาจารย์นี่แบบว่านั่นนี่คนก็มาขอให้ท่าน
ทำ และอีกอย่างหนึ่งพวกเราที่จิตใจที่อาจารย์เข้ามาช่วย เพราะอาจารย์ไม่ใช่ นักการเมืองโดยตรง

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ผมก็ตั้งใจที่ได้ทำตรงนี้ เพราะว่าคิดอยู่เหมือนกันถ้าเกิดเราไม่ได้มาทำเอง ก็น่าเสียดายโอกาส

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : เพราะอาจารย์รู้ปัญหา

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : เรื่องการเงินการคลังไม่มีค่อยคนแล้วครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : เพราะอาจารย์ก็ไม่ได้เล่นการเมืองอยู่แล้วถูกไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ผมเองก็พยายามที่จะ Low Profile ในกรรมาธิการก็คือไม่พยายามจะออกสื่อ เพราะว่าออกไปภาพเรามันไม่ดี

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ใช่ เดี่ยวจะว่าเป็นอีกฝ่าย อาจารย์คะ แสดงว่ากฎหมายลูกสำคัญมากใช่ไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : มาก

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แต่ของเราที่มันมีปัญหาเพราะกฎหมายลูกมันไม่ได้ออกเลย

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ใช่ นี่ต้องไปนั่งทำ แล้วก็ท่านอาจารย์บรรศักดิ์ก็บอกว่าไม่รู้ใครรับผิดชอบก็ต้องเอาให้เสร็จและต้องไม่ซ้ำด้วย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : คืออย่างประเทศศรีลังกา คล้ายกับที่บ้านเมืองเขาเหมือนกับเจริญน้อยกว่าเรานะ แต่นักการเมืองเขามีสปิริตมากเลย อาจจะเป็นเพราะไปเรียนที่อังกฤษก็ 모르หรือว่าได้รับการสั่งสอนจากอังกฤษหรือเปล่า

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ผมว่าเขามีความเป็นคนเป็นมนุษย์ที่มีสติสัมปชัญญะไม่มั่วหะลู่

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : หลายคนออกเองเลยอย่างนายนิสเล เสนานัยเกอีกพรรคหนึ่งออกเลยพอรู้ว่าตัวเองแก้ปัญหไม่ได้

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ผมว่าคนน่ามันจะเป็นอย่างนั้นนะอาจารย์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ใช่ ควรจะเป็นอย่างนั้น

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : เรารู้ว่าเราไม่ได้ทำผิดหรอก แต่ถ้าคิดว่าคนเขาไม่เอาแล้ว หรือเราแก้ปัญหไม่ได้แล้ว ก็ควรลาออก

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : มันทำไม่ได้ แก้ปัญหไม่ได้

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : คิดว่ามาแล้วมีปัญหาอย่ามาดีกว่า

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : วันนั้นพอพูดบ๊อบคนก็มาเปรียบเทียบกับประเทศเรา

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : บ้านเราอย่างว่า ไล้งยังไม่ออกเลย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ใช่ ทีนี้ความคาดหวังสู่ความสำเร็จละคะ ในการนำรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไปใช้ในการปฏิรูปประเทศ เมื่อสักครู่ออาจารย์ก็พูดบ้างแล้วแต่อยากให้อาจารย์ช่วยสรุป

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ก็หวังนะครับอาจารย์ หวังมากทีเดียวว่าเราจะปฏิรูปได้ว่าจะแก้ปัญหได้ กลไกที่วางไว้เท่าที่ทำมาพยายามจะเขียนไว้ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ แต่ก็ต้องยอมรับจริง ๆ ว่าเราอาจจะได้ไม่เต็มร้อย ศัตรูของการปฏิรูปคราวนี้มีอยู่ ๒ ประเภท ๑. ก็คือข้าราชการ และ ๒. นักการเมืองการปฏิรูปคราวนี้ไป Attract ข้าราชการและนักการเมืองแรงมาก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : กระทบ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ตั้งแต่เรื่องกระจายอำนาจ ตลอดจนถึงการปฏิรูปด้านอื่น ๆ ที่ผม निकออกน่ะครับ ข้าราชการเขาไม่เคยยอมอยู่แล้ว

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่เขาขอมันการเมืองนี่คะ ยอมเป็นเครื่องมือ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : เขาขอมันก็ต่อเมื่อนักการเมืองแบ่งกับเขา อันนี้ข้าราชการที่อยู่ข้างนอกตั้งการ์ดสูงทีเดียวละว่าทันทีที่กฎหมายรัฐธรรมนูญผ่านพวกนี้ก็จะไปรวมหัวกับนักการเมืองแก่ อันนี้คือของตายเลย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วจะใช้ได้ผลหรือคะ จะทำได้หรือ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : นี่คือปัญหาว่าถ้าปล่อยให้เขาแก่ได้รัฐธรรมนูญก็แข็งเลย ปฏิรูปก็คือจืดแค่นั้น

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ไม่ได้สูญเปล่า

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : สูญเปล่า

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ก็เลยเขียนว่าในหมวดปฏิรูปถ้าไปแก้ไขปรับให้มันต่างจากนี้ถือว่าขัดรัฐธรรมนูญทันทีใน ๕ ปี ไม่ให้ปรับเลย แล้วก็อันที่ ๒ ก็คือว่ากลไกภาคประชาชนที่จะมาหนุนการปฏิรูปก็ถูกสร้างขึ้นมามีด้วย ท่านอาจารย์เทียนฉายก็หนุนตรงนั้นเยอะเหมือนกัน คือต้องการให้ สปช. แปลงร่างไปเป็นองค์กรภาคประชาชนแล้วก็ออกมาขับเคลื่อนประเด็นที่ปฏิรูป ใครทำเรื่องสิ่งแวดล้อม ใครทำเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ ใครทำเรื่องต่าง ๆ ก็เดินต่อไป

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : นี่นะคะที่จะมีสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : รู้สึกวันนี้จะคุยในสภา ก็กะว่าจะมาเดินต่อ แล้วก็จะมาคาน มาถ่วงดุลกับฝ่ายการเมือง กับข้าราชการประจำ อีกทั้งให้มีกลไกที่จะให้บรรดา กฎหมายปฏิรูปมีกระบวนการผ่านกฎหมายที่เป็นพิเศษด้วย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : การจะแก้ยากหน่อย

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ครับ แต่ถ้าเป็นกฎหมายการเงินนายฯ ต้องเป็นคนอนุมัติอยู่ดี

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วนอกจากเมื่อสักครู่อจารย์บอกว่าเป็นข้าราชการใช้ใหม่คะ แล้วอีกกลุ่มหนึ่ง

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : อีกกลุ่มหนึ่งคือนักการเมือง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : นั่นสิ ใครแยกว่ากันทั้ง ๒ กลุ่มนี้

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : เป็นพวกเดียวกัน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แย่พอกัน

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : คือจริง ๆ แล้วถ้าให้ผมชั่งน้ำหนักอาจจะบอกว่าข้าราชการแยกว่าที่ผ่านมานะครับ ที่เสียดแทงเขาเรียกอำมาตย์ ๆ ไซ้ มันไม่ได้ผิดเลยนะ เขาพูดถูกนะ แต่ว่าอำมาตย์เขาอาจจะมีความหมายกว้างไปกว่าที่เราคิด ผมเห็นว่าอำมาตย์นี่ก็คือข้าราชการ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : นี่หมายถึงข้าราชการที่เขามีอิทธิพลใช้ใหม่คะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ข้าราชการในกระทรวง ทบวง กรม ลองนึกดูเลยนะ ครับ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตร กระทรวงคมนาคม กระทรวงต่าง ๆ พวกนี้ที่มีอำนาจในการบริหาร จัดการเรื่องต่าง ๆ พวกนี้หัวแข็งไม่เอาปฏิรูปทั้งนั้น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : เขาไม่สำนึกความเป็นข้าราชการที่ดีเลย

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : โชคไม่ดีครับอาจารย์ ก็คือว่าเราทำได้แค่เพียงบังคับเขา เท่านั้นตอนนั้นะ คือคนกลุ่มนี้โตขึ้นมากับระบบเก่า

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : หมายความว่าระบบเก่าไม่ดีหรือคะ ระบบเก่าที่ รัชกาลที่ ๕ ปฏิรูป

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ไม่ใช่ ระบบเก่าที่พวกนี้มันโตมาก็คือเข้ามาช่วงเมื่อ ประมาณปี ๒๕๒๐ กว่า ๆ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ก่อนหน้านี้นี้ดีกว่า

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : คือข้าราชการที่เข้ามาหลัง ปี ๒๕๒๐ การเมืองมันเริ่ม เปลี่ยนตั้งปี ๒๕๑๘ ปี ๒๕๑๙ อาจารย์ คือการเมืองที่เริ่มแย่งเริ่มฮั้วกับนักธุรกิจก็คือการเมืองหลัง ปี ๒๕๓๐

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วไม่คิดถึงศักดิ์ศรีด้วยนะคะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ไม่มีหรือครับอาจารย์ พวกนี้ก็คือว่ากูซื้อตำแหน่ง มาอะ เพราะฉะนั้นกูก็จะเอาคืน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : พวกซื้อตำแหน่งนี้มันแย่นะคะจริง ๆ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ซื้อตำแหน่งมันเป็นเรื่องของการพาณิชย์ครับอาจารย์ กิจกรรมเชิงพาณิชย์อย่างหนึ่งคือเหมามาแล้วเพราะฉะนั้นอยู่ได้ก็ปีก็ไม่รู้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : คนไม่ซื้อก็ไม่ได้ตำแหน่ง

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ตำแหน่งที่ซื้อมาเป็นของชั่วคราว ๑ ปี ๒ ปี ก็ถูกปรับแล้ว

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : น่าจะแค่ข้าราชการ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ก็คือแย่งเอา ไม่ได้ด้วยการเจรจาที่ต้องได้ด้วยการแย่ง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : อาจารย์มีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอะไรไหม ก่อนถึงข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะจะเรียนถามอาจารย์ว่าการที่เราใช้วิธีการประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่ามา สัมภาษณ์อาจารย์อย่างนี้อาจารย์คิดว่าดีไหม

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ผมว่าจะได้เห็นเบื้องหลังของการเขียนแต่ละคนมีความ เชื่ออย่างไร อย่างผมผมไม่เชื่อข้าราชการ อันนี้ชัดเจนเลย ผมไม่เชื่อนักการเมืองด้วย แต่ว่าระหว่างนักการเมือง กับข้าราชการ ข้าราชการร้ายกว่า นักการเมืองผมว่าเปลี่ยนได้

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ถ้าเป็นอย่างนี้ตอนนี้คนก็ต้องแย่งกันสิเพราะมันไม่เบ็ดเสร็จ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : คือว่าเรามีการสร้าง ส.ส. สัดส่วนให้เกลี้ย เพราะฉะนั้น การที่มี ส.ส. สัดส่วนมีจำนวนมากมันยิ่งทำให้ผลของการเกลี้ยยิ่งสูง

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : เอาสัดส่วนมาช่วย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนัด บุนนาค : ขอโทษนะครบถ้วนอาจารย์ ที่นี้พรรคเล็กพรรค
น้อยยังมีโอกาสเป็นอย่างท่านบริหารไหม

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : พรรคเล็กพรรคน้อยก็ถูกชวนเข้าร่วมรัฐบาล
เหมือนกับที่ผ่านมาครับ มันก็จะมีรัฐบาลผสม มีปลาไหลอยู่ในนั้นเต็มไปหมด

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนัด บุนนาค : แล้วมันแก้ปัญหาอย่างไรคะ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ตรงพรรคใหญ่

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : จะแก้ปัญหาตัวพรรคใหญ่ไม่ให้มันใหญ่เกินจริงไปเท่า
นั่นเอง แต่พรรคเล็ก ๆ ก็จะได้ขึ้น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนัด บุนนาค : กลายเป็นพรรคเล็กกลับมีอำนาจต่อรอง

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ก็เหมือนที่เราเคยมี

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : อันนี้คือปัญหาใหญ่ ก็คือรัฐบาลเวลามารวมกันมันก็จะ
มีการต่อรอง

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ใช้ใหม่เวลาโหวต เพราะว่ามันอิสระ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนัด บุนนาค : มันก็แก้ไม่ได้

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ตรงนี้แก้ไม่ได้ครับ เพียงแต่จะทำให้การผูกขาดในสภา
น้อยลง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนัด บุนนาค : เรียนถามว่ามันจะกลับกลายเป็นวงจรอุบาทว์อีก
ไหมคะที่ว่ามันจะต้องมีอย่างนี้อีกและในที่สุดก็มีการปฏิรูปอีก แล้วก็แก้อีก ปฏิวัติรัฐประหาร

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ที่เราอยากเห็น รัฐบาลที่เข้ามาคราวนี้เรียกว่าจะไม่มี
Agenda ประชานิยม หรือแม้จะมีก็อยู่ในขอบเขตจำกัด

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนัด บุนนาค : ประชานิยม

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ครับ เพราะว่า ๑. รัฐบาลต้องผสมกัน Agenda มันก็
จะค่อย ๆ ถูกลืมนไป

อันที่ ๒ ก็คือว่าเราเขียนรัฐธรรมนูญเอาไว้ให้ต้องทำปฏิรูปก่อน เพราะฉะนั้นรัฐบาลที่มาคราวนี้
เป็นรัฐบาลที่ถึงต่อให้อยากจะทำ ๑๐๐ เรื่องก็ตามจะทำได้ไม่กี่เรื่องเพราะว่ามันต้องมาทำปฏิรูปเป็นหลัก กับ ๒.
ก็คือว่าเขาเองก็ไม่สามารถจะลุกขึ้นมายืนยันว่า ผมไม่ยอมทำ ผมอยากจะทำ ผมจะเปลี่ยน

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : อันนี้จะทำไม่ได้แล้วครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนัด บุนนาค : ทำใช้ใหม่ก็ดี

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : เหมือนกับเป็นการบอกว่ามาคราวนี้อะไรหรือหวนนะ
เอาประมาณกลาง ๆ แล้วก็ทำเรื่องปฏิรูปให้เสร็จแล้วก็พอ หมดเวลาที่ได้ประมาณนี้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนัด บุนนาค : คนไทยจะสงบบ้างไหม

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : คือถ้าการเมืองไม่เลอะเทอะครับอาจารย์ บ้านเมืองก็ขึ้นทันที

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนัด บุนนาค : เราเหนื่อย ๆ นะ จะมีเผาบ้านเผาเมืองอีกไหม
แบบแข็งมากเลย

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : นั่นคือปัญหาใหญ่ที่เราไม่อยากจะให้เกิด

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : โกงก็โกงด้วยกัน

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : แต่คราวนี้อาจจะโกงได้ยากเพราะเรา Set กลไกการตรวจสอบค่อนข้างจะดี มันก็จะหาช่องทางอยู่สักกระยะหนึ่งกว่ามันจะโกงอะไรได้นะครับ ก็คือช่วงต้นมันยังงง ๆ อยู่

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : อาจารย์ทำไมคนไทยเรามันนิสัยถึงต้องโกงอย่างนี้ ทำไมถึงคอร์รัปชัน ไม่เข้าใจเลยไม่เห็นเหมือนญี่ปุ่นอะไรพวกนั้น

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ผมว่าไม่ใช่นิสัย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : มันเป็นอย่างไรคะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : โอกาส

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ก็นั่นละ นิสัยละ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ก่อนนี้ใครโกงได้แล้วไม่มีใครจับ คนที่ไม่โกงก็เลยกลายเป็น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ตัวตลก

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : กลายเป็นคนโกง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แต่ที่ชื่นชมก็คือว่าสมัยกรมพระกำแพงท่านบอกท่านไม่มีเลยนะวัง ที่ดินให้รถไฟหมดเลยแล้วรถไฟมาทำอย่างนี้ สงสารท่านมากเลย

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : คนดี ๆ ก็เป็นคนโกง เพราะฉะนั้นช่วงเวลาหนึ่งคนถูกสอนมาอย่างนี้ เป็น Generation

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : อาจารย์มีข้อเสนอแนะอะไรบ้างคะ คิดเห็นยังไม่มี

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ยังไม่มีครับอาจารย์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : อาจารย์ทำหน้าที่อย่างดีที่สุด

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ก็พยายามครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แต่คงเหนื่อยมากเลยนะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : เป็นหน้าที่ครับ ทุกคนก็เหนื่อย ๓๖ คน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ทำงานกันหนักนะคะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : เพียงแต่เราต้องทำให้สุขภาพแข็งแรงเราจะอยู่กันได้ แต่คิดว่าช่วงหนักสุด อีกสักประมาณเดือนเมษายน สิ้นเดือนเมษายน ที่เหลือก็เป็นช่วงที่

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ได้พักร้อนกันหรือคะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : เสร็จเรื่องรัฐธรรมนูญแล้วจะไปทำกฎหมายลูกกันแล้วก็จะหนักกันอีกช่วงหนึ่ง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : กฎหมายลูกจะยากกว่าอันนี้ไหมคะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : มันจะละเอียดมากขึ้น แล้วก็ข้าราชการเขาเข้ามาต่อรองกับเรามากขึ้น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แต่ฟังข้าราชการเขาบอกว่าตอนที่ไปพูดงบประมาณนี้ การเมืองก็ซึกกันใหญ่อะไรอย่างนี้

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : แต่ข้าราชการก็ไม่ได้ดีไปทั้งหมด นักการเมืองก็แย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ๒ กลุ่มนี้นะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : พอกันละครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : อาจารย์แล้วมันจะมีทางที่จะจัดการกับกลุ่มคอร์
คาร์ดที่ไม่โนโพลีได้ไหมคะ มันแย่มากไหมคะตอนนี้ ไม่ต้องพูดถึงคือเรารู้อยู่แล้วซึ่งทำลายหมดเลยนะระบบ
เศรษฐกิจ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : อย่างนี้โซช่วยเสร็จหมดละ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วคนธรรมดา แล้วแม่ค้า พ่อค้าธรรมดา

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ในอนาคตผมคิดว่า

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : มันน่าจำกัด

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : คือจริง ๆ โซช่วยนี้ถ้าเราทำเรื่องฝั่งเมืองดี ๆ นะครับ

ในดาวนทาวนจะต้องรักษาโซช่วยไว้ แล้วก็มีการสรรพสินค้าอะไรอย่างนี้ แมคโคร โลตัส ต้องอยู่นอกเมือง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ซีฟี่อีก ของเมืองนอกเขาอยู่นอกเมืองนะคะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : เขาอยู่นอกเมืองครับ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : อันนี้เราก้ลำบากมาอยู่ในเมืองกันหมดเลย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : รถก็ติดอะไรต่าง ๆ คนก็แน่น

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : คือนอกเมืองนั้นก็เป็นอย่างไรที่มันจะไปสร้างเมืองใหม่ได้ด้วย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ก็นี่เพราะว่าอะไร รัฐบาล เพราะข้าราชการที่
ยอมชื้อเอี้ยกัน ยอมเขา

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : อันนี้ก็เวลาอนุมัติ ผู้ว่า นายกเทศมนตรี นักการเมือง
ท้องถิ่นก็ยอมเขาไป

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : พูดแล้วก็เหนื่อยใจเหมือนกัน อาจารย์ถามนิต
หนึ่ง คือว่าอย่างที่เขาจะรวม ก.ก.ต. กับผู้ตรวจราชการอาจารย์คิดว่าอย่างไร ตกลงผ่านแล้วหรืออย่างไร หรือ
แขวน

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิฯ จริง ๆ แล้วตอนนี้
คณะกรรมการสิทธิฯ คือเป็นอะไรที่เราอยากจะทำให้มันเด่น ความจริงก็เป็นคณะกรรมการสิทธิฯ เราไม่คิดที่จะไปลด
จะให้มันสูงด้วยซ้ำไปเพราะเรามีบทเรื่องสิทธิเยอะมาก แต่ในทางตรงข้ามสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินนี่ที่ผ่านมา
ไม่สามารถจะทำหน้าที่ได้ และหน้าที่ที่เราเมืองครใหม่อย่างเช่นเรื่องคุณธรรมก็มี คณะกรรมการคุณธรรมฯ
เรื่องการตรวจสอบการร่างกฎหมายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญเป็นเรื่องหนึ่งที่ผู้ตรวจการแผ่นดินควรจะทำ
หน้าที่นั้นต่อ แต่ก็เหลืออยู่ประมาณนี้ครับอาจารย์ อย่างอื่นที่เคยทำก็เหลือน้อยลง เพราะฉะนั้นผมไม่ค่อยมั่นใจ
แม้กระทั่งเรื่องการทบทวนกฎหมายนี้เขาเขียนในรัฐธรรมนูญให้สภาผู้แทนเป็นคนทำ ทีนี้ถ้าจะเหลือน้อยก็ควรไป
รวมกับคณะกรรมการสิทธิฯ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ไม่มีอำนาจ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ไม่มีอำนาจไปสอบ ก็เลยบอกว่าเรื่องร้องเรียนของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่ข้าราชการไปแกล้งชาวบ้าน ซึ่งก็ไปซ้ำกับของคณะกรรมการสิทธิฯ คืองานบางส่วนก็ซ้ำกัน ก็เลยกะให้ไปรวมกัน ผมเองส่วนตัวไม่ได้มี Agenda ว่าต้องไปบังคับให้เขารวมกันหรอก แต่ผมยอมรับว่าผู้ตรวจการแผ่นดินกับสำนักงานสภาเศรษฐกิจ ๒ องค์กรนี้ในปี ๒๕๕๐ ก็เคยถูกเสนอให้ยุบไปทีหนึ่งแล้วนะเพราะมันทำงานไม่ได้ ผู้ตรวจการก็แก้อือเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินเฉย ๆ แต่สำนักงานสภานั้นผมว่าคราวนี้โดนยุบแน่นอนเพราะไม่ได้ทำหน้าที่อะไร

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ก.ก.ต. ก็ลดอำนาจลงใช้ใหม่

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ก.ก.ต. เราต้องการให้แยกอำนาจกำกับกับอำนาจปฏิบัติการออกจากกัน เพราะว่าจริง ๆ กฎหมายหลัก ก.ก.ต. ตั้งแต่กฎหมายปี ๒๕๔๐ เราต้องการให้ ก.ก.ต. ทำหน้าที่กำกับการเลือกตั้งไม่ใช่ไปทำหน้าที่จัดการเลือกตั้ง ที่นี้พอเวลาเขาไปทำก็มีปัญหา เขาก็ทำงานได้ดีนะ ปัญหาที่เขาเจอก็คือว่าเวลา ก.ก.ต. บกพร่องเอง ก.ก.ต. ก็ไม่แก้ แก้ไม่ได้ ตัวเองทำผิดเอง บกพร่องเองก็เจียบ ที่นี้การแยกก็แยกมาเฉพาะบางส่วน ก.ก.ต.ยังทำอยู่ส่วนใหญ่เฉพาะการเลือกตั้งจะให้องค์กรอื่นจัดให้ การจัดการลงคะแนนอะไรอย่างนี้ ส่วนการสืบสวนสอบสวนยังคงเป็นของ ก.ก.ต. เหมือนเดิม เพราะฉะนั้นพูดง่าย ๆ ก.ก.ต. ไม่ได้มีอำนาจลดลงหรอก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : วันนี้ได้ฟังอาจารย์จนกระทั่งเวลาผ่านไปรวดเร็ว ได้ประโยชน์มากเลย เราก็ยุติลงเวลา ๑๑.๕๒ นาฬิกา ต้องขอบคุณอาจารย์มากค่ะ

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา : ครับ ยินดีมากครับ

๑๐) นายจุมพล สุขมัน

กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๘

ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

นางยุราพร สมบุญสุข : วันนี้พุธที่ ๘ เมษายน เวลา ๐๙.๐๐ นาฬิกา สัมภาษณ์ท่านจุมพล สุขมัน เป็นคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ขอเรียนถามอาจารย์จุมพลเลยนะคะว่ามีประสบการณ์เกี่ยวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญหรือไม่อย่างไรคะ

นายจุมพล สุขมัน : เรื่องร่างรัฐธรรมนูญนี้ปกติไม่ได้มีกันบ่อย ๆ ผมกราบเรียนว่าโดยส่วนตัวผมเองไม่มีประสบการณ์มาก่อน แต่มันมีประสบการณ์ที่เกื้อหนุนการยกร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้อยู่นะครับ ประสบการณ์ที่ ๑ ก็คือผมเคยเป็นประธานกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดลำปางเมื่อปี ๒๕๕๐ ถึงปี ๒๕๕๔ ก็คลุกคลีกับวงการเมืองและการเลือกตั้งทั้งระดับชาติ ระดับท้องถิ่น รวมถึง ส.ว. ด้วยก็อยู่ตรงนี้ มันก็จะมีเรื่องของพรรคการเมือง มีเรื่องของการจัดการเลือกตั้ง มีเรื่องของการจัดการสืบสวนสอบสวนอะไรต่าง ๆ พวกนี้ที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง และก็ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวข้อที่มาใช้ในรัฐธรรมนูญครั้งนี้ได้ ผมรับราชการมาถึงปัจจุบันนี้ ๓๑ ปีแล้วนะครับผ่านร้อนผ่านหนาวมาพอสมควร แล้วก็ได้พบได้เห็นอะไรที่ดีและที่ติมากมายหลายประการ ส่วนตรงนี้ก็เอามาใช้ในการปฏิรูปได้อยู่เหมือนกันซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นการปฏิรูปใช้ใหม่ครับ นอกจากนี้แล้วประสบการณ์ด้านอื่นที่ผมจบทั้งกฎหมาย ผมจบปริญญาตรี และปริญญาโทกฎหมายจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ผมจบปริญญาโทรัฐประศาสนศาสตร์จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หลักสูตรการบริหารภาครัฐแนวใหม่จาก ก.พ. และหลักสูตรผู้บริหารงานยุติธรรมระดับสูงในเรื่องขององค์ความรู้ตรงนี้ก็นำมาใช้ได้เนาะครับ ที่ผ่านมามันก็มีประสบการณ์ด้านอื่น ๆ ที่เป็นองค์ประกอบที่เอามาใช้ได้ตรงนี้ด้วย ผมเป็นอาจารย์พิเศษที่มหาวิทยาลัยนอร์ทเชียงใหม่ แต่สอนเฉพาะกฎหมายนะครับ ผมเคยเป็นอนุกรรมการวินิจฉัยโทษของพวกท้องถิ่น อบต. เทศบาลอะไรต่าง ๆ พวกนี้ ตรงนี้ผมก็จะเห็นภาพอะไรหลายอย่างที่ทางท้องถิ่นเขาดำเนินการกันอยู่ ผมเป็นกรรมการติดตามและประเมินผลในมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย ตรงนี้ก็จะเห็นวงการศึกษาอยู่เนาะครับ ปัจจุบันนี้ผมอยู่ที่กรมบังคับคดี ผมก็เป็น อ.ก.พ. กรมบังคับคดีอยู่ด้วย ดังนั้นประสบการณ์พวกนี้สามารถนำมาใช้ได้อยู่เนาะครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ประสบการณ์เยอะเนอะคะ ทีนี้จากประสบการณ์ที่ท่านมีทั้งหมดนี้ นำมาใช้ในการยกร่างครั้งนี้อย่างไรบ้างคะ

นายจุมพล สุขมัน : ต้องกราบเรียนว่าในรัฐธรรมนูญฉบับที่เรา กำลังร่างอยู่นี้เนาะครับ ใช้คำว่า พิเศษแล้วกันนะครับ พิเศษกว่ารัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ที่ผ่านมาหลายประการ เพราะฉะนั้นประสบการณ์ รวมถึงองค์ความรู้ รวมถึงมุมมองต่าง ๆ จากที่ผมทำ ๆ มานี้มันสามารถนำมาปรับใช้ได้กับรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปครั้งนี้ค่อนข้างจะเยอะมากนะครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : อาทิ

นายจุมพล สุขมัน : เช่นในเรื่องของการเลือกตั้งอย่างนี้เราจะทำอย่างไรให้มีการซื้อสิทธิขายเสียงน้อยลง ต้องกราบเรียนนะครับว่าใช้คำว่า น้อยลง แก้ไขป้องกันอย่างไรให้น้อยลงอย่างนี้นะครับ ในเรื่องของพรรคการเมืองของนักการเมือง ทำอย่างไรเราถึงจะได้ที่เขาเรียกกันว่านักการเมืองใสสะอาด หรือว่าการเมืองใสสะอาด ตรงนี้ทำอย่างไร ในเรื่องของการแทรกแซงกันระหว่างฝ่ายการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำทำอย่างไรอย่างนี้นะครับอันนี้ก็เป็นที่ผมมองอยู่มาตั้งแต่ต้นแล้วนะครับ แล้วผมก็คลุกคลีมีประสบการณ์อยู่กับตรงนี้ รวมถึงในเรื่องของการบริหารภาครัฐที่มันไม่ใช่เพียงแค่ฝ่ายการเมืองกับฝ่ายข้าราชการประจำที่แทรกแซงกัน มันรวมถึงการก้าวก่ายอำนาจกันด้วย รวมถึงการทับซ้อนของอำนาจกันด้วยที่มันจะต้องมีการปรับแก้กันครับ และที่สำคัญก็คืออันนี้ประโยชน์ของประชาชนอยู่ด้วยใช่ไหมครับ คือการบริหารภาครัฐปฏิเสธกันไม่ได้หรอกนะครับว่าสุดท้ายปลายสุดแล้วประชาชนและประเทศต้องได้รับ ตรงนี้ที่เราจะต้องมาดูกันอย่างขนานใหญ่ด้วย

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วคราวนี้บริบทในปัจจุบันของเราทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองนี้ส่งผลต่อการยกร่างมากน้อยอย่างไรคะที่คณะกรรมการเอามาพิจารณากันนี้คะ

นายจุมพล สุขมัน : คือบริบทที่พูดถึงไม่ว่าจะเป็นเรื่องสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครองนี่นะครับ ล้วนแล้วแต่ส่งผลกับการยกร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้ทั้งนั้น เพราะว่าบริบททั้ง ๓ ที่กล่าวมานี้มีผลกับประเทศและมีผลกับประชาชนในประเทศทั้งนั้น ผมลองยกตัวอย่างบริบททางสังคมอย่างนี้ปัจจุบันนี้ก็โลกออนไลน์ โลกสื่อสาร โลกโลกาภิวัตน์ ตรงนี้มันจะทำให้ความรู้หลังไหลและถ่ายทอดกันเร็วมาก นอกจากความรู้ที่หลังไหลถ่ายทอดกันแล้วนี่นะครับมันอาจจะมีความนิยมถ่ายทอดกันมาตามนี้ด้วย บางทีบางครั้งความนิยมตรงนี้มันก็จะไม่ตรงไม่เหมาะสมกับบ้านเรานักแต่มันก็มากกันอย่างนี้ เราก็กั้นกันไม่ได้นะครับ เพราะฉะนั้นตรงนี้ความเปลี่ยนแปลงมันจะเร็วข่าวสารจะถึงกันเร็ว แล้วตรงนี้ก็อีกเหมือนกันที่ทำให้ประชาธิปไตยมันเบิกบานมากขึ้น มีการเรียกร้องกันมากขึ้น แต่ในขณะที่เดียวกันก็ต้องกราบเรียนว่าการเรียกร้องทางประชาธิปไตยส่วนหนึ่งนี่มักจะมีการเรียกร้องกันเรื่องสิทธิ ขอสติสิทธิ มีสิทธิ อ้างสิทธิ แต่อย่าลืมนะครับ ในความเห็นส่วนตัวผม สิทธิมาพร้อมหน้าที่ครับ เพราะฉะนั้นตรงนี้มันจะต้องมาพร้อมกัน ถ้าการหลังไหลมาด้านเดียวอย่างนี้มันก็จะเกิดการรับรู้ทางด้านเดียว นี่ด้านสังคมแล้วนะครับ ส่วนทางด้านเศรษฐกิจทั้งนอกและในประเทศมีผลกับประชาชนอย่างยิ่ง มีผลกับประเทศอย่างยิ่ง เพราะฐานประชาชนคนไทยเรานี้ฐานใหญ่คือผู้ที่มีรายได้น้อยถูกไหมครับ แล้วก็ผู้ที่มีความรู้ไม่มากนัก อันนี้เป็นฐานใหญ่ของประชาชนไทยเรา ทีนี้สำหรับผู้ที่มีรายได้น้อยนี่โดยหลักเขาต้องดิ้นรนเพื่อการครองชีพเขา เพื่อให้เขาอยู่รอด ตรงนี้เมื่อไรก็ตามที่เราไม่ได้ไปหันไปดูแลเขา คนกลุ่มนี้เขาก็จะต้องดิ้นรนทุกวิถีทางเพื่อความอยู่รอดสำหรับตัวเองและครอบครัวเขาอยู่ด้วยนะครับ ณ ปัจจุบันนี้โลกทั้งโลกส่วนใหญ่แล้วเป็นโลกการค้าเสรี พอเป็นโลกการค้าเสรีมันก็จะมีความหลากหลาย รวมถึงการเอาเปรียบทางการค้า และสุดท้ายคนเดินดินธรรมดาทั่วไปก็มักถูกเอาเปรียบ และคนเดินดินนี่อีกนะครับการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่เป็นสาระสำคัญอีกประการหนึ่ง เคยได้ยินใช่ไหมครับ พวกหมวกกันน็อค พวกทวงหนี้เถื่อน อันนี้มันเป็นสาเหตุมาจากการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบที่เขาไม่สามารถเข้าถึงได้ เพราะฉะนั้นเศรษฐกิจมีผลกระทบกับบริบทของสังคมเกี่ยวเนื่องกันด้วย มีผลกระทบไปถึงประชาชนและประเทศอีกด้วยนะครับ

ประการที่ ๓ ที่ถามก็คือเรื่องของการเมืองและการปกครอง ถ้าดูมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ นะครับ ผลกระทบกับประเทศกับประชาชนทั้งนั้นเลยใช่ไหมครับ อย่างการเมืองที่เขาบอกปี ๒๕๔๐ เป็นรัฐธรรมนูญที่ดีที่สุด พรรคการเมืองนี้จะเข้มแข็งมากเพื่อที่จะให้พรรคการเมืองตั้งพรรครัฐบาล แล้วก็อยู่ได้อย่างสถาวร โดย

ความมุ่งหมายและปรารถนาว่าจะให้ประเทศและประชาชนเป็นสุขอย่างนั้นะครับ แต่ทีนี้ถ้าเรายึดตามเจตนารมณ์นี้ โอเคสุดยอด แต่สภาพบริบทของการเมืองการปกครองมันเกิดอะไรขึ้น นายทุนพรรค พอเกิดนายทุนพรรค พรรคการเมืองมันจะไม่ใช่เป็นในอุดมคติแล้ว ที่ว่าจะเป็นที่รวมของความคิดเพื่อประชาธิปไตย เพื่อประเทศ เพื่อประชาชน แต่จะเป็นแหล่งรวมทุน คล้าย ๆ กับบริษัทจำกัด แล้วทีนี้จะไปทำอะไรละครับ ก็ต้องทำเพื่อบริษัท จำกัด หรือว่าเพื่อนายทุนพรรค อันนี้ก็บริบทหนึ่งที่มีมันเกิดขึ้นมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ มาจนถึงปัจจุบันนะครับ แล้วเรื่องของ การเข้าสู่อำนาจ การแสวงหาอำนาจมาแล้วก็เพื่อที่จะใช้อำนาจในการทุจริต แสวงหาประโยชน์ ให้กับตัวเองหรือพวกพ้อง อันนี้ก็ป็นงูกินหางมาอยู่อย่างนั้นะครับและที่สำคัญเรื่องของการเมืองผมมองดูว่าไม่ได้เน้น ใช้คำว่า ขาด แล้วกัน ขาดหลักประชาธิปไตยที่แท้จริง ผมถามว่าประชาธิปไตยคืออะไร มีหลายคนที่มาพูด ๆ กันอยู่นี้ ประชาธิปไตยต้องเลือกตั้ง คือการเลือกตั้ง ส่วนตัวผมเองผมว่าไม่ใช่ ผมว่าประชาธิปไตยคือการปกครองที่จะทำให้ประเทศ ประชาชน สาธารณะและประชาชนส่วนใหญ่มีความสุขนะครับ ได้รับประโยชน์และมีความสุข แต่ในขณะที่เดียวกันมีอีกนิตหนึ่ง มักจะไม่ค่อยมีใครพูดถึงกันเลยคือต้องดูแลเสียงส่วนน้อยไม่ให้ได้รับผลกระทบหรือถูกเบียดเบียนมากเกินไป แต่ถามว่าประชาธิปไตยคือการเลือกตั้งหรือไม่ คำตอบของผมคือว่า ไม่ใช่เสียทั้งหมด การเลือกตั้งคือส่วนหนึ่งเท่านั้น แต่ใคร ถ้ามาทำให้ประเทศ ประชาชน สาธารณะได้รับประโยชน์ สูงสุด ทำให้ประชาชนมีความสุข ไปปกป้องดูแลเสียงส่วนน้อยแล้วนี่ ผมว่าตรงนั้นไม่ว่าเขาจะได้มาด้วยวิธีไหนก็แล้วแต่ตรงนั้นคุณคนนั้นคือประชาธิปไตยนะครับ ผมมองหลักการ ผมไม่ได้มองในแง่กระบวนการว่าจะต้องมาจากการเลือกตั้ง ที่ผ่านมามาจากการเลือกตั้งใหม่ครับ แล้วทำอะไรครับ แล้วประเทศเป็นอย่างไร แล้วประชาชนเป็นอย่างไรครับ อันนี้ก็ก็น่าคิดนะครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ทีนี้จากตัวบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองนี่นะคะ แล้วมันมาสู่

นายจุมพล สุขมัน : สนิทหนึ่งนะครับว่าจริง ๆ บริบททั้ง ๓ นี้มันมีส่วนเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกัน การเมืองที่ผ่านมาเรามีคำว่าเผด็จการทางรัฐสภาอยู่ด้วย มันจะมีอีกบริบทหนึ่งที่มีมันเป็นองค์ประกอบ และเป็นบริบทที่มีผลกระทบกับประเทศและประชาชน ก็คือบริบททางบริหารราชการแผ่นดิน ตรงนี้เราสังเกตดูการเมืองเข้ามาปุ๊บก็จะแทรกแซงบริหารราชการแผ่นดิน เอาคนของตัวเองขึ้นเพื่อที่จะทำตามนโยบายของตัวเอง ถูกไหมครับ อันนี้บริหารราชการแผ่นดินที่ถูกแทรกแซงมาก ๆ นี่มันก็ไม่ได้ทำเพื่อราชการแผ่นดินและไม่ได้ทำเพื่อราชการเพื่อประชาชนแล้ว แต่ทำเพื่อนักการเมือง อันนี้ผมถึงบอกบริบทนี้ว่าสำคัญ ผมก็อยากจะเพิ่มเติมนะ ครับ และมีอีกประการหนึ่งครับ ที่เราบอกว่าบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองนี้มีผลกระทบ แต่ผมกราบเรียน อย่างนี้ครับว่าบริบทจากภายนอกประเทศจากต่างประเทศก็มีผลกระทบเช่นเดียวกัน ผมยกตัวอย่างนิตหนึ่ง ยกตัวอย่างเช่น ถ้าน้ำมันขึ้นราคา มีผลกระทบกับในประเทศใหม่ ก็น้ำมันเขาขึ้นราคาทีละวันออกกลางนะครับ แต่มีผลกับประเทศเราไหม ซึ่งความเห็นส่วนตัวผมผมว่ามีผลกระทบ สิ่งแรกก็คือเศรษฐกิจแล้ว เพราะว่าข้าวของทุกอย่างจะขึ้นราคาหมดนะครับ คนรายได้เท่าเดิม มีผลกระทบกับสังคมตามมาใหม่ครับ ก็อาจจะเกิดปัญหา อาชญากรรมมากขึ้นก็ได้นะครับ มีผลกระทบทั้งนั้น ใครจะบอกว่ามองเพียงแค่นี้ในประเทศอย่างเดียว หรือ inbound มันคงไม่ได้ มันต้องเอามา

นางยุราพร สมบุญสุข : มันต้องเอาภายนอกด้วยใช่ไหมคะ

นายจุมพล สุขมัน : ใช่ครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ทีนี้จากบริบททั้งหมดนี้สังคม เศรษฐกิจ การเมือง ตัวนี้มันมีผลและสู่เป้าประสงค์ของการยกร่างครั้งนี้ใหม่คะ

นายจุมพล สุขมัน : มีครับ ทั้งหลายแหละที่เราคุยกันมาที่ผมพูดให้ฟังนี่นะครับ มีผลกับบริบทและเป็นเป้าประสงค์ของการยกร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้ทั้งนั้น ทีนี้ในส่วนของท่านประธานเองท่านก็ตั้งเป้าไว้ว่าพลเมืองเป็นใหญ่ การเมืองใสสะอาด ปราศจากคอร์รัปชันอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข อันนี้สุดท้าย ๑ ๒ ๓ นี่พลเมืองเป็นใหญ่ การเมืองใสสะอาดปราศจากคอร์รัปชันพูดมาแล้วนะครับ แต่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขคงปฏิเสธกันไม่ได้ว่าเกิดอะไรขึ้นในสังคมบ้านเราตอนนี้ะครับ การแตกแยกนี้เห็นได้ชัดเจน แบ่งแยกกันแบบมโหฬารมากอย่างนี้นะครับ เพราะฉะนั้นมันก็ต้องมีตรงนี้เพิ่มขึ้นมา ในส่วนของผมนอกจากเป้าประสงค์ ๔ เป้านี้แล้ว ส่วนตัวของผมเองก็ยังมีเป้าส่วนตัวของผมที่คิดจะทำ ที่อยากจะทำ และถ้าทำได้ก็ต้องทำนะครับก็คือสถาบันมั่นคง สังคมเป็นธรรม ประชาชนมั่งคั่ง อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ต้องกราบเรียนอย่างนี้ครับว่าส่วนเป้าประสงค์ของผมนี้ทำไมว่าสถาบันมั่นคง ผมไม่มีสีเสื่อนะ ถ้าจะมีก็คือมีสีธงชาตินะครับ ต้องกราบเรียนอย่างนี้ พอสีธงชาติปุ๊บผมยึดถือสถาบันครับ พระมหากษัตริย์กับประเทศชาติต้องคงอยู่ เราต้องพิทักษ์รักษาทั้ง ๒ อย่างนะครับ รวมถึงประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของประเทศชาติอยู่ด้วย อันนี้เป็นสาระสำคัญ ทำไมผมถึงพูดอย่างนี้ ก็ยกตัวอย่างเช่นสัญญาอะไรต่าง ๆ สัมปทานอะไรต่าง ๆ ที่มีเมืองนอกอะไรเข้ามาแล้วก็กอบโกยเอาแล้วก็ทิ้งขยะบ้าง ทิ้งอะไรบ้างไว้บ้านเรา อย่างนี้ผมก็ว่าไม่ถูกต้องเท่าไรนะครับ แล้วก็ที่ผ่านมาสังคมเป็นธรรม สังคมเป็นธรรมนี้ผมก็มองในเรื่องของการบังคับใช้กฎหมายอย่างถูกต้องเสมอภาคนะครับ ผมอยู่ในวงกฎหมายนะครับ การบังคับใช้กฎหมายควรต้องเป็นไปอย่างถูกต้องและเสมอภาค และการเมืองก็ต้องใสสะอาด การเมืองใสสะอาดแล้วนี้จะทำให้สังคมเป็นธรรมต่อเนื่องกันมา และการบริหารราชการที่ดีครับ นโยบายถ่ายทอดสู่ผู้ปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติก็คือฝ่ายราชการประจำที่จะต้องปฏิบัติ ถ้าคุณไม่แทรกแซง ไม่เอาคนของตัวเองมาตั้งเพื่อสั่งการได้ ใช้ประโยชน์ส่วนตนอย่างนี้แล้วข้าราชการที่ดี ประเทศและประชาชนย่อมต้องได้รับผลดีตามไปด้วยนะครับ แล้วก็ไม่มีคอร์รัปชัน อันนี้สำคัญ ทีนี้คอร์รัปชันมันเกิดอย่างไรก็ต้องดูกัน อย่างเมื่อตอนต้นที่ผมเรียนไว้ว่าเป็นบริษัทจำกัดไปแล้วพรรคการเมือง ในเมื่อเป็นบริษัทจำกัดเขาก็จะต้องแสวงหาประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้องก็ต้องมาใช้กัน ทีนี้มันก็เกี่ยวเนื่องกันอีกทั้งฝ่ายการเมือง ทั้งฝ่ายข้าราชการประจำ บางทีการเมืองแทรกแซงข้าราชการประจำ บางทีข้าราชการประจำก็เข้าไปสวมมิกัดตัวเอง เพื่อเลื่อนตำแหน่งบ้าง เลื่อนขั้นบ้างอะไรบ้าง ใครที่ไม่ไปสวมมิกัดกับเขาก็ตกดานอยู่อย่างนี้ ถ้าพูดกันคำตรง ๆ นะครับ ตกดานอยู่อย่างนี้ ก็เป็นอย่างนี้นะครับ เพราะฉะนั้นตรงนี้ต้องดีด้วย และในขณะเดียวกันสังคมเป็นธรรมนี้ต้องมีการเยียวยาหรือปกป้องประชาชนส่วนน้อยให้เขาได้รับการเยียวยาบ้าง ให้เขาได้รับการตอบแทนความเสียหายของเขาที่ค่อนข้างจะเหมาะสมบ้างนะครับ เรื่องนี้มันก็เป็นเรื่องของปลายสุดของหลักประชาธิปไตยอีกเหมือนกันครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ทีนี้ขอถามนิดหนึ่งว่าแล้วทีนี้ในการร่างรัฐธรรมนูญได้เอาสิ่งเหล่านี้เข้าไปอยู่ในร่างอย่างไรบ้างคะ

นายจุมพล สุขมัน : ก็จะมีอยู่นะครับ อย่างสถาบันมั่นคงนี่ก็จะอยู่ในภาคที่ ๑ เราก็เขียนกำหนดกันไว้อยู่ครับ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แล้วประเทศไทยก็เป็นราชอาณาจักรที่แบ่งแยกมิได้ อันนี้เราก็มีกันอยู่ การบังคับใช้กฎหมายก็จะเป็นเรื่องของการปฏิรูปกฎหมายอยู่ด้วย การใช้กฎหมายที่ถูกต้อง การใช้อำนาจทางกฎหมายที่ถูกต้อง

นางยุราพร สมบุญสุข : คราวนี้การปฏิรูปในรัฐธรรมนูญเขียนไว้ คือได้ให้หลักการไว้อย่างไร
 ค่ะตรงนี้ที่ว่าจะให้เกิดความเป็นรูปธรรม

นายจุมพล สุขมัน : เกิดความเป็นรูปธรรมจะมีคณะ คือผมกราบเรียนอย่างนี้ ในความเห็น
 ส่วนตัวนะครับ เพราะว่าตอนนี้ร่างรัฐธรรมนูญนี้อยู่ระหว่างทบทวนอีกหลายมาตราหน้าครับ ก็ยังไม่สำเร็จบริบูรณ์
 เสียทีเดียว แล้วมันก็ต้องผ่านอีกหลายขั้นตอน เพราะฉะนั้นหลาย ๆ อย่างผมก็คงกราบเรียนไม่ได้ แต่ที่จะ
 เรียนได้ก็คือในความเห็นส่วนตัวของผมเนี่ยนะครับรัฐธรรมนูญฉบับนี้เราใช้คำว่ารัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปนะครับ
 มันมีหลายอย่างที่เรจะต้องทำ มันมีหลายอย่างที่ประเทศนี้จะต้องได้รับและขับเคลื่อนไปด้วยกัน รวมถึง
 ประชาชนด้วย ทีนี้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะมีภาคปฏิรูปอยู่ ในภาคปฏิรูปผมกราบเรียนอย่างนี้ โดยความเห็น
 ส่วนตัวของผมถ้าเขียนกันไว้แต่ไม่มีสภาพบังคับมันก็ไม่ต่างอะไรกับกฎหมายที่เขียนเอาไว้แล้วไม่มีบทลงโทษ
 นั่นคือสภาพบังคับกับบทลงโทษ ทีนี้ในเรื่องของการปฏิรูปที่ผมบอกว่าสภาพบังคับที่ผมมองไปอย่างนี้ครับว่า
 จะต้องมีใครที่จะมากำกับดูแลขับเคลื่อนเรื่องการปฏิรูป ถ้าพูดกันภาษาชาวบ้านก็คือบังคับให้มีการปฏิรูป ไม่ใช่
 เขียนกันเสร็จแล้วเป็นตัวอักษร ตัวหนังสืออยู่ในนี้

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วอย่างนี้ต้องออกเป็น พ.ร.บ. ไหมคะ เพื่อกำกับ

นายจุมพล สุขมัน : หลายประการที่มันต้องอยู่ในรัฐธรรมนูญเพื่อไม่ให้เปลี่ยนแปลงหลักการ
 สำคัญ เพื่อเป็นการกำกับให้จัดทำ แต่บางประการก็จะต้องออกเป็นพระราชบัญญัติหรือพระราชบัญญัติประกอบ
 รัฐธรรมนูญเพื่อเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้เกิดการปฏิรูปที่แท้จริง และหลายประการก็จะต้องมี Timing เงื่อนไขว่า
 จะต้องทำเมื่อไร อะไร อย่างไร ต้องกำกับกันไว้อย่างนี้

นางยุราพร สมบุญสุข : ในภาพรวมนะคะ เป้าประสงค์ของกรรมาธิการในการร่างครั้งนี้ ทั้ง
 ๓๖ ท่านเป้าประสงค์หลักทั้งหมดนี้พอจะพูดเป็นภาพให้เห็นได้ไหมคะ

นายจุมพล สุขมัน : มันต้องอธิบายกันยาว ถ้าอย่างนี้ก็จะเป็น Wording นะครับ อย่างที่กราบ
 เรียนว่าพลเมืองเป็นใหญ่ การเมืองใสสะอาด ปราศจากคอร์รัปชัน อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขเป็นภาพรวมของ
 กรรมาธิการชุดนี้ครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : เป็นภาพรวมนะคะ คราวนี้ในความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตนารมณ์ของ
 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ละท่านเห็นอย่างไรเจตนารมณ์ตัวที่ท่านพูดเมื่อกี้

นายจุมพล สุขมัน : ผมต้องกราบเรียนยืนยันอย่างนี้ก่อนนะครับว่ามันเป็นความปรารถนาดี
 และเป็นความตั้งใจดีของกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญทั้งคณะนะครับที่ไม่ใช่เป็น Commitment ครับ แต่ทุก
 คนมาด้วยความปรารถนาดี เพียงแต่ว่าความปรารถนาดีบางทีบางครั้งอาจจะมีต่างมุมมองกันบ้าง แต่ปลายสุด
 เป้าประสงค์ก็คือความปรารถนาดีกับประชาชนและประเทศทั้งนั้นนะครับ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของประชาชนถูก
 ครอบงำ ไม่มีอำนาจที่แท้จริง สังคมก็ต้องมาแก้เรื่องความเป็นธรรม แล้วก็ต้องแก้เรื่องการเมือง นักการเมือง
 แก้เรื่องข้าราชการประจำ แก้เรื่องของการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ แล้วก็ต้องมาดูแลเรื่องการปรองดอง และต้อง
 มาแก้เรื่องของการปฏิรูปประเทศอีก

นางยุราพร สมบุญสุข : ในปรองดองนี้ทำอะไรจะประสบความสำเร็จไหมคะ

นายจุมพล สุขมัน : จะประสบความสำเร็จหรือไม่เนี่ยนะครับ จริง ๆ แล้วไม่ใช่อยู่ที่ตัวรัฐธรรมนูญ
 นะครับ ความเห็นส่วนตัวผม การปรองดองจะสำเร็จหรือไม่ จริง ๆ แล้วอยู่ที่ความตั้งใจจริงของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

อยู่ที่การยอมรับซึ่งกันและกัน คำว่า การยอมรับของผมนี้ก็เหมือนกัน ไม่ใช่ว่ายอมรับในความคิดเห็นเพียงประการเดียว ยอมรับในการกระทำและผลของการกระทำที่เกิดขึ้นแล้ว และรวมถึงสำนึกด้วยแล้วมาคุยกัน อย่างนี้คนไทยให้อภัยกันได้ แต่ถ้ายังขิงขิงดั่งกันบอกผมไม่ผิด ใคร ๆ ก็ไม่ผิดทั้งนั้น และตกลงอย่างไรครับ มันจะเกิดการปรองดองได้ไหมละครับ มาถึงจุดจุดหนึ่งแล้ว มันเดินมาถึงจุด ๆ นี้แล้วเราก็เห็นว่าประเทศนี้ก็ตั้งเปรี๊ยะมาก แล้วนี่นะครับ โอเค คุณกับผมมาคุยกัน อย่ายึดประโยชน์ส่วนตัวนะครับ แต่ยึดประโยชน์ของประเทศ และยึดประชาชนที่ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายไหนที่เอาออกมาสู้กันนี้ผมจะไม่พูดถึง แต่ยึดถึงตรงนี้ประโยชน์ของประชาชน ประโยชน์ของประเทศ ประโยชน์ของสาธารณะเป็นประการสำคัญและทุกฝ่ายหันหน้ามาคุยกัน โอเค อันนั้นผมก็ว่าผมก็เกินไปหน่อยนะครับไปยอมรับกันตรงนี้นะครับ อีกฝ่ายหนึ่งก็เออ ๆ ตามันั้น วันนั้นผมก็นั่งนะ แล้วมาคุยกัน แต่ไม่ใช่ว่าต่างคนบอกมานั่งคุยกัน ผมก็ไม่ผิด คุณก็ไม่ผิด อย่างนี้จับไม่ลง จับไม่ได้ แล้วก็ปรองดองกันไม่ได้ แต่ต่างฝ่ายต่างสำนึกคุณไปทำอะไรบ้าง ทำอย่างนี้ดีหรือเปล่า เออผมก็ว่านี่มาย้อนนึกดูอีกที่มันก็ไม่ดี เห็นว่าประชาชนก็ล้มตายกันหมดตั้งเท่าไร คุยกันได้อย่างนี้ให้อภัยกันได้ นะครับ คนไทยอยู่แล้ว สังคมไทยอยู่แล้วครับ ผมเห็นอย่างนี้ในเรื่องปรองดอง

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วในความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับการทำหน้าที่ของท่าน ประธานกรรมการเป็นอย่างไรคะ

นายจุมพล สุขมัน : ไม่เห็นมีประเด็นถามเลย

นางยุราพร สมบุญสุข : ในที่คณะคะ เพราะว่ามันจะทำให้การยกร่างรัฐธรรมนูญนี้มันดำเนินได้ด้วยดีนะคะ

นายจุมพล สุขมัน : จริง ๆ ไม่มีประเด็นถามนะครับ แต่ถามอย่างนี้จะตอบจากความรู้สึกส่วนหนึ่งว่าท่านเองท่าน Expert นะครับ ท่านรู้หลายเรื่องมากที่เป็นองค์ความรู้ที่จะนำมาใช้ได้ และท่านเองก็มีความตั้งใจจริงอีกเหมือนกันที่จะทำเพื่อประเทศและประชาชน แล้วก็มาแก้ปัญหาภาวะวิกฤติอย่างนี้ครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ที่นี้ปัญหาอุปสรรคในการร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้ละคะ

นายจุมพล สุขมัน : มันคงไม่ใช่ของง่ายนะครับกับการที่ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ เหตุการณ์ที่มันเกิดขึ้นมาแล้วก็เรื้อรังมาจนถึงปี ๒๕๕๗ - ๒๕๕๘ ที่มันเกิดเรื่องกัน ฉะนั้นปัญหาอุปสรรคประการหนึ่งก็คือความเรื้อรังและความหมกหมมของปัญหาที่มันเกิดขึ้นมาทั้งในประเทศและกับนักการเมือง แล้วก็แนวคิดของประชาชนอันนี้มันเกิดขึ้นมาอย่างนี้ ประการต่อมา ก็คือเรื่องของการแตกแยกแบ่งฝ่ายที่รุนแรงในประเทศ อันนี้ก็เป็นปัญหาอุปสรรคในการยกร่างอย่างหนึ่งเหมือนกันของการจะปรองดองกันอย่างไร จะทำอย่างไรให้ประเทศนี้กลับเข้าสู่สถานการณ์ปกติ หรือจะทำอย่างไรให้หลักประชาธิปไตยมันเป็นหลักประชาธิปไตยที่แท้จริง ไม่ใช่มาไม้ค้ำว่าประชาธิปไตยต้องเลือกตั้งอย่างเดียว อันนี้ก็เป็นประการหนึ่ง ประการต่อมาเรื่องปัญหาของนักการเมืองแสวงหาประโยชน์ อันนี้สำคัญมากเลยก็คือประโยชน์ส่วนตัว อันนี้เป็นอุปสรรคใหญ่เลยใช้ไหมครับ ที่นี้ปัญหาของนักการเมืองนี้มันก็จะไปโยงกับประการที่ ๒ ที่ผมพูดถึงว่าเมื่อไหร่ก็ตามว่าการแบ่งแยกแบ่งฝักแบ่งฝ่าย อันนี้มันโยงกันอยู่ นำประชาชนออกมาด้วยอย่างนี้ เอาประชาชนเป็นตัวประกันด้วย ความคิดเห็นส่วนตัวของผมนะครับ และปัญหาอุปสรรคประการที่ ๔ ก็คือเรื่องของการยอมรับการแก้ไขการปฏิรูป อันนี้มันจะต้องมีการยอมรับกัน ทำอย่างไรปัญหาอุปสรรคตรงนี้จะให้ทุกฝ่ายยอมรับนะครับ ประการที่ ๕ ระยะเวลาในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ปัญหาตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ นะครับ แต่ผมมีเวลาแค่ ๑๒๐ วันนะครับ บางทีบางครั้งก็นั่งทำงานตั้งแต่ ๙

โมงเช้าถึง ๓ ทุ่ม ๔ ทุ่ม บางวันที่ผมบอกว่าท่านประธานท่านตั้งใจจริงนี้บางวันเกือบเที่ยงคืนก็นั่งทำกันอยู่ เพราะว่าเรามี Timeline กันอยู่ แล้วเราก็มีกำหนดไว้ว่าวันหนึ่งจะต้องได้กี่มาตรา ถ้าไม่ได้ไม่ต้องกลับบ้าน คือถ้ามันไม่ไหวจริง ๆ ถูกทดฟุ้งนี้ก็มีขอเพิ่มแล้ว และประการต่อมาก็คือประการที่ ๖ การที่จะทำให้การปฏิรูปประเทศเป็นจริง นี่ก็เป็นปัญหาอุปสรรคอย่างหนึ่ง เราต้องคิดกันว่าจะทำอย่างไรให้ปฏิรูปเป็นจริงได้ไม่ใช่เราเขียนกันไว้แล้วก็เป็นตัวหนังสืออยู่ที่นั่นนะครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วคิดอย่างไรคะ เดี่ยวขอถามนิดหนึ่ง

นายจุมพล สุขมัน : เมื่อกี้ผมให้คำตอบไปแล้ว ปฏิรูปนี้จะทำอย่างไรนะครับ แล้วก็อยากจะพูดอีกนิดหนึ่งว่ามีเพียงแค่ว่าบอกว่ามันจะต้องมีผู้กำกับกับการปฏิรูป และผู้กำกับนี้เขาก็จะต้องมี Power พอสมควรนะครับ ไม่อย่างนั้นแล้วบอกไปก็ไม่มีใครเชื่อ ที่ท่านพูดนั้นละใช่เลย คิดเหมือนผมเลย บอกไปก็ไม่มีใครเชื่อ พูดไปก็พูดปากเปล่าพูดเป็นลมไป ทีนี้พอมีแนวคิดออกไปอย่างนี้บู๊ ก็อาจจะสืบทอดอำนาจนะครับ คำ Wording สะท้อนกลับมาว่าจะสืบทอดอำนาจ ท่านครับผมอยากเรียนอย่างนี้ว่าสืบทอดหรือไม่นี้ผมไม่รู้ แต่ผมอยากจะทำให้ดูว่าสิ่งที่จะต้องปฏิรูปนี้มันควรต้องทำหรือไม่ และสิ่งที่จะต้องทำเหล่านี้ถ้าไม่มีการกำกับมันจะเกิดขึ้นใหม่ และถ้าเกิดขึ้นใครได้ประโยชน์ได้รับผลดี ประเทศ ประชาชนใช้ใหม่ ถ้าอย่างนี้ควรต้องทำใหม่ครับ ใครได้ครับ ประเทศกับประชาชนนะครับ ผมได้หรือ หรือว่าคนที่จะมากำกับได้หรือ คนที่กำกับนี้พูดถึงแล้วหน้าไฟนะครับถูกไหมครับ มาดูกันดี ๆ นี่ปัญหาอุปสรรคใหญ่อีกเหมือนกันครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : จริง ๆ นะคะ ถ้าพูดแล้วน่าหนักใจเพราะว่ามันเป็นเรื่องใหญ่ของประเทศที่เราไปอยู่กับตรงนั้นมากแล้ว พอเราจะปฏิรูปทีหนึ่งนี่คนจะไม่ยอมเปลี่ยนแปลง

นายจุมพล สุขมัน : ใช่ครับ ถูกครับหลายส่วนยังไม่ค่อยอยากเปลี่ยนแปลง จะไม่ค่อยยอมเปลี่ยนแปลง แม้ว่าเราจะบอกว่าเดี๋ยวมันจะดีสำหรับท่านนะ มันจะดีสำหรับท่านนะ มันจะดีอย่างนี้ ๆ นะ อย่างเรื่องการศึกษา เรื่องของการยุติธรรม เรื่องของการบริหารราชการ เรื่องของการเมืองมันจะเป็นอย่างนี้ ๆ บางทีก็อย่างที่เขเอาคนออกมาได้เขาก็ไปใส่ได้อีกเหมือนกันนะครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : อย่างกรณีทีพูดถึงการสัดส่วนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างนี้ถูกไหมคะ มันก็ยังมีปัญหาที่กรรมาธิการยกร่างฯ กำลังทำอยู่ก็ได้รับการต่อต้านจากพรรคการเมืองที่เราแบ่ง ส.ส. ไหมคะ

นายจุมพล สุขมัน : ส.ส. บัญชีรายชื่อครับ อันนี้มันก็ต้องปฏิรูปใช้ใหม่ครับ ทีนี้การต่อต้านหรือว่าการฟังเสียงสะท้อนนี้เราจะต้องฟังจากหลายฝ่าย ไม่ใช่จากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างเดียว ทีนี้เขาเรียกอะไร มันเป็นเรื่องชาติหรือเปล่า ใครเสียประโยชน์ ก็มักจะมีแรงต้านที่ค่อนข้างจะแรงใช้ใหม่ครับ แต่ถ้าหากว่าคนเสียประโยชน์ตั้งมันอยู่ในความเป็นธรรม เสียแล้วใครได้ ประเทศ ประชาชน ประโยชน์สาธารณะได้ยอมกันได้ไหมครับ ตรงนี้ละสาระ

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่เขาจะคิดเหมือนเราหรือเปล่า

นายจุมพล สุขมัน : นั่นละครับเป็นความยากมาก ๆ ด้วยนะครับ ตรวจสอบอำนาจรัฐตอนนี้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เยอะมากนะครับ แม้กระทั่งเรื่องภาษีอะไรคุณจะไปสมัคร ส.ส. คุณจะต้องมีแบบแสดงรายการเสียภาษีย้อนหลังมาแสดงให้ดูว่าคุณทำหน้าที่พลเมืองที่ดีหรือเปล่า คุณเสียภาษีถูกต้องไหม ไม่ใช่มีทรัพย์สินเยอะแยะมากมายเลย แต่เสียภาษีต่อปีนิดหนึ่ง มันไม่สัมพันธ์กันครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : อันนี้ก็จะเป็นการทำให้มันดูถ่วงดุลการปฏิรูปในทุกเรื่องนะคะ แต่แน่นอนปฏิรูปมันก็มีคนได้ประโยชน์กับคนเสียประโยชน์ แต่ถ้าคนเสียประโยชน์เป็นคนที่มีความเสี่ยงสูงมันก็

นายจุมพล สุขมัน : นำคิดนะครับ แต่ก็ต้องดูกันนะครับ นำคิดคือนำคิดอย่างไร เวลาเรานำเสนอแนวคิดหรือว่าประโยชน์ที่เสียไปใครจะได้ ประโยชน์ที่ได้ใครจะได้อย่างนี้นะครับ บทสุดท้ายแล้วประเทศประโยชน์สาธารณะ ประชาชนส่วนใหญ่เขาจะได้ประโยชน์ ก็ต้องยอมกันบ้างละครับ จุดนี้แล้วนะครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : และความคาดหวังสู่ความสำเร็จในการนำรัฐธรรมนูญไปปฏิบัติสู่การปฏิรูปประเทศละคะคิดอย่างไรสำหรับตัวของอาจารย์ละคะ

นายจุมพล สุขมัน : ผมตั้งหวังไว้ค่อนข้างสูงนะครับ เพราะว่าผมอยากเห็นการปฏิรูปทุกด้านนะครับ โดยเฉพาะด้านการเมือง อยากจะเห็นมาก ๆ เลย แต่ที่นี้ความคาดหวังว่ามันจะสำเร็จหรือไม่เนี่ยนะครับ มันต้องอยู่ที่ ๑. การยอมรับจากทุกฝ่ายนะครับ ความเข้าใจและการยอมรับจากประชาชน ซึ่งเป็นเสียงส่วนใหญ่เนี่ยนะครับ การยอมรับอย่างปราศจากอคติธรรมของฝ่ายการเมืองและข้าราชการประจำ ตรงนี้เป็นสาระสำคัญอยู่ไม่ใช่ฝ่ายที่เสียประโยชน์ก็ไปผูกมัดให้ออกมาต่อต้าน ทั้ง ๆ ที่บางครั้งมันเป็นเรื่องไม่ชอบธรรมบ้าง หรือว่าคุณไปต่อต้านในเรื่องที่ดี ๆ แต่ที่ดีประโยชน์ไม่ตกได้แก่คุณคุณก็เลยไปต้านเขา ผมก็ว่าอย่างนี้มันก็ยากนะครับ ประการต่อมาครับ ความคาดหวังสู่ความสำเร็จนี้ทำไมผมถึงคาดหวังไว้สูง ผมถึงคาดหวังว่าอยากจะให้มันเป็นอย่างนี้ อยากจะให้มีการปฏิรูปก็เพราะว่าในรัฐธรรมนูญฉบับนี้มุ่งเน้นเพื่อประโยชน์ของประเทศและของประชาชน ผมก็หวังไว้มากนะครับว่าสิ่งที่เราเคยเสีย ๆ ไป สิ่งที่ประชาชนเคยเสีย ๆ ไปจะกลับคืนมาสักทีหนึ่ง ถ้าไม่เริ่มมันก็เดินต่อไม่ได้เนี่ยครับ เหมือนกับเราเดินนี่ถ้าไม่ก้าวปี่ ก้าวที่ ๒ ก้าวที่ ๓ ที่ ๔ มันก็จะเดินต่อไม่ได้เช่นเดียวกันนะครับ อันนี้คือความคาดหวัง และสิ่งที่มันเป็นปมอยู่นะครับ ประการสุดท้ายครับ ถ้ามองกันดูแล้วคิดกันดูแล้วเราเองเราก็ไม่ได้ปฏิรูปประเทศกันมานานแล้วนะครับ นานมาก แต่ก็ปัญหาที่มัน Hot สุดมันก็ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ จนถึงปัจจุบันนี้มันก็ Hot สุด ทำให้เกิดภาวะอะไรต่าง ๆ วันนี้มีคนคนหนึ่งกล้าหาญที่ออกมา ผมต้องใช้คำนี้เพราะว่าถ้าเขาทำไม่ดีตัวเขาเองเขาก็จะเสียหายล้มตาย มีคนคนหนึ่งกล้าที่จะออกมารับผิดชอบ ออกมาทำตรงนี้ ออกมาดูแลประเทศอย่างนี้ผมนับถือนะครับ ผมเรียนตามตรงผมนับถือมากเลยนะครับ ในขณะเดียวกันก็มีความตั้งใจที่จะทำเพื่อประเทศในขณะเดียวกันเหมือนข้าง ๆ ก็เป็นสิ่งเป็นค้ำกันหมดอย่างนี้ก็ต้องมานั่งปรานั่งอะไรกันอยู่ อย่างนี้ผมยังไม่แน่ใจทุกวันนี้ท่านมีเวลาว่างที่จะนั่งแบบสมองว่าง ๆ นั่งแบบเฉย ๆ บ้างไหม เพราะดูท่านแล้วเข้าใจนะครับว่าหมายถึงใครนะครับ ดูท่านแล้วท่านต้องนั่งคิดอะไรอยู่ทุกวินาทีนะครับ มันจะเกิดปมปัญหา มันจะเกิดโน้มนหรือมันจะต้องวางแผน มันจะต้องสร้างอะไรอยู่ทุกวินาที ณ เวลานี้ ซึ่งผมมองดูว่าเวลานี้มันก็เหมือนกับเป็นการที่เรามากวาดบ้านแปลงเมืองกันใหม่อีกครั้งหนึ่ง รัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็เหมือนกับการกวาดบ้านแปลงเมืองกันใหม่ ซึ่งผมก็มองดู ผมคาดหวังไว้ คนทำคนหนึ่งแล้ว เริ่มต้นทำคนหนึ่งแล้ว ด้วยความไม่รู้ละผมว่าเขากล้ามาก และพวกเรานี้ไม่ต้องกลัวอย่างเขาเสียด้วยซ้ำไปนะครับ เรานี้รับช่วงต่อมา แต่ถ้าเกิดว่ามันเป็นประสงค์เดียวกันมันก็ไม่ใช่เป็นเรื่องยากอะไรไม่ใช่หรือครับ แล้วมันก็ควรที่จะต้องทำ ณ เวลานั้นะครับ ผมจึงคาดหวังกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ค่อนข้างมาก และคาดหวังว่าถ้าเป็นไปตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ซึ่งมันมีทั้งผู้ที่มากำกับ มันจะมีทั้งช่วงเวลา มันจะมีทั้งกฎหมายที่บังคับใช้เนี่ย เชื่อมันว่าประเทศจะเข้าสู่การปฏิรูปแน่นอน เชื่อมันว่าประเทศและประชาชนจะได้รับประโยชน์สูงสุดแน่นอนครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ที่นี้มีความคิดข้อเสนอแนะอื่น ๆ อีกไหมคะ

นายจุมพล สุขมัน : มันก็ไปถึงเรื่องของการยอมรับนะครับ ยอมรับในรัฐธรรมนูญนี้ ผมอยากฝากเอาไว้ว่าไม่ว่าจะเป็นฝ่ายใดก็แล้วแต่ครับ ผมอยากให้คำนึงถึงประโยชน์ของประเทศและประชาชนมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว จริงอยู่ครับประชาชนคนทุกคนเป็นธรรมชาติ มีความเห็นแก่ตัว แต่มันคงไม่ใช่ทั้งหมดที่ว่า จะต้องเห็นแก่ตัว เราต้องแบ่งกัน มันต้องมีเส้นแบ่งกันระหว่างประโยชน์ของประเทศ ประโยชน์ของประชาชน ประโยชน์ส่วนตัวนะครับ ไม่ใช่เอาประโยชน์ของส่วนตนเป็นประการสำคัญหรือเป็นหลักสำคัญ แล้วก็มุ่งสู่เส้นทางนี้เส้นทางเดียว ไม่อย่างนั้นแล้วการยอมรับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็จะยาก การปฏิรูปประเทศก็จะเกิดยากมาก และสุดท้ายอาจจะย้อนกลับไปที่เหตุการณ์อะไรต่าง ๆ เมื่อเร็ว ๆ นี้อีกครั้งหนึ่งก็เป็นได้นะครับ ประการต่อมาร่างรัฐธรรมนูญเราร่างไปเราก็จะแถลงข่าวกันไปด้วยว่าเราทำอะไรกันไปถึงไหนอย่างไร และก็เพื่ออะไร มีเจตนารมณ์อย่างไร ดิชมได้ครับ ผมกราบเรียนอย่างนี้ ไม่มีอะไรที่มันดิชมกันไม่ได้ แต่การดิชมกันก็ขอให้ดิชมกันด้วยใจเป็นกลาง ดิชมกันด้วยหลักการ ดิชมกันด้วยประสงค์ที่จะให้ประเทศและประชาชนมีการพัฒนา แต่ถ้าหากว่าดิชมกันเพื่อประโยชน์ส่วนตนนี้ผมก็มองดูว่าเดี๋ยวมันก็จะยิ่งทำให้ไขว้เขวเหมือนเดิมอีกเหมือนกันนะครับ และการดิชมก็มีอีกด้านหนึ่งก็คือการรับฟังครับ ก็ต้องรับฟังกันด้วยนะครับ แต่หลาย ๆ อย่างดิชมมาแล้วนี้ถ้าหากว่า มันไม่ใช่หลักการ เป็นหลักตัวเอง ขอโทษนะครับที่เขาเรียก หลักกู มันก็ลำบากอยู่เหมือนกัน แล้วก็เอาตามแบบนั้นมันก็ลำบากกับเรานะครับ ประการสุดท้าย ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะบางอย่างบางที่บางครั้งนะครับ เมืองไทยเรามีบริบทคนไทย บริบทสังคมไทย มีธรรมเนียมวัฒนธรรมกันมายาวเป็นกันอย่างนี้ ที่นี้บางที่บางครั้ง หลักการอะไรต่าง ๆ พวกนี้ เราไปยกตัวอย่างจากประเทศโน้นบ้าง ประเทศนี้บ้าง ประเทศนั้นบ้าง อันนั้นมันก็เป็นหลักการอยู่ แต่การที่จะเอาหลักการพวกนี้เอามาใช้กับประเทศไทยเลยนี้บางครั้งมันอาจจะไม่เหมาะสม บางทีเราจะต้องเอามาประยุกต์ ไม่ใช่เอามาทั้งหมด แต่ถ้าคิดจะเอามา มันต้องดูเขาทั้งหมดนะครับ ดูทั้งองค์ภาพเขาเลย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของประชากร เรื่องของฐานการศึกษา เรื่องของเศรษฐกิจ เรื่องของสังคมวัฒนธรรมอะไร แล้วก็เอามาประยุกต์ใช้กับบ้านเราเพื่อประโยชน์ของบ้านเรา แต่ให้มันเหมาะสมกับบ้านเรา ไม่ใช่เอามาทั้งหมด หรือว่าเอาตรงนี้โน้นมาหน่อย เอาตรงนี้มาหน่อยมารวมกันอยู่บ้านเรา บ้านเราบางทีก็

นางยุราพร สมบุญสุข : บางที่เป็นอย่างนั้นนะคะ คนที่เอามาใช้นะ

นายจุมพล สุขมัน : อันนี้ก็เห็นข้อคิดเห็น ผมขอเสนอแนะอย่างนี้นะครับว่าบริบทไทย สังคมไทย มันก็เป็นบริบทของสังคมไทยอยู่อย่างนี้ อะไรที่มันเป็นหลักการมันก็ดีทั้งนั้นละ แต่ถ้าจะให้ดีมากขึ้นต้องเอามาประยุกต์กับบ้านเรา

นางยุราพร สมบุญสุข : วันนี้ก็ขอขอบพระคุณที่ได้มีโอกาสมาถามความคิดเห็นนะคะ อันนี้เราทำเป็นประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าคะ ที่เราทำอันนี้เพื่อบันทึกเอาไว้ว่าท่านคณะกรรมการยกร่างฯ มีความคิดเห็นในประเด็นนี้อย่างไรนะคะ วันนี้ก็ขอขอบพระคุณคะ

นายจุมพล สุขมัน : ขอบพระคุณมากครับ เช่นเดียวกันครับ

๑๑) นายเชิดชัย วงศ์เสรี

กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันอังคารที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องทำงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : วันนี้คณะผู้ทำงานเรื่องประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าก็ได้มีโอกาสสัมภาษณ์คุณเชิดชัย วงศ์เสรี ต้องขอขอบคุณนะคะ แล้วคนที่สัมภาษณ์คืออาจารย์ยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา กับดิฉัน ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค ก่อนอื่นต้องขอขอบคุณที่ให้โอกาสเราสัมภาษณ์ แล้วก็เริ่มสัมภาษณ์เวลา ๑๑.๑๐ นาฬิกา ก่อนอื่นต้องเรียนถามคุณเชิดชัยว่าคุณเชิดชัย มีประสบการณ์ในการร่างรัฐธรรมนูญมาก่อนหรือเปล่าคะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : คือตอนช่วงปี ๒๕๕๐ ผมเคยมีส่วนร่วมทำงานในช่วงของการร่างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ ในฐานะอนุกรรมการการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนของคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งสภาพัฒนาการเมืองและยกร่างแผนแม่บทพัฒนาการเมืองช่วงปี ๒๕๔๙ และปี ๒๕๕๐ ตอนนั้นในสมัยรัฐบาลของ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วตอนนั้นทำอะไรคะในการร่างรัฐธรรมนูญ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ตอนที่ผมอยู่ตอนนั้นก็อยู่ในฐานะอนุกรรมการการมีส่วนร่วมรับฟังความคิดเห็นครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วก็ทำอะไรบ้างคะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ตอนนั้นผมเป็นผู้เสนอเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ผมก็เสนอกับท่านอาจารย์นรนิติ เศรษฐบุตร ผมกราบเรียนท่านว่าการเมืองประเทศไทยไม่เหมือนกับประเทศอื่นอย่างที่กำลังร่างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันฉบับที่ ๒๐ นี้ ขอเรียนว่าอย่างนี้ของเราผมไม่ทราบเกี่ยวกับระบบของเยอรมัน แต่ผมรู้ว่าของต่างประเทศไม่มีการซื้อเสียง แต่ของประเทศไทยประชาชนชอบขายเสียง นักการเมืองชอบซื้อเสียง ผมเลยคิดว่าระบบของต่างประเทศมาใช้กับไทยไม่น่าจะเกิดผลแล้ว แล้วผมเองเป็นคนตั้งคำถามกับอาจารย์นรนิติ เศรษฐบุตร ในขณะนั้นว่าท่านมีวิธีการอย่างไรที่จะป้องกันไม่ให้ประชาชนขายเสียงและนักการเมืองซื้อเสียงแล้วเขาสมยอมกันทั้ง ๒ ฝ่าย ซึ่งไม่มีใครตอบผมได้ในที่ประชุม โดยเฉพาะผมเองผมเป็นนักการเมืองท้องถิ่น ที่จังหวัดภูเก็ตนักการเมืองท้องถิ่นเวลาเขาซื้อคะแนนเสียงกันต่อหัว หัวหนึ่งได้คนละ ๑๘,๐๐๐ บาทต่อหัว แล้วบางแห่งมีการลงสมัครนายก อบต. เขาจ่ายเงินให้กับคนไปลงคะแนนเสียงให้เขาหัวละ ๑๐,๐๐๐ บาท ซึ่งปรากฏการณ์อย่างนี้ไม่มีในต่างประเทศแต่มีที่ประเทศไทย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วคิดว่าเป็นเพราะอะไรคะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : เป็นเพราะการแสวงหาผลประโยชน์ การคอร์รัปชันการไร้จิตสำนึกของนักการเมืองซึ่งจะเข้าไปกอบโกยผลประโยชน์ การอยากมีศักดิ์มีศรีอยากมีตำแหน่งพวกนี้เลยทุ่มเงินลงไป มาเล่นการเมืองเลยไม่อยากจะจากจากการเมืองเล่นเป็นอาชีพหนึ่ง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เพราะได้ผลประโยชน์

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วก็อันนี้เป็นเพราะว่าประชาชนยังขาดการศึกษา หรือเปล่า ยังไม่รู้หรือเปล่าคะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ประชาชนขาดการศึกษา ส่วนมากถ้าถามว่าขาดการศึกษาไม่ขาดหรอก ครับ แต่เศรษฐกิจความที่อยากจะขายเสียง เพราะว่าเลือกนักรการเมืองก็ไม่สร้างคุณประโยชน์หรือสร้างอะไรที่เป็นรูปธรรมให้ประชาชนเขาเห็น อย่างของสิงคโปร์ที่ว่าท่านนายกรัฐมนตรีลี กวนยู ท่านสร้าง ท่านยอมพัฒนา ประชาชนก็จะเห็นคุณค่าของความเป็นผู้นำหรือนักรการเมืองที่เขาสร้างประโยชน์ให้กับประเทศชาติพวกนี้เขาจะศรัทธา แต่นักรการเมืองไทยไม่มีใครนำศรัทธา ถึงเวลาเลือกตั้งก็ซื้อเสียง ซื้อเสียงเสร็จก็เข้าไปก็จะได้กินตามน้ำกับผู้รับเหมา ๑๐ เปอร์เซ็นต์นี้ได้แน่นอน ไม่ต้องทำอะไรได้แน่นอน แล้วไหนจะเรียกรับผลประโยชน์จากด้านอื่น เขาถือว่าเขาลงทุนก็คุ้มแล้ว

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้ท่านคิดว่าประสบการณ์ที่ได้จากครั้งนี้นั้นมีส่วนช่วยในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไหม

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ผมก็ได้้นำประสบการณ์ที่ผมเคยเจอมาเนี่ยเข้ามาเล่าสู่ ณ ครั้งนี้ก็จะได้ผู้ทรงคุณวุฒิในกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญอย่างท่านศาสตราจารย์บวรศักดิ์ท่านได้รับฟังคำพูดจากผมอย่างนี้ ก็เลยตั้งกฎกติกาในการเข้ามาเป็นนักรการเมือง ตรวจสอบคุณสมบัติให้เข้มข้น นี่ก็เป็นส่วนหนึ่ง แต่ถามว่าจะแก้ การซื้อสิทธิขายเสียงได้หรือไม่คงแก้ไม่ได้ แต่ก็พยายามคัดสรรคนที่ดี ๆ ให้เข้ามาในสภา เพราะผมเองผมเป็นคนพูดอยู่เสมอว่าเวลาทหารปฏิบัติเขาไม่ใช่ออกรัฐธรรมนูญไม่ดี ทหารที่ปฏิบัติเกิดจากนักรการเมืองแล้ว พรรคการเมืองแล้ว

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : เกิดจากนักรการเมืองทั้งหมดที่ทำให้เกิดการรัฐประหาร

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ใช่ครับ ถ้าทหารไม่เข้ามาแก้ปัญหาป่านนี้คนไทยก็คงจะฆ่ากันเอง ณ วันนี้คนไทยทุกคนจะต้องกราบขอพระคุณท่าน พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : เพราะฉะนั้นบริบททางสังคม เศรษฐกิจมีผลต่อรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ใหม่มะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ใช่ มีแน่นอน

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : อยากให้ท่านช่วยเล่าว่าบริบทนั้นมันนำมาซึ่งรัฐธรรมนูญนี้อย่างไร

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ก็เพราะว่ารัฐธรรมนูญเป็นส่วนหนึ่งเป็นเครื่องมือในการจัดวางความสัมพันธ์ทางอำนาจของสังคม รวมทั้งเป็นกติกาทางกฎหมายที่สำคัญสูงสุดของสังคม ดังนั้นรัฐธรรมนูญกับ บริบททางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองจึงต้องส่งผลต่อกันและกัน มีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก ความขัดแย้งทางการเมืองของไทยก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และประเทศชาติขาดความมั่นคง สูญเสียอำนาจ ดังนั้นคนไทยจะต้องหันหน้ามาปรองดองกัน ต้องหันหน้าเข้าหากันเพื่อแก้วิกฤติแล้วก็พลิก โอกาสของการที่ทะเลาะเบาะแว้งกันกลับมาปรองดองเพื่อจะฟื้นฟูความสุขและสร้างความเชื่อมั่นให้กับ ประชาชนและนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศเพื่อเรียกให้เขากลับคืนมา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : มันก็สัมพันธ์กัน

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ต้องสัมพันธ์กัน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วก็เท่าที่ดูสัดส่วนของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมีความเหมาะสมไหมคะ คือประกอบด้วยกลุ่มอะไรบ้างมีความหลากหลายใน ๓๖ ท่าน คิดว่ามีความเหมาะสมไหมคะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : คือในส่วนนี้ผมถือว่าคนเก่งที่มีความสามารถยังมีอีกเยอะถ้าถามว่าในตอนนี้เหมาะสมไหม มันก็พูดยากผมก็มาครั้งแรก ผมเป็นคนพูดอยู่เสมอ เมื่อวานผมก็ยังพูดว่าไม่มีกฎหมายฉบับใดหรอกครับ ที่กล้าพูดออกมาแล้วว่าสมบูรณ์ กฎหมายทุกฉบับจะต้องมีช่องโหว่ แม้แต่กระทั่งกฎหมายรัฐธรรมนูญก็ตามต่อให้คุณร่างอย่างไรก็ยังมีช่องโหว่ที่จะให้นักการเมืองแสวงหาผลประโยชน์ เพราะว่าถึงเวลาเขาถือว่าเมื่อเขามีอำนาจ รัฐธรรมนูญก็เป็นตัวบทกฎหมายเท่านั้น เหมือนกับผมบอกว่าคุณหมายนี้อยู่แล้วแต่ถ้าคนใช้เป็นคนดีเขาก็ใช้มาได้ในทางที่ดี แต่ถ้าให้คนเลวไป คนเลวก็เอากฎหมายไปใช้ในการที่เขาจะปกครองประเทศ คนจะดีจะชั่วก็อยู่ที่ตัวคนทั้งนั้นแหละครับ ไม่ใช่อยู่ที่กฎหมาย ยกตัวอย่างอย่างท่านอานันท์ ปันยารชุน ทำไมท่านถึงใช้กฎหมายแล้วทหารไม่ออกมาโวยวายก็เพราะว่าท่านเป็นคนดี ท่านปกครองแบบไม่มีการคอร์รัปชัน ท่าน พลเอก เปรม ท่านก็ไม่มีการคอร์รัปชัน แต่พอมาเป็นพวกพรรคการเมืองพวกนี้จะคอร์รัปชันกัน ในชีวิตผมผมเล่นการเมืองท้องถิ่นผมบอกแล้วว่าในชีวิตผมผมไม่เคยเจอพรรคการเมืองในประเทศไทยที่ดีในส่วนตัวผม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วพรรคประชาธิปัตย์ละคะคุณชวน

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : คุณชวนเป็นคนดีอยู่คนหนึ่งแต่คุณชวนก็เปรียบเสมือนพายเรือให้โจรนั่งนั่นละ ถามว่าในพรรคคุณชวนพวกคอร์รัปชันไม่มีหรือ เพราะพรรคการเมืองก็ดูถนนสายสุราษฎร์ธานี ชุมพรนี่คือพรรคการเมืองพรรคประชาธิปัตย์เป็นรัฐบาลผมถามว่าทำอะไรให้กับประเทศละ ก็มัวแต่มาตีสำนวนโวหารกันอยู่ในรัฐสภา ซึ่งพวกนี้ไม่มีจิตสำนึกของความเป็นคนไทย ความซื่อสัตย์ต่อประเทศ ความซื่อสัตย์ต่อองค์พระมหากษัตริย์เลยผมพูดกันตรง ๆ เลยนักการเมืองผมไม่เคยศรัทธาพรรคการเมืองแม้แต่พรรคเดียวใครจะมาชวนผม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : พรรคเพื่อไทย

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : พรรคเพื่อไทยผมก็ไม่เอา พรรคเพื่อไทยบริหารเก่งแต่คอร์รัปชันเก่งกว่าอีก ผมก็เลยดำทั้ง ๒ พรรคนี่ละ ผมเลยบอกว่าลองมองย้อนเมื่อ ๒๒ พฤษภาคม ปีที่แล้วก่อนหน้าจะปฏิวัติกับหลังปฏิวัตินั้นไหนดีกว่ากัน ผมไปถามประชาชน ณ วันนี้ถามเขาว่าผมเป็นกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญอยากจะเลือกตั้งบ้าง ผมนั่งแท็กซี่มาทุกวันบางวันผมก็นั่งมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ผมยังไม่ได้ยินแท็กซี่คนไหนบอกพี่รับ ๆ เลือกตั้งไม่มีเลยเขาบอกอยู่อย่างนี้ดีแล้วบ้านเมืองสงบ อยู่สัก ๕ - ๖ ปีก่อนเถอะ แล้วพอถึงเวลาขนาดท่าน พลเอก ประยุทธ์ท่านให้ทั้ง ๒ ฝ่ายลองมาเจรจากันดู คุยกันไม่ได้เลย จังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดที่เล็ก ๆ มี ๓ อำเภอ แต่การเมืองในจังหวัดภูเก็ตแตกต่างกัน ใครไม่อยู่พรรคประชาธิปัตย์คือศัตรูพรรคประชาธิปัตย์ ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์ ๒ คน คือ คุณอัญชลี วานิช เทพบุตร กับ ส.ส. เรวัต อารีรอบ ถ้าคุณไม่อยู่ประชาธิปัตย์คุณก็คือศัตรูกับพวกเขา พรรคเพื่อไทยมีสมาชิกที่ภูเก็ตอยู่ประมาณ ๑๒,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ เสียง กลุ่มเสื้อแดงของพรรคเพื่อไทยก็จะอยู่อย่างสงบเสงี่ยม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เพราะคนน้อยกว่า

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : เพราะคนน้อยกว่า ถ้าคุณเผยออกมาสีแดงเมื่อไรคนภูเก็ตจะ Entry เขาทันที นี่เกิดจากพรรคประชาธิปัตย์สร้างความแตกแยกในจังหวัดภูเก็ตถ้าเขามองให้โอกาสกลายเป็นเขาไป มองว่าคนที่ไม่ใช่สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์คือศัตรู เขาถือว่าเขาพวกมาก แต่ตามว่าคนพวกนี้สร้างประโยชน์อะไร ให้ประเทศชาติใหม่ ไม่ ในคนของพรรคประชาธิปัตย์บุกรุกที่หลวง ในคนของพรรคประชาธิปัตย์เปิดบ่อน ผมเลย บอกว่าพวกนักการเมืองพวกนี้ไม่ได้ก่อประโยชน์ให้กับประเทศจริง ๆ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : อันนี้มันทำให้มีผลต่อการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ หมายความว่ามันจะมีการจำกัดอะไรใหม่

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ตอนนี้กำหนดคุณสมบัติแล้วก็จะให้ตอนแรกก็อยากจะได้คนดี ๆ ที่มีความเป็นอิสระมาลงเลือกตั้ง แต่คนดีที่ไม่รู้จะไปไหนคือถ้าคุณไม่ไปอยู่พรรคประชาธิปัตย์คุณก็ไม่มีโอกาสที่จะได้ เป็น ส.ส. แต่เมื่อผมไปพูดว่าอยากจะได้คนอิสระ ประชาชนที่อิสระกลายเป็นว่าเขาเอาความคิดของพวก นักการเมืองไปตีความคิดของคนอื่น เขามองว่าเมื่อเขาตีเขาอยู่พรรคการเมือง คนที่ไม่ได้มาจากพรรคการเมือง พวกนั้นเดี๋ยวก็มาขายตัวบ้าง ทำไมเขาไปมองคนอื่นเขาต่ำอย่างนั้นละ อย่าเอาความคิดของตัวเองไปตัดสินผู้อื่นสิ ผมอาจจะได้คณะอาจารย์ที่ดี ผมอาจจะได้วิศวกรที่ดี ผมอาจจะได้นักกฎหมายที่ดี ผมอาจจะได้คุณหมอดีที่ที่เขาอยากจะลงเลือกตั้งแต่เขาไม่ได้สังกัดพรรคการเมือง ซึ่งคนพวกนี้เวลาเขาเข้ามาเขาจะไม่ได้ยึดบังคับของพรรค เขาสามารถที่จะมาแสดงความคิดเห็นได้ เหมือนผมมาเป็นสมาชิก สปช. อย่างนี้ผมเป็นอิสระผมไม่ขึ้นกับใคร ผมอยากจะทำอะไรผมก็พูด เหมือนกับที่ผมเสนอว่าวุฒิสภาย่ามาจากการเลือกตั้งเลย เพราะว่าเลือกตั้งวุฒิสภา ๑. มีการซื้อเสียงอย่างล้นหลาม ๒. วุฒิสภาจะต้องไปขอคะแนนเสียงจากพรรคการเมือง ฐานเสียงพรรคการเมือง วุฒิสภาที่มาจากภาคใต้เขาก็มาจากพวกฐานเสียงพรรคประชาธิปัตย์ วุฒิสภาที่มาจากอีสานหรือภาคเหนือก็มาจากฐานเสียงพรรคเพื่อไทย แล้วพอ ๒ พรรคนี้เข้ามาคนที่อยู่เบื้องหลังก็คือ ๒ พรรคนี้ที่เขาบอกสภาผู้ว่าเมื่อกี้คือ พรรคการเมืองนั้นละ ทำไมผมอยากจะได้อาจารย์ที่เก่ง ๆ อยากได้คุณหมอดีที่เก่ง ๆ อยากได้นักกฎหมายที่เก่ง ๆ ที่เขามีโอกาสอยากได้วิศวกร อยากได้คนของพลังงานเกษตรกรที่เขาอยากจะทำสู่วงการเมืองแต่ไม่มีพรรคการเมือง อยากเข้ามาทำงานเพื่อประเทศชาติ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : อันนี้ก็นำไปสู่การใช้ Open list ใช่ไหมคะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ลักษณะอย่างนั้นละครับ อยากให้เขาลงอิสระมาก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : ทีนี้มันก็มีเสียงวิจารณ์ว่ามันทำให้พรรคอ่อนแอ จะทำอย่างไรคะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ถ้ามองในส่วนนี้ผมไม่เห็นด้วย พรรคยิ่งเข้มแข็งยิ่งอันตราย ยิ่งเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองกุมอำนาจ ก็อย่างดูปี ๒๕๔๐ กับปี ๒๕๕๐ พอปี ๒๕๕๐ ร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจะให้พรรคการเมืองเข้มแข็ง สุดท้ายเป็นการกินรวบซื้อง่าย เคยได้ยินพรรคหลงจู่อะไรไหม พอคะแนนเสียงก้ำกึ่งเขาซื้อทั้ง พรรคเลย เขาซื้อหัวหน้าพรรคเจรจาหัวหน้าพรรคแล้วซื้อ แต่ถ้าปล่อยเป็นอิสระผมถือว่าสมัยนี้วิวัฒนาการความ ทันสมัยจะทันสมัยมากกว่า อย่างเขาบอก ส.ส. ขายตัวกันในห้องน้ำมีการเซ็นเช็ค ผมบอกว่า ณ วันนี้ผมมานั่งคิด อยู่ว่าสมมุติเราจะเป็น ส.ส. แล้วเราไปขายตัว ผมถามว่า ณ วันนี้มีกฎหมายของ ป.ป.ง. เขาบอกว่าถ้าคุณมีเงิน เกิน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาทในบัญชีคุณจะต้องแจ้งที่มาของเงินนั้น สมมุติว่ามีพรรคการเมืองมาซื้อผม ๑๐ ล้านบาท

ผมก็ต้องทุกข์อยู่กับเงินนี้ว่าผมจะขายตัว แต่ผมมองอย่างนี้ว่าคนดีที่อยากเข้ามาโดยไม่สังกัดพรรคการเมืองเขา
อยากจะเข้ามานี้มีนะครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : คือถ้าพรรคการเมืองเขาไม่พอใจมากเลยเห็นเขา
บอกเขารวมกันทั้ง ๒ พรรค ที่เคยแตกคอกันเพื่อจะแสดงความคิดเห็นเรื่องนี้ค่ะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ดีครับ จริง ๆ ผมมีความสุขผมพูดในที่ประชุมว่าดินะพรรคการเมือง
ตอนนี้มาปรองดองกัน มาดำกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ผมก็เลยบอกว่าเป็นความภูมิใจของพวกเราทุกคน
เลยนะผมเรียนท่านอาจารย์ เราทำให้ ๒ พรรคนี้อปรองดองกันแล้วมาดำเรา ผมถาม ณ วันนี้ว่าพรรคการเมืองที่
ออกมาดำถามว่ามันกลัวอะไร แล้วสุดท้ายเวลาเลือกตั้งพวกนี้ก็เข้ามาอีกในสภา มันก็กลับเข้ามาอีก แล้วถามว่า
ประชาชนเห็นแล้วเบื่อไหมท่านอาจารย์ท่านเบื่อไหมละ ท่านเห็นพวกนี้พอเห็นประชาธิปไตยที่เข้ามาคุณจรินทร์
คุณนิพิฏฐ์ คุณสาทิตย์ คุณสุเทพ พอมาของเพื่อไทยคุณจตุพร คุณณัฐวุฒิ ถามว่าพวกนี้สร้างประโยชน์อะไร
พวกนี้ก็ดีแต่มีปากทั้งนั้นละ คิดแต่สำนวนแปลก ๆ เข้ามา แต่ถามว่าพวกนี้สร้างคุณประโยชน์ให้ประเทศชาติใหม่
พวกนี้เคยมีความคิดใหม่ แม้แต่นักการเมืองท้องถิ่นบ้านผมทำอะไรละ นักการเมืองท้องถิ่นบ้านผมจัดแต่ Event
ไม่มีอะไรจัดทำแล้ว เทียวจัดงาน Event ถามว่างบมีไหม งบมี มีเยอะแยะจัด เดียวก็ไปดูงานต่างประเทศไป
ดูแล้วกลับมาทำอะไร เดียวก็จัดทัวร์พาห้วคณะไปทัศนศึกษา ไม่ได้เกิดประโยชน์อะไรเลย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : คนที่เป็นกรรมการร่างมีบางท่านพูดว่าเป็น
นักวิชาการเสียมากเลยทำให้มันเป็นทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ แทนที่จะเอานักปฏิบัติมามีส่วนร่วมด้วย

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ก็มี ส่วน มีผมคนเดียวที่ผ่านประสบการณ์เลือกตั้งผมถึงรู้แล้วยังผมเจอ
ผมลงสมัครสมาชิกวุฒิสภา ๓ ครั้ง ผมสอบตกทั้ง ๓ ครั้ง แต่ผมคุยกับพี่สาวผมเป็นครู พี่ชายผมเป็นครู เขา
พยายามเขาพูดให้กำลังใจผมเขาบอกว่าที่ผมลงถึงแพ้ก็ยังมี ดีกว่าคนที่อยากจะเลือกคนดีแล้วเขาไม่รู้จะเลือกใคร
ยังดีที่เราไปเป็นตัวเลือกให้เขา เขาก็บอกผมอย่างนี้ผมก็เลยไม่ท้อแท้ แล้วอีกอย่างหนึ่งผมลงผมไม่ได้ใช้เงินเยอะ
แต่ผมจะได้เรียนรู้ประสบการณ์ว่านี่ละการเลือกตั้งเป็นอย่างไร

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วคราวนี้มาได้อย่างไรคะ .

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ผมมองในแง่ว่าถ้าถามวันนี้แม่ผมเป็นคนไหว้พระนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ถ้า
ถามอย่างนั้นผมเรียนท่านอาจารย์ตรง ๆ เลยผมกราบสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าผมมีจิตปฏิญาณอย่างนี้ แต่ถามว่าแล้วพี่ผม
ทุกคนเขาจะไหว้พระบอกน้องเขาเป็นคนดีอยากไปรัฐสภาแต่คงไม่มีโอกาสที่จะไป เพราะน้องเขา ๑. ที่เราซื้อ
เสียงเราไม่มี ถึงมีเราก็ไม่ซื้อ เพราะเราตั้งปฏิญาณแล้วว่าไม่มีความภาคภูมิใจถ้ามาโดยการซื้อเสียง อาย แล้วอีก
อย่างหนึ่งจิตใจเราอยากจะตอบแทนบุญคุณแผ่นดินจึงมา ถ้าถามผมมาครั้งนี้คงมาจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วเข้ามาได้อย่างไร

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ธรา : ขึ้นตอน

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ขึ้นตอนก็ด้วยการเขาบอกว่าดูในทีวี เห็นในทีวีบอกว่าถ้าใครอยากจะ
เป็นสมาชิก สปช. ก็ให้ไปหาคณะกรรมการสรรหา ๕ คน ผมก็เลยพยายามเช็คดูว่าท่านผู้พิพากษาหัวหน้าศาล
เสนอไปแล้ว ผู้นำองค์กรท้องถิ่นก็ถูกพรรคประชาธิปัตย์ส่งคนเข้ามาแล้ว แล้วก็รองประธาน กกต. ก็มีคนแล้ว
ก็ยังเหลือท่านนายก อบจ. อยู่ท่านหนึ่งท่านไพบุลย์ อุบัติศฤงค์ ผมก็เลยไปถามท่านบอกมาเยอะมีอยู่หลายคน
ที่มาที่ท่านประมาณ ๑๐ กว่าคน ถ้าจะมาก็ได้แต่ท่านบอกว่าเห็นในความสู้ของผม ท่านบอกตั้งใจดีลง ส.ว. สอบ

ตกตั้ง ๓ ครั้งยังสู้อยู่ แล้วก็เห็นความเป็นกลางไม่สังกัดพรรคการเมือง แล้วประวัติก็ไม่มีสิ่งผิดกฎหมาย ท่านก็บอกเข้ามีความตั้งใจท่านคงเขียน Comment อะไรให้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วส่งไปทั้งหมด ๑๐ คน หรือว่าคนเดียว

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ทั้งหมด ๑๗ คนจังหวัดภูเก็ต แล้วก็คัดเหลืออยู่ ๕ คน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วมีความรู้สึกอย่างไรตอนที่ได้รับเลือก อันนี้คือได้รับเลือกจากภูเก็ตแล้วที่หนึ่ง

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : เขาส่งรายชื่อมา ๕ คน ผมก็ไม่ทราบ แต่ตอนที่ผมสมัครคนที่รู้คือท่านนายก อบจ. ที่เป็นคนเสนอท่านเดียว แต่ที่บ้านผมผมไม่บอกให้ใครรู้แล้ว เพราะว่าผมกลัวเวลาที่เราลงแพ้แล้วแม่จะเสียใจ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ไม่ให้ท่านช่วยอธิษฐาน

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : แม่จะไหว้พระให้ผมทุกวัน คือตอนผมหาเสียงผมจะกราบเท้าแม่ผมทุกวัน แล้วผมก็เอาเท้าแม่ผมลูบหน้าเพื่อไปหาเสียง แล้วเวลาประชาชนเขาถามว่าชื่อไหม ผมก็จะบอกว่าไม่มีการซื้อเสียง ถ้าผมซื้อเสียงวันไหนผมทรยศแม่ผมวันนั้น เพราะว่าก่อนไปหาเสียงผมต้องกราบเท้า แล้วพี่ผมที่เป็นมะเร็งเป็นครูแล้วลาออกมาดูแลแม่ เขาก็จะพยายามให้พร แม่เขาจะให้พรทุกวัน แม่ตื่นตั้งแต่ตี ๕ แล้วก็ไหว้พระไหว้แล้วก็จะให้พร แล้วก็ไปกราบดวงวิญญาณของพ่อ ถ้าผมซื้อเสียงผมก็ทรยศ ก็ไปแล้วก็ไหว้แล้วก็สมัครแล้วก็ไหว้ท้าวเทพกระษัตรี ท้าวศรีสุนทร ท่านก็มาเข้าฝัน ตอนที่ผมสมัคร ส.ว. ตอนนั้นท่านมาเข้าฝันท่านก็บอกผมว่า โชคดีมีชัย ผมจำได้ท่านบอกโชคดีมีชัยมาพูดที่ข้างหูผมแล้วบอกว่าได้ไปสภา ท่านบอกว่อย่างนี้ แล้วพอเลือกตั้งก็ประชาธิปไตยนี่เป็นคนไปโพนทนาว่าผมเสียแดง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เลยไม่ได้

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ผมก็ไม่ได้ เสร็จแล้วผมก็ไปกราบท้าวเทพกระษัตรี คุณย่าจันและคุณย่ามุกบอกว่าผมได้ไปแล้วผมไม่ได้ไปย่าโกหกผม ผมก็บอกอย่างนั้น แล้ววันที่ทราบว่าจะมีวันที่ประกาศผมก็ยืนหน้าบ้านแม่ผมอยู่ตรงหน้าอนุสาวรีย์ท้าวเทพกระษัตรี ผมก็ยกมือบอกย่าทั้งสองพระองค์ไหนยาบอกว่าผมได้ไปนี่ผมไม่ได้ไปสภา พรุ่งนี้ประกาศชื่ออย่าศักดิ์สิทธิ์จริงยาให้ผมได้ไปที่เถอะ แล้วผมก็เข้าไปกราบพระที่บ้าน แล้วก็ไหว้พระประจำตัวทุก ๆ องค์ว่าพรุ่งนี้จะประกาศ ผมมีอาชีพทนายความแล้วผมก็ไปที่ศาล แล้วก็มีการประกาศคนแรกที่โทรมาหาผมคือพี่ชายผม พี่ชายผมก็พูดภาษาใต้บอกมึงไปสมัคร สปช. กับเขาหรือ ผมก็พูดว่าสมัครไปอย่างนั้นไม่ได้หรอก เพราะคนที่ได้คือคนของผู้ว่าซึ่งท่านเป็นอัยการท่านเก่งด้วยท่านเป็นคนเก่งมาก ผมบอกผมไม่ได้หรอกคนที่ได้ต้องคนโน้นผมสมัครไปอย่างนั้น พี่ชายผมเขาโทรมาจากกรุงเทพฯ เขาบอกเห็นมีรายชื่อ แต่ผมก็ยังนั่งเงียบ ๆ ผมก็ไม่คิดจะเป็นเรื่องจริง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วพอได้เป็นอย่างไรคะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : พอได้ผมก็ต้องไปกราบท้าวเทพกษัตรี ไปกราบแม่ ผมก็ไปกราบเท้าแม่คือผมส่วนมากเวลากลับภูเก็ตผมไปนอนกับแม่ เพราะว่าแม่ผมเวลาเข้าห้องน้ำจะเดินไม่ค่อยไหว พี่สาวผมเป็นมะเร็งที่นี้เขาพุงแม่ผมไปเข้าห้องน้ำไม่สะดวก แต่ผมจะมีบุญผมเป็นคนหลังง่ายพอมผมพาแม่ไปห้องน้ำแล้วพาแม่มาที่เตียงนอนแล้วผมล้มลงนอนเมื่อไรแล้วผมหลับเมื่อนั้น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : คุณแม่อายุเท่าไรคะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : แม่อายุ ๘๐ กว่าปีแล้ว

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แม่ดีใจสิคะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : แม่ดีใจแม่ก็ยิ้มน่ารัก คือผมคนเดียวที่ทำให้แม่ยิ้ม เพราะผมเป็นคน อารมณ์ดี เข้าผมก็จะกราบเท้าแม่ เอาเท้าตั้งบนศีรษะลูบแม่ก็จะให้พรผมทุกเช้าแล้วก็ ๓ คนก็ใส่บาตรร่วมกัน พี่สาวผม แม่ผม แล้วก็ผมก็ใส่บาตรทุกเช้า

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ก็นี่ความกตัญญูนะคะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ผมถือว่าส่วนนั้น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วพอมานั่งตั้งใจว่าอย่างไรคะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ผมก็อยากจะเอาประสบการณ์นี้เล่าให้ฟัง ซึ่งผมก็ตอนมาคัดเลือกเป็น กรรมการธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือเปล่า

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ไม่แล้วครับ คือเขาให้เสนอเป็นภาค ในภาคใต้ก็ต้องรับเป็นความเป็นจริงว่าไม่มีใครอยากเป็น เพราะทุกคนอยากจะไปเป็น ส.ว. ลง ส.ส. ส่วนผมหลังจากเห็นประชาธิปไตยเล่นการเมืองอย่างนี้ผมก็เลยบอกว่าผมเลิกเล่นเลือกตั้ง ผมคงไม่เล่นแล้ว ก็คงคืนสู่สามัญ จะมีความสุขทำตัวแบบสามัญมันจะมีความสุขแล้วละเพราะว่าคงหมดโอกาส ก็คิดว่าคงจะไม่เล่นแล้วก็พอดีทางภาคใต้เขาก็เลยบอกว่า คนโน้นก็ไม่ไป ผมก็เลยบอกว่าเอาละเมื่อใครไม่อยากจะมาเป็นกรรมการธิการยกร่าง เขาบอกเดียวไปข้างขึ้น ๓ ดึก ๆ ดื่น ๆ ผมบอกไม่เป็นไรผมอาสา จะเอาความรู้ของนายความ ๒๘ ปีนี้เข้ามา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วได้อามาใช้ไหมคะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ก็ได้มาจับประเด็นของกฎหมายอะไร ๆ อย่างนี้ได้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : เดี่ยวช่วยกรณายกตัวอย่าง

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ก็ได้เอาเข้ามาในฐานะกฎหมายอย่างคำพูดที่ผมบอกว่าผมเป็นนาย ๑. กฎหมายนี้ดี เพราะฉะนั้นผมเลยบอกว่าเราร่างรัฐธรรมนูญเราต้องร่างให้เข้ม กำหนดคุณสมบัติให้เข้ม พวกผมเป็นนายทุกวันนี้ผมเห็นเขาสาบานทุกวันไม่เห็นมีใครตาย ข้าพเจ้าขอสาบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายว่าจะเบี่ยงความต่อศาล ผมไม่เห็นใครตายเลย เพราะฉะนั้นอย่าไปเชื่อคำพูดเลย ยิ่งเป็นคำพูดของนักการเมืองนี่อย่าไปเชื่อเลย ให้มันสาบานต่อหน้าให้มันอมพระอะไรมาพูดก็อย่าไปเชื่อ เพราะฉะนั้นคือประสบการณ์แล้วผมบอกเลยว่าไม่มีกฎหมายฉบับใดไม่มีช่องโหว่ ถ้าไม่มีช่องโหว่ไม่มีอาชีพนายทหรอก เพราะฉะนั้นทุกเรื่องมันจะต้องมีช่องโหว่ แม้แต่กฎหมายรัฐธรรมนูญเมื่อวานผมบอกท่านอาจารย์บรรศักดิ์ว่าจะห้ามไม่ให้เราซื้อช่องโหว่ของกฎหมายรัฐธรรมนูญไม่ได้หรอก วันนี้เราหาไม่เจอคนอื่นก็เจอหรือสักวันเราก็เจอช่องโหว่แล้วเราก็อาศัยช่องโหว่นั้นมันอยู่ที่คน ถ้าคนมันโกงกินเมื่อไรมันจะต้องหาข้อพิรุธจนได้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วคิดว่านักการเมืองควรจะมีส่วนในการร่างรัฐธรรมนูญใหม่

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ไม่ต้องเลยครับ อย่านมาเลยครับ ให้เขามาเขียนกฎหมายเอาดาบมาเชือดคอเขาเองเขาไม่เอา ตอนผมอยู่กับท่านอาจารย์ธนินิติ เศรษฐบุตร ในขณะนั้นผมก็เป็นคนบอกว่าอย่าเขียนเลย เขียนหนังสือไปเล่มหนึ่งแล้วเอาไปให้พรรคการเมืองกับนักการเมืองมันเอามาเชือดคอตัวเองมันไม่เอาหรอกมัน

เอาใส่ลิ้นชัก ไม่มีหอรอก เพราะว่าคนไทยเป็นอย่างนี้ ดู่ง่าย ๆ ผมเดินอย่างนี้ถ้าไม่เขียนกติกา เขียนกฎข้อบังคับ เขียนอัตราโทษ แล้วให้คนไทยโดยมีจิตสำนึกไม่มีหอรอกครับ เหมือนทิ้งขยะง่าย ๆ ถ้าไม่เขียนว่าทิ้งขยะแล้วปรับไม่เป็นที่เป็นทางปรับ แล้วหวังให้จิตสำนึกของคนไทยไม่มีทางหอรอก เขาสะดวกอย่างไรเขาก็ทิ้งตรงนั้น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : แล้วทราบว่ามีรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีมาตราละเอียดมากเลย มีความเห็นอย่างไรคะ ให้เนื้อหาสาระที่ละเอียดมากแต่ละมาตรา

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ก็ดีถ้าถามว่าจากประสบการณ์ของหลาย ๆ คน แล้วโดยเฉพาะท่านอาจารย์บวรศักดิ์โดยส่วนหนึ่งให้ความเคารพท่านมาก แล้วก็มองว่าท่านจะเป็นกลางในการเขียนและท่านมีประสบการณ์ในการอยู่พรรคการเมืองมาแล้วก็เอากับของเราที่เคยบอกว่าเป็นเรียนท่านอาจารย์เลยว่าการซื้อเสียงเป็นอย่างนี้ ซึ่งท่านอาจารย์บวรศักดิ์ท่านก็เคยบอกว่าเราจะไปแก้การซื้อสิทธิขายเสียงคงจะยากคุณเชิดชัย แต่เราจะหาวิธีการอย่างไรเพื่อจะให้ประชาชนเขาจะได้ตัวเลือกดี ๆ เพราะฉะนั้นเราจะต้องกำหนดคุณสมบัติพวกนี้ให้เข้มอย่างเช่นว่าคุณสมบัติจริยธรรมพวกนี้ว่าการเสียภาษีย้อนหลังเราจะได้ตรวจสอบ การแสดงบัญชีทรัพย์สินเราจะให้องค์กรอิสระนี้ตรวจสอบเขาให้เข้ม แล้วให้ประชาชนมีสิทธิที่จะถอดถอนแต่ในส่วนนี้ผมยัง ๕๐ ๕๐ อยู่ คำว่าประชาชนถอดถอน เพราะประชาชนก็ไม่ใช่กลางอย่างผมจะถอดถอนท่านอาจารย์ที่อยู่ในพรรค ประชาธิปัตย์ผมก็เอาคนของพรรคเพื่อไทยที่ผมกุมฐานเสียงของเขาไว้มาถอดถอนอาจารย์ อาจารย์อยากถอดถอนผมอาจารย์ก็เอาฐานเสียงของประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นคนที่เขาสั่งได้ ผมก็เลยถามว่าอาจารย์จะร่างกฎหมายของเยอรมัน ๑. เยอรมันไม่มีห้วคະແນเหมือนบ้านเรา ที่เขาเลี้ยงดูกันเป็นปี อย่างประชาธิปัตย์เขาเลี้ยงดูห้วคະແນหรือพรรคเพื่อไทยคนขายโรตี คนขายหนังสือพิมพ์ คนขายซาลาเปา คนขายไอศกรีม พวกนี้คือห้วคະແນทั้งนั้น แล้วลูกของคนขายไอศกรีมจะเข้าโรงเรียนดี ๆ ก็มาหา ส.ส. ถามว่าการฝากเด็กเข้าโรงเรียนมันมีกันทุกยุคทุกสมัย ตำรวจก็เช่นเดียวกัน ตำรวจก็คือห้วคະແນของพรรคการเมืองนี่ละ มันมีทุกอย่าง อย่างประชาธิปัตย์ผู้กำกับคุณอยากจะขยับสอยอยากจะเหยียบห้วเพื่อนขึ้นไปเป็นยศใหญ่กว่าคุณก็ต้องไปอยู่ใต้ของพรรคการเมือง แล้วเวลาเขาเป็นใหญ่ขึ้นมาแล้วถามว่านักการเมืองคนไหนที่ไม่คอร์รัปชันคุณชวนผมเชื่อ นายกรัฐมนตรีชวนเป็นคนดีไม่คอร์รัปชันเป็นคนสมณะ แต่ดีแกลคนเดียวไหวไหมละ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : นายกรัฐมนตรีอภิสิทธิ์ละ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ท่านนายกรัฐมนตรีอภิสิทธิ์ก็ดีสุขภาพ แต่ท่านนายกรัฐมนตรีอภิสิทธิ์เป็นเพียงแค่หุ่นเชิด

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : แล้วตัวจริงใคร

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ตัวจริงก็นายทุนพรรคท่านนั่นละ เลขานุการท่านนั่นละแล้วจะอะไรปกครองล่ะ พวกนี้มันไม่ได้มาจากตัวเดียว อย่างผมนี้ถามว่าเวลาลงเขาบอกว่าจะต้องไปหาคนโน้นคนนี้ แล้วผมบอกแล้วถึงเวลาแล้วผมจะทำตัวผมก็เป็นหุ่นเชิดจะมีความสุขหรือ อยากจะทำอะไร อยากจะพูดอะไรพูดเลยไม่ต้องไปกลัวใคร ผมเลยบอกว่าอยากให้ประเทศไทยดีขึ้นคุยกันเล่น ๆ กับทหารอยู่เรา ๓ คนมาเป็นระเบิดพลีชีพพิ์ตายก่อนแล้วกัน พอพรรคการเมืองพวกนี้นักการเมืองเดิม ๆ เดียวพอลบเข้ามาก็จะสูรูปเดิมทั้งหมด

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : แล้วขอถามหน่อยรัฐบาลทหารนี้มีคอร์รัปชันไหม

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ผมไม่ทราบ แต่ผมเชื่อว่านายกรัฐมนตรีก็ไม่เลี้ยงแน่ถ้าท่านพูดอยู่อย่างนี้เพราะลักษณะของท่านพูดท่านไม่ใช่เป็นคนพูดเพราะ ถามท่านท่านถามกลับ ผมฟังทุกเช้าเวลาไปถามท่าน

แล้วถ้าเป็นคุณคุณทำอะไร ท่านจะใช้คำพูดอย่างนี้ ถ้าว่าคอร์รัปชันทหารนี้ผมไม่ทราบ แต่พรรคการเมืองนี้ผมยืนยันได้เลยทั้งนักการเมืองท้องถิ่น ทั้งนักการเมืองระดับชาติ บ้านผมนี้ท้องถิ่นกินกัน แล้วก็ซื้อเสียงกันเสียงคนหนึ่งได้ ๑๐,๐๐๐ บาท บ้านนั้น ๑๘,๐๐๐ บาท มีอยู่ ๖ คน ได้ ๑๐๘,๐๐๐ บาท ลูกชายเขาบอกในชีวิตเราไม่เคยเห็นเงินแสนบาทเลย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เพราะฉะนั้นเราควรจะร่างรัฐธรรมนูญใหม่แบบนั้นเพื่อจะให้มีโอกาสเลือกตั้ง

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : พุดยาก พุดกันตรง ๆ เลยเรื่องเลือกตั้งแล้วก็อยู่รูปเดิม วันนี้ผมถามว่าคุณเอาคนเพื่อไทยมานั่งกินข้าวกับประชาธิปัตย์จะกลืนกันได้ลงคอหรือ มันไม่มาหรอก ไม่มา ขนาดไปงานยังกระแนะกระแหงกันอยู่บนเวทีเลย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วมันจะมีประโยชน์อะไรถ้าเราร่างรัฐธรรมนูญอย่างนี้ ถ้าเผื่อมันจะนำสู่การเลือกตั้งที่นำไปสู่สภาพเดิม ๆ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ก็พุดยากเหมือนกัน ก็ผมพุดอยู่แล้ว ผมก็นั่งฟังอยู่ว่าร่างรัฐธรรมนูญนี้จะไปอย่างไร โดยเฉพาะของที่ว่าบอกว่ารับฟังความคิดเห็นจากประชาชนการมีส่วนร่วม ผมไปครั้งหนึ่งผมก็ยินดีแล้วผมก็ปลงอนิจจังเลย ไปเวทิสุพรรณบุรีมาจากนครปฐมก็คน มาจากราชบุรีก็คน มาจากกาญจนบุรีก็คน มาจากสุพรรณบุรีก็คน คนพวกนี้เป็นเพียงกลุ่มย่อยเท่านั้น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ไม่ได้เป็นตัวแทน

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ไม่ได้เป็นตัวแทนหรอก ไปสู่มหาเมา แล้วถามว่าคนพวกนี้ความคิดเห็นถามว่านักการเมืองตอนนี้หัวคะแนนเขาก็อยู่นิ่ง แล้วถึงเวลาเดี๋ยวนี้เขาซื้อง่ายยกเว้นคนที่มีความรู้ที่เป็นคนดีซื้อยาก บางทีครูก็ยังเป็นหัวคะแนนให้พรรคประชาธิปัตย์เลย ครูยังเป็นหัวคะแนนให้พรรคเพื่อไทยเลย ครูนี้เป็นคนไปซื้อ แล้วเวลาเขาซื้อสมมุติว่าเขาจะซื้อท่านทั้ง ๔ ไม่ใช่ว่าเขาไม่รู้จักแล้วเขาเอาเงินมาให้ ไม่ไฉนหรือ เวลาเขาจะซื้อเขาก็ต้องไปหาคนที่มียศคุณต่อครอบครัวนั้น ใ้ฉันไปถึงก็บอกว่าไม่เลือกก็ไม่ว่านะ ไม่ว่ากันคุณไม่เลือก แต่ถ้าจะเลือกผมเอาเงินมาแล้ว คุณเอาไปเลยคนละ ๑๐,๐๐๐ บาท คนละ ๑๐,๐๐๐ บาท แต่ถ้าคุณไม่เลือกผมตายนะ เพราะว่าผมเอาเงินเขามา แล้วคนก็อย่างนี้เลยนะญาติพี่น้องบอกว่าเป็นเมืองเศรษฐี เมืองคนรวย รับแล้วเลือกผมเคยถามตัวแทนของประชาธิปัตย์ ท่านนี้รักประชาธิปัตย์จริง ๆ เพื่อไทยมันให้เงินเอาไป ๑๐,๐๐๐ บาท ในครอบครัวมีอยู่ ๓ คนเลือกใหม่ ถ้าไม่เลือกอย่ารับนะ เลือกสิเราเลือก ประชาธิปัตย์ก็ช่างหัวมัน เปลี่ยนเลย ผมบอกไอ้โหดเงินนี่เรื่องใหญ่เลยนะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เป้าประสงค์ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นอย่างไร เป้าประสงค์ของรัฐธรรมนูญที่ร่างอยู่นี้คะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ที่มองลักษณะคุณสมบัติของผู้ที่จะมาลง การตรวจสอบเน้นในส่วนนี้มาก แล้วก็การเข้ามาแล้วการถอดถอน การป้องกัน การคอร์รัปชัน ซึ่งผมว่านักการเมืองเขาก็ไม่ใ้ให้คุณจับได้หรอก อันนี้ยากการคอร์รัปชัน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วเป้าประสงค์มีเรื่องปรองดอง เรื่องปฏิรูปหรือเปล่าคะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ประสงค์คิดได้แต่น่าจะทำยาก เป็นเจตนาที่ดี เพราะว่าตอนนี้คนไทย แบ่งฝ่ายกัน แบ่งพวก แบ่งฝ่าย ผมไม่ทราบแต่รู้ว่าภูเก็บบ้านผมนี้แบ่งแล้ว ถ้าอยู่ประชาธิปัตย์ เพื่อไทยก็ของคุณก็เป็นพวกคุณ แม้กระทั่งผมเป็น สปช. ผมตั้งอนุกรรมการการมีส่วนร่วมของจังหวัดพอผมตั้งเพื่อไทย ผมไปตั้งประชาธิปัตย์ สมาชิกพรรคเพื่อไทยก็บอกไปตั้งพวกประชาธิปัตย์ทำงาน ประชาธิปัตย์ตั้งมานี่คือพรรคเพื่อไทยหมด ผมบอกแล้วคุณมองกันอย่างนั้นไม่ต้องทำอะไรกันเลย ที่ผมตั้งทุกฝ่ายผมตั้งเพื่อไทยทั้งหมดผมก็อยู่เสื้อแดง พอผมตั้งประชาธิปัตย์เขาบอกว่าผมไปติดกับประชาธิปัตย์เป็นพวกประชาธิปัตย์ แล้วเมื่อไรประเทศชาติบ้านเรามันจะสมบูรณ์ทั้งที่ทำไมคุณไม่บอกว่ามันไม่มีสิกันเลยละ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วรัฐธรรมนูญทำใหม่พยายามใหม่จุดนี้

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : มันก็พยายามเขียนเพื่อจะป้องกัน แต่ผมบอกยากเหมือนกับผมค่านวันนั้นผมถามที่พิทยาครั้งหนึ่งมีมาตรา ๑๘๙ ในลักษณะว่าถ้าเกิดวิกฤติเขียนในลักษณะว่าป้องกันไม่ให้มีการปฏิวัติ ผมก็เลยถามท่านอาจารย์บวรศักดิ์ที่ว่าท่านประธานครับ มาตรานี้เขียนเพื่อป้องกันปฏิวัติให้ใหม่ครับ ท่านประธานก็บอกว่าใช่ ผมบอกอย่างนั้นผมค่าน่าอย่าเขียนเลยครับ ผมอยากให้เขียนเอาไว้เลยถ้าเกิดวิกฤติให้ปฏิวัติเถอะครับ ณ วันที่ ๒๒ ถ้าไม่มีการปฏิวัติผมถามว่าคนไทยจะตายกันเป็นกี่หมื่น ผมถามสี่ใครจะไม่คาดการณ์ล่วงหน้า ผมบอกว่าคุณทุกคนต้องไปกราบ พลเอก ประยุทธ์แล้ว ถ้าท่านไม่เข้ามาควบคุมผมถือว่าพวกนี้ฆ่ากันจริง ถามว่าประชาธิปัตย์ไม่เอาคนขึ้นไปหรือ เขาก็เอาคนขึ้นไปถามประชาธิปัตย์ไม่มีป็นหรือ กบปส. ไม่มีอาวุธหรือ เขามายืนให้คุณยิงหน้าอก แต่ถามว่าพวกเสื้อแดงพวกนี้ไม่เอาคนเข้ามาถล่มก็เอาเข้ามา ทหารยังแยกเลย ผู้พิพากษายังแยกกันเลย ผู้พิพากษาสีแดง ผู้พิพากษาสีเหลือง ตำรวจสีแดง ตำรวจสีเหลือง ทหารแดงโม ทหารพันธมิตร ขนาดระดับผู้ใหญ่ยังแตกกันเลย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้เป้าประสงค์ที่พูดซึ่งมันนำมาสู่เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ การร่างเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ไม่ทราบ ผมว่าพูดยากเหมือนกันเจตนารมณ์คือเขียนดี อักษรนี้เขียนสวย แต่ความเป็นจริงจะทำได้หรือเปล่าผมยังไม่ทราบ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วมีอะไรบ้างเจตนารมณ์

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ก็หลายอย่างที่เขียน มันก็เขียนไว้ดีเจตนารมณ์ก็พยายามที่จะป้องกันของหลักการเดิมของปี ๒๕๕๐ ก็มี เพิ่มหลักการมาใหม่ก็มี แต่สุดท้ายนี้ไม่ว่าอะไรก็ตามมันอยู่ที่ตัวคนทั้งนั้น ถ้าบอกว่าให้พวกพรรคการเมืองเดิมเลิกได้ ประเทศไทยเราจะเจริญ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ก็ไม่เป็นประชาธิปไตยใช้ใหม่คะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ไม่มีทางถ้าตราบไต่ยังมีเงินยังสามารถที่จะซื้อได้อยู่เงินยังสามารถที่จะบงการอะไร เงินยังสามารถที่จะใช้ฝีมือแบ่งได้นี่ไม่มีทาง แล้วยิ่งนักการเมืองมาอำนาจสั่งการนี้ยาก ยังมีอำนาจในการโยกย้ายอะไรต่าง ๆ ได้ไม่มีทางหรอก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : นั่นสิแล้วมันมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญใหม่ มีการกำหนดข้อกำกับหรือข้ออะไรใหม่คะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ต้องอยู่ที่ชุดปฏิรูป แต่ในรัฐธรรมนูญนี้ไม่ได้แก้เท่าไร นักการเมืองก็ยังมีอำนาจที่จะโยกย้าย เพราะว่านักการเมืองก็ยังคงคุมปลัดกระทรวงอยู่

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ก็ในเมื่อเราเห็นปัญหาอย่างนี้ทำไมไม่แก้ไขในรัฐธรรมนูญ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : พุดไปแล้วพุดได้แต่มันทำยาก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีปัญหาอุปสรรค

อะไรบ้างไหมคะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ก็ไม่มี จะมีก็เรื่องสัดส่วนผู้หญิงนี่ละ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ที่ถามเมื่อกี้นี้อย่างนั้นตกลงอย่างไร

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : คือผมเองกฎหมายเขียนแล้วสิทธิเท่าเทียมกันผู้หญิงกับผู้ชาย ผู้หญิงมีมากกว่าผู้ชายแต่อย่างกำหนดสัดส่วนไปอย่างนั้น เพราะว่าการกำหนดสัดส่วนอย่างนั้นเป็นการดูถูกประชาชนคุณไปบอกประชาชนให้ ๑. คือผมเอาประสบการณ์ที่เห็นในสภาท้องถิ่นสมมติว่าเทศบาลนครภูเก็ตมีสมาชิกได้ ๒๔ คน คุณไปกำหนดสัดส่วนผู้หญิงเลยต้องมี ๘ คน ดังนั้นคนที่จะลงรับสมัครของแต่ละกลุ่มจะต้องไปหาผู้หญิงมา ซึ่งผู้หญิงบางคนเขาก็ไม่อยากจะมาเล่นแต่คุณไปกำหนด แล้วพอกำหนดเสร็จแล้วปั๊บมาลงเลือกตั้ง คุณยังกำหนดให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสิน ทำไมคุณไม่ปล่อยให้อิสระให้ประชาชนเลือกละเขาจะมองเองว่าผู้หญิงแล้วสุดท้ายผู้หญิงก็ชนะ ไม่ใช่แพ้ นายกเทศมนตรีของนครภูเก็ตก็เป็นผู้หญิง นายกเทศบาลเมืองป่าตองก็เป็นผู้หญิง ก็ไม่จำเป็นต้องไปกำหนดเขา คุณรณรงค์ให้เลือกผู้หญิงกันให้มาก ๆ แล้วไปรณรงค์ผู้หญิงให้เลือกผู้หญิงด้วยกันให้ได้ ซึ่งผมถาม สปช. ผู้หญิงเขาก็ไม่เห็นด้วย เขาบอกไม่จำเป็น มากำหนดทำไม เขาจะได้เข้ามาด้วยความสามารถ ซึ่งเดี๋ยวผมมีท่านศาสตราจารย์นิรมลที่เชิญมาผมอ่านแล้ว แล้วผมก็เขียนลงไปแล้วแต่ผมไม่ไปเพราะว่าผมไม่เห็นเหตุผลที่เขาจะต้องการให้กำหนดสัดส่วน อ่างแต่เพียงว่าผู้หญิงถูกกีดกันจากฝ่ายผู้ชายให้อยู่กับบ้านอะไรต่าง ๆ ไม่ใช่เหตุผล ประชาธิปไตยต้องให้เขาเลือก คุณอย่ามากำหนดสัดส่วนเขา แล้วผมก็คำนวณตลอดเลยใครไม่เอาใน ๓๖ คน ๓๕ คน ผมคนเดียวผมก็จะคำนวณอยู่อย่างนี้ คุณลองคิดว่าถ้ามี ๒๔ ให้ประชาชนไปเลือกตั้งคุณกำหนดผู้หญิงว่าต้องมี ๘ คน ๑ - ๑๖ ให้เป็นผู้ชาย สมมติว่าลำดับที่ ๑๗ - ๒๔ เขาได้คะแนนเสียง ๒๐,๐๐๐ ผู้หญิงอันดับที่ ๒๕ ลงไปจนถึง ๓๒ ผู้หญิงได้สมมติว่าเขาได้ ๓,๐๐๐ คะแนน แล้วคุณไปตัดผู้ชายที่ได้ ๒๐,๐๐๐ ลำดับที่ ๑๗ - ๒๔ ออก ถามว่าเอาผู้หญิงที่ได้ ๓,๐๐๐ คะแนนมาทดแทนถามว่าเป็นประชาธิปไตยไหม แล้วทำไมผู้หญิงไม่เลือกผู้หญิงด้วยกันละ ในเมื่อคุณบอกผู้หญิงมากกว่าผู้ชายตั้ง ๒,๐๐๐,๐๐๐ กว่าคนถูกไหม ผมก็บอกอย่างนี้เอาง่าย ๆ เพราะฉะนั้นให้ประชาชนเลือก แล้วคุณรณรงค์เลยบอกว่านี่ผู้หญิงต้องได้อย่างนี้แล้วผู้ชายไม่คิดว่าใครจะเขาจะเป็นผู้ตัดสินเอง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วนี่จะโหวตแล้วใช้ไหมคะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : จะโหวตวันที่ ๓๑ ก็แล้วแต่ ผมก็เลยบอกไว้เพื่อความสบายใจให้โหวตกลับคือผมเป็นคนพูดตรงไปตรงมา สมมติว่าอาจารย์บอกเอาด้วย ๑ ใน ๓ ผมเข้าห้อง สปช. เขาถามผมว่ามีใครเอาด้วย ผมก็บอกเลยเอาด้วย พอเอาด้วยปั๊บผมไม่รู้ สปช. บางคนเขาอาจจะคุณเห็นมีความคิดอย่างไร คำพูดที่ผมเห็นว่าคนที่เขาเอาด้วยเขาบอกเอาไปน่า เอาไปน่า ให้มีผู้หญิงเยอะ ๆ ผมบอกมีผู้หญิงเยอะ ๆ ก็รณรงค์ให้เขาเลือกผู้หญิงสิใช้ไหม แต่ไม่ใช่ไปกำหนดเขาอย่างนั้น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วก็คิดว่าควรจะมีการประชามติไหมคะ พอรัฐธรรมนูญร่างเสร็จแล้ว

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : กฎหมายไม่ได้เขียนไว้ สุดท้ายก็แล้วแต่ท่านนายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้ตัดสินใจ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : แล้วในความคิดเห็นของคุณเชิดชัย

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ไม่จำเป็นหรอกครับ ความคิดผมไม่จำเป็น ประชาชนที่รู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งของเยอรมันเขาไม่เข้าใจหรอก ผมบอกแล้วว่าเขาไม่เข้าใจ แล้วคนที่จะมาประขามติ คนที่มาสั่งลงมติก็คือพรรคการเมืองจะเอาคนเขามาเขาสั่งได้ เวลาประชุมครั้งหนึ่งเขาสั่งประชาชนได้ เขาสั่งได้ เทียบนี้ต้องชม กปปส. ौนี้เขาออกมาจริง ออกมาด้วยมวลมหาประชาชน ผมบอกแล้วผมไม่สังกัด พรรคเพื่อไทยเขาทำนโยบายตีผมก็ชม แต่ กปปส. เวลาเขาออกมาตอนนี้ออกมาพอตอนหลังเริ่มเปลี่ยนแล้ว ออกมาจะคัดค้านนิรโทษกรรม กลายเป็นว่าเปลี่ยนอีกแนวหนึ่ง ซึ่งภูเก็ตแตกเป็น ๓ ส่วน กปปส. ออกมาเพื่อตอนแรกนิรโทษกรรมผมยังไปซื้อนกหวีดแจก ผมไม่สังกัดพรรคอะไรทั้งสิ้น แต่ผมบอกนิรโทษกรรมผมก็ซื้อนกหวีดแจก แต่ผมไม่ไปชุมนุมเพราะชุมนุมมันมีแต่คนจะพยายามอาศัยช่วงจังหวะบทบาทเพื่อ Promote ตัวเอง ซึ่งผมไม่ใช่แนวคิดอย่างนั้น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : แล้วก็ท่านคิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะมีผลอย่างไรตอนที่ไปใช้ปฏิรูปประเทศจะสำเร็จไหมคะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : อยู่ที่กฎหมายลูกที่ สปช. แต่ละด้านที่เขากำลังทำกันอยู่จะเอารัฐธรรมนูญ ๓๑๕ มาตรานี้ไปวัดอยู่ที่กฎหมายลูกที่เขาจะเขียนกำหนดเหตุผลต่าง ๆ ของเขากำหนดคุณสมบัติกำหนดอะไรของเขาตรงนี้สำคัญ แต่ถ้าถามผมรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนยาก เป็นส่วนน้อย เหมือนกับที่ผมเรียนท่านว่าเขาบอกว่าต้องฟังประชาชนเพราะว่านักการเมือง พวกพรรคการเมือง พวก ส.ส. อะไรพวกนี้มันก็ออกมาพูดแล้วว่ามันคือตัวแทนประชาชน มันคือตัวแทนของปวงชน ผมถามกลับเลยว่าประชาชนที่มาลงเลือกตั้งทั้งหมดนี้คำก็ตัวแทนประชาชน คำก็ตัวแทนมวลชน ผมถามว่าประชาชนที่ออกมาประมาณก็เปอร์เซ็นต์ไม่ถึง ๒๐ เปอร์เซ็นต์ แล้วพวกนี้ได้ก็คะแนน พวกนี้ได้ก็เปอร์เซ็นต์ พวกนี้ได้เพียง ๓๖-๓๗ เปอร์เซ็นต์ของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ไม่ใช่ของประชาชนทั้งหมด เพราะฉะนั้นจะมากบอกว่า เป็นของประชาชน ที่ประชาชนไม่ไปก็เพราะเขาเบื่อ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : ที่นี้ย่อนิดหนึ่งว่าในการประชุมร่างรัฐธรรมนูญ มันมีการดำเนินการที่คล่องตัวใหม่ในการดำเนินงานที่มันทำให้เกิดความคือรวดเร็ว อะไรทำให้มีความคล่องตัวในการดำเนินงานในการประชุมของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ประธานเก่งต้องชม ประธานเก่ง ถ้าประธานไม่เก่งไม่มีทาง เพราะว่า นักวิชาการเยอะ คนเก่งก็เยอะ แปลความกฎหมายตรึธบัญญัติก็มีแต่ประธานเก่งต้องชมท่านประธานบรรดักดีเก่ง ท่านเอาอยู่ ทหารก็มี นักวิชาการก็มี ทูตก็มี คนโน้นก็เก่ง คนนี้ก็เก่ง แต่ประธานเก่งที่สุดเพราะประธานจะมีประสบการณ์แล้วก็มีเหตุผลที่แข็งแรง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : มาชี้แจงได้เป็นเพราะ ๆ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ได้ ท่านชี้แจงได้เลยในส่วนนี้ แต่ท่านพลาดจุดเดียวคือสัดส่วนของผู้หญิง ผมบอกเลยท่านจะตายน้ำตื้นด้วยสัดส่วนจุดนี้ละ เพราะว่าผมไม่รู้เรื่องนี้เรียนกันตรง ๆ ถึงท่านไปบอกผมก็ไม่กลัว ท่านอาจจะไปรับปากสิทธิสตรีมาก็ไม่รู้ หรือท่านอาจจะไปคิดอย่างไรก็ไม่รู้ แต่ท่านจะตายน้ำตื้นในจุดนี้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : จะอย่างไร จะตายน้ำตื้นอย่างไร

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ตายน้ำตื้นก็คือลักษณะก็จะดำจะโถมตีสีว่าท่านไปได้อย่างไร

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่ก็ถูกโถมตีวันยันค่ำ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ถูก แต่ท่านไม่ต้องกลัวหรอกเพราะว่าที่ท่านทำนี่ท่านทำเพื่อประเทศชาติ ที่ท่านป้องกันพรรคการเมืองให้พรรคการเมืองมาดำเนินผมชอบ ผมถือว่าท่านเป็นคนมีบุญบารมีคนหนึ่ง ผมมองท่านท่านเป็นคนมีบุญบารมีถึงตาอย่างไรท่านมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครอง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วก็มันมีใบสั่งใหม่ในการร่างรัฐธรรมนูญ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : อันนี้ไม่ทราบ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เท่าที่สังเกตตัวเอง ในแง่ที่ว่ามันต้องทำอย่างนั้น ๆ

อะไรอย่างนี้

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : คำว่าใบสั่ง คือกรอบนี้ผมว่าท่านมีแล้ว มีอยู่บ้างที่บอกว่าพิมพ์เขียว

อะไรอย่างนั้นผมถือว่ามีบ้าง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่ละคนที่มีการช่วยกันร่างรัฐธรรมนูญ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ไม่มี เพราะว่าเถียงกันได้ ได้เถียงกันด้วยเหตุผลได้ แต่ว่าไม่ขณะท่านเท่านั้นเอง ท่านจะมีเหตุผลดีกว่ามาก ท่านมีประสบการณ์ ท่านมีเหตุผล เพราะว่าบางคนบางทีอย่างผมเคยเถียงแต่สุดท้ายเหตุผลของท่านก็ต้องทำให้เราพยักหน้าซึ่งมีหลายคนที่ยพยายามจะอธิบายเหตุผลของเขา ซึ่งท่านก็จะชี้ให้เห็นว่าของคุณมีอย่างนี้ ของประธานเป็นอย่างนี้ แล้วสุดท้ายคนที่โต้แย้งยอมรับได้ว่าของท่านเป็นเหตุผลที่ถูกต้อง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่ท่านก็แพ้หลายเรื่อง

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ก็แพ้หลายเรื่อง แต่ว่าแต่ละเรื่องที่แพ้ในส่วนที่เขามีเหตุผลที่จะหักล้างกับท่านได้ แล้วเหตุผลนี้เป็นมติส่วนใหญ่ที่ท่านจะต้องรับฟัง แล้วท่านก็เคารพเหตุผลของกรรมาธิการคนอื่น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่มีปัญหาเรื่องผู้หญิงนี้ใช้ไหมคะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ของผู้หญิงนี้ยัง แต่ผมพูดเลยว่าจุดนี้เป็นจุดบอดของท่านแล้วจุดนี้จะพาให้ สปช. ใหญ่ถล่มท่าน เพราะว่าผมเองไม่ใช่ว่าความคิดของผมถูก ผมก็จะไปถามเพื่อน สปช. เอาใหม่มีอย่างนี้ เขาจะใส เขาก็ว่ามึงบ้า ไปได้อย่างไร ไปสั่งอย่างนี้ไม่ใช่ประชาธิปไตยสัดส่วนผู้หญิง ถามผู้หญิงผู้หญิงก็ไม่เอากลับไปถามที่ภูเก็ต ภูเก็ตก็ไม่มีใครเอา เขาบอกไม่ได้หรอกคุณไปกำหนดดอยนั้น เขาไม่เล่นคุณไปบังคับให้เขาเล่น อย่าง ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้นี่อิสลามเขาไม่ยอมให้ผู้หญิงมาเล่นการเมือง ท่านประธานท่านจะเอาให้ได้ ท่านก็บอกอย่างนั้นเดี๋ยวค่อยไปเขียนกฎหมายลูกเขาก็ได้ นี่คือความดีอื้อ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : มีอยู่เรื่องเดียวใช้ไหมคะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : เรื่องนี้เรื่องเดียวเป็นความดีอื้อ ซึ่งเรื่องนี้ในขณะนี้ในกรรมาธิการคนที่เห็นด้วยกับคนที่ไม่เห็นด้วยจะกลายเป็นว่าไม่ค่อยสบายใจเลย แล้วถ้าเขาถล่มแล้วให้ท่านชี้แจงเหตุผลท่านพูดเราต้องปฏิรูปในรัฐธรรมนูญควรมีผู้หญิงเข้ามา มีบทบาทท่านใช้แต่ประโยชน์ประโยชน์เดียว ซึ่งมันไม่ใช่เหตุผล

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้มีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอะไรไหมคะ ในการทำรัฐธรรมนูญฉบับนี้หรือในการที่เอาไปใช้

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : คงไม่มีหรอกครับ เพราะผมบอกแล้วว่ารัฐธรรมนูญไม่เคยมีครั้งไหนที่ปฏิวัติแล้วทหารบอกว่าเนื่องจากรัฐธรรมนูญล้าหลังควรที่จะปฏิวัติแล้วเขียนรัฐธรรมนูญใหม่ ไม่มีเลย จริงไหมครับ ไม่มีเลย ท่านก็เห็นว่าไม่มีเลย ไม่เคยมีปฏิวัติครั้งไหน ปฏิวัติทุกครั้งก็เกิดจากการทะเลาะเบาะแว้ง การแตกแยกทุกครั้ง ผมกราบรัชกาลที่ ๗ ทุกวัน ผมบอกถ้าท่านมีดวงวิญญาณจริงอย่าให้นักการเมืองเลว พรรคการเมืองชั่วมันข้ามประตูเข้ามา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ตามจริงแล้วทั้งรัชกาลที่ ๕ รัชกาลที่ ๖ รัชกาลที่ ๗ ท่านบอกว่าจะไม่ควรมีรัฐธรรมนูญเพราะว่าประเทศไทยยังไม่พร้อม แต่พอคณะราษฎร ๒๔๗๕ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลง คือมันไม่พร้อมแล้วทำ เหมือนกับชิงสุกก่อนห่ามก็เลยกลายเป็นปัญหามาถึงปัจจุบันนี้

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : แต่ถ้าถึงช่วงที่ตีรัฐบาลที่ดีก็ดี อย่างท่าน พลเอก ขาดิชา ย ถ้าถึงช่วงที่ว่าท่านเป็นผู้นำตอนนั้นท่านพัฒนากิติ ที่เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า ตอนนั้นเศรษฐกิจก็ดีแต่สุดท้ายแล้วนั้นละผมเลยบอกว่า เหมือนท่านนายกรัฐมนตรีชวนท่านกิติ แต่พวกลูกพรรคของท่านนี่ละโกงกินทำเอาเสีย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้จะเรียนถามว่าการที่พวกเรามาสัมภาษณ์โดยวิธีการประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าให้คุณเชิดชัยได้พูดอะไรมาในความคิดเห็นต่าง ๆ คิดว่าดีไหมวิธีการนี้ในการที่จะบันทึกทางประวัติศาสตร์

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ก็ดีครับจะได้รับรู้ อย่างผมนี่ผมเต็มใจเพราะว่าผมมีประสบการณ์ในการเลือกตั้งแล้วผมเห็นว่าการเลือกตั้งของประเทศไทยมันไม่เหมือนกับประเทศอื่น มันไม่เหมือนกับต่างประเทศ ต่อให้คุณไปดูอังกฤษ เยอรมัน ไปดูอะไรก็ได้ คุณไปใช้กับสังคมของประเทศคุณได้แต่ใช้กับประเทศไทยไม่ได้ เพราะประเทศบ้านผมถามว่ามีไหมละเยอรมันชื่อเสียง นักการเมืองเยอรมันชื่อเสียงมีไหม เหมือนชื่อเป็นรายหัว รายหัวอย่างบ้านเรา หัวคะแนนมีทุกหย่อมหญ้ามีไหม ไม่มี ผมถามท่านดร.เจษฎ์แล้ว พี่ผมก็ไม่เคยเจอพอพี่พูด มีพลเอกทหารหลาย ๆ คน แล้วก็มีเพื่อน สปช. หลาย ๆ คนมาถามผมถามว่าผมคุยหรือเปล่า ผมบอกคนอย่างผมถ้าไม่จริงผมไม่เอามาพูดหรอก ๑. ประสบการณ์ในการเลือกตั้งว่าชื่อจริง ๆ แล้วชื่อได้สูงด้วย ไม่กลัวเลย นายก อบต. ชื่อเสียงละ ๑๐,๐๐๐ บาท ๑๐,๐๐๐ บาท ต่อ ๑ คน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : การได้สัมภาษณ์ก็เป็นสิ่งที่ดี

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ผมไม่ได้เขียนมา แต่ว่าผมก็พูดอยู่อย่างนี้ที่ผมเห็นอาจารย์เขียนก็เอาคำพูดผมไปสอน เพื่อน สปช. ก็มาถามผม ผมก็บอกมันเป็นอย่างนี้จริง ๆ แต่ถ้าชื่อแบบประชากรเยอะก็เสียหัวละ ๒,๐๐๐ - ๓,๐๐๐ บาท ภูเก็ตชื่ออย่างนี้ ถ้าท่านมีโอกาสไปภูเก็ตท่านลองถามเลย แล้วท่านพูดได้เลยว่า สปช. เชิดชัยเป็นคนเล่าให้ฟังผมไม่กลัวหรอกเพราะผมพูดเรื่องจริง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ไม่ทราบว่าคุณอาจารย์ยุรรัตน์ อาจารย์ยุราพรมีอะไรอีกไหมคะ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์รา : ที่บอกรัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้สิทธิความเป็นพลเมืองท่านเห็นเป็นอย่างไรคะ มันแตกต่างอย่างไรกับสิทธิประชาชน

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : สิทธิพลเมืองที่ดีก็คือจะมีส่วนของพลเมืองที่เป็นกลางที่ให้ความสนใจ ถ้าเข้ามาสู่สมาชิกพลเมือง มันจะมีภูเก็ตก็จะมีอยู่กลุ่มหนึ่งเป็นสมาชิกพลเมือง กลุ่มนี้เป็นกลุ่มเป็นกลาง กลุ่มนี้จะเป็นคนตรวจสอบพวกพรรคการเมือง ตรวจสอบคุณธรรมจริยธรรม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : นิดหนึ่งนะคะ ประชาชนกับพลเมืองต่างกัน
อย่างไรคะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ก็ไม่ได้ต่างกันหรอก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : เราก็ต้องยุติการสัมภาษณ์

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ยินดีครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : ตอนนี้เป็นเวลา ๑๒.๔๐ นาฬิกา ก็ต้องขอบคุณ
มากนะคะ

นายเชิดชัย วงศ์เสรี : ไม่เป็นไรครับ ยินดีครับ ได้เล่าให้ฟังก็สบายใจเพราะบางครั้งตัวเองผมก็
เล่าไปเลือกตั้งวันนี้ไปถึงแม่พ้อเข้ากราบเท้าแม่ที่นอนเอาเท้าลูบหน้าลูบอะไรเสร็จก็ไปหาเสียงก็ไปยกมือไหว้บอก
เขา ไปถามเขาเขาไม่รู้ คุณเลือก ส.ว. คุณรู้หรือเปล่า แม้แต่ผมไปถามครูที่สอนหนังสือผมเองผมไปหาเสียงเขายัง
ไม่รู้เลย เขายังถามบอกกุเลือกมึงไปทำอะไร ผมบอกก็เขาประกาศอยู่ ส.ว. สมาชิกวุฒิสภาทำอะไร ครูยังไม่รู้
ไม่มีใครรู้ ผมก็แปลกใจเหมือนกัน ผมเลยบอกว่าร่างไปเถอะรัฐธรรมนูญประชาชนเข้าใจเท่าไร แต่ชนชั้นที่มี
ความรู้เขาจะรู้

๑๒) นางถวิลวดี บุรีกุล

กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องทำงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : สัมภาษณ์ ดร. ถวิลวดี บุรีกุล วันพุธที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๘ เวลา ๑๒.๕๐ นาฬิกาจะ ขออนุญาตเรียนถามเลยนะคะ ประสบการณ์ของอาจารย์เกี่ยวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญ เล่าอดีตสักนิดหนึ่งนะคะ

ดร. ถวิลวดี บุรีกุล : ก็ย้อนหลายปีนะคะ เพราะว่าในตอนที่มีรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ ก็ได้มีโอกาสเข้าไปทำงานเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญฉบับนั้นก็คือเป็นคนที่ทำเรื่องของสารสนเทศรัฐธรรมนูญนะคะ โดยสถาบันพระปกเกล้าเห็นความสำคัญของเรื่องนี้ แล้วก็ทาง สสร. ที่ร่างรัฐธรรมนูญท่านก็กังวลว่าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการร่างรัฐธรรมนูญนี้จะถูกทำลายไป ก็เลยขอให้สถาบันพระปกเกล้าช่วยเป็นคนรวบรวมและทำเรื่องระบบสารสนเทศ เพราะว่ามันมีเอกสารบันทึกการประชุมอยู่เยอะแยะ ก็เลยตั้งงบประมาณ และสถาบันก็ทำเรื่องขอเอกสารเหล่านั้นจากสภานะคะ แล้วก็โดยการช่วยเหลือของท่านประธานรัฐสภาขณะนั้น คือท่านวันนอร์ เพราะว่าในฐานะที่ท่านเป็นประธานสถาบันพระปกเกล้าด้วยก็ทำให้เราได้เอกสารฉบับนั้น แล้วก็มาทำเรื่องของระบบสารสนเทศที่จะให้ประชาชนที่สนใจสืบค้นได้ตามคำค้น ตามมาตรา ตามรายชื่อ สสร. เพราะฉะนั้นคำไหนที่น่าสนใจก็ search ได้ แล้วก็จะได้รู้วิวัฒนาการของการร่างรัฐธรรมนูญว่าเดิมนั้นมาตราไหนเขียนไว้อย่างไร แล้วมันเปลี่ยนไปอย่างไร แล้วจะสุดท้ายมันหายไปหรือว่ามีประเด็นอะไรเพิ่มเติมอะไรอย่างนี้นะคะ ก็จะเห็นวิวัฒนาการของการร่างรัฐธรรมนูญทั้งหมด คือจะมีชื่อเลขและบันทึกการประชุม อันนั้นก็ถือว่าเป็นขั้นแรกที่ได้ทำความรู้จักกับรัฐธรรมนูญ เพราะว่าได้มีบทบาทในการทำงานตรงนั้นนะคะ แล้วก็ทำได้โครงการวิจัยโครงการใหญ่ที่ได้เงินจากสถาบันพระปกเกล้า แล้วก็สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ทำเรื่องประเมินผลการใช้รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ เป็นโครงการชุดใหญ่ซึ่งก็เป็นทีมงานหลายทีมมาช่วยกันทำประเด็นที่สำคัญในร่างรัฐธรรมนูญทั้งหมด ก็เป็นที่มาของการเอาไปใช้เป็นเอกสารประกอบการพิจารณาการร่างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ ต่อไป แล้วก็หลังจากที่มีรัฐธรรมนูญนั้นก็มีการเลือกตั้ง ครั้งแรกคือเป็นการเลือกตั้ง ส.ว. ในปี ๒๕๔๓ ก็เป็นการใช้รัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ แต่ว่าการเลือกตั้งมันมีปัญหาเพราะว่าบางที่มันมีใบเหลืองถึง ๖ ครั้ง เช่น ในจังหวัดอุบลราชธานีอะไรอย่างนี้ก็เป็นที่มาว่าเราต้องตั้งโครงการวิจัยเรื่องของการเลือกตั้งที่จะต้องปรับปรุงอย่างไรกฎหมายเลือกตั้งต้องแก้ไขอย่างไร เพราะเขาออกกฎหมายเลือกตั้งมาให้การเลือกตั้งที่ไม่สุจริตและเที่ยงธรรมก็ต้องทำให้มีการเลือกตั้งใหม่จนไม่สามารถที่จะประกาศผลได้ ก็เป็นที่มาของงานวิจัยชิ้นนั้น และงานวิจัยชิ้นนั้นก็ทำงานกับผู้ใหญ่หลายท่าน ก็เป็นเหตุให้แก้กฎหมายเลือกตั้ง มีการแก้กฎหมายเลือกตั้งด้วยงานวิจัยของสถาบันพระปกเกล้าซึ่งก็เป็นคนทำนะคะ ก็ถือว่าเป็นงานที่สำคัญและงานวิจัยชิ้นนั้นก็เป็นที่มาของการร่างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ ในเรื่องของการเลือกตั้ง เพราะว่ามีคนที่จะเห็นความสำคัญของกฎหมายตัวนี้และงานวิจัยชิ้นนี้ อันนั้นก็เป็นส่วนหนึ่งเรื่องของปี ๒๕๔๐ พอปี ๒๕๕๐ นี้พอดี

ไม่ใช่แค่นั้น พอหลังจากนั้นก็มีการทำวิจัยที่เป็นการใช้รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ เรื่องของการมีส่วนร่วมนะคะ เราก็สนใจว่าทำอะไรถึงจะเกิดผล เพราะรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ ให้ความสำคัญกับเรื่องของการมีส่วนร่วม แล้วก็เรื่องของธรรมาภิบาลอะไรอย่างนี้ เรื่องของการจัดการทรัพยากรก็โดยความสนใจส่วนตัวก็เลยทำงานวิจัยเรื่องเกี่ยวกับทำอะไรถึงจะมีกลไกการมีส่วนร่วม ก็ทำงานแล้วก็มีความหมายว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ แต่ว่ากฎหมายมันก็ไม่สามารถที่จะออกมาเป็นกฎหมายได้นะคะ เพราะว่ามันก็มีขั้นตอนเยอะแยะถึงจะเป็นกฎหมาย แล้วเราก็ไม่ใช่เป็น ส.ส. ด้วย พอถึงรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ นี้ก็ได้เข้าไปเป็นกรรมาธิการวิสามัญทำเรื่องของบันทึกเจตนารมณ์นะคะ แล้วก็มาเป็นประธานอนุกรรมาธิการจัดทำสารสนเทศของรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ เพราะว่าท่านอาจารย์เดโชซึ่งเป็นประธานกรรมาธิการบันทึกเจตนารมณ์เห็นความสำคัญที่เราเคยทำปี ๒๕๔๐ มาแล้ว เพราะฉะนั้นก็ไม่ต้องพูดกันมากก็มาทำต่อเลย ก็เป็นที่มาว่าต้องมาทำเรื่องของสารสนเทศและบันทึกเจตนารมณ์ตรงนั้นก็ยังมีทีมงานช่วยกันเยอะ หลักการก็คือทำอย่างไรรายงานการประชุมและบันทึกการประชุมนี้ประชาชนจะได้เข้าถึงได้อะไรอย่างนี้ก็เหมือนเดิมก็เป็นที่มาคือหลังจากที่คนอื่นเขาจบไปแล้ว ร่างรัฐธรรมนูญจบไปแล้วแต่เราก็ยังไม่เสร็จเราต้องมานั่งทำเรื่องของการจัดซื้อจัดจ้างแล้วทำอย่างไรถึงออกมาเป็นสารสนเทศอะไรอย่างนี้ก็ถือว่าตรงนั้นได้เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ โดยตรง แล้วก็ได้เห็นความคืบหน้าทุกมาตราว่าเป็นอย่างไรก็จนแบบมันออกมาใช้ประโยชน์ได้ก็ถือว่านั่นคือสิ่งที่สำคัญแล้วก็มี การทำการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ เยอะ คือการติดตามบังคับใช้ หรือเรื่องของการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องแต่ยังไม่ได้ออก เพราะฉะนั้นเราก็สนใจทำเรื่องการมีส่วนร่วมต่อ ก็มาทำกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพราะได้เข้ามามีส่วนกับ สนช. ในตอนนั้น คือมาทำกฎหมายเป็นนักวิชาการประจำกรรมาธิการเรื่องของการมีส่วนร่วมเรื่องของการเมือง ก็มาทำกฎหมายต่อ คือเขาขอให้เราทำต่อแล้วเสนอเข้าไป นายกรัฐมนตรีตอนนั้นคือ พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ก็เห็นว่ากฎหมายนี้ดี แต่สุดท้ายแล้ว ครม. ก็ไม่ได้เสนอกฎหมายนี้ให้เรา ก็ไม่ได้อีก ในที่สุดพอมิ ส.ส. ขึ้นมาก็เลยเอากฎหมายฉบับนี้ให้ ส.ส. กลุ่มหนึ่งเข้าชื่อกันแล้วก็เสนอกฎหมายฉบับนี้ให้ แต่ว่าก็ pending นะคะไม่ได้เข้าสู่การพิจารณาสักทีก็จนยุบสภาแล้วมีการเลือกตั้งใหม่จนมาเป็นรัฐบาลยิ่งลักษณ์นี่เราก็เสนอกฎหมายอีก เข้าชื่อกฎหมายตามรัฐธรรมนูญนั้นแหละ ว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมายก่อน ส่วนกฎหมายมีส่วนร่วมเราก็ทำอีกฉบับหนึ่ง คือทำคู่กันไปหลายฉบับ แต่ว่าเข้าชื่อนี้ก็ผ่านจนเป็นกฎหมาย ถือว่าทำตามรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ เพราะฉะนั้นมันเป็นกระบวนการที่เราได้เอารัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ มาสู่การปฏิบัติ แล้วก็มีการทำการศึกษาวิจัยชุดใหญ่ว่าด้วยเรื่องของประเด็นที่สำคัญในรัฐธรรมนูญที่ควรจะต้องมาพิจารณาเพราะว่าสถานการณ์เมื่อการใช้รัฐธรรมนูญแล้วมันเกิดปัญหาเยอะ เหมือนกับตอนปี ๒๕๔๐ ที่เราศึกษาแล้วเราพบว่ามีปัญหาเยอะ พอปี ๒๕๕๐ เราพบว่ามีมันมีปัญหาหลายเรื่อง เรื่องของพรรคการเมือง สถาบันการเมือง ตรวจสอบถ่วงดุลมีปัญหาเรื่องของการเมืองภาคพลเมือง เรื่องของกระบวนการยุติธรรมอะไรอย่างนี้ก็มีปัญหาหลายเรื่อง ก็เป็นที่มาเราทำโครงการวิจัยชุดใหญ่ว่าด้วยเรื่องอนาคตประเทศไทย การสร้างความปรองดอง แล้วก็พอมิการใช้รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ มันมีการยุบพรรคมันเกิดปัญหาความขัดแย้ง ก็ไปทำงานเรื่องอนาคตประเทศไทยก็เสนองานวิจัยชิ้นหนึ่งว่าด้วยเรื่องของอนาคตประเทศไทยจะปฏิรูประบบรัฐธรรมนูญอะไรกันบ้างอะไรอย่างนี้ ก็เตรียมการแล้วก็ทำงานจนมีรายการโปรแกรมทีวี ทำหนังสือเตรียมไว้ชื่อ “รัฐธรรมนูญกลางแปลง” เพื่อที่จะออก ก็เป็นที่มาสำหรับการได้ผลงานที่จะไปสู่การพิจารณาปฏิรูปกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูประบบรัฐธรรมนูญ แต่ว่าในที่สุดความขัดแย้งมันเกิดขึ้น งานของเราก็เลยชะงัก ก็ได้มาออกตอนที่เขามีรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวนะคะ คือ ๒๒

พฤษภาคม ๒๕๕๗ มันเกิดเหตุการณ์ขึ้น ก็มีงานที่ค้างอยู่คือกฎหมายเข้าชื่อเรื่องของนโยบายสาธารณะนะคะ ก็ค้างไว้ คือเราอดสำห้จะทำเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญนั้น สุดท้ายก็ค้างอยู่ก็เป็นที่มาว่ามันมีปัญหาเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ แล้วก็หนังสืองานวิจัยที่เราทำเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญนี้ก็ได้เอามาใช้ตรงนี้สำหรับแจก สปช. สนช. อะไรเพื่อที่จะพิจารณา เพราะว่าในเรื่องของกระบวนการเราไม่ต้องเริ่มต้นใหม่ สาระเราไม่ต้องเริ่มต้นใหม่ เพราะว่าเราทำอยู่ แล้วก็อาจจะเป็นเหตุนี้ที่ทำให้เราต้องมาช่วยในการเป็น สปช. แล้วก็ทำให้ได้รับเลือกมาเป็น สปช. เพราะว่าตอนที่เขามีการปฏิวัติรัฐประหารนี้เขาก็มีคณะทำงานปฏิรูปของ คสช. ก็ได้เข้าไปช่วยทำรับฟังความคิดเห็นประชาชน ช่วยเสนอประเด็นเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมืองในชุดนั้นนะคะ ทาง คสช. ที่เป็นคณะทำงานปฏิรูป ก็เลยเห็นว่าเราทำอะไร เข้าใจก็เลยเลือกเราเข้ามา และก็ด้วยความที่การพิจารณาของสภาสถาบันพระปกเกล้าก็เห็นว่าดิฉันควรจะเข้ามาอยู่ใน สปช. เพราะว่าทำงานเรื่องนี้ด้วยงานที่ทำมาก็จะได้เป็นประโยชน์ คือจะได้เอางานที่ทำมาใช้ประโยชน์ตรงนี้ นั่นเป็นที่มาว่าเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ นั่นเป็นที่มาว่าเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญจนกระทั่งถึงปัจจุบันว่าได้มาทำตรงนี้แล้วก็พอมาย้อนเข้าไปกระบวนการคัดเลือกเป็นกรรมาธิการยกร่างนี้มันก็เป็นเรื่องของบังเอิญที่กรรมาธิการที่เข้าไปเป็นกรรมาธิการบริหารราชการแผ่นดินนี้เขาก็คัดเลือกให้เข้ามาเป็นตัวแทนจากกรรมาธิการเพื่อไปให้ได้รับเลือก เขามีการเลือกกันใน สปช. อีกรุ่นนะ สปช. ก็เห็นว่าควรจะมาทำงานนี้ เขาก็เลยลงคะแนนให้มาเป็นกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ก็เป็นที่มาว่ามาอย่างไร จนกระทั่งถึงตรงนี้ แล้วก็พอมาย้อนในยกร่างนี้ ท่านประธานวุฒิสภาก็เห็นว่าเรามีประสบการณ์ในเรื่องของการมีส่วนร่วมเยอะ เพราะว่าตอนที่เข้ามาเป็น สปช. ใหม่ ๆ ก็เกิดความหงุดหงิดว่าการที่จะปฏิรูปอะไรนี้มันควรจะถามประชาชนแล้วก็ให้ประชาชนมีส่วนร่วมก็เลยเขียนเหมือนกับเอกสารขึ้นมาสัก ๒ หน้า เรื่องของการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการปฏิรูป ก็มี Step ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ เสนอไป ก็ลงหนังสือเยอะคนก็เห็นว่า idea ดีก็เลยเสนอ อาจารย์วุฒิสภาก็เสนอให้มาทำงานตรงนี้ คือเป็นประธานอนุกรรมาธิการการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ในกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ก็คือต้องไปรับฟังประชาชน เอาประเด็นของประชาชนมาสู่การทำเป็นร่างรัฐธรรมนูญ นี่คือสาระที่สำคัญที่สุดคือประชาชนคิดอย่างไรอยากจะให้มีอะไร อยากจะเห็นประเทศไทยเป็นอย่างไร ก็ใช้กระบวนการเสวนาหาทางออกซึ่งเราเชี่ยวชาญอยู่แล้วเราทำมาตั้งนานแล้วคะ ก็ใช้อันนั้น และทีมงานเรามีอยู่แล้วที่ทำด้วยกันมาตั้งแต่โครงการวิจัยเบื้องต้นที่สถาบันอะไรนี้ เพราะฉะนั้นก็รวมพลังกันได้เยอะ แล้วก็รวมพลังจากสภาองค์กรชุมชน จากเครือข่ายอื่น ๆ ก็เข้ามาช่วยกันแล้วก็รวมเงินงบประมาณมาช่วยกันจนจัดสำเร็จใน ๑๐ จังหวัดแล้วก็ ๑๔ จังหวัด แล้วก็เครือข่ายต่าง ๆ จัดเฉพาะกลุ่มขึ้นมาก็จะได้สาระที่สำคัญเสนอให้กรรมาธิการยกร่างไปประกอบการพิจารณา ยกร่าง อันนั้นก็คือตอนที่ยังไม่มีร่าง พอมีร่างแล้วก็เอาร่างนี้ไปถามโดยใช้กระบวนการให้ความรู้แล้วก็ให้ประชาชนมีความเห็นนะคะ ก็จัดขึ้นมา แล้วก็นอกจากนี้ เพราะว่าเราทำงานร่วมกับสำนักงานสถิติมานานแล้ว โดยสถาบันพระปกเกล้าเราก็ออกแบบสอบถามแล้วให้สำนักงานสถิตินี้เป็นคนไปถามประชาชนตั้งแต่ก่อนมีร่างรัฐธรรมนูญ แล้วหลังมีร่างรัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้นก็ถือว่ามันครบถ้วนของกระบวนการแล้วก็ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนนี้เสนอความเห็นมาได้ทาง Social network นะคะ มี Line มี facebook มีเว็บไซต์ของกรรมาธิการยกร่างฯ และก็ มีตู้ ป.ณ. ๙ ของ ปณฝ. รัฐสภา กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๕ แล้วก็ มีกล่องไปรษณีย์ที่ทำงานร่วมกับไปรษณีย์ไทยเขาก็ไปวางกล่องให้ แล้วก็ มีคนใส่กล่องส่งมา อันนั้นคือเป็น idea ที่คิดขึ้น ก็ถือว่าเราสร้างเครือข่ายด้วย เป็นการสร้างพลังของเครือข่ายร่วมกัน ก็ถือว่าอันนั้นเป็นงานที่ทำให้ประสบความสำเร็จ เพราะว่าประชาชนให้ความคิดเห็นเยอะ ถือว่าเป็น

รัฐธรรมนูญที่ประชาชนมีส่วนร่วมเยอะในกระบวนการร่าง แล้วก็ประชาชนเข้ามามีก็เยอะก็มีทีมงานประมวลความเห็นของประชาชนสู่การพิจารณาของกรรมาธิการร่างๆ ทุกสัปดาห์เลยที่ผ่านมานะคะ แล้วก็ตอนนี้ นาน ๆ แล้ว เพราะว่าประชาชนจะส่งมาเยอะในช่วงแรก ๆ ก็ถือว่านั่นคืองานที่ทำ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะกุล : put the right man on the right job เพราะ อาจารย์มีทั้ง base on งานวิจัย Research และอาจารย์ก็ไปเก็บข้อจริง

ดร. ถวิลวดี บุรีกุล : ค่ะ ถือว่าอันนั้นเป็นกระบวนการที่เราทำเพื่อ support การร่างรัฐธรรมนูญ แต่ถ้าเรื่องสารนี้ก็จะเอาเฉพาะประเด็นที่เราเกี่ยวข้องหลักแล้วก็จะให้เห็นได้เยอะ แล้วก็เสนอประเด็นได้เยอะ คือประเด็นที่เรามีส่วนช่วยเหลือในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ดียิ่งขึ้นก็คือเรื่องของประเด็นเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพการมีส่วนร่วมของประชาชน แล้วก็การมีส่วนร่วมในกระบวนการร่างกฎหมาย การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย เพราะว่าเราทำมาเรารู้ว่าที่ผ่านมามีข้อบกพร่องอะไรในร่างรัฐธรรมนูญเดิม หรือในกฎหมายประกอบ แล้วก็เรื่องของความเสมอภาค ซึ่งก็ถือว่าเป็นครั้งแรกที่รัฐธรรมนูญได้มีเรื่องของความเสมอภาคหญิงชาย เข้ามา แล้วก็เรื่องของกรณีมีนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่คำนึงถึงการจัดสรรงบประมาณที่คำนึงถึงความเสมอภาคทางเพศและความเสมอภาคด้านอื่น ๆ ซึ่งถือว่าเป็นศักราชใหม่ของการสร้างความเสมอภาคในการร่างรัฐธรรมนูญของประเทศไทย แล้วก็จะนำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นผลได้ แล้วก็ทำให้ประเทศไทยยกระดับเข้าสู่สากล แล้วก็ทำให้การพัฒนาแห่งสหประชาชาติที่เราไปตกลงกับเขาไว้ว่าเราจะร่วมกระบวนการในการพัฒนาสหประชาชาติกับ UN อย่างน้อยบรรลุในเรื่องของการมีประเด็นนี้ในกฎหมายนะคะ ซึ่งภายในสิงหาคมนี้ก็น่าจะเป็นเรื่องที่ดี ถ้ารัฐธรรมนูญออกมาแล้วแล้วเรามีประเด็นนี้ ก็อย่างน้อยทำให้ upgrade คือยกระดับประเทศไทยไปไต่ระดับหนึ่ง แล้วก็เรื่องของกรณี ส.ส. เพศตรงกันข้ามในระบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง อันนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นประเด็นที่ใหม่แล้วก็ได้เสนอเข้าไป แล้วก็อีกประเด็นที่ดีฉันบอกไปแล้วคือการมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายก็คือกฎหมายของประชาชนนี้ไม่ตกไปเมื่อมีการยุบสภาหรือว่าสภาสิ้นสุดอายุลงอะไรอย่างนั้นนะคะ นี่ก็คือเป็นเรื่องใหม่ที่เสนอ นอกจากนั้นก็เป็นการช่วยกันเสนอกับกรรมาธิการท่านอื่น ๆ แต่ว่าประเด็นที่ผ่านมานี้ก็ได้รับการสนับสนุนจากกรรมาธิการท่านอื่นในการสนับสนุนแล้วก็จากเครือข่ายต่าง ๆ ที่อยู่ข้างนอกก็สนับสนุน แล้วก็มาเขียนหนังสือ ให้ความเห็นนี้เยอะ คือทั้งหมดถือว่ามันเป็นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมได้เยอะในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะกุล : นี่คือการทันสมัยของรัฐธรรมนูญฉบับนี้เลยนะคะ ซึ่งควรจะเป็นไฮไลท์เอาไปชี้บอกคนเลยว่ามันมีการเปลี่ยนแปลงแล้วมันเป็นรัฐธรรมนูญของประชาชนจริง ๆ อันนี้คือประเด็นที่บอกได้นะคะ แต่อยากให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม ทีนี้ปัญหาคืออย่างนี้ค่ะ ดีทั้งหมดที่เล่ามานี้อยากได้มาก บริบททางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ณ ปัจจุบันนี้มันส่งผลกระทบต่อไหมคะการที่เราจะผลักดันแนวความคิดแบบนี้ไปสู่การปฏิบัติ

ดร. ถวิลวดี บุรีกุล : ก็ส่งผลกระทบเพราะว่าโลกภายนอกเขาไปไกลแล้ว แล้วก็ประชาธิปไตย ก็คงไม่ใช่แค่การหย่อนบัตรเท่านั้น แต่ว่ามันหมายถึงคุณภาพของประชาธิปไตยที่เขาเรื่องของธรรมาภิบาล เรื่องของ Democratic Governance ธรรมาภิบาลคือธรรมาภิบาลบวกประชาธิปไตยเข้ามาใช้ด้วยกัน เพราะฉะนั้นระบอบประชาธิปไตยมันต้องมีเรื่องของนิติธรรม คุณธรรม มีเรื่องสำนึกรับผิดชอบมีหน้าที่ แล้วเรื่องของการมีความคุ้มค่าในการที่จะทำอะไร แล้วก็ที่สำคัญคือประชาธิปไตยมันต้องไปคู่กับหลักนิติธรรม ซึ่งคำนึงถึงสิทธิ

เสรีภาพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ แล้วก็การแบ่งแยกอำนาจการตรวจสอบถ่วงดุลอะไรพวกนั้นนะคะ ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่โลกภายนอกเขาให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ด้วย แล้วก็เรื่องของความเสมอภาคหญิงชาย เรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม แล้วก็เรื่องของ การคำนึงถึงคนกลุ่มน้อยให้เขามีบทบาท มีศักยภาพและ เรื่องของสิทธิมนุษยชน เรื่องนี้เป็นเรื่องที่สำคัญ ซึ่งภายนอกก็ pressure คือมีบทบาทและมีอิทธิพลที่จะผลักดัน ก็ มีองค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ แล้วก็ มีหน่วยงานต่าง ๆ เขาก็เข้ามาคุย แล้วก็มาเสนออะไรพวกนี้เยอะเยอะ และจากประสบการณ์ที่เรามีเราก็รู้ว่าโลกมันไปไกลแล้ว และการร่างรัฐธรรมนูญมันร่างเพื่อคนในอนาคต ไม่ใช่เพื่อคนแค่นี้ตอนนี้ เพราะฉะนั้นเราก็ต้องมีเรื่องพวกนี้ใส่เข้าไป และที่ต่างประเทศเขาก็มีกันแล้ว เพราะฉะนั้นเอาเรื่องใหม่ๆ เขามานี้มันก็ไม่ง่าย ๆ แต่ว่ากรรมวิธีการก็เห็นความสำคัญ ก็เอาใส่เข้ามาเพิ่มเติมนะคะ เพราะฉะนั้นรัฐธรรมนูญนี้มันก็จะ มีเรื่องของสาระที่เป็นเรื่องของธรรมาภิบาล นิติธรรม อะไรพวกนี้เข้ามาเยอะ แล้วก็ โดยเฉพาะ เรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรหรือว่า เรื่องของการให้สิทธิกับคนไร้สัญชาติที่อยู่ในประเทศอะไรอย่างนี้ คือการรับรอง หรือแม้กระทั่งการรับรองคนที่มีเพศไม่ตรงกับเพศที่กำหนดอะไรอย่างนี้ เรียกว่ากลุ่มเพศสภาพ อย่างนี้ก็คือว่าเป็นความใหม่นะคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : แล้วก็ เป็นความสำเร็จด้วยนะคะ อาจารย์เท่าที่ฟังมา อาจารย์เริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ ตั้งแต่ยังไม่เป็นกฎหมาย จนกระทั่งมันเข้าไปสู่ในรัฐธรรมนูญได้ ทีนี้ นำไปสู่การปฏิบัติ อาจารย์คาดหวังไหมคะว่าเมื่อรัฐธรรมนูญนี้สมบูรณ์ถ้าผ่านฉบับนี้มันไปสู่การปฏิบัติ ภาคประชาชนเขาสามารถปฏิบัติได้ไหมคะตามเจตนารมณ์

ดร. ถวิลวดี บุรีกุล : เริ่มแรกคือเรื่องสิทธิ เราให้ความสำคัญของสิทธิประชาชน สิทธิขั้นพื้นฐานเยอะมาก สิทธินี้มันมีเลยคะ และรัฐก็ต้องให้เลย จะชะลอไม่ได้ ถ้าไม่ให้ก็ฟ้องร้องได้ และมีเรื่องของการฟ้องรัฐ ถ้ารัฐไม่ปฏิบัติแล้วเว้นการปฏิบัติหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนี้ แล้วก็สิทธิของข้าราชการด้วยในการที่จะรวมตัวกัน เพราะฉะนั้นเราก็ต้องดูแลเขา คนที่ทำงานก็ต้องดูแล เพราะฉะนั้นการแต่งตั้งโยกย้ายคือมันเป็น เรื่องของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีที่ต้องใส่อยู่ในนี้ด้วย คือต้องบริการประชาชนด้วย แล้วก็ที่สำคัญการปฏิบัติที่ อาจจะไม่ทันที่ก็คือเรื่องนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เพราะมันหลายเรื่องนี่ขึ้นอยู่กับงบประมาณที่รัฐมีนะคะ อาจจะเขียนไว้แต่ว่าเมืองบประมาณยังไม่พร้อมรัฐก็คงต้องพิจารณาว่าจะเอานโยบายไหนขึ้นมาก่อน แต่สิ่งหนึ่งที่จะต้องมิกก็คือเรื่องยุทธศาสตร์ชาติ ถือว่าเป็นเรื่องใหม่ที่ผลักดันได้เหมือนกัน เพราะมาจากกรรมการบริหารราชการแผ่นดินที่สังกัดอยู่ แล้วทางนั้นก็เสนอให้มีแล้วก็ให้ดิฉันมาช่วยผลักดัน แล้วก็กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญก็เห็นความสำคัญ เราก็เลยมีคำว่ายุทธศาสตร์ชาติเข้ามานะคะ แล้วรัฐบาลเห็นความสำคัญก็เอาไปเลยโดยไม่ต้องรอรัฐธรรมนูญออก คราวนี้ก็เป็นสิ่งที่ใหม่แล้วก็ถือว่าบางเรื่องก็เดินได้เลย แล้วก็บางเรื่องประชาชนเขาทำได้เลย เพราะว่าเราส่งเสริมการเมืองภาคพลเมืองอยู่แล้ว เรามีคำว่าพลเมืองเข้าไป แล้วบอกว่าพลเมืองนี้มันต้องยกระดับ เพราะว่า การที่เป็นพลเมืองจะต้องทำอะไรบ้าง คือจะต้องทำให้เป็น ไม่ใช่เกิดมาเป็น เกิดมาก็เป็นบุคคลเป็นประชาชนทั่วไป แต่ว่าเมื่อมีการยกระดับจิตใจ มีความรับผิดชอบ มีหน้าที่ที่จะต้องทำแล้ว ทำตามหน้าที่เขาก็เป็นพลเมืองได้อะไรอย่างนี้คะ ก็เกิดความตระหนักมากขึ้น อันนี้คือสิ่งที่คิดว่าทำได้แล้วและไม่ ต้องกังวล ส่วนอื่น ๆ ก็คงต้องรอสถานการณ์ที่ค่อย ๆ นำไปปฏิบัติ แล้วก็ก็มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่เรา ต้องช่วยกันทำ แล้วก็ มีกฎหมายอื่นตามรัฐธรรมนูญที่สำคัญที่จะต้องรีบออก คือเรากำลังกันไว้ว่าเราจะต้องรีบ ออกกฎหมายเหล่านั้น เพราะที่ผ่านมาเราเรียนรู้ว่าเขียนไว้ว่าตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่กฎหมายไม่เคยบัญญัติ

มันก็เลยนำไปสู่การปฏิบัติไม่ได้ หรือนำไปสู่การโต้เถียงกันระหว่างข้าราชการกับประชาชน ข้าราชการกับข้าราชการ อะไรอย่างนี้ก็เป็นเหตุให้สิ่งที่ประชาชนควรจะได้รับประโยชน์ก็เลยไม่ได้รับประโยชน์อะไรอย่างนั้นคะ ก็เลยเป็นปัญหาครวนี้เราพยายามจะทำให้เสร็จ ถ้ารัฐธรรมนูญผ่านเราก็มีหน้าที่จะต้องไปเผยแพร่รัฐธรรมนูญ แล้วก็เมื่อมีประชามติเสร็จเราก็ต้องมาทำกฎหมายต่าง ๆ เหล่านั้น ซึ่งก็จะใช้เวลาระยะหนึ่ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อาจารย์คะอันนี้ถามส่วนตัวหนึ่ง อาจารย์คิดว่ามีโอกาสมหาคะที่ประชาชนเขาตื่นรู้เรื่องของสิทธิเสรีภาพมากขึ้น แต่ว่ายังตระหนักในบทบาทและหน้าที่น้อยไปหน่อยอะไรอย่างนี้มันจะฟังไหมคะสิ่งที่เราให้เขาด้วยเจตนารมณ์ที่ดีเลิศอะไรอย่างนี้ โดยส่วนตัวอาจารย์คิดว่าอย่างไรคะ

ดร. ถวิลวดี บุรีกุล : ไม่ค่ะ ดิฉันคิดว่าเราให้แล้วเดี๋ยวประชาชนจะค่อย ๆ เรียนรู้ มันจะมีกระบวนการให้ความรู้ แล้วก็ทำเรียกว่า Civic Education คือศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง หลายหน่วยงานก็ต้องช่วยกัน แล้วรัฐธรรมนูญนี่จะเป็นผลได้การปฏิรูปประเทศจะเกิดขึ้นได้ด้วยพลังของประชาชน นี่คือสิ่งที่สำคัญเราต้องสร้าง รัฐก็จะสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคมให้ แต่ว่าประชาชนเองก็ต้องช่วยกันด้วย แล้วรัฐก็จะพยายามเสริมสร้างพลังให้ แล้วประชาชนเองก็สร้างพลังกันเองด้วย เรารองรับเรื่องของการสร้างประชาสังคม การส่งเสริมองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เราส่งเสริมเรื่องการกระจายอำนาจ ซึ่งตรงนี้จะป็นองคาพยพที่จะช่วยกันมาบูรณาการรวมทั้งภาคเอกชนอื่น ๆ ทำให้มีสวัสดิการ มีการบริการสาธารณะที่ดี คือในรัฐธรรมนูญนี้เราไม่ได้กำหนดว่าแค่รัฐเท่านั้นที่จะต้องเป็นคนให้บริการสาธารณะ แต่ว่ามันมีการแข่งขันได้นะคะ ใครทำได้ดีกว่าก็มาทำถือว่าเป็นแนวใหม่ทั้งหมดเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชน ซึ่งตรงนี้นั้นเป็นการเอาไปสู่การปฏิบัติได้จริงนะคะ เพราะฉะนั้นประชาชนก็จะค่อย ๆ พัฒนาไป แม้กระทั่งเรื่องของการเมืองเราก็จะมีกลไก ตรวจสอบผู้ที่เข้ามาสู่อำนาจ มีโนนมีนี่ แต่ประชาชนต้องรวมตัว เพราะว่าเรามีสมัชชาพลเมือง เรามีการตรวจสอบโดยประชาชนอะไร เราสร้างกลไกไว้ แต่ว่าทำอย่างไรถึงจะให้ประชาชนใช้กลไกนั้นมันก็ต้องไป empower คือสร้างพลัง ซึ่งกระบวนการสร้างพลังก็ต้องช่วยกันนั่นคือสิ่งที่จะต้องไปทำ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ทุกภาคส่วนต้องช่วยกัน แล้วคงไม่ต้องยุติแค่นี้ หมายถึงว่ามันก็ต้องทำต่อไปจนกว่าถึงการปฏิรูปมันจะถูกเป้าหมายของมันจริง ๆ ซึ่งดีมากเลยคะ ฟังแล้วรู้สึกว่าคุณประเทศชาติเราไปได้เนอะคะอย่างนี้

ดร. ถวิลวดี บุรีกุล : ก็ทุกคนช่วยกัน ภาคประชาสังคมเขาก็ช่วยกัน เป็นช่วงแห่งการตื่นตัว และข้าราชการเองก็ต้องตื่นตัวเพราะว่าโลกเขาไปไกลแล้วและประเทศเราก็ต้องเดินหน้า คืออดีตก็คือบทเรียนเราไม่ชอบแต่เราแก้ไขไม่ได้ แต่เราสร้างอนาคตร่วมกันได้นี่คือสิ่งที่พยายามจะบอก แล้วก็ในที่สุดทุกคนก็จะเดินไปด้วยกัน เพราะฉะนั้นมันเรียกกลับไปสู่การเมืองบนท้องถนนแล้วก็ต้องหันมาร่างรัฐธรรมนูญใหม่เมื่อเราหาทางออกไม่ได้ แล้วก็ต้องใช้ทางออกโดยการปฏิวัติ ซึ่งเราไม่ได้ฟังปรารภณา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เดี่ยวขออนุญาตจำคำของอาจารย์ไว้วันะคะว่าอดีตมันเป็นบทเรียนเอาไว้ แล้วต่อไปนี่เราจะเดินหน้าไปด้วยกันสู่อนาคตของประเทศ อันนี้เป็นอะไรที่น่ารักมาก อาจารย์คิดว่าสำหรับรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีปัญหาอุปสรรคใหม่คะ ซึ่งเราเติมเปี่ยมไปด้วยพลังและความมุ่งมั่นคะ

ดร. ถวิลวดี บุรีกุล : ก็อาจจะเป็นเรื่องของการสร้างความเข้าใจของภาคส่วนต่าง ๆ ที่จะเอาสาระของรัฐธรรมนูญไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะต้องช่วยกัน เพราะว่าหลายเรื่องเป็นเรื่องใหม่ แล้วก็ยังไม่เข้าใจ แล้วก็

ไม่เคยได้ยิน และก็ไม่มีวิธีการปฏิบัติ เพราะฉะนั้นไม่รู้จักราก็ต้องไปให้ความรู้เขา คนไหนที่รู้จักก็ต้องให้ความรู้ คนไหนที่มีพลัง มีศักยภาพมีทรัพยากรก็ต้องเข้ามาช่วยกัน หน่วยงานต่าง ๆ ต้องเตรียมตัวที่จะรองรับการนำรัฐธรรมนูญนี้ไปสู่การปฏิบัติแล้วนะคะ ดิฉันคิดว่านั่นคือสิ่งท้าทาย ไม่ถือว่าเป็นอุปสรรค แล้วนอกจากนี้คือการสร้างพลังให้ประชาชนและประชาชนมีสำนึกรับผิดชอบในการเป็นพลเมือง ตรงนี้ก็คือสิ่งที่ท้าทายว่าจะทำอย่างไรให้เขาหวงแหนประเทศ หวงแหนทรัพยากร ไม่ทำลายทรัพยากร แล้วก็ทำหน้าที่ในฐานะพลเมืองไปเลือกตั้งแล้วเลือกคนดีอะไรอย่างนี้ แล้วก็ปกครองเมืองเป็นคนดีอะไรอย่างนี้ เรื่องระบบตรวจสอบที่ต้องถ่วงดุลกันได้ ใครมีหน้าที่อะไรก็ทำตามหน้าที่ให้ดีที่สุด แล้วก็ทำนโยบายด้วยความซื่อตรงอะไรอย่างนี้นะคะ ไม่มีการขัดกันแห่งผลประโยชน์อย่างนี้เป็นต้น ซึ่งตรงนี้เป็นสิ่งที่ท้าทายมากกว่าแล้วก็ดิฉันคิดว่ามันต้องใช้เวลา แต่ว่าประชาธิปไตยนี้มันไม่ใช่ได้มาโดยฉับพลัน เพราะประชาธิปไตยที่ได้มาโดยการเสียเลือดเนื้อหรือประชาธิปไตยแบบฉับพลันมันจะไม่ยั่งยืน มันต้องเป็นกระบวนการที่สร้างสำนึก แล้วก็สุดท้ายนำไปสู่การเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ด้วยสำนึกและพฤติกรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อาจารย์คะ บางทีมีความรู้สึกมันเป็นidealistic ใหม่คืออย่างเห็นอาจารย์ทำงานภาคประชาชนนี้เห็นภาพเลยว่าคนเพียงเท่านั้น แต่ทำงานเสียขนาดนี้มันควรจะมีความเป็นจริง มีองค์ประกอบอื่น ๆ ช่วยเรามากกว่านี้ไหม เพื่อเอาความดีเหล่านี้เอาไปเผยแพร่ก่อนที่มันจะประกาศใช้หรือไม่ประกาศใช้

ดร. ถวิลวดี บุรีกุล : ก็มีภาคประชาสังคมคงจะช่วยกันคะ เครือข่ายต่าง ๆ และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ คงต้องมาช่วยกัน ต้องปฏิรูปการศึกษาก่อนนะคะ สถาบันการศึกษาตั้งแต่ระดับล่างจนถึงระดับมหาวิทยาลัยตั้งแต่ทุกที่ แต่ที่สำคัญคือสถาบันการศึกษาในระบบนี้สำคัญ นอกกระบบก็มาเสริม ซึ่งถ้าเราปฏิรูปตรงนี้ได้มันก็เป็นสิ่งที่ลำบากมาก คือใจเราไป แต่ว่าสิ่งที่มันเป็นอุปสรรคคือคุณภาพของการศึกษาของบ้านเราที่ยังไม่ยอมที่จะปรับตามสิ่งที่เราพยายามที่จะให้เป็นนะคะ ทำไม่ถึงเป็นอย่างนี้ ก็คุณภาพคนว่าเป็นเช่นนี้ก็ต้องปรับ เราต้องการผู้นำที่เป็นผู้แทนของประชาชนแล้วเขารับผิดชอบตรงนี้แล้วเขามาแก้ไขในอนาคตต้องทำให้ได้ ชำร่าชากรก็ต้องปรับตัวเองด้วย ประชาชนก็ต้องช่วยกัน ทั้งหมดมันต้องการเสริมพลัง ต้องการเสริมเพื่อที่จะให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่เขาเรียกว่าเป็นประชาธิปไตยที่ปราศจากสารพิษ เขาเรียก Organic Democracy คือมันไม่มีสารพิษ สารพิษนี่คือเรื่องของการทุจริต นักการเมืองฉ้อฉล แล้วก็ทุกคนก็มีความสามารถที่จะออกมาเป็นผู้นำได้ในยามวิกฤติอะไรอย่างนี้ ไม่ใช่แบมือขอรัฐ แล้วรัฐธรรมนูญนี้เราพยายามที่จะสร้างพลังให้ประชาชนช่วยเหลือตัวเองได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ให้เขาแข็งแรงขึ้นด้วยลำแข้งของเขา

ดร. ถวิลวดี บุรีกุล : ก็มันคงไม่เห็นผลภายในปีสองปีมันคงต้องระยะยาว ถ้ารัฐธรรมนูญนี้ได้ใช้ไปเรื่อย ๆ ก็จะเห็นว่ามันจะเป็นประโยชน์กับสังคมในระยะยาว ดิฉันคิดหวังว่ามันจะเป็นอย่างนั้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : รัฐธรรมนูญผ่านไหมคะ

ดร. ถวิลวดี บุรีกุล : น่าจะผ่านเพราะว่าเราตั้งใจเต็มที่ ผ่านไม่ผ่านก็ขึ้นอยู่กับ สปช. แล้วก็สุดท้ายก็ประชาชนว่าเมื่อได้ศึกษารัฐธรรมนูญให้ดีก็จะพบว่ามันมีส่วนดีอยู่เยอะ แล้วก็ถึงแม้ว่าจะไม่เห็นด้วยในบางมาตรา แต่ว่าส่วนใหญ่มันก็จะดี คือไม่สามารถร่างรัฐธรรมนูญที่ถูกใจคนทุกคนได้ แต่ว่าเราทำรัฐธรรมนูญเพื่อประเทศ เพื่อทุกคนที่จะอยู่ร่วมกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เป็นรัฐธรรมนูญที่มีคุณภาพมากเป็นรัฐธรรมนูญของประชาชนจริง เพียงแต่มีความรู้สึกว่ามันไปถึงประชาชนยังไม่เข้าใจแก่นของรัฐธรรมนูญที่แท้จริง

ดร. ถวิลวดี บุรีกุล : ก็ไม่จำเป็นต้องเข้าใจทุกเรื่อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่ว่าเรื่องดีใจคะ

ดร. ถวิลวดี บุรีกุล : เรื่องดี ๆ เขารู้เรื่องสิทธิของเขาแต่ไม่ต้องเข้าใจทุกเรื่อง เช่น เรื่องของกระบวนการทางศาล ๒ สภา ระบบรัฐสภาทำงานกันอย่างไร จะยับยั้งกฎหมายอะไรนั้นมันเป็นเรื่องของผู้แทนฯ ของกระบวนการนิติบัญญัติที่เขาจะทำงานในสภา แต่ว่าสิ่งที่จะต้องเข้าใจก็คือเรื่องของสิทธิเสรีภาพแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ นั่นเป็นเรื่องที่สำคัญมากกว่า เพราะฉะนั้นถือว่า ๒ ประเด็นนี้เป็นสิ่งที่สำคัญ แล้วก็ดีที่สุดในเรื่องรัฐธรรมนูญฉบับนี้เลยคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่คะ อยากให้สู้ public เยอะ ๆ ค่ะ

ดร. ถวิลวดี บุรีกุล : ก็ต้องรอคะ เพราะว่า ๑. ยังไม่เสร็จ ๒. งบประมาณ ๓. เวลา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เพราะโดยส่วนตัวเท่าที่ฟังดูมีความวิตกเลยว่าประชาชนเป็นใหญ่โดยการตระหนักรู้ตัวเอง หน้าที่ บทบาท สิทธิเสรีภาพมันครอบคลุมหมด ไม่ใช่เพียงแต่ว่าสมัยก่อนที่ให้อย่างเดียวแต่ไม่รู้ว่าจะต้องตอบแทนอะไรให้กับสังคมบ้าง อันนี้คือทิ้งให้และทิ้งรับในเวลาเดียวกัน

ดร. ถวิลวดี บุรีกุล : ทุกคนก็เป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ มันต้องเป็นอย่างนั้น นั่นคือสิ่งที่เราพยายามที่จะให้เป็นนะคะ หมายถึงว่าอันนี้ดิฉันสังเคราะห์ออกมาว่ารัฐธรรมนูญมันไปในทางนั้น แล้วก็ก็เป็นรัฐธรรมนูญที่เสริมสร้างระบบธรรมาภิบาล แล้วก็ประชาธิปไตยในระยะยาว ดิฉันพูดว่าในระยะยาวนะคะก็น่าจะดีสำหรับการใช้ แล้วก็ถ้าค่อย ๆ ไปอย่ารีบร้อนแล้วก็ต้องผ่านกระบวนการปฏิรูปหลายเรื่อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เพราะฉะนั้นคำถามสุดท้ายเลยไม่อยากจะถามว่าคาดหวังว่าสำเร็จไม่สำเร็จ เพราะฟังดูอาจารย์อาจจะไม่ท้อแท้และอาจารย์ไม่สิ้นหวัง และอาจารย์ก็ wait and see ได้ว่าไม่เป็นไรถ้าอย่างไรของดีมันต้องอยู่ตรงนี้ใช่ไหมคะ สมมุติมันไม่ออกมาเป็นสิ่งที่อาจารย์มุ่งหวังเอาไว้ละคะ

ดร. ถวิลวดี บุรีกุล : ก็ไม่เป็นไร เพราะอย่างนั้นมันเป็นความรู้ มันเป็นสาระ และเราก็มีรายละเอียดหมดว่าแต่ละครั้งที่ร่างนี่มันมาอย่างไร มีที่มาอย่างไร มีการอภิปรายกันอย่างไร แล้วเราก็ศึกษาจากประวัติศาสตร์ รัฐธรรมนูญตั้งแต่ ๒๔๗๕ ประเทศอื่น ๆ ว่าใช้อย่างไร ทฤษฎีว่าอย่างไรประเทศอื่นเขาทำไมถึงใช้แบบนั้น แล้วเขาประสบผลอะไรหลังจากใช้เรื่องนี้ระบบนี้ นั่นคือสิ่งที่เราเอามาพิจารณาในการร่าง ไม่ใช่ร่างจากในอากาศ ใครอยากได้อะไรก็อย่างนั้นมันไม่ใช่ คือคนที่ร่างรัฐธรรมนูญมันต้องมีอะไรพอสมควร มิเช่นนั้นก็คงไม่สามารถที่จะร่างรัฐธรรมนูญได้ขนาดนี้ ฉะนั้นดิฉันก็เชื่อมั่นว่าอันนี้ก็เป็นการสร้างฐานความรู้สำหรับคนที่จะทำรัฐธรรมนูญหรือคนที่อยากจะรู้ว่าทำอย่างไรถึงจะมีกติกาสังคมที่จะให้คนอยู่ร่วมกัน อันนี้ก็เป็นตัวอย่างอย่างหนึ่ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : สุดท้ายอาจารย์อยากจะมีอะไรฝากเกี่ยวกับภาพทั้งหมดทั้งหลายทั้งปวงไหมคะ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการทำงานหรือความคาดหวัง

ดร. ถวิลวดี บุรีกุล : ก็คิดว่าถ้าคิดที่จะทำสิ่งดีเพื่อสังคมเพื่อชาตินี้ก็จะต้องเดินหน้า แล้วก็ก็ต้องทำให้ดีแล้วก็ไม่ต้องกังวลว่าจะมีอุปสรรคอะไร ทั้งหมดคือสิ่งที่ทำทนายทั้งนั้น แล้วก็ไม่ต้องหวังผลตอบแทน อันนี้ก็คือคนร่างทุกคนก็ไม่ได้หวังผลตอบแทนอะไรที่เพื่อประโยชน์ตัวเอง แต่ว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมทั้งนั้นคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ที่ผ่านมานี้ไม่กลัวเจ็บไข้ไหม กลัวบ้างไหมคะ

ดร. ถวิลวดี บุรีกุล : ไม่คิดว่าเจ็บอะไรเพราะว่าเราก็โดนวิพากษ์วิจารณ์เยอะ การวิพากษ์วิจารณ์เยอะนี้ทำให้เราเข้มแข็งขึ้น แล้วเราก็ได้มีมุมมองอื่น เพราะว่าถ้าเราไม่มีใครมาวิพากษ์วิจารณ์ความเห็นของเราหรือความคิดสิ่งที่เราทำเลยนี้เราก็จะเหลิง แล้วเราก็จะคิดว่ามันดีตลอด บางทีเราก็อาจจะมองไม่ครบมุม เพราะฉะนั้นถือว่ามันเป็นเรื่องที่ดี ต้องขอบคุณเขาที่สนใจ เพราะถ้าเขาไม่วิพากษ์แสดงว่าเขาไม่สนใจ แต่ถ้าเขาวิพากษ์แสดงว่าเขาสนใจแล้วก็ให้มุมมอง ซึ่งเราจะได้อามาทบทวนและพิจารณาทำให้งานของเราดีขึ้นแข็งแกร่ง ถ้าเขาดีกว่าเราก็มาแก้ ถ้าเขาดีแต่เราคิดว่าของเรานี้ น่าจะเหมาะสมนี้เราก็ยังมีข้อห่วงกังวลว่ามันมีอีกความคิดหนึ่งนะ นั่นคือสิ่งที่ทำให้สังคมไทยมันเดินหน้าได้ แล้วก็เป็ความคิดที่บอกถึงแม้ฉันจะไม่เห็นด้วยกับเธอทั้งหมดแต่ฉันก็พอจะยอมรับได้ ฉันก็ยอมรับเธอ กรรมวิธีการยกร้างๆ ไม่ได้เห็นด้วยกันทุกคนนะคะ เห็นต่างกันก็เยอะ แต่ว่าเราก็ตกลงกันได้ด้วยสันติวิธี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ซึ่งท่านประธานก็มีบทบาท

ดร. ถวิลวดี บุรีกุล : ค่ะ มีบทบาทในการช่วยให้กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญเป็นไปโดยเหมาะสม และได้สิ่งที่ดีเพื่อสังคมออกมาดีขึ้น แล้วก็ได้สิ่งที่จะเป็นเครื่องชี้นำสังคมในอนาคต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อาจารย์ภูมิใจไหมคะในฐานะที่เป็นผู้หญิงคนหนึ่ง แล้วก็ได้อำนาจนี้มาโดยตลอด

ดร. ถวิลวดี บุรีกุล : ก็ภูมิใจแล้วก็ต้องขอบคุณทุกคนที่ช่วยกัน เป็นกำลังใจอยู่ข้างนอก เป็นกำลังใจอยู่ที่นี้ แล้วก็ส่งให้เข้ามาอยู่ตรงนี้ แล้วก็คอยสนับสนุน รวมทั้งคนที่วิพากษ์วิจารณ์ก็ต้องขอบคุณที่บอกแล้ววาก็แสดงว่าเราต้องมีอะไรดีเขาถึงวิพากษ์เราอะไรอย่างนี้ ก็ต้องถือว่าเป็นเรื่องที่ดีนะคะ ครั้งหนึ่งในชีวิตที่มาตรงนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ในฐานะผู้หญิงด้วยกันภูมิใจนะคะว่ามีผู้หญิงแกร่ง และผู้หญิงเก่ง แล้วเก่งในสิ่งที่อาจารย์เก่งจริง ๆ เพราะอาจารย์ได้ทำมากับมือ วิจัยมากับมือ ศึกษาไม่ใช่ว่ารู้แค่ปรัชญา อาจารย์ลงสู่ภาคปฏิบัติจริง ๆ แล้วก็เสียตายถ้าภพอันนี้มันไม่ได้นำไปสู่การจารึกไว้เป็นกฎหมายของประเทศชาตินี้มันจะถอยหลังไปกันใหญ่

ดร. ถวิลวดี บุรีกุล : ก็ถือว่ามันจะเป็นบันทึกประวัติศาสตร์ที่เห็นถึงความพยายามของพวกเรา และการคิดของพวกเราว่าทำไมเราถึงคิดแบบนั้น ทำไมเราถึงคิดไปไกลขนาดที่บางคนเขาบอกว่าอันนี้มันไม่น่าใช้อย่างเรื่อง ๑ ต่อ ๓ เรื่องของสัดส่วนผู้หญิงนี่คือเขาบอกว่ามันก็เสมอภาคอยู่แล้ว แต่ว่าเรามองอีกมุมหนึ่งว่าคนที่เขาไม่มีโอกาสที่จะเข้าถึงโอกาสนี้ แล้วทุนของแต่ละคนไม่เท่ากัน ทำอย่างไรถึงจะให้ทุนของแต่ละคนมันได้ หรือเหมือนกับไปต่อขาให้คนเตี้ยที่จะดูฟุตบอลอะไรอย่างนั้นนะคะ อันนั้นก็เป็สิ่งที่เราคิด แล้วเมื่อถึงเวลาที่สถานการณ์มันเข้ากันแล้วเราก็ไม่จำเป็นต้องมีตรงนี้ก็ได้อ แต่ ณ วันนี้มันจำเป็นต้องมี แล้วก็หลายประเทศเขาก็มีเพื่อที่จะให้เกิดความเสมอภาคกัน แล้วก็เกิดสังคมที่เป็นปกติสุขด้วยอะไรอย่างนี้คะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : นี่คือความดีของผู้หญิง ผู้หญิงจะละเอียดอ่อน ผู้หญิงจะมองอะไรในมุมที่ผู้ชายบางทีเขาอาจจะมองตาหยาบ ของเราก็รายละเอียด

ดร. ถวิลวดี บุรีกุล : นั่นคือสิ่งใหม่ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ มันมีคำใหม่ขึ้นมาเยอะ และมันจะเกิดการเปลี่ยนอะไรขึ้นมาในสังคม โดยเฉพาะในระบบเลือกตั้งที่จะเกิดขึ้นก็ต้องถือว่ามันมาจากเรา มันดีหรือไม่ดี

อย่างไร มันไม่ดีเราก็ต้องรับผิดชอบว่ามันมาจากพวกเรานี่ละที่เสนอไป แต่คิดว่ามันน่าจะดี เพราะว่าหลายประเทศเขาก็ใช้กันอยู่แล้ว และมันอาจจะเกิดสิ่งใหม่ขึ้นมาก็ต้องเป็นความภูมิใจของคนร่าง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ต้องไปดูการปฏิรูปแล้วมันต้องเป็นสิ่งใหม่ อยากจะคุยกับอาจารย์อีกเยอะนะคะ แต่อาจารย์มีเวลา

ดร. ถวิลวดี บุรีกุล : ก็มาได้อีกค่ะ สัมภาษณ์เพิ่มเติมก็ได้วันหลังถ้าจะยังขาดอะไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ชอบมากเลยค่ะ กลับไปแล้วให้ทุกคนฟังว่าชอบมากค่ะ

ดร. ถวิลวดี บุรีกุล : เอาไว้วันหลังนะคะอาจารย์ คือยังมีเวลาอาทิตย์กลับมาจากโน่นก็ได้ถ้าอาจารย์ยังไม่เสร็จ กลับมาจากพิทยาก่อน ถ้าอาจารย์ยังขาดอะไรอยู่อาจารย์โทรมาค่ะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ค่ะ ชอบคุณมากค่ะ

๑๓) นางทิตา ณ นคร

กรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันจันทร์ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

ณ ห้องทำงานงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒฑะกุล : สัมภาษณ์นางทิตา ณ นคร วันจันทร์ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ คือว่าการเก็บบันทึกข้อมูลจากกรรมการทุกท่านในเรื่องของเจตนารมณ์ของการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ค่ะ ขออนุญาตสัมภาษณ์ถึงประวัติท่านสั้น ๆ สักนิดหนึ่งค่ะ

นางทิตา ณ นคร : ตอบไปเลยนะคะ ชื่อ ทิตา ณ นคร ตอนนี้อย่าง ๖๓ ปี แล้วค่ะ จริง ๆ ตอนนี้อยู่ที่ศูนย์ฝึกบ้านกาญจนาภิเษกนะคะ แต่ว่ายังเป็นพนักงานของสหทัยมูลนิธิ ซึ่งเป็น NGO ทำงานเรื่องการให้ Counselling Unmarried คือเด็กผู้หญิงที่ตั้งท้องระหว่างเรียนหนังสือหรือตั้งท้องโดยไม่พร้อม แต่ว่าที่มาทำงานที่บ้านกาญจนาฯ นี้ก็ใช้ระบบนี้เขาใช้ระบบ Outsource ก็คือน่าจะ เป็นหน่วยงานแรก ๆ ของราชการไทยที่ Outsource NGO คนข้างนอกไปบริหารหน่วยงานภาครัฐค่ะ ก็คือมีสถานะเป็นผู้อำนวยการ แต่ว่าเป็นผู้อำนวยการที่ไม่ถูกกฎหมาย เพราะว่ามันไม่มีระเบียบ ไม่มีกฎหมายรองรับ ดังนั้นมันก็เลยมีข้อจำกัดสูง เช่น ไม่มีอำนาจในการจัดซื้อจัดจ้างหรือบริหารอะไรที่เป็นเรื่องการเงินที่ชัดเจนนะ ค่ะ แต่ว่าในอุปสรรคอันมากมายก็มีโอกาสเยอะ เช่น เราไม่จำเป็นต้องทำในสิ่งที่รัฐสั่งมา จริง ๆ ต้องทำนั้นละ แต่ว่าต่อต้าน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒฑะกุล : ไม่ค่ะ แต่เราจำเป็นต้องทำอะไรที่ไม่ถูกกฎระเบียบอะไรบางอย่าง

นางทิตา ณ นคร : ต้องทำแต่เราก็ไม่ทำ

นางยุราพร สมบุญสุข : เก่งมากค่ะ เพราะเป็นครั้งแรกที่ว่องค์กรเป็นของรัฐบาล แต่ผู้บริหารเป็น NGO

นางทิตา ณ นคร : ถูกต้องค่ะ ซึ่งตอนนั้นมันก็เลยอาจจะมาถึงจุดที่ว่ามันเป็น Step แล้วละ Step ก็คือ Outsource แต่ว่าพอ ๑๐ ปีต่อมารัฐก็ไม่สามารถสร้างตัวรองรับถ้าเราเดินออกมา หรือ Outsource นี้มันต้องหมดสัญญาลง ซึ่งเขารู้แหละ หมายถึงว่ากระทรวงยุติธรรมนั้นแหละรู้ ก็จะมาเอาเราออกก็มันยังไม่เซ็ทเตอร์ดาวนั้ ภายใต้ระบบที่เราออกแบบเอาไว้ แล้วคนราชการซี ๘ ซี ๙ ก็ยังไม่สามารถรับตรงนี้ ในที่สุดมันก็เลยนำไปสู่ทางเลือกที่มันไม่เคยถูกออกแบบมาก่อน แต่อาจจะเกิดขึ้นก็คือ อาจจะ Privatize ได้ ซึ่งอันนี้มันก็สะท้อนเลยว่าเป็นเรื่องบางเรื่องมันรอให้พร้อมไม่ได้หรอกในโลกนี้ไม่มีอะไรพร้อมนะค่ะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒฑะกุล : จากประสบการณ์อันนี้เองใช่ไหมคะ ก็เลยได้รับการทาบทามเรียนเชิญให้มาเป็น สปช.

นางทิตา ณ นคร : คือจริง ๆ การมาเป็น สปช. นี้ต้องบอกก่อนว่าโดยส่วนตัวนี้ตัวเองไม่คิดไม่ตั้งใจและปฏิเสธ แต่ก็ไม่ถึงขั้นว่าเป็นผลไม้พิษนะค่ะ อาจจะไม่ได้ถึงขนาดนั้น แต่ว่าไม่ได้อยากเป็น แล้วก็

ไม่ได้กระตือรือร้น แล้วก็ไม่ได้ศึกษาอะไรเลย เสร็จแล้ววันหนึ่งก็สหทัยมูลนิธิซึ่งเป็นองค์กรต้นสังกัดส่งเข้ามา แล้วเขารู้สึกได้ว่าก็น่าจะเอาประสบการณ์ของตัวเองไปใช้ประโยชน์นะ ถึงที่สุดความที่เขาก็เป็นผู้ใหญ่ที่เราเคารพนับถือ อาจารย์दारววรรณ ธรรมารักษ์ ผู้อำนวยการสหทัยมูลนิธิ ซึ่งตอนนี้ยกระดับเป็นประธานสหทัยมูลนิธิ ท่านก็เลยบอกยืนยันว่าเธอต้องสมัคร เราก็เลยบอกว่าเราก็ไม่สมัครก็เอียงกันไปมา ถึงที่สุดท่านบอกว่าสมัครเถอะฉันขอรับรอง เพื่อได้เป็นประโยชน์ ในที่สุดก็บอกว่าถ้าอาจารย์อยากสมัครอาจารย์ก็ต้องทำเอง ในที่สุดเขาก็ให้เจ้าหน้าที่ทำเอกสารให้หมด รูป ข้อมูลหมดทุกอย่างเลยทำให้เรา แม้แต่รูปก็ไปหา คือสมัยนั้นมันง่ายไปหา แล้วก็ดึงออกมามันก็ได้หมด ถึงที่สุดก็วันสุดท้าย แล้วในวันนั้นมีสิ่งหนึ่งซึ่งเขามาถึงสภาแล้วเขาก็บอกว่าพี่ที่ขา พี่ต้องทำเองบางเรื่อง บางเรื่องเขาทำให้หมดแล้ว แต่เรื่องเดียวที่พี่ต้องทำเองหนูทำให้ไม่ได้ คนที่มาตามคำสั่งอาจารย์ก็ต้องเขียนวิสัยทัศน์เอง ในที่สุดก็บอกว่าโอเคมาถึงตรงนี้แล้วมากเรื่องก็ไม่ได้ ก็เลยเขียนวิสัยทัศน์ ซึ่งตอนนั้นจำได้ว่าเขียนตอนที่สุดก็คือประมาณ ๕ - ๖ บรรทัด

นางยุราพร สมบุญสุข : วิสัยทัศน์เขียนว่าอะไรคะ อยากฟังค่ะ

นางทิตา ณ นคร : ถ้าข้าเป็นอาชญากร ข้ามีปืน ๑ กระบอก มีกระสุน ๖ นัด แล้วก็ใจเหี้ยมโหด ข้าคงจะฆ่าคนได้ไม่เกิน ๖ คนเท่ากระสุนที่มี แต่ถ้าข้าเป็นผู้รับผิดชอบทางการศึกษาและข้ามีอุดมการณ์ทางการศึกษาที่ผิดพลาด ข้าสามารถฆ่าคนได้เป็นหมื่นแสนล้านคนก็เขียนแค่นี้ ก็จบค่ะ น้องเขาก็เลยบอกว่าเอาแบบนี้เลยหรือพี่ ก็แบบนี้ละ ประมาณสัก ๕ บรรทัด แล้วถึงที่สุดก็เลยโอเคก็จบ แค่นั้นค่ะ แล้วถึงที่สุดพอมีประกาศออกมาก็มารายงานตัว จำได้ว่าตัวเองเป็นคนรายงานตัวคนที่ ๒๔๔ แล้วก็ปิดแล้วเหลืออีกไม่กี่ชั่วโมง เรื่องนี้ต้องเล่าเพราะสนุก แล้วคิดว่าจะไม่มารายงานตัวเพราะว่าหาใบปริญญาไม่เจอเพราะจบมานานแล้ว ก็เลยคิดว่าจะไม่ค่ะ ที่วิทยาลัยครูจันทระเกษมสมัยที่เป็นวิทยาลัยครูก็เลยคิดว่าความที่ไม่ได้ตั้งใจจะมา อาจจะมีส่วนหนึ่งเราไม่ค่อยมีความเชื่อเรื่องอำนาจ ไม่ค่อยมีความเชื่อเรื่องพวกนี้นะคะ เราก็เลยรู้สึกไม่ได้ Happy กับการจะมาทำ ดังนั้นพอมันมีช่องให้เราได้หลุดออกไปเราก็อยากหลุด เช่น นี่มันวันสุดท้ายแล้ว ถ้าไม่รายงานตัวมันก็เลยจบ เราก็เลยโทรไปแจ้งอาจารย์ว่าสงสัยรายงานตัวไม่ได้เพราะหาใบปริญญาไม่เจอ แล้วอาจารย์บอกว่าแล้วจะทำอย่างไรละ ก็บอกไม่มีใจ เราก็ทำเฉย ๆ อยู่ที่บ้านไม่ทำอะไรเลย สักครูหนึ่งก็จริงใจจะหมดเวลาแล้วละ น้องนักข่าวโทร. มาบ่าทิตาตอนนี้หนูไปดู List รายงานเหลือป่าคนเดียวนะ แต่อีกคนอยู่ต่างประเทศ เขาโทรมาแจ้งแล้วว่าเดี่ยวเขาจะมารายงานในวันที่กำหนดชัดเจนแล้วก็ไม่มีปัญหา เหลือป่าอยู่คนเดียวนะ ทำไมป่าไม่มา ก็บอกว่าป่าไม่มีปริญญา หาไม่เจอ ป่าก็เลยคิดว่าไม่รายงานตัว ก็ตอบน้องนักข่าวไปอย่างนี้ละก็วางหูไป เพราะมีงานต้องทำ สักครูหนึ่งน้องนักข่าวก็โทรมาอีก ๑๐ นาที ตอนนั้นหนูอยู่กับเจ้าหน้าที่สภาเขาอยากคุยกับป่า แล้วเจ้าหน้าที่สภาก็บอกว่ามาเถอะค่ะ ใบปริญญาเมื่อไรก็ได้ น้องนักข่าวก็จัดการให้ ในที่สุดก็เลยมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : มาสิคะมาทำประโยชน์ค่ะ

นางทิตา ณ นคร : จริง ๆ อาจจะเป็นเพราะว่าด้วยวิธีคิดอะไรบางอย่างด้วยแหละนะคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : แต่ว่าพอเข้ามาแล้วคิดว่าวิธีคิดบางอย่างที่ทำให้ตัวเองจะไม่มา แล้วในที่สุดได้เข้ามานี่มันเป็นความคิดที่คลาดเคลื่อนไปใหม่ หรืออย่างไรคะ

นางทิตา ณ นคร : จริง ๆ ตัวเองก็ไม่ได้สุดโต่งถึงขนาดว่าไม่ยอมรับเลยนะคะ เพราะว่าเมื่อไม่กี่วันก่อนก็ยังอภิปรายในห้องยกร่างถึงประเด็นที่ว่าจริง ๆ เราก็รู้แหละในสถานการณ์ทางการเมืองก่อนวันที่ ๒๒ พฤษภาคมมันมีเหตุการณ์ที่เราเห็นว่าประเทศมันตันไปต่อไม่ได้ ดังนั้นมันจำเป็นต้องมีใครสักคนหนึ่งเพื่อ

หยุดการทะเลาะเบาะแว้งกันของคนในชาติ ซึ่งนาที่นั้นเราเห็นด้วยแม้ว่าใจเราอาจจะไม่เคารพการใช้อำนาจ แต่ว่ามันจำเป็น เพราะว่าประเทศมันเดินทางมาถึงทางตัน อาทิตย์ที่แล้วมันมีการอภิปรายถึงการเขียนบทเฉพาะ การเรื่องการสืบทอดอำนาจ คือแปลแล้วก็ประมาณนี้ค่ะ แต่ก็ไม่ได้พูดกันตรง ๆ ซึ่งโดยส่วนตัวตัวเองคิดว่าไม่เห็นด้วยนะคะ ที่ไม่เห็นด้วยเพราะว่าถ้าสมมุติว่าเราจะต้องเขียนเพื่อให้ใครเข้ามาในบทเฉพาะกาลนี้มันต้องไม่ใช่ คสช. แต่น่าจะเป็นใครก็ได้ซึ่งเรารู้ว่าการเมืองก็อาจจะยังไม่เหมาะ เพราะนักการเมืองพอมาถึงก็อาจจะยกพวกตีกันอีกแล้วใช้ไหมคะ ดังนั้น มันอาจจะต้องภายใต้ช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนผ่านเพื่อบ่มอะไรบางอย่างให้มันงอกงามขึ้นมา มันอาจจะต้องการคนที่เป็กลางจริง ๆ เลยเพื่อดูแลประเทศ ซึ่งคนนั้นต้องอาจจะไม่ใช่คนการเมืองในความหมายที่ทั่วไปได้ แต่ก็ต้องไม่ใช่คนยึดอำนาจ เพราะว่ามันจะมีคนกลาง ๆ อีกก่อนประเทศ ซึ่งเขาอาจจะตั้งคำถามแล้วก็กลายเป็นไม่สามารถจะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : เป็นประเด็นใหม่ขึ้นมาอีก

นางทิตา ณ นคร : ใช่ค่ะ วันนั้นก็เลยบอกว่าโดยส่วนตัวนี้เข้าใจการยึดอำนาจครั้งนี้อย่างมากเลยว่ามันจำเป็นต้องทำภายใต้เงื่อนไขที่หาทางออกไม่เจอแล้ว แต่ไม่มีเหตุผลอะไรที่เราจะเขียนเพื่อให้เกิดการสืบทอด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : อันนี้เห็นด้วยเหมือนกันค่ะ และคิดว่าน่าจะตรงใจกับคนเกือบครึ่งประเทศนะคะ แล้วก็อันนี้จริง ๆ เราก็เข้าใจประเด็นหนึ่งว่าความสำคัญของประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่านี้พวกเรามีโอกาสได้สัมภาษณ์ท่านทั้งหลายที่ได้เป็นส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เราก็อาจจะ มีหน้าที่เผยแพร่กับคนที่เขาไม่มีโอกาสอย่างเราว่าด้วยเจตนารมณ์ที่แท้จริงแล้วของการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มัน เกิดจากเจตนารมณ์ของทุกกลุ่ม ทุกฝ่ายที่มีเจตนาที่ดีสำหรับจะให้ประเทศเราเดินต่อไป ปฏิรูปต่อไปแล้วก็ให้มัน แข็งแรงต่อไปอะไรอย่างนี้นะคะ อันนี้เห็นด้วยไหมคะว่า Oral History ของเรามีความสำคัญตรงนี้ไหมคะ

นางทิตา ณ นคร : ค่ะ จริง ๆ เราก็อาจจะต้องทำให้คนเข้าใจจริง ๆ นะคะว่าคือตัวเองก็ถูกเพื่อนที่ในแวดวงนะคะ เพราะว่าเราก็ทำงานในการเคลื่อนไหว มีการปะทะกับอำนาจ คือเราไม่เชื่อในเรื่องอำนาจตัวเองที่ทำงานอยู่ที่บ้านกาญจนาก็ชัดเจนว่าเราไม่เชื่อเรื่องอำนาจนะคะ เราไม่ใช่ความเป็นคุก ไม่ใช่ความเป็นผู้คุม ไม่ใช่ความเป็นอะไรก็แล้วแต่ที่สัญลักษณ์แห่งอำนาจ ดังนั้นโดยส่วนตัวเราไม่เชื่อจริง ๆ ดังนั้นคำอธิบายเหล่านี้มันสำคัญ บางทีเราก็ต้องเข้าใจเหมือนกันว่าคลื่นอะไรก็ไม่รู้มันพัดพาประเทศมาตรงจุดที่มันตันจริง ๆ แล้วถ้ามันไปต่อมันก็อาจจะบาดเจ็บ ล้มตายกัน หรือว่าเราต้องการประวัติศาสตร์หน้าแบบนี้สักครั้งหนึ่ง หรือหลาย ๆ คนบอกว่าบางทีการเปลี่ยนแปลงของประเทศต่าง ๆ ในโลกใบนี้มันก็เกิดการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ก่อนมันถึงจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหรือบทเรียนนะคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : แต่มันก็มีหลาย ๆ ตัวอย่างในหลายประเทศที่บาดเจ็บล้มตายยืดเยื้อ ยังไม่มีจุดจบ

นางทิตา ณ นคร : ก็นั่นนะสิ มันอาจจะมีหลายสมการให้เราได้พิจารณา ซึ่งตัวเองก็คิดว่าเข้าใจ แล้วก็รับได้ แล้วก็คิดว่าจำเป็นจะต้องสื่อสาร คือส่วนใครจะรับสารที่เราสื่อหรือไม่ก็ไม่ใช่ไร แต่มันก็ต้องมีสารที่เป็นทางเลือกหลาย ๆ ทางให้กับคนได้นำไปพิจารณา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : แต่ Oral History อย่างเราก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้คุณทิตาได้มีโอกาสที่จะแสดงและอธิบายในสิ่งเหล่านี้ เพราะว่าเราเคยเข้าไปดูใน Web บางคนก็มัน bias มาก ๆ

มันจะออกมาเลย นี่โสมัยก่อนว่าอย่างนี้ต่อต้านใจ แต่ตอนนี้อะไรอย่างนี้ซึ่งคนเหล่านั้นจะไม่เข้าใจ แต่เราจะมีส่วนที่ส่วนหนึ่งค่ะ แล้วคิดว่าเมื่อเข้ามาแล้วนี่บทบาทของเราในแง่ของ NGO หรือการทำอะไรประโยชน์เพื่อการประชาสังคมนี่คะ

นางทิตา ณ นคร : ไม่ง่าย เมื่อเข้าไปประชุมที่ห้องปฏิรูปการศึกษา ในฐานะที่เรามาจากสายการศึกษานะคะ เราก็ถูกมอบหมายให้เข้ามาทำหน้าที่เอาประเด็นของการศึกษาเข้ามาห้องยกร่างด้วย ซึ่งในการศึกษาเขาก็ทำกรอบมาเยอะมากเพื่อที่จะทำปฏิรูปการศึกษา ซึ่งทางฝั่งนี้มีกรอบให้ก็คือ ๓ มาตรการ คือทุก ๆ ปฏิรูปไม่เกิน ๓ มาตรการ แต่ทุกด้านนี่ส่งเข้ามาแบบ ๓ หน้า ๕ หน้าคะ ถึง ๑ มาตรการก็ ๑๐ อนุ อะไรอย่างนี้คะ ซึ่งเมื่อเข้าตอนที่ไปคุยที่ห้องโน้นก็ฝากความหวังมาเยอะ จะต้องรักษาพื้นที่ของเราอย่างนั้น อย่างนี้ก็เข้าใจว่าทุกกรรมวิธีการคงพูดเหมือนกัน ซึ่งเราก็พยายามจะอธิบายว่าไม่ง่าย อธิบายว่าท่ามกลางมหาสมุทรทางความคิดนี้ ท่อนซุงขนาดใหญ่มันเหลือเล็กเท่าไม้จิ้มฟันนะจะบอกให้ ใช่ไหมคะ ดังนั้นท่ามกลางมหาสมุทรทางความคิดนี้สิ่งที่เราคิดว่าสำคัญในฐานะที่เราอยู่นี่มันอาจจะเมื่อเอาไปวางไว้ตรงโน้นนี่คะ ที่เราว่าของเรามันซุงขนาดใหญ่ที่พอไปอยู่ตรงโน้นมันกลายเป็นไม้จิ้มฟันใช่ไหมคะ มันเป็นเรื่องที่เราต้องเข้าใจว่าทุกกลุ่มก็แบกสิ่งที่ตัวเองคิดว่าสำคัญกันหมดใช่ไหมคะ อย่างนั้นมันก็ไม่ใช่เรื่องง่ายนักคะ แต่ว่าโดยส่วนตัวตัวเองก็เชื่อว่าอันนี้เป็นเรื่องปกติของการสร้างกติกา ทุกคนต้องฟัง และไม่เพียงแค่ออกมาให้คนอื่นฟังเสียงเรา เราต้องฟังเสียงคนอื่นด้วย นี่ก็ออกใช่ไหมคะ ประเด็นที่เราคิดว่าเราเป็นผู้มีส่วนได้เสียที่สำคัญเหลือเกินในประเด็นนี้ แล้วก็ต้องไม่ปฏิเสธว่าเขาก็มีส่วนได้เสียเหมือนกัน ซึ่งถึงที่สุดแล้วถ้าไม่เข้ามานั่งในห้องนี้ด้วยตัวเองจริง ๆ มันก็อาจจะเข้าใจไม่ถนัดนัก

นางยุราพร สมบุญสุข : ใช่เรื่องจริงเลยคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่ก็ดีตรงที่ว่าในห้องนี้ที่พูดถึงนี่คะ เท่าที่ฟังมาหรือสัมภาษณ์มาก็ดีใจตรงที่ว่าคนที่อยู่กับงานตรงนั้น รู้จักงานตรงนั้นได้มีโอกาสเข้ามานำเสนอสิ่งที่ตัวเองรู้จักและทำมาด้วยมือ ซึ่งมันเป็นคนทำจริง ๆ ไม่ใช่คนที่ทฤษฎี แต่เป็นคนปฏิบัติจริง ๆ ก็เลยคิดว่ามีความหวังกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไหมคะ ในการที่จะเปลี่ยนทิศทางหรืออนาคตประเทศอะไรอย่างนี้คะ

นางทิตา ณ นคร : จริง ๆ โดยส่วนตัวถึงแม้ว่าไม่ได้สิ่งที่เราต้องการหมด เพราะว่าเราเขียนรัฐธรรมนูญเราไม่ได้เขียนระเบียบบ้านของเรา นี่ก็ออกใช่ไหมคะ ซึ่งเราก็ต้องเข้าใจว่าทุกคนที่เดินเข้ามาก็เข้ามาด้วยความหวังใยต่อบ้านเมืองเหมือนกับเรา แต่เขาอยู่นคนละมิติกับเรา ซึ่งบางเรื่องถึงเราไม่เห็นด้วยโดยประสบการณ์ แต่เราก็เห็นด้วยในเชิงประสบการณ์ของเขานี่ก็ออกไหมคะ คิดว่าเราไม่เคยทำในประเด็นนั้น แต่เรามีความเชื่อว่าสิ่งที่เขาพูด สิ่งที่เขากำลังทำก็เป็นสิ่งที่ถูกต้อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เขาฉลาดที่สุดในเรื่องนั้นของเขา

นางทิตา ณ นคร : ใช่คะ ดังนั้นถึงไม่เห็นด้วยก็ไม่ได้แปลว่าเรารู้สึกว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะแย่ เพราะเราเชื่อว่าทุก ๆ ที่เข้ามานั่งก็ได้แบกเอาความทุกข์ ความคาดหวัง ภารกิจ ประสบการณ์ ทุก ๆ อย่างที่ตัวเองเคยเคียวกล่อมมาเพื่อมาสร้างกติกา แล้วเราคิดว่าถ้าจิ๊กซอว์ทุกชิ้นทำหน้าที่เหมือน ๆ กันเราก็จะได้ภาพเกือบครบ ซึ่งอันนั้นเราจะไม่เห็นด้วย เพราะว่าเราไม่ได้ทำประเด็นนั้นโดยตรง แล้วเราก็หวังว่าคนอื่นก็ต้องมองเหมือนอย่างที่เราแบบนั้นด้วย เรื่องบางเรื่องนี่ อย่างเช่นประเด็นที่ตัวเองหวังไว้ก็คือเรื่องผู้หญิง จากส่วนผู้หญิงในสภาท้องถิ่น ซึ่งเราก็หวังว่ามันมีบางคนไม่ได้ทำประเด็นผู้หญิงเลย ทำเรื่องอื่นอะไรก็ไม่รู้ เหมือนพยายามจะเข้าใจว่าประสบการณ์ของเรา เขาบอกว่าถ้าหากว่าสัดส่วนผู้หญิงนี้แล้วมันจะประชาธิปไตยตรงไหน

เขารู้สึกอย่างนั้น ถ้าหากคุณมาบอกว่าผู้หญิงต้อง ๑ ใน ๓ หรือ ๓๐ เปอร์เซ็นต์ นั่นหมายถึงถ้าผู้ชายเขาได้คะแนนสูงประมาณ ๗ คน แล้วก็มันต้องได้ ๗ คนนี้ไป แล้วมันต้องมาเลือกผู้หญิงแล้วมันจะประชาธิปไตยตรงไหน แต่เราก็มองว่ามันประชาธิปไตยในแง่ที่ว่าจริง ๆ ผู้หญิงมีครึ่งหนึ่งของประเทศมากกว่าผู้ชายด้วยนับล้านคนได้กรรมัง แล้วที่สำคัญก็คือว่าเราต้องคิดภายใต้บริบท ผู้หญิงถูกฝากให้อยู่ในพื้นที่ในครัวมาช้านาน ดังนั้นในพื้นที่ทางการเมืองซึ่งมันมีเรื่องเล่ห์เหลี่ยม เรื่องการต่อสู้ เรื่องการพาดพิง เรื่องช่วงชิง สิลาความแพรวพราวมันไม่เท่า เมื่อมันไม่เท่า เวลาเราจะจับคน ๒ คน ซึ่งมีต้นทุนที่ไม่เท่ากันมาแข่งกันนี้มันไม่เป็นธรรมตั้งแต่ตอนนั้น ดังนั้นมันต้องมีมาตรการพิเศษ สัดส่วนจึงเป็นมาตรการพิเศษชั่วคราว แล้ววันหนึ่งเมื่อการต่อสู้มันโอเคแล้วทักษะในการที่จะแข่งขันในเวทีแบบนี้มันพร้อมแล้ว มาตรการพิเศษชั่วคราวก็เอาออกซะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : แต่ไม่เข้าใจที่เขาถามว่าสัดส่วนมันไม่ประชาธิปไตย เรางงนะ จริง ๆ ประชาธิปไตยมันก็มีสัดส่วนนะ เช่น ตัวแทนของคนที่เปอร์เซ็นต์ ตัวแทนนี้ที่เปอร์เซ็นต์ อันนี้ก็คือประชาธิปไตย

นางทิตา ณ นคร : คือบางคนเขาจะมองประชาธิปไตยในเชิงรูปแบบใช้ไหมคะ ในเชิงเป้าหมาย แต่ไม่ดูประชาธิปไตยในเชิง Process ใช้ไหมคะ มันอาจจะมียุทธศาสตร์ประชาธิปไตยหลายแบบ

นางยุราพร สมบุญสุข : มันมองได้หลายมุมแล้วแต่คนมอง

นางทิตา ณ นคร : ใช่ ๆ ในประชาธิปไตยมันมีทั้งในแง่ของเป้าหมาย รูปแบบกับประชาธิปไตยของในเชิงกระบวนการใช้ไหมคะ เพราะว่าในหลายประเทศในโลกเขาก็เอาตัวแทนของชนเผ่า ซึ่งคนเหล่านี้ อาจจะมีแค่ไม่ถึง ๑ เปอร์เซ็นต์ของประชากรชาติ ต้องมีตัวแทน เพราะว่าเราจะมาจินตนาการว่าคนตาบอดนี้ประสบปัญหาแบบนั้นแบบนี้ไม่ได้ อะไรวางนี้เป็นต้น เราก็มองว่าบางเรื่องเราก็ไม่เข้าใจเพราะเราไม่ได้ทำ แต่เราเชื่อว่าเมื่อมันผ่านคนคนหนึ่งซึ่งเดินมาถึงตรงนี้เราเชื่อว่าเขาต้องแบกเอาความปรารถนาดีต่อชาติบ้านเมือง แล้วเราก็มองว่าอยากให้เขาแบกเอาความปรารถนาดีต่อบ้านเมืองเข้ามาเช่นเดียวกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : เราสัมภาษณ์มาเกือบ ๑๐ ท่านนะคะ นี่ส่วนตัวเลยมีความรู้สึกว่ามีสุขนะ รัฐธรรมนูญซึ่งเดิมเราไม่ได้คาดหวังอะไรมาก เพราะว่ามันฉีกกันง่ายเกิน แล้วก็ร่างกันในบริบทอะไรอยู่แต่เนิ่น ๆ แต่ว่าหลังจากสัมภาษณ์แล้วนี่ความรู้สึกว่าเราคาดหวัง เรามุ่งหวังได้เลยว่าประเทศเราจะต้องคลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้นจากรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เดิมไม่เชื่อเหมือนกันนะคะว่ามันต้องอยู่ที่คนใช้ มันไม่ได้อยู่ที่ตัวรัฐธรรมนูญ แต่ถ้ารัฐธรรมนูญดีด้วย คนดีด้วยไอ้โหประเทศเรานะคะ

นางทิตา ณ นคร : มีอาจารย์ท่านหนึ่งที่เคยมีประสบการณ์ในการร่างปี ๒๕๔๐ และปี ๒๕๕๐ ท่านก็บอกว่าครั้งนี้ท่านรู้สึกที่มีความหลากหลายทางความคิด ท่านรู้สึกเองคะ ปี ๒๕๔๐ และปี ๒๕๕๐ รู้สึกความหลากหลายมันน้อยและมีความเป็นตัวของตัวเองของแต่ละคนสูง ซึ่งอันนี้เป็นทักษะของท่านเองจากประสบการณ์ ๒ ครั้งว่าดีกว่า

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : แล้วทุกคน Devote หมดเลย และมีความปรารถนาดีกับชาติ แล้วตั้งใจทำในส่วนที่ตัวเองถนัด ในส่วนที่ตัวเองรับผิดชอบอยู่อะไรอย่างนี้คะ

นางยุราพร สมบุญสุข : คนร่างมาหลากหลายไม่ใช่แต่นักวิชาการ ไม่ใช่เฉพาะนักกฎหมาย แต่มันมาจากชนหลายวิชาชีพเป็นตัวแทน คือค่อนข้างที่จะถือว่ามากกว่าที่เคยมีมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คือเราฟังจากคนข้างนอกหรืออะไรนี่คะว่าร่างกันไปเถอะเดี๋ยวก็ก้อีกอะไอย่างนี้ ก็ร่างเฉพาะคนรู้ ๆ เท่านั้นเองไม่ได้เผื่อคนอื่นอะไอย่างนี้ใช่ไหมคะ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วก็ได้ร่างแท้จริงที่จะไปสู่การปฏิบัติสู่ประชาชน มันก็ไม่ได้มีความแตกต่าง ปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๕๐ ก็บอกเพิ่มนิดหนึ่ง แต่มันเป็นเชิงของอะไรนี่คะ มันเป็นเชิงของไม่ผู้นำภาคปฏิบัติ ทั้งนี้เราคาดหวังว่ากฎหมายลูกจะนำไปสู่

นางทิตา ณ นคร : หมวดปฏิรูปนี้มันน่าจะ เพราะว่าหมวดปฏิรูปนี้มันจะต้องเป็นสิ่งที่ถูกทำจริง มันก็บังคับไฟล์ท์ว่าในหมวดปฏิรูปภายในเวลาที่ปี ถ้าหากสมมุติว่ากำหนดไว้ ๕ ปี ต้องปฏิรูป ถ้าครบ ๕ ปียังไม่เสร็จก็ให้ประชาชนตอนนี้กำลังพิจารณาอยู่ให้ประชาชน ๕๐,๐๐๐ คนลงมติกันว่าให้ทำต่ออะไอย่างนี้ใช่ไหมคะ

นางยุราพร สมบุญสุข : เพราะว่าแต่เดิมนี่เหมือนว่าประชาชน ๒๐,๐๐๐ คนเข้าชื่อกันออกกฎหมายได้ แต่เราก้ยังไม่เคยเกิดภาพนั้น

นางทิตา ณ นคร : ใช่ ๆ หมายถึงว่าเป็นการโหวตเพื่อให้มีการปฏิรูปต่อ เพราะว่ามีการปฏิรูปมันคงไม่เสร็จใน ๕ ปี แต่ว่าใน ๕ ปีที่เราเขียนตัวเลขไม่ใช่ ๑๐ ปี ๒๐ ปีเพื่อให้คนกระตือรือร้น Active ต่อการที่จะทำภารกิจใดให้เสร็จ แต่ถ้าไม่เสร็จก็ขอให้ประชาชน ๕๐,๐๐๐ ชื่อเป็นผู้ลงมติคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คุณทิตาไม่เคยอยู่ร่วมกับชุดใดมาก่อนนี่เป็นครั้งแรกใช่ไหมคะ

นางทิตา ณ นคร : ใช่คะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่ประสบการณ์ที่เล่ามาฟังทั้งหมดนี่เป็นประโยชน์มาก ๆ เลยใช่ไหมคะที่นำเสนอกรรมาธิการชุดนี้ ได้ผลักดันไปถึงไหนอย่างไรบ้างคะ

นางทิตา ณ นคร : จริง ๆ ประเด็นที่ตัวเองสนใจกับประเด็นที่เราฟังคนอื่นด้วยนะคะ และที่เราเห็นด้วย ไม่เห็นด้วยนี่ คือตัวเองมีความรู้สึกอยู่ในฐานะที่เราเป็น NGO ทำงานใกล้ชิดกับส่วนที่ไม่ได้เป็นราชการ เราเห็นพลังของผู้คนตัวเล็กตัวน้อย และถึงเขาไม่มีพลัง แล้วเราก็เห็นว่าช่องทาง empower นี้มันมีเพื่อให้เขาเกิดมีพลังจากคำว่าประชาชนสู่คำว่าพลเมือง เพราะฉะนั้นเวลาเราเข้ามานั่งตรงนี้ส่วนที่เราคิดว่ามันได้ถูกพูดถึงเยอะ ถูกผลิตซ้ำกันบ่อย ๆ ในห้องนี่ก็คือการทำให้เกิดความเป็นพลเมือง ซึ่งในรัฐธรรมนูญฉบับนี้พูดเยอะ ซึ่งมันถูกจริตกับพวกเรา แล้วเราสามารถที่จะให้ความเห็น หรือเราสามารถที่จะสร้างส่วนขยายมันออกไปให้ได้ใช่ไหมคะ ซึ่งมัน ทำให้ความรู้สึกที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้มันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง มันมีสูตร เพราะว่าเราไปให้น้ำหนักกับพลเมือง ซึ่งมันก็กำลังจะเกิดสมัชชาพลเมือง ซึ่งสมัชชาพลเมืองอาจจะเป็นกลไกที่ไป empower ภาคประชาสังคมให้เขาได้มีส่วนในการตัดสินใจว่าในส่วนการขับเคลื่อนประเทศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ซึ่งถ้ามันเกิดขึ้นมันทันการณ์กับการที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงประเทศใช่ไหม

นางทิตา ณ นคร : ไม่มีอะไรช้านะคะ เพราะว่าจริง ๆ ทุกอย่างแน่นอนมันอาจจะช้า แต่ว่าบางเรื่องมันก็ต้องการความสูงอมเหมือนกัน อย่างถ้ามันเกิดขึ้นในช่วงที่คนมันสูงอมมันก็อาจจะใช้เวลาไม่นานนักในการที่จะ

นางยุราพร สมบุญสุข : มันจะเปลี่ยนได้เร็ว แต่ถ้ายังไม่สูงอมมันจะเกิดปัญหา

นางทิวา ณ นคร : ใช่ ๆ ตัวเองชอบพูดบ่อย เพราะว่าเวลาเข้าไปทำงานในบ้านกาญจนามันเป็นงานที่ยากนะคะ เป็นงานที่ทำกับเด็กซึ่งไปมาคนมา แต่ว่าเมื่อสำรวจว่ามีคนถามว่าปัจจัยความสำเร็จในบ้านกาญจนาคืออะไร มันคงมีหลายข้อ แต่หนึ่งในนั้นก็คือเราถูกมอบหมายให้ไปทำงานบ้านกาญจนาในวันที่เราอายุเยอะพอสมควร ๕๑ ๕๒ Maturity ของเราสูงมากเลย เชื่อว่าถ้าตัวเองไปตอนอายุ ๒๕ หรือ ๓๐ นี้ได้ฟังกันไปข้างหนึ่ง เราแรง แล้วเรามีความเชื่อที่แข็งแรง แล้วถ้าเขาไม่ยอมรับมันขนาดว่าอายุ ๕๐ กว่านี่สงครามทางความคิดก็เกิดขึ้นตั้ง ๒-๓ ปี แต่มันเป็นสงครามทางความคิด มันไม่ใช่เป็นอย่างอื่นใช่ไหมคะ ก็คือยืนกันในที่ประชุม แล้วก็ยืนยันในจุดยืน เพราะฉะนั้นเรื่องบางเรื่องนี่ความสุขของมันไม่ได้สูญเสียอะไรเลยนะเวลาที่ผ่านไปแม้มันไม่ได้มา แต่มันทำให้คนค่อย ๆ สุข ทำให้คนรู้สึกได้ว่าพอถึงจุดหนึ่ง พอเครื่องมือเหล่านี้มามันก็ขับเคลื่อนได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใส่เวลาสักน้อย แล้วค่อย ๆ หล่อหลอมทำความเข้าใจไป

นางทิวา ณ นคร : เดินที่ละก้าว เคี้ยวข้าวทีละคำคะ

นางยุราพร สมบุญสุข : อันนั้นใช้เวลาคือปฏิรูปใจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : นี่เรียกใจร้อนเวลาสัมภาษณ์ พอถามว่าปรองดองนี้มันจะปรองดองกันตรงไหนมันจะไปอย่างไร เพราะว่ามันหลากหลายกันมายับเยิน บางทีใจสลายไปแล้วอะไรอย่างนั้นคะ เห็นหน้าก็ปรองดองไม่ลงแล้ว แต่พอมานั่งฟังกรรมวิธีการพูดหลาย ๆ ท่านรู้สึกที่เราคงต้องมันมีทางออก มันมีทางเป็นไปได้ เพียงแต่อย่างที่ท่านบอกว่าอาศัยเวลาสักหน่อย

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วที่นี้ในเรื่องของรัฐธรรมนูญเรามีเรื่องของหมวดปรองดองนี้คิดว่าการเขียนยากไหมคะที่จะให้ได้เป็นตัวที่ไปสู่กฎหมายลูก แล้วนำไปสู่ความปรองดองที่แท้จริง

นางทิวา ณ นคร : จริง ๆ การเขียนคงไม่ยากเท่ากับการทำให้คนทุกคนรู้สึกว่าคือเราต้องยอมถอย หรือว่าความเป็นธรรมที่ว่าบางครั้งมันอาจจะต้องเอาการสูญเสียขึ้นมาเทียบเหมือนกันว่าเราอยากสูญเสียเพิ่มเติม แนนอนที่สูญเสียมันเจ็บแล้วใจคะ แล้วก็ปรองดองมันเหมือนกับบางคนเขาอาจจะรู้สึกว่ามันไม่ได้รับการเยียวยา เพราะมันเหมือนกับเรากำลังที่จะหยุด จะลืม จะเก็บ จะชุกอะไรอย่างนี้ ซึ่งโดยทั่วไปเราอาจจะรู้สึกเช่นนั้นได้ แต่ว่าเราอาจจะต้องมองให้ไกลไปกว่านั้นอีกนะคะว่าถ้าเราไม่ยอมสูญเสียเพิ่มบางที่เราก็คงจะต้องเป็นราคาที่เราต้องจ่ายร่วมกันใช่ไหมคะ เป็นราคาที่สังคมต้องจ่ายร่วมกัน แต่แนนอนเราเข้าใจคนที่เป็นผู้สูญเสียโดยตรงนะคะ ตัวเป็นนี้ แต่เราก็คงอยากให้เขา ก็ต้องการว่าเขาจะถ้าหากว่าเขายอมถอย แล้วเขาก็มองเห็นภาพใหญ่ของประเทศ ซึ่งคนเหล่านี้ต้องถูกเยียวยาในอีกรูปแบบหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการยกย่องในการทำ คือวันนั้นตัวเองมีโอกาสแสดงความคิดเห็นหนึ่งว่าบางที่เราอาจจะต้องมีสถานที่สักที่หนึ่งเหมือนเวลาที่เราไปเยอรมันแล้วก็ไปเห็นกลุ่มคนที่เขา แล้วก็มีคนที่เป็นผู้สูญเสียลุกขึ้นมาบอกเล่าเอง มีสถานที่ให้กับเขาแล้วที่เหล่านี้ไม่ใช่ถูกทำโดยคนกลาง ๆ ไม่ใช่เจ้าหน้าที่รัฐนี่ออกใช่ไหมคะ ไม่ใช่ NGO แต่เป็นตัวจริงเสียงจริงที่เป็นผู้ผ่านความสูญเสีย แต่ถึงที่สุดพยายามจะหลอมตัวเองขึ้นมาใหม่เพื่อบอกเล่ากับสังคมว่าอย่าให้เกิดขึ้น ซึ่งคนเหล่านี้ระหว่างที่เขาทำไป ๆ นี่เขาจะได้เยียวยาตัวเองไปด้วยนะ อะไรแบบนี้ ซึ่งจะเป็นทอล์กเทรดีหรือจะเป็นอะไรเราก็ไม่รู้หรอก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เพราะว่าผู้หญิงที่สูญเสียลูก แม่ สามี อะไรอย่างนี้ถ้าเขาได้มาเจอกันเขาแชร์กัน จะต่างฝ่ายต่างคิดอะไรก็แล้วแต่ แต่สิ่งหนึ่งที่เหมือนกันคือสูญเสีย

นางทิตา ณ นคร : แล้วพอเขาได้มีโอกาสได้นำเสนอสิ่งเหล่านี้ให้กับทุกคน ความชื่นชม ความรู้สึกแววตา ท่าทีของคนที่เข้ามาพร้อมรับฟังทั้งหมดนี้มันก็จะกลายเป็น empower พอ निकอกออกใช้ใหม่คะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เหมือนเปลี่ยนวิกฤติมาเป็นโอกาสนะคะ เอาเขามาช่วยดีกว่า คือเยียวยาเขาด้วย แล้วก็เอาพลังของเขามาช่วยในการขับเคลื่อนว่าบทเรียนแบบนี้มันจะไปเกิดซ้ำ

นางทิตา ณ นคร : คือเยียวยาไม่ได้แปลว่าต้องให้เงินเขาอย่างเดียว เยียวยาไม่ได้แปลว่า จะต้องโน่นนี่นั่นที่รัฐจะต้องจ่าย แต่เยียวยาก็คือทำให้เขาในฐานะที่เขาเป็นประจักษ์พยานที่สำคัญนะคะ ในฐานะที่เขาเป็นผู้สูญเสียนี้เราจะสร้างพื้นที่ไหนที่มันดูสง่างามและศักดิ์สิทธิ์ให้กับพวกเขาได้ทำหน้าที่ร่วมกันในฐานะประจักษ์พยานของสังคมของผู้สูญเสีย แล้วที่แบบนี้ก็จะป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการเยียวยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อันนี้คิดว่ามันน่าจะทำให้ลืมได้ง่ายกว่าที่จะมาบังคับว่าลืมซะแล้วเริ่มใหม่ อะไรอย่างนี้

นางทิตา ณ นคร : เรามองว่ามันต้องมีพื้นที่กลาง ๆ แบบนี้ให้กับผู้คนที่เป็นผู้สูญเสีย แล้วถึงที่สุดเดี่ยววันเวลาจะทำให้เขามองเห็นนะคะ ซึ่งไม่รู้ตัวเองก็เคยทำกับคนที่ก่อคดีฆ่ากัน เฉเชิญหน้ากันในบ้านกาญจนา แล้วถึงที่สุดก็ทำการเยียวยาได้ทุกคู่ แต่ว่าอันนั้นแน่นอนมันอาจจะเป็นสเกลเล็ก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่เราก็สามารถจะเป็นโมเดลได้

นางทิตา ณ นคร : ใช่ ๆ แต่ในสเกลเล็กนั้นมันมาตัว Content อยู่ ซึ่งเราอาจจะคุมปัจจัยร่วมได้หลายตัว แต่ว่าตัว Content มันอันเดียวกันก็คือทุกคนเจ็บปวด ทุกคนจะเป็นผู้สูญเสีย แต่วันนี้เมื่อเขาลุกขึ้นมาเวลามีคนมาดูงานแล้วเขาเล่าให้ฟัง เราเห็นว่าทุกครั้งที่เขาเล่านี้ภาษากายแววตาเขามันจะเปลี่ยนไปทุก ๆ ครั้ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เพราะฉะนั้นนี่คือข้อดีของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ใหม่คะ ที่ได้คนที่ปฏิบัติจริง มีส่วนร่วมตรงนี้

นางทิตา ณ นคร : ก็ไม่แน่ใจนะ คือส่วนหนึ่งอันนี้จะต้องยอมรับเหมือนกันว่าในที่ร่างรัฐธรรมนูญ มันเป็นพื้นที่ของการ คือตัวเองมีความรู้สึกว่าการประชมร่างรัฐธรรมนูญมันเป็นการประชุมที่ไม่ค่อยเป็นธรรมาตินิกอกออกใช้ใหม่คะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เป็นอย่างไรคะ

นางยุราพร สมบุญสุข : มันอาจจะธรรมาตินิกอกออกใช้ใหม่คะ

นางทิตา ณ นคร : ใช่ ๆ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ทุกคนก็ไม่กล้าแสดงอะไรอย่างนั้นหรือคะ

นางทิตา ณ นคร : ใช่ ๆ ก็แสดงนั่นละ หมายถึงว่าพอเราคืออันนี้มันเป็นศาสตร์บางศาสตร์ที่มันจะให้หน้าหนัก คือตัวเองนี้อาจจะอยู่ในศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการเป็นมนุษย์กับสิ่งที่เป็นนามธรรมกับอะไรนี่ ซึ่งเวลาเราอยู่ในพื้นที่แบบนั้นเราจะรู้สึกเลยว่าศาสตร์ของเรามันศักดิ์สิทธิ์ แล้วพอเราไปดูในเวทีที่พูดเรื่องพวกนี้ แต่พอเรามายืนในเวทีที่พูดเรื่องกฎหมาย เรื่องควบคุมมนุษย์ เป็นการใช้กฎหมายเพื่อไปจัดการกับคนนี่ศาสตร์อย่างเรามันกลายเป็นเรื่องโรแมนติคไป นิกอกออกใหม่คะ มันกลายเป็นเรื่องที่ยิ่งแต่นี้เราก็พยายามเข้าใจนะ เพราะว่าแต่ละพื้นที่มันจะมีน้ำหนักของศาสตร์แต่ละอันไม่ได้เท่ากัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่จริง ๆ ศาสตร์แบบนั้นเขาเอาของเราไปแชร์เขาก็จะได้เข้าใจว่าเรื่องจริง ๆ มันคืออะไร อันนั้นคือเป็นทฤษฎี อันนั้นคือในทางปฏิบัติ

นางยุราพร สมบุญสุข : การร่างครั้งนี้เอาทั้งทฤษฎีและปฏิบัติมาหล่อหลอมให้พอที่จะไปด้วยกันไหมคะ

นางทิตา ณ นคร : เราก็อพยายามอยู่นะ แต่ก็ไม่ได้ง่ายหรอก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ทำทางเหนี่ยวนะคะ

นางทิตา ณ นคร : ใช่ ไม่ได้ง่าย เพราะว่าแม้บางครั้งเราอาจจะพยายามจะ เช่นบางวันเราอาจจะลุกขึ้นมาพูดว่า เล่าได้นะ มีอยู่วันหนึ่งที่คุณวีระกานต์ มุสิกพงศ์ เข้ามาให้ความเห็น ซึ่งวันนั้นคุณวีระกานต์เขาพูดอะไรที่เราารู้สึกได้ว่าโคตรดีเลย แล้วทำไมสิ่งที่พูดดี ๆ แบบนี้ไม่ไปพูดให้กับสาธารณะข้างนอก หรืออะไรแบบนี้ จนที่สุดเราก็เลยลุกขึ้นมาแสดงความคิดเห็นว่าเรารู้สึกว่าสิ่งที่ท่านพูดสำหรับเรานี้มันทำให้เราอ่อนตัวลงทางความคิด ซึ่งการอ่อนตัวทางความคิดมันมีความหมายในสถานการณ์แห่งความขัดแย้ง ฉะนั้นเราก็เลยอยากจะขอความกรุณาว่าเขาน่าจะใช้ตัว Content เดิมแบบนี้ แต่พูดกับสาธารณะ แต่เขาบอกว่าที่เขาเข้ามาในห้องนี้เสื้อแดงก็ไม่ได้เห็นด้วยกับเขาอยู่แล้ว หรือตอนสุดท้ายตอนที่เดินกันออกมาเนี่ยเรายังมีความรู้สึกว่าคุณที่เรารู้สึกว่าด้วยความเป็นผู้หญิง นึกออกใช่ไหมคะ แล้วเราก็ทำประเด็นพวกนี้ ธรรมดาเราไม่เคยมาส่งคนที่มาแสดงความคิดเห็นนะคะ เราไม่เคยมาส่งไม่ว่าพรรคไหน อภิสิทธิ์ี่มาเราก็ไม่ได้เดินออกมาส่ง เราก็นั่งประชุมต่อ แต่วันนั้นคุณวีระกานต์นี่เราเดินมาส่ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ประทับใจ

นางทิตา ณ นคร : ใช่เราเดินมาส่ง แล้วพอมาถึงประตูเขาจะออกเราก็ขอกอดเขาทีหนึ่ง เรามีความรู้สึกว่าคุณที่เรารู้สึกว่าความที่เราเป็นผู้หญิง ความที่เราเป็นแม่ ความที่เราเป็นคนทำงานในมิตินี้เรามีความรู้สึกว่าคุณเป็นรหัสที่สำคัญของการคลี่คลายความขัดแย้ง แต่คุณต้องใช้รหัสของคุณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ทำไมคุณไม่ Action ละ

นางทิตา ณ นคร : ก็มันนะสิ ใช่ไง เขาก็โอเคนะ ตอนที่เขากอดเขาก็บอกครับ ผมก็เข้าใจ บอกใช้รหัสที่สำคัญนี้ด้วยสิ แต่เราไม่รู้จะทำอะไรได้มากกว่าขอกอดเขาทีหนึ่ง แล้วเราก็เชื่อมั่นว่ามันมีรหัสที่สำคัญอยู่ในตัวคุณนะ ซึ่งแน่นอนตอนที่เรากลับไปในห้องยกร่างเราก็บอกว่า เพราะเราเป็นผู้หญิงไง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ความได้เปรียบของบางอย่างของเรา

นางทิตา ณ นคร : ใช่ ๆ มันเหมือนกับมีความอ่อนแออยู่ในนั้น แต่เราก็มีความอ่อนโยนอยู่ในนั้น ซึ่งเราไม่ได้คิดว่าผู้ชายไม่มี แต่ว่าผู้หญิงอาจจะมีความแบบนี้ที่มากกว่า

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : บางประการซึ่งทำให้เขาได้สัมผัสได้แบบแอ็คแทร็ค เขา เพราะบางอย่างภาษากายมันไม่เหมือนกับภาษาใจ มันทำให้เขา อาจจะให้เขาคลิกอะไรสักบางอย่างซึ่งเออจริงนะ ถ้าเขาทำประโยชน์ให้ได้ในบ้านปลายอะไรบางอย่างของเขานี้ ซึ่งจริง ๆ ที่ผ่านมาโดยประวัติศาสตร์ของเขานี้เขาเป็นคนที่มีความค่านะคะ

นางทิตา ณ นคร : แน่แน่นอนใช่ แล้วเราก็คิดว่าถึงแม้เขาจะไม่ทำอะไรเราก็ไม่รู้หรอกนะว่าเหมือนเรามีกล่องความทรงจำ มีลึนชักหลายลึนชักที่อยู่ในกล่องความทรงจำเรา แล้วไม่รู้จะสักวันเขาอาจจะอยากจะเขียนหนังสืออะไรสักเล่มหนึ่งที่จะบอกอะไรเราก็ไม่รู้ มันก็เป็นไปได้ทั้งนั้น เหมือนเราที่เรามีหลายลึนชักแล้วเราก็อาจจะคิดว่าจังหวะหนึ่งเราอาจจะต้องทำแบบนี้แล้วละ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่ก็อย่างว่านะคะ นี่นอกเรื่องอีกเหมือนกัน ความที่เขาเป็นนักการเมืองเขาก็โชว์ศักยภาพอะไรบางอย่างนักการเมือง เช่นว่าเขาอาจจะคิดแบบนี้ แต่ในทางปฏิบัติที่โชว์อีกอันหนึ่งเขาทำไม่ได้ ซึ่งเราก็เลยเสียดายว่านักการเมืองไทยเราทำไมมันต้องเป็นแบบนี้ มันต้องมีหน้าฉากกับหลังฉากอะไรอย่างนี้ ทำไม

นางยุราพร สมบุญสุข : คุณทึชาคิดว่าในการร่างรัฐธรรมนูญนี้ปัญหาอุปสรรคในการทำงานนี้มีไหมคะ

นางทึชา ณ นคร : จริง ๆ ถ้าถามว่ามีไหมมันก็คงเป็นเรื่องปกตินะคะ สิ่งที่มีมันเป็นอยู่ในตอนนี้ก็คือตัวเองไม่ค่อยชอบรูปแบบการประชุม คือรู้สึกมันไม่ค่อยเป็นธรรมชาติ เช่น แนนอนขณะนั้นมันก็มีจอให้เราดูถ้อยคำ แต่เรามีความรู้สึกว่าบางประเด็นนะ อันนี้เราคิดแบบ NGO นะ NGO ขึ้นมาเขียนโน่นเขียนนี่ ประเด็นนี้มันจะไม่หายเลยนะ มันจะจุกจิกมาก แต่เข้าใจว่าวัฒนธรรมการสร้างการเขียนรัฐธรรมนูญมันคงเป็นแบบนี้มาตลอด มันดูศักดิ์สิทธิ์มาก เราก็พอเล่าให้ทฤษฎีกาอธิบายทฤษฎีกาเขาอธิบายซึ่งเราก็เข้าใจนะคะอธิบายแล้วก็ต้องเอาไปย่อยอีก ๓ ชั้นถึงจะออกมา

นางยุราพร สมบุญสุข : เขาบอกเขียนให้คนอ่านไม่รู้เรื่อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ถึงต้องให้พวกเราคุยกันแบบนี้ไงคะ ภาษาที่สื่อคนจากคน

นางทึชา ณ นคร : นั่นนะสิ เรามีความรู้สึกว่าถ้าจะถามว่าอุปสรรคมันคืออะไรก็คืออุปสรรคตรงที่เราารู้สึกได้ว่าพื้นที่ทางกฎหมายมันเป็นพื้นที่ที่มีความเข้าใจที่ยากมากทั้ง ๆ ที่กฎหมายมันไม่ได้ใช้แค่คนที่เรียนกฎหมาย แต่กฎหมายมันต้องใช้กับทุก ๆ คน แต่กฎหมายก็ยังไม่ออกจากพื้นที่ของตัวเองเพื่อทำให้เอ๊ะทำไมละ ถ้าเราจะต้องเขียนกฎหมายให้คนทั้งประเทศอ่าน ทำไมเราถึงจะต้องผูกติดอยู่กับแต่การตีความอะไรอย่างนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : วัฒนธรรมของเธออะไรแบบนี้

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วเราคาดหวังไหมคะว่ามันจะไปเกิดในกฎหมายลูก

นางทึชา ณ นคร : ยากนะ เหมือนกับวัฒนธรรมของคนบางกลุ่มบางวิชาชีพมันมีความแข็งแรงแข็งตัวของมัน มันคงยากนะคะ

นางยุราพร สมบุญสุข : เพราะว่าถ้าสมมุติในเรื่องของสิทธิสตรีในเรื่องของอะไรนี้มันอาจจะ เป็นแม่บทตัวใหญ่ของรัฐธรรมนูญ แต่คาดหวังไหมคะว่าเขามองไปต่อถึงกฎหมายลูกใหม่ที่จะมาเสริมตัวนี้

นางทึชา ณ นคร : อ้อ แนนอน หลาย ๆ เรื่องมันคงเขียนไม่ได้อยู่ในรัฐธรรมนูญ แต่มันอาจจะ เป็นสารตั้งต้นเพื่อนำไปสู่การขยายในอีกพื้นที่หนึ่งใช้ไหมคะ เช่นมันมีบางคำ สมมุติว่าเขียนถึงคำว่าเพศสภาพ ซึ่งมันเพิ่มขึ้นมากคือกำลังจะได้เพิ่มนะคะ แต่ว่าจะ Debate ตกหรือเปล่านั้นก็ยังไม่รู้แน่คะ ตอนนี้มันแขวนเอาไว้ หรือว่า ๑ ใน ๓ ของสภาท้องถิ่นต้องมีผู้หญิงก็ยังไม่แขวนเอาไว้

นางยุราพร สมบุญสุข : ประเด็นไหนที่ยังมีความเห็นที่แตกต่างกันจะแขวนไว้ก่อน

นางทึชา ณ นคร : ค่ะ แขวนเอาไว้ ซึ่งอาจจะต้องใช้เวลา พอหลังจากมันจบแล้วซึ่งอาจจะกลับมาดูจุดที่แขวนซึ่งมันมีหลายเรื่องนะ ซึ่งทั้งหมดนี้ที่ถามว่าอุปสรรคมันมีไหม ก็มีตรงที่ว่าหลายเรื่องนี้หลายคนอาจจะรู้สึกว่ามัน คือในรัฐธรรมนูญไม่ควรจะเขียนเรื่องแบบนี้ อย่างเช่นเรื่องสัดส่วนมันไม่เป็นประชาธิปไตย

เรื่องเพศสภาพ มันยุ่งงาก็ไม่รู้ เพราะว่าเรื่องพวกนี้มันเป็นเรื่องที่อาจจะเป็นเรื่องของคนกลุ่มเล็ก ๆ แล้วก็โดยพฤติกรรมก็ไม่ได้เป็นระเบียบเรียบร้อยอะไรอย่างนี้ มันอาจจะมึนงงอะไรบางอย่าง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : มันอาจจะไม่ใช่แก่น แต่ว่าก็ทั้งประเด็นสำคัญนี้ไม่ได้

นางยุราพร สมบุญสุข : เขาอาจจะไปไว้ในกฎหมายลูกได้ไหมคะ แต่ต้องให้ทำรัฐธรรมนูญสามารถออกไปสู่กฎหมายลูกเพื่อคุ้มครองพวกนี้

นางทิวา ณ นคร : ใช่ ๆ ก็คิดว่าคงจะได้อยู่ คือพอเราอภิปรายกันไว้แล้วอย่างน้อยที่สุดมันก็ต้องไปอยู่ที่ตรงนั้นนะคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ในเจตนารมณ์อะไรอย่างนี้ใช่ไหมคะ

นางทิวา ณ นคร : แต่ว่าในนาทีนี้เรารักษาไว้ก่อน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่มีความรู้สึกที่ว่าพออ่านไปแล้วเราไปให้ความสำคัญกับคนบางกลุ่ม อย่างเช่นอันนี้ เขาอาจจะมึนงงมีเสียงดังในสังคม บางกลุ่มที่เป็นคนที่ด้อยโอกาสในสังคม อย่างเช่น พวกพิการ หรือแม้กระทั่งเด็กที่มีความบกพร่องอะไรบางอย่างนี้คนพวกนี้กลับเขาไม่ค่อยมีเสียงนะคะ

นางทิวา ณ นคร : แต่จริง ๆ มันมาอยู่แล้วในในกลุ่มคนพิการ เด็กด้อยโอกาสมันมีพื้นที่อยู่แล้ว เพียงแต่ว่าแน่นอนนะคะมันยังไม่ถูกขยายเป็นกฎหมายหรือว่าเป็นระเบียบเป็นกฎกติกาที่ทั่วถึง ซึ่งมันจะต้องไปพลท์กันเองในกฎหมายลูกหรือว่า อย่างเช่น เองง่าย ๆ เมื่อไม่กี่วันก่อนที่ศาลปกครองตัดสินให้กับสถานีรถไฟทุกแห่งต้องมีลิฟท์สำหรับคนพิการใช่ไหมคะ ซึ่งอันนี้แน่นอนการต่อสู้เขาจะต้องเอาแนวนโยบายเอาทั้งหมดสิทธิ เอาทั้งเรื่องสิทธิของคนพิการเขาไปขยายผลต่อใช่ไหมคะ ซึ่งจริง ๆ มันก็เปิดประเด็นเอาเป็นสารตั้งต้นไว้ก่อนนำไปสู่ข้อต่อสู้ของคนกลุ่มหนึ่งที่เขา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : มีความรู้สึกที่ไม่อยากให้บางคนที่มีเสียงดังมาก ก็มีสิทธิที่จะมามากใช่ไหม อย่างพวกเพศสภาพอะไรพวกนี้เขาเสียงดังเขากลับแสดงออกอะไรอย่างนี้ ที่นี้บางกลุ่มบางก่อนนี้เรามีความรู้สึกว่าไม่ ignore ใช่ไหมคะ ใหม่นะคะ

นางทิวา ณ นคร : ไม่ ๆ อาจจะเพราะว่าจริง ๆ ที่เพศสภาพที่เราอาจจะหยิบประเด็นของเขามาพูดเนื่องจากว่าเรื่องของพวกเขามันดูเหมือนเสียงดังก็จริง แต่ว่าเขาก็มีการติดลบอยู่เยอะจากสายตาของสังคมใช่ไหมคะ สังคมก็จะมองเขาติดลบเหมือนกับเป็นสิ่งแปลกปลอมของสังคม แต่คนพิการหรือว่าคนที่อยู่ในสภาพสภาวะอื่น ๆ คนเขาก็จะมองสงสารอยู่แล้ว แต่ว่าจริง ๆ เขาไม่ได้ต้องการความสงสารนะ เขาต้องการสิทธิใช่ไหมคะ เขาไม่ได้ต้องการความเมตตา เขาต้องการโอกาส แต่ว่าคนที่แบบนั้นคนไม่ได้มองว่าเขาเป็นตัวตน แต่มองเหมือนเป็นส่วนเกินอยู่ แต่คนพิการคนไม่ได้มองเป็นส่วนเกินนะ

นางยุราพร สมบุญสุข : คล้าย ๆ ว่าต้องดูแล พวกผู้สูงอายุ พวกเยาวชนเด็กนี่จะได้รับการดูแลเพราะว่าเขาเป็นแบบนี้มีอยู่แล้ว

นางทิวา ณ นคร : เสียงของเขาซึ่งดูเหมือนดังก็จริงแต่มันติดลบ ติดพื้นที่เขาปนด้าถ้ามองนะคะ

นางยุราพร สมบุญสุข : ถ้ามองระหว่างการร่างรัฐธรรมนูญปีนี้ที่เรากำลังทำอยู่กับปี ๒๕๕๐ นี้คิดว่ามันมีความแตกต่างในเชิงกระบวนการหรือการมีส่วนร่วมของภาค

นางทิวา ณ นคร : ไม่ได้อยู่ปี ๒๕๕๐ แต่ถ้าในการที่ติดตามนี้เราก็มองว่าปี ๒๕๕๐ จริง ๆ ตัวเองอาจจะเคลื่อนไหวอยู่เยอะในปี ๒๕๔๐

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เปรียบเทียบปี ๒๕๔๐ ก็ได้ค่ะ

นางทิวา ณ นคร : ในปี ๒๕๔๐ นี้ภาคประชาสังคมข้างนอกนี้ Active ค่อนข้างมาก เนื่องจากตัวเองอยู่ในเครือข่ายผู้หญิงกับรัฐธรรมนูญนะคะ เราก็ลุกขึ้นมาทำสารพัดนะคะ ตอนนั้นเรามีธงที่ชัดเจน เครือข่ายผู้หญิงกับรัฐธรรมนูญ ธงก็คือต้องเอามาตราใดมาตราหนึ่งที่ว่าด้วยเรื่องจริง ๆ ตอนหลังมันกลายเป็นมาตรา ๓๐ ซึ่งตอนนั้นหญิง ชาย มีสิทธิเท่าเทียมกันในการเลือกปฏิบัติด้วยแห่งความแตกต่าง ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๑๑ รายการนี้จะกระทำไม่ได้นะคะ ยกเว้นการเลือกปฏิบัติที่เป็นคุณ มีทั้งหมด ๓ วรรค ดูเหมือนกับองค์กรผู้หญิงจะร่างมาตรานี้มาเรียบร้อยนะคะ ผ่านการทำประชาพิจารณ์ ผ่านการเดินสาย จนคิดว่าคมแล้วละ จนถึงที่สุดเราก็ส่งอันนี้เข้าไปให้กับผู้หญิงอีก ๑ คนซึ่งเป็นยกร่าง คุณสุนี ไชยรส ซึ่งคุณสุนี ก็ได้ผลึกอันนี้ทางความคิดเข้าไปนะคะ ซึ่งพอไปถกเถียงกันข้างในมันเหมือนต้นทุนมันมีอยู่แล้ว แล้วก็เวลาเขาจะพิจารณารายมาตราในสภานี้พวกเราก็จะไปปรากฏตัว ไปถือป้าย ไปกางผ้า จัดการรณรงค์ ส่งสัญญาณเข้าไป คือทำอย่างแบบค่อนข้างเข้มข้น แต่ตอนนั้นเราเป็นภาคประชาสังคมข้างนอก ซึ่งพอปีนี้เราก็พบว่ามีการเคลื่อนไหวภาคประชาสังคมข้างนอกแบบแหลม ๆ นี้ไม่ค่อยมี มีแต่ช่วยกร่างเป็นคนไปจัดให้ เหมือนอย่างที่อาจารย์ถวิลวดีไปจัด นึกออกใช่ไหมคะ มันเกิดขึ้นจากการที่ยกร่างไปรับฟังความเห็น ก็มีเวที แต่ว่าความต่างระหว่างการที่เรารวมตัวกันเอง แล้วเขารุก ๆ ในปี ๒๕๔๐ มันไม่เหมือนกับที่เราไปจัดหรอก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ตอนนั้นคนกำลังตื่นเต้นกระมังคะ

นางทิวา ณ นคร : ใช่ ๆ เพราะเราไม่เคยมีประชาชนลุกขึ้นมาเป็น สสร. เขียนรัฐธรรมนูญ ดังนั้นเราจะเห็นว่ากลิ่นไอมันไม่ได้เหมือนกันนะคะ กลุ่มนั้นนี้เราจำได้ว่าเรามาสภากัน แล้วก็บางวันแอบถึงขั้นว่า ม้วนผ้าเข้ามา พอเขากำลังพิจารณามารตรานี้เรากางผ้าเลย ซึ่งมันทำไม่ได้ในสภาเขาไม่อนุญาต แต่เราก็แอบทำกัน คือรู้สึกว่ามันเหมือนกับความตื่นตัวของภาคประชาสังคมข้างนอกมันสูงมากนะคะ แล้วก็มีการรณรงค์หาเงินจากทั้งต่างประเทศ จาก NGO ต่างประเทศที่ทำงานประเทศไทย เดินสายทั่วประเทศใช้เวลาทำงานอย่างหนักพอ ๆ กับยกกร่างข้างในนั่นละ ใช่ไหมคะ ตอนนั้นเราอยู่ข้างนอกใช้ชื่อว่า เครือข่ายผู้หญิงกับรัฐธรรมนูญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : มีคำถามก่อนจะจบนะคะ คุณทิวาคิดว่าความสำเร็จของรัฐธรรมนูญฉบับนี้นำไปสู่การปฏิรูปประเทศในส่วนที่คุณทิวาได้รับผิดชอบได้ไหมคะ

นางทิวา ณ นคร : จริง ๆ โดยเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวที่เขาไปยึดอำนาจมานี้ เขาเขียนรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวเอาไว้ค่อนข้างน้อยก็คือ ๑ มาตรา มาตรา ๓๕ กระทบที่บอกว่าชุดยกกร่างแล้วก็ สปช. นี้ต้องสร้างกลไกที่นำไปสู่หลาย ๆ เรื่อง หนึ่งในนั้นก็คือเรื่องของเขาเรียกว่าความเสมอภาค เรื่องความเป็นธรรม สารพัดเรื่องนะคะ ซึ่งเจตนารมณ์ของคณะยึดอำนาจนี้ก็ถือว่าโอเคตรงนี้นะคะ แม้นว่า NGO จะบอกว่าเขาก็เขียนไปอย่างนั้นละ แต่จะเขียนด้วยเจตนาจะอย่างไร จะแฝง จะตรง จะอ้อมก็ไม่รู้ แต่หน้าที่เราก็คือหยิบมันมาใช้ประโยชน์นะคะ ดังนั้นพอมาเป็นยกกร่างจริง ๆ และมาเป็น สปช. จริง ๆ นี้เขาก็ Concentrate ตรงการปฏิรูปกันเยอะนะ ถ้าเราสังเกต ซึ่งแน่นอนเริ่มต้นใหม่ ๆ อาจจะหลงบ้าง เยอะบ้าง ฟุ้งบ้าง มันฝุ่นตลบไปหมดเลย แต่ตอนนี้มันเริ่มคมขึ้น มันถูกตักเข้ามาให้อยู่ในแถวในแนวแล้วก็ชัดเจนขึ้นนะคะ ก็เลยคิดว่าจริง ๆ ข้อดีของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็คือตรงปฏิรูปนี่ละใช่ไหมคะ เพราะว่ามันเหมือนกับถูกทำให้เห็นภาพชัดขึ้นว่ามันมีอะไรบ้างที่

เราจะต้องทำด่วน ๆ แล้วที่สำคัญไม่ใช่ด่วน ๆ แค่ว่าทำให้เจ้าหน้าที่รัฐทำนะ ด่วน ๆ โดยมีคณะที่เขาเรียกว่า นอกเหนือจากทำคลอดออกมาแล้วยังต้องเลี้ยงดู แล้วทำให้ห้อง คลอด แล้วก็เลี้ยงดูพุ่มพุกจนเติบโต

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วทีนี้ในการทำหน้าที่ของประธานกรรมการยกย่องฯ ละคะ อาจารย์บรรศักดิ์เป็นอย่างไรคะ

นางทิตา ณ นคร : จริง ๆ ตอนแรกเราก็ไม่ค่อยคุ้นกับอาจารย์บรรศักดิ์ หรือคณะ แต่ว่าสมัยที่ตัวเองทำเครือข่ายผู้หญิงกับรัฐธรรมนูญที่เคลื่อนไหวนี้มาก็ได้เจอ แต่ตอนนั้นอาจารย์ไม่ได้เป็นประธาน แต่ว่าอาจจะอย่างอาจารย์ก็อยู่ในพื้นที่ นักวิชาการทางการเมืองมานานแล้วนะคะแล้วไปเวทีสาธารณะองค์กรผู้หญิงก็ชวนอาจารย์บรรศักดิ์ อาจารย์สุจิต คุณจรัญ ภักดีธนากุล คือเราก็คูณกับคนพวกนี้มาแต่คุ้นในความสัมพันธ์อีกแบบหนึ่งคะ แต่ครั้งนี้เราต้องมานั่งทำงานใกล้ชิดกับอาจารย์ ซึ่งถ้าเผื่อให้เป็นประโยชน์กับเอกสารชิ้นนี้ละคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : เอาจริง ๆ ค่ะ

นางทิตา ณ นคร : เอาจริง ๆ เพื่อให้เป็นประโยชน์ ก็คือตอนแรกนี้เราก็มีความรู้สึกว่าคุณลักษณะของการเป็นประธานของอาจารย์นี่ค่อนข้างรวบรัด ตัดความ ตัดตอน แล้วก็สรุปเร็วนะคะ แล้วก็ซึ่งไม่เอ่ยนาม มีอยู่ท่านหนึ่งก็รู้สึกเหมือนเรา แล้วบังเอิญได้คุยกัน ท่านก็เลยบอก วันนั้นเรามาในช่วงเช้าด้วยกัน ท่านก็บอกว่า คุณทิตารู้สึกเหมือนผมไหม บอกรู้สึก แต่ท่านเป็นผู้ใหญ่ท่านน่าจะคุยกับอาจารย์บรรศักดิ์ได้นะ ผมว่าผมจะพูดในที่ประชุม ผมจะบอกว่าแบบนี้ไม่ได้ เพราะว่ายังพูดไม่จบเลยอะไรอย่างนี้ แล้วก็อาจจะมียุติหลายคนยังยกมืออยู่ หรือว่าคนที่ยกแล้วก็พูดเขายังพูดไม่ครบเครื่องเลยนะคะ แต่ว่าแน่นอนคุณอาจจะทะเลาะประเด็นก่อน แต่คุณก็ไม่มีสิทธิที่จะไปตัดเขา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : ตัดบท

นางทิตา ณ นคร : ใช่ ๆ ไปตัดบท ซึ่งท่านก็บอกว่าเดี๋ยวท่านจะพูดในที่ประชุม ตัวเองก็ยังจำได้ ตอนนั้นเป็น ๒ - ๓ วันแรกของการประชุม เราก็เลยบอกว่าเอาอย่างนี้สิ ท่านอย่าพูดในที่ประชุม ท่านใช้ความเป็นผู้ใหญ่ของท่านคุยกับอาจารย์เป็นส่วนตัวแนะนำดู ถ้าไม่หยุดนี้แล้วเราค่อยเข้าไปในที่ประชุม แต่ตอนแรกนี่คิดว่าถ้าเราเห็นตรงกันคิดว่าไม่ใช่เท่ากับเรา ๒ คน แต่ว่าในฐานะท่านเป็นผู้ใหญ่ท่านคุยก่อนได้ไหม ในที่สุดเข้าใจว่าท่านคงคุยเลย แล้วไม่สงสัยเลยว่าท่านคุยหรือเปล่า คุยจริงนั่นละ เพราะว่าวันนั้นท่านอาจารย์บรรศักดิ์ได้พูดเรียนในฐานะประธาน ขอโทษเลยนะคะว่าผมอาจจะอย่างโน้น อย่างนี้ อย่างนั้น ผมก็ขอโทษ เขาใช้คำเพราะดินะคะ ขอให้อภัยผมที ๆ อะไรอย่างนี้ก็ดี เรายังแอบชมกันเลยว่าอาจารย์รับฟังแล้วแม้บางคนอาจจะรู้จักอาจารย์ในอีกแบบหนึ่ง แต่เรารู้สึกได้ว่าอาจารย์เขามีท่าทีของคนที่เป็นอะไร เขาเรียกจัดลำดับตัวเองว่ามีผู้อาวุโสในนี้หลายคน อาจารย์ก็ให้เกียรติให้ความเคารพ แล้วก็บางทีอาจจะไม่ได้รับฟังในตอนแรกก็ขอโทษหรืออะไรอย่างนี้ ก็มีบรรยากาศแบบนี้ ซึ่งในที่สุดเข้าใจว่าจากตรงนั้นก็มีการปรับตัวกันไปเรื่อย ๆ และที่สำคัญพอเวลาผ่านไปมันก็จะมีความเข้าใจในธรรมชาติของกันและกันมากขึ้น แต่ตอนแรก ๆ มันก็คงเป็นช่วงต้นของการที่จะเรียนรู้ มันคงจะเป็นพัฒนาการที่ปกติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : แต่นี่คือข้อดีของความเป็นสตรีของผู้หญิง คือเรามีความคิดที่ละเอียดละเมียดละไมกว่าชนิดหนึ่ง ถ้าเป็นผู้ชายเดี๋ยวผมพูดเลยอะไรอย่างนี้ เราก็ใช้วิธีการละมุนละม่อมเอา อย่างนี้ก่อนนะ ถ้าไม่อย่างนั้นเดี๋ยวค่อย อันนี้ก็ประโยชน์ของผู้หญิงที่เข้ามามีบทบาท

นางทิวา ณ นคร : ก็เลยบอกกับท่านว่าลองคุยเป็นส่วนตัวก่อน ซึ่งพอคุยจริง ๆ ก็ได้ ท่านก็น่ารักมากนะคะ วันนั้นเรารู้สึกดีจริง ๆ แล้วยังบอกกับท่านเลยว่าคุยแล้วใช้ไหม ก็ดี แล้วเรื่องบางเรื่องมันคลี่คลายไปเอง

นางยุราพร สมบุญสุข : มันเข้าใจทั้ง ๒ ฝ่ายไง ท่านก็เข้าใจเรา เราก็กเข้าใจท่าน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เพราะบางที่อยู่ตรงนั้นอาจารย์อาจจะเคยเป็นอาจารย์ด้วยอะไรต่ออะไร เคยสอนแต่ลูกศิษย์

นางทิวา ณ นคร : ซึ่งพอ ณ จุดนั้นพอมันเคลื่อนไปมันก็เข้าใจกันมากขึ้นนะว่าจริง ๆ แล้วคือจริง ๆ มันไม่ใช่เป็นความขัดแย้งหรืออะไร แต่มันเป็นธรรมชาติของแต่ละคนซึ่งไม่ได้เหมือนกัน แล้วมันต้องเดินทางต่อกันไปอีกพักหนึ่ง ในที่สุดพอรู้จักกันเยอะ ๆ มันก็เข้าใจจุดอ่อนจุดแข็งของแต่ละคน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ที่นี้สุดท้ายคะ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้หรือว่าอะไรก็ได้ที่คิดว่าได้มีโอกาสนั่งอยู่ตรงนี้แล้วนี่อยากจะพูดถึงท้ายหรือเป็นประเด็นสำคัญเอาไว้ให้เราได้บันทึกจดจำเป็นประวัติศาสตร์คะ

นางทิวา ณ นคร : คือจริง ๆ ในฐานะที่เราเป็นพลเมือง เราก็กการร่างรัฐธรรมนูญเป็นแค่ภารกิจชั่วคราวของเราในสถานการณ์พิเศษใช้ไหมคะ แต่ว่าตัวตนจริง ๆ ชีวิตจิตวิญญาณของเราจริง ๆ ก็คือพลเมืองนะคะ คือเรามีความรู้สึกว่าทั้งในส่วนที่เป็นสิทธิ ทั้งในส่วนที่เป็นความรับผิดชอบของรัฐนี้เราคาดหวังว่าถ้าคุณภาพตรงนี้มันลงตัวนี้ในที่สุดประเทศก็จะได้ประโยชน์ใช้ไหมคะ เพราะฉะนั้นเวลานั่งอยู่ในพื้นที่ของการทำติดกันเราก็กอยากเห็นมาก ๆ ความเป็นพลเมืองที่ลุกขึ้นมาในส่วนที่เราคิดว่ามันเป็นสิทธิที่เราพึงได้เราต้องให้แล้วในส่วนที่จะทำให้เขาเป็นพลังที่ร่วมขับเคลื่อนสังคมนะคะ เราต้องสร้างพื้นที่แบบนี้ให้กับพวกเขา ไม่อย่างนั้นเราก็กจะมีแค่ผู้รับการสงเคราะห์ผู้รรับสิทธิ ซึ่งการที่เรามีประชาชนผู้รับการสงเคราะห์และรรับสิทธิจากรัฐนี้มันเป็นถึงจุดหนึ่งแล้วมันเหมือนกับดีที่เราให้เขาได้ แต่ถึงจุดหนึ่งมันเสียสมดุล เสียคุณภาพใช้ไหมคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เป็นความอ่อนแอด้วย

นางทิวา ณ นคร : ใช่ ๆ ตรงนั้นน่าห่วง ก็เลยหวังว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะทำหน้าที่เขาเรียกว่าปรับคุณภาพนี้ให้ได้ แล้วก็รัฐเองต้องเลิกลงนะคะ ซึ่งรัฐเลิกลงในปี พ.ศ. นี้เราเข้าใจว่ามันน่าจะเข้าใจตรงกันว่าไม่ใช่เป็นเรื่องของการทำลายความมั่นคงใช้ไหมคะ แต่มันเป็นเรื่องของการ empower ภาคประชาสังคม ซึ่งเขาจะเป็นตัวจริงเสียงจริงของการดูแลชาติบ้านเมือง รัฐก็ทำหน้าที่ของตัวเองไปในเชิงกลไกของรัฐบาล กลไกของประเทศ แต่ว่าเราไม่สามารถขับเคลื่อนประเทศไปได้ ถ้าภาคประชาสังคมไม่ลุกขึ้นมาทำหน้าที่เคียงบ่าเคียงไหล่เป็นลมใต้ปีก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อีกนิดเดียวคะ คืออยากให้ชัดเจนเลยคะ จริง ๆ พอลจะเข้าใจบ้างนะคะว่าถ้าพูดถึงคำว่า ประชาชนกับพลเมืองนี้คุณทิวาให้ความแตกต่างหรือค่านิยามระหว่างประชาชนกับพลเมือง

นางทิวา ณ นคร : คือตัวเองมีความรู้สึกว่เมื่อเราพูดถึงพลเมืองเราจะมองเห็นผู้คนที่ลุกขึ้นมาปกป้องทั้งสิทธิ ทรัพยากร ส่วนได้เสียที่ตัวเองมีต่อ

นางยุราพร สมบุญสุข : ก็คือการได้เสียของพลเมือง

นางทิตา ณ นคร : ใช่ ๆ แต่ว่าในความหมายของประชาชนโดยส่วนตัวนี้ประชาชนก็คือคนที่อาจจะ passive นะ ยอมรับการจัดการของรัฐในทุกรูปแบบใช่ไหมคะ รัฐจะให้อะไรไม่ให้อะไรขึ้นอยู่กับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : จะเป็นผู้รับอย่างเดียว

นางทิตา ณ นคร : ใช่ ๆ ฉันทรับ ไม่ voice ไม่เปล่งเสียงของตัวเอง แต่ถ้าเมื่อไรที่เราเปลี่ยนผ่านประชาชนให้เป็นพลเมืองได้นี้คนเหล่านี้จะลุกขึ้นมา

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วก็ตรวจสอบได้

นางทิตา ณ นคร : ใช่ ถ้าเป็นประชาชนก็คือเป็นประชาชนผู้มีพลังใช่ไหมคะ แต่ถ้ารับนี้เรามีความรู้สึกว่าถึงที่สุดก็คือ passive

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงใช้คำว่าพลเมือง

นางทิตา ณ นคร : ใช่มีอยู่หมวดหนึ่งใช้คำว่าพลเมือง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงใช้คำว่า พลเมือง

นางทิตา ณ นคร : ใช่ ๆ มีอยู่หมวดหนึ่งใช้คำว่า สิทธิพลเมือง ก็คือสิทธิของคนไทยค่ะ แต่ว่าขณะเดียวกันเรารู้ว่าความเป็นพลเมืองนี้ภายใต้ Culture ไทยนี้มันเป็นสิ่งที่เรายังกระพองกระแพร่งอยู่ ดังนั้นมันต้องมีกระบวนการมีกลไกที่จะไป empower ประชาชนให้เป็นพลเมืองให้ได้ใช่ไหมคะ เพราะว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่เราารู้ที่อยู่ ถ้าพูดภาษาข้างนอกไม่ใช่ข้างในก็คือเราชอบเห็นคนเชิงใช่ไหมคะ ดังนั้นเรารู้สึกว่าเชิงแล้วปกครองง่าย แต่ว่าเชิงนี้คุณภาพมันจะหายไปด้วยนอกเหนือจากการปกครองง่าย มันจะทำให้ไม่มีคุณภาพ ซึ่งในเชิงอุดมคติมันไม่ควรจะมีใช่ไหมคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ถ้าอย่างนั้นราษฎรก็เป็นคำเขยไปแล้วใช่ไหมคะ

นางทิตา ณ นคร : ใช่ ๆ พ.ศ. นี้มันไม่ควรแล้ว แต่ว่าคำพวกนี้มันก็มีกาลเวลาของมันนะคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : มันก็มีบริบทของมัน

นางสาวทิตา ณ นคร : ใช่ ๆ เราต้องยอมรับ ไม่ใช่ว่าจะกบฏอะไรกันหรอก มันมีกาลเวลาของมัน

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วถ้าพูดถึงตรงนี้นะคะ ถาพินิตหนึ่ง แล้วพลเมืองได้ถูกใส่ไว้ในรัฐธรรมนูญมากไหมคะ

นางทิตา ณ นคร : ใช่ มันมีอยู่หมวดหนึ่งว่าด้วยสิทธิของพลเมือง แล้วก็มีส่วนหนึ่งมันอยู่ภายใต้ภาคของประชาชน ซึ่งในนั้นมีคำว่าสิทธิมนุษยชน ก็คือเป็นสิทธิของทุกคนที่เคลื่อนย้ายตัวเองมาอยู่ในประเทศไทยนะคะ เช่น คนต่างดาว แรงงานทั้งหมดทั้งปวง ซึ่งสิทธิมนุษยชนมันจะ Base on อนุสัญญาต่าง ๆ ที่ประเทศไทยเราไปเป็นภาคีนะคะ ที่จริงสิทธิมนุษยชนฟังดูเหมือนกว้างนะคะ แต่จริง ๆ มันรองรับคนที่อาจจะไม่ใช่เป็นคนไทย แต่พอว่าด้วยสิทธิของพลเมืองนี้มันเป็นสิทธิของคนไทยแท้ ๆ ใช่ไหมคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ขอบพระคุณมากค่ะ ได้ความรู้เยอะมากเลยคะ

๑๔) พลโท นคร สุขประเสริฐ

กรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันจันทร์ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

ณ ห้องห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ขออนุญาตเรียน สัมภาษณ์ พลโท นคร สุขประเสริฐ กรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญค่ะ วันจันทร์ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ เวลา ๐๙.๕๐ นาฬิกา กราบขออนุญาตเรียนถามว่า ประสบการณ์ที่ท่านเขียนไว้ในนี้ว่าท่านไม่มีประสบการณ์ในการยกร่างรัฐธรรมนูญมาก่อนเลยใช่ไหมคะ

พลโท นคร สุขประเสริฐ : ก็ไม่เคยยุ่งเกี่ยวเลยครับ เป็นครั้งแรกครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : แล้วท่านคิดว่าเพราะเหตุใดที่ท่านถึงได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้คะ

พลโท นคร สุขประเสริฐ : คือผมเป็น สปช. มาจากจังหวัดร้อยเอ็ด แล้วก็ในที่ประชุมก่อนที่เขาจะมีการคัดเลือกกรรมาธิการยกร่างฯ กันนี้ก็มีพูดคุยกันว่าที่ผ่านมาในหลาย ๆ รอบที่ร่างก็จะมีแต่พวกนักกฎหมายมหาชนนักวิชาการเป็นหลักคืออยู่ในส่วนกลางก็ได้คุยกันในสมาชิกสภาปฏิรูปว่ากันว่ามันน่าจะมีความหลากหลายมากขึ้น โดยก็มีแนวคิดว่าเป็น สปช. ตัวแทนในพื้นที่มาบ้าง แล้วก็ก็มีกลุ่มสุภาพสตรีบ้าง ฉะนั้นในชุดใหม่ก็ได้รับการตอบรับ เวลาการเลือกเข้ามาก็จะเห็นว่ามีความสุภาพสตรีซึ่งเป็นผู้แทนกลุ่ม NGO บ้าง มี ๕ ท่าน แล้วก็ยังมีตัวแทนภาคต่างๆ สักประมาณอีก ๔ ภาค ภาคละคน มันก็เลยทำให้รู้สึกว่าคุณชุดนี้มีความหลากหลาย มีความผสมกลมกลืนกันดีกว่าชุดที่ผ่านมาครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ซึ่งในส่วนนี้ท่านคิดว่าดีแน่ ๆ ใช่ไหมคะ เพราะจะได้มีความเห็นที่หลากหลาย แล้วก็ได้ข้อมูลรอบด้าน

พลโท นคร สุขประเสริฐ : คือมันก็เป็นปกติเนอะครับ ผมอยู่ในพื้นที่เราก็จะพูดง่าย ๆ เป็นผู้ปฏิบัติเนอะครับ คือข้างบนเป็นคนกำหนดนโยบาย ส่วนว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่นี้มันมีปัญหาอะไร ฉะนั้นถ้าเราเอา ๒ ส่วนมารวมกันมันน่าจะดีกว่าชุดที่ผ่านมาครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ในพื้นที่โดยส่วนใหญ่ท่านรับผิดชอบบทบาททางด้านไหนคะ

พลโท นคร สุขประเสริฐ : คือในด้านความมั่นคงครับ ก็เป็นผู้บังคับหน่วยทหาร ผมก็จบมาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าก็จะอยู่ในภาคอีสานตลอด สุดท้ายก็ไปอยู่ที่จังหวัดร้อยเอ็ดในตำแหน่งผู้บังคับการกองกำลังรักษาความสงบจังหวัดร้อยเอ็ด แล้วเขาก็ได้มีการทาบทาม แล้วก็ได้มีการติดต่อว่าท่านน่าจะมาเป็น สปช. นะ เพราะว่าธรรมดาเขาไม่ค่อยให้ทหารมาก็เพิ่งจะมีนี่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ซึ่งท่านคิดว่าน่าจะดีสิคะ เพราะว่าทหารอยู่ในพื้นที่แล้วรู้เรื่องราวต่าง ๆ

พลโท นคร สุขประเสริฐ : ครับ ก็ช่วงนั้นเราได้ทำงานร่วมมือกันหลาย ๆ ส่วน แล้วเขาก็ไว้ใจก็ให้เรามา ก็รู้สึกว่าเขาอยากจะให้เรามาช่วยทำอะไรนี่เราก็มุ่งใจทำ มันจะได้มีส่วนช่วยเขาด้วยครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะกุล : แล้วจากประสบการณ์ที่ท่านให้มานี้ท่านคิดว่ามีส่วนหรือว่ามีบทบาทนำมาใช้ในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้อย่างไรบ้างคะ

พลโท นคร สุขประเสริฐ : ก็มีมากเลยนะครับ เพราะว่าเราก็ได้นำมาพูดในที่ประชุม ในเรื่องกระบวนการต่าง ๆ ที่มันก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ก่อให้เกิดความไม่เข้าใจ แล้วก็ปัญหาเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันในพื้นที่ เพราะว่าบางกรณีนี้ส่วนกลางก็ยังไม่ค่อยรู้เลย อย่างเช่นในพื้นที่การย้ายครูจะต้องมีการเสียเงินย้ายเป็นกิโลละรึอย่างนี้ เพราะฉะนั้นอันนี้เป็นประเด็นที่สำคัญ เพราะว่าครูซึ่งเป็นคนที่ดูแลเรื่องเยาวชนที่จะเป็นอนาคตของเรานี้ การย้ายเขามันยังมีกระบวนการเรียกรับผลประโยชน์เขาก็จะไปทำอะไรได้ คือบางคนระเบียบก็ไปอยู่ตรงนี้ ๒ ปี แล้วก็ย้ายไปตรงนั้นได้ แต่ว่าเขาจะมีคณะในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นของประมงหรือของมัธยมถึงเวลาก็จะติดต่อแล้วก็เรียกรับเอาเงินมา ตรงนี้มีจริง ๆ แล้วก็ทุกพื้นที่จะมี ส่วนที่ตีก็มีนะครับ แต่ส่วนที่ไม่ตีก็จะเป็นการบ่อนทำลาย เสร็จแล้วเราก็ก็นำมาเสนอ ซึ่งมันไม่จำเป็นต้องไปรอกอกรัฐธรรมนูญหรือปฏิรูปอะไรหรอก มันเป็นการบริหารจัดการขององค์กรที่เกี่ยวข้องแค่นั้นเองที่เขาจะต้องเอาใจใส่ดูแลอย่างนี้เป็นต้นนะครับ กระบวนการยุติธรรม ตำรวจ อัยการ ศาล อย่างนี้อะไรที่มันเป็นเหตุให้ประชาชนเข้าไม่ถึงความยุติธรรม การเข้าถึงโดยใช้เวลานานก็คือความไม่ยุติธรรม พวกนี้มันก็เป็นเรื่องที่เราเห็นอยู่ เราก็ก็นำมาสะท้อนแล้วก็ได้อามาพูดคุยให้เขาได้นำไปพิจารณาในการร่างรัฐธรรมนูญครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : มีทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง มาใช้เพื่อเป็นการนำเข้าสู่รัฐธรรมนูญ

พลโท นคร สุขประเสริฐ : ครับ ก็ได้พูดคุยกัน ก็มีการแก้ มีการปรับ อย่างน้อยรายละเอียดก็จะได้ลงไปถึง คือปัญหาที่มันเกิดขึ้นนี้เราก็จะไปมองแต่ว่าประชาชนอาจจะยังไม่เข้าใจอะไร แต่จริง ๆ ว่าในชนบทที่เขามีความเหลื่อมล้ำจริง ๆ หมายถึงเขาไม่มีอะไรจะกิน ได้ ๒,๐๐๐ บาท แล้วก็ให้เขาซื้อเสียงนี้มันก็ธรรมดา แต่ว่าเราจะไปป้องกันอย่างไรทำให้กระบวนการนี้มันหายไปได้ครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะกุล : จริง ๆ แล้วกระบวนการทุจริตคอร์รัปชันแบบนี้มันก็เห็นกันอย่างโจ่งครึ่มในสังคม ซึ่งมันก็ไม่ได้ใหญ่โตมากนัก ณ เวลานั้นหรือที่ผ่านมาไม่มีใครคิดจะแก้ไขหรืออย่างไรคะ

พลโท นคร สุขประเสริฐ : คือกระบวนการตรงนี้อาจจะเช่นการย้ายครูเรียกรับผลประโยชน์นี้ มันก็เป็นการสมยอมกัน คือผู้ได้ประโยชน์ และผู้เสียยอมจ่าย ตัวเองก็ได้ยับ การที่จะไปลงตำแหน่งผู้บริหารสถาบันศึกษาในระดับจังหวัดนี้ก็ต้องเสียเงิน การจะย้าย การจะ ๒ ชั้นอะไรก็ต้องเสียเงินนี้ผมยังดูว่ามันเป็นสิ่งที่ประหลาดมากนะครับ แล้วเราก็มันต้องได้รับการแก้ไข ผมก็พูดในสภามั่ง เอาไปลงในบทความบ้างอะไรอย่างนี้ มันก็สะท้อนได้ระดับหนึ่ง

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วคิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่กำลังร่างกันอยู่นี้ภาคประชาชนมีส่วนมากไหมคะที่จะมาช่วย หรือว่าเอาประสบการณ์มา

พลโท นคร สุขประเสริฐ : คืออย่างหนึ่ง ในพื้นที่นี้เราก็อ้างว่า เราก็ก็นำการจัดเวทีไปแสดงความคิดเห็นกันหลายแห่ง แล้วภาคประชาชนก็จะสะท้อนมัน มีอะไร มีเอกสารอะไรอย่างนี้ เมื่อก็ก็นำไปเปิดตู้ผมก็ได้รับเอกสารแล้วผมก็จะเอามาว่าอะไรควรจะไปพูด บางอย่างเราก็ได้พูดแล้วปัญหาเดิม ๆ ที่มันซ้ำ ปัญหา

นี้ควรจะยกขึ้นไป แล้วในการยกร่างรัฐธรรมนูญเราก็เอาประเด็นเหล่านี้มาร้อยเรียงเป็นลำดับให้ฝ่ายเลขาฯ แล้วเราก็มาดูกันว่าอะไรเราแก้ไขแล้วมันจะเป็นประโยชน์กับประชาชน ถ้ามันเป็นประโยชน์แล้วชาวบ้านเขาก็หมดความเดือดร้อน หมดความเหลื่อมล้ำนี้ การเป็นอยู่ชาติขึ้น เรื่องการทุจริตทางการเมืองซื้อสิทธิขายเสียงมันก็ต้องหายไปโดยปริยายครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒพะกุล : ท่านมีความหวังใหม่ว่ามันจะคลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น

พลโท นคร สุขประเสริฐ : คือมันจะดีขึ้น จะไปบอกเขาว่าให้เขาไม่มีอะไรจะกินแล้วดีขึ้นนี่คงเป็นไปได้ มันก็ต้องไปบอกเขาว่าให้เขาอยู่ดีมีสุข คำว่าอยู่ดีมีสุข ก็ใช้แนวนโยบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง เราต้องไปบอกเขาว่าอยู่ดีมีสุขมันแค่นั้น ไม่ใช่ว่าอยากมั่งอยากมีเงินกันไป บางทีมันเป็นต้นเหตุแห่งการทุจริตคอร์รัปชันอย่างหนึ่งนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒพะกุล : ใช่ค่ะ ทีนี้เราก็มามาแก้ไขตรงส่วนกลางนี้คาดว่าคนที่อยู่ในพื้นที่เตรียมพร้อมที่จะปฏิรูปไปพร้อมเราไหมคะ

พลโท นคร สุขประเสริฐ : คือผมว่าตัวกรอบใหญ่ ๆ นี้เราก็จะกำหนดกรอบเอาไว้ ส่วนรายละเอียดมันก็จะไปเป็นกฎหมายลูก แล้วก็ไปเป็นเรื่องที่การดูแลของภาครัฐที่จะลงไปสู่เขามากกว่า ฉะนั้น ตรงนี้ธรรมดามันมีอยู่แล้วนะครับ แต่ว่าบางทีข้าราชการเราก็ไปเอาเปรียบเขาจริง ๆ นะครับ ปัญหาต่าง ๆ ปัญหาการเมืองในลำดับหนึ่ง ที่เรามองกันนี้ แต่เราอย่าลืมว่าปัญหาที่มันรองรับจากการเมืองไปคือระบบราชการจะต้องได้รับการปฏิรูปด้วย เพราะ ๒ อย่างนี้มันไปด้วยกัน ถ้าการเมืองเอาราชการดีมันก็ถ่วงดุล ที่ผ่านมามันไปด้วยกัน เพราะการเมืองมันไป Cover ข้าราชการ ข้าราชการก็หาผลประโยชน์ให้การเมือง มันไปร่วมมือกัน มันก็เลยทำให้สถานการณ์ยิ่งหนักลงไปอีกในพื้นที่นะครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วท่านคิดเห็นอย่างไรกับเจตนารมณ์การร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่จะส่งผลกระทบต่อ มันจะเป็นไปตามที่เราคาดหวังไหมคะ

พลโท นคร สุขประเสริฐ : คือเจตนารมณ์ทุกครั้งนี่มันก็อยู่ที่ว่าเราต้องการจะร่างเพื่อให้มันใช้ได้ถ่วงถ่วง แล้วมีการปรับแก้ให้มันน้อย ส่วนโครงใหญ่ ๆ เขาก็ต้องเขียนให้เป็นกรอบที่มันเป็นแบบมาตรฐานเอาไว้ แต่ว่ารายละเอียดที่มันจะต้องลงไปแก้ไขมันจะเป็นกฎหมายลูก กฎหมายประกอบอะไรนั้นก็อีกเรื่องหนึ่งครับ ฉะนั้นสิ่งที่จะต้องทำก็ต้องทำให้มันได้รับการยอมรับว่าสิ่งที่เราวางขึ้นมาทุกคนรับได้ แล้วก็ก็เป็นประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลักนะครับ อันนี้ก็คือเรามองไปข้างหน้า ส่วนการที่ว่ามันจะใช้ได้นาน ไม่นานนี้มันประกอบอยู่ในทุกองคาพยพมันจะต้องมาช่วยกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒพะกุล : ก็เป็นเรื่องของอนาคตที่ต้องช่วยกันด้วยนะคะ ทีนี้ปัญหาอุปสรรคมีไหมคะที่แบบในการร่าง หรือว่าเรามีเจตนารมณ์ดีแล้วชัดเจนแล้ว แต่ว่ามันเจอปัญหาอุปสรรคอะไร

พลโท นคร สุขประเสริฐ : มันก็มีนะครับ ทำงานอะไรมันก็มีอุปสรรคทั้งนั้น เพราะว่าอย่างหนึ่ง ในการร่างรัฐธรรมนูญอย่างที่ผมว่าคณะกรรมาธิการฉบับใหม่ที่กำลังทำนี่มันก็มีหลายส่วน เราก็พยายามจะนำเสนอให้มันได้เห็นทุกมุมมอง มิติจากล่างขึ้นบน ธรรมดา มันจะบนลงล่าง อันนี้ถ้ามันอย่างนี้แล้วมันก็จะดีขึ้นไปรับฟังความคิดเห็นนะครับ ซึ่งก็จะบอกว่ามันไม่ได้ประโยชน์เลยก็คงไม่ใช่ เพราะมันก็เอามาใช้ประโยชน์ได้บ้างนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ท่านมีโอกาสกลับไปในพื้นที่บ้างไหมคะ เมื่อมาอยู่เป็นนครมาธิการชุดนี้แล้ว

พลโท นคร สุขประเสริฐ : คือของผมก็เป็นสมาชิกสภาปฏิรูปจังหวัดก็หมายความว่าจังหวัดอื่นเขาก็จะประชุมบ่อย เพราะว่าเขาประชุมสภาปฏิรูปแล้วเขาก็เข้าออกได้ พื้นที่ของผมก็จะน้อย เพราะว่ามันประชุมเกือบทุกวัน ผมก็จะมีผู้เชี่ยวชาญ ที่ปรึกษาที่เราตั้งเอาไว้ พวกนี้เราก็ไปให้เขาทำงานเป็นคณะทำงานที่มีคุณภาพ จังหวัดร้อยเอ็ดก็ถือว่าใช้ได้ และเป็นพื้นที่ที่การเมืองรุนแรง ก็จะเป็นการเมืองของพรรคฝ่ายเดียวก็ยึดไว้เราก็ต้องลงไป แล้วเราก็ได้รับการยอมรับจากเขาอยู่ เพราะเราก็ได้มีการพูดคุยกับคนในพื้นที่อยู่นะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เวลาผ่านไปก็จะเกือบปีแล้วนะคะ ท่านว่าสถานการณ์มันคลี่คลายไหมคะ สมมุติถ้าพูดถึงเรื่องปรองดอง หรือคุยกันโดยไม่เอาสีอะไรมาปะปนนี้มันคลี่คลายไปในทางบวกไหมคะ

พลโท นคร สุขประเสริฐ : มันก็ต้องดูกันหลาย ๆ เรื่องนะครับ เพราะว่าบางทีตอนนี้มันก็อาจจะมียุทธศาสตร์ มีความมั่นคงไปกำกับ เขาก็ยังพูดอะไรออกมาไม่ได้มาก แต่ว่าในเนื้อจริง ๆ แล้วมันจะต้องทำให้เกิดความยุติธรรมเป็นหลัก ความเป็นมาตรฐานไม่ ๒ มาตรฐาน ไม่เลือกปฏิบัติ อะไรอย่างนี้มันก็เป็นปัจจัย ฉะนั้นคณะกรรมการยกร่างต้องมุ่งไปสู่จุดนั้นให้ได้ การที่จะปรองดองได้ ไม่ใช่เขียนว่าอันนี้ปรองดองแล้วไม่จบ มันจะต้องมาตรฐานการบังคับใช้กฎหมาย ความเป็นธรรมในสังคม ไม่เลือกปฏิบัติ อย่างนี้ถ้าเราไปเขียนแล้วก็ออกมาเขาไม่ยอมรับมันก็ไม่มีความหมาย เป็นเพียงตัวอักษร

นางยุราพร สมบุญสุข : ประธานกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ท่านบวรศักดิ์ในการทำงานเป็นอย่างไรคะ

พลโท นคร สุขประเสริฐ : ในการทำงานก็ต้องบอกนะครับว่าเสียงข้างนอกก็อาจจะเหมือนว่าเขามีธง มีชี้นำ ผมก็อยู่มากก็ยังไม่เห็นมีใครมาชี้นำผม ถ้าผมบอกอันนี้ไม่ถูกผมก็จะค้านอย่างนี้ ก็ไม่รู้บางเรื่องก็ฟังกันอยู่ ไม่ใช่ที่ท่านบอกว่าต้องเอาแบบนี้ ๆ แต่การทำงานมันก็ต้องเป็นธรรมดาที่เราทำงานกันอยู่ว่ามันจะมีกรอบอยู่ หมายถึงไม่ใช่ว่ามา ๓๖ คนไม่มีอะไรเลย มันก็ต้องมากรอบนี้ใหม่ ๆ อันนี้เอาอันนี้ไม่เอา หมายความว่าเหมือนเราจะทำหนังมันก็ต้องมีโครงเนื้อเรื่องไว้ก่อน เรื่องนี้นางเอกจะไปภูมิภาคเป็นอันนี้อะไรอย่างนี้ พอเสร็จแล้วเขาต้องมาดูว่าอันนี้ไม่เอาก็ต้องปรับให้มันเข้ากัน ฉะนั้นอันนี้ไม่ใช่ถือว่าเป็นธง แต่ว่าคนเป็นประธานเขาต้องมีทิศทาง แล้วก็คุมเกมให้อยู่อย่างนั้น ไม่อย่างนั้น ๓๖ คน ไปกันหมดนี้มันก็ไม่ได้ช่วยยุติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ฉะนั้นแปลว่าคณะกรรมการชุดนี้ ๓๖ ท่านล้วนแต่มีความรับผิดชอบในส่วนที่ตัวเองถนัด แล้วก็สนใจมา แล้วก็สามารถจะนำเสนอได้ในที่ประชุมนี้ แล้วก็มีการพิจารณาร่วมกันโดยที่ไม่ได้หมายความว่าทุกคนจะต้องเป็นเป้าหมายเดียวกัน แต่ว่ามีทิศทางเดินที่ไปพร้อม ๆ กัน

พลโท นคร สุขประเสริฐ : ใช่ครับแต่ทุกคนก็ต้องไปทำการบ้านในทุกเรื่อง เรื่องที่ตัวเองถนัดน้อยหน่อยเราก็ไปเก็บรายละเอียดตรงอื่นมาเสริม แต่ว่าถ้าเรื่องนี้เป็นตัวเอง มีความถนัดชัดเจนนี้เราก็จะชี้แล้วก็นำเสนอให้นำมาเป็นประโยชน์ แล้วก็ประกอบกับพวกนักวิชาการ พวกอาจารย์ทั้งหลายนี้เขาก็จะอยู่ในกรอบของกฎหมายนี้เขาจะช่วยกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แปลว่าเราคาดหวังไว้ได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้น่าจะเป็นอีกฉบับหนึ่งที่สมบูรณ์ แล้วก็อาจจะนำพาประเทศไปสู่เป้าหมายที่เราต้องการกัน

พลโท นคร สุขประเสริฐ : เราก็มองว่าอย่างนั้นนะครับ ก็อย่างที่องค์ประกอบที่มาที่ผมคุย เบื้องต้นแล้วอันหนึ่งละ ๒. ถึงแม้ว่าผมจะเป็นทหารนี่ผมก็ไม่เคยได้รับการติดต่อจากฝ่ายทหารหรือ ผู้บังคับบัญชาเลยบอกว่าเรื่องนี้เป็นอย่างนั้น ๆ ไม่มีเลยนะครับ ก็ยืนยันได้เลยว่าไม่มีการประสาน ไม่มีการลอบบี้ ไม่มีการอะไรเลยครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ลงมตินี้คือประชาธิปไตยเลยใช่ไหมคะ

พลโท นคร สุขประเสริฐ : คือลงมตินี้การทำงานเราก็มองว่าไม่อยากจะลงมติ ขณะนี้พูดกันง่าย ๆ ว่ายังไม่มีการลงมติเลยนะ เพียงแต่ใน ๓๖ คนนี่เราก็มองแล้วว่าโหนดน้ำหนักรจะไปทางไหน ๒๐ กว่าคนจะไปทางนั้น ๑๐ กว่าคนก็รู้แล้ว ก็นั่งดูกันแล้ว เราเป็นผู้ใหญ่กันแล้ว น้ำหนักเขาไปทางนั้นนะ แสดงว่าเสียงส่วนใหญ่ไปทางนั้น การลงประชามติจะเป็นเรื่องหลังสุด อันไหนที่ยังตกลงไม่ได้ เราก็มองเอาไว้ก่อน คือถ้าลงประชามติมันแบ่งแล้ว พวกคุณ พวกฉันนี่มันทำให้เกิดความรู้สึกไม่ดี ฉะนั้นมันเรื่องไหนยังตกลงกันไม่ได้ก็เก็บไว้ก่อนอันนี้ผ่านทั้งหมดแล้ว เหลือพารากราฟนี้เอาไว้ก่อนอย่างนี้ เสร็จแล้วพอถึงเวลาเราก็ใกล้ ๆ จะมาแล้วลงมติกันก็จบ หรือถ้ามันไม่มีวิธีนั้นด้วยก็จะดี ถ้าบรรยากาศไม่ราบรื่น ไม่ smooth แล้วมันก็คงจะยาก

นางยุราพร สมบุญสุข : ถ้าอย่างนั้นเผอิญก็ใช้หลักของเหตุและผลเป็นตัวตั้ง แล้วก็ช่วยกัน

พลโท นคร สุขประเสริฐ : ใช้เหตุผลเป็นหลัก แต่ว่าอันไหนเราเห็นแย้งเราก็แย้ง แต่ว่าเราก็มองความอิสระทางความคิด แต่ว่าพอเราแย้งปุ๊บเขาไม่เอาเรื่องนี้ก็ยอม แล้วมันอยู่ในเรื่องที่เรายอมกันได้ การทำงานมันต้องฟังเสียงส่วนใหญ่ เสียงส่วนใหญ่เขาต้องเคารพเสียงส่วนน้อยมันจึงต้องใช้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ที่นี้อันนี้อาจให้ท่านแสดงความคิดเห็นนิดหนึ่งคะ ว่าแปลกใหม่ว่าการจัดร่างรัฐธรรมนูญขณะนี้เหมือนนุกรมการอยู่ชุดหนึ่ง ซึ่งมาขอสัมภาษณ์ท่าน เก็บข้อมูลจากประวัติศาสตร์จากความทรงจำ เป็น Oral history อย่างที่พวกเรากำลังทำอยู่นี้คะ ท่านมีความคิดเห็นในเรื่องนี้อย่างไรบ้างคะ

พลโท นคร สุขประเสริฐ : คือเรื่องนี้มันก็เป็นเรื่องที่ดีนะครับ แล้วก็การทำงานเราก็จะได้รู้พื้นฐานของแต่ละคนก่อน แล้วก็ไปที่มา มีเจตนารมณ์ของเขาเป็นอย่างไร เพราะเรื่องนี้มันต้องไปดู เพราะว่าเวลาการร่างรัฐธรรมนูญเสร็จแล้วมันก็จะมามีเรื่องรายละเอียดเป็นหลัก ฉะนั้นบางทีการตีความรัฐธรรมนูญมันต้องไปดูการบันทึกเจตนารมณ์ก่อนอันหนึ่ง เจตนารมณ์ก็คุยเรื่องนี้เขาอย่างนี้นะ แล้วก็มีความเสียงส่วนใหญ่อย่างนี้เสียงส่วนน้อยอย่างนี้อามาดูนะครับ เพราะการตีออกกฎหมายก็อาจจะไปดูเจตนารมณ์เป็นหลัก อันนี้ก็เป็นเรื่องหนึ่งที่ก็เป็นประวัติศาสตร์ แล้วก็ก็เป็นบันทึกว่าเรื่องราวสำคัญ ๆ อย่างนี้มันมีน้อยครั้ง แล้วมันก็ควรจะจารึกเอาไว้ แล้วก็เอาไว้ให้เป็นบทเรียน เพราะต่อไปการเรียนการสอนพวกนี้มันเป็นบทเรียนได้ทั้งหมดเลยนะครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วอยากจะถามว่า คิดว่าการปฏิรูปประเทศนี้จะสำเร็จใช้เวลาอย่างน้อยเพียงใดคะ

พลโท นคร สุขประเสริฐ : คือปฏิรูปนี้มันก็เหมือนกับว่าทำให้มันดีขึ้น ฉะนั้นเวลาบางอย่างนี้มันก็จะใช้เวลาหน่อย บางอย่างก็ใช้เวลาเยอะ มันแล้วแต่ปัญหา แล้วก็ที่มันหมักหมมสะสมและสภาพที่มันไม่เหมือนกันในแต่ละปัญหา อย่างเช่น เรากำลังไป ๑๘ ด้านนี้มันก็จะไม่เหมือนกัน อย่างศึกษาที่เราพูดนี้มันก็เป็นปัญหาใหญ่แล้ว เพราะเราหมักหมมมานาน ฉะนั้นกระบวนการที่เราจะจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การประเมินผล บุคลากรทางการศึกษาอะไรนี้มันต้องมาปรับใหม่หมด เราก็มองง่าย ๆ ว่าทำไมเดี๋ยวนี้เราต้องมา

เรียนพิเศษกัน สมมุติอย่างนั้นะ เพราะมันหมักหมมมานานแล้วมันปล่อยเรื่องนี้มานาน ฉะนั้นตรงนี้มันก็ต้องใช้เวลา เพราะว่ามันมีเรื่องผลประโยชน์เข้าไประบบการศึกษาเราถึงเป็นอย่างนี้การกระจายอำนาจทางการศึกษา การให้โอกาสนี้มันยังไม่สมบูรณ์พอ ผมว่าอันนี้เอาปัญหาง่าย ๆ ก่อน ที่เราเห็นไม่ใช่แก้ปัญหาที่เห็นชัด ๆ แต่ว่ามันอาจจะยังไม่ง่ายเท่าไรนะครับ แต่ว่าส่วนเรื่องอื่นมันอาจจะใช้เวลาน้อยลง เพราะว่ากระบวนการคิด การกระบวนการอะไรมันอาจจะไม่ซับซ้อนเท่านี้ละครับ อย่างเช่น ปัญหาเรื่องพลังงานมันก็อาจจะมีข้อมูลที่ชัดเจน แต่ปัญหาเรื่องทางสังคม เรื่องอะไรนี้มันมีอะไรเยอะ มันก็ต้องใช้เวลา ดังนั้นเรื่องการปฏิรูปนี้ก็คิดว่าบางเรื่องมันใช้เวลานาน บางเรื่องมันก็อาจจะกลาง บางเรื่องถ้ามันสั้น ๆ นี้ อย่างเช่น เรื่องการย้ายครู เสียผลประโยชน์อะไรอย่างนี้ ถ้าองค์กรเขาตื่นตัว เขาบริหารมันก็ทำได้เร็ว มันก็ไม่ต้องรอการปฏิรูป เพียงแต่ว่าการบังคับใช้กฎระเบียบ การทำอะไรบางอย่างที่เรายังไม่บังคับใช้ แล้วก็ยังมีผลประโยชน์มาเกี่ยวพันด้วย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คือยิ่งฟังก็ยิ่งมีความรู้สึกว่าการปฏิรูปสำคัญที่สุดคือปฏิรูปคนตั้งแต่ข้างล่างขึ้นมาเลย

พลโท นคร สุขประเสริฐ : ใช่ครับ ทุกอย่างมันก็เป็นตัวแบบ แต่ว่าคนที่เข้ามาสู่กระบวนการตรงนั้นมันต้องได้รับการปฏิรูป

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วคิดว่ารัฐธรรมนูญที่ร่างน่าจะเป็นที่ยอมรับได้ มากน้อยแค่ไหนคะ ถ้าฟังจากเสียงประชาชน หรือว่าจากกระบวนการของเรา

พลโท นคร สุขประเสริฐ : ที่นี้กระบวนการนี้มันธรรมดาเนาะครับ คือสังคมเราถ้าไปกระทบกระเทือนผลประโยชน์ ไปกระทบกระเทือนโครงสร้างนี่ก็จะได้รับการต่อต้าน แต่ความจริงที่เราคุยกันนี้เราก็จะมาฟังด้วยเหตุด้วยผล อย่างเช่น คณะกรรมการการเลือกตั้งทำไมจะต้องเป็นอย่างไรเขาก็จะออกมาต่อต้าน สิทธิมนุษยชนกับผู้ตรวจการแผ่นดินทำไมต้องมารวมกันเราฟังเรารู้เหตุผล แต่ว่าตรงนี้จะถูกต่อต้านเป็นธรรมดาที่ว่าองค์กรต่าง ๆ ที่เขาจะถูกกระทบกระเทือนเขาจะต่อต้าน อย่างเช่น ตำรวจ อัยการ ศาล ถ้าไปกระทบเขาก็ต่อต้านหมด แต่ว่าในภาพจริง ๆ แล้วเราก็ต้องมามุ่งทำอะไรให้มันเกิดประโยชน์ แล้วมาตอบ ทำอะไรไม่ใช่ว่าทุกอย่างจะยุบไป มันต้องมีเหตุมีผลรองรับ แล้วก็เอาวิเคราะห์เปรียบเทียบว่าอันนี้มันดี มันเสียมากน้อย เราถึงทำไป อันนี้ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เท่าที่ฟังก็มีความรู้สึกว่าเรามีความหวังนะคะ คงไม่ฉีกเร็ว แล้วก็น่าจะได้ประโยชน์คนส่วนใหญ่ของประเทศคะ

พลโท นคร สุขประเสริฐ : ครับ กระบวนการตอนนี้ก็เริ่มทำเยอะ เรื่องการให้มีส่วนร่วม ออกไปพื้นที่ มีการส่ง

นางยุราพร สมบุญสุข : การมีส่วนร่วมนี่คิดว่าต่างจากปี ๒๕๕๐ ไหมคะ

พลโท นคร สุขประเสริฐ : ผมดูก็น่าจะต่างนะคะ เพราะว่าตอนผมอยู่ปี ๒๕๕๐ ผมเป็นคนข้างนอกผมก็ยังไม่ค่อยได้มีส่วนร่วมเท่าไร แล้วตอนนี้เราได้ออกไปทำหลาย ๆ เรื่อง แล้วเราก็จะมีกระบวนการนี้ไปจนถึงเดือนสิงหาคมนั้นละ จนสุดท้ายของการร่าง ก่อนจะนำไปให้แล้วเราก็จะมีกระบวนการนี้ไปจนถึงเดือนสิงหาคมนั้นละ จนสุดท้ายของการร่าง ก่อนจะนำไปให้ สปช. ลงมติเนาะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เหนื่อยไหมคะ

พลโท นคร สุขประเสริฐ : มันก็ปกตินะครับ แต่ว่ามันก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่ง ในการทำงานแบบนี้เราก็ดูเหมือนไม่เหนียว แต่ความจริงมันเหนียวทางระบบการไตร่ตรอง การคิดอะไรนี้มันก็มีบ้าง แล้วผมก็ไม่เคยไปอยู่ในสถานการณ์อย่างนี้ แต่มาถึงแล้วเราก็ต้องตั้งใจทำให้มันดีที่สุดครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : โหน ๆ ก็มาถึงภาคสี่แล้วค่ะ เรื่องของปรองดอง เรื่องของการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคมนี้ ในฐานะที่ท่านอยู่ในร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นดินแดน ดงของปัญหาสำคัญอันหนึ่งค่ะ ท่านมีความรู้สึกว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะแก้ปัญหาหรือจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมหรือก่อให้เกิดการปรองดองสมานฉันท์ได้อย่างไร

พลโท นคร สุขประเสริฐ : คือตัวนี้มันต้องลงไปสู่ถึงจุดรากเหง้าของปัญหาโดยแท้จริงนะครับ ไม่ใช่ทำฉาบฉวยกันเสียข้างบน การที่ประชาชนเขาไปเลือก แล้วเขาก็ชอบในสิ่งที่เขาผ่านมานี้เพราะว่ามันมี กระบวนการที่ถ้าเขาเห็นตัวเขาโดยแท้จริงนี้ คือว่าเขาได้ ถึงแม้ว่ามันจะทำให้ส่วนรวมเสียหาย แต่เขาได้ ประโยชน์ อย่างเช่น ปัญหาเรื่องการรับจำนำข้าวอย่างนี้เขาได้ประโยชน์ ส่วนข้างบนเสียหายเป็นภาพรวมของประเทศเขาก็ไม่ได้รู้ เขาก็ไม่ให้พูด เขาก็ไม่มีคนไปพูดไปอธิบาย เขาก็รู้ว่าเขามีกิน มีอยู่ มีลูกเรียนอะไรอย่างนี้ ก็พอได้ ฉะนั้นตรงนี้การปรองดองนี้จะทำให้ทุกคนอยู่ดีกินดี แล้วก็มีความเท่าเทียมกัน ความว่าเหลื่อมล้ำมันทุก เรื่อง เหลื่อมล้ำทางการศึกษา เหลื่อมล้ำทางกฎหมาย เหลื่อมล้ำทางรายได้ เหลื่อมล้ำทางความปลอดภัย คนรวย ไม่ต้องติดคุก คนจนติดคุกอะไรอย่างนี้ที่เราเห็นตามข่าวอย่างนี้เป็นต้น

นางยุราพร สมบุญสุข : อันนี้ได้เอามาเป็นกรอบของรัฐธรรมนูญ

พลโท นคร สุขประเสริฐ : มันก็ถือว่าเป็นกรอบที่เราจะต้องมาทำแล้วครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วทุกคนเห็นว่าปัญหา แต่ว่าทุกคนอาจจะมันเยอะ ไม่รู้จะเริ่มแก้ตรงไหนอย่างไรก่อน ก็เลยเอากรอบกว้าง ๆ ก่อนอย่างนี้ การที่จะไปลงถึงระดับรากหญ้าที่เขาเข้าไม่ถึงข้อมูลอย่างที่เรามาถึงตรงนี้นี่ประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่านี้จะช่วยเขาได้ในระดับหนึ่งนะค่ะ แต่ว่าคนที่จะออกไปเผยแพร่ก็คือใคร

พลโท นคร สุขประเสริฐ : ผมว่าสมาชิกสภาปฏิรูป กรรมการยกร่างฯ นี่มันไม่ค่อยเป็นตัว จักรกลสำคัญหรอก ตัวจักรกลสำคัญคือระบบราชการตอนนี้มันมีปัญหาอยู่คือระบบราชการที่เราที่ผ่านมามัน ตอบสนองนักรการเมืองเป็นหลัก ไม่ได้ไปขึ้นอยู่กับความถูกต้อง ความทุกข์ยากของประชาชนเป็นหลัก มันไป ขึ้นอยู่กับนักรการเมือง นักรการเมืองมา ผู้ว่าฯ เขาก็ต้องไปโปรของเขา เพราะถ้าไม่ไปเขาก็ย้ายออก ๆ ฉะนั้นมันก็ต้องไปวิ่งเข้าหาศูนย์อำนาจ ถ้าศูนย์อำนาจนั้นไม่เป็นธรรม ศูนย์อำนาจนั้นเขาประโยชน์ตัวเองเป็นหลัก ไม่เห็น ประโยชน์ประเทศประชาชนนี้มันก็จะออกมาแบบที่ผ่านมา มันก็เกิดความเดือดร้อนอย่างนี้ละ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วในกรอบรัฐธรรมนูญนี้มีตัวนี้ไหมคะ

พลโท นคร สุขประเสริฐ : ตัวนี้เราก็มีครับ ปฏิรูประบบราชการ อย่างเช่นหมวดข้าราชการนี้ ต่อไปปลัดกระทรวงนี้นักรการเมืองตั้งไม่ได้แล้วเห็นไหมที่เราออกมาอย่างนี้ มีบอร์ดออกมาเลยเหมือนของทหาร ทหารเขาจะมีบอร์ดออกมา นักรการเมืองจะแตะไม่ได้ ฉะนั้นอันนี้ก็เหมือนกันครับ ระดับปลัดกระทรวงกับระดับ ๑๐ นี้จะต้องตั้งแล้ว ฉะนั้นนักรการเมืองเขาก็ต้องทำตามนโยบายเขา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ล้วงลูกไม่ได้

พลโท นคร สุขประเสริฐ : แต่คุณต้องทำตามนโยบายเขา แต่ว่าไม่ใช่ฉันอยากจะเอาคนนั้นมาเป็นทั้ง ๆ ที่มันไม่ได้มีความรู้ความสามารถพอนี้ก็เอามาเป็นอย่างนี้มันก็จะน้อยลง อย่างเจตนาอย่างที่เรากำลังเราก็คงเห็นนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : สุดท้ายนะคะ อยากจะให้ท่านแสดงความคิดเห็นทั้งท้ายหรือว่ามีข้อเสนอแนะอะไร อย่างไรบ้างเกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ค่ะ เพราะเดี๋ยวเกรงว่าท่านจะต้องเข้าประชุมแล้วค่ะ

พลโท นคร สุขประเสริฐ : คือการร่างรัฐธรรมนูญนี่นะครับ มันก็จะเป็นเพียงแค่กรอบกติกา มันก็เหมือนว่าเป็นเพียงแค่กระดาษให้คนอ่าน ฉะนั้นอ่านแล้วไม่เอาไปปฏิบัติ ปฏิบัติไม่ได้ มันก็ไร้ประโยชน์ ฉะนั้นการที่เราจะทำมันเขียนแล้วให้มันทำได้จริง เขียนแล้วก่อให้เกิดประโยชน์ อันนี้ละคือความสำคัญ ไม่ใช่เราจะมาเลือกทำเรื่องโน้นเรื่องนี้อะไรอยู่อย่างนี้ นะครับ เราก็คิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้คงจะเป็นประโยชน์กับประเทศและประชาชนอย่างแท้จริงเพื่อทำให้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับสุดท้ายที่นำไปใช้ แล้วก็นำไปตอบสนองดูแลทุกข์สุขของประชาชน ของประเทศไทยเราได้อย่างแท้จริงครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : วันนี้ได้รับฟังมุมมองเรื่องการร่างรัฐธรรมนูญจากท่านซึ่งมีประโยชน์มากเลย ต้องกราบขอบพระคุณท่านที่กรุณาสละเวลาในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ค่ะ

๑๕) นายบันฑูร เศรษฐศิริโรตม์

กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันจันทร์ที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องรับรองคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ขออนุญาตเริ่ม
 เลยนะคะ วันนี้คณะผู้จัดทำประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า เราก็ได้มีโอกาส
 สัมภาษณ์ ดร.บันฑูร เศรษฐศิริโรตม์ ซึ่งก็มีบทบาทสำคัญในคณะกรรมการ
 ร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้ นะคะ ดิฉันขอแนะนำ อาจารย์ยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา และ
 ดิฉัน ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค ก็ได้สัมภาษณ์ เวลานั้นก็
 ๑๑.๒๕ นาฬิกา ก่อนอื่นต้องขอบคุณนะค่ะที่ให้โอกาสมาสัมภาษณ์ ขอเรียนถามว่าท่านมีประสบการณ์ในการร่าง
 รัฐธรรมนูญมาก่อนหรือเปล่าคะ

ดร.บันฑูร เศรษฐศิริโรตม์ : ตอนปี ๒๕๔๐ นั้นไม่ได้เข้ามาร่วมในกระบวนการร่างโดยตรงแต่
 เป็นการเสนอในฐานะประชาชนที่ร่วมกระบวนการลงชื่อของรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ นะครับ พอตอน
 รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ เข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้นกับการทำข้อเสนอแนะในฐานะผู้ชำนาญการของคณะกรรมการ
 สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งตอนนั้นไปช่วยท่านอาจารย์เสน่ห์ จามริก อยู่ก็มีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ
 หลายมาตรา โดยเฉพาะเรื่องของสิทธิเสรีภาพ ก็เห็นประสบการณ์ปัญหาของการใช้บังคับรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐
 ก็เลยจัดทำข้อเสนอแนะส่งมายัง สสร. ก็เป็นลักษณะบทบาทแบบนั้นครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วข้อเสนอแนะที่ส่งมาให้เนี่ยอะไรคะ พอจะสรุป
 ได้ไหมคะ

ดร.บันฑูร เศรษฐศิริโรตม์ : ก็มีตอนนั้นก็คือมาตรา ๑๙๐ เกี่ยวกับการทำหนังสือสัญญา
 ระหว่างประเทศ มาตราเกี่ยวข้องกับเรื่องของสิทธิชุมชน ซึ่งเป็นงานโดยตรงของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
 แห่งชาติที่ดูแลอยู่ ก็เห็นสภาพปัญหาของการตีความ ปัญหาของการค้นหาเจตนารมณ์ ก็เลยเป็นที่มาของ
 พยายามทำให้การร่างรัฐธรรมนูญดีขึ้นก็เลยส่งเข้ามา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วก็ในการที่ได้รับเรื่องให้เข้ามาทำนี่เป็นเพราะ
 อะไร ผ่านไปทาง

ดร.บันฑูร เศรษฐศิริโรตม์ : ก็ทาง สปช. ครับ จากงานด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ใน สปช. ตอนนั้นก็
 แบ่งเป็น ๑๐ ด้าน ก็เป็นด้าน สปช. ด้านสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข ทางกรรมการชุดนั้นก็เสนอรายชื่อเข้ามาครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วพอเข้ามานี้ได้มาดำเนินการทำตามของตัวเอง
 เคยเสนอไว้ไหมคะ

ดร.บันฑูร เศรษฐศิริโรตม์ : โดยตรงครับ อย่างมาตรา ๑๙๐ ก็อยู่ในคณะทำงานที่ท่านประธาน
 ตั้งขึ้นมา แล้วก็ให้ไปช่วยดูมาตรา ๑๙๐ ว่าด้วยการทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศที่มีปัญหาในการใช้บังคับจะ
 ปรับปรุงถ้อยคำอย่างไรบ้างครับ ก็ได้ดูแลตรงนั้นโดยตรง ในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องของสิทธิเสรีภาพงานทางด้าน

สิ่งแวดล้อม การกำหนดแนวนโยบายพื้นฐานเรื่องสิ่งแวดล้อมในรัฐธรรมนูญฉบับที่กำลังร่าง รวมทั้งในหมวดปฏิรูปที่ว่าด้วยเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันนั้นก็เข้าไปทำช่วยเสนอแนะ การทำตัวบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องครบ ก็นับว่าได้ใช้ประสบการณ์ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการยกร่างครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วก็ในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ขั้นตอนในการร่างรัฐธรรมนูญเป็นอย่างไรคะ ขั้นตอนในการดำเนินการของกรรมาธิการชุดนี้ในะคะ

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : อาจารย์หมายถึงทั้ง Process ซึ่งหมายถึงว่าทุกท่านก็จะเล่าไปเหมือน ๆ กัน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ไม่ทราบค่ะ ก็คือแล้วแต่มุมมองของแต่ละคน เพื่อจะไปดูเปรียบเทียบกัน

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : มันก็มี ๒ ส่วนนะครับ ส่วนหนึ่งก็คือเป็นกระบวนการภายใน กับอีกส่วนหนึ่งก็คือกระบวนการที่ไปเชื่อมโยงกับภาคสังคม ในกระบวนการที่เชื่อมโยงกับภาคสังคมก็ได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมาธิการการมีส่วนร่วมและรับฟังความเห็น การจัดเวทีทุกภูมิภาคแล้วก็นำความเห็นเหล่านั้นสรุปนำมาเสนอเทียบเคียงกับภาคกับหมวดที่เกี่ยวข้อง ฝ่ายเลขาฯ มีการจัดทำแยกแยะเป็นรายมาตราที่เกี่ยวข้องกับส่วนที่จะมีความเห็นกับภาคประชาชนเข้ามา อันนี้กระบวนการแต่ภายนอก ส่วนกระบวนการจากภายในผมคิดว่าจากกระบวนการมาถึงวันนี้ น่าจะเป็น ๓ ช่วง ช่วงแรกคือการช่วยกันวิเคราะห์สถานการณ์อภิปรายโดยรวมได้เรียงไปตั้งแต่หมวดที่ ๑ ไล่ไปถึงหมวดสุดท้าย เป็นการอภิปรายเพื่อระดมสมองนะครับ ยังไม่ได้ลงไปในการเขียนตัวบทบัญญัติเป็นตัวหนังสือ อันนี้เรียกว่ารอบที่ ๑ รอบที่ ๒ ทางฝ่ายเลขาฯ ก็นำเอาบทบัญญัติรายมาตราที่เกิดขึ้นจากการยกร่างสรุปจากความเห็นในรอบแรกมากร่างเป็นรายมาตรา แล้วนำมาให้กรรมาธิการในชุดใหญ่ ๓๖ ท่านได้ช่วยกันพิจารณาว่าอยู่บนหลักการพื้นฐานที่พิจารณาไปในรอบแรก แล้วก็แต่งเติมถ้อยคำให้สะท้อนวัตถุประสงค์เจตนารมณ์ปรับปรุงให้เหมาะสมครบถ้วน รอบที่ ๒ ก็ไล่ไปตั้งแต่หมวดที่ ๑ จนจบ รอบที่ ๓ ซึ่งกำลังเริ่มกระบวนการก็คือการสอบถามความสอดคล้องของตัวบทบัญญัติที่เรื่องเดียวกันอาจจะมียุ่หลายหมวด แล้วมีความสอดคล้องกันถูกต้อง ผมก็คิดว่ากระบวนการภายในก็เป็น ๓ รอบ และส่วนท้ายก็จะเป็นรอบที่ ๔ ก็คือการให้องค์กรที่ถูกแต่งตั้งขึ้นมาตามรัฐธรรมนูญคือทั้ง สนช. ทั้ง สปช. ได้ให้ข้อคิดเห็นแล้วก็นำไปสู่การปรับปรุงในรอบสุดท้าย โดยนับอย่างนี้ก็เท่ากับว่า ๕ - ๖ รอบ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วคิดว่าจะมีประชามติไหม

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : ความเห็นโดยทั้งส่วนตัวและวันนี้เสียงส่วนใหญ่ที่สอบถามกันแบบไม่เป็นทางการในกรรมาธิการก็เห็นสนับสนุนว่าควรจะมีประชามติ โดยเหตุผลที่ว่าผมเองก็อภิปรายในประเด็นนี้ นะครับว่าหลายหมวดนี้ยกตัวอย่างชัด ๆ เช่น แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ซึ่งเป็นเจตจำนงของรัฐนี้คน ๓๖ กว่าคนไม่สามารถเป็นตัวแทนของรัฐในการเขียนเจตจำนงของรัฐได้ ควรจะให้ประชาชนได้ร่วมสะท้อนว่านี่คือเจตจำนงที่ประชาชนต้องการหรือไม่ ตรงนั้นก็จะได้เกิดความสมบูรณ์ในหมวดที่เรียกว่าเจตจำนงแห่งรัฐ ซึ่งไม่ใช่เกิดขึ้นจากคน ๓๖ คน แต่มาจากประชาชนทั้งประเทศก็เห็นความจำเป็นที่จะต้องไปสู่กระบวนการทำประชามติครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วถ้าสรุปคือเขาไม่รับล่ะคะ

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : ก็สะท้อนถึงว่าเราวิเคราะห์สถานการณ์แนวทางแก้ไขสภาพปัญหาในสังคมโดยใช้รัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือผิดพลาดไม่ถูกต้อง แล้วก็ไม่ได้สอดคล้องกับสิ่งที่สังคมต้องการ ก็ต้องยอมรับตรงนั้นครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วอาจารย์เห็นว่าบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองมันมีผลต่อการร่างรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ เอาฉบับนี้ค่ะ

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : ผมว่าเป็นเงื่อนไขและปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งนะครับ รัฐธรรมนูญคือกติกาทางสังคม เพราะฉะนั้นก็ต้องสอดคล้องกับความต้องการของสังคมส่วนใหญ่ สะท้อนความจำเป็นที่จะใช้รัฐธรรมนูญในฐานะกติกาทางสังคมเพื่อจัดความสัมพันธ์ของอำนาจหน้าที่ขององค์กรทางการเมือง รวมทั้งประชาชนที่เกี่ยวข้อง อันนี้ถ้าวิเคราะห์ถึงสถานการณ์บ้านเมืองที่เป็นอยู่ในเวลานี้ก็ยังเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งหนึ่งทั้งที่เป็นที่มาของความจำเป็นในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจนนำมาสู่การร่างรัฐธรรมนูญ กับอีกส่วนหนึ่งคือตัวรัฐธรรมนูญเองก็ควรจะตอบโจทย์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นให้ได้ นำไปสู่การคลี่คลายความขัดแย้ง ลดเงื่อนไขปัจจัยที่จะสร้างความขัดแย้งในอนาคต ผมคิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงบริบทความคาดหวัง เงื่อนไขทางสังคมในเวลานี้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : รู้สึกว่าผู้ให้สัมภาษณ์ค่อนข้างจะเกร็งหรือเปล่านะสบาย ๆ นะคะ แต่พูดได้ดีนะคะ พูดถึงว่าได้ให้ความรู้ นี้เราถามประโยคเดียวกัน แต่การให้ข้อมูลการมองต่างกัน แล้วก็ในตอนที่เราประชุมกันมีความรู้สึกว่าการกระทำแต่ละท่านได้สามารถพูดออกมาอย่างเต็มที่ไหมคะ การ Dominate ประชุมเป็นอย่างไร คือมันต้องขึ้นอยู่กับทั้งตัวประธานเอง และกรรมการแต่ละท่านนี้สามารถพูดออกมาได้อย่างที่ตัวเองเป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่ม หรือว่าได้รับพิมพ์เขียวมา หรือว่าการ Dominate ใหม่ประธานอะไรอย่างนี้ค่ะ

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : ผมว่าเป็นไปหลายสถานการณ์นะครับ บางสถานการณ์ก็มีความคาดหวังจากเครือข่ายองค์กรที่แต่ละท่านทำงานอยู่ แล้วก็เป็แรงกดดันให้กรรมการท่านนั้นต้องทำหน้าที่สะท้อนความเห็นที่ท่านแบกรับมากก็มีลักษณะนั้น ส่วนลักษณะที่อาจารย์ถามว่า แล้วบรรยากาศเปิดอย่างเต็มที่ในการแสดงความคิดเห็นหรือไม่ ถ้าสะท้อนจากความเห็นที่ต่างกัน ซึ่งมีโดยส่วนใหญ่ในแต่ละมาตรา ผมว่าอันนี้ก็เป็นตัวที่สะท้อนให้เห็นว่าเราสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่นะครับ จนทำให้หลายเรื่องก็มีความเห็นที่ต่างกันมากมายในหลายมุมมองในมาตราเดียวกัน ส่วนตัวผมเองถ้าลองทบทวนว่ามันเต็มที่ขนาดนั้นไหม คือเราเต็มที่ในความเห็นโดยตัวบุคคลของตัวเอง แต่ถ้าพิจารณาว่าแล้วมันมีข้อจำกัดจากสภาพสังคมใหม่ ผมว่าแต่ละคนก็คิดอยู่นะครับว่าเงื่อนไขทางสังคม สถานการณ์ความขัดแย้งในวันนี้ ข้อเสนองานนี้ควรจะไปแล้วก็มีไปได้จนถึงจุดที่มันมีขีดจำกัดจากเงื่อนไขที่เป็นบริบทอยู่ซึ่งผมว่าแต่ละคนก็คำนึงถึงอยู่ บางเรื่องนี้อาจจะไปไม่ได้ไกลกว่านี้อิสระมากกว่านี้ แต่เงื่อนไขทางสังคมในวันนี้คงไปไม่ได้ นะครับ ก้าวข้ามไปไม่ได้ จะต้องรอเวลาสักกระยะหนึ่งนะครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ยกตัวอย่างได้ไหมคะ อะไรที่มันเป็น Issue ที่มันร้อนแรงที่ต้องแขวนหรืออะไรอย่างนี้ ส่วนมากใช้วิธีแขวนไขใหม่ถ้าเมื่อมันไม่สามารถจะไปได้ไกลกว่านี้

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : คงเป็น ๒ ลักษณะครับอาจารย์ คือถ้ามันมีความเห็นต่างกันอย่างนี้ ส่วนใหญ่ผมว่ามาจากเหตุผลนี้ จากเหตุผลความเห็นที่ต่างกันมากก็นำไปสู่การแขวน ส่วนข้อจำกัดจากการที่

คำนึงถึงเงื่อนไขทางสังคมและไปได้ไม่มากนักผมคิดว่าอันนี้ไม่ได้เป็นปัจจัยหลักที่นำมาสู่การแขวนนะครับ แต่พยายามจะหาทางออกโดยการไปศึกษาให้ไปทำอาร์มณให้เย็นลงมากกว่านะครับ เพื่อที่จะดูว่าถ้าลองค่อย ๆ คิดดูแล้วสิ่งที่อยากจะเสนอนั้นมันพอจะไปได้ ไปได้แค่ไหนในสถานการณ์บ้านเมือง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ยกตัวอย่างได้ไหมคะให้เป็นรูปธรรม

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : ครับ กำลังพยายามคิดดูครับว่าอันไหนที่มันจะตรงกับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แขนงก็เรื่องผู้หญิงหรือเปล่าคะ และเรื่องไหนที่ทำให้อาร์มณเย็นลง

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : เรื่องผู้หญิงใช่ครับก็แขวน เรื่องผู้หญิงอาจจะเป็นทั้ง ๒ เรื่อง คือ ๑. ให้อาร์มณเย็นลง เพราะเริ่มอภิปรายโดยเป็นแบบเริ่มมีอาร์มณกับคำอภิปรายอยู่ข้างครับ กับดูเงื่อนไขทางสังคมแล้วว่ามันควรจะไปได้ไกลมากน้อยแค่ไหน บอกว่าผู้หญิงเป็นทั้ง ๒ เหตุผลประกอบกัน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วคุณบัณฑิต อยู่ฝ่ายไหนคะ

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : ผมคิดว่าทั้ง ๒ ฝ่ายมีจุดอ่อนทั้งคู่ ผมเองยอมรับว่าถ้าถอยมานี้ผมว่าเรื่องที่แขวนถ้าตัดเรื่องอาร์มณไป ตัดเรื่องความเห็นที่ต่าง เพราะความเห็นนี้ไม่มีผิดถูก แต่มันจะมาจากปัจจัยที่ว่าเรามีข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นเพียงพอ และอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันหรือไม่ครับ ผมเองพอเริ่มเจอกับสถานการณ์นี้ก็เริ่มไปหาข้อมูลความรู้ แล้วก็เริ่มรู้ว่าตัวเองรู้น้อยเกี่ยวกับเรื่องนี้มาก ไปอ่านเอกสาร UN Women เอกสารที่ทีมผู้ช่วยเริ่มส่งเข้ามา ก็ทำให้ผมรู้ว่าเรามีความเข้าใจและความรู้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนี้น้อยนะครับ พอศึกษาเข้าไปมากขึ้นก็เห็นว่าอันนี้อาจจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เรื่องนี้เดินต่อไปอย่าติดขัดอย่างที่สถานการณ์เป็นอยู่ คือแต่ละท่านมีความรู้ไม่เท่ากัน มีความรู้ต่างกันมากเกี่ยวกับเรื่องนี้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : มันเป็นเรื่องของอาร์มณด้วยหรือเปล่าที่ถกเถียงกันนี้

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : ก็เป็นปัจจัยที่เติมเข้ามาทำให้เรื่องนี้ยุ่งยากมากขึ้นในการหาข้อสรุป

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไรระยะที่ตรงกับ ความสนใจใช่ไหมคะ เรื่องสิ่งแวดล้อมนี้มันยากไหมการที่จะบัญญัติเข้าไปในรัฐธรรมนูญ

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : โดยรวมผมว่าไม่ยากนัก จุดที่ยากกับกลายเป็นเรื่องของทางเทคนิค ภาษาที่ใช้จะครับ ยกตัวอย่างเช่น เราอยากเพิ่มเติมหลักการที่เรียกว่าการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ภาษาอังกฤษมีคำเฉพาะว่า Strategic Environmental Assessment พอสื่อสารออกไปความเข้าใจของ กรรมการที่ไม่ได้ทำงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เรื่องนี้ก็เข้าใจการประเมินสิ่งแวดล้อมในระดับยุทธศาสตร์ต่างไป จากที่เจตนาที่เสียเวลาใช้เวลาในการทำความเข้าใจอยู่นานนะครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วตัวอาจารย์บรรศักดิ์ ท่านประธานนี้เป็นอย่างไรคะ

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : หมายความว่าอย่างไรครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ในการดำเนินการประชุมอะไรอย่างนี้คะ

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : อาจารย์บรรศักดิ์ก็รับบทหนักนะครับ ในการที่จะทำให้ความเห็นที่ต่างกัน ข้อมูลที่มีต่างกันสามารถนำไปสู่ข้อยุติที่ยอมรับร่วมกันได้นะครับ อันนี้ก็ต้องให้ความเข้าใจในตัวประธาน ถามว่าอาจารย์บรรศักดิ์เปิดกว้างกับการแสดงความคิดเห็นหรือไม่ ผมคิดว่าอาจารย์ก็พยายามทำหน้าที่ตรงนี้ได้

อย่างเต็มที่นะครับ อาจจะมีข้อจำกัดอยู่บ้างกับการที่พยายามจะกระชับเวลา ไม่ได้เปิดกว้างอย่างแบบจนใจ เรียกว่าตามใจกันทุกท่านก็เนื่องมาจากเหตุที่ว่าเวลาที่เร่งรัดก็จะทำให้อาจจะเกิดความพอใจกับในบางกรณี ที่อย่างบางเรื่องกรรมาธิการยังอยากที่จะมีเวลาอภิปรายให้มากกว่านี้ แต่ก็ถูกเวลาเร่งรัดทำให้ต้องบีบ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : แล้วเวลาเร่งรัดเองหรือว่าอาจารย์บรรศักดิ์เร่งรัดคะ

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : ผมว่าโดยรวมทุกคนรู้รับว่าเวลาเร่งรัด แล้วถ้าบางท่านอาจจะ อภิปรายแล้วเริ่มออกนอกประเด็นบ้างหรือวนบ้างอันนั้นก็เป็นการจำเป็นที่ประธานต้องทำหน้าที่ในการที่ต้อง กระชับเวลา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : ในความคิดคิดว่าอาจารย์บรรศักดิ์ทำหน้าที่ได้ดีแล้ว

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : ก็ถ้าเรียกว่าตัดเกรดก็เรียกว่าผ่านแล้วก็ทำได้ดี

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : ที่นี้ในแง่ของเป้าประสงค์ของคณะกรรมการ ชุดนี้ในการร่างรัฐธรรมนูญคืออะไรคะ

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : ตอนนี่ก็เริ่มทำออกมาเรียกว่า คอนเซ็ปชั่นไรท์ มากขึ้นนะครับ อาจารย์ก็เป็นไปอย่างที่อาจารย์บรรศักดิ์ลองนำเสนอ แล้วทุกคนก็ร่วมคิดแต่งเติมมา ก็คือการให้ประชาชน พลเมืองเป็นใหญ่นะครับ ซึ่งถ้าถามผมเองเจตนาความตั้งใจที่จะเข้ามาช่วยงานตรงนี้ก็ไปในลักษณะสอดคล้องกัน คืออยากจะเห็นการใช้อำนาจอธิปไตยทางตรงของประชาชนมากขึ้น แล้วก็มีความหมายมากขึ้นนะครับ สามารถ เข้าชื่อเสนอกฎหมายเข้ามา แล้วก็ให้กระบวนการนี้มันมีความหมายจริง ไม่ได้เพียงแค่พิธีกรรม เวลาจัดรับฟัง ความเห็นซึ่งในรัฐธรรมนูญในอดีตก็เคยเขียนไว้ให้มันเป็นไปโดยมีผล มีความหมายต่อกระบวนการตัดสินใจ การกำหนดนโยบายจริง ไม่ได้เป็นเพียงว่าทำไปตามพิธีกรรม ทำไปเพราะว่ากฎหมายบังคับให้ทำ ถ้าไม่ทำจะถูก ศาลสั่งให้ระงับนะครับ อันนี้คือความหมายที่ตั้งใจว่าอยากให้การใช้อำนาจอธิปไตยทางตรงของประชาชนขยาย มากขึ้น มีความหมายจริงมากขึ้น ซึ่งก็ไปสอดคล้องกับเป้าประสงค์ของรัฐธรรมนูญอันนี้ที่กำหนดว่าให้พลเมือง เป็นใหญ่

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : แล้วเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมันสอดคล้องไป กับเป้าประสงค์ไหม

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : ผมก็คิดว่าก็เป็นไปในทางสอดคล้องกันถ้าดูโดยรวมทั้งหมด เมื่อถึง จุดถึงเฉพาะพลเมืองเป็นใหญ่ ซึ่งต่อด้วยการเมืองใสสะอาดและสมดุล แล้วก็นำชาติไปสู่สังคมที่เป็นธรรมและนำ ชาติสู่สันติ ซึ่งอันนั้นก็คิดว่าสอดคล้องเนื่องจากเหตุที่ว่าที่มาของการทำรัฐธรรมนูญฉบับนี้มาจากความขัดแย้งใน สังคม ความขัดแย้งนั้นมาจากอะไร ก็มาจากความไม่เป็นธรรม ความเหลื่อมล้ำที่มันเป็นรากฐานทำให้กลุ่ม การเมืองต่าง ๆ อาศัยเหตุปัจจัยเหล่านี้ไปสู่การสร้างมวลชนของตัวเอง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : แล้วมีการที่จะมองถึงการแบ่ง คือไม่ให้ฝ่าย บริหารไปครอบงำฝ่ายนิติบัญญัติแล้วก็ศาลถูกดึงมาอยู่ใต้ฝ่ายบริหารนี้มีการทำอย่างไรเพื่อถ่วงดุลไหมคะ

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : ก็ชัดเจนนะครับ เพราะว่าในส่วนที่เรียกว่าเจตนารมณ์ส่วนที่ ๒ ต่อเนื่องจากพลเมืองที่เป็นใหญ่ก็คือการเมืองใสสะอาดและสมดุล ซึ่งตรงนี้ก็มีความหมายที่อยากให้เกิดการ ถ่วงดุล ตรวจสอบระหว่างอำนาจทั้ง ๓ ส่วน นิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ และภาคพลเมืองนะครับ คือไม่ใช่ เฉพาะ ๓ ส่วนเดิม แต่มีภาคพลเมืองเข้ามาถ่วงดุลและตรวจสอบด้วย แนวเป็นแบบนี้ เนื้อหาบทบัญญัติ ณ วันนี้

ผมก็คิดว่าเข้มข้นจนภาคการเมืองเองรู้สึกสะท้อนออกมาจากการเจอกันในโอกาสต่าง ๆ ว่าทำไมดูเหมือนไม่ไว้ใจ
นักการเมือง ฝ่ายราชการเองก็บอกว่าฝ่ายราชการเองจะเดินไปได้ยากภายใต้กติกาที่ให้พลเมืองมีสิทธิ มีเสรีภาพ
เข้มข้นขนาดนี้ นั่นแสดงว่าทบัญญัติที่ออกมาสะท้อน เรื่องการจัดสมดุลระหว่างอำนาจต่าง ๆ สะท้อนเรื่อง
ความหมายของพลเมืองเป็นใหญ่นี้ค่อนข้างชัดเจน จนฝ่ายที่เกี่ยวข้องเริ่มสงสัยว่าทำไมลดอำนาจเขาขนาดนี้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แต่ที่นี้ฝ่ายเกี่ยวข้องนี้ก็คือปัจจุบันใช้ไหมคะ
แต่พูดถึงว่าจะมองถึงในอนาคตนี้มันก็เป็นอีกฝ่ายหนึ่งใช้ไหมคะ

ดร.บัณฑิต ศรีเศรษฐีโรตม์ : ถ้าดูจากกลไกระบบเลือกตั้งที่ออกแบบไว้ก็คงเป็นคนไม่ต่างไป
จากนักการเมืองในอดีตนะครับ เพียงแต่ว่ารูปแบบจะไม่ใช้ลักษณะพรรคเดียวมีเสียงข้างมาก แต่เป็นการผสม
ระหว่างพรรคการเมืองหลายพรรคประกอบจัดตั้งเป็นรัฐบาล ฉะนั้นคนเหล่านี้ก็น่าจะเป็นคนที่ส่งเสียงบอกว่า
รัฐธรรมนูญฉบับนี้ทำให้อำนาจเขาลดลง ก็คงไม่หนีไปจากกลุ่มคนเหล่านี้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วที่นี้พอมาดูข้อเสนอของอาจารย์เจษฎ์
มันยังงัยคะ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เกี่ยวกับเรื่องข้อเสนอว่าแม่น้ำทั้งห้า หรือคนที่เกี่ยวข้องจะต้องให้พักทาง
การเมืองไป ๒ ปี

ดร.บัณฑิต ศรีเศรษฐีโรตม์ : เห็นด้วยบางส่วนไม่เห็นด้วยหลายส่วน ไม่เห็นด้วยหลายส่วน
เนื่องจากที่ว่า การไปตัดสิทธิทางการเมืองเขาไม่สมควรด้วย ๒ เหตุผลนะครับ ๑. ไม่ได้แจ้งให้เขารู้ล่วงหน้า
ต่างกับกรณีการยกเว้นที่ทราบชัดเจนว่าผู้ใดเข้ามาถูกเว้นวรรคสิทธิทางการเมือง ๒ ปี เพราะฉะนั้นคนอีก
จำนวนมากไม่ทราบล่วงหน้า ๒. การที่เขาเข้ามาแล้วเขามาด้วยความเสียสละ ไม่ได้ทำความผิดอะไร การตัดสิทธิ
ที่เราทำในมาตราอื่น ๆ คือการตัดสิทธิเนื่องจากเหตุทำความผิด เรากำหนดคุณสมบัติต้องห้าม การที่ไม่สามารถ
สมัคร ส.ส. ได้ เพราะว่าเขาทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง เขาทำผิดเรื่องการประพฤติทุจริตไม่ชอบ เพราะฉะนั้นเหตุใน
การตัดสิทธิมันต้องเป็นเหตุในทางลบ คนเหล่านี้เข้ามาด้วยความเสียสละ ไปตัดสิทธิเขาอันนี้ไม่สมควร อันนี้คือสิ่ง
ที่ไม่เห็นด้วย แต่ข้อที่เห็นด้วยก็คือว่าควรจะต้องตัดสิทธิ สปช. สนช. เฉพาะผู้ที่มาสมัครลงเลือกตั้ง เหตุผล
เพราะว่าต่อไปเมื่อรัฐธรรมนูญประกาศใช้มี ๒ ส่วน เมื่อรัฐธรรมนูญจะประกาศใช้เขาจะเป็นผู้ที่ร่วมพิจารณาภา
กติกาก่อน แล้วเขาจะต้องไปพิจารณากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญซึ่งเกี่ยวข้องกับกติกาการเลือกตั้ง เพราะฉะนั้นถ้า
เขาจะเป็นคนสมัครรับเลือกตั้งไม่ว่า ส.ส. หรือ เข้าสรรหา ส.ว. หรือในองค์กรอิสระ เขาจะกลายเป็นผู้ที่ได้เปรียบ
คนอื่นชัดเจน เพราะเขาจะกำหนดกติกาที่เอื้อเอียงไปทางการที่เขาได้ประโยชน์ เพราะฉะนั้นถ้าจะตัดสิทธินี้ตัด
สิทธิผู้ที่ลงสมัครองค์กรทางการเมืองต่าง ๆ ก่อนจะเข้าสู่ขั้นตอนการพิจารณารัฐธรรมนูญอย่างเข้มข้น แล้ว
ก็พิจารณากฎหมายประกอบที่มีผลได้เสียผมว่าเขาควรลาออก เพราะไม่ฉะนั้นเขาคือคนที่ได้เปรียบคู่แข่ง
ชัดเจนนะครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : เพราะฉะนั้นก็ต้องแยกแยกให้ชัดเจน

ดร.บัณฑิต ศรีเศรษฐีโรตม์ : ก็ต้องแยกครับ ไม่ใช่หมาเปง อันนี้คือสิ่งที่คิดว่าถ้าจะตัดนี้ตัดกลุ่ม
คนเหล่านี้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วมันจะมีแนวโน้มไหมคะ

ดร.บัณฑิต ศรีเศรษฐีโรตม์ : ผมเสนอประเด็นนี้ในการอภิปรายมาตราชี้ แต่ว่าก็ไม่ได้เป็นเสียง
ส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้นก็คงต้องให้แรงกดดันทางสังคมส่งแรงกดดันว่าผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งทั้งหลาย สรรหา

ทั้งหลาย คุณกำลังใช้ความได้เปรียบในการไปพิจารณากติกาที่คุณเองจะเข้าไปสู่การแข่งขัน ก็ต้องให้สังคมช่วยกันสร้างบรรทัดฐานทางสังคม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ตอนนี้สังคมก็กำลังนั้นอยู่ใช่ไหมคะ

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : ใช่ครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่ขณะเดียวกันมันก็คือเขาจะรวมหมดนี้เข้ามาเขารู้สึก คือเขาไม่เข้าใจพอพูดอย่างนี้ชัดเจนนะคะ เพราะฉะนั้นสิ่งที่ขาดไปละก็อย่างอาจารย์พูดเมื่อกี้ก็ต้องเป็นการสื่อสาร อันนี้เห็นด้วยไหมคะที่ว่ามันมีปัญหาเรื่องนี้

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : ใช่ครับ การสื่อสารถ้าเติมในมุมสื่อสารก็คือว่า ๑. รัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัติตอนนี้ ๓๑๕ มาตรานะครับ เรื่องราวก็ซับซ้อน มีเรื่องใหม่ ๆ เยอะนะครับ แล้วเวลาติดตามนี้ตอนนี้ มันเป็นลักษณะเป็นผลการประชุมรายวัน มันก็ออกมาที่หนึ่ง ๓ มาตรา ๕ มาตรา เพราะฉะนั้นความเชื่อมโยงระหว่างมาตรานี้กับมาตรานี้ มาตราที่จะออกมาตอนนี้ผมเข้าใจว่าคนในสังคมก็คงตามได้ไม่ครบถ้วนสับสน ขณะในการมารากีก็ต้องใช้ความพยายามอย่างหนักในการที่จะเชื่อมโยงมาตราต่าง ๆ เข้าด้วยกัน จนทำให้เราเข้าใจได้ว่าตกลงบ้านหลังนี้มันจะกี่ชั้น กี่ห้อง กี่ประตู หน้าต่างเท่าไร เพราะฉะนั้นคนที่ตามในสังคมแต่ละวันเห็นหน้าต่างบ้านนี้ อีกวันมาหน้าต่างอีกบ้านหนึ่ง อีกวันกลับไปทีหลังคานี้ อันนี้เขาเข้าใจได้ว่าปัญหาในการสื่อสารทำความเข้าใจอันนี้คือปัญหาใหญ่ในเวลานี้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วก็ระหว่างที่ร่างรัฐธรรมนูญมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้างไหมคะ คิดว่ามีปัญหาอุปสรรคไหม

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : ผมคิดว่าภายในเป็นปัญหาในเรื่องของการเร่งรัดของเวลา ทำให้แต่ละการประชุมมันค่อนข้างเคร่งเครียดนะครับ แล้วก็ถูกเร่งด้วยเวลา บางที่เราอยากจะใช้เวลากับมาตรานี้ใคร่ครวญให้ถี่ถ้วน มันก็ถูกเวลาเร่งรัดว่าวันนี้ต้อง ๑๖ ไม่ ๑๖ ไม่จบอะไรอย่างนั้นนะครับ มันก็มีภาวะเคร่งเครียดอ่อนล้า อันนี้เรื่องภายใน แต่ถ้าข้างนอกผมคิดว่าปัญหาอุปสรรคก็คือส่วนหนึ่งเมื่อกี้โยงกับประเด็นเรื่องการสื่อสารนะครับ คือเรื่องว่าสาระเยอะ เข้มข้น ซับซ้อน มีเรื่องใหม่ ๆ เยอะ อีกอันหนึ่งผมคิดว่าก็มีภายนอกน่าจะ เป็นอีก ๒ เรื่องในแง่อุปสรรค ๑. คือความไม่ไว้วางใจ เพราะว่าโดยกระบวนการที่มานี้มันมาจากภาวะพิเศษ เพราะฉะนั้นกลุ่มผู้ที่อยู่ในคู่ความขัดแย้งก็เกิดความไม่ไว้วางใจ อันนี้ก็เข้าใจเขาได้นะครับ อันที่ ๒ อุปสรรคจากการที่สิ่งหนึ่งก็ไม่เชิงอุปสรรคนะ แต่มันจะเป็นปัจจัยเสริม คือความคาดหวัง คือในด้านหนึ่งก็มีความไม่ไว้วางใจจากกลุ่มหนึ่ง แต่อีกด้านหนึ่งก็มีความคาดหวังสูงกว่ารัฐธรรมนูญต้องหน้าตาอย่างนั้นอย่างนี้ไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีตได้ เป็นเหมือนกับเป็นเครื่องมือวิเศษ เพราะฉะนั้นแรงกดดันกับข้อเสนอบางอย่างมันก็นำไปสู่ความยุ่งยากในการเขียนให้ถูกใจสอดคล้องกับกลุ่มต่าง ๆ ที่เรียกร้องและคาดหวัง ก็เป็นอีกด้านหนึ่งของปัจจัยอุปสรรคครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วแต่มันก็จะผ่านไปได้ใช่ไหมครับ

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : ถ้ากระบวนการที่ลำดับมาว่าเป็น ๕ ขั้นตอนนี้นะครับ อย่างที่คุยกันไปในตอนแรก แล้วถ้าพุ่งด้วยขั้นที่ ๖ คือประชาคมติก็คิดว่าน่าจะช่วยให้ท้ายสุดแล้วสังคมเราก็เรียนรู้ร่วมกัน แล้วก็มีการกติกาทางสังคมที่เป็นที่ยอมรับร่วมกัน แล้วผ่านจากการตัดสินใจร่วม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้ความคาดหวังของดอกเตอร์สู่ความสำเร็จของการนำรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไปใช้ในการปฏิรูปประเทศนี้มีความคาดหวังเป็นอย่างไรคะ

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : ก็เรียกว่ามีความคาดหวังในระดับสูงนะครับ ๑. เป็นเพราะว่าที่มาของปัญหาที่ต้องการปฏิรูปก็เป็นที่มาของการร่างรัฐธรรมนูญ ๒. เราก็มองโครงสร้างของรัฐธรรมนูญที่เชื่อมโยงกับหมวดปฏิรูปเสียให้ชัดเจน มีภาคปฏิรูปซึ่งไม่เคยมีมาก่อนในรัฐธรรมนูญก็กำหนดขึ้น อันนี้ในแง่โครงสร้าง ในแง่เนื้อหาสาระเราก็ใช้เวลาไป ผมคิดว่ามากกว่าหลายส่วนในรัฐธรรมนูญด้วยซ้ำนะครับ ในการที่มาระดมสมองกันเพื่อเขียนเนื้อหารัฐธรรมนูญในภาพที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาปฏิรูป ๑๕ เรื่อง แล้วเราก็กังสร้างกลไกที่จะผูกพันการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อย ๕ ปี กับฝ่ายบริหารที่จะเกิดขึ้น รัฐบาลที่จะเกิดขึ้นหลังการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นพรรคการเมืองใดก็ตามที่จะทำเรื่อง ส่วนปฏิรูปต่อเนื่องนะครับ แล้วก็หลังสุดเราก็กังสร้างกลไกที่จะช่วยทำงานคู่กับรัฐบาลในเรื่องของการปฏิรูปไว้ เพราะฉะนั้นมาถึงวันนี้ผมคิดว่าก็มีความหวังค่อนข้างน่าพอใจนะครับ สำหรับส่วนตัวเองที่จะเห็นว่า หวังได้ว่าการปฏิรูปฉบับนี้ไม่เป็นเพียงแค่ตัวหนังสือในเอกสาร แต่มันจะนำไปสู่การปฏิบัติจริง ซึ่งถ้าได้สักครั้งหนึ่งของสิ่งที่เราเขียนไว้ก็ถือว่าก็เปลี่ยนแปลงได้เยอะครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วคิดว่าการที่เรามาสัมภาษณ์นี้โดยวิธีการประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าคือสัมภาษณ์เชิงประสบการณ์ด้วยอะไรอย่างนี้คิดว่าดีไหมคะ เป็นประโยชน์ไหมในการที่จะเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่อไป

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : ก็ดีเป็นประโยชน์นะครับ ส่วนตัวผู้ถูกสัมภาษณ์เองก็จะได้ทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งบางทีมันไม่ได้มีโอกาสนั่งคิดทบทวนเพราะเจอการบ้านรายวันไล่หลังมาทุกวัน ก็เป็นประโยชน์ แล้วก็ทำให้ผู้ที่ไม่ได้มีโอกาสอยู่ในสถานการณ์จริงกับการประชุมได้รู้ว่าปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลเหตุการณ์ที่มันเกิดขึ้นในห้องประชุม ข้อจำกัด อุปสรรคมันเป็นอย่างไบบ้าง ก็จะได้ทำให้เกิดความเข้าใจกันมากขึ้นระหว่างตัวผู้ร่างกับสังคมโดยรวมเพื่อจะได้เรียนรู้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อาจารย์ยุรรัตน์มีอะไรไหมคะ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : อยากจะถามนิดหนึ่งคะเพราะว่าเน้นเรื่องสิ่งแวดล้อมนะคะ และคิดว่าการวางกรอบหรือว่าอย่างสมัชชาพลเมืองนี้จะช่วยเรื่องเหล่านี้ได้มากไหมคะ เรื่องของสิ่งแวดล้อม

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : เรื่องสมัชชาพลเมืองผมว่าช่วยได้มากนะครับ เนื่องจากเหตุที่ว่าสถานการณ์ ณ วันนี้เรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นโจทย์ใหญ่ในการพัฒนา ซึ่งไม่ใช่เฉพาะประเทศไทย ในเวทีการค้าระหว่างประเทศ เรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นมาตรฐานที่ถูกตั้งไว้สำหรับการค้าในโลกยุคใหม่ เป็นหนึ่งในวาระการพัฒนาในเวทีระหว่างประเทศ คือมันเป็นโจทย์ใหญ่ในระดับโลกแล้ว ไม่เฉพาะโจทย์ประเทศไทย สำหรับสถานการณ์สิ่งแวดล้อม ณ ตอนนี้อยากจะกลายเป็นความขัดแย้งหนึ่งในสังคมไทยด้วย ระหว่างเรื่องสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา แล้วทำให้ทุกฝ่ายติดอยู่ในกับดักความขัดแย้งนะครับ ตัวสมัชชาพลเมืองจะเป็นพื้นที่ที่ทำให้สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างมิติเรื่องสิ่งแวดล้อมการพัฒนาในพื้นที่ ทำให้พลเมืองที่เขาสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อมเรื่องนี้ตื่นตัวมีโอกาสที่จะพบกับผู้กำหนดนโยบายโครงการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารท้องถิ่นภาคเอกชน หรือหน่วยงานรัฐส่วนกลาง ซึ่งจะทำให้ช่วยป้องกันและลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้นะครับ การกำหนดทิศทางการพัฒนาร่วมกันผ่านเวทีสมัชชาพลเมืองก็จะทำให้โครงการพัฒนาต่าง ๆ เป็นที่ยอมรับและเข้าใจไว้วางใจของคนในจังหวัดนั้นในพื้นที่ที่จัดสมัชชานั้น สถานการณ์ขัดแย้งในเรื่องสิ่งแวดล้อมที่ดูว่าทวีความเข้มข้นมากขึ้นเรื่อย ๆ นะครับ ก็จะใช้

กลไกของสมัชชาพลเมืองนี้เป็นหนึ่งในกลไกการแก้ปัญหาในเรื่องนี้ ผมคิดว่าจะช่วยตอบโจทย์เรื่องนี้ได้เยอะแล้วก็ ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริงของสมัชชาพลเมืองที่ขอนแก่น ที่อำนาจเจริญ เชียงใหม่ก็มี สงขลาที่มีก็ช่วยตอบโจทย์ เรื่องนี้ นะครับ โครงการพัฒนาที่ริเริ่มโดย อปท. คิดเอง แล้วที่เคยเกิดปัญหาพอมาจัดเวทีที่เขาเรียกว่าสภา พลเมืองนี้ทำให้การริเริ่มโครงการนโยบายใหม่ ๆ นี่มันเดินหน้าได้ เพราะเกิดความไว้วางใจ ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เคยเป็นห่วงหลายข้อก็ถูกปรับแก้ภายใต้เวทีสมัชชาพลเมือง แล้วโครงการมันก็เดินไป

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วเรื่องพลังงานที่กำลังมีปัญหาตอนนี้ละคะ สมัชชามีส่วนไหมคะ เรื่องพลังงานที่กำลัง

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : เข้าใจครับ ผมว่าสมัชชาที่เราพยายามออกแบบไว้มี ๒ รูปแบบนะ ครับ คือสมัชชาเชิงพื้นที่กับสมัชชาเชิงประเด็น อย่างเรื่องพลังงานเป็นหนึ่งในตัวอย่างรูปธรรมของสมัชชาเชิง ประเด็น สมัชชาเชิงประเด็นอื่น เช่น เราอาจจะสมัชชาว่าด้วยการศึกษา สมัชชาว่าด้วยศิลปวัฒนธรรม อันนี้ เป็นตัวอย่างจริงที่อย่างเครือข่ายศิลปวัฒนธรรมเขาก็ทำอยู่แล้ว แล้วอย่างกลไกสมัชชาด้านพลังงานผมคิดว่าก็คง มีเกิดขึ้นอีกนะครับ ไม่ได้แค่จบเรื่องสัมปทานรอบ ๒๑ ก็จะมี agenda ที่เข้ามาในเรื่องของพลังงานแล้วใช้กลไกที่ เรียกว่าสมัชชาพลังงานเป็นตัวทำให้เกิดการถกเถียงอภิปรายโดยที่ไม่ต้องขัดแย้งกัน ต่อไปก็ทำให้กฎเกณฑ์กติกา กระบวนการซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเวลาเราเกิดปัญหาข้อถกเถียงเกี่ยวกับเรื่องราวแบบนี้รวมทั้งด้านพลังงาน กระบวนการกติกาเป็นอย่างไร และสิ่งที่ทำอย่างนี้อันนี้แหละก็เป็นรูปธรรมที่เราเรียกกันว่าสมัชชา ที่เราเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ละครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วมีข้อเสนอแนะอะไรไหมคะในการจัดทำ รัฐธรรมนูญฉบับนี้

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : ผมคิดว่ากระบวนการที่กำหนดไว้ก็ดูว่าพยายามตอบโจทย์ ใช้เวลา ที่มีอยู่ได้บริหารเวลาพอสมควร ถ้าจะมีข้อเสนอแนะสุดท้ายก็เป็นเรื่องของการที่ต้องให้ประชาชนใช้อำนาจ ประชาธิปไตยของตัวเองกับกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ โดยการออกเสียงประชามติ อันนี้ก็จะเรียกว่าปิดเล่ม รัฐธรรมนูญแล้วก็จัดหีบห่อได้อย่างสวยงามสมบูรณ์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่การทำประชามตินี้ก็ต้องพยายามสื่อสารให้ ประชาชนเข้าใจใช่ไหมคะ

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : โดยกฎหมายประชามติซึ่งเรายังมีอยู่และใช้บังคับอยู่นะครับ ก็กำหนดเวลาไว้ชัดเจนอยู่แล้วว่าจะต้องมีเวลาอย่างน้อย ๙๐ วันให้ผู้ที่จะทำประชามติเกิดความเข้าใจในสาระได้ อย่างครบถ้วน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อันนี้คือบทบาทของใครคะ

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : ผมว่าก็ทั้งกรรมาธิการยกร่างฯ อันนี้ชัดเจนอยู่แล้วว่าบทบาทนำ ที่ นี้ส่วนอื่น ๆ ในสังคมผมก็คิดว่าสื่อมวลชนอันนี้ก็ต้องทำหน้าที่อย่างที่เหมาะสม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ต้องปฏิรูปสื่อด้วยหรือเปล่านั้น

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : ใช่ครับ ผมถึงบอกทำหน้าที่อย่างสมควรตามวิชาชีพ นะครับ เสนอ news อย่าไป view มากนัก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : ก็เป็นการให้สัมภาษณ์ที่มีคุณค่าได้ประโยชน์
นะคะ เราต้องขอขอบคุณอย่างมากนะคะ ขอขอบคุณค่ะ

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ : ขอขอบคุณครับ ผมก็ได้ประโยชน์ครับ ได้ทบทวนสิ่งที่ทำไปบ้าง
ขอบคุณครับ

๑๖) นายประชา เตรีตน์

กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

ณ ห้องทำงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : คือวันนี้คณะที่มโนบันทึกลับเจตนาธรรมของเรานะคะ ประกอบด้วยอาจารย์ยุราพร อาจารย์ยุรรัตน์ และดิฉันก็ได้มาสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์คุณประชา เตรีตน์ ซึ่งเป็นกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ตอนนี้ท่านก็อายุ ๖๒ ปี นะคะ ก็จะเรียนถามว่าท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญหรือไม่คะ

นายประชา เตรีตน์ : ไม่มีครับ ครั้งนี้เป็นครั้งแรกครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : แล้วทำไมถึงได้รับการแต่งตั้งคะ

นายประชา เตรีตน์ : ก็สมัครเป็นสมาชิกสภาปฏิรูปเขาจะคัดเลือกใน สปช. ๒๕๐ ท่านจะคัดเลือก ๒๐ ท่าน ก็มีการสมัคร ผมก็ได้รับคัดเลือกมา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : และทราบเหตุผลที่ได้รับการคัดเลือกไหมคะ

นายประชา เตรีตน์ : ก็ไม่ทราบเหมือนกัน เพราะว่าโดยส่วนตัวผมนี่เขาอาจจะเห็นผมมีประสบการณ์ด้านทางปฏิบัติมาเยอะก็ได้ เพราะผมก็อยู่ฝ่ายทหารทางกระทรวงมหาดไทยมาก็ ๑๐ ปีเต็ม ๆ เป็นผู้ว่าฯ เป็นรองปลัดกระทรวงมหาดไทย แล้วก็อาจจะรู้จักกับสมาชิกสภาปฏิรูปทั้งฝ่ายวิชาการและฝ่ายจังหวัดเยอะ ผมก็รู้จักทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายวิชาการก็เคยเจอกันเยอะในสมาชิกสภาปฏิรูปก็ ๒๕๐ ท่าน แล้วส่วนใหญ่ก็รู้จักกัน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : แล้วทำไมคุณประชาถึงสมัครที่จะเข้ามาเป็นคะ

นายประชา เตรีตน์ : ก็คิดว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายหลักที่สำคัญสูงสุดในการวางหลักที่จะทำให้การบริหารชาติบ้านเมืองมันไปได้ดีหรือไม่ดี ผมว่ารัฐธรรมนูญจะเป็นกฎหมายหลักที่สำคัญครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : แล้วเมื่อเข้ามาแล้วเป็นอย่างไรครับ พอรู้สึกว่าได้ทำสิ่งที่ตัวเองต้องการอยากจะทำ

นายประชา เตรีตน์ : ก็ดีครับ ภาพรวมผมมั่นใจว่า ๘๐ เปอร์เซ็นต์ก็ไปได้ดี แรก ๆ ก็ยังไม่สบายใจว่ามีพิมพ์เขียวอะไรที่ว่านี่ ก็เข้ามาดู แล้วผมคิดว่าผมเองก็มีจุดยืนส่วนตัวของผมเหมือนกัน คือถ้ามีลักษณะว่ามีพิมพ์เขียวมาสั่งอะไรนี่ผมคงไม่ยอม แล้วผมก็คงจะไม่เอาด้วยครับ ผมเป็นคนมีจุดยืนอยู่แล้ว แต่พอเข้ามาดูได้สักระยะหนึ่งก็ทราบว่าไม่มีแน่นอนเรื่องพิมพ์เขียว แล้วคิดว่าคนในกรรมการยกร่างทุกคนเขาก็มีจุดยืนในการทำงานของเขาเช่นเดียวกัน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : กำลังจะถามประโยคนี้อยู่เหมือนกันคะ สังเกตดูจากการประชุมใช่ไหมคะ

นายประชา เตรีตน์ : ถูกต้องครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วกระบวนการขั้นตอนการประชุมเป็นอย่างไรคะ ในการที่จะยกร่างเจตนารมณ์หรืออะไรอย่างนี้คะ

นายประชา เตรีตน์ : คือเขาก็ต้องฟังจากหลายฝ่ายนะครับ คืออันดับ ๑ กรรมการเอาร่างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๕๐ มาเปรียบเทียบ แล้วก็รับฟังจากเพื่อนสมาชิกสภาปฏิรูป เพราะเรามันมีที่มา ๓ สาย ทาง ครม. ๑ สาย ทางสภานิติบัญญัติ (สนช.) ๑ สาย แล้วก็ สปช. อีก ๑ สาย อันนี้ก็ ๓ สาย ส่วน ครม. นี้ก็คงไม่ค่อยมายุ่งเพราะว่าภารกิจทางการบริหารเขาจะเยอะ แต่เขาจะส่งผู้แทนซึ่งเป็นของคณะรัฐมนตรีนี้มา ๕ ท่านเช่นเดียวกัน มาอยู่ในยกร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัตินี้ก็ส่งมา ๕ ท่านเหมือนกันมาอยู่ในยกร่างรัฐธรรมนูญ สมาชิก สปช. เรายังจะเยอะหน่อยละ เพราะว่าเป้าหมายสำคัญคือต้องการให้ สปช. หรือสภาปฏิรูป เป็นผู้ทำเสียส่วนใหญ่ ๒๐ ท่าน ให้ท่านอาจารย์บรรดักดีอีก ๑ ท่านเป็นประธาน เลยรวมเป็น ๓๖ ท่าน ในการมารวมนี้มันก็ต้องแน่นอนหนีไม่พ้นก็ต้องรับฟังความเห็นของเพื่อนสมาชิกสภาปฏิรูปนี้สำคัญ เพราะว่าการจะให้ผ่านรัฐธรรมนูญนี้หรือไม่นี้สมาชิกสภาปฏิรูปทั้ง ๒๕๐ ท่านเป็นคนอนุมัติ ไม่ใช่คนอื่นเลย เพราะฉะนั้นในการรับฟังความคิดเห็นของ สปช. ที่ใน สปช. เองเรามีคณะกรรมการประจำสภาถึง ๑๘ คณะ ซึ่งแยกนอกเหนือจากของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวนี้มันมีแค่ ๑๑ ด้าน แต่ของ สปช. แยกออกไปเพิ่มเป็น ๑๘ ด้าน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อันนี้เพราะอะไรคะ

นายประชา เตรีตน์ : ก็สมาชิก สปช. มองว่า ๑๑ ด้านที่ทางรัฐธรรมนูญชั่วคราวให้มานั้นมันยังไม่ครอบคลุมกับปัญหาบ้านเมืองที่มีอยู่ ก็เลยกระจายออกมาเป็น ๑๘ ด้าน ก็ไม่เป็นไร แต่ว่าทั้ง ๑๘ ด้านนี้สมาชิกสภาปฏิรูป (สปช.) เขาก็จะมีกรรมการคณะละ ๒๕ คนบ้าง ๒๖ คนบ้างก็แล้วแต่ บางส่วนก็จะเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ บางส่วนเป็นเรื่องปฏิรูปเราก็เก็บมาหมด เราจะเห็นว่าเวลาเราพิจารณาเราจะเอาความเห็นของ สนช. อันหนึ่ง ความเห็นของสภาปฏิรูปอันหนึ่ง แล้วข้อมูลจากประชาชนอันหนึ่งเพราะเราไปรับฟังประชาชนด้วย ที่มีอนุกรรมการรับฟังความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งก็ไปแล้ว ๔ จุด เราไปเป็นกลุ่มจังหวัด เพราะว่าจะไปทุกจังหวัดคงเป็นไปได้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วท่านคิดว่าสิ่งที่ฟังเสียงประชาชนนี้เป็นตัวแทนได้ไหมคะ

นายประชา เตรีตน์ : ผมคิดว่่าก็น่าจะได้นะ คือถึงแม้เราจะลงได้ไม่ลึกไม่เยอะแบบเป็นรายกลุ่มจังหวัดนี้ เราก็เอากลุ่มประชาชน ยกตัวอย่างสมมุติว่ากลุ่มจังหวัดภาคอีสานตอนบนเราก็เอาประชาชนสุ่มตัวอย่างจากประชาชนในจังหวัดภาคอีสานตอนบนมาด้วย จุดหนึ่งประมาณ ๓๐๐ ท่าน ๑๐ จุดก็ประมาณ ๓,๐๐๐ ท่านทั่วประเทศ ๓,๐๐๐ คนจากหลากหลายจังหวัด ก็เป็นตัวแทนได้บ้างถึงแม้จะไม่ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ผมคิดว่ายังดีกว่าไม่มีเลย การที่เราไม่มีตัวแทนจากประชาชนมาออกความเห็นบ้างนี้มันก็ทำให้รัฐธรรมนูญเรามีการขาดความสมบูรณ์ไปนิดหนึ่ง จึงจำเป็นต้องให้มีความเห็นจากประชาชนด้วย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เหมือนกับเคยได้ยินการวิจารณ์ว่าประชาชนที่มาเป็นตัวแทนที่คล้าย ๆ ว่ากำหนดไว้แล้วอะไรอย่างนี้คะ

นายประชา เตรีตน์ : ไม่ใช่ครับ เขาใช้วิธีสุ่มครับ เพราะว่าเขาใช้กระบวนการทางวิธีวิจัยให้สำนักงานสถิติแห่งชาติสุ่มจากทะเบียนราษฎร ทำแบบเป็นวิธีวิจัยสุ่มเสร็จแล้วก็ต้องเพื่อ สุ่มไปถามเขา เขาไม่ว่างมากี่กระบวนการต่อไป อันนี้เป็นกระบวนการสุ่มทาง Statistics method อันนี้เป็นเรื่องของกระบวนการวิจัย

จริง ๆ ครับ ต่างจากของผม ที่เป็นประธานกรรมการวิสามัญการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ได้จัดให้มีผู้รับฟังทุกจังหวัดรับฟังประชาชนที่ ๗๗ จังหวัด ๗๗๐ เวที นี่อีกแบบหนึ่งนะครับ อันนี้เป่าประสงค์คือต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วม เน้นประเด็นการปฏิรูป ๑๘ ด้านเป็นหลัก มากกว่าเรื่องรัฐธรรมนูญแต่จะเอาความเห็นเป็นเชิงวิทยาศาสตร์คงจะไม่ได้ เพราะงบประมาณเราไม่มีแต่ประเด็นคือเราต้องการจุดประกายว่าคุณมีส่วนร่วมในการปฏิรูปนะ มันมีอีกเวทีที่สามารถกระจายคนได้ ๗๐,๐๐๐ - ๘๐,๐๐๐ คนเลย แต่ในความรู้สึกนี้เขารู้ว่าเขากำลังทำอะไร บ้านเมืองต้องปฏิรูปอะไร เขาจะเป็นตัวจุดประกายสำคัญ เพราะว่าการปฏิรูปมันไม่ใช่แค่ปีเดียวจบ ปีเดียวไม่จบหรอก ปฏิรูปมันต้องต่อเนื่อง ๑๐ ปี ๒๐ ปี แล้วนี่คือเขาจะเป็นเทียนเล่มแรกของตำบลนั้น เพราะเรานี่เอาคนจากทุกตำบลเลย อีกเวทีนี้ผมเป็นประธานกรรมการวิสามัญการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนนี้เวทีผมจังหวัดละ ๑๑ เวที แล้วระดับอำเภอก็ประชาชนทุกตำบลมาร่วมในเวทีอำเภอละ ๗๐ คน ทั่วประเทศรวมแล้ว ๗๗๐ เวที บวกอีก ๗๗ เป็น ๘๔๗ เวที จะมีอนุกรรมการระดับจังหวัดช่วยผมทำงาน ซึ่งมีสมาชิกสภาปฏิรูปจังหวัดนั้น ๆ เป็นประธาน ผมทำคนเดียวไม่ได้หรอก แต่เวทีนี้ไม่ Statistics แบบท่านเพราะเงินเราไม่มี อย่างที่ผมบอกคือเป็นการจุดประกาย แต่ถามว่าความเห็นบางส่วนเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ เราก็เอาส่งให้กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ แต่เวทีผมนี้เป่าประสงค์เน้นคือเรื่องการปฏิรูป ให้เขาลองในระยะยาว เพราะผมนี่ปีกว่าผมก็หมดแล้ว แต่ประชาชนต้องทำต่อไป อันนี้เป็นเป่าสำคัญ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วเวทีของท่านจะไปประสานกับเวทีตะกี้นี้ได้ไหมคะที่สุมตัวอย่างขึ้นมา

นายประชา เตรีตน์ : ก็คือถ้ามันอยู่ในช่วงจัดทำร่างรัฐธรรมนูญที่กำหนดเสร็จ ๑๗ เมษายน แต่เวทีปฏิรูปเขาทำถึงกันยายน ถ้าอยู่ในช่วงเมษานี้ก็ส่งความเห็นให้กรรมการร่างฯ ได้ ในขณะเดียวกันของอาจารย์ถวิลวดีที่เป็นอนุกร่างรัฐธรรมนูญรับฟังเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ถ้ามันเกี่ยวกับการปฏิรูปเขาก็ส่งมาทางเราที่ได้มาที่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญผมก็ส่งให้เขา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แปลว่าสามารถตรวจสอบกันได้

นายประชา เตรีตน์ : สามารถตรวจสอบกันได้ ผมก็เป็นที่ปรึกษาอยู่ในอนุกรรมการของท่านอาจารย์ถวิลวดี อาจารย์ถวิลวดีก็มาเป็นอนุกรรมการของผม ก็คือเช็คกันอยู่แล้วครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ดีมากค่ะ ที่นี้ท่านคิดว่าบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง มีส่วนไหมคะในการที่จะร่างรัฐธรรมนูญนี้คะ

นายประชา เตรีตน์ : คิดว่ามีส่วนอย่างมาก เพราะว่ารูปการออกแบบ Design แบบของรัฐธรรมนูญเขาต้องดูบริบทของสังคม สิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ ผมยกตัวอย่างปัจจุบันนี้ บริบททางสังคมภาคพลเมืองนี้เริ่มเข้มแข็งขึ้น ที่ผ่านมามีถามว่าภาคพลเมืองภาคประชาชนก็เรียนว่ามีความจำเป็นมาก เพราะว่าถ้าเราเช็คดูรัฐธรรมนูญที่ผ่าน ๆ มานี้เราจะต้องยอมรับว่าภาคประชาชนนี้อ่อนแอมากในการมีส่วนร่วมทางด้านการเมือง แต่หลัง ๆ นี้เขาเริ่มเห็นแล้วว่าถ้าเขายังนิ่งเฉยอยู่นี้ปัญหาบ้านเมืองจะเป็นอย่างนี้ เพราะฉะนั้นเมื่อมันเป็นอย่างนี้ทุกภาคส่วนช่วงที่เราไปรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปนี้เขาบอกเขาต้องการมากคือขอให้เขาได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ ที่นี้การตรวจสอบนี้เราก็ต้องยอมรับว่าระดับชาติก็มี ส.ส. มี ส.ว. เขาอยู่แล้วพวกเราก็เลยเห็นว่าการตรวจสอบที่จะให้ประชาชนได้ใกล้ชิดและเป็นประสบการณ์ที่ดีที่สุดก็คือระดับฐานราก

ตั้งแต่ตำบล อำเภอ จังหวัด ถ้าตรงนี้บับเรา Get เลย เพราะฉะนั้นร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เราจึงให้อำนาจการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบภาคประชาชนอยู่ในร่างรัฐธรรมนูญ ก็เกิดจากบริบทของพี่น้องประชาชนที่สังคมต้องการให้มันเกิดขึ้น อันนี้ก็ต้องยอมรับว่าบริบททางสังคมมีส่วนสำคัญมากในการที่จะกำหนดทิศทางการร่างรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นในครั้งนี้นี้ยืนยันว่าหมวดการตรวจสอบภาคประชาชนมีแน่นอน ก็เกิดจากพี่น้องประชาชนร้องขอตามต้องการ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : คือมันรวมทั้งเศรษฐกิจด้วย

นายประชา เตรีตน์ : มันก็ครอบคลุม เพราะประชาชนไม่ใช่แค่ตรวจสอบอย่างเดียว การมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน การกำหนดความต้องการ การแก้ปัญหากำหนดให้ใคร กำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นนั้นล่ะ เพราะเขาอยู่ใกล้ชิดท้องถิ่นที่สุด อบต. กิ่ง เทศบาล กิ่ง องค์การบริหารราชการส่วนจังหวัด กิ่ง เพราะบุคคลเหล่านี้เป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนระดับฐานราก เพราะฉะนั้นการที่เอกชนฐานรากนี้เขามีองค์กรเขาจะเรียกว่าเป็นสมัชชาพลเมืองหรือสภาพลเมืองอะไรผมว่าแล้วแต่เขาจะเรียก แต่สาระสำคัญบทบาทหน้าที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการแก้ปัญหาที่มีส่วนร่วมกับฝ่ายบริหารของท้องถิ่นในการแก้ปัญหา ไม่ใช่ฝ่ายบริหารท้องถิ่นที่พอยอดบัตรตุ้มปุ๊บแล้วคุณก็ไปทำอะไรก็ได้ คิดทำแต่โครงการทำถนน ขุดถนนเป็นคลอง ถมคลองเป็นถนนอย่างนี้เขาคงจะยอมไม่ได้อีกต่อไปในทำนองแบบนี้ละครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้ก่อนจะไปอยากจะเรียกถามถึงเกี่ยวกับการทำงานที่มีประธานเป็นอาจารย์บรรศักดิ์ใหม่ครับ มองประธานอย่างไรคะ

นายประชา เตรีตน์ : ก็คือเนื่องจากการร่างรัฐธรรมนูญมันต้องใช้ภาษากฎหมายนะครับ ที่ผ่าน ๆ มาเราใช้แต่นักกฎหมายปัญหามันถึงยุ่ง คือแทนที่จะพูดให้ประชาชนฟังแล้วเข้าใจง่าย ผมก็ค่อนข้างจะ Anti นะ ภาษากฎหมายทำไมจะต้องพูดให้มันยาก ๆ พอเขียนนี่ฟังง่าย แต่ดูเหมือนจะไม่ศักดิ์สิทธิ์ จริง ๆ ผมก็ไม่ว่า แต่ว่าคณะยกร่างชุดนี้ดีหลากหลายมาก มีทั้งนักวิชาการ มีทั้งนักกฎหมาย มีทั้งนักบริหารอย่างผมนี่ผมถือว่าเป็นนักบริหาร เพราะทั้งชีวิตผมนี้รับราชการเป็นฝ่ายมหาดไทยเป็นปลัดอำเภอ เป็นนายอำเภอ เป็นผู้ว่าฯ มาทั้งชีวิต เป็นฝ่ายปฏิบัติใกล้ชิดภาคประชาชนตลอดมา พวกเราก็เลยเห็นว่าการตรวจสอบที่จะให้ประชาชนได้ใกล้ชิดและเป็นประสบการณ์ดี เอาประสบการณ์ตรงมาบอกว่าปัญหามันเกิดอย่างนี้ถ้าจะร่างรัฐธรรมนูญนี้ผมไม่ทราบจะใช้ภาษากฎหมายอย่างไร ปัญหามันเป็นอย่างนี้ มันจะบัญญัติป้องกันอย่างไร อันนี้ก็ถือว่าจำเป็น เพราะว่าอย่างอาจารย์บรรศักดิ์นี่เขาจะเป็นคนที่สามารถสรุปเนื้อหาสาระได้ดี แล้วก็เอาคำประสบการณ์ที่ใครมีมาจากเนื้อหาสาระที่เล่ามาปุ๊บก็แปลเป็นภาษากฎหมายได้ก็จำเป็น คิดว่าก็เหมาะสมในส่วนตัวนะครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วเจตนารมณ์ เป้าประสงค์ของอนุกรรมการชุดนี้ในการร่างรัฐธรรมนูญนี้เป้าประสงค์เป็นอย่างไรคะ

นายประชา เตรีตน์ : คือเจตนารมณ์มันต้องแล้วว่ามันขึ้นกับเรื่องอะไร เพราะว่าในร่างรัฐธรรมนูญมันมีหลายบท หลายหมวด หลายตอน บางตอนนี้ก็ถกเถียงกันเยอะ ผมยกตัวอย่างง่าย ๆ เรื่องเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ ของพลเมืองนี่คือบางอย่างมันจะกำหนดในรัฐธรรมนูญก็จะยาวเหยียด ซึ่งมันเป็นไปไม่ได้ เพราะรัฐธรรมนูญมันต้องสั้น เมื่อเป็นอย่างนี้ก็ทางกรรมาธิการก็ร้องขอให้กำหนดไว้ในเจตนารมณ์ว่าบทนี้ไม่ใช่มีแค่นี้ละ แต่มันยังมีอย่างนี้ ๆ แยกอยู่ในเจตนารมณ์ ไม่ใช่มาลงทุกคำพูดในรัฐธรรมนูญ ก็ไม่ใช่กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแล้ว จะกลายเป็นพระราชบัญญัติไป เพราะฉะนั้นคำว่า เจตนารมณ์มันต้องแล้วแต่ว่าเรื่องอะไร มันก็มีหลายหมวดมากเวลาพอถึงถกเถียงเรื่องนี้ปุ๊บ เมื่อบรรจุลงในยกร่างได้ไม่ครบถ้วนก็ขอให้กำหนดไว้ในเจตนารมณ์ ก็มีเท่านี้ เพราะฉะนั้นร่างรัฐธรรมนูญชุดนี้จะมีทั้งตัวร่าง ตัวเจตนารมณ์ เพราะฉะนั้นใครที่ติดขัดนี้รวมทั้งแม้แต่ศาลรัฐธรรมนูญก็ต้องมาดูในหมวดเจตนารมณ์ เขาก็มีบันทึกไว้ทุกขั้นตอน เพราะเรามีจุดหมายเหตุของการทำรัฐธรรมนูญนี้ทุกครั้ง ทุกบท

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ทีนี้ขอเรียนถามท่าน คือมันไม่ได้อยู่ในคำถามแต่วิธีการที่เรามาใช้สัมภาษณ์ท่านนี้ Oral history ท่านคิดว่าดีไหมคะ

นายประชา เตรรัตน์ : ครับ ผมไม่ทราบดี ไม่ดี ผมไม่ใช่นักวิชาการ ท่านถามมาผมก็ตอบไป

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่ท่านมองว่าดีไหมคะในการที่จะมีการบันทึกเสียงแล้วก็ได้อะไรที่รู้ที่ท่านจะไม่เขียน

นายประชา เตรรัตน์ : ผมก็ว่าดี เขาเรียกว่าเป็น Two way ค่ะพูดตรง เพราะว่าบางทีการเขียนอาจจะไม่เข้าใจ Wording ที่เขียนคืออะไร แต่สัมภาษณ์อย่างนี้หมายความว่าพอไม่เข้าใจจุดไหนแล้วก็สามารถอธิบายได้ทันทีเลย แล้วก็อัดเป็นเทปไว้ไปถอดให้มันได้สาระตามที่ต้องการ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อีกคำถามหนึ่งนะคะ อยากจะเรียนถามท่านว่าท่านจบจุฬาใช่ไหม ดิฉันได้รับผิดชอบในการทำจุฬาเรื่อง ๑๐๐ ปี ความทรงจำเกี่ยวกับจุฬา จะมาขอเรียนสัมภาษณ์ท่านได้ไหมคะ

นายประชา เตรรัตน์ : ก็ได้ไม่มีปัญหา แต่ขออยาก Comment จุฬาฯ หน่อยได้ไหมครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เอาไว้ตอนนั้นก็แล้วกันค่ะ ถ้าอย่างนั้นต้องขอตัวก่อนนะคะ ให้อาจารย์ยุราพรสัมภาษณ์ต่อค่ะ

นายประชา เตรรัตน์ : เชิญอาจารย์ครับ ขอขอบคุณครับ

นางสาวยุราพร สุมบุญสุข : ขอเรียนถามต่อเลยนะคะว่าท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับเจตนารมณ์ภาพรวมของรัฐธรรมนูญที่กำลังร่างอยู่นี้คะ

นายประชา เตรรัตน์ : อันนี้ที่ผมพูดไปแล้วนี่ เรื่องเจตนารมณ์มันขึ้นอยู่กับสาระ

นางสาวยุราพร สุมบุญสุข : ขึ้นอยู่กับแต่ละอันที่เมื่อกี้นะคะ โอเคค่ะ ทีนี้ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของการร่างละคะ

นายประชา เตรรัตน์ : คิดว่ามีน้อยนะ ที่แรกใหม่ ๆ ผมก็กังวลเหมือนกัน มันมีพิมพ์เขียวหรือแปลานะ ถ้ามีรับรองมีอุปสรรคแน่ เพราะผมคิดว่าหลายคนจะไม่ยอม แต่พอดูไปดูมาไม่ใช่ ไม่มีใบสั่ง

นางสาวยุราพร สุมบุญสุข : ไม่มีใช่ไหมคะ อีสาระเต็มที่

นายประชา เตรรัตน์ : ทีแรกทำท่าจะมีเหมือนกัน มีปั๊บโดนอัดหายไปก็เลยเงียบเลย

นางสาวยุราพร สุมบุญสุข : เงียบไปก็เลยปล่อยให้ป็นธรรมชาติแล้ว

นายประชา เตรรัตน์ : ครับ

นางสาวยุราพร สุมบุญสุข : แล้วคิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้มันจะมีความอะไรนะคะ ของภาคประชาชนอย่างที่ท่านพูดนี่น่าจะสูงกว่าปี ๒๕๕๐ และปี ๒๕๔๐ เพราะว่าอันนี้มันเห็นภาพชัดใช้ใหม่คะว่าการที่ไปออกขอความคิดเห็น

นายประชา เตรีตน์ : ผมว่านี่ดีกว่าปี ๒๕๕๐ ครับ

นางสาวยุราพร สุมบุญสุข : ฉะนั้นในเชิงอุปสรรคในการทำงานนี้คิดว่าน้อย

นายประชา เตรีตน์ : น้อยครับ แทบจะไม่มีอะไร คือถ้าไม่มีพิมพ์เขียวนี้จบ ถ้ามีเมื่อไรยุ่งแน่
พวกเราไม่ยอม

นางสาวยุราพร สุมบุญสุข : มันอาจจะแค่ความคิดเห็นที่แตกต่างแล้วก็ถกกันด้วยเหตุผล

นายประชา เตรีตน์ : ความเห็นแตกต่างถามว่ามีไหม มี แต่ว่าเราสามารถยกเหตุ ยกผลไปนี้
โอกาสใช้วิธีลงประชามติมีน้อยมาก ใช้ลงมติว่าจะเอาอย่างนั้น อย่างนี้ไม่มีครับ ยกเว้นเวลาเถียงไปยังไม่ยอมสรุป
ปั๊บก็แขวนไว้ก่อน แล้วพอทำเรื่องจบแล้วกลับมาใหม่ ถ้ายังไม่สรุปก็แขวน แขวนจนยอมที่สุดไม่มีการโหวต ให้
ยอมโดยดุขฎีทั้ง ๒ ฝ่าย ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าฝ่ายนี้มีเยอะกว่านี้โหวตก็ชนะแน่ แต่เราก็ไม่โหวต

นางสาวยุราพร สุมบุญสุข : นี่เป็นวิธีการที่ดีนะคะ

นายประชา เตรีตน์ : ไม่อยากให้เป็นแบบนี้

นางสาวยุราพร สุมบุญสุข : ทุกคนก็จะได้เห็นเหมือนหลักประชาธิปไตยเราที่ว่าคือใช้เหตุผล

นายประชา เตรีตน์ : คือไม่อยากให้มีเสียงข้างมาก ไม่มีเสียงข้างน้อย

นางสาวยุราพร สุมบุญสุข : ใช้เหตุผลเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่เอาเหตุผลมาเป็นตัวหลักนะคะ แล้ว
ในความคาดหวังของทั่วไป รวมทั้งของท่านด้วยนี่คิดว่าการร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้จะนำไปสู่การปฏิรูปประเทศได้
ไหมคะ

นายประชา เตรีตน์ : ก็อย่างน้อยผมให้ ๕๐ เปอร์เซนต์นะครับ ผมไม่ให้อะไรมาก เพราะว่าการ
การปฏิรูปประเทศได้หรือไม่ มันขึ้นอยู่กับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญนี้ต้องออกเสริมให้ครบ เพราะที่ผ่านมา
รัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ ก็ดี ปี ๒๕๕๐ ก็ดีนี่เขาออกกฎหมายมาเสร็จแล้วกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญหรือ
กฎหมายลูกไม่มีการร่างเลย ตรงนี้ต่างหากก็คือเครื่องมือในการปฏิรูป เพราะฉะนั้นฉบับปัจจุบันนี้ก็เช่นเดียวกัน
โดยตัวเนื้อหานี้มันปฏิรูปได้แน่ ครั้งหนึ่งปฏิรูปได้ แต่จะได้สมบูรณ์ เอากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ กฎหมาย
ลูกต้องเสริมออกให้ครบ ถ้าออกไม่ครบมันก็ได้แค่ครึ่งเดียว อยู่ที่องค์ประกอบของกฎหมาย ประกอบกฎหมายลูก
ที่จะทำให้ครบ เพราะฉะนั้นในบริบท ในบทเฉพาะการจึงต้องให้มีคล้าย ๆ เป็นคณะกรรมการปฏิรูปที่จะออก
กฎหมายลูกต่อไปให้มันครบ อยู่ ๓ หรือ ๕ ปีผมไม่แน่ใจ เพื่อทำให้กฎหมายลูกมันครบให้ได้ ถ้าออร์ริบบาลทำหรือ
นักการเมืองทำ เขาไม่ทำหรอก

นางสาวยุราพร สุมบุญสุข : แล้วขออนุญาตถามนะคะว่าถ้าเกิดสมมติให้มีคณะกรรมการ
ปฏิรูปทำตอนนี้ แล้วถ้านักการเมืองเข้ามาจะมีอิทธิพลต่อเขาไหม หรือว่าจะแยกกันอย่างไร

นายประชา เตรีตน์ : การออกแบบนี้ผมไม่รู้ว่าเขาจะออกแบบอย่างไรนะครับ แต่ว่าไม่แน่ใจ
ว่าพวกนี้น่าจะเข้ามาน้อย เขาต้องการให้สมาชิกสภาปฏิรูปที่เขาทำเรื่องนี้ทำต่อเนื่อง เพื่ออะไร เพื่อออก
กฎหมายลูกให้จบ แต่คิดว่าอาจจะไม่ถึง ๕ ปี อาจจะให้อยู่แค่ไม่เกิน ๒ ปีมากกว่า เพื่อให้มันจบ

นางสาวยุราพร สุมบุญสุข : เพื่อทำกฎหมายลูกให้มันรองรับ เพราะผ่าน ๆ มากกฎหมายลูกไม่
หมด แล้วในหมวดความปรองดองนี่จะเป็นไปได้แค่ไหนคะ

นายประชา เตรีตน์ : หมวดความปรองดองมันคงจะจบเร็ว ปีเศษ ๆ นี่คงไม่ได้มันต้องมี
คณะกรรมการปรองดองที่จะสานต่อ ๕ ปี เพราะคิดว่าความขัดแย้งมันร้ายลึกมาเยอะนี่ก็ให้คณะทำสัก ๕ ปี มี

คณะกรรมการรูปหน้าตาเป็นอย่างไรยังไม่ละเอียด ต้องรอสักพักหนึ่ง แต่ต้องมีครบ จากหลาย ๆ ฝ่ายอะไรทั้งคู่
ขัดแย้ง ทั้งคนกลาง ทั้งอะไรนี่มาคิดกันเป็นระยะ ๕ ปีให้เสร็จ

นางสาวยุราพร สุมบุญสุข : ๕ ปีเลยนะคะปรอดองนี่ เป็นเรื่องใหญ่ นะคะ

นายประชา เตรีตน์ : เป็นเรื่องใหญ่ ถ้าความขัดแย้งมันยังราวลึกนี้มันก็ทำอะไรก็ยาก

นางสาวยุราพร สุมบุญสุข : แล้วในหมวดนี้รัฐธรรมนูญพอช่วยได้ระดับหนึ่งไหมคะ

นายประชา เตรีตน์ : รัฐธรรมนูญช่วยได้คือทำอย่างไรให้การเมืองเข้ามาแทรกแซงภาค
ราชการให้น้อย ปัญหาความขัดแย้งที่ผ่านมาท่านต้องอย่าลืมว่าการเมืองใช้ข้าราชการเป็นเครื่องมือในการเล่น
งานฝ่ายตรงกันข้าม มันเลยสร้างความเจ็บแค้น คือถ้าบ้านเมืองเราเนี่ย การบังคับใช้กฎหมายไม่เป็นมาตรฐาน
เดียวกัน ๒ มาตรฐานนี้มันก็แน่นอน ความขัดแย้งเกิดจากอะไร เกิดจากความไม่ยุติธรรม ความไม่ยุติธรรมเกิด
จากอะไร เกิดจากฝ่ายที่ชนะนี้ใช้ราชการเป็นกลไกการเล่นงานฝ่ายตรงกันข้าม ฝ่ายตัวเองทำผิดก็ทำเป็นถูก ฝ่าย
ตรงข้ามผิดน้อยทำเป็นผิดมาก อย่างนี้เป็นมา ๒๐ ปีแล้ว เพราะว่าเราปล่อยให้การเมืองสามารถล้วงลูกแต่งตั้ง
ข้าราชการเอาพวกตัวเองมาอยู่ในตำแหน่งหลัก ๆ ทั้งในกระทรวงและจังหวัดพวกตัวเองได้นี้ ตรงนี้ต้องป้องกันใน
ระดับหนึ่ง แล้วจากนั้นวิธีที่ ๒ ก็คือต้องบังคับใช้กฎหมายให้ตรงไปตรงมา รัฐธรรมนูญควรให้ประชาชนมีอำนาจ
ตรวจสอบการทำงานของราชการด้วย หลาย ๆ อย่างนี่ก็เป็นเครื่องมือ คิดว่านี่ก็เป็นส่วนหนึ่งในการที่จะลดความ
ขัดแย้งขจัดความไม่เป็นธรรมได้ส่วนหนึ่ง

นางสาวยุราพร สุมบุญสุข : แล้วคณะกรรมการยกร่างฯ ก็จะไปใส่ตัวนี้ลงไป ในรัฐธรรมนูญ
ใหม่คะ หรือต้องไปใส่ในกฎหมายลูก ข้อใหญ่ ๆ ของหมวดปรอดองนี่คะ ตอนนีเห็นรูปร่างหรือยังคะ

นายประชา เตรีตน์ : แคยกเป็นหัวข้อเฉย ๆ แต่ว่ารายละเอียดการทำงานต้องให้คณะกรรมการ
ปรอดองแห่งชาติเขาไปว่ากันไป แต่ในส่วนผมอยากผลักดันให้ประชาชนมีอำนาจเฝ้าระวัง ตรวจสอบ การใช้อำนาจ
รัฐด้วย

นางสาวยุราพร สุมบุญสุข : รัฐธรรมนูญเขียนกรอบไว้สั้น ๆ ตอนนี้นะคะก็ขอขอบพระคุณที่
ได้ให้เราได้สัมภาษณ์คะ เพราะว่าอันนี้เราทำประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่านี้เพื่อที่จะได้เห็นว่แต่ละท่านที่เป็น
คณะกรรมการยกร่างฯ มีความคิดเห็นอย่างไรอะไรอย่างนี้คะ เวลาเขาจะให้เห็นกับตาที่แท้จริง อันนั้นที่ทำใน
นั้นจะเป็นเรื่องของกฎหมายบ้างอะไรบ้าง ไม่ได้เขียนในข้อความรู้สึกนะคะ ก็ขอขอบพระคุณมากเลยคะ

๑๗) นายไพบูลย์ นิติตะวัน

กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันจันทร์ที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องทำงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : สัมภาษณ์คุณไพบูลย์ นิติตะวัน ประธานอนุกรรมการพิจารณากรอบการจัดทำรัฐธรรมนูญ คณะที่ ๘ ในส่วนของภาค ๓ นิติธรรม ศาลและการตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐ หมวด ๒ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐองค์อิสระตามรัฐธรรมนูญ องค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญและองค์กรตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ วันจันทร์ที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๘ เวลา ๐๙.๕๐ นาฬิกา ๕๐ สัมภาษณ์โดย ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค และผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : ก่อนอื่นต้องขอเรียนสัมภาษณ์ว่าคุณไพบูลย์ได้เคยมีประสบการณ์ในการร่างรัฐธรรมนูญในฉบับก่อนหน้าไหมคะ

นายไพบูลย์ นิติตะวัน : ก็ต้องเรียนว่าในเรื่องการยกร่างรัฐธรรมนูญโดยตรงนั้นไม่ได้มีประสบการณ์ที่จะยกร่างทั้งฉบับ แต่มีส่วนเกี่ยวข้องก็ตอนเป็นสมาชิกวุฒิสภา ก็เป็นเรื่องของการพิจารณาเรื่องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญที่จะมีเรื่องที่จะเสนอขอให้มีการแก้ไขปรับปรุง และรวมทั้งตลอดเวลาที่ทำหน้าที่ในฐานะสมาชิกวุฒิสภานั้นก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตีความรัฐธรรมนูญ และการนำรัฐธรรมนูญไปบังคับใช้ ก็จะอยู่กับเรื่องนี้โดยตลอดนะครับ ก็เลยทำให้เห็นถึงปัญหาของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญบางมาตรา และรวมทั้งเห็นปัญหาของกระบวนการที่พยายามจะแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อที่จะเพิ่มอำนาจของฝ่ายการเมือง ซึ่งที่มาของกระบวนการทั้งหลายจึงทำให้ผมได้คิดว่ารัฐธรรมนูญนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของระบบการเมือง ดังนั้น ฝ่ายการเมืองก็มุ่งอยากที่จะมาเป็นผู้กำหนดการยกร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อที่จะให้ได้ประโยชน์กับส่วนตนนะครับ ดังนั้นในฐานะที่ประสบการณ์มีเกี่ยวกับการบังคับใช้รัฐธรรมนูญนั้นจึงคิดว่าถ้านำมาใช้กับการยกร่างรัฐธรรมนูญก็จะเกิดประโยชน์ เพราะว่ามีประสบการณ์โดยตรง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : แล้วพอมาทำหน้าที่ในตอนที่เราได้ใช้ประสบการณ์ครั้งนั้นมาช่วยในการดำเนินการอย่างไรคะ

นายไพบูลย์ นิติตะวัน : ก็แน่นอนครับว่าในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ต้องพิจารณาถึงปัญหาของรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ก็คือฉบับปี ๒๕๕๐ ดังนั้นในฐานะที่มีประสบการณ์ในรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ จึงนำทั้งส่วนดีส่วนแข็งของรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ กับส่วนที่เป็นจุดอ่อนนะครับ ก็นำมาเสนอไว้ในที่ประชุมคณะกรรมการเพื่อที่จะให้มีการยกร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขทั้งจุดอ่อนแล้วก็ป้องกันในส่วนที่จะทำให้รัฐธรรมนูญนั้นมีปัญหาไปด้วยนะครับ ซึ่งอันนี้ก็เป็นประโยชน์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : พอจะยกตัวอย่างได้ไหมคะ อย่างเช่นคราวนี้เรา ได้มีการแสดงความคิดเห็นว่าอันนี้ควรจะเป็นการที่ทำให้รัฐธรรมนูญจะเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาอย่าง รัฐธรรมนูญฉบับที่แล้วอะไรอย่างนี้ คือยกตัวอย่างจากประสบการณ์ครั้งที่แล้วมาใช้ในครั้งนี้นะคะ

นายไพบูลย์ นิติตะวัน : มีน่าจะคร่าว ๆ นะครับ ถ้าเรียบเรียงได้ก็อย่างเช่น เรื่องแรกเกี่ยวกับ บทบัญญัติที่ยังขาดไปในส่วนของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเช่นในรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ ในส่วนของคำปรารภก็วาง หลักการไว้ว่าจะต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างเป็น รูปธรรม แต่ปรากฏว่าในข้อเท็จจริงในตัวรัฐธรรมนูญแล้วไม่ได้มีส่วนร่วมอย่างนั้นอย่างแท้จริง มีเพียงส่วนร่วม เพียงแค่มีสสิทธิในการจะไปยื่นคำร้องอะไรต่าง ๆ ได้เท่านั้น แต่ไม่ได้มีบทบาทโดยตรงจริง ๆ อย่างที่ควรจะเป็น ตามเจตนารมณ์ไว้ ดังนั้นสิ่งนี้ผมก็นำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับที่กำลังยกร่างในเรื่องของสภาพตรวจสอบภาค พลเมือง เพื่อให้มีสภาพตรวจสอบภาคพลเมืองอยู่ทุกจังหวัด เพื่อที่จะทำหน้าที่ในการให้เป็นเวทีของประชาชนมี บทบาทโดยตรง ในการที่จะมาตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งในที่นี้ก็หมายถึงเขตจังหวัด ซึ่งสภาพ ตรวจสอบภาคพลเมืองนั้นจะเป็นจุดเริ่มของการให้ประชาชนมีบทบาทโดยตรงในจังหวัดนั้น ๆ แล้วก็จุดเริ่ม ของการที่จะทำให้การเมืองในท้องถิ่น การบริหารราชการแผ่นดินในท้องถิ่นนั้นจะมีกลไกในการตรวจสอบ ซึ่งถ้า มีกลไกตรวจสอบแล้วเป็นกลไกที่ดีก็จะทำให้ต่อไปในการกระจายอำนาจ การกระจายงบประมาณ การกระจาย รูปแบบการปกครองออกสู่ท้องถิ่นนั้นจะได้เกิดขึ้นอย่างเต็มรูปแบบ เพราะที่ผ่านมามักจะได้รับการท้วงว่าไม่ สามารถจะกระจายอำนาจ กระจายงบประมาณออกไปสู่ท้องถิ่นได้ เพราะมีการทุจริตคอร์รัปชันในระดับท้องถิ่น เป็นอันมาก ดังนั้นถ้ามีสภาพตรวจสอบภาคพลเมืองอยู่ในท้องถิ่นแล้ว ซึ่งจะมีสมาชิกบัญญัติไว้ไม่เกิน ๕๐ คน จะ ทำหน้าที่ในเรื่องนี้ก็จะปิดจุดอ่อนส่วนนี้ นี่เป็นเรื่องแรกในส่วนที่คิดว่าเป็นส่วนที่ขาดไปในรัฐธรรมนูญฉบับที่แล้ว และผมต้องการให้มาเติมเต็มในรัฐธรรมนูญปัจจุบัน นอกจากนั้นจากประสบการณ์ในการเห็นระบบการเมืองที่ ล้มเหลวในคราวที่แล้วเนื่องจากออกแบบให้พรรคการเมืองเข้มแข็งเกินไป แต่พรรคการเมืองที่เข้มแข็งนั้นก็กลับ ออกแบบให้ไปตกอยู่ภายใต้การครอบงำของนายทุนพรรคการเมือง แล้วก็นายทุนพรรคการเมืองเมื่อครอบงำ พรรคการเมืองแล้วก็ใช้พรรคการเมืองที่เข้มแข็งนั้นไปจำกัดเสรีภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร ก็เลยเรียกว่าเป็นสภาพาสกกันไป รวมทั้งไปปิดทูปิดตาประชาชนผู้ที่ใช้สิทธิเลือกตั้งด้วยโดยให้เลือกกับ พรรคการเมืองโดยตัดการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรงในการที่จะเลือก ส.ส. นะครับ สิ่งเหล่านี้ก็คือการสร้าง ปัญหาจากรูปแบบของพรรคการเมืองที่ถูกบิดเบือนว่าเป็นสถาบันประชาธิปไตย แต่โดยแท้แล้วไม่ใช่ เป็นรูปแบบ หนึ่งถูกควบคุมโดยฝ่ายนายทุนได้ ดังนั้นในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่กำลังร่างจึงบัญญัติเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาดัง นั้น ไม่ว่าจะเป็นการเปิดโอกาสให้มีกลุ่มการเมืองที่เป็นสมาคม สามารถจะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้โดยที่กลุ่ม การเมืองดังกล่าวหรือสมาคมดังกล่าวไม่ประสงค์ที่จะอยู่ในระบบพรรคการเมือง ซึ่งกรณีนี้ก็จะทำให้เกิดการ ถ่วงดุลขึ้น มีช่องทางของการถ่วงดุลขึ้น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ขออนุญาตนิดหนึ่งนะคะ ขอแนะนำอาจารย์ ยุรรัตน์กับอาจารย์ยุราพรค่ะ เป็นทีมกันค่ะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : ขออนุญาตเรียนถามนิดหนึ่งนะคะ แล้วต่อจากนั้น ท่านคิดว่าเพราะเหตุใดคะท่านถึงได้รับการคัดเลือกหรือว่าได้รับการคัดสรรเป็นประธานอนุกรรมการในส่วนที่

เป็นภาคนิติธรรม ศาล และการตรวจสอบอำนาจรัฐ คือถ้าเล่ามาทั้งหมดแล้ว แต่ไม่ทราบเพราะอะไรท่านถึงเข้ามาถึงส่วนจุดนี้คะ

นายยุทธพร สมบุญสุข : และขออนุญาตต่อประเด็นเมื่อสักครู่หนึ่งนะคะ ที่พูดถึงว่าในร่างรัฐธรรมนูญ คือถ้าให้สมาคม หรือว่าตอนนี้ไม่สังกัดพรรคใช่ไหมคะ

นายไพบุลย์ นิติตะวัน : สมาคมนั้นเป็นสมาคมที่ไม่ต้องสังกัดพรรคการเมืองนะครับ ก็คือมีผู้ที่เขาอยากจะทำอะไรเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นก็อยากจะเป็นส่วนร่วมในการที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แต่ไม่ชอบที่จะอยู่ในระบบพรรคการเมือง ดังนั้นก็สามารถเป็นกลุ่มการเมืองซึ่งเสนอชื่อไปลงสมัครรับเลือกตั้งในฐานะสมาคมได้นะครับ สิ่งนี้จะทำให้อำนาจในการผูกขาดทางการเมืองโดยพรรคการเมืองนั้นลดระดับลง และรวมทั้งที่มีการแก้ไขให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นมีอิสระขึ้นระดับหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นมีมติใด ๆ ในสภาผู้แทนราษฎร เดิมใช้มติของกรรมการบริหารพรรค ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นผู้ที่นายทุนตั้งมา แต่ว่าครั้งนี้ก็เขียนไว้ชัดเจนว่าต้องเป็นมติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคนั้น ๆ มีมติว่าจะดำเนินการเรื่องใด ๆ ในสภาผู้แทนราษฎร ต้องใช้มติของ ส.ส. นะ สิ่งนี้ก็เป็น การเปลี่ยนแปลงให้อำนาจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นสามารถปฏิบัติได้โดยไม่ได้อยู่ในอาณัติของผู้ใดผู้หนึ่ง แล้วอันนี้คือการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับระบบการเมืองที่ล้มเหลว นอกจากนั้นก็ยังมีปัญหาเรื่องกลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐจากรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ ซึ่งอาจจะยังไม่ครอบคลุมมากเพียงพอ ซึ่งกรณีของการฟ้องดำเนินคดีในส่วนของคดีทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งถ้าจะป้องกันในลักษณะคดีอาญาก็จะมีความล่าช้า ทำให้งบประมาณแผ่นดินนั้นต้องเสียหาย ดังนั้นก็มีการเพิ่มเติมในรัฐธรรมนูญ ในส่วนที่ให้ไปฟ้องกับศาลวินัยการเงิน การคลัง หรือพูดง่าย ๆ ว่าที่ศาลปกครองนะครับ เป็นการฟ้องในขณะที่เห็นว่ามีกรกระทำทำให้งบประมาณแผ่นดินนั้นเสียหาย ก็สามารถฟ้องไปได้ทั้ง ๒ เรื่อง ก็คือฟ้องไปศาลวินัยการเงินเพื่อหยุดยั้งความเสียหายจากการทุจริตคอร์รัปชัน ในขณะที่เดียวกันก็ดำเนินคดีอาญาเพื่อเอาผิดผู้ที่กระทำผิดไปด้วย ก็จะทำให้กลไกนี้จะไม่เกิดอย่างกรณีจำนำข้าว ซึ่งกรณีจำนำข้าวนี้ถ้าอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญใหม่นั้น การกระทำผิดภายในเวลาไม่นานก็จะถูกฟ้องไปศาลวินัยการเงิน การคลัง ก็จะหยุดยั้งได้ อันนี้เป็นตัวอย่าง แล้วส่วนอย่างอื่นก็คงจะเป็นเรื่องของ การตรวจสอบถ่วงดุลในระหว่างของโครงสร้างของผู้ใช้อำนาจรัฐทั้งหลาย ก็จะต้องมีการบัญญัติเรื่องการขัดกันแห่งผลประโยชน์เพิ่มเติมขึ้น สิ่งนี้ก็ถือว่าเป็นการบัญญัติใหม่เพิ่มเติมในรัฐธรรมนูญ แล้วก็ยังมีการคำนึงถึงความเป็นธรรมในเรื่องของความโปร่งใสขององค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ จึงมีการบัญญัติในเรื่องที่ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ คตง. หรือคณะกรรมการ กกต. ซึ่งเป็นองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐนั้นจะต้องเปิดเผยบัญชีทรัพย์สิน อย่างดีก็เพื่อเป็นตัวอย่างนะครับ เพราะว่าการทำงานดังกล่าวมีหน้าที่จะไปตรวจสอบผู้อื่นนั้นตนเองก็ต้องเปิดเผยบัญชีและต้องโปร่งใสเช่นเดียวกัน เพื่อไม่ให้เกิดข้อครหา แล้วก็จะทำให้ทุกฝ่ายรู้สึกว่าได้รับความเป็นธรรม อันนี้ก็เป็นหลักกว้าง ๆ แต่ที่สำคัญที่ผมเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นการนำเอาประสบการณ์ที่เกิดจากรัฐธรรมนูญที่แล้วซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการเพิ่มอำนาจให้ประชาชนนั้นละครับ แต่ในขณะที่เดียวกันแน่นอนก็ต้องให้ประชาชนนั้นมีช่องทางที่จะดำเนินการต่าง ๆ ได้เพื่อที่จะลดปัญหาความขัดแย้งในการที่จะต้องออกมาชุมนุม ออกมาอะไรต่าง ๆ ถ้าเขามีช่องทางในการที่จะไปดำเนินการได้ด้วยตนเอง หรือไปร้องเรียนหน่วยงานของรัฐ องค์กรตรวจสอบนั้นก็มีการกระบวนการแก้ไขที่ทำให้ดูแลได้ด้วยความสะดวกเร็ว แก้ไขปัญหาของเขาได้ ผมก็เชื่อว่าเรื่องที่จะเกิดการต้องมาชุมนุมทางการเมืองกันยกใหญ่นั้นก็คงจะลดลง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วสิ่งเหล่านี้บรรจุในเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ
ไหมคะ

นายไพบูลย์ นิติตะวัน : บรรจุเอาไว้ในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนะครับ ซึ่งก็มีการปรับปรุง
โครงสร้างอะไรต่าง ๆ ไว้ในนั้นครับ แล้วก็จากประสบการณ์ที่เห็นในรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ พอประกาศใช้ขึ้นมา
ก็จะมีกระบวนการที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นโดยฝ่ายการเมือง แล้วก็เกิดความวุ่นวายกันมาโดยตลอด เรียกว่า
ไม่มีความสงบ แทนที่จะไปเมื่อขณะการเลือกตั้งได้จัดตั้งรัฐบาลแล้วจะไปบริหารราชการแผ่นดิน กลับมาใช้เวลา
ในการมาเพิ่มความขัดแย้งโดยการมาแก้ไขรัฐธรรมนูญดังที่ปรากฏตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ ดังนั้นในครั้งนี้นี้จึงเขียน
บทบัญญัติไว้ป้องกันไม่ว่ากระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญจะต้องมีขั้นตอน แล้วถ้ามีปัญหาต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญ
ต้องส่งไปศาลรัฐธรรมนูญได้ แล้วรวมสุดท้ายก็อาจจะต้องมีช่วงหนึ่งที่เราจะยังแก้ไขรัฐธรรมนูญไม่ได้
เพื่อที่จะให้ฝ่ายการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งนั้นมุ่งไปบริหารราชการแผ่นดินตามกฎหมายเกณฑ์กติกาที่วางไว้ก่อน
แล้วเมื่อระยะหนึ่งจะแก้ไขอะไรก็ค่อยว่ากัน อันนี้เป็นหลักการที่ออกแบบไว้ในรัฐธรรมนูญใหม่ เพื่อป้องกันไม่ให้
เกิดกรณีอย่างครั้งรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ และปี ๒๕๕๐

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่กำลัง
ร่างอยู่นี้คุณไพบูลย์คิดว่าเป็นอะไรคะ

นายไพบูลย์ นิติตะวัน : ก็อย่างที่เป็นการก็เพิ่มอำนาจให้ประชาชน แต่ในประชาชน ณ
ตอนนี้เราใช้คำว่า พลเมือง ก็เพิ่มอำนาจให้พลเมือง แล้วก็รวมทั้งกลไกตรวจสอบที่ต้องมีความโปร่งใส แล้ว
ทั้งหมดก็เพื่อให้สังคมไทยนั้นเกิดความปรองดอง เพราะว่าความปรองดองจะเกิดได้ก็ต้องอาศัยกฎหมาย อาศัย
รัฐธรรมนูญเอื้ออำนวยด้วย ถ้าเราบอกว่าไม่เกี่ยวความปรองดอง ความขัดแย้งนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับ
รัฐธรรมนูญ แต่ไม่จริง ที่ผ่านมาจากประสบการณ์แล้วเกิดจากรัฐธรรมนูญอาจจะมาจากข้ออ่อนไปในการที่เปิด
ช่องให้เป็นเงื่อนไขในการสร้างความขัดแย้งกันนะครับ เพราะว่าฝ่ายที่ออกมาขัดแย้งจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้น
ทั้งหลาย ไม่ว่าจะมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ที่สร้างให้เกิดรัฐบาลที่เข้มแข็งจนกระทั่งเป็นรัฐบาลที่สร้าง
ทำลายกลไกตรวจสอบทั้งหลายนั้นก็อาศัยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และพอมาร่างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ ก็ทำ
ให้เกิดการขัดแย้งกันลุกลามใหญ่โตขึ้นไปอีกนะครับ มากกว่าตามรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ เสียอีกนะครับ ก็เกิดจาก
บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกันครับ ดังนั้นผมเชื่อว่าถ้าบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเราวางไว้ได้ระดับหนึ่งเพื่อ
ป้องกันเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้วนั้นฝ่ายการเมืองที่เข้ามาบริหารราชการแผ่นดินก็ไม่มีใครสามารถที่จะปฏิเสธ
รัฐธรรมนูญได้นะครับเขาก็ต้องเปิดตามรัฐธรรมนูญอยู่แล้วก็จะเป็นการนำทางให้ไปสู่การที่เราจะสร้างสังคม
กลับคืนสู่หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรมได้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วจะสำเร็จไหมคะ

นายไพบูลย์ นิติตะวัน : ผมก็ค่อนข้างมั่นใจ ข้อที่ ๑ มั่นใจว่ารัฐธรรมนูญนี้จะประกาศใช้ แต่ว่า
ในส่วนผมมั่นใจนั้นในมิติผมนะครับ ต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๗ ซึ่งบัญญัติว่าเมื่อกร่างรัฐธรรมนูญ
เสร็จก็ส่งไปให้สภาปฏิรูปให้ความเห็นชอบ แต่ไม่ได้หมายถึงว่าในเรื่องเกี่ยวกับทำประชามตินะครับ เมื่อ
รัฐธรรมนูญประกาศใช้ผมก็มั่นใจว่ากลไกต่าง ๆ ที่ออกแบบไว้จะทำงาน ซึ่งเมื่อทำงานแล้วเนื่องจากเป็นกลไก
ใหม่นะครับ ฝ่ายการเมืองที่ออกมาโต้แย้ง ออกมาคัดค้านต่าง ๆ ก็เป็นธรรมดา แต่พอเมื่อเปิดให้ใช้รัฐธรรมนูญ
เปิดให้มีการเลือกตั้งแล้วทั้งหมดพวกที่คัดค้านรัฐธรรมนูญทั้งหลายก็จะแห่กันไปลงเลือกตั้งหมด ไม่ต้องห่วงนะ

ครับ เมื่อเลือกตั้งเสร็จมาตามรัฐธรรมนูญก็ต้องไปตามรัฐธรรมนูญปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่ได้เขียนไว้ว่าเมื่อเข้ามาแล้วแก้รัฐธรรมนูญได้เลย ท่านก็แก้รัฐธรรมนูญไม่ได้ครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : คือปัญหา อุปสรรคในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คุณไพบูลย์คิดว่ามีอะไรไหมคะ

นายไพบูลย์ นิติตะวัน : ผมมองว่าเป็นปัญหาธรรมดาที่เกิดขึ้นแน่นอน การไปยกกติกา ระดับชาติ แต่ว่าสิ่งที่เป็นจุดแข็งของการร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้ผมกลับชมกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ กลับชมในแง่ที่มีความหลากหลายทางความคิด แล้วก็มีอุดมการณ์ทุกท่าน และทุกท่านก็ได้แสดงอยู่ในเหตุในผล แต่ว่าเมื่อเรื่องใดก็ตามนั้นเราสามารถหาข้อยุติกันได้อย่างที่ผมคิดว่าเป็นอย่างผู้ทรงปัญหาทั้งหลาย ก็คืออยู่ด้วยเหตุด้วยผล เพราะฉะนั้นผลิตผลที่ออกไปนั้นผมก็เชื่อว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้เราร่างกันด้วยความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ ผมคิดว่าเราก็เอาปัญหาต่าง ๆ มาแล้วก็ร่างรัฐธรรมนูญโดยการพิจารณาของกรรมาธิการ ๓๖ ท่าน แล้วก็ส่งไป มีการรับฟังความคิดเห็นขององค์กรหน่วยงานต่าง ๆ และรวมทั้งประชาชนด้วย แล้วก็คณะกรรมาธิการก็มีความหลากหลาย ก็คงจะเอามาใคร่ครวญกัน และสุดท้ายเมื่อผลิตออกไปไม่มีติดออกไปเป็นรัฐธรรมนูญจริง ๆ แล้วก็ป็นรัฐธรรมนูญที่ไม่ว่าใครจะว่าอย่างไร ในฐานะที่ผมเป็นหนึ่งในกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ผมมั่นใจว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะให้ประโยชน์กับประชาชน จะให้ประโยชน์กับประเทศชาติอย่างแท้จริง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อันนั้นคือขั้นตอนในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ใช่ไหม ที่คุณไพบูลย์พูดเมื่อคืนเป็นการดำเนินการขั้นตอนด้วยใช่ไหมคะ

นายไพบูลย์ นิติตะวัน : ผมพูดถึงทั้งขั้นตอนแล้วก็ความคาดหวังของรัฐธรรมนูญฉบับนี้นะครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วท่านประธานเป็นอย่างไรอยากให้อาจารย์ประธานคะ

นายไพบูลย์ นิติตะวัน : ประธานกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ท่านอาจารย์บวรศักดิ์ท่านก็เป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ในเรื่องการร่างรัฐธรรมนูญเป็นอย่างยิ่ง รวมทั้งการศึกษาหรือหน้าที่การงานนั้นก็อยู่ในแวดวงนี้มาโดยตลอด ถือว่าเป็นผู้ที่มีความรู้มาก เรียกว่าอันดับต้น ๆ เลยในสังคมไทย การที่ท่านมาเป็นประธานกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้ผมเห็นว่าท่านก็มีความตั้งใจอย่างเต็มที่ที่จะทำให้รัฐธรรมนูญนี้เป็นประโยชน์กับประชาชน เป็นประโยชน์กับประเทศชาติ แต่ไม่ว่าอย่างไรก็ตามแรงเสียดทานไม่ว่าจะเกิดจากฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยก็มีอยู่แล้ว แต่ท่านก็ยังมีความแน่วแน่มะครับ แล้วเป็นผู้ที่มีหลักการและมีองค์ความรู้ เนื่องจากกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญชุดนี้ ซึ่งมีความหลากหลายมีความชอบธรรมในการที่ท่านจะเอาไปเป็นที่อ้างอิงได้ เพราะว่าแต่ละครั้งในการพิจารณายกร่างรัฐธรรมนูญ ในกรรมาธิการนั้นไม่ใช่ผ่านกันง่าย ๆ มีการถกเถียงมีการพิจารณากันอย่างเข้มข้นอยู่แล้ว ไม่ใช่ท่านประธานมาถึงก็สั่งซ้ายหันขวาหันได้อะไอย่างนั้นครับ ดังนั้นร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ท่านประธานก็ทำหน้าที่ประธานกรรมาธิการยกร่างได้ดีที่สุด แล้วก็ป็นรัฐธรรมนูญของกรรมาธิการยกร่างนะครับ อันนี้เป็นสิ่งที่ท่านทั้งหลาย ไม่ว่าไล่มาตั้งแต่รัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ที่สร้างให้เกิดรัฐบาลที่เข้มแข็งจนกระทั่งเป็นหลักยึดของท่านประธานอยู่แล้ว ดังนั้นผมเห็นว่าอาจารย์บวรศักดิ์มีความเหมาะสมทุกประการ แล้วอาจารย์บวรศักดิ์ในฐานะประธานคณะกรรมาธิการยกร่างก็น่าจะได้ภูมิใจในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เมื่อมีผลนำไปบังคับใช้แล้วนะครับ แต่ผมว่ารัฐธรรมนูญนี้ความสำคัญอยู่ที่นำไปบังคับใช้เป็นอย่างไรมากกว่าการวิจารณ์ในขณะนี้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ขอฝากคำถามนิดหนึ่งนะคะ คือบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง นี่ส่งผลต่อการร่างรัฐธรรมนูญหรือไม่เพียงไรนะคะ แล้วก็ขออนุญาตลานะคะ ไปสัมภาษณ์ คุณปกรณ์ค่ะ ขอขอบคุณมาก ๆ ค่ะ แต่มีอาจารย์นวรรณอยู่ค่ะ

นายไพบูลย์ นิติตะวัน : ก็สำหรับบริบทในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับการยกร่างรัฐธรรมนูญนั้นะครับ มันต้องมีผลอยู่แล้ว แต่บริบทในขณะนี้ผมก็ถือว่าดีกว่าทุก ๆ ครั้งนะครับ เพราะว่าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ คณะรัฐมนตรี สถานิติบัญญัติแห่งชาติของยุคนี้ก็ดีกว่ายุคปี ๒๕๕๐ นะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : ขยายความนิดหนึ่งเถอะค่ะ

นายไพบูลย์ นิติตะวัน : เช่น นโยบายในการที่ยังเน้นความสงบเพื่อให้ดูแลความมั่นคงเพื่อให้ กลไกของการยกร่างรัฐธรรมนูญยังทำงานได้ผลซึ่งเทียบกับปี ๒๕๕๐ เมื่อปี ๒๕๕๐ ในขณะที่ทำไปก็จะมีมีอบมา ประท้วงกันอยู่ แต่ไม่เกิดขึ้นในการยกร่างครั้งนั้นะครับ แล้วส่วนการทำหน้าที่ของสถานิติบัญญัติแห่งชาติในสมัย นี้ก็แตกต่างกับสมัยโน้น สมัยนี้ก็จะเป็นสถานิติบัญญัติที่มีการประชุมกันครบถ้วน องค์กรประชุมแน่น ไม่ได้ไปมีองค์กร ประชุมพินหลอเหมือนสมัยก่อนที่สร้างปัญหาขึ้น เพราะฉะนั้นรวมทั้งการทำร่างรัฐธรรมนูญในครั้งนี้ท่ามกลาง กระแสที่อยากให้มีการปฏิรูปประเทศไทย ดังนั้นเมื่อมีสภาปฏิรูปแห่งชาติเกิดขึ้นเป็นหลักในการยกร่าง รัฐธรรมนูญ ผมก็คิดว่าบริบทนี้ก็เป็นเรื่องสำคัญ เพราะว่าทุกฝ่ายก็เรียกร้องให้มีการปฏิรูปประเทศ ดังนั้นการที่เราจะไปเปลี่ยนแปลงหลักคิดอะไรต่าง ๆ นั้นมันก็ง่ายกว่าสมัยก่อน ถ้าสมัยก่อนขึ้นไปเปลี่ยนอะไร มากมายก็จะว่ากัน แต่เดี๋ยวนี้อะไรเมื่อเป็นการปฏิรูปเสียอย่างก็ต้องปฏิรูป

นางยุราพร สมบุญสุข : ทีนี้จะถามนิดหนึ่งค่ะ ความคาดหวังในความสำเร็จ การนำรัฐธรรมนูญ ไปสู่การปฏิบัติและไปสู่การปฏิรูปนี้จะไปด้วยกันได้ไหมคะ

นายไพบูลย์ นิติตะวัน : ความคาดหวังของใคร

นางยุราพร สมบุญสุข : ความคาดหวังของคนร่างค่ะ ว่าความสำเร็จในการนำรัฐธรรมนูญไป ปฏิบัติแล้วก็ไปสู่การปฏิรูปประเทศ คือมันต้องไปพร้อมกัน

นายไพบูลย์ นิติตะวัน : ก็แน่นอนครับ ในส่วนตัวผมก็ว่าต้องดีกว่าทุกฉบับ ข้อที่ ๑ นะครับ และดีกว่ามาก ๆ เพราะว่าเราวางกลไกในการที่ให้รัฐธรรมนูญเมื่อบังคับใช้แล้วต้องมีผลเป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะ ไปกำหนดเรื่องกฎหมายต่าง ๆ จะต้องออกให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาเท่าไร เขาจะต้องมีกลไกในการที่จะ บังคับไว้ ไม่ใช่จะทำก็ได้ไม่ทำก็ได้ นอกจากนั้นด้วยความเป็นห่วงว่าแนวทางในการปฏิรูปต่าง ๆ ของสภาปฏิรูป แห่งชาติจะไม่ได้รับการสานต่อ ดังนั้นจึงกำหนดให้มีสภาขับเคลื่อนเพื่อปฏิรูปประเทศไทยขึ้นมา ซึ่งสภา ขับเคลื่อนเพื่อการปฏิรูปประเทศไทยก็จะทำหน้าที่ทำให้เป็นรูปธรรม ซึ่งกลไกก็ออกแบบไว้เป็นวิधिพิเศษที่ แตกต่างคือ องค์กรนี้ในรัฐธรรมนูญที่ผ่านมาไม่มี แต่ครั้งนี้มี และกลไกก็ออกแบบไว้สำหรับแก้ไขปัญหาโดย เรียนรู้จากประสบการณ์ของที่ผ่านมา ดังนั้นก็ถือว่าการออกแบบไม่ว่าตัวมาตราในรัฐธรรมนูญ ตัวกลไกต่าง ๆ ใน รัฐธรรมนูญนั้นออกแบบเพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ บรรลุเป้าหมายในการที่จะปฏิรูปประเทศไทยให้สำเร็จให้จงได้ นะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : อันนี้ในตัวแทนที่เป็นถ้าบอกว่าในภาคประชาชนนะ คะ ถ้าไม่รู้เรื่องอะไรเลย แต่เผอิญมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพูดคุยแสดงความคิดเห็นจากกรณีการทุก ท่าน เห็นพ้องกับท่านไพบูลย์นะคะว่ากรณีการยกร่าง ๓๖ ท่าน ที่เราสัมภาษณ์มาได้ครั้งทางแล้วนะคะ ทุกคน

ไม่ใช่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิอย่างเดียว แต่ทุกคนมาด้วยใจเต็มร้อย แล้วก็มุ่งมั่น แล้วก็เสียสละ ซึ่งในฐานะประชาชนรู้สึกสบายใจว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้คงเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่สมบูรณ์แบบฉบับหนึ่งของประเทศไทยที่เราจะจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ได้ แล้วก็หวังว่าจะใช้ได้นาน ๆ เพื่อการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิรูปอย่างแท้จริงในอนาคตเพื่อลูกหลานของเรา เพื่อประเทศของเราณะคะ แต่มีอยู่อย่างหนึ่งที่มีนจะต้องคู่ขนานกันก็คือว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้ความเข้มแข็งกับประชาชน ภาคประชาชน ดิฉันอยากทราบว่าระหว่างที่เรากำลังขับเคลื่อนเพื่อให้ประชาชนเราเข้มแข็งแข็งแรงนี้ประชาชนเขาได้ทำคู่ขนานไปไหม หรือรับทราบไหมว่าเขาต้องเตรียมการเพื่อว่าเขาจะเข้มแข็งเพื่อสอดรับกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่มีเจตนารมณ์เพื่อพวกเขา

นายไพบุลย์ นิติตะวัน : ผมคิดว่าประชาชนมีการเรียนรู้กันมากแล้ว มีการตื่นตัวมาก แต่เป็นเพียงแค่ขาดเครื่องมือ ขาดองค์กรที่จะทำให้เขาสามารถเข้าสู่การมีบทบาทการมีส่วนร่วม ดังนั้นในเมื่อรัฐธรรมนูญได้ออกแบบไว้ให้แล้วผมว่าก็รอให้เมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญออกไป เนื่องจากในส่วนผม ผมก็ยังคิดว่าการทำประชาคมนั้นอาจจะไม่เกิดนะครับ เพราะว่ารัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติไว้อย่างนั้น ดังนั้นเมื่อรัฐธรรมนูญประกาศใช้แล้วสิ่งที่สำคัญก็คือเป็นการสัมผัสได้ การที่ทำให้กลไกรัฐธรรมนูญนั้นทำให้ประชาชนเขาได้ประโยชน์จริง ๆ อย่างเห็นประจักษ์ โดยการเมื่อหลังจากใช้รัฐธรรมนูญไปแล้ว เขาจะมาคุ้มครองรัฐธรรมนูญโดยที่เราไม่ใช่ต้องไปออกแบบอะไรต่าง ๆ มากมาย เพราะว่ารัฐธรรมนูญที่บัญญัติให้ประโยชน์กับประชาชน และประชาชนสามารถได้ประโยชน์จริง ๆ นั้นผมเชื่อเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ก็คงต้องมีการแก้ไขเพื่อการหยุดตัวนะครับ แต่ว่าการที่จะทำให้รัฐธรรมนูญนี้ต้องถูกฉีกหรือยุติไปนั้นผมคิดว่ามันเกิดขึ้นได้ยากกว่าฉบับต่าง ๆ ที่ผ่านมา เพราะว่าเรามีส่วนหยุดไว้เยอะ แล้วที่สำคัญเรากำลังให้ประชาชนเขาเป็นเจ้าของรัฐธรรมนูญครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นววรรณ วุฒทะเลกุล : ค่ะ จริง ๆ ที่มีโอกาสออกไปดูแสดงความคิดเห็นมีส่วนร่วมของภาคประชาชนก็ยอมรับเลยนะคะว่าประชาชนเราเข้มแข็งแล้ว จริง ๆ แล้วไม่น่าจะถูก หมายถึงว่าหลอกล่ออะไรได้ง่ายเหมือนอย่างที่เคยเข้าใจมานะคะว่าทำไมคนเหล่านั้นถึงได้อ่อนแอทางความคิดหรืออะไรก็แล้วแต่ จริง ๆ บางคนเข้มแข็งกว่าเราเสียด้วยซ้ำ เพียงแต่ว่าในส่วนตัวนะคะ ประชาชนว่าอยากให้การระบอบการในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่คิดว่าดีแล้วก็เข้าใจเลยว่าการทำงานด้วยความยากลำบากอย่างนี้มันเกิดประโยชน์คู่ขนานกันไปทำอย่างไรสื่อทั้งหลายจะร่วมมือกับเราไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์หรืออะไรก็แล้วแต่ที่จะสอดแทรกด้วยวิธีการใด ๆ ก็แล้วแต่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ อันนี้ความคิดเห็นนะคะว่าเขาได้ค่อยเรียนรู้ไป ตระหนักรู้เข้าไปทีละหน่อย ๆ เพราะว่าระดับความรู้ความเข้าใจของคนก็ไม่เท่ากันคะ

นายไพบุลย์ นิติตะวัน : เราก็คงต้องทำกันอย่างเต็มที่นะครับ แต่ก็ในส่วนตัวผมก็ไม่ค่อยจะไปห่วงเรื่องนั้นเท่าไร เพราะว่ามันการเมืองต่างหากที่กำลังนำเสียงของการวิพากษ์วิจารณ์ รัฐธรรมนูญนั้นการเมืองเสียประโยชน์ ก็จะออกมาเคลื่อนไหวไปบิดเบือนบางเรื่อง ซึ่งผมก็ถือหลักว่าทองแท้ก็ไม่ต้องกลัว เราก็ทำดีเราก็เดินหน้าไป แล้วเราไม่ใช่เรื่องที่จะต้องไปอย่างนั้นเลยครับ ดังนั้นในส่วนตัวผมเห็นว่ารัฐธรรมนูญที่ดีมันอยู่ที่บทบัญญัตินั้นมีผลที่ติดตามมา แต่ถ้ารัฐธรรมนูญที่เขียนแล้วบทบัญญัติไม่ดี แต่พยายามไปแต่งเติมหรือไปโฆษณาชวนเชื่ออยู่ไปไม่รอดหรอกครับ ดังนั้นเราดีแล้วที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๗ ฉบับชั่วคราวคือเขียนโดยให้สภาปฏิรูปแห่งชาติมาเป็นหลักนะครับ และมีกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญในกระแสดการปฏิรูปเมื่อร่างเสร็จแล้วเอาไปใช้นี้ผมคิดว่าเมื่อมีผลบังคับใช้แล้วจริง ๆ แล้วประชาชนจะสัมผัสได้ อย่างเช่น ผมก็เป็นห่วงเรื่องการมีผล อย่างเช่นกรณีสภาตรวจสุขภาพพลเมืองผมก็ตั้งใจที่จะเร่งรัดให้เกิดขึ้นพร้อมกับเมื่อ

รัฐธรรมนูญเสร็จด้วย เพราะว่าลองนึกภาพคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญประกาศใช้แล้วก็มีสภาตรวจสอบภาคพลเมืองเกิดขึ้นเลยมันจะเป็นจุดแข็ง แต่ไม่ใช่ว่ามีรัฐธรรมนูญเสร็จแล้วสภาตรวจสอบภาคประชาชนกฎหมายก็ยังไม่จำเป็นต้องรอฟ่ายการเมืองซึ่งเขาไม่อยากจะให้มีการตรวจสอบ เขาไม่ออกให้ก็ล้มเหลว ก็เข้าสู่การถูกวิพากษ์วิจารณ์หมดเหมือนเดิม

นางยุราพร สมบุญสุข : กฎหมายลูกก็ต้องออกไปเลยเมื่อรัฐธรรมนูญออกใช้ใหม่คะ

นายไพบุลย์ นิติตะวัน : ผมตั้งใจว่า อย่างผมเป็นประธานอนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติด้วย ก็คงจะทันในส่วนนั้น แต่ว่าเราก็ยังจะถูกกฎหมายที่จำเป็นอื่นด้วย แล้วก็ก็นำเสนอไปพร้อม ๆ กัน เช่นไม่ว่ากฎหมายเรื่องสภาตรวจสอบภาคพลเมือง หรือกฎหมายเกี่ยวกับ ป.ป.ท. ซึ่ง ป.ป.ท. ตอนนี้ไม่ทำงานเท่าที่ควรในการปราบปรามนะครับ เขาจะต้องดูรวมกันไปด้วย แต่ทั้งหมดมั่นใจว่าถ้าเราผลักดันกฎหมาย ผลักดันต่าง ๆ ออกไปพร้อมกันด้วยกฎหมายสำคัญ ๆ แล้วก็ผลบังคับใช้ก็คือไม่ใช่รัฐธรรมนูญไปบังคับใช้ ใช้แต่เพียงรัฐธรรมนูญแต่กฎหมายอื่นไม่มี ถ้ามีเครื่องมือทุกอย่างครบตามที่ออกแบบไว้ ผมว่าประชาชนเขาสัมผัสได้เขาได้ประโยชน์ แล้วเขาจะเห็นการเปลี่ยนแปลง

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วคิดว่าจุดนี้จะออกกฎหมายลูกได้ใหม่คะ จะไปพร้อมกันในความคาดหวัง

นายไพบุลย์ นิติตะวัน : ผมพยายามที่จะทำ ผมดูแลในส่วนนี้ก็จะทำอย่างเต็มที่ แล้วคิดว่ากรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญก็เข้าใจเช่นเดียวกัน รวมทั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งจะต้องเป็นผู้ให้ความเห็นชอบในกฎหมายต่าง ๆ นั้นคงจะเข้าใจร่วมกันถึงความสำคัญอันนี้ครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : เพราะว่าถ้ามีแต่ตัวรัฐธรรมนูญโดด ๆ แล้วไม่มีกฎหมายลูกที่จะออกนั้นก็เหมือนฉบับอื่น ๆ ที่ผ่านมา

นายไพบุลย์ นิติตะวัน : เหมือนปี ๒๕๕๐ ครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : จริง ๆ ก็ยังตั้งใจประเด็นภาคประชาชนนะคะ เพราะว่าต่อให้รัฐธรรมนูญดีขนาดไหนแต่ควรเอาไปใช้ เราไม่อยากเหนื่อย คือเราเหนื่อยมาเยอะแล้วไงคะ คือภาคประชาชนต้องเรียนรู้ควบคู่กันไปว่าระหว่างนี้เรากำลังทำอะไรอยู่ ซึ่งส่วนใหญ่ก็คิดว่าเขาก็รู้แหละคะ แต่ว่าในรายละเอียดล่าสุดเมื่อที่เพิ่งกลับมาจากสุรินทร์มีคนพูดเลยว่าประชาชนพูดไปก็แค่นั้นก็กองอยู่ตรงนั้นก็ไม่ได้เกิดประโยชน์อะไร เพราะว่ามาจากข้างบน คือเสียงของเขาที่ความต้องการที่แท้จริงก็ไม่ถึงข้างบนอะไรอย่างนี้ ทีนี้มีความรู้สึกที่เราเห็นการทำงานของคณะกรรมการทั้ง ๓๖ ท่านแล้วรู้สึกที่เราภูมิใจนะคะ โดยส่วนตัวภูมิใจว่าผู้หลักผู้ใหญ่ของบ้านเมือง คนดี ๆ คนเก่ง ๆ คนที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านของตัวเองเข้ามาเพื่อจะมา define ในสิ่งที่ตัวเองรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม แต่มันจะเสียของ อันนี้โดยส่วนตัวหวังว่าคนที่เขาของเราไปใช้ ของของเราดีแต่ใช้ไม่ให้เกิดประโยชน์และคุณค่า ก็เลยอยากให้มีภาคประชาชนนี้ทำอย่างไรดี อย่างในเรื่องของการประชาสัมพันธ์หรือการเผยแพร่ข้อมูล เพราะว่าบัดนี้ภาคสังคมเราบางส่วนก็อ่อนแอจริง ๆ นะคะ อย่างเช่นเรื่องของสื่อมวลชนซึ่งประเด็นสำคัญ ๆ ที่ควรจะพูดถึงความดีงามของรัฐธรรมนูญนี้เขาก็กลับไม่ค่อยได้พูด ถ้าเราไม่อยู่ตรงนี้เราก็ไม่รู้จริง ๆ นะคะ นี่พูดว่าเราไม่รู้จริง ๆ แล้วมีหน้าที่ต้องเป็นกระบอกเสียงให้คนในแวดวงว่าจริง ๆ ที่ดีก็เป็นแบบนี้ ๆ ด้วยซ้ำ น่าจะมีคนทำ แต่ว่าเราทำไม่ไม่รู้ไม่ทราบ

นายไพบูลย์ นิติตะวัน : ก็ต้องรู้ธรรมชาติของสื่อมวลชน เรื่องที่มันตีมันเรียกว่าโฆษณา เขาก็ไม่อยากพูด แต่ว่าถ้าเรื่องมีปัญหาเขาก็อยากนำเสนอ แล้วก็ก็มีหน้าที่ที่จะโต้ตอบ ถ้ามีใครมาว่ามันไม่ใช่อะไร สื่อก็จะมาถามกรรมการยกย่อง เราก็มีหน้าที่ที่จะชี้แจง แล้วก็การชี้แจงก็ต้องชี้แจงด้วยเหตุด้วยผลนะครับ เสร็จแล้วส่วนที่เหลือประชาชนเขาก็ตัดสินใจของเขาเอง โดยเฉพาะผมนี่เป็นคนทำอาชีพการงานรัฐธรรมนุญ เพราะว่าผมไปรับปากประชาชน ผมอยู่ในการต่อสู้ของประชาชนมานะครับ ดังนั้นผมตั้งใจที่จะมาทำเรื่องที่ผมรับปากประชาชนเขาไว้ ซึ่งผมก็เอามาใส่ไว้เยอะแล้วครับ ดังนั้นขนาดผมรับฟังประชาชนเป็นจำนวนมาก ๆ ก็ยังมีเสียงว่าอยู่ดีว่าเป็นประชาชนอีกพวกหนึ่ง ดังนั้นคนที่จะมาว่ากล่าวอะไรกันนี่มันไม่จบละครับ คุณจะว่ากันว่าไปเราก็ต้องมีขันติแล้วเมื่อเราตั้งใจจริงทำถูกแล้ว ชอบแล้วก็ต้องทนต่อเสียงวิพากษ์วิจารณ์พร้อมกับอธิบายไปด้วยเหตุด้วยผล เสร็จแล้วก็เดินทางไปเพื่อให้รัฐธรรมนูญนี้ประกาศใช้อย่างสมบูรณ์ แล้วก็ให้ครบตามที่เรารับตั้งใจไว้เนอะครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : เพราะฉะนั้นคุณไพบูลย์ก็คิดว่าเมื่อรัฐธรรมนูญได้ใช้ เมื่อนั้นประชาชนจะเห็นว่ารัฐธรรมนูญนี้ร่างเพื่อประชาชนใช่ไหมคะ

นายไพบูลย์ นิติตะวัน : คือเขาก็คงจะรับทราบเนอะครับ ประชาชนที่เห็นประโยชน์ก็รับทราบเยอะแล้ว เพียงแค่เขาไม่ได้แสดงออก ที่มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์นั้นก็คือส่วนผู้ที่ไม่เห็นด้วย ซึ่งเสียงการไม่เห็นด้วยนั้นเขาก็ต้องพูดไป สื่อก็จะหยิบขึ้นมา แต่ว่าในส่วนที่ดี ส่วนทั้งหลายนั้นก็ยังมีอยู่ในบทบัญญัติ หรือประชาชนที่สนับสนุนเขาก็อยู่ เขาก็ฟัง เขาก็ยังเป็นเสียงพลังเงียบอยู่เนอะครับ แต่เมื่อไรรัฐธรรมนูญนี้ไปประกาศใช้แล้วมีผลแล้วก็เป็นอย่างที่ว่า อย่าเป็นแค่การโฆษณา หรือเป็นแค่คำพูดเท่านั้นเอง แต่มันทำได้จริง ๆ เป็นรูปธรรมเกิดขึ้นแล้วเขาก็จะชื่นชมเอง ซึ่งในฐานะกรรมการยกย่องฯ เราก็ไม่หวังว่าจะมีเสียงขอบคุณอะไรมา แต่ก็คิดว่าถ้ามีการเปลี่ยนแปลงประเทศไปในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งก็เป็นสิ่งที่เรียกร้องโดยประชาชน ผมถือว่านั่นก็บรรลุเป้าหมายเนอะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : ก็ยังติดใจนะคะคุณไพบูลย์อยากให้ชัด ๆ ว่าเหตุผลที่นอกจากเข้ามาเป็นประธานอนุกรรมการในชุดเหล่านี้ได้คุณลักษณะหรือว่าอะไรที่เป็นเหตุผลที่ทำให้คุณไพบูลย์ถึงได้รับการเลือกเข้ามาทำงานในส่วนที่ไม่ว่าจะเป็นภาคประชาชนหรือว่าการตรวจสอบเรื่องของการปราบปรามทุจริตคอร์รัปชัน อันนี้มันมาจากสาเหตุอะไร

นายไพบูลย์ นิติตะวัน : จริง ๆ คงเกี่ยวกับ ผมก็มีโอกาสส่วนใหญ่ก่อนหน้านี้ไม่ได้มาทางด้านนี้ทางด้านสถานะ แต่พอเข้ามาตลอดเวลาที่คิดอยู่เสมอว่าเราไม่ใช่ผู้แทนของประชาชนที่เขาเลือกมา แต่เราคือประชาชนที่มาทำหน้าที่ เราไม่ใช่ผู้แทน เราไม่ใช่ไปแทนใคร เราเป็นประชาชนตัวจริงที่มาทำ ได้เข้ามาทำงาน ดังนั้นในส่วนตัวผมเลยเน้นคำว่าประชาชนจะต้องมีบทบาทโดยตรง เป็นประชาชน ไม่ได้ไปแทนใคร พอผมไปเคลื่อนไหวกับประชาชนเป็นจำนวนมาก ผมก็เป็นหนึ่งในประชาชนนั้น ในเมื่อผมมาทำหน้าที่นี้ผมก็คือประชาชนมาทำหน้าที่นี้นั่นคือหลักการคิด ไม่ได้ไปแทนใคร แต่เป็นหนึ่งในประชาชนที่มีโอกาสได้ออกมา ดังนั้นผมก็คิดว่าการที่มาเป็นกรรมการยกย่องรัฐธรรมนูญนั้นจะต้องถูกตัดสิทธิที่ไม่ให้ไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง ใด รวมทั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่ผมเคยเป็นมา แต่ผมว่าคุ้มค่า เพราะว่ารัฐธรรมนูญถ้าร่างโดยเราไม่ได้มีส่วนร่วมในฐานะผู้มีประสบการณ์โดยตรง แล้วในฐานะประกาศตัวเองอยู่ตลอดว่าเป็นประชาชนคนหนึ่งผมถือว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะกลายเป็นร่างโดยผู้ที่ไม่ใช่ประชาชน เป็นนักวิชาการ เป็นอะไรไปอย่างที่ถูกกล่าวหา ดังนั้น

เลยตั้งใจที่จะมาร่างในฐานะประชาชนที่มีประสบการณ์โดยตรงในสภาในอะไรต่าง ๆ ทั้งหลาย จึงจะปิดจุดอ่อน แก่จุดอ่อนหรืออะไรต่าง ๆ ได้หมด แต่ก็ยังเป็นสิ่งซึ่งทำให้ฝ่ายการเมืองไม่ชอบ เพราะผมก็จะรู้เท่าทันเขาหมด เขาก็จะไม่ชอบเอามาก ๆ แต่ผมก็ไม่สนใจอยู่แล้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ให้กำลังใจในเรื่องของการตรวจสอบทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งกำลังเผชิญกับอุปสรรคขวากหนามใหญ่ณะคะ แต่ท่าทางเป็นคนไม่กลัวอุปสรรคแล้วก็เป็นคนไม่ท้อแท้

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่ว่าทองเนื้อแท้ก็ต้องเป็นของแท้

นายไพบุลย์ นิติตะวัน : ผมว่าการไปเรื่องทุจริตคอร์รัปชันหรือล่าสุดนี้เรื่องเกี่ยวกับปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นแหล่งผลประโยชน์อะไรที่มันไม่ชอบ ทำลายบ่อนทำลายศาสนา ทำลายความเสื่อมศรัทธาทั้งหลายมันเป็นกลุ่มผลประโยชน์ขนาดใหญ่ เราเข้าไปแตะเรื่องนี้ เรื่องที่เขาไม่โจมตี ไม่ได้ตอบเรานี่เป็นไปไม่ได้อยู่แล้ว แต่เราก็สามารถทำให้สังคมนั้นตื่นตัวขึ้นมา มาร่วม 3 กันตรวจสอบเป็นสิ่งที่เขากลัวมากที่สุดคือสังคมจะรู้ และสังคมก็รู้แล้ว เมื่อรู้แล้วที่นี้ก็ปิดไม่ได้แล้วก็จะขับเคลื่อนไปสู่กระแสการปฏิรูปแล้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : มันไปทุกหย่อมหญ้าแล้วคะ เดียวมันจะประเด็นเล็ก ประเด็นน้อย

นายไพบุลย์ นิติตะวัน : เราเปิดประเด็น ซึ่งประเด็นดังกล่าวมันไม่มีทางโดยปกติ เพราะว่าเขาปิดเงียบมาก ไม่ยอม ไม่เด็ดขาด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คือทุกคนรู้แต่ไม่มีใครกล้านำร่องไงคะ

นางสาวยุราพร สมบุญสุข : ไม่มี Power พอหรือมันไม่มี คือต้องพูดถึงว่าอย่างคุณไพบุลย์พูดนี้มันมี Power ใจคะที่ทุกคนต้องกลับมามอง แล้วทุกคนที่อยากจะทำนี่จะมีช่องทางที่เขาจะดำเนิน แต่ถ้าไม่มีผู้นำก็แค่ได้คิดการรวมตัว หรือการเปิดประเด็นมันจะไม่เกิด ก็ถือว่าเป็นอันสงบต่อประเทศนะคะ ต่อพุทธศาสนิกชน

นายไพบุลย์ นิติตะวัน : ผมก็ยืนยันอย่างยิ่งที่ว่าถ้าทำอะไรแล้วเป็นประโยชน์กับประชาชน เป็นประโยชน์กับการที่ทำให้ประชาชนทั้งประเทศได้ดูตาสว่าง แล้วก็ได้รวมพลังกันเพื่อที่จะปกป้องพิทักษ์กิจการพระพุทธศาสนาด้วยกัน รวมทั้งจัดการทุจริตคอร์รัปชันต่าง ๆ ผมถือว่าผมได้ทำหน้าที่ในฐานะประชาชนแล้ว แล้วก็ภูมิใจในสิ่งนั้นะครับ ผมไม่ค่อยยึดมั่นเท่าไรว่าเราจะต้องอยู่ในตำแหน่งอะไรยาวนานแค่ไหน สำคัญแต่ถ้าเราทำให้ประชาชนเขาสบายใจในเรื่องที่ว่าเขาสามารถที่จะต่อสู้ในเรื่องดี ๆ เพื่อความถูกต้องของสังคมได้แล้วผมถือว่าอันนั้นเป็นความภูมิใจที่จะอยู่ไปตลอดกาล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อันนี้เป็นเรื่องสำคัญมากจริง ๆ คือในสังคมเราบางทีขาดหลักสักคนหนึ่ง คือคนไทยชอบประเภทขอให้ใครลุกขึ้นก่อนมาฉันท่า ๆ กันอยู่รอบนอกอะไรอย่างนี้ อันนี้เป็นสิ่งที่ตีมาก เพราะทุกคนอยากจะพูดอยากจะเปิดประเด็น แต่มันยังไม่มี เพราะฉะนั้นเดี๋ยวมันจะมี Topic ย่อย ๆ ฝอย ๆ แล้ว Topic เหล่านี้มันก็ไป Focus เรื่องใหญ่เอง

นางยุราพร สมบุญสุข : ก็ใช่คะ คือในสังคมไทยถามว่าประชาชนทั่วไปอาจจะมีความรู้แบบนี้ แต่เขาไม่มี Power พอ ต้องมีผู้นำนะคะ เพราะฉะนั้นภาคประชาชนนี่คือจริง ๆ อย่างคุณไพบุลย์พูดว่าประชาชนรู้สึกอยู่แล้ว แต่มันขาดผู้นำ คือ เขาหลาย ๆ คนจะมารวมกันมันก็เป็นไปไม่ได้ แต่ถ้ามีบุคคลที่เป็นบุคคลสาธารณะอย่างเปิดประเด็นเรื่องทางพุทธศาสนานี้มันก็ทำให้คนอื่นสานต่ออีกทีหนึ่งนะคะ

นายไพบูลย์ นิติตะวัน : ซึ่งก็ดีครับ แล้วผมก็ไม่ทิ้งครับ ก็เหมือนทุกอย่าง ผมก็ติดตามเป็นระยะ ๆ

นางยุราพร สมบุญสุข : ทางหนึ่งเราต้องมองเหมือนว่านี่ แต่จริง ๆ ในความเคลื่อนไหวก็ยังคงมี

นายไพบูลย์ นิติตะวัน : ผมก็เมื่อเกิดการตื่นตัวกันแล้วก็มี การขับเคลื่อนไปหลายด้าน ผมก็จะเข้าไปติดตามแต่ละด้านต่อไป ก็เหมือนที่ผมทำงานมาโดยตลอด ถ้าผมไปอยู่กับประชาชนแล้วเขาเคลื่อนไหวแล้ว แล้วเราก็งงไม่ใช่เลย เราก้ทำหน้าที่ต่อโดยการที่ทำให้ผลดังกล่าวนั้นเขาต้องการนั้นไปทำร่วมกันนะครับ แต่ว่าไม่ใช่ทำแต่ฝ่ายเราแล้ว ซึ่งเรื่องกรณีกิจการพระพุทธศาสนานั้นเดิมเป็นคณะกรรมการซึ่งคณะกรรมการจบภารกิจแล้ว เพราะว่าต่อไปเป็นประชาชนทั่วประเทศ แล้วเราก้ยังไปทำงานในฐานะประชาชนด้วย

นางยุราพร สมบุญสุข : ในโอกาสนี้ส่วนตัวนะคะ ต้องบอกว่าได้ชื่นชมคุณไพบูลย์มาตลอด ตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ ทำการเมืองมานะคะ อันนี้เป็นความชื่นชมส่วนตัวจริง ๆ ในฐานะที่เป็นประชาชนคนหนึ่งนะคะ แล้วคุณไพบูลย์สามารถต่อสู้มีความเข้มแข็งต่อคลื่นลมที่มันมากระทบ คือว่าแรง เพราะว่าตามมาตลอด แล้วก็วันนี้ส่วนตัวเองก็ภูมิใจที่ได้เห็น เคยเห็นแต่หน้าเวทีหรือเห็นในโทรทัศน์ แต่วันนี้ได้มีโอกาสมาพบด้วยตัวเองก็ถือว่าเป็นเกียรติที่ได้พบและได้ทราบอุดมการณ์ ได้เห็นอะไรทั้งหมดนะคะ นี่คืออยากจะพูดด้วยส่วนตัวของประชาชนคนหนึ่งนะคะ

นายไพบูลย์ นิติตะวัน : ผมก็ขอบคุณแล้วก็ยินดีอย่างยิ่งที่ได้พบกับคณะนะครับ แล้วผมก็ยังยืนยันเหมือนเดิมว่าในฐานะประชาชนคนหนึ่งเช่นเดียวกันนะครับ ผมก็จะทำหน้าที่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒชะกุล : เป็นประชาชนที่มีเวทีที่ไปทำหน้าที่ในสิ่งที่คุณไพบูลย์ถนัดแล้วก็มีศักยภาพที่จะผลักดันในบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งประชาชนอย่างพวกเราบางที่เราไม่มีโอกาสเพียงแต่ว่าเราก้ยินดีที่แบบอยากจะ voice อะไรบางอย่างที่เรากังวลใจ เพราะเราก้เหนื่อยนะ ไม่ใช่ไม่เหนื่อยนะคะ

นางยุราพร สมบุญสุข : เราพูดกับคือประชาชนแบบคุณไพบูลย์ แต่ว่าเราไม่ได้มีโอกาสหรือความสามารถในการที่เราจะไปเปิดประเด็นความเป็นคนสาธารณะของเรา แต่คือมันเป็นประชาชนเหมือนกัน แต่ว่าลักษณะ Power ลักษณะการเป็นผู้นำมันอาจจะแตกต่างกันนะคะ เราก้เป็นประชาชนส่วนหนึ่งนะคะ ที่สนับสนุนประชาชนด้วยกัน

นายไพบูลย์ นิติตะวัน : ด้วยกันครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒชะกุล : คือผลอันนี้ที่ประเทศชาติเราได้รับนี้เราอยากได้ยาถึงแม้โอเค

นายไพบูลย์ นิติตะวัน : ผมต้องเขียนความคิดเห็นหรือเปล่า ผมเขียนก็คือดีมากครับก็ได้สั้น ๆ แค่นี้ละ โอเคนะครับ ขอบคุณครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒชะกุล : ขอบคุณค่ะ

๑๘) นายมีชัย วีระไวทยะ

กรรมการบริหารกร่างรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

ณ ห้องทำงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

นายมีชัย วีระไวทยะ : (ก่อนการสัมภาษณ์ได้โทรศัพท์าสัญลักษณ์) นักศึกษาของศิลปากรและไมโครซอฟต์ช่วยประสานงานให้ และตอนนี้จะใช้ทั่วไป มีทั้งสีแดง สีเหลือง สีน้ำเงิน แล้วก็สีเขียว จับมือกันหมดทุกคน แล้วพูดภาษา แล้วอยู่ในเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เขียนว่ารัฐธรรมนูญของฉัน เข้าไปได้หมดเลย และตามสื่อออกไปถึงประชาชน ไม่ใช่เสร็จแล้ว ไม่ใช่ตอนที่คลอตมันต้องตอนห้อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : : ใช่ ก่อนคลอตคะ

นายมีชัย วีระไวทยะ : จะได้ว่า จะมีลูกนะ ไม่อย่างนั้นก็ไม่รู้เรื่อง จุดนี้ผมคิดว่าสำคัญ แล้วก็จับยาวชนนักเรียนอีก แล้วก็ไปมีเวทีมา ๑๒ แห่งทั่วประเทศ รวมทั้ง ๓ จังหวัดภาคใต้ ก็มี Comment โดยมีความเห็นของเด็กดี ๆ ๑๓ ประเด็น อันต้น ๆ คือ ศึกษา ความเหลื่อมล้ำ คอร์รัปชัน ไม่ใช่ไม่รู้จะครับ เรายังได้ขอความเห็นจากเด็กประถม ๓,๔,๕ มาประกอบการรวบรวมความเห็น เขาจะมอง เขาจะเน้นที่การศึกษา เพราะว่าเราบอกว่ารัฐธรรมนูญมันใหญ่เกินไป เขาก็ให้ข้อคิดเห็นมาดี ๆ น่ารัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ได้ค่ะ อาจารย์คะ หนูเป็นอาจารย์อยู่สาธิตจุฬาฯ พอดี Topic ให้เด็ก ม. ๕ ทำ คือออกแบบอนาคตประเทศไทย เด็กทำออกมาดีนะค่ะ เด็กคือเราอาจจะโชคดี คือไม่ใช่เป็นตัวแทนเด็กทั้งประเทศได้ แต่เป็นตัวกลุ่มตัวแทนเด็กกลุ่มหนึ่งซึ่งเขามีความพร้อมในบางอย่าง แล้วก็เขาสามารถใช้ศักยภาพในความพร้อมของเขานี้ออกแบบซึ่งเรามีความรู้สึกอึ้งทั้งไปในบางเรื่อง เช่น ขออนุญาตยกตัวอย่างว่าเขาบอกว่าชอบมาสอนเขาอยู่ได้ว่าให้รักส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว เขาบอกว่าขอให้รักส่วนรวมแค่เท่า ๆ กับรักตัวเองก็พอ นี่ความคิดเห็นเด็กซึ่งเราชอบมาก แล้วเรื่องครูเหมือนกันเขาบอกว่าสอนเขาว่าเหมือนกับเป็นแก้วน้ำที่เต็มไม่เต็ม แล้วพอถึงสิ้นปีที แก้วน้ำที่เขาว่าทิ้งแล้วก็เต็มแบบเดิมใหม่ ซึ่งก็ไม่เต็มอยู่นั้น เขาอยากให้ครูอย่างพวกเราเป็นหยดน้ำ ซึ่งหยดให้พวกเขาเป็นต้นกล้าออกดอกออกผลต่อไปในอนาคต เราฟังแล้วเรารู้สึกชื่นใจ

นายมีชัย วีระไวทยะ : เพราะว่าการเรียนรู้สมัยนี้มันมีในคอมพิวเตอร์ ในเว็บเยอะแยะ เพราะฉะนั้นเขาก็เอามาประยุกต์กับสิ่งที่สอนเขา ผมได้ฟังนักเรียนเมื่อวันก่อนมีคนถาม ฟินแลนด์เพิ่งมา โปรเฟสเซอร์ ๔ คน แล้วก็ทีมคนไทยไปด้วย เขาก็ไปถามเรื่องการสอบ เขาคิดว่าสำคัญแค่ไหน เขาบอกว่ามันก็มี ความหมายแต่มันไม่ได้สำคัญอะไร เพราะว่าเขาวัดในสิ่งที่เขาคิดว่าสำคัญ เขาไม่ได้วัดในตัวเราว่ามีศักยภาพอะไรแค่ไหน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วเด็กพวกนี้ ออกแบบอนาคตประเทศไทยทำเป็น SWOT นะคะ อะไรคือเป็น Weakness อะไรเป็น Opportunity เด็ก คือคงอยู่กับคุณพ่อคุณแม่ซึ่งทำงานวิจัยไป แต่เขาก็สามารถเอาส่วนนี้มา

นายมีชัย วีระไวทยะ : ขอสงฆ์ผมหน่อยครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : หนูอยากไปโรงเรียนมีชัยพัฒนาที่ลำปางมาศมากคะ

นายมีชัย วีระไวทยะ : เราหยุดเรียนวันจันทร์ อังคาร เด็กทำไม่ต้องหยุดพัก ๒ วันต่ออาทิตย์ เราให้หยุดวันเดียว อีกวันหนึ่งหยุดเพื่อสังคม ต้องออกไปช่วยเหลือสังคม วันจันทร์ แล้ววันอังคารสำหรับตัวเอง ที่นี้ทำกันครึ่งวันก็พอแล้ว เขาก็เลยมาช่วยทำความสะอาดสระว่ายน้ำ ทำอะไรเขาดูแลเองหมด ไม่มีภารโรง ของทุกอย่างที่ซื้อเด็กนักเรียนเป็นผู้จัดซื้อ ไม่มีใครจะมาโกงได้เลย แล้วก็มิฉะนั้นตรวจสอบด้วย แล้วใครมาเยี่ยมโรงเรียน นักเรียนเป็นผู้ชี้แจง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เด็กอยู่หอ หรือว่าไปกลับ

นายมีชัย วีระไวทยะ : ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนประจำ แล้วเรามีคณะผู้ปกครองสัมพันธ์และเยี่ยมบ้าน ถือว่าถ้าผู้ปกครองจะมาแนะนำ จะมาบ่นอะไรก็ว่าไป ต้องพบนักเรียน ไม่ใช่พบ ผอ. โรงเรียน เเล้วให้นักเรียนฟัง สมมุติว่ามีลูกชายชื่อเจ้าป่อง เจ้าป่องมาบ่นว่า การบ้านมันเยอะ เด็กพวกนี้ก็เป็นเพื่อนเจ้าป่องแล้วก็จะบอกแม่เจ้าป่องว่า คุณแม่อย่าไปเชื่อเจ้าป่อง เขาเป็นเพื่อนของหนู มันขี้เกียจ หนูจะช่วยให้ มันน่ารักกว่าครูพูดแค่นั้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วเขารู้ เขาอยู่ด้วยกัน

นายมีชัย วีระไวทยะ : เด็กนักเรียนจะออกไปเยี่ยมบ้าน แล้วก็ชักจูงให้คุณพ่อคุณแม่ช่วยมาทำโน่นทำนี่ที่โรงเรียนกับพวกเราหน่อยนะ คุณแม่เก่งเรื่องนี้มาช่วยสอนขนมครกกัน เด็กทำหมด เราสอนให้มีทักษะชีวิต เพราะว่าส่วนใหญ่ออกจากโรงเรียนจะมีทักษะชีวิตและทักษะอาชีพน้อย เด็กนักเรียน ๖ คนอยู่คณะกรรมการสถานศึกษา ตั้งแต่ ม. ๑ ถึง ม. ๖ แล้วให้มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการ ครูใหญ่ก็เป็นเลขานุการ นักเรียนที่จะมาสมัครเข้า ม. ๑ หรืออาจจะมี ม.อื่น นักเรียนเก่าเป็นผู้สัมภาษณ์และคัดเลือก ไม่มีครูร่วมคัดเลือก ไม่มีโอกาสเขียนจดหมายถึงอธิการขอเข้านะ ไม่มี แล้วเด็กเขาสัมภาษณ์เก่ง แล้วเขาจะเริ่มต้ง่าย ๆ ว่าวาดแผนที่ประเทศไทยสิ หลายแห่ง ก็ทำไปดี แล้วก็เลือกสัมภาษณ์ผู้ปกครองด้วย แล้วในที่สุดเขาก็เป็นผู้คัดเลือกนักเรียนเข้ามา แต่โรงเรียนเราเป็นเอกชน แต่จ่ายค่าเทอมด้วยการทำความดี ผมไม่ได้พูดฟรี ไม่ฟรี เขาต้องให้ในสิ่งที่เขามีเหมือนกันทั้งนักเรียนและผู้ปกครองต้องดูแลช่วยเหลือสังคม ๔๐๐ ชั่วโมงต่อปี นักเรียนก็ ๔๐๐ ชั่วโมง แต่ต้องปลูกต้นไม้คนละ ๔๐๐ ต้น นี่เป็นค่าเทอม แล้วอีกจุดที่น่าสนใจคือในเมื่อมีคนมาสมัครเป็นครูนักเรียนเป็นผู้สัมภาษณ์และคัดเลือก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วครูในโรงเรียนนั้นนอกจากทำหน้าที่สอนแล้ว ทำอะไรอีกคะ

นายมีชัย วีระไวทยะ : ก็ต้องอยู่เป็นเพื่อนนักเรียน พี่นักเรียน ดูแลหลายอย่าง แล้วเรามีหัวหน้าโรงเรียนตอนนี้ ๖ คน ม. ๖ แล้วเรามีคณะต่าง ๆ อย่างชื่อของก็มีตั้งแต่ ม. ๖ ลงมาถึง ม. ๑ รุ่นพี่ที่สอนรุ่นน้อง เรื่องกฎระเบียบ เรื่องอะไรทุกอย่าง นักเรียนเป็นผู้ดูแลหมด สมมุติไปดูเรื่องหลอดไฟขาด ก็ไปดูแล้วมาแจ้งคณะนี้ เพื่อจัดการ คือเขาต้องเป็นผู้ดูแล แล้วผมส่งเขาไปฝึกเรื่องการรักษาความปลอดภัยด้วย แล้วในที่สุด

พอเขาจบไปแล้ว เขาไปทำงานที่ไหนก็ตามเขาจะรู้วิธีในการประชุม วิธีพูด วิธีออกความเห็นที่อาจไม่เหมือนคนอื่น แต่อย่างสุภาพ เราไม่ได้สอนให้ท่องจำ แล้วทุกคนต้องทำธุรกิจ มีเงินกู้ให้ห้องละ ๕๐๐,๐๐๐ บาท แล้วนักเรียนต้องทำเป็นกลุ่มละ ๕ คน ไปคิดดู ทำธุรกิจอะไร เขียนแผนธุรกิจออกมา ที่ทำอย่างนี้ก็เพราะว่าจากผู้ที่พ้นจากการศึกษา ประถม มัธยม อุดมฯ แค่ ๓๐ เปอร์เซนต์เท่านั้นที่มีนายจ้าง หมายความว่า ๗๐ เปอร์เซนต์ไม่มีนายจ้าง แต่ว่าไม่มีการสอนเรื่องธุรกิจให้นักเรียนเลย ผมอยากส่งเสริมให้นักเรียนของเราเป็นนักธุรกิจเพื่อสังคม ให้ไปช่วยคนอื่นได้โดยไม่ใช่ว่าช่วยเฉพาะตัวเอง ไม่ใช่สอนเหมือนอย่าง MBA เขาเป็น Master Business Administration ควรจะไปเติม and philosophy หรือพัฒนาธุรกิจและจิตสาธารณะ ไม่อย่างนั้นมาสอนให้คนงก หลายมหาวิทยาลัยสอนให้คนเก่งเป็นคนงก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : สอนให้คนรวย

นายมีชัย วีระไวทยะ : เราต้องแบ่งปันเป็น รู้จักแบ่งปัน มันไม่ได้ แล้วถ้าเพื่อเรามองอย่างจริงจังนี่นะครับ เราจะเห็นว่าเอกชนรวยกว่ารัฐ งบประมาณของรัฐเป็นเศษเงินของเอกชน เพราะฉะนั้นต้องดึงเอกชนเข้ามาช่วยแล้วพวกเขาก็ต้องแบ่งปัน เรื่องนี้ต้องสอนตั้งแต่เด็ก ๆ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : แสดงว่าท่านตีมากเลยคะ เพราะฉะนั้นรัฐธรรมนูญฉบับนี้ปฏิรูปใหม่ท่านคงจะเอาแนวความคิดอันนี้ใส่เข้าไป

นายมีชัย วีระไวทยะ : ความเสมอภาค เป็นเรื่องแน่นอน ในเรื่องของการให้เยาวชนมีส่วนร่วม เด็กวันนี้คือผู้ใหญ่วันนี้รอไม่ได้แล้ว แล้วเขาต้องมีส่วนร่วม แต่ตอนนี้ให้มีส่วนร่วมเป็นครั้งแรกที่เยาวชนมีส่วนร่วมในการรกร่างรัฐธรรมนูญเป็นทางการเพราะในที่สุดตอนที่ผมตายไปแล้ว เขาต้องรับบุญหรือรับกรรม จากรัฐธรรมนูญฉบับนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : เพราะเด็กบอกเลยคะว่า เอาแต่กรอบกว้าง ๆ รายละเอียดไม่ต้อง เพราะพวกผมจะเป็นคนทำเองในอนาคต

นายมีชัย วีระไวทยะ : ผมจะเชิญนักเรียน ๑๐๐ กว่าคนที่เราไปประชุมกันทั่วประเทศเข้ามาเพื่อเสนอความเห็นต่อประธานสภาปฏิรูปด้วย นอกจากนี้ ผมจะช่วยให้มีจิตใจที่มีองค์การ ในเรื่องเยาวชนกับประชาธิปไตย ซึ่งอาจขึ้นกับสถาบันพระปกเกล้า แล้วก็ให้เยาวชนมีส่วนร่วม อาจจะทำตอนปิดเทอม หรืออาจจะมีระหว่าง ม. ๖ กับการเรียนมหาวิทยาลัย หรือจะหยุดระหว่าง ม. ๕ กับ ม. ๖ ก็ได้ แล้วออกมาทำหน้าที่ไปตามโรงเรียน ไปส่งเสริมเรื่องประชาธิปไตย เรื่องรัฐธรรมนูญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : อาจารย์คะ ม. ๖ บางทีอย่าไปคิดแค่จำกัดสังคม คือเด็ก ต้องเรียนกวดวิชา เข้ามหาวิทยาลัย ม. ๔ ม. ๕ กำลังดีคะ กำลังโต กำลังหัวเลี้ยวหัวต่อ แล้วก็ยังพริ่น้อยหนึ่งตรงที่ว่า ไม่ต้องกังวลว่าจะสอบ

นายมีชัย วีระไวทยะ : เราต้องไปแก้ที่มหาวิทยาลัยด้วย โดยรับแต่คนท่องจำเก่งเข้า บ้านเมืองถึงแย่ ผมก็เลยพาเด็กนักเรียนผมไป พบอธิการฯ ขอนแก่นได้สัมภาษณ์ท่านบอกว่าคนอย่างนี้ได้เลย เพราะเป็นคนดี คนท่องจำเก่งมันก็มี รับเข้าไปเถอะ แต่คนดีทำไมไม่รับ อย่างนี้หมายความว่ามหาวิทยาลัยไม่ให้โอกาสคนดีเลย เอาเงินภาษีรัฐบาลไป แต่ไม่มีความยุติธรรม แล้วอีกจุดหนึ่งก็คือว่าต่อไปนี้รัฐธรรมนูญเราก็พยายามทำการปฏิรูปการศึกษา ก็คือว่า ทำอย่างไรที่จะให้การศึกษามี อย่าไปดึงดูคนจนหมดหมู่บ้าน แล้วกลับไม่ได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ทิ้งบ้านตัวเอง

นายมีชัย วีระไวทยะ : แล้วเขาที่ต้องทิ้งเพราะอะไร เพราะมันไม่มีงานให้ทำ กิจกรรมโครงการพัฒนาซึ่งควรจะมี มันไม่มี มีแต่สร้างถนน ไฟฟ้า ไปก็ไม่มีกิจกรรม เพราะฉะนั้นเราจึงเริ่มให้นักเรียนได้หันมาทำเรื่องธุรกิจเป็น โรงเรียนสมัยเก่าที่เราเรียนกันมาหมดสมัยแล้ว มันต้องเปลี่ยนจากโรงเรียนสำหรับเด็กอย่างเดียวไปเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของทุกคนในชนบท เพราะเงินภาษีมาจากทุกคน สอนเด็กนักเรียนแน่นอน สอนพ่อแม่ สอนคนที่อยู่ในชุมชน อยากเรียนรู้เรื่องการทำไอศกรีม ปาท่องโก๋ เราก็ต้องหาคนจากตลาดมาช่วยสอน ไม่ต้องเป็นครูประจำโรงเรียน ฉะนั้นโรงเรียนต้องเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต และศูนย์กลางของการพัฒนา มันเป็นการปฏิรูปการศึกษา ไม่อย่างนั้นไม่ปฏิรูปอะไรเลย

นางยุราพร สมบุญสุข : เราใช้คำนี้ แต่เราไม่ไปสู่การปฏิบัติ

นายมีชัย วีระไวทยะ : ไม่มีจริงนะครับ นี่เป็นตัวอย่าง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ปฏิรูปของกระทรวงศึกษาธิการมันนิ่ง มันไม่ได้

นายมีชัย วีระไวทยะ : คนละอย่างกัน ผมก็ไปพูดอยู่หลายแห่ง อาจจะเป็นภาพที่วาระบบการศึกษาปัจจุบันที่เป็นเหมือนโทรศัพท์ตั้งโต๊ะ ระบบใหม่คือโทรศัพท์มือถือ โทรศัพท์เหมือนกัน มันแตกต่างกันแยะ เพราะฉะนั้นปฏิรูปนี้บางที่ได้แต่พูด มันต้องไปทำจริง ปฏิรูปเมืองไทยนี้มันไม่ใช่เมืองเขียน ไม่ใช่เมืองพูด เป็นเมืองทำ ผมเคยทำงานมากแล้ว ๔๐ - ๕๐ ปี เคยพูดเรื่องการวางแผนครอบครัว ในที่สุดลาออกจากสภาพัฒน์ ๆ มาทำ มันถึงเกิดขึ้น เรื่องเฮดส์ก็เหมือนกัน เรื่องการศึกษา ผมก็เลยออกมาตั้งเอง แล้วก็ทำเป็นเอกชน แต่ว่าไม่ต้องเสียสตางค์ แล้วตั้งบริษัทประจำโรงเรียน ให้ทำธุรกิจ แล้วก็เอากำไรนี้มาเลี้ยงโรงเรียนต่อไป ก็เหมือนรัฐไปเก็บภาษีจากคนอื่น เราก็ไปทำธุรกิจนะ แล้วตอนนี้เราช่วย ๔๖ โรงเรียนให้เขามีธุรกิจประจำโรงเรียนด้วย สอนให้ครูเก่งขึ้น ครูไม่ใช่ต้องทำให้เด็กดีขึ้นอย่างเดียว ทำให้เด็กสนุกขึ้นด้วย และทำให้พ่อแม่หายจน โรงเรียนต้องเป็นอย่างนั้น ไม่ใช่ว่าสอนให้ท่องจำนะ แล้วตอนนี้เราต้องกระจายอำนาจของการศึกษา ความคิดออกไปข้างนอก ไม่อย่างนั้นก็จะอยู่ในกรอบความคิดเก่า ๆ โดยมองว่าโรงเรียน มีหน้าที่สอนเด็ก เด็กออกมาคุณภาพเป็นอย่างไรไม่รู้ แต่ขอให้สอบได้จากโรงเรียนเรา คือ ที่ออกไป ว่าฉันจบไปแล้วนะ แค่นี้ ส่วนจะไปเป็นคนดี คนเลว ไม่รู้ เพราะไม่ได้วัด เราต้องให้ความสำคัญด้านคุณภาพของคน ไม่ใช่ความสามารถในการท่องจำ แล้วก็ต้องทำจริง โรงเรียนต้องเปลี่ยนมาเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต และศูนย์กลางการพัฒนาเรื่องนี้ก็จะผลักดันเต็มที่ มันก็มีสาระในรัฐธรรมนูญด้วย และจะอยู่ในกรมการศึกษาดูด้วยนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คิดว่ากรมการศึกษาน่าจะตื่นตัวกับแนวคิดนี้นะคะ เพราะว่าเดิมแนวความคิดปฏิรูป

นายมีชัย วีระไวทยะ : แต่ก็ไม่แน่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ไม่หรอกค่ะ

นางสาวยุราพร สมบุญสุข : เวลาได้แสดงความคิดเห็นคล้ายตามหรือไม่คะ หรือก็เห็นด้วยไหมคะ

นายมีชัย วีระไวทยะ : ผมไม่ได้คล้ายตามนะครับ

นางสาวยุราพร สมบุญสุข : ไม่ใช่คล้ายตาม หมายถึงว่าเขาเข้าใจที่เราพูด

นายมีชัย วีระไวทยะ : ความจริงคล้ายตามนี้มันเป็นเรื่องของมารยาทนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะกุล : หมายถึงว่าอย่างนั้นที่สุดเราได้แสดงอุดมคติว่ามันทำได้จริง ๆ

นายมีชัย วีระไวทยะ : แล้วในกลุ่มเล็กมีคนพูดถึงนะครับ ที่เขาตั้งชื่อว่า Best Practise นี้หลายแห่งในประเทศไทย ของรัฐก็มีนะครับ แล้วก็ต้องดึงมาให้ดูนะครับ

นายมีชัย วีระไวทยะ : ที่จริงควรจะไปดูโรงเรียนนี้มันมาก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะกุล : แล้วถ้าท่านสนใจอยากจะแลกเปลี่ยน (Exchange) นักเรียนนะคะ

นายมีชัย วีระไวทยะ : ดี ๆ ผมอยากให้ทางนี้ออกไปดู แล้วทางโน้นก็ออกมาดูว่าทำอย่างไร แล้วเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ความเด่นมันเป็นคนละอย่าง มีที่พักอย่างเรียบร้อยนะคะ เมื่อกี้พูดถึงเรื่องคนเชื่อไม่เชื่อเนี่ยครับ มันเป็นตัวอย่างดี ๆ ก็มีเยอะ มันก็มีตัวอย่างดี ๆ แต่ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนของเอกชนที่คิดสแตนด์นะครับ แล้วก็อีกอย่างหนึ่งสาธิตนี้ผมว่าควรจะไปดูได้ ทำไม่รู้ไหมครับ นักเรียนรุ่นแรกของสาธิตนี้เป็นคุณย่าคุณยาย กันแล้วนะครับ มันควรจะมี สาธิตนี้ควรจะไปดูทุกจังหวัด มศว. ธรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ ทุกจังหวัด แล้วก็เอาคนละอำเภอกันซิ จับสลากกันก็ได้ มันมีอยู่แค่นี้ นี่ละมหาวิทยาลัยต้องลงมาเล่นการศึกษาถึงอนุบาล แล้วกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้จัดงบประมาณให้ ไม่ใช่มาจัดให้การศึกษา แล้วผมอยากจะเห็นต่อไปว่ามันมีการกระจายอำนาจออกไปนะครับ ให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคลนี่อาจจะเห็นเลยว่าให้เขาคิดเอง ทำเองมากขึ้น ไม่ใช่ว่าส่วนกลางมาทำให้หมด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะกุล : คือจริง ๆ อย่างสาธิตมันก็มีวัตถุประสงค์ของมันบางอันที่เป็นข้อจำกัดนะคะ อย่างยกตัวอย่าง ถ้าพูดถึงจุฬาอันนี้มันอาจจะเป็นอย่างหนึ่งที่เป็นการทำงานสิทธิประโยชน์ของอาจารย์เพิ่มเติมขึ้น ทีนี้เรามีลูกหลานที่จะไม่ไปส่งเรียนที่ไหนไกล ๆ พ่อแม่ก็ทำงานได้เต็มที่

นายมีชัย วีระไวทยะ : ก็มีที่อื่นด้วยสิ ผมไม่ได้บอกไม่ให้มัน แต่ถ้าไม่มีควรจะไปดูซะ อาจารย์เป็นผู้มีอภิสิทธิ์อยู่แล้ว คนปลายทางละ อาจารย์ต้องคิดอย่างนี้บางสิ ก็มีไว้แล้วควรจะไปบอกเลยว่า จะขยายตราบไต่เนี่ยทำมีลูกอาจารย์ ลูกพนักงานเกิน ๕๐ เปอร์เซนต์ แล้วขยายไปเรื่อย ๆ แล้วไม่ต้องมีสาธิตที่เดียวก็สาธิต ๑ ๒ ๓ ๔ ก็ได้ แต่ควรจะมีทุกจังหวัดนะครับ แล้วอะไรก็มีสำหรับอาจารย์ก็ว่าไปสิ มันต้องทำอะไรอีกเยอะ

นางสาวยุราพร สมบุญสุข : แต่ในทางทฤษฎีก็ให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคลนะคะ แต่เชิงปฏิบัติเรายังไปไม่ถึง

นายมีชัย วีระไวทยะ : นี่ละ เรามีมติออกมาแล้วนะครับ ให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคล

นางยุราพร สมบุญสุข : คือถ้าอยู่แล้วในเชิงปฏิบัติจริง ๆ นี่ยังไม่ทำได้เลยคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะกุล : แล้วก็อีกอย่างหนึ่งมันหลายปัจจัยด้วยคะอาจารย์ คือสมมติว่าอย่างสาธิตจุฬาเราพยายามจะขยายนะคะ แต่ปลายทางที่เราจะขยายไปบางทีคือต้องบอกเลยมันต้องแก้หลายอย่างนะคะ

นายมีชัย วีระไวทยะ : เราต้อง Take no as a question ผมถือว่าคำปฏิเสธต้องถือเป็นคำถามไม่ใช่คำตอบสุดท้าย อีกอย่างเกี่ยวกับคนไทยนี้รู้แต่ไม่จำ หรือจำแต่ไม่เข้าใจ รู้แต่ไม่เข้าใจ ยกตัวอย่างง่าย ๆ ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธสวด นโม ตัสสะ ได้เป็นส่วนใหญ่ ผมบอกให้อาจารย์ทั้งมหาวิทยาลัยนี่ละแปลให้ฟังสิ นโม ตัสสะ แปลว่าอะไร แปลไม่ถูก แต่นักเรียนมาสอนผม นี่คือตัวอย่างทุกโรงเรียนถ้าคุณจะมีเสียงอะไรออกมา ต้อง

เข้าใจว่าคุณพูดว่าอะไร แล้วคนฟังก็รู้ว่าคุณพูดว่าอะไร แต่ผมท่อง นโม ตัสสะ ให้ฟัง ผมเป็นผู้อ้างก็ไม่ต้องแปลว่าอะไร คนฟังก็ไม่ต้องแปลว่าอะไร อันนี้ดีทุกอย่างง่าย ๆ เห็นชัด แล้วไม่ได้ไปจี๋ บางแห่งก็จี๋แต่น้อย นี่อันที่ ๑ นะครับ อันที่ ๒ อาจารย์คงจำได้ว่ามี รายงานของ World economic Forum บอกมาประเทศไทยแยกว่าลาวและเขมรในคุณภาพทางการศึกษา ไม่มีใครรวมทั้งจุฬาลงกรณ์เข้าไปดูว่าเอกสารที่อ้างอิงนี้ต้นตอมันเป็นอย่างไร ไม่มีใครทำเลย (มีแต่ผมซึ่งเกือบไม่จบปริญญาตรี) พวกดอกเตอร์ทั้งหลายไม่ได้ทำเลย ผมก็คิดว่ามันเป็นไปได้อย่างไร ผมรู้จักลาว ผมรู้จักเขมร บอกถ้าการศึกษาจะดีกว่าเรานั้นเป็นไปได้ ลองไปดูสถิติต้นตอของเอกสารมันเป็นอย่างไร วิธีการมันทำอย่างไร ผมก็ได้มาแล้วก็สรุปง่าย ๆ ว่าเขาถามอยู่ ๗ ข้อ ในแต่ละประเทศว่าท่านมีความเห็นอย่างไร ในสาระเหล่านี้ เกี่ยวกับการศึกษาของประเทศของท่าน มันไม่มีการระบุว่าเอาใครดีกว่าใคร สรุปได้ก็คือว่าชาวสิงคโปร์มีความชื่นชมกับการศึกษาของประเทศเขามากที่สุด โดยถามเรื่องมัธยม เรื่องอุดม หรืออะไรไปหมดนะครับ ส่วนคนไทยมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการศึกษาน้อยที่สุด แต่ลาวนี่สูงกว่าเรา เพราะว่าเมื่อก่อนเป็นหลังคาจากตอนนี้สังกะสีวิเศษแล้วมันคนละเรื่องกันเลย แล้วไม่มีใครเลยอยู่ในวงการการศึกษาที่ต้องรู้ดีกว่ามันเป็นไปได้อย่างไร ลองไปเช็คดูสิ นี่ละระบบการศึกษาบ้านเราไม่สอนให้เช็คตรวจสอบ อย่างนี้นะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ไม่ แล้วเวลาจัดอันดับที่หนึ่งมีความรู้สึกพอใจกับอันดับที่ถูกจัด แม้กระทั่งอย่างมหาวิทยาลัยอย่างนั้นะคะ ถูกจัดอันดับพอแล้วฉันดีที่สุดในประเทศไทยแล้ว แต่หาไม่รู้ว่าถ้าเป็นเทียบกับ Ranking ของโลกนี้เรานั้นน่าจะอายไหมอะไรอย่างนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ไม่ แล้วเวลาจัดอันดับที่หนึ่งมีความรู้สึกพอใจกับอันดับที่ถูกจัด แม้กระทั่งอย่างมหาวิทยาลัยอย่างนั้นะคะ ถูกจัดอันดับพอแล้วฉันดีที่สุดในประเทศไทยแล้ว แต่หาไม่รู้ว่าถ้าเป็นเทียบกับ Ranking ของโลกนี้เรานั้นน่าจะอายไหมอะไรอย่างนี้

นายมีชัย วีระไวทยะ : และอีกจุดหนึ่ง เราต้องตระหนักและแก้ไขคือ มหาวิทยาลัยจะดึงคนออกชุมชนชนบท แต่เราต้องมีมหาวิทยาลัยที่ออกไปหาคนในชุมชนด้วย ทำไมจะทำไม่ได้ คนก็ยังต้องเดินทางมาไกลนะครับ ทำมาหากินก็ไม่ได้ มันต้องออกไปหาเขา นี่เป็นอีกจุดหนึ่งของการปรับ แต่ว่าคงใส่ในรัฐธรรมนูญไม่ได้ ประเด็นนี้ต้องเป็นปรัชญาที่ว่าต่อไปนี้มหาวิทยาลัยต้องเลิกที่จะดึงคนออกมาอย่างเดียว แล้วระบบการศึกษาตั้งแต่ล่างสุดถึงสูงสุดต้องทำให้คนจำนวนหนึ่งสามารถอยู่ในชุมชนได้ด้วยศักดิ์ศรี แล้วด้วยคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ไม่ใช่ว่าดึงออกมาหมด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่ค่ะ ทุกวันนี้สังคมชุมชนเราแย่มากเพราะว่าไม่เหลือคนที่มีสติปัญญาที่จะปรับเป็นพัฒนา

นายมีชัย วีระไวทยะ : ขณะนี้เรามีเด็กอยู่ ๓ ล้านคนที่อยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ แล้วจุดนี้ต้องมีการแก้ ไม่มีใครมองถึงเรื่องนี้เลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : มองแต่ไม่ทำ คือที่ทุกคนพูดมาถามว่ารู้ไหมปัญหา รู้ แต่ว่าฉันก็อยู่ปฏิบัติฉันก็ออกนโยบายบ้า ๆ บอ ๆ อะไรของฉันไปเรื่อย

นายมีชัย วีระไวทยะ : นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ถูกสอนให้มองหรือนึกถึงคนอื่น ให้มองเห็นคนที่ด้อยโอกาส

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : รู้เฉย ๆ เราทำบ้างนิด ๆ หน่อย ๆ แต่ผิวเผินมาก เช่น พาเด็กออกไปช่วยชนบทนิดหน่อย คือเด็ก ๆ กลับ Happy ว่าฉันออกนอกสถานที่ แท้จริง ๆ ถามว่ามันไม่ได้ลงสู่สภาพจิตใจที่แท้จริง

นายมีชัย วีระไวทยะ : อย่างเด็กโรงเรียนผมนี่ออกไปทุกวันจันทร์ แล้วก็ไปโรงเรียนศรีสังวาลย์ ที่เด็กที่เดินไม่ได้นะ สอนตลอดเวลาให้ทำธุรกิจเป็น ให้เล่นดนตรีเป็น ให้เป็นคนที่มีความสุขได้ แล้วก็อีกกลุ่มหนึ่งของนักเรียนเขาก็ไปสถานพินิจ ซึ่งแต่ก่อนเขากลับ ไปร่วมกันทำโน่นทำนี่ คือเราต้องเปิดโอกาสให้เด็กเขาได้เข้ามามีส่วนร่วมเยอะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ถ้าอย่างนั้นแสดงว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จริง ๆ เราคาดหวังได้ว่าจะมีส่วนเหล่านี้ที่เข้าไปสร้างความเป็นธรรม แล้วก็ปัญหาทางสังคมมันน่าจะได้รับการคลี่คลาย

นายมีชัย วีระไวทยะ : และต้องป่าวประกาศให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วม เอกชนนี้เขารวยกว่ารัฐไม่รู้กี่เท่า แต่เราปล่อยให้เขาเป็นผู้รับผลประโยชน์จากการศึกษา ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยให้ทุกลดหย่อนภาษีอะไรก็ว่าไป และต้องดึงเอกชนเข้ามาช่วย ทำได้เยอะแยะไปหมดนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วจริง ๆ พวกนี้เขาก็พร้อมจะช่วยนะ เพียงแต่ว่าเราเอาประโยชน์จากการให้เข้ามาช่วยได้มากน้อยแค่ไหนนะคะ ฉลาดเลือก

นายมีชัย วีระไวทยะ : เรายังไม่ได้คิดถึงวิธีการว่าเอกชนควรมาช่วยเหลืออย่างไรวิธีการต้องแก้ไข ผมอยากจะทำให้มีคณะที่ออกไปสู่เอกชนและจะขอให้ธนาคารของรัฐเป็นผู้รับเงินบริจาคและออกไปเสร็จให้ได้ อย่างสมมุติว่าพวกเราบางคนอยากจะช่วย ผมอยากช่วยโรงเรียนนี้ อาจารย์อยากจะช่วยเรื่องนี้ใน ๔ - ๕ โรงเรียนก็ว่าไป ทั้งนี้ก็ให้แบงก์เขาจัดการออกไปเสร็จให้ได้ แล้วก็ไปจัดการการช่วยให้ทำ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : มันต้องคิดคู่กัน

นายมีชัย วีระไวทยะ : มันมี ๒ ฉบับใช้ใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่ค่ะ

นายมีชัย วีระไวทยะ : มีตัวอย่างเกี่ยวกับสมาคมโรงเรียนขนาดเล็ก ตอนนี้ขอมาให้โรงเรียนมีชัยพัฒนาช่วยให้โรงเรียนของเขาก้าวหน้า เขาอยากจะเปลี่ยนมาเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตและให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนา เขาอยากจะเป็น แต่ว่าข้างบนไม่มีเงินให้ ผมก็เลยไปหาทุนมาจากเอกชน ปีนี้ช่วยได้ ๔๖ โรง แล้วก็ปีหน้าไปอีก ๑๕๐ โรงก็มีการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วถ้าอย่างนี้พวกองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เขาจะทำการศึกษานี้จะสามารถช่วยได้ไหมคะ

นายมีชัย วีระไวทยะ : เปลี่ยนความคิดได้ไม่ยากเลยครับ ไม่ต้องเสียสตางค์เท่าไรหรอก ผู้บริหารต้องเลิกคิดแบบเก่าและขอให้ตระหนักว่าถ้าทำอย่างนี้ก็จะก้าวหน้า

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วยากไหมคะที่จะทำให้คนเข้าใจและเอาไปปฏิบัติได้นี้คะ

นายมีชัย วีระไวทยะ : เราต้องทำตัวอย่างทำให้ดูก่อน ผมไม่ได้ไปพูดอะไรมาก แต่ก็มีโรงเรียนเหล่านี้เองขอมาดูออกันมากมาย ไปหาภาคเอกชนให้เขามาช่วยดูแลโรงเรียนเหล่านี้ เขาอยากเป็นเหมือนโรงเรียนผม แล้วจุดที่น่าสนใจก็คือเด็ก ม. ๖ ที่จบปีนี้เป็นปีแรก ๒๕ คน เข้ามหาวิทยาลัยได้ ๑๐๐ เปอร์เซนต์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ส่วนใหญ่อยู่ตรงไหนคะ ไปขอนแก่น

นายมีชัย วีระไวทยะ : มีขอนแก่น มีอุบลราชธานี มีรังสิต ๕ คน เพราะว่าเขาเป็นคนที่ตอบปัญหาได้ แล้วเวลาเขาไปถูกสัมภาษณ์ตามมหาวิทยาลัยเขาดำด้วย ไม่ใช่นั่งตอบอย่างเดียว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เด็กสมัยนี้ไม่ใช่แค่รอว่าจะถูกเลือกหรือไม่ถูกเลือก เขาก็มีสิทธิที่จะเลือก

นายมีชัย วีระไวทยะ : ที่โรงเรียนของผมมีชั่วโมงที่น่าสนใจนะครับ ชั่วโมงคำถามกับคำตอบ ก็คือว่าครั้งนี้นักเรียนตั้งคำถามไว้ล่วงหน้าแล้วถามครู ครูอาจจะตอบไม่ได้ ก็ไม่เป็นไร ครูเป็นมนุษย์หรือเปล่านั้น มันรู้ทุกอย่างได้อย่างไร อยากจะรู้นั้นเปิดกูเกิลหรือวิกิพีเดียเขาก็ได้ จำระบบไว้ ไม่ได้จำสาระรายละเอียดไว้ แล้วก็ให้เขาเห็นว่านี่ทำได้เราจึงมีชั่วโมงคำถาม ครูตอบมาเขาก็ไปเช็คว่าที่ครูตอบมาก็เสริมด้วยคำตอบเด็กนักเรียนอื่น ๆ แล้วมีคณะที่ไปเช็คตามดูใน Google ในวิกิพีเดีย ที่ตอบมานั้นมันสมบูรณ์สักแค่ไหน อีกส่วนหนึ่งเราให้คำตอบ แต่นักเรียนต้องไปแต่งคำถามเพื่อให้ได้คำตอบนั้น เองง่าย ๆ ผมบอกคำตอบว่า ๖ คุณจะหาคำถามอะไรให้ได้ คำตอบว่า ๖ คือ ๓ บวก ๓ เท่ากับเท่าไร ๓ คูณ ๒ ๗ ลบ ๑ จนในที่สุดออกมาเป็นพันเลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ซึ่งอันนี้คือแตกแขนงทางความคิด

นายมีชัย วีระไวทยะ : แล้วโรงเรียนผมสอนให้ขับรถด้วย เพราะว่าหลายคนออกไปนี้ขับไม่เป็น เสร็จแล้วก็อยากจะขับรถแล้วก็เสร็จจะครับ แล้วก็สอนให้ใช้โทรศัพท์เป็นเวลาโทรไปติดต่อที่ที่ยังไม่ได้รู้จักเขาจะครับ บางคนส่วนใหญ่โทรไม่เป็นเลย เริ่มต้นด้วยตรงนี้ แล้วสอนให้กินข้าวแบบฝรั่งเป็น ให้ Shake hand กับฝรั่งเป็น ฝรั่งแปลกใจว่าเด็กโรงเรียนนี้ Shake hand เหมือนฝรั่งเป็นเลย ก็สอนให้รู้เรื่อง ไม่ได้ยากเย็น กินแบบฝรั่ง กินแบบอเมริกันนี่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : มันต้องอย่างนี้จริง ๆ ค่ะ คืออย่างสาธิตจุฬานี้เคยจะเอาหลักสูตรสอบขับรถ Honda เข้ามานะคะ เพื่อจะสอนขับรถยนต์ตอนมัธยมปลาย พ่อแม่ไม่ยอมอันตราย เพราะฉะนั้นจริง ๆ มันมีเงื่อนไขข้อจำกัดอะไรบ้านเราเยอะเลย

นายมีชัย วีระไวทยะ : แต่ว่าเขาคงไม่รู้รายละเอียดว่าจะไปทำกันที่ไหน เพียงแต่ว่าของเล็ก ๆ ง่าย ๆ ที่ทำนี้ผมบอกให้นักเรียนดูมีอะครับ ทั้งหางและคว้านี่เหมือนกับทั้ง ๒ ผึ้งเลย แต่ทำไมอีกมือหนึ่งเกือบใช้ไม่ได้ เราถนัดขวาก็ขวา ซ้ายเกือบทำอะไรไม่ได้เลย ผมเลยให้เริ่มต้นด้วยกินข้าวกลางวันด้วยมือที่ไม่ถนัด แล้วก็รู้ว่ามันยากลำบากจริง ๆ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ซึ่งแะตอนนี้แก่ไปแล้ว เพราะฉะนั้นเจตนาารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้น่าจะต้องคืนะคะเรื่องของการปฏิรูปสังคม หรือว่าปฏิรูปการศึกษา เพราะว่าได้คนที่ปฏิบัติจริง ๆ ไม่ใช่เอานักการศึกษาเขยตามทฤษฎีฝรั่ง

นายมีชัย วีระไวทยะ : ฝรั่งเศสเขาห้ามนักกฎหมายมาบริหารการศึกษาเลยเขาเอานักบริหารเข้ามาบริหารการศึกษา ในสิงคโปร์ไม่มีหมอนี่เป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลเลยนะ การบริหารคือการบริหาร นี้ก็ต้องเปลี่ยนนะ ก็ดูสิ้นการศึกษาโดยลำพังมาบริหารการศึกษาไทยเป็นอย่างไรละ แล้วพวกเราที่มาทำอะไรใหม่ ๆ เช่น คุณพารณ อาจารย์ประกายภัทรที่อยู่ในกรมการศึกษานี้ไม่ได้เป็นนักการศึกษาเลย เพราะฉะนั้นทุกคนที่มาทำนี้ไม่ใช่ นักการศึกษาเลย เราต้องร่วมมือกันหลาย ๆ ฐานความรู้เพื่อพัฒนาการศึกษาของเรา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คุณประกายภัทรนี่จบสถาปัตยกรรมะคะ .

นายมีชัย วีระไวทยะ : คุณอาจอง ชุมสาย ก็เหมือนกัน ไม่ใช่ นักการศึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วทำได้ดีทุกคนเลยคะ ที่เอ่ยชื่อมานั้นคะ

นายมีชัย วีระไวทยะ : เราเห็นเลยว่ามันต้องทำอะไร ไม่ได้มองจากระบบที่เขาเรียนมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อันนั้นเขาลอกฝรั่งคะ แต่ก็ไม่เคยเอามาปรับ ลอกมา

เป็นทั้งคุ่น

นายมีชัย วีระไวทยะ : ก็เหมือนผมบอกว่าเอาแผนที่รถไฟของกรุงลอนดอนที่เขียน มาใช้กับประเทศไทยมันก็หลงทางเลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : จริง ๆ ประชาญการศึกษาที่ดีที่สุดนี้คือศูรัชกาลที่ ๔ รัชกาลที่ ๕ โส่ลงมาทุกองค์เลยนะคะ แล้วก็ปรัชญาทั้งหลายที่เกี่ยวกับการศึกษา แล้วสอนดีทุกอัน มีอันหนึ่งบอกเลยคนที่สอนยากที่สุดคือครูของครู ก็คือพวกคุรุศาสตร์นี่ละ

นายมีชัย วีระไวทยะ : นักเรียนเป็นอย่างนี้เพราะครู ครูเป็นอย่างนี้เพราะมหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เห็นด้วยคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คือเด็กก็มีความหวังใจคะ คนระดับรุ่นอย่างท่านทั้งหลายที่ยังแข็งแรงที่พอจะช่วยชาติทำอะไรอย่างนี้ได้ แล้วก็พยายามผลักดันให้แนวความคิดนี้ไปสู่คนที่ป็นรุ่นต่อไปที่เขาจะปฏิบัติได้ อันนี้เป็นความคาดหวัง เป็นความสบายใจของคนรุ่นเราว่าสังคมมันจะแข็งแรงแล้วมันจะอยู่ต่อไปได้ เพราะว่าระบบการศึกษาของเรามันไม่ใช่อยู่แค่หลักสูตรที่เขียนเอาไว้ แต่มันคือหลักสูตรชีวิต เป็นหลักสูตรที่ปฏิบัติได้จริง แล้วมันต้องตรงกับบริบทของเขา

นางยุราพร สมบุญสุข : ใช่ มันใช้หลักสูตรเดียวกันนี้คะ

นายมีชัย วีระไวทยะ : ผมอยู่ในกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วย แล้วก็อยู่ในคณะปฏิรูปการศึกษาของรัฐมนตรีด้วยก็เลยใส่เข้าไปหลายเวทีนะครับ เพราะว่าไม่จำเป็นต้องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญทุกเรื่อง ถ้ากระทรวงศึกษาอยากทำทำได้เลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : มีงบประมาณ มีบุคลากร มีทุกอย่างอย่าง

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่แนวคิดไม่เปลี่ยน

นายมีชัย วีระไวทยะ : จุดสำคัญที่สุดคือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการต้องเห็นด้วย ซึ่งขณะนี้ได้มีการตั้ง Super Board โดยมีท่านนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ซึ่งทำให้พวกเราเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นแน่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : กระทรวงเขาก็ใหญ่เทอะทะ จะเปลี่ยนทีเดียวกี่ทั้งหมดนี่อันนี้ Supper board ช่วยคิดให้เขาได้ไหม

นายมีชัย วีระไวทยะ : จะค่อย ๆ เคลื่อนไปไม่มีใครถูกปลดหรือ ค่อย ๆ ทำไปแต่ละจุด ๆ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ฟังแล้วสบายใจว่าในส่วนของการศึกษาที่คุณประณามหยามเหยียดว่าทุกวันนี้ที่ประเทศชาติเป็นแบบนี้

นายมีชัย วีระไวทยะ : จุดที่ได้รับความสนใจอันดับหนึ่งเลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่คะ แล้วก็ดีใจตรงที่ว่าท่านเห็นคุณค่าของเยาวชนว่าเขาได้มีโอกาสมีส่วนร่วมกับอนาคตประเทศของเขา ไม่ใช่เราคิดแทนเขาเสียทั้งหมดอะไรอย่างนี้ คือโอเคเขา

อาจจะอ่อนประสบการณ์นะ เขายังคิดอะไรบางอย่างไม่เห็น แต่ให้เขาได้มีโอกาสสักหนึ่งด้วยความภูมิใจแล้ว เขาก็จะให้เห็น สอนเขารักส่วนรวมแต่เขาไม่มีโอกาส

นายมีชัย วีระไวทยะ : แต่ก็ต้องจับเขาไปสู่ประสบการณ์ อย่างเช่น ผมพานักเรียนผมเข้าห้อง ช่างมีจริงหรือเปล่า มันดีไหม ไปดู ไปคุยกับคนที่อยู่ในห้อง นี่เป็นตัวอย่าง แล้วผมเคยถามเด็กว่าเป็นขอทานดีไหม เขาบอกว่า ไม่ดี ๆ ผมถามต่อไปว่าเคยเป็นหรือยัง แล้วอีกวันหนึ่งผมถามว่าอยากเป็นโสเภณีไหม เขาตอบผมว่าข้อมูลยังไม่ครบ เห็นไหมครับเขาคิดเป็น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ตอนนี้ท่านทำไปแล้วในระดับหนึ่งท่านคิดว่าแนวความคิดเหล่านี้มีอุปสรรคหรือว่ามีปัญหาอะไรไหมคะ ถ้าสมมุติจะผลักดันให้เป็นนโยบายแห่งชาติอย่างนี้คะ

นายมีชัย วีระไวทยะ : ผมไม่เคยคิดว่าต้องผลักดัน หากเขาต้องการก็ต้องให้เขามาขอ แล้วอย่างโรงเรียนที่มาขอความร่วมมือผมไม่ได้ผลักดันเลยนะครับ เขามาขอให้ช่วยให้โรงเรียนเขาเหมือนเรา แล้วทุกโรงเรียนนี้ให้มีธุรกิจเพื่อสังคมหรือวิสาหกิจเพื่อสังคมประจำโรงเรียน ทำเป็นธุรกิจใช้สอนใช้เรียน มีเงินกู้ให้ผู้ปกครองที่ทำธุรกิจให้หายจน เขาขอมาเขาขอ ไม่ต้องไปอะไรที่ผลักดันไม่สำเร็จ แต่ว่าทำให้ดูแล้วคุณมาดูถ้าคุณสนใจอยากทำ ไม่ต้องทำทีเดียว ๑๐๐ เปอร์เซนต์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : แต่หมายถึงว่าอยากให้มันบรรจุว่าเป็นวาระแห่งชาติ ไม่ได้แปลว่าทุกคนต้องทำตาม แต่ว่ามันมีกรอบแบบนี้

นายมีชัย วีระไวทยะ : มีได้ แต่ต้องทำให้เขาดู ก็สาธิตให้เขาดู เดียวนี้สาธิตไม่มีใครดู

นางยุราพร สมบุญสุข : ที่นี้ตัวหลักสูตรนี้โรงเรียนทำอย่างไรคะ

นายมีชัย วีระไวทยะ : ก็มีส่วนหนึ่งที่มาจาก สพฐ. อีกส่วนผมทำของผมเอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : นี่ไง หลักสูตรแกนกลางมีอยู่แล้ว แต่ว่ามีเพิ่มเติม ซึ่งเพิ่มเติมคือความสำคัญ แกนกลางมันต้องมีไว้

นายมีชัย วีระไวทยะ : เด็กทุกคนต้องนั่งรถเข็นในห้องเรียน ๑ วันต่อเดือนจะรู้ว่าชีวิตของคนที่ต้องนั่งรถเข็นจะลำบากแค่ไหน แล้วตอนนี้เด็กก็เลยมาทำเกษตรรถเข็น และเป็นแห่งเดียวในประเทศไทยที่สอนคนนั่งรถเข็นให้มีรายได้เกิดขึ้นจากการเกษตร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ทำอย่างไรคะอาจารย์

นายมีชัย วีระไวทยะ : แล้วเรานั่งรถเข็นพร้อมทั้งปลูกผักในวงขอบซีเมนต์ แล้วเกษตรก็ต้องอย่าให้มันเตี้ยกว่านี้ อย่าให้มันไกลกว่านี้ อย่าให้มันสูงกว่านี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : รดน้ำได้ เต็ดได้

นายมีชัย วีระไวทยะ : แล้วเราก็มีทางจะเป็นลูกรังหรือปูนหรืออะไรก็ได้เนะครับ แล้วทำข้าง ๆ เขาเอี่ยมได้ครึ่งวงกลม แล้วมาอีกฝั่งหนึ่งอีกครึ่งวงกลม ข้างก็ปลูกได้ในวงกลม ผักอะไรต่าง ๆ นานารายได้ดีเลย อย่างเห็นนี้กำไรตั้ง ๒๐๐ เปอร์เซนต์ หน่อไม้ฝรั่งก็ปลูกได้ ไม่ต้องปลูกในนาอะไร ปลูกในวงพวกนี้ให้เอี่ยมถึง แล้วตอนนี้เราก็ฝึกอบรมให้คนที่นั่งรถเข็นให้มีรายได้

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วก็ไม่มีใครคิดแบบลักษณะแบบนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : คิดว่ามีแต่เขาไม่มีกำลัง

นายมีชัย วีระไวทยะ : ไม่เกี่ยวกับกำลังเลย ไม่สนใจที่จะคิด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คือในระดับล่าง

นางยุราพร สมบุญสุข : คือเขาอาจจะมองว่ามันไม่สามารถ

นายมีชัย วีระไวทยะ : เขามองเลยว่าทำไมไม่ได้เพราะไม่เคยทำ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ถ้ารัฐนะใช่ แต่ว่าระดับล่างอยากจะทำบางคน เด็ก

รุ่นใหม่ี่คิดว่าอยากจะทำนะคะ

นายมีชัย วีระไวทยะ : ให้ Idea เขา ให้กำลังใจ แต่ว่าหลายคนทำไม่ได้ แต่ที่จริงไม่ได้ทำ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : พวกนั้นคือเจ้าหน้าที่รัฐส่วนใหญ่คะ ซึ่งอยู่ในกรอบของกฎเกณฑ์บ้า ๆ บอ ๆ

นายมีชัย วีระไวทยะ : ทำไมเขาต้องออกนอกกรอบ เขาอยู่ในกรอบสบายแล้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่มีความหวังคะท่าน ชอบมากสนุก แล้วเดี๋ยวนี้คือเราเห็นเด็กรุ่นใหม่ที่เขามีความคิดแบบนี้ แต่ว่าเขากำลังน้อย ทำอย่างไรเราจะเอาคนพวกนี้มารวมอยู่ด้วยกัน เช่น เกษตรอินทรีย์นี่คนกำลังตื่นตื่น แต่ไม่ใช่ตื่นตื่นเพื่อเป็นแฟชั่น มันเป็นตื่นตื่นที่เขาตระหนักจริง ๆ ว่ามันต้องเกษตรอินทรีย์

นายมีชัย วีระไวทยะ : นอกจากทำในโรงเรียน เราทำที่บ้านพ่อแม่ด้วย เรามีเงินกู้ให้พ่อแม่ที่ยากจนไปทำที่บ้าน คนไหนไม่ยากจนก็เอาไปทำเอง แต่พวกเรามีวิชาการให้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คือไม่ได้ช่วยแค่เด็กอย่างเดียวช่วยถึงครอบครัวเด็กซึ่งเขาจะอยู่รอด

นายมีชัย วีระไวทยะ : โรงเรียนมีหน้าที่ทำให้พ่อแม่หายจนแร้นแค้นด้วยสิ ไม่ใช่สอนให้อ่านออกเขียนได้ บางทีเรามองข้ามไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ไม่อย่างนั้นเราช่วยแต่เด็กยากจน ให้ทุนเด็กอย่างนี้

นายมีชัย วีระไวทยะ : พ่อแม่มีไว้เพื่อสร้างลูกเท่านั้น ไม่ต้องเลี้ยง หรือเก่งสร้างลูกแต่ไม่เลี้ยงก็เหมือนกับโรงเรียนบางแห่งนะครับ โรงเรียนต้องมีไว้สำหรับทำให้พ่อแม่หายจนด้วย เช่นเดียวกันพ่อแม่ไม่ได้มีไว้สร้างลูกอย่างเดียว ต้องดูแลอบรมลูกด้วย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ดิฉันอยากจะขอความกรุณาให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวทั้งรัฐธรรมนูญและเกี่ยวกับบริบททางสังคมที่ท่านพูดมาทั้งหมดซึ่งเราประทับใจ

นายมีชัย วีระไวทยะ : จุดสำคัญมันไม่ได้ขึ้นอยู่กับเอกสารรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย มันขึ้นอยู่กับคน เพราะฉะนั้นถ้าจะให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ดี คนเคารพรัฐธรรมนูญ เคารพกฎหมายซึ่งมันต้องสอนตั้งแต่เด็ก ๆ เพราะฉะนั้นรัฐธรรมนูญนี้จะดีภายในประมาณ ๑๕ ปีข้างหน้า

นายมีชัย วีระไวทยะ : พ่อแม่มีไว้เพื่อสร้างลูกเท่านั้น ไม่ต้องเลี้ยง เก่งสร้างลูก แต่ไม่เลี้ยงก็เหมือนกันแป๊ะเลยโรงเรียนนะครับ ต้องมีไว้สำหรับทำให้พ่อแม่หายจนด้วย พ่อแม่ไม่ได้มีไว้สร้างลูกอย่างเดียวนะ ต้องดูแลอบรมลูกด้วย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ดิฉันอยากจะขอความกรุณาให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวทั้งรัฐธรรมนูญและเกี่ยวกับบริบททางสังคมที่ท่านพูดมาทั้งหมด ซึ่งเราประทับใจ

นายมีชัย วีระไวทยะ : ซึ่งจุดสำคัญมันไม่ได้ขึ้นอยู่กับเอกสารรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย มันขึ้นอยู่กับคน เพราะฉะนั้นถ้าจะให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ดี คนเคารพรัฐธรรมนูญ เคารพกฎหมายนี้มันต้องสอนตั้งแต่เด็ก ๆ นะครับ เพราะฉะนั้นรัฐธรรมนูญนี้จะตีภายในประมาณ ๑๕ ปีข้างหน้า

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เมื่อคนเจริญทางปัญญา

นายมีชัย วีระไวทยะ : มีจุลสารที่พิมพ์แจกขณะนี้ได้ไปขอให้เด็กทุกคนเขียนธรรมนูญประจำโรงเรียนของตนเอง สอนให้เขียนธรรมนูญประจำครอบครัวของตนเอง จะได้ว่านี่คือกฎหมายใหญ่ ทุกคนต้องปฏิบัติตาม ไม่ว่าจะป่หรือเป็นแม่หรือเป็นครู เราต้องมีภาคปฏิบัติ แล้วก็จะเสนอให้มีสถาบันส่งเสริมประชาธิปไตยโดยให้เยาวชนเป็นผู้จัดการ มีพนักงานที่เป็นข้าราชการ แต่ว่าอาจให้ไปขึ้นอยู่กับสถาบันพระปกเกล้าเป็นจุดที่สำคัญระยะยาว เขาจะได้ใช้เวลา ๑๐ ปี ๒๐ ปีออกไปชี้แจงว่าประชาธิปไตยคืออะไร ทำไมเราต้องปฏิบัติตาม ทำไม่ถึงมีกฎระเบียบอย่างนี้ รัฐธรรมนูญเป็นอย่างไรก็ทำต่อไป ไม่ใช่หยุดแค่นี้ แต่ครั้งนี่ก็ทำจบแล้วเป็นรัฐธรรมนูญใหม่ คนก็ไม่รู้ผมก็ไม่เคยอ่าน แต่ตอนนี้มันมีจุลสารแล้วทำกับ Microsoft นี้ออกไป YouTube ด้วย กดเข้าไปใน “รัฐธรรมนูญของฉัน” เราก็ได้อ่าน

นางสาวยุราพร สมบุญสุข : น่ารักมากเลยคะ

นายมีชัย วีระไวทยะ : ก็ต้องช่วยกันคนละไม้คนละมือ ความคิดของคนนั้นไม่เหมือนกัน มีคนบางคนเน้นความเป็นเลิศของการกีฬา ในรัฐธรรมนูญเราต้องทำให้คนเข้าใจกีฬาและมีความเป็นมิตรกับคู่แข่งเอา กีฬาเป็นการสร้างความสามัคคี ไม่ต้องชนะ เวลาผมจัดการแข่งขัน คนที่ได้รางวัลใหญ่ที่สุดคือคนที่มาที่สุดท้าย คนที่มาที่ ๑ รางวัลเล็กมองเกือบไม่เห็นเลย อย่าไปให้ความสำคัญกับการชนะเลิศ ชีวิตมันอยู่กับการหัดอยู่กับความแพ้ มันไม่ใช่ทุกอย่างจะต้องชนะหมด ความเป็นเลิศผมไม่ชอบเลย

นางสาวยุราพร สมบุญสุข : เดียวนี้เขานิยมใช้คำนี้มากนะคะ

นายมีชัย วีระไวทยะ : เป็นเลิศแล้วได้อะไร มันต้องสอนให้เป็นนักกีฬา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : รู้แพ้เป็น รู้ชนะเป็น

นายมีชัย วีระไวทยะ : ชีวิตมันต้องให้แพ้เป็น แล้วผมได้รับการสอนโดยพ่อของเพื่อนในสมัยอยู่ออสเตรเลียว่า หากเราแพ้ต้องเลี้ยงน้ำคนชนะ เขาก็เห็นว่าเรามีน้ำใจ คนแพ้ต้องเลี้ยงคนชนะ แล้วจะให้เห็นว่าแพ้ชนะมันไม่ใช่เรื่องสำคัญเลย

นางสาวยุราพร สมบุญสุข : ในการยกร่างรัฐธรรมนูญในความคิดของท่านคิดว่ามีอุปสรรคอะไรไหมคะในการทำงาน

นายมีชัย วีระไวทยะ : มันเป็นเรื่องปกติธรรมดา ภูเขานั้นมีไว้ปีน ปีนแล้วมันปวดน่อง ถ้าไม่อยากปีนเขาไม่อยากปวดน่องก็อย่าปีนเขา เป็นเรื่องปกติ ทุกอย่าง อย่างทานน้ำเข้าไปมันก็ต้องปวดท้องฉี่ จะเอาพิเศษกับดื่มน้ำอย่างเดียวไม่ได้ มันไปด้วยกันนะครับ คือเป็นเรื่องปกติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : วันนี้ได้ประโยชน์มากเลย ขอกราบขอบพระคุณท่านคะ

๑๙) นางสาวสมสุข บุญยะบัญชา

กรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

ณ ห้องประชุมกรรมการ หมายเลข ๒๐๘ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : วันนี้ วันจันทร์ที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ก็ได้มีโอกาสมาเรียนสัมภาษณ์คุณสมสุข บุญยะบัญชา ซึ่งท่านก็เป็นกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญ และรองประธานคณะอนุกรรมการมีส่วนร่วมณะคะ ผู้สัมภาษณ์ประกอบด้วยอาจารย์ยุรรัตน์ อาจารย์ยุราพร และดิฉัน เริ่มสัมภาษณ์เวลา ๑๑.๒๔ นาฬิกา ก่อนอื่นอยากจะเรียนถามว่าคุณสมสุข เคยมีประสบการณ์ในการยกย่องรัฐธรรมนูญไหมคะ

นางสาวสมสุข บุญยะบัญชา : ไม่เคยเลยคะ ก่อนที่จะได้รับเลือกก็ไม่เคยคิดว่าจะต้องมาทำงานนี้คะ มีความรู้สึกว่าเป็นเรื่องของคนที่มีความเชี่ยวชาญแบบหนึ่ง เราก็มีความเห็น แต่ไม่เคยมีประสบการณ์เรื่องนี้มาก่อน แล้วก็ไม่ได้คิดว่าตัวเองจะอยากเป็นด้วยนะคะ ไม่เคยคิดเลยคะ แต่เนื่องจากในคณะกรรมการสังคมที่ดีฉันเป็นสมาชิกอยู่มีคนเสนอชื่อเป็นหนึ่งในกรเสนอหลายคน ตอนแรกก็คิดว่ามาเสนอเราทำไมนะ อาจเพราะพูดมากให้ความเห็นมากในที่ประชุม แต่แรกก็คิดว่าไม่สนใจ จนกระทั่งได้เสนอความคิดให้พวกเรา ๓ - ๔ คน เราไม่ต้องมาแข่งกัน เรามาคุยกันดีกว่าว่าใครน่าจะไปในนามของกรรมการ แล้วคุยไปคุยมาก็มีคนถอนตัวไปบ้างอะไรไปบ้าง แล้วก็เกิดความคิดจากการพูดคุยว่าฉันก็เป็นหน้าที่ที่สำคัญที่จะต้องไปทำงานนี้เป็นผู้เสนอความเห็นด้านสังคมในนามของชุมชนของผู้คนทั้งหลาย เพราะว่าดิฉันมีประสบการณ์เรื่องนี้มา ๓๐ ปี ก็เลยตกลงยอมที่จะอยู่ในการเสนอชื่อ แล้วก็ยอมเซ็นชื่อไปคะ ก็เป็นตัวแทนในนามของกรรมการสังคมเสนอเข้าไปในวงใหญ่แล้วก็ได้รับเลือกคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : แล้วพอได้รับเลือกแล้วนี้ทำอย่างไรบ้างคะ หลังจากที่ได้ทำหน้าที่นี้คะ

นางสาวสมสุข บุญยะบัญชา : คือพอได้รับเลือกก็มีความกังวลใจมีความรู้สึกว่ามีมีความสำคัญมาก คนที่เป็นคนทำงานกับภาคประชาชนน่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมมีเสียงในแง่ของสิ่งที่ประชาชนคิดอย่างไร ประชาชนจะมีบทบาทเป็นส่วนสำคัญของการเปลี่ยนแปลงอย่างไรนะคะ เราไม่ใช่นักวิชาการ เราไม่ใช่นักกฎหมาย ซึ่งอันนั้นเป็นพื้นฐานหลักของคนในคณะร่างทั้งหลาย ไม่ใช่รัฐศาสตร์ เป็นสถาปนิกด้วยนะคะ จริง ๆ แล้วเป็นคนที่ยืนจบสถาปัตย์ฯ แล้วก็ไปทำงานเรื่องทำอย่างไรให้ประชาชนเป็นผู้แก้ปัญหาที่อยู่อาศัยเอง แก้ปัญหาชุมชนเขาเอง วางแผนและจัดการด้วยตัวของเขาเอง ก็เลยทำให้เข้าใจถึงวิธีการและการเมือง ของกระบวนการชุมชนและท้องถิ่น เป็นคนทำงานที่สนับสนุนสร้างพลังของชุมชน อาจเพราะอาชีพสถาปนิกเป็นอาชีพที่มองไปข้างหน้า ไม่ใช่ติดอยู่กับปัญหา เป็นอาชีพที่ว่าในองค์ประกอบที่มีปัญหาอะไรก็ตามเราจะหาทางออกที่สร้างสรรค์ที่มันลงตัวของคนหลายฝ่าย เพื่อเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้นอยู่ในชีวิตการทำงานนี้มาตลอด ๓๐ ปี จึงรู้สึกว่าเป็นเรื่องสำคัญที่เราจะไปช่วยเพื่อหาวิธีแบบสร้างสรรค์ที่จะเดินไปข้างหน้าโดยพลังของ

ประชาชนให้ได้ ก็เลยสมัครให้มีการเลือกใน สปช. นะคะ ทีนี้พอเลือกเสร็จแล้วก็พบว่าตัวเองได้ ก็มีความกังวลใจ นะคะ ดิฉันเคยเป็นผู้อำนวยการองค์การมหาชน ๘ ปี ต้องบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการของผู้คน ให้ขับเคลื่อนไปเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงแบบสร้างสรรค์อันนี้จะถนัดจะชอบแล้วก็มีโอกาสทำงานในเอเชียด้วย ก็เป็นเลขานุการของศูนย์ที่อยู่อาศัยแห่งเอเชีย ก็มีความสุขที่จะทำในลักษณะนั้นคือเป็นนักปฏิบัติที่จะมีส่วนสร้าง การเปลี่ยนแปลงพัฒนา แต่ว่าพอมาเป็นกรรมการกร่างก็มีความกังวลใจกินไม่ได้นอนไม่หลับอยู่ระยะต้น ๆ แต่ว่ามีส่วนที่ดีก็คือว่าชุมชนส่วนใหญ่ที่ดิฉันทำงานด้วยในประเทศนี้พอเขาารู้ชาติใจ เขาก็ไปพูดในวงประชุมกัน ว่า ถ้าที่สมสุขเข้าไปนี่ดีแล้วละ คือคนที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะประชาชนฐานล่างรวมทั้งเพื่อนฝูงอะไรทั้งหลายเขา รู้สึกดีกับการที่เราเข้ามาเป็นกรรมการก็เลยเป็นตัวที่ทำให้รู้สึกมีกำลังใจ คิดว่าการทำให้เขารู้สึกดีและมี ความหวังนี้ก็ดีไปขั้นที่ ๑ แล้ว ก็คือว่าคนทั้งหลายเขารู้สึกว่าการร่างอันนี้จะมีคนที่ตั้งใจอยากจะทำสร้างการ เปลี่ยนแปลงของประชาชนของสังคมที่ดีเข้าไปอยู่ในนี้ด้วย อันนี้ส่วนหนึ่งนะคะ หลังจากนั้นดิฉันก็ไปพูดกับที่ ประชุมสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนซึ่งทำงานกับเรื่องชุมชนว่าดิฉันได้รับเลือกนี้ไม่ใช่ในฐานะส่วนตัว แต่ว่าเป็นใน นามของชุมชนทั่วประเทศ คือบอกเขาไปเลย ทำตัวให้ลำบากตั้งแต่แรกเลยนะ บอกว่าเรามาในฐานะของชุมชน หลังจากนั้นได้เริ่มสร้างวงขึ้นมา คือมีเวทีที่เราคือดิฉันและตัวแทนชุมชนต่าง ๆ จะต้องคุยกันเป็นประจำ แล้วก็มา ดูกันว่าในบทบาทของดิฉันที่จะไปทำงานนี้เนื้อหาที่พวกเราที่ชุมชนคิดในเรื่องนั้นเรื่องนี้ควรเป็นอย่างไร แล้ว ดิฉันก็จะเอาเนื้อหาที่เราได้รับรู้รับทราบเข้ามาแลกเปลี่ยน เพราะพวกเราซึ่งเป็นประชาชนรากหญ้าทั้งหลายนี้เรา ต้องทำงานหนัก คืออยู่ดี ๆ ไม่มีใครเขามาเข้าใจหรอก ว่าอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ประชาชนสามารถที่จะ เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมอย่างมีศักดิ์ศรีได้นี้ ควรทำอย่างไรภาษามันจะมีหมด แต่ถ้าจะให้ได้แนวทาง วิธีการให้เกิดขึ้นได้จริงเราต้องทำงานหนักตั้งแต่ช่วงนี้ และเป็นกระบวนการและโอกาสในการที่จะนำเนื้อหาไป ใส่หรือไปอยู่ในเนื้อหาที่เขากร่างหรือในกระบวนการปฏิรูปให้ได้ เพราะฉะนั้นก็ต้องมีวงของเครือข่ายชุมชน ทั้งหลายที่เราต้องมานั่งคุยกันแล้วก็ Update เนื้อหาข้อมูลและจังหวะของการที่จะขับเคลื่อน อันนี้ส่วนหนึ่ง อีก ส่วนหนึ่งดิฉันก็ลองไปร่าง ซึ่งเดี๋ยวอาจจะเอามาให้อาจารย์ได้ดูนะคะ ไปร่างแนวเรื่องการปฏิรูปการทำงานโดย ชุมชนท้องถิ่น คือในความคิดของตัวเองว่าระบบเลือกตั้งที่เรามีอยู่นี้มันเป็นระบบที่เราดูมีความเป็นสากลและ ทันสมัย แต่ว่าเราไปขอยืมแนววิธีการจากต่างประเทศมามากนะคะ เราไม่ค่อยได้มีโอกาสที่จะพัฒนาระบบ ประชาธิปไตยที่มันขึ้นจากสังคมของเราเองเท่าไร แล้วก็ความที่ตัวเองได้ทำงานกับชุมชนมาก และสภาองค์กร ชุมชนทั้งหลาย คิดว่าน่าจะได้ลองเสนอรูปแบบไทย หรือแบบทางวัฒนธรรมเอเชีย ซึ่งไทยและเอเชียส่วนใหญ่ คล้าย ๆ กัน ก็เลยไปเขียน Paper เรื่องการปฏิรูปโดยชุมชนท้องถิ่นในลักษณะที่ว่าเราน่าจะมีสภาท้องถิ่น เนื่องจากปัญหาใหญ่ในปัจจุบันมันเป็นเพราะเราเชื่อเรื่องเลือกตั้ง พอเราเลือกตั้งเสร็จก็จะมีผู้ที่ผ่านการเลือกตั้ง เข้ามาแล้วก็มีอำนาจมากมาย แล้วก็จะเริ่มเป็นระบบอะไรที่ใช้อำนาจและจัดการแบบเบ็ดเสร็จ (Free standing) ไม่ได้เกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานเดิม ที่มีอยู่ในพื้นที่ทั้งหลาย ก็เสนอน่าจะมีเวทีที่เรียกว่าสภา ท้องถิ่น ที่โยงระบบต่าง ๆ มาทำงานร่วมกัน ประกอบไปด้วยตัวแทนประชาชนจากเครือข่ายองค์กรชุมชน ทั้งหลายมาจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีหมอ มีครู มีปราชญ์ชาวบ้าน มีภาคเอกชน แล้วก็ตัวแทนเลือกตั้งส่วนหนึ่ง มาร่วมเป็นสภาเดียวกันดูภาพรวมทั้งหมดคือการบริหารท้องถิ่นมันต้องบริหารทั้งหมด มันไม่ใช่เป็นการบริหาร เฉพาะกิจกรรมหรือโครงการ แล้วก็มันเป็นการเมืองของการผสมกลมกลืน การประสาน การไม่แยกส่วน ทำนอง นี้คะ ก็เขียนเอกสาร นี้แล้วก็แจกจ่ายออกไปนะคะ ชาวบ้านถูกใจมากเลย ชาวบ้านบอกถ้าอย่างนี้เราเปลี่ยน

ประเทศได้เลย ชาวบ้านที่เป็นผู้นำชาวบ้านทั้งหลาย ก็แจกต่อ ๆ ไป ดิฉันก็บอกความจริงกับชาวบ้านว่าที่จริงไม่ได้เขียนจากตัวเอง แต่เขียนจากสิ่งที่ชาวบ้านพูดกันอยู่แล้วเราไม่ได้พยายามอธิบายภาพนี้ออกมาให้ชัด ในฐานะที่ตัวเองชอบเอาองค์ประกอบพวกนี้แล้วมาจัดรูปให้เขาใหม่ รูปนี้ใช้ใหม่ เขาบอกว่า ใช่ เพราะฉะนั้นโจทย์ของการเปลี่ยนการปฏิรูปเหล่านี้เป็นโจทย์ของเขาเป็นความรู้และแนวทางของเขา คือดิฉันช่วยจัดองค์ประกอบ แล้วช่วยเขียนได้ แล้วก็กระจายตรงนี้ไป แล้วนับจากวันที่ดิฉันกระจายไปถือว่าอันนี้เป็นของเขาไปแล้วนะคะ เขาไปหาวิธีกันเอง แล้วก็ได้คุยกับทางองค์กรที่เกี่ยวข้องว่าการที่จะให้กระบวนการชุมชนมาประชุมมาทำงาน ความคิดเรื่องนี้อย่างต่อเนื่องนี้เขาจะต้องหางบมาสนับสนุนให้เขาได้ทำงานกัน ซึ่งทำให้เรื่องการปฏิรูปประเทศ การปฏิรูปการเปลี่ยนแปลงประชาธิปไตยจากชุมชนฐานล่างนี้มันเป็นเรื่องสร้างสรรค์ แล้วมันเป็นเรื่องบวก แล้วก็ไปผสมกลมกลืนกับระบบทั้งหลายที่เขาจะทำอยู่ แต่ถ้าเราไม่ตั้งลูกจากประชาชนเลยนี้ประชาชนก็จะเป็นเพียงผู้รับ หรือเป็นเหยื่อก็ได้แหละ จากระบบใด ๆ ก็ตามที่จะกระทำลงมา เราต้องทำความเข้าใจและตั้งลูกก่อน แล้วเรารู้ว่าเราต้องการอะไร เราคิดอะไร แล้วเราอยากจะทำให้ระบบอื่นเป็นอย่างไร อันนี้ก็คือกระบวนการที่ได้เริ่มต้นทำในช่วงต้นคะ ในปฏิรูปก็ยังคงอยู่ในคณะกรรมการสิทธิการสังคมนะคะ แล้วก็ในยกร่างก็ได้พยายามเสนอเนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวกับภาคประชาชนฐานรากเรื่องสังคมเรื่องสิทธิของประชาชนอะไรพวกนี้นะคะ อันนี้ก็เท่าที่ทำได้คะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : แล้วก็อันนี้จะถือว่าเป็นประชามติใหม่คะฐานรากที่มาจากประชาชนนี่นะคะ

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : คือชื่อดิฉันเสนอมาโดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เราก็ต้องทำงานจากส่วนของชุมชน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : ถือว่าเราเป็น Hearing ใหม่ฟังจากประชาชนหรือเปล่าคะ

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : อยู่ในแนวนั้นคะ แต่ว่าไม่ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ เพราะว่าบางที่ประชาชนเขาก็จะพูดไม่ชัดเท่าไร คือประชาชนบางที่เขาไม่ใช่เป็นกลุ่มที่คิดเชิงสลับซับซ้อน หรือออกเชิงวิสัยทัศน์มากมายเป็นหลัก ต้องผสมผสานพัฒนาความคิดร่วมกัน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : แต่อย่างน้อยเป็นฐาน

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : คือความคิดหรือข้อเสนอทุกอย่างของดิฉันจะออกไปในแนวที่ว่าประชาชนจะมองเรื่องนี้อย่างไร

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : คือมันมีส่วนหนึ่งที่ว่าการประชามติใช้ใหม่คะ อันนี้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของประชามติได้ใหม่ ถ้าเผื่อในแง่บอกว่ารัฐธรรมนูญนี้มันควรจะมาฟังเสียงประชาชนด้วยอย่างนี้ ของคุณสมสุขนี่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งใหม่

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : น่าจะได้แหละคะ คือดิฉันคิดและทำเรื่องนี้ที่อยู่ตลอดเวลาแหละคะ แต่ตอบได้ว่าตัวเองคิดและทำงานเรื่องนี้ตลอดเวลาคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนารถ บุนนาค : หมายความว่าคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเองจะมองว่าอันนี้เป็นส่วนหนึ่งของประชามติได้ใหม่ เพราะว่าประชาชนบางส่วนเรียกร้องไงคะ เรียกร้องว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ก่อนที่จะประกาศใช้หรืออะไรนี้มันจะต้องมีการฟังเสียงประชามติด้วย

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : ใช่คะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้จะถือได้ไหมคะว่าเป็น

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : คือดิฉันเคยเสนอกับพวกเพื่อน ๆ ในกรรมาธิการนี้แล้วก็คงจะพูดไปหลายที่ว่าท้ายที่สุดรัฐธรรมนูญนี้จะมีการลงประชามติหรือไม่ก็ตามเราจะต้องคิดว่าเหมือนกับมีการลงประชามติ และถ้าลงประชามติเราต้องชนะ คือจุดเราต้องอยู่ตรงนี้เลยว่าถ้าลงประชามติแล้วเราต้องชนะ ถ้าอย่างนั้นก็แปลว่าในกระบวนการร่างของเราเราก็ต้องคิดว่าเพื่อให้ชนะนี้มันคืออย่างไร เราก็ต้องอ่านวิธีคิดของคนในสังคมให้ออก และให้คนเขารู้สึกว่ารัฐธรรมนูญนี้คือคำตอบของเขา นึกออกไหมคะ ไม่ใช่ของพวกเราที่เป็นผู้ร่าง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วคุณสมสุขคิดว่าบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง นี่มันจะส่งผลต่อการร่างรัฐธรรมนูญไหมคะ

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : สงค์คะ คือมันมีบริบทเดิม มันมีวิธีการประชาธิปไตยแบบเราที่ผ่านมา ซึ่งมีปัญหาพื้นฐานของระบบนั้นอยู่ คือดิฉันไม่ได้มองว่าจะต่างจากคนอื่นโดยทั่วไป คือเราจะมองว่ากลุ่มนี้ไม่ดี กลุ่มนี้ดี กลุ่มนี้มาโกงอะไรอย่างนั้นะคะ มันมีส่วนถูก ใช่ แต่ว่าไม่ใช่เหตุปัจจัย คือดิฉันคิดว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมันเป็นปัญหาที่เราต้องหาให้ได้ว่าเหตุปัจจัยของการที่คนคล้ายไปในทางไม่ดีเยอะนี่มันคืออะไร แล้วเราต้องกลับมาดูที่เหตุ ไม่ใช่ไปโทษว่าเพราะคนพวกนี้ไม่ดี แต่ไม่หาเหตุปัจจัยเท่าที่ควรนะคะ จริง ๆ ตอนนี่ที่ร่างรัฐธรรมนูญก็เหมือนกับเราพยายามหาเหตุปัจจัย แต่ว่าเรายังคล้าย ๆ กับว่าตอบสนองต่อการมองว่าถ้ามีคนไม่ดี แล้วเราจะป้องกันอย่างไร ดิฉันยังคิดว่าการหาไปถึงเหตุปัจจัยนี้มันเป็นเรื่องที่ลึกกว่าการ Respond สภาพปัจจุบันเพียงอย่างเดียว แต่นี่ไม่ทราบตอบคำถามอาจารย์หรือเปล่าคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ก็ได้คะ ที่นี้นอกจากนี้แล้วยังมีเรื่องอื่นอีกไหมคะ นอกจากชุมชนที่คุณสมสุขเสนอ ยังมีเรื่องของสิทธิสตรี เรื่องของนโยบายของรัฐต่อสังคมอะไรอย่างนี้คะ

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : เรื่องสังคมโดยรวมคือดิฉันคิดว่าการพัฒนาประเทศในช่วงไม่ใช่แต่ประเทศไทย แต่โดยทั่วไป เอเชียทั้งหมดนี้มันเป็นการพัฒนาที่สังคมเอเชียเป็นนงว่าจะจัดการกับตัวเองอย่างไร แบบไหน แล้วมันเป็นการพัฒนาที่เศรษฐกิจเป็นตัวนำเศรษฐกิจแล้วก็มาออกกายภาพ แล้วเรื่องสังคมกับมนุษย์นี่มันหายไป พอสังคมกับมนุษย์หายไปมันทำให้คุณภาพของการพัฒนามันไม่มีเนื้อนี้ ธรรมดามันจะถ่วงดุลกัน จะเดินหน้าก็ต้องคิดถึง ผู้คนก็ต้องไปด้วยกัน คนจะมีส่วน มีศักดิ์ศรี มีเกียรติอะไรต่าง ๆ นี่นะคะ คำว่าคนเท่าเทียมกันเวลานี้มันเป็นการพูดที่เหมือนกับไม่ได้มีความหมายอะไร คือเรายังเชื่อเรื่องชนชั้นเลย ยังเชื่อว่าบางคนคิดอะไรไม่เป็นบางคนไม่รู้เรื่อง ต้องเก่งต้องรวย นี่มันไม่ใช่เชื่อเรื่องความเท่าเทียม ถ้าเชื่อเรื่องความเท่าเทียมก็แปลว่าไม่ว่าคนตรงไหน อยู่ตรงไหนนี่จริง ๆ แล้วมันเหมือนกันทั้งนั้นคะ แต่ว่า สิ่งแวดล้อมทางการเมือง (Political environment) หรือสิ่งแวดล้อมทางสังคม (Social environment) ที่จะทำให้คนเหล่านี้เขาเข้ามามีส่วนแล้วก็เอาพลังเขาออกมาและเพิ่มพลังให้เขาด้วยนี่ปัจจุบันนี้มันหายไป โดยเฉพาะด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านมนุษย์ ในเรื่องงานชุมชนที่ทำก็เห็นพวกนี้ชัด เพราะว่าเราไปทำกับคนกลุ่มนี้ที่เราไม่เห็นว่าเขามีปัญหาอะไร แต่ว่าเขามีปัญหาเนื่องจากว่าปัจจัยการพัฒนาสังคมกับวิธมองของสังคมกับกฎเกณฑ์ในสังคมนี้ทำให้คนพวกนี้เขาต้องได้รับผลมากขึ้น ๆ ค่ะ เพราะฉะนั้นด้านสังคม ด้านคุณภาพของการพัฒนาพวกนี้เป็นเรื่องที่ใหญ่ที่สุด แล้วคุณภาพอันนี้มันมากับเรื่องของความร่วมมือมันมีเรื่องสตรี เพราะว่าผู้ชายมองการพัฒนาแบบหนึ่ง ผู้หญิงมองการพัฒนาอีกแบบหนึ่งมันก็จะมีความสมดุลของบทบาท เรื่องต้องมีความสมดุล คือถ้าผู้หญิงเข้ามาในกรรมการชุมชน กรรมการท้องถิ่น แล้วเขาจะคิดเรื่องเด็ก เรื่องเยาวชน เราจะคิดเรื่องเด็ก เราจะคิดเรื่อง

สิ่งแวดล้อม เราจะคิดเรื่องความมั่นคงของผู้คนของครอบครัว แต่ว่าผู้ชายเขาจะคิดอะไรที่มัน Forward สร้าง
 กายภาพ โน่นนี่อะไรต่าง ๆ นะคะ มันไม่ได้เสียหายอะไรเพราะว่ามันมากับปัจจัยพื้นฐานของแต่ละคน แต่มัน
 จะต้องหากรรมวิธีในองค์ประกอบที่ต่างกันได้สามารถที่จะมาผสมผสานได้ แล้วปัจจุบันนี้การพัฒนาประเทศของ
 เราเชิงการเมืองเชิงเศรษฐกิจอะไรพวกนี้มันก็ค่อนข้างจะโน้มนำทำให้ระบบมันเดินไปทางนี้ เนื่องจากโลกมันเป็น
 โลกที่ขับเคลื่อนด้วยระบบตลาด โลกที่ต้องการให้คนแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นว่า Competitive เพื่อที่จะไปมีสถานะ
 แล้วสถานะนี้ก็เป็นสถานะในโลกด้วย ไม่ใช่เป็นสถานะในประเทศอย่างเดียวอะไรอย่างนี้ มันทำให้เรื่องความ
 สมดุลกับความเป็นปึกแผ่นของผู้คนมันหายไป เพราะฉะนั้นดิฉันก็จะสนใจในมิตินี้ ตรงนี้จะเปลี่ยนแปลงฟื้นฟู
 ขึ้นมาด้วยวิธีอย่างไร

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่สังคมของคุณมีความสุขแล้วเหมือนกับว่าเป็นการ
 มองในแง่ของว่าทำประเพณี ศาสนา เรื่องของชีวิตความเป็นอยู่ใช้ไหมคะ

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : เรื่องการเมืองด้วยค่ะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : การเมืองด้วยนะคะ ที่นี้เรามองด้วยของความที่
 เป็น Digital เทคโนโลยีอะไรต่าง ๆ ที่ว่าชุมชนควรจะต้องมีโอกาสใช้ไหมคะ

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : ดิฉันมองว่าเรื่องนี้เป็นเครื่องมือค่ะ คือเครื่องมือมันก็มีความ
 ทันสมัยมากในโลกนี้ แล้วมันก็มีโอกาสที่จะเชื่อมคนด้วยวิธีการต่าง ๆ เข้ามา แต่ว่าในขณะที่เดียวกันมันก็สร้าง
 ความเป็นปัจเจก คือดิฉันมองว่าสังคมโลกกับสังคมพื้นฐานนี้มันเป็น ๒ สังคม สังคมที่เราอยู่ในชุมชนในแบบเดิม
 มันก็จะแบบมีความสัมพันธ์ของผู้คน มีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน มีวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันมีความเป็น
 ชุมชน มีอะไรก็มาพูดคุยกันให้แลกเปลี่ยน ประสานประโยชน์ช่วยเหลือกันอะไรอย่างนั้นนะคะ อันนี้เป็นชุดหนึ่ง
 แต่ชุดของโลกที่มันเติบโตไปมันเป็นสังคมปัจเจก ที่นี้ปัจเจกนี้มันถูกส่งเสริมโดยเทคโนโลยี วัน ๆ นี้ก็ต้องอยู่กับ
 งานไม่ต้องอยู่กับใครก็ได้ เราารู้สึกว่าชอบ Social media แต่ว่าเราไม่ชอบคุยกันนะคะ คือคุยกันผ่านเครื่องอันนี้
 ซึ่งก็โอเคก็ดีที่มีการคุยบ้าง แต่ว่าทำไมไม่จัดวงให้มาคุยกัน แล้วก็ให้เกิดน้ำหนึ่งกร่วมและพัฒนาการของความคิด
 ด้วยกัน แล้วก็รู้จักเขารู้จักเรา สร้างความไว้วางใจระหว่างกันมากขึ้น ช่วยกันดูแล ช่วยกันทำอะไรที่พลังอันนี้
 มันหายไป

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วตกลง Anti หรือไม่ Anti ค่ะกับการใช้
 Social media

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : คือดิฉันว่าพวกนี้มันเป็นเครื่องมือ ดิฉันไม่ Anti เครื่องมือ
 แต่ดิฉันคิดว่า Concept หรือเนื้อหา ทิศทางการพัฒนาสังคมของเรามันเป็นสาระสำคัญ มากกว่า ซึ่งดูโดยระบบ
 บริหารทั้งหลายนี้เราไม่ค่อยมีวิสัยทัศน์ ไม่มีทิศทางในเรื่องนี้เท่าไร เรามักจะอยากสวย เป็นประเทศอยากสวย
 อยากทำให้เป็นแบบชั้นเลิศ เป็นที่ ๑ ของเอเชียเรื่องนั้นเรื่องนี้ निकออกใหม่คะ คืออะไรที่พูด ๆ กันมานี้มันไม่ใช่
 Vision ที่ดีในความรู้สึกของดิฉันนะคะ Vision ของเอเชียมันต้องแบบให้เอเชียมีความเป็นปึกแผ่น แล้วก็ผู้คนมี
 ความเข้มแข็ง มีความเท่าเทียมกัน มีสังคมที่ดีระหว่างกัน และมีเศรษฐกิจที่ดีไปพร้อม ๆ กัน ถ้าเป็นอย่างนี้มัน
 เป็นภาพของสังคมที่มันน่าจะเป็นไปมากกว่าค่ะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ดิฉันว่ามองข้ามอาเซียนไป

นางสาวสมสุข บุญยะบัญชา : มองข้ามประเทศไทยไปถึงเอเชีย เพราะอาจจะเป็นเพราะดิฉันทำงานในเอเชียด้วย ก็เลยมักจะเปรียบเทียบอยู่เสมอ โดยส่วนตัวเองก็ไม่มองว่า ประเทศลาว เขมร เวียดนามต้องไปแข่งขันช่วงชิงอะไรกันหนักหนา คือดิฉันรู้จักคนในประเทศเหล่านี้ คนก็เหมือนเราเลยคะ และเป็นคนที่ดีมีวัฒนธรรมพื้นฐานทั้งนั้น และทุกประเทศในเอเชียก็ประสบกับปัญหาของรัฐที่งงว่าจะไปทางไหน นี่พูดกันตรง ๆ นะคะ ระหว่างอดีตที่มีอยู่ในเนื้อหาของผู้คนนี้นะคะ วัฒนธรรม ความสามารถ ความสมดุอะไรทั้งหลายนี้มาถึงในโลกสมัยใหม่ที่รัฐบาลต้องวิ่งทัน GDP ต้องขายของแข่งกับเพื่อน ช่วงชิงอะไรกันนะคะ แล้วการพัฒนาที่ห่างกันระหว่างเมืองกับชนบทคนมีความยากจน เหลื่อมล้ำอะไรอย่างนี้นะคะ มันคล้าย ๆ กันเป็นการพัฒนาที่มัน Produce poverty นะคะ ทำให้เกิดความยากจนทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เพราะว่าความห่างของผู้คนมันมีมากขึ้น ตรงนี้ที่คิดว่ามันเป็นปัญหาคล้าย ๆ กัน แล้วก็พอเราไปสัมผัสกับคนเหล่านี้มีความรู้สึกที่ว่าที่จริงคนเหล่านี้สวยงามจังเลย คนนี้น่าสนใจมากเลย แล้วก็จิตใจดี อย่างคนพม่าที่จนมากเลย แต่ว่าเขาเข้าวัด แล้วเขาก็จะมีวัฒนธรรมมีอะไรต่าง ๆ นี่ซึ่งมันไม่ใช่สิ่งที่เราจะหาได้จากระบบเศรษฐกิจแบบแข่งขัน ปัจจุบันไปอเมริกานี้มันมีแต่ปัจเจกจะประสบความสำเร็จ มีชื่อเสียงใหญ่โตตัวมึงตัวกูใช้ไหมคะ คือความสวยงามตรงนี้มันหายไปไหน มันเป็นสิทธิที่เท่าเทียมก็จริงคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้เราได้ทราบแนวคิดของคุณสมสุขแล้วใช้ไหมคะ ที่นี้อยากทราบว่าเอาสิ่งเหล่านี้เข้าไปใส่ในรัฐธรรมนูญอย่างไร

นางสาวสมสุข บุญยะบัญชา : คือตอนแรกดิฉันคิดว่าในกระบวนการร่างเราอาจจะมาคุยกันเรื่อง Concept ก่อน แล้วหมายถึงว่าจะเราจะสร้างรัฐธรรมนูญนี้ตามน้ำหนักของสิ่งที่เราอยากให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนี้มันเป็นเรื่องอะไร คืออาจจะเป็นตัวของตัวเองเป็นสถาปนิกคือมีความรู้สึกว่าจะต้องเคลียในเรื่องของทิศทาง เนื้อหาสำคัญ และเป้าหมาย (Direction Function Focus) พอชัดหรือตกลงร่วมกันเราถึงจะเริ่มร่าง แต่ว่าในกระบวนการร่างจริงนี้เหมือนกับเราไม่มีเวลาสำหรับการที่จะมาทำเรื่องนี้ให้ชัดก่อน มีการสนทนาธรรมในบางประเด็นตามกรอบและเราก็ลงไปร่างตามรายการเลยนะคะ หมวดที่ ๑ หมวดที่ ๒ หมวดที่ ๓ หมวดที่ ๔ ในความรู้สึกของดิฉันคิดว่าเรามีความพยายามในการเปลี่ยนน้ำหนักพวกนี้จากเดิมอยู่มากเหมือนกัน แต่ว่ามันเป็นน้ำหนักร่วมของการที่จะทำให้การเมืองและการพัฒนาของประเทศในช่วงต่อไปเปลี่ยนนี้มันยังไม่หนักพอ มันยังไม่ใช่ให้ทุกส่วนมาสัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวข้างหน้าในทิศใหม่ มันมีเหมือนกันนะคะ อย่างเช่นส่วนที่ดิฉันคิดว่าสำคัญมากคือเรื่องการกระจายอำนาจ ซึ่งควรเป็นเรื่องหลักของรัฐธรรมนูญนี้พอถึงบทเรื่องการกระจายอำนาจก็คล้าย ๆ มีการคล้ายตัวหรืออยากจะให้กระจายอำนาจ แต่ว่าบทนี้มาพูดทีหลังจากบทเรื่องสิทธิเสรีภาพ เรื่องพลเมือง เรื่องการรัฐสภา ระบบการเมืองนี่ออกใหม่คะ ก็คล้าย ๆ กับไล่ตามหมวดมาตราของรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ ปี ๒๕๕๐ ซึ่งเข้าใจว่าแต่ละคนต้องทำงานมีประสบการณ์ตามวัฒนธรรมการร่างรัฐธรรมนูญมาเยอะ ที่นี้เราใหม่ะคะ เราก็ต้องค่อย ๆ อ่าน เดิมคิดว่าจะมาทำงานกันตรงนี้กันก่อนก็อันนี้ก็ไม่ได้ทำมากนัก ก็มาไล่ทีละส่วนเราก็ได้แต่ให้ความคิดเห็นไปเฉพาะส่วนที่ค่อย ๆ เข้ามา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วก็เป้าหมายของอนุกรรมการการชูดร่างรัฐธรรมนูญนี้เป็นอย่างไรคะ เป้าหลายหลักนี้คะ

นางสาวสมสุข บุญยะบัญชา : หลาย ๆ ชุดใช้ใหม่คะ ก็เพื่อจะให้เกิดการทำงานในรายละเอียด ในกฎหมายประกอบเกี่ยวข้องและในกิจกรรมรับฟังความคิดเห็น เพื่อให้รัฐธรรมนูญนำไปสู่ทิศทางใหม่ ๆ ของสังคมไทย ดิฉันเข้าใจว่าอย่างนั้นนะคะ ตอบปัญหาเก่า แล้วก็ทำให้ระบบมันประกอบส่วนกันอย่างดี

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อาทียกตัวอย่างเช่น

นางสาวสมสุข บุญยะบัญชา : หมายถึงที่ร่างแล้วหรือเปล่าคะอาจารย์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่ร่างแล้ว แล้วก็ถือเป็นเป้าหมายหลัก ๆ และก็ที่เอามาทำเป็นรูปธรรมนะคะ

นางสาวสมสุข บุญยะบัญชา : ก็ก่อนที่จะต้องนำมาสู่การร่างนี้ก็มีปัญหาวิกฤติทั้งในเรื่องของการเมืองที่ว่าถ้าลักษณะแบบเดิมนี้นำมาสู่การเมืองจะสามารถจะรองรับการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่ แล้วก็เข้าไปมีส่วนแทรกแซงกลไกต่าง ๆ นะคะ โจทย์นี้ไม่ใช่โจทย์ที่ฟังประสงค์แน่นอนของรัฐธรรมนูญ แล้วก็การที่ระบบเราถ่วงดุลอันนี้ไม่ได้ ประชาชนก็แตกแยกเป็น ๒ ซีก ประเทศแตกเป็น ๒ ซีก อันนี้ก็ไม่ใช่แนวที่มันควรจะเป็นไป แล้วก็รัฐธรรมนูญนี้มีโจทย์ให้ร่างในขณะที่การแตกเป็น ๒ ซีกนี้มันคงมีอยู่ แล้วก็ตัวผู้เกี่ยวข้อง ตัวละครหลัก (Actors) ทางการเมืองที่มาสร้างความวุ่นวายทั้งหลายก็ยังคงมีอยู่ แล้วรอจะเข้ามาเล่นใหม่ทุกกลมหายใจอยู่นี้นะคะ เพราะฉะนั้นกติกาของการมาเล่นใหม่ กติกาของการที่จะให้เกิดสมดุลในระบบต่าง ๆ กติกาที่ทำให้ประชาชนไม่ใช่เป็นผู้รอรับ และเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่าหาประโยชน์ คือความที่มีระยะห่างระหว่างรัฐกับประชาชนมากแล้วก็คนจนที่ต้องรอรับบริการของพวกตัวกลาง พวกอิทธิพล พวกนักการเมืองนี้ ถ้าความสัมพันธ์ยังเป็นแบบนี้ระบบนี้มันก็อ่อนแอ เพราะฉะนั้นมันต้องจัดพื้นที่พวกนี้ใหม่ จัดความสัมพันธ์พวกนี้ใหม่ เพื่อให้ประชาชนมีพื้นที่ในการที่จะเป็นตัวของตัวเอง เป็นนายตัวเองให้มากขึ้น คือเราไม่ควรไปโทษว่าประชาชนยังโง่อยู่ซึ่งมักจะเป็นคำพูดที่ใช้กันอยู่ว่าประชาชนนี้ไม่พร้อมหรอก ประชาชนยังไม่ต้อง เพราะฉะนั้นราชการส่วนกลางจะต้องลงไป มันไม่ใช่ ประชาชนนี้ในโลกสมัยใหม่เขามีสื่อเขาดูทีวีเครื่องเดียวกับเราทุกวัน ทุกสื่อทุกอย่างเข้าถึงเขาพร้อม ๆ กับพวกเราตลอด เพราะฉะนั้นเขาก็มีความคิด มีความคาดหวัง แต่พื้นที่ของเขาไม่มี

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เพราะฉะนั้นพอจะสรุปได้ไหมคะเป้าหมาย

นางสาวสมสุข บุญยะบัญชา : ก็คือต้องดูข้ออ่อนเหล่านี้ แล้วก็ในภาวะที่บ้านเมืองก็แตกเป็นฝักเป็นฝ่าย ก็ต้องหาวิธีที่จะสมานทำให้เกิดพื้นที่ทั้ง ๒ ฝ่ายยอมรับได้อย่างไร จะเอากลับเข้ามาสู่ระบบกติกาที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย แล้วก็ให้มันเกิดสมดุล ให้มีสมดุลของน้ำหนักใหม่ทั้งล่าง ทั้งบน ทั้งท้องถิ่น ทั้งอะไรต่าง ๆ อันนี้จะจัดอย่างไร แต่มีความยุ่งยากพอสมควร เพราะว่ากลไกเดิมผู้เล่นเดิมเขาไม่ยอมเปลี่ยน อันนี้พูดตามตรงก็คือรู้สึกทุกฝ่ายที่มีอำนาจแล้วทั้งหลาย ไม่เว้นข้าราชการ ไม่เว้นระบบอะไรทั้งหลาย เขาอยากจะคงระบบที่เขาเป็นผู้กำหนดคนอื่นด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งอย่างนี้ต่อไป แล้วคุ่นกับวิธีเล่นแบบเดิม ซึ่งตัวเองเข้าใจกติกาแล้ว เพราะฉะนั้นเวลาไปเคลื่อนปรับเปลี่ยนระบบอะไรสักหน่อยนี่เสียงต่อต้านต่าง ๆ มันจะกลับมา แล้วก็ต้องประนีประนอม หรือว่าหาวิธีบริหารความแตกต่างอันนั้น ในความเป็นจริงคือเราเขียนรัฐธรรมนูญที่อยากจะสร้างกติกาที่ดีในอนาคตข้างหน้า แต่ว่าผู้คนทั้งหลายยังเป็นผู้เล่นเดิม แล้วหลายคนโดยเฉพาะผู้มีอำนาจทั้งหลาย หรือผู้ได้เปรียบคนอื่นทั้งหลายนี่อยากจะคงสถานะนั้นเอาไว้ อันนี้เป็นเรื่องที่ยาก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : จะแก้ไขอย่างไรคะ

นางสาวสมสุข บุญยะบัญชา : ในความเห็นส่วนตัวดิฉันคิดว่าต้องเปิดพื้นที่ให้ประชาชนขึ้นมาอ่านงานศิลปะเหล่านี้มากขึ้น คือตัวเราเองเราก็แค่เป็นกรรมาธิการหนึ่ง เราเขียนอะไรกันไปก็ตาม แต่ถ้าผู้ที่เขาไม่ประโยชน์ มีอำนาจหรือมีอิทธิพลอยู่ เขาไม่เห็นด้วยตัวนี้มันก็ไปยาก ต้องสร้างสมดุลของอำนาจตามธรรมชาติให้มากขึ้น อย่าเพียงหวังว่าตัวหนังสือ หรือกฎเกณฑ์ที่สร้างขึ้นจะทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงได้มากนัก

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วจะสำเร็จไหมคะ

นางสาวสมสุข บุญยะบัญชา : เป็นตัวบทน่าจะสำเร็จนะคะ แต่ว่าดิกรู้ว่าเราจะเปลี่ยนได้แค่ไหนก็ยังกังวลใจอยู่ เพราะฉะนั้นเรื่องที่ดิฉันค่อนข้างจะให้ความสำคัญมากสำหรับการยกย่องนี้ก็คือเรื่องพื้นที่ของภาคประชาชน และเรื่องการกระจายอำนาจ

อาจารย์ยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ในรัฐธรรมนูญนี้จะให้พื้นที่กับภาคประชาชนมากไหมคะ

นางสาวสมสุข บุญยะบัญชา : ถ้าเทียบเฉพาะเรื่องนี้เทียบกับปี ๒๕๕๐ และปี ๒๕๔๐ นี้ดิฉันคิดว่ามีมากขึ้น แล้วก็การพูดถึงชุมชน พูดถึงสิทธิประชาชนพลเมืองอะไรพวกนี้ พื้นที่พวกนี้กับคำภาษาที่ให้ค่อนข้างชัดเจน

อาจารย์ยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : มีประเด็นอะไรที่เด่น ๆ ไหมคะที่ว่าภาคประชาชนได้รับโดยตรงจากรัฐธรรมนูญ เรื่องใหม่คะ

นางสาวสมสุข บุญยะบัญชา : เรื่องใหม่ที่กำลังเป็นที่พูดคุยกันทั่วประเทศตอนนี้ น่าจะเป็นเรื่องการทำให้เกิดสมัชชาพลเมือง ก็คือว่า ในรัฐธรรมนูญนี้จะพูดว่าในแต่ละท้องถิ่นให้เขาสนับสนุนให้มีสมัชชาพลเมือง ซึ่งส่วนตัวดิฉันคิดว่าอันนี้เป็นเรื่องสำคัญ คือมันจะต้อง สร้างหรือทำให้เกิด plat form หรือเวทีของประชาชนเอง ในการที่เขาเชื่อมโยงกันเข้ามาแล้วก็เริ่มดูวาระการพัฒนาพื้นที่ของเขา กลุ่มองค์กรมีเยอะแยะมากเลยในพื้นที่ต่าง ๆ แต่เวลานี้มันจะกระจัดกระจาย แล้วมันก็เป็นไปตามสภาพ แต่ถ้าเราบอกว่าให้มีเวทีและกระบวนการอันหนึ่งขึ้นมาแล้วองค์กรทั้งหลายเริ่มเข้ามาจัดตัวเองร่วมกันแล้วมองภาพรวม องค์กรที่ทำเรื่องเดียวกันก็อาจจะเป็นคณะร่วมกัน เรื่องทรัพยากร เรื่องศิลปวัฒนธรรม เรื่องสังคม เรื่องผู้สูงอายุ เรื่องอะไรต่าง ๆ นี้นะคะ แล้วการเชื่อมโยงนี้เป็นการเชื่อมโยงกับผู้คนและองค์กรทั้งพื้นที่ ก็จะทำให้องค์กรท้องถิ่นหน่วยรัฐทั้งหลายที่เกี่ยวข้องต้องมารวมหรือให้ข้อมูลว่าตัวเองจะมาทำอะไรกัน แล้วเราจะมาทำด้วยกันไหม คือเป็นวิธีที่เริ่มจัดระบบระหว่างภาคประชาชนกับหน่วยงานที่เป็นผู้ทำทั้งหลาย ไม่ใช่ผู้ทำนี้เขียนแผนมาจากไหนก็ไม่รู้ แล้วลงไปถึงทำไปเลือกกลุ่มเป้าหมายเอง ทำเอง คือมันเป็นอย่างนี้หมด มันเป็นเส้นดิ่งหมดเลย เป็นหลาย ๆ ร้อยเส้นในพื้นที่เดียวกัน ตอนนี้เราอยากจะทำให้คนในพื้นที่เป็นผู้เริ่มจัดตั้งตัวเอง แล้วเส้นดิ่งทั้งหลายไหลลงมากลายลง แล้วก็ให้คนในพื้นที่ร่วมคิดร่วมจัด เพราะฉะนั้นตรงนี้น่าจะทำให้เกิดเวทีของประชาชนขนาดใหญ่ ซึ่งก็ไม่ใช่เรื่องง่ายนะคะตรงนี้ หมายถึงว่าไปได้จริงๆ ก็ต้องให้เวลามัน ๓ - ๕ ปีสำหรับการต้องค่อย ๆ จัดให้เข้าที่

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ถ้าเครื่องมือที่จะทำให้มันประสบความสำเร็จผิดกฎหมายหรืออะไรอย่างนี้นะ

นางสาวสมสุข บุญยะบัญชา : กฎหมายสำคัญที่เป็นเครื่องมือจะมีการออกในกระบวนการยกร่างคราวนี้ด้วย ยกร่างนี้คงพูดคร่าว ๆ พูดเป็นหลักการ แต่เสร็จแล้วก็คงจะมีการร่างกฎหมาย ในกระบวนการทำกฎหมายลูกนี่ตอนนี้เท่าที่มีดำเนินการอยู่ก็คือว่าให้กลุ่มองค์กรที่คิดกันไปคนละทางสองทางนี้หาวิธีเข้ามานั่ง

คุยกัน แล้วก็เอาความแตกต่างนี้มาเป็นพลังเสีย แทนที่จะเป็นหลายค่าย ค่ายโน้นค่ายนี้ หน่วยงานหน่วยงานนั้นจะ
แล้วก็ใช้เวทีกลางของการร่างนี้ชวนมาคุยกัน พยายามให้เกิดแนวทางหรือหลักการที่ตกลงกันได้ อย่างน้อยก็ให้
มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ก่อนหน้านี้ก็มีการจัดเวทีที่ไม่เป็นทางการก็ได้คุยกับเวทีนั้นเวทีนี้พอสมควร แล้วก็
อย่างเช่นวันที่ ๑ มีนาคม ก็จะมีเชิญกลุ่มเหล่านี้มาร่วมคุยกันอีกที ถ้าหากว่าเราตกลงกันได้หลักการที่ยอมรับกันได้
ดีพอสมควร อันนี้ก็ส่งไปสู่การร่างกฎหมาย มันก็จะออกมาในลักษณะที่ไม่ต้องทะเลาะกัน แต่ว่าได้มีโอกาส
แลกเปลี่ยนกันอะไรอย่างนี้เป็นต้น แล้วน้ำหนักพวกนี้ก็จะทำให้เกิดการไปร่วมมือกันทำงานในพื้นที่ กระบวนการ
ร่างกฎหมายประกอบก็เป็นกระบวนการพัฒนาและสร้างมิตรร่วมกันด้วยตัวของมันเอง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุณนาค : แล้วกลุ่มเหล่านี้มีประชาชนไหมคะ หรือว่าตัวแทน

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : เป็นกลุ่มที่ทำงานกับประชาชน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุณนาค : แล้วประชาชนเองได้มาไหมคะ

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : ในวันที่คุยวันที่ ๑ นี้คงได้ระดับหนึ่งค่ะอาจารย์ แต่ว่าในเวที
ที่พื้นที่ทั้งหลายนี้ก็จะเข้ามาค่ะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุณนาค : อันนี้เป็นกลุ่มเดียวกับอาจารย์ถวิลวดีไหมคะ

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : คนละกลุ่มค่ะ อาจารย์ถวิลวดีจะเป็นการฟังความเห็นของ
ประชาชนซึ่งสุ่มมาจากกลุ่มหลากหลาย แล้วก็มองทุกเรื่องในเรื่องของรัฐธรรมนูญว่าเรื่องโน้น เรื่องนี้ เรื่องนั้น
ควรจะเป็นอย่างไร แต่ว่ามันก็จะจะมีเชิงประเด็นด้วยเหมือนกัน ก็คือเรื่องของสมัชชาพลเมืองค่ะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุณนาค : แล้วเจตนารมณ์ของสมัชชาในรัฐธรรมนูญ

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : ในรัฐธรรมนูญเท่าที่มีอยู่ในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นได้
เขียนเอาไว้ว่าท้องถิ่นก็ต้องบริหารโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนนะคะ แล้วท้องถิ่นในยุคใหม่ก็คือทำทุกเรื่อง
ไม่ใช่แค่เรื่องทำเฉพาะบางเรื่อง หรือการบำรุงรักษาพื้นที่เท่านั้น เช่น แค่เก็บขยะ ก่อสร้าง ท้องถิ่นนี้จะต้องทำ
เรื่องการดูแลสุขภาพจิตด้วย เรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วย คือเราต้องดูกระบวนการพัฒนาทั้งพื้นที่ แล้ว
ก็ต้องทำในลักษณะที่ใช้ประชาชนทั้งพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งในการนี้ประชาชนก็สามารถจะสร้างสมัชชา
พลเมืองเพื่อทำงานร่วมกับท้องถิ่นได้ คือมันมีเนื้อหาทำนองนี้อยู่

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุณนาค : เจตนารมณ์ของส่วนนี้ใช้ไหมคะ ส่วนของสมัชชา
ที่นั่นมันมันเป็น คือเจตนารมณ์รวมของรัฐธรรมนูญมันคืออะไรคะ

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : เจตนารมณ์รวมของรัฐธรรมนูญก็คือให้ประชาชนมีเวทีที่จะ
ทำงานร่วมกันในระบอบประชาธิปไตยและมีส่วนร่วมในการทำงานบริหารจัดการกับกลไกของรัฐมากขึ้น คือ
นอกจากเรื่องนี้ก็ยังมีอีกหัวข้อหนึ่ง เรื่องชื่อภาษาฝรั่ง Contest ability หมายถึงว่าถ้าหน่วยงานรัฐสามารถ
กระจายกิจกรรมไปให้ชุมชน องค์กรเอกชน เอกชน หรือว่าอะไรก็แล้วแต่ แล้วกลุ่มเหล่านี้เขาทำได้ดีกว่า
คลองตัวกว่ารัฐก็ควรจะกระจายออกไป อันนี้คือการกระจายอำนาจ ในแง่ของการทำงานทั่ว ๆ ไป คือใน
รัฐธรรมนูญนี้ฉันคิดว่ามีเจตนาในเชิงที่อยากจะให้รัฐกระจายบทบาทออกไปทั้งในแง่ของเนื้อหาการทำงาน แล้ว
ก็ในแง่ของการกระจายไปที่พื้นที่ งบประมาณก็จะมีเป็นครั้งแรกที่บัญญัติเอาไว้ว่ามีงบที่ลงไปตามหน่วยงานตาม
ภารกิจ และงบที่ลงไปพื้นที่

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วอันนี้หมายความว่าท้องถิ่นนี้ใครจะควบคุม
คะ มันกระทรวงหรือว่าเลือกตั้ง

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : ก็องค์กรท้องถิ่นคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ขึ้นอยู่กับอะไรคะ

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : ตรงนี้ก็ยังคงคุยกันอีกคะ ยังก้อย ๆ พัฒนากันไปนะคะ ทาง
ฝ่ายกร่างดิฉันคิดว่าเราก็ระมัดระวัง เพราะถ้าหากว่ามาพูดถึงการปฏิรูปอะไร ๑๐๐ เปอร์เซนต์ใหม่นี้ เสียของ
กลุ่มคนที่เขามีอยู่เดิมจะคัดค้าน แล้วทำให้เราเดินไม่ได้เต็มที่ เพราะฉะนั้นในการกระจายอำนาจที่ได้ยกร้างไป
ก็เป็นทิศทางใหญ่ ๆ กลาง ๆ แต่ว่าในกฎหมายลูก ที่จะไปร่างกันนี้ก็จะต้องขมวดให้ชัดเจนคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วมีการกำหนดอายุของผู้ปกครองส่วนท้องถิ่น
ใหม่คะว่าจะให้

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : ในยกร้างยังไม่ถึงคะ อันนี้ต้องไปอยู่ในกฎหมายลูกคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วจะมีการมองเรื่องตลอดชีพใหม่ เป็นตลอด
ชีวิตเลยมีไหมคะ

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : ดิฉันคิดว่าข้อเสนอที่คนเสนอเข้ามาจากวงต่าง ๆ ส่วนมากจะ
เสนอให้อยู่ได้ไม่เกิน ๒ สมัย แล้วอาจจะเว้นสมัยหนึ่งหรือสองสมัยแล้วก็กลับเข้ามาใหม่อะไรอย่างนี้เป็นต้น แต่
ยังไม่ได้สรุปกันนะคะ อันนี้จะอยู่ในกฎหมายลูกคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วเท่าที่ดำเนินงานมานี้กระบวนการในการร่าง
รัฐธรรมนูญนี้พอจะสรุปได้ใหม่คะว่าเป็นอย่างไรบ้างนะคะ

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : ก็มีข้อดีนะคะ คือดิฉันคิดว่าในแง่ของกระบวนการก็เป็น
ลักษณะประนีประนอม เราเกือบจะไม่เคยใช้การโหวตเลยนะคะ แต่ว่าก็มีข้อเสียเหมือนกัน เพราะว่าบางครั้งนี้
ต้องใช้เวลาเยอะมากในการที่จะให้ทุกคนเห็นด้วยกับประเด็นที่อาจจะไม่เห็นด้วยกันเท่าไรนะคะ ถ้าหากอันไหน
ที่ไม่ตรงกันท่านก็จะให้แขวนไว้ก่อน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อันนี้คือท่านประธาน

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : ท่านประธานต้องใช้วิธีให้คนแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่นะคะ
แล้วก็กระบวนการร่างก็มีข้อดีตรงที่ว่าสำหรับดิฉันที่เป็นคนหน้าใหม่เข้ามา เราก็ได้รับความรู้มากบางครั้งท่าน
ประธานก็จะเล่าที่มาของแต่ละเรื่องแต่ละมาตราทำให้เข้าใจถึงประวัติศาสตร์ ก็จะพูดถึงประวัติศาสตร์ว่าอย่าง
เรื่องนี้มันมีที่มาที่ไปอย่างไร บางครั้งไปถึงสมัยพระยามโนปกรณนิติธาดาหรือเหตุผลปัจจัยที่ตราไว้ในช่วง
สถานการณ์ต่าง ๆ ท่านประธานก็จะมีความรู้เรื่องพวกนี้ค่อนข้างละเอียดทีเดียวนะคะ คือเปรียบเทียบที่มาที่ไป
ในบริบทของประเทศไทย แล้วก็พยายามจะให้ความหมายเหตุผล ทำไมต้องมีมาตรานี้ เพราะว่ามันไปตอบ
คำถามอะไรแล้วอันนี้เป็นส่วนหนึ่งของอะไร แล้วก็มีส่วนหนึ่งซึ่งสำคัญก็คือมองเชิงเปรียบเทียบว่าฝรั่งเศสเขา
เป็นแบบนี้ อเมริกาจะเป็นแบบนี้อะไรอย่างนั้นนะคะ คือดิฉันคิดว่าในแง่ของความรู้ก็จะได้เยอะมากนะคะ แล้ว
เข้าใจถึงหลักคิด หลักการอันนี้ ซึ่งค่อนข้างจะน่าสนใจทั้งนั้น มันมีที่มาที่ไปที่น่าสนใจในแต่ละเรื่องแต่ละเนื้อหา
ซึ่งคิดว่าเรื่องนี้ก็เป็นเรื่องที่ดี แล้วก็ก็เป็นสาระที่ไม่เหมือนกับมาร่างเพื่อจะอ่านตามมาตราแล้วก็มีความเห็นอย่างไร
นะคะ อันนี้ก็มีสาระที่ได้ทั้งในเชิงเปรียบเทียบกับอดีตแล้วก็การเปลี่ยนผ่านของเราเองว่านี่เกิดขึ้นในรัฐธรรมนูญ

ฉบับไหน เพราะด้วยเหตุอะไร แล้วมันใช้ได้หรือไม่ได้ แล้วก็เลยได้มีการปรับใหม่เป็นอย่างไรอะอย่างนั้นอะคะ แล้วก็เปรียบเทียบกับต่างประเทศคะ ดิฉันคิดว่าอันนี้เป็นเรื่องที่ค่อนข้างดีมาก แล้วก็ในแง่ของการร่างเนื้อหาไปข้างหน้านี้ก็น่าจะดี แต่ว่ามีประเด็นในช่วงหลังที่คิดว่าเราไม่ค่อยได้เตรียมตัวได้มากเท่าไร เพราะว่าในคณะกรรมการวิชาการชุดย่อยที่ไปร่างแต่ละเรื่องมานี้ใช้เวลาค่อนข้างมาก แล้วก็ส่งงานช้า แล้วก็บางทีก็มาส่งกระชั้นชิดทำให้เราไม่สามารถที่จะไปเตรียมอ่านอะไรต่อมิอะไรได้เต็มที่นะคะ อันนี้ก็ยังมีปัญหาอยู่เหมือนกัน ไม่ใช่เป็นปัญหาในส่วนของการรวมการใหญ่ แต่ว่าการทำงานของอนุชุดย่อย ความรู้สึกดิฉันถ้าเรียนตามตรงดิฉันคิดว่าการทำงานของอนุชุดน่าจะมีความประสิทธิภาพมากกว่านี้คือดิฉันคิดว่าเองการร่างรัฐธรรมนูญนี้เป็นเรื่องที่สำคัญและจริงจังมาก ๆ ดังนั้น การตั้งคณะกรรมการนี้จะต้องตั้งอย่างจริงจัง ต้องตั้งคนที่แบบจะมาช่วยร่างได้ คนที่เกี่ยวข้องและรู้จริงแล้วก็คิดไปข้างหน้า คือทำการบ้านอันนี้ ในส่วนที่รับผิดชอบให้เรียบร้อย เพื่อที่เวลาเสนอเข้าไปในชุดใหญ่ ชุดใหญ่ไม่ควรจะต้องมาทำงานมากจนเกินไป เวลานี้เหมือนกับต้องแกะเกือบทุกมาตรา เสียเวลา คณะร่างชุดใหญ่ เราก็คงจะรอบคอบนะคะ เพราะว่ามันเป็นภาพใหญ่ที่ต้องสัมพันธ์กันทุกส่วน ชุดกรรมการย่อยนี้น่าจะดูรายละเอียดพวกนี้แทน รวมไปถึงการที่ดิฉันรู้สึกที่หลากหลาย ๆ ประเด็นที่เป็นปัญหาอยู่กับหน่วยงานนั้น หน่วยงานนี้ที่เขาไม่สบายใจ โดยส่วนตัวคิดว่ากรรมการอนุชุดย่อยนี้ควรจะแก้ปัญหานั้นมาแล้ว อย่างเช่น การรวมองค์กรสิทธิกับผู้ตรวจการแผ่นดินนี้ ถ้าดิฉันอยู่ในอนุชุดย่อยดิฉันจะหาวิธีว่าคุยกับ ๒ หน่วยงานนี้มาระดับหนึ่งแล้ว คือให้เขาเข้าใจความเหมือน ความต่างอะไรก็แล้วแต่นั้นนะคะ แล้วดีไม่ดีก็อาจจะให้เขาเข้ามามีส่วนช่วยกันคิดรายละเอียดระดับหนึ่งนะคะ แล้วเวลาเข้ามาสู่ชุดใหญ่ปัญหามันไม่ควรจะถูกนำมาสู่ชุดใหญ่จนเกินไป แต่มันได้ถูกคิด ถูกประสานงาน ถูกจัดการ ถูกแก้ไขในชุดย่อยแล้วนะคะ ดิฉันคิดว่าตรงชุดย่อยนี้ทำในส่วนเนื้อหาพวกนี้ไม่มากพอ ถ้ามากพอที่การไปของชุดใหญ่มันจะเป็นไปได้ง่าย คล่องตัวกว่า แล้วมันก็จะได้รับความคิดในเชิงสร้างสรรค์จากมุมต่าง ๆ ได้เต็มที่กว่า แต่ที่นี้ต้องมาดูประโยชน์ในข้ออะไรนี้ ซึ่งท้ายที่สุดแล้วก็คงต้องทำนะคะ แต่ดิฉันคิดว่า Conflict ทั้งหลายที่มันจะเกิดขึ้นมันไม่ควรจะถูกนำไปที่ชุดใหญ่มากจนเกินไป ควรจะคิดและจัดการอย่างสร้างสรรค์กันมาก่อน แล้วก็คุยกันมาก่อน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วมีการเสนอใหม่คะ มีการพูดเรื่องนี้ใหม่

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : ตอนนี้มันท้ายแล้วคะ แล้วเราก็เป็นคนใหม่ คืออาจจะเป็นตัวของตัวเอง จะเป็นนักจัดการความแตกต่างหลากหลายทั้งหลายมาก่อน คิดว่าเรื่องพวกนี้เราต้องดูมาก่อน แล้วก็เวลาเข้ากลไกใหญ่ให้กลไกใหญ่เขาช่วยดูในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบใหญ่ แล้วไม่ต้องมายุ่งกับเรื่องของรายละเอียดเฉพาะในส่วนนั้นมากจนเกินไป อันนี้น่าจะดีกว่านะคะ แต่ที่นี้ความเห็นส่วนตัว เขาอาจจะทำเต็มที่แล้วก็ได้นะคะ เพราะว่าเรื่องมันเป็นเรื่องใหญ่มีความแตกต่างทางความคิดและสถานภาพมาก เพราะฉะนั้นก็อาจจะจัดการกันได้ระดับหนึ่งคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วท่านประธานนี้โอเคไหมสำหรับการเป็นประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : ดิฉันคิดว่าท่านมีความรู้มาก ๆ เลย ในประเทศไทยจะหาคนที่รู้เท่าท่านนี้ยากมากทีเดียว แล้วก็วิธีการที่ท่านให้โอกาสทุกคนพูดนี้ก็ดีนะคะ ถึงแม้จะรู้สึกว่าจะบางทีท่านก็พยายามตัดบทอยู่เหมือนกัน แล้วก็เป็นผู้ใหญ่กันทั้งนั้นนะคะ แต่ท่านก็มีความคิดเห็นของท่านเองเหมือนกัน อันนี้ขออนุญาตพูดนิดหนึ่ง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แต่ก็ไม่ใช่เผด็จการใช้ใหม่คะ

นางสาวสมสุข บุญยะบัญชา : ก็ไม่ค่ะ คือถ้ามีคนค้านแล้วท่านก็บอกวาก็แล้วแต่ นะครับท่านที่ประชุม อะไรอย่างนี้ค่ะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ถ้าเผื่อจะให้ประเมินนี้คิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะประสบความสำเร็จใหม่คะ ออกมาจะใช้ได้ในทางปฏิบัติมันเอาไปใช้ได้จริงไหม แล้วมันจะมีอายุยืนยาวใหม่คะ

นางสาวสมสุข บุญยะบัญชา : คือโดยรวม ๆ ดิฉันคิดว่าเป็นแนวที่ดีสำหรับสังคมโดยรวมนะคะ อันนี้ น่าจะดี แต่ว่ามีพวกรายละเอียดกระจุกระจุกนี่ซึ่งมันเป็นเรื่องเล็กที่จะทำให้เรื่องใหญ่อาจจะมีปัญหาอยู่เหมือนกันนะคะ เช่น การไปตรวจสอบคุณธรรมจริยธรรมของนักการเมืองนี่มีความเป็นห่วงว่ามันจะทำได้มากน้อยแค่ไหนนะคะ คือดิฉันคิดว่ารัฐธรรมนูญถ้าเรา Proactive กว่านี้หน่อย คิดการสร้างสมดุลที่ต้นทุนมากขึ้นกว่าไปทำที่ปลายทาง ห่วงพวกชอบทำผิด ทำอะไรอย่างนี้ให้หน่อยลงนิดหนึ่งจะดีกว่านี้ แต่ว่าก็เข้าใจเขาเนอะคะ เพราะว่าเราร่างรัฐธรรมนูญในบริบทที่มันมีปัญหา เพราะฉะนั้นก็จะต้องมีความพยายามในการป้องกันปัญหานี้ผสมอยู่ในรัฐธรรมนูญเป็นอันมาก ซึ่งทำให้รัฐธรรมนูญเรามันก็ดูเหมือนเป็นรัฐธรรมนูญที่มีความกังวลนะคะ ถ้าดูโดย Content รวม ๆ แล้วมีความกังวลว่าเดี๋ยวจะมีคนทำผิด เพราะฉะนั้นจะต้องมีอันนี้ตรวจสอบ ๆ ในส่วนตัวดิฉันที่บริหารงานของสังคมนี้มีความรู้สึกถ้าเราจัดการพัฒนาที่สมดุลแล้วมันเกิดการถ่วงดุลของตัวเองมันเองในทุกๆระดับนี้เราอาจจะไม่จำเป็นต้องมาตรวจสอบอะไรมากจนเกินไป ตรวจสอบสามารถอยู่ในเนื้อหาของกระบวนการเองได้แล้วตัวดิฉันอยากจะให้ความสำคัญ ไปที่ตรงนั้นมากกว่า ก็คือว่าจะทำให้การพัฒนามันมีดุลมาตรวจตัวมันเองแล้วมันก็มีกำลังของมันที่ไปข้างหน้าอย่างไร มีความรู้สึกว่ามันน่าจะสนใจ แต่อันนี้ก็มันเป็นแนวส่วนตัวนะ คงต้องคิดค้นมากทีเดียวในสังคมไทยที่มีพัฒนาการมาจนถึงขนาดนี้เนอะคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วมีการพูดถึงเรื่องคอร์รัปชันใหม่คะ ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่

นางสาวสมสุข บุญยะบัญชา : ดิฉันว่ามีความกังวลเรื่องนี้อยู่ใน Between the line ในหลาย ๆ เรื่อง มีเรื่องนี้ดิฉันมีความรู้สึกมันมากเกินไปในความเห็นส่วนตัวนะคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วก็คิดว่าในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มันมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้างใหม่คะ นอกจากที่ว่าจะอาจจะทำเรื่องจิบจ้อยมากไป มีอะไรอีกไหมที่มันอุปสรรค

นางสาวสมสุข บุญยะบัญชา : อุปสรรคมันคือบริบทปัจจุบัน คือผู้เล่นปัจจุบัน กฎเกณฑ์ปัจจุบันที่เคยเป็นกันมานี้ ทีนี้ถ้าเราจะ Change ตัวนี้ไปนี่ตัวนี้ค่อนข้างจะยากมากไม่น้อย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : มันมีปัญหาเรื่องอุปสรรคเวลาใหม่คะ

นางสาวสมสุข บุญยะบัญชา : ใช่มันปัญหาเรื่องเวลาด้วย คือเวลามันสั้น ถ้าพูดไปนี่ก็เป็น การร่างที่สั้นที่สุดในประวัติศาสตร์ก็ว่าได้เนอะคะ แล้วเราก็เลยต้องไปดูรัฐธรรมนูญของปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๕๐ เป็นแม่แบบ ซึ่งก็เป็นรัฐธรรมนูญที่ดีมาก ๒ ฉบับนี้ในแง่ของตัวบท

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วถ้าดีมากแล้วทำไมต้องร่างใหม่คะ

นางสาวสมสุข บุญยะบัญชา : มันก็มีจุดอ่อนโงะคะ จุดอ่อนหลายเรื่อง แล้วก็มีหลาย ๆ เรื่องที่เขียนในนั้นแล้วไม่ได้ทำเนอะคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ก็เลยเกรงว่ามันจะมีการเอาไปปฏิบัติได้ไหม ร่างมันอาจจะมั่วค่อมคืด มีหลักการ แต่พอจริง ๆ แล้วอาจจะนำไปปฏิบัติไม่ได้ผล

นางสาวสมสุข บุญยะบัญชา : คือดิฉันว่าปฏิบัตินี้ได้ถ้าหากว่ามันเป็นการปฏิบัติโดยเนื้อหาของมันพร้อมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติด้วยตัวของมันเอง คือหมายความว่ามันสูงอม มันไปโดยกำลังของมัน เราต้องอ่านและสร้างกำลังของสังคมไปสู่ทิศทางนั้น กำลังและสมดุลของพลังของการเมืองที่มันจะจัดตัวมันเพื่อจะไปสู่อันใหม่โดยอย่างเป็นธรรมชาติ แต่ถ้าเราเพียงคิดว่าเราจะสร้างระบบกฎหมายที่ไปบังคับอันนี้ต้องอย่างนั้น อันนั้นต้องอย่างนี้ คือวิธีคิดดิฉันเข้าใจว่าทางนิติศาสตร์นี้เราจะสร้างและใช้กฎใช้เกณฑ์นะคะ คือกฎเกณฑ์นี้สร้างได้ รัฐธรรมนูญก็คือการสร้างกฎหมาย แต่เราจะสร้างอย่างไรเพื่อให้มันสามารถไปเอื้อให้เกิดพลังเชิงธรรมชาติในสังคมที่มันมีสมดุลใหม่ที่สามารถจัดการหรือมันไปด้วยตัวของมันเองได้อย่างสร้างสรรค์และปรองดอง ถ้าอย่างนี้ไปได้ แต่ถ้าเราอ่านพลังพวกนี้ในสังคมไทยได้ไม่มากพอแล้วเราไปใช้หรือสร้างกฎ อันนี้ต้องอย่างนี้ อันนี้ต้องอย่างนี้ ๆ มันอาจจะไม่ได้เป็นอย่างนั้นก็ได้อีก เพราะว่าตัวบทตัวหนังสือมันมีศักดิ์ก็จริง เพราะว่ามันมีการเขียน แต่มันก็ต้องถูกแปลเป็นกฎหมายย่อยและบังคับต่าง ๆ ซึ่งมันอาจจะไม่ได้ตอบสนองต่อพลังการเปลี่ยนแปลงที่ดีและที่แท้จริงในสังคม ที่ดิฉันเข้าใจ ดิฉันเข้าใจว่ากฎหมายนี้มันควรจะมีส่วนเพื่อสะท้อนของน้ำหนักที่ดีของสังคมที่จะไป คือมันต้องเป็นธรรมชาติตามพลังที่มีอยู่นะคะ เป็นธรรมชาติที่มันตกลงไปตามกติกาแล้วมันไม่ฝืนนะคะ ถ้าอย่างนี้ไปได้ แต่ว่าถ้าเราเอากติกาเป็นตัวกำหนดให้ธรรมชาติของพลังที่มีอยู่มันจะต้องถูกรื้อหรือถูกทำลาย ถูกปรับเพื่อจัดตัวมันให้มาเข้ากับกติกาตัวนี้ มันก็จะมีปัญหามาก คือตรงนี้ดิฉันคิดว่าถ้าเราหันไปมองตัวเหตุปัจจัยพลังและกลไกที่แท้จริงที่เป็นอยู่ แล้วก็เข้าใจพลวัตความสัมพันธ์ของมันแล้วเอื้อให้เกิดพลวัตที่ดีนี้มันมีกำลังเพิ่มขึ้นหรือเป็นพลังใหม่อย่างนี้มันก็จะน่าสนใจ เหมือนอย่างเรื่องสมัชชาพลเมือง ยกตัวอย่างนะคะ คือการเกิดของขบวนการนี้มันเกิดขึ้นกว้างขวางทั่วไปทั้งหมดแล้วในประเทศ ถ้าเราไม่มีวิธีที่เอาพลัง (หรือพลวัตสร้างสรรค์) พวกนี้เข้ามาด้วยกันนี่มีโอกาสที่พลังเหล่านี้จะพัฒนาต่อไปอย่างสะเปะสะปะ หรือมันจะถูกเอาไปใช้ เพื่อแรงทางการเมืองของกลุ่มที่มีอิทธิพลต่าง ๆ แต่ถ้าเราเข้าใจในพลังนี้ที่มันเริ่มสร้างพื้นที่ของพลเมืองเองได้มันอาจจะเป็นตัวเริ่มช่วยถ่วงดุลจุดอื่น ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์และประนีประนอมได้มากขึ้น ถ้าเราเห็นพลังเราทำกฎหมายส่งเสริมและใช้พลังนี้ให้เกิดประโยชน์ ให้สถานภาพการทำงาน มันจะทำให้เกิดดุลได้มากขึ้น การออกแบบอันนี้มีความสำคัญ แต่ถ้าเราไม่เข้าใจตรงนี้เราก็บอกว่าอันนี้ห้ามทำ อันนี้ผิด อันนี้ต้องถูกลงโทษ นิกอกใหม่คะ เราไม่ได้เข้าใจพลังหรือ strength ของมันในการที่จะไปช่วยปรับดุลใหม่แล้วเราไม่สร้างเนื้อพวกนี้ให้เข้มแข็งมากพอที่เป็นพลังธรรมชาติของประชาชนใหม่แล้วกลับมาคิดว่าพลังนี้มีปัญหาซึ่งมันอาจจะไม่เป็นจริง เพราะนอกจากจะห้ามไม่สำเร็จ ก็อาจทำให้รัฐไปสร้างความขัดแย้งภาคประชาชนเสียเอง แทนที่จะสร้างพลังร่วมกันและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วก็มีผู้กล่าวว่ารัฐธรรมนูญไม่สำคัญเท่ากับกฎหมายในการใช้บังคับ คุณสมสุขว่าเป็นอย่างไรคะ

นางสาวสมสุข บุญยะบัญชา : คือดิฉันคิดว่ารัฐธรรมนูญมีความสำคัญ เพราะมันเป็น Direction เป็นทิศทาง แล้วมันก็เป็นร่มใหญ่ เป็นกฎหมายขนาดใหญ่ที่คุมกฎหมายย่อยทั้งหลาย มันเป็นทิศทางตัวนี้มันจะต้องมีน้ำหนักไปในทางที่ถูกต้องสัมพันธ์กับสังคมนะคะ ส่วนแน่นอนกฎหมายย่อยนี้ก็มีความสำคัญ เพราะเป็นการแปลแนวทางใหญ่ไปสู่แนวทางปฏิบัติ และการจัดการเกี่ยวข้อง ท่านอาจารย์แก้วสรร เคยบอกว่า

กฎหมายใหญ่มันก็ตีแต่พอเป็นกฎหมายลูก มันกลายเป็นลูกทรพื่ออย่างนี้ก็แน่นอนว่าเป็นปัญหา คือเจตนาเขาจะให้เป็นอย่างนี้ แต่พอไปบัญญัติปัจุบัน มันก็ต้องไปคิดว่าอันนี้ไม่ได้เดี๋ยวมันจะไปทำให้กฎหมายโน้นเสีย กฎหมายนี้เขาพูดเอาไว้แล้วว่ามันก็ต้องแบบไปปรับผู้โดยสารหรือประนีประนอมกฎหมายอื่นที่มันเป็นปัญหานี้กลายเป็นว่าตัวกฎหมายอันนี้พอออกมามันไม่สะท้อนเจตนาารมณมันก็เกิดขึ้นบ่อย ๆ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ทีนี้คำถามสุดท้ายจะเรียนถามว่าเมื่อก่อนนี้รัฐธรรมนูญฉบับที่แล้ว ๆ มามันจะมีแต่เรื่องเจตนาารมณ เรื่องของการทำจดหมายเหตุ ฉบับนี้อาจารย์บวรศักดิ์ก็บอกว่าให้มีเรื่อง Oral history ประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าก็คือที่พวกเราไปสัมภาษณ์นี่นะคะ คุณสมสุข คิดว่าอันนี้ดีไหมวิธีการนี้ที่จะทำให้เป็นหลักฐาน

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : ดีมากเลยคะ แล้วก็ได้อาจารย์มา คณะอาจารย์มาเป็นคนที่ทำเรื่องนี้ด้วย เพราะว่ามันเป็นเรื่องของประวัติศาสตร์ แล้วจริง ๆ ใน ๓๖ คนที่มาเป็นกรรมาธิการร่างนี้ดิฉันคิดว่าเป็นคนสำคัญทั้งนั้นเลย ครั้งนี้ในแง่ของการที่เขาได้รับเลือกกันมาจาก สปช. และกลไกสำคัญอื่น ๆ ก็ต้องเรียกว่าเป็นชุดที่แฉวีอันคอนเวนท์ชันนอล หรือไม่ใช่ลักษณะคณะกรรมการร่างเหมือนที่เคยมา มัก คือปกติจะเป็นชุดหนึ่งซึ่งประกอบไปด้วยคณะบดีนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์โน้นนี่ แล้วก็เป็นผู้อาวุโสในวงกฎหมายรัฐศาสตร์บ้านเมือง ซึ่งก็อาจจะควรเป็นอย่างนั้นหรือเปล่าไม่ทราบ แต่ว่าคราวนี้พอเปิดออกมาในรูปแบบนี้ก็ยังมีแบบหลาย ๆ คนที่เป็นนักกิจกรรม คนทำงานเป็นอะไรต่าง ๆ ขึ้นมาสู่ระบบนี้ และดิฉันคิดว่านี่เป็นรูปแบบนี้มันเป็นรูปแบบที่ค่อนข้างสำคัญและเหมาะสม แต่ละคนก็มีประวัติศาสตร์การทำงานที่มีความสำคัญมาก ๆ แต่ละคน เป็นคนที่มีประสบการณ์มากู้เห็นเข้าใจในเรื่องตามบริบททั้งหลายที่เขาเกี่ยวข้องที่มีความสำคัญ ที่จริงอยากจะให้มีพื้นที่ที่ใช้ทรัพยากรความรู้ความสามารถของผู้คนเหล่านี้ให้มากกว่านี้ด้วยซ้ำไป แต่ว่าจำกัดด้วยระยะเวลาของการร่างนี้ทำให้เราต้องเดินหน้าตามเนื้อหารัฐธรรมนูญ อย่างรีบเร่ง ซึ่งก็เยอะเยอะมากอยู่แล้วนะคะ มีความกังวลในเรื่องว่าจะทันไม่ทันอะไรอย่างนี้นะคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : จะต้องมานั่งให้สัมภาษณ์นี้ก็

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : ดิฉันก็ว่าดีค่ะ เรื่องการที่ดูว่าแต่ละคนคิดอย่างไรเกี่ยวกับการร่าง ดีไม่ดีอาจจะนำเสนอมากกว่ากับการเป็นกรรมการเพียงอย่างเดียวคะ เพราะว่าแต่ละคนก็มีความรู้ประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดของเขา การมีโอกาสมาเป็นกรรมาธิการนี้ ได้รู้จักหลาย ๆ คน เช่น คุณทิวา อย่างนี้เป็นคนนำเสนอใจมาก คุณทิวาเขาก็ไม่ได้เป็นคนที่มาจากรื่องใหญ่โตมหฬารของบ้านเมือง แต่ว่าเรื่องที่เขาทำนี้ บ้านกาญจนภิเษกนี้ ดิฉันก็คิดว่าโอโฮสุดยอดมาก ๆ เลย มองเรื่องการสร้างคน การเปลี่ยนคน ก็เป็นองค์ประกอบอีกแบบหนึ่ง อาจารย์เอนกอย่างนี้ก็สุดยอดมากเลยคะ อะไรอย่างนี้คือมีความนำเสนอใจในผู้คนที่มาผสมกันในกระบวนการร่าง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อาจารย์ทั้ง ๒ ท่านมีอะไรถามไหมคะ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ท่านคิดว่ารัฐธรรมนูญภาคประชาชนจะได้มีโอกาสสู่รัฐธรรมนูญมากกว่า ปี ๒๕๔๐ หรือปี ๒๕๕๐ คือในตัวร่างนี้มันเขียนดีแล้ว แต่ว่าในเชิงปฏิบัติ

นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา : มีมากกว่าคะในเกือบทุกหมวดเลย

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แต่ว่าถ้าในเชิงปฏิบัตินี้คิดว่า

นางสาวสมสุข บุญญาบัญชา : คือดิฉันไม่ได้มองถ้าเราทำงานกับเรื่องชุมชนกับประชาชนนี้ เราจะแน่นอนว่าถ้ามีกฎหมายตัวบทที่เปิดทางให้เต็มที่ก็ดีมาก แต่ว่าเท่าที่รัฐธรรมนูญเขียนอยู่นี้ดิฉันคิดว่าใช้ได้น่าหนักเพียงพอที่ระบบของประชาชนหรือว่าของคนในท้องถิ่นต่าง ๆ จะมีความก้าวหน้าขึ้น

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : จะมีส่วนร่วมมากขึ้น

นางสาวสมสุข บุญญาบัญชา : มีส่วนร่วม มีความก้าวหน้าขึ้น คือเชื่อว่าเรื่องนี้ไปข้างหน้าได้แน่ เพราะว่ามันสัมพันธ์กับโลกที่เปลี่ยนไปด้วย คือประชาชนเขาเปลี่ยนไปหมดแล้ว ระบบหน่วยงานราชการยังไม่เปลี่ยน เปลี่ยนช้ามาก และรวมทั้งนักการเมืองด้วย นักการเมืองนี้เขาก็เปลี่ยนแบบหนึ่ง แต่ว่าในเรื่องที่เขาอยากจะคุมคนเอาไว้ตัวนี้ไม่เปลี่ยน ประชาชนนี้เปลี่ยน แล้วก็มี ความพร้อมผ่านการที่อยากจะเปลี่ยน ตัวนี้เขาจะมีพื้นที่ผ่านรัฐธรรมนูญคราวนี้ มันจะค่อย ๆ จัดตัวเอง รัฐธรรมนูญเปิดพื้นที่เหล่านี้โดยเจตนามากขึ้นนี้ดิฉันคิดว่าโอกาสและพัฒนาการของภาคประชาชนและท้องถิ่นที่เพิ่มขึ้นเข้มแข็งขึ้นนี้จะเริ่มค่อย ๆ ลดปัญหาที่มันมีความแตกต่างขัดแย้งหรือเหลื่อมล้ำอะไรอยู่นี้จะค่อย ๆ ปรับตัวมันเองไปได้ นี่เป็นการมองโลกในแง่ดี

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : มองโลกในแง่ดีมีความสุข ก็ต้องขอบคุณมากเลยนะคะที่ให้โอกาสพวกเราเรียนสัมภาษณ์ค่ะ ขอบพระคุณค่ะ

๒๐) ศาสตราจารย์พิเศษเอนก เหล่าธรรมทัศน์

กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข ๒๐๘ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : บทสัมภาษณ์ศาสตราจารย์ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ วันจันทร์ที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ เวลา ๑๔.๑๙ นาฬิกา ขอกราบเรียนถามอาจารย์คร่าว ๆ ทั่วไปก่อนนะคะ ตำแหน่งของอาจารย์ ณ เวลานี้ในการร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๘ อาจารย์อยู่ในตำแหน่งหรือว่าได้รับการมอบหมายหน้าที่คะ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ผมเป็นสมาชิก สปช. หมายเลข ๒๕๐ คนสุดท้าย และเป็นกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ จากการเลือกของ สปช. เป็น ๑ ใน ๒๐ คนที่ สปช. เลือกเข้าไปนะคะ แล้วก็ไปประธานอนุกรรมการพิจารณาสารัตถะของรัฐธรรมนูญ คณะที่ ๑๐ ทำกรอบให้กรรมการยกร่าง เป็นกรอบที่ว่าด้วยความปรองดอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : อาจารย์คะ ทำไมเขาถึงเลือกอาจารย์ทำกรอบนี้ โดยเฉพาะเลยคะ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : เหตุผลใกล้ ๆ ก็คือว่าวันนั้นผมไม่อยู่ในที่ประชุมครับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : ไม่จริงคะ มีคนอื่นอยู่ตั้งเยอะ ทำไมต้องเป็นอาจารย์คะ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ผมไม่ได้อยู่ในที่ประชุมเขาก็เลยอุบโลกันกันไปเลย เขาก็บอกว่าเห็นเล่ากันว่าก็คุยกันว่าเอาอาจารย์เอนกดี สามารถทำเรื่องปรองดองได้ก็ไม่มีใครเห็นต่างนะครับ พอเอามาเล่าให้ผมฟังในวันรุ่งขึ้นผมก็ยินดีรับเลยครับ ทำไมถึงเลือกผมเป็นประธานนี้ผมก็ไม่ทราบเหตุผลนะครับ อาจจะเป็นเพราะว่าผมไม่ได้เป็นสุดไปไหนทางใดทางหนึ่งกระมังครับ สามารถที่คุยได้กับทุกฝ่าย เป็นที่ยอมรับของทั้ง ๒ ฝ่าย หรือทุกฝ่ายได้เนาะครับ แล้วก็ก็มีประสบการณ์ เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เคยเป็นหัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรคอะไรมาแล้วก็คนที่คุ้นเคยรู้จักอยู่แล้วในการที่จะสามารถไปพูดคุยอะไรได้ค่อนข้างง่ายเนาะครับเป็นเหตุผลนี้กระมัง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : แล้วช่วงที่อาจารย์ทำงานทางการเมืองเนาะ เป็นหัวหน้าพรรคมหาชน หรือว่าเป็น ส.ส. นี้นะคะ อาจารย์ได้เกี่ยวข้องกับการร่างรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้านี้น่าไหมคะ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ไม่เคยครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : นี่คือการร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรกของอาจารย์ใช่ไหมคะ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ใช่ครับ หวังว่าจะเป็นฉบับสุดท้ายด้วยเนาะครับ หวังว่าจะไม่ต้องร่างอะไรกันอีกนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : หวังไว้เช่นนั้นนะคะ จะเป็นไปได้ไหมคะที่จะไม่

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ก็เป็นไปได้ครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เพราะอะไรคะถึงคิดว่ามันน่าจะเป็นฉบับสุดท้าย เพราะอะไรคะ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : มันก็มีมาหลายฉบับแล้ว ผมว่ามันก็ตกผลึกอะไรมาเยอะ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถ้าผมดูนี่มันเป็นรัฐธรรมนูญที่ควบคุม ตรวจสอบ แล้วก็จำกัดบทบาทของนักการเมืองที่มาจาก การเลือกตั้งลงพอสมควรนะครับ แต่ขณะเดียวกันก็เพิ่มอำนาจให้ประชาชน ให้พลเมืองให้แก่ประชาสังคม ให้แก่ท้องถิ่นมาก เพราะฉะนั้นจะบอกว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ลดการเมืองลง มันก็พูดเสียทีเดียวไม่ได้ เอาเป็นว่าลดการเมืองแบบหนึ่งลง แล้วไปเพิ่มการเมืองอีกแบบหนึ่งขึ้น การเมืองแบบที่ประชาชนมีบทบาทประชาชนเป็นเจ้าของประชาชนเข้ามาร่วมตรวจสอบ ร่วมถอดถอนอะไรนี่ถึงขนาดนั้นด้วย แล้วก็ให้ความสนับสนุนชุมชน ประชาคม ท้องถิ่นสูง ผมคิดว่ามีอะไรใหม่กว่าเดิมครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วจุดเด่นของรัฐธรรมนูญฉบับนี้

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : นอกจากนั้นยังมีการพูดถึงเรื่องปฏิรูป ตั้งใจว่าจะปฏิรูปสัก ๑๐ ปี แล้วก็พูดถึงเรื่องตั้งใจจะปรองดองสัก ๕ ปี เพราะฉะนั้นก็เป็นรัฐธรรมนูญ ที่เรียกว่ามีการบ้านให้คนที่จะมาปกครองประเทศหลังจากที่มีการเลือกตั้งนี้ต้องทำอะไรที่เดียว แนวนโยบายของรัฐก็เขียนเอาไว้ค่อนข้างครบถ้วนมากทีเดียวนะครับ ค่อนข้างครบถ้วนมากทีเดียว แปลว่าจะทำอะไรโดยไม่อ่านรัฐธรรมนูญนี้ค่อนข้างยากเลยทีเดียว โดยลงละเอียดเยอะทีเดียวแนวนโยบายของรัฐนะครับ แล้วก็สิ่งที่ต้องปฏิรูปในรัฐธรรมนูญก็เขียนเอาไว้ว่าต้องปฏิรูปเรื่องอะไรๆ มีรายละเอียดโดยสังเขปอย่างนี้ ๆ ผมคิดว่าถ้าทำรัฐธรรมนูญให้ดีขึ้นประเทศก็จะขยับไปข้างหน้าได้เยอะทีเดียว ทีนี้ที่ผมคิดว่ามันจะอยู่ยาวก็เพราะว่าเราไม่ได้คิดแต่เรื่องจำกัดนักการเมืองเราไม่ได้คิด แต่เรื่องปฏิรูป แต่เราคิดเรื่องปรองดองด้วยนะครับ ถ้าเราจะทำอะไรที่ดีที่ถูกนี้ ถ้าเราไม่ปรองดองกันก็ทำไม่ได้ ไม่ได้เป็นการทำดี ทำถูกจากฝ่ายเดียว มันก็ต้องคิดว่าปรบมือข้างเดียวมันก็ไม่ดังนะครับสุภาภิตไทยก็สอนเอาไว้ เพราะฉะนั้นก็ต้องปรองดองให้ทุก ๆ ฝ่ายได้เข้ามาเป็นเจ้าของรัฐธรรมนูญนะครับ ให้เข้ามาเป็นเจ้าของแนวนโยบาย เป็นเจ้าของการปฏิรูปด้วย เป็นเจ้าของการปรองดองด้วย อันนี้ผมว่าก็ใหม่ เพราะว่ารัฐธรรมนูญตัวที่ผ่าน ๆ มาไม่เคยพูดถึงเรื่องปฏิรูป เพราะฉะนั้นแนวนโยบายก็ไม่ลงละเอียดขนาดนี้ นโยบายของรัฐนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ทีนี้คำว่า ปรองดอง ของอาจารย์ก็น่าจะหมายถึงว่าจุดเริ่มต้นก็คือว่าประชาชนทุกคน ทุกฝ่าย ทุกอะไรก็แล้วแต่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ทางการเมืองระดับชาติคือรัฐธรรมนูญ แล้วก็รวมไปถึงการปฏิรูปค่ะ อันนี้คือคำนิยาม ปรองดอง ของอาจารย์ถูกไหมคะ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ก็พอได้นะครับ ปรองดอง นี้ผมเติมให้มันละเอียดขึ้น คนที่เคยขัดแย้งกันอย่างหนัก ๑๐ ปีมาที่ต้องมาหาทางให้เขาได้มาร่วมกันทำงานให้บ้านเมืองมากขึ้น ร่วมกันมากขึ้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ทำได้ไหมคะอาจารย์

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ซึ่งก็มีหลาย ๆ มาตรการ หลาย ๆ หมวด หลาย ๆ ภาค หลาย ๆ ส่วนในรัฐธรรมนูญนะครับ ที่จะเอื้อให้เกิดขึ้น เช่น ประธานสภาผู้แทนราษฎรก็มีแนวโน้มสูงนะครับ รองประธานสภาคนที่หนึ่ง คนที่สองก็มีแนวโน้มสูงที่จะทำอะไร สูงที่จะต้องลาออกจากพรรค เพื่อที่จะมาทำหน้าที่โดยไม่สังกัดพรรค เพราะฉะนั้นก็จะทำให้สภาผู้แทนราษฎรของเราเป็นแบบพหุภาคีมากขึ้น ไม่เป็นแบบ

เรื่องเกี่ยวกับสมัชชาพลเมืองด้วย ซึ่งมันจะไปภาคประชาชน มันต้องทำคู่ขนานกันใช่ไหมคะ แล้วสุดท้ายมันต้องมารวมกันให้ได้ระหว่างภาคการเมืองกับภาคประชาชน

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : คืออย่างนี้ครับ เรื่องสมัชชาพลเมืองนี้ผมก็เขียนหนังสือเรื่องพลเมือง เรื่องประชาสังคมอะไรมา ด้านหนึ่งก็ตั้งใจในสิ่งที่ตัวเองคิด ที่ตัวเองเขียนนี้มันก็เป็นความจริงได้เร็วมากนะครับ แต่ว่าในด้านปฏิบัติจริง ๆ เทียบนี้ผมไม่ได้เป็นหัวเรือใหญ่อะไรในการทำเรื่องสมัชชาพลเมืองก็สนับสนุนช่วยเขา นะครับ ก็คือเพื่อจะมีสมัชชาพลเมืองในระดับจังหวัดนะครับ อย่างน้อยก็ระดับจังหวัด ส่วนระดับชาตินี้เดี๋ยวค่อยว่ากันอีกทีหนึ่ง ที่จังหวัดนี้สมัชชาพลเมืองก็จะช่วยดูการปกครองส่วนท้องถิ่นในทุก ระดับ เช่น อบจ. เทศบาล อบต. เพราะฉะนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเดิมบอกว่ามันมี ๒ องค์กรประกอบคือ ฝ่ายบริหารกับฝ่ายสภาที่จะต้องมียกไปอีกส่วนหนึ่งก็คือสมัชชาพลเมือง สมัชชาพลเมืองก็ต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน วางยุทธศาสตร์ของการพัฒนาท้องถิ่นด้วยนะครับ ตรวจสอบคุณธรรม ความสามารถ ผลงานต่าง ๆ ของท้องถิ่นด้วยนะครับ เป็นพลังที่ ๓ ที่จะต้องเข้าไปอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนที่ระดับชาตินี้ก็อาจจะ มีสมัชชาพลเมืองระดับชาติ ตอนนี้อย่าเพิ่งลงรายละเอียดกัน แล้วก็จะมีสมัชชาคุณธรรม ซึ่งจะประกอบด้วยคนดีที่มี ประสพการณ์ แล้วก็ได้รับการยอมรับ ๔๕ คน วิธีเลือก เลือกอย่างไรเดี๋ยวค่อยว่ากันในรายละเอียดอีกทีหนึ่งนะ ครับ ก็จะมีหน้าที่คอยมาตรวจสอบว่าเวลามีข้อร้องเรียนมีอะไรจากประชาชนนี้สมัชชาพลเมืองก็สามารถ ตรวจสอบเป็นอีกแนวหนึ่งนะครับ เพราะเรามี ป.ป.ช. แล้ว เรามีตำรวจ มี DSI อะไรแล้ว แต่ว่านี่เราก็เพิ่ม บทบาทให้แก่ประชาชนในสมัชชาคุณธรรม เขาไม่ใช่ข้าราชการ เขาไม่ใช่พนักงานเมือง เขาก็ทำหน้าที่ตรวจสอบ ด้วย เสร็จแล้วเขาก็เอาข้อมูลนี้มาเปิดเผย หรือว่าเขาจะเอาไปส่งฟ้องต่อ ส่งต่อไปที่ ป.ป.ช. ที่ตำรวจ ที่ DSI อะไร ก็ได้ นะครับ ผมคิดว่ามันรัดกุมขึ้นเยอะนะครับ คนที่จะทำอะไรผิด ๆ พลาด ๆ นี้ต้องคิดทบทวนมันอันตราย เหลือเกิน มันมีหมีตาเยอะเต็มไปหมด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : ดิฉันค่ะ อันนี้คือบทเรียนที่เราได้รับมา เราถึงจำเป็น จะต้องร่างเพื่อปิดอดีตที่เราเคยล้มเหลวผิดพลาดใช่ไหมคะ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ใช่ครับ ก็เป็นงานที่ใหญ่มากนะครับแล้วผมก็ ต้องย้ำอีกว่าในที่สุดแล้วก็ต้องพึ่งฝ่ายการศึกษา กับฝ่ายวัฒนธรรม ครูกับพระ สำคัญเหลือเกิน เพราะกว่าที่เราจะ ได้นักการเมืองมาคนหนึ่งมันก็เกือบสายไปแล้ว ถ้าที่โรงเรียนกับที่บ้านไม่เริ่มต้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : แสดงว่าปฏิรูปทำอย่างไรดีถึงจะบอกว่าขับเคลื่อน โดยด่วน และเร่งมากที่สุดก็คือภาคประชาสังคม ไม่ว่าเรื่องการศึกษาหรือเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม อย่างนี้แล้ว ไปปฏิรูปนักการเมืองหรืออะไร

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : จริง ๆ มันก็ควรจะเป็นอย่างนั้นผมก็พูดอยู่ บ่อย ๆ แล้วการศึกษาก็อย่าไปติดอยู่แค่เพียงว่ามีมัยมต้น มัยมปลาย ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก อะไรนี้ แล้วก็ไม่มีแต่วิชา แต่ว่าไม่มีปัญญา ผมว่ายิ่งเรียนไปก็ยิ่งแคบลงไปเรื่อย ๆ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วตอนนี้ละคะอาจารย์ในปรองดองตอนนี้รัฐธรรมนูญที่จะเป็นร่าง ตอนนี้ได้มีกรอบหรือยังคะว่าจะลงในรายละเอียดอย่างไร อะไรอย่างไร

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ก็มีกรอบอยู่ในกรอบที่คณะที่ ๑๐ เสนอ แล้ว เขาก็มาร่างเอาไว้ในรัฐธรรมนูญผมก็เห็นแล้ว รายละเอียดมันจะไปอยู่ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ซึ่งขณะนี้กำลังจัดทำกันอยู่

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ก็กำลังเริ่มทำหลัก ๆ ทั่วไปก็จะมีคณะกรรมการเสริมสร้างความปรองดอง เรียกชื่ออย่างนี้ไปก่อนก็แล้วกัน ประกอบด้วย ๓ ฝ่าย นี้จำนวน ๙ - ๑๕ คน ๓ ฝ่ายนี้ก็คือ ๒ ฝ่ายที่ขัดแย้งกันกับฝ่ายที่ ๓ หรือฝ่ายเป็นกลาง แต่ละฝ่ายก็เท่า ๆ กันหมด การเสนอชื่อก็มาจากแต่ละฝ่ายเสนอ แต่ต้องเป็นที่ยอมรับของอีก ๒ ฝ่าย ก็เหมือนการเลือกจอร์จในอเมริกาที่ต้องให้เป็นที่ยอมรับของอีกฝ่ายหนึ่ง ส่วนของเราให้เป็นที่ยอมรับของอีก ๒ ฝ่ายที่เหลือ ก็เชื่อว่าจะทำให้มีการยอมรับกันให้มากขึ้น และคณะกรรมการนี้จะทำทั้งเรื่องเจรจาไกล่เกลี่ย ทำเรื่องหารือ ทำเรื่องนิรโทษ ทำเรื่องอภัยโทษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อาจารย์ขยายความนิรโทษตามแนวคิดของอาจารย์ สักนิดหนึ่งได้ไหมคะ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : นิรโทษที่คุยกันมาหลายครั้งก็คือว่าไม่นิรโทษก็คดีมาตรา ๑๑๒ คดีทุจริตคอร์รัปชัน แล้วก็คดีทำให้ผู้อื่นเสียชีวิตนะครับ นอกเหนือจากนั้นแล้วอยู่ในข่ายที่นิรโทษได้ทั้งนั้น ที่ผ่าน ๆ มาเมืองไทยเราก็นิรโทษ เกือบจะเป็นเรื่องปกติอยู่แล้ว กรณีนี้เราก็นิรโทษ เรื่องมาไว้ว่าไม่นิรโทษ น่าจะพอนะครับ แล้วก็สำหรับคนที่ถูกตัดสินอะไรไปแล้วก็อาจจะมีการอภัยโทษได้ อภัยโทษก็คือการลดโทษนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ก็ดีนะคะอาจารย์ ดูทำให้เหมือนกับว่าที่มันหนักก็จะได้กลายเป็นเบา

นางยุราพร สมบุญสุข : เพราะว่ากรณีใหญ่ ๆ เราไม่ยกโทษ เราไม่นิรโทษแล้วนี่มันก็โอเค

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ก็ทุจริตคอร์รัปชันเราไม่ลดโทษ คดีหมิ่นพระบรมเราไม่ยกโทษ เราไม่นิรโทษนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อันนี้คือเรื่องใหญ่ที่สุดของสังคมไทยแล้วเราไม่ได้อภัยทุจริตคอร์รัปชัน แล้วก็ทำผิดกฎหมายโดยที่ไม่เจตนาหรืออะไร อย่างเช่น ประชาชนเข้าร่วมทางการเมืองอะไรอย่างนี้โอเคยกโทษกันไป แต่เผด็จการกลางอะไรอย่างนี้ไม่ได้ ก็ติดคุกไปแล้ว อันนี้ก็ลดโทษ แต่ถูกหลอกมาให้เผา

นางยุราพร สมบุญสุข : อาจารย์คะพวกนี้ถูกหลอกไหมคะ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ผมก็ไม่ทราบเหมือนกัน คือถ้าเราไปบอกว่าถูกหลอกเราก็ไม่ได้ เราพูดอะไรไปนี่ คือมันอย่างนี้ครับ การเมืองไทยมันเต็มไปด้วยการแตกแยก แล้วก็เต็มไปด้วยการประนีประนอม สิ่งที่สำคัญที่พระปกเกล้าลงพระปรมาภิไธย ชุดแรก ๆ เลยคือพระราชกำหนดนิรโทษกรรมให้แก่ผู้ก่อการ ๒๔๗๕

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ค่ะ ไม่อย่างนั้นแล้วเดียวทำงานต่อไปไม่ได้คะ อาจารย์ถ้าไม่นิรโทษกรรม

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : แล้วก็สิ่งแรก ๆ ที่คณะราษฎรทำนี่ก็คือเข้ากราบขอขมาลาโทษ รัชกาลที่ ๗ แล้วทั้ง ๒ ฝ่ายก็เข้าหากัน ประนีประนอมกันเอง แล้วก็ความขัดแย้งระหว่างคณะราษฎรกับคณะเจ้านี่มันก็สึกมาก แล้วมันนานเหลือเกินนะครับ ลูกชายคนสุดท้ายของรัชกาลที่ ๕ คือ ขุนชัยนาทนเรนทรก็ถูกจำคุก กลายเป็นนักโทษชาย แต่แล้วในที่สุดก็ได้รับนิรโทษกรรมถูกไหมครับ ก็คืนอิสริยยศให้ทั้งหมด ถูกไหมครับ แล้วในที่สุดเป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดินนะครับ แล้วก็ใกล้ ๆ นี่ท่านมณูญกฤต รูปขจร กรณี

๒๕๒๔ ก็ได้รับนิรโทษ กรรม ๒๕๒๘ ก็ได้รับนิรโทษ ถูกไหมครับ แล้วในที่สุดท่านก็กลับเข้ารับราชการเป็นพลตรี แล้วก็ในที่สุดก็ได้กลับมาเป็นประธานวุฒิสภา สังคมไทยเต็มไปด้วยเรื่องแบบนี้ แล้วผมก็ไม่เห็นว่ามันจะแปลกประหลาดอะไรที่เราจะตามครรลองของการเมืองแบบไทยนะครับ เพียงแต่ว่าคราวนี้เราก็พูดให้มันชัดว่า ๓ เรื่องเราไม่นิรโทษก็โอเค

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นววรรณ วุฒชะกุล : พออาจารย์พูดถึงปรองดองแล้วรู้สึกมันเหมือนโล่งอกนะคะ เมื่อก่อนมีความรู้สึกว่ามันจะปรองดองได้อย่างไรเอาตัวเองเป็นหลักนะคะ คือไม่โกหกตัวเองว่าฉันเห็นหน้าฉันก็ปรองดองด้วยไม๊ไหว อันนี้พูดตรง ๆ นะคะอาจารย์ แต่พออาจารย์พูดแล้วรู้สึกสบายใจขึ้นคะ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : มันเรื่องธรรมดาสามัญพลเอกชาติชาย ก็นิรโทษทุกคดีที่จะเกิดขึ้นแล้วที่เกิดไปแล้ว และกำลังอยู่ในโรงในศาลให้แก่ผู้ทำผิดพระราชบัญญัติคอมมิวนิสต์ก็นิรโทษซึ่งคนเหล่านั้นบางทีเคยแบกปืนอาก้าไปยิงฝ่ายรัฐบาลตาย เคยยิงปืนลูกปืนครกไปใส่สถานีตำรวจ เคยทำให้ผู้เสียชีวิต ในที่สุดเราก็ยกโทษ มันเกิดประโยชน์อะไร ก็คือบ้านเมืองก็กลับคืนมาสู่สันติสุข ฉะนั้นบรรพบุรุษเราที่ท่านฆ่าของมากเลยเรื่องปรองดองนี่นะครับ ก็คิดว่าบรรยากาศ ๑๐ ปีมานี้มันสอนให้เราเห็นอะไรเป็นดากับขวมากมายนะครับ ซึ่งผมว่าบางช่วงคนเราก็ต้องมีดากับขว แต่ว่าในจิตวิทยามันคงเป็นนาน ๆ ไม่ได้เพราะว่ามันแหลมคม ไม่อย่างนั้นก็ต้องแยกกันอยู่ ๒ ประเทศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นววรรณ วุฒชะกุล : แล้วอาจารย์คิดว่าอุปสรรคในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ หรือการดำเนินงานทั้งหลายของอาจารย์ อาจารย์คิดว่าอะไรเป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดละคะ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ไม่ค่อยเห็น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นววรรณ วุฒชะกุล : อาจารย์เป็นคนมองโลกดีสุดยอดเลยคะอาจารย์ ดิฉันเลยคะ ขออนุญาตเอาไปเรียนรู้อาจารย์นะคะ ปัญหาคือทุกอย่างแก้ได้ มันมีทางออกอย่างนี้ใช่ไหมคะ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ปัญหาเรื่องหุชะ ทุกขัง ที่พระพุทธองค์คิดจะแก้มันใหญ่กว่าयेอะ แต่พระพุทธองค์ก็แก้มันได้ แล้วท่านก็มีความพอใจ มีความสุข ท่านรู้ที่อยู่ถึงท่านนิพพานไปนี่มันก็คงยังเป็นอย่างนี้ แต่ว่าท่านก็ทำเท่าที่มนุษย์คนหนึ่งทำได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นววรรณ วุฒชะกุล : แล้วอาจารย์ก็ไม่ได้เร่งรัดกับตัวเองใช่ไหมคะ เวลาจะเท่าไรซึ่งมัน เพียงแต่ว่าโอเคครอบรัฐธรรมนูญว่าเราต้องเสร็จเท่านั้นเท่านี้ แต่จริง ๆ บางเรื่องมันต่อไปได้

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ผมก็คิดว่าเราทุกขังกันเพราะพวกเราพยายามทำอะไรเยอะเกินไป บางทีมันต้องปล่อยให้สรรพสิ่งมันคลี่คลายของมันเอง เตาสอนเอาไว้ว่า อย่าพยายามทำ แต่ว่าจงสังเกตทิศทางกระแสลม กระแสคลื่น แล้วก็อย่าไปฝืน หลายครั้งต้องซัดลม ซัดลมไป ถ้าเราคิดที่จะฝืนอย่างเดียวเราก็ไม่สำเร็จ แต่ว่าวิชาบริหารจัดการสมัยใหม่ที่สอนเรา มันสอนอะไรแล้วมันแข็งไปหมด ต้องมีเป้าหมาย ต้องมีวิธีการ เป้าหมายคือสิ่งสุดท้าย วิธีการคือสิ่งที่จะต้องผ่าน แต่ว่าเดี๋ยวนี้ผมคิดว่าที่สำคัญกว่าเป้าหมายสุดท้ายของปรองดองก็คือหนทางที่จะปรองดอง ที่เดินไปนี่ผมว่ามันสำคัญกว่าเป้าหมายอีก คือเป้าหมายเราอาจจะไม่เคยเห็นมันก็ได้ แต่ว่าถ้าเราเดินไปให้ถูกทางไปเรื่อย ๆ ระยะเวลาที่เดินนี้เรามีความรักความปรองดอง ความเข้าใจกันมากขึ้น ผมว่าทำได้ขนาดนี้ก็ถือว่าดีมากแล้วครับ นั่นก็หมายความว่าเราจะร่างรัฐธรรมนูญนี้จะต้องมีการรอบความคิดกระบวนทัศน์อะไรที่มันต้องไม่ธรรมดาแล้วครับ เพราะถ้าธรรมดาแล้วก็

เห็นแต่ทุกข์ เห็นแต่ปัญหา นะครับ แล้วก็เห็นแต่เส้นตาย เห็นแต่กำหนดอย่างนี้มันทำให้เราแข็งไปหมด ผมว่าทำแบบสบาย ๆ

นางยุราพร สมบุญสุข : เป้าประสงค์ของอนุกรรมการเกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญนี้ เป้าประสงค์ที่ตั้งไว้

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ของชุดไหนครบทั้งหมดหรือว่า

นางยุราพร สมบุญสุข : ในภาพรวมก่อนค่ะ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : เป้าประสงค์หรือ ก็ไม่ทราบว่ามีหรือเปล่า ก็คงทำให้การเมืองที่มาจาก การเลือกตั้งขึ้น ให้การเมืองที่มาจากประชาคม สังคม ท้องถิ่น ที่เป็นแบบธรรมชาติมันมีบทบาทมากขึ้น แล้วก็ให้มีการปฏิรูป ให้มีการปรองดอง แล้วก็ให้มีความสุจริต ธรรมภิบาลมากขึ้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นววรรณ วุฒชะกุล : ภาคประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น เข้ามามีบทบาทใน ส่วนร่วมทุกอย่างของชาติ เพราะเขาเป็นเจ้าของ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : การร่างรัฐธรรมนูญเรื่องนี้ผมต้องเติมขึ้นมานิด หนึ่งว่าเราได้สภา สปช. ก็ได้คิดว่าประเทศไทยอีกก็สิบปีข้างหน้าเป็นอย่างไร ภาพทัศน์ประเทศไทย เขาเรียกว่าอะไร คณะที่ฉายภาคประเทศไทยว่าประเทศไทยว่าประเทศไทยมีโอกาสอย่างไร มีโอกาสอะไร มีความเสี่ยงอะไร มีจุดเด่นอะไร จุดด้อยอะไร แล้วเรายังพยายามเขียนรัฐธรรมนูญ เราพยายามที่จะปฏิรูปด้วยกฎหมายต่าง ๆ ใด ๆ หนึ่ง เพื่อให้ประเทศไทยไปสู่ตรงนั้น คือ เทียนี่ สปช. ทำงานเยอะนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นววรรณ วุฒชะกุล : มีความรู้สึกเราอุ่นใจนะคะ คือมีความรู้สึก ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้คนที่ตรงกับความรู้ความสามารถ แล้วก็รู้สึก willing ที่จะทำงานแล้วก็ทุกคนเต็มใจที่จะทำ เพื่องานที่ตนเองรับผิดชอบ ก็เลยมีความรู้สึกว่าจะไปรอดในระดับหนึ่ง

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : แล้วผมเห็นผู้ใหญ่หลายคนก็แก่กว่าผม ๑๐ ปี ๒๐ ปีก็ขยันเหลือเกิน ท่านพารณอย่างนี้ อาจารย์เทียนฉายก็เป็นประธาน

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วที่นี้คณะร่างในขณะนี้มันมีหลายภาคส่วนนะคะ มาจากตัวแทน ประชาชนที่ สปช. ได้คัดเลือกเข้ามา ก็เยอะนะคะ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ยังไงนะครับ ขอคำถามอีกที

นางยุราพร สมบุญสุข : หมายถึงว่าอย่างของ สปช. ก็ได้มาร่วมร่าง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นววรรณ วุฒชะกุล : หมายถึงว่ามีคนที่หลากหลาย

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่ก่อนนั้นจะเป็นนักรัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ หมายถึงว่าคราวนี้มันได้ทำให้เห็นว่าประชาชนเข้ามาแบบลักษณะไม่ได้เข้าด้วยตัวเอง แต่ก็มีตัวแทนของตัวเองที่เข้าใจพื้นฐาน อย่างเมื่อเข้า นี้คุยกับคุณสมสุขก็พูดถึงสมัยนี้คะ ดีกว่า ๔๐ หรือ ๕๐ เพราะว่าโดยมากคนร่างจะเป็นนักกฎหมาย นักรัฐศาสตร์ อะไร เป็นคนบดอะไรพวกนี้ อธิการบดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นววรรณ วุฒชะกุล : แต่นี้ก็มีทุกภาคส่วน ประชาชนก็มีตัวแทนประชาชน ตัวแทนสัดส่วนนั้น นี้ อะไรอย่างนี้คะ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วก็เอาความคิดเห็นนั้นมาเหมือนกับเขาได้เป็นตัวแทนมาเสนอใน บุคคลที่เห็นว่า

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒิชะกุล : แต่สำคัญที่สุดคือเห็นถึงความตั้งใจ และรู้สึกว่าคุณต้องทำงานนี้ให้สำเร็จ ในส่วนตัวมีความรู้สึกเห็นอย่างนั้นนะคะ ก็เลยมีความหวัง

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ก็จริงครับ ขยันกันเหลือเกิน

นางสาวยุราพร สมบุญสุข : แล้วกรอบเวลานี้ถือว่าน้อยไปไหมคะ ๑ ปี

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : มันก็คงต้องยอมแค่นี้ละ เพราะว่าทำงานเกินไปคนก็เป็นห่วงกลัวจะไม่ได้เลือกตั้ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒิชะกุล : อาจารย์เห็นไลน์ไหมคะ อันนี้ชอบมาก เดียววันหลังส่งให้ ไม่ต้องเร่ง ผมไม่ต้องการเลือกตั้ง ยังไม่ต้องเร่ง ประโยคนี้อ่านแล้วขำคะ ไม่ต้องเร่ง ๆ ยังไม่อยากจะเลือกตั้ง แต่ว่าใช้ประโยคพ้อขุนรามนะคะ

นางยุราพร สมบุญสุข : ประองตอมันก็เลยต้องใช้เวลาระยะนี้ไงคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒิชะกุล : ทำให้ดี โทษ ๆ ครั้งนี้ทำแล้วจะทำให้ดี อย่าเอากรอบเวลามาเป็นเงื่อนไขว่าต้องเสร็จเมื่อนั้นเมื่อนี้ เอาให้ดีที่สุดเมื่อไรก็เมื่อนั้นแต่อย่าช้า

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ผมว่ามันอาจจะเลือกตั้งแบบที่ค่อนข้างจะทำอะไรสมบูรณ์แล้วนี่ก็อาจจะเหมือนที่อาจารย์วิชญ์ประเมินเอาไว้ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายน ปีหน้า ก็โอเค

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒิชะกุล : แต่ยังคงวลนะคะอาจารย์ การเลือกตั้งนี้ถ้ามาจากโดยพื้นฐานของคุณภาพประชาชนเราที่ยังเข้าใจระบอบประชาธิปไตยคนละทิศคนละทางก็เกรงไปว่าคุณภาพของนักการเมืองที่จะเข้ามา ต่อให้มีรัฐธรรมนูญดีขนาดไหน ถ้าคนที่ไม่เลือกกับคนที่ถูกเลือกมีคุณภาพที่ยังเหมือนเดิม มันก็จะไม่แก้ปัญหาอะไรคะ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ใช่ครับ ผมแก้ไปได้บ้าง แต่ไม่ได้ทั้งหมด คือมันจะไม่ให้เลือกตั้งหรือ ยาก ๆ สมัยนี้ โลกมันกลายเป็นแบบนี้ไปหมดแล้ว แต่ว่าเทียวนี่ ส.ส. นี่บทบาทอะไรมันก็จะเปลี่ยนไปนะครับ มันจะมี ส.ว. มีประสบการณ์เยอะ และ ส.ว. นี้เมื่อไหร่ผมยังไม่ได้เล่า ส.ว. นี้มันก็จะมีสมาชิกหลายแบบ แบบเดิมนี่ก็คือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงสุดมาแล้ว เช่น อดีตนายกฯ อดีตประธานสภา อดีตประธานศาลฎีกานี้จะเป็นโดยตำแหน่งนะครับ แล้วก็จะมีผู้แทนของสมาคมวิชาชีพตามที่มีกฎหมายบัญญัติเอาไว้ เช่น แพทย์ศาสตร์ พยาบาล วิศวะ สถาปัตย์อะไรอย่างนี้ ครู อาจารย์ แล้วก็เลือกกันเองให้ได้ตามจำนวนที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ แล้วก็ก็มีคนที่สมัครโดยเสรี อันนี้ก็จะต้องให้สมาชิกสภาท้องถิ่นทั่วประเทศมารวมกันแล้วก็เลือก ไม่ใช่ประชาชนเลือก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒิชะกุล : ส.ว. ได้คนดีทั้งนั้น คือโดยสกรีนในระดับหนึ่งคะ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ที่นี้ประชาชนนี่เขาก็อยากได้คนดี แต่ว่ามันเป็นคนดีแบบตามวัฒนธรรมของเขา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒิชะกุล : ใช่คะ ดีของเขากับดีของเรามันคนละอย่างนะคะบางที

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : โอเค ดีของเขาก็คือถ้าเป็นอาจารย์บอกข้อสอบเขาได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒิชะกุล : มีงานศพทุกงาน ไปอะโรงงานบวชนาค โจนุจอะไรอย่างนี้ ซึ่งเราก็เข้าใจเขานะคะ ถ้าคนนั้นเข้าถึงเขานะคะ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : คนจะเป็นนักการเมืองได้มันต้องเป็นลูกผสม ที่คนชั้นกลาง Happy ต้องทำได้ เรื่องที่คนชั้นล่าง Happy นี้ต้องทำได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คำถามสุดท้ายแล้วค่ะ จริง ๆ ที่ฟังมาก็รู้แล้วค่ะว่า อาจารย์มีความคาดหวังเลยว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้มันจะนำไปสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปประเทศ อยากมีบทสรุปอีกสักนิดหนึ่งค่ะ อาจารย์คิดว่าความสำเร็จของการปฏิรูปประเทศนี้คาดหวังไว้ว่าอย่างไรคะ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : พูดถึงหัวใจจริง ๆ ก็ต้องทำให้คนมีความเสมอภาคที่มีคุณภาพให้ได้เนาะครับ เพราะว่าถ้าเราไปทำปฏิรูปในประเทศอื่น ๆ นี่อันนี้เราไม่ต้องพูดขนาดนี้ แต่ว่านี่เราปฏิรูปในประเทศประชาธิปไตย ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ ถูกไหมครับ ถ้าเจ้าของประเทศคุณภาพไม่ได้ ความนี้ประเทศมันก็อยู่ไม่ได้ สมัยโบราณที่มีกษัตริย์ปกครองอยู่พระองค์เดียวนี่ก็เป็นเรื่องของไปฝึกอบรม มกุฎราชกุมารตามโน้นตามนี้ สำนักฤาษีโน้นฤาษีนี้มันก็ง่าย แต่ที่มันเป็นเรื่องประชาธิปไตย แปลว่าคน ๖๐ ล้านคนนี่มาช่วยปกครองประเทศ ประชาชนเป็นทั้งผู้ถูกปกครองและเป็นทั้งผู้ปกครองในเวลาเดียวกัน อันนี้มันก็สำคัญ เราอย่าไปมองประชาชนว่าเป็นเพียงแต่ผู้เลือกตั้งมันก็ได้ ต้องคิดว่าเขาเป็นผู้ปกครองประเทศร่วมกัน ๖๐ ล้านคนก็ต้องกลับมาที่อาจารย์ได้พูดกันทั้ง ๒ ท่านว่าทำอะไรถึงจะปฏิรูปการศึกษาให้ได้ทั้งปริมาณ ทั้งคุณภาพมากที่สุด ทุกคนคือคนที่มีคุณค่าทั้งนั้น ถ้าทำอย่างนี้ได้คุณภาพประชาธิปไตยเราก็จะดีขึ้น

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วคิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะนำพาไปสู่การปฏิรูปอย่างที่เรารู้หวังได้ไหมคะ ตัวรัฐธรรมนูญซึ่งมันเป็นแม่บท

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ผมว่าน่าจะได้ ที่สุดมันก็อยู่ที่คนใช้ไหมครับ แต่ว่าเราก็ทำได้แค่นี้ ณ เวลาก็เขียนเอาไว้แบบนี้เนาะครับ กำลังจะมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ มีกฎหมายลูก มีอะไรอีกเยอะแยะ ก็คงมีอะไรที่เป็นจุดเริ่มต้นได้เยอะ จากนั้นก็ต้องหวังว่าจะได้ผู้นำสักชุดหนึ่งที่ใช้ได้เนาะครับ หมายความว่าพากันไป ประชาชนเองก็มีการพึ่งตนเอง มีผู้นำของตนเองมากขึ้น ช่วยกันเนาะครับ มันจะมารอว่าให้มาผู้ปกครองดี ๆ คนเดียว หรือว่ากลุ่มเดียวมันไม่ได้เนาะครับ ต้องเป็นการปกครองตนเองที่มีคุณภาพของพวกเราทุกคน

นางยุราพร สมบุญสุข : รัฐธรรมนูญมันจะเป็นแนวทางหนึ่งที่เป็นส่วนหนึ่งที่จะไปสู่การปฏิรูปประเทศ ที่คณะกรรมการยกร่างฯ ทำขณะนี้

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : อย่างอื่นมันก็ต้องมีเนาะครับ มันก็ต้องมีศาสนาที่ดี ต้องมีการศึกษาที่ดี ต้องมีสังคมที่ดี ก็ต้องประกอบกัน แต่ว่าไม่ใช่มาฝากความหวังไว้ที่รัฐธรรมนูญ

นางยุราพร สมบุญสุข : ไม่ใช่ค่ะ หมายถึงว่าเป็นเพียงกรอบ เพราะว่ามันจะนำไปสู่การปฏิรูปอย่างการศึกษาในรัฐธรรมนูญยังเพิ่มอะไรในด้านการศึกษาไหมคะ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ก็เขียนเอาไว้ที่คนปรารถนาจะเห็นนี่เขียนไว้ในแนวนโยบายของรัฐด้านการศึกษา ทั้งในเรื่องการปฏิรูปการศึกษาก็มีอยู่ แต่ว่าต้องไปทำงานต่อให้เป็นรายละเอียดมากขึ้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : จริง ๆ แล้วชุดนี้ สมมุติว่ารัฐธรรมนูญเสร็จแล้วไม่ควรจะปิด Job เนคะ มันจะต้องตามต่อค่ะ ต้อง Follow up มันต้องแก้ตรงไหนที่เราคิดไปแล้วเอาไปในทางปฏิบัติมันควรจะต้องมีแนวทางนี้เนคะว่าอย่าเพิ่งหยุด

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ก็ในขณะสมัชชาพลเมืองเพื่อการปฏิรูปนี้พวกเราก็ต้องไปคิดกันต่อ แต่ก็ต้องออกแบบให้มันดี มันจะไปประกาศเปรี้ยงว่าให้พวกนี้ทำต่อเนี่ย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เดียวก็ถูกว่าสืบทอดอำนาจ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ก็ต้องคิดให้ดี ๆ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วจริง ๆ อยากให้ภาคประชาชนจริง ๆ มีส่วนร่วมคิดว่าน่าจะ Work นะคะ เขาจะอยู่กับปัญหา อยู่กับพื้นที่เขาจะเข้าใจมากกว่าคนในส่วนกลาง

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : คนในส่วนกลางตอนนี้เป็นคนที่ไม่ค่อยรู้อะไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ไม่รู้อะไรเลย เรายอมรับว่าจริง ๆ บางที่เรารู้น้อยกว่าเขา

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : พวกเราก็ต้องออกไปต่างจังหวัดจะรู้มากขึ้น แต่ว่าถ้าไม่ออกไปต่างจังหวัดไม่เห็นอะไรเลย อาศัยแต่ตัวหนังสืออย่างเดียวเราก็ไม่ค่อยรู้อะไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ต่างจังหวัดเขาป้องกันยุ่งเขาไม่เห็นเป็นมาลาเรีย เราออกไปเป็นมาลาเรียนี้เรารู้้น้อยกว่าเขาตั้งเยอะ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : มันคนละแบบ คือคนต่างจังหวัดเขามามีบ้านที่กรุงเทพฯ กันเกือบทุกคนถูกไหมครับ แต่คนกรุงเทพฯ ที่จะออกไปอยู่ต่างจังหวัดนี้มันน้อยคนเขียนรายก็มาซื้อบ้านไว้ที่กรุงเทพฯ คนลำพูนก็มาซื้อ แล้วก็ยังมาทำงานที่กรุงเทพฯ เยอะด้วย ผมก็มีแต่ความมองโลกในแง่ดีนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่ ๆ ค่ะ อาจารย์มองโลกในแง่ดีมาก ๆ อาจารย์มีความหวังมากเลยนะคะ

นางยุราพร สมบุญสุข : เพราะฉะนั้นอาจารย์เหมาะที่จะอยู่ปรองดอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่ค่ะ

นางยุราพร สมบุญสุข : มองทำให้คนได้ฉุฉิด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นวรรณ วุฒตะกุล : มีอยู่วันหนึ่งงานปรองดองที่สนามหลวงที่เขาจัดครั้งแรก ๆ เลยนะคะ แล้วก็เอาคนนั้นคนนี้มาขึ้นเวทีนะคะ เดินผ่านนะคะ โดยส่วนตัวนี่ ๆ แล้วมีคนบอกว่าอาจารย์เขาเชิญอาจารย์มางานปรองดอง

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : แต่ว่าที่แรกความรู้สึกไม่ค่อยตาม แต่ว่าที่ผมเห็นมานี้ผมเห็นคนหนึ่งเสียลูก คนหนึ่งเสียสามี แล้วก็อยู่กับคนละสี่ แต่เขาก็ก้าวข้ามเรื่องความขัดแย้งไปเลย แล้วเจอกันเขาก็หักทลายกัน ถ้ามทุกซ์สุข แล้วเขาก็มีความรู้สึกร่วมกันว่าเราต่างสูญเสียผู้อันเป็นที่รัก แล้วที่เขาบอกว่าเขาก็ไม่ได้คิดเรื่องปรองดองเพื่อจะให้คนมาจูบปากจูบคอกันหรอก แต่เขาคิดว่าวันหนึ่งอาจจะเป็นเราที่นั่งฟังตอนนี้เสียลูกเสียผัว เสียแม่ เสียอะไรก็ไม่รู้เนี่ย เขาไม่อยากที่จะเห็นวันนั้นมาถึงอีก ผมว่าเขามีมนุษยธรรมสูง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ได้อะไรจากอาจารย์เยอะมากเลยคะ วันนี้ทั้งเช้า ทั้งบ่ายทำให้เราหูตาสว่าง เมื่อเข้าคุยกับคุณอรุณกับคุณสมสุขค่ะ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วหลักการที่ตอนนี้เราเริ่มทำประวัติศาสตร์จากการบอกเล่านี้ อาจารย์ว่าดีไหมคะที่คณะอาจารย์ปิยะนาถให้ฝากถามว่าโดยเฉพาะท่านบอกว่าเดิมนี่เรามีแค่บันทึกเจตนารมณ์

ตามรายมาตรา แต่ตอนนี้เรามาทำเพิ่มในส่วนนี้ทำให้ดูแล้วว่ามันได้เห็นเจตนารมณ์ที่แท้จริงมากขึ้นไหมคะ ได้สัมภาษณ์ได้พูดคุยนี้

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ก็ดีครับ แต่มันจะเป็น History แบบไหน ต้องมี Topic แต่ที่นี้ถ้าจะบอกเป็นเจตนารมณ์มันก็กว้างไปนะ อาจจะเป็น Background ของผู้ร่างรัฐธรรมนูญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรธน์ วุฒิชะกุล : แต่โดยส่วนตัวคนสัมภาษณ์คะอาจารย์ ทำให้คิดว่า เห็นเจตนารมณ์ของผู้ร่างที่มีส่วนเกี่ยวข้อง แล้วก็ทำให้เราเข้าใจรัฐธรรมนูญนะคะ เลยคิดว่าคนที่มีโอกาสมานั่ง สัมภาษณ์แบบนี้ ถ้าเราได้เอาส่วนที่เป็น Oral history บันทึกเอาไว้แล้วคนอื่นมาอ่านเขาจะเข้าใจอย่างที่เรารู้จักจะ

นางยุราพร สมบุญสุข : จะเข้าใจว่าปรองดองคืออะไร เขาจะรู้เลยหมวดนี้เป็นอย่างไร

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ผมว่าทำต่อไปก็คือเขาเรียกว่าไปจับหลักการ ปรัชญาของแต่ละคนแล้วก็แบ่งประเภทอะไรอย่างนี้ ใครจะไปรู้มันอาจจะเหมือนคนอเมริกันที่ศึกษาเรื่อง Constitution โดยดูจาก founding father ที่เขียนรัฐธรรมนูญ อันนี้ก็ต้องสวดมนต์ภาวนาขอให้รัฐธรรมนูญ อะไรอย่ายืดเยื้อ จริง ๆ แล้วรัฐธรรมนูญไทยมันเขียนใหม่ก็จริง แต่จริง ๆ แล้วมันเหมือนแก้ไขเพิ่มเติม ทุกคนนี้ พอเริ่มต้นตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ เขียนว่าอย่างไร ปี ๒๕๕๐ เขียนว่าอย่างไร มันไม่เห็นเป็นการฉีกอะไรมากมายนักหรอก เพราะฉะนั้นอย่าไปเสียใจรัฐธรรมนูญถูกฉีก เพราะว่าจะอะไรก็กลับมาอีกแล้ว ๒๕๕๐ ก็มาอีกแล้ว ๒๕๕๐ ก็ลอยมา อีกแล้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรธน์ วุฒิชะกุล : อาจารย์คะ เด็ก ๆ เขาฝากอย่างนี้คะว่าไม่ต้องลง รายละเอียดเยอะ เพราะอันนั้นคืออนาคตของพวกเขาเดี๋ยวเขาจัดการเอง แคร์รอบไว้ให้เขาเดี๋ยวเขาเดินไปที่เหลืออนาคตพวกคุณไม่มีวันรู้ เขาจะต้องเป็นคนใช้

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ปรับแก้ไปได้ แต่ว่าอย่าไปปรับแก้โดยการต้อง ยึดอำนาจนะครับ ปรับแก้แบบธรรมดา เด็กไทยจะถูกสอนกันเรื่องเยาวชนคืออนาคต ก็ดีแต่ว่าจริง ๆ แล้ว บ้านเมืองมันต้องประกอบด้วยคนที่มีชีวิตอยู่ คนที่จะเกิดและจะโตขึ้นมา และคนที่แก่แล้วก็ตายไปด้วย มัน ต้อง ๓ พวกนี้เป็นจิตหนึ่งใจเดียวกันมันถึงจะเป็นชาติ แต่ทุกวันนี้คิดแต่เรื่องเด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า แล้วก็ ความลุ่มลึกอะไรบางที่มันก็ไม่ถึงครับ ถูกไหมครับ เพราะว่าชีวิตมันเพิ่งจะเท่าไร แล้วเด็กก็ไม่อ่านประวัติศาสตร์ ด้วย มาถึงก็หงุดหงิดอย่างเดียว ทำไมบ้านเมืองเป็นอย่างนี้ ๆ ผมก็ต้องพยายามคอยเติมให้ว่า บ้านเมืองไทยมันดี ขึ้นเยอะแล้วนะลูก เมื่อก่อนตอนสมัยที่ครูเรียนหรือครูสอนหนังสืออะไรมันเป็นอย่างนี้เสียเมื่อไร ต่างจังหวัดหนี ออกกันไปเป็นเรื่องปกติ เมื่อก่อนสมัยครูมันไม่มีถนนไป จากเมืองจันทน์มาเรียนคณะแพทยศาสตร์ที่จุฬามันต้อง ข้ามทะเลมาที่ชลบุรี แล้วถึงนั่งรถที่ชลบุรีมาที่กรุงเทพฯ เพราะว่ามันไม่มีทางบกทางจันทบุรีมากรุงเทพฯ จะต้อง เล่าเรื่องแบบนี้ให้เขาฟังเขาไม่รู้ แล้วบางคนที่เป็นพวกที่คล้อยตาม พวกที่วิพากษ์วิจารณ์ข้างบนนี้ก็ไม่เคยเห็น ท่านทำงาน ผมยังทันรุ่นที่ท่านมาทรงดนตรี สูดยอดครับ ตอนนั้นท่านก็ยังหนุ่ม ๔๐ กว่า ๆ นิดเดียว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรธน์ วุฒิชะกุล : ท่านทำทุกอย่าง บ้านเมืองเราถึงได้เป็นแบบนี้คะ

นางยุราพร สมบุญสุข : ถามว่าทำไมรุ่นครูถึงจงรักภักดี เพราะเราเห็นพระองค์ทำมาตั้งแต่เรา เกิดใจคะ แต่เด็กรุ่นใหม่มาเห็นเพราะท่านชราแล้วคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรธน์ วุฒิชะกุล : อาจารย์คะ แต่เด็กคนหนึ่งพูดดีมากนะคะ ต้องขีด เส้นใต้เลย ทำไมคนไทยต้องจงรักภักดีและเทิดทูนพระเจ้าอยู่หัว เขาตอบว่า เพราะผมได้ศึกษาประวัติศาสตร์

(อาจารย์สอน) ว่าพระมหากษัตริย์ไทยส่วนใหญ่ท่านทรงคุณงามความดีทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติ เพราะฉะนั้นคนไทยต้องสำนึกในบุญคุณ จึงต้องตอบแทนโดยการกตัญญูกับท่าน แค่นี้พอแล้ว เด็กตอบ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ : ก็จริง พวกที่ชอบด่าอำมาตย์นี้ความหมายที่ว่า คุณไม่ชอบคนที่อยู่สูงกว่าคน เหนือกว่าคุณนี่ผมนี้รับได้ แต่บรรดาอำมาตย์ทั้งทั่วโลกนี้ผมว่าอำมาตย์ไทยเก่งที่สุด รักษาบ้านเมืองเอาไว้ได้ อำมาตย์ที่อื่น ๆ ตกเป็นเมืองขึ้นฝรั่งหมด เก่งกว่าจักรพรรดิจีน เก่งกว่าจักรพรรดิเวียดนาม เก่งกว่าพระเจ้าแผ่นดินอินเดีย พระเจ้าแผ่นดินพม่า แล้วที่คุณมีแผ่นดินอยู่นี่มันเป็นเพราะว่ามันมีที่ไป ที่มาชัดเจน ส่วนประเทศอื่น ๆ นี่ฝรั่งเข้าไปปกครองหมด ถูกไหมครับ แต่ต้องสอนด้วยเหตุด้วยผล ไม่ใช่ไปบีบบังคับมันจนรักภักดี ไปยึดเย็ดมันไม่ฟังล่ะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่ค่ะ ให้เขาศึกษาโดยข้อมูลเอง เขาเห็นเชิงประจักษ์เองค่ะ อาจารย์คะ ขณะนี้สัมภาษณ์ไปเป็นชั่วโมงแล้วค่ะ กราบขอบพระคุณอาจารย์มาก ๆ ค่ะ ได้ประโยชน์ที่สุดเลยคะ แล้วก็บอกทุกคนว่าขอสัมภาษณ์อาจารย์เองค่ะ เพราะเป็นแฟนคลับอาจารย์ค่ะ ขอบพระคุณค่ะ

๒๑) นายกอบศักดิ์ ภูตระกูล (สัมภาษณ์ครั้งที่ ๑)

กรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันอังคารที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๘

ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรธน์ วุฒตะกุล : สัมภาษณ์อาจารย์กอบศักดิ์ ภูตระกูล กรรมการการยกย่องรัฐธรรมนูญ จากสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ และท่านเป็นอนุกรรมการยกย่องพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการคลังและการเงินของรัฐ ขออนุญาตสัมภาษณ์ค่ะ เรียนถามอาจารย์นิดหนึ่งนะคะว่าอาจารย์มีประสบการณ์ใหม่คะ จากการยกย่องรัฐธรรมนูญที่ผ่าน ๆ มาคะ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ไม่เคยครับ เป็นครั้งแรกครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรธน์ วุฒตะกุล : แล้วเพราะอะไรคะอาจารย์ อันนี้ถึงเป็นครั้งแรกที่ เขาได้เรียนเชิญอาจารย์เข้ามาร่วมใน สปช. ครั้งนี้คะ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ผมเป็นคนพิเศษกว่าคนอื่นเพราะผมมาทีหลัง หลังสุดเลย อันนี้ก็เรียกว่ารถไฟลอยไปรับ ออกจากกระบวนไปแล้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรธน์ วุฒตะกุล : แต่อาจารย์ดีใจใหม่คะที่รถไฟมารับ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ดีครับ ผมคิดว่าความจริงผมก็ได้ช่วยทางยกย่องฯ มาก่อนหน้าระหว่างที่เป็น สปช. ผ่านท่านคุณหมอซูชัย เสร็จแล้วในส่วนของคุณหมอซูชัยนี้ท่านก็ได้ทำเรื่องของการปฏิรูป ซึ่งเป็นภาคที่สำคัญ ในส่วนนั้นก็จะมีคณะกรรมการเศรษฐกิจ ซึ่งผมเป็นตัวแทนของคณะกรรมการเศรษฐกิจ การเงิน การคลัง การเกษตร อุตสาหกรรม การปฏิรูปต่าง ๆ นี่ทั้งหมดภาคและจุลภาคเข้ามาช่วย ก็ได้ทำงานกันมาตั้งแต่ต้นอยู่แล้วครับ เพราะฉะนั้นในภาคเศรษฐกิจก็เป็นสิ่งที่ผมได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เสร็จแล้วพอจังหวะที่เปิดขึ้นนี้ ผมก็คิดว่าหลายคนก็มองว่าการยกย่องก็อยากจะได้ผู้เชี่ยวชาญทางเศรษฐกิจมาช่วย แล้วก็มีการคุยกัน ผมก็เลยคิดว่าเป็นโอกาสที่ดีครับ เพราะว่าในตัวของ สปช. ผมก็เป็นคนดูแลเรื่องด้านเศรษฐกิจ เป็นเลขาฯ ของกรรมการต่าง ๆ แล้วก็มองว่าถ้าเกิดเราทำที่ตรงนี้นี่มันก็จะทำให้กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างสอดรับเป็นเนื้อเดียวกัน เพราะว่าข้างหนึ่ง สปช. ก็จะดำเนินการขับเคลื่อนเรื่องของตัวกฎหมายปฏิรูปเศรษฐกิจและอีกข้างหนึ่งนี่ตัวของยกย่องฯ ก็จะเป็นคนที่เขียนตัวแม่บทและก็คำต่าง ๆ ที่สำคัญ ๆ ไว้เพื่อให้สอดรับกัน แล้วขณะเดียวกันก็ยังมีอีกอันหนึ่งที่เพิ่มเรื่องของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญในด้านต่าง ๆ ที่ต้องทำให้สอดรับกันได้ ก็เลยคิดว่าการที่มายู่ตรงนี้ทำให้กระบวนการการทำงานทุกอย่างสอดประสานกัน และก็ เป็นโอกาสที่ได้เปลี่ยนแปลงประเทศไทยทั้งสองทาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรธน์ วุฒตะกุล : อาจารย์ขาอาจารย์ตอบคำถามเดียวได้เหมือนคำถามที่ตั้งใจอยากถามว่า คืออยากอ่านประวัติคร่าว ๆ นะคะ เพราะว่าอาจารย์ Pure Math ตั้งแต่เริ่มต้นนะคะ แล้วก็เกี่ยวข้องกับเรื่องเศรษฐกิจศาสตร์บ้าง เศรษฐกิจจะไอย่างนี้ มันจะเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญตรงไหน แต่อาจารย์อธิบายจนกระทั่งเข้าใจแล้วว่าโอเค โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่วนที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการยกระดับเรื่องของเศรษฐกิจ

เรื่องของการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเท่าเทียม อาจารย์มีแนวคิดประสบการณ์ที่จะนำมาใช้เกี่ยวกับการยก
ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้อย่างไรคะ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ผมคิดว่าปัญหาสำคัญของเมืองไทยด้านเศรษฐกิจมีอยู่ ๓ ด้าน ด้าน
หนึ่งคือปัญหาของความเหลื่อมล้ำ ผมก็ทำเรื่องนี้มาตั้งแต่ต้นเลย ตอนเรียนหนังสือปริญญาเอกก็เขียนแต่เรื่อง
ปัญหา คือบทความที่ทำในนั้นก็เรื่องของความเหลื่อมล้ำ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ในประเทศไทย

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ของโลกครับ มันมีคำถามมานานแล้วว่าทำไมถึงมีคนจนคนรวย
ทำไมทุกคนไม่รวยหมดเลย แล้วก็จะลดปัญหานั้นได้อย่างไร เสร็จแล้วก็มาอยู่เมืองไทยก็ทำเรื่องนี้เป็นประจำว่า
ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา ความเหลื่อมล้ำเรื่องของการออม ความเหลื่อมล้ำเรื่องของการออมได้ต่าง ๆ แล้วก็
รวมถึงปัญหาเรื่องของการเข้าถึงบริการต่าง ๆ ของภาครัฐ แล้วก็ปัญหาผู้สูงอายุนี้เป็นปัญหาเดียวกันหมดเลย
เรื่องของว่าคนในไม่เท่าเทียมกัน แล้วก็ก็เป็นปัญหาที่มีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ก็เลยคิดว่าเป็นโอกาสที่จะทำ
จากการปัญหาเรื่องนี้ ซึ่งผมคิดว่าปัญหานี้สำคัญนะครับ เพราะว่าถ้าเกิดไปดูในตัวของการประท้วงทั้งหลาย ๆ
ครั้งที่ผ่านมานี้ประเด็นหนึ่งที่ถูกหยิบยกอย่างต่อเนื่องก็คือมันไม่เท่าเทียมกัน มัน ๒ ระดับ มันอำมาตย์ ฉันทเป็น
ไพร่อะไรต่าง ๆ เหล่านี้มันเป็นวาทกรรมที่มีรากมาจากความเป็นจริง เพราะว่าคนมันหยิบฉวยได้ไม่เท่ากัน
รัฐบาลเองก็ปล่อยปละละเลยเรื่องนี้มาอย่างต่อเนื่องทำให้ปัญหามันฝังรากลึกลงไปได้ก็เลยคิดว่าถ้าเกิดเราไม่แก้
จุดนี้ การปฏิรูปหรือการยกร่างรอบใหม่ก็ไม่ได้ทำให้ประเทศไทยเปลี่ยนก็เลยคิดว่านี่เป็นโอกาสที่จะมาทำเรื่องนี้
ได้ดี เรื่องที่ ๒ ที่สำคัญพอกันก็คือเรื่องของว่าประเทศไทยเริ่มถอยหลังเมื่อเทียบกับหลาย ๆ ประเทศ แล้วก็
ปฏิรูปเปลี่ยนแปลงตัวเองได้ช้า ถ้าเกิดเทียบก็คือว่าเครื่องของเรา เครื่องรถประเภทอีแต่น ของเขาประเภทพวก
รถสปอร์ตคาร์นี่ เขาวิ่งได้ปีละ ๖ เพอร์เซ็นต์ ของเรานี่วิ่งได้ปีละ ๑, ๒, ๓ เพอร์เซ็นต์ ตอนนี้อย่างยิ่งแย่มากแล้ว
มันเริ่มซัดขึ้นเรื่อย ๆ ผมคิดว่าที่เราเคยดีมาในอดีตมันเริ่มหมดช่วงนั้นไปแล้ว ผมว่าช่วงนี้ถ้าเกิดไม่เปลี่ยนตัวเอง
ก็ยาก อันนี้ก็จะเป็นโอกาสจะเปลี่ยนแปลง มีกฎหมายหลายฉบับที่ต้องทำ อย่างกฎหมายเรื่องปฏิรูปรัฐวิสาหกิจ
ปฏิรูปเรื่องของการแข่งขันในประเทศ ปฏิรูปภาคเศรษฐกิจสำคัญ ๆ เกษตร ท่องเที่ยว การลงทุนต่างประเทศ
เป็นต้น อันนี้ผมคิดว่านี่คือสิ่งที่เราคิดว่าสำคัญ และเรื่องสุดท้ายที่สำคัญที่เราพบก็คือว่าเมืองไทยเริ่มมีลักษณะ
ของการใช้จ่ายเกินตัว มีปัญหาช่องโหว่วินัยการคลัง แล้วก็รัฐบาลทุกรัฐบาลที่เข้ามาก็จะเป็นลักษณะว่าแข่งขัน
ประชานิยม อันนี้เราก็ต้องมาปิดช่องโหว่เหล่านี้เหล่านี้ เพราะว่ากฎหมายที่เคยเขียนไว้มีมันเขียนไว้เกือบเมื่อ ๕๐
ปีที่แล้ว ๒๕๐๒ พ.ร.บ. งบประมาณเขาทำไว้สำหรับรัฐบาลที่เล็ก ๆ งบประมาณปีละประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ กว่า
ล้านบาท ในขณะที่ตอนนี้งบประมาณประเทศไทยมีอยู่ ๒.๕ ล้านล้านบาท สิบเท่าตัวต้องหาทางที่จะเปลี่ยนแปลงนะครับ
เพราะฉะนั้นพวกนี้ผมคิดว่าเป็นสิ่งที่ส่วนหนึ่งผมก็ทำเรื่องเหลื่อมล้ำมา ส่วนหนึ่งผมก็ทำงานกับภาคเอกชนเป็น
คนที่ทำเรื่องของการปฏิรูปของภาคเอกชนอยู่แล้ว ตอนที่มาจากของ ๗ องค์กรภาคเอกชน แล้วขณะเดียวกันในเรื่อง
ของด้านการเงิน การคลังนี่ผมก็อยู่แบงก์ชาติมาก่อน จริง ๆ พวกนี้เคยทำมาหมดแล้วครับ เพราะฉะนั้นด้าน
เศรษฐกิจผมมั่นใจว่าช่วยได้หมดเลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ดีใจมากเลยคะอาจารย์ คือยังมีกำลังและมีเวลาอีก
เยอะที่มาช่วย คือดูประวัติว่า Pure Math มันไปทำอะไร อย่างไร

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ใช่ ๆ ครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วก็ Pure Math น่าจะเป็นอาจารย์อยู่ในมหาวิทยาลัยใหม่หรืออะไรอย่างนั้นประมาณนั้น

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ความจริงอาจารย์เสียใจนะครับ อาจารย์ที่ปรึกษานี้เสียใจบอกไม่ใช่นักเศรษฐศาสตร์ อาจารย์อยากให้เป็น Mathematician อาจารย์หวังมากเลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อาจารย์ไม่ได้เรียนปริญญาตรีในเมืองไทยเลยใช่ไหมคะ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : เปล่าครับ ผมเรียนทุนของแบงก์ชาติครับ ก็ไปเรียนปริญญาตรีที่โรงเรียน William College ครับ ขออนุญาตสักครู่หนึ่งครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ค่ะ

นายกอบศักดิ์ ภูตระกูล (สัมภาษณ์ครั้งที่ ๒)

กรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : สัมภาษณ์คุณกอบศักดิ์ ภูตระกูล ต่อจากครั้งที่แล้ววันนี้วันอังคารที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘ เวลา ๐๘.๔๐ นาฬิกา สัมภาษณ์ต่อข้อ ๓ เลยก่อน บริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ว่าสมควรต่อการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้อย่างไรคะ หรือว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างไร

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : คือผมคิดว่าตัวของปัญหาที่เราพบอยู่ทางการเมือง เศรษฐกิจ และทางสังคม เป็นบริบทสำคัญอย่างยิ่งในการร่างรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเมืองมีปัญหาเรื่องความแตกแยกของประเทศ ก็เป็นบริบทที่นำไปสู่การให้ความสำคัญกับเรื่องของการสร้างความปรองดองในร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ปัญหาเรื่องของตัวเองความเหลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียมกันทางสังคมและเศรษฐกิจก็เป็นประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่งที่ถูกหยิบยกขึ้นมา แล้วตัวร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ให้ความสำคัญกับมาตราต่าง ๆ ที่จะแก้ไข้ปัญหาของความเหลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียมกัน แล้วก็โดยเฉพาะอย่างยิ่งอันนี้กระจายไปอยู่ทุกภาคส่วนนะครับ ทั้งเรื่องของตัวเศรษฐกิจเอง รายได้ โอกาส แล้วก็การเข้าถึงอำนาจ เพราะความเข้าถึงอำนาจก็มีความเหลื่อมล้ำกันอย่างยิ่ง จะเห็นว่าตัวของปัญหา อย่างเรื่องของความ ๒ มาตรฐานของระบบยุติธรรมก็ได้รับการพูดถึงในเรื่องของการทำมาตราที่จะให้มีกองทุนยุติธรรมให้กับประชาชน แล้วก็ความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองกับชนบทเองก็ได้รับการดูแลแก้ไข

อีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญพอกันก็คือเรื่องของการที่ประเทศไทยปฏิรูปอย่างล่าช้า อันนี้ก็เป็นสิ่งที่หลายคนกังวลใจ ก็คือว่าเราเปลี่ยนประเทศเรา แต่เปลี่ยนไปในอัตราที่ช้า ๆ ยกตัวอย่าง เช่น ในเรื่องของกฎหมาย เรามีกฎหมายหลายฉบับ เราใช้ตั้งแต่ปี ๒๕๓๐ ใช้มาอย่างยืดยางคงกระพันมาก มันไม่มีคนแก้ครับ แล้วจะไปแก้ทีก็เป็นเรื่องที่ยาก และผมว่าเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่ทำให้เรารู้สึกว่าแข่งไม่ได้ เพราะอย่างของพม่าเนี่ยผมไปเยี่ยมเขาบ่อย ๒ ปีที่ผ่านมาทุกครั้งที่ไปก็จะมิกกฎหมายใหม่ ๆ ที่เป็นกฎหมายฉบับใหญ่ ๆ ออกมาอย่างต่อเนื่อง

คือเครื่องยนต์เขาเปลี่ยนต่อ แต่ของเราคือใช้เครื่องยนต์มาเป็นเวลานาน ผมคิดว่ากฎหมายข้อนี้ในรัฐธรรมนูญเองก็พูดถึงเรื่องของการปฏิรูปกฎหมาย และก็ให้มีกระบวนการปฏิรูปกฎหมายที่อย่างต่อเนื่อง ผมคิดว่าเราเห็นว่ากฎหมายฉบับนี้เรียกว่ารัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปนี้ผมก็เห็นว่าจริงนะครับ เพราะนี่คือประเด็นต่าง ๆ ที่ถูกเป็นข้อจำกัดของประเทศไทยอย่างต่อเนื่องในช่วงที่ผ่านมา แล้วก็ถูกเอามาบรรจุเอาไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับนี้ อย่างเศรษฐกิจเองก็มีเรื่องของช่องโหว่ที่รัฐบาลใช้จ่ายฟุ่มเฟือย แล้วก็เริ่มออกอากาศว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่เหมือนอาร์เจนตินาเคยได้ยินใช่ไหมครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : เคยได้ยินค่ะ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : หรือจะเป็นละตินอเมริกานี้ผมว่าจริง มีความเสี่ยงแล้วก็มีคนใช้เรื่องประชานิยมเสียเยอะครับ ตอนนี้ก็ออกตัวของข้อบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่จะปิดช่องโหว่เหล่านี้ออกไป ผมคิดว่านี่คือสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนี้ครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : แล้วทำอย่างไรประชาชนจะได้ยินได้ฟังอย่างที่พี่ได้ยิน พี่อยากให้ประชาชนได้ยินว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้มันดีแบบนี้มันจะแก้ปัญหาให้เราได้แบบนี้ ในขณะที่พี่ได้ยินในสื่อพูดถึงแต่ว่าเปลี่ยนไปนั้นมันการเมือง แล้วมันเลยกลายเป็น Issue สำคัญ ซึ่งจริง ๆ อันนี้มันเป็นประเด็นที่ปลายแถวมาก

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : มีแค่ ๗ - ๘ มาตราเองครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : ใช่ ทำอย่างไรคะ พี่ว่าเราอ่อนประชาสัมพันธ์มาก

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : อ่อนประชาสัมพันธ์มากเลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : แล้วเวลาที่พี่สัมภาษณ์ก็จะพูดประเด็นนี้ เพราะว่าพี่ในฐานะเป็นประชาชนที่เป็น Voice

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : เต็มงวดไว้ก่อนครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : คือพี่ฟังนี้พี่เป็น Voice ชาวบ้านไง แล้วออกไปนี่อยากให้คนได้รู้อย่างที่

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : อ่อนประชาสัมพันธ์ครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : มากค่ะ แล้วก็เข้าถึงเด็กรุ่นใหม่ นะคะ การ PR มันต้องทำเชิง Interactive มากกว่านี้

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : เต็มงวดคำถามไปก่อนแล้วจะประชาสัมพันธ์ให้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : นี่ก็มีข้อดีแก้ปัญหาเยอะมาก แต่ดันให้สื่อมวลชนเล่นประเด็นอะไร ซึ่งเราตามไม่ทันเขาหรืออย่างไร

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ไม่เป็นไร เต็มเราเชิญสื่อมาสัมภาษณ์อยู่เรื่อย ๆ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : เอาสื่อดี ๆ เก็บไว้เป็นพวกค่ะ ทินนี่พี่ก็ต้องตามคำถามต่อเลยคะ น้องมีเวลาน้อย เป้าประสงค์ของอนุกรรมการนะคะ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : คือผมมาทีหลัง ผมไม่ได้อยู่ในอนุกรรมการชุดใด ๆ เพียงแต่ว่าผมช่วยงานท่านอาจารย์คุณหมอซูชัยในเรื่องของภาคปฏิรูป แล้วก็ทำงานในฐานะออกมาเป็นตัวแทนกรรมการเศรษฐกิจการเงิน การคลัง และก็เศรษฐกิจรายสาขาของ สปช. ที่มาทำงานในส่วนนี้ ผมคิดว่าในส่วนนั้นเรามี

ความตั้งใจที่จะใช้โอกาสในการทำรัฐธรรมนูญฉบับนี้เขียนการแก้ไขปัญหาในเรื่องของความเหลื่อมล้ำ ในเรื่องของการวางรากฐานให้ประเทศไทยสามารถก้าวไปข้างหน้าได้ ก็คือตัวของเศรษฐกิจในขณะนั้นะครับ มีปัญหาเชิงโครงสร้างหลายอย่าง อย่างเช่น ปัญหาเรื่องของการแข่งขันการผูกขาด ปัญหา หลายคน ๆ โรงพยาบาลเดี๋ยวนี้ก็ ๘๐ เปอร์เซ็นต์แล้วคือว่ามันน่ากลัวมาเลย ๑๐ เปอร์เซ็นต์เขาไปไล่ซื้อ แล้วก็มียุทธศาสตร์หลายอย่างเป็นอย่างนี้ครับ แล้วเขาก็เริ่มใช้อำนาจที่เขา มีมันเหมือนกับว่ามีอำนาจในมือ มันก็เสี่ยงต่อการใช้ เพราะว่าเราห้ามเขาไม่ได้ มันเป็นข้อได้เปรียบ ผมคิดว่าปัญหาเหล่านี้เราก็คงอยากจะจัดการแก้ไข ปัญหาเรื่องของรัฐวิสาหกิจที่ขาดทุนเป็นประจำ ขาดประสิทธิภาพก็ต้องแก้ไข รวมไปถึงเรื่องของการปฏิรูปในภาคเศรษฐกิจสำคัญ อย่างภาคเกษตร อุตสาหกรรม โครงสร้างพื้นฐาน พวกนี้เป็นสิ่งที่เราต้องพยายามดำเนินการให้ได้เนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรธน์ วุฒตะกุล : อาจารย์คิดว่าอาจารย์เข้าไปไหมคะ ถ้าจะมาเร็วกว่านี้อาจารย์จะได้มีส่วนร่วมในอนุกรรมการชุดต่าง ๆ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ผมคิดว่าไม่ช้าหรอกครับ คือจริง ๆ งานปฏิรูปครั้งนี้มี ๒ ส่วนที่สำคัญก็คือรัฐธรรมนูญและกฎหมายปฏิรูป คือความจริงตอนแรกไม่ได้ตั้งใจจะมาเป็นกรรมการเลยนะครับ เพราะว่าตั้งใจอยากจะทำงานปฏิรูป เพราะผมคิดว่ากรรมการมีท่านผู้ใหญ่หลายท่านที่มีความเหมาะสมอยู่แล้ว แล้วก็เป็นผู้เชี่ยวชาญ แต่คนที่ขาดจริง ๆ คืองานด้านปฏิรูป แล้วงานปฏิรูปก็สำคัญ เพราะว่ารัฐธรรมนูญที่เขียนไปนี่ถ้าไม่มีกฎหมายปฏิรูปรองรับนี่มันไม่มีความหมาย คือหมายความว่าอย่างเช่นเขียนธนาคารที่ดินก็รู้ว่าต้องตั้ง แต่ว่าถ้าเกิดตั้งไม่ดีหรือไม่มีความหมายตั้งนี่มันก็ไม่เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นผมคิดว่าในช่วงที่ผ่านมาผมก็เลยคิดว่าเป็นจังหวะที่ดี เพราะว่าก่อนหน้า ๔ เดือนก็นั่งทำเรื่องปฏิรูปที่ สปช. แล้วก็หลังจากนั้นพอมายู่ที่กรรมการ สปช. ก็ยังทำต่อไปได้ คือถ้าเกิดกรรมการแต่แรกนี้ไม่ได้ทำปฏิรูป ตอนนี่คือได้ทำทั้งกรรมการแล้วก็ทำปฏิรูปต่อยด้วย และ ๒ ข้างก็จะไปด้วยกัน เพราะว่าตอนนี้ในตัว สปช. นี้ก็จะมีเรื่องของการทำให้เกิดการเงินฐานราก ซึ่งรัฐธรรมนูญก็รองรับเรื่องการทำเรื่องธนาคารที่ดิน โฉนดชุมชนรัฐธรรมนูญก็รองรับไว้แล้ว การทำเรื่องเกษตรพันธะสัญญาเป็นต้น เพราะฉะนั้นผมว่าพวกนี้เป็นเรื่องที่เกิดอยู่ในกรรมการนี้เราก็จะทำแต่ในกรรมการ เพราะหลายกรรมการจำนวนมากไม่สามารถกลับไป สปช. ได้ เพราะกรรมการวุ่นวายมาก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรธน์ วุฒตะกุล : ก็เลยโชคดี

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : อยู่ที่โน่นจนว่าฝั่งรากพอสมควรแล้ว ก็เลยสามารถทำ ๒ ข้างพร้อม ๆ กันผมว่าดีครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรธน์ วุฒตะกุล : โชคดีของประเทศไทยแล้ว

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ครับ ผมก็คิดว่าสุดท้ายมันจะต้องมีกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับหนึ่ง กฎหมายประกอบอีก ๑๒-๑๓ ฉบับ แล้วก็ต้องมีกฎหมายปฏิรูปอีก ๔๐ - ๕๐ ฉบับ มาประกอบกัน ถ้าเกิดทำอย่างนี้ได้ปีหน้าประเทศไทยก็จะเจริญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรธน์ วุฒตะกุล : แต่พื่ออยากให้ส่งข้อมูลแบบนี้เป็นระยะ ๆ ให้คนเข้าใจ โดยเฉพาะคนที่อยู่ปลายทางในชนบทนะคะว่าเขาจะมีโฉนดชุมชนเกิดขึ้นของเขาแล้วเขาก็จะมีกองทุนยุติธรรมสำหรับเขาแล้ว เขาไม่ต้องแบบติดคุกโดยที่คนรวยไม่ต้องติดอะไรอย่างนี้ พี่ว่าให้ข้อมูลง่าย ๆ พูดเป็นภาษาแบบชาวบ้านเข้าถึง ถ้าดีพี่ก็รัฐธรรมนูญฉบับนี้นะคะนี่ยังไม่เห็นนะคะ แต่รักเลย

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ผมหาทางครับ ผมว่ามีอีกวิธีหนึ่งก็คือว่าให้เขามาสัมภาษณ์เป็นเรื่อง ๆ อย่างนี้เป็นจุด ๆ ว่ารัฐธรรมนูญนี้มีอะไรบ้างแล้วก็ให้เขาไปช่วยเขียนเจาะเป็นเรื่อง ๆ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : หรือไม่นะคะถ้ามีโอกาสเราเอาตัวเรา ถ้ามีโอกาสนะคะเวลาน้อย ไปหาเขาแล้วเอาเขาเป็นกลุ่ม เอาผู้นำชุมชนซึ่งเขาเชื่อ เอาพระ เอาครู เอากำนัน ผู้ใหญ่บ้านมาฟัง ให้เขาเข้าใจแล้วเขาก็ไปถ่ายทอด พี่ว่าควรจะทำหลาย ๆ version นะคะ ทั้งเอกสาร ทั้งเผยแพร่ ทั้งเอาตัวไปหาเขา ไปบอกเขา แล้วเข้าถึงชุมชนที่ว่าสำคัญ เอาคนที่เขาเคารพศรัทธา พระ ครู ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน พี่ว่าสำคัญเลยนะคะพวกนี้ โดยเฉพาะผู้หญิง พี่จะบอกให้เดี๋ยวนี้ผู้หญิงนี่พลังสตรี

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : คือจริง ๆ เวทีที่เขาไปนี้ไปบ่อยนะครับ ก็คือภาพรวม แต่คิดว่าเวลาเราคุยภาพรวมเราจะคุยได้ภาพกว้าง ๆ ไซ้ใหม่ครับ แต่ผมคิดว่าเราควรจะเป็นประเด็น ๆ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วอาจารย์เป็นคนพูดง่าย อาจารย์เป็นคนพูดเข้าใจมากเลย เป็นนักวิชาการที่พูดภาษาที่สื่อแล้วคนธรรมดาสามัญชนฟังแล้วรู้เรื่องคะอาจารย์เอาทีมออกไปเลยคะ อันนี้อีกส่วนหนึ่ง และอีกอันหนึ่งที่พี่มีความรู้สึกที่ว่าพีดีเจที่มันไม่มี Generation Gap ที่อาจารย์น่ารักมากก็คืออาจารย์ให้ความเคารพผู้ใหญ่คือผู้ใหญ่ท่านมีประสบการณ์ ท่านมีอะไรต่ออะไร แต่พี่ว่าบางทีถ้ามีวัยขนาดนี้ซึ่งเป็นวัยที่ยัง Alert มีความรู้เต็มที่อยู่ มาผสมผสานกันนะมันบรรเจิดเลยนะคะ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ยินดีครับ ดีใจมากครับ เป็นเรื่องที่ดีมาก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ต้องการกำลังใจบอกพี่น้องคะ เพราะพี่รอวันจะสัมภาษณ์อาจารย์คะ จริง ๆ คะ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ยินดีเสมอเลยครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : โอเคคะคะซึ่งในเจตนารมณ์อาจารย์ก็พูดไปแล้วเยอะมาก อาจารย์มีอะไรจะเสริมอีกสักหน่อยไหมคะเรื่องของเจตนารมณ์

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ผมคิดว่าตัวของเจตนารมณ์นี้คือเราตั้งใจที่จะทำให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ไปสู่การเปลี่ยนแปลงประเทศ คือเราไม่ได้ร่างแค่รัฐธรรมนูญไซ้ใหม่ครับ แต่ว่ามันจะเป็นรัฐธรรมนูญที่วางหลักปักฐานใหม่ให้เมืองไทย คิดว่าเป็นสิ่งที่ดี หลายอย่างแม้กระทั่ง MMP นี้มันก็เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงประเทศ ผมคิดว่าหลาย ๆ เรื่องที่เขียนคือการกระจายอำนาจ การปรับเรื่องกระบวนการงบประมาณ การทำเรื่องของปฏิรูปต่าง ๆ คิดว่าเป็นมิติใหม่ของรัฐธรรมนูญ ซึ่ง อย่าง MMP ผมก็คิดว่าคนไปพูดจนเสียหาย แต่ความจริงที่สำคัญก็คือว่า อันที่ ๑ คือเสียงที่พรรคได้มาต้องสะท้อนต่อความนิยมที่พรรคมี คือระบบเก่ามันไม่สะท้อนคือไม่รู้มันทำท่าไหน แต่ว่าบวก ๆ กันแล้ว คนได้ ๕๔ เปอร์เซ็นต์กับมีเสียง ๕๕ เปอร์เซ็นต์ คือมันเป็นระบบที่ทำให้คนมันโตกว่าที่มันควรจะเป็น และมันทำให้เกิดปัญหาได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เอามาเป็นข้อมูลอ้างอิงไซ้ใหม่คะ ในทางที่ผิด

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : คือหมายความว่าอย่างครั้งที่แล้วพรรคใหญ่ที่สุดนี้มีเสียงประชาชนเรื่องพรรคนี้ ๕๕ เปอร์เซ็นต์ แต่จำนวน ส.ส. ที่ได้ ๕๕ เปอร์เซ็นต์ เพราะมันเป็นวิธีการเลือกตั้งที่เราเลือกตั้งเขตครั้งหนึ่ง เลือกตั้งพรรคครั้งหนึ่งไซ้ใหม่ครับ เพราะฉะนั้นมันก็ไม่สอดคล้องกัน แต่ว่าระบบใหม่ที่จะใช้นี้ใครได้ ๕๕ เปอร์เซ็นต์นี้ก็จะได้เสียง ๕๕ เปอร์เซ็นต์เช่นเดียวกันครับ โกล้เคียงกัน พอเป็นอย่างนั้นปุ๊บนี้พอเรามีเสียงแค่นี้เราก็ทำตามที่ประชาชนนิยมเรา เราไม่ได้ทำตามที่เราอยากคือว่า กร่างไม่กว่านะแต่ถ้าเกิดกร่างโดยไม่มีเสียง

ประชาชนให้มาจริง ๆ ให้มาอย่างนั้นมันจะมีปัญหาได้ เพราะเราได้มาไม่ถึงครึ่งนี้ แต่เราทำตัวเหมือนกับเกินครึ่งของประเทศนี้มันทำให้ประชาชนส่วนมากบอกไม่ใช่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ไม่ทำยิ่งกว่าเจ้าของประเทศนี้ว่าได้มาคนทั้งประเทศเลย คนทั้งประเทศเลือกอะไรอย่างนี้ ดิฉันมาจากประชาชน

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ใช่ครับ ๆ แต่ผมคิดว่าหัวใจสำคัญผมไม่รู้ว่าจะอย่างไร คือจะบอกว่าให้พรรคเล็กพรรคใหญ่ขึ้นมาผมว่าไม่ใช่ ผมว่าหลักการที่ถูกต้องคือต้องให้เสียงประชาชนสะท้อนจำนวนคนในสภาอย่างแท้จริง เพราะไม่อย่างนั้นมันจะไม่ใช่การปกครองประชาธิปไตย เพราะถ้าเกิดคุณให้ระบบนี้มีอยู่ ๑๐ เปอร์เซ็นต์ กับมาได้ ๒๐ เปอร์เซ็นต์นี่อันนี้ผมคิดว่ามันไม่ใช่ ผมว่าคุณจะมาทำตัวไม่ถูกต้อง แล้วคุณก็จะไม่เคารพคนที่เหลือ ตัวอย่างนี้ผมคิดว่าหลักการเหล่านี้เป็นหลักการที่เปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน และผมคิดว่าอย่างไรก็ต้องต่อสู้ดิ้นรนให้ได้หลักการเหล่านี้มา ผมคิดว่าคือถ้าเกิดคุณจะให้ระบบอื่นมานี้คุณก็ต้องอธิบายให้ได้ว่าทำไมคุณมี ๔๔ เปอร์เซ็นต์ แล้วคุณควรจะได้ ๕๔ เปอร์เซ็นต์ ทำไมคุณจะได้เสียงมากกว่าที่คุณควรจะได้ แล้วที่มากกว่านั้นคือคนเล็ก ๆ ที่ได้ ๘ เปอร์เซ็นต์นี่กลับได้ ๒ เปอร์เซ็นต์ ทำไมเขาถึงได้เสียงน้อยกว่าเท่าที่ประชาชนนิยมเขาผมไม่เข้าใจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เขาอธิบายได้แต่แก้งงจะ เดียววันนี้พี่เห็นจะมีพวกกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมาอีกแล้วนี่คะ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : เขาจะมาเรื่องกระจายอำนาจครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คือพวกนี้เข้าใจว่าส่วนหนึ่งเขาก็สูญเสียอำนาจ แต่การเสียสละอะไรบางอย่างนี่

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ใช่ ๆ ครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ทำไมถึงต้องอธิบายคน พี่ว่ามันต้องอธิบายคนคะ อาจารย์

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ต้องอธิบายให้มาก แต่ผมคิดว่าเราต้องหาสื่อที่ใช้ เพราะตอนนี้ยังหาช่องไม่ถูกต้อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ช่างมัน สื่อที่มันยังงั้นมัน bias อาจารย์ให้ตายอย่างไรมันก็ตำหนิก็ว่าก็อย่าไปสนใจ ต้องเลือกสื่อเลยคะ อันนี้จะบอกว่าสื่อเลือกข้างก็ต้องเลือกแล้ว เพราะมันเป็นเวลาอันจำกัด ต้องเอาสื่อพวกนี้ แล้วก็เอาเด็กรุ่นใหม่ อาจารย์ต้องมีทีมเด็กรุ่นใหม่ ซึ่งมันน่าจะตรงใจกับวัย Gen-Y Gen-X อะไรของอาจารย์ก็ว่ากันไปอย่างนี้คะ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ระหว่างที่คุยกับอาจารย์ผมได้ Idea เยอะเลยนะครับ ผมจะหาทางครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : จริง ๆ ค่ะเอาคนรุ่นใหม่เขาจะเข้าใจสื่อกันด้วย ภาษาอะไรอย่างนี้ พี่เคยเห็นทีมงานของ Thai PBS ค่ะตอนทำน้ำท่วม อันนั้นสื่อดีมากเลย เก่งมาก ๆ เลย วิธีการน้ำท่วมเราจะแก้ปัญหาอย่างไร เราจะต้องเอาไป Move ไว้ตรงไหน ต้องเป็นแบบนี้คะ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ใช่ครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ที่นี้ปัญหาอุปสรรคคะอาจารย์ อาจารย์เข้ามาครึ่งทางของเขาไปแล้วอาจารย์เจอปัญหาอุปสรรคอะไรคะ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ผมคิดว่าคนไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง คืออย่าลืมนะครับว่าความยากของการปฏิรูปอยู่ตรงที่ว่ามันต้องมีการเปลี่ยนแปลง แล้วพอมีการเปลี่ยนแปลงมันจะมีคนที่เสียและได้ แล้วคนที่เคยได้นี่เขาก็ไม่อยากจะเปลี่ยน อย่างเช่น กรรมการสิทธิ์กับผู้ตรวจการนี้ คือให้มารวมกันนี่คนจะหงุดหงิดมาก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใครจะเป็นเลขฯ หายไปอะไอย่างนี้

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ใช่ ๆ ครับ คือมันเคยไงครับ คือพอเราพูดถึงเรื่องของครุนี้ ปฏิรูปครุก็จะบอกมาเดินขบวนอีกแล้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คือปฏิรูปเลย ครุนะตัวดี

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : คืออันนี้มันยาก เพราะว่าคือผมเคยได้ยินท่านผู้รับบอกว่าทำเหมือนเดิมแล้วจะได้ของใหม่ได้อย่างไร คือถ้าเกิดเราทำเหมือนเดิมก็ต้องได้ของเดิม เราอยากได้ของใหม่ก็ต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการทำ เสร็จแล้วปัญหาคือว่าพอจะเปลี่ยนแปลงนี้กระแสต่อต้านก็จะแรงอย่างนี้ เมื่อวานก็เสนอนะครับ เอาการไฟฟ้ามาอยู่ที่กระทรวงพลังงาน ให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน มหาดไทยบอกไม่ได้ คือยังไม่ทันดูเลยว่าเขาเสนออย่างไร ข้อดีอย่างไร บอกไม่ได้ก่อน เพราะว่าเจ้าหน้าที่บอกไม่ยอม แต่ผมคิดว่าถ้าเกิดเราเปลี่ยนไม่ได้เราก็คงได้ของเดิมเหมือนเดิม มันจะเปลี่ยนได้อย่างไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แย่กว่าเดิมด้วย เพราะมัน Out of Date ไปแล้ว

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ใช่ครับ ผมคิดว่าความท้าทายที่สุดคือการเปลี่ยนแล้วทำให้คนยอมรับกับการเปลี่ยนเหล่านั้น ซึ่งเราก็พยายามเขียนทั้งหมดมาในความตั้งใจดีว่าอยากให้ประเทศชาติเจริญไปข้างหน้า แต่ว่าคนที่ถูกกระทบนี้บางทีเขาไม่อยากจะเปลี่ยน นี่เป็นธรรมดาเลยนะครับ องค์กรต่าง ๆ ที่ผมทำมา ถ้าเกิดจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงนี้เขาจะต่อต้านการเปลี่ยนแปลง แล้วหัวใจสำคัญคือจะบริหารจัดการกระบวนการเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร ผมคิดว่าสำคัญอยู่ตรงนั้น คือการบริหารกระบวนการเปลี่ยนแปลง แล้วตรงนี้คือคนที่สำเร็จคือคนที่ทำตรงนี้ได้ดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : พี่ว่าต้องอาศัยเวลา

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : แล้วความจริงผมคิดว่าคือมันมีความสำคัญเพราะอะไรครับ คือประเทศไทยเปลี่ยน แต่ถ้าเกิดเราเปลี่ยนในอัตราที่ช้า ๆ นี่เราจะแค้นคนอื่น เพราะคนอื่นเขาเปลี่ยนเร็วกว่าเรา คือผมคิดว่าทั้งหมดมาอยู่การบริหารการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นเรื่องที่สำคัญ แล้วรัฐธรรมนูญฉบับนี้พอเราเน้นเรื่องของการปฏิรูปการเปลี่ยนแปลงนี้หัวใจของความสำเร็จก็เลยมาอยู่เรื่องของการบริหาร Change Management นี่ผมคิดว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมาก การตั้งสภาพัฒนาการปฏิรูปมานี้ก็เป็นการสืบทอดเจตนารมณ์ แต่ว่าต้องทำเรื่องบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลงให้ดีกว่านี้ เพราะไม่อย่างนั้นเราจะทะเลาะกับหลาย ๆ คน อย่างตำรวจนี้จะไปปฏิรูปเขานี่เขาก็จะมาวุ่นวายอีกแล้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คือเราเปลี่ยนทุกองคาพยพนะคะ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ใช่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่พี่ว่าก็ตื่นะคะ มันค่อย ๆ ทำทีละอันเดี๋ยวมันช้า ๆ ทำไปเลยให้มันต่อต้านให้มันงง ๆ กันไง คือต่อต้านไปฉันไม่มีเวลาจะไปดูแล

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : คนเขียนนี้จะตายก่อน ผมว่าจริงนะครับ มาตราการในการเปลี่ยนแปลงนี้มันคือ สปช. เยอะเลย แล้วเขาก็ฝากให้เราเขียน พอเราเขียนเสร็จแล้วนี่ Pressure ก็มาอยู่ที่เราแทน ความจริงคนต้นเรื่องนี่คือ สปช. เขาควรจะไปบ้าง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : แต่อาจารย์ว่าใหม่เสียงที่เป็น Silent อย่างพวกเรามีอีกเยอะที่เห็นด้วย เพราะว่าในแวดวงพีหรืออาจจะเป็นคนในความคิดใกล้เคียงกันนี้ทุกคนเชียร์ทำไปเลยอย่าไปกรอบของเวลา คืออยากกดดันตัวเอง คือจริงโอเคทุกอย่างมันต้องมีกรอบมีโครงสร้างอะไรไว้คร่าว ๆ แต่ก็อย่าเป็นตัวที่แบบบังคับเราจนกระทั่งเรากระดิกกระเดี้ยไม่ได้ว่าต้องเมื่อนั้นเมื่อนี้ ๘ เดือน เมื่อนั้นเมื่อนี้ปีหนึ่ง คือถ้ามันยังไม่ตื่นนะมันจะต้องใช้เวลาเกินเลยไปหน่อยที่ว่าโอเคนะคะ พยายามฝากบอกว่าไม่ต้องกังวล ไม่ต้องรีบเอาให้ดีที่สุดนะคะ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ดีครับ ๆ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : คืออยู่ที่ให้ดีที่สุด ไม่ได้อยู่แบบซื้อเวลาหรืออะไรอย่างนั้นไม่ใช่คะ แล้วข้อ ๗. อาจารย์ก็บอกพี่มาเยอะแล้วว่าความคาดหวังว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้มันจะทำประเทศเราไปสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปสักที เพื่ออนาคตของคนต่อไปในประเทศนี้

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ผมคิดว่าหัวใจสำคัญคือการนำสิ่งที่เราตั้งเจตนารมณ์ไว้เป็นจำนวนมากในรัฐธรรมนูญนี้ให้เกิดผลจริง ผมคิดว่านี่คือสิ่งที่เป็นปัญหาของปี ๒๕๔๐ และ ๒๕๕๐ คือพอเราเขียนเสร็จแล้วนี้รัฐบาลไม่เอาไปสู่การปฏิบัติในสิทธิต่าง ๆ เยอะแยะเลยนะครับ หรือแม้กระทั่งแนวคิดดี ๆ เยอะแยะในรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๕๐ นี้ พอสุดท้ายไม่นำไปสู่การเกิดผลที่แท้จริง รัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็เลยพยายามเห็นถึงปัญหาดังกล่าวก็มีกระบวนการที่ตั้งขึ้นมาเพื่อแก้ไข อย่างเช่น การตั้งใจจะเขียนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเองนี่อันนี้ก็เป็นแนวทาง เพราะว่ามีหลายฉบับที่บอกให้เขียน แต่ว่ารัฐบาลที่ผ่านมาไม่ยอมเขียนก็เลยทำให้สิ่งที่ตั้งใจไว้ไม่เกิดขึ้น อย่างเช่นครั้งที่แล้วปี ๒๕๕๐ อยากให้มีพ.ร.บ. การเงินการคลัง เพื่อให้เกิดวินัยที่เหมาะสม ปรากฏว่าไม่ยอมเขียนเลยครับ จนกระทั่งถูกฉีกนี้ก็ไม่ได้เขียนอยู่ดี ฉบับนี้ก็เลยบอกว่าถ้าอย่างนั้นไม่เป็นไรเดี๋ยวเราเขียนเอง แล้วถ้าเกิดเราจะเขียนเองก็จะมี พ.ร.บ. พ.ร.ป. จำนวน ๑๒ ฉบับ ๑๓ ฉบับออกมาพร้อมกัน และขณะเดียวกันมันก็ยังมึลไกอื่น ๆ อีกที่เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญที่อาจจะไม่เกิดขึ้น เราก็เลยเขียนกำกับไว้ อีกอันหนึ่งบอกว่าถ้าเกิดรัฐบาลไม่ทำตามรัฐธรรมนูญนี้จะถือว่าละเว้นต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างนี้ผมคิดว่าดีนักการเมืองไม่ชอบ แต่ว่าพอเหมือนกับว่าพอเข้ามาปุ๊บนี้ก็ต้องถูกทำ ๆ แล้วคุณมีหน้าที่ทำให้เกิดประโยชน์ คุณจะมาทำเป็นนักการเมืองหรือไม่ทำไม่ละ คือพออย่างนี้ปุ๊บนี้เขาก็รับไม่ค่อยได้ แต่ว่าผมคิดว่าใช่ คือผมคิดว่าถ้าเกิดเรามีความตั้งใจแล้วอยากจะทำลักษณะนี้เราก็ต้องพยายามหากลไกที่จะทำให้เกิด คือผมคิดว่ารัฐธรรมนูญนี้เป็นทั้งกฎหมายสูงสุด เป็นทั้ง Blueprint ของทั้งเจตนารมณ์ แต่เราควรจะทำทางให้เกิดขึ้นเป็นจริง แล้วผมคิดว่าอันนี้คือสิ่งที่เราต้องหาทางขับเคลื่อนนะครับ และผมคิดว่าหัวใจของความสำเร็จก็อยู่ตรงที่ว่าทำอย่างไรที่เราจะทำสิ่งที่เราเขียนไว้ให้เกิดเป็นรูปธรรมจริง ๆ ตามที่เราตั้งใจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ที่นี้ในส่วนตัวอีกนิดหนึ่งคะ พี่มีความรู้สึกว่าคุณที่เรากำลังทำทั้งหมดนี้กลายเป็นว่าคนที่เขาจับจ้องอยู่คือพวกนักการเมืองซึ่งเป็นตัวปัญหาแล้วก็เป็นคนที่ไม่คิดจะแก้ปัญหาลงและกำลังจะสร้างปัญหา ทีนี้ปัญหาตรงนี้นั้นมันจะมีผลกระทบกับรัฐธรรมนูญใหม่คะ ทำให้รัฐธรรมนูญถูกคว่ำหรืออะไร อย่างไรไหมคะ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ผมคิดว่าทุกครั้งที่นักการเมืองไม่อยากจะเปลี่ยน ยิ่งเขาเสียอำนาจก็ไม่ชอบ คนที่ไม่ชอบที่สุดคือนักการเมือง แล้วเวลาเราปรับสมดุลอำนาจนี้ระบบการเมืองใสสะอาดสมดุลนี้ก็คือก็หมายความว่าเราจะต้องเอาอำนาจออกจากมือของนักการเมืองไปให้มือประชาชน นักการเมืองก็ต้องบอกว่าผมมีอำนาจน้อยลง ก็ไม่อยากจะเกิดขึ้น แล้วช่วงที่เขามาแย่ง ๆ ตอนนั้นก็บอกไม่ได้หรอกมาถึงทำไมมีคนตรวจสอบฉฉฉขนาดนี้ ฉฉฉเคยอิสระเสรีมา ฉฉฉเคยทำอะไรก็ได้ ผมคิดว่าเรื่องพวกนี้เป็นสิ่งที่จะต้องหาทางที่รักษาแรงสนับสนุนให้ได้คืออย่างปี ๒๕๔๐ ก็เหมือนกัน ปี ๒๕๔๐ ตอนนั้นนักการเมืองก็ไม่ชอบรับไม่ได้ แต่ว่ากระแสประชาชนจะเอา และสุดท้ายนักการเมืองก็ต้องมาบอกโอเคเห็นด้วย เห็นใหม่ครับมันก็เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น ผมคิดว่าครั้งนี้ก็เหมือนกันคือเราต้องทำให้ประชาชนอยู่ข้างเรา แล้วพอเขาอยู่ข้างเราก็จะนำไปสู่การสนับสนุนครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นววรรณ วุฒชะกุล : เพียงแต่ว่าประชาชนยังไม่รู้เท่าไร รู้คร่าว ๆ แล้วอย่างที่เขาไปหาเขามาก ๆ ก็คือเสียงนักการเมืองท้องถิ่นซึ่งเป็นคนที่เสียผลประโยชน์ เพราะฉะนั้นก็เอาพูดแต่ด้านลบ เราจึงต้องเชิงรุกของเราเองด้วย

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ใช่ครับ ผมเชื่อว่าเราต้องทำให้ประชาชนเห็นถึงประโยชน์ แล้วคนเหล่านั้นก็จะมาคัดค้านกับตัวของนักการเมือง เพราะนักการเมืองมันดังมากเลยครับ ความจริงมันมีแค่นี้ที่ฟัง ๆ นี้มีแค่นักการเมือง และมาตราก็คือมาตราการเมืองทั้งนั้นเลย มาตราอื่นแทบจะไม่มีเลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นววรรณ วุฒชะกุล : อาจารย์คะเรารู้สึกว่ากรมการปกครองทุกหน่วยงานเยอะวุ่นวายแล้วก็มีการกิจอื่นเยอะ แต่ทำเถอะพี่ว่าอันนี้ไม่เสียหายเลย ออกไปสู่ภาคประชาชนมากขึ้น นี่หาทีมให้ได้ เอาภาษาง่าย ๆ เดียวพี่หาทีมไปช่วย จะได้พูดภาษาตรงกัน บอกมาเดี๋ยวพี่หาเด็ก ๆ ไปช่วยได้

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ได้ครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นววรรณ วุฒชะกุล : เด็กรุ่นใหม่ที่เขาพูดภาษากันรู้เรื่องอะไรอย่างนี้ ยินดีอยากช่วยไหน ๆ ทำแล้วปฏิรูปประเทศ แล้วก็วางเสาหลัก วางฐานราก แล้วเดี๋ยวเด็ก ๆ เขาก่อร่างสร้างบ้านก็สวยเอง นี่พี่ได้ Keyword หลายคำจากอาจารย์เยอะมาก ๆ เลยคะ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ยินดีเลยครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นววรรณ วุฒชะกุล : เดี่ยวอีกนิดหนึ่งคะ เอาสุดท้ายจริง ๆ ว่าความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอาจารย์มีอะไร

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องอะไรครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นววรรณ วุฒชะกุล : ในเรื่องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญหรือการปฏิรูปประเทศอะไรก็ได้คะ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ผมคิดว่า ณ วันนี้คืออยู่ในช่วงของรอบแรก ผมคิดว่ามันจะเป็นช่วงที่เรากำลังตกผลึกว่าจากที่ฟังรอบที่ ๑ นี้เราจะเอามาเปลี่ยนแปลงตัวรัฐธรรมนูญอย่างไร เท่าที่ผมฟังนะครับ ผมคิดว่าร่างที่ออกไปรอบแรกคนก็พอใจระดับหนึ่ง ยกเว้นนักการเมือง โดยทั่วไปพอใจ แล้วก็ให้ข้อเสนอแนะดี ๆ มาพอสมควร เราจะทำอย่างไรให้ร่างมันเปลี่ยนไปได้อีกระดับหนึ่ง คือท่านคุณหมอกะแสพูดดีคือเราต้องทำ Good to Great หมายความว่าคือจากร่างที่ดีให้เป็น Great Version ให้ได้ จากการที่ฟังคำอภิปราย เพราะอย่าลืมว่ารอบแรกนี้เราเขียนรัฐธรรมนูญโดยที่เอาทุกคนเข้ามาผสมรวมกันแล้วก็ทำร่างขึ้นมาในเวลาจำกัด เพราะฉะนั้นบางทีมันก็ไม่ใช้ดีที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ เพราะว่าเรานี้เร่งทำ แล้วขณะเดียวกันถ้าเกิดเราทำไปแก้ไปนี่

มันก็ไม่จบใช้ไหมครับ เราก็ต้องบอกว่าอะไรที่เราไม่มั่นใจก็เก็บไว้ก่อนเดี๋ยวไปแก้ทีเดียวนะ แต่คำทำทนายในขณะนี้คือว่าจะทำอะไรให้เราเอาข้อเสนอแนะของทุกคนมารวมกับเราเนี่ยเวลาถอยหลังสักเดือนนี่กลับมาแล้วร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้ไปสู่อีกขั้นหนึ่งให้ได้ คือผมคิดว่าบางทีมันก็ต้องยอมปรับโครงสร้างบางอย่างเพื่อให้รัฐธรรมนูญมันดีขึ้น แล้วก็ชัดเจนขึ้น อันนี้ผมก็คิดว่าผมก็พยายามทำกับส่วนของตัว สปช. ที่คุยด้วยกันเพื่อให้เขาสามารถที่ทำพวกนี้ได้ดีขึ้นเช่นกันครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : พี่ฟังข่าวแบบถ้าคนนอกเลยนะคะเหมือนกับว่าขณะนี้กรรมการร่างรัฐธรรมนูญกับ สปช. กำลังขัดแย้งกัน อีกคนหนึ่งไม่ยอมร่างมาแล้วจะเอาแบบนี้ แล้ว สปช. เดียวจะคว่ำ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ๑๐ เปอร์เซ็นต์ครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ซึ่งเวลาเรามาประชุมเราไม่เห็นมีเรื่องแบบนี้เกิดขึ้นนะคะ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : คือมันมีอยู่แค่กลุ่มเดียวแค่นั้นครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่กลุ่มนั้นมันเสียงดัง

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : เสียงดัง แล้วเสียงพอกันคืออันนั้นคือปัญหาเลยครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วก็ทำให้มันเพี้ยนเงอะของดี แค่งงดีค่อยๆ ทำค่อย ๆ โตะ ซึ่งพี่ว่าก็ตีทำไปไม่ฟังเสียงนกเสียงกา แต่เสียงนกเสียงกาพวกนี้มันจะต้องเป็นเสียงที่เข้าใจใจคะ เดียวเวลาถ้าไปทำประชามติที่ประชามติต้องทำใหม่คะอาจารย์

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ผมคิดว่าทำครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เสียงนกเสียงกาเราต้องฟังว่าเขาว่าอะไร แต่ไม่ได้หมายความว่าเราก็เอาเสียงนกเสียงกาใส่ไว้ในรัฐธรรมนูญเราทั้งหมดใจ เราก็ต้องบอกให้นกกาเหล่านั้น เสียงที่เธอพูดมานี้ที่ถูกมันต้องเป็นอย่างนี้ ๆ ในความรู้สึกพี่นะ นี่ประชาชน แล้วก็ทำประชาพิจารณ์นี้เราเกิดไม่ได้หรอก ถ้าเขายังไม่เข้าใจสัก ๘๐ เปอร์เซ็นต์ ถ้าเข้าใจแค่ครึ่งเดียวนี่อย่าทำประชาพิจารณ์นะ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ใช่ ๆ ครับ เราต้องหาทาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ให้เขาประชาพิจารณ์ไม่ได้ คนจะมาวิพากษ์เรื่องอะไรที่ตัวเองยังไม่รู้ไม่ได้จะต้องให้เขารู้ก่อน รู้เกินกว่าครึ่งเยอะ ๆ เลย ไม่ใช่รู้แค่ครึ่งเดียว ครึ่ง ๆ กลาง ๆ ก็ไม่ได้ นะคะ นี่ความเห็นประชาชนนะคะ แล้วก็ทำเลยประชาพิจารณ์ ถ้าเขารู้สัก ๘๐ - ๙๐ เปอร์เซ็นต์ เข้าใจตรงกัน หรือว่าไม่ยอมรับเสียทั้งหมด แต่ถ้าสนใจเรื่องนี้เธอก็วิจารณ์เรื่องนี้เรื่องเดียวก็ได้ เธอไม่ต้องวิจารณ์ทั้งหมดใช้ไหมคะ ไม่ต้องมาเสียเวลามานั่งวิจารณ์ทั้งฉบับทำไม อะไรที่ได้อยู่แล้วไม่ต้อง เปลืองทั้งเงิน เปลืองทั้งเวลา เปลืองทั้งสมองทำไม

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ใช่ครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : และทุกคนทุ่มเทหมดแล้ว คือพี่นี่ทุกวันนี้ตั้งใจที่ทำมาแล้วได้เห็น เราก็เห็นว่าแต่ละท่านเสียสละนะคะ เรายังมีความรู้สึกที่เราเป็นฝอย ๆ ก็ดีใจ อาจารย์มีอะไรเพิ่มกับพี่อีกไหมคะ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ไม่มีครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อาจารย์เก่งมาก พี่ดีใจมากและพี่เกรงใจคะ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ไม่เป็นไรครับ ยินดีเลยครับ เดี่ยววันหลังคุยอีกก็ได้เลยครับ ได้หลาย ๆ รอบเลย วันหลังผมจะลองหาทางมาปรึกษาว่าทำอะไร ผมว่าในมหาวิทยาลัยก็ช่วยได้ครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ได้ค่ะ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ผมคิดว่าต้องหาทางให้เด็กได้เข้าใจ คือเราต้องพยายามหาเครือข่ายพวกประชาสังคมให้ช่วย เครือข่ายของตัวมหาวิทยาลัยนี่ก็สำคัญ ผมคิดว่าถ้าเกิดทำให้มหาวิทยาลัยเข้าใจว่ามันดีกับเขาอย่างไร เพราะจริง ๆ พวกนี้ไม่ได้สนใจนักการเมืองเลยและความจริงมันคือต้องเป็นนักการเมือง เพราะความจริงครั้งนี้รัฐธรรมนูญฉบับนี้จะปราบนักการเมือง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่ค่ะ

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : คือมันตั้งใจที่จะให้คนที่อยากจะโกงนี่โกงไม่ได้ คือนักการเมืองที่ดีเราก็ไม่มีปัญหากับเขาครับ แต่ว่าทำอะไรให้เขาเข้ามาแล้วสะท้อนเสียงของประชาชน แล้วก็ทำให้ประเทศเดินไปข้างหน้าได้ แล้วก็ก็เป็นคนที่ขับเคลื่อนประเทศจริง ๆ ผมคิดว่าปัญหาของไทย เมืองไทยนี่ดีทุกอย่างเลย ทรัพยากรก็ดี คนก็เก่ง เอกชนก็ใช้ได้ เพียงแต่ว่าการเมืองเรามีปัญหา คือคนเข้ามาที่ตั้งใจจะมาเอาอำนาจ มากินมาแสวงหา ซึ่งระยะยาวมันมีปัญหาใครครับ เราต้องปราบพฤติกรรมเหล่านี้ออกไป คือจริง ๆ คำว่าปราบนักการเมืองคือปราบพฤติกรรมที่ไม่ดีเหล่านี้ให้เกิดพฤติกรรมที่ดีขึ้นมา แล้วผมคิดว่าหลาย ๆ อย่างที่ทำนะคะ สภาตรวจสอบ สมัชชาพลเมือง สมัชชาคุณธรรม กระบวนการกระจายอำนาจอะไรต่าง ๆ นี้เพื่อการนี้ทั้งนั้น คือว่าทำให้ภาคการเมืองเป็นกำลังสำคัญ คือสามารถที่จะสะท้อนเจตนาของประชาชนได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อีกนิดเดียวค่ะ พี่ขอถามว่าอาจารย์มีความเห็นว่าคุณท่านประธานบรรดาศักดิ์มีบุคลิกลักษณะ หรือมีวิสัยทัศน์ หรือมีอะไรก็แล้วแต่ที่อาจารย์เห็นว่าเหมาะสม หรือว่า

ดร. กอบศักดิ์ ภูตระกูล : ผมคิดว่าท่านประธานเก่งมาก กฎหมายนี้เด็ดขาดเลย ผมมั่นใจว่าไม่แพ้ใครในเมืองไทย และขณะเดียวกันผมคิดว่าท่านก็เป็นผู้ที่เข้าใจกระบวนการอย่างยิ่ง เพราะว่าการที่จะให้ ๓๖ คนคุยกัน ทำงานในเวลาจำกัดได้รัฐธรรมนูญออกมาลักษณะนี้ไม่ใช่เรื่องง่าย คือต้องเข้าใจกระบวนการกลไกนี้ ผมเคยเห็นมาเยอะ ประชุมไปเรื่อย ๆ ก็ทำมาแล้ว แต่ว่าที่นี้ไม่ใช่ ที่นี้มีวินัยชัดเจนว่าต้องทำ ๑ ๒ ๓ ๔ เป็นขั้นตอน แล้วผมคิดว่าการที่บางที่ถ้าเกิดมันวางระบบไม่ดีมันก็จะติดหล่มไปไม่ได้ใช่ไหมครับ แต่การที่มีประธานที่ดีนี้ท่านจะช่วยทำให้เราสามารถที่จะมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง ผมคิดว่าท่านรู้ คือท่านเก่งทั้งเรื่องของกฎหมาย และก็เป็นผู้นำเรื่องกระบวนการในการทำงานได้อย่างดีเยี่ยม แล้วก็ขณะเดียวกันก็ไม่กลัวใคร หมายความว่าคือพร้อมอธิบาย และเป็นคนที่อธิบายเก่งมาก เป็นคนที่รู้สึก รู้จริง รู้สารพัดอย่างก็ภูมิใจได้ทำงานกับท่าน ผมคิดว่าได้เรียนรู้เยอะ ผมคิดว่าหลายคนก็ดีใจ แล้วเรื่องอย่างนี้ครับไม่ง่าย ผมคิดว่าต้องรับภาระแรงกดดันจากทุกแห่ง ท่านก็รับไปเยอะ พวกผมสบาย ๆ ชิว ๆ ท่านนะสิ ผมคิดว่าท่านหนักเลย เป็นกำลังใจให้ท่านอยู่เสมอครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ขอบพระคุณอาจารย์มาก ๆ เลยค่ะ ขณะนี้เวลา ๐๙.๓๐ นาฬิกา ขอบพระคุณค่ะ ได้ประโยชน์มหาศาลเลยค่ะ

๒.๔ บทสัมภาษณ์คณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญสัดส่วน

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

๑) นายปรีชา วัชรากัย

รองประธานกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ คนที่ห้า

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องทำงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

นางยุราพร สมบุญสุข : วันนี้วันจันทร์ที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๘
ได้มาเรียนสัมภาษณ์ท่านปรีชา วัชรากัย รองประธานคณะกรรมการการยกร่าง
รัฐธรรมนูญ คนที่ห้า ที่รัฐสภา สวัสดีค่ะท่าน

นายปรีชา วัชรากัย : สวัสดีครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ท่านคะ ดิฉันอาจารย์ยุราพร สมบุญ
สุข นะคะ จะเรียนถามท่านถึงเรื่องของการยกร่างรัฐธรรมนูญนะคะ ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับการยกร่าง
รัฐธรรมนูญมาก่อนหรือเปล่าคะ

นายปรีชา วัชรากัย : ครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่เข้ามาทำหน้าที่โดยตรงในการยกร่างรัฐธรรมนูญครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วท่านได้เข้ามาสู่การยกร่างอย่างไรคะ

นายปรีชา วัชรากัย : ผมเป็นหนึ่งในห้า สนช. ที่ได้รับเลือกจาก สนช. ให้เข้ามาทำหน้าที่ยกร่างรัฐธรรมนูญในครั้งนี้ครับ อันที่จริง ในฐานะพลเมืองไทยผมคิดว่าผมและคนไทยทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญมาตั้งแต่เมื่ออายุครบเกณฑ์เลือกตั้งแล้วทั้งนั้น การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก็คือการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญของพลเมืองไทย นอกจากนั้น การรับราชการของผมตั้งแต่ปี ๒๕๑๗ เป็นต้นมา ก็ถือเป็นประสบการณ์สำคัญที่ทำให้มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้กฎกติกาตามรัฐธรรมนูญ เพราะข้าราชการคือผู้หนึ่งที่จะทำให้สาระสำคัญที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญมีผลในทางปฏิบัติ การบริหารราชการแผ่นดินของไทยประกอบด้วยคณะรัฐมนตรีหนึ่งคณะ ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและกำกับการบริหารประเทศ ต่อจากนั้น ก็เป็นหน้าที่ของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะนำนโยบายนั้นมาทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ซึ่งผมคิดว่าคนกลุ่มนี้แหละครับที่จะมีส่วนอย่างมากกลุ่มหนึ่งที่จะทำให้การบริหารประเทศประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว ในฐานะประชาชนคนไทย เราต้องช่วยกันสนับสนุนให้นักการเมือง ผู้บริหารประเทศ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุก ๆ ระดับทำหน้าที่ด้วยความสุจริต ด้วยความตั้งใจ และยึดผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติเป็นหลัก สมตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

นางยุราพร สมบุญสุข : ข้าราชการการเมืองกับข้าราชการประจำถือว่าเป็นกลไกสำคัญนะคะ ขอเรียนถามเพิ่มเติมว่า ทั้งสองฝ่ายนี้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างไร

นายปรีชา วัชรากัย : ผมขอเรียนอย่างนี้ครับ ความเกี่ยวพันระหว่างฝ่ายการเมืองกับข้าราชการประจำนี้มีเส้นกำหนดชัดเจนอยู่แล้ว ฝ่ายการเมืองเป็นฝ่ายกำหนดนโยบาย กำหนดงบประมาณ และกำกับกำกับการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายที่แถลงไว้ ฝ่ายข้าราชการประจำก็มีข้อกำหนดในการปฏิบัติราชการว่า

ด้วยกฎเกณฑ์ กติกา วินัย เป็นกรอบในการทำงาน หากแต่ละฝ่ายให้ความเคารพซึ่งกันและกัน ไม่ก้าวก้าวกัน ยิน หยัดในสิ่งที่ถูกต้องตามครรลองคลองธรรม และมุ่งเน้นที่ประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน โดยไม่เลือก ปฏิบัติหรือเห็นแก่พรรคพวกเพื่อนพ้อง ภารกิจทุกอย่างก็จะมุ่งสู่สัมฤทธิ์ผลหลักของประเทศ เป็นไปตาม ข้อกำหนดหรือบรรทัดฐานของกฎหมาย ไม่เกิดความวุ่นวายในสังคม ผมว่าการตระหนักในภาระหน้าที่ของ ตนเองเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการทำงานของทั้งฝ่ายการเมืองและข้าราชการประจำนะ

นางยุราพร สมบุญสุข : สำหรับการร่างรัฐธรรมนูญในครั้งนี้ บริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองส่งผลต่อการทำร่างใครครั้งนี้มากน้อยอย่างไรคะ

นายปรีชา วัชรากัย : เรื่องสังคม เศรษฐกิจ การเมือง มีผลกระทบต่อประชาชนในทุกมิติอยู่ แล้วครับ ดังนั้น การยกร่างรัฐธรรมนูญก็ต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ด้วยเช่นกันเสี่ยงไม่ได้เลยสภาพสังคมไทยมี ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ไทย ซึ่งต่างกับสังคมประเทศอื่น ไม่เหมือนของประเทศอังกฤษหรือสหรัฐอเมริกา การที่ มีเสียงเรียกร้องให้รัฐธรรมนูญของไทยเป็นเหมือนของประเทศนั้นประเทศนี้ หรืออยากทำเหมือนที่นั่นที่นี้ หรือ ทำไมที่นั่นทำได้แต่เราทำไม่ได้แบบนั้น ผมว่าเราต้องคำนึงถึงบริบทของสังคมด้วยว่า มีความแตกต่างหรือ คล้ายคลึงกันบ้างหรือไม่ มากน้อยแค่ไหน ประเด็นนี้เป็นเรื่องสำคัญครับ ยกตัวอย่างเช่น รัฐธรรมนูญของประเทศ สหรัฐอเมริกามีอยู่ไม่กี่มาตราครับ ในขณะที่ประเทศไทยมีเป็นร้อย ก่อนที่จะอยากได้เหมือนเขา เราต้องมอง ตัวเองก่อนว่า ทำไมเราจึงต้องมีเป็นร้อยมาตรา เพราะเราเป็นสังคมไทยครับ รัฐธรรมนูญไทยร่างขึ้นบนฐานของ สภาพสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของไทย ซึ่งผมคิดว่าการลอกของต่างประเทศมาใช้อาจจะใช้ไม่ได้ นี่เป็น ความเห็นส่วนตัวนะครับ การถกเถียงในคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญคือการช่วยการคิดพิจารณาว่า อะไร คือสิ่งที่เหมาะสมที่สุดสำหรับสังคมไทย รัฐธรรมนูญของไทยก็ต้องร่างขึ้นเพื่อสังคมไทยครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : อะไรคือบริบทสำคัญในการยกร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้

นายปรีชา วัชรากัย : สิ่งที่กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญได้พยายามทำมากที่สุดคือการ พิจารณาเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญจากหลาย ๆ ประเทศ ผมขอย้ำเรื่องการพิจารณาและเปรียบเทียบนะครับ เราไม่ได้พยายามที่จะลอกหรือเลียนแบบ แต่เราพยายามศึกษาหาคำตอบว่าการที่เขาเขียนแบบนั้นหรือแบบนี้ มีเจตนารมณ์อย่างไร ต้องการอะไร และผลสัมฤทธิ์คืออะไร นอกจากนั้น สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ต้องพิจารณา ควบคู่ไปด้วยก็คือ รัฐธรรมนูญฉบับเก่าของเราเอง เราต้องวิเคราะห์ถึงจุดดีและจุดด้อยของรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ อะไรที่เป็นเรื่องดีและเหมาะกับบ้านเรา เราก็จะพยายามคงเอาไว้ ส่วนประเด็นที่มีจุดบกพร่องเราก็ต้องวิเคราะห์ ถึงสาเหตุของความบกพร่องและหาทางปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมกับสังคมไทยในสมัยปัจจุบัน ผมคงไม่ สามารถพูดแทนกรรมการทั้งหมดได้นะครับ แต่ผมคิดว่ากรรมการทั้ง ๓๖ ท่าน คิดไปในทำนองเดียวกันว่า บ้านเรามี “ตัวตน” ที่เป็นของตัวเอง การยกร่างรัฐธรรมนูญจึงต้องวิเคราะห์พิจารณากันมากมาย ไม่ใช่การนั่งนึก นิ่งคิดหรือลอกเลียนคนอื่น แต่เราใช้ฐานการศึกษา พิจารณาและเปรียบเทียบจากที่อื่น รวมทั้งการวิเคราะห์จาก ฐานของเราเองที่มีมาแล้วในอดีต

นางยุราพร สมบุญสุข : ในฐานะคณะกรรมการเอง ได้มีการแบ่งงานกันพิจารณาหรือศึกษา ในประเด็นใดเป็นพิเศษไหม

นายปรีชา วัชรากัย : มีครับ กรรมการแต่ละท่านหรือกรรมการ ๓ - ๔ ท่านอาจได้รับ มอบหมายเป็นกลุ่มไปพิจารณาศึกษาเรื่องต่าง ๆ ที่ท่านมีประสบการณ์หรือความเชี่ยวชาญอยู่ ผมรับผิดชอบอยู่

๑ หมวด คือเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมือง ข้าราชการ และประชาชน ท่านประธานคงมองเห็นว่าการที่ผมเป็นข้าราชการมาตลอดชีวิตคงจะมีประเด็นที่สามารถช่วยทำงานในเรื่องนี้ได้ ประเด็นนี้น่าสนใจครับ ผมอยากเรียนว่ารัฐธรรมนูญของประเทศอื่นไม่ได้เขียนเรื่องนี้นะครับ รัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ของไทยเองก็ไม่เขียนไว้เช่นกัน หากจะถามว่าทำไมเราต้องเขียนขึ้นมาในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ มันก็ต้องมีเหตุผล มีที่มา และด้วยบริบทของสังคมที่ไม่เหมือนเดิม

ผมจะขอย้อนไปในสมัยที่ผมเป็นข้าราชการเด็ก ๆ นะครับ ผมเริ่มรับราชการเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๗ สมัยนั้นทั้งข้าราชการฝ่ายการเมืองและข้าราชการประจำมีความเข้าใจและเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันมาก มีบ้างที่ฝ่ายการเมืองจะก้าวก่ายงานของราชการประจำ แต่ก็กระทำต่อกันด้วยความเคารพ ผมยังจำได้ดีว่า ในสมัยโน้นหากข้าราชการระดับปลัดกระทรวงหรืออธิบดีหยิบยกเอาเรื่องอะไรมากล่าว มันจะกลายเป็นเรื่องใหญ่โตของบ้านเมือง ส่วนรัฐมนตรีที่เป็นฝ่ายการเมืองจะใช้อำนาจสั่งแบบผิด ๆ ถูก ๆ หรือดำเนินการตามอำเภอใจไม่ได้ เพราะฝ่ายประจำมีความเข้มแข็ง มีจุดยืน มีกฎกติกาที่ยึดถืออยู่อย่างชัดเจน สมัยนั้น ผมเคยเห็นรัฐมนตรีเป็นฝ่ายเดินเข้ามาหาข้าราชการในกระทรวงเพื่อหารือภารกิจการทำงาน ผมเคยเห็นท่านสมัคร สุนทรเวช สมัยเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเดินทางมาพบเลขาธิการ ก.พ. เพื่อหารือเรื่องการขาดแคลนกำลังคนของกระทรวง เคยเห็นรัฐมนตรีท่านอื่นเดินทางไปหาหรือข้าราชการหลายท่านถึงที่ทำงาน การแสดงออกเหล่านั้นบ่งชี้ถึงการให้เกียรติซึ่งกันและกัน มาถึงสมัยนี้ไม่ค่อยมีให้เห็นครับ รัฐมนตรีเรียกข้าราชการเข้าพบอย่างเดียวเลยที่เรียกเข้าพบส่วนใหญ่ไม่ใช่การหารือนะครับ แต่เป็นการเรียกไปสั่งการอะไรมากมาย ผิดมั่งถูกมั่ง หรือบางทีก็มอบหมายให้คนอื่นมาพูดแทน และพูดในสิ่งที่ทำให้ข้าราชการประจำอึดอัดใจที่จะทำตามคำสั่งนั้น เมื่อมาถึงจุดหนึ่ง จุดที่ฝ่ายการเมืองไม่เคารพต่อกฎกติกา และไม่ให้เกิดเกียรติฝ่ายประจำ ส่วนฝ่ายประจำก็ไม่ทำหน้าที่เป็นข้าราชการที่ดีที่จะต้องชี้ให้เห็นความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่ควรปฏิบัติ รวมทั้งการไม่ทำหน้าที่ส่งเสริมหรือชี้แนะให้ทุกฝ่ายเห็นตามบรรทัดฐานและแนวทางปฏิบัติของสังคม เหตุการณ์เช่นวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ จึงได้เกิดขึ้นครับ เรื่องอย่างนี้อ่าไปโทษที่ระบบนะครับ เพราะระบบถูกวางไว้อย่างชัดเจนแต่ไม่ได้รับการปฏิบัติ สังคมไทยจึงต้องเดินหน้ามาถึงจุดที่ต้องมีหมวดของความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมือง ข้าราชการ และประชาชน ขึ้นมาเพื่อที่จะชี้ว่า ฝ่ายการเมืองจะยืนตรงไหน ข้าราชการประจำจะยืนตรงไหน และประชาชนจะมีสิทธิหน้าที่อย่างไรบ้างในการช่วยราชการต้องช่วยกันคิด ช่วยกันดำเนินการ และช่วยกันประเมินผลหรือติดตามการปฏิบัติงานของส่วนราชการ ไม่ใช่ฝ่ายการเมืองจะทำอะไรก็ได้ตามอำเภอใจ ฝ่ายประจำไม่มีหลักในการทำงาน ก้มหน้าก้มตาทำตามคำสั่งกันไป ส่วนฝ่ายประชาชนก็ไม่ต้องมีหน้าที่อะไร อยู่นิ่ง ๆ เฉย ๆ แล้วก็ทำตาปริบ ๆ ปลอ่ยให้เหตุการณ์ทุกอย่างรอบตัวเดินหน้าไปแบบไม่รู้เรื่องราวใด ๆ ทั้งสิ้น สำคัญสำคัญทั้งหลายทั้งปวงเหล่านี้จึงเป็นที่มาของหมวดนี้ ซึ่งเป็นหมวดสั้น ๆ มิไม่ก็มาตรา โดยกำหนดบทบาทของแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน เน้นความสำคัญที่ระบบคุณธรรมในการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการและให้ความสำคัญกับความพึงพอใจของประชาชนที่เป็นพลเมืองของประเทศด้วย

นอกจากในหมวดนี้แล้ว หากพิจารณากันอย่างถ่องแท้จะเห็นถึงบทบาทหน้าที่ของข้าราชการที่พึงมีต่อประชาชนแทรกอยู่ในหลายบทหลายหมวดด้วยนะครับ ยกตัวอย่างเรื่องสิทธิพลเมืองหรือแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ซึ่งระบุว่ารัฐต้องดำเนินการอย่างนั้นหรือทำอย่างนี้ให้ประชาชน เอาเข้าจริงคำว่า “รัฐ” ก็หมายถึงข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนะครับ ข้าราชการต้องตระหนักถึงหน้าที่ของตน ปฏิบัติตามหน้าที่ของ

ตน และฝ่ายการเมืองก็ต้องทำหน้าที่ได้ตรงตามนโยบายพื้นฐานได้อย่างเต็มกำลังความสามารถและทำให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้พลเมืองมีสิทธิและใช้สิทธิได้ตามกฎหมาย คำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ครอบคลุมหมดครบ ทั้งฝ่ายการเมือง ข้าราชการส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น ที่จะต้องมีกรอบความคิดความรับผิดชอบ ตระหนักในหน้าที่ และยึดถือความถูกต้องตามกติกาและค่านึงถึงคุณธรรมเป็นหลักสำคัญ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วท่านคิดว่าเจตนารมณ์โดยรวมของการร่างรัฐธรรมนูญที่กำลังร่างอยู่นี้ ให้ความสำคัญกับเรื่องอะไรบ้าง

นายปรีชา วัชรากัย : “พลเมือง” ครับ เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้คือจะ ต้องให้พลเมืองเป็นใหญ่ ที่นี้คำว่า “พลเมืองเป็นใหญ่” ก็ต้องเข้าใจด้วยว่า ไม่ได้หมายถึง การที่พลเมืองจะทำอะไรก็ได้ตามใจเพราะถือว่าตัวเป็นใหญ่ แบบนั้นผิดครับ เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาพลเมืองในทุกด้าน เพื่อให้พลเมืองของประเทศมีสิทธิและมีคุณภาพชีวิตที่ดี และสร้างให้พลเมืองเป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคต

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วที่นี้คำว่า “พลเมืองเป็นใหญ่” ในรัฐธรรมนูญจะมองภาพรวมอย่างไรคะ เพราะบางคนก็ไม่เข้าใจว่าพลเมืองเป็นใหญ่มันคืออะไร

นายปรีชา วัชรากัย : สิ่งที่กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญพยายามบอกให้เห็นคือ การที่คนเกิดมาในประเทศไทยและเป็นคนไทยนั้น คน ๆ นั้น ต้องถูกสร้างให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศด้วย หากคนไทยเป็นคนที่ดีรู้และมีสติปัญญา และนำสติปัญญานั้นมาปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ก็จะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะเสริมสร้างประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปได้ ผมคิดว่า เรื่องนี้เราต้องค่อย ๆ ทำความเข้าใจกันนะครับ หลายท่านอาจจะกลัวว่า พอใช้คำว่าพลเมืองเป็นใหญ่ก็จะตีความกันตรงตัวไปว่าหมายถึงการที่พลเมืองหรือประชาชนจะลุกฮือขึ้นมาทำอะไรก็ได้ การรวมตัวของพลเมืองจะกระทำได้อีกเพื่อมารวมกันกระทำสิ่งที่เป็นโยบายชนต่อส่วนรวมต่อสังคม และต่อประเทศ ประเด็น “การให้ความสำคัญกับพลเมืองเพื่อสร้างให้เป็นกำลังของบ้านเมือง” ที่กล่าวถึงนี้เป็นเรื่องสำคัญและถือเป็นเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ครับ แต่เปลี่ยนแปลงหรือการบรรลุผลในเรื่องนี้ต้องใช้เวลา ต้องใจเย็น ๆ การสร้างคุณภาพเป็นเรื่องที่ไม่สามารถเห็นผลได้ภายใน ๑ - ๒ ปี เจตนารมณ์ประการต่อมาคือ “การเมืองใสสะอาด” ซึ่งเป็นสิ่งที่เราต้องทำ ต้องสร้างให้มันเกิดขึ้นให้ได้ เราจะยอมแพ้แล้วปล่อยให้การเมืองเป็นแหล่งของการทุจริตประพฤติมิชอบ เป็นเรื่องของการซื้อขายเสียง เล่นพรรคเล่นพวก และเป็นแหล่งแสวงหาผลประโยชน์ให้ตนและพวกพ้องต่อไปอีกไม่ได้ เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้คือการทำให้การเมืองมีความใสสะอาดมากที่สุด สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากที่สุด ประเด็นเรื่องการเมืองใสสะอาดนี้ กรรมการอภิปรายกันอย่างกว้างขวาง ทั้งเรื่องของการมีส่วนร่วม ระบบพรรคการเมือง ความเป็นธรรมในสังคม รวมถึงเรื่องความโปร่งใสและนำสันติสุขมาสู่ชาติ โดยกรรมการทุกท่านได้ให้ความสำคัญและตั้งใจอย่างยิ่งที่จะช่วยกันคิดพิจารณาอย่างละเอียดในทุกมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างความโปร่งใสในชาติครับ เราไม่เคยคิดว่าจะมาถึงวันที่ประเทศไทยต้องเขียนเรื่องการโปร่งใสของคนในชาติไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่สถานการณ์ของสังคมทุกวันนี้ทำให้เราต้องวางหลักการเอาไว้ เพื่อให้คนไทยหันหน้ามาพูดคุยกันมากขึ้น เพื่อให้เกิดความสงบสุขหรือสันติสุขในชาติ นอกจากนี้ ก็คือการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ หลาย ๆ ด้านที่จะสร้างสังคมที่เป็นธรรมให้เกิดขึ้นเพราะตราบโศกที่สังคมยังไม่มีความเป็นธรรม ความขัดแย้งก็ยังคงมีอยู่ต่อไป

นางยุราพร สมบุญสุข : คณะกรรมการพิจารณาถึงเรื่องแนวทางการปรองดองในหลักใหญ่ ๆ
อย่างไรบ้าง

นายปรีชา วัชรากัย : เรื่องของการปรองดองยังอยู่ระหว่างการศึกษา อาจจะยังไม่สามารถให้
รายละเอียดได้ทั้งหมด เรื่องนี้อาจารย์เอนก เหล่าธรรมทัศน์ และคณะกำลังพิจารณาอยู่ครับ อาจารย์เป็นตัวหลัก
ในการทำงานเรื่องนี้ที่ต้องพูดคุยหารือ วิเคราะห์แนวคิดจากฝ่ายการเมืองทุกฝ่าย เพื่อให้ได้มุมมองความคิดที่
รอบด้านเพื่อให้เกิดความปรองดองหรือลดความขัดแย้งในสังคม ผมเชื่อว่าคนไทยไม่ใช่ชนชาติที่ชอบความรุนแรง
เราเป็นชาติที่รักสงบ และการที่ประเทศเราเดินมาถึงจุดที่ขัดแย้ง มองหน้ากันไม่ได้ มันเป็นเรื่องที่น่ากังวลและ
ไม่ใช่เอกลักษณ์ของคนไทยครับ ผมอยากให้กำลังใจตนเอง คนทำงาน และพี่น้องชาวไทยทุกคนว่า ความขัดแย้ง
รุนแรงถึงขนาดรบราฆ่าฟันกันเองในบางประเทศที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลา ๕๐ หรือ ๑๐๐ ปีนั้น เขายังมาถึงจุดยุติ มี
การเจรจา มีความปรองดองเกิดขึ้นในชาติกันได้เลย แล้วทำไมชาติไทยจะไปถึงจุดนั้นไม่ได้ล่ะครับ อย่างไรก็ตาม
การที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญก็ไม่ได้หมายความว่า เมื่อมีผลบังคับใช้แล้วในวันรุ่งขึ้นเราจะเดินออกมาจับมือ
ปรองดองกันได้เลย แต่มันคือเจตนารมณ์ คือจุดเริ่มต้นที่จะทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติต่อไป

นางยุราพร สมบุญสุข : ขอเรียนถามถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของคณะกรรมการ
ยกร่างรัฐธรรมนูญด้วยค่ะ

นายปรีชา วัชรากัย : “เวลา” เป็นเงื่อนไขสำคัญที่สุดในการทำงานของคณะกรรมการ
ครับ ระยะเวลาที่กำหนดไว้ นับถึงขณะนี้เหลืออยู่เพียงไม่กี่วัน เราต้องยกร่างรัฐธรรมนูญกว่า ๒๐๐ มาตรา และ
เพิ่งจะผ่านการพิจารณาไปได้ประมาณครึ่งเดียวครับ เราต้องทำงานแข่งกับเวลา และความรู้สึกส่วนตัวของผมเอง
คือ เวลาที่น้อยมากกับภาระงานที่เยอะและยากมาก หากขาดการทบทวนหรือไม่ละเอียดเพียงพอ อาจนำมาซึ่ง
ช่องว่างหรือความไม่เข้าใจที่ถูกต้องตรงกันขึ้นได้ ยกตัวอย่างเรื่องการใช้ถ้อยคำนะครับ เช่นตรงนี้ใช้ “ประชาชน”
แต่อีกบทหนึ่งใช้ “พลเมือง” หลายคนก็ถามว่า แปลตรงกันหรือเปล่า สรุปว่าเป็นคำเดียวกันหรือคนละคำกันแน่
หรืออีกตัวอย่างหนึ่งคือ คำว่า “เห็นด้วย” และ “เห็นชอบ” หลายคนบอกที่มีความหมายเดียวกัน ในขณะที่อีก
หลายคนบอกว่าไม่เหมือนกัน หากทั้งสองคำถูกหยิบนำมาใช้ก็ต้องตีความหรือทำความเข้าใจให้ได้ว่ามี
ความหมายอย่างไร

คณะกรรมการทั้ง ๓๖ คน ต้องพิจารณาทั้งเรื่องใหญ่ในเชิงเจตนารมณ์และกรอบความคิดซึ่ง
เป็นเรื่องใหญ่ รวมทั้งต้องดูรายละเอียดในเรื่องย่อย ๆ ด้วย อย่างเช่นการเลือกใช้ถ้อยคำที่จะปรากฏอยู่ใน
รัฐธรรมนูญ ดังนั้น เงื่อนไขของ “เวลา” จึงเป็นสิ่งที่ผมมีความเป็นกังวลอย่างมาก เพราะหากเรามีเวลามากกว่านี้
เราก็มีเวลาที่จะไปอธิบายให้ประชาชนได้รับรู้รับทราบโดยทั่วกัน หากมีผลสะท้อนกลับมาว่าประชาชนส่วนใหญ่
ของประเทศไม่เข้าใจในเรื่องนั้นหรือคำนี้ คำนั้น เราก็ต้องเปลี่ยนครับ แต่หากไม่มีเวลาเราก็ต้องยอมรับว่าเราจะ
ขาดส่วนนั้นไป ต้องหาทางเลือกอื่นมาทำงานในระยะเวลาที่จำกัดอย่างมาก

นางยุราพร สมบุญสุข : ตอนนี้จึงกังวลว่าประชาชนไม่เข้าใจ

นายปรีชา วัชรากัย : ความกังวลของผมคือ ประเด็นที่เป็นเรื่องใหม่ที่ไม่เคยพูดถึงกันมาก่อน
อาจจะทำให้ประชาชนเข้าใจได้ไม่เต็มที่ เปรียบเหมือนกับรถยนต์นะครับ หากบ้านเราไม่เคยมีรถมาก่อน เราไม่
เคยจับต้องรถใด ๆ มาก่อน การจะขึ้นขับได้ก็ต้องมีการแนะนำ อธิบาย และฝึกขับควบคู่กันไป เราไม่สามารถ
ปล่อยให้ใครก็ตามขึ้นมาขับหลังพวงมาลัยแล้วขับออกถนนในทันที

นางยุราพร สมบุญสุข : ขอเรียนถามถึงเรื่องของความคาดหวังบ้าง คณะกรรมการมีความคาดหวังต่อความสำเร็จในการปฏิรูปประเทศอย่างไรบ้าง

นายปรีชา วัชรภักย์ : เราก็หวังว่าจะต้องสำเร็จนะครับ พูดกันตรง ๆ ตรงนี้เลยว่า หากคิดว่าจะไม่สำเร็จก็คงไม่เข้ามาทำ เมื่อทุกคนรับงานนี้แล้วก็ต้องทำออกมาให้ได้ และต้องพิสูจน์ให้ทุกคนเห็นว่า เรื่องที่เราทำนี้เป็นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ต่อประเทศและประชาชน แม้ว่าบางเรื่องจะมีเวลาน้อยมากที่จะทำให้ประชาชนเข้าใจหรือยอมรับ ก็ต้องทำให้ถึงที่สุดเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากที่สุด เท่าที่เวลาจะอำนวย กรรมการทั้ง ๓๖ คนที่นั่งทำงานอยู่ด้วยกัน เป็นนักสู้ทั้งนั้นครับ ทุกคนเดินหน้ามาด้วยกัน ไม่มีใครหยุดหรือเดินถอยหลังหรือถอยหลังขอเรียนว่า การยกร่างรัฐธรรมนูญไม่ใช่เรื่องง่าย มีอุปสรรคมากมายก็ต้องฟันฝ่า โดยเฉพาะเรื่องการทำความเข้าใจ ท่านประธานเคยพูดว่าเรื่องแบบนี้ไม่ใช่เราไป “ขอให้เขาเข้าใจ” แต่มันถือการต้องไป “ทำให้เขาเข้าใจ” ในสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญและในการทำงานของเรา

นางยุราพร สมบุญสุข : นับว่าเป็นอุดมการณ์ในการทำงานที่ดีมากค่ะ

นายปรีชา วัชรภักย์ : ทุกคนก็พยายามทำให้ได้ดีที่สุดนะครับ เพราะรับปากเข้ามาทำงานแล้ว แต่ต้องไม่ลืมว่าความสำเร็จส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของประชาชนด้วย เราบังคับประชาชนไม่ได้นะครับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำประชามติ เราต้องรับฟังเหตุผลของประชาชนทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย แม้ว่าเราจะคิดว่าสินค้าของเราดีแล้ว เราทำเต็มที่แล้ว แต่หากประชาชนไม่ชอบไม่สนับสนุนก็ต้องยอมรับว่า “เราอาจจะทำได้ไม่ดีพอ” หรือ “ไม่ถึงในจุดที่เขาต้องการ”

ผมขอย้ำตรงนี้อีกครั้งว่า คณะกรรมการทุกคนมีความตั้งใจจริงที่จะยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาเพื่อสร้างความก้าวหน้าให้ประเทศชาติและประชาชน ทุกคนมาด้วยใจเต็มร้อย มุ่งมั่นที่จะเห็นความสำเร็จในงานที่ได้รับมอบหมาย แต่เมื่อท้ายที่สุดแล้วมันอาจจะไปไม่รอด ไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชน เราก็พร้อมยอมรับ ไม่โทษใครทั้งนั้นนะครับ ข้อสำคัญอยู่ที่ เวลานี้เรารู้กันเต็มที่ครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ค่ะ ทุกท่านเต็มที่แล้วจริง ๆ ท่านจะมีข้อคิดเห็นอื่นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญในครั้งนี้อีกไหมคะ

นายปรีชา วัชรภักย์ : ความคิดเห็นส่วนตัวของผมนะครับ ในชีวิตผม ผมไม่เคยคิดว่าจะได้มาทำงานนี้ แต่เมื่อวันหนึ่งมีโอกาสเข้ามาแล้วผมก็จะทำหน้าที่ให้ดีที่สุด ก่อนหน้านั้น มีคนบอกกับผมว่า ผมเป็นข้าราชการพลเรือนมาทั้งชีวิตคงจะช่วยพิจารณาในประเด็นที่เกี่ยวข้องได้รอบคอบมากขึ้น ซึ่งผมก็ขอบคุณ เพราะท้ายที่สุดแล้ว คนที่จะผลักดันให้สิ่งที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเกิดผลในทางปฏิบัติหรือทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจและเป็นกำลังสำคัญของประเทศได้ก็คือ ข้าราชการทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำ ที่จะเป็นผู้นำสิ่งที่บรรจุในรัฐธรรมนูญไปปฏิบัติให้ถูกต้องตามเจตนารมณ์ นั่นเอง ประเด็นสำคัญของผมคือการทำให้ข้าราชการทั้งฝ่ายการเมือง ฝ่ายประจำ รวมถึงพลเมือง ได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และภารกิจของตนต่อประเทศชาติอย่างถูกต้อง และรักษาผลประโยชน์ของชาติบ้านเมือง ผมว่าประเด็นนี้สำคัญมาก

๒) นางกาญจนารัตน์ ลีวีโรจน์

เลขานุการกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๘

ณ ห้องประชุมกรรมาธิการ หมายเลข ๒๐๘ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒

นางกาญจนารัตน์ ลีวีโรจน์ : ดิฉันมีข้อเสนอเล็กน้อยนะคะ ว่าหลังจากที่รัฐธรรมนูญผ่านการลงมติของสภาปฏิรูปแห่งชาติแล้ว ควรจะมีการสัมภาษณ์อีกว่าตั้งแต่เริ่มเขียนรัฐธรรมนูญมานี้ มีแนว มีความคิดอะไร จนกระทั่งผ่านการลงมติมาแล้วมีความรู้สึกอย่างไร มีความคิดอย่างไร เปลี่ยนแปลงไปมากน้อยแค่ไหนแล้ว ไม่ว่าจะรัฐธรรมนูญนี้จะผ่านการลงมติหรือไม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : ก็ดีค่ะ เป็นข้อเสนอแนะที่ดี ถ้าทำได้ เพราะในขณะทำงานพวกเรายังเป็นข้าราชการประจำ ยังมีภาระหน้าที่ในการทำงาน แต่ทุกคนก็ยินดีมาช่วยประเทศชาติ ถ้าทำสิ่งนี้แล้วเป็นประโยชน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : สำหรับวันนี้ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์กาญจนารัตน์ ลีวีโรจน์ ซึ่งท่านกรุณาให้สัมภาษณ์กับเราในวันจันทร์ที่ ๒๗ เมษายน ปี ๒๕๕๘ ณ เวลา ๐๙.๐๗ นาฬิกา ขออนุญาตเรียนถามอาจารย์เลยนะคะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวีโรจน์ : ยินดีค่ะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญมาก่อนหน้านี้บ้างไหมคะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวีโรจน์ : ก็มีมากพอสมควรเลย อาจจะมากกว่าทุกคนที่เข้ามาเป็นกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญในครั้งนี้ เพราะดิฉันเริ่มเข้ามาเกี่ยวข้องกับกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญตั้งแต่รัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ ในตอนนั้นอาจารย์บวรศักดิ์ท่านเป็นเลขานุการกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ท่านได้ชักชวนให้เข้ามาช่วยอยู่ในฝ่ายเลขานุการ ในช่วงนั้นดิฉันไม่ได้มีตำแหน่งอะไรในกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ มาเป็นลูกมือท่านคอยช่วยจัดประเด็น คอยค้นกฎหมายอะไรต่าง ๆ ให้ท่าน บางครั้งก็ช่วยยกร่างบางมาตราให้ท่าน เพราะว่าท่านมีภารกิจหนักที่จะต้องชี้แจงตอบคำถามอะไรต่าง ๆ ในที่ประชุมกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญหรือในสภา ร่างรัฐธรรมนูญในสมัยนั้น ทำงานลักษณะนี้มาได้สักพักหนึ่ง เมื่อมีการตั้งคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาโดยมีอดีตนายกรัฐมนตรีท่านอานันท์ ปันยารชุน เป็นประธานกรรมาธิการ ดิฉันก็นั่งทำงานในลักษณะเดิม ถ้ากลับไปดูเทปทีวีสมัยเก่า ๆ ตอนยกร่างรัฐธรรมนูญจะเห็นว่าท่านอดีตนายกรัฐมนตรีอานันท์ท่านนั่งเป็นประธาน ท่านอาจารย์บวรศักดิ์นั่งด้านข้าง แล้วดิฉันก็นั่งอยู่ข้างหลัง ท่านประธานมีคอมพิวเตอร์อยู่ตัวหนึ่งคอยจัดประเด็นอะไรต่าง ๆ ทางกฎหมาย แล้วก็คอยค้นข้อมูลให้กับท่านทำงานมาได้สักระยะหนึ่ง ท่านอาจารย์บวรศักดิ์เล่าให้ฟัง ท่านอดีตนายกรัฐมนตรีอานันท์ท่านก็ถามว่าคนนั้นใคร ไปเอามาจากไหน

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ท่านอาจารย์บรรศักดิ์ก็ทราบเรียนให้ทราบว่าเป็นข้าราชการอยู่ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ท่านอดีตนายกรัฐมนตรีท่านนั้นก็เลยทำหน้าที่สื่อขอยืมตัวมาเป็นทางการ แล้วท่านก็เมตตาแต่งตั้งให้เป็นผู้ชำนาญการประจำตัวประธานกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ดิฉันทำหน้าที่ตรงนั้นมาตลอด ไม่ว่าท่านประธานจะนั่งอยู่ในที่ประชุมหรือไม่ก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าท่านประธานลุกไปไหน ท่านก็จะหันมาสั่งว่าคุณห้ามลุกไปไหนนะ คุณต้องจดประเด็นเอาไว้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เพราะฉะนั้นไม่มีปัญหา กล้องจะต้องจับอยู่ตลอดเวลา

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ก็เลยเหมือนปัจจุบันนี้ ไม่ว่าใครจะลุกไปไหน ดิฉันก็ต้องนั่งอยู่ในที่ประชุมตลอดเวลา ในการยกร่างรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ ดิฉันก็ทำหน้าที่เช่นนี้เรื่อยมาค่ะ พอรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ มีผลใช้บังคับ ทุกคนก็แยกย้ายกันไปปฏิบัติหน้าที่ของตน เมื่อเกิดการรัฐประหาร เมื่อปี ๒๕๔๙ จะต้องมีการเขียนรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ในปี ๒๕๕๐ ตอนนั้นทางคณะกรรมการกฤษฎีกา (คกช.) ที่เป็นคณะปฏิวัติ มีโควตาที่สามารถตั้งผู้ทรงคุณวุฒิได้ ๑๐ คน เข้ามาเป็นกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ คกช. ก็เมตตาตั้งดิฉันเป็น ๑ ใน ๑๐ เข้ามาเป็นกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ สมัยนั้นมีนาวาอากาศเอก ประสงค์ สุ่นศิริ เป็นประธานกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ มีศาสตราจารย์ ดร.สมคิด เลิศไพฑูรย์ เป็นเลขานุการ ท่านอาจารย์สมคิดก็เมตตาเสนอให้แต่งตั้งดิฉันเป็นผู้ช่วยเลขานุการกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ดิฉันได้ทำหน้าที่ไม่ต่างกันคือทำหน้าที่จับประเด็น ทำหน้าที่ยกร่างบทบัญญัติมาตราต่าง ๆ ขึ้นมานะคะ ตอนนั้นก็มีท่านอดีตเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาคือ คุณอัคร จารุจินดา เป็นผู้ช่วยเลขานุการอีกท่านหนึ่ง ทำงานร่วมกันมาจนรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ ผ่านการลงประชามติเห็นชอบให้ใช้บังคับ มาในครั้งนี่เมื่อมีการยึดอำนาจเมื่อปี ๒๕๕๗ แล้วจะต้องมีการเขียนรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ ตามรัฐธรรมนูญชั่วคราว ๒๕๕๗ บังเอิญสำหรับดิฉันนับว่าเป็นโชคดีในชีวิตที่ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และตามรัฐธรรมนูญชั่วคราว ๒๕๕๗ บัญญัติว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะต้องส่งสมาชิกจำนวน ๕ คน มาเป็นกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญด้วย ดิฉันเห็นว่าตัวเองมีประสบการณ์ในการเขียนรัฐธรรมนูญมาแล้ว ๒ ฉบับ และในขณะนี้ประเทศชาติบ้านเมืองก็ต้องการคนที่เข้ามาช่วยเพื่อให้ประเทศพ้นจากภาวะวิกฤติให้ได้ คงไม่มีเวลาที่จะไปสรรหาคคนมาใหม่ คิดว่าตัวเองมีประสบการณ์แล้วเลยอาสาเข้ามา และอาสาเข้ามาแล้วก็ได้รับความเมตตาจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติเลือกเข้ามาเป็นหนึ่งในห้า โดยเลือกดิฉันเป็นลำดับที่ ๒ เข้ามาเป็นกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อเข้ามาเป็นหนึ่งในสามสิบหกคนแล้วได้รับความเมตตาจากท่านอาจารย์บรรศักดิ์ ซึ่งเคยร่วมงานกันมาก่อน ท่านขอให้รับหน้าที่เลขานุการกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญด้วย ดิฉันเคยร่วมงานกับท่านอาจารย์มาก่อน เข้าใจวิธีการทำงานและมองเห็นเจตนาดีของท่านที่ท่านมุ่งหวังจะให้เกิดขึ้นดี ๆ ขึ้นในบ้านเมืองจริง ๆ แม้ว่าบางอย่างมันอาจจะก้าวหน้าไปมากก็ตาม แต่ก็เข้าใจเลยยอมรับหน้าที่นี้ ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าคนที่ทำหน้าที่นี้ไม่ต้องหายใจหายใจคอยกันละ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เห็นเสาร์อาทิตย์อาจารย์ยังทำงานอยู่เลยคะ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วระยะเวลามันจำกัดด้วย

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ไซ้คะระยะเวลาค่อนข้างสั้นมาก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อาจารย์คะ ถ้าอย่างนั้นที่สัมภาษณ์มาอาจารย์จะประทับใจประสบการณ์ดีกว่าหลาย ๆ ท่านเลยคะ เพราะว่าอาจารย์อยู่มาตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๕๐ และฉบับปัจจุบัน

อาจารย์พอมองเห็นข้อดี ข้อดีของแต่ละฉบับ แล้วก็ความหวังของฉบับนี้ในการที่จะนำพาประเทศเราไปสู่การปฏิรูปใหม่คะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ในการเขียนรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ สถานการณ์หรือเหตุการณ์บ้านเมืองมันต่างกันมาก การเขียนรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ อยู่บนพื้นฐานของสถานการณ์การเมืองที่ยังเป็นปกติอยู่ คือหมายความว่ายังมีสภา ยังมีผู้แทนของปวงชนอยู่ เราสามารถจะเขียนขึ้นมาบนความคาดหวังว่าเราอยากจะมองประเทศเราเดินไปในทางไหน ความกดดันมีไม่มากนัก พอมารัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ เหตุการณ์บ้านเมืองก็เริ่มตึงเครียด เริ่มวิกฤติมากขึ้น การเรียกร้องความต้องการทั้งของภาคประชาชนและของฝ่ายการเมืองก็มีมากขึ้น แต่ก็ยังอยู่บนพื้นฐานที่สามารถที่จะปรับหรือเสริมเติมอะไรบางส่วนได้โดยที่หลายฝ่ายยอมรับ ปัญหาที่จะต้องมีการแก้ไขก็ไม่มากนัก แต่พอมาถึงรัฐธรรมนูญฉบับที่กำลังร่างในปัจจุบันนี้ มันอยู่บนพื้นฐานของความเสียหายของประเทศที่มีอยู่อย่างมากมาย ใหญ่หลวง ทั้งความเสียหายทางเศรษฐกิจ ทางการเมือง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสียหายทางด้านจิตใจของคนในประเทศ ที่เห็นประเทศบอบช้ำมากแล้ว แต่ยังมองไม่เห็นอนาคตหรือทางแก้ว่าเราจะทำอย่างไรดีให้ประเทศฟื้นขึ้นมาได้ เพราะฉะนั้นการเขียนรัฐธรรมนูญในฉบับปัจจุบันนี้จึงมีความยากมากที่สุดเมื่อเทียบกับอีก ๒ ฉบับ ที่ผ่านมา เพราะว่าเขียนบนพื้นฐานของความขัดแย้งอย่างสุดขั้วของคนในประเทศอย่างเห็นได้ชัด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่ ซึ่งไม่เคยมีมาก่อนเลย

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ไม่เคยมีมาก่อนคะ แล้วก็อยู่บนพื้นฐานของความบอบช้ำของประเทศอย่างใหญ่หลวง ประเทศชาติตกต่ำในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม โดยเฉพาะจิตใจตกต่ำหมดเลย ทำอย่างไรที่จะพลิกฟื้นจิตใจของคน พลิกฟื้นสภาพบ้านเมือง พลิกฟื้นสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมให้กลับคืนมาได้ รัฐธรรมนูญเป็นเพียงเครื่องมือเล็ก ๆ อันหนึ่ง เหมือนกับศูนย์รวมจิตใจอันหนึ่งของประชาชนเท่านั้นเอง แต่ประเทศชาติจะฟื้นขึ้นมาได้นั้นต้องอยู่ที่คนในประเทศต้องช่วยกัน รัฐธรรมนูญนี้เป็นเพียงกลไกอันหนึ่งเท่านั้นที่เป็นเครื่องมือในการจะพยายามหลอมรวมจิตใจของคนมาให้ได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : โจทย์เบื้องต้นนี้หนักมากสำหรับคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญนะคะ บางท่านใช้คำว่า “อยู่บนซากปรักหักพังของประเทศ และกำลังจะก่อร่างสร้างประเทศขึ้นมาใหม่” ฟังแล้วน่ากลัวมาก เพราะฉะนั้นอาจารย์จึงคิดว่าบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ต้องส่งผลต่อรัฐธรรมนูญเป็นอย่างมาก

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ใช่คะ รวมทั้งความคาดหวังของประชาชนส่วนใหญ่ ทุกคนต้องมีความรู้สึกว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ต้องเป็นยาวิเศษที่จะทำให้ประเทศพลิกฟื้น เหมือนกับการพลิกฝ่ามือ ซึ่งมันไม่ใช่อย่างที่ทราบเรียนเมื่อสักครู่ที่รัฐธรรมนูญเป็นเพียงกลไกเท่านั้นเอง คนในประเทศต่างหากที่เป็นตัวที่จะพลิกฟื้นให้บ้านเมืองของเรากลับคืนมาดั้งเดิมได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : หมายถึงว่าพวกเราที่ได้มีโอกาสมาร่วมทำงานด้วยหรือได้มาสัมภาษณ์นะคะ มีความรู้สึกอุ่นใจว่าทุกท่านได้ทำงานหนักและทุ่มเทจริง ๆ ทั้งยังเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่ตัวเองเข้ามารับผิดชอบจริง ๆ แต่ปัญหาคือการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนภายนอกอาจจะยังไม่ได้เต็มที่นัก ทำอย่างไรจึงจะทำให้ทั้ง ๒ อย่างนี้ไปพร้อม ๆ กัน รัฐธรรมนูญฉบับนี้กับความคาดหวังและความเข้าใจของประชาชนคะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : เนื้อหาในรัฐธรรมนูญนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นเนื้อหาทางด้านกฎหมาย เป็นเนื้อหาทางเทคนิค ซึ่งเข้าใจยาก แม้นักกฎหมายส่วนใหญ่เองก็ไม่ได้เข้าใจเนื้อหาในรัฐธรรมนูญได้ง่าย ๆ เพราะฉะนั้นสิ่งที่เราจะรับมาจากประชาชนหรือสิ่งที่เราจะถ่ายทอดไปสู่ประชาชนนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของบุคคลธรรมดา อยู่บนพื้นฐานของการดำรงชีวิตประจำวันของเขา เพื่อให้เขาเห็นว่าเนื้อหาในรัฐธรรมนูญจะเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องทำให้ชีวิตเขาดีขึ้นหรือว่าแย่ลงไปกว่าเดิมได้อย่างไร คือให้เขามองเห็นทั้งแง่บวกและแง่ลบว่า ถ้าหากว่าเราเขียนรัฐธรรมนูญนำทิศทางไปด้านนี้ ชีวิตเขาจะดีขึ้นหรือไม่อย่างไร ถ้าเขียนไปอีกด้านหนึ่งชีวิตเขาจะเป็นอย่างไร แต่พื้นฐานสำคัญก็คือ ๑. รับฟังเขามาว่าเขาเดือดร้อนอะไร เขาอยากได้อะไร เขาอยากเห็นอะไร ๒. สิ่งที่เราจะนำไปบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญนี้สามารถที่จะตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาเขาได้มากน้อยเพียงไร

หลักการสำคัญ ๔ ประการ ที่ท่านประธานบวรศักดิ์หรือคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพยายามจะนำเสนอให้ประชาชนได้รับทราบ คือ สร้างพลเมืองให้เป็นใหญ่ การเมืองใสสะอาดและสมดุล หนุนสังคมที่เป็นธรรม นำชาติสู่สันติสุข นั้นนะคะ ก็เป็นคำง่าย ๆ ที่พยายามทำให้ประชาชนเข้าใจว่าเนื้อหาในรัฐธรรมนูญนั้นมันสามารถที่จะเป็นส่วนช่วยในการแก้ปัญหาได้ บางคนบอกว่ารัฐธรรมนูญกินได้ ความจริงก็คือต้องการสื่อให้เห็นว่าเนื้อหาในรัฐธรรมนูญนั้นจะเข้ามาสอดแทรกในชีวิตประจำวันของเขา โดยที่เขาไม่รู้ตัว ตัวอย่างง่าย ๆ คือวิธีการเลือก ส.ส. ถ้าวิธีไม่ดี เลือกได้คนไม่ดี อำนาจไปอยู่ในมือคนไม่ดีทั้งหมด อำนาจอยู่ในมือเราแค่ ๔ วินาที แถมยังไปตึกถูกตึกผิดอีก แต่ส่วนที่เหลืออีก ๔ ปีกว่า อยู่ที่เขาทั้งหมด เขาคุมทั้งหมด มันจะดีหรือไม่ดีอย่างไร ก็ต้องช่วยกันคิดระบบใหม่จะสามารถแก้ปัญหาดังนี้ได้อย่างไรบ้าง เป็นต้น หรือว่ากลไกที่มอบอำนาจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนหลายด้าน เข้ามามีส่วนเสนอกฎหมาย เข้ามามีส่วนในการตรวจสอบต่าง ๆ นี้จะเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ทำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนในการดูแลความเป็นอยู่ ดูแลความเป็นไปของประเทศได้มากขึ้น อันนี้เราต้องทำให้มันง่าย ให้เข้าใจ ให้เข้าถึง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒทะเลกุล : อาจารย์คะ สมมุติว่าเรามีโจทย์ปัญหาของประเทศนะคะ แล้วรัฐธรรมนูญนี้จะตอบโจทย์ที่เป็นปัญหาทั้งหลายเหล่านี้หรือไม่ กรณีนี้ควรจะออกจากรัฐธรรมนูญไปสู่ประชาชน หรือประชาชนเข้าหารัฐธรรมนูญดีคะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : มันต้องทั้ง ๒ ทางนะคะ ทางแรกประชาชนต้องเข้ามาหาเราก่อน แล้วสุดท้ายรัฐธรรมนูญต้องออกไปหาประชาชน เหมือนกับเราจะสร้างบ้านที่อยู่นี้ เราก็ต้องถามคนที่อยู่บ้านชอบบ้านชั้นเดียว สองชั้น บ้านตึก บ้านไม้ อะไรแบบนี้ เป็นต้น รัฐธรรมนูญก็เหมือนกัน คุณอยากเห็นบ้านเมืองเป็นอย่างไร คุณอยากให้มีกลไกในการนำพาประเทศไปข้างหน้าเป็นอย่างไรเราก็ไปสอบถามมา แล้วจากนั้นถึงไปเขียน เขียนแล้วก็ไปถามว่าที่คุณบอกมากับที่เราเขียนไปนี่ใช่ไหม ถ้าไม่ใช่จะปรับได้ไหม ปรับตรงไหนได้ ปรับตรงไหนไม่ได้เพราะอะไร เราต้องทำความเข้าใจกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒทะเลกุล : ดิฉัน ขออนุญาตเรียนถามเพิ่มเติมถึงกระบวนการในการถามความต้องการของประชาชนว่ามีหรือไม่ เป็นอย่างไรและได้ดำเนินการในช่วงใดคะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : เราถามมาตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญแล้ว ถ้าได้ฟังที่ท่านอาจารย์บวรศักดิ์สรุปในการอภิปรายต่อสภาปฏิรูปแห่งชาติเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๘ ท่านกล่าวถึงกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนมาหลายสิบเวที ซึ่งเราไม่ได้รับฟังเฉพาะประชาชนนะคะ เราฟังสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ และองค์กรต่าง ๆ ด้วยคะ รวมทั้งรับฟังสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติด้วย

หลัก ๆ คือ อยากเห็นกลไกต่าง ๆ ตามเวทีโครงการที่เราได้วางไว้ โดยแบ่งเป็นภาคต่าง ๆ ๔ ภาค เช่น ภาค ๑ พระมหากษัตริย์และประชาชน ที่บางคนยังมาอภิปรายว่าทำไมถึงพระมหากษัตริย์มาพบกับประชาชน ความจริงไม่ใช่ เช่นนั้น นี่แสดงว่าเขาไม่เข้าใจ ไม่ใช่ว่าฉันใหญ่ เธอเล็ก อะไรอย่างนี้ มันไม่ใช่ ทั้ง ๒ ส่วนนี้ต้องไปด้วยกัน อยู่ด้วยกันแล้วไปด้วยกัน ถึงจะไปได้ เป็นต้น

เราเอาโครงใหญ่ ๆ ๔ ภาค คือ ภาค ๑ พระมหากษัตริย์และประชาชน ภาค ๒ เกี่ยวกับการเมือง สถาบันการเมือง ภาค ๓ หลักนิติธรรม ศาล และองค์กรตรวจสอบ ภาค ๔ การปฏิรูปและการสร้างความปรองดอง เอาโครงนี้ไปถามว่าเราคิดว่ารัฐธรรมนูญใหม่ควรมีหลัก ๆ ๔ เรื่องนี้ ประชาชนคิดว่าเป็นอย่างนั้นหรือเปล่า และถ้าคิดว่าเป็นอย่างนั้น ในแต่ละเรื่องเรื่องไหนควรจะเป็นอย่างไรบ้าง เราเก็บข้อมูลเอาตรงนี้มา อันไหนที่ตรงกับที่เราคิดว่าควรเขียนไว้ เราก็เขียน อันไหนที่ยังไม่ตรงกันเสียทีเดียวหรือตรงกันข้ามไปเลย เราก็ไปทำความเข้าใจไปหาคำตอบว่าทำไมถึงไม่ตรงกัน ที่ไม่ตรงกันนี้เพราะเข้าใจผิดหรือเปล่า หรือที่ไม่ตรงกันนี้เพราะว่ารับไม่ได้เลย เราเอาตรงนี้มาพูดคุยกันแล้วถึงได้ไปยกร่างมานะคะ พอยกร่างเป็นร่างแรกเสร็จก็นำเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติเพื่อให้มีการวิพากษ์วิจารณ์กันว่าตรงหรือไม่ตรงอย่างไร อันนี้เป็นการรับฟังมาก่อนแล้วเอามาเขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒพะกุล : ดิฉันมี ๒ ประเด็น ที่จะเรียนถามว่าขณะนี้เรายกร่างเสร็จแล้ว เรากำลังจะส่งร่างรัฐธรรมนูญไปสู่ประชาชนแล้วนะคะ ที่นี้การทำความเข้าใจเบื้องต้นก็ยังมีกรคลาดเคลื่อนหรือว่าเข้าใจไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์ดีนัก และแถบปัญหาที่คือว่าสื่อมวลชนบ้านเราที่จะต้องทำหน้าที่ในการที่จะส่งต่อ ส่งมอบให้ เป็นกระบอกเสียง เป็นสะพานที่จะทอดไปสู่ประชาชน อันนี้คงเป็นปัญหาอุปสรรคอันดับที่ ๑ นะคะ กับอันดับที่ ๒ ขณะนี้ สปช. หลังจากที่ได้นำเสนอไปแล้วนี้เขามีความคิดเห็นอย่างไรกับรัฐธรรมนูญฉบับที่เรากำลังยกร่างนี้คะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ดิฉันขอพูดจากประสบการณ์ที่ผ่านมาในการเขียนรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ กับปี ๒๕๕๐ นะคะ คือเมื่อกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญในสมัยนั้นได้ยกร่างแรกเสร็จแล้ว เราได้นำเอาเนื้อหาเผยแพร่ไปสู่ประชาชนทั่วประเทศ โดยการจัดพิมพ์ตัวร่างตั้งแต่มาตรา ๑ ถึงมาตราสุดท้าย แล้วแจกจ่ายไป แต่อย่างที่เรียนเมื่อตอนต้นว่ามันยากนะคะรัฐธรรมนูญเป็นเรื่องของกฎหมาย ส่งทั้งหมดไปให้ประชาชนอ่าน เขาไม่รู้เรื่องหรอกคะ เขาจะอ่านเฉพาะสิ่งที่เขาสนใจหรือมีผลกระทบ ซึ่งกฎหมายนี้จะอ่านเฉพาะตรงนั้นไม่ได้ เพราะเนื้อหาจะเชื่อมโยงกันไปมา ต้องอ่านตรงนั้นปนกับตรงนี้ถึงจะเข้าใจทั้งหมด เพราะฉะนั้นใน ๒ ช่วง ที่ผ่านมานะ คือปี ๒๕๔๐ กับปี ๒๕๕๐ ทั้ง ๒ ครั้งเลย เราพิมพ์ตัวร่างรัฐธรรมนูญตั้งแต่มาตรา ๑ ถึงมาตราสุดท้าย แล้วแจกจ่ายไป ประชาชนก็จะไม่เข้าใจ สับสนไปหมดเลยว่ะ เอ๊ะ อะไร มันอยู่ตรงไหน ทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒพะกุล : แล้วก็วิพากษ์กันผิด ๆ ค่ะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : แต่ในครั้งนี้นิดฉันคิดว่าเราได้รับประสบการณ์มาแล้วว่า การแจกตัวร่างทั้งหมดนี้มีความจำเป็นระดับหนึ่งสำหรับคนที่เขามีความสามารถ มีประสบการณ์ที่จะอ่านตรงนั้นได้ แต่ถ้าวางจะเข้าถึงประชาชนทั้งหมด สิ่งที่เราควรจะทำเสนอควบคู่ไปกับตัวร่างใหม่นี้ ก็คือสรุปสาระให้เห็นว่า เรื่องนี้กระบวนการหรือขั้นตอนมันจะเป็นอย่างไร ส่วนถ้าสนใจรายละเอียดเพิ่มเติมให้ไปเอาตัวร่างมาอ่านได้ อันนี้จะ

ทำให้เป็นการสร้างความเข้าใจกับประชาชนได้ดีขึ้นแล้วก็มากขึ้น เขาก็จะมองเห็นภาพว่าสิ่งที่จะมากกระทบกับตัว เขามั่นเหมาะสมควรหรือไม่ เพียงไรนะคะ อันนี้จะเป็นประโยชน์มากกว่า

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อาจารย์คะ ดิฉันขอพูดในฐานะประชาชนที่รอที่จะรับรู้เรื่องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญนะคะ ดิฉันรู้สึกการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญไปสู่ สาธารณะยังไม่ดีนัก การประชาสัมพันธ์หรือการให้ข้อมูลของเราจะไปสู่สื่อบางสื่อซึ่งเขามีสีสนะอะไรอย่างนี้ ไม่ได้ ด้วยความเป็นห่วง พอมาทำงานตรงนี้แล้วมีความรู้สึกว่า ขอบคุณทุกท่านเลยคะที่ทำงานเพื่อประเทศชาติ แล้วเรารู้สึกอุ่นใจว่าทุกท่านทุ่มเทอย่างจริงจัง แต่เรากลัวเสียของ แล้วต้องไปแพ้พลังสื่อหรือคนที่เสียผลประโยชน์ อย่างนักการเมืองที่บิดเบือน ทั้งที่เราตั้งใจทำงาน แต่คนที่บิดเบือนนำไปเผยแพร่และชักนำให้เข้าใจผิด ซึ่งอันนี้น่าเสียดาย เสียของ ดิฉันเคยเรียนท่านอาจารย์มานิจเกี่ยวกับความเห็นของประชาชน ที่ต้องการเข้าใจรัฐธรรมนูญฉบับนี้อย่างถูกต้องครบถ้วน เพราะจะมีผลต่อเรื่องการลงประชามติ เพราะว่าถ้าไปลงประชามติโดยที่ยังไม่รู้ข้อเท็จจริงทั้งหมดอย่างถูกต้อง ไม่มีการบิดเบือน ประชามติก็ไม่ควรจะมีเกิด

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : มันถูกบิดเบือนไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่คะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ตรงนี้เราต้องเข้าใจนิดหนึ่งนะคะว่า ๑. กรอบเวลายันจำกัดมาก และ ๒. การจัดทำรัฐธรรมนูญมันเป็นเรื่องทางเทคนิคมาก รัฐธรรมนูญที่เราจัดทำขึ้นไม่ได้เฉพาะเพื่อตอบสนองคนในประเทศเท่านั้น แต่ต้องให้สังคมโลกเขายอมรับเราด้วย การที่ต้องทำภายใต้เงื่อนไขอย่างนี้ คนก็จำกัด เวลา ก็จำกัด การที่จะปั้นขึ้นมาได้สักคำหนึ่ง สักย่อหน้าหนึ่ง หรือสักมาตราหนึ่ง ไม่ใช่เรื่องง่าย และต้องมีความละเอียดถี่ถ้วนเพื่อไม่ให้ขัดกัน ต้องให้สอดคล้อง สอดรับกันได้ด้วย คนที่จะเข้าใจหรือทำตรงนี้ได้ มีจำนวนน้อย เมื่อเวลาน้อย คนน้อยเราจำเป็นต้องมาป็นตรงนี้อยู่ เวลาที่จะไปถ่ายทอดให้คนอื่น ให้ประชาชนทั่วไปได้รู้ว่าสาระดี ๆ เป็นอย่างไร อยู่ตรงไหน ก็มีน้อยมาก เป็นจุดอ่อนอันหนึ่งของเรา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เอาคนข้างนอกที่ดี ๆ มาช่วยเยอะ ๆ เลยคะ มีคนแสดงเจตนาอยากช่วยเยอะ เพราะพวกเขาก็คนนอกนะคะ แต่ว่าอยากที่จะมาช่วย

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ขอบคุณมากเลย เข้าใจดีนะคะ แล้วก็ทราบดีว่ามีคนอยากจะช่วยเยอะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : มีคนเป็นกำลังใจให้ด้วย

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : แต่ว่าคนนอกกว่าจะเข้ามาช่วยได้ ร่างแรกจะต้องจบก่อนนะคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่คะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : มันต้องจบก่อนว่าอะไรเป็นอะไร เพราะฉะนั้นระหว่างนั้นจะเกิดความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ถูกไหมคะ ชาวที่ออกไปวันนี้ออกไปว่าเป็นแบบนี้ อีกวันหนึ่งออกไปแบบโน้น คนจะสับสนหมดคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่คะ มันมากหมอมากความบางที

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : คือร่างแรกต้องจบก่อนว่าจะเป็นอย่างไร ส่วนจะดีหรือไม่ดี ชอบไม่ชอบ เป็นอีกเรื่องหนึ่ง

นางยุราพร สมบุญสุข : คือเอามาแก้กัน

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ร่างแรกต้องจบก่อน ถึงจะถ่ายทอดออกไปสู่สาธารณะได้ว่าเรื่องนี้เป็นอย่างนี้นะ เลยอาจจะดูเหมือนกับว่าซ้ำไปบ้าง ไม่ทันบ้าง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คือ เราสื่อสารหรือประชาสัมพันธ์ไม่ทันใจประชาชน แต่ขอเรียนว่าเราเป็นกองเชียร์ให้ชนะคะ แล้วเราก็รู้สึกว่แกพูดโกหก ที่แกพูดอยู่ได้ทุกวันนี่นะ เรื่องจริงมันเป็นแบบนี้ แล้วก็เลยนึกใจว่าคนที่รู้จริงทำไมไม่พูด บ้านเรามี ๒ อย่างคะ คือคนที่รู้แต่ไม่พูด กับคนที่ไม่รู้แต่พูดจั่งอยู่ตรงนี้เลยรู้สึกคันปากอยากจะช่วยพูด แต่ก็ได้แต่ทะเลาะกันรอบนอก ทีนี้อาจารย์คะ มาที่ สปช. บ้างคะ เป็นอย่างไรบ้างคะบรรยากาศของการนำเสนอ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ก็ไม่ต่างจากสภาที่ผ่านมาเท่าไร แต่ว่ายดีขึ้นมาก ดิฉันก็มีประสบการณ์มาแล้ว ๒ ฉบับ ทั้ง ๒ ฉบับ ที่ผ่านมานี้ กลืนอายุการเมืองมากไปหน่อยนะคะ ความมีเหตุมีผล การยอมรับในเหตุผลของคนอื่น ทั้ง ๒ ฉบับ ที่ผ่านมามาอาจจะน้อยกว่าคราวนี้ เพราะในคราวนี้เท่าที่ติดตามรับฟังอยู่นี้ ดิฉันคิดว่าการรับฟังเหตุผลกันมากขึ้นกว่า ๒ ฉบับ ที่ผ่านมา แต่ในหลาย ๆ เรื่องนี้ ดิฉันยังมีความรู้สึกว่ประชาชนคนไทยทั่วไปมีความเชื่อมั่นว่อะไรก็ตามที่อยู่ในรัฐธรรมนูญนี้จะเป็คัมภีร์วิเศษ ซึ่งบางทีมันไม่ใช่ เพราะเหตุนี้จึงทำให้เนื้อหาในรัฐธรรมนูญนี้หุยมหิม มีรายละเอียดมากเกินไป และยาวเกินไป บางเรื่องควรไปอยู่ในกฎหมายลูกแต่ด้วยความเชื่อว่ควรจะต้องอยู่ในรัฐธรรมนูญจึงจะศักดิ์สิทธิ์ ทุกคนก็เลยวิพากษ์วิจารณ์ว่ทำไมแนวความคิดหรือข้อเสนอของสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติบางท่าน ในบางเรื่อง ไม่เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญจริง ๆ แล้วในการพิจารณาของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้พยายามสะท้อนให้เห็นแล้วว่ ข้อเสนอของสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติหลาย ๆ เรื่อง เรื่องไหนบ้างที่เป็นเรื่องสำคัญ เป็นหลักการ ก็เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญ เรื่องไหนแม้เป็นเรื่องสำคัญแต่ไม่ได้เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญเราก็ไม่ได้ทอดทิ้งแต่เอาไปบรรจุไว้ในกฎหมายต่าง ๆ เรื่องไหนที่ไม่ใช่เรื่องของกฎหมายหรือไม่ใช่เรื่องที่จะต้องรอ เป็นเรื่องทีฝ่ายบริหารต้องรีบไปทำเลย ก็ส่งไปยังฝ่ายบริหาร เราพยายามแยกแยะให้เห็นแล้ว แต่ท่านก็ยังมีความรู้สึกว่เนื้อหาทุกอย่างอยู่ในรัฐธรรมนูญนี้ดีที่สุด ซึ่งอันทีจริงบางเรื่องถ้านำไปเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญ กว่จะมีผลใช้บังคับ กว่ถ้าจะสูงงาก็ไหม้ บางเรื่องสามารถทำไปได้เลย เพราะกว่รัฐธรรมนูญจะได้รับความเห็นชอบ กว่จะมีผลบังคับใช้ โน่นเลย เดือนกันยายน มันไม่ทันมันทำไปได้เลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วบางคนจะมาว่อีกว่หาอีก เยอะอีก ทุกวันนี้ยังบ่นว่ ๓๑๕ มาตรา เยอะ ะไรอย่างนี้ เอาใจยากเหมือนกันนะคะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : คนเขียนได้พยายามใช้เทคนิคทุกอย่างเท่าทีมีความรู้ อย่างสุดชีวิตแล้วนะคะ เพื่อให้สาระสำคัญตามข้อเสนอยังคงอยู่ โดยมีเนื้อหาไม่ยาวเกินไป พยายามสุดชีวิตแล้ว มันก็ได้แค่นี้คะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เอาตัวเองเป็นเกณฑ์นะคะอาจารย์ เมื่อก่อนนี้ตัวเองอาจจะไม่ค่อยได้ใส่ใจมาก แต่ว่ ณ ตอนนี พอมาท่างานตรงนีทำให้ต้องอ่าน ก็อ่านรู้เรื่องนะคะ ไม่มีความรู้กฎหมาย แต่ก็อ่านพอรู้เรื่อง พอเข้าใจ จับประเด็นได้ แล้วก็คิดว่าภาษากระชับ ภาษาทีเคลียร์ เคลียร์ในตัวมันเอง ะไรอย่างนี้นะคะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ก็พยายามอย่างทีสุดแล้วคะ คือพยายามทีจะเขียนให้คนทั่วไปอ่านแล้วเข้าใจได้ เพราะว่พยายามเตือนตัวเองอยู่เสมอว่ รัฐธรรมนูญนี้จะใช้บังคับกับคนทั้งประเทศ ถ้าคนทั้ง

ประเทศอ่านไม่รู้เรื่อง อันนี้ก็จบแล้ว แต่ต้องอยู่บนเงื่อนไขด้วยนะคะ คือ ๑. ถ้าเขาไม่ได้มีเจตนาที่จะบิดเบือน หรือไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามเลย แต่พออ่านไม่รู้เรื่อง โอกาสทำผิดมันเกิดขึ้นสูง เพราะฉะนั้นหลักสำคัญไม่ว่า จะเขียนรัฐธรรมนูญหรือเขียนกฎหมายก็ตาม จะต้องเขียนให้คนทั่วไปอ่านแล้วเข้าใจรู้เรื่องนะคะ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ ต้องไม่ลืมหลักข้อ ๒. ที่ว่ารัฐธรรมนูญนี้เป็นกฎหมาย คำบางคำที่เป็นคำทางเทคนิค บางอย่างเป็นเรื่องทาง กฎหมายโดยแท้และเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมี มันก็ต้องมี จึงเป็นความยากอย่างมากเลยที่จะเขียน อย่างไรให้ได้อย่างที่หลาย ๆ ฝ่ายต้องการ แล้วต้องเอาหลักทั้ง ๒ อย่างนี้ ผสมผสานกลมกลืนกันให้ได้ด้วย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อาจารย์คะ ถ้าสมมุติว่าดิฉันจะเอาเป้าประสงค์ของ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ออกไปบอกคนข้างนอก สมมุติในฐานะประชาชนคนหนึ่งที่ต้องการช่วยกันเผยแพร่ระบอบ จะให้ ดิฉันบอกว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้มีเป้าประสงค์ที่สำคัญคืออะไร รัฐธรรมนูญกินได้ใช้ไหมคะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : โดยส่วนตัวต้องกำหนดชนิดหนึ่ง ไม่กล้าที่จะไปพูดที่ไหน ดิฉันก็ไม่ ค่อยชอบที่เรียกว่ารัฐธรรมนูญกินได้ จริง ๆ มันไม่ใช่ รัฐธรรมนูญนี้เขาบอกว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูป ส่วนตัว ดิฉันก็เห็นว่าจริง ๆ ก็ยังไม่ใช่ ยังไม่ได้เป็นการปฏิรูปแบบพลิกฝ่ามือ เพราะถ้าปฏิรูปแบบพลิกฝ่ามือนี้ เช่น สมมุติ นะคะ ซึ่งเป็นไปไม่ได้หรอกในประเทศไทย จาก ๒ สภา เหลือสภาเดียว เปลี่ยนรูปแบบการปกครองไปเลยทุก อย่าง เลือกตั้งโดยตรงหมดแบบที่คนเขาพยายามเสนอซึ่งก็ยังไม่ใช่ออย่างนั้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ดังนั้น รัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงไม่ถึงขนาดเป็นฉบับปฏิวัติ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ไม่ใช่ค่ะ จริง ๆ รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นรัฐธรรมนูญที่พยายามจะ ปรับให้ระบบการใช้อำนาจที่มีอยู่ เข้าที่เข้าทางมากขึ้น เช่น อำนาจนิติบัญญัติเมื่อก่อนนี่คือ ๔ วินาทีก็ไปหมด เลย แต่อันนี้ไม่ใช่แล้ว เรามอบอำนาจไปแล้วก็จริง แต่ก็ได้วางกรอบในการใช้อำนาจ และมีระบบตรวจสอบการ ใช้อำนาจด้วย เป็นรัฐธรรมนูญที่จัดระเบียบการใช้อำนาจ สร้างดุลยภาพในการใช้อำนาจ และในการตรวจสอบ การใช้อำนาจโดยประชาชนให้มากขึ้น จัดให้เข้าระบบมากขึ้น เพื่อทำให้มีการใช้อำนาจอย่างถูกต้อง มีการ ตรวจสอบถ่วงดุลกันอย่างเหมาะสมมากขึ้น แต่ก็ต้องยอมรับว่าหลายเรื่องดิฉันก็ยังมีความรู้สึกว่ามันไม่จำเป็น หรือที่ทุกคนจะต้องเข้าไปตรวจสอบหรือเข้าไปยุ่งเกี่ยวทุกเรื่อง เราวางระบบหลัก ๆ เอาไว้ก็พอ แล้วเดินไปตาม กลไกนั้นระบบก็เดินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่การมีกลไกนี้มันต้องขึ้นอยู่กับคนที่เอากลไกไปใช้ ไหมคะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ก็มีส่วนตัวคะ แต่ว่าการเข้าไปใช้อำนาจตรงนั้นมันได้ถูกสร้าง ระบบในการให้มีขึ้น เราสร้างระบบในการตรวจสอบมากขึ้น เช่น เมื่อก่อนนี้เราบอกว่าประเทศไทยเรานี้อยู่แบบนิติรัฐ คือมีกฎหมายเป็นหลัก แล้วเราก็เดินตามกรอบของกฎหมาย แต่เมื่อก่อนนี้กฎหมายต่าง ๆ นะพวกนักการเมือง เขาออกใช้ไหมคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่ค่ะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ชาวบ้านได้แต่นั่งกันตาปริบ ๆ เรื่องแบบนี้ควรจะมียกกฎหมายมาใช้ บังคับ แต่เขากลับไม่ออกกฎหมาย อาจเพราะว่าทำให้เขาเสียประโยชน์หรืออะไรอย่างนี้เป็นต้น แต่ปัจจุบันนี้ ประชาชนเสนอกฎหมายได้เอง กลไกตรงนี้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กฎหมายที่ประชาชนเสนอตามระบบในร่าง

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ต้องสร้างกลไกซึ่งเป็นที่มาของสมัชชาพลเมืองให้เป็นตัวแทนของพลเมืองส่วนใหญ่อย่างแท้จริง ไม่ใช่เป็นเพียงตัวแทนของคนบางกลุ่ม ไม่เช่นนั้นก็เหมือนกับว่าเราดึงดาบจากนักรบเมืองที่เราบอกว่าไม่ดี เอาไปให้คนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งเรายังไม่รู้เลยว่าดีหรือไม่ดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วข้อสำคัญที่สุด การรับรู้ การเติบโตทางความคิดของภาคประชาชนก็เหมือนกัน มันจะต้องไปคู่กันกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ใช่ค่ะ มันต้องพัฒนา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ถ้าตราบโศกที่ประชาชนบางส่วน ไม่ใช่ว่าทั้งหมด ที่ทางความคิดยังโตไม่ทัน ซึ่งก็จะน่าเสียดายรัฐธรรมนูญฉบับที่ดีที่สุด แต่ว่าคนที่จะเป็นเจ้าของจริง ๆ กลับรับรู้และไม่ทันกับสิ่งที่กำลังทำอยู่

นางยุราพร สมบุญสุข : ถ้าอย่างนั้นก็ต้องมีการไปดำเนินการเรื่องสมัชชาพลเมืองอีกรอบหนึ่ง
ใช่ไหมคะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ใช่ค่ะ ตรงนี้ต้องสร้างความชัดเจน ทั้งสมัชชาพลเมือง สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติต้องสร้างความชัดเจน ที่มานั้นต้องหลากหลาย กว้างขวาง มาจากประชาชนส่วนใหญ่อย่างแท้จริง มาจากประชาชนที่รู้และเข้าใจอย่างแท้จริง ไม่ใช่ถูกยืมมือมา ไม่เช่นนั้นกลไกดี ๆ ที่พยายามออกแบบไว้ก็จะไม่เกิด

นางยุราพร สมบุญสุข : ถ้าเช่นนั้น องค์กรอย่างนี้จะถูกสร้างอย่างไร จะมีหน่วยงานไหนไปทำไหม สมมุติว่ารัฐธรรมนูญบัญญัติให้มีสมัชชาพลเมือง สมัชชาคุณธรรม กลไกที่จะนำไปสู่การให้ได้คนที่เป็ภาคประชาชนจริง ๆ ได้มีการพูดคุยกันไหมคะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ได้มีการพูดคุยกันนะคะ อย่างสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ เดิมจะเขียนไว้ในบทเฉพาะกาลของร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ว่าจะต้องมีกฎหมายในเรื่องนี้ภายในเวลาเท่าไร แต่เท่าที่ทราบสภาพปฏิรูปแห่งชาติก็เห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ เพราะสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติจะเป็นองค์กรหนึ่งซึ่งมีอยู่ในกลไกหลาย ๆ เรื่องที่สำคัญ จึงไม่รอรัฐธรรมนูญแล้ว แต่ได้ยกร่างพระราชบัญญัติขึ้นมาฉบับหนึ่งเลย ซึ่งต้องดูกันต่อไปว่ากลไกของสมัชชาคุณธรรมที่สร้างขึ้นนี้จะทำให้ได้คนที่มีคุณธรรมที่คนส่วนใหญ่ของประเทศยอมรับจริง ๆ หรือเปล่า อันนี้เป็นเรื่องสำคัญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ที่บางคนเขาบอกว่าหน้าเนื้อใจเสือจะมีคุณธรรมคงยากเหมือนกันนะคะอาจารย์

นางยุราพร สมบุญสุข : อย่างที่อาจารย์พูดนะคะ จากคนหนึ่งไปให้อีกคนหนึ่ง แล้วถ้าเกิดคนนั้นมันไม่ใช่อย่างที่เราคิดว่าเขาควรจะเป็นจริง ๆ มันจะยิ่งแย่นะคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่อย่างน้อยก็เป็นความคิดว่าควรจะต้องหาโอกาสหรือหาช่องทางที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในหลาย ๆ โอกาส ก็ยังดีที่ได้มีอะไรอย่างนี้เกิดขึ้นมาบ้าง เพราะเราเห็นความสำคัญในเรื่องของภาคประชาชนกับในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมใช่ไหมคะ ก็น่าจะเป็นความหวังนะคะ เราหวังเยอะจริง ๆ เพราะว่ามันเหนื่อย ที่ผ่านมามันเหนื่อย

นางยุราพร สมบุญสุข : คิดว่ากรรมวิธีการยกร่างรัฐธรรมนูญก็คงหวังเหมือนกันนะคะ อยากเห็นประเทศสงบสุขและก้าวหน้า แต่มันก็ต้องมีปัจจัยบริบทด้านอื่นมาเสริมด้วย เหมือนอาจารย์พูดถูก รัฐธรรมนูญเป็นเพียงตัวหลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ไม่ใช่วิเศษที่จะรักษาโรค แต่ก็เป็นยาเบื้องต้นแล้วเดี๋ยวถ้ามันดีเราก็ค่อยเติมด้วยยาลงไป

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : มันอยู่ที่คนไทยด้วยกันนี่ละ

นางยุราพร สมบุญสุข : การศึกษาด้วยค่ะอาจารย์ มันต้องไปแก้เรื่องใหญ่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : มันต้องเริ่มตั้งแต่ครอบครัว จริง ๆ แล้วเริ่มที่พ่อแม่

นางยุราพร สมบุญสุข : คือประเทศไทยเราละเลยส่วนนี้ เราเน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพนะคะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ใช่ค่ะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แต่เราก็ไม่ยากให้คำพูดแบบนี้มันวนเวียนอยู่แถวนี้แล้วไม่ลงไปสู่การปฏิบัติ เพราะภาคการศึกษาที่ถูกตำหนิ ทุกคนก็รู้หมดนะคะว่าตำหนิเรื่องอะไร แต่ไม่เห็นมีใครไปทำอะไรเลย

นางยุราพร สมบุญสุข : มันก็เป็นส่วนหนึ่งนะคะ ที่นี้ความคาดหวังสู่ความสำเร็จ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เดี่ยวค่ะ ปัญหาอุปสรรคค่ะอาจารย์คะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ปัญหาอุปสรรคของรัฐธรรมนูญกับการร่างครั้งนี้ ปัญหาแรกคือเรื่องเวลา คือมีเวลาน้อยมาก แต่เราก็เข้าใจนะคะว่าประเทศชาติไม่มีเวลาที่จะมานั่งรอนาน ๆ ปัญหาแรกคือเวลา พอเวลาจำกัดจำเขี่ย เช่น ในรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวเขียนไว้เลยว่าร่างแรกต้องเสร็จภายใน ๑๒๐ วัน ดิฉันเขียนรัฐธรรมนูญมา ๒ ฉบับแล้ว มองเห็นเลยว่า ๑๒๐ วันนี้เป็นเวลาที่ไม่ต้องหลับไม่ต้องนอนกันเลย ซึ่งที่ผ่านมาก็คงเห็นว่าทำงานกันตลอด ๗ วัน และอาจจะเกือบ ๒๔ ชั่วโมง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เสาร์-อาทิตย์ ดิฉันเห็นอาจารย์นั่งทำงาน ดูจากใน line กลุ่มที่ส่งไปอาจารย์ยังนั่งทำงานอยู่ เป็นสตรีเหล็กจริง ๆ ค่ะอาจารย์

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : เพราะเรารู้อยู่แก่ใจแล้วว่าอย่างเวลาที่ไม่ค่อยทำแล้ว ถ้าเราไม่ แต่เสาร์-อาทิตย์นี่คือวันพักผ่อน รอไปก่อน ค่อยมาทำงานในวันปกติ มันไม่มีทาง

นางยุราพร สมบุญสุข : ทำงานทั้งวันทั้งคืนเลยนะคะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ปัญหาแรกคือเรื่องเวลา ปัญหาที่ ๒ คือเรื่องบุคลากร เพราะบุคลากรคือคนที่จะมาช่วยผลักดันให้สิ่งเหล่านี้เกิดเป็นจริงขึ้นมา ถามว่าบุคลากรที่มีคุณภาพมีไหม ตอบได้เลยว่า มี แต่ว่าบุคลากรที่มีคุณภาพเหล่านั้นเพราะเหตุที่มีคุณภาพ เลยต้องไปทำตรงโน้นตรงนี้ ไปทำงานอื่นด้วย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ทำให้มีข้อจำกัดหลายประการ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : บุคลากรคุณภาพต้องไปทำงานอื่นด้วย เพราะงานหลาย ๆ อย่างก็เร่งหมด เช่น บุคลากรจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช้หมดสำนักงานหรือยังคะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ใช้หมดสำนักงานเลยคะ ส่วนหนึ่งต้องมาช่วยกรรมวิธีการยกร่างรัฐธรรมนูญ อีกส่วนหนึ่งรัฐบาลก็ให้ไปเร่งผลักดันกฎหมายที่จำเป็นค้างมานาน เพราะรัฐบาลที่ผ่าน ๆ มาหรือ

สภาที่ผ่านมาไม่มีกฎหมายออกมาเท่าไร กฎหมายที่จำเป็นหรือสำคัญ ก็ไม่ออก เพราะฉะนั้นช่วงนี้ก็ต้องไปเร่งกฎหมายที่จำเป็นและสำคัญเพื่อแก้ปัญหาบ้านเมือง บุคลากรที่มีคุณภาพเหล่านี้ก็เลยถูกดึงไปทำงานโน้นงานนี้หลาย ๆ เรื่องพร้อม ๆ กัน ทุกคนก็เป็นมนุษย์นะคะ ก็มีข้อจำกัด พอทำถึงขีดหนึ่งก็ไม่ไหว มีนบ้าง อะไรบ้าง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อาจารย์คะ เพราะฉะนั้นกรอบเวลานี้มันกลายเป็นเงื่อนไขของปัญหาและอุปสรรค ถ้าเราไม่เร่งรัดตัวเอง แต่ในเมื่อเราตั้งใจว่าจะทำให้ดีที่สุดแล้วกรอบเวลาอันนี้อย่าเป็นตัวกำหนดได้ไหม

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : เราก็อยากจะให้เป็นอย่างนั้น แต่ในเมื่อรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวเขาเขียนเอาไว้อย่างนั้น ล็อคเรื่องเวลาเอาไว้ เลยจำเป็นต้องทำตามนั้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ดิฉันกลัวอย่างยิ่งเลยคะว่า เพราะกรอบเวลาอันนี้ซึ่งต่อไปจะต้องมีการลงประชามติอีกกลายเป็นลอคอะไรต่ออะไรไปหมด ซึ่งนำไปสู่ปัญหาที่ ๑ ปัญหาที่ ๒ ปัญหาที่ ๓ เลยทำให้อะไรที่ควรจะได้แก้ได้ มันก็แก้ไม่ได้เหมือนเดิม

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ยังแก้ไม่ได้ ถ้าจะแก้ก็ต้องแก้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว แต่พอแก้ปุ๊บก็จะมีข้อกล่าวหาว่าสืบทอดอำนาจต่อ ไม่ยอมลง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คำนี้ละคะจะคิดอย่างไร เราจะสืบทอดอำนาจละ มีอะไรใหม่ ก็มันยังไม่เสร็จนี้คะ ต้องให้เสร็จก่อน เดียวเสร็จแล้วค่อยเลิกสืบทอดคะ ไม่เป็นไรหรอกคะ ดิฉันคิดว่าคนที่ว่าสืบทอดก็เป็นเพียงแค่กลุ่มคนที่เสียผลประโยชน์ แต่คนที่เห็นว่าประเทศชาติจะได้ประโยชน์ อย่างพวกเราไม่ว่าเลย

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : แต่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยเข้าหลักเกณฑ์คะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ไม่มีใครว่าจริง ๆ คะอาจารย์ ไม่อยากให้กรอบเวลามาเป็นปัญหาหรืออุปสรรคคะ อันนี้พูดเรื่องจริงนะคะว่าถ้ายังไม่เสร็จก็ต้อง ทำให้เสร็จและทำให้ดีที่สุด

นางยุราพร สมบุญสุข : ทั้งเรื่องกรอบเวลาและเรื่องคน

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ทั้ง ๒ เรื่องคือกรอบเวลา และคนนี้เป็นปัญหาหลัก ๆ คะ เพราะปัจจัยอื่นคิดว่าเป็นปัญหาเหมือนกัน แต่ไม่ใช่ปัญหาสำคัญ เพราะปัญหาอื่น ๆ เช่น ความคาดหวังหรือความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงว่าต้องการอะไร เราไปถามประชาชนมาหรือยังว่าเขาต้องการอะไร พอกรอบเวลามันสั้น การที่จะไปบอกปัญหาให้ได้ทราบ แล้วก็สอบถามความต้องการอย่างแท้จริง ไม่ได้ถูกจับใส่ปาก หรือว่าพูดแบบไม่รู้เรื่อง อะไรอย่างนั้นคะ มันก็มีโอกาสน้อย พอเวลากระชั้นการจะเก็บความต้องการหรือปัญหา หรือความต้องการในการแก้ไข ก็จะมาได้ไม่ครบถ้วนเท่าไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วถามบางที่มีข้อครหาอีกด้วยว่ากลุ่มนั้นจัดตั้งหรือเปล่า ไปลือคนมาใช้ใหม่ ซึ่งจริง ๆ ไม่ใช่แบบนั้น แต่ว่าไม่มีเวลาจะอธิบายคะ บันทอนกำลังใจใหม่คะ อาจารย์สิ่งเหล่านี้

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ไม่หรอกคะ เพราะเราก็เจอมาแล้ว เจอแบบนี้กันมาแล้วทั้งนั้น เพราะเราดู ในใจเรารู้ยู่ที่ว่าที่มานะของจริงหรือของปลอมนะคะ มันดูออก อย่างคราวที่แล้วที่ดิฉันได้มีโอกาสไปร่วมพบประชาชนกับกรมการที่จังหวัดเชียงใหม่ จริง ๆ แล้วดิฉันก็อยากออกไปพบประชาชนทุกที่ที่คณะกรรมการไปนะคะ แต่ว่าชั่งน้ำหนักดูแล้ว การออกไปพบประชาชนนั้น กรรมการท่านอื่นทำได้ ดิฉันก็

ทำได้ แต่การที่มานั่งปั่นเนื้อหาตามความต้องที่ไปฟังมาให้เป็นตัวหนังสือ ดิฉันคิดว่าพอจะทำได้ดีกว่าคนอื่นเขาบ้าง เลยก็อยู่ตรงนี้ดีกว่า

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : ไม่เลยค่ะ คนอื่นทำอย่างอาจารย์ไม่ได้จริง ๆ อาจารย์มีความรู้ความสามารถและอาจารย์เสียสละด้วย

นางกาญจนารัตน์ สิริโรจน์ : ที่ได้มีโอกาสไปฟังประชาชนมานะคะ เห็นเลยว่าไม่มีทางจัดตั้งแน่นอน เพราะถ้าเขาไม่พอใจหรือเขาเดือดร้อน ไม่ว่าจะตัวร่างหรือแนวทางจะเป็นอย่างไร เขาก็จะบอกเลยว่าอันนี้ไม่ใช่การแก้ปัญหา อันนี้คือการแก้ปัญหา แล้วเราก็จะรับตรงนั้นมาดูว่าสามารถนำมาปรับเป็นอย่างไรที่เขาต้องการได้หรือไม่ได้ อย่างไร เป็นต้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : ดิฉันเคยมีโอกาสไปกับเขาครั้งหนึ่งที่จังหวัดสุรินทร์ ดิฉันรู้สึกตื่นเต้นแล้วก็แปลกใจตรงที่ว่า ประชาชนไม่ได้เป็นอย่างที่เราคิดเสียทั้งหมด ประชาชนเขาตื่นตัว เขารับรู้ แล้วเขากล้าที่จะแสดงออก เพียงแต่เขาไม่มีโอกาส

นางกาญจนารัตน์ สิริโรจน์ : ใช่ค่ะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : เขาไม่มีเวที ไม่มีสถานที่ที่จะให้เขาได้มีโอกาสบอกว่าต้องการอะไร ไม่ต้องการอะไร ดิฉันว่าอันนี้ดีนะคะ การเปิดโอกาสให้ก่อนร่างและหลังจากที่ร่างแล้ว

นางกาญจนารัตน์ สิริโรจน์ : ก็ต้องพยายามทำกันต่อไปนะคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : เป็นความคาดหวังว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะแก้ไขปัญหาของประเทศเราได้ จะปฏิรูปประเทศเราได้ ประเทศเรานำไปสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญใหม่คะ

นางกาญจนารัตน์ สิริโรจน์ : ดิฉันเองไม่คิดนะว่าจะเปลี่ยนได้ถึงขนาดพลิกฝ่ามือเพราะแม้ระบบหรือกลไกต่าง ๆ อาจจะมีการเปลี่ยนแปลง เช่น ที่มาของ ส.ส. วิธีการเลือกตั้งเปลี่ยนที่มาของ ส.ว. วิธีการเปลี่ยนระบบกลไกในการตรวจสอบมีการเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มมากขึ้นก็ตาม แต่อย่าลืมนะว่าวังวนของคนที่จะเข้ามาสู่ในจุดต่าง ๆ นี้ ยังไม่เปลี่ยนเท่าไร เช่น การที่จะเข้ามาเป็น ส.ส. ไม่ว่าจะวิธีการจะเปลี่ยนอย่างไร คนเดิมเดิมนั้นก็ยังมีอยู่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : ผู้สืบทอดด้วยค่ะ

นางกาญจนารัตน์ สิริโรจน์ : ผู้สืบทอดก็ยังมาอยู่ คนใหม่ ๆ คงจะเข้ามาไม่มากนัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : ไม่ปรารถนาจะเข้ามาด้วยค่ะ

นางกาญจนารัตน์ สิริโรจน์ : เพราะในระบบการเมืองไทย ใครเข้ามาก็รู้สึกว่ามันแปดเปื้อน เสียชื่อเสียงวงศ์ตระกูล ไม่มีใครอยากเข้ามา เปลี่ยนแปลงก็คงได้บ้าง แต่ไม่ถึงขนาดพลิกฝ่ามือ แล้วก็ไม่ได้ถึงขนาดที่เรียกว่า “เสียของ” คือเขียนมาใหม่ แล้วมันก็เหมือนเดิม จริง ๆ ก็อาจไม่ถึงขนาดนั้น เพราะว่ามันจะมีกรอบของบุคคลเหล่านี้ ตั้งแต่การเข้ามา การทำหน้าที่ อะไรต่าง ๆ มีกรอบที่เคร่งครัดมากขึ้น ก็จะบิดเบี้ยวได้ยากขึ้น

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่กรอบนี้ค่อนข้างได้รับการตอบกลับที่รุนแรง

นางกาญจนารัตน์ สิริโรจน์ : ใช่ค่ะ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วคิดว่าจะเปลี่ยนตามที่เขาพูดใหม่คะ

นางกาญจนารัตน์ สิริโรจน์ : อยากจะเปรียบเทียบอย่างนี้นะคะว่า สมมุติว่าดิฉันมือเจ็บ แล้วคัน ขอให้พี่ ๆ ทั้งสองช่วยเกา ถ้าเกาแล้วมันไม่ถูกที่คัน ดิฉันก็จะชกถาม ไม่ได้มีอะไรเท่าไร แต่ถ้าเกาแล้วถูกที่

กันจะมีปฏิกริยาว่า ไซ้เลยอย่างนั้น อย่างนี้ ตรงนี้แสดงว่าเกาถูกที่ แต่เพราะเราไปปิดช่องทางของเขา ทำให้เขาไม่สะดวกเหมือนเดิม จึงได้ออกมาต่อต้าน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อาจารย์คะ ฟังแล้วก็ห่อเหี่ยวนะคะ พอติชขนาดไหน อย่งไร ขนาดไหน ถ้ายังเรียกคนกลุ่มเดิม ๆ ซึ่งจะต้องมาใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่เราทุ่มเทแรงกายใจนี้นะคะ เพราะฉะนั้นปัญหาไม่ได้อยู่ที่ไหนเลย ปัญหาอยู่ที่คนกลุ่มพวกนั้น แล้วทุกวันนี้ยังสร้างปัญหาอยู่ยังไม่ได้เลิก

นางยุราพร สมบุญสุข : คือตอนแรกเขาก็เงียบ ๆ นะคะ พอมาถึงตรงนี้บ๊อบ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ไม่เงียบ หน้าไม่อาย

นางยุราพร สมบุญสุข : เดิมที่กำลังร่างมาตราอื่นนั้น ไม่มีอะไร แต่พอร่างมาถึงตรงนี้บ๊อบ โอ้โห แบบ ทุกวันเลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : จ้องอยู่ ไม่ได้เงียบ จ้องอยู่ตลอดเวลาพอมมีจังหวะก็เออเลย อย่างนี้คะ หน้าไม่อาย แล้วจะไปสอนคุณธรรมจริยธรรมได้อย่างไรละ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วคิดว่าต้องปรับใหม่คะ ในฐานะของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อทางฝ่ายการเมืองเดิมเขาเสนอมาอย่างนี้

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : คือไม่ใช่เฉพาะฝ่ายการเมือง ไม่ว่าจะภาคส่วนไหนหรือประชาชนก็ตาม วิพากษ์วิจารณ์ เสนอความเห็น ในส่วนของตัวร่างที่มีมาแล้วนี้ เรากลับมาดูทั้งหมดนะคะ แล้วก็เอามาชั่งน้ำหนักถึงข้อดีข้อเสียว่าควรจะปรับแก้ตามไหม ถ้าปรับแก้แล้วจะดีขึ้นไหม ถ้าปรับแก้แล้วดีขึ้น ทำให้กลไกต่าง ๆ สามารถเดินไปได้ มีประสิทธิภาพมากขึ้น อันนี้เราก็ก็พิจารณาเหตุผล แต่ถ้าไปปรับแก้บางอย่าง เช่น ไม่เราาระบบเลือกตั้งแบบสัดส่วนผสม (MMP) เพราะวุ่นวาย ยุ่งยาก ไม่เอารัฐบาลผสม ให้กลับไปใช้ระบบเดิมดีกว่า อย่างนี้ไม่ต้องเขียนรัฐธรรมนูญใหม่หรอก เพราะถ้าต้องการใช้แบบรัฐธรรมนูญเดิม ก็เอาของเก่ามาใช้เสียเลย อย่างนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้นความเห็นหรือข้อวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ นี้ รับฟังแน่นอน แล้วก็รับฟังมาตลอด ส่วนจะแก้ตามนั้นหรือไม่แก้ โดยส่วนตัวนะคะ ถ้าแก้แล้วดีขึ้น แก้เลยคะ แต่ถ้าแก้แล้วกลับไปวังวนเดิม อย่าไปแก้เสียดีกว่าคะ เสียเวลามาจะครึ่งทางแล้วนะคะ เสียเงินไม่รู้เท่าไรแล้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ไซ้คะอาจารย์ ในระหว่างการยกร่างรัฐธรรมนูญเราก็เปิดกว้างในการรับฟังทุกภาคส่วนจริง ๆ แม้ว่าบางคนอาจจะอ่านรัฐธรรมนูญเพียงบางส่วน ก็ยังได้แสดงความความคิดเห็น ซึ่งถ้ามีส่วนดีเราก็เก็บไว้

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ไซ้คะ เพราะกรรมการทั้ง ๓๖ คน ไม่ใช่เทวดา คือมีทั้งข้อดีและข้อเสีย แล้วก็อาจจะมิจุดอ่อนที่มองข้ามอะไรไปบางอย่างก็ได้ ถ้ามีผู้ท้วงมาเราก็ต้องฟัง การยอมรับมันไม่ใช่เรื่องน่าอายคะ เพราะเราไม่สามารถที่จะคิดอะไรได้ครบถ้วนทั้ง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์หรอกคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อาจารย์คะ ดิฉันไม่แน่ใจว่าบางเรื่องจะต้องข้ามไปบันทึกไม่ได้หรือเปล่านั้น เพราะเคยสัมภาษณ์อนุกรรมการบางท่าน ท่านบอกว่าเป็นเสียงข้างน้อย บางเรื่องท่านท้วงติงแล้ว แต่ท่านไม่สามารถที่จะทำอะไรได้ หมายถึงว่าประชาธิปไตยอย่างไรก็ต้องฟังเสียงข้างมาก แต่ท่านไม่เห็นด้วยคะ อันนี้เป็นภาพของความขัดแย้งในกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่คะ หรือเป็นปัญหาอุปสรรคต่อไปคะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ดิฉันคิดว่ามันเป็นการทำงานปกติเลยนะคะ คนมากกว่า ๑ คนขึ้นไป มันมีแน่ที่จะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกันได้ แต่ว่าประเด็นสำคัญอยู่ที่ว่าข้อเสนอหรือความเห็นของเรา ซึ่งอาจจะเรียกว่าเสียงข้างน้อย กับข้อเสนอหรือความเห็นหรือเหตุผลของอีกฝ่ายหนึ่ง ที่เป็นฝ่ายข้างมาก อะไรมีเหตุ มีผลน่ารับฟัง หรืออะไรที่เป็นวิธีการที่จะแก้ปัญหาของประเทศได้ดีกว่ากัน ใช่ไหมคะ ดิฉันก็เป็นเสียงข้างน้อยในหลายประเด็น แพ้มาในหลายประเด็น ท่านอาจารย์บวรศักดิ์เองก็แพ้มาในหลายประเด็น แต่เมื่อดูแล้วว่าเหตุผลของอีกฝ่ายหนึ่ง ไม่รู้ว่าจะจะเป็นเสียงข้างมากหรือเป็นเสียงข้างน้อยกว่าเรา เหตุผลเขามีน้ำหนักกว่า ทิศทางหรือวิธีการของเขาอาจจะแก้ปัญหาได้ดีกว่า หรือทิศทางหรือวิธีการของเขาแก้ปัญหาได้นุ่มนวลกว่าวิธีการที่เราเสนอ เราก็ยอมรับสิ่งนั้นค่ะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรธน์ วุฒตะกุล : อาจจะรอบคอบนิดหนึ่ง

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ใช่ค่ะ เราก็ต้องยอมรับ ไม่ได้หมายความว่าความเห็นของเราที่เสนอไปแล้วทุกคนต้องฟังตามนั้นะ ในเมื่อความเห็นของเราไม่ได้รับการยอมรับและกลายเป็นไม่ถูกต้อง ไม่ใช่หลักประชาธิปไตยที่แท้จริง น่าจะไม่ใช่เช่นนั้นนะคะ แล้วที่บอกว่าเป็นเรื่องของเสียงข้างมาก เสียงข้างน้อย อาจจะทำให้คนเข้าใจสับสนเหมือนกับว่ามีความเห็นแตกต่างกัน แล้วใช้การลงมติหรือการยกมือเป็นหลัก ข้างไหนมีคนยกมือมากกว่าก็ชนะ ไม่ใช่ชนะคะ สิ่งที่เราทำกันมาตลอดคือพูดกันด้วยเหตุด้วยผล ถ้าเหตุผลนั้นดีกว่า บางทีแม้เสียงข้างน้อยเพียงคนเดียวแต่เหตุผลดีกว่าเสียงข้างมาก เราก็ยอมรับหมดเลยนะคะ มันไม่ใช่เป็นการยกมือ เพราะฉะนั้นที่บอกว่าเสียงข้างมาก เสียงข้างน้อย จะทำให้คนเข้าใจผิดได้ ที่จริงแล้วควรต้องบอกว่าข้อเสนอนี้ เหตุผลของฝ่ายใดมีน้ำหนักมากหรือน้อยกว่ากันต่างหาก ตรงนี้ถึงจะถูก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรธน์ วุฒตะกุล : อาจารย์คะ คือดิฉันมาทำงานในส่วนนี้ก็เลยได้เห็นประโยชน์ของการจัดทำประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า คือบางอย่างไม่สามารถไปปรากฏในรัฐธรรมนูญ หรือ บัญชี หรือเจตนาธรรม หรืออะไรก็แล้วแต่ แต่บางส่วนของชาติหายไปนั้นได้มาปรากฏอยู่ในส่วนที่เป็นประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า ซึ่งบางท่านสามารถอธิบายหรือสอดแทรกอะไรบางอย่างที่ขาดหายไปได้ ซึ่งดิฉันคิดว่าอันนี้จะเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ตัวอย่างหนึ่ง ที่อาจารย์อธิบายว่าเสียงข้างน้อย เสียงข้างมากนั้นที่ดิฉันไปสัมภาษณ์บางท่านท่านบอกว่าท่านเป็นเสียงข้างน้อย ดิฉันก็ได้คำนยามแล้วว่าเสียงข้างน้อยของอาจารย์คือไม่ได้เป็นการโหวต ไม่ได้ลงมติ แต่ว่าเป็นการใช้เหตุและผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : คือเราต้องเข้าใจนะคะว่าเหตุผลที่ว่า ต้องเป็นเหตุผลที่เรายอมรับด้วยอย่างไร คือบางที่เราเสนออะไรไปแล้ว แต่เราไม่เคยยอมรับเหตุผลของคนอื่นเลยจะยินยอมแต่กับเหตุผลของตัวเองตลอด เลยกลายเป็นว่าเราแพ้โหวต หรือแพ้เสียงข้างมาก มันไม่ใช่อย่างนั้นนะคะ เราต้องเปิดกว้าง ต้องรับฟังเหตุผลของคนอื่น แล้วก็ยอมรับซึ่งเหตุผลของกันและกัน อย่างที่เรียนเมื่อสักครู่ว่าบางเรื่องเสียงข้างน้อยชนะนะคะ เพราะว่าเสียงข้างน้อยได้ให้เหตุผลที่มีน้ำหนักมากกว่า แต่ในบางกรณีก็บางท่านอาจจะบอกว่า เป็นเสียงข้างน้อยตลอด หรือเปล่า ต้องดูตรงนี้ด้วยคะ เพราะว่าทั้ง ๓๑๕ มาตรา ที่ผ่านมา ดิฉันเป็นคนเขียนทั้งหมด แล้วก็เขียนตามของที่ประชุมยอมรับด้วยเหตุด้วยผลกันมากที่สุด เห็นได้เลยว่าเหตุผลทั้งหลายทั้งปวง ไม่ว่าเหตุผลของคนจำนวนน้อย หรือเหตุผลของคนจำนวนมาก เป็นเหตุผลที่สมเหตุสมผลทั้งสิ้น ยอมรับกันได้ เพราะหลายเรื่องถ้าไม่สมเหตุสมผล คนเขียนก็จะตะขิดตะขวงใจตลอดว่ามันไม่ใช่ เหมือนกับเราเขียนว่าโกเป็น

เปิด สุนัขเป็นแมว อะไอย่างนี้ คือเขียนอะไรมันก็จะฝืนความรู้สึกตลอด จะไปไม่ได้ แต่ในเมื่อเหตุผลนั้น สมเหตุสมผล เมื่อเราเขียน มันก็จะสิ้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คงไม่มีบรรยากาศ ที่มีความคิดเห็นที่ไม่ลงรอยกันใน กรรมการนี้ใช้ใหม่คะ อาจจะมีการโต้แย้งกันบ้างแต่ก็เป็นไปด้วยหลักการหรือ เหตุผล

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : คือมันก็มีเหมือนกันที่บางครั้งเรายังไม่เข้าใจกันถ่องแท้ ยังไม่สามารถที่จะยอมรับเหตุผลของอีกฝ่ายหนึ่งได้ ก็ไม่ถึงขั้นแตกหักหรือ แต่ไปหยุดตรงที่ว่ากลับไปคิด กลับไปวิเคราะห์ดูสิว่าเหตุผลของใครมีน้ำหนักมากกว่ากัน ยังไม่มีข้อสรุปสำหรับเรื่องนั้นหรือประเด็นนั้นในวันนี้

นางยุราพร สมบุญสุข : แขนงไว้ก่อน

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ใช่คะแขนงไว้ก่อน กลับไปนอนคิดดู พอ ๒ - ๓ วันกลับไปคิด วิเคราะห์ดูแล้ว เหตุผลของอีกฝ่ายหนึ่งเขามีเหตุมีผลนะ ยอมรับได้ อะไอย่างนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อาจารย์คะ กรณีคุณทิชา พูดได้ใหม่ว่ามีอะไรเกิดขึ้นหรือ เปล่าคะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : โดยส่วนตัวดิฉันก็ไม่ทราบเหมือนกันว่าเกิดอะไรขึ้นหรือท่านคิด อย่างไรนะคะ แต่เท่าที่ผ่านมา ข้อเสนอหรือเหตุผลของทุกคน ทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเล็กน้อยเพียงไร ได้รับการรับฟัง จากที่ประชุมทั้งสิ้น มีการรับฟัง มีการพูด มีการอภิปราย กันทั้งสิ้นเลย ไม่ใช่ปิดปากไม่ให้ใครคนใดคนหนึ่ง พูด หรือเสนอความคิด หรือเหตุผลของตัวเอง หรือโดยไม่รับฟังคนอื่น อย่างนี้ไม่มีนะคะ ดิฉันก็ยังงง ๆ เหมือนกันว่าจนกระทั่งวันที่ท่านแถลงว่าออกแล้ว ก็ยังงงเลย เพราะเหตุใดก็ไม่ทราบ เพราะเรายังคุยด้วยเหตุ ด้วยผลกันอยู่อย่างดีเลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คือดิฉันสัมภาษณ์เมื่อวันจันทร์ วันพุธลาออก ดิฉันก็ งงเลย เพราะว่าวันจันทร์ท่านก็ยังพูดดีมาก แล้วก็ทัศนคติของท่านดีด้วยนะคะ

นางยุราพร สมบุญสุข : เหมือนอย่างที่อาจารย์พูดเลย ท่านก็มีเหตุมีผล ท่านก็พูดเสียงข้าง น้อยเป็นอย่างนี้ เหตุผลอย่างนี้ ๆ เราก็งง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ท่านคิดว่าท่านดีใจที่เข้ามามีส่วนร่วมครั้งนี้ เพราะ ท่านรู้เรื่องของท่านจริง ไม่มีใครรู้เรื่องเท่าอย่างนี้คะ แล้วอาจจะไม่เห็นด้วย

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วก็ชื่นชมท่านอาจารย์บรรศักดิ์ว่ารับฟังความคิดเห็นอะไรที่ไม่ เข้าใจ อาจารย์บรรศักดิ์ท่านเป็นผู้มีองค์ความรู้มากที่สามารถทำให้คณะกรรมการทุกท่านเข้าใจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เอาเป็นว่าเป็นเหตุผลส่วนตัวของท่านแล้วกันนะคะ อาจารย์คะ ดิฉันเรียนถามอาจารย์ว่า อาจารย์มีความคิดเห็นที่ท่านประธานบรรศักดิ์มีลักษณะ บุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ หรืออะไร อย่างไร ที่อาจารย์จะมีส่วนอธิบายให้คนเห็นว่าท่านประธานคนนี้มี ความสำคัญ ต่อการยกย่องอย่างไร

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : พอติดิฉันเป็นรุ่นน้องด้วย แล้วก็ได้ร่วมงานอื่น ๆ หลายเรื่องกัน มา นอกจากการร่างรัฐธรรมนูญ ได้ร่วมงานกันมากกว่า ๔๐ ปี เพราะฉะนั้นก็จะรู้อุปนิสัย รู้ลักษณะการทำงาน ว่า เป็นคนใจร้อนนะคะ แต่คิดก็อยากได้คำตอบแล้ว อาจจะไม่ต้องพูดประมาณนั้น เพียงแต่มองตากันก็พอจะรู้แล้ว ว่าคิดอย่างไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ที่ไปขอ มาแล้วเย็นลงบ้างไหมคะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : เทียบกับเมื่อปี ๒๕๔๐ สมมติว่าย้อนอดีตไปได้ สมมติว่าการเขียนรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นการเขียนสมัยปี ๒๕๔๐ ต้องใช้คำชาวบ้านว่า ต้องดูเดือดร้อนพล่านมากกว่าวันนี้ เพราะว่าไม่ได้หрок อะไรที่ผิดหลักการหรือไม่ถูกต้องหรือไม่ดีมีผล ไม่มีรอช้า จะสวนทันทีเลย นี่ก็เย็นลง เยอะ คือท่านก็เป็นคนมีเหตุมีผลอยู่แล้ว แต่ว่าท่านเปิดโอกาสให้ทุก ๆ ฝ่ายได้มีส่วนร่วม ได้แสดงความคิดเห็น หรือให้เหตุผลในส่วนของตัวเองมากขึ้น จนบางครั้งดิฉันยังแอบคิดเลยว่ามันก็มากไปแล้วหรือเปล่า พอได้แล้ว กระมัง เพราะพูดหลายรอบแล้วข้อสำคัญคือเวลามันน้อย เราต้องรีบนะคะ แต่ท่านก็ยังบอกว่าเราต้องให้เขาพูด ต้องเปิดโอกาสให้เขาแสดงความคิดเห็น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เพราะว่ามีคนไปแสดงความคิดเห็นเหมือนกันว่าท่านเป็นเผด็จการ ยังพูดไม่จบเลยก็ตัดบทเสียแล้ว อันนี้หลายมุมมองนะคะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : แต่ก็อย่างที่บอกนะคะว่า เวลาทำอะไรเรามักจะมองแต่คนอื่น ลืมส่องกระจกมองตัวเอง เราก็จะมองแต่เพียงว่าท่านนี้เป็นเผด็จการ ชอบตัดบท อะไรอย่างนี้ แต่ดิฉันในฐานะคนนอก มองสองฝ่าย คือมองท่านประธาน กับมองกรรมการบางท่านที่แสดงความคิดเห็นหรืออภิปรายในลักษณะที่เรียนไปเมื่อสักครู่นี้ ดิฉันยังนึกเลยว่าถ้าตัวเองเป็นประธาน ดิฉันจะตัดบทตั้งแต่แรกแล้วเพราะว่า

ประการที่ ๑ มันช้า พูดเรื่องเดิม ซึ่งที่ประชุมส่วนใหญ่เขาได้รับฟังเหตุผลกันแล้ว เขาคิดแล้วว่าไปแบบนี้ดีกว่า อย่างนี้มันควรจบแล้ว แต่มันไม่จบ ก็มันหนึ่งใหม่ ทำให้ไม่จบสักทีนะคะ ดิฉันคิดว่าท่านทำหน้าที่ประธานที่ยิ่งกว่าประธานเสียอีก คือเปิดโอกาสเสียจนบางทีในกรอบเวลามันแทบจะไม่ทัน ฝ่ายเลขานุการเองก็นั่งกลุ่มใจว่ามันไม่มีเวลาเพื่อให้ฝ่ายเลขานุการไปทำงานเลยนะ เพราะฝ่ายเลขานุการจะต้องเก็บเอาแนวทางความคิดเห็น แล้วก็เหตุผลของทุก ๆ ฝ่าย ๑. ไปปั่นเป็นตัวร่างขึ้นมา ๒. ไปเขียนไว้ในเจตนารมณ์ให้เห็นให้ได้ว่า บทบัญญัติมาตรานี้มีความประสงค์ มีความต้องการ จะเห็นอะไร จะให้เกิดอะไรขึ้นบ้าง เพราะเหตุนี้เลยทำให้ต้องใช้เวลาย่างไรทั้งอาทิตย์ ทั้งกลางค่ำกลางคืน เพื่อที่จะไปปั่นงานตรงนี้ออกมาให้ได้

ประการที่ ๒ ที่ดิฉันคิดว่าจะหาใครมาทำงานตรงส่วนนี้แทนท่านได้ยาก เพราะบางประเด็นที่เสนอขึ้นมา ท่านสามารถที่จะให้เหตุผล เล่าเหตุการณ์ในอดีต ตั้งแต่เหตุการณ์สมัยเก่า ๆ สภาพที่ผ่านมา เกิดอะไรขึ้น ด้วยเหตุอะไร ดิฉันยอมรับเลยว่าตัวเองไม่มีทางทำอย่างนั้นได้ จำไม่ไหวแล้วก็ไม่สามารถที่จะเอาหลัก เอาทฤษฎี ทั้งของต่างประเทศ แล้วก็เหตุการณ์ที่ผ่านมาของประเทศไทย หรือนักการเมืองไทย มาปรับเข้ากับเรื่องต่าง ๆ ให้เห็นภาพได้นะคะ คือถ้าไม่ได้ท่านก็อาจจะต้องใช้เวลามากกว่านี้ ไม่ใช่รัฐธรรมนูญจะไม่สำเร็จสำเร็จคะ แต่ต้องใช้เวลามากกว่านี้ ต้องใช้ความพยายามมากกว่านี้ แล้วก็ต้องใช้ความอดทนมากกว่านี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อาจารย์คะ ขออนุญาตถามแบบคนไม่รู้อะไรเลยนะคะ ในความเห็นของอาจารย์ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถ้าได้ประกาศใช้ อาจารย์คิดว่าจะใช้ได้นานไหมคะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ก็คาดหวังไว้ว่าถ้าได้ผ่านออกมาจนได้ใช้บังคับ น่าจะใช้ได้นาน เพราะกลไกที่สำคัญ ๒ - ๓ ส่วน จะเป็นตัวผลักดัน หรือจะเป็นตัวขับเคลื่อนให้รัฐธรรมนูญนี้เดินไปได้ เนื้อหาสำคัญอันแรกก็คือเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเสรีภาพ ของทั้งประชาชน ทั้งของพลเมือง ที่เพิ่ม ที่รับรองมากขึ้น ในส่วนตัวดิฉันเองไม่อยากจะพูดหรือว่าสิทธิเสรีภาพเพิ่มมากขึ้นไปจากเดิม แต่อยากจะใช้คำว่าสิทธิเสรีภาพนี้ได้ถูกทำให้ชัดเจนขึ้นกว่าเดิม เพราะสิทธิเสรีภาพที่มีอยู่เดิม ไม่เคยหายไปไหน เพียงแต่เราไม่ได้ทำให้ชัดเจนขึ้นมา

เท่านั้นเอง ที่พูดกันว่าเพิ่มสิทธิ เพิ่มเสรีภาพ จริง ๆ โดยส่วนตัวคิดว่าไม่ใช่ แค่ทำให้ชัดเจนขึ้น มีอยู่แล้วทั้งนั้น เพียงแต่เราอาจจะหลงลืมไปบ้าง ไม่ได้ทำให้เด่นขึ้นมาบ้าง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อาจารย์คะ แต่สิ่งที่ดิฉันอยากให้เพิ่ม คือหน้าที่ของทุกคน ควรจะเพิ่มสุด ๆ เลยนะคะ สิทธิเสรีภาพดิฉันคิดว่าบางทีมันเยอะเกิน ทุกคนอ้างแต่สิทธิเสรีภาพ แต่ลืมนึกถึงหน้าที่ไป

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : เมื่อครั้งที่เขียนรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ มีกรรมการท่านหนึ่งบอกว่าหมวดสิทธิเสรีภาพให้คงไว้ หมวดหน้าที่เห็นควรให้ตัดออก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เขาให้เหตุผลว่าอะไรคะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : เขาก็บอกว่าหน้าที่นั้นทุกคนรู้อยู่แล้วมีกฎหมายรองรับไว้แล้ว แต่สิทธิเสรีภาพคนไม่รู้ แล้วก็ไม่มีอะไรรองรับไว้ หน้าที่นี้มัน เช่น หน้าที่เสียภาษี หน้าที่รับราชการทหาร มีกฎหมายเขียนรองรับไว้แล้ว นั่นก็เป็นเหตุผลของเขานะคะ แต่เหตุผลของเรานั้นคือคิดอย่างนั้นไม่ได้หรอก สิทธิกับหน้าที่นั้นต้องคู่เคียงกัน ถ้ามีแต่สิทธิไม่มีหน้าที่ ก็คือเอาแต่ได้ เห็นแก่ได้ เอาอย่างเดียววนะคะ ไม่ได้ดูแลบ้านเมืองเลย ก็สู้กันนานพอสมควร ถึงได้เอาหมวดเรื่องหน้าที่กลับคืนมาได้เนาะคะ จะเห็นได้ว่าหมวดเรื่องหน้าที่มักจะถูกมองข้าม คือจะถูกเขียนเพียงสั้น ๆ กระชับ ๆ อะไรอย่างนี้อยู่แล้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อ้างว่ารู้อยู่แล้ว แต่จริง ๆ แล้วคือบอกเลยคะว่าเรื่องสิทธิเสรีภาพคือผลประโยชน์ ไม่มีใครไม่รู้ละคะอาจารย์ ทุกคนมีผลประโยชน์ของตัวเอง ไม่มีใครยอมเสีย

นางยุราพร สมบุญสุข : ก็ต้องกลับไปดูสิทธิหน้าที่ ก็ต้องเน้นหน้าที่ไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : มีคำถามอะไรเพิ่มเติมไหมคะ ดิฉันอยากจะขอความกรุณาอาจารย์ได้แสดงความคิดเห็นถึงข้อเสนอแนะอะไรที่เป็นประโยชน์ จะเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญหรือเกี่ยวข้องกับประเทศชาติเลย ก็ได้ค่ะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ดิฉันคิดว่าไม่ว่ารัฐธรรมนูญไทยจะมีอีกกี่ฉบับ ไม่ว่ารัฐธรรมนูญไทยจะยาวหรือจะสั้น ไม่ว่ารัฐธรรมนูญของไทยจะมีเนื้อหาสาระอะไรบรรจุเอาไว้บ้าง สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ หมวดเกี่ยวกับการเมือง หมวดเกี่ยวกับปฏิรูป อะไรก็ตามปัจจัยสำคัญอยู่ที่คนไทย คนไทยปากบอกว่ารักชาติ แล้วรักจริงหรือเปล่า รักแค่ไหน มีจิตสำนึกที่จะทำอะไรเพื่อบ้านเมืองมากน้อยแค่ไหน คนไทยถ้าไฟไม่ลนกัน ถ้าความเดือดร้อนไม่มาถึงตัว มีการทำอะไรเพื่อบ้านเมืองบ้างไหม ถ้าทุก ๆ วัน แต่ละคนต่างมีความรับผิดชอบในหน้าที่ประจำของตัวเอง ในการใช้ชีวิตประจำวันของตัวเอง ส่วนหนึ่งทำเพื่อตัวเองนั้นแน่นอน แต่อีกส่วนหนึ่งถ้าทำเพื่อบ้านเมือง ถ้าทุก ๆ คนทำแบบนี้เมืองไทยคงไม่มาถึงวันนี้หรอกค่ะ เมืองไทยจะดีกว่านี้อีกหลายเท่า แต่ทุก ๆ วันนี่คนส่วนใหญ่รักเมืองไทยด้วยปาก ปากบอกว่ารักชาติ รักชาติ ไม่ว่าจะออกมากลางถนน จะผูกผ้าสีอะไร หรือจะมาทำอะไรก็ตาม แต่ความจริง ๆ ทำเพื่อบ้านเมืองหรือเปล่า ออกมาคาคดีโน้นสินี ออกมาเดินกลางถนน แต่กลับไปยังโกงภาษี กลับไปยังวิ่งเต้น กลับไปยังมีซิกแซก รักชาติจริงหรือเปล่า ถ้าทุกคนไม่ต้องมานั่งพูด ไม่ต้องมานั่งพรับปรน ไม่ต้องออกมาเป็นล้านล้านคนกลางท้องถนน แต่ว่าทุกคนรับผิดชอบ ถ้าดูแล้วอะไรมันจะทำให้บ้านเมืองเสียหาย แม้เราจะต้องเสียประโยชน์ แต่เราไม่ทำ มีอะไรที่เราอาจจะต้องเสียประโยชน์บ้าง แต่ทำให้บ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองขึ้น ยอมทำ ยอมเสียสละ ประเทศไทยดีกว่านี้อีกหลายเท่า เพราะฉะนั้นสิ่งสำคัญมันอยู่ที่จิตสำนึกของคน เราต้องพยายามสร้างจิตสำนึกของคนไทยให้เกิดขึ้นให้ได้ คนรุ่นดิฉันอาจจะสร้างได้ยาก

แล้วละ เป็นไม้แก็ดัดยาก แต่คนรุ่นหลังนี้ เราต้องพยายามสร้างให้เขามีจิตสำนึก สร้างความสมดุลระหว่างประโยชน์ของชาติกับประโยชน์ของตัวเอง ไม่มีใครได้อะไร ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ แล้วก็ไม่มีใครที่จะมีใครเสียอะไร ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ได้บ้าง เสียบ้างนะคะ พยายามชั่งน้ำหนักกว่าส่วนที่ได้ ไม่ทำให้บ้านเมืองเสียหาย หรือส่วนที่เสีย ต้องไม่ทำให้ถึงกับเราต้องล้มประตาทายไป ได้บ้างเสียบ้าง บ้านเมืองไทยจะดีกว่านี้ขึ้นอีกเยอะ เพราะฉะนั้นสิ่งสำคัญที่สุดที่ต้องสร้างคือจิตสำนึกของคนไทย จิตสำนึกต้องเริ่มตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน สถานศึกษาต่าง ๆ และที่ทำงาน คนระดับหนึ่งจะต้องสร้างจากที่ทำงาน ไม่ใช่มาแก่งแย่งชิงดี เอาประโยชน์กัน องค์การจะเสียหายอย่างไรไม่สนใจ ให้ฉันได้ก็แล้วกัน นี่ก็ผิดแล้ว อย่างนี้เป็นต้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ดิฉัน ๒ คน เป็นครูคะ อาจารย์มีประเด็นอะไรที่อยากจะฝากผ่านดิฉันไปถึงเยาวชนบ้างคะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : เยาวชนในยุคปัจจุบันนี้มีความกระตือรือร้น มีความสนใจเกี่ยวกับบ้านเมืองมากขึ้น แต่เยาวชนในปัจจุบันได้ถูกสังคมที่ไม่ดีหล่อหลอมไปในทางที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว เห็นกับวัตถุนิยมมากขึ้น เพราะฉะนั้นถ้าเราพยายามดึงเยาวชนพวกนี้ให้เห็นคุณค่าว่าคนรุ่นเราอีกไม่กี่วันก็ไปแล้ว บ้านเมืองอยู่ในมือของพวกเขา เขาอยากจะอยู่ในสังคมที่มีสภาพเป็นแบบนี้ใช่ไหม คือทุกคนแก่งแย่งชิงดีกัน ทุกวิถีทางบ้านเมืองคงจะล่มสลายไปนะคะ แล้วคุณคิดหรือว่าถ้าบ้านเมืองหรือประเทศไทยล่มสลายไป ฉันไปอยู่เมืองนอกก็ได้ จริงหรือเปล่า คนอยู่เมืองนอกมีความสุขจริงหรือเปล่า ความสุขที่แท้จริงของคุณอยู่ที่เมืองไทยใช่ไหม ถ้าความสุขที่แท้จริงคือการได้อยู่ที่เมืองไทย ถ้าเช่นนั้นเราช่วยกันทำให้ดีไม่ได้หรือ ทุกคนยอมเสียสละสักเล็กน้อยเพื่อให้สังคมมันดีขึ้น แล้วบ้านเมืองจะนำอยู่ขึ้นมากไหม ลองนึกย้อนดูประเทศไทยเมื่อก่อนนี้ สมัยที่ดิฉันเป็นเด็ก ๆ ไม่มีการเข้าคิวทุกคนแก่งแย่งกันหมดนะคะ ทำไมปัจจุบันนี้เราทำได้ละ มันอยู่ที่ใจใช่ไหม มันอยู่ที่จิตสำนึกใช่ไหม ไม่เห็นต้องมิกฎหมายมาเขียนเลยว่าใครไม่เข้าคิวถูกจับเข้าคุก ถูกปรับ ไม่ต้องมี แต่อยู่ที่จิตสำนึกใช่ไหม คุณเห็นใช่ไหมว่าบ้านเมืองอื่นเขาทำอย่างนี้แล้วบ้านเมืองเขามีความสุข มีความเจริญ มีการพัฒนาแล้วทำไมเราไม่รับเอาสิ่งดีดีเข้ามาละ ทำไมเราถึงรับเอาแต่สิ่งที่ไม่ดีเพื่อประโยชน์ของตัวเองทั้งนั้น ถ้าฝากให้คนรุ่นหลังได้ไปลองนึกลองคิดอย่างนี้ สร้างจิตสำนึกได้นะคะ ทุกอย่างมันจะดีขึ้นมาเองหมดเลย รัฐธรรมนูญก็จะสั้นกว่านี้อีกเยอะเลยคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่คะ แล้วก็ปฏิบัติได้จริงด้วยคะ

นางยุราพร สมบุญสุข : อาจารย์พูดได้ถูกต้องเลยคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ช่วยกันคะอาจารย์ คือเราต้องไม่สิ้นหวังคะ เพราะบางทีบางคนก็บอกว่าสิ้นหวังเด็กวัยรุ่นจริง ๆ เด็กยุคใหม่เขามีดี แล้วก็ฉลาดด้วยฉลาดกว่าเราบางเรื่อง เพียงแต่เราต้องนำไปใช้ให้ถูกต้อง ให้เกิดประโยชน์ แล้วสำหรับบ้านเรานั้นเด็กเมืองจะไม่รู้จักประเทศของตัวเอง นี่คือปัญหาอย่างหนึ่ง ต้องเอาเด็กเมืองออกไปรู้จักประเทศของตัวเองให้ครบรอบด้านนะคะ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ : ใช่คะ คือหลักสูตรของไทยเน้นให้เด็กอยู่ในห้องเรียนมากเกินไป ไม่มีโอกาสได้สัมผัสกับชีวิตจริง เพราะว่าชีวิตของคนจริง ๆ นั้นไม่ได้อยู่แต่ในห้อง ไม่ได้อยู่แต่กับหนังสือ แต่ชีวิตจริงต้องอยู่กับคน อยู่กับธรรมชาติ อยู่กับสังคม ถ้าเราพยายามเปิดการเรียนรู้ให้ไปสู่วิถีชีวิตจริงมากขึ้น สัมผัสกับชีวิตจริง สัมผัสกับความเป็นจริง เรียนรู้อดีต เรียนรู้ปัจจุบันเพื่อสร้างอนาคต ดิฉันมั่นใจคะว่าอนาคตของคนไทยไม่ด้อยกว่าคนอื่นหรอกคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : ดิฉันก็ว่าอย่างนั้นค่ะ ดิฉันก็มีความหวังอย่างนั้นนะ
คะอาจารย์ แล้วเด็กเราก็เก่ง ๆ นะคะ เป็นอนาคตเลยค่ะ

นางกาญจนรัตน์ สีวิโรจน์ : เพียงแต่เขาถูกชักนำไปในทางที่คลาดเคลื่อน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : ตามความต้องการของคนที่ชักลากเขาไป อาจารย์จะ
กราบขอบพระคุณอาจารย์มากเลยค่ะ

๓) พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ

กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องทำงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะกุล : วันนี้สัมภาษณ์ พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ วันจันทร์ที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๘ เวลา ๐๘.๐๐ นาฬิกา ขออนุญาตเรียนสัมภาษณ์ค่ะ เนื่องจากว่าอนุกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญฝ่ายบันทึกเจตนารมณ์และจดหมายเหตุมีความเห็นว่าควรจะมาอีก Part หนึ่งในส่วนนี้ขึ้นมาเพื่อบันทึกเจตนารมณ์ แล้วก็รัฐธรรมนูญในการจัดทำครั้งนี้เป็นลักษณะของประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าที่เรียกว่า Oral History ซึ่งจะต้องมีการสัมภาษณ์ด้วยปากเปล่าแบบนี้ด้วยเพื่อเก็บบันทึกไว้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เพราะว่าบางครั้งเจตนารมณ์ที่บันทึกเอาไว้เนี่ยมันจะเป็นเรื่องของหลักการล้วน ๆ แต่ไม่ทราบบริบทหรือไม่ทราบที่มาที่ไป ซึ่งกรรมการแต่ละท่านก็อาจจะมีความหลังที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้อย่างไรบ้าง ซึ่งอันนี้จะเป็นประวัติศาสตร์ที่หลังนะคะ จะเก็บเอาไว้ที่หอจดหมายเหตุด้วย แล้วก็เผยแพร่ในรัฐสภาด้วยคะ วันนี้ก็ต้องขอกราบขอบพระคุณที่อนุญาตให้สัมภาษณ์นะคะ ก็ขอเป็นประเด็นคำถามเลยนะคะ นอกจากท่านจะเป็นกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญแล้วท่านได้รับการแต่งตั้งเป็นอนุกรรมการประสานเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติและองค์กรอื่น ๆ ด้วยใช่ไหมคะ แล้วก็อนุกรรมการพิจารณากรอบการจัดทำรัฐธรรมนูญคณะที่ ๓ ภาค ๒ ด้านผู้นำทางการเมืองที่ดี สถาบันการเมือง นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐใช่ไหมคะ อันนี้คือตำแหน่งที่แต่งตั้งนะคะ ที่นี้คำถามที่จะเรียนถามก็คือว่าประสบการณ์ของการร่างรัฐธรรมนูญก่อนหน้านี้ไม่ว่าจะเป็นปี ๒๕๔๐ หรือปี ๒๕๕๐ ท่านเคยมีส่วนร่วมบ้างไหมคะ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญผมก็ได้ติดตามและศึกษามาตลอดนะครับ แต่ว่าพูดถึงประสบการณ์หรือการมีส่วนร่วมในการยกร่างก็ไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องนะครับ กระผมรับราชการทหารมาจนกระทั่งเกษียณ แล้วก็ได้รับแต่งตั้งให้เป็นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ก่อนหน้านั้นก็ได้ไปรับผิดชอบงานของกระทรวงเกษตรฯ ตอนนั้นที่คณะ คสช. นำเข้ามาแก้ปัญหาประเทศช่วงนั้นผมก็เข้าไปดูแลกระทรวงเกษตรฯ เพราะฉะนั้นก็จะมีพื้นฐานเกี่ยวกับปัญหาเรื่องของกระทรวงเกษตรฯ พอมาเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติผมก็ไปเป็นประธานของอนุกรรมการด้านการเกษตรและสหกรณ์ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ แล้วก็ไปเป็น Whip ของ สนช. ด้วย ก่อนที่จะได้รับเลือกมาเป็นกรรมการยกร่าง ผมก็ลาออกจากประธานคณะกรรมการการเกษตรฯ แล้วก็ลาออกจาก Whip เพื่อจะได้ทุ่มเทเวลามาทำงานอย่างเต็มที่ พื้นฐานผมก็จบปริญญาทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ แล้วก็ไปเป็นอาจารย์สอนพิเศษอยู่หลายที่ ที่เกษมบัณฑิต ศรีปทุม รามคำแหง ราชภัฏก็พอจะมีพื้นฐานทางด้านการเมืองการปกครองมาพอสมควร และพูดถึงว่าประสบการณ์ในการยกร่างนี้ผมก็ไม่ใช่นักกฎหมายนะครับ ก็พยายามติดตาม ก็คิดว่าคงจะใช้องค์ความรู้อันนี้ในการที่จะมาช่วยผลักดันในเรื่องของรัฐธรรมนูญให้มันสมบูรณ์ที่สุดนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เพราะเหตุนี้หรือเปล่าคะที่ทำให้ สนช. คัดเลือกท่านให้มาร่วมในการเป็นกรรมาธิการยกร่าง

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : ก็ตอนที่คัดเลือกกันก็เป็นไปตามหลักการก็คือมีผู้สมัครจำนวนหลายท่าน แล้วก็ให้สมาชิกได้โหวตกันโดยอิสระนะครับ ก็เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้ ที่นี้ที่ผมได้รับความไว้วางใจก็อาจจะป็นปัจจัยหนึ่งในเรื่องของประสบการณ์ ในเรื่องของความรู้ที่ได้ศึกษามา แล้วก็จริง ๆ ผมก็ได้ศึกษารัฐธรรมนูญมาพอสมควรครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คือยิ่งสัมภาษณ์แต่ละท่านแล้วยิ่งมั่นใจจะว่ากรรมาธิการชุดนี้ใน ๓๖ ท่านนี้ Put the right man in the right job จริง ๆ นะคะ เพราะว่าทุกท่านมานี้เหมาะสมในส่วนที่ตัวเองรับผิดชอบโดยตรงนะคะ แล้วก็มีการประสบการณ์ในทางปฏิบัติด้วย ไม่ใช่แค่ทางทฤษฎีอย่างเดียวคะ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : แล้วผมคิดว่าอีกประเด็นหนึ่งจะเห็นว่ากรรมาธิการยกร่างฯ ส่วนมากก็จะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านกฎหมาย ทางด้านวิชาการพอสมควร แต่ว่าทางด้านกรรมาธิการที่ผมคิดว่าบางครั้งก็จำเป็น ผมนี่เป็นผู้บังคับหน่วย คือเติบโตมาจากสายทหารโดยตรงนะครับ แล้วก็ทำงานเป็นผู้บังคับหน่วยตั้งแต่เป็นผู้หมวด ผู้กอง ไปถึงผู้บัญชาการกองพล ถึงผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการ เพราะฉะนั้นในมิติทางด้านความมั่นคงผมคิดว่าบางครั้งการออกแบบในเรื่องของรัฐธรรมนูญก็อาจจะต้องเข้าใจมิติทางด้านความมั่นคงควบคู่กันด้วย อันนี้อาจจะเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ผมได้มีโอกาสเข้าร่วมยกร่างรัฐธรรมนูญในครั้งนี้ครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อันนี้แสดงว่าประสบการณ์โดยตรง แล้วก็ได้อามาใช้ในการนำเสนอในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มากที่สุดคือ tropic ไหนคะ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : คือในเรื่องของมิติด้านความมั่นคงนี้ผมก็ได้ให้แง่คิดหรือว่าคอยจะดูในเรื่องอย่างเช่น ในรัฐธรรมนูญเรื่องของความมั่นคง ซึ่งความมั่นคงนี้เราต้องยอมรับว่ามันมีความมั่นคงหลายรูปแบบ ทางด้านมิติใหม่ มันไม่ใช่เป็นการสู้รบกันด้วยอาวุธแล้ว มันเป็นการสู้รบกันด้วยแนวคิดเรื่องเทคโนโลยี ในเรื่องของเศรษฐกิจ คือมิติพวกนี้เราก็พยายามที่จะผลักดันแล้วก็เอาไปเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างเช่น เจตนารมณ์ก็มีการบันทึกคำว่า ความมั่นคงของรัฐให้หมายรวมถึงความมั่นคงในรูปแบบใหม่ ซึ่งหลาย ๆ มิติเราก็บันทึกเจตนารมณ์ลงไปนะครับ รวมทั้งในหลาย ๆ หมวด อย่างเช่นหมวดการปฏิรูปทางด้านนี้เราก็พยายามใส่มิติทางด้านความมั่นคงควบคู่ รวมทั้งนโยบายพื้นฐานของรัฐ อย่างเช่นในการร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้เราจะมีการพูดถึงยุทธศาสตร์ชาตินะครับ ซึ่งผมศึกษารัฐธรรมนูญที่ผ่านมาไม่เคยมีการพูดถึงยุทธศาสตร์ชาติ เพราะฉะนั้นในหมวดนโยบายพื้นฐานของรัฐเท่าที่ผ่านมานี้ก็จะเอานโยบายพื้นฐานซึ่งเราก็สืบต่อกันมา รัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๕๐ แต่ในแนวคิดผมผมคิดว่าการเขียนนโยบายพื้นฐานของรัฐไว้ในหมวดนี้น่าจะเป็นภาพกว้าง ส่วนนโยบายรายละเอียดนี้เป็นหน้าที่ของรัฐบาล เพราะฉะนั้นถ้ารัฐธรรมนูญไปเขียนลึกลงนโยบายพื้นฐานของรัฐในแต่ละเรื่องไว้เนี่ย ขีดจำกัดของรัฐบาลจะต้องทำภายใต้กรอบของนโยบายพื้นฐาน ผมถึงคิดว่ารัฐธรรมนูญของประเทศต่าง ๆ อย่างอินโดนีเซียใช้หลักบันทึกสี่ลัดอะไรอย่างนี้ เพราะฉะนั้นของเรารัฐธรรมนูญน่าจะเขียนไว้ว่าในเรื่องของยุทธศาสตร์ชาติ ว่ายุทธศาสตร์ชาติคืออะไร มีนโยบายด้านอะไร เสร็จแล้วทุกรัฐบาลก็จะต้องทำงานเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายของยุทธศาสตร์ชาติ เพราะฉะนั้นมันน่าจะเขียนกรอบนั้น ผมก็พยายามผลักดัน

ให้มีการคำนึงถึงในเรื่องของยุทธศาสตร์ชาติด้วย ไม่ใช่นโยบายพื้นฐานของรัฐอย่างเดียวนะครับ อันนี้ก็เป็นแนวคิดที่นำมาใช้ครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : น่าสนใจมากเลยคะ ขอความกรุณาว่าช่วยขยายความยุทธศาสตร์ของชาติที่จะกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้นะคะ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : คืออย่างนั้นะครับ เรื่องยุทธศาสตร์ชาตินี้เป็นเรื่องสำคัญ แต่ที่ผ่านมาในประเทศเรายังไม่มีการผลักดันในเรื่องยุทธศาสตร์ชาติอย่างเป็นรูปธรรมจะมีการศึกษาในเรื่องของยุทธศาสตร์ชาติในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร จะเห็นว่าทุกปีท่านนายกฯ จะไปฟังการแถลงยุทธศาสตร์ชาติของ วปอ. นะครับ แต่ในทางปฏิบัตินี้เราจะไม่มีหน่วยงานหลักที่กำหนดยุทธศาสตร์ของชาติอย่างแท้จริงขณะนี้ถ้าลองถามดูว่าประเทศไทยมียุทธศาสตร์ชาติอะไร ผมคิดว่าคนตอบไม่ได้ จริง ๆ มันต้องมียุทธศาสตร์ชาติก่อน ทีนี้ในเรื่องนี้ผมเห็นที่เป็นรูปธรรมก็มีส่วนเดียวที่จะนำมาใช้ก็คือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อันนี้เป็นการนำยุทธศาสตร์ชาติทางด้านความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจนี้มาทำเป็นแผน ทางด้านความมั่นคงก็อาจจะมีส่วนของกระทรวงกลาโหมบางส่วนที่นำยุทธศาสตร์ชาติ อย่างเช่นเรื่องของความเป็นอธิปไตย ความเป็นราชอาณาจักรเดียวกันมาทำเป็นแผนทางด้านทหาร ทางด้านความมั่นคง แต่จริง ๆ แล้วทุกกระทรวง ทบวง กรม จะต้องนำยุทธศาสตร์ชาติไปทำเป็นแผน ไม่ว่าเรื่องของทรัพยากร เรื่องของทางด้านสังคม เรื่องของการพัฒนา เรื่องของการกีฬาทุกอย่างจะต้องมียุทธศาสตร์ เพราะฉะนั้นขณะนี้ถ้าถามในเรื่องของยุทธศาสตร์เราก็พยายามที่จะกำหนดให้รัฐต้องมีคณะกรรมการว่าด้วยยุทธศาสตร์แห่งชาติ แล้วให้จัดตั้งจากการทำยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นเรื่องที่ทุกกระทรวง ทบวง กรม จะนำไปทำแผนต่อได้ให้เป็นรูปธรรมให้ได้ คืออันนี้เป็นแนวคิดเพราะฉะนั้นมันจุดเริ่มต้นเท่านั้น ก็พยายามที่จะผลักดันกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ฉะนั้นแปลว่าแนวคิดอันนี้ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญซึ่งจำเป็นจะต้องผลักดันให้เกิดในทางปฏิบัติให้ได้ใช่ไหมคะ ทีนี้ทางปฏิบัติท่านคิดว่าการร่างรัฐธรรมนูญก็มีขีดจำกัดว่าถึงเวลาจะหมดไปแล้วนี้ ยุทธศาสตร์อันนี้จะถูกผลักดันในทางปฏิบัติได้จริงไหมคะ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : คือน่าจะเป็นรูปธรรม เพราะว่าในภาคที่ ๔ เราก็เขียนว่านอกจากที่เรามีคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติแล้วเรามีการเขียนว่าให้จัดตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ จำนวน ๑๕ คน เพราะฉะนั้นพอรัฐธรรมนูญนี้ประกาศใช้จะต้องมีการจัดตั้งกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ก็เป็นหน้าที่ของกรรมการยุทธศาสตร์ชาติจะต้องไปจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ แล้วก็เอาบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญต่อ ๆ ไป ผมคิดว่าอย่างนั้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ดีใจมากเลยคะ ประโยคนี้จะได้ไปบอก คือเคยทำงานกับเด็ก ๆ แล้วเขาบอกว่าประเทศอื่นเขาโฟกัสเรื่องนี้ เช่นว่า ลาวเขาจะยกเลิกจากการเป็นประเทศด้อยพัฒนาในปี ๒๐๒๐ มาเลเซียจะเป็นประเทศที่มีรายได้สูง แต่ของคนไทยเด็กเขาเงงใจคะ ไม่มีแล้วมันสะเปะสะปะด้วยนะ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : ของเราที่ผ่านมาที่ยึดถือแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ซึ่งผมดูแล้วคำว่าแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐก็คือนโยบายของรัฐบาลที่ผ่าน ๆ มาแล้วก็มา Grouping ใหม่ซึ่งความจริงแล้วอันนี้มันค่อนข้างจะแคบมากสำหรับรัฐธรรมนูญนะครับ รัฐธรรมนูญผมคิดว่าจะต้องมองภาพกว้างนะครับ ส่วนรายละเอียดย่อย ๆ นี่เป็นหน้าที่ของรัฐบาล กระทรวง ทบวง กรม ต้องไปกำหนดนโยบาย เพราะฉะนั้น

ขณะนี้มันจะต้องทำให้เป็นรูปธรรมให้ได้ จะต้องวางยุทธศาสตร์ในชาติ แล้วก็ทุกรัฐบาลใครเข้ามาต้องบรรลุถึงยุทธศาสตร์นั้น ๆ ว่าประเทศไทยในอนาคตเราจะเดินไปสู่จุดหมายอะไรนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : นั้นแปลว่ารัฐธรรมนูญนี่คือกรอบที่อย่างน้อยที่สุดมีกรอบ มีกติกา มีระเบียบวางเอาไว้ให้ ส่วนในรายละเอียดปลีกย่อยนี่ค่อยว่ากันอีกทีในอนาคต

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : หลังจากทีรัฐธรรมนูญออกมาแล้วจะต้องมีการจัดทำแน่นอนครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ซึ่งต้องสอดคล้องกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม การเมืองอะไรอย่างนั้นใช้ไหมคะ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : ถูกต้องครับ อันนั้นเป็นเรื่องถึงยุทธศาสตร์ที่จะต้องมองภาพรวมของประเทศว่าเราจะเดินหน้าไปสู่จุดหมายอะไร เป็นแผนระยะยาวที่สุดของประเทศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ฟังแล้วก็หายเหนื่อย คืออยู่กับประเทศเรามาแล้วรู้สึกที่เราใจตุ้ม ๆ ต่อม ๆ ว่าเดี๋ยวปีนี้จะเกิดอะไร ปีนั้นจะอะไร

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : แล้วไม่มีเป้าหมายรวมของคนในชาติให้ว่าจะเดินไปสู่จุดหมายอะไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วไม่อยากจะบอกไม่เคยรู้สึกอุ่นใจครั้งไหนเท่ากับมาทำงานครั้งนี้ ถามว่ายากไหม ยากนะคะ แล้วก็เหนื่อยไหม เหนื่อยนะแต่มีความรู้สึกอุ่นใจและอึดใจ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : ก็ได้ประโยชน์และช่วยประเทศชาติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่คะ แล้วช่วยไปสื่อกับคนข้างนอกที่เขาไม่รู้ด้วยคะ ว่าขณะนี้กำลังทำอะไรอยู่ คิดว่าจริง ๆ สภาเราอ่อนเรื่องการประชาสัมพันธ์

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : ตอนนี้ก็พยายามทำอยู่ครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วก็ขออนุญาตขยายความเป้าประสงค์ของอนุกรรมการ ๒ ชุดของท่านดีกว่านะคะว่าชุดแรกของท่านเป็นเรื่องของข้อเสนอแนะเรื่องของการปฏิรูปองค์กร เอาอันที่ ๑ ก่อนแล้วเดี๋ยวค่อยคณะที่ ๓ นะคะ เป้าประสงค์ของชุดแรกของท่านมันคืออะไรคะ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : ชุดแรกเป็นชุดที่รับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ คือชุดนี้มีประโยชน์มาก ซึ่งท่านพลเอก เลิศรัตน์ ท่านเป็นประธานนี้เรามีการประชุมกันทุกวันอังคาร เรา จะรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงาน คือมันมี ๒ ชุด ชุดหนึ่งรับฟังความคิดเห็นของประชาชน แต่ชุดนี้จะรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ อย่างเช่น พรรคการเมืองทุกพรรคเราได้มีการสอบถาม แล้วก็หลังจากนั้นแล้วก็เชิญมาพบปะมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นว่าเขาเห็นด้วยหรือไม่ มีประเด็นอะไรที่เขาต้องการให้เสนอเข้ามาบรรจุอยู่ในรัฐธรรมนูญ รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น กกต. เป็นศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง อะไร อัยการ เราก็ให้เขาให้ข้อมูล รวมทั้งผู้ตรวจการแผ่นดินอะไรต่าง ๆ กรรมการสิทธิ เรารับฟังข้อมูลเสร็จแล้วก็เอาข้อมูลเหล่านั้นมาประมวลกับแนวคิดของกรรมการยกร่างฯ ว่าหน่วยงานเขามีความคิดเห็นอย่างไร พรรคการเมืองมีความคิดเห็นอย่างไร แล้วกรรมการยกร่างฯ มีความคิดเห็นอย่างไร เราจะ Grouping ให้ผสมผสาน บางครั้งนี่แนวคิดอาจจะขัดแย้งกันต้องดูเหตุผลซึ่งกันและกันว่าทางพรรคการเมืองเขามีเหตุผลอะไร อย่างเช่น พรรคการเมืองเขาอยากจะให้เพิ่ม ส.ส. เขตให้มากที่สุดอะไรอย่างนี้ แต่กรรมการยกร่างฯ บอกเอาแค่นี้ ๒๕๐ คนพอแล้ว มันจะต้องมีเหตุผลซึ่งกันและกันว่าท้ายที่สุดเราจะ design รัฐธรรมนูญให้มี ส.ส. เขตเท่าไร ส.ส.

แบบปาร์ตี้ลิสต์เท่าไร อันนี้คือแนวคิดที่เรารับฟังเพื่อเอามาประยุกต์ เอามาหาจุดร่วมของรัฐธรรมนูญที่ดีที่สุด ผมคิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ฟังความคิดเห็นขององค์กรต่าง ๆ ของประชาชนค่อนข้างมากนะครับ คิดว่าน่าจะได้ประโยชน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ขออนุญาตเรียนถามว่าได้รับความร่วมมือโดยดีไหมคะ เอาพรรคการเมืองก่อนก็ได้ค่ะ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : คือพรรคการเมืองส่วนใหญ่ก็ให้ความร่วมมือดี แบบสอบถามที่เราส่งไปนี่เขาก็ตอบมา เวลาเราเชิญไปเขาก็เข้ามา แต่อย่างไรก็ตามผมคิดว่ามุมมองของพรรคการเมืองของเรากับของคณะกรรมการร่างฯ นี่อาจจะไม่ค่อยตรงกัน คือเป็นหลักธรรมาภิบาลนี้พรรคการเมืองเขาก็อาจจะต้องรักษาผลประโยชน์ของพรรคการเมืองของเขา เราเป็นคณะกรรมการร่างฯ เราก็รักษาผลประโยชน์ของประชาชนของประเทศชาติให้มากที่สุด เพราะฉะนั้นมันอาจจะต้องหาจุดพอดีให้ดี คืออาจจะไม่เป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่าย ผมคิดว่าขณะนี้รัฐธรรมนูญออกไปนี้อาจจะถูกต่อต้านในแง่ของการตีไขนในเรื่องของรูปแบบของรัฐสภาที่ดี รูปแบบของวุฒิสภาก็ดีนี้อาจจะยังเห็นไม่ตรงกัน แต่ว่าท้ายที่สุดเราต้องตอบสังคมได้ว่าที่เราออกแบบแบบนี้ด้วยเหตุผลอะไร เรามีเป้าหมายอะไร เรามีปัญหาในอดีตที่ผ่านมาอย่างไร แล้วเราต้องการแก้ปัญหาอย่างไร อันนี้คือเราจะต้องตอบโจทย์ของพี่น้องประชาชนให้ได้นะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ค่ะ ซึ่งตรงนี้เป็นตัวปัญหาใหญ่ เพราะว่ามันเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเขาโดยตรง แล้วตอนนี้พอเขาออกมา voice นี้คนก็เริ่มตื่นใจคะว่าจริงอย่างที่เขาคิดไหมหรืออะไรอย่างนี้ เพราะฉะนั้นจริง ๆ แล้วโดยส่วนตัวก็อยากให้คู่ขนานว่าเราก็ทำงานดีอยู่แล้วเราควรจะต้อง PR หรือว่าต้องให้ความรับรู้ความเข้าใจของภาคประชาชนให้มากกว่านี้ แล้วภาคประชาชนมันก็มีหลาย Level ด้วย ซึ่งอันนี้เป็นข้อเสนอแนะจากประชาชนคนหนึ่งนะคะ ส่วนองค์กรอื่น ๆ ท่านคิดว่ามีข้อสังเกตหรืออะไรไหมคะ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : องค์กรอื่น ๆ ที่ขณะนี้ที่หลัก ๆ จะเห็นมี ๒ องค์กรที่ค่อนข้างที่เกิดแนวความคิดในการเปลี่ยนแปลง อย่างเช่นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้ง เดิมที่เดิยวนั้นกรรมการการเลือกตั้งเขามีอำนาจทั้งควบคุม เขาจัดการเลือกตั้ง กรรมการร่างชุดนี้ก็มองว่าเรื่องของการจัดการเลือกตั้งโดยศักยภาพของ กกต. ผมคิดว่ามันอาจจะไม่ครบถ้วน งานมันมากเกินกว่าที่เขาจะทำได้ เพราะว่าเจ้าหน้าที่เขามีจำกัด เพราะฉะนั้นมันน่าจะมีหน่วยงานที่เข้ามาช่วย แล้ว กกต. ก็ทำหน้าที่ในการควบคุมดูแล ถ้าเห็นว่าหน่วยงานที่จัดการเลือกตั้งนี้มันทำอะไรที่ไม่ถูกต้อง มีการทุจริตก็ต้องเข้าไปจัดการ ทีนี้ถ้าตัวเองไปควบคุมด้วย จัดการด้วยถ้ามันเกิดมีอะไรที่ไม่ชอบมาพากลผมคิดว่ามันก็ยากที่จะตอบสังคมได้ ตัวเองก็คอยควบคุมด้วย ปฏิบัติด้วย เพราะฉะนั้นแยกกันระหว่างผู้ปฏิบัติและผู้ควบคุม ผมว่าน่าจะตอบโจทย์ได้ดีที่สุด เพราะฉะนั้นเราก็ไปยกร่างว่าให้มีคณะกรรมการจัดการเลือกตั้ง ซึ่งมีกระทรวงมหาดไทยเป็นหลัก อันนี้ก็เป็นเรื่องหลัก อีกเรื่องหนึ่งก็คือเรื่องของกรรมการสิทธิกับผู้ตรวจการแผ่นดินก็มีการควบรวม ผมคิดว่าอันนี้ก็ได้รับการถกเถียงไปค่อนข้างจะมาก แล้วก็เห็นว่าต่างชาติหลายประเทศนี้เขาก็เป็นหน่วยงานเดียวกันนะครับ แล้วก็ก็จะเห็นว่าการควบรวมจะทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานนี้สูงกว่า และประชาชนได้ให้ประโยชน์มากกว่า คือไม่ต้องไปหลายที่เดิยวก็มีการตรวจสอบ มีการที่จะให้ดำเนินการก็น่าจะเป็นประโยชน์ ก็อาจจะไม่สอดคล้องกับหน่วยงาน แต่เราก็ตอบคำถามได้ว่าเราทำเพื่ออะไรนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ท่านคิดว่าควรรวมอันนี้จะสำเร็จไหมคะ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : เท่าที่ฟังเสียดรรมาธิการส่วนใหญ่ก็เห็นสอดคล้องกันนะครับ ท้ายที่สุดก็ต้องให้กรรมาธิการยกร่างฯ เป็นผู้ตัดสินอยู่บนพื้นฐานที่เราฟังความคิดเห็นแล้ว เขาก็ให้ข้อเสนอมาว่าที่ต้องการแยกเพราะอะไร เราก็นำมาพิจารณาแล้ว แต่ท้ายที่สุดเรายึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก เพราะฉะนั้นเขาก็จำเป็นต้องยอมรับกฎเกณฑ์กติกาจนครบ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : เพราะเท่าที่ติดตามฟังข่าว เหตุผลที่การไม่ยอมควมรวมมันเป็นเหตุผลที่ไม่ได้อะไรเลยนะคะ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : คือปัจจุบันนี้ก็น่าห่วง คือทุกองค์กรก็อยากที่จะมีอำนาจ มีสิทธิเป็นตัวตนของตัวเอง แต่บางครั้งมันอาจจะต้องการปรับปรุงปฏิรูปลเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ฉะนั้นถ้าทุกคนยึดอัตตาตัวเองนี่ประเทศมันเดินยากนะคะ อีกชุดหนึ่งท่านไม่ได้พูดถึงเรื่องผู้นำทางการเมืองที่ดี สถาบันการเมือง แล้วก็นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : ท่านสุจิต ท่านเป็นประธานอนุ ก็มีการประชุมกันหลายครั้ง ก็มีการตีไซ้แบบ แล้วก็มองปัญหาที่ผ่านมาว่าประเทศไทยเรามีปัญหาอะไร แล้วควรจะตีไซ้แบบในเรื่องของที่มาของรัฐสภา ของ ครม. ของวุฒิสภาว่ามีการถกแถลงชี้แจงกันพอสมควร แล้วก็ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้ามาร่วมมือให้ข้อมูล ร่วมเป็นอนุกรรมาธิการ ท้ายที่สุดเราก็ได้ข้อยุติในเรื่องของระบบการเลือกตั้งแบบ MMP ที่แล้วมาเสนอ ซึ่งก็มีทั้งผู้ที่ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย รวมทั้งครั้งแรกที่สุดมันก็มีการถกแถลงเรื่องที่มาของ ครม. จริง ๆ ก็มีการพูดถึงการเลือก ครม. โดยตรง ก็มีเสียงว่าจะเลือก ครม. โดยตรง หรือว่าจะเลือกคณะรัฐมนตรีในระบบรัฐสภาแบบที่ผ่านมา ท้ายที่สุดเราก็เห็นว่าเพื่อไม่ให้เกิดความเสี่ยงในหลาย ๆ เรื่องมากเกินไป คำนี้ถึงความมั่นคงของประเทศชาติ แล้วก็ยืนยันว่าจะต้องใช้แนวคิดระบบรัฐสภาอย่างเดิม อันนี้ก็มีการถกแถลงกันอย่างละเอียดพอสมควรนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : อันนี้ถามเป็นความรู้หนึ่งได้ไหมคะ ที่บอกว่าเยอรมันโมเดลมันทำไมถึงอยู่ ๆ มาเป็นเยอรมันโมเดลแล้ว

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : คืออย่างนั้นครับ ในกรรมาธิการยกร่างฯ ชุดนี้ไม่ว่าจะเป็นท่านประธานเอง แล้วก็หลาย ๆ ท่านที่เป็นนักวิชาการ อย่างเช่น ท่านอาจารย์เจษฎ์ อาจารย์บรรเจิด อาจารย์วุฒิสศักดิ์ อาจารย์วุฒิสสาร ท่านอาจารย์เหล่านี้เป็นผู้เชี่ยวชาญแล้วก็ได้ศึกษามาจากต่างประเทศกันมากนะครับ เขาก็พยายามจะมองหารูปแบบของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกว่ามันมีรูปแบบอะไร แล้วก็ศึกษาว่าประเทศที่เคยเกิดการขัดแย้งระหว่างคนในชาติอย่างเยอรมันในสมัยฮิตเลอร์นี่รัฐบาลเป็นรัฐบาลเสียงข้างมาก เผด็จการทางรัฐสภาสามารถกำหนดชะตาหรือนโยบายของประเทศชาตินำประเทศไปสู่สงครามแล้วเกิดปัญหา คือหลังจากนั้นผมคิดว่าเยอรมันก็พยายามที่จะแก้ปัญหาในเรื่องของเผด็จการทางรัฐสภา ก็ใช้รูปแบบนี้มาใช้ ประเทศเราก็คิดว่าถ้าเรานำรูปแบบนี้มาใช้เป็นความเห็นของนักวิชาการบอกว่ามันน่าจะเป็นสูตรที่ดีที่สุดสำหรับยุคนี้สมัยนี้เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องของความขัดแย้งให้เกิดความปรองดองให้มากที่สุด คือเขามองว่าสูตรนี้จะทำให้รัฐบาลมีความหลากหลายขึ้นนะครับ แล้วสามารถที่จะเกิดความปรองดองในการที่จะเอาแต่ละกลุ่มมาจัดตั้งรัฐบาลร่วมกัน จะแก้ปัญหาประเทศไทย ก็เป็นที่มาของเยอรมันโมเดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : จริง ๆ ฟังแล้วไม่ค่อยสบายใจนิดหนึ่งว่าถ้าเป็นไปได้เสียงคำว่า รูปแบบของจากต่างประเทศหรืออะไรประมาณอย่างนั้นนะคะ เพราะว่ามีคนตั้งคำถาม ทำไมต้องเป็นเยอรมัน ทำไมต้องอะไรอย่างนี้

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : จริง ๆ เขาก็ไม่ได้มารูปแบบเยอรมัน เป็นรูปแบบที่ใช้อยู่ทั่วโลก ๒๐ - ๓๐ ประเทศแล้วที่เราศึกษากันมานะครับ แต่ว่าต้นคิดก็คือเยอรมันแล้วนำไปใช้อะไรต่าง ๆ คือขณะนี้ อย่างวันนี้ท่านประธานก็เดินทางไปศึกษาดูงานที่นั่น ก็คงจะศึกษาในด้านรายละเอียด แต่เราคิดว่าเราไม่ได้สำคัญที่ว่ารูปแบบของใคร เราคิดว่าเป็นรูปแบบที่นำมาใช้แก้ปัญหาประเทศไทยในปัจจุบันนี้ได้อย่างแท้จริงเรามองอย่างนั้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ที่นี้คนที่จะโจมตีหรือไม่เข้าใจความหมายหรือวิธีการนี้ก็จะหาจุดเล็ก ๆ จุดน้อย ๆ อะไรอย่างนี้ เราก็ในฐานะที่เป็นประชาชนด้วยก็ฟังเสียงประชาชนอะไรอย่างนั้นนะคะ แต่ฟังแล้วรู้สึกสบายใจจริง ๆ สำหรับรัฐธรรมนูญที่เป็นกรอบแบบนี้ แล้วก็เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับที่ร่างนี้ท่านคิดว่านำไปสู่การปฏิรูปประเทศได้อย่างแท้จริง

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : คือผมมองแล้วว่าเจตนารมณ์ของคณะกรรมการยกร่างฯ นี้เรามองปัญหาสังคมขณะนี้ที่เกิดคณะ คสช. นี้ แล้วก็ประเด็นหลักก็คือในเรื่องของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาในเรื่องความแตกแยกทางความคิดของคนในประเทศไทย อันนี้คือเจตนารมณ์หลัก แล้วที่เรามองอีกเรื่องหนึ่งก็คือเรื่องของการเมืองว่าจะต้องดี จะต้องใสสะอาด จะต้องเป็นที่ฟังของประชาชนได้ เพราะฉะนั้นการตีไขนรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ในเรื่องเจตนารมณ์จะเห็นว่าเรามีการเพิ่มขึ้นหลาย ๆ เรื่อง อย่างเช่น ภาคที่ ๔ ในเรื่องของการปฏิรูป ในเรื่องของการปรองดอง ในภาคที่ ๒ ในเรื่องของการเมืองใสสะอาด ผู้นำการเมืองที่ดี เพราะฉะนั้นเจตนารมณ์ของการยกร่างนี้ยกร่างบนพื้นฐานของการแก้ปัญหาของประเทศไทยที่เราเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ๆ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ที่นี้การเป็นปัญหานี้มันเป็นเรื่องของอดีต ปัจจุบันนี้เรากำลังจะเหมือนแก้ความบกพร่องในอดีตนี้คิดว่ามันนำไปสู่ความสงบร่มเย็นในอนาคตได้ใช่ไหมคะ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : ก็น่าจะเป็นอย่างนั้นนะครับ อันนี้ก็เป็แนวคิดของคณะกรรมการยกร่างฯ ในเรื่องของการทำให้พลเมืองเป็นใหญ่ การเมืองใสสะอาด แล้วก็มีความเป็นธรรม แล้วก็นำไปสู่สันติสุขเราก็พยายามตีไขนรัฐธรรมนูญให้ตอบสนองปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง คือโดยหลักการผมคิดว่าเป็นหลักการที่ดี แต่การนำไปปฏิบัติก็ต้องดูอีกทีหนึ่งคือบ้านเราบางที่หลักการอะไรที่ดีจะนำไปสู่การปฏิบัตินี้มันค่อนข้างที่จะมีปัญหา บริบททางสังคมมันแตกต่างกันพอสมควร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คือด้วยความที่เป็นห่วงว่าคนที่เอารัฐธรรมนูญไปใช้หลังจากนี้ได้แก่พวกนักการเมืองทั้งหลาย รวมไปถึงภาคประชาชน ซึ่งจริง ๆ แล้วเราควรจะต้องมีการปฏิรูปควบคู่ขนานกันไป ถ้าคนที่เอารัฐธรรมนูญไปใช้อย่างไม่ใกล้เคียงกับคุณภาพที่ดีของรัฐธรรมนูญเราก็เกรงไปว่ามันจะฉีกง่ายอีกฉบับหนึ่ง

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : เราก็ไม่อยากจะให้เกิดขึ้นนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ไม่อยากแล้วค่ะ เหนื่อยมากแล้ว

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : ยกร่างก็เหนื่อยแล้วครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : แล้วแต่ละท่านมาอายุก็พอประมาณหนึ่ง แต่ว่าทุกคนก็เข้มแข็งสปิริตนะคะ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : ก็อยากที่จะช่วย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : แล้วทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่าที่มาทำนี้ทำเพื่อชาติ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : ทำเพื่อชาติไม่ได้คิดอะไรนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : ทำอย่างไรถึงอยากจะบอกให้คนทั้งประเทศรู้ว่าทุกคนเขาทำเพื่อชาติกันจริง ๆ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : ไม่ได้มาคิดถึงในเรื่องอื่น คือต้องการแก้ปัญหาประเทศชาติก็น่าห่วงนะ เพราะเรารู้ก่อนที่จะเกิดการยกร่างรัฐธรรมนูญนี้มันก็มีปัญหาในประเทศซึ่งเหมือนกับว่าถึงทางตันซึ่งเราไม่มีทางแก้ไข เพราะฉะนั้นก็พยายามที่จะดิ้นรนอย่างไรจะให้แก้ ประเด็นที่มีการโต้แย้งกันมากเรื่องที่มาของนายกรัฐมนตรี คือเราก็ไม่ได้เขียนว่าเป็นนายกรัฐมนตรีจากคนนอก ก็ให้สภาเป็นคนเลือก ที่ผ่านมามีเราถึงทางตัน ช่วงนั้นถ้าเราสามารถเอาใครจะมาแก้ปัญหาประเทศชาติสักคน เป็นรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติมันอาจจะไม่ถึงจุดนี้ได้ แต่ว่ารัฐธรรมนูญไปล็อกไว้ตรงนั้น เพราะฉะนั้นเราต้องปลดล็อกตรงนี้ได้ก่อน คือถ้ามันยังเดินได้ก็เดินไปตามกรอบ แต่ว่าในสภาวะวิกฤติอาจจะต้องมีการปลดล็อกได้ อันนั้นก็เหมือนกับทางประตูฉุกเฉิน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล : ก็นี่หมายถึงว่าเราก็เอาบทเรียนจากประวัติศาสตร์มาเพื่อจะแก้ไขให้มันดีขึ้นใช่ไหมคะ ที่นี้ปัญหาและอุปสรรคในการร่างรัฐธรรมนูญ หรือว่าในการที่จะช่วยกันแก้ปัญหาชาติ ท่านคิดว่าปัญหาหลักคือ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : คือปัญหาอุปสรรคขณะนี้ต้องมองบริบททางสังคมของประเทศเรา ต่างประเทศนี้มาตรฐานต่างกัน ผมมองหลาย ๆ เรื่อง เรื่องระบบการเมืองของบ้านเราผมว่าเป็นเรื่องสำคัญที่สุด ถ้าการเมืองบ้านเราสามารถแก้ปัญหาตอบโจทย์ของประชาชนได้นี้ผมว่าประเทศเราน่าจะเจริญมากขณะนี้ปัญหาอุปสรรคอย่างหนึ่งก็ต้องยอมรับว่าเรื่องระบบการเมืองของเรา ๑. ไม่มั่นคง ๒. เรื่องปัญหาในเรื่องของการทุจริตคอร์รัปชัน ในเรื่องของผลประโยชน์ทับซ้อน ในเรื่องของธุรกิจการเมืองอะไรต่าง ๆ ที่มีการมองนี้มันจะต้องแก้ปัญหาให้ได้ เวลาเรามองหลาย ๆ เรื่องอย่างเช่น ระบบพรรคการเมืองนี้มันจะต้องเป็นพรรคการเมืองในอุดมการณ์ ไม่ใช่พรรคของนายทุน ไม่ใช่พรรคที่ตั้งขึ้นมาเพื่อหวังผลทางธุรกิจ นี่คือเราพยายามจะดิ้นรนในเรื่องของแก้ปัญหาพรรคการเมืองให้เป็นพรรคการเมืองที่แท้จริงนะครับ อันนี้ก็ส่วนหนึ่งที่คณะกรรมการยกร่างฯ ได้พูดคุย และอาจจะต้องไปถึงการทำ พ.ร.บ. ว่าด้วยพรรคการเมืองว่าจะต้องแก้ปัญหาอย่างไรนะคะ รวมทั้งระบบการเมืองของเรานี้ทำอย่างไรจะให้การเมืองของเราแก้ปัญหาในเรื่องของการซื้อเสียง ขายเสียง หรืออันนี้เป็นปัญหาหลักที่เราแก้ไม่ได้ คณะกรรมการยกร่างฯ ก็พูดกันมาก ก็ยังไม่เห็นวิธีการที่จะมาแก้ปัญหานี้ว่าเป็นรูปธรรม บางคนก็บอกว่าการต้องปล่อยให้เวลา การใช้เวลาในการพัฒนาตัวเอง ผมว่ามันก็เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติ ที่นี้เราจะแก้ปัญหานี้อย่างไร หลายเรื่องอย่างเช่น ระบบ Party list หลายคนก็ไม่เห็นด้วยนะครับ เพราะว่าจริง ๆ หลักการของ Party list ก็คือให้คนที่เก่ง คนที่มีความรู้ผู้เชี่ยวชาญมาอยู่ใน Party list แต่บ้านเราต้องยอมรับว่า Party list ส่วนหนึ่งมาจากนายทุนมาจากพรรคพวกมาเรื่องของการตอบแทนผลประโยชน์ เพราะฉะนั้นอันนี้บางทีหลักเกณฑ์ที่ดีเราวางกติกาไว้อย่างดี แต่ในทาง

ปฏิบัติมันสวนทางกัน เป็นเรื่องของสังคมที่ไม่เหมือนกัน ผมว่าในการออกแบบจะต้องคำนึงถึงสภาพสังคมที่แท้จริงด้วย อย่างเช่น พอเราประกาศไปเรื่องระบบ MMP พรรคการเมืองก็บอกไม่ยาก ก็เดี๋ยวตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ขึ้นมา ส่งตัวแทนเข้าไปสู่อำนาจในพรรคคอมมิวนิสต์เพื่อตัวเองจะได้โควตาเหมือนเดิม ทุกคนมองว่าจะเสี่ยง เรียกกฎเกณฑ์อย่างไร ทำอย่างไรคือตัวเองน่าจะได้ประโยชน์ น่าจะมองว่าทำอย่างไรประเทศชาติจะได้ผลประโยชน์สูงสุด โดยที่ตัวเองต้องพร้อมที่จะเสียสละ มุมมองมันต่างกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ไม่ต้องส่วนรวมมากนะคะ รักส่วนรวมกับส่วนตัวเท่า ๆ กันก็พอแล้ว

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : ผมว่าถ้าเราแก้ปัญหาเรื่องการเมืองได้ ผมดูในประเทศเราในเรื่องของนักธุรกิจก็ดี เก่งนะครับ ทรัพยากรธรรมชาติหรืออะไรต่าง ๆ เราพร้อม แต่เรามาเสียที่ระบบการเมือง ๑. ความต่อเนื่อง ความไม่มั่นคง เรื่องของปัญหาภายในเรื่องของการเมืองจะต้องแก้ คืออันนี้น่าจะเป็นโจทย์ใหญ่ แต่เราพยายามคิดกันดีที่สุด แต่ต้องดูการนำไปปฏิบัติมันจะเป็นไปตามที่เราประสงค์หรือไม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : คือปัญหาใหญ่จริง ๆ อยู่ที่คุณภาพประชาชนใหม่คะ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : คือประชาชนผมเชื่อว่าเราก็ไม่ได้มีปัญหาอะไรครับ พี่น้องประชาชนเราขณะนี้มีการพัฒนามามาก และภาคประชาชนเราเข้มแข็งขึ้นมาก ยิ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้เรามีการจัดตั้งสภาพลเมือง มีสภาตรวจสอบในเรื่องของท้องถิ่นเราพยายามกระจายอำนาจ แล้วก็ภาคประชาชนเราเข้มแข็ง ที่นี้ผมว่าบางครั้งต้องมองที่ภาคข้างบนด้วย นักการเมืองอาจจะต้องสร้างวัฒนธรรมการเมืองใหม่ แทนที่จะเอาผลประโยชน์เข้าไปให้ได้มาซึ่งอำนาจ ก็อาจจะต้องเอาเรื่องของอุดมการณ์ เรื่องของความเสียสละนี้เข้าไปสู่พี่น้องประชาชน ต้องช่วยกันนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : คือมีโอกาสได้ไปเก็บข้อมูลที่สุรินทร์เมื่อสัปดาห์ก่อนนะคะ ฟังแล้วก็แปลกใจ เราก็นึกถึงว่าเขาคงจะพูดถึงปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำอะไรของเขานะคะ แต่ประเด็นปัญหาแรกเลยที่ประชาชนพูดก็คือ ๑. เรื่องของการศึกษา เรื่องของคุณภาพของประชาชน แล้วก็เรื่องของทุจริตคอร์รัปชัน แล้วก็บอกเลยว่าทุจริตคอร์รัปชันพวกเขาไม่ พวกข้าราชการนั่นละ ข้าราชการตั้งแต่ระดับอะไรขึ้นไปลงมาหมดเลย ซึ่งมีความรู้สึกที่ประชาชนเราตื่นตัวนะคะ เพราะฉะนั้นเราเริ่มน่าจะจะได้โอกาสจังหวะนี้ที่ประชาชนเราตื่นตัวเข้มแข็ง แล้วก็จะมีส่วนร่วมในสมัชชาพลเมืองมากขึ้นนี้ ท่านคิดว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะช่วยให้พลเมืองอย่างพวกเราเข้มแข็งยิ่ง ๆ ขึ้น

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : อันนี้เป็นจุดใหญ่ที่เราตั้งใจจะเห็นว่าโจทย์ของท่านประธานคือพลเมืองเป็นใหญ่ เราก็พยายามที่จะทำให้ไปสู่จุดนั้น จะเห็นว่าเราตั้งสภาพลเมืองให้อำนาจประชาชนในการตรวจสอบ ให้อำนาจประชาชนในการมีส่วนร่วม หลาย ๆ เรื่องก็ให้อำนาจประชาชนในการถอดถอนหรือการลงประชามติ ผมว่าอันนี้เราก็พยายามทำนะครับ แต่ว่าจะได้ผลแค่ไหนต้องดูการปฏิบัติอีกทีว่าจะนำไปสู่การปฏิบัติที่แท้จริงแค่ไหน อย่างเช่น สภาพลเมืองถ้าเราทำได้ แล้วก็ถ้าเขามีความเข้าใจ มีความเข้มแข็งก็จะช่วยได้ ผมคิดว่าอันนี้น่าจะช่วยให้เรื่องของการซื้อสิทธิ์ขายเสียงได้ด้วย ถ้าภาคประชาชนท้องถิ่นเขาเข้มแข็งเขามีอุดมการณ์นะครับ เขาร่วมมือกันต่อต้าน ผมว่าอาจจะแก้ปัญหาได้ นักการเมืองขนาดไปซื้อเสียงก็อาจจะสอบตกไปเลยก็ได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ใช่ ๆ ค่ะ อย่างตอนนี้เริ่มดีใจ อย่างเช่น ที่น่านจะตัดอุโมงค์ต้นไม้ ชาวบ้านไม่ยอมแล้ว มันต้องลุกขึ้นมาอย่างนี้ใช่ไหมคะ เพราะบ้านของฉันท

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : ก็ต้องรับฟังความคิดเห็นของเขา อันนี้เขาก็ต้องปกป้องผลประโยชน์ของท้องถิ่น ของเขาด้วย ก็เป็นสิ่งที่ถูกต้อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : ก็ดีใจ เพราะว่ามันอย่างนั้นถ้าเราต่อให้ดิ้นขนาดไหนนะคะ คนเอาไปใช้มันมีช่องทางเพื่อฉีกได้อีก แล้วก็อย่างที่ว่าแทนที่จะมองถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมแล้วตัวเองได้ด้วยก็เอาตัวเองรอดไปก่อนอย่างนี้ ก็อย่างพวกที่ฉลาดมาก ๆ อย่างบริษัทยักษ์ใหญ่อะไรทั้งหลายก็ต้องรู้จักเสียสละนะคะ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : เป็นภาคประชาชนที่เข้ามาช่วยกันผมว่าต้องอาศัยคนที่เสียสละเข้ามา แล้วก็ลงไปสู่ประชาชนว่าเขาต้องการอย่างไร ไปชี้แจงให้เขาเข้าใจ รับฟังแล้วเอามาเชื่อมโยงกับระดับข้างบนว่าเราจะช่วยกันแก้ปัญหาประเทศชาติอย่างไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : นี่ก็ตัวน้อย ๆ แต่ก็พยายามเชิงโงะ เชื้อจากข้างนอกไม่บอดข้างใน และประเด็นสุดท้ายแล้ว ท่านคิดว่าความคาดหวังของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ละคะ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : คือความคาดหวังผมก็หวังนะครับจริง ๆ ผมเป็นทหารผมเข้าใจบริบทของทหาร ผมได้พยายามชี้แจงว่าฝ่ายความมั่นคงหรือทหารเองไม่ต้องการที่จะเข้ามามีอำนาจอะไรเลย ผมเป็นรุ่นเดียวกับท่านนายกฯ แล้วได้มีโอกาสที่ได้พูดคุยกับท่านมาตลอด ท่านนายกฯ ท่านไม่ได้คาดหวังที่จะเข้ามามีอำนาจ ท่านก็บอกว่าท่านไม่เอาแล้ว พอแล้ว แต่ว่าเมื่อเกิดสภาวะคับขัน บ้านเมืองคับขันนี้มันจะต้องร่วมกันแก้ปัญหา ทุกคนต้องยอมเสียเพื่อประเทศชาติ อันนี้คือหลัก เพราะฉะนั้นความคาดหวังผมคิดว่าเราคาดหวังว่าหลังจากรัฐธรรมนูญฉบับนี้ร่างเสร็จจะช่วยแก้ปัญหาประเทศชาติได้อย่างแท้จริง แล้วก็หวังว่ากฎหมายที่เราสร้างจะนำไปสู่การปฏิบัติ ก็อยากจะให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องเมื่อนำไปปฏิบัติ ขอให้ปฏิบัติตามกฎหมายกติกา อย่าพยายามไปหาวิธีการที่จะแปรเจตนารมณ์ของข้อกฎหมายไปอีกอย่างหนึ่งเพื่อนำไปสู่ผลประโยชน์ของกลุ่มตัวเองหรือพวกของตัวเอง มันจะทำให้บ้านเมืองเสียหาย แล้วก็ไม่อยากจะให้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญบ่อย ผมยังเคยคิดว่าต่อไปนี่ถ้าจะล้มรัฐธรรมนูญก็จะทำได้อย่างเดียวคือทำในเรื่องของประชามติเท่านั้น ผมก็ยังเสนอความคิดว่าต่อไปในการยกเลิกในการที่ล้มรัฐธรรมนูญต้องล้มโดยการทำประชามตินะครับ โดยอำนาจของประชาชนที่แท้จริง แล้วก็ต่อไปเราต่อยอด อะไรที่ไม่ดีเราก็ปรับปรุงต่อยอด รัฐธรรมนูญแก้ไขได้อยู่แล้ว ปรับปรุงให้ดี ผมว่าน่าจะเป็นประโยชน์สูงสุดนะครับถ้าทำได้อย่างนั้น ในการยกครั้งนี้นะผมก็เคยพูดว่าเราต้องดูรัฐธรรมนูญที่ผ่านมามทุกฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปี ๔๐ ปี ๕๐ หากจุดอ่อน จุดแข็ง แล้วก็เอามาปรับปรุง น่าจะเป็นแนวทางที่ดีที่สุด ก็หวังว่าน่าจะไปสู่ความสันติสุขของประเทศชาติ แล้วก็ไม่อยากจะให้มีการต้องมายกร่างกันอีกนะครับ ยกเว้นเรื่องของปรับปรุงแก้ไข หรือเรื่องของการทำประชามติ ก็น่าดีใจนะฟังความคิดเห็นของหลายฝ่าย โดยเฉพาะผู้มีอำนาจต้องอย่ามองว่าท้ายที่สุดรัฐธรรมนูญฉบับนี้เราอาจจะมีการทำประชามติ ช่วงนั้นก็จะได้ฟังเสียงประชาชนอย่างแท้จริงว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒชะกุล : ที่นี้ประชาชนเราบางทีเชื่อผู้นำ โดยเฉพาะผู้นำท้องถิ่นหรืออะไรมากไปก็ยิ่งเหมือนเดิมคะ PR เยอะ ๆ แล้วก็ทำอะไรก็บอกเขาด้วย ให้เขารู้ว่าระหว่างนี้เราทำอะไรอยู่นะเพื่ออนาคต อันนี้เป็นห่วงจริง ๆ ค่ะ เพราะว่าเท่าที่ฟังดูคือคนข้างนอกไม่รู้ ไม่เข้าใจ และแม้กระทั่งประเด็นนี้หน่อยนะคะ ขออนุญาตเลยว่าเรื่องของการเอาลูกหรือเอาอะไรมาทำงานด้วยก็กลายเป็นประเด็นซึ่งไปวิพากษ์วิจารณ์ในข้อมูลที่ตัวเองได้รับรู้และรับทราบ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : เรื่องของการเมือง คือเอาการเมืองเข้ามา ต้องมององค์รวม มองหลักว่าอย่างไร อันนี้ก็จุดอ่อนของสังคมเราจะต้องหาทางแก้ปัญหาผมก็อยากให้ประเทศชาติเดินไปด้วยดี ให้การเมืองเป็นระบบ พรรคการเมืองทำงานเพื่อประเทศชาติ สปิริตทางการเมืองต้องมี ถ้าประชาชนเข้ามาคัดค้านไม่เห็นด้วยก็ลาออกไป ก็ตั้งรัฐบาลใหม่ ผมว่าเป็นเรื่องปกติเลือกตั้งใหม่ ตั้งรัฐบาลใหม่ทำไมที่ผ่านมาไม่เป็นเช่นนั้น ถ้าทุกรัฐบาลมีสปิริตประชาชนไม่ต้องการมาคัดค้านมากก็ลาออกให้จัดตั้งใหม่ก็จะจบนะครับ ถ้าทุกคนสู้กันด้วยเกมการเมืองบ้านเมืองมันก็เกิดความเสียหาย ท้ายที่สุดก็นำมาสู่การแก้ปัญหาในวิถีทางอื่น ซึ่งเราก็ไม่อยากจะให้เกิดขึ้นอยู่แล้ว แม้แต่ผมเป็นฝ่ายทหารผมก็มองอย่างนั้นนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวัตรณ วุฒชะกุล : ไซค์ะ ยึดหลักการแต่หลักการที่เข้าข้างตัวเอง ถ้าฉันมาจากการเลือกตั้งนี่คือศักดิ์สิทธิ์แล้ว

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : ไปตีความกฎหมายเข้าข้างตัวเอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวัตรณ วุฒชะกุล : ไซค์ะ ที่นี่เรียนถามท่านในฐานะที่ท่านเป็นทหารนี้ ท่านเสียใจไหมคะ หรือว่าท้อแท้ไหมว่าฉันก็เป็นประชาชนคนหนึ่ง ฉันเป็นคนไทย ฉันก็รักประเทศเป็น แต่ก็ยังมีคนโจมตีว่านี่ไงก็ทหารเต็มไปหมดเลย

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : คืออันนี้ต้องพยายามสร้างความเข้าใจ ผมคิดว่าคนส่วนใหญ่ก็อาจจะมองยกเว้นอีกกลุ่มหนึ่งที่เสียผลประโยชน์เค้าต้องประจันอยู่แล้ว แต่ผมยืนยันว่าทุกอย่างที่เราทำเราไม่ได้หวังผลประโยชน์อะไรทั้งสิ้นนะครับ ท่านนายๆ เองท่านก็อยากจะวางมือแล้ว ยกเว้นพอวางมือแล้วเกิดไปไม่ได้ อีกนี้ทหารเป็นหลักในเรื่องของความมั่นคงเราปล่อยไว้ไม่ได้ ถ้าประเทศชาติจะเกิดความเสียหาย เราเห็นตัวอย่างหลายประเทศท่านเคยพูดว่าตะวันออกกลางเราเห็นในซีเรีย ความขัดแย้งในยูเครนอะไรเกิดการต่อสู้กันคนในชาติ ท้ายที่สุดทุกคนสู้ไม่ได้ก็ตั้งต่างชาติเข้ามา ต่างชาติเข้ามาแต่บ้านเมืองก็นำหวังถึงจุดนั้นเราแก้ปัญหาของเราเองดีกว่า เราก็ต้องพยายามทำความเข้าใจ คือเราท้อแท้ไม่ได้ เราต้องยืนหยัด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวัตรณ วุฒชะกุล : จะขีดเส้นได้ขยายความอันนี้เลยคะว่าจริง ๆ ถ้าทหารไม่เข้ามาช่วยจัดการนี้วุ่นวาย ดูตัวอย่างของประเทศที่เขาวุ่นวายแบบนั้น แล้วก็ถ้าต่างชาติเข้ามา

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : น่าเห็นใจ ดูในอิรัก ในซีเรีย ประเทศเขาไม่อยากจะไปถึงขั้นนั้น ผมว่าเราดูจากภาคใต้ของเรา ถ้าเราให้ต่างชาติเข้ามาแทรกแซง ท้ายที่สุดเป็นแบบนั้นคนไทยจะอยู่กันอย่างไร นำหวังนะครับ ต้องสามัคคีกัน ท้ายที่สุดทุกคนไม่มีใครได้เสียด้วยกันทั้งหมด คนไทยด้วยกันทั้งนั้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวัตรณ วุฒชะกุล : จริง ๆ คืออย่างที่ท่านบอกว่ามันเป็นเรื่องของผลประโยชน์ทางการเมือง แล้วก็กลุ่มนั้นยังมีเสียงดังที่จะออกมาแทรกพูด เพราะว่าสื่อบ้านเราเป็นสื่อที่ก็ต้องยอมรับว่าไม่ได้ทำหน้าที่สื่อที่ดีสักเท่าไรนะคะในส่วนตัวที่คิดเช่นนั้นนะคะ เรื่องที่ควรจะขยายเขาก็ไม่ขยาย

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : คืออย่าให้เป็นเกมการเมืองถ้าทำด้วยความสุจริตใจผมไม่มีอะไร แต่ว่าทำด้วยแอบอิงในเรื่องของผลประโยชน์ เรื่องของกลุ่ม เรื่องของพรรคพวกผมว่าเรื่องกลุ่มเรื่องพรรคพวกนี้เรามีแต่อะไรที่ไม่ถูกต้องเราก็ต้องยอมรับ ไม่ใช่ว่ากลุ่มของตัวเอง พรรคพวกของตัวเองไม่ถูกต้องก็ยังดันทุรังสนับสนุนอีกผมว่าไม่ถูก ต้องเอาส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ทำอย่างไรถึงจะสร้างกระแสแนวคิดนี้ให้กับประชาชนได้ ต้องช่วยกันนะครับก็ต้องฝากตรงนี้ด้วย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ช่วยกันค่ะ ท่านสบายใจได้นะคะ เพราะว่าเป็นประชาชน คิดว่าส่วนใหญ่ด้วยนะคะ ถ้าเป็นไปได้ voice ถึงท่านนายกฯ เลยค่ะว่าพวกเราให้กำลังใจ และท่านทำอะไรท่านไม่ต้องเร่งนะคะ ท่านค่อย ๆ ทำไปจนกว่าทุกอย่างจะเข้าที่เข้าทางแล้วดี แล้วท่านค่อยไปพักผ่อน ยังไม่ต้องเร่งค่ะ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : ท่านนายกฯ ท่านอยากจะวางมือเดี๋ยวนี้ แต่ท่านก็หวังว่าถ้าวางมือแล้วเกิดเหมือนกับที่ท่านพูดว่าเลือกตั้งแล้วเกิดมาตีกันอีก คนลงมาเต็มท้องถนน บ้านเมืองเราจะทำอย่างไร เพราะฉะนั้นจะต้องแก้ปัญหานี้ให้ได้ ต้องช่วยกันนะคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : แต่เราเห็นภาพว่าประเทศเดินไปทุกองคาพยพในภาคการเมือง ภาคเศรษฐกิจ ภาคอะไร คือโอเคเราเห็นแล้วว่าบริบทโลกมันแย่ เราได้ขนาดนี้เราควรจะได้ใจแล้วว่าเราก็ยังพอไปได้เรื่อย ๆ ท่านอย่าเพิ่งไปไหนกันนะคะ ท่านอยู่ แล้วก็ระดับสติปัญญามันสมองทั้งหลายนี้เด็กรุ่นใหม่โตไม่ทัน แล้วเขาก็ไม่ได้เห็นบริบทประเทศอย่างท่าน ท่านมีโอกาสไปรับราชการ ท่านเป็นทหาร ท่านอยู่ในด้านของความมั่นคง แล้วพอท่านมีโอกาสเอาประสบการณ์ตรงนี้มาใช้คำว่าแบบนี้มันหาไม่ได้แล้วค่ะ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : ขอขอบคุณครับที่ช่วยเผยแพร่แนวความคิดแล้วก็มีอะไรที่เป็นข้อคิดดี ๆ ก็เสนอเราก็ยินดีรับฟังอยู่แล้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : อยู่กับเด็ก ๆ มาค่ะ สอนลูกท่านนายกฯ ด้วยค่ะ ก็ดีค่ะ ฟังเด็ก ๆ คือพวกนี้เขามีความคิดดีมากนะคะ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : ก็ต้องสร้างคนรุ่นใหม่ ผมคิดว่าเราจะต้องสร้างคนรุ่นใหม่ปลูกฝังอุดมการณ์ให้คนรุ่นใหม่เขามีความคิดในเรื่องของส่วนรวม เรื่องของอุดมการณ์ให้มากกว่านี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : เขาคิดดีมากค่ะ ท่านมีชัยได้แนวคิดของเด็กพวกนี้ไปเขา List เลยว่าประชาธิปไตยดีตรงไหน ไม่ดีตรงไหน เผด็จการดีตรงไหนไม่ดีตรงไหน มีดีด้วยนะคะ แล้วก็คอมมิวนิสต์ดีตรงไหน ไม่ดีตรงไหน แล้วเขาก็เอาส่วนดีของแต่ละอย่างมามิกซ์เข้าด้วยกันแล้วก็ตั้งเป็นระบบทางการเมืองของเขา ตั้งชื่อเสร็จสรรพเลยคะ เขาบอกชื่อลิเกไปหน่อย ชื่อว่า เสร็จสรรพสถาบันประชา เด็กรุ่นใหม่คิดดีมากเลยคะ กลุ่มที่เขาที่ยึดติดกับรูปแบบเก่า ๆ ลักษณะของ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : ถ้าเล่นการเมืองกันแบบเก่า สาดโคลนใส่กัน อะไรที่เป็นหลักการตรงนั้นก็ต้องพูดกันด้วยความจริง เอาข้อเท็จจริงมา ไม่ใช่เอาไปปั้นน้ำปั้นอะไร สร้างข่าว กระพือข่าวเล่นกันทุกวิถีทาง บอกว่าการเมืองน่าหวัง ใช้วิธีการที่ไม่ค่อยถูกต้องนะคะ และการสร้างข่าวเผยแพร่ข่าวขณะนี้ข่าวลือข่าวอะไรปล่อยกันมา มันน่าห่วงครับ แต่ว่าข้อเท็จจริงก็คือข้อเท็จจริง ที่เรามีหลักฐานมีเหตุผลเราตามกันมาตลอด เรารู้ว่าอะไรเป็นอะไร แล้วจะยอมให้บ้านเมืองนี้มีระเบิดตรงนี้หรือ นี้มายังตรงโน้น บ้านเมืองไปไม่รอดแบบนี้ เพื่ออะไร เพื่อผลประโยชน์ของตัวเอง อันนั้นผลประโยชน์ของประเทศชาติตรงไหน และสร้างสถานการณ์แบบนี้ประเทศชาติเสียหายทั้งนั้น แต่พยายามที่จะทำเพื่อให้กลุ่มของตัวเอง ผมว่ามันต้องสู้กันด้วยวิถีทางที่ถูกต้อง ต้องสร้างแนวคิดประชาชนให้ได้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรรณ วุฒตะกุล : ประชาชนส่วนหนึ่งรู้แล้วคะ แต่ว่าต้องไปพร้อม ๆ กันนะคะ ท่านมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะหรืออยากจะเพิ่มเติมอีกสักเล็กน้อยไหมคะ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : ก็ต้องขอบคุณครับ ผมคิดว่าเราจะต้องฟังความเห็นของพี่น้องประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักนะครับ แล้วก็การประชาสัมพันธ์ และให้มีการเข้าใจและสร้างอุดมการณ์ให้เราเป็นหนึ่งเดียวกันนะครับ อาจจะต้องไปวางยุทธศาสตร์ชาตินะครับ สร้างอุดมการณ์ให้ได้ผมว่าเราสำคัญ ผมดูหลายประเทศที่เขาเจริญความเป็นชาตินิยมเขาสูง ไปดูญี่ปุ่น เกาหลี แม้แต่เวียดนามผมว่าอีกหน่อยเขาจะไปแล้ว เพราะว่าที่ผ่านมามีประวัติศาสตร์สอนเขาว่าเขาเคยเจ็บเข้ามาอย่างไร ความแตกแยกสงครามความโหดเหี้ยมเป็นอย่างไร เพราะฉะนั้นเขาถึงมีเลือดรักชาติ ที่นี้ประเทศเราประชาชนไปอยู่กันอย่างสบาย ยังไม่มีภาวะที่จะสอนประชาชนว่าเราต้องสร้างอุดมการณ์ในเรื่องของความรักชาติ ความเสียสละเพื่อประเทศชาติ อย่างยึดถือผลประโยชน์ของส่วนตัวมากกว่าของประเทศชาติ จะต้องเอาประเทศชาติไว้ก่อน เพราะคนรุ่นลูกรุ่นหลานของเราจะครับ ก็ต้องช่วยกันนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : คือโตมาได้ทันเห็นว่ามาเลเซียกับเราเมื่อก่อนมาเลเซียด้อยกว่าเรานิดหนึ่ง บัดนี้มาเลเซียแซงเรา เวียดนามซึ่งมาทีหลัง บางเรื่องเวียดนามแซงเรา แล้วตอนนี้ที่เจ็บกว่านั้นก็คืออินโดนีเซียซึ่งเคยมีทุจริตคอร์รัปชันมากมาย เดียวนี้เขาไปไหนแล้ว แล้วเราสบายไปไหม

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : ผมมองดูอย่างประเทศจีนที่น่าติดตาม สมัยก่อนเขาแยกกว่าเราเยอะนะ เรายังนึกภาพเลย แป็บเดียวเขาแซงเราไปถึงไหน ทำไมเขาเร็วขนาดนั้นครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ใช่ค่ะ แล้วคนเป็นพันกว่าล้าน

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : แล้วอย่างทุจริตคอร์รัปชันนี่จีนนี้เป็นต้นตำรับ เดียวนี้เขาแก้ได้หมดนะครับ เขาแก้ได้หมด ของเรายังแก้ปัญหาไม่ได้ มันน่าจะคิดว่าต้องมีกลไกหรือสร้างอะไรขึ้นมาให้แก้ปัญหา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : แล้วก็อีกอันหนึ่งนะคะ อันนี้ส่วนตัวแท้ ๆ เลย ถอดถอนไม่ได้นี่อันนี้เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ชาวบ้านมีความรู้สึกถ้าทำผิดแล้วยังถอดถอนไม่ได้ ยิ่งเกรงใจกันแบบนี้แล้วต่อไปในอนาคตมันจะอย่างไร แค่ทำเพื่อว่าปรองดองกันหรือคะ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : มันก็น่าคิด กลไกพวกนี้จะต้องหาทางแก้ปัญหา คือบางอย่างผมว่าอยู่ที่สปิริตทางการเมือง จริง ๆ ไม่จำเป็นต้องถอดถอนนะครับเรื่องเหล่านี้เป็นสปิริต ถ้าเป็นต่างชาติเขาออกไปนานแล้ว เราดูอย่างเกาหลีอะไรนี่เขาเดินขบวนแล้วนโยบายผิดพลาด ญี่ปุ่นอย่างนั้นนโยบายผิดพลาดรัฐบาลเขาก็ออก รัฐบาลเขาไม่ต้องถึงกับประชาชนลงมาขับไล่ไม่ต้องอะไร นี่ของเราทั้งขับไล่แล้ว ทั้งถอดถอนแล้ว อะไรแล้วไอ้โหม้นเหน้อยนะครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : ประชาชนเหน้อยค่ะ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ : ต้องสร้างวัฒนธรรมการเมืองใหม่ ๆ ให้ได้ ทำอย่างไรถึงจะได้คนรุ่นใหม่เข้ามาสู่ระบบการเมืองให้มาก แล้วอย่างคนดีขณะนี้ผมว่าเขาก็ไม่อยากจะเข้ามา เขาก็มองว่าการเมืองไม่มีสิ่งที่ดีเขาก็ไม่อยากจะเข้ามาเกลือกกลั้ว อันนี้น่าห่วง ก็ฝากท่านด้วยนะครับ มีอะไรก็ยินดีนะครับ ขอบคุณครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒตะกุล : กราบขอบพระคุณมากค่ะ

๔) ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์

กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

สัมภาษณ์เมื่อวันอังคารที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องทำงานคณะกรรมการ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

นางยุราพร สมบุญสุข : วันนี้วันอังคารที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๘ สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ เวลา ๑๐.๒๒ นาฬิกา อาจารย์มีประสบการณ์เกี่ยวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญหรือไม่อย่างไรคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : ประสบการณ์ตรงไม่มีนะครับ แต่ว่าได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องรัฐธรรมนูญในหลายประเทศ โดยเฉพาะของสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่สมัยเขาเริ่มต้นร่างกัน ตรงนี้ก็ให้เห็นกระบวนการในการร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาว่าเป็นอย่างไร แต่ก็อาจจะแคบเกินไป เพราะว่าในโลกของเรามีรัฐธรรมนูญหลายฉบับที่มีกระบวนการการร่างกันอยู่ แต่ว่าในอดีตที่ผ่านมาเมื่อปี ๒๕๔๐ ผมได้มีส่วนร่วมทางช่อง ๑๑ และกับมูลนิธิสื่อสร้างสรรค์ในการสัญจรไปตามที่ต่าง ๆ ตั้งเวทีประชาชนโดยต้องการทำให้รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ เป็นรัฐธรรมนูญของประชาชนอย่างแท้จริงไปฟังความคิดเห็น ซึ่งก็ไปทั่วประเทศครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วจากประสบการณ์เหล่านั้นในขณะนี้ท่านอาจารย์ได้รับเกียรติให้เป็นกรรมการยกร่างฯนี้ได้เอาประสบการณ์เดิมมาใช้ในการยกร่างในฉบับนี้ไหมคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : ผมแยกไม่ออกว่าเป็นการใช้จากประสบการณ์ตรงนั้นนะครับ เพราะว่าโดยอาชีพผมสอนรัฐศาสตร์อยู่แล้ว เพราะฉะนั้นในเรื่องเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ นั้นไม่ว่าจะเป็นของไทยหรือของต่างประเทศนั้นก็มีส่วนที่จะนำความรู้ต่าง ๆ นั้นมาใช้อยู่แล้ว

นางยุราพร สมบุญสุข : พุดง่าย ๆ ว่าประสบการณ์ทั้งหมดนั้นไม่ใช่เฉพาะส่วนในการที่เราไปร่วมในปี ๒๕๔๐ แต่เป็นประสบการณ์ที่เราได้ศึกษาหาความรู้มาตลอดเวลา ในการสอนและในการใช้ชีวิตที่ได้ศึกษามา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : ใช่ครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ที่นี้ใช้มากน้อยเพียงใดคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : ผมคิดว่ามากครับ เพราะว่าในการพูดถึงหลักการแต่ละเรื่องก็เป็นหลักการในรัฐธรรมนูญ ซึ่งหลายเรื่องก็เป็นเรื่องที่ผมผ่านหูผ่านตามาโดยตลอด ยกตัวอย่างเช่น ในเรื่องสิทธิเสรีภาพ ในเรื่องของสัดส่วน ไม่ว่าจะเป็นสัดส่วนสตรีหรือสัดส่วนอะไรก็ตามก็ม้งานวิจัยที่อยู่ในต่างประเทศค่อนข้างเยอะนะครับ แล้วก็ได้ศึกษามาพอสมควร หรือแม้กระทั่งการลดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งก็ได้ศึกษากับครูบาอาจารย์มากพอสมควร รวมทั้งได้อ่านงานวิจัย

นางยุราพร สมบุญสุข : ตอนนั้บริบทเหล่านั้นที่อาจารย์พูด บริบททางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งเหล่านี้ได้เอามาใช้ต่อการร่างรัฐธรรมนูญครั้งนี้ ยกตัวอย่างเรื่องของสิทธิพลเมือง หรือเรื่องของหมวดพลเมืองเป็นอย่างไรบ้างคะในรัฐธรรมนูญฉบับนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลากเจริญทรัพย์ : สิทธิพลเมืองหรือว่าสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ถูกบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่กำลังจะคลอดออกมาก็เป็นแนวความคิดที่ค่อนข้างจะใหม่ อาจจะเรียกว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของโลกก็ได้ ที่มีการบัญญัติในเรื่องสิทธิมนุษยชนไว้ด้วย โดยแยกออกจากสิทธิพลเมือง คือทำให้เห็นชัดเจนขึ้นว่าความเป็นพลเมืองกับความเป็นมนุษย์ทั่ว ๆ ไปแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งหลักการนี้ก็เป็นหลักการที่โบราณโบราณมาแต่สมัยไหน ๆ ตั้งแต่ยุคกรีกโบราณก็มีการแยกกันระหว่างคนที่เป็ นพลเมืองกับคนที่ไม่ได้เป็นพลเมือง แต่อย่างไรก็ตามของเรานั้นยกระดับมาตรฐานขึ้นก็คือในเรื่องของสิทธิมนุษยชนนั้นให้ถือว่ามีความเป็นมนุษย์ที่ควรได้รับการเคารพในสิทธิของเขา หลายสิ่งหลายอย่างที่ต้อง Apply กับคนต่างชาติเหมือนกัน

นางยุราพร สมบุญสุข : คราวนี้ในเรื่องของแนวนโยบายของรัฐ ในคณะกรรมการการยกร่างฯ ครั้งนี้ได้เพิ่มเติมอะไรให้มันมีความชัดเจนไหมคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลากเจริญทรัพย์ : คือเรียนตามตรงว่าเบื้องต้นผมไม่ค่อยจะเห็น ด้วยกับการเขียนในเนื้อหาของแนวนโยบายแห่งรัฐลงไป ในรัฐธรรมนูญ แต่ว่าอย่างที่ทราบกันก็คือใน ประวัติศาสตร์บ้านเรารัฐธรรมนูญหลายฉบับเราก็เขียนกันมาโดยตลอด ถ้ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะเว้นไปไม่เขียนก็ จะดูแปลกแล้วก็จะอธิบายยากพอสมควรกับสังคม เหตุที่ผมคิดว่าไม่ควรบรรจุไว้เพราะผมคิดว่าเรื่องนโยบายเป็น เรื่องที่จะต้องมีการยืดหยุ่น ต้องมีการปรับตัว นั้นเป็นเหตุผล ข้อที่ ๑ เพราะว่ากาลสมัยเปลี่ยนไป สังคมบริบท เปลี่ยนแปลงไป ข้อที่ ๒ ก็คือต้องเปิดพื้นที่ไว้สำหรับนักการเมืองเขาได้มีโอกาสในการกำหนดนโยบาย ในการนำ วิสัยทัศน์ของเขามาใช้กับบ้านเมือง ถ้าเราไปเขียนมัดไว้ลักษณะแบบนี้ก็เหมือนกับว่าเราเป็นผู้ที่มองเห็นการณ์ ไกล มองจนกระทั่งทะเลบูรโปร่งว่าสังคมไทยใน ๑๐ ปี ๒๐ ปี ๓๐ ปีข้างหน้ามีวาระอะไรบ้างที่จะต้องทำ ตรงนี้ก็ เป็นเรื่องของวิสัยทัศน์ในสังคมไทย แต่ก็ไม่เป็นไร แต่เมื่อจะเขียนกันก็ไม่ติดใจครับ ถ้าจะเขียนก็ไม่เสียหาย แต่ คำอธิบายที่ว่าสังคมไทยถ้าไม่เขียนไว้รัฐบาลก็อาจจะไม่ทำอะไร หรืออาจจะทำอะไรบางอย่างที่เขาอยากจะทำ ส่วนที่สำคัญที่จะต้องทำเขาอาจจะไม่ทำ ตรงนี้ก็พอรับได้ว่าเราเขียนขึ้นมาเพื่อผูกมัดเขาให้เขาทำนะครับ แต่ใน ขณะเดียวกันก็อยากจะให้ข้อสังเกตว่าการเขียนผูกมัดไว้นี้หมายความว่าต้องเขียนผูกมัดแล้วเขาทำได้นะครับ ไม่ใช่เขียนผูกมัดแล้วเขาทำไม่ได้ ยกตัวอย่างเช่นในรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ เราบัญญัติไว้เกี่ยวกับเรื่องสิทธิและ ถิ่นที่อยู่อาศัย เราเขียนไว้แต่ทำไม่ได้ หรือว่าแนวนโยบายแห่งรัฐว่าเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดถิ่นที่อยู่อาศัยให้ เราเขียนไว้ แต่ว่ารัฐบาลไม่สามารถทำให้ได้ก็เหมือนกับเป็นลายลักษณ์อักษรที่อยู่ในเศษกระดาษแผ่นหนึ่งเท่า นั้นเอง ตรงนี้เป็นทัศนะส่วนตัวของผม แต่โดยรวมแนวนโยบายแห่งรัฐที่เขียนไว้ เป็นหมวดที่ค่อนข้างยาว เพราะ มีความเห็นเข้ามาเยอะ ไม่ว่าจะเป็น สปช. สนช. หรือว่าประชาชนโดยทั่วไปก็ตามหวังอยากจะเห็นรัฐธรรมนูญ ฉบับนี้ให้หลักประกันเขาในเรื่องแนวนโยบายต่าง ๆ ที่ควรจะต้องทำ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วแนวนโยบายแห่งรัฐในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่อาจารย์เห็นว่ามันมี ความสำคัญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลากเจริญทรัพย์ : มีนโยบายหลายเรื่อง ยกตัวอย่างเช่น เรื่องการ ลดความเหลื่อมล้ำก็เป็นเจตนารมณ์ที่ดีที่ต้องการลดความเหลื่อมล้ำโดยกำหนดไว้ว่าการจัดงบประมาณนั้น จะต้องจัดงบประมาณตามรายหัวและคำนึงถึงพื้นที่ ตรงนี้ก็เป็นที่ที่ดี หรือแม้กระทั่งการมีแนวนโยบายในการ จัดตั้งองค์กรที่บริหารภาคก็ตามก็เป็นสิ่งที่ดีเพราะที่ผ่านมาเรามีนักการเมืองระดับจังหวัดนะครับ เพราะฉะนั้นก็

จะดึงบไปลงจังหวัด คนไหนมีบารมีมากคนนั้นก็ดึงบประมาณลงไปจังหวัดนั้นมาก ตรงนี้ก็ทำให้จังหวัดต่าง ๆ นั้นมีความแตกต่างกันระหว่างจังหวัดต่อจังหวัด เพราะฉะนั้นผมเห็นพ้องต้องกันกับหลาย ๆ ท่านที่เสนอให้มี คณะกรรมการบริหารระดับภาค ซึ่งจะทำให้เกิดความเสมอภาคเกิดการเกลี่ยทรัพยากรในการบริหารกลุ่มจังหวัด ตรงนี้จะเป็นประโยชน์ แล้วก็ไม่ใช่เป็นสิ่งใหม่ะครับจริง ๆ แล้วในต่างประเทศเรื่องนี้ทำกันมานาน เช่น ใน สหรัฐอเมริกามีการตั้ง Interstate Commerce Commission ฟังดูแล้วเกี่ยวกับการค้า แต่จริง ๆ เป็น คณะกรรมการในการดูแลความสัมพันธ์ในเรื่องการพัฒนา ระหว่างมลรัฐต่าง ๆ ในมาเลเซียเองก็มีกลุ่มรัฐต่าง ๆ ที่ รวมตัวกัน แล้วก็ไปตั้งคณะกรรมการในการทำให้เกิดความเสมอภาคระหว่างรัฐนั้นกับรัฐนี้

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่ตอนนี้รัฐธรรมนูญกำหนดไว้แล้วใช่ไหมคะว่าเรื่องของการกระจาย รายได้จากภาครัฐไปสู่ท้องถิ่นนี้จะใกล้เคียงกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : ไม่ได้เรียกว่าการกระจายรายได้โดยตรง แต่ เป็นการลดความเหลื่อมล้ำ โดยใช้กลไกในรัฐธรรมนูญเข้ามาช่วย เช่น การตั้งคณะกรรมการบริหารภาค การจัด บประมาณในเรื่องของการศึกษาที่ต้องคำนึงถึงรายหัวและพื้นที่ เป็นต้น ตรงนี้เป็น การลดความเหลื่อมล้ำที่ได้ เขียนไว้ในแนวนโยบายครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่ส่วนในคณะกรรมการภาคไหนจะต้องไปบัญญัติเป็นกฎหมายลูก ต่อไปไหมคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : ต้องมีกฎหมายประกอบครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วด้านอื่นที่เกี่ยวกับแนวนโยบายของรัฐที่แต่ก่อนพูดเหมือนว่า นโยบายใด ๆ ที่รัฐทำจะต้องมีการบอกแหล่งที่มาของเงิน มีไหมคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : คือนโยบายอันนั้นจะไม่ใช่เป็นแนวนโยบาย แห่งรัฐ แต่ว่าเป็นหมวดที่ว่าด้วยการเงินการคลัง ในครั้งนี้ก็มีการเปลี่ยนแปลงพอสมควร ก็คือมีการระบุไว้ว่าการ จัดทำงบประมาณต่อไปข้างหน้าจะต้องเป็นงบประมาณ ๒ ขา นั่นก็คือเป็นงบประมาณที่จะต้องมีการระบุถึงที่มาของ รายรับด้วยว่ามีรายรับประมาณเท่าไรแล้วก็รายจ่ายเท่าไร เป็นงบประมาณ ๒ ส่วนด้วยกัน ที่ผ่านมาเป็นแต่เพียง งบประมาณรายจ่าย แต่เรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะว่าการทำงบประมาณ ๒ ขานี้เราเหมือนมีความรู้สึกไว้ในอดีต ที่ผ่านมานั้นเราไม่ค่อยมีวินัยการเงินการคลังกัน รายรับเรานึกออกจะกุกกักก่อให้เกิดภาวะในอนาคต่อลูกลาน และเกิดภาวะในอนาคตต่อประเทศชาติบ้านเมือง ตรงนี้ก็เข้าใจถึงความกังวล แต่ว่าในขณะเดียวกันเมื่อเขียนที่มา ของรายรับผมไม่แน่ใจว่าจะไปถึงขนาดไหน ก็คือถ้ารายรับเพียงเท่านี้ การขยายฐานรายรับในอนาคตถ้าจำเป็น จะต้องทำอะไรได้มากน้อยขนาดไหน แล้วแหล่งที่มาของรายรับในอนาคตจะมีหลายแหล่งด้วยกันซึ่งจะมีอำนาจ ในการทำหรือไม่ ผมคิดว่าต้องเขียนให้ชัดเจน ก็เข้าใจครับว่าต้องการเขียน ๒ ขาเพื่ออะไร แต่ก็ต้องเข้าใจด้วยว่า อุปสรรคข้างหน้าที่เราจะเจอคืออะไรบ้าง เราต้องมองให้ออกแล้วก็เขียนกฎหมายไม่ให้ไปขวางกันโอกาสในการ พัฒนาในอนาคต ตรงนี้เป็นเรื่องที่สำคัญครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่ว่าอันนี้ก็บรรจุเอาไว้แล้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : บรรจุไว้แล้วครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ที่นี้วิธีการก็ต้องไปสู่กฎหมายลูกไหมคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลามเจริญทรัพย์ : ต้องมีกฎหมายครับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของวินัยการเงินการคลัง การจัดตั้งศาลวินัยการเงินการคลังนี้จะต้องมีกฎหมายประกอบครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ถือว่าเป็นครั้งแรกของรัฐธรรมนูญไทยที่มีเรื่องของศาลการเงินการคลัง เพื่อควบคุมการใช้จ่ายเงินของรัฐบาลนะคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลามเจริญทรัพย์ : ครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : คราวนี้เป้าประสงค์ของอนุกรรมการในการร่างรัฐธรรมนูญนี้เป็นอย่างไรบ้างคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลามเจริญทรัพย์ : ในชุดที่ผมเป็นประธานก็คือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในการนำเรื่องต่าง ๆ ไปออกเสียงประชามติได้ง่ายขึ้น หรือแม้กระทั่งในระดับท้องถิ่นก็บรรจุไว้ใหม่ ในครั้งนี้เปิดโอกาสให้มีการออกเสียงประชามติในหลายระดับและในหลายมิติด้วยกัน

นางยุราพร สมบุญสุข : การออกเสียงประชามติในเรื่องนั้น ๆ ไม่ใช่ว่าเอาแค่ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลามเจริญทรัพย์ : ไม่ใช่แค่ประชาชนพิจารณาฟังความคิดเห็นการออกเสียงประชามติที่เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญมี ๒ ส่วน ส่วนหนึ่งเป็นประชามติเพื่อให้คำแนะนำ กับอีกส่วนหนึ่งก็คือเป็นประชามติเพื่อแก้ไขปัญหา คำแนะนำไม่ผูกมัดต่อองค์กรที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ แต่ว่าถ้าเขียนเพื่อแก้ไขปัญหา นั้นเป็นการผูกมัด ก็คือหมายความว่ารัฐบาลจะต้องทำ หรือท้องถิ่นจะต้องทำหรือไม่ต้องทำ หรือละเว้นจากการทำสิ่งที่ประชาชนไม่เห็นด้วย ตรงนี้ก็เป็นที่ดี สิ่งที่พัฒนาไปอีกขั้นหนึ่งครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แสดงว่าในเป้าประสงค์ของอนุกรรมการนี้ก็ต่างกว่า คือปี ๒๕๕๐ กับ ปี ๒๕๕๐ เราไม่มีอยู่แล้วตรงนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลามเจริญทรัพย์ : มีประชามติทั่ว ๆ ไปครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : โดยมากจะเป็นระดับประเทศใช่ไหม แต่ตอนนี้จะต้องฟังเสียงของประชาชนในพื้นที่ เรียกว่าประชามติเหมือนกัน แต่ว่าในพื้นที่นั้น ๆ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลามเจริญทรัพย์ : แต่บ้านเราไม่เคยใช้กลไกนี้ที่มีก็คือการลงประชามติรับรัฐธรรมนูญเท่านั้นเอง แต่ว่าการออกเสียงประชามติในเรื่องประเด็นปัญหาต่าง ๆ เราไม่เคยทำในต่างประเทศเขาทำกัน จะเข้าร่วม EU หรือไม่เขาก็ลงประชามติกัน จะออกกฎหมายให้คนเพศเดียวกันสามารถแต่งงานกันได้หรือไม่เขาก็ลงประชามติกันก็มีครับ จะอนุญาตให้มีการทำธุรกรรมหรือไม่เขาก็ขอมติประชาชน การออกเสียงประชามติจึงเป็นกลไกอย่างหนึ่งในภายใต้ระบอบประชาธิปไตย แล้วก็ก็เป็นประชาธิปไตยโดยตรงเสียด้วยเพราะว่าประชาชนได้ออกเสียงเองในเรื่องเหล่านั้น ได้แสดงความคิดเห็นของตัวเองอย่างชัดเจนในมติที่ได้ลงไป

นางยุราพร สมบุญสุข : แสดงว่าอันนี้ก็ไม่มีปัญหา ก็อยู่ในยกร่างครั้งนี้แล้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลามเจริญทรัพย์ : อยู่ในยกร่างครั้งนี้แล้วครับ แล้วก็ก็เป็นแนวทางที่เราจะต้องร่างพระราชบัญญัติประกอบต่อไป

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่ว่าโดยส่วนใหญ่แล้วก็เห็นประโยชน์อันนั้นะคะ แล้วความคิดเห็นเกี่ยวกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่กำลังร่างละคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : คือถ้าพูดถึงเจตนารมณ์ที่ท่านประธานได้พูดถึงก็ไม่มีใครปฏิเสธละครับ ทั้ง ๔ ด้าน การสร้างพลเมืองให้เป็นใหญ่ การเมืองใสสะอาดและสมดุล หนุนสังคมที่เป็นธรรม และสุดท้ายก็นำชาติสู่สันติสุข ผมว่าทั้ง ๔ ข้อนี้เป็นเป้าหมายที่เราเห็นด้วยทั้งนั้น แล้วถ้าเมื่อมีเป้าหมายเช่นนี้ก็ต้องเขียนกฎหมายรองรับในแต่ละประเด็น ก็เห็นอยู่ว่าทำได้ทำอยู่พอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการสร้างพลเมืองให้เป็นใหญ่ ให้สิทธิประชาชนมากขึ้น เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการการตัดสินใจได้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเข้ามามีส่วนร่วมกันในการจับจ้องมองสิ่งที่ไม่ชอบมาพากล ผมว่ามันก็เป็นกระบวนการอันหนึ่ง แต่ว่าในขณะที่เดียวกันก็ต้องระมัดระวังครับ เพราะว่ากลไกปกติ ก็คือในกระบวนการยุติธรรมปกติไม่ว่าจะเป็นศาลก็ดี หรือองค์กรอิสระก็ดีกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้มีอยู่แล้ว ถูกสถาปนาอยู่แล้วในรัฐธรรมนูญของไทย เพราะฉะนั้นพอมีกลไกเสริมเข้ามาก็ต้องดูว่าทำอะไรจะให้สมดุล แล้วอำนาจต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ก้าวก้ำกายกัน และไม่ก่อให้เกิดปัญหาการตีความในอนาคตว่าเรื่องนี้อยู่ในอำนาจของใคร

นางยุราพร สมบุญสุข : เรื่องสมัชชาคุณธรรมนี่คือตอนนี้จากการฟังภายนอกจากการตามข่าวนี้ก็ยังมีบางฝ่ายกังวลใจว่าจะสุรูปธรรมได้หรือไม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : สมัชชาคุณธรรมถ้าพูดถึงรูปธรรมก็คือจัดตั้งนี่จัดตั้งได้แน่ครับ เพียงแต่บทบาทที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับตรงนี้ผมถึงบอกว่าต้องดู และต้องเขียนให้ชัดเจน กฎหมายที่เขียนมาเกี่ยวกับเรื่องสมัชชาคุณธรรมนั้นก็ต้องชัดเจนว่าอำนาจหน้าที่แค่ไหน จะไปก้าวก้ำกายองค์กรอื่นหรือไม่ ซึ่งตรงนี้เป็นเรื่องปกติ เพราะว่าในสังคมไหนก็ตามที่มีการตั้งองค์กรขึ้นมามาก ๆ บ้านเรานี่องค์กรเยอะครับ คือที่ไหนมีอะไรดีนี่เราดึงมาใส่ในสังคมเราหมดคือถ้าที่ไหนมีมาก ๆ ถ้ามีองค์กรประเภทนี้มาก ๆ คำถามที่จะเกิดขึ้นแน่นอนก็คือเรื่องขอบเขตอำนาจหน้าที่ ใครรับผิดชอบตรงไหน ในอดีตที่ผ่านมาไม่ใช่ไม่เคยเกิดปัญหานั้นครับ ยกตัวอย่างเช่นสมัยแรก ๆ ใหม่ ๆ ที่เรามีคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในขณะที่เดียวกันกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ นั้นก็มี เช่น ก.พ. อ.ก.พ. พอ.ป.ช. ซีบีย อ.ก.พ. ก็ไปชี้้อกอย่างหนึ่ง มันก็ทำให้เกิดการขัดกันของมติพวกนั้น ขัดกันเองในเรื่องเดียวกัน แล้วก็ป็นช่องทางในการเป็นศรีธนญชัยของคนที่เขาตัวรอด ผมว่าต้องระวังเหมือนกันว่าเราเขียนแล้วต้องไม่ให้ทับซ้อนและต้องไม่ก้าวก้ำกายกัน หรือว่าต้องมีความชัดเจนว่าจะไปช่องทางไหน ไม่ใช่เปิดโอกาสให้คนเลือกใช้ช่องทางใดช่องทางหนึ่งเพื่อประโยชน์ของตัวเอง หรือเพื่อเจตนาไม่สุจริต แบบนี้ก็ต้องระมัดระวังนะครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วตอนนี้คณะกรรมการได้มองเห็นข้อนี้ไหมคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : ผมคิดว่าหลายเรื่องที่เราเขียนขึ้นอยู่กัพระราชบัญญัติประกอบที่จะออกมานะครับ ตรงนี้ก็ป็นกระบวนการที่เราจะต้องดูกันต่อไป รัฐธรรมนูญไม่สามารถลงในรายละเอียดได้ แต่ว่าเมื่อลงในรายละเอียดในพระราชบัญญัติประกอบแล้วเราก็เห็นชัดเจนขึ้น ก็เชื่อครับว่ากรรมการทุกท่านคงตระหนักในเรื่องนี้เหมือนกันว่าต้องให้มีความชัดเจนในเรื่องขอบเขตอำนาจหน้าที่ของแต่ละองค์กรนะครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วในเรื่องของการบริหารส่วนท้องถิ่นละคะ เรื่องกระจายอำนาจเป็นอย่างไรคะ รัฐธรรมนูญที่ยกร่างกันนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : การกระจายอำนาจในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็มีมิติใหม่ ๆ หลายอย่าง ในขณะที่ที่พูดกันมากในกรรมวิธีการก็คือเรื่องการบริหารพื้นที่ ที่ผ่านมางบประมาณจะไหลไปตามกระทรวง ทบวง กรม ไหลไปตามองค์กรแล้วพอไหลไปตามองค์กร ไหลไปตามกระทรวง ทบวง กรมที่อยู่ในส่วนภูมิภาคก็ลงสู่ท้องถิ่น ถ้าจะสนับสนุนแค่ไหน อย่างไร ก็ผ่านช่องทางส่วนภูมิภาคลงไป ซึ่งก็เกิดความไม่ชัดเจน แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้ความชัดเจนมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น เรื่องของการบริหารท้องถิ่น เราเปลี่ยนจากชื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรบริหารท้องถิ่น ก็เพื่อที่จะให้ตระหนักว่าคนที่มารับผิดชอบนั้นต้องบริหารพื้นที่จริง ๆ นอกจากนั้นงบประมาณทางการศึกษาที่ลงไปต้องให้เกิดความเสมอภาค ต้องเป็นรายหัวด้วยและต้องคำนึงถึงพื้นที่ด้วย ทั้ง ๒ อย่างประกอบกัน รายหัวแต่เพียงอย่างเดียวไม่พอครับ เพราะว่าโรงเรียนบางแห่งมีนักเรียน ๑๐ กว่าคน ๒๐ คน ถ้ารายหัวอยู่ไม่ได้ พื้นที่ที่ทุรกันดารจำเป็นจะต้องมีโรงเรียนก็ต้องให้เขาอยู่ แต่ว่าต้องจัดสรรงบประมาณลงไปเพื่อที่จะให้เกิดความเสมอภาคอย่างน้อยเด็กก็มีโอกาสที่ได้เรียน หนังสือ ไม่ใช่เดินไปไกลอีก ๓๐ - ๔๐ กิโลเมตรไปเรียนหนังสือในแต่ละวัน ซึ่งตรงนี้ก็ไม่มีสูตรสำหรับเขา

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วเรื่องของการจัดการบริหารท้องถิ่นนี้ชัดเจนขึ้นไหมคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : ชัดเจนขึ้นครับ ใช้คำว่า การบริหารท้องถิ่น นอกจากนั้นก็จะมีกลไกเข้ามาเสริมก็คือคณะกรรมการหรือองค์กรบริหารพื้นที่ในระดับภาคตรงนี้ก็มาเสริมทิศทาง เสริมเรื่องนโยบายให้มากขึ้นครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วอีกอันหนึ่งที่เกี่ยวกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่กำลังร่างกันอยู่นี้ก็คือหมวดปรองดองเป็นอย่างไรคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : หมวดปรองดองเป็นความรับผิดชอบของอาจารย์เอนก ซึ่งในเบื้องต้นก็ได้มีการพูดคุยกันเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้งคณะกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการชุดนี้ก็จะเข้ามาทำหน้าที่ในการค้นหาแนวทางเพื่อจะให้เกิดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น แต่ถ้ามว่าเป็นรูปธรรมหรือยังก็ยังไม่ถึงขนาดเป็นรูปธรรม เพียงแค่พูดคุยกัน เปิดช่องทาง เปิดหูเปิดตาให้มากขึ้น รับฟังความคิดเห็นของคนที่เราเห็นต่างจากเราให้มากขึ้น ตรงนี้ก็เป็นการพยายามของอาจารย์เอนกที่อยากเห็นคณะกรรมการชุดนี้มีถูกสถาปนาไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ แล้วก็ให้ทำหน้าที่ต่อเนื่องต่อไป ไม่ใช่พอรัฐธรรมนูญร่างเสร็จ ไม่มีคณะกรรมการชุดไหนเลยที่เข้ามาดูแลในเรื่องนี้ก็อาจจะทำให้เกิดปัญหาครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ค่ะ แล้วคิดว่าจากการร่างแล้วความปรองดองจะเกิดไหมคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : ตอบยากครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : คือปรองดองในที่นี้หมายถึงว่าโอเคความปรองดองความคิดนี้ถ้ามันแค่เป็นเชิงความคิดก็ไม่เป็นไร เพราะว่าปกติเราก็เป็นเชิงความคิดกันอยู่นะคะขัดแย้งกันเชิงความคิด แต่ว่าเมื่อมีความคิดขัดแย้งแล้วไม่ใช่ความรุนแรงนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : มันก็เป็นข้อสุดท้ายของเจตนารมณ์ที่ประชุมพูดถึงครับ คือนำชาติสู่สันติสุข คำว่า สันติสุขมันกว้าง มันรวมมิติทั้งในเรื่องของการปรองดอง รวมทั้งมิติในเรื่องของการไม่ใช่ความรุนแรง ซึ่งผมคิดว่าในคณะกรรมการทุกคนก็อยากเห็นคำตอบในเรื่องนี้กัน ส่วนจะทำได้มากน้อยแค่ไหนผมว่าไม่ใช่อยู่ที่คน ๓๖ คนในห้องนี้ครับ มันอยู่ที่สังคมข้างนอกที่ต้องมีส่วนร่วมด้วย แล้วก็เห็นด้วย

กับหลักการบางอย่างที่เราเขียนไว้ เช่นเห็นด้วยกับช่องทางของคณะกรรมการปรองดองที่เราจะจัดตั้งขึ้น หรือคณะกรรมการจะใช้ชื่ออะไรก็จะเป็นช่องทางหนึ่งที่เขาเข้ามามีส่วนร่วมกัน ต้องไม่มองว่าเรายืนอยู่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

นางยุราพร สมบุญสุข : เพราะฉะนั้นเราก็คิดว่าหมวดปรองดองที่ทำอยู่ก็เป็นตัวร่างในรัฐธรรมนูญให้ แล้วก็ให้ทำงานต่อ ๕ ปีใช้ไหมคะ ซึ่งรัฐธรรมนูญเขียนไว้ว่าให้ทำ ๕ ปี ถ้าทำไม่เสร็จก็ต้องทำประชามติใช้ไหมคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลากเจริญทรัพย์ : ผมไม่แน่ใจไปถึงนั้นหรือเปล่า แต่ว่า ๕ ปี เป็นช่วงแรก ส่วนถ้าทำไม่สำเร็จจะให้ออกเสียงประชามติหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับอนาคต

นางยุราพร สมบุญสุข : ยังไม่ลงตัว เพียงแต่เป็นแนวคิด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลากเจริญทรัพย์ : ใช่ครับ เป็นแนวคิดครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่ว่าจะต้องมีคณะกรรมการ แต่อยู่ ๕ ปีแน่นอน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลากเจริญทรัพย์ : ครับ คือต้องมีเจ้าภาพที่เข้ามารับผิดชอบในเรื่องนี้ครับ เพราะว่าพอรัฐธรรมนูญประกาศใช้แล้วก็กฎหมายประกอบอะไรต่าง ๆ ร่างเสร็จ เมื่อเดินเข้าสู่โหมดของการเลือกตั้งหลายคนก็มองว่ามันจะกลับไปสู่สภาพเดิม เพราะฉะนั้นก็ต้องเขียนกฎหมายไว้เพื่อให้มีคณะกรรมการชุดนี้เพื่อทำงานต่อไป มีเจ้าภาพที่จะผลักดันต่อไป จะหวังให้ฝ่ายการเมืองเข้ามาดำเนินการในเรื่องนี้เราก็หวังได้ครับ แต่ว่าในขณะที่เดียวกันก็ต้องไม่ลืมว่าฝ่ายการเมืองในบ้านเราก็มีไม่กี่กลุ่ม แล้วที่ขัดแย้งกันมาจากฝ่ายการเมืองทั้งนั้น

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลากเจริญทรัพย์ : ก็เป็นธรรมดาครับ ในการเขียนกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเขียนกฎหมายใหญ่ ๆ แบบนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องหลักการใหญ่ ๆ ที่สำคัญ ความเห็นไม่ลงรอยกันเป็นเรื่องปกตินะครับ แต่ว่าทำอย่างไรที่จะให้มันยุติในห้องประชุม ถ้ายุติในห้องประชุมได้ก็เป็นสิ่งที่ดี ถ้ายุติในห้องประชุมไม่ได้ก็เป็นสิทธิแต่ละท่าน แต่เมื่อเสียงส่วนใหญ่ว่าอย่างไรก็ต้องเคารพเสียงส่วนใหญ่ในห้องประชุมครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วปัญหาในการดำเนินงานร่างที่มองเห็นก็คือในเรื่องของการแสดงความคิดเห็นหรือปัญหาด้านอื่น ๆ มีไหมคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลากเจริญทรัพย์ : ไม่ค่อยมีเพราะมีท่านประธานก็ดี ท่านรองประธานที่มาทำหน้าที่ประธานก็ดี แต่ละท่านก็เปิดโอกาสให้กรรมาธิการได้พูด ได้มีการแสดงความคิดเห็นกันพอสมควร ผมว่าในห้องประชุมไม่ค่อยเป็นปัญหาเท่าไร

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วปัญหาของกรรมาธิการยกร่างฯ นี้ปัญหาอยู่ที่ไหนคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลากเจริญทรัพย์ : ปัญหาของกรรมาธิการยกร่างฯ มีเรื่องเดียวครับ เรื่องกำหนดเวลาที่เร่งรัดให้เราจะต้องทำงานกันให้เสร็จ ตรงนี้มันเป็นเรื่องที่หนักหนาสาหัส ผมเองก็เรียกได้ว่าไม่ถึง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ที่เข้ามาใช้เวลา ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์กับคณะกรรมการยกร่างนะครับ ผมเองก็บอกได้เลยว่าผมนี้ประมาณสัก ๕๐ - ๖๐ เปอร์เซ็นต์เท่านั้นเอง เพราะว่าเราเองก็มีข้อจำกัด แต่ก็พยายามเต็มที่ครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ถือว่า Roadmap มันเร็วไปใช้ไหมคะ ระยะเวลาที่จะให้เราทำงานนี้มันค่อนข้างที่ให้เรา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิสักดิ์ ลากเจริญทรัพย์ : ระยะเวลา ๕ - ๖ เดือนเองครับ จะต้องยกร่างให้เสร็จ

นางยุราพร สมบุญสุข : นี่คือปัญหาในเวลาของการทำงาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิสักดิ์ ลากเจริญทรัพย์ : สหรัฐอเมริกาเขียนอยู่ ๓ ปีครับ เนื้อหาก็ไม่มาก เมื่อพิมพ์มาแล้วน้อยกว่าของเราหลายสิบเท่าครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : เป็นเพราะอะไรคะรัฐธรรมนูญเราค่อนข้างที่จะต้อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิสักดิ์ ลากเจริญทรัพย์ : คือของเรามุ่งหวังไปใส่อะไรไว้มากเกินไปหวังที่จะไปใส่เรื่องนั้นเรื่องนี้ให้อยู่ในรัฐธรรมนูญหมดมากเกินไปนะครับ เพราะฉะนั้นแต่ละท่านก็อาจจะมุ่งมั่นที่อยากจะเห็นเรื่องของตัวเองสนใจถูกบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญ อันนี้ผมก็เข้าใจได้ แต่ว่าเมื่อมีความเห็นต่างก็ต้องเคารพความเห็นต่างครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : หมายความว่ารัฐธรรมนูญเรานี้ค่อนข้างที่จะยาวถ้าเทียบแล้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิสักดิ์ ลากเจริญทรัพย์ : เจตนารมณ์เดิมในที่ประชุมพูดกันว่าไม่ควรเกิน ๓๐๐ มาตรา แล้วทุกคนก็พูดเป็นเสียงเดียวกันว่าจะต้องสั้นลง หมวดสิทธิต้องสั้นลง หมวดนโยบายต้องสั้นลง พอดำเนินการเข้าจริง ๆ ยาวขึ้นครับ แล้วนี่ก็ตีที่เอาเนื้อหาบางส่วนไปรวมอยู่ใน ๑ มาตราละครับ ถ้าแตกเป็นมาตราเหมือนเดิมรับรองได้เกือบ ๓๐๐ - ๔๐๐ มาตราครับ ทางฝ่ายเลขานุการก็เก่งมากที่เอาบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกันมารวมอยู่ในมาตราเดียวกัน เพราะฉะนั้นจำนวนมาตราก็เลยน้อยลง ถ้าไม่ทำเช่นนั้นเชื่อเหลือเกินว่าจะทะลุไปถึง ๓๕๐ เผลอ ๆ จะเหยียบถึง ๔๐๐ ด้วยซ้ำ

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วสาเหตุที่มาตรามันเยอะนี้เนื่องจาก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิสักดิ์ ลากเจริญทรัพย์ : หลักการเยอะขึ้นครับ หลักการที่เขียนไว้คือถ้าพูดภาษาเทียบเคียงก็คือเหมือนกับเดิมนั้นเราทำตาข่ายของอวนแหค่อนข้างห่าง ในครั้งนี้เราก็ได้เห็นอะไรหลาย ๆ อย่างที่เกิดขึ้นในบ้านเมือง เลยต้องเขียนให้รัดกุมมากขึ้น พยายามไม่ให้มีช่องหลุด พอตาข่ายถี่ขึ้นปมตาข่ายนั้นก็ยิ่งมากขึ้นเป็นธรรมดา

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วก็มีส่วนใหม่ที่ว่ากรรมาธิการยกร่างฯ มาจากหลากหลายอาชีพหรือไม่เกี่ยวคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิสักดิ์ ลากเจริญทรัพย์ : เป็นความจำเป็นครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ก็เลยทำให้รัฐธรรมนูญต้องมีมาตรามากขึ้น เพราะว่าทุกคนมอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิสักดิ์ ลากเจริญทรัพย์ : ถ้ารัฐธรรมนูญเขียนโดยนักกฎหมายอย่างเดียวก็คงทำให้ลิมิตหลายอย่างไป การมีหลากหลายอาชีพเป็นสิ่งที่ดี เป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้วครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : คือเมื่อก็คุยกับกรรมาธิการท่านหนึ่งก็พูดในลักษณะเหมือนกันว่าได้มีอะไรเพิ่มขึ้นมันต่างกับที่ท่านทำปี ๒๕๔๐ และปี ๒๕๕๐ แล้วท่านก็พูดถึงว่ามันมีหลายมิติขึ้นมาทำให้เรามองได้รอบด้านมากขึ้น แต่เดิมนั้นจะเป็นนักกฎหมายเสียส่วนใหญ่จะคะ แล้วความคาดหวังสู่ความสำเร็จในการนำรัฐธรรมนูญไปสู่การปฏิรูปประเทศละคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิสักดิ์ ลากเจริญทรัพย์ : ในขณะนี้ถามว่าอารมณ์ความรู้สึกของคนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นกรรมาธิการก็ดี สนช. ก็ดี สปช. ก็ดีนี้มองว่าน่าจะขับเคลื่อนประเทศไปข้างหน้าได้ดีกว่า

เดิม โดยส่วนตัวผมเองก็ฝากความหวังไว้กับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ว่าจะพาประเทศไปสู่ทิศทางที่ดีขึ้น แต่ว่าก็มีบางเรื่องที่เป็นข้อกั่วงวลอยู่เหมือนกัน เพราะมันเป็นเรื่องในทางปฏิบัติ เรื่องของผู้ใช้กฎหมาย เพราะฉะนั้นในอนาคตผู้ใช้กฎหมายอาจจะเห็นช่องที่จะทำอะไรบางอย่างที่เขาอยากจะทำ บางครั้งอาจจะต้องการกลับไปสู่พฤติกรรมเก่า ๆ ก็อาจจะทำตามนั้น แต่ถามว่าการปฏิรูปจะสำเร็จหรือไม่ การปฏิรูปมันขึ้นอยู่กับกลไกหลายอย่าง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกลไกรัฐธรรมนูญอย่างเดียว ยกตัวอย่างเช่นเรื่องการศึกษา ก็ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าเขียนอยู่ในรัฐธรรมนูญ เช่นนี้แล้วจะสามารถทำให้บ้านเมืองพลิกโฉมหน้า เรื่องการศึกษาไทยให้มันต่างไปจากทุกวันนี้ได้ มันก็คงไม่ใช่ นะครับ มันต้องอาศัยแนวความคิดหลายส่วน หลักการหลายอย่างและหลาย องค์ประกอบด้วยกันที่จะเข้ามาจัดการ ปัญหาที่เกิดขึ้น หรือแม้กระทั่งในเรื่องของการลดความเหลื่อมล้ำก็ตาม ในขณะที่เราก็มุ่งหวังว่าการจัดงบประมาณเป็นรายหัว การจัดงบประมาณโดยคำนึงถึงพื้นที่มากขึ้นอาจจะทำให้ดีขึ้น แต่ว่าเราก็ไม่รู้ว่าในอนาคตจะเป็นอย่างไร คือเขาอาจจะคำนึงถึงพื้นที่เหมือนกัน แต่ว่าคำนึงอย่างไร เช่น พื้นที่เท่ากันให้เท่ากัน หรือว่า คำนึงถึงความเจริญในพื้นที่ด้วยก็เป็นคำที่เปิดกว้าง

นางยุราพร สมบุญสุข : เปิดกว้างเพื่อให้เป็นการบริหารจัดการของผู้ที่จะมาใช้รัฐทำต่อณะคะ
ทีนี้ในตอนนี้อาจจะเห็นได้ว่าคณะกรรมการการยกต่างๆ นี่ก็จะมีหมวดหนึ่งที่ตอนนี้กำลังเป็นที่สนใจมากก็คือเรื่อง
ของหมวดนักการเมือง การที่มาของนายกฯ แล้วก็สัดส่วนของการที่มาของ ส.ส. เป็นอย่างไรคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : คือที่มาของนายกฯ นี้ผมเห็นด้วยกับ
กรรมการ ๑๐๐ เปอร์เซนต์ที่วิพากษ์วิจารณ์กันก็กำหนดว่าเป็นการเปิดช่องให้คนนอก แต่จริง ๆ แล้วใน
รัฐธรรมนูญในระบบรัฐสภาของสหราชอาณาจักรไม่ได้กำหนดว่านายกรัฐมนตรีจะต้องเป็น ส.ส. ไม่ได้มีประเพณี
ปฏิบัติ ไม่ได้มีข้อเขียน ไม่ได้มีกฎหมายที่บัญญัติไว้เช่นนั้นเลย ถ้าเราคิดว่าเราเป็นระบบรัฐสภาอำนาจในการ
สถาปนานายกรัฐมนตรีอยู่ที่ ส.ส. อยู่แล้วนะครับ เพราะฉะนั้นเสียงข้างมากถ้าท่านต้องการให้นายกรัฐมนตรีเป็น
ส.ส. ท่านก็ลงมติไปก็แค่นั้นเองครับ แต่ว่าการเปิดไว้ก็เป็นประโยชน์ เพราะว่าเดิมนั้นเราก็เห็น ในยามวิกฤติท่าน
นายกรัฐมนตรีเองที่อยู่ในตำแหน่งที่มาจาก ส.ส. ท่านอาจจะไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ อาจจะมีเสียง
เรียกร้องเพื่อให้ผ่อนคลายความตึงเครียด ผ่อนคลายความขัดแย้งลงก็เปิดช่องให้คนอื่นเขาเข้ามาได้ แล้วถ้าท่าน
นายกรัฐมนตรีท่านนั้นเห็นแก่บ้านแก่เมืองท่านอาจจะถอยออกมา แล้วก็ให้พรรคของท่านนั้นเลือกคนที่คิดว่า
สังคมอยากเห็นเข้ามาบริหารแก้ไขปัญหา ตรงนี้ผมว่ามันเป็นประสบการณ์ของเราที่เราได้เห็นมาครับ
แทนที่เราจะไปอาศัยมาตรา ๗ อย่างที่เคยพูดกันอาจไปดึงพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ลงมาเราก็เปิดช่อง
ตรงนี้ไว้เท่านั้นเองครับ ฝ่ายการเมืองควรตระหนักว่าสังคมไทยหลายครั้งที่เกิดปัญหา และมีการเรียกหา
นายกรัฐมนตรีที่เป็นกลาง นายกรัฐมนตรีที่มาจากคนนอกเราก็ได้เห็นอยู่ แต่มันไม่มีทางเดินไปข้างหน้า ก็เลย
ทำให้เกิดปัญหาการฉีกรัฐธรรมนูญขึ้น ถ้าเปิดช่องไว้บ้างฝ่ายการเมืองก็ยังอยู่ รัฐธรรมนูญก็ยังอยู่

นางยุราพร สมบุญสุข : เป็นเพราะว่าท่านมีอำนาจอยู่แล้ว คือ ส.ส. นี้เป็นผู้มีอำนาจในการที่
จะหาตัวนายกรัฐมนตรี จะมาในรูปแบบไหนก็สุดท่านที่จะเห็นพ้องต้องกันในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : ผมเข้าใจว่าความกังวลใจของคนที่ค้านในเรื่อง
นี้คงกลัวในเรื่องการสืบทอดอำนาจของ คสช. กลัวว่าการเปิดช่องให้มีนายกรัฐมนตรีคนนอกเท่ากับปฏิเสธอำนาจ
ของฝ่ายการเมือง ตรงนี้ผมว่าเป็นความกังวลใจที่เกินเลยจากสิ่งที่น่าจะเกิดขึ้นนะครับ ถ้าดูตามกติกา ดูตามกลไก

แล้วก็ไม่ได้มีหลักประกันว่าจะไปสืบทอดอำนาจได้คือ ส.ส. ๒๕๐ คนก็มาจากเขต ส่วน ๒๐๐ คนก็มาจาก Party list มันก็เห็นชัดอยู่แล้วว่าทั้ง ๒ ส่วนนี้ ๔๕๐ ท่านนี้จะมีส่วนในการกำหนดชะตาอนาคตว่าใครจะเป็นนายกรัฐมนตรี

นางยุราพร สมบุญสุข : แล้วประเด็นอีก ๑ ประเด็นละคะที่ตอนนี้เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์วิจารณ์กันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือจากฝ่ายการเมืองเรื่องตัวนายกฯ แล้วอันที่ ๒ ก็คือเรื่องของสัดส่วนของที่มา ส.ส. นี้คะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : คือระบบสัดส่วนผสมนี้เป็นระบบที่ต่างไปจากระบบเสียงข้างมากที่เราเคยใช้กันอยู่ ระบบเสียงข้างมากเป็นระบบที่อาจจะเรียกว่าได้เสียงมากก็ชนะไป แต่ว่าระบบสัดส่วนผสมเป็นระบบที่สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของประชาชน คะแนนเสียงทุกคะแนนเสียงก็จะได้รับการจัดสรรจำนวนที่นั่งของ ส.ส. ในสภา ผมคิดว่าเป็นสิ่งที่ดี เพียงแต่เราอาจจะไม่คุ้นเคยกับระบบสัดส่วนซึ่งก็ไม่ใช่ไรครับ ก็ต้องอธิบายกันให้มากขึ้น ที่ผ่านมานั้นแต่เราใช้ระบบสัดส่วนกับเฉพาะ ส.ส. Party list เราใช้พื้นที่ระดับประเทศเป็นพื้นที่ในการจัดสรร ส.ส. ใครได้สัดส่วนก็เปอร์เซ็นต์ก็ว่าไป แต่ว่าเอาเข้าจริง ๆ มันก็ไม่ได้สะท้อนตัวเลขที่เป็นจริง บางพรรคได้เปอร์เซ็นต์เท่านั้น แต่กลับได้ที่นั่งมาก บางพรรคได้เปอร์เซ็นต์ใกล้เคียงกันกลับได้ที่นั่งน้อย ตรงนี้มันเป็นข้อบกพร่องของระบบเดิม เพราะฉะนั้นการใช้สัดส่วนแบบผสมนี้ผมว่าน่าจะทำให้เกิดความรัดกุมขึ้น แล้วก็ชัดเจนขึ้น เพียงแต่ผมไม่เห็นด้วยกับระบบ Open list ก็คือการกาพรรค แล้วก็การกาตัวบุคคลผมว่าการกาตัวบุคคลก็เข้าใจเจตนาผมครับ ต้องการล้มอิทธิพลของพวกนายทุนทั้งหลายที่อยู่ใน Party list แต่ว่าในขณะที่เดียวกันเราก็ต้องยอมรับความจริงว่าอิทธิพลของนายทุนนั้นไม่จำเป็นจะต้องมานั่งใน List หรือ เขา นั่งอยู่ข้างนอกก็ได้ ผมว่ามันไม่ได้แก้ในเรื่องของนายทุนพรรค

นางยุราพร สมบุญสุข : ซึ่งจริง ๆ ไม่ใช่จุดประสงค์ของเรา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : ไม่ใช่จุดประสงค์ของเรา

นางยุราพร สมบุญสุข : จุดประสงค์ของเราเพราะเราต้องการที่จะให้คนที่ประชาชนเลือกตั้งได้มีโอกาสเข้ามาใช้ไหมคะ แล้วก็ประชาชนให้เสียงใครมากก็เอาคนนั้นใช้ไหมคะ แต่มันอาจจะไปกระทบกับพรรคการเมืองนะคะ เพราะฉะนั้นทั้ง ๒ พรรคก็เลยมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : ผมเชื่อว่าหลายพรรคจะครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่ตอนนี้ก็คือออกมา ๒ พรรคใหญ่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : ผมเชื่อว่าหลายพรรคคงไม่ค่อยเห็นด้วยกับเรื่อง Open list

นางยุราพร สมบุญสุข : แต่ตอนนี้คณะกรรมการยกร่างฯ ก็เตรียมไว้ที่จะให้ สปช. ใช้ไหมคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : ในเรื่องนี้ก็ลงมติไปแล้วก็คงหลักการนี้ก็คงไม่ได้เปลี่ยน

นางยุราพร สมบุญสุข : หลักการก็คงเป็นรัฐธรรมนูญ แต่ว่าเดี๋ยวก็เสนอ สปช.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : ใช่ครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ทีนี้ก็จะดูว่า สปช. จะว่าอย่างไรใช้ไหมคะว่าในการทำทั้งหมดนี้จะเป็นอย่างไร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิสักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : สบข. เขาในหลังจากวันที่ ๑๗ เมษายน สนช. วันที่ ๒๐ - ๒๖ เมษายน ก็มีสิทธิในการที่จะอภิปราย เขาให้ความเห็นแล้วก็เสนอมาเป็นคำขอแก้ไข ซึ่งก็กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเรียบร้อยแล้วว่าใครบ้างสามารถเสนอได้ เสนอมาเท่านั้นเอง กรรมการยกร่างฯ ก็ต้องนำข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ทั้งจาก สบข. หรือ สนช. กิติ จาก คสช. กิติ ทางคณะรัฐมนตรีก็ตีมารวบรวมมาประมวล และคิดว่าตรงไหนที่ต้องแก้ไขให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ขององค์กรต่าง ๆ เหล่านี้ก็ต้องพิจารณา ถ้าไม่เห็นด้วย กรรมการยกร่างฯ ก็ยืนตามเดิมได้ ซึ่งรัฐธรรมนูญก็ไม่ได้ปิดกั้นไว้

นางยุราพร สมบุญสุข : ก็ให้อำนาจกับกรรมการยกร่างฯ พอสมควรนะคะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิสักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : เพียงแต่ในขั้นสุดท้ายเมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วส่งกลับไป สบข. ซึ่งก็คงจะไม่มีอภิปรายกันอีกแล้วครับ ถ้า สบข. รับก็ผ่าน ถ้าไม่รับก็อย่างที่อาจารย์บรรศักดิ์ ท่านว่าก็ตายตกตามกัน ก็คือกรรมการยกร่างฯ ทั้ง สบข. ก็ต้องยุบไปแล้วก็เริ่มต้นนับ ๑ กันใหม่ครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : ตอนนี้ก็ยังเป็นประเด็นร้อนอยู่นะคะ ในเรื่องที่ว่าพรรคการเมืองค่อนข้างจะออกมาพูดชัดเจนมากนะคะเรื่องของสัดส่วนตรงนั้นนะคะ คราวนี้ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมมีอะไรไหมคะเกี่ยวกับการยกร่างฯ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิสักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : ก็คงไม่มีครับ ผมได้เห็นความทุ่มเทการทำงาน ของหลายฝ่าย และก็ต้องชื่นชมการทำงานของฝ่ายเลขานุการการทำงานกันหามรุ่งหามค่ำ ชื่นชมมาก ผมเองก็ไปพูดตามทีต่าง ๆ ว่าฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการยกร่างฯ นี้เป็นแบบอย่างที่ดีของการทำงาน เพราะว่า รายงานการประชุม ๖๐ หน้า ๘๐ หน้า ๑๐๐ หน้าสามารถที่จะทำได้เสร็จในวันรุ่งขึ้นไม่เคยมีที่ไหนมาก่อน และแทบจะไม่เห็นข้อบกพร่องข้อผิดพลาดในตัวเนื้อหาของบันทึกการประชุมมีประสิทธิภาพมากครับ เรื่องอื่นก็คงไม่มีอะไรครับ เพียงแต่อาหารอาจจะไม่ถูกปากกรรมการครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : อันนี้เป็นเรื่องปกตินะคะ แต่ว่าที่สำคัญคือว่าจากที่คุยกันนี้คือว่าเวลาในการยกร่างค่อนข้างน้อย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิสักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : ค่อนข้างน้อยครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : และก็ทำให้ทุกคนต้องใช้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิสักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : เราคุยกันพอสมควร เพียงแต่มีความกังวลว่าเราจะเดินหน้าไปอย่างไร เพราะว่าเรื่องค้างอีกตั้งเยอะตั้งแยะ

นางยุราพร สมบุญสุข : เพราะว่าเรื่องมันมาก แต่เวลาที่ตาม Roadmap ที่ให้ไว้มันมันดูกระชั้นเกินไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิสักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ : ถูกต้องครับ

นางยุราพร สมบุญสุข : วันนั้นก็ขอบพระคุณนะคะ

๒.๕ บทสัมภาษณ์บุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑) พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ

อนุกรรมการพิจารณากรอบการจัดทำรัฐธรรมนูญ คณะที่ ๑๐

ภาค ๔ การปฏิรูปและการสร้างความปรองดอง หมวด ๒ การสร้างความปรองดอง

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๘

ณ ห้องรับรองสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ขอเรียนสัมภาษณ์ท่านในฐานะที่ท่านเกี่ยวข้องกับในส่วนที่เป็นอนุกรรมการของการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ในภาค ๔ การปฏิรูป และการสร้างความปรองดอง เพราะฉะนั้นวันนี้ ดิฉัน อาจารย์ยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา เป็นคณะอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์และจัดทำจดหมายเหตุยกร่างรัฐธรรมนูญ ได้มาเรียนสัมภาษณ์ท่าน พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ ซึ่งท่านเป็นอนุกรรมการพิจารณาการจัดทำรัฐธรรมนูญ คณะที่ ๑๐ ในส่วนของภาค ๔ การปฏิรูป และการสร้างความปรองดอง หมวด ๒ การสร้างความปรองดอง โดยมีอาจารย์เอนก เหล่าธรรมทัศน์ เป็นประธาน อันดับแรกวันนี้ วันจันทร์ที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๘ เวลา ๐๙.๑๕ นาฬิกา ขอเรียนถามท่านนะค่ะว่า ท่านเคยมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการร่างรัฐธรรมนูญมาก่อนหรือไม่ค่ะ

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : ไม่มีครับ เกี่ยวกับเป็นกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญยังไม่เคยเป็น

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วในส่วนที่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ การจัดทำรัฐธรรมนูญหรือว่าเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญละค่ะ

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : ที่เกี่ยวข้องก็คือมีการศึกษาในเรื่องการเมืองการปกครองอยู่แล้ว เพราะว่าอยู่สถาบันพระปกเกล้ามา ๘ ปี เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ ที่ต้องนำมาสู่การปฏิบัติ และเกี่ยวข้องกับส่วนตรงนี้ ก็กับการนำเอารัฐธรรมนูญมาเปรียบเทียบกันว่าแต่ละฉบับเป็นอย่างไรบ้าง

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เพราะในส่วนที่ท่านนำมาใช้ก็คือนำมาเปรียบเทียบ

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : นำมาเปรียบเทียบแล้วก็นำมาสู่การปฏิบัติ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ท่านคิดว่าการร่างรัฐธรรมนูญแต่ละครั้ง แต่ละฉบับแล้ว โดยเฉพาะฉบับนี้ ท่านสามารถบอกได้ไหมว่าบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ส่งผลต่อการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไหมค่ะ

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : ที่จริงรัฐธรรมนูญนี้เป็นฉบับที่มันอยู่ในกระแสสังคมแล้วก็อยู่ในความคาดหวังแต่ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ ต้นน้ำของรัฐธรรมนูญก็คือ ความขัดแย้งที่เข้ามาเพื่อร่างรัฐธรรมนูญเพิ่มกับแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ในความขัดแย้งที่เกิดขึ้นตรงนี้ ผมในฐานะที่เป็น ผอ.สำนักสันติวิธีเราจะมองว่าในการร่างรัฐธรรมนูญก็คือการที่จะแก้ปัญหาเชิงโครงสร้าง ซึ่งก็คือโครงสร้างทางการเมืองเรื่องกฎหมาย เรื่องรัฐธรรมนูญเป็นมาตรการเชิงป้องกันแก้ปัญหาเชิงโครงสร้าง อันนี้คือสิ่งที่จะต้องเกิดขึ้น ข้อกังวลใจอย่างหนึ่งก็คือว่าเริ่มต้นตอนร่างรัฐธรรมนูญเราไม่ค่อยพูดถึงเรื่องสาเหตุที่มาของการที่จะต้องมีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ขึ้นมามันมาจาก

สาเหตุอะไร ซึ่งถ้าเมื่อไปดูจากสาเหตุของ คสช. ที่พูดด้วย ๑๑ มาตรการของเขา มันก็เป็น สาเหตุหนึ่งแต่ก็ไม่ใช่ว่าทั้งหมด เพราะฉะนั้นเมื่อมันมีสาเหตุมาอย่างนี้การแก้ไขปัญหาการที่จะมาสู่การยกร่างมันจะต้องสอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น ตอนนี้จะเขียนรัฐธรรมนูญมาเพื่อ มันทำได้ ๒ อย่างที่ผมมองเพื่อที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นหรือที่วาง position ของประเทศไทยใหม่ว่าข้างหน้าประเทศไทยควรจะเป็นอย่างไร แล้วก็สร้างไคร์ฟวิง ฟอส (Driving force) ให้มันไปสู่ตรงนั้นให้ได้ ก็ไม่รู้ว่าเขาได้กำหนดทิศทางตรงนี้ไว้อย่างไร ตรงนี้ก็ให้ข้อสังเกตในเรื่องการทำเรื่องนี้

ประการที่ ๒ คือว่าในรัฐธรรมนูญเองก็พยายามติดตามอยู่ตลอดเวลาแล้วเราอยู่ในคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ คณะอนุกรรมการว่าด้วยเรื่องการปรองดอง เราก็อยากจะทำอะไรที่มันเปลี่ยนแปลงจากของเดิมที่ไม่เคยมี แรก ๆ ก็ยังชื่นชมว่ามีการเอาเรื่องการปรองดองเข้ามาอยู่ในรัฐธรรมนูญก็ถือว่าเป็นการดี อาจจะมีคนมีข้อสังเกตว่าเรื่องปรองดองมาอยู่ในรัฐธรรมนูญนี้แสดงว่าเราจะขัดแย้งอย่างนี้ตลอดไปหรือเปล่านั้นก็อาจจะเป็นเหตุผลที่ดี แต่ว่าถ้าเมื่อไม่มีเรื่องปรองดองเสียเลย มันก็จะทำให้บ้านเมืองของเราจะอยู่ไม่ได้ สาเหตุที่พูดอย่างนี้เพราะว่าในสภาพความมั่นคงแห่งชาติเองได้กำหนดถึงผลประโยชน์ของชาติประเทศไทยไว้ว่าประเทศไทยซึ่งเขาไม่เคยเขียนเรื่องความขัดแย้งมาก่อน เขาเพิ่งมาเขียนเรื่องความขัดแย้งเมื่อนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเมื่อ ๒ รอบมานี้เอง รอบเขา ๔ ปีนะครับ เพิ่งเขียน ๒ รอบนี้เองว่าเรามีความขัดแย้งทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประเทศรอบบ้านด้วยเพราะฉะนั้นผมก็เลยเขียนไว้ตรงนี้ เพราะฉะนั้นในเมื่อสภาพความมั่นคงเขียนอย่างนี้ ถ้าเมื่อเราจะไปอยู่ในรัฐธรรมนูญก็ไม่เป็นอะไร อาจจะอยู่ในบทเฉพาะกาลอะไรก็ได้ถ้าเมื่ออันนี้ก็ใช้ไปจนกระทั่งเมื่อทางสภาพิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องนี้ได้หมดจากประเทศไทยแล้วก็ขอยกเลิกไป อันนี้ก็ได้อันนี้เป็นข้อสังเกตในขั้นต้นของผมตรงนี้ครับ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ท่านพูดถึงเรื่องการปรองดอง เพราะฉะนั้นการปรองดองหมวดนี้เป็นหมวดที่เพิ่มขึ้นกว่ารัฐธรรมนูญฉบับอื่น

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : ใช่ครับ ก็เป็นสัญญาณที่ดี ที่ผมต้องพูดอย่างนี้เพราะว่าผมติดตามมาตั้งแต่ของเก่าตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ เมื่อปี ๒๕๕๐ ท่านนายกรัฐมนตรีสุรยุทธ์ จุลานนท์ เข้ามาทำหน้าที่ตรงนี้ตามรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ ท่านเข้ามาท่านเขียนกฎหมายตั้งคณะกรรมการสมานฉันท์แห่งชาติ ซึ่งตั้งแต่วันนั้นจนวันนี้ ๘ ปีไม่เคยทำงานอะไรเลย แล้วสังคมไทยก็ยังไม่เคยเห็นตัวตนหรือไม่เห็นบทบาทในการทำงานกลับกลายเป็นตั้งคณะกรรมการสมานฉันท์เพื่อที่จะเปิด ฝักอบรม ซึ่งผมคิดว่าการฝักอบรมมันมีมากเกินไปแล้ว แล้วคณะกรรมการที่ตั้งมา ผมดูตัวแล้วก็ไม่ใช่ว่าระดับที่จะมาแก้ปัญหาประเทศชาติอะไรเพราะว่าตั้งมาเพื่อมาทำงานให้ผ่านไป อันนี้ก็คือการนำเอากฎหมายฉบับนี้ไปอยู่ในกระทรยยุติธรรมมันก็เลยทำงานยาก แล้วมันก็จะติดกรอบตีระเบียบอะไรมันทำไม่ได้ เพราะฉะนั้นก็เลยเห็นถึงความล้มเหลวตรงนั้นอยู่แล้ว แล้วผมก็ได้พูดกับอาจารย์เอก ว่าก็ควรจะเลิกฉบับนั้นด้วยแล้วก็มาใช้ของใหม่แล้วที่เราจะร่างขึ้นมาใหม่ แต่วันนี้ก็ทราบที่เราตัดออกไปอีก ตัดออกไปจนไม่มีเลย ก็เลยน่าเป็นห่วงว่ามันจะไม่ถูกแก้ปัญหา

อีกประการหนึ่งก็คือว่า ผมได้อ่านรัฐธรรมนูญทั้งหมดแล้วรัฐธรรมนูญไม่ได้แก้ปัญหาอย่างแท้จริงของปัญหาที่เกิดขึ้นที่ผ่านมา อันนี้ผมเป็นห่วงกังวล คือแก้ที่แท้จริงหมายความว่าแก้ในระยะสั้นก็ยังไม่มียุทธศาสตร์สั้นอย่างเช่น เดิมบอกว่าจะตั้งคณะกรรมการปรองดองอะไรต่าง ๆ นี้ขึ้นมา เมื่อมีเหตุการณ์ก็เข้าไปดำเนินการแก้ไข ผมก็นึกว่าจะมีก็ไม่มี เมื่อไม่มีก็เห็นบอกว่าให้เอาเรื่องปรองดองนี้ไปอยู่ในกรรมการยุทธศาสตร์ที่

เกิดขึ้น มันก็เลยทำให้เห็นว่าไม่ให้ความสำคัญต่อเรื่องนี้ มันจะกลายเป็นว่าเมื่อไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ เราจะเห็นว่ากระแสการเมืองก็ถาโถมเข้ามาอยู่ตลอดเวลาต่อเนื่อง เพราะว่าเราไม่ทำเรื่องนี้อย่างจริงจัง

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วท่านคิดว่าในการปรับแก้รัฐธรรมนูญ เป็นไปในลักษณะไหนคะ

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : คือถ้ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ นำเสียดายข้อเสีย ถ้าเพื่อให้อาจารย์คิด ๑. เริ่มต้นสภาพปฏิรูปแห่งชาติต้องไปเปิดเวทีรับฟังประชาชน แล้วถ้าเปิดเวทีรับฟังต้องทำ ๒ ส่วน อาจารย์ทำมาก่อนที่จะมีสภาพปฏิรูปแห่งชาติมาเกือบ ๑ ปีก่อนที่อาจารย์จะทำเรื่องรับฟังเสียงประชาชนก่อนการปฏิรูป อาจารย์ทำกับคุณแว นาทยามงคล อาจารย์ทำมาก่อน เพราะคุณแวเข้ามาเป็นนักศึกษาอาจารย์ คืออาจารย์ว่ามันต้องรับฟังตรงนี้มาก่อนจนกระทั่งถึงจบในสภาพปฏิรูปแห่งชาติรับฟังเสร็จ สภาพปฏิรูปแห่งชาติก็เอาข้อมูลส่วนหนึ่งมาใช้เพื่อทำเรื่องปฏิรูป คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญเอาข้อมูลมาปรับวางมาตรการเรื่องโครงสร้างทางการเมืองควรจะเป็นอย่างไร โครงสร้างในการที่จะแก้ปัญหาประเทศควรจะเป็นอย่างไรอะไรอย่างนี้ เอามาใช้ต่อเนื่องกันไป ที่ผ่านมามันถูกทำอย่างนี้ สภาพปฏิรูปแห่งชาติมาเปิดเวทีประชาชนหลังจากกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ อันนี้คือข้อเสียอย่างใหญ่หลวงเลย ที่เขาเสียอย่างใหญ่หลวงมันเกิดอะไร มันเกิดความขัดแย้งขึ้นมาในสภาพปฏิรูปแห่งชาติ สภาพปฏิรูปแห่งชาติเขาก็สงสัยว่า ก็เขาไปทำก่อนทั้งหมด แล้วยังอาจารย์บวรศักดิ์ประกาศว่า กรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญเป็นอิสระไม่ได้ขึ้นต่อใคร จุดนี้ยังสร้างความกังวลใจแล้วก็ยิ่งพอทางเราเริ่มปฏิรูปเริ่มเสนออะไรไปก็เกิดการโต้แย้งกันในระหว่างกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญไม่ใช่รับฟัง ที่จริงกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญต้องรับฟังทั้งหมดจากสภาพปฏิรูปแห่งชาติ คุณจะเอาหรือไม่ไม่เป็นอะไร ฟังทั้งหมดแล้วบอกว่านี่เสียงประชาชนมาอย่างนี้อะไรแบบนี้ ฟังทั้งหมดเสร็จเรียบร้อยแล้ว กรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญควรจะทำในส่วนว่าที่เขาเขียนทั้งหมดมามันถูกใจที่คุณเสนอมาใหม่ ผ่านสภาพปฏิรูปแห่งชาติ ผ่านเวทีประชาชน คือเมื่อรูปแบบวิธีการทำมันจะต้องเป็นแบบนี้ แต่ตอนนี้การทำเวทีรับฟังมันถูกทำโดย คสช. ๕,๐๐๐ กว่าเวที ศูนย์ปรองดองทำกว่า ๕,๐๐๐ กว่าเวที แต่ทำแบบทหารเขาก็ทหารนั่นแหละ อย่าทำอย่างโน้นอย่างอย่างนี้ ก็สั่งการไป ทำโดยสภาพปฏิรูปแห่งชาติประมาณ ๑,๐๐๐ เวที แต่ทำแบบล้าหลังมากจนกระทั่งรัฐธรรมนูญเสร็จไปแล้ว ตรงนี้ยังทำไม่หมดเลย ซึ่งมันคนละเรื่องเลยนะ อันที่ ๓ ก็คือกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญเขาก็ไปทำของเขา โดย อาจารย์ถวิลวดี ที่นี้ข้อเสียของทั้งหมดมาจากตรงนี้ทั้งสามส่วนที่ว่าจะไม่เอาคนขัดแย้งเข้ามาเลย อย่าง อาจารย์ถวิลวดี เขาทำเขาบอกเขาใช้ Sampling เชิงสถิติ เมื่อถ้าเขาใช้ Sampling เชิงสถิติ ซึ่งทางสถิติมันจะไม่เจอคนขัดแย้ง เจอน้อยมาก มันไม่รู้ ดีไหม

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : มันไม่ได้เจาะจง

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : การทำเชิงสถิติดีสำหรับประเทศยังไม่มีอะไรเลย ไม่มีปัญหาอะไรเลย ต้องการวัดอุณหภูมิประเทศ วัด culture ของประเทศว่ามันเป็นอย่างไร เพื่อจะเขียนกฎหมายแก้ไขตรงนั้น หรือว่ากำหนด position ใหม่ของประเทศ อันนี้ควรจะเป็นอย่างนั้น อาจารย์ถวิลวดี ก็บอกว่าได้เอาส่วนหนึ่งของ คล้าย ๆ ว่า ๒๐ เปอร์เซนต์เชิงภูมิศาสตร์ในวิปเวลาประชุมเหมือนกันว่า เขาดูแล้วมันเป็นเสียงเหมือนจัดตั้งมา อันนี้เป็นข้อกังวลของเขานะครับ ที่นี้มันก็เลยทำให้เห็นว่า โอเค เวทีรับฟังตรงนี้ของสภาพปฏิรูปแห่งชาติ ใช้แบบ Sampling ๑๐๐ เปอร์เซนต์ ยิ่งหนักไปจากของอาจารย์ถวิลวดีอีก เพราะฉะนั้นก็ได้แต่เฉพาะกลุ่มคนที่เราต้องการให้เขามาตรงนี้ มันก็เลยกลายเป็นว่าเวทีรับฟังความคิดเห็นไม่ได้ฟังสะท้อนเสียงประชาชนอย่างแท้จริง อาจารย์ที่เคยเปิดมาก่อนนี้ อาจารย์แบ่งคนไว้ ๔ กลุ่ม

๑. คือกลุ่มที่เห็นด้วยกับการปฏิวัติ เห็นด้วยกับการปฏิรูป จะร่วมตลอด
๒. เห็นด้วยกับการปฏิวัติ แต่ไม่เห็นด้วยที่จะหามาตราการปฏิรูป
๓. ไม่เห็นด้วยกับการปฏิวัติ แต่เห็นด้วยกับการปฏิรูป
๔. ไม่เห็นด้วยกับการปฏิวัติ ไม่เห็นด้วยกับการปฏิรูป

มันจะมีอยู่ ๔ กลุ่ม กลุ่มที่ ๒ และกลุ่มที่ ๔ ไม่ค่อยได้เข้ามาสู่เวทีการมีส่วนร่วมตรงนี้ และทั้ง ๒ กลุ่มนี้คือกลุ่มขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในทางการเมือง นี่คือนี่ที่เกิดขึ้น มันก็เลยทำให้เห็นว่าทำไมร่างรัฐธรรมนูญออกมาแล้วมันเกิดการไม่ยอมรับ อาจารย์เป็นรองประธานคณะกรรมการการปฏิรูปทางการเมืองของอาจารย์สมบัติ เราเสนอไป ๓๐ เรื่อง ถูกเอาไปเขียนไว้เรื่องเดียว เมื่อถูกเขียนเรื่องเดียว อีก ๒๙ เรื่องเราก็ต้องพูด เวลาเราพูดหรือแสดงความคิดเห็นนี้มันก็เลยกลายเป็นว่าไม่ตรงกับยกร่างรัฐธรรมนูญทั้งหมด เหตุมาจากการมันไม่ได้เอาสิ่งที่ทำคล้าย ๆ เราเขียนว่าควรจะมีปฏิรูปอะไรนี้ไปสู่การเขียนโครงสร้างในรัฐธรรมนูญ พอเราเริ่มทำงานไปสักพักหนึ่งเขาเริ่มทำงานเขาก็ต้องไปปรับแก้ ของเราก็มีอยู่สัก ๕๐ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งตรงนี้นับว่าเสียตายที่ว่ามันควรเข้าไปอยู่ตั้งแต่ต้น สมมติว่าถ้าเมื่อมันสอดคล้องกันสัก ๖๐ เปอร์เซ็นต์ ๗๐ เปอร์เซ็นต์ มันจะทำงานง่ายขึ้นมากเลย ซึ่งเดี๋ยวอาจารย์ก็คงจะถามผมต่อไปด้วยว่า ข้อ ๗ เดียวผมค่อยตอบแล้วกัน

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : เมื่อสักครู่นี้ที่ท่านได้พูดมาทั้งหมดนี้ว่า กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญแบบยกร่างไปก่อนเลย ยังไม่ได้รับฟังเสียงประชาชน เป็นเพราะเรื่องเวลาหรือเพราะเรื่องอะไรคะที่ท่านคิด มันจึงได้เป็นแบบนี้

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : เป็นเพราะเหตุนี้ครับ เนื่องจากว่ากรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ เขาไปเปิดเวทีก่อน เขาใช้สถาบันพระปกเกล้า แล้วก็ใช้งบประมาณที่นั่น เพราะว่าที่นั่นเขาก็มีเงินอยู่แล้ว เพราะอาจารย์บวรศักดิ์ก็อยู่ที่นั่น อาจารย์บวรศักดิ์เขาเตรียมมาก่อนล่วงหน้าแล้ว มีการทำวิจัยมีอะไรต่างๆ เหมือนข้อดีแต่กลายเป็นเสีย

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : อีกอันหนึ่งนะคะ ความคิดเห็นอันนี้ดิฉันขอปรับจากคำถามนี้แล้วกันนะคะ ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญที่กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญได้จัดทำแล้ว พอมาตอนหลังก็ได้มีการปรับแก้เอาร่างเดิม

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : ความเห็นในลักษณะไหนที่อาจารย์จะถามผม

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ที่เขาเขียนร่างมาทั้งหมดที่อาจารย์บวรศักดิ์ได้มองว่าเป็นการแก้ปัญหาการเมืองหรือประเทศหรือการปฏิรูป

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : เอาอย่างนี้อาจารย์บวรศักดิ์ได้พูดไว้ ๓ เรื่องใหญ่ ๆ ก็คือว่าลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรม แล้วประชาชนส่วนใหญ่ก็บอกได้เลยว่า พออาจารย์บวรศักดิ์พูดว่าประชาชนเป็นใหญ่เมื่อไปคุยในแม่น้ำ ๕ สายนี้ท่านประยุทธ์ท่านบอกเลยว่าไม่เอาประเด็นนี้ แต่ที่นี้กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญเราพยายามจะ Promote ประชาสัมพันธ์ทำ spot ประชาชนเป็นใหญ่ ผมก็ไม่แน่ใจว่ามันจะผ่านไหม

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : เมื่อวันก่อนท่านนายกรัฐมนตรีท่านยังพูดอยู่เลยว่าเขาไม่เอาท่านพูดไว้ชัดเจนนะคะ

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : ในตรงนี้ที่จริงไม่ต้อง Promote เรื่องนี้เลยเพียงแต่เราจะให้ภาคพลเมืองมีกิจกรรมที่จะทำตามรัฐธรรมนูญมากขึ้น เราจะเปลี่ยนจากประชาชนให้เป็นพลเมือง เป็นประชาชนที่รู้ประชาธิปไตยรู้สิทธิหน้าที่และทำหน้าที่ของตนเองในภาคพลเมือง ถ้าเป็นผมผมจะใช้วิธีการพูดแบบนี้จะได้ไม่ขัดแย้งเป็นการสอต่อคล้อง แต่วันนี้บอกว่าประชาชนต้องเป็นใหญ่อย่างนี้ผมเองผมก็รับไม่ได้

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ใช่ แต่ถ้าภาคประชาชนเราเข้าใจและมีคุณภาพมันไม่มีปัญหา

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : ใช่ เพราะประชาชนเรายังไม่มีคุณภาพ เพราะว่าผมอภิปรายเองในสภาตอนที่พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ผมบอกว่า เขียนถึงพลเมืองไว้ ๙๑ แห่ง เขียนกลไกทั้งหมด ๒๑ แห่งว่ามีกลไกอะไรบ้างแต่ไม่มีกลไกไหนที่เขียนเลยบอกว่าจะทำให้ประชาชนเป็นคนดี ผมบอกอย่างนี้ตอนที่ผมอภิปรายแล้วเขาก็ไม่ตระหนักถึงตรงนี้ แล้วผมก็ยกตัวอย่างให้ว่า ผมไปดูงานในภาคพลเมืองของเยอรมันเขา ที่เขาเอารูปแบบมาใช้เขาทำอย่างไรบ้างผ่านมูลนิธิ Frederic คอนราด เอเดนาว์ เขาผ่านตรงนี้ เขาทำอย่างไรบ้างเอามาอภิปรายให้ฟังด้วยในส่วนนี้ รู้สึกไม่ค่อยมีใครสนใจที่พูดเรื่องนี้เท่าไร แล้วก็ถูกเขียนไว้ด้วยว่าการสร้างภาคพลเมืองให้ดำเนินการโดยรัฐ ผมก็บอกว่า โครงสร้างของรัฐ priority มันมีลักษณะเป็นแบบเผด็จการอยู่แล้วสั่งตรง สั่งบนลงล่างอยู่แล้ว เป็นเผด็จการ เพราะฉะนั้นเราให้ทำโดยรัฐมันก็คือให้ประชาชนเป็นเผด็จการมันก็ไม่มีประโยชน์อะไร

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เพราะฉะนั้นมันน่าจะต้องปฏิรูป

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : ในเรื่องเกี่ยวกับถ้าผมพูดถึงเรื่องสารัตถะในรัฐธรรมนูญ ๓ เรื่อง มันได้ถูกตอบสนองหรือไม่ คือการที่เอาประชาชนเป็นใหญ่ทางโน้นเขาไม่เอาแต่เราต้องการเอาอย่างนี้ แล้วมันใช่หรือเปล่านั้นลองคิดดูเหมือนกันว่าแล้วถ้าเผื่อจะเป็นใหญ่จริงทำไมไม่มีกลไกในการที่จะสร้างตรงนี้ เพราะฉะนั้นก็ให้ข้อสังเกตไปตรงนี้ อันนี้พูดถึงในเรื่องสารัตถะ ตอนนั้นในแง่ของวิธีการดำเนินการบอกได้เลยว่าในสภาพปฏิรูปแห่งชาติเรามีความรู้สึกอย่างหนึ่งก็คือ ผมก็ไม่เสนอตัวเข้าเป็นคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญเพราะผมพูดแล้ว ผมเข้าไปผมเสนออะไรไม่ได้ เหมือนอาจารย์วุฒิสาร อาจารย์หลายท่านที่เสนออะไรไม่ได้ เพราะผมอยู่กับท่านอาจารย์บวรศักดิ์มา ๘ ปี เป็นเพื่อน วปอ. มาด้วย เพราะฉะนั้นเราก็เลยมามองว่ากระบวนการมันไม่ค่อยสู้ดีในการที่จะยกร่างอะไรต่าง ๆ พวกนี้ ดูเหมือนว่ากระบวนการการยกร่างรัฐธรรมนูญเดินนำไปปฏิรูปไปเยอะแล้ว เดินนำไปหลายช่วงตัวด้วย

ประการที่สอง คือเริ่มต้นตั้งแต่แรก เดิมตั้งแต่แรกสภาพปฏิรูปแห่งชาติเสนอกันว่า จะให้ตัวแทนทั้ง ๑๘ คณะ เข้าไปอยู่ในกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญอย่างน้อย ๑ คน ไม่เอาพอไม่เอาขึ้นอะไรเกิดขึ้น ผมชี้ให้เห็นเลยว่าบางคณะก็ไม่มีตัวแทนไปอยู่ในกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ มันก็เลยไม่เชื่อมต่อมาให้หรือคณะผมไปอยู่ ๔ คนมากที่สุด คนที่ไปอยู่ยกร่างไม่เคยกลับมาคณะกรรมการเลย เมื่อไม่กลับมาก็ไม่ถูกถ่ายทอดความคิดตรงนี้ ไม่ถูกดึงมา ตัวเชื่อมหายไปเลย นี่คือข้อเสียของมันแล้วผมก็คิดว่ามันควรเป็นอย่างนี้ในคณะอื่น ๆ ด้วย มันก็เลยทำให้บางคณะประธานเองเขาก็บอกว่า อย่านั่นก็ไม่เอา เพราะว่ามันไม่มีสิ่งที่เขาเชื่อมโยง ไม่มีสิ่งที่ต่อเชื่อมโยงเลย ก็มีการโต้แย้งกันเกี่ยวกับการเขียน

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ดิฉันเคยเข้าไปสังเกตการณ์ในอนุกรรมการต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นของกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ก็เห็น discuss กันหรือว่าเสนอประเด็นมากมายเลยใครก็ไม่ทราบ

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : ถ้าเผื่อว่าเป็นวิธีการของผม ผมว่าใครเสนออะไรมา ผมมีเวลาให้คุณ สมมุติว่าผมถามความคิดเห็นที่คุณเสนอมาสัก ๒ ชั่วโมง เสียเวลาสัก ๓๖ ชั่วโมง มันคงไม่เลวร้ายอะไร คณะ

เล็กก็สักชั่วโมงเดียวพอ คณะใหญ่ ๆ สัก ๒ ชั่วโมงเพื่อรับฟังความคิดเห็น ไม่ต้องโต้แย้งไม่ต้องอะไรทั้งสิ้น คือโต้แย้งแล้วมันเหมือนใจคุณคิดอะไรไว้แล้วผมถึงบอกอาจารย์ อาจารย์สมบัติไม่พอใจมาถึงทุกวันนี้ที่อาจารย์บรรศักดิ์พูดในตอนแรกจนวันนี้ก็ยังไม่พอใจอาจารย์บรรศักดิ์ ซึ่งที่จริงแล้วมันไม่น่าเกิดขึ้นมันกลายเป็นว่าผมรู้หมดแล้วอย่างนี้ผมไม่เอาอะไรอย่างนี้ รู้แล้วทุกอย่างแล้วก็ไม่เอาด้วย ที่จริงแล้วนี่ละมันถึงเกิดปัญหาตรงนี้ติดตามมาจนถึงทุกวันนี้ก็ยังมีปัญหากันอยู่ นี่คือการระบอบการเพราะว่ามันก็ขาดไปนิดหนึ่งถ้าเมื่อเราเปิดให้เขาได้แสดงความคิดเห็นมันก็จะช่วยทำให้อะไรดีขึ้น

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เพราะว่าเนื่องจากในการร่างครั้งนี้มีสภาพปฏิรูปแห่งชาติด้วยคือไม่ใช่เฉพาะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญอย่างเดียวใช่ไหมคะ เพราะทุกที่ที่ผ่านมามีกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญก็ทำไปเป็น สสร. เป็นอะไรไป

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : ใช่ คือ สภาพปฏิรูปแห่งชาติมันมี ๓ ส่วน

อันที่หนึ่งคือส่วนที่เป็นการแก้ปัญหาเร่งด่วน

อันที่สองคือแก้ปัญหาในระดับกลาง อาจจะต้องมีการเขียนกฎหมายกันบ้าง

อันที่สามคือระดับยาวต้องไปอยู่ในโครงสร้างรัฐธรรมนูญแก้ปัญหาจากโครงสร้างมันถึงจะเรียกว่าการเขียนหรือแก้ปัญหาที่คือฟังตรงนี้ไป ตอนนั้นมันไม่ได้ถูกเอาไปเขียนเลยนะครับแล้วกลายเป็นแบบนี้ด้วยถ้าเมื่อคณะไหนรู้สึกว่ามีความสัมพันธ์ที่ดีกับกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่คณะนั้นก็ได้รับเข้าไปอยู่ในนั้นแทบจะหมดเกือบ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ เท่าที่ผมเห็นคณะที่น้อยสุดน่าจะเป็นคณะกรรมการเมืองนี้แหละ ไม่ค่อยได้เข้าไปแล้ววันที่ไปแถลงเขาก็สายหน้ากันออกมาหมด เพราะว่ามีทั้งคุณเสรี สุวรรณภานนท์ กับคุณดิเรก ถึงฝั่ง อาจารย์สมบัติ คุณนิรันดร์ ก็ลั่นแล้วที่อาจารย์บรรศักดิ์อาจจะมองว่าพวกนี้แรง มันชอบขัดแย้ง อาจารย์บรรศักดิ์ก็ไม่อยู่ในที่ประชุม เขาออกมาด้วยความรู้สึกที่ไม่ค่อยดีเท่าไร ก็ทำให้เราเห็นว่าน่าเสียดาย ที่จริงเราก็น่าจะทำความเข้าใจกันนิดหนึ่ง นี่คือการบรรยากาศในแง่ของกระบวนการในการที่นำไปสู่ความคิดในการยกร่างรัฐธรรมนูญ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วอาจารย์คิดว่า รัฐบาลเข้าไป คสช. หรือ รัฐบาลก็ได้เข้าไปยุ่งกับคณะร่างใหม่ ในความคิดของอาจารย์นะคะ

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : รัฐบาลเขาไม่ค่อยเข้าไปยุ่ง แต่ว่าเขาจะส่งสัญญาณมาตลอดส่งเสียงมาตลอดว่าเรื่องนี้ไม่เอา เรื่องนี้เป็นอย่างนี้

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แสดงว่าเขาไม่มีใบสั่งคณะยกร่างก่อน

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : ไม่มีใบสั่ง ผมดูแล้วเดิมนึกว่ามีใบสั่งแต่พอระยะหลังเห็นถึงความขัดกันระหว่างท่านอาจารย์วิชญ์ด้วยถึงแม้ว่าจะเป็นญาติพี่น้องกัน แต่ท่านประยุทธ์ก็คือส่งสัญญาณที่มันเบาลงไปนิดหนึ่งจากท่านประยุทธ์ที่จริงแล้วก็เห็นเลยถึงความขัดกันบ้าง ในส่วนตรงนี้ที่เห็นชัดอย่างเช่นไปขัดกันผมนั่งคุยกับท่านเลขาธิการนายกรัฐมนตรี บ่นถึงรัฐธรรมนูญมาก ถ้าเมื่อเลขาฯ บ่นก็แสดงว่านายกรัฐมนตรีก็คงบ่นเช่นกัน เขียนอะไรไม่รู้ เขียนยาว ท่านก็บ่นในลักษณะว่าก็แสดงว่าไม่มีใบสั่ง

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แสดงว่าเป็นความคิดของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญล้วน ๆ

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : ก็มีเสียงกันว่าบางทีมันไม่ใช่ อันนี้ก็ตั้งแต่แรก ๆ เลยบอกว่าเหมือนกับว่ามันถูกเตรียมทำมาก่อนแล้วพูดในลักษณะนี้ว่าถูกเตรียมทำมาก่อนแล้วจะเอาแบบนี้วันนี้ เพราะว่า

กรรมวิธีการยกร่างรัฐธรรมนูญบางท่านก็เป็นคนที่ทำ paper research มาก่อนที่จะมาเป็นกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญในวันนี้ก็เลยเอาความรู้ความคิดตรงนี้มาใส่ แต่ตอนหลังก็ถูกปรับแก้ไปเยอะเหมือนกัน

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : มันเลยเป็นสาเหตุที่มาของการมีปัญหารัฐธรรมนูญเมื่อเปิดเผย
ที่ว่าให้

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : ที่จริงกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญควรจะเป็นน้ำหยดสุดท้ายที่มัน
ถูกกลั่นแล้วแต่มันกลับกลายเป็นน้ำแรกที่เทใส่ถาโถมมาในคนอื่นทั้งหมด นี่คือข้อเสียมันเป็นอย่างนั้น น่าเสียดาย
นิดหนึ่ง

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วท่านคิดว่าทั้งหมดนี้ก็คือปัญหาของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไหมคะ
ที่ท่านพูดคือกระบวนการมันไม่ถูกต้อง

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : กระบวนการมันไม่ถูกต้อง มันก็เลยทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมมัน
ขาดชุดความคิดตั้งแต่แรก

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : อันนี้ก็เท่ากับเป็นปัญหาได้ไหมคะ

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : เป็นปัญหา คือทำให้รัฐธรรมนูญจะได้กลับมาอมรับมันยากขึ้น
นิดหนึ่ง

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : อุปสรรคอะไรคะ

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : ปัญหาอุปสรรคตอนนี้ ก็คือที่จะเกิดขึ้นในอนาคตที่ผมมองนี้ ผมพูด
ในที่ประชุมวิปเองว่า อาจารย์บรรศักดิ์ก็อยู่ด้วยจะต้องทำให้กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญกับ สปช. เป็นเนื้อ
เดียวกันแต่คำพูดของผมตอนนั้นมันใช้ไม่ได้เลยเพราะว่าสภาพปฏิรูปแห่งชาติจะต้องหมดไปภายใน ๗ กันยายนนี้
เพราะฉะนั้นก็ไม่ต้องเป็นลักษณะเดียวกัน แต่ข้อที่มันจะเสียก็คือว่ามันก็จะเกิดเฉพาะสภาพปฏิรูปคนไหนที่อยู่กับ
กรรมการขับเคลื่อน เพราะฉะนั้นต่อไปนี้พูดง่าย ๆ ว่า กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญมีโอกาสแก้ตัวใหม่แต่เพียง
จะเอาหรือไม่ ผมต้องพูดไว้ว่ากรรมการขับเคลื่อนกับกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญต้องเป็นเนื้อเดียวกันแล้วก็
ต้องเดินไปด้วยกันแล้วก็ออกเวทีประชาชน ทำความเข้าใจให้กับประชาชน มันยาก กระบวนการมีส่วนร่วมที่ไม่มี
ส่วนหัวนี้มันยาก หัวก็คือร่วมคิดนี้มันไม่มีมันจะยากมาก เพราะที่ผมเคยบอกว่าให้ระวังนะรัฐธรรมนูญจะ
กลายเป็น Dad Syndrome ผมพูดตั้งแต่ยกร่างใหม่ ๆ ระวังจะกลายเป็น Dad Syndrome ก็คือคุณพ่อรู้ดี รู้ดี
ทุกอย่างเขียนไปก่อนหมดเลย วันนี้คุณจะต้องมาบอกต้องทำความเข้าใจว่าทำไมคุณถึงเขียนอย่างนี้ วิธีการก็คือ
ต้องไปถามประชาชนเลยว่า ที่รัฐธรรมนูญออกมาอย่างนี้อะไรที่ยังเป็นห่วงกังวลบ้าง ต้องถามอย่างนี้ อย่าไปเฉลีย
กันแบบเชียร์กันว่าอย่างนี้ ประชาชนอย่างนี้ อย่าทำเด็ดขาดเลย ต้องถามว่าอะไรที่ท่านยังห่วงกังวลบ้างในส่วน
ไหน เราก็จะเอามาดูแล้วที่เขาห่วงกังวลถ้าเพื่อเราอธิบายได้เคลียร์ก็จบไป ที่อธิบายไม่เคลียร์เราอาจจะบอกว่า
ตรงนี้เดี่ยวต่อไปอาจจะมีความหมายลูก เราจะเขียนอย่างนี้ ๆ ได้ ต้องใช้วิธีการอย่างนี้เพื่อที่จะให้เกิดการยอมรับ
ต้องใช้วิธีนี้ เราอย่าลืมนะว่าคนไม่ต่ำกว่า ๑๕ ล้านคนเขาไม่เอากับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่ผมว่าก็คือพรรคเพื่อไทย เขา
ไม่เอาคุณจะทำอย่างไร เขาเข้าใจ มันไม่ง่ายอย่างที่คิด โดยเฉพาะอาจารย์บรรศักดิ์ใส่เสื้ออะไรนี้เขารู้หมดนะ
ครับ เพราะฉะนั้นนี่คือสิ่งสำคัญ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แต่มันก็นำมาสู่คำถามที่ว่าแล้วท่านคาดหวังว่าความสำเร็จของ
รัฐธรรมนูญฉบับนี้อย่างไร

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : ความสำเร็จมาจาก ๓ ส่วนด้วยกัน ส่วนแรกก็คือถ้าเพื่อในรัฐธรรมนูญยังมีในส่วนที่เขาบอกเขาไม่เอาตรงกันผมก็บอกว่ากรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ บางคนบอกว่าถ้าเพื่ออันไหนที่ ครม. เขาเสนอกับสภาปฏิรูปแห่งชาติเสนอแล้วมันตรงกันคือให้แก้เลย คุณไม่ต้องกังวลใจคุณแก้ทันที อะไรที่ ครม. เขาเสนอ ถึงแม้สภาปฏิรูปแห่งชาติไม่เอาคุณก็แก้เลยทันทีได้ เพื่อตอบสนองรัฐธรรมนูญนั้น แต่ถ้าเพื่อที่ ครม. เขาไม่เอาแล้วสภาปฏิรูปแห่งชาติก็ไม่เอาด้วยแล้วคุณยังใส่อยู่จะเป็นอันตรายมากเลย เพราะว่าสภาปฏิรูปแห่งชาติเองคณะกรรมการระบบการเมืองเรามาจากเราจับ ๗๔ พรรคด้วย เมื่อเขาบอกไม่เอา อย่างเช่น Open list นี้เขาไม่เอา แต่ผมทราบว่ามันก็ยังคงอยู่ คุณจะเสี่ยงต่อชีวิตอย่างไรหรือ MMP เขาไม่เอา แต่ยังมีอยู่จะเสี่ยงกับตรงนี้ได้อย่างไร คืออันไหนที่มันไม่เอาตรงกันแล้วยังคงค้างอยู่มันเป็นความเสี่ยง บอกได้เลยว่าผมทำแผนที่ความขัดแย้งหรือแผนที่ความเสี่ยงไว้ก็บอกได้เลยว่าตรงนี้เป็นความเสี่ยง อะไรที่ ๒ ฝ่ายนี้เขาไม่เอานะแล้วคุณคงไว้ บอกได้เลยว่าเป็นความเสี่ยง ความเสี่ยงใน ๒ สถาน สถานแรกคือ จะผ่าน คสช. กับจะผ่านสภาปฏิรูปแห่งชาติใหม่ อันที่สองจะผ่านประชาชนใหม่ เพราะฉะนั้นตรงนี้เป็นสิ่งที่รวมกระบวนการตรงนี้ ความคาดหวังที่จะสำเร็จ อันนี้คือในเนื้อหาสาระ กระบวนการต้องเป็นอย่างไรที่ผมพูดกับอาจารย์เมื่อสักครู่ คุณต้องมีวิธีการจัดเวทีว่าทำแบบนี้ ผมจัดเวทีผมมีคนหนึ่งกลุ่มเข้ามาพร้อมกับผมหมด แล้วอาจารย์ทราบไหมว่าหลักสูตรผมตอนนี้ที่ผมเปิดสถาบันพระปกเกล้าใครมาเรียนบ้าง นายวิระ สมความคิด นายสมบัติ นายวิภูแถลง นายศิริชัย ไม้งาม แกนนำพันธมิตร นายแทนคุณ คุณรัชดา ธนาดิเรก แกนนำต่าง ๆ มาเรียนยังมีอีกหลายคนที่เขาเห็นผมเปิดหลักสูตรนี้ นายสุริยะใสบอกว่าจะมาล้วงหน้า นายประพันธ์ คุณมี แล้วก็อะไรนี้ จะมาอยู่ในหลักสูตรของผม

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ๒ คนให้เขาได้อยู่ด้วยกัน แล้วเป็นอย่างไรบ้างคะ

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : กอดกันทีเวลา facebook ออกไปข้างนอก กอดกันนี้ข้างนอกด่ากันขรมเลย ว่าเปลี่ยนอุดมการณ์หรืออย่างไร ลาออกมาได้แล้วอะไรอย่างนี้ แต่ผมก็บอกเขาอย่างนี้ บอกในชั้นเลยบอกว่า คุณไม่ต้องเปลี่ยนอุดมการณ์ คุณไม่ต้องเปลี่ยนความเชื่อ คุณไม่ต้องเปลี่ยนชุดความคิดของคุณ แล้วคุณไม่ต้องเปลี่ยนจุดยืนของคุณ และคุณไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนชุดความจริงของคุณ ให้คุณรักษาของคุณเอาไว้ แต่ให้คุณอดทนต่อความเห็นที่ต่างกันรับฟังความเห็นที่ต่างกัน แค่นี้ก็มีความสุขแล้ว

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วก็จะไม่ตีกัน

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : เพราะผมเคยเปิดเวทีคนที่เขาไม่เอาด้วยกับการปฏิวัติไม่เอาด้วยกับปฏิรูป เขาบอกอาจารย์เชิญมา ผมเข้ามาเรื่อย ๆ ต่อไปนี้ผมก็คงต้องร่วมปฏิรูปด้วยก็ทำให้เขาเปิดใจเข้ามาตรงนี้ เพราะฉะนั้นทำได้ อย่าไปคิดว่าเฮ้ยพวกนี้เป็นอย่างนี้ แล้วที่อาจารย์บวรศักดิ์เขาส่งสัญญาณมาแต่ละอย่างเหมือนบอกถึงชนชั้นของคนที่ถูกโจมตีมากเลยอะไรต่าง ๆ มันพูดไม่ได้เลยครับเรื่องพูดถึงระดับปัญญาคนไม่เท่าเทียมกัน

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : คิดได้แต่ไม่ให้พูด

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : อย่าเลย ก็ดูไทยพาณิชย์วันนี้แทบล้มตายกันใหม่ คิดได้แต่ไม่ให้พูดลดความเหลื่อมล้ำกันได้เราไม่ทำ นี่คือการเหลื่อมล้ำ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เพราะฉะนั้นตอนแรกคนส่วนใหญ่ก็คาดหวังกับรัฐธรรมนูญว่ามันจะแก้ไขปัญหาของประเทศว่าจะแก้ไขปัญหายังไง

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : แล้วอาจารย์รู้ไหม ความคาดหวังของคนส่วนหนึ่งแม้แต่พันธมิตร ก็ยังพูดกับทางเราเลย เขาก็หวังต่อให้กฎหมายปรองดอง ตอนแรก ๆ เขาความหวังว่าอยู่ตรงนี้ได้มากเลย แต่ตอนนี้เริ่มไม่มีความคาดหวังเกิดขึ้นในใจ ทั้งพันธมิตรและฝ่ายเพื่อไทยชักเริ่มไม่ค่อยคาดหวังแล้ว เดิมก็คิดว่าตรงนี้จะช่วยแก้ไขได้ ตรงนี้จะช่วยแก้ไขได้ จะช่วยทำให้เขาคลายว่าที่เคยมีปัญหาอะไรนี้ มันน่าจะจบได้ด้วยดีอะไรอย่างนี้นะครับ ก็กลายเป็นว่าตอนนี้ดูเหมือนว่ามันเป็นสีเทาอีกแล้ว เดิมมันเริ่มเห็นชัดขึ้นว่ากลายเป็นสีเทา นี่คือปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นวันนี้การเมืองก็เห็นอยู่แล้วว่าเด็กออกมา อาจารย์ออกมา เพียงแต่ว่าเรากดนักเมืองไว้ถ้าไม่กด นักการเมืองก็ออกมาอีก นี่คือสิ่งที่จะทำให้มันไม่ประสบความสำเร็จได้ เพราะฉะนั้นเลยกลายเป็นทำให้เห็นว่ามันจะ crack ก่อนที่มันจะมีประชามติหรือเปล่า

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วบ้านเมืองจะเดินอย่างไรต่อไปคะ

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : ผมก็พูดถึงว่ารัฐบาลต่อไปเขาต้องเปลี่ยนวิธีการจัดการ ผมบอกความรุนแรงมันจะเกิดขึ้น ขึ้นอยู่กับวิธีการจัดการว่าคุณจะเลือกอะไร ถ้าพวกคุณเลือกใช้ชว่างฟุตบอลเข้าฝาดมันคุณก็เตรียมหลบให้ดีแล้วกัน เพราะฉะนั้นคุณยิ่งชว่างไปแรงคุณก็ยิ่งหลบไม่ทันเพราะฉะนั้นคุณจะทำอะไรในการจัดการ คุณก็เลือกวิธีการเอา ผมอยู่กับปรองดองแล้วก็มีศูนย์ปรองดองสายพิราบ เขาบ่นน้อยออกน้อยใจใหม่ ผมช่วยด้วยน้องที่เป็นทหาร ในขณะที่มีศูนย์ปรองดองสายเหยี่ยว สายเหยี่ยวนี้แรงมาก เช่น เอาหนังสืออย่างเช่น ประดิษฐ์นายกสมาคมผู้สื่อข่าวเก่า เอาทหารแต่งเครื่องแบบ ๕ คน เอาหนังสือไปเชิญเขาเพื่อมาร่วมเวทีคุณประดิษฐ์โกรธมาก หลายคนก็เอาทั้งทหารตำรวจ เอาหนังสือไปเชิญกันที่บ้าน อย่างนี้คือวิธีการสายเหยี่ยวที่ทำ อันนี้ก็น่าเป็นห่วงเพราะมันจะทำให้รัฐธรรมนูญมันจะ Active หรือเปล่า

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ถ้าในลักษณะอย่างนี้ท่านมองว่าอนาคตของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ในระยะเวลาไม่ไกลนะคะจะเป็นอย่างไร

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : คืออันนี้ระยะไม่ไกลที่สุด ตอนนี้เรายังไม่เห็นหน้าตารัฐธรรมนูญที่ถูกแก้ เพราะมันต้องถูกแก้ไขเยอะมากเลย ทำไม่ถึงถูกแก้ไขเยอะ เพราะเสนอไปจากสภาปฏิรูปแห่งชาติผมว่าไม่ต่ำกว่า ๕๐๐ ประเด็น รัฐบาล ๑๑๗ ประเด็น สนช. ๒๕ ประเด็น ซึ่งผมก็ยังไม่แน่ใจเลยว่าเขาจะแก้อย่างไร แก้ยากเหมือนกัน ถ้าเผื่อมันแก้แล้วต้องไปแก้ไขโครงสร้างจะทำอย่างไร แก้เชิงโครงสร้างที่ไม่เอาพลเมืองอย่างเดียวก็ตายแล้วนะ มันถูกเขียนไว้เยอะแยะมากมาย เพราะฉะนั้นอันนี้เป็นสิ่งที่ผมดูแล้วมันจะยากนิดหนึ่งตรงนี้แต่ถ้าเผื่อว่าเขาแก้แล้วมันสมประโยชน์กันได้นะมันก็โอเคตรงนี้ แต่ว่ามันจะเป็นรัฐธรรมนูญที่ดีหรือเปล่านั้นผมก็ยังไม่แน่มันสมประโยชน์ มันอาจจะไม่ดีก็ได้ เพราะมันอาจจะไม่เชื่อมโยงโครงสร้างกัน

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : คือเท่าที่ดิฉันทำมาและสัมผัสมาเกี่ยวกับกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญในฐานะที่เราใช้ประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า เขาก็มีเจตนาที่ว่า มันจะเป็นการแก้ปัญหาของประเทศในช่วงที่เขาคิด คือดิฉันมองว่ามันเกิดอย่างนั้นต้องอย่างนี้ แต่สุดท้ายแล้วมันก็กลายเป็นมา block ตัวคนทำ

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : พูดถึงจริง ๆ แล้วมันก็ดี คืออย่างนี้นะอาจารย์อย่างเช่น MMP กับ Open list ถามว่าดีไหมมันก็ดีนะแต่ว่ามันไม่ใช่ดีสำหรับเดี๋ยวนี้

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : มันยังไม่ถึงเวลา

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : เพราะว่าประชาชนยังไม่พร้อม นักการเมืองก็ยังไม่พร้อม สมมุติอาจารย์ประกาศให้เขาเร็วเลย เลือกตั้งเดี๋ยวนี้เลย ผมบอกได้เลยว่าพรรคเพื่อไทยที่มีชื่อในภาคอีสานจะไม่ได้เข้า

สู่สภา พรรคประชาธิปไตยที่มีชื่อในภาคใต้จะไม่ได้เข้าสู่สภาเพราะเหตุด้วย MMP สัดส่วนผสมมันจะนับที่เขตแล้ว ค่อยไปนับที่ Party list พวก Party list นี้พวกมีชื่อเสียงดี ๆ แล้วพวกนี้จะได้เป็นรัฐมนตรีใหม่ เขาต้องไป แขนงไว้ตรงนี้ แต่ในรูปแบบนี้มันคงไม่นับเขตก่อน เพราะว่าพรรคประชาธิปไตยในภาคใต้ได้เขตมาสมมุติว่า ทั้งหมดได้ ๑๕๐ คน ได้เขตสัก ๑๒๐ หรือ ๓๐ กว่าคน มันจะได้มาแค่ ๓๐ คนทางประเทศของเขา พรรคเพื่อ ไทยก็เหมือนกัน พรรคเพื่อไทยจะได้เขตทางภาคอีสานเต็มหมดเลย แทบจะไม่เหลือให้ Party list เขาจะสอบตก อันนี้คือสิ่งที่เกิดขึ้น อันที่สองคือว่า Open list Open list ถ้าเกิดเปิดพื้นที่ไม่ได้ เพราะว่ามันต้องเดินหา ประชาชน เพื่อไปหาเสียงประชาชน แล้วมันต้องหาเสียงแข่งกันในพรรคตัวเอง เรายังไม่เคยมีมิติทางการเมือง แบบนี้เลยที่พรรคเดียวกันจะต้องหาเสียงขณะเดียวกันเรายังไม่เคยสร้างจิตวิญญาณตรงนี้ให้กับนักการเมืองเลย แล้วมันจะทำให้เกิดขึ้นได้ใหม่ มันก็ทะเลาะกันหมดแสดงว่าถ้าเมื่อทะเลาะกันหมดแสดงว่าสร้างความขัดแย้งลง ลึกไปสู่พรรคการเมืองด้วยใช่ไหม รัฐธรรมนูญนี้สร้างอย่างนั้นใช่ไหม ไม่ใช่เขารักกันแล้วร่วมกันนะ ไม่ใช่แล้วครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เพราะว่ามันต้องแข่งกันแล้วอย่างไรคะ

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : ถูกต้อง แต่มันดีอย่างก็คือว่า พวกที่ใช้กรรมการบริหารพรรคเป็น คนตัดสินว่าใครจะลง แล้วใครให้เงินมากก็จะมีสิทธิที่ลูกเต้าจะมาอยู่ในพรรคกันเมืองได้โดยที่ไม่ต้องหาเสียงไม่ได้ แล้ว อันนี้ถือว่าเป็นจุดดี

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ในฐานะของอาจารย์คิดว่ามันยังไม่พร้อม

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : ไม่พร้อมอาจารย์ต้องใช้เวลา พุดง่าย ๆ ต้องเป็นบทเฉพาะกาลว่า ๑ รอบตรงนี้ยังไม่ใช้ ใช้รอบที่สอง เขาจะได้เตรียมการเดินหาเสียง เขาเตรียมการเดินเวที รูปแบบทางการเมืองก็ ต้องเปลี่ยนใหม่ใช้แบบเดิมไม่ได้

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : มีบางคนกล่าวว่ารัฐธรรมนูญนี้เราอาจจะใช้แค่ ๕ ปี เพื่อให้มัน ปฏิรูป รัฐธรรมนูญนี้จะเป็นตัวนำในการปฏิรูปประเทศในทุกด้าน หลังจากนั้นคุณก็จะแก้ไขอย่างไรก็ได้ ที่ว่า รัฐธรรมนูญเขาบอกว่าอันนี้บ้านเมืองเรามีวิกฤติที่ร้ายไปก่อน ขอให้ใช้ ๕ ปี เหมือนเป็นตัวนำทางให้มันสงบ ให้ บ้านเมืองได้ปฏิรูปแล้วต่อไปก็จะมีสภายุทธศาสตร์ต่อจากสภาฯ ซึ่งมันก็จะเดินตามไปรัฐธรรมนูญ

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : อาจจะเป็นส่วนที่ตีในแง่ของทั้งกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญทั้ง สภาปฏิรูปแห่งชาติจะมีคนกลุ่มหนึ่งที่เป็นกลุ่มนำในทั้งกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญทั้งสภาปฏิรูปแห่งชาติที่ ต้องการให้มันไปอย่างนี้ มันมีอยู่ในนี้พุดง่าย ๆ ว่าทุกคนมีความคิดเป็นอิสระทั้งหมดมันจะเป็นแบบนั้น อันนี้ผม อยู่ในสภาปฏิรูปแห่งชาติผมก็เห็น ในสมาชิกบางคนก็มาพูดกันเขาก็เห็นว่ามีใครนำอยู่ในส่วนตรงนี้ มันก็ยังมียู่ เพราะฉะนั้นมันก็เลยทำให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญมันจะถูกแก้ปัญหาชีวิตให้กับคนบางกลุ่มแต่มันจะไปทำลายชีวิต ของคนอีกกลุ่มหนึ่ง ผมพูดอย่างนี้อาจารย์พอเข้าใจนะครับ ถ้าเมื่อเรายังไม่เชื่อว่าคนมันเท่าเทียมกันมันเป็นการ แก้ปัญหาให้แก่พรรคพรรคหนึ่งเพื่อให้พื้นที่ให้เขาเกิดขึ้นมากขึ้นกว่าเดิม

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ซึ่งคนของเราพอไหม

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : แล้วมันจะทำให้ประเทศเดินหน้าไปได้อย่างไร นำคิดเหมือนกันนะ ครับ ที่จริงแล้วมันต้องทำให้นักการเมืองมาเล่นใน พุดง่าย ๆ ว่าทำกติกาให้มัน ที่จริงผมบอกได้เลยนะอาจารย์ว่า อย่างพรรคเพื่อไทยเขาไม่ได้กังวลอะไรสักเท่าไร เขาถึงได้บอกมาให้รีบเลือกตั้ง อาจารย์ลองสังเกตดู

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ค่ะ ใช่เพราะเขาดูแล้ว

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : เพราะคุณเขียนอย่างไรเมื่อ ๒ ฉบับ เขาก็ชนะมาตลอด คุณจะเขียนอย่างไรใส่ลงไป เขาก็ชนะมาตลอด

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เพราะสรุปแล้วความคิดหรืออะไรของคุณนี่

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : สุรชัยถามผม อาจารย์เขียนไปเถอะอย่างไรเพื่อไทยก็ชนะหมด เขาพูดกับผมแบบนี้

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เพราะเขาเข้าใจคน

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : เขามีโครงสร้างอยู่ ความเชื่อมโยงของเขาในระบบของเขามั่นแน่นกว่าเรา แล้วผมจะบอกให้ณะ ยิ่งอย่างเช่นนายกรัฐมนตรีประยุทธ์ไปเลิกระบบ ๓๐ บาท คุณจะเสียพลังมวลชนไปที่เขาไม่ได้เอากับพรรคเพื่อไทยนะ คุณก็จะเสียตรงนี้ไปด้วยที่เขาเป็นคนยากคนจน อาจารย์นี่ก็ออกใหม่ เพื่อไปแก้ปัญหาชีวิตให้กับโรงพยาบาล บริหารจัดการไม่ดีจึงเจ๊ง เพราะโรงพยาบาลที่ไม่เจ๊งมันมีเยอะแยะ ทำไม่ไม่ดูตัวอย่างคืออย่างนี้ครับ วิธีแก้ปัญหามาตามสันตวิธี วิธีแก้ปัญหาย่าไปมองที่ตัวคนให้ดูที่ระบบกับโครงสร้าง เมื่อไรที่คุณมองที่ตัวคนจะแก้ทั้ง ๑๐๐ ปีก็ยังไม่แก้ไม่ได้ หลายเรื่องไปมองที่ตัวคน ข้อเสียอย่าไปมอง ร่างรัฐธรรมนูญมันทำได้ ๒ อย่าง ร่างเพื่อแก้ปัญหาหรือร่างเพื่อวางทิศทางการประเทศใหม่

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วถ้าวางไม่ทัน มันช้าอะไรอย่างนี้ล่ะคะ

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : ถ้าช้าไม่เป็นอะไรอาจารย์ เพียงแต่ว่าในรอบแรกเราอาจจะไม่ทันแต่ว่ารอบแรกก็ต้องปรับแก้ในปัญหาเฉพาะหน้าเร่งด่วนไปก่อน แต่รอบที่ ๒ ซึ่งเข้าสู่ระบบ ผมมีข้อสังเกตอย่างนี้ ผมมองดูในรัฐธรรมนูญนี้ไม่ค่อยมีพื้นที่ให้นักการเมืองเขาต้องมาทำงานร่วมกัน อาจารย์ครับผมก็พูดในการอภิปรายด้วยว่า ผมยกตัวอย่างว่า เวลาเรามีรัฐบาลใครได้คะแนนเสียงมากที่สุดคนนั้นเป็นรัฐบาล คนได้คะแนนเสียงน้อยกว่าคนที่ได้คะแนนเสียงเยอะ คุณมีสิทธิรวบรวมเอาพรรคเล็กพรรคน้อยมารวมแล้วได้เสียงมากกว่า คนได้มากที่สุดคุณได้เป็นรัฐบาล คุณยอมรับระบบนี้ใหม่ ถ้าเผื่อว่ายอมรับระบบนี้หมายความว่า คุณจะต้องขัดแย้งกันต่อไป บางประเทศเขาถ้าเผื่อไม่ชนะกันขาด เขาเอามาเลือกตั้งใหม่อีกทีหนึ่ง หรือวิธีที่ ๒ เขาไม่เลือกตั้งใหม่ เขาบอกว่าใครได้คะแนนเสียงมากที่สุดแต่ไม่ถึงกึ่งหนึ่ง คุณเอาพรรคที่ ๒ มารวมที่เหลือเป็นพรรคฝ่ายค้านหมด เขาไม่เชื่อว่าพรรคที่ขัดแย้งกันจะร่วมกันได้แต่ในไอแลนด์เหนือ พรรคไอไอเอ กับพรรคโวลล์ลิสมันร่วมกัน แล้วมันอยู่ครบเป็น ๔ ปีครั้งแรก เพราะมันแข่งกันทำงาน มันถ่วงดุลกัน ไม่มีใครโกงไม่มีใครกล้าทำคามผิด มันแข่งกันเพื่อจะหาเสียงคะแนนของตัวเอง เห็นไหมอาจารย์ เขาไม่เชื่อวิธีนี้ เขายังเชื่อว่าคนต้องแข่งกันขัดแย้งกันอย่างนี้ ผมไม่เชื่อระบบนี้ เพราะฉะนั้นถ้าเผื่ออย่างนี้มันจะมีพื้นที่ร่วมทางการเมืองที่ผมพูดนะครับ นี่คือพื้นที่หนึ่งที่ผมว่าจะเป็นพื้นที่ร่วมทางการเมือง

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : คำถามสุดท้าย เดียวท่านต้องเข้าประชุมก็คือว่าแล้วท่านมองอนาคตของประเทศอย่างไรคะ

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : อนาคตของประเทศ ถ้าเผื่อเขาไม่ศึกษานะ ผมศึกษาและติดตามเขาจะมาบอกว่าประเทศนี้มันขัดแย้งกันเมื่อ ๑๐ ปีนี้ เมื่อปี ๒๕๔๙ ผมบอกว่าคุณคิดผิด เมื่อปี ๒๕๗๕ มันขัดแย้งกันแล้วขัดแย้งกันรุนแรงขนาดไหน ปี ๒๕๗๖ พระปกเกล้าต้องไปอยู่ในป่าเพื่อหลบหนีภัยทางการเมือง นักใหม่ นัก แล้วเวลาผ่านมา ๒๐ ปี ปี ๒๕๙๔-๒๕๙๕ เกิดปฏิวัติรัฐประหารจอมพล ป. อีก เพราะฉะนั้นบ้านเมืองขัดแย้งตลอดหรือมาขัดแย้งกันเมื่อ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ๒๐ ปีเหมือนกัน อันนั้นถือว่าหนักมากเลยนะที่ต้องการเปลี่ยน

ระบอบการปกครอง วันนั้นมีคนเสียชีวิตแค่ ๗๗ คน ปี ๒๕๕๓-๒๕๕๔ เสียชีวิต ๙๐ กว่าคนต้องบอกว่ามันแรงขึ้น หนักขึ้นนะ เพราะฉะนั้นแล้วจะบอกว่ามันเพิ่งขัดแย้ง ไม่ใช่ซะนะ ให้คุณบอกเลยว่ารูปแบบทางการเมืองทางโครงสร้างทางรัฐธรรมนูญที่คุณใช้มาตั้งแต่เริ่มต้นจนบัดนี้ นั่นแหละคือตัวสร้างปัญหา ผมบอกว่ารัฐธรรมนูญมันไม่มีจิตวิญญาณของคนไทย มันเดินไปที่ไหนมันฆ่าคนไทยตายหมดรัฐธรรมนูญ แล้วเราจะเขียนรัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้ฆ่าคนไทยอีกหรือ ผมไปดูสภาของอเมริกา คนที่มาบรรยายเขาบอกเลยว่าวิถีชีวิตคนอเมริกัน กฎหมายอเมริกันและรัฐธรรมนูญอเมริกันมาจากตรงนี้ทั้งหมด มันขึ้นมาตรงนี้ ตรงที่มันขึ้นนั่นคือ คัมภีร์ไบเบิล ผมพานักศึกษาไปที่รัฐสภาอิหร่าน ในอิหร่านพูดเลยว่า อิหร่านเขายอมให้มีพื้นที่ของชุมชนชาวเผ่ามาอยู่ในสภาทั้งหมดเขามีสภาสมานฉันท์ สภาพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ที่เขาใช้ทั้งหมดนี้ วิถีชีวิตที่เขาเป็นอยู่มาจากคัมภีร์อัลกุรอาน แล้วผมถามว่ารัฐธรรมนูญคุณเอามาจากไหน วิถีชีวิตกฎหมาย คุณคงบอกว่าเอามาจากฝรั่งเศสอย่างไร เอามาจากเยอรมัน จากอเมริกาอย่างไร แล้วมันใช่คนไทยไหม ผมบอกว่าถ้าอย่างนั้นก็ใช่แล้ว ถ้าอย่างนั้นคุณเอามาอย่างนั้นถูกแล้วมันดีทั้งนั้นเป็นการติดต่อพันธุกรรมทางรัฐธรรมนูญ แล้วมันจึงฆ่าคนไทยตายหมด เพราะมันไม่มีจิตวิญญาณของคนไทยอยู่เลยอาจารย์ระบบอุปถัมภ์ของคนไทยให้อยู่ในรัฐธรรมนูญจริง ๆ ได้ไหม อยากรู้ก็ชั่วโคตรก็เล็ก ไม่ได้ระบบอุปถัมภ์ของคนไทย ไม่เชื่อลองย้อนกลับไปสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ไม่มีรัฐธรรมนูญอย่างนี้ทำไมคนไทยอยู่ได้อย่างสงบ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ธูรา : ศีลธรรมค่ะ

พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ : จริงไหมครับอาจารย์ผมพูดแบบนี้ถูกต้องไหมครับ ถ้าเผื่อว่าอาจารย์จะเอาอะไรเพิ่มเติม ก็โทรคุยก็ได้เนาะครับ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ธูรา : ขอบคุณท่านมากเลยค่ะ

๒) นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

สำนักกรรมการ ๑

บทสัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

ณ ห้องประชุมกรรมการหมายเลข ๒๐๘ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : วันนี้คณะทำงานของเราซึ่งประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรธน์ อาจารย์ยุรรัตน์ อาจารย์ยุราพร และดิฉันศาสตราจารย์ปิยนาท บุนนาค เนื่องจากในวันนี้เป็นการสัมภาษณ์ครั้งแรกของคณะทำงานและยังไม่ได้ประสานกับคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ แต่เพื่อไม่ให้เสียเที่ยวคณะทำงานจึงขอสัมภาษณ์คุณอรุณ ลายผ่องแผ้ว ซึ่งดำรงตำแหน่งฝ่ายเลขานุการที่รับผิดชอบในเรื่องของการจัดทำบันทึกเจตนารมณ์ การแถลงข่าว และสารสนเทศเป็นคนแรกก็ทราบว่าคุณอรุณอายุราชการ ๒๓ ปีใช้ไหมคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ใช่ครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วก็ทำงานที่นี้ตลอด

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ผมเริ่มรับราชการตั้งแต่วันที่ ๑๖ เมษายน ปี ๒๕๓๔ ครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วก็ท่านผ่านประสบการณ์ในการร่างรัฐธรรมนูญมากี่ครั้งคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : คือรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ ผมรับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องคณะกรรมการวิสามัญด้านวิชาการและตรวจร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งหน้าที่หลักของคณะกรรมการชุดนั้นก็คือมีหน้าที่ในการตรวจร่างรัฐธรรมนูญ แล้วก็ตรวจร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วก็จากประสบการณ์ดังกล่าวมีข้อสังเกตอะไรไหมคะ คือได้ทำอะไร มันเป็นอย่างไรรัฐธรรมนูญ ได้มีการร่างเจตนารมณ์อะไร อย่างไร

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ในครั้งที่ผ่านมากการจัดทำเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญของปี ๒๕๕๐ สภาร่างรัฐธรรมนูญได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นมาเพื่อจัดทำเจตนารมณ์โดยเฉพาะ แต่ทราบมาว่าคณะกรรมการของปี ๒๕๕๐ มีการจัดทำหลังจากที่มีการเริ่มมีการประชุมไปแล้ว จึงดำเนินการในลักษณะของการที่ไปติดตามจากบันทึกการประชุม อย่างไรก็ตามได้มีการรับรองสรุปผลทันในครั้งสุดท้ายพอดี

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วตอนนั้นได้มีการทำในลักษณะที่ว่า มีบันทึกเจตนารมณ์ มีการทำจดหมายเหตุ มีการทำ Oral history ไหมคะ ประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : มีการจัดทำบันทึกเจตนารมณ์ แล้วก็มีการจัดทำจดหมายเหตุ ส่วนจดหมายเหตุจากคำบอกเล่าเพิ่งเคยได้ยินนะครับ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : นี่เป็นครั้งแรกใช้ไหมคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : นี่เป็นครั้งแรกครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วคิดว่าเพราะเหตุอะไรว่ารัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๘ จึงต้องมีส่วนที่เป็นประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำรัฐธรรมนูญครั้งนี้คะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : เหตุผลในการจัดทำบันทึกการประชุมท่านประธานก็จะบอกว่าในแต่ละประเด็นให้พูดได้อย่างพอดี แล้วก็อย่าพูดที่มันซ้ำกับของคนอื่น ดังนั้นเวลาที่การจัดทำบันทึกการประชุมในส่วนของกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญเรานี้มันก็อาจจะจะเป็นเพียงความคิดของเขาแค่บางส่วน ในความจริงแล้วเขาอาจจะมีความคิดที่มาก ๆ ยิ่งกว่านั้นเยอะ แต่ด้วยระยะเวลาในการพูดในห้องประชุมทำให้เขาไม่สามารถพูดทุกสิ่งทุกอย่างที่เขาคิดออกมาได้

แล้วก็อีกประเด็นก็คือเรื่องการจัดทำบันทึกการประชุมของกรรมาธิการยกร่างฯ จะพูดในภาพรวม จะไม่พูดว่าใครเป็นคนพูดอะไร ดังนั้นบันทึกการประชุมออกมาจึงไม่สามารถทราบได้ว่าท่านใดแสดงความคิดเห็นในประเด็นนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม ยังมีเอกสารอีกชนิดหนึ่งเรียกว่ารายงานการประชุม โดยใช้การจดแบบขวเลขซึ่งจะเป็นการจดบันทึกการประชุมแบบคำต่อคำ แต่ด้วยเหตุที่บันทึกคำต่อคำดังนั้นเวลาที่จะอ่านในส่วนนี้ต้องใช้เวลานานมาก ก็คือถ้าจดบันทึกการประชุม ๓ ชั่วโมง เวลาที่เราอ่านในส่วนนี้มันก็จะยาวเป็น ๓ ชั่วโมง ซึ่งต้องใช้เวลานานมากกว่าจะรู้ว่าใครพูดตรงไหนครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อันนี้คือแสดงนี้เป็นประโยชน์ของ Oral history คือมันจะมาเสริมส่วนที่เป็นข้อมูลให้ชัดเจนยิ่งขึ้น แล้วมันก็ทำให้งานมีชีวิตชีวาขึ้น ที่นี้ใครเป็นคนที่ดีริเริ่มอันที่จะให้ใช้ Oral history มาใช้ในการทำครั้งนี้คะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : เนื่องจากในครั้งนี้ได้มีการจัดตั้งคณะอนุกรรมการจัดทำเจตนารมณ์และจดหมายเหตุ ซึ่งในที่ประชุมของคณะอนุกรรมการฯ ได้มีการริเริ่มว่าควรจะมีการจัดทำประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าขึ้นมา เนื่องจากว่าบางครั้งสิ่งที่อยู่ในความคิดเห็นของคนที่ทำร่างในการจัดทำรัฐธรรมนูญขึ้นมา เขามีความคิดเห็นเยอะมาก แต่ด้วยวิธีการในห้องประชุมกับวิธีการจดบันทึกการประชุมทำให้เขาไม่สามารถที่จะแสดงความคิดเห็นในส่วนนั้นออกมาได้อย่างเต็มที่ เพราะฉะนั้นถ้ามีการสัมภาษณ์โดยตรงมันจะทำให้เขาสามารถแสดงความคิดเห็นในส่วนของเขาได้อย่างเต็มที่แล้วก็ครบถ้วนครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้อาจารย์บรรศักดิ์ไม่ใช่เป็นคนริเริ่มหรือคะ เพราะอาจารย์บรรศักดิ์เป็นคนที่เป็น Approach ดิฉัน

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ประธานอนุกรรมการท่านคำคุณ ได้แจ้งในที่ประชุมว่าอาจารย์บรรศักดิ์อยากให้ริเริ่มในการจัดทำในครั้งนี้เนื่องจากว่าครั้งที่ผ่านมามีด้วยที่ทำออกมาแล้วมันไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ท่านก็เลยต้องการให้จัดทำเจตนารมณ์อย่างเต็มรูปแบบ รวมถึงให้มีการจัดทำประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าเข้ามาเสริมเพื่อจะนำไปใช้อ้างอิงด้านวิชาการมากขึ้นครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้ในการร่างครั้งปี ๒๕๕๐ ได้มีการนำเอามาใช้ใหม่ในครั้งนี้ รูปแบบหรือว่าเนื้อหาสาระอะไรอย่างนี้

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ผมได้ดูจากของปี ๒๕๕๐ ซึ่งเหตุผลมันค่อนข้างสั้นแล้วมันกระชับมากนะครับ ทำให้ผู้อ่านไม่เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงที่ไปที่มา แล้วก็ผมรับผิดชอบเกี่ยวกับการให้บริการเกี่ยวกับเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ ดังนั้นเวลาที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เขาใช้เจตนารมณ์ของกฎหมายเกือบทุกฉบับรวมถึงร่างรัฐธรรมนูญเวลาที่เขาขอมาที่เราเขาจะขอเอกสาร ๒ อย่างนะครับ อย่างหนึ่งก็คือบันทึกการประชุมของ

คณะกรรมการการชุดนั้น ๆ กับอีกส่วนหนึ่งก็คือรายงานการประชุมของชวเลข ซึ่งรายงานชวเลขเขาจดทุกถ้อยคำ เวลาที่ศาลหรือหน่วยงานที่ต้องการนำไปใช้เขาก็จะไปอ่านเอาเองจากชวเลขซึ่งมันต้องใช้เวลายาวมากนะครับ แต่ถ้าได้มีการจัดทำจดหมายเหตุจากคำบอกเล่า มีการตั้งคำถาม มีประเด็นที่ชัดเจนมันก็จะทำให้เวลาที่นำไปใช้มันสะดวกมากยิ่งขึ้น

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : เข้าถึงประเด็นได้ง่ายขึ้น

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ถูกต้องครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : หมายความว่าก็เป็นกรเอาบทเรียนจากครั้งแรก มาแก้ไข มาเพิ่มเติมในอันนี้

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ใช่ครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วก็เนื้อหาสาระละคะ เท่าที่ร่างมานี้มันมีประเด็นอะไรที่เหมือนกัน หรือแตกต่างกันเท่าที่ทราบตอนนี้เท่าที่เป็นขณะนี้ นี่เราทำร่างมาก็เดือนแล้วคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ตอนที่ที่เราเข้าเนื้อหาจริง ๆ ประมาณต้นเดือนมกราคมเริ่มเข้าสู่เป็นรายมาตรา ซึ่งก่อนหน้านั้นจะมีการพูดแต่ภาพรวมก็คือว่าในการจัดทำรัฐธรรมนูญทุกครั้งจะมีการจัดทำเป็นหมวดก่อนว่าจะจัดทำภาพรวมในแต่ละหมวดว่าจะมีอะไรบ้าง แล้วก็จึงพูดว่าในแต่ละหมวดควรจะมีหลักการอย่างไรบ้าง หลักการจะมีจาก สนช. จาก สปช. แล้วก็จากกรรมาธิการชุดใหญ่ของเรา แล้วก็มาจากอนุกรรมาธิการ ๑๐ กรอบ (๑๐ คณะ) ที่ได้รับมอบหมายจากที่ประชุมกรรมาธิการชุดใหญ่ให้ไปพิจารณายกร่างหลักการมา พอได้หลักการมาทั้งหมดจาก ๔ หลักใหญ่ ๆ ผมหมายถึงว่าทั้ง ๔ หลักนี้ต้องเข้ามาในที่ประชุมใหญ่ของเรา ได้มีการพูดคุยและอภิปรายจนตกผลึก ด้วยเหตุว่าบางหน่วยงานเช่น สปช. ส่งมาทั้งหมดประมาณ ๒๐๐ ประเด็น ซึ่งมันเยอะมาก เพราะฉะนั้นในที่ประชุมก็จึงมีการนำมา Group รวม แล้วก็เลือกประเด็นที่เห็นตรงกัน ส่วนประเด็นที่ไม่ตรงกันก็ไม่ได้ละทิ้งก็ยกเก็บเอาไว้อยู่ เสร็จแล้วจึงมอบหมายทางสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาโดยตั้งอนุกรรมาธิการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้นขึ้นมา ๑ ชุด เพื่อให้ยกร่างขึ้นมาตามกรอบดังกล่าว

นางสาวยุราพร สมบุญสุข : ๔ หลักนั้นประกอบด้วยอะไรบ้างคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ความเห็นจาก สนช. ความเห็นจาก สปช. ความเห็นจากที่ประชุมใหญ่ แล้วก็ความเห็นจากอนุกรรมาธิการด้านสารัตถะเพื่อกำหนดกรอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญทั้ง ๑๐ คณะ นอกจากนี้ก็จะมีการรับฟังความคิดเห็นจากส่วนต่าง ๆ นำมาประกอบการพิจารณาด้วยครับ

นางสาวยุราพร สมบุญสุข : แล้วมีรายมาตราไหน หรือว่าในส่วนไหนที่เป็นฉบับปัจจุบันนี้ที่แตกต่างหรือว่าเพิ่มเติมจากปี ๒๕๕๐ ที่เป็นพิเศษเลยคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้มีการแบ่งออกเป็น ๔ ภาค ซึ่งที่ผ่านมาไม่ได้แบ่งเป็นภาค แต่ ๔ ภาคนี้ที่เริ่มด้วยภาค ๑ ก็คือภาคพระมหากษัตริย์และประชาชน สิ่งที่มีเพิ่มเติมเข้ามาในอย่างแรกก็คือว่าต่อไปนี้การถวายสัตย์ปฏิญาณสามารถถวายสัตย์ต่อองค์รัชทายาทได้ เนื่องจากว่าต้องการแบ่งเบาพระราชภาระของในหลวงของเราคือจะมีสิ่งนี้ที่เพิ่มเข้ามาใหม่

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ประชาชนไม่มีเพิ่มหรือคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ประชาชนเท่าที่ผมดูในขณะนี้เน้นในภาพรวมว่าต้องการให้ประชาชนเป็นใหญ่ แต่ในรายละเอียดยังไม่ชัดเจนครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เพิ่มหน้าที่ลงไปเยอะไหมคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ส่วนใหญ่ที่เพิ่มขึ้นมาใหม่ผมหมายถึงที่มันแตกต่างอย่างชัดเจน ซึ่งแปลว่าเปลี่ยนหรือว่าไม่เคยบัญญัติไว้ก่อน อย่างแรกก็คืออย่างการถวายสัตย์ซึ่งเราไม่เคยคิดแล้วที่ผ่านมาเราไม่เคยแตะต้อง เราไม่เคยไปเพิ่มเติมอะไรเลย แต่ในครั้งนี่เราเห็นว่าเป็นการแบ่งเบาพระราชภาระของท่านครับ ส่วนในหมวดอื่นก็จะมีเพิ่มขึ้นมาอีกหลายส่วนอย่างเช่นในภาคที่ ๒ ก็จะเป็นเรื่องผู้นำการเมืองที่ดี และสถาบันการเมือง

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เกี่ยวกับสิทธิอะไรสักอย่างมีไหมคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ผมจะขออนุญาตพูดในส่วนที่เรามีค่อนข้างที่จะชัดเจนเท่าที่ผมจำได้คือเกี่ยวกับเรื่องคณะกรรมการการเลือกตั้ง เนื่องจากที่ผ่านคณะกรรมการการเลือกตั้งจะเป็นคนรับผิดชอบในการบริหารจัดการแล้วก็วินิจฉัยทั้งหมดเลย ก็คือว่าเป็นคนจัดการเลือกตั้ง ประกาศผลการเลือกตั้ง แล้วก็วินิจฉัยว่าเป็นใบแดงหรือใบเหลืองแต่ในครั้งนี่ในที่ประชุมเห็นว่าควรจะมีการแบ่งหน้าที่ระหว่างคนบริหารจัดการกับคนควบคุม ก็เลยมองเห็นว่าควรจะให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ออกกฎระเบียบ มาตรการ และควบคุมการเลือกตั้งทั้งหมด แล้วก็มีคณะกรรมการดำเนินการจัดการเลือกตั้งขึ้นมา คณะกรรมการดำเนินการจัดการเลือกตั้งก็มีหน้าที่ดำเนินการบริหารจัดการเลือกตั้งทั่วประเทศ ส่วน กกต. ให้มีหน้าที่ในการควบคุมให้เป็นไปตามระเบียบอีกชั้นตอนหนึ่งนะครับ โดยมีการแบ่งหน้าที่กันชัดเจนมากขึ้น

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้ว ๒ หน่วยนี้ชี้ถูก ผิด มันจะไปอยู่ที่ใครอยู่ที่ กกต. หรือคณะกรรมการดำเนินการจัดการเลือกตั้ง

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : คณะกรรมการการเลือกตั้งจะเป็นผู้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ หรือศาลอุทธรณ์ภาค แล้วแต่กรณีครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ศาลจะเป็นคนชี้ให้ไหมคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ใช่ครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : กกต. มีหน้าที่เหมือนคล้าย ๆ เป็นผู้บริหารจัดการเฉย ๆ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : กกต. เดิมจะมีหน้าที่เพียงเหมือนกับที่ประชุมบอกว่าเป็นคนถือไม้เรียวคอยควบคุมจัดการให้การเลือกตั้งทำให้ถูกต้อง ถูกระเบียบ เป็นผู้ควบคุมกฎ ก็จะทำให้เขามีเวลาที่จะมาสอดส่องดูแลได้มากขึ้นนะครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แต่เวลาลงโทษเขาไม่ได้เป็นคนลงโทษ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : กกต. เป็นผู้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ หรือศาลอุทธรณ์ภาค แล้วแต่กรณี

นางสาวยุราพร สมบุญสุข : ใบเหลืองได้ แต่ใบแดงต้องให้ศาลหรือเปล่า

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ถูกต้องครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ซึ่งก่อนหน้านี่เขาจะให้มหาดไทยใช้หรือเปล่า

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : อย่างนี้ครับ ในที่ประชุมไม่ต้องการได้ กกด. แล้วก็ยังเช็คชื่อกับมหาดไทย ก็เลยสร้างองค์กรขึ้นมาใหม่ครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วคิดว่าจะแก้ไขปัญหาได้หรือคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ด้วยเหตุที่ว่าเขาต้องการให้แยกแยะออกมาเป็น ๒ ส่วน คือ กกด. มีหน้าที่ควบคุม กำกับ ตรวจสอบ วางระเบียบให้การบริหารจัดการเลือกตั้งเป็นไปตามกฎระเบียบที่กำหนดเอาไว้ ส่วนคณะกรรมการดำเนินการจัดการเลือกตั้ง (กจต.) มีหน้าที่ดำเนินการจัดการเลือกตั้ง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วอันนี้ใครเป็นที่เสนอเรื่องนี้คะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ส่วนใหญ่แล้วในที่ประชุมจะเห็นร่วมกันนะครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : คนที่ Initiate เรื่องนี้ขึ้นมาเป็นคนแรกคือ Oral History มันต้องลงลึกแบบนี้คะ คนที่เริ่มเสนอ Idea นี้ขึ้นมา

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : อย่างนี้ครับในที่ประชุมจะพิจารณาในหลักการใหญ่ แล้วก็มอบหมายให้คณะอนุกรรมการด้านสารัตถะเพื่อกำหนดกรอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญไปพิจารณาร่างตามกรอบที่ได้รับมอบหมาย ตามหลักนี้จะไม่ลง Detail จะเป็นหลักใหญ่ ๆ แล้วเอาหลักการนี้ให้คณะอนุกรรมการยกร่างฯ ซึ่งเป็นทีมงานของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ก็จะไปลงรายละเอียดยกร่างเป็นรายมาตราเสร็จแล้วเข้าสู่ที่ประชุมใหญ่ก็จะมีกรณในที่ประชุมว่า กกด. ควรจะมีกี่คน จากไหนบ้าง กจต. จะมีกี่คน จากไหนบ้าง อำนาจหน้าที่ควรจะมียกน้อยขนาดไหนเช่นจากเดิม กจต. บอกว่าให้มีหน้าที่ย้ายได้อย่างเดียว แต่พอมาดูข้างในปั๊บก็ไม่ได้แล้ว ต้องมีอำนาจแบบนี้แบบนี้เข้ามา แต่อยากบอกว่าร่างที่เรากำลังอยู่ในร่างแรกเป็นแต่เพียงวาดตามในที่ประชุม เสร็จแล้วก็อาจจะมีการมา Review เล็ก ๆ น้อย ๆ อีกครั้งหนึ่งครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วเรื่องของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่เพิ่มเข้ามา ก็เหมือนกันหรือคะ ทำลักษณะเดียวกัน

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : หมายถึงอย่างไรคะครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : สถาบันพระมหากษัตริย์ที่เพิ่มการปฏิญาณ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ถูกต้องครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ต้องทำแบบเดียวกัน

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ใช่ครับ เนื่องจากคณะกรรมการได้มองเห็นว่าในหลวงท่านสุขภาพไม่แข็งแรง แล้วก็พระราชภาระท่านเยอะมากเลยคิดว่าน่าจะมีการแบ่งเบาพระราชภาระจากท่านบ้าง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อันนี้ไปดูตามแบบของใครหรือเปล่า หรือว่าคิดเองจากของไทย ๆ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : นี่ของเราเลยครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ก็ต้องผ่านกฤษฎีกาเหมือนกันไหมคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ทุกเรื่องผมอยากเรียนให้อาจารย์ทราบว่าที่ผมเรียนคือว่าเราจะมีกรอบหลัก ๔ กรอบหลักใหญ่ ๆ แล้วก็จากความคิดเห็นของพรรคการเมืองและประชาชนเอามาประกอบเสร็จแล้วก็เอาทั้งหมดนี้เข้าสู่ที่ประชุมใหญ่ให้เห็นชอบในหลักการในแต่ละเรื่องก่อน แต่ละเรื่อง แล้วที่ประชุมก็จะถกกันจนเห็นชอบในหลักการร่วมกัน เมื่อเห็นชอบหลักการร่วมกันในแต่ละเรื่องแล้วจึงมอบให้คณะอนุ

กรรมาธิการยกร่าง ซึ่งเป็นทีมงานจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาซึ่งตั้งเป็นอนุกรรมการ ๑ คณะ ชื่อว่า อนุกรรมการยกร่างชั้นมานะครับ แล้วอนุกรรมการนี้ก็เสนอเป็นรายมาตราเข้ามาสู่ที่ประชุมกรรมาธิการ ยกร่างรัฐธรรมนูญ จะเป็นแบบนี้ทั้งหมดเลยในแต่ละเรื่องกฤษฎีกายกร่างเข้ามาแล้ว แล้วอนุกรรมการ ๑๐ คณะที่เราจัดตั้งตั้งแต่ครั้งแรกก็จะเข้ามาร่วมทำงานร่วมกัน ว่าที่กฤษฎีกายกมาตรงตามประเด็นที่เขาเสนอไป มากน้อยขนาดไหน แล้วก็เหมือนกับมีการต่อรองว่ามันควรจะเป็นอย่างไร ใช้เหตุผลในที่ประชุมว่าควรจะเพิ่มหรือควรจะลดอย่างไร ไม่มีใครใช้อำนาจเบ็ดเสร็จในห้องประชุมครับ แล้วก็ในหลาย ๆ เรื่องที่ความเห็นไม่สอดคล้อง ต้องกันท่านอาจารย์บรรดาศักดิ์ก็จะบอกว่าให้รอเอาไว้ก่อน ถ้าเห็นไม่ตรงกันจริง ๆ แล้วในประเด็นนั้นใช้เวลาจนเกินไป เช่นใช้เวลาสัก ๒ ชั่วโมง ๓ ชั่วโมงแล้วยังไม่ได้ข้อสรุป ยังไม่ยอมกันท่านก็จะให้รอ ซึ่งประเด็นที่รอ ขณะนี้ก็มีสัก ๔ - ๕ ประเด็น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : พอจะบอกได้ไหมประเด็นไหนที่บอกให้รอ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : เท่าที่ยังจำได้อยู่ในขณะนี้ก็คือประเด็นที่เกี่ยวกับเรื่องสัดส่วน สัดส่วนของสตรีในสภาเกี่ยวกับสภาท้องถิ่น ในส่วนของท้องถิ่นเนื่องจากว่าในที่ประชุมบอกว่าควรมีสตรีอย่างน้อย ๑ ใน ๓ ของผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งที่ประชุมได้ถกกันเยอะมากเนื่องจากว่าถ้าไประบุแบบนี้มันก็เกรงว่าถ้าเราใส่แบบนี้ในท้องถิ่นก็ควรจะใส่ในที่อื่นด้วย เช่น ส.ส. ส.ว. เราควรจะใช้หลักการเดียวกัน แล้วก็มันอาจจะมีปัญหาในการเลือกตั้งถ้าเกิดเลือกแล้วผู้หญิงไม่ถึงจะทำอย่างไร แล้วที่ประชุมก็ได้มีการพูดคุยว่าเราอาจจะใช้วิธีเลือกทั้งหมดแล้วก็อาจจะมีการข้ามผู้ชายบางคนไปถ้าผู้หญิงยังไม่ถึง ๑ ใน ๓ ดังนั้นก็มีอาจารย์อีกท่านหนึ่งก็คืออาจารย์เจษฎ์ท่านบอกว่า ท่านไม่ได้คิดถึงสิทธิของผู้ถูกเลือกที่เสียไปหมายถึงว่าผู้ชายที่อาจจะถูกข้ามไป เพราะว่าผู้หญิงยังไม่ถึง ๑ ใน ๓ แต่ท่านชี้บอกว่าสิทธิของคนที่เสียไปคือสิทธิของประชาชนที่เลือกผู้ชายคนนั้น เข้าไปแล้วถูกละเลย ซึ่งประเด็นนี้ที่ประชุมก็เลยตั้งข้อสังเกตแล้วก็เลยคิดว่าให้ชะลอไว้ก่อนครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : นอกจากนี้ประเด็นไหนอีกไหมคะ ที่พอจะจำได้

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ก็จะมีเรื่องเกี่ยวกับการฎีกาครับ เกี่ยวกับเรื่องการฎีกาก็คือว่าปกติของเรามีศาลยุติธรรมเราจะมี ๓ ชั้น ก็คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา แต่ด้วยเหตุที่ปัจจุบันนี้คดีขึ้นไปสู่ศาลฎีกาเป็นจำนวนเยอะมาก ที่ประชุมก็เลยมีการถกเถียงกันว่าเป็นไปได้ไหมว่าทุกวันนี้เรามีการให้ฎีกาขึ้นไปได้ คือมีการถกเถียงว่าควรจะใช้หลักว่าให้ฎีกาได้เฉพาะเรื่องหรือให้ฎีกาได้ทั้งหมดแล้วมีข้อยกเว้น ก็เลยกำลังถกเถียงกันอยู่ว่าจะใช้หลักการไหน ที่ประชุมก็เลยบอกว่าประเด็นนี้ยังให้รอเอาไว้ก่อน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วมีอีกไหมคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ก็จะมีอยู่อีกสัก ๒-๓ ประเด็น แต่พอวันนี้เป็นมวญแทนรายละเอียดผมไม่ได้เตรียมมาครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : โอเคไม่เป็นไรคะ ทีนี้จากการที่ประชุมคุณอรุณมีความคิดอย่างไรว่าการทำงานของคณะอนุกรรมการมันนำไปสู่ความสำเร็จไหม อะไรอย่างนี้มันนำไปสู่ความสำเร็จโดยมีปัจจัยอะไร

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : เป้าหมายก็คือว่าต้องเข้าใจให้รู้ว่าเจตนารมณ์ในการร่างในแต่ละมาตราเรามีจุดมุ่งหมายอย่างไร คณะอนุกรรมการเจตนารมณ์มีการจัดทำเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในแต่ละมาตราที่ชัดเจน มาตรานี้ให้หมายความแบบนี้ เวลาที่ศาลรัฐธรรมนูญท่านจะวินิจฉัยในแต่ละเรื่องท่านก็จะเอา

ตรงนี้เป็นข้อมูลในการวินิจฉัย การที่วินิจฉัยได้ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญนี้มันก็จะสร้างความน่าเชื่อถือให้กับองค์กรของศาลนั่นเอง ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ที่เห็นต่างมีความรู้สึกว่าการวินิจฉัยนี้มันถูกต้องแล้วเพราะมีแหล่งอ้างอิงได้ว่าในแต่ละมาตราของรัฐธรรมนูญนี้มีที่ไปที่มาอย่างไรชัดเจน คือประชาชนก็จะได้เห็นคล้ายตามได้ว่าที่ท่านวินิจฉัยแบบนี้มันมีที่มาอย่างไรข้อมูลทางวิชาการให้อ้างอิงได้มากขึ้นครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เพราะฉะนั้นในสายตาของคุณอรุณเห็นว่าอันนี้ จะมีความหนักแน่นมั่นคงกว่าฉบับที่แล้วไหม

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ผมเห็นว่ามันชัดเจนมากสามารถอ้างอิงได้ ผมเคยอ่านงานวิจัยของสถาบันพระปกเกล้าว่ามีหลายประเทศที่จัดทำเจตนารมณ์ของกฎหมายรายมาตราแล้วก็จัดพิมพ์ขายให้แก่ประชาชนในราคาถูก แต่ในขณะที่ของเราไม่เคยมีการจัดทำเจตนารมณ์แล้วนำเสนอผ่านสภาเลย เจตนารมณ์ของพวกเรานี้ก็คือจัดทำกันเอง ทำให้ไม่ได้รับความเชื่อถือทางวิชาการ แล้วก็ไม่มีใครเอาไปใช้ ที่จะนำไปใช้ก็คือรายงานการประชุมของขงเสช

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ซึ่งมันก็ยาวใช่ไหมคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ยาวเหยียดครับ แล้วก็ในนั้นก็ไม่ว่ามันที่ประชุมว่าอย่างไร เพราะเป็นความเห็นของแต่ละท่าน เขาก็จะไม่ว่าที่พูดแต่ละท่านสุดท้ายที่ประชุมว่าอย่างไร

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ใช่ เพราะทุกคนก็อารมณ์ขี้ดียวไป แล้วอันนี้ถ้าเปิดเผยไปคนที่ให้สัมภาษณ์หรือแสดงความคิดเห็นอาจจะแบบ Uneasy ด้วยเข้าไป แต่ที่จัดทำนั้นมันเหมือนสรุปเป็นประเด็นให้

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ถูกต้องครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วก็เห็นชอบจึงเลยที่บอกว่าหลายประเทศขายให้ประชาชนซื้อในราคาถูก เรามีแนวความคิดอันนี้ด้วยไหมคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : หน้าที่ของกลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิงของเราเองเวลาที่เรารับผิดชอบร่างพระราชบัญญัติฉบับใดผู้ช่วยเลขานุการก็จะมีหน้าที่ต้องจัดทำเจตนารมณ์ของร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นอยู่แล้ว ซึ่งที่ผ่านมาเราทำเอาไว้หลายฉบับ แต่ว่าอย่างที่ได้กล่าวมาก็คือว่าไม่ได้รับการยอมรับเนื่องจากว่าจัดทำขึ้นมาด้วยตัวเอง แต่ว่าถ้ารัฐธรรมนูญผ่านเหมือนอย่างที่ท่านอาจารย์วรศักดิ์มีข้อเสนอแนะขึ้นมาว่าให้แนบไปพร้อมกับร่างรัฐธรรมนูญเพื่อส่งเข้า สปช. มันก็จะทำให้เป็นที่ยอมรับของคนที่จะ อ้างอิงว่าได้ผ่านสภาแล้ว

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้ปัญหาอุปสรรคในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีอะไรบ้างคะ เท่าที่มองอยู่ขณะนี้คะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : เท่าที่ผมมองอยู่ในขณะนี้ผมคิดว่าสามารถดำเนินการตามได้ตาม Timeline ที่ท่านอาจารย์วรศักดิ์ได้วางไว้ทุกอย่าง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ซึ่ง Timeline นี้สอดคล้องกับ คสช. ใหม่คะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : Timeline เราถอดออกมาจากรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวปี ๒๕๕๗ ทุกอย่างเลย คือ Timeline ต้องทำตามรัฐธรรมนูญ แล้วก็ตอนนี้เดินมาได้ตรงตามหลักทุกอย่างนะครับ รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเข้ามาเราก็นำมาให้ครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เพราะอะไรเราถึงทำได้ตรงสอดคล้องเลยคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ก่อนที่จะเริ่มทำงานจริง ท่านอาจารย์บวรศักดิ์เรียกทีมงานในส่วนของสภาทั้งหมดมาแล้วท่านก็ให้จัดเตรียมเอาทุกอย่าง ท่านวาง Timeline แล้วท่านก็เดินตาม Timeline ทุกอย่าง ทำให้ทุกอย่างเป็นตามแผนนะครับ ท่านมีการวางแผนมาเป็นอย่างดีครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เพราะฉะนั้นก็ไม่มีปัญหาอุปสรรคอะไรใช่ไหม ในความคิด

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ตอนนี้อย่างไม่มีอุปสรรค ทุกอย่างยังดำเนินการไปได้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ไปตาม Roadmap

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ไปตาม Roadmap แล้วก็ด้วยความที่ท่านเป็นคนที่มีความเชี่ยวชาญมากในเกือบทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องอยู่ในรัฐธรรมนูญทั้งหมด แล้วก็ท่านเป็นคนที่มีประนีประนอม เวลาที่เกิดข้อขัดข้องหรือมีความเห็นไม่ตรงกันในห้องประชุม ด้วยความที่ท่านมีความรู้ท่านก็จะบอกว่าประวัติศาสตร์ของเราที่ผ่านมาเคยเกิดเหตุแบบนี้ แก่ด้วยเหตุแบบนี้หรือถ้า Case แบบนี้เกิดขึ้นในต่างประเทศเกิดที่ประเทศไหนบ้าง แล้วเกิดแล้วเหตุเป็นอย่างไร ผลเป็นอย่างไร ท่านก็ยกเหตุและผลมาให้ที่ประชุม พอที่ประชุมได้ฟังจากที่ท่านอาจารย์ได้เล่าก็จะได้เห็นความคิดร่วมกันแล้วก็ตกผลึกว่าเราควรจะทำอย่างไรครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อาจารย์บวรศักดิ์นี่แสดงถึงการที่เอาหลักธรรมมาใช้ใหม่ เห็นมีการพูดกันเยอะเรื่องนี้

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ผมเข้าใจว่าท่านก็มีแนวคิดแบบนี้ แล้วก็ผมเห็นว่าเป็นเรื่องปกติของพวกเราชาวพุทธที่เราจะมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจซึ่งเป็นเรื่องปกติธรรมดาจนครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ก็ดีไหม มันทำให้กลมเกลียว หรือมันทำให้ดูละมุนละม่อมขึ้นไหม ในการที่จะร่างแต่เป็นกฎหมายเพียว ๆ แต่เราเอาหลักธรรมเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยอะไรอย่างนี้คะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ที่ผมเห็นด้วยกับท่านคือว่าท่านได้นำคณะทั้งหมดเข้าสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตั้งแต่วันแรกเลย ซึ่งทำให้ทุกคนต้องระลึกอยู่เสมอว่าเราทำเพื่อชาติเพื่อศาสนา เพื่อประชาชน

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เป็นกุศโลบายใช่ไหม

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ใช่ครับ ทำให้ทุกคนมีสิ่งยึดเหนี่ยวแล้วก็ไม่ต้องเกรงกลัวต่อสิ่งใด แล้วก็เมื่อสัก ๒ อาทิตย์ก่อนท่านได้เชิญท่านพระอาจารย์วิริยงค์จากวัดธรรมมงคล ซึ่งท่านได้มาเทศน์ช่วงสั้น ๆ แต่ท่านได้ให้ข้อคิดที่ดีมากก็คือว่าท่านบอกว่าพวกเราต้องมีสมาธิ มีสมาธิแล้วจะเกิดปัญญา พอเกิดปัญญาแล้วทุกอย่างก็จะคิดออกมาได้ดีมาก ท่านเทศน์อยู่ช่วงสั้น ๆ แต่ท่านเทศน์ได้ลึกซึ้งมากครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้อนุกรรมการชุดนี้มีเงินเดือนไหม

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : เราใช้พระราชกฤษฎีกาเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอื่นของผู้ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญบางตำแหน่ง พ.ศ. ๒๕๕๗ ไม่มีเงินเดือน เขาเรียกว่าเป็นค่าเบี้ยประชุม เป็นรายครั้งครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : รายครั้งเท่าไรคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ในส่วนของคณะกรรมการก็ครั้งละ ๖,๐๐๐ บาท ส่วนผู้ทำหน้าที่ประธานให้ได้รับเพิ่มขึ้นอีก ๓,๐๐๐ บาท รวมเป็น ๙,๐๐๐ บาท

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วประชุมกันบ่อยไหมคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ช่วงแรกเราจะมีการประชุมบ่อยมากเพื่อว่าเราต้องการวางหลักในการทำงานก่อน ให้ทุกท่านได้เห็นการทำงานว่าควรจะทำอย่างไร คือในการที่ประชุมครั้งแรกที่ท่านอาจารย์บวรศักดิ์เรียกพวกผมไปท่านให้ไปศึกษาจากปี ๒๕๕๐ ว่ามีแนวทางในการทำงานอย่างไรบ้าง พวกเราก็เลยไปศึกษาแนวทางจากปี ๒๕๕๐ ว่าวิธีการทำงานทำอย่างไร ก็คือว่าต้องมีการวางกรอบในการทำงาน แบ่งงานออกมาว่าเราจะออกเป็นกี่หมวด กรอบอะไรบ้าง มอบหมายให้ผู้รับผิดชอบไปดำเนินการ เสร็จแล้วก็เอาเข้าสู่ที่ประชุม ท่านก็จะดำเนินการตามหลักที่ผ่านมา ก็จะทำให้งานทุกอย่างค่อนข้างที่จะเดินตามแผนงาน

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : เพราะเดิมมีคนไม่ค่อยสบายใจตรงที่ว่ามันมีกรอบเรื่องของระยะเวลามันเป็นตัวกำหนด ทำให้เหมือนกับเร่งว่าจะต้องร่างรัฐธรรมนูญให้เสร็จเมื่อนั้นเมื่อนี้ตามกำหนดเวลา แต่ถ้าฟังแบบนี้แล้วมีความรู้สึกว่ามันมี Timeline ซึ่งกำหนดเอาไว้แล้วว่าเวลานี้จะต้องทำอะไร หรืออะไร มันก็เลยทำให้รู้สึกเหมือนว่าการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ผ่านไปเร็วเป็นเช่นนั้นไหมคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ใช่ครับ ในความเป็นจริงในคราวแรก ๆ ท่านอาจารย์บวรศักดิ์ก็ได้บอกทุกท่านว่าขอให้ทุกท่านเตรียมตัวเราจะต้องกินอยู่กันอยู่ที่นี้อาจจะต้องดิ๊ก ขอให้ทุกท่านเตรียมใจ เตรียมร่างกายให้พร้อม แต่พอเราได้ทำงานกันจริง ๆ แล้วหลายอย่างค่อนข้างที่จะไปได้ราบรื่น ทำให้บางคราวเราไม่ต้องประชุมดิ๊ก แล้วก็ไม่ต้องประชุมทุกวัน เดิมทีเราคิดว่าเราอาจจะต้องประชุมวันเสาร์ วันอาทิตย์ด้วย แต่ตอนนี้ทุกอย่างยังสบาย ๆ อยู่ครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วก็ในการที่ทำเรื่องนี้พิจารณาเพื่อจะทำอนุกรรมการเจตนาธรรมเรื่องนี้มีอิทธิพลของอะไรเข้ามาไหมคะ คือทำโดยตัวอนุกรรมการเองหรือว่ามีคำสั่งหรือมีอะไรที่มีอิทธิพลต่อความคิดในการร่าง

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : อยากเรียนให้ท่านอาจารย์ทราบว่าเป็นสิ่งที่เราทำนี้เป็นสิ่งที่ท่านอาจารย์บวรศักดิ์ได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการจัดทำเจตนาธรรมเป็นผู้รับผิดชอบ แล้วเมื่อเราได้รับมอบหมายมาแล้วเราก็ทำตามที่ได้รับมอบหมายตามหลักวิชาการทุกอย่าง ไม่มีอิทธิพลใด ๆ ที่จะมาครอบงำความคิดของคณะอนุกรรมการจัดทำเจตนาธรรมได้เลยครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วคณะอนุกรรมการนี้คือไปเอาข้อมูลจากไหน

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ตอนนี้เราวางแผนเอาไว้ว่าจะทำเจตนาธรรมมีอยู่ ๒ ส่วน ส่วนที่ ๑ ก็คือส่วนที่จะส่งไปพร้อมกับร่างที่จะส่ง สปช. ในคราวแรกในเดือนเมษายน ซึ่งร่างแรกนี้จะเป็นความเห็นเฉพาะ ๒ ส่วนก็คือความเห็นที่กฤษฎีกาในการยกร่าง แล้วก็มีการปรับแก้ในท้องประชุมใหญ่ อันนี้ก็คือที่จะส่งไปพร้อมร่างแรก แต่ในร่างฉบับสุดท้ายมันจะเป็นความเห็นทุกขั้นตอน ทุกกระบวนการก็คือเริ่มตั้งแต่ในชั้นของอนุกรรมการด้านสารัตถะเพื่อกำหนดกรอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๐ คณะว่ามีกรอบมาอย่างไร เสนอเข้าที่ประชุมใหญ่แล้วมีการปรับแก้อย่างไร เป็นกรอบทั้งหมด แล้วเมื่อคณะอนุกรรมการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้นซึ่งเป็นทีมงานของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเป็นส่วนใหญ่ยกร่างมาแล้วมีการประชุมที่ประชุมใหญ่มีการปรับแก้อย่างไร ก็จะปรับแก้ให้เสร็จ แล้วที่ประชุมใหญ่เสนอเข้า สปช. มีการแก้ไขเพิ่มเติมอย่างไร ก็จะใส่เพิ่มเติมเข้าไป แล้วนอกจากนั้นส่งไป สนช. ส่งไป คสช. ส่งไป ครม. ถ้ามีการปรับแก้ อย่างไรก็ตาม แล้วเอาเข้ากลับมาเราก็จะทำในทุกขั้นตอนครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : เขามีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนไหมคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ในส่วนของการรับฟังความคิดเห็นจะเป็นการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือองค์กรต่าง ๆ หรือพรรคการเมือง หรือนิสิตนักศึกษา เมื่อได้ความเห็นมาแล้วทีมที่ออกไปรับฟังความคิดเห็นก็จะนำความคิดเห็นนี้ส่งให้กับที่ประชุมใหญ่เพื่อพิจารณา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ซึ่งอันนี้กำลังทำอยู่

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ปัจจุบันนี้เรายังทำอยู่ครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อาจารย์ถวิลวดีเป็นคนรับผิดชอบ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : อาจารย์ถวิลวดีท่านรับผิดชอบครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี่ยังนั้นจะคะ ดิฉันไปประชุมมาอันหนึ่ง การประชุมในแง่ของวิชาการ ก็มีกรรมการคนหนึ่งซึ่งเขาก็เกี่ยวกับรัฐสภามากเขาบอกว่าในการไปรับฟังความคิดเห็นเป็นการเลือกคน ไม่ใช่เป็นการที่ว่าเป็นเสรี เป็นการเลือกคนเข้ามา คนที่มีความเห็นสอดคล้องกับคณะกรรมการธิการ อันนี้คือเราต้องฟังจากคนอื่นด้วยใช่ไหม

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ใช่ครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : ที่นี้เราก็อาจจะรู้ว่าจริงไหมที่ว่าเป็นการเลือกไม่ใช่สุ่มตัวอย่าง เป็นการเลือกคนที่เห็นสอดคล้องกันมา

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ตอนที่ท่านอาจารย์ถวิลวดีท่านได้ขอหลักการจากที่ประชุมใหญ่ ท่านได้เสนอว่าเราจะใช้วิธี Random ก็คือว่าเป็นการสุ่มว่าจะได้จากใคร จากที่ไหนแล้วก็จะมามีทีมงานไปปรับตัวแล้วก็ไปอบรมให้ความรู้ก่อนที่จะมาสัมมนากัน นี่คือหลักการที่ท่านอาจารย์ถวิลวดีขอจากห้องประชุมใหญ่นะครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วจริง ๆ ทำไหม

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : คือเท่าที่ทราบเขาก็บอกว่ามีบางส่วนที่หาตัวไม่พบบางส่วนเขาก็จะมีการเหมือนกับหาคนเสริมเข้ามาในส่วนที่ขาดหายไปเพื่อให้ได้เป้าตามที่เรากำหนดไว้ เป็นบางส่วนเท่านั้นครับ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วก็คนที่ไปหานี้หมายถึงว่าโอเคอาจจะได้คนอย่างที่เรากำลังต้องการแบบนั้นจริง แต่คนที่ไปหาคนแบบนั้นคือใคร คือแน่นอนกลุ่มของอาจารย์ถวิลวดีไม่ได้ลงไปหาเองจริง ๆ ในพื้นที่ตั้งคำถามว่าคนที่ไปเป็นตัวกลางอันนี้ต่างหากที่จะไปแบบ Pickup ขึ้นมา

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : คือเท่าที่ผมสอบถามจากเจ้าหน้าที่รับผิดชอบบางส่วนก็คืออย่างที่ผมได้กล่าวไปแล้วก็คือว่า เขาก็จะมีเหมือนกับ Serve เข้ามาบางส่วน เนื่องจากว่าเขาจะสุ่มจากหมายเลขบัตรประชาชน แต่พอไปหาตัวแล้วเขาไม่อยู่ตามที่อยู่ เขาก็จะมีการเสริมบางส่วนเข้ามา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปที่เขาบอกว่าให้ใส่ตามเขาจะมีใช่ไหมคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ถูกต้องครับ อยากเรียนอาจารย์อย่างนี้นะครับ คือตอนนี้เราจะมีความเห็นในส่วนของภาคส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะของส่วนไหนก็แล้วแต่ คือยังสามารถที่จะส่งความเห็นเข้ามาให้กับคณะกรรมการยกร่างได้อยู่เรื่อย ๆ แม้แต่ในส่วนของ สปช. เองก็ยังสามารถที่จะส่งมาได้อยู่เรื่อย ๆ คือเขาได้ส่งมาแล้ว ๑ ครั้ง แต่นับจากนี้ถ้าคณะกรรมการปฏิรูปในแต่ละด้านถ้ายังมีความเห็นอยากจะส่งมาให้กับคณะกรรมการยกร่างก็ยังสามารถส่งมาได้อยู่เรื่อย ๆ ครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อันนี้มีคนส่งเข้ามาเยอะไหมตอนนี้

ละด้านให้ส่งความเห็นมามืออะไรให้ส่งความเห็นมา แล้วก็มานั่งคุยกัน แล้วก็ List ประเด็นเพื่อเอาไปใส่ไว้ในกฎหมายลูก ส่วนเรื่องการปรองดองก็มอบหมายให้ผมไม่แน่ใจน่าจะเป็นท่านอาจารย์เอนก ซึ่งท่านมีความเชี่ยวชาญมากในเรื่องความปรองดอง ซึ่งจากการแสดงความคิดเห็นของท่านอาจารย์เอนกในที่ประชุมหลาย ๆ ครั้งที่ผมได้เห็นท่านค่อนข้างที่จะเป็นกลางมาก ๆ บางประเด็นที่สุดโต่งท่านก็บอกท่านทำไปแล้วมันไม่เกิดประโยชน์ ท่านก็จะลดโทนลงมาให้มาอยู่ในลักษณะที่มันกลาง ๆ เพื่อให้ไปได้ทั้ง ๒ ฝ่าย ซึ่งที่ประชุมเห็นว่าเลือกได้ถูกคนมาก แล้วก็อนุกรรมการทั้ง ๑๐ อนุกรรมการที่เลือกมาทุกท่านมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านจริง ๆ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : อันนี้เป็นการพูดอย่างมองโลกในแง่ดีมากเกินไปเลยนะคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ผมได้นั่งอยู่ที่ประชุมแล้วก็ฟังที่อาจารย์แต่ละท่านได้ Present ในที่ประชุมคือท่านแสดงความคิดเห็นได้ดีมาก แล้วก็ในที่ประชุมโดยเฉพาะท่านอาจารย์บวรศักดิ์คืออะไรที่มันสุดโต่ง ท่านบอกมันไม่ควร อะไรที่มันผิดพลาดที่ผ่านมาเราก็จะตั้งเหมือนกับมีตั้งด่าน ตั้งคณะกรรมการ ตั้งหน่วยงานขึ้นมาสกัดไม่ให้เหตุการณ์ที่มันเกิดความวุ่นวายในประเทศไม่ไห้มันเกิดขึ้นอีก เรื่องการทุจริตจากฝ่ายการเมืองก็จะมีทีมขึ้นมาอย่างเช่นทุกครั้งที่ผ่านมารณินที่จะแต่งตั้งปลัดกระทรวงหรือเทียบเท่าก็จะเป็นหน่วยงานก็จะเสนอเข้ามา แล้วก็นายกรัฐมนตรีจะเป็นคนรองก่อน แล้วก็เอาเข้า ครม. เพื่อให้ความเห็นชอบ ก็คือนายกรัฐมนตรีจะเป็นคนมีอำนาจเต็ม แต่ในคราวนี้เขาเห็นว่าฝ่ายการเมืองเข้ามาก้าวภายในส่วนของข้าราชการมากจนทำให้เสียระบบ เขาเลยตั้งคณะกรรมการขึ้นมาใหม่ ซึ่งคณะกรรมการชุดนี้ก็จะมาจากอดีตปลัดกระทรวง จำนวน ๓ คน โดยปลัดกระทรวงปัจจุบันเป็นผู้เลือก แล้วก็มาจากประธานกรรมการจริยธรรมของทุกกระทรวงอีก ๒ คน แล้วก็มาจากผู้ทรงคุณวุฒิใน ก.พ. อีก ๒ ท่าน เป็น ๗ คน ซึ่ง ๗ คนนี้จะมีหน้าที่มากลั่นกรองเลือกปลัดแต่ละกระทรวง โดยเสนอถ้ามีตำแหน่งว่าง ๑ ตำแหน่ง ก็จะเสนอขึ้นไป ๓ คน ให้นายกรัฐมนตรีเป็นคนเลือก แต่ว่านายกรัฐมนตรีเลือกได้ใน ๓ คนนี้

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : อันนี้ความเห็นส่วนตัวว่าจริง ๆ คนไทยฉลาด อันนี้คือป้องกันอดีตที่ผ่านมา ความผิดพลาด อดประตุไปเต็ม แต่คนไทยเก่งคือในอนาคตที่มันจะอะไรมากกว่านี้อันนี้เราป้องกันไม่ได้ใช่ไหม

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ใช่ครับ คือบางท่านก็กลัวว่าหน้อย่างหนึ่งก็จะมาเจออีกอย่างหนึ่ง

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ใช่ ฉลาด

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : แล้วก็บางท่านก็บอกว่า ๗ ท่านนี้จะถูกพะเน้าพะนอแล้วก็เดิมทีเสนอมาครั้งแรก ๕ คน แล้วที่ประชุมบอกอย่างไร ๕ คนมันน้อยเกินไป ก็เลยมีการถกเถียงแล้วก็ตกลงอยู่ที่ ๗ คน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แล้วคิดใหม่ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะใช้ได้นาน เพราะว่าเราเห็นรัฐธรรมนูญมากเลย นี่ฉบับที่ ๒๐ แล้ว คิดว่าจะใช้ได้นานในความคิดของคุณ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ผมว่าถ้าเป็นความคิดเห็นของคนไทยเรานะครับ ผมว่ามันเป็นเรื่องปกติ การปฏิวัตินี้เป็นเรื่องปกติ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : แบบไทย ๆ เลยใช่ไหม แต่มันเสียเงิน เสียอะไรเยอะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ผมเข้าใจว่าคนไทยเราไม่ได้คิดถึงเรื่องค่าใช้จ่าย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาด บุนนาค : คิด ภาษีเรานั้น

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ใช่ครับ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : คิดแต่คิดเบา ๆ ไม่ได้คิดตั้ง ถ้ามันเป็นความจำเป็นก็ให้ แต่ถ้ามันไม่จำเป็นก็อย่าไปเปลี่ยนมันบ่อย คือจริง ๆ แล้วตัวรัฐธรรมนูญทุกฉบับคิดว่ามันก็มีทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน เพียงแต่ว่าคนเอารัฐธรรมนูญไปใช้ต่างหาก คนพวกนั้นต่างหากเล่าในการเอาเรื่องนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดจริงหรือเปล่า หรือว่าเอาประโยชน์เข้าข้างตัวเอง

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : แต่ผมกลับมองเห็นว่ารัฐธรรมนูญมันเหมือนกับเป็นกฎกติกาพื้นฐานธรรมดา ผมยังเห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายต่างหากที่เป็นเรื่องที่สำคัญคือการบังคับใช้กฎหมายถ้ามันไม่เป็นธรรมร่างรัฐธรรมนูญออกมาอย่างไรก็ไม่เกิดประโยชน์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : มันก็ต้อง Link กันสิ มันก็เชื่อมโยงถึงกันคือมันต้องกำหนดในรัฐธรรมนูญ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ผมอยากเรียนว่าโดยหลักแล้วรัฐธรรมนูญหลัก ๆ ไม่ได้เปลี่ยนแปลงอะไรเลย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ก็ใช่สิ แก่นมันเหมือนกัน

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : มีแต่สิ่งใหม่ ๆ เพิ่มเข้าไป

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ความจริงเราไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนเลย

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ถูกต้องครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : เราใช้วิธีการใช้ตัวลูกเหมือนอเมริกา

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : ไม่ต้องเสียเงินเยอะด้วย แล้วก็ไม่ต้องคนมานั่งประณามหยามเหยียดว่าทำอะไรกัน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : นี่เอาคนมาก็เยอะ กรรมการตั้งก็ชุด เสียเงินค่าใช้จ่ายตั้งเยอะ

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แต่ฟังคุณอรุณชุดนี้ดูเหมือนมีความหวังว่านี่มีการ Plan งานไว้เรียบร้อย Plan คน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : มันอยู่ที่เอาไปใช้

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วก็ทุกคนก็รับผิดชอบในหน้าที่ของตัวเองดีแล้วคนก็เหมาะสมด้วย ฟังดูเหมือนมีอนาคต

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : หวังว่าคงไม่เปลี่ยน เร็ว ๆ นี้

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : หวังว่าจะมีอนาคต

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ความเห็นผมยังคิดว่าการเปลี่ยนรัฐธรรมนูญ การแก้ไขเป็นเรื่องปกติสำหรับคนไทย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : เราไม่ว่าเรื่องแก้ไข แต่เราคิดว่ามันทำอยู่เรื่อย ๆ มันไม่ได้ มันเสียค่าใช้จ่ายเยอะมาก แล้วมันก็เปลืองทรัพยากร

นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วเด็กรุ่นใหม่เขาพูดเลยว่าคนรุ่นเราทำเอาไว้เพื่อให้เขาใช้ในอนาคตซึ่งมันไม่เกิดประโยชน์ เพราะว่าในอนาคตถึงเขาเปลี่ยนแล้ว แต่เราเพียงแบบว่าอันนี้คือกติกากลางของชาติที่เขาจะทำอะไรเพิ่มเติม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : เอาเป็นแก่นเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องไปลงรายละเอียด
นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : จริง ๆ ต้องฟังคนรุ่นใหม่เวลาเขาพูด เพราะว่าอนาคตของเขา อดีต

ของเรา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : ควรจะเอารัฐธรรมนูญแบบกว้าง ๆ มากกว่าแล้ว
ค่อยมาเสริมอะไรอย่างนี้นะคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ใช่ครับ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ใช่ ควรจะเป็นอย่างที่อาจารย์ว่าค่ะ เรามีแก่นเหมือน Theme
เรื่อง มีโครงหลักเอาไว้ให้ แล้วเราไม่สามารถจะวาดอนาคตได้ เราไม่รู้ว่ในอนาคตมันจะเกิดอะไรขึ้นใช่ไหมคะ
เพราะฉะนั้นคนในอนาคตเขาจะเป็นคนเอารอบแค่ตรงนี้ยึดเอาไว้แล้วเดี๋ยวที่มันจะนอกกรอบเดี๋ยวย้ายไปเติม
เอาเอง

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : เพราะว่าเหตุการณ์มันเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อย ๆ
บริบทมันเปลี่ยนอยู่เรื่อย ๆ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ใช่

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ในประเด็นนี้อาจารย์บรรศักดิ์ได้พูดสัก ๒ ครั้งแล้วในที่ประชุมว่าการ
ปฏิรูปต่าง ๆ ที่คณะอนุกรรมการจะไปทำหรือมอบหมายให้ไป Group มาเอาหลัก ๆ ไม่เกิน ๓ มาตรา แล้วที่
เหลือให้ไปใส่ในกฎหมายลูกครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : เพิ่มเป็นอย่างนั้น โอเคเนคะ มีอะไรถามอีกไหมคะ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : เราก็ได้ความรู้แล้วก็เข้าใจการทำงานของสภามากขึ้น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : คือพูดได้ขนาดที่บอกไม่เตรียมตัวแต่พูดได้ดีมาก

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วก็อยู่มาทำให้เราเห็นภาพของ ๒ สมัย เพราะว่าเราเพิ่งเข้า
มาสมัยนี้เป็นสมัยแรกเราก็ได้รู้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ เป็นอย่างไร

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : ได้เห็นภาพในการทำงาน

นางสาวยุราพร สมบุญสุข : พูดได้เห็นภาพเขาเป็นข้าราชการประจำที่อยู่กับตรงนี้มา

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : เพราะฉะนั้นเราคิดถูกแล้วที่สัมภาษณ์คุณอรุณ

ก่อน

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : คิดถูกเลยทำให้เรารู้ที่จะไปต่อยอดด้วย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : ที่นี้เราก็สัมภาษณ์มีอะไรเพิ่มเติมไหมคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ผมอยากเรียนว่าตอนปี ๒๕๕๐ ผมรับผิดชอบในส่วนของการร่าง
รัฐธรรมนูญนะครับ เป็นอะไรที่ทุกอย่างเป็นความลับมาก คือคณะผมจะร่างรัฐธรรมนูญ ลำบากลำบาก
เข็ญกว่าจะได้ตัวร่างรัฐธรรมนูญมาตรวจนะครับ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : แล้วเขาให้เหตุผลอะไรทำไมต้องยากขนาดนั้น

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : เขาบอกเป็นความลับครับ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ลับทำไมจะต้องประกาศใช้

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนถ บุนนาค : อ่างความลับ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ผมเลยจะบอกว่าในครั้งนี้นักอย่างเปิดเผย

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : โปรงใส

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ด้วยความที่ผมรับผิดชอบในการแถลงข่าวด้วย ทุกครั้งที่มีการแก้ไขมาตรฐานผมใส่ในแถลงข่าวหมดเลย ดังนั้นประชาชนทุกคนสามารถทราบ แล้วก็เข้าไป Download ได้ใน Web site ของกรมการโยธาธิการ อยากรจะบอกว่ามีคนค่อนข้างที่จะโปรงใสมาก ๆ ครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : แล้วมีการทำหนังสือด้วยใช่ไหมคะ ช่วยแจกพวกเราหน่อย เขาบอกเล่มเล็ก ๆ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : หนังสือตอนนี้จะมีเล่มที่ ๓ แล้วครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : ขอได้ไหม ๓ เล่มนี้

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ได้ครับ เรามีเล่มที่ ๓ แล้วครับ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : อย่างนั้นเดียวขอเลยนะคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ซึ่งในตัวเล่มนี้เรามีแจกแต่ถ้าจะ Download ก็จะมีใน Web site

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : อยากได้เป็นรูปธรรม ที่นี้มีอะไรอีกไหมคำถามก็ขอบคุณมากเลยนะคะ เราก็ได้เริ่มสัมภาษณ์ตั้งแต่ ๐๙.๓๐ - ๑๐.๔๐ น. ต้องขอบคุณมากเลยนะคะให้ความรู้เพราะว่ากระจ่างมาก แล้วถ้าเพื่อเกิดต้องมาสัมภาษณ์อีกก็คงจะให้ป็นเกียรติคะ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : สมมติว่ารัฐธรรมนูญใกล้จะเสร็จแล้วหรืออะไรอย่างนี้เพื่อมีอะไรเพิ่มเติมบอกพวกเราให้สัมภาษณ์ได้อีกนะคะ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปิยนาท บุนนาค : นี่เป็นปฐมฤกษ์เลยนะนี้ ขอคุณนะคะ

นางสาวยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา : ขอบพระคุณมาก ๆ เลยคะ

นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว : ยินดีครับ

บรรณานุกรม

คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ. (๒๕๕๘). ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติตามมาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง และส่งให้คณะรัฐมนตรีและคณะรักษาความสงบแห่งชาติตามมาตรา ๓๖ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗). กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

นภลัย สุวรรณธาดา, ธิตา โมสิกรัตน์ และสุมาลี สังข์ศรี. (๒๕๕๓). การเขียนผลงานวิชาการ และบทความ. (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๕๗). บันทึกการประชุมคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๑ วันพฤหัสบดีที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๕๗). บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญและการจัดทำเจตนาเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญ ในคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๑ วันอังคารที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๕๗). บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญและการจัดทำเจตนาเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญ ในคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒ วันจันทร์ที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๕๗). รายงานการประชุม (ขวเลข) คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๑ วันพฤหัสบดีที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๕๗). รายงานการประชุม (ขวเลข) คณะอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญและการจัดทำเจตนาเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญ ในคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๑ วันอังคารที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๕๗). รายงานการประชุม (ขวเลข) คณะอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญและการจัดทำเจตนาเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญ ในคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒ วันจันทร์ที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๗.

หน้าว่าง

ภาคผนวก

หน้าว่าง

ภาคผนวก ก.

ประกาศสภาพัฒนาภิบาลแห่งชาติ

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

และ เรื่อง แต่งตั้งกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญแทนตำแหน่งที่ว่าง

หน้าว่าง

ประกาศสภาปฏิรูปแห่งชาติ

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

ด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๓๒ กำหนดให้มีคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญประกอบด้วย กรรมการจำนวนสามสิบหกคน ซึ่งประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติแต่งตั้งจากบุคคลตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติเสนอเป็นประธานกรรมการ ผู้ซึ่งสภาปฏิรูปแห่งชาติเสนอ จำนวนยี่สิบคน ผู้ซึ่ง สภานิติบัญญัติแห่งชาติ คณะรัฐมนตรี และคณะรักษาความสงบแห่งชาติเสนอฝ่ายละห้าคน บัดนี้ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ สภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรีได้เสนอ รายชื่อบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญครบถ้วนแล้ว จึงแต่งตั้งบุคคลที่แต่ละฝ่าย เสนอดังกล่าวเป็นคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย

๑. นายบรรศักดิ์ อูวรรณโณ ประธานกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ
๒. นายกระแส ชนะวงศ์
๓. นายกฤต ไกรจิตติ
๔. นางกาญจนารัตน์ ลีวีโรจน์
๕. นายคำคุณ สิทธิสมาน
๖. นายจรัส สุวรรณมาลา
๗. นายจรรยา อินทจาร
๘. นายจุมพล สุขมัน
๙. นายเจษฎ์ โทณะวณิก
๑๐. นายชูชัย ศุภวงศ์
๑๑. นายเชิดชัย วงศ์เสรี
๑๒. นายดิศทัต โทตระกิตย์
๑๓. นางถวิลวดี บุรีกุล
๑๔. นางทิวา ณ นคร
๑๕. พลโท นคร สุขประเสริฐ
๑๖. นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์
๑๗. นางนริวรรณ จินตกานนท์
๑๘. พลโท นาวัน ดำริกาญจน์
๑๙. นายบรรเจ็ด สิงคะเนติ
๒๐. นายบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์
๒๑. นายปกรณ์ ปรียากร

๒๒. นายประชา เตรีตน์
 ๒๓. นายประสพสุข บุญเดช
 ๒๔. นายปรีชา วัชรภักย์
 ๒๕. นายไพบุลย์ นิติตะวัน
 ๒๖. นายมานิจ สุขสมจิตร
 ๒๗. นายมีชัย วีระไวทยะ
 ๒๘. พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ
 ๒๙. พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช
 ๓๐. นายวิชัย ทิตตภักดิ์
 ๓๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์
 ๓๒. นายวุฒิสาร ตันไชย
 ๓๓. นางสาวสมสุข บุญยะบัญชา
 ๓๔. นายสุจิต บุญบงการ
 ๓๕. นางสาวสุภัทรา นาคะผิว
 ๓๖. นายเอนก เหล่าธรรมทัศน์
- จึงประกาศให้ทราบทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๗

เทียนฉาย กีระนันทน์

ประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ

ประกาศสถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญแทนตำแหน่งที่ว่าง

ตามที่ได้มีประกาศสถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ แต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญแล้วนั้น

เนื่องจาก นางทิตา ณ นคร ได้พ้นจากกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ เพราะลาออกและในคราวประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๓/๒๕๕๘ วันอังคารที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๘ ที่ประชุมมีมติเลือก นายกอบศักดิ์ ภูตระกูล ให้เป็นกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญแทน

จึงแต่งตั้งให้ นายกอบศักดิ์ ภูตระกูล เป็นกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ
จึงประกาศให้ทราบทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

เทียนฉาย กีระนันท์

ประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ

หน้าว่าง

ภาคผนวก ข.

รายนามและตำแหน่งคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

หน้าว่าง

รายนามและตำแหน่งคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

๑. ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ	ประธานกรรมการ
๒. ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นพ. กระแส ชนะวงศ์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายมานิจ สุขสมจิตร	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายสุจิต บุญบงการ	รองประธานกรรมการ คนที่สาม
๕. นางนริวรรณ จินตกานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สี่
๖. นายปรีชา วัชรภักย์	รองประธานกรรมการ คนที่ห้า
๗. นายชูชัย ศุภวงศ์	รองประธานกรรมการ คนที่หก
๘. นายประสพสุข บุญเดช	ประธานที่ปรึกษากรรมการ
๙. นายจรูญ อินทจาร	รองประธานที่ปรึกษากรรมการ
๑๐. พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช	ที่ปรึกษากรรมการและโฆษกกรรมการ
๑๑. นายคำณูณ สิทธิสมาน	โฆษกกรรมการ
๑๒. นางสาวสุภัทรา นาคะผิว	โฆษกกรรมการ
๑๓. นายวุฒิสาร ตันไชย	โฆษกกรรมการ
๑๔. พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์	โฆษกกรรมการ
๑๕. นายปกรณ์ ปรียากร	โฆษกกรรมการ
๑๖. นายกฤต ไกรจิตติ	กรรมการ
๑๗. นายจรัส สุวรรณมาลา	กรรมการ
๑๘. นายจุมพล สุขมัน	กรรมการ
๑๙. นายเจษฎ์ โทณะวณิก	กรรมการ
๒๐. นายเชิดชัย วงศ์เสวี	กรรมการ
๒๑. นางถวิลวดี บุรีกุล	กรรมการ
๒๒. นางทิวา ณ นคร *	กรรมการ
๒๓. พลโท นคร สุขประเสริฐ	กรรมการ
๒๔. นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์	กรรมการ
๒๕. นายบรรเจ็ด สิงคะเนติ	กรรมการ

๒๖. นายบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์	กรรมการ
๒๗. นายประชา เตรีตน์	กรรมการ
๒๘. นายไพบุลย์ นิติตะวัน	กรรมการ
๒๙. นายมีชัย วีระไวทยะ	กรรมการ
๓๐. พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ	กรรมการ
๓๑. นายวิชัย ทิตตภักดิ์	กรรมการ
๓๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์	กรรมการ
๓๓. นางสาวสมสุข บุญยะปัญญา	กรรมการ
๓๔. นายเอนก เหล่าธรรมทัศน์	กรรมการ
๓๕. นายกอบศักดิ์ ภูตระกูล	กรรมการ
๓๖. นายดิสทัต โหตระกิตย์	เลขานุการกรรมการ
๓๗. นางกาญจนารัตน์ ลีวีโรจน์	เลขานุการกรรมการ

* นางทิวา ณ นคร กรรมการ สัดส่วนสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ ได้ขอลาออกจากตำแหน่งกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ซึ่งมีผลเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๘ ต่อมาในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๘ สภาปฏิรูปแห่งชาติได้มีมติให้นายกอบศักดิ์ ภูตระกูล เป็นกรรมการแทน

ภาคผนวก ค.

รายนามและตำแหน่งคณะอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ
และการจัดทำจดหมายเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญ

หน้าว่าง

**รายนามและตำแหน่งคณะอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ
และการจัดทำจดหมายเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญ**

๑. นายคำคุณ สิทธิสมาน	ประธานอนุกรรมการ
๒. ศาสตราจารย์กิติติคุณ ปิยนาค บุณนาค	รองประธานอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นางสาวกนกวลี ชูชัยยะ	รองประธานอนุกรรมการ คนที่สอง
๔. นายพีรพน พิสนุพงศ์	รองประธานอนุกรรมการ คนที่สาม
๕. นางสาวนัยนา แยมสาขา	รองประธานอนุกรรมการ คนที่สี่
๖. นางกาญจนารัตน์ สิริโรจน์	ประธานที่ปรึกษาและอนุกรรมการ
๗. ศาสตราจารย์บรรเจ็ด สิงคะเนติ	ที่ปรึกษาและอนุกรรมการ
๘. ศาสตราจารย์ศุภชัย ยาวะประภาษ	ที่ปรึกษาและอนุกรรมการ
๙. รองศาสตราจารย์มานิตย์ จุมปา	โฆษกอนุกรรมการ
๑๐. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐวิณี บุณนาค	โฆษกอนุกรรมการ
๑๑. นางสาวพิมพ์พรรณ ไพบูลย์หวังเจริญ	อนุกรรมการ
๑๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวัตรธม วุฒตะกุล	อนุกรรมการ
๑๓. นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา	อนุกรรมการ
๑๔. นางยุราพร สมบุญสุข	อนุกรรมการ
๑๕. นางสาวปัทมา สุปกำปัง	อนุกรรมการ
๑๖. นายวราห์ เห่งพุ่ม	อนุกรรมการ
๑๗. นางสาวอนิษา เกษมสันต์ ณ อยุธยา	อนุกรรมการ
๑๘. นายอรรถกร สุขปูนพันธ์	อนุกรรมการ
๑๙. นายสถาพร ปัญญาดี	อนุกรรมการ
๒๐. นายปณตกร จงธีร์โชติ	อนุกรรมการ
๒๑. นายชานนทร์ บุญรัชกุล	อนุกรรมการ
๒๒. นายอรรถสิทธิ์ กั้นมล	อนุกรรมการ
๒๓. นายธนภน วัฒนกุล	เลขานุการอนุกรรมการ
๒๔. นายไพบูลย์ มงคลศุภวาร	ผู้ช่วยเลขานุการอนุกรรมการ
๒๕. นางสาวทวิตติยา สีนุพงศ์	ผู้ช่วยเลขานุการอนุกรรมการ

หน้าว่าง

ภาคผนวก ง.

รายนามฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์
รัฐธรรมนูญและการจัดทำจดหมายเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญ

หน้าว่าง

รายนามฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ
และการจัดทำจดหมายเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญ

๑. นายอรุณ ปลาย่องแผ้ว	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง
๒. นางสาวยุพิน หงษ์วิหค	วิทยากรชำนาญการพิเศษ
๓. นางสาววลัยพร ภารา	นิติกรชำนาญการพิเศษ
๔. นางสาวธนอิสินันท์ มหาวัดนางกุล	นิติกรชำนาญการ
๕. นางสาวนันท์ณภัส บางต่าย	นิติกรชำนาญการ
๖ นางสาวจิรารัตน์ จันทรัตน์	นิติกรชำนาญการ
๗. นางสาวชุตติมาภรณ์ จิตจำ	นักวิชาการกฎหมาย
๘. นางดวงตา ธนพัฒน์พิศาล	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
๙. นางขวัญหทัย รัตนประภา	เจ้าพนักงานบันทึกข้อมูลปฏิบัติงาน

หน้าว่าง

ภาคผนวก จ.
รายนามผู้สัมภาษณ์

หน้าว่าง

รายนามผู้สัมภาษณ์

๑. ศาสตราจารย์กิตติคุณปิยนารถ บุนนาค	รองประธานอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
ศาสตราจารย์กิตติคุณ ข้าราชการบำนาญ
ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวรรณ วุฒทะเลกุล	อนุกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๓. นางสาวยุรารัตน์ พันธุ์ยุรา	อนุกรรมการ
อาจารย์โรงเรียนดอนเมือง
ทหารอากาศบำรุง กรุงเทพมหานคร
๔. นางยุราพร สมบุญสุข	อนุกรรมการ
อาจารย์โรงเรียนนวมินทราชูทิศ
กรุงเทพมหานคร
๕. นางสาวยุพิน หงษ์วิหค	ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการ
บันทึกเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญและการ
จัดทำจดหมายเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญ
วิทยากรชำนาญการพิเศษ

หน้าว่าง

ภาคผนวก จ.
รายนามผู้จัดทำ

หน้าว่าง

รายนามผู้จัดทำ

๑. นายคุณวุฒิ ตันตระกูล

รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
 บัณฑิตบัญชาฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ
 ยกร่างรัฐธรรมนูญ
ที่ปรึกษา

๒. นายอรุณ ลายผ่องแผ้ว

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง
 ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการยกร่าง
 รัฐธรรมนูญ และฝ่ายเลขานุการ
 คณะอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์
 รัฐธรรมนูญและการจัดทำจดหมายเหตุ
 การยกร่างรัฐธรรมนูญ
ที่ปรึกษา

๓. นางสาวยุพิน หงษ์วิหค

วิทยากรชำนาญการพิเศษ
 ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการยกร่าง
 รัฐธรรมนูญ และฝ่ายเลขานุการ
 คณะอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์
 รัฐธรรมนูญและการจัดทำจดหมายเหตุ
 การยกร่างรัฐธรรมนูญ
ประสานงาน สัมภาษณ์ และตรวจสอบเนื้อหา

๔. นางสาวจิรารัตน์ จันทรัตน์

นิติกรชำนาญการ
 ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการยกร่าง
 รัฐธรรมนูญ และฝ่ายเลขานุการ
 คณะอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์
 รัฐธรรมนูญและการจัดทำจดหมายเหตุ
 การยกร่างรัฐธรรมนูญ
ออกแบบ จัดทำรูปเล่ม และตรวจสอบเนื้อหา

